ספר

תורת משה

בראשית

וזאת התורה אשר שם משה

ספרא רבא דישראל היא

משה שפיר קאמר . גמיר וסביר ודרש דרש משה .
והנה שרף קטפו והו פרי"ו הנאה לקיים ולדרוש
ולהתיר פה אלמים . פני משה כפני חמה להאיר על הארץ
ולדדים . השלים כל הקרב"נות וסטי"כות הפרשיות וסקראות
ודקדוקי כופרים . וחובר חיבור במקראי קודש קלים
וחמורים . ה"ה מרנא ורבנא הריב האי הגאון הנשר הגדול
מוהר"ר

משה אלשיך:

22.161

וצוקלה"ה האריך שבאדירים . צדקת ה' עשה ומשפטיו עם
ישראל שבים ונערים . זכותו יגן ויעמוד לנו ולצאצאינו
ויופיע לדור דורים . אמן :

בהשתדלות ובהוצאות השותפים הרבני מוה' אהרן
מרדכי ב"ר נתנאל דוד זיסבערג נ"י, וגיסו הרבני
מוה' מאיר יחיאל ב"ר שלמה לוי האלטער נ"י,

וואַרשא

בדפוס ה' מוה' נתנאל דוד נ"י ב"ר משה צבי זיסבערג ז"ל

שנת תרלה לפ"ק

СЕФЕРЪ АЛШИХЪ
т. е. Коментарі на Пять книгъ моисевихъ
соч. Моисея Алшиха Часть 1. варшава 1875.

ДОЗВОЛЕНО ЦЕНЗУРОЮ
Кіевъ 7. Декабря 1874. года

въ типографіи Н. Д. Зысберга
варшава ул. Францишканская N. 9

הקדמה

קורא מגילתי ואין לו חיך . דומה לאיש חולה דבש לחך :
אומר למתוק מר והוא אך שוא . כי המרירות בו בפיו עכשיו :

משנה כי טוב . והכוונה לדמות כאבר . להסכיל להבין . ידיעה על נושאיו . ירמוז על כמה דוחק הכתוב מחיה כל נפשה מהלל יה ה' עד ילדו . לכל היד החזקה לאבר שפה בקר וגם לילה . עם טוב העיון . בעיון ומשפה בעשותו ספרים אין קץ כל כאבר יחדו הן הן עדיו. כי מעשה ידיו . כמה ילמו הן תמהו מרוב כל ע כל מליו . מחכמה ודעת ' ה' נתן וה' לכך יגר תם המדש הגדול בעוקים לגבורותיו . ובלשון יחיד בדורו כולם הן בעשותיו . מהמתן הן לו מעשיו . נזקף עליו במלה על פה קדוש ה' עשה . שירתו מלעיני נפלאות מחדתו לומעותו למלף דוד . ואמרי משה ה' אלה לא תחכמה . ולשלום יהיה דברו נלב מרלים . ולמשנו עליו בכרמל בית החכמה יבא וינחלנו בכל קרלתו עליו . עלי הניון חטריו . וקלפי ירישותיו . סדף בקלפי כר ולחם מלחמה של תורה . ובכרם המון ולידם לדרך ישכון . תור בעד תור נגה לו סביב . וקול לאבר לחים חי . מעביל למשף רוח ירחיב . בחפיו יהן בעד לב החכם עיני . בדמשק בחר שם תוב מפנים חדשות . ומהכתוב מחדשות . שם תולם ניתן לו לאבר לא יזכר אם לוהת הפתח מזה לא זה . ואמר כל העם בכבה לו ברוחב לב נכון לתן חקר . כלבן על רלשונים . כשפתחו של תולם מי לחי יאמר כח ירחיל על כל תולת סיו . כי סי ה' דבר בו ומלחו על לשונו בגלל הדבר כל מה שממנו כתוב . הדר הוא לאבר מלא מן הכבל תוב בשיר תלהים ביראיל גדול שמו . שם שם לו שהדין קד . עד שהשפה יחול לדבר וירפה יפשה . כי כל שה כיון דשם שם כחו . וכל לשון טיפל על לשון בל יכון . שכל המדבה לספר הרי זה משובח . בקרני הודו והדרו מלגשור עליו תת השלל . ומפשקה בנרגרת תוגרת ומשוכבת בשבחיה דמריה . ומגה שיח לאה מלאבר נגרתי ידי בכל . והוא היה בעל הלכות גדולות . ובהוויות שבני ורבא . ובמדרש רבה תומנותו . ומכל מכמה ובקיאות . ופשוק מלא . והחכמה מאין ולאין פין כוחה מה טוב מלקו ומה נעים . ותת כל ומוכתת . מכתבי בית מדרשו . ומלחמת סופים . מיים ניד לשון מהלך בארץ . וכל העם כולים לה הגולות. לאבר לכוכבים תוליות מהכימות . ישיבו בפרי עמו . משוש כל הארץ . ואמרו כלם כי לא ידעו מה הוא גדול. ומפ לא הכירוה בלתי היום . עם שבקולו נשמעו גפלאות גדולות . מכן נודע הדבר בהלכתו במשבע . בהגלות עלום הבוריו . ממד לאחד . בריקים הם לא מלאים כרמון . קול המון בקול שדי. מלאנוהו עניים בח . המחזיק בוכה לעלמו . ובח הלוה מכרוזה הגדולות מפחתה לב . וכל נפש מבלות לעת כולה . על לחמה . שבע ברכות . נתון הון לרשם מסביר פנים יפות לאורח . עלי בחר עגו לה היום רלינו כי ידבר בדבור לאבר בהגות נחיות פעם . בדעון יבר מקובר ממנו . לעוף עוף . דבש . היה כי כן יעורך ברכה בדיש נפשו . בכלל דבריו . ובילוריולכל לאבר . בחבי הקדש . לאבר לחן ולחך ומתק. ולבעוב יהיה כל דבר דבור על מופניו ומדוקדק .

למען ידע נדק נאומו . והוא מהת' סיסב עד לאבר דק בכל דק ובכלול . כמו שבלול מהם יהלך . ולא היה מלמפש במוליות מלה ומלה . מחוש בדרש כל פרשה פתוחה ופתומה . שבאורה נגיעים וכתובים . נבדיקה דקה כמקה . ולא נסדקה בסיומת לכי דבר הקשה . עשה מלחה היקרך דברי שם לא . ואמה ההוא הכרזל מחבונן. והלבן הוא נמות תן הלב . ומן השמש תגיו ה' לאבר כת בשם לעמוד על כל צרה תעודה חמוש ושמוש . ולשלוחת המשלות . דמיהו מוחיב חיהו מעבק . ומאחר בחשובה שמעמת מד נקידה המדש המתת . כדם וכהלכה שלא כמדת כ"ו ועבר הגדול כמסיני הכל בידי שמים לו ניתן ליכתב . לל זה נכים תות למת . ויקש עדות מפי כתבו . הוא העד יעלה תן הלבן . כי זה הלים משה ידבר והלהים יענה תת הכל . לחקויי מלי דלת הוא מבואר עלה על שני תון מלחר ולהוליח מלחלה לאוהב . עמוקות מי הבר . על ידי שליה עושה שמי שליחות להם לבריות. בתורים בבעל פה דרוש דדש משה . ובשכתב היה תולחת והיה שלומה תן הספר תל העם . לשרי הדור שלך . ודומנו זה שהיה מוכתר ומשוח בכתר תורתו . מוחר וילמי לקורלתו . כמו לאבר לכתרי תוליות . כן הוא כמזה קש . הוקש על לחיי תלטי ישרלל . לעשרת בני ולעיני תפלתה . ויהי כן ממנו הולך על ד' כנפות התרן לבגד ולחפלתה הקריחה גדול תרבן שתו בעולם . וזה זכרו לא יסוף כי עם ה' עשה לת כל הכבוד הזה . הוא לאבר סיה בו . ויאמר לי גדל . ויגדל הלים בשבט הנגדל . בדל שפתיו . ויהי כותב הנפש . וגדולה ניחכון תפלה ותפלה . והיה לומנת עמו תוכן שושנת . עד יעטר כל עם סופר מעיר תין בלמודים : וידלחו מגפת מגדולת

ס' יסרו תיתן **משנה** :

משנה קבל תורה מסיני ושקר הרים סביב לא לאותה הגרת קדישה . שרשאה נמלא של לוחות . להבין ולהורות אאר החורות . מעלת המעיין הגדול עטם ורב ר' יוסף מיסב"ק ז"ל רבו של רבי מודי ומלותי הרב. המגל לור מפני תהר הגולת . לל ה' המיר לנו . הוא הרב ר' לליעזר תסבני ע"ש בעל מעשה ה' . לאבר עשה ספרים הרבה . רבי המיסה . והכתות נתון תרגה.בבת עתם עם דודים המתדנים בעם וגם עליהם יעבור טם ישועות כמעשה שמים לחבורי הרב דניה סליקת ומתמנת . הוא לחזונו יקר מיס ע"י הרב מי"מלק . ומזה הכלי מולק . ממש שנה ממנו יחד קנה לעיני בכתבותו. כעוד בפתו דעגמה . ולחרי כן יצל ממדרשו של הרב הגדול הזה. לל לחיו בשם . ולבני בתעלה . לחי כל מופש תורה . תורה בגולת . ועברת זרב נדולה בגלה מכל יודעי דת ודין . הוא המלון שבדפיו ועפיו מרוכין . עשה פירות שבשבתם בהם לחרן . הרב המופלא מופת הדור ר"י קלר"ו זכר רב ומוכו לברכה . הלא בלעדי בית יוסף . להבת לת יהיה מים לת יהי . להתוות תיו שמור על הלבן.

לפסק

לפסק דין והלכה . שלא תשיב עין מ מחלה . ככה מה הוא לומר , והיינו גדול ממנו ומלמדו כבית . לא יכיר בודק לף נס בפתי שוטות על פני דבר קטן כגדול . מרם יגלו מקחם ידו כי לעולם כל פופס שיבא לחכרי המלך . תפר לו יאמר פסוק לי פפקוך . כל ירחף מורה . ושוחב עמו בקבב ועל טוב יזכר , וכל ימלא לחון ידבר . ולא זכר אב המכרים את יוסף ויבקשהו . לף הכמתו מעדף לו לזכות אם שפניו . להיות מן המעויים אלל כל אחד . כשכרחיים בלחם לחיים . ויפי היום אין בית תפר אין שם . אלא הפכרים העקרים. מרבעה המה . למישטת דמישטת , ואם יעשם הבית מסיום אזה . ולאה זה אדם כי ילחק להמלא בית יפרחל לאחד שם ואחד שלישו יודע. וכשור רק אחין טו מ״ים כמוטריקון שלו . מורה בחנצע על הכפ״ים הבלתי הפרים. כי אם לא נאחד מעיר לו פנים. שמלאותם בחזקת הכפים כלם והלו הם מקבלת ר״י בעל התוכים . ר׳ יוסף קראו ר׳ משה בר מיימון . ומקבלי אחי זורם שימשת למלחת דשכיחת . והיא מלאותם אלין המפרכים . נפרש שהוא לדיק לכלל . להקפת ביתורם לכל המקבלת היוסבים לחשובה נפשם הכשוב . והקרוב אליו כמ״י ודל״ק ז״ל . ואפי׳ לי ישועה הורלתא תוב המ״ם . למקבלת לו ולהם . ואם למסורה הכבית כדחמ בית וגיניהם שיתלכדו ולא יפצרהו ובאה למיוחס במלא מקבלת עלמה בחותו שם פחותר . המוסכם ביעבדל . לו קם לא׳ ואחד מסם . ומבגלא כשמייהו דאיכפי להקבלת טו ובמדינה ככמוע . ואם כאולי בפשבר למעת ולקבל לממע אחד מהם לטו שכר מרפאתו . לא מיסר לעד לעולם מכל פיס יהודי היה . והו סורלתא הקל״ף במקבלת לקמת . והרים לכמ״י . והורלתא הפל״ף הלא עכשו לאלפי״ך . ולא שם בפלשה אינו סוד בלי ספק ספיקא . כן יאמן טו שם פיחם והבלימות . כשם הגדולים מעבי הלדיקים לעולם יבשו מלרן בפחות עלי אדמות . והן אמת כל שאינו תומר על דברי הפיכת הזאת מודים מודים . מבחקין תומו . שכל דבריו מתוקים מדבש והלב תחת לשונו . ועשה הטעו וכלו אלמלל הכפר הלזה . אלא בפלוחו בחוש בפנים . שבא מתנלים הגדולים הללו מכמ״י קראו ומכ״י ניקל״ף . שאין לנו ממנהנו ומחיבתו אל יוסף . זה וגם מזה ללמוד בלבבי יוסף חיבת בפוקא . אם יוספי״ם תגאתו בלבו להודות ולהלל . פיה מועיד בדורות לנולד אחן קטנה. ככף חים לאמפה עתיק . ע״פ בלר שפוח לדורות היודעת היא לאמפה וחוא למעלה אפוח עלי מיס בלאלר בחללה. וחוא אביט הכ״י קאר״ע הלקח בחיים אל בלי קהה הגולים הלזה . נעלי וידוע בריח לו בברכה בהלבה מרוכה. נקול לו אלרך ימים עד בלי די . כדאי הוא אין שפק ודאי אלאר יאמר כי הוא זה החים אמפ . גדלו כלאב אם בן . שהוא בן בריח כרוחה לאפחים יבא בחים אלאר עמו החמיד . בשפיל לאמיד . ימי חיין הימים . כל ימי חייו הלילות . ומשולם לא היה חור תורחו חור בשבת . ולא נאלאך שמואו ולמודו שאין בני יומן חדיר . ובעינו חדיר ולבו לא היו שם כל הימים בניחו וכחומות בית אדבסו מדלם חנים על הלמות . כי שם ניחו בית ועד היה ל עולמים . ויקח אמה אם עלמות יוסף . ומהות שלימתו בלקח טוב שבע לשבח יקר ועד לא כי בכל נפשו בכורה :

ויעשו וחפלו היה מכמם לח הרב על אמת לקבל . ויבא ממנו בני . לפני אר הפנים לחורה מדבכיו . ומפיהיהו נחיבות חכמה . אד כי גדל מאד . אלא הגישו רבים לוחמים בלחמה . לעדה לחזר מחניו ולא בבוקי המים . וכן על זה הדרך יאת מה שיאת . ודיין לא בא מן הדין לנפשו ולכורו ולבמתו . הנסתרות לה׳ . להיות בגדון לבר מלחין עיר וקדים דרבון . די עמיקתא ומסתרפא מתגליין ליה . הן הוא היו מבי מלך מלכי קבלה הקדום אלהי הרב החסיד ר׳ יהחק ליר״ח מסכמני ז״ע . ברחשו נבוה מכל הטם, היה בהדומיו דור דעה . כמו בידעו כי בו זכה הלב ודבש . חחת לשונו היתה הכמת האחת האלהי קדום הרב קורדוביר״ו ז״ל . מכל מלחמתו לאבר פשה רשומו בכר . בכל הכבר . לאחן . ולעמוד . היתי בהחכמה נהשב הוא . והכל יודעים מה שמו ומה אומר ע״ה . בהלות לרחוק היות חיים במחשבה בשלב . לם ואת אומרת לגמור עליו אם ההלל . גם שם לאיש בביב לשולחנו אבר לפני ה׳ מנחי מדות יורדי ים תכמת החורות ובכבודות מדובר בם . שנים ומכימית מרי רבי גדולים חקרי לב עטור . וביתיהם ובימינו אין ופרת לאות לדיק ויבר. הוא הרב אבכמני ז״ל אבר ממנו יילאו ויהבדלו הלבבות. כמשפה בחיה בשמעון הגבור בגבורתו . כי אז לא נמחה ירחתו מעל כל פיס למשפ מעברים שנה אחרי מותו כך היה לשמע אזן עוד היום גדול בקן על מבשיותיו חוחותיו ומבשרי פיהו . כי בפל עליהם פחד יאחק ופשם לו יחדלו בעשיר ממנים . קוחיל וסובבותו ונשבר בשבתו ויהיו מלרץ כוחי נפן נכרים הסיע עלמו . ויבא ויבא ויט אהלה בלשת חוב״ב ושם נגעו אלין אחלים שובבים בחרן המת הגבורים שם שמשים וכן לעים . כי קהיבה היחה חבמתו להבבי מדבנת מדבר בחות הקדש. בשורחת עלתה נפה . ונלוחה בו בלי ספק דדבון לכולל בנשמת מסעידו עליה דקים לאו בעויה די רוח אלהין היה היודעת מלמעלה למעה . בפלהבת אור הבר דעק לרשם הפחילה בחוכם בפביל . ומבלול . ודרך . בחחת משלה עבן כל שהות . ואיד יעלם כעבדו וכוידה מז תורם ומחתה מלשילת לחבת . ומדי היותי נוגע בדבר בחשבר בעמעש ולגלוד מחוכו הטעת מה . ולהשוב בכל הדומה ליעול יבא ויצול ויזכה לאיזו . ונמלת דבורי נורם מזן ומהבבת ביעול . והגני כלחם מפחד חזכיחך ותוכך לבל קרוב חליך הקם המעתיי ותולדחו כיולח בי ותומי לך כי לאו בולי עלמת נמיבי לקבל מ ד ושפע שבע רצון מה׳. לא כן בדבר הזה . ואיש דומה בדומה לאור הגר . ולא לאור החבוקה כ״ש לאור החמה מקום יש מקום הזה . להחמיעו ולהחבירה הדוגמת חליו בחת ליוב מה . וחקני ודמוי מבחת מזרח הבמת בנבוכתו . כי אם שבעם הוא בחקלי חבר הפליטו החלחים עליו בכח גדול וביד חזקה. אין לאדם מדליק ממנו בר יאיר מכל מחיומתו חבילו בחקופת השנה . ומקום הרב . שבא בלאב . גם הבן גם מספא רב . יבא בינם היותר מובנים להיות עטלים מיסוד הלאב ומן הדומה לו . אין הפלהבת עולה מלליה . אך בזמם יאחז בשפי אם ונלוין דבוקה בחחת ובבא . לאומים הלחלים בנבים נשען הבמם בכלי מוכן לקבל בחומו אין ממרחות הטובחות חבר מעבינים בחלחים פרטים

מלימות זיכוך ומירוק . מלבד ידיעת ליבת המאור שבעיסה תוכו הוזכר׳ שאל יכת מעבר . ומוסף גם הוא הממרמוט הידוע נבדו הוא לו כיוצא בו . ובפיזמה׳ וגד המתם הביטוחם מוללים ובעבו שניהם יחדו בתוכן כי בזה ההתהכמו׳ והחכמה הנכוחה יוליד בלים מולידה דמם . הרי גם שים לדעת כמה מדליקין וכמה אין מדליקין . ודי

בזה מהרמז המתבונן לכל מי מתכונל יבין :

ועתה שוב נחזיר אל מקומי בלמ׳ כי קדושתו על הרב לחכמתו פרישותו והתבודדותו בתוכו עליון . גלל המעלה נמנעים מהלכים הללו לחבר משלש הוא מחמיי כח. המוסך כמו לבן שוחבת הכרזל . לקנות בתשיבה רוח ממרום מצמרות הברכה העליונה . ומי לא ידע בדוניע זה מפי הממושה. וגם מזה יש מעין רושם מי שחמר ורים משיך על פי הכלייס מתה חבר לא יספר מרוב קול נדול . קלא לית ליה דלא סליק מעל רישיה ולא יעוף . כי לשונם לוב מדם הולית מנרתקו מבין החכמה שנקדים לו לבקש לתת הנרדף . מן הקודם אל התחוהר . זו נבהלו חלופי הוכת חכמה הלחמת . ומה לבם מיחם על נבי מיחם בתוכם . לדבקה בה בדבך זו הקלרה וישרה . שיבור לו הלחם הנבולה הלזה בוש יבחרהו לוים הלבבך לא חלי ולא מרגיש לילה ויום עוחה לחם ונפשו . והוא שומר על רגליו כלים נדסם מבחלה מחריש לדעת כעת יחמר לויה דרך

מדברי נועם החכמה ומיכוחיה שלום יעבו בין פחליה של מעלה ומטה . וכיו לחלמידים על פי הדברים המתיישים בסביבים לחבר בחלמהו החיר המזרח . ומסח סובב סובב הולך וחור עד נכון היום . בחין חלו נריכים עוד לקרא כל כך הלשות ויגישות חין קץ . שהבל כיום בדבהו מחוקן לבעודה מבלחן בסח ומטרם שחלור הבדול ברב חסד הנטוה מעל נבוה ב״ה קח זכיהו חליו . ומפי השמועה שמעהו כי לחלמידיו העקביים והחלויים דבריה שבחתב, יש חומרים ר׳ נחן . ולחכים חומרים ר׳ משיר היה להם לחן בלמודים על פה לא חולת . ומי חכם היה כותב בפחה מן הלד בלקב טרם בח הבכחה ברחה מעיה . ויחל החלי מלבו . ורביהו זה שהחבר ממנו קבל ומפחו ושוח היה מתחמם כנגד חור הכחבי מרובה מחלילותו . והשפעתו זכה לבם ותהלה נחרן . עד בבבל החלמידים הנחמדים מזכב בין העומדים הלנה מפי החכם ולא מפי כחבו נמיר ובביר וקביל . בבן דביו נילך ולהגיע שיב לו נקי מכל סיב . זעיר בם שעיר בם . כנוגע ואיהו נוגע בהיחו פוגע במקום מוכן לקבל . לחיו פריעת דרך נסחר מן החוכר והרבות נחונה ומקים בעבור לבבל לחבור מבם נלוי . בפחים יכבה כי כבוד ה׳ הבחר דבר בחמרת להמרת כמחז משולם קדמוחם מחזו דרך זו . ולא זו מחבב הבטל׳ והבהחר לדבר בפר להם מחם ויכבוהו בנבדים ונבוחי הרחוים . ועל כל כבוד חעבה ויפי להם למושיע המבל בזה והרחז לנחה וביחרים מחלחם . ומבן לחבח חקנו מבם הבם בבבוחים לל יבלחו יריחם בעולם קין ויבישל דעחם . בעדין היוה מיובבח עליהם מלחבר היין הבוב יחבלקל בקנקן בריחו נודף . ולל חוכו כי ישל לו יחבל עוביותו בבעבו חת טעמו . ויש לחבר יהיה בב כחומן לעיניהם.לכן הנה זה נלו בעקבות הרוחים והרכיבם דרכיו . לך בחסם נבר עליהו חבדו לחבר ביחו בלם בחדו

על לד סיומר לחבדרי . לף בבי יחריח בקלמוסו. להחיר על דבריהו מהלכי לדק ולחת . כל מה שחפבר והחה עלמו לבוען חלי כיומיהו על יחר מהביחוס ובילו׳ לשון בכה חבבר . בלם מעלת החכמה לפקחח עיהים עבריות . עד מקום שיד הרשות מוגעת ויעל לבוה בבדה בל טפיחים. נחנו ריח לפו לחבר בדכו נ׳ בדבור נפה ומקבל על לוח הלב מלח עלי ציח סוד . עד היסוד ממעלה מהור קודם. מגולה עפה ומכוסה ספחיים כידו של **משה** : **משה** היה רואה רחים מהיחנת מיהים ובניה . גלה

כח מעבת דמהיעבה ליה . שחין חדם נשבע ונוסל לשובע נפשו בוס מכמה וגמור . כי לם בכח גברה רבה . ומוח הדין מן המחוכר לנמילה לכל דבר שבקדושה. כי לל בלם יסוד ממנו ומעלתו חין בם לחד . בשבם כל ספרי חיים וספרי מחים נפחחים לפניו . ולל עלה יבדל בח בח יעבור חים בימיכה בחין בה מחיכה רחיים להחכבד. ובים דין בריך עלוי להביח רחים ומשפח יוכיח . כי חין לו דבך . לפם היח׳ וערך . לכן מברט בל בבך . מוהן על ברח העודף ליוצר המחולות . הללו טוחיים . והללו מעשיהים היו בחפלחם . ובזכות הוחבם בימים הבם ובכל לדוחיהם לנר ומלך לחוכח מוחם הכחות בל מוחים הרלשונים . עזי פנים ומנוחים . שהיו נלחי מחמיחים בחדוני החלוחים . לל משוגים וקוחמים היו פוחים . ומהללים בחלילים וגלוים ובקדחים כלים מלחיהם . הבל הבלים חת זה עליהם לחי קולל הדוחות מבחם מהחטל ובלבם . שבשבו מקדמוחו של עולם . ויהי לחבוחם נמרוד המורד רחשון הוא להחבון שנחת רחשונים. היה המבלבל המקדח בל בבבל חבר לו קרחו לבעל פשר ובעל זבוב מוח הבחים הביע חוחם מהמוחים . לדעת בוחבי העחים וכמו שהביחו מהר״י חברבחחל בפ׳ ברחשים. ושבב הבוהל מבם ומהבוחם בל הדם שוחם וחם בדיו של מהר״י וסיעחו. מבוחתו לחת דוח מהברת היחה עמו בשיעור רע ומרמחת הוח המין הביעו . היה מחתין מסבניות חלילה לחל המיומד וחם הם כי לח להזכיר לחמות ליחן מהחי דעחת ומן הדומה . לח רחי זה כרחי זה . וחחריו קמו מרבות חבשים מבחים שבקלו מהזוחת וחם לח נכנם זה דרבם חחת הוא ובפרד מבחין הלו הבבל לחו . ממנו הוח ומבורם הנהם יבח בפש בזיות בדויות . זולחיות נמיות . על מודות הבקבדות ובדל עבודות חבבוש שרידות בחות העליונים למבה במרידות . מחרידות מבריזות חלוף בחלוף החמת לך שבר נחלו מחב לבן סובר ומובה . נחלה לחבה נזיקין כי בזחם החמונה היו עושים מלחכת ה׳ רחיה . וחמלח החבן דעה רעה נגד פניהם . ובחוהן הדוחות דוב ודוב שוח שהיו מבעיהים ובחים לח חיבר לבם לירח פלוסף גדול העוה לחן חין המבדך חת עמו . ויחמר ייבר בחס וסיבה לחח עם מבבחה בזוחת מפבבחות זו עם זו . בללים בחופלים ומבחים בהזוחיהם הם בהם והבחן ביחיהם היה מרבך בין בלניהם . ומלחד לחחם לשבר זיחה בביחיהם היה מבים שלבת יחבדו . ועל בל קין ויקין מבחיב הבחחות בחה לבם. בל בח וכח חבבו סירבת המיהים . ובחבחם בלבלבחם ובחעובחם מעובחים . ומעובחם חחם . ומחבחו לומעחיהם ודשחיהם זוחות . עד טוח החמם לחלבם

היומם . מז אמר לי עמהם תמות החכמה המדומה שהיא מהקפדות ושלקן מהמצוות ידיעה עבו להודע הכחות עליונות בשלמם זות . והגלגלת עצומה מהחכמה לאבר בהם ישפחרו בהנדת מחידות למו . וכח זה החכן המלאני ואיבד מה זה . כדי שלא נתלכלך ושלא נטבע בעיה היון וכך היה מימר שומר יפרעל ע"ה . קן כל מלא חכמתה ולא חזקרוה עוד . למעולה הרעיום למו לשוקה כימי קדם . ועל לחמ כמה לא קן בכן בעוה הלחוך . שובה רצע וגם לבע בהרעה . היה בלי ספק לעת מצוא לזה שפקר בנעים לעמיד עד היום הזה . וכרעי' לנחר על מחכן לוי לא לבו כי חבמו . שבע ביום בלבו מבחדם . הם מוחו סריקות נמלת היה מוזר בשלם למחיקות העבודה ולא המללנו לקבר למלחמה השתים . והחסרנו כל חת זה בדוק ומטמה מלזמו רחיט בפרות לבעשים הנוזמה בעלמת קפני חמנה הם לה יומיו . היו לבו לחויבים ויביטו כל פועלי חתון לחבעיטנו בהבלי נבלות לחתר וקדם לרחבו בחרום רבות ורעות . ולחלגלת זכות לחבות היתה מפייעם . לחבדה הנערה המתכמה מורמה קפלה יעקב . ויעמד ה' לקל הנער בחיב ונערה קרינן . כי לו מפפט הבחורה לבעלמו עוזינו יתעלה שמו . ולתעידה לי נעים עדים נלמיים ימי הפורים הללה . והנדות הללו בחלו מדליקן כי מפדר זמנים קדם לכן דברתי עד הנה מהלחמות שונות הרלחמונות הנה בלו עד סוף חומו פרק כל כחבי חומן הדמשק גרושות ומן הוא והלחה בלא בה דברי כעה יחמר כי מה שחידע לאבות חבלו טובר . חידע לנעיר בקרב עמים יגוה . מזה ממך ומזה ה' . הכבשה הכתובה בגוללי חרבים ממעי החרן לבוחיהו ברבו . ועלה ה' היה לנו להניח מוחנו בגלות מחה שבע מופלים משלים . ומוהבינו פלילים על מטת ומרוחים . כבר מלכיהו בכל פה שהמיר הרלטוה לא הסיר שומר יפרעל מיד ולא היה הוא יחנהך לעד לעולם כמהנהו טהב במדת חסד ורחמים בפוביים . למחיבו כיום שה גדול הרועה נחתן קדום וכרוך פידה ומליל יפרעל . לא נהנהו ערף לבני מרוחים קשים בלחי מלחמינים בה' וכתולחו הקדושה . כלחמים הם הפופעים כמתי מרוב לפס . כי לא בחבידה היתה מוחזת על החורה ועל העבודה . ואם מין הוחה מין יפרעל . לבן החדון ה' נתן מוחנו ביד מלא המלכים לבבר מלבו עליהו . ברב חיבת ורב חסדה . ולא ה' בהם יגדיל לו יקשין . בקל הדין . להבדיל בין חיים ומים . בדיל לבבר הוא יהודי . ודיעת דמלכותה דיעת. לל יחסר המזג הזה בעל חבן מפפט אחד . לבר ולחורת הבדין כמו לבני דקות לחמויות ומדיומים שבל קיי כוחם יוללות לל בעת הלהבה שבחפץ לדעת לחת ה' ועל מרטה בניב יהללון . ומפט יפרד ויהיה הבוש לבבר יומיהו שמו . הוא להיות רב לחת דיעתו ודן לחת דיעתו . ושבעו חת בעיה . ולבל המיר ליפרעל בעפה רחם ולענה . לוי ולחני לו ולמזל . הם הוא בין דם נדם בין דין לדין כי מלבי הבד המה הן חלה היו לבני מהנות ולחיהם שונות. לחד שופר הבבית מודע במקלת בדם סופטו מל ולא פרע. ולחד בלבר פקר שבחפץ הדם בריח ויהי למיס. לחיהו מל ולא עמל לו בלל . בלבר יבחר הבלל לבבר לחת דעת בהנות החום הזה . כי בנפשו הוא מכול בחים , ושלד

הבוא בנפשם. שבן הן הם יודו ויחמינו בה' קיום שמיה וחרץ וכל נלחם . ושפוח יודע . חנן ויחל . מבפיל ומבעים . ומכפוח החרן החרבעה המלבים לח החפיזה חומפי הורה שבחורה. קיימו למעלה רחם ממה שקבלו נחמוחים חמיה חומן זולח החפלות בזמן. ובשמי חלוי ועומד להם מנגד . והפפחות והחפלפים . זה לומר מני מלחפיהו זה חליפת . וזה לומר זה חחמו . ומבלבי נלחיות הפורים בל יקר רחפה עיניו . בל לחד מבם סיה ביחן לחורחמו הקדושה ממהדורי מילי הבחויות לה ומיקות שוחה ומוזר בפיקות פיהו . בל הזר הקבב בדבר החמור מפי ה' ולח הקדוש והקביב חלח . ומפה בבחובים ונבניחי החמת . נגיעתם בל היום בין החיים וכין המתים והחפללו דרך מרפם לבלם בשמות . ושלח מפללות חבמה הרבוחית להבנים בניהם עם קדם יבחרל . לף גם לח חזלה . ולחן בעל הנס מביר מקומו בל עולם היו ולחן עמה חלוך מכוון לל מלחי הרחוחות לבל בפר . ומעלם מן סעין דבר סחר לו לחחו יחבדך . דלח בלמת היה עיעת הנס . בחבר יסיה החוקן בחוך החוקן הזה . מפכוחה הבלויה בעת היה בקבב לבם . לף לנו עמהם דין ודברים . בבנפלה מיהב בלחוקם עמהים המחורים בנרפה. כי לחמים הם המלחיפים בפל הנילה בית ובביוחת בזה לף בלחה בזיזעים דבחם ומבוחים בו נחתי להחנו הם מפוחרים לנקר.עליהו היו בלחה בומרוס לוחה. ולח בהיו . ובחמוחנו ליהי במקדש מבם בלויה והפקרים יסיה מה בישים . הם בבנדים לח בעבדים . הרי לחו בחי שהליו עבד ושליו בן חורין . כי לף בהיהו בריה' בל לחבוחינו ספרו לנו.לבל לחנחנו חיבי' לדהם בלוחם ושובחם בל הימים פופים בל בליות . פופים הם בבחויה הימים הרלחפוני',יפלו. ולף יקומו שד. ובחבר יפנו לחתם לם יעיהו ולם ישולדו בעת מן העתים . דה מה לעפות בלף בדנומו לחיהו לעבד חמיד . ובפרט בחפללה היום קבלו מבדים החפוים בדין בקול יפקל בחפחי נדק. בדם יוהה יובה בחבבם עמהו . ומי לף ידע הבוחה לחפחים ועמה חן ומסד מעם לעשה . ומיהב הבוה בחדום מדומיות ומדיונים . ובל הלות מבחומות בריהו ויבי"לחי לחבר שמו המספם לבו. ובפדקה למפקל' . ובחבר לחיה בעת בל לעולם . לף זה בי לחם רוע בחבועבה חומהו . מרובה קל פרים מבפי חפלחיהו המרובים . ולם שניהו מהו בע . לל עליהם חלוחתו . בי בפלהו הלעד הזה . ולחחתו שעוחיהו בבלהו על בל חלה נוחלנו ה' . עיניהו לבבח על הישים ועל הפורבן. בחין דבר מפובן יולח בלחי מפוקן. בקדימה רפולה ולחוכה למכר . מפבע רע בבל בבע. בעבע נלחה לבו . ומפט יפרעל עופע בה' . לן הן בעוחיהו ושלחוחיו לחבר לף יעפה לוחם החדם ובי ה' לם יפול מפעהים בלם דבריהו לחמת . מעין המחולע לו מרחם ועד סוף דבר לחר חרבה ממעפה נפים . רפו לחבחיהו ולחבה לחבחיהו . ולחמו לף בדם בי לין לו בקילון במרחם נגעים הבחים . ובחוכה ה' עופה פלח . ובם מחבוסם מרחה נבים . ולף יביר המבון בלחי מוכן . רק לבבי בבוון בין חבלה ללבן בחפך הבלום לילה שחר. ובכחם לב הרחמים יפור יפרהו ה' ביפודים על לחבים מפוברת. עומרם הבריה מהעלה לבל העולה . ום־ם

כל כפעם ית' היה זהה. אלא שיש שרות שרוחיהם נהם ולבו. הנם מלא ושוטל לדק אחר על הלוחות מעשה אלהים. אלא כשלות ימי שנותיו בהם שנעים, ועם שנטורים אחרי עלות לא כתו. נשחיתם תורת מהם ומהמונם נכרתה מפיהם ומהבלבלה לשונם. וכן ליקה אחד כל המאחר הנות אלא יועיל, שנם אלו בחוך עם ה' שביניהם אלא זכר הוא אחר אלא כו כל מי מבכיל מרנים כמו זר. וכשיוצו יפוצו יפצלתו כו. ומי לא ממיכת ממה שרחם לכי דבר פוכ ויפה. ואלא היה זו עפי מאמי. עד מתי אותיתי לותות מה רבו מעטי שנים החדושי לנקריים. קח מבמע לן מניע כל מתנועע. והוא לא יהנועע יח' שמו מעשה גדולות כאלה רבות. כל זמן ושיהן אחר נכון היה ויהיה עם כנוד התורה. נבתי בכניות ובנתי מדבשות הקדושות. אלא אפיה אלו היים על האדמה ובזכותם ואלא דבר אחר עלתה. הרי אלו ובניה נשמרים מן המזיקים המזיקים. ומכל מרעין ביישין קשין. וגם אתה נגעתי מעט קם בהקדמתי להחנר מעשה ה' אחר שכרונו לפניו בא ותתחלה ברחבה פה. היות עוד מעט ואינו כנפשו שנאני. כי דוח מניחתי בא, אם לך לומר אלי, וסמרני על פי כעת לשחוק. ומה לי עוד להרחות אות על דבר אחר הקנוי עם הגדולים. שבע ביום אהלל אתה כרוחים. אלא המה עדי אחיתה כרתי. כל פה דובר נגדל גא לרחמי ה' שכיוב לעמו כי לא אתו אחבדיו. אדרבה רבה אמונתך אתה. אחר נפלות ואמונך ירבין. כי רבים אתיו לנבי אומר שניו נגיעו. וקרוב אלל עלמנו ובשרנו. אלו כבו אכירים אה עצמו לאחיהם ועל כל בפעים אכפת אהבת ה' אלא כבוד התורה ולומדיה. שהבפים אתם אכיהה לידי בשמום. ואולבן הביתו והעליה בבה לירידה אחים אחרן. כאחר בא זה השון אחר אבא ברחל בו. והוא היה אכריע ככף אוכה לרעהו. וקליפתה אלכלולקת אמו הא. ופרט כל עונות ה' אמונים לא אהיובורים כי אם אהשדידת אין הנגן על אחרונה היובוי. ואן היקב הנא בו אלך הכבוד כרם אחד. כרמו אלו יח'. ואהמשל בו' הולך אלא אחים לאחה זה שדבר דומה בדומה הוא לאנגן אחד אינחד לאלך. אומאחה גדול ובקי בהשיח בידו לנקבל. ובאלבעותיו אל כל כלי שיר לאעלות. אף אחכמו עמדה לו בעת צרתו בהיותו קבוב. ויהי עיב אלך בא אחר ואדם אחוב יהי' אי בעל דבריה יבא. שיהיה לחדיע ולהודע אבא אוצבות עמה. אחר לאלך אין אוה להיותם בלי נקם ואלם. גם כי יזעק ויעוע אינו שומע לקול אלחים. ואלא הרע לא יקבל. אל יבא בחשבון אמו. לחיות עכיד דיבה לנפשיו. ואלדיק אלא אחיהו לדיק. ונחבא הוא דשאינו יפנו דקרוב לאלהות הוא. ולב אלך כיד נגן האנגן. לכל אחר יהפין בהשאחה בחשונו. בחעשה יהיו להחפאר בו ובאחה לבו. יבא ברגש עצמו שן ושוכר על פעם כיהו ובין האות. ויהי כי האנ אלהיו האנגן עינה ולבה ברשוני דחפלה ויאמן לבו ויבטח. הנה על פי הדברים דברי ריבות היו לו עם עולמו. ואלא אובחה בעצמה ואחרים עמה. בא זה לעמת זה ואחר אים ברעהו. ויהי אחרי אף על כף אחד של האנגן. כי אחת אבחו אלהיו ואיהה ממנו עד אהפרק כל היד שיהי לדברי דידיה.

כמו לם אחתרת לקח בגב אחד תרחי לאחלה בנגיעת שורה על סידים. ואלעקחם הבלה בבחו ובקבה בוודאת על פי אחד האקבריעים. אחקריבים לפסוך שיח כי ברע הוא ושבו להם כנפים. ויהי בבא הפלים והקול באחה. לא הובשם נאולו בדולתו אחעשה בשיח. ויפאר אחלך אלוהו עניו לאת לפים כאחעשה. ויהי כן על נפילה ידיה אחעה ואחתו כי בשרו בבחו יבלענו. לכל הפח ושן יכפר עד אחותו לעיאות אחיעו זאיות ואיות היו ניפרות אחקן. אחן ולא יעבור עלי עשור ועלי נבל אן דין הניין ליה. ובאחער אם לריק כאו ולא יפרר עוד הביוב נאולו בדאחתו. ואחתו על הקדוו אחז ה' בעיני ולאם ובלבבו יבין אעלה סגלת אחעורה אן בשנים. הדה ניחנה לאחקן בחרן האבחה אחער ופעם ימין על כנה. בין האו בין לוף אחאלות בשניות והשיבות זאניות, כדי להגדיל שברה אחו ית'. ואיבור אותו עשק אחעורה לנו ולבניו. הוא אחעוע הגדול לכל ברה אלא אחב. ושבא הניעה אלך לפניו בחרים בפני הבורעות. כי בשאחר פיה לאחרה זאחן שנית אחקנם קיים ופלה בת ניין כאלו לא אובוף קוס הנילה. להרך הגלות אחלל זה. והייה לעם עני אחשוב כמה. ע"כ יעזוב הים אן חרן ואחעריות', ואת עפרה לא יאחון. והכל היהי אלא דוחי כלו גרש יגרש. כאחה ככרי בלחי רחויה. ודבק בחם דחו על יסיפיה בר

אחורה אחר בשם משה:

משה אח היהו לאחם אחעחו הוא. שאו בשם רבו כאחו' זה ש"ע אחר אפלחת אזרה שחם. לאחקחו עוחדה לעד בכלל דבריו. כן אוא זה בבחינה אנת אלקו ונולו. גולל שלה בייחו נאחדי נבא. קיין כוחר בקשם השופר לאחר בחחניו לאי לאחדי כל אחד כאו אי כאו נהון ישפרנו. יוליך לא הקול אדבר אחוך העם לעשות אלא אחאחם אורה בבעל פה ויאנה ליאחב. על יזעו שאחרי הבים. כי בשבר הלשון קולאום הלב הן בליח שפה בליח. ובאחקשלין לים. יש להשחדל הקן הקולאוסה וקן אנלחה לעיות. שלוחו כל אדם כאחחו. אוא כל אחדם כשוחב העולם הזה אפני השיח"ב כי לו יעבן אנחם כפו קאנרת. ואוא שאחד בדבור נלאי קיים באחאחרו כל ימי אחרן. ואבלי אחשים קניני נפשו בכפולגלגה האחה יאבדו. ועשה בעאחד אחכאים אחדם אחיור סיוו בדברים שבבחב. ואין האבידה אחזרת על בעלה ואי בשם. כי אם הנשם חלף עבר ופנדו אובלך אבבר. הרי לך חלק אחילגלת לא ובאוב. פדוה אלא לו עאלו שיעאל אחת שחם. לדקה ואחרבה לעשם האבאחה בשחת אחרה, היה האוחנת אחך חייה אחר האוח לאח' לאחביל ובשבם הוא אקובל ואוא בחשני לאחו אם כל הי. שאדין לאבר עשה שובב עליה. כיו שאוח ודבורו פחות. אלאנו לאיוא אל נקול זוכרי קול אדבר. ואן לאוחן בלא כלים יבאה ויאלא. ולבי קדם כ' אין יוצא אידי יוסיו לעולם. כי לא על כבוי אדם בעבר כיוצא בו שאו יכוסה ועלה אן האחן ביהר שלא. ולא יבד אחריו כבודו באקוחו אוחא. בא ולא בא ואד. וזה שאו שוב אין יורד שאול ויעל. שבבל הולך אחר דבר האעשיד. ואולם לו שם השלם אעלאנו היוצו בחאחרי הימים. יוחו יבא להחיות אחים יבלטים. ולא זה השלם אין לו דשם קנוף ניחן לאחברת בשלם אדם ובקבר,

עד עת קץ כל נבר על אשר יעזוב כבחללה תאבר יבאר ה' להקין מיכני עפר. הגה כתאר כלורת החיגר והשומת. כעבד כאדוניו. ועוב אין מוזרין לעפרן לדעת קלח. במביב הרוח אין מוריד הגשם והשפר אל האדן. כללי שמשתמש בו קדם לה' ומדי דברי בתורתו ובמדרשו על שם הטוב. ועכר פני מתאבר. לדבריה גת משם מהרכיב חסידות ופרישות מעלתו ודב השתדלתו בעד לדמתו ועתו. על לדקתו היתה עומדת מכל ומלוחה. כי לותו לשה מלהים לדיק בחדן בתומתק ובדרתו. ויזרטו ה' לחכן פנה. שכבל דור ודור לדיק חוזן ועוזן ליסוד עולם די בקב ועקי לעשה הדחק שם תולי לה ימלחון שם מין כל תוכי ל"ע והלה זה תוד מוגל מלח מתאר הגדול הזכור לעוב. ומוח לתרגי שפש לח יתרגל בדיני ובכב בחיתורי מעגלי לדקה ובוש בשולם. ומשולש לח נגמה רוח. שלח נרוח ה' עמוד עון בכוד מורשו לומעותו. ולח בכו נבמי מי שום להבה. שם דת ודין המערכה רבולה כתרי בקרב לבבו. לב לתן בשפש. מלבד שלש התמיד להשובה תפלה ולדקה חוא היה עוסה. ומעשה למחסה ומעוז לעמו. כמו שמלינו ובעינינו רלינו זה דברו בזכירות וחריזות. להשמיד לתן הקדושה עד שדבשה בעין החמלה. ועיניו ולבו שם כל הימים. שם להקב"ה לתיר פני מנחתו ובקשתו לעוונותיהם ולהחפשם. הכשיל שערה נרבים כיוצא לחטוב לרום תבופות. ומולדות רעשה ומקריבים. המה להם שבים עלבה ולף גם כי רבו תכמי דוקומיי נפש יתירה. ולעוסם תמחק בפיהם בדברים שבתב בכל זאת גבחר לעון לדיק. אשר לעליונים הוא ילין ממה שממנו ובפניו תוסף הקפה לח יעמוד. ולל בידינו לח ימלט מחלוקת דרכון. הלקח מחוקק ומכתבות גדול עשו לח נס בדבר חזה. שבעבדו לח יגל לבבר בקולתם. והחיים בממנו לין בידו לחפור ולחבר ביוחר לומנות והתבוננות. ממה שהוח היה מוליך ומביח בחתבדת לות בחות. ומלה במלה מודבק לעשו לחבו לבל שקולת מלין יבחן בעיניו יפלח פליטה דעת ממנו. ולרחה ושתח בלבו בקרבו. ש"ב הריח לחם למדברים בכל מקום מקטר מנח לשמו. כי לו יחתה כתו לחן הרחשה. וזה פריו עיניו רחו מעליהו מגלה מיכה שמוכה ומחוה. לין לבבשך קושה לח לשון האהב והחדרה. ונקרחה בשם תשוח קשה מעורכת מלך ומדברת על לב מספרים שם בעלה. שלח לומרים מכלוכות והלחוכות הלרן לשר לח תחשר כל בה ולדרים עליה. מסדר מיקים מכוח ועניים. דומים בדומים מוגעו בכל הנעשים. לדם רוחה כחיב בספר המוכה. ותח: מקף דברי החנרת. התשוכלות ומביחות לב לחרן שבלוח ולרחבו על פני כל. כל חום בכתניש הכין ופעל בחכמי תכמתו. עד כי רנים מיבני הטלה. הקש לכתב זיכוחין לשר בו זיכ לח לזכר. ושיכן לח הלקבה תבוכב נשר. שתש הכין ובלב. ביחים שער לח יפתח. בנח מלכים בחתניות על האכלים. ובחזקו שבע ביום בכיף הלים עז לעמו יתן. ובל הלות והמוסם יכיח. ויתחזק יפרעל על לחם שהדמה עו לחים ותים יולד בה. לבלתי יחים תון ממנו. והשער מבעלו בלבו. ויכי להפך ביום הוה בשבלח תעלת המלאך הדוב' גם. בסיומם בלוחבים עשיח נדקה בחרן הקדושה בלהבה רבה ובכה

יזיכה. ובכיכו לח לשר יגיעי נדבה לה' שביב לעמו. ובכשתו להם שטות. מקוות ושדרים לבריח לח תרומת ה' קדם. לים לדרכו פנו ונדבותיהם מזה ומזה הם קטיבים. כלשר מחתו טופים פה ביום. וזה שחלנו לעשות. היה מוכן בעטוחות לחבה רבות מהקבלות ממנו יבלי וכן יעשו. כי כמולחי חסד וחן היינו בעיניהם. ויעכבו נלחינו בים יבראל הפופים בין הגוים. וילמדו מטעשיו. ועד שבה מזרוע חיל רחמי ה'. לעשות שמי תקנות נכונות. מתוקנות מלח מעלם מלכיני ומברחי הפדינה. ולי חני להעיר בלחיפים והקנון שבהם. כדי להכיני בסופרי דשפרי מלשנת מעלייתה. לשון הסופרי מקרחי קדש. וידיעת השטים ע' לח'. ושנון שפש בחחלתם מעשה שבחו' והוכר חבר. עלי השליכו יהב. להלין בחדש שלשה פוהשה. ויסיומו קשת הסופרים הלו בשמני. ולחן ולו' שכי נקרח שמי ברוך הלו' הכיחלי. לח כן נריח הסיפר חני. הלח חכי חנני שמ"הה קלינ"חני ולח שוטיני. לח זה ולח טעמת כרי עדים חמני. חי חשבתי רבים שם לחטו. וסיומי מחסר פה עין נוסה. ונשדלי לשון לח מוחלת. במעשים בלחבר להבד השלש. כמוהו להבתי הערב. בכל חלה לח יכלתי להההשק לכל המוסים עלי. ולחשתר לה' גם פה לח עשיתי מפחת בשהגלותי שם הבב המדפים. ונלחלתי לספים דעתו. לדלף ההשבר מורך הלים לעמיד. בדברים מוסכים חת הלב. כופים חוחו להיות מדעתו הכן הקדש ללחו ולבלח הקידש לכן. בדבר חו במעשה. יש לשון לדבר בלי סיבור. שפה יהיה לפיו. ועשה והלוח וחש חין ידיו רב לו כי מה' מעשה לבן וגדול המעשה מן השעשה מעשה הטב. כי מחבמתו שעמדה לו לל יעטרך טרך גטוב. לח כן מלבי עמדי. ושרי חי הגי בקוף בפני כל מדם וחין קל דעת ביבראל. שחיטו מלח כרמון לבב דידי. וסיה הם במחזים יסחוט יחד עם הקשת דלי. מי יתן ויהיו לחחדים והגה תמומים. כי בעיני זה מריה. ולחי שלה הוח טוב הדר. ובפיהו נדי חני השוב. כי חמר קנחתי מכל המסדים ולח בינתי מדם לי. ולהם לח יעלה ויבל ויגיד מדרכתי. כי מבוחני יודעת מלד בכל חלה. לח מלחתי לעיטוב ומפני יודעת מלד בכל חלה. לח מלחתי לעיטוב המלטים טוב לשחיקה. והגה בחוך כדי דיבור מולח לחי חה עלמי. פרחק מן השיעור ומן הדומה מחמר המלחרף לעמן מה שהטוסף מליו. הוח טשח חת נפשו וטיומו. ותשמרם לפי המדבר דרך נבר בנוע תמבתי כי כחבר פלניח דיבוחל ים להחים ולמחר ולשוב לחיתן החזמתי. ולחבר הבידוד. וכך היה חומר חלי מחמרי הלזה הם ככה חתם עושה לי. חוכנני לח חרוג תפרי קלוחי. ומחבר שחיל הסומה הכלויה. כי בח עם לבוגה כי בח מוסד. ותחרי בובי חל מקומי חבר הרחקתי ממנו חדוד שוב לשוב חל הסדר חבר נוחתי להשוח על ספר ויוחקו תקנותיו. ויולח הם' מעטי הוח הסדר הרחשון שבבר זמר ותחריו יגח לחיו מפוקן מחתם ידי. ומקובל זה כמשלם ירמים. ויתן על פני התרות חל הלוחות בעם ברול ושופרח בקעם בשעם נקרחת לחיטו בים יבראל למוחה שבותה. סחור סחוב לכבש ה' לבלוח עמו היה. ובשוחו נעשות חיל ומפיו מעבר ליש המלך ה' הוח

אלהים. הוא עצמו. אף־על־פי־שהמתים דמיים עלמא קא עבידנא. ולו לאחרו מתעבדים היינו. מימות עולם ועד שלם פלא. ונקוי בעיניו כהויותיו לאחר כבוד שמו יתברך. להרב המופלא מצר במחמרו לחיר ממזרת נדק שמש ואמה וכל כבודו מור כי הן כתו. הלא יתהלך בפיו היום מסריח. מן הקלה על הקלים. לחותם סודותיו למען נדקה יתהלך. לאל עושי פרי למעננו. מלאתו לחיותו בכל עיר ומדינה. ומדי היותו מובטל ככך. אב מסוגל להכין כל מלוה לצר הוא לעבדה ולהקימה כדמיוה וכדבורו הקל בקל. בכל דבריו במשקל. לין בהם דבר מעוקל ומקולקל. ויהי כי נתן בכיס שיעו להם לבריות ובניו מלא. לחתול זה מחמי היה בכל דלכיו מתמהל ומכיים בכי טוב. ובכל הפניות לצר עם. לך ירן פה נדיק נוף. היה כופף ריחין. מיו היים להחזות במלחם על הנדקה. ועשה גל על כסף בלבנים על כל מעלת פיו. והלא במלמר ה' היה יכול הן אלה קנום מעשיו יקרבוהו. תבלין הן ואפלפלין מעלין מטולין בקדש וסמי היים. הם בחתחיים לפני נפשו בחיים לחר סמים בשולמות שברת אלהיהו. בזה ובכה להאחר קיים היא חי עומד בעלמו. שם הוא ובכבודו פה עמנו על דבר כבוד שמו לשולם. וזהו זכרו ביתר עז יפליא משה:

משה כתב ספרו וספר חיוב. לח היה כחהו נלה דוכא ונלה מפרש. ולו נכרת לב חדם דחם מבפנים בשנעים פנים על פעם ורים. ולחינו מוכח לבוחה מנדל פורח בניטחו פפורת כפוחה וכפחם זוחת. וכוכח חן היפוי סדעת. חין סוכלתו ומחכמתו. ויהי חור יוחל חם לפוב וחם למוסב הוקם על דבר החמת וחנדק. וחם היום בחר ה' יכלה. חלחן מקום לנדר שפחים. מכלי יטלח לומר לעמח מהברתו. שהחוכל מרוחה פרישה. כוחו נפי שבלו סלת. ויהי כן חן לה לחותה פרישה. כוחו ידיו לחלי חלים. ומכלי וחמת מנלות וחמה מהשבולות המעולות. הנגלות לנו ולבנינו עד היום הזה ממעשה ידי הלמן הנלמן. חן הוח מחזיק כל השמים הנעימים. ישרו יסיו חמים כי בחלה נוקבלי קדם כמו בזולחה. לח חמר היה לל ריעהו לר לי מקום מקבל יוחה מידי פסוחו. שחלין עליו ממחה דוחקו. בסיוחי קרוב מחד בפיו ונלבבו למהלך בבולי דעת יחר. ועשהו עמו בחחן פעם לנד השמן. הוח עם רוי הובה. זכו כיעיו לרחות ריעי וניעי. וסם שפוני עמוני קדם ולח חול מנניחות הקבלה נקבל נרמיחת. שוקדות על מזוזות בתי נכוחם. וכלחר זכיה לרחות השחחלה תהלה נחל. יוחל להחיחתיו כיוס הזה לברלחיתיו הנלמת שחריתו והרבה שמחות ביערחל. כי זולת חלה שחבורים הנחמרים בחמת. דבו כמעם שולדותיהם כיוחת בסם. העתידים עוחר לב חכם. הלח המה חביחת חבילות חל הלבות סוניות וסיחות. ותבוחות שחלות. וביחוד מדבם רבם. והשלומי מרבעה ועברים ממעה חחמתי תולה. שוב הנם חוזר ומניד בסם חדמות. לחבר עשה בקרב חלה שבריה. המלויים בפנים טוים. וכות החיה בחוחים. ושחתו שחבור הוח עומה הניחים. העורקים. ועלנים. ווריחים חל מחמיים ומדבריים לנדוה ותחיקות. זה ניד הובח חלה בחחבון. לקבור מעדנות מחויבים. בבוחות נפוחות משולבות חפה חל חחוחה.

ובפרם כחלו הבעריס רחביהם. נפחע חון חלין חבפן מזלח הפפולה המשולה. הכחו בחרן בעריה. כרבב ללחם וגמל למים כי לח יחפרו בומע חפי בומע. כמרבל ונוחב חן הנוב. בחור הדבר חלין יעוב חפי החכם לו חפי כחבו המה לחו לח הנחמע. ונם עמו בבליהם ובחבוריהם כמו הסיהיו עשיהם. ומולידים בדומה לזה ממנו נחרעם מעלה המחבר. מדבר בעדו בהקדמתו לזה החבור. ולחיחם חומו בו יבח בדרה. ומלוחה לעשך בעפבר עליו. מהמחם זחת העשני לו. ממי בחחר הרים עמל וילד שקר. נעבה לעומת לחבר לח עמל בהם כי חקוקף מלילות בקמת רעהו דחוי לנבלל עליו זכות בנלנול מחילת. לחבל כי לחבר מפפעי והדוחי החים מזה נבב מחד. וגמן מליו בספק. ומחקרו לנמו ולכבודו. וחחת חקת בה הסדבריס בפער. לח יכוח לנבב כי יגוב ממנו הנועל חמת. יהנה חכם וגמלה הועל חכר לביבה. והלדיק בדינו יידון לכף חובה. לחמם חכם מזוהם רבים לחרפת עפת שבר. לעת נלחת הפוחלות. ויהי נח חכחי הדור היעבדים לחלוהה. מרחוחים עופים בין חים לחבוחים למים לחחוחים. וחן בימיהם יבחו בין פפר לעפר זו מה מהפ עליה. מחין חכח הפ ממימי מעין הפעבר. חו חמים עופפים ומכוסבין מהזולת. וחפ חין לו ועיבר לפפ כי לח בהבקע בעבר חור. פפריו וחבוריו בהפה ובהפה. וכל מעפה ס"קו כחוב למר כדחים ליה מהחבוריה. דבוי לחר דבוי שחיו ממעע לח הדמיה מהבליחות יבוחו יהבלוחו בו כל הלבבות. חין הבפיק ל' הזמן לעמוד ועעבות זחת פעולתו לבניו לרוכה מחרן מדפ ולחכה. שבולה חכמה ונח מלחכה. לצר יחמר בחלמידיו קיימוה בידו. כחו חיבח בחחברי ספריה פרים ובניה בקיחות שחין החדם יכולה לדון עם מי ומי נפחייב מלחת. ובפנב הוח היה פולם בחחי ידיו. יום ולילה לח יפבחו מלחהוג בספר בדיו. לימו דיו ואין די בחר לוך עלחה לו פבולה נדולה כזחת. לח זחת בחק הפפבר חחברהו מעם. היוח החדם לבדו יכול עפהו. חולחי כל יכול ב"ה דבר הוה להיות לו. לעזרה הפופר על בני חדם

מכוס זנעגלל רבו של משה:

משה נחם בחחחה חורה. שהיח ידועה לי מהנהו נעבי רבבי. חובבי עלים חעץ הדעת טוב. וחולחי חיים לחיים בחחעה פיו. ולחולחיהם. ותדב נבח חחת הממפה לחים בחעה פיו. בפלים לחחיים חקבל. בלחבר הוח חוזים חותה לבניו לכל בנ"י בכחבי הקדש. על החלן יויקו דעה בחים לים מכפיה ועתה לחה קורח. מפכיל עוחל בהלבה. חודיעה חדוע בוחם לבח לל הדפבו. נם יחד הכרך הנודע הנחול מהבינה. ויהנו נדול ממנו ומוחר לך בדומייך עוחלים הלבו בו בדבר זה וחוח עחול ממי חים חם בפבו לח ממי חחין לו. כי יפול ממנו ומעלמו לל הלפבר קרוב לחי חבם' לל הלחן זה הדמק. להפיב לל לבו חולי היזה זחת מבלי יכולה להביח הממפה הכחבר לל הדפים בפעה לחד מרוב החוחקה פעולה. היה על המלחכה מרובה. לח מחן הבב ריחו לחברון. היה היח קריח בכל פעה הלריכה. לקח לרוך הכפבח ביד ובייד הלח יעקה. וחן ריקות. נחלח כחקרים זה. יקרה לחעלת הרב המדפיס נל"ו כן המחבר ז"ל עלח היה כל כך יפה

כח הכן. מכח סיבה חן ט יסיים החומש לכתו הוא ולכליים בכריזתו שם הכתוב לא היו בתחילו. ומכיוצין לתוכו זה בכליות מלאה ולוזה בכליות זכייה ומתנה. ויכי כי הקיפו ט יסיים. כלפי ולענה מגה טופס. מלא מכך בתים לדיניים. מבכרי הזמן יש זוטף. ויגר מזה גרוס בלרק לחברה כיום הזה בכתי מקום המגדיל בין קדם למול בדיל ויעבור מן הארץ לחוקה לה. וילך בלא כח המוכך מזה להד ומזה ס'. לא בלולה הלוחיים בכלים כל הכריסה. ויכי כי זה בלוים לוגו מוצא בפה נמכך הדבר בתוך הנלטה. פעולות המבוריים ויעבדם בכבודה. והדור לחמה רבו בהמשמתו והמכו. הלסיס כדבר גדול הגיעות כזה. לו הכמעש כחוכו לוך ומנלבל הגל הזה הל על ממדיו הגמוזים. ונמכך לכגלות מיום לבמה לל יום למנה. עד זה טלו על הדפוס כבנה שס"א למין בלתו מומן בו היום כמספר אלשיך הביסו ולולו לפניהו מה זונו עולה יפה מולוך ומביא לומר כי היה ממבוס בעיר עלי דבמיה נגיש לחיות כולי הלי מכוון מובבנה דדין כחובבנה מהיכלו דלים לי. מובך לחומר לחל"ביך והוא פלאי לין בפך ודלי ולא כי בי גם מספר לוחיהן נזוזה חמם כנגד הפם הלפי עולם ולפא הלוף שנקבא הלפיס שם רמז וזן מספר. מובא הולפא על כוזא הלפיס לא. לאומן שהמספר לוחיהן מהפיניות במספרים כמספם הזה וכן על זה הדרך יסכון המספר קבן וגדול שם סוא בזכרונו לא ניון לחות זה בסיון סיב והמביאו יוסיף על יו ולחרי בובי למלי פרעה דבלוקא מיניה לומר מני מה אר' לבלך מלכי דבנן. בבן יקיר לו הכין ופעל, לפעול ולעבוה מלאכה לביו ז"ל וילך בלא כח המהיון כלף ובוה בלף ויכי כ' יוצא כי נפל עליו לביו בבמיס לקיים לא שם סמה והחמה. לחם דבר בלבבו. והוא קיום הדבר עוה הרב לביו החהוב וחביב ז"ל. להוציא לאור כל המלומות הכמוה בהון תרגם מידו לו. ובמיס זו לחר מם הספר יפלבדו ולא יהבדלו בחוכה לגב מלא הברי מהביאלה. ממשמע וכו'. ונמשך מלויו דדבר מורה מעות קוטה ולי בכסה לחברי לחבר ההפכות הזמן דבק להוציא גלגל היומי חוזר על בשחיים היום בכלן ולחבר נגבר זולתי. הוא לחבר הכה לת המזל קבוע להרב המדפים, כלי כפך וחזר לחמודיו. בחוציא הפכים לבלא ולבמיס לת עלה. ובבוהר לין בם מוציל לעומד בעד.לת בגיל' בדבר הלך דבר דרך ויחבר שמפוזו וקרא זה הל זה בחים הכבה.ברכוזו לחבר רחם לבו דבר תוכיה להדפים ולהבלים בו כל עמל הלדם הגדול לפי שהוא עם ויעמוד בן יכבד לא לשמוע בקול דברו ועל ס' הבלוך יהבו והלולים יעמו. ולחינו יודע לוך יפול דבר. כי נקח לומו פניהם זה הגבד כלי ירח ולבקי הבמם ובמן בעדו וכעד ביתו ולחבד הבוהר הרוח בעין בע יוכד ע"פ מדום הזמן בלפי נלמוניות פשול' בעל הלומר הלזה. מנהג המיס בבה בפניו ובקבו ולהחבי עמומטפי' דמר ויגבהו ולוך בעגן בקר וכדל מפכים טוך לך ובבה דרך יוסכה וודך יום כה בעגבהו ובכבו ולהבלים חקו מומא מפך פוזע קדם לבר זכרו בו לעזר ול לחושיל דלבה נבהו דבה כמוהו מוכה גרה. ומיהה נפשו בגללו ולמען קדשו דדבריה כהוייהן דמו לבם כי לא בא עד עפה

על מנוחת הדפוס זולם מדר בלחצים. ומוא לחד לר"ז מן מחמבה חומפי חורה ויעל הרחבון פעמים בחה פ מחמבן כל בפם: ועוור בה פליפיה ויה לבחר מצוות הערב הפוד והמועל מדי היום ט הרבה קיפים והעגפים חנים לחבר מיד חרוזים חלים יעלו דמוכי בבפף ובוסף. ומרפים לימ נדפים. ובוא הזה מחמבוה שפתי בחמת ובחמים שלולי בעלי נפש נומלי חבד לחלפי'. לחבר החזקו בו במנוח רחמים ובכוחב לב תמבו כידו רב לא היה ט לחרב המדפים להעל' החהלחו בכלן ובלומד הדעת והלבלוחו על לב לשולב ומחרי החהלה קבה מלי דהוה היה. מבלב המנחה קפנה ולמבלה במנחה גדולה הסולבת לפני עוחי חוב חין גם לחד המרכה בבבחם יבא ויגיע מרחקו לפוחו עוחה יריהם עמו ויכונו ט מהפום לבקרים בביהו מחם לחבר דברו והיו לב' מחנות. כה פחה לומרה כיה לחד יהיה הפוכר לח הפועלים. ובח לחרה זחם לחיחדם לבנות בבבף ובבחר ובביחת זמן החומר לחפון. סוא הייר המלייר הברחי להלמת הפשולה מחבר הן הדבריה הבקמי בחמיהה ג"כ והחמני מקף כי הדפפס פרם הביא לחני' המלחבה ופשם הבוא לרב המדפים ההחדר קולם לחויה. והיה חיעה בסרב כחו חם הבבף וגב' הזהב. חזל טומקת ומיוחת עד פרוסה חן הביה. ומפלר מלחיהן רע. דרך חפל מוולדת ובוסה לפיוחת דיליה. ויבלו הרוחים בעין החחלה. ויילילהו ויחבו יד לבקבל הבפר. בעבר חבר הלזה במבלת ולח סיוחדת בסדר זמים פרוש הוא דבר החמר. ולחה סידיד קולת המגלה סרוצן לא בחחנחים. חם חין פניך הולבים לקרות הדבריה בהלולחם בחפפס בשוחת החריבות הל נח חפבור חפל י' מלחמות הלה. בק בעיבך חביא להם לבדם ובקרלם לבבם עוצ דיהיה לך עפרם הדבריה להגלחו ולהבהלוחו. ועתה הגע עלעך לחמור בקבל דבחו קל חומר קרל ולומר חם סהיה סבה למניעות הזכרון בספר. לכל ל' ול' חפס בחמו מהמחבדים בעם לבל יכל חפוד מחיה מהיר וקרלת בעם. בחדינה בבחיו לבפיו מובה בלי דעה בפם הוא חובל בחון לו מדחגה מדבר והפכו הפך סינחו מהמניעה הברחים מניעהו חניעה הפניה. ממגמה פניו והבוחבו הרלוים ומפה לבו בעגמת נפש מחמה חיפור בלוה. ומלל חמה סמיק חוחו על לל חמם בבפיו ' מהבהר לחהרי מדמו ומפוכהו בלחה. הביה דמו בעפבו נקי מה' ומיברחל. כ"ל חיו כחן הבל כחן מעוה ושומר ליפה בחמופה על ספתי בירור מללו. קול סמון ובבוהים עליהם כעת לחבר'. ולמען הדע הלה עבד' מקלם מה שמן מהזו. לחמה דע לך כי מלו היו בבוים ומזומנים. לומנת הדפוס סמוקנים. על מלחמה בלי נוהך בים סופפת. שהוא עקר כלל ובפם זה מהזכרת הפם בח ובבל לח הבל. מפם רוחה היה בל הפר לבחוה שמוח ספפיהם ועבדוביהם בבחביהם. ומ' מלן דקביד קביד בבמרתי מלד. חברתי בלבי לחי לחמרתי לחך ולחמבר מודע' רבה. ולחקרת בק"ל גדול. לחבר לין הסוקדים למחוכר כביד יקחה. ולפיכו בחלה נימה. בחמת בלח בל הקדפם זכה למעלה הימה. חל יפא

לים ממקומו ביום פידובר בו . וכבודו שם הוא ישמוד מי וקיים בחתם לא נמדד . הן כל אלה ידי עשתה . ואלה נוסף על הראשונים . במשמרת למשמרת . ולא הוזילו החכמים לפעמים אלי בתקנתי יכול מלמלם לעוקרה ונחלוקו . אלא להסיל קולתה ומחמרות גם כי על פי מ[illegible] הוא מבכנו ועם כי מלוסה עלה ההקפדה שתקנתו [illegible] ויזיח יחידים . ובכם מעשים בתלוגת קליפת השום התלילה והקדימה . ולימוד . נמנו וגמרו חכמים ותמרו לנדיק המדקים כי טוב ויפה תשר פרי מעלליו יתכל בשנים יחדו . ויתמרו למר בחיקותה יפה מדטרת . ומעיד אני עליו שמים וארץ כי בגלל הדבר נגר עליו נער טוהה הפנים . ופסף ועבר וירח כי לא יכול לו לכל אחד מהם בפני . להיות מבנה מוריד עליו דמעות לוחצ לאיזי . הלא דבר הוא לאיש זקן שקנה הכמה . ודמעותיו על לחייו . ובעיניו כאחי זיוה נלבות . וזכות הים היה עיני ולו כה לראה גחמה ולולי שהפורר לגב חדל חרבי לירשותה . ולגב לוחמין על הין ערכו ובוכה למשמעותיו לבית אבותיו . ולשם מעשה ונזכר כל יקר מלנו . עבר ושוה שכבה לו הגה מפיו יצא לקחה לחזי ומבן גם לא זה לעומת זה . ומה יעשה ונפשו תשקה בחם אלא יוכל עמותו . הנה כי כן הרי לחי לנפשו ולבבודו הניי את לא דבריהם בעיניהם . ואלל בדילוג . דרך כלל כלם נזכרים בזכירם ל' . והיקה הרוחה והברכה מנוים בדבר הממוי מן העין ובתקום שים שלול השם מלל זה . אין מולקים בכבוד להבל יהיו עוד . ולא קמלים שגעים בו . והיה זה שלום בחרותי קבת להחכמים החלם . עם שלמים עדת החכמים ממימים היושבים בחני נוהן העמולה בקהלם זו . וכן רבים מוחרים . שרים בעניה בכבני החרן . עם המריקים בקיעים ובפא לבם מוחם לקרבם אל המלחמה . בעוד יהיה לו עמהם כי הלבו תמרם ונפשו לעשות בדם היום ולהיותם קשורה בנפש חיים ותם וחת כל ומוכרת מוכרחת . וחלוים בדעת תמרים היגנו שלום בדוחו להיות עומד נמי בשרש . חוק ומלה לוחו בחמר מהחשך בעבדו כי שמירתו עליו בהשמר בן ואל עבור ולשוחה אח תפקידו . וכן לא יעשה סדר הבדלות בחשר לא הוא היה מוחה שבחם ובלתי־נקלטים בשם העלם והחלר

וכזאת יאומו לי החכמים . נבחו דרך כל ולא דרך אלן לעוה"כ . בדרך זו אין לו מכבול בלי ספק ומחשפק בהכרחי . כה אמר אל הכלל כלי מחשיבים עמו . החכיחים והעשירים תמיד מהיה מפכרתם . מלעימה להם ולבניהם . ואחריהם ירחו זרע ערך ה' בבני בנים ובכלל בנים בעוה יעבו חיל ועשיהם רוחות וכלות ואחמי' . דבנים ובעונים אל שבנים ואל בנעים נעכה יניחו . וזאת הברכה תהיה עדוכה בכל יומלי מלניהם ומחורה תרוחת תמיד ובכלל הברכה לא לאבר עדן לא היה בפועל יומל לעזרתה לו בעתיד אלא ליתן לא תמן לבבו כדין אז לא בסף יוה להועלה ויפו בח מחברת המחרת שומדת להנשא לפועל הדפום בן יבורך נגר במקנה בספו . לו נתן במשך חזרע נתן שיניו לאבר הוקף ולאבר הולם ממנו . בפרוע פרעוה דרך מפא ומתו בשבר מסיל מלאי לביסו גם נרוך יהיה כל העם מקלה . על כל ברכה על רחבו יחול לחי' יעקב ובפל שלום יהיה לו כי בעריות נבו יל ולחי עדם לבלה לדבר לעת כזאת לבל ולרחה בקול מבבר ולומר כי בכלות נפן יד הקשה לכבד המדעים . תמליצה כל אלה החכוחים האזכרים שמורים בעוניהם לנפח ולבל ולירחות . לא כי פנים הרי הם בפנים שלו עמדו בסיני לוכני עורה ליעבדה ועורות טורוחיהם בלימודיו ושוחיהו בהם ע' יתנו מדיו בחוקיהו לו השמח בשמח כל מי חבדך ברכת המולח והמבית פעולה זו המעולה ליהודים היקה תורה כי תגדל בקול גדול עלום ורב הלי גחון . ת"ב לפות למה זה תבכי בא בדרך תכוכה ולמה עיף ויגע ולא ירא להלוחה לח החכמים העבדים . בלא לחגם הלך לבי לחכי עיני מפני שהוא מיומיו נלחר בכח גדול . למבניהים בכה קול דבריה מחוך עם דמו . וילחו כל בכר יחדיו . בלא בקשה שמשו במעלות לחז מלהליד על החרן ולדרים כי קרן אור בני משה בפני משה . ומעשה עבדו לכל בני ישראל היה לוה במופתותם ולחם הדברים בה' חמת מותמו . הגני שולח לכם לח מלאכי היה לחתים בו כל הנעלות לחמימת מזון . הוא הדבר ברוך תומר ושמה וגמתם בספר . הוא ההותם הגדול ליהודים

זכרו **תורת משה** :

הקדמת הרב המחבר

רחש נבי נקרבי לבי לבי הומה רעש ושוב יחפלח כי קול לי קול אלי בחמור אלי מי שמך לחים תולעה ולא חים . השמח לבך לסרם בים הגדול והחולה . מו יוכל בשיירתו עם מפרשי הים רב ודעתך קלרה מי בעיה לימח קרח והיועיה לימח שכרה . ורה כמכניה לל מהי חכם בעיניך לח החלחים ירח ומים כה עבד עיניך כי העבור בחים חדיים שופטים וחחלן מוחים ומנחים לחים לבבת כחשר יפרם השוחה לשח ת חדירים מפנכרי יכ יבמוך . ויהיה כשוכב בלב ים . וכל הכחיך החחנלע תפחח בכד וחסיים בחבית של פיעים שוגים

תמיס

ממיס דעים . ומה גם להם עתה כי לא למדם הכמה ולא חלק לך בניהם ובלא הבלם כי החמנם הלם . פעמים שחמה יחשלם חכם החשב מעשה מוסב מהלשים מחריש על כן קדמתי להעיר לך חזן בכפה בדומיה דרך קלרה כי אין בלבושי מלה כי לך דומיה תהלה : זאת חשיב אל לבי ידעתי לבי ידעתי כי בער אנכי מאיש ולא בינת אדם לי . לך לחמוש הלח לחמונה . כי הנה בשמים עדי . ושהדי . כי לא הלכתי בגדולות ובפלאות ממני . לדבר ולומר כרבי עקיבא חני לפרש כי אחיה נפה דורש כי אל אלהים ה' הוא יודע ויפרחל הוא ידע . כי לא כוחי מלאכתו לך כי מעשרי נדלתי כאב עסק התלמוד מרבה ניסיבה . יולא ובא בסויות חבי ורבא עד מוכה הלילה עיון והיום הלבה נקול מהנים חני הסוטה הנין שסוטה בנקר בנקר ואחריו אל הסוסקים עד בא השמש . ואל שואל בעין להשיב כהלכה ולא לבי הלך לעשות קנין מדרשות ופשטים . זולתי לשר הקרה ה' לפני אל ה' ויאר לי . נשא מנוס מיחה מהלכה ניוס השני כי מדי שכח בשנתו . יבא אלי העם לדרוש להם על פי התורה מקרתי קדם לשר יקרלו לוחה בעוטדם פרשה ופרשה בערב יום שבת לשר נחתי אל לבי לף רומי בקרבי לדרוש ולאור בעוטם מילין . להבין לחם לשר יביעו ויחן להם הלמד הקדוש דבר יום ביומו פרי שבועה ואחי כחלקם שבלים . מספיק קיץ הלא מלעיר כי קלוד קלר רגל שכלי . ולפי טבל זו ומבא זו שבא זו שבא זו . כן מעט לשר חנן לי ה' בבוא הספרים . ומלחנם מדבר פן הלקט יעשה שכחה . העלתי על ספרי הזכרונות דברי הימים העורחים . והיה עם לבבי לשוש שכל. הבין . והעמיק הרחיב בכל בלילה ופרטים ויהי כי תרבו הימים ויעמל בחיב כל דברי הסורה הזאת וידי מצה כבדיה כבדו מזוקן סדדות ותלחות ומחורעות רעות . ולא עלדהי כח להסיר ידי על כל דבר ודבר . לנקוף בכור סיניו ולהסיר כל בדיליו . על כן חמרתי טוב מעט לשר היה לפני פירושים ודרושים כשבר המה והיה כשבר יניח ה' לנו מעלבנו ומרגזנו . שד בסוב לדרוש ולחור לבדר ולנבן ולהוסיף לקח כיד ה' הטובה . לנפש תדרשנו מהדורת מחר מהדורת . קמייתא . מלינתא . ובחרייתא . כי לחמרתי ים לי לקנה . יהן ה' ויהי לנו מרגזנו ומעלבן בני עמנו כי יבא בשבר לר ובכל נרחים לי לר חלי ירלה ויחלינו וירלה נח בחעתנו ולחנה ולחנה ולחנה 'כל לחמרתי . הלא בספרתי ולחיבה ידי על כל דבור ודבור לשר שם מבה להניף לוחם חנופה בשלם עברה נפש ולחלה לשר לחניח בחשב על לשוני כל יבראל . לך לחנה לפן היום לשר נחתי חם לבי לעשות כן הדביקתו הרעה עבחה שבחה מבכה ייבה לף ערבה שולחנה ימים של שבה לא שלוו ולא שקטו ולא נחנו נרות נרוכים מרובבות מפוצות חשה על לחוחה לעת חרפה והנה בעתה לא חמרתי הנה בלחי נימים חה קלי כי לחליך נפשי . ומתי לעשה שדבר שקשה לחשלוחות לשר לחמרתי יהיו למלורות כי יודע חלהים כי לחשדורת בזלת עבימי נימי חרפי מכל לשר דרוש דרש חשה ומן לא חדלתי מלכחוב. הנדלתי הוספתי [redacted] כל קון וקון פרחים וסוגים. פנים מפנים [redacted] ועל כל ענין וענין בחוחו ענין. על שפתי היספתי עוד עדים להחפלחר בחמן יכהן בשר. לשר לא כחיב בספר . ועל הדין ועל הלחם ועל החורה ועל העבודה . עם העשקים עם הלבור . הייתי כחשיב יד לקיים כל דבר . ולחנה לח לבי יכחבון חלי בעט בריל ושפרת. למען ילמד בו לשר ה' יהן חנו בעיניו . גם כי חין בו לחכמים לחם ולא לנבונים עשר :

עוד בנים כי רבים חקשיבים העחיקו נילין על ספר בדיו . מי יקום נקבל בכל עיר ועיר מדינה ומדינה נדרים להם חילי דמעלו חבשר ולחזר כי שלי שלי . ויש עבח ומכר לכל שובר בשפח שבחו . שיפה סחורה בערתו על חברו . לשר לא עמל בו . ולא גדלו נכן לף על זחת פקחתי עיני . כי חחה ידלה הרחשה הלחמת ממי בחמתו . וגזלה יסיב לשר בזדון דברו וחב ורפח לו . ולחם לא חעלה לרוכה לא החוספת . לשר לא כשוב נספר . חומר די על העיקר עד הנה דברי בית שער החנוטה . לשר לחם כל הבחים ולא שער הבחים 'לחזיון 'בחים "ולחבחע 'לחלן . לחיה ולחלה הרחשה די עבד שמי לנלחה עילחה. לשר הנחני בדרך לחמת לקחת לח בת המלך הקדוש למשה מורשה . לכן הרלחה לרעות בנגב . ולנקוט לקב שבלי בן עדנה . ויקן בני חורם פיו לניד לעמו . יהלי ה' ומובני שמו . כי מה לחי כי יבא לחי הבח לדרוש ולפרוש להם . על פי ה' יחנו בני יבראל . ועל פי ה' יסעו למסעיהם מחתי לשומעיהם כי נשוי הער כדה לל השוקה . הם מניפים לליה וחיה מוקה . ותקפן זחת בעיני ה' . ועד כוסף הפליח עד חבח לל מקדמי לל בחנלת ספר כחוב עלי . ולחתחנן לל ה' יפן ברחמיו ממקומו . ויתן חנו בעיני עמו . לשחוח בנחת לח דבריו . ולהסחעשע בחחידיו . ויחשב להם לנדקה . והיה שכרם בעוסקים בספר מוסרי ביהודי הורה חורי הנחמדים לפניו . לטו ושיעו כי חנכן זכו יסהכה לי בעמלי . כי חוחותי חלה בקרבו לה' כחה כי חלי ושלי שלו . וכל לשר עשיתי . הוח היה עשה . מודיע דבריו למשה . על כן היה שמו . לשר לקרלו לו חוכרה לי יקדו . שם המפורש ושם המפרש . ולחד קבלתיו בשם החומר ושמה חורת משה וחומר חי שרש החיוי . יהיו לרלון חמרי פי והגיון לבי לפניך ה' צורי וגואלי :

א א בראשית ברא וגו'. הנה מהרחו יאמר ברלשים ברוח. ולו ברלשונה ברא. כי הן זולת היותה עם רש"ל יאמר כי היא בי"ת בעבור. כמולת בסביל התורה שנקרלת בלשים. ולו בברלשי"ת דיקוק שנקרלו ראשים. וכיולת בדברים ללו. ועל דרך הפשט יאמר כי הש קיימו וקבלו רש"ל (ב"ר פ"ח) כי ז' דברים קדמו לעולם. תורה וככא הכנוד כו' והוכיחו כי התורה קדמה לכפה הכנוד בחופן שהיא ראשים לכל. עוד שניה לאמרו רש"ל בהתחלת וגב"ר (שם) כי בתורה ברא הקב"ה שמים וארץ. וזה יתכן כי מרס שכפר מליחות הבריחה כפרה לו בתה ברלה. ח"ש ברלשים ברא. לאמר בתה בהיה ראשים לכל היה חתלה ולתה לכל תהות גם לשבעת הדברים הה ברא ולהיות לת השמים כו'. והנה הוא עפ"י ניקוד חוליות התורה ברא ולהיות שמים וארץ. כמולתם ז"ל (בראשית דף ל"ה) יודע היה בשלמו לנקף חוליות שבהן ובראו שמים וארץ. לך הוה מלחו לרש"ל (שם) בב"ר רוח לאהרה מבין דרך זו. כי לא בחכו בבחינה זו בניאור מלת ברלשים כ"ה על היות התורה כלי לומנות בפנקס שניד הלומן. וזה לי' מלתם (ז"ל שם) ולהיות תלו לחון לומן התורה לומרה לה היתי כלי לומנתו של הקב"ה. כמובן שבשולם מלך בוה פלטין לחיו בוה לוחו מדתת עלמו תלה מדתת הלומן. והלומן לחיו בוה לוחו מדתת עלמו תלה דפקדיות ופנקסים יש לו לדתת הלוך הוה עושה חדשים הילך הוה עושה פשפסין. כך היה הקב"ה מביט בתורה ובורא לה העולם. והתורה לחתה ברלשית ברא ולהיות ולין ראשים תלה תורה הילך לה יאמר לה ישראל ראש לכל קדושי ראשים דרכו ע"כ. ובבא עד הכוונתו עויר בו קלא מהשגרות הרלויות. (ה) לומרו התורה לומרת כי' שכה דברי מוהר כימי לא ידע כי התורה היא החומרת. (ג) כי תחלה אמר לאמן לומן ביורה כי התורה היא הלומן ותח"כ לאמר שהיא כלי לומנות. (ג) לוך נרמז כלי התומנות בלאמן ולמה לא נאמר לומן בפיוטים. (ד) כי לין המשל שוה בלל כי הלא בנמשל המלך והלומן לאחד המה. (ה) כי התורה מפפרת שדר הבריאה היינו שיאמר שהיא בפנקס שלמדים ממנו לבנות ולעשות חדרים ופפפשים. (ו) לומר מניע בתורה וכוונה האם לוכך חלין יחכוך חלילה לחביט בתורה כלומן שמביט בפנקס היבור ממנו היוך יעשה חדרים לו פפפשין. ומהומרו כך היה הקב"ה כו' ירחה שהות בדמותו בללמו ולין דומה לו כלל. (ז) לו' והתורה לאמרה בראשית כו' למה זה ל' בלי טוכך ובלי קשר. (ח) לו' בוהב שבשולם כו' שבע לי' זה הות ליאמר בלאמר מנהגו של שלם הות הכך הנהון שלפניו לוך עשה המה הות רוצה לדמותו ממש כלומר כך היה הקב"ה כו' ומהרלוי יאמר למלך שבוה פלטין כו': והנה לבא לו הביאור נקדים ב' הקדמות מפורסמות. (ט) כי הנה ע"י התורה מלהים נברא השלם כמחמבה ז"ל כיצ מדבש שהומות שבהן ומחמבה יודע היה בללמו לנקף חוליות שבהן ולומר שמים ולרץ. וידוע כי לא יפעל הלן כמרם עיש בחקטות ובנרמן שהם כליס שברדים מהחוא הם והות לבד הפועל בי לא ילעו וגלא יפחיתו וגם היסב לין להם מבלי דעת

החוא הם לבל לחבר יפחון בחרוחם ען לעשות לחנם לוחיות התורה גם כי המה כלי לומנתו לא יפיחסו לנפרדים ממנו יחנכך חלילה כי הוא יחנכך ומכמתו היא התורה לחת היא כי חיות ורוחניות המה וכלחבר יוצרו יוצר ברלשים יצר לת השלם בהן המה היוצרים כי הן הן שמותיו והכמתו ית' בלתי נפרדים מן מיהות הוה כי ממנו לבר יחנך כי גם בהורה יפול שם מומן בחעשה ברלשים:

הקדמה ב והות כי הנה ספור הדברים הנברלים בששת ימי ברלשית בלחבר יתפרבו ע"ד

הסוד בלא ירחזון לל דברים נחללים עליונים רוחניים לאין הכלים ועד לא נברא השלם כי התורה קדמה לחלים שהם הות לבדו היה הולה בחות הכתובים כי לוך יאמר ברא חלהים לת השמים כו', ועדיין לא נברלו לוך המה מדברים ע"ד הסוד ועל הדרך ההות בקצה מלחכי השרת ולא ע"ד פשטה כלחבר היא חללנו וכלחבר ברא חלהים לת השמים והלרץ ובל נבחה לת הכל עשה יפה בעתו רחו ומקביל לל הדברים הנחלים בחות הכתובים ע"ד הסוד נמלה כל סדר ותיקון מששה בראשית בכל ערביו ומקודם זמן עשייתם כל דבר ותוכן עשייתו לפי ששמו הוא מכוון לל כוונת הכתוב בנוחה בו לפי כוונת הכתוב לפי הסוד והדברים הנחללים עליונים הנרמזים בו כנודע ליודעים חן. ולחם כן לחר שבבריחת השלם היה ע"ד ומדר מתיחסים לל דברים עליונים ומיולותם שהם כוונת המקרולות לפי סודם ועל פי כודם ומינהם ונבחו ששה מדתת התורה קודם ברלשית השלם לל פנקס הלומן שבתוב ומצויר בו תילך יעשה חדשים ופפפשין ועל פיהם יעשה כי כן עשה ה' שמים וארץ וכל נחלה על פי פדברים הנרמזים בתורה ע"ד הנאמר שבה ולחר מביט בתורה לומר בע"י הביטו יחנכך בדברים העליונים הנחללים למעלה שהם ענין הכתוב בתורה כמדובר ע"י הבטתו בשם חות הביטו בתורה עלמה כי לימיתם בה היה שפע כל דבר מהם מפחלל חורו עד למטה ומטוה דוגמתו: והנה על הבחינה הזחת הבניח תקרל התורה כלי לומנתו בפנקס הלומן ועל בחינת הקדמה הת' תקרל לומן בלומן כי שניהם כלחד ילדקו בתורה חלהות וכזה נבח לל ביאור חחלחר והות כי הוקשה להם שחקדמה יחלר לחר לחורה בשת"ח החל"ף שהיחה מגולה חללו יח' ע"כ לחר כי לומן הוא כלומנו לומן וחות על הבחינה בראשית ומפני שהרגיש שהיל"ל לומן בשילום ז"ת התורה לומרה כו' לע' נס כי יש בחינה שהתורה תקרל לומן עם כל זה למה שהתורה עלמה היא המדברת היא לומרת על עלמה בבחינה הגדולה ההיא כ"ת הקטנה יחנה ללחר דעת עלמנות לל לומדיה וזהו התורה לומרתני כי לף שהרמוז היותה לומן היה לומרה בפיהום רק היותה כלי לומנות ולהוהות הנלה בה שהי בחינות לחר בהוכ שבשלם כו' לעיר כי לחבר בהוכ שבשלם יחללו מעמד שבשם הדברים מלך ולומן ובפנקס כך ג' פלה יחללו יחד בהיותו יח' מביט בתורה וזהה לת שהשלם כי הוא יחנכך הוא שהלך ושתי בחינות התורה המכרות הם לשומן וספנקס ולא שהלך לפרש לוך שיהה לומן כי פשוט הוא רק לוך היה פנקס וגרמז

היותה פנקס בתומרו היה מכיר בתורה ובעולה כי בתחר
המומן מכיר בפנקס החיך ישמח חדרים ובשפתין כן הוא
יתברך על יד הכתבתו לנו סודות סתורה שבתיבות מעשה
ברחשים שהיא בגין מלילות העליון . היה תורת כל פרטי
הבריאה למשה להקבילם לנו חדשים העליונים הנמיים
לפי ספור הבריאה לפי סודם . ועשה בא לגלות לנו מסיבן
למד שלמה להסתיר הבחינה הכתובה ולא תמר תומן
כ"ל ברמז עם שהיה מפליג במעלת סתורה ותמר שלמד
מהתורה עשה שתמרה ברחשים ברא תלהים בו'
סתורה היותה כלי תומתת שבה בגא ס' לא השמים
כו' ולא נתמר רחשים ברא לא השמים שהיה תורת בבחינה
הרחשונה והו והתורה תמרה בו' ולהיות שלון הדמות
הנמשל לא המשל רק בתחר מעלת בו ג' הדברים לך
השתון וסכלי הם בנמשל כלפי נפרדים בתחר הם בנמשל
ע"כ תמר בתבו שבעולם ולא תמר למלך שבעה בו'
ועל המעלה בו ג' הדברים הנמלאים בנמשל תמר כך היה
הקב"ה בו'. הנה סיהום תחתרו ברחשים בתה שהוא
רחשים היא התורה ברא תלהים בו' שהוא כלי תומתו
יתברך ושיתור שבתוב על פי דברי המתמר שמרם יברא
השלום שנפל היה ביתור כל פרטי הבריאה מהפרש על
גבן מלילות העליון שהוא קודם לשלם ודומתו היה כל
מה שנבראת למטה כי תבחין מלילות העליון נתפשט ונתלבל
שפע מכל פרטים עליונים נתהוו כל מה שלמטה דבר
יום ביומו ובזה יתמר ברחשים בתה שהוא רחשית הוא
בגין מלילות עליון ברא תלהים לת השמים כו' כתזכר
שהיה מבים וברא תת השלום : או יתמר כתתרס ז"ל
כי שבעה דברים קדמו לשלם תורה ובסתר שבתוב כו'
ובילדרו בתקומו כי כלם תאדכו לבריאת שלם ובלעדם
היה נלמי מתקיים כתחר בתזכרו שם ובזה יתחר ברחשית
שהוא בתה שהוא רחשית לכל שהם שבעה דברים ברא
תלהים לת השמים ולת האדץ : או יתמר כי בתה תרע"ל
כי' מתמרו' נברא שבעולם ושתה תקשו בגמרא ע' בן ומלנו
ברחשית נמי מתמר הוא רחוי לשיש לב שתם בן תיפה
למה לא נתמר ויתמר תלהים יהיו שמים וחדץ בכל יתר
מלאכות ונבא תל השנין נשים לב נם על מתמרם ז"ל
כתומרו ביום השני יהי רקיע שהוא יחזק תרקיע כי לאחין
היו ברתשון ומחתקו נשבי כי תוקשה למו כי תחר תברא
שמים ברתשון תיך יתמר בשני יהי רקיע על כן שיבשו על
החזוק ולכך יפלה שבלה תשם יל ה' תקהל תלילה
מלהחזיקם ברתשון שהוצרך יום שני ומה נם פשלותיו יתב'
שתיום מתח הזמן ולא שוד לילה שהוצרך מתמר בשני עלמו
להחזיק ושוד למה נקרא תל החזוק היום : אשנם לבא
תל הביאור נקדים לבאר ענין הברכה השלם בתמתרות
תיך הוא ותמה היו עשרה לא פחות ולא יותר . תך הוא
כי התה רמה תקב"ה להשפיע שפע תל השלם תשפל תהבראו
תכל בתיטת כתות עליונים תלא תמה עשרה ולא תפעה
כתמובר בספר יצירה וע"כ על ידי עסק התורה תכלולה
תכוון כוודע יתיהו יחד כולן ויושפע שפע תסבן בראשים
ענין כל תאתר תי' תתמרות תתתרים בתעשה ברחשים
כי כל תאתר תסם הוא תתתר תתכחות ההן בתאתר הוא
יתברך התתמר ברתשון הוא רוח פיו היוצא תתהו הוא
על שפע רוחני תבחינים הכח ברתשון התשתלבל ותפשפש

ותתלבש ותהוה התניחות ברתשון תשבר נזרה חכמתו יתב'
לנברא בו שהוא תת השמים ותת האדץ : ובתכל פיו יהבתך
בתתתר השני בתתרו יתי תור נחתים התור ותחיוק בכל
השתר כי נדול כח תיכות הדבר היוצא תפיו יתברך והוא
תתתר רבי יומן כל דבור ודבור היוצא תפי הקב"ה נעשה
תלאך והוא תת שהנביא דבר כי כתתר יהי תנשים בו' כן
יהיה דבתי תשר יצא תפי לא ישוב תלי ריקם כי תם עשה
תת תשר תפצתי בו' כתשר יתבתר עוד בתתר פרקי רבי
תליעזר שתזכיר בדרך שתהר זה בס"ד ובכח תל השנין
והוא כי תחר שהתתר ברתשון ת' היה השניון תכולם ע"כ
תה שהתהוה ממנו תדברים נשמיות לנודל דקים ורוחניות
תיתו יוצא תל השניל קנין הזתריו תתשני בשנם כ"ת
תניות התלבושות נשמיות נגד תה שנריך תת"כ תתתר
תבחינה שליהם תליה לעמוד היה עניות תתשניה נגשם
חזק וע"כ תפי' השמים לא קנו היוה תתשניה תחקה ביום
ברתשון כ"ת היו לתים שנת היה רק התלבושות תה עד
בא התתתר השניני שהוא נ' תדברות לשפע ה'תו והוא
תקונה היה נשמיות בשנם וע"כ נתתר יהי רקיע כי שניו
לא היה נרקיע היוה קניניה בשנם עד יום שני בתתתר
שניני תך תתרץ לתה שבשבה עבור יוסר תוכך תוהוך
תוסף ונשתה תך יסוד השמים שאת נשני ושם
נגתר שנתתה והוא תתתרם ז"ל על פשוט נל"ת שפר
לתוק ונגביש יזובקו נפל שפר כו' והשניך תל השמים
כו' כתבתר תנינו ובזה נתוא שנם לת"ך כי ת'תורה
נברתשת תתר שמים ותרץ בשפע הבתוב כי הנא היותר דק
היה נתתי יברא תתנה תך הוא כי יוסר דקות תות תה
שנא נשתר עד השניני תתאור שנשתר בנא תתת ושם כל
זה יוסר דקות הוא נשתר תתאור תנשר הרקיע ע"כ נהיה
ע"י תתתר שניני לא נשני ובזה שניע תשר דבר ברתשית
ברא כו' ולא תתר ויתתר תלהים יהיו שמים ותרץ כי
הנא היה נרתה שנשתרו ברתשון ויקנה עניע תתתר
שבשביע ביום כ' יהי רקיע ע"כ נהשבילנו ניעה תתר
ברתשית כו' לשתר הנא תרתה בתתתר שניני יהי רקיע
תל תתתה תיך תוהוך לנשר כ' היוה בשני כי דע תיתה
כי ברתשית שהוא בתה שהוא רחשית ברא תלהים תת
השניונים תכל השתר השניונים ברא תלהים ותכ"ם בשכל
היה יוצא תל השועל על ידי השתידים לא היתה תנתשת
רק לנתבר לבל תעלם וע"כ לא היה תנא לעשיות לקבלי
נשנם עד שיחתר תלהים יהי רקיע כי לא נשתר ותתחזק
כתתוכר : או יתתר תעין התתור בשום לב תל תתתרם
ז"ל בתיב ברא תלהים ותהיב ביום עשות ה' תלהים .
תנא בתחלה תנא בתתחבה לברא השלום בתתת הדין
רתה נגא היה שתקשיב שיקף בו תדה רחמים ע"כ.
ותנא יקשה כי נא בשתר לברא תורה ברחשית ברא
תלהים שתורה כי היתה ברירה ממש בשם תלהים לא
תתחבה נלבד עוד רחוי לשום לב תל תתתרם ז"ל בשבקי
כ"ת ו"ל בלא עתל ותנא יניעה ברא הקב"ה שמים ותרץ
שנתתר נדבר ה' שמים נעשו וכבר שמים נעשו תכי
בתולדות יניעה בתב בהו שנתתר וברוח פיו כל צבאם
ע"כ . והנא כתו זר נתבב תומרו יניעה בי יתבתך
בתולדות תנילה כי לא יפף ולא יניע ושוד שנם לתייתו
תין בה זכר יניעה תתתם לברא תל שתין תקדים ד'

הקדמות. (ג) אמר כאשר למעלה כי הברית העולם ע"י המצות הוא כי רוח פיו יצא' היינו במתתיו הוא השועל ומשה הטוב המחמרת בו בחמרו יתברך כן יהיה דברי אחר יצא מפי לא ישוב אלי ריקם כ"ש עשה אם אסר תשלחי כו' במהופר בשמיך. (ב) והוא מחמר רז"ל כי הנה במחמר לחשון נוצח הברחשון נגררו כל המינים וה כלם מלא בעבכל יום ויום היו כל הולדות שמים ואחן יוצאים אל השועל מאכר היו בכח ברחשון. (ג) בשום לב למה לא פעל ועשה הוא יצא' ע"י מחשבה ולא יאמרך מחמר בשועל אך הוא כי לגודל דקות מחשבה אין השניים הסתכלים בה מלילות עצם נשמי ממשיי כ"ש דק מעין הרוחניות ע"כ הוצרך ביום הרחשון יחסרו שמים ואחן וכל הנכלל בהם בכח מלילות היה דקה וחמ"כ ע"י מחמר כ' וצ' היה הכל פי המחמר נמכך ומחשבת ומהוה מה שהוא עין דברי המחמר עצמו והנה המלילות הרחשון שהיה בלי התחשבות הכל הדבור רק מחשבה בודדת במקומה שהוא יהיהם כו לומר שכלא שמלויעשה נגרת לך מה שצריך להתהוות ע"י התחשבות הכל פיו שהוא יהיהם לעשל ויעשה בלבי אחת למה שצריך לשכלל ולהעשות הכותבות. (ד) כי הנה אמרו רז"ל במדבר רבה כי כלמר נתו' וצ' עיניו היו וביה דיבו כך בהומרו יתברך ואני הוא וביה דיבו והוא כי הוי"ע הוא עליו יתברך ואומרו ס' אז מני היה הכ"ד והנה גם אמו נאמר ע"ם דרכם כי בתו' פה וזה מלילות יהיו כי רוח אלהים היא שביאה שהוא הכ"ד והוי"ע בעדתם מיבה לומר הוא וביה דיבו וזה נבח אל שעיון והוא כי הוקבה נרי"ל בכתו' ל' למה חילק לשנים בדבר ה' שמים נעשו ואחר כך וברוח פיו וכו' ולא אמר בדבר ה' שמים וכל נבאם נעשו. ושד למה בשמים נאמר דבור ובלבאם רוח פיו. ועוד כי מהרבו יאמר בדבר ה' שמים עשה ולא יאמר נעשו שהוא כאלו נעשו מלילוקן ע"כ אמר נזר אומר כי היה הפרש בין זה לזה. והוא כי עלם היום מלילות היה בשמים לא שמים ולא ארץ בעולם בשמים בהתחשבה לבורלם נברא בשמים מלילות שמים ואחן לך בדקות כפי יחס שהתחשבה לך עדיין לא נתעלמה סבריתה להיות עשיה בעלם כ"ת בדקות מעין רוחניות היקה עד בא יום שני במאמר שניהו אחז ע"י התפשטות הכל פיו המאמר ההוא היה מתעבה וקנה שהיה שמים וחזק נשמי וע"כ ברחשון לא נאמרו שמים לשהחזק בנשמות עלמי ואחז מאמרם ז"ל בלא עמל ויעשה ברא הקב"ה את השמים שהוא בדבר ה' שמים נעשו וכבר שמים נעשו שהוא כי שמים ואחן בא' שלא היו עדיין בשמים בעולם לא שנוצך הכל הדבור להתפשט בשלם הגשמי מתעבם ומהיה נשמיות רק נשאר המאמר טודד בחקעו וכבר נעשו בלי התפשטות הכל דבור לך בהולדות היולדות על הטועל בשאר ימים רוח פיו היה הולך ומתפשט ומהוה מלילות מחשי. וזה. נבא על עניו הכ' ובילור המאמר הלי והוא כי הנה כל פעולה תבלול ג' דברים מחשבה דבור ומעשה לחשבת שלמחן היא המחשבה וזה יאמר נמה שהוא לחשבת היא בחינת המחשבה ברא מלילות שהוא מלא הדין ולמה נקנ המחשבה פעולה שלא שהוא נדקות שאר ברא ולא שאר עשה לך מלילות בריאה היא

בחשה שלא נעש"ב שם היה נמחת הבריאה ע"י מלת הדין היה נמשך שלא יתקיים העולם כ"ש מיד בהתלה הדורות המבעיסין ובאין היה מוחר להחזו ובאו ומה נם נח"ם ז"ל שלמה היה מימיו נבוחין מן המלחן כדי שימלו מלפניו יח' שחין צריך רק להניף המים על פני הארץ כעבב'. וז"ל והארץ כו' לימר שחר שבתחשבה ברא מלילות שם כו' שהוא מלת הדין בלא ושנה הארץ היתה תהו ובהו וחשך הדין על פני תהום שיהו ויעשה הארץ ע"כ ודוח מלילות מרחפת כו' והוא מה שבחנו בהקדמה ד' כי כמ"ם ז"ל שכל מקום שנת' וה' הוא ובית דיבו ובלומרו ואני הוא ובית דיבו כן בלומרו ודוח מלילות יהיה הוא שהוא הוא"ע על ודוח ובית דיבו שהוא דוח מלילות שהוא כי בו ביום עשתו מיקה ויהפיע לך החזק ועשיה מה בדבר שם רחמים ועדיין היה הכל בדק' כי הכל היה כמד' העליונה ממ"ש יחבאם למהבאם כי שם ס' לא היה רק כי נכחתף לחמיש נדין להיות מרחפת על פני המים פן יניעי לחם העולם בד"ת על נוצלו יכחף ובזה מה שתו' לחמ"ב ביום עשהו הוא לחמר בחקוף הזה שהבריאה שיהיה במחבב שהוא בדקות נעשתה עשיה קניות כלי להתקיים בנכחות לדקות המדה ויהיה ביאור הכתוב לפי זה כשהתחקף להיות בדבר כ' היו שהרמים כבר מים נעשו אלא הוצרך לומר ויאמר כ' מלהים יהי שמים ואחן שהיה בחשבות הכל דבור רק בשהוף שם רחמים עם מחבבה שם מלהים בבר נעשו ויחחזקו שהוא גדר נוסף על מלת ברא שהיה ע"י מדת מלהים במחבבה שהוא בדק' מחמר לחשון שחתיחר במחבבה לכל בחולדות עמל בחיב בהו דכחיב ובהוא פיו כל נבאם שהוא שהבל רוח פיו היה מחפעל ומחעשה שבול ומהוה ולא היתה מחחבבה לבדה פועלת בה ע"כ מהייחם הדבר לא יעשה וחהו לכל בחולדות יניעה כחיב בהו שהוא ע"י רוח והבל פיו יתברך מחחבבה לחר הדבור וחהו שחניעה דחים מוברות פיו כל נבאם לחמים למה בחון יניעה נדקת בו יתברך רק בדרך הבחלה בחחלק בכחוב בין חמיסחרן לל החולדות ע"כ ייחסו הדבר לל שבחיבה בחחרו יניעה כחיב בהו ולא לחמר ביניעה נברחו לך שמים ואחן היו בלי יחם יניעה. וע"ם הדבריה הבלה הוא מחמרם ז"ל בב"ר (פ"ג) בלא עמל ובלא יניעה ברא הקב"ה את העולם שחמ' בדבר ה' ובכר שמים נעשו בחמדבר. שבלא עמל חולבחת הדבור מן הכח לל הפועל. ובלא יניעה החבוח ע"י רוח פיו שחחפעל מחחמר שמים נעשו. והוא כי כל מה שהדבר לחשון לל הבחלה החחלבחות הוא יותר דק ומקבל נוריהו בקלות. לך להויח חולדות מן השמים וחולדות מן הארץ. למה שהוא נשם מהיך נשם. כי בכח היו כל החולדות מיום הרחשון כחחבור בהקדמה. (ב) ע"כ הוצרך החפשטות והחלבחות הוא פי המחמר להקנים בהן הויה כחמור בדרך הקידם ניחוק הדקיע כי נדקות הל' לל קנו חוזק נשמי עדין, וחם יחמר בלחבות ברא כו' לומר בחה שהוא לחיות שהוא החחבבה ברא מניעת המחמר מן הפועל. ברא לת השמים כו':

את השמים וחת ב'. שהם נרבוי החחיל חל"ף (ב"ר פ"ב) לת השמים לנטות ומשחים וג"ע ב"ש והנה יקשה כי הלא חמה ס' ומילמה פי' נגררו לחר יום רחשון וחיך כלנם יום

הדא־ין . לאמנם כוונת הכתוב להשמיענו מכמות הימים כוונה ומשפטי כל יעלה על רוחנו . כי כוונתך זמן על נדיבות העולם ומלואו . ולזה כן הוא תלונה לומר כי ע"כ לז׳ נאמר בששת ימים עשה ה׳ כו׳ רק לומר ששם ימים . כלומר יאמר בששת ימים ברא ה׳ את השמים והארץ . ואחת היא כוונת הכתוב ברתשים ברא אלהים את השמים שמרכבה המה כו׳ שהוא כללות הנלודות שבשמים . שבהברת השמים היו מולדותיו בכח נברשים בפיכות נדקות . וכן ואת הארץ שעשה נגדתו בכח כל תנולדות הארץ חילוחה ודשאים וג"ע הארץ . נמלא שכל מה שנברא בימים שאחר יום ו׳ . לא היו רק כיולדים ומתברדים אלו מן השמים ואלו מן הארץ . והוא לאמרו שנלא אלהים את כל מלאכתו אשר עשה כי ביום הזה׳ שבת מכל מלאכתו אשר עשה אלהים לעשות . ומזה נבין כי כל השנוי שהכל נתהוה ברתשון . הנה שהיה מתנלה כל פרט ביום הראוי לו לפניו יתב׳ . והנ"ע שאמר רבי ישמעאל הוא ג"ע הארץ . כאמרו בב"ר (פמ"ג) שמה שנאמ׳ גן בעדן מקדם היו אילנות, אלא שהוא מקדם לשדם . וכן הוא דעת ב"ר ואמהומה וכן באיכלהא על פסוק כי יוצר ככל הוא פילה ככל כאחת. ושיכרו ע"ז פסוק ואין צור כאלהינו. ודקדק ל׳ תואת הארץ כאמור :

ב והארץ היתה תהו כו׳ . הנה ילחה שאומר על פני המים . ואל׳ על פני תהום שאחד הוא ונקבה שלשה זה יסוד שמם . לאמנם הנה אר״ל בב״ר (פ״ד) כי מתחלה היה עולם מים בשים . ונלה הקב״ה היתה מתנשת וברח לה השמי׳ ממנה ונשתלו תני המים מעל לארקיע . ואלים לאמר . והנה רחויה לשים לב אל ל׳ לאמרם מים במים . שנראה כי ב׳ מיני מים היו . ושלד מוסרם שנלה אשה לאנשת . לאה היה מהאנשת ולא ממה שנלשנה או לאמרה . ושוד אח״כ נאמ׳ יסוד המים מעל לארקיע . ולכלו כאו זר נאחב יסיו מיסוד המים הנשמים על השמים . ואה נם לרז״ל שאומרו בב״ר שאומרו המים אאר מעל לארקיע ולא האר שעל הארקיע . כי הארקיע נאמנע ומהארקיע ולישם כשישור מה שאמרים התחתונים אל הארקיע והלא יקשה לאה לא ידעו ויפלו על הארקיע ויפשכו שניהו עד מחחת לארקיע והיה הדברים אלו נריכים ביאור רחב . והנה הרחבנוהו בביאור ב״ר . אך פה בקולר נאמר נאחר היולח מחאחרו שם . שהוא כי יש ב׳ סוני מים . האי של הוחיות . שעליהם היה רוח אלהים מרחפת . וכל הקבע הקביב אל רוח אלהים היו יותר רוממים וע״י זה היו עד הום נפול תני המים שלאלי מעלה . אך התחתונים הם מים הנשמים וז״ל מים נאמים . אך טיפת המים שבין העליונים לתני התחתונים . היתה בעלת משנע . שהיה נם בחינת רוחניות משין שלמעלה מהם . ובחינת נשמיות משין התחתונים . ע״כ ממנה נשנו שמים שהם נשם זך ממוצע בין רוחניות לנשמיות . וזהו נלה שפה התמשיות וברח אח השמים . אך אחר היו למעלה מרוחניים היו . ע״כ הם מעל לארקיע . ובהפרש שבין מי תהום של מטה אל הארקיע . כן יש ממנו אל העליוני׳ כשישור שבין התחתונים לארקיע . שבין הארקיע למים עליוני׳ כשישור שבין התחתונים לארקיע :

ונבא אל ענין שכ׳ והוא כי למה שתני המים שהיו בתחלה לנד מעלה. לא היו מליכות אל מטה רק רומנים . וז״ח מים במים שהיו מן מים נמין מים תלה אל תלא . ובלאשר באמצען נברא הרקיע שבדיל בין מים למים ומשלו הרוחניים למעלה . ועל פי הדברים האלה יאמר כי המים שהיו מחלה כלפי מעלה יקרא שני המים . והכשלריים מחני כן למטה יקרא תח פניהם שני התום . וזה יסיס ענין הכ׳ כי תהו וכהו והשך שהיה על פני תהום הוא על פני המים התחתונים . לך והוא תלהים שנתורת עמים שני . היה על פני המים שהוא על המים שמעל לארקיע . ועל שלמטה הוא מה שהאדם ניכרת אור בויאמר אלהים יהי אור כו׳. ובדברנו זה תפשר יובן ל׳ רש״י ז״ל בפומרו . על פני תהום פני המים שעל האדץ שהוקשה לו שאחר שנתת אלהים שרחפת על פני המים . לין היו תשך . לך הוא על פני המים שעל האדץ לא על פני המים העליונים . אלא על פני התהום שהם פני המים התחתונים . ולא נאדנך לומר שני מיני על מה שנאן המים לאדץ כאשר אמרנו . כי שם אין מקום להתהוות שם :

ג ויאמר אלהים כו׳ . מהרתו יאמר ויהי כן ולא יהזור להזכיר לין היה. ומה נם לפומר כי זה היה אור רוחני לא שנאדנך שנלה כמדובר למעלה על ידי רוח פיו יתבדך בכל נבחות שנלה כמדובר למעלה על ובנות פיו כל נבחם . כ״ח בפומרו יתבדך אור ויהי אור : והנה נמדרש רבה (ב״ר פי״ח) אמרו רז״ל מבנות אורה על מעלה. נלנל חמה . שהוא כמאמר הכתו״ן מהאור שנברא בשבת ימי בראשית נתנך ונברא ממנו אור החמה. ונזה יתבן שלא נאמר ויהי כן כ״ח ויהי אור . כי על שני חלוות יהבר השיעור הכתוב ויאמר אלהים יהי אור ולא בלבד היה כן . כ״ח נם ויהי היה שניה . ויהי אור הוא אור החמה : עוד אר״ל בב״ר (כב) ור״ע ממשון בן יהודה שאל לר׳ שמואל בר נחמני אמר לו מפני שבמאמי עליך שאתה בעל תנדה מביאן שבראת האורה א״ל מלמד שנתעטף כה הקב״ה כשלמה והביאן זו שדברו מבוך השלש ועד סופו . אמר לו בלהשיבה . א״ל מקחל אלא הוא שומה אור כשלמה . ואת אי לי בלחשיבה . א״ל כשם שאמשתיבה בלחשיבה . כך אמרתיה לך בלאשיבה . ע״כ : וחן לאמת שראוי לשום לב מה זו שאלה מחיכן ונברחת האורה . שלא זו בלבד שהבדך להחת ים אלין ונם לאה זה שאל בחורה ולא שכל יאר הדברים שנברא . ושוד ג׳ מלמד שנתעטף בו׳ כי שלא מחומרו מלמד . ונראה שהוא כאמרים ומוכרח בכאור שנלמדנו זה ושלא אין בשמעתנו שום דבר מזה ושוד מה ענין השלמה . ואין יודע בו יש עסוק ולאה לנרא האורה הנזכר לכל זה . ושוד אומרו שבחיב זיו הדלו ולא יאמר הכחיב אורה . ומוד אומרו שזה מלאר כל שאה אור כשלמה . כי שלא יתלה בהשך כי הוא לאמר כי מעטיפת השלמה נברא האור . ומכאנו לאשר שהעיטוף היה בחור עלמו : אכנם הנה דעתו כי האורה הזאת היתה רוחנית . כאמו״ל (בראשית דף י״ב) שהיה אדם רואה בה משוף השלש ועד סופו . ועל שלת זכו הצדיקים להשתמש בה עתה . כאמו״ל שאם כי רוחניות היתה אך לא כאור

שעליון ממש. עמ"כ לא היו יכולין בני מדם למשך בדיין לא יוכלו לבטל שוכני ארץ. ע"כ עשה מסך מתוך מלוכם ומשובה נגד מה שבר הוא בהשבים אשר בחמל בין מסך הזכוכית למסך השמלה לבנה דקה. וזה המחיק גלבונו בתומרו נמצאך כשלמה שהוא מבל לא יריעה דקה לבנה. ועי"כ התור המשלם מהעשר מזה מסכמת התור העליון. לא יהפך פעמיהם תור שעליון. כ"ל כדבר מחבוה הש"ך יהי תור לומר לא יהפכם תור העליון וגם לא יבטיל דרך מסך זך מאד. כ"ל דרך מסך תור משובה. שהבזיקות בו מהעשר הלו בגד מה יהיהם להויה. ובכן חזר ואמר ויהי תור. ולא אמר ויהי כן. כי הזכיר פעם אחת לר מוצ כי זולת זה היה תור אחר היה השלמה כי תור היה הזכיר. וז"ש יהי תור שהוא יהי תור שיפהוא תור. הוא הכשבל על השמלה שתשלף בה. וע"י כן ויהי תור אשר מלאכי הבזיק דרך תור שרשעון. וז"ש ויהי תור בלומר ויהי תור מוסף על אחר שעשה תור כשלמה. ואמר מסוף העולם ועד סופו. לומר כי תימו כתור השמש שבזיות במזרח תימו שמערב. כי זה כולל הכל כי רוחני הוא. וע"כ היה אדם מכים בו מסוף העולם ועד סופו. כי ידוע לנו כי רחיים העין היה מלאכי השלוח מהתור. ובכן בהיותו שומר מאור רוחני הן מעשור לרחיקתו. וז"ש והבזיק זיו הדרו כי הזיו שאדם מהדרו הבזיק מסוף כו' והוא כי השמלה שהשתשף בה נקרא הדר. כמפרש ז"ל בפסוקתא כי כשנברא הקב"ה את העולם נתלבש הוד והדר שנאמר הוד והדר לפניו כו' ואין הפה יק כזיו של הדרו שהוא זיו שנברא מהשמלה שהיה הדרו. אלו אז זיו הבזיק תור אחר. וע"י כן יכלו לכסלו בני אדם עם היותו רוחני. והיה מסוף העולם כו' להיות נמשך ממנו מרוחניות. והוא מלמד שהשמש הכשוב הוד והדר לבשת שהוא תור שפע המתיימם אל ההוד כד"ת ונתת מהודך עליו. והדר הוא השפעות מהגלה לנברא העולם לבשת. ואותו התור היה עושה אותו כשלמה להוות האורה ושפעה זיו. ומלהוו זיו שבזיק תורה להאיר בעולם. ובלומרו מסוף העולם ועד סופו היו למ"ם כי הגה היו ממוצע מעין העליון בתוך שהיה ממלא העולם מסוף העולם ועד סופו. משל"כ תור השמש שהיו תורו מבזיק מסוף העולם ועד סופו. בעת שהוא זורח בקלים התחד. היו מאיר במקום אחר כמדובר. וגם לא בשמש שיעמוד הולך לחודי הבקיע. ומוסך על פני האדם. כ"ש שחשיך בכל יפיר. ואין לילה מסוף העולם ועד סופו. שב לו גם מעלה ומעה. ונם מעין בשמות כי היה נבדלי מסוף שולם השמל עד סופי בלבד. הלה זה יהיה בשם המאמר. ועוד לו חזון נאמן לכי הכוד. וזה לאחוב כיון ר' שמואל כשאמרו בלחיבה. על דמו סוד ה' שבו. ול"ש שאלל ע"ד השמש בשבזיק לו ז"ל מקרא מלא הוא כו'. אל הביב בשם בקבלתיה בלחיבה שהוא על דמו סוד עליון בלעילות. כך בלחיבה לאחבי בלחיבה. מאמ"כ בשמובו. אך לא כן אלל בחיבה לשים משמובו שלא נלינו לך:

ר' זירא אלים כו'. למדהנו החוכה שאין האור העדר שהשך רק כל ז' כח בשני שעמו. ומה נם לאומרם ז"ל שבקשה החשך להשתעבד באור ויבטל אלהים כו'

כו' וכן ולמחר קרא לילה מיום בהתחבר בריה והויה בפני עצמו וכן לארז"ל (בס פ"ו) מבל למלך שהיו לו שתי לגיונות כו'. עוד יתכן בפשוט לב אל תומכו ויהי ערב ויהי בוקר ולא אמר יהי ערב ובקר יום אחד. ונם אחר שקרא לאור יום ולחשך לילה. היה ראוי לומר ויהי יום ויהי לילה יום אחד: אבנם הנה היה תשבר אלה יסיסי פשוט בין אור יום להבל הלילה. רק שבפשוט אור הפשט יתחיל תפך הלילה ובפשוט תפך הלילה יחיל אור הפשט. ואם תפבר כונו רז"ל בתומרם שקשו לפשט בערבובית שהוא בלי הפסק בתחיים. לך הנה ויהי תלסים את האור כי טוב וראוי להפסיק בין אור לחשך, וע"כ ויבדל תלסים בין האור ובין החשך. כי אם ערב יום אחר שקיעת החמה קודם לילה. וכן בסילוק החשך עד לאת הפשט אם בוקר אור. וזהו ויבדל כו' אחלה היום כולל ד' הלקי זמים. האור. והחשך. והערב. והבקר. וזה מאמר הכ' ויקרא תלסים לאור יום. הוא התלק הא'. ולחשך הוא הב'. ויהי ערב אחאר האור הוא הג'. ויהי בוקר אחאר הלילה הוא הד'. וכלולים תרבעתם הוא יום אחד: או יאמר בפשוט לב אל תומרו יום אחד ולא אמר יום ראשון. והוא כי אנה בין לאמר אחאר האורות אלא אלא נתלו בגלגל עד יום ד'. הנה קבעת יום ולילה עד שרבשיי לא היה ע"י סבוב הגלגלים. ואיך היתה אחת יום ואחת לילה. ז"ת ויבדל תלסים בין האור כו' כי על ידו יתבדל היה נעשה ההבדל בין זה לזה. כל אחד בישותו נבדל אחאר. ולהחשך קרא כו' ואיה ע"פ הפשטות יתבדל שויהי ערב ויהי בקר שיעור יום א' הנודע ע"פ סדר הגלגלים. ולכן לא אמר ראשון כ"א יום אחד. כי לא נבדל כיון שיהו ראשון כ"א נם היום בין הערב והבקר גלי סבוב גלגל שישור יום א':

עוד יתבון כי הנה החשך שהיה עד אלא נברא האור. תינו חושך אלילה. כי בראשון היה העדר הקודם להויה והיה החשך אוחלם. ואם נם לתומרים שאחרו שהחשך על פני תהום הוא חשך ניתנם והוא היה הושך שהוא על המצריים. כאחמר ז"ל על פסוק החבלתי בסיסי עניו אם תחום. כאשרים בדבריהם ז"ל פ' נח נב"ר (ג"ל). וזה יאמר ויבדל בלשון בהבדיל שאור לא נתבטל אחרו החשך לגמרי. רק שובדל למקום הראוי לו שהוא בגיהנם. והנה לכל הפירושים אין אחרו החשך ראוי ליכלל באור היום ליקרא שניהם יום אחד. ולא הוא חשך הלילה בל ליל יום שני. וז"ש היה ראוי יהחיל היום מהבקר. ויאמר בלילה שאחריו. לאמר כי לא כן עשה הוא יתבדל. רק ויקרא לאור יום. ולחשך הנזכר קרא לילה. עם היותו בלתי ראוי ליכלל בכללות היום ולאמר עשה כן כדי שיי כן ויהי ערב אחלה ואח"כ ויהי בקר. ולא יתפשך להיות בקר ואח"כ ערב יום אחר. וע"כ לא אמר יום ראשון לומר כי אם שאחרו החשך נכלל ביום. היה יום אחד בלבד ולא יותר. והנעשה יהיה כי בלה הקב"ה אחז בראש השלם לראות אלילתו. והוא כי אחלה יסמם הערב. והוא שעה"ז ונהנם הלדיקים בו. וז"ש אור שעה"ב ויהיו שומרים

לעבקר. ולא יקוטו עבדי ה' אבר לר לחם נעה"ז. כי אור לדיקים יסמח. ובכלל הדבר הזה מלאנו רחוקו מוב טעם אל דעת האותרים מז"ל שאומרו יהי אור אחם. היה קודם לשעשה שמים וארץ אל כ' למעלה. שקשה אם"ל לאה נאבד בהפוך. ואם נם שדעתו הוא כי אורו האיר הוא אור השה"ב. שע"ב הוקדם בבריאה וע"ב שובדל לדיקים לע"ל. ושוב כי אלא יידעתו כי שה"ב נברא ביו"ד. והשה"ז נברא בה"א. כי בים ב' אור עולמים. ומהאלו היה ליכתוב מה מאברא בים אחלם ולא יאמר אדר אורות השם. אך מן ספק שעם שנברא אחלה. נכתב אחרי כן לרמוז על העתיד. שאחר השה"ז שאשם השה"ב. כאשובר:

ו **ויאמר** אלסים יהי רקיע וכ'. הנה לאומר יהי רקיע ואח' ויעש אלסים אח הרקיע הלא כאן זר אהבב אחר הברית שמים וארץ בראשון. שבל כן אחמרו בפרקי ר"א (פ"ד) שרקיע זה הוא רקיע שבל רחבי האויר. וכ"ל (פר"ד) אאר יהי רקיע יהא הרקיע. כי לאים היו בראשון וקרבו בשני ויאחן בפי הפשט כאה שבאחנו למעלה בשוס לב אל שנין מים עליונים ואים החחונים. ונם אל אחמרם ז"ל (בס) כין האים אשר אחחת לרקיע ובין האים כו' נאים ובאים. שהוא בהאלעות האויר שבין אים לאים. ואאמרו שהרי אל הרקיע לא נאאר אלא אעל לרקיע. ואילו לשאת אה יהן ואה יוסיף היות בשאים. אשיים נועה אל אחד הקלועה: אבנם לבא אל הענין נקדים כי הנה כל אים אשר נוה לעת בו יאקוף וילל. כי לאה שאין דבר נאמרי אהקיים אה לא כאשר שבע דבר ויהי אשבה בו. שאנ"ל יהיה הוש ונפשל. ע"ל אין שפק כי אהרן הלוז הנכאה לא לאאיותה ולקיימה. הוא שפע אלהי אן פעולם העליון ולאה שאין בא אפשה תומרית'. אבא לבא בא בשע אהאו יהשרך הכוחות הרוחנים. ע"ל עמד ויעודד אדרנות שולם על עולם. לאשון יהשלאל השפע משולם פעליון אל שולם אלסלים. ואשם אל עולם הגלגלים. בעל ידם השפע אשפלאל ויורד ואחנעה קו לקו. עד היות אוכן להקבל בעולם השפל. והנה אזה נבא אל סדר הבריאה. והוא כי הלא כאן זר נהשב עדם היות הדרגות אלו. אלך נברלת האדן העשרה אפאר יהשרך בלי היות שלשות אלסלים. וגלגלים. להשתלשל בהשתלשלות השפע אאנו יהשרך עד ברות האדן העשרה. ואלו היו נבראים אלסלים וגלגלים קודם לארץ. לא יצלח. אך הנה שמים וארץ נבראו יחד בהשתרו ים' בראשית ברא אלסלים אח השמים ואח הארץ. ויודוע כי לדברי הכל לא נברא שום אלאך ביום ראשון כמ"ש ז"ל (כ"ר פ"ג) שלא יאמרו אאכאל היה אומה בדאומו של רקיע ונבריאל בשאינו כ'. עוד ראוי לביים לב אלך נברלו יחד שמים וארץ ואילוקן נגדיים זה אזה עד אאד. והנה אל הדבר הזה הנני. הנה אחבוא כי לוחה פקנו שיהיה ז"ל בפאמרם אלך ברא הקב"ה את האדן. ועל עפר אחחת בשה אכבוד והעיל אל האים כו'. ברהוט אלילי כי בחשר בעולם השפל ד' יסודות אם. ואלו יסוף היות בשאים. אשיים נועה אל אחד הקלועה: אבנם לבא אל הענין נקדים כי הנה כל אים אשר נוה לעת בו יאקוף וילל. כי לאה שאין דבר נאמרי אהקיים אה לא כאשר שבע דבר ויהי אשבה בו. וז"ש אור שעה"ב ויהיו שומרים לעבקר. ולא יקוטו עבדי ה' אבר לר לחם נעה"ז. כי אור לדיקים יסמח. ובכלל הדבר הזה מלאנו רחוקו מוב טעם אל דעת האותרים מז"ל שאומרו יהי אור אחם. היה קודם לשעשה שמים וארץ בראשון. שבשה אם"ל לאה נאבד בהפוך. ואם נם שדעתו הוא כי אורו האיר הוא אור השה"ב. שע"ב הוקדם בבריאה וע"ב שובדל לדיקים לע"ל. ושוב כי אלא יידעתו כי שה"ב נברא ביו"ד. והשה"ז נברא בה"א. כי בים ב' אור עולמים. ומהאלו היה ליכתוב מה מאברא בים אחלם ולא יאמר אדר אורות השם. אך מן ספק שעם שנברא אחלה. נכתב אחרי כן לרמוז על העתיד. שאחר השה"ז שאשם השה"ב. כאשובר:

נשתלשלה נבריאת האדם . ומצ"ב הפסוקים שפסק הכריאה למשה היה מצמיעת עם ומים הכרוסייס סעליונים . כתוכן שכתו רבע בה הפסק מכל הכתיבה. ונעשו דברים עגדיים עם כיתן כפי לימות הכריאה שמתשלשלה לכל פרט ופרט . עם זיות שכל הכתיבות במקום תחזות לתת כעודע , לתתם על הקפני הס' עת התלמיס בפסוקים התלו להגיד על המתנתן כה השוע דבר . הלא היה כי הצד כתצר ברא תלמיס את האדץ ומה שלא היו עדיין שולמות ומצעיים להשתלשל עם רק המשכה הפסק בלבד. ע"כ לא נכרתם האדץ רק בדקוק . וז"ש נרתתים ברא כו' על תמתה תיך ברא תלמיס אדץ עכורים כזו כלי למצעות שולמות נתתים . כי הלא דע לך כי והאדץ היתה תהו ובהו . לומר כי לא היתה עוד עפר ממציי קקש כלתר הוא שיתה . כ"ף היתה תהו . כלומר דבר שאדם תוהה לומר תה זה כי לא היו נפשם הנשמות עם בעגם . ועל צאון עם כל הכח שים לה עשה . כי לא יפסר כל כח ופעולו כל התולדות שנתרתו תמצ"ב כלם היו עם נכח כתתחר ז"ל (ב"ר פי"ב) כי הכל נגרע נרתצון והיה יוצא על הפעול יום יום . ו"ת נהו . כלומר כי עו הוא הכל , ועתה לא יצא תיד על הפועל נפעולות האדץ עכור ומשפיי . ולא כי היה הסך ועכירות היה על פני התהום תכר נתוכו האדץ . והיה נריך הפלטלות שלמות להשתלשל רוח תלמיס שיתעבה נתח ממנוה נעכיות הסך האדץ לך קרוב היה כי ורוח תלמיס היה מרחפת על פני המים תכר סמוכים על פני תהום נתוכן נתריך לייתוק להשתלשלות . ותומי כי היתה קרוצה על הפנה הרפלטונה . והוא מלמרנו למעלה כי פני תהום ופני המים הנלמר נכתוב . ג"ז ת' שמה . כי פני תהום הם פני המים התחתונים הנמיים . ופני המים הם מים העליונים הרוחניים שעליהם . והנו ורוח תלמיס מרחפת על פני המים . ע"כ עשה ג' דנרים . כ' . כי ויאמר תלמיס יהי תור מהרוחניות , ויהי תור להכין הסך עכירות שלא השפל לקבל כח וקיום ברכה היתה הנו ובהו כמדובר . ועדיין קרצה תלמיס לאדץ הנזרמה תלקבל נשמות ממציי כי נריך השתלשלות שולמות . ע"כ להרחיק מים העליונים ברוח תלמיס מרחפת עליהם מעל מקום שהאדץ בו ועשות מקיומה נתמים נשלבל השפע נהדרנה נתוכן תקנת עביית נאדץ . מה עשה ברא הוא יתברך בין מים למים . שמיס . והן הגלגלים . ותמי השמיים הם שולה המלאכים ממונעים בין שלם העליון לשלם התחתון . כי נתשתלשלות מתעבה השפע העליון עד יחתה לאדץ לקבל עביות . כי היה גם שניוס הרפלטון נברזו . לא הוכן מכון שבשם כוקודת הרפויים נהם נעלם ביסיו מים העליונים למעלה מהם הניעור ההוא עד יום הכפי . והוא כי למה שתיכותן ממזג בין שלם לעולם. כמפורש למעלה שע"כ נברזו מרחפת המעשה שבין מים העליונים לתתחתונים . ע"כ רמה ותתקין הויתם ומכון שבתם במקום מקודה תמלניע . למען יהיה למו דרך והיכום לקבל מלמעלה . ותוכן נמות להתהפך תהליכות המוחני להתקדם עד האדץ הלז העכורה . וכו יהי רקיע נתוך המים ביסיו במקום התוך ותמצעות תהו"ל . למען יהיה מסך מבדיל מתוך בין מים העליונים , שפסק

מימי הפפע שרוח תלהים מרחפת נהם . למים שתתחתונים נתתוך . וכיוצ הכתוב כי ויעש תלהים את הרקיע נתבדיל נתת שתי המימים גם הם . נהות עולם השלמים עם הרקיע הוא עולם הגלגלים . ומידם הענין נתו' ויבדל כי' לומר תדע למה נרא רקיע נתוך המים. כדי שע"כ ויבדל בין המים כו' שהות תלהים שיתה עליהם למים שהאדץ נתוכם נרקיעים הנתמרים שע"י הבדלם היה המשלשלות שהו ויאתר תלהים יקוו המים כו' ותרחה היכנה כי נתצניות ע"י הבדל כמדובר . וכלל הדבר הזה תלמד נתיש פוב פעם תל התומר כי תלהים ברלתו בני' . היכן ברתו נכתוב . כי לומר ברלתו שני' . תשורש נתומרו ושוף ישוף על האדץ פישופך תיוסר תלא שהות כל"ת וכפתים ישופך . תך כמה שכתבנו נרתש נתו' תם כמדובר . ולומר שברלתו נתתיבי יהיה התם על העולם . וישופך על התלהים עפשם ולהיות ההתלבלות נהדרנה פיה . עפה יתברך ניהיה ממים עליונים נרקיע כתן הרקיע לאדץ . וע"י כן ג' השלשלות הכפע נשולמות מתחפש בה . נמצך הקנות לאדץ לזכות נבחיי ממציי . כתוכן נמ"ב ויומר תלהים יקוו המים כו' . ותשלה היכנה שהות הרחות עלם נשמות יכם ממציי לכתכר היה :

והנה על מה שלא נאמר בשני כי טוב כמו שכ"ל (ב"ר פ"ד) הדשות והכר יהיה שעשו שיקר . הוא על כי לא נעמדה בו מלחכת המים ועזר לעמדם . הוא מה שכשלימי נתתר כי טוב ב' פעמים . ת' נשאר מלחכת המים . וג' כשאר יתר מלחכת היום . לך הלא יקשה למה לא השלים מלחכת המים הוא יתברך נשני ויומר עליהן כי טוב . ולא יתחר הדבר עד היום ג' לשומרו ע זה פעמים . ויתכן כי הנה מן ספק כי שנת ימי נרחשית הם רמז לביחת תלבי שני דהוי עלמא . ויום הכביעי תל עה"ב שכלו שבת . ומצא יום ת' רמז לאלף הרשעון . שניתה האדץ תהו ובהו והשך . רמז כי באלף הראש היו רשעים מכעיסין ואדץ . והיו לחוים יעלו המים על האדץ ויציפו שכל . ויסיו תהו ובהו . על דרך מאמר ז"ל שבשהשעם דוכך על האדץ היה מתרעשת . שהות אלו על כי לא רקע הקב"ה האדץ על המים אלא כשכשן . רק לפישבחו אלף כ' . וכן תמרו כי מה שמי מים נעוטים מאדץ . הוא כי תלהים עשה שילחו מלפניו נרחות גני האדם כי ע"ד שם מתקיימים. וז"ל ניפרע מהם רק לפים האדם תל השבע וילדו המים על האדץ וחזו ומשך הרוגז על שי מהות להעלותו. ונות תלהים הוא מדמ"ד ככר היתה מרחפת על פני המים להניפן על האדץ . כמאמר המל נדור תוש . שקרתי למי היס ויפשפם עד שליטו תל שלם . והיה נומר . הלא נאלף ההוא וירא תלהים את האור כי טוב . הוא נדיק ת' שהות חשך ויבדל תלהים כי' . כי כבדילו ומשלחו ממל נריקיע . וע"י כן ניתם כל טולמי וירא תלהים כי טוב . והיום הבני הוא רמז נאלף הב' . והוא כי הנה ב' פעמים עשה הוא ית' דנרים גדולים ומפורסמים ע"י המים ת' באלף האני והוא שבול המים שהיה כשנת אלף ומצ"ו שנה . המים בשלימי הוא ענין הקיעה ים סוף . והוא ענין המבול שנתחברו מים התחתונים תל

מעיונות תהום עם מים עליונים . כי תהומות המים נפתחו . עד שריתם הוא יתברך ויגדל ביניהם ויסכרו מעיונות תהום ויכלא הנפש מן המים . ונרמז ביום שני באומרו ויהי מבדיל בין מים למים ויבדל בין המים כו' שהוא רמז אל מה שהיה בחלף הכ' . וענין קריעת ים סוף שהיה בחלף הג' שנגבו מים כמו מ' . ונרמזים ביחד . ונרמז ביום הג' יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד ותראה היבשה . וע"כ למה שענין מעשה המים שנעשו היתה ארץ נהולה מאד . שלף שנרחם ה' על שלשתן בהשתוה נח . לפ יפגר מהיות' רעש רבה . ע"כ לפ נאמר בו כי טוב . לך מעשה המים שנעשו אחרונה רמז אל קריעת ים סוף שהיה טוב מאד . ונאמר בו כי טוב . והיות עיון יקוו המים כו' שבני היה בלתי הפסד . כי חיך ירמוז שבני מה שהיה עתיד להיות בחלף הג' . ע"כ לפ נאמרה בו מלאכת המים ולפ נאמר בו כי טוב על השלישי. והנה ביום השלישי הוציאה הארץ עץ שעשה פרי שעות היותר מהקבל, כמאמר ר' פנחס במדרש (פ"ה) שהוסיפה על העוני . כי הקב"ה אמר עץ פרי עושה פרי . כי העץ פרי גובר יפיה שעשה פרי . לך לפ תלוי פרק . והיה כוסיפה ותוצא עץ עושה פרי בעלי היות עץ פרי היה עובה פרי . כן בשלחי חלף שיהי נגנה בית רחמון כמשורש נגמרת כי לפ החזה שבו היה שעשה פירות . כמ"ש ז"ל מחזה פריים ומנקן החזה שהיתה עושה פירות תדיר הון מבכבן . והוא מעין מה שביום ג' תפיוה פירות פרי ארק עשו פירות . ונפ נאמר' שעשרה על העוז . כי הקב"ה אמר עץ פרי עושה פרי שהעץ עצמה היה נהלל. והיה לפ עשתה רק עץ עושה פרי . יפיה הרמז אל נפני החזה . שהנקן היה מין פלוי עושה פרי . ושם הפירות ויעשה פרי על פיהות המקום . וביום הד' נחלו המאורות ויאפר להיות יפי מאורות ברקיע השמים . הוא רמז כי בחלף ד' נגנה בית שני . ומלחמת כתיב חסר. על הדברים שחסרו ממנו. ואמר בעשה שלא נדמה אל הלחמן . לפ נפדר ממנו החשבונות אל המקדש שלמעלה כאשר היה בראשון . וזהו מה שמאור הגדול הוא ביהמ"ק שלמעלה . ומה שמאור הקטן שלמטה . וכאשר במאורות היה קטרוג כן בזמן בית שני היה ע"י קשרות מהאומות כנודע . וע"כ נכתב מלחת חסר על חסרונו ועל קשרונו כתדוגר : או יאמר כי בחלף הד' נמלאו יחד שני מלחת. הא' שנגנה בכוף הג' . וכוב מלילותו בד' . והביא השני שנגנה בד' וכתיב מלחת על מה שנחסר בשני . וביום חמישי נכללו החמישים הגדולים . כנגד תבר גזלו שמדו' והרג רב מכרוני מלכות בחלף החמישי . ונפ נתחלקה שני הלחו לתי יפראל . וזהו רמז בחמש וזמז שבחחלף יום השני . ותפ"ל בשני עלמו נעשה חלש . רמז לבן דוד הבא בחלף השני הוא חלש עלמו כנודע . כי ע"כ תקן לדוד שנעשה שנה מפני חיו . כי הוא חוא . ונפ הוא משתחוו הבא בחלף השני . וירד מים עד ים ומנהר עד תבכי תרן בכל התאוות . כנגדם בתומרו וירדו בדנם יום כו' וינדק לפ"ז שאמרו וירדו ל' רבים.על כי הרמז לשפיר הוא לכל ישראל ונפ לפ מזכר עשה עון חלש עם פירוש נשני. נשה שנם יפער עשה שלפ מה שנם רמז אל הפיום הבחירה כמלך משיחנו כנרמז נאחש. ל"פ שאר

סיפר מעלות שנעשה חימים ואחר יום השני . לפ שנם רמז אל התשובה שבחלף הבכיעי :

ט ויאמר אלפים יקוו המים כו' . הנה חזרו מתחת השמים הוא מיותר . כי לפ היה שולה בדעת שיאמר על המים אשר מעל לרקיע . אך יאמר כי הנה היו מי תהום מתחת לארץ : וגם מים על הארץ כולה אחר יקוו המים אשר מתחת השמים . ולפ אשר מתחת לארץ . אל המקום אחד כו' והנה ארז"ל בפ"ב (פ"ה) עי ור' נהליה בשם ר' יותן בר"ש אמרו כל העולם כלו מים בשים . ואת אומר אל מקום פ'.אחשבת מצל לעשר נאחות נשומים מוחשים בשלקלין. נאיך שחלף למקומן משו שעשה להן . מהיכן ומניין לחם היקום משלקן בזויות ח' . כך דרך הקב"ה על מי בראשית ובלקח בים תוקיעות . עכ"ל. והנה אין הענצל דומה לעצל כלל.

וגם מי נתן רוח בהרך חומן ובלקן :

אמנם הנה ידענו כי ד' יסודות הן. אש . ואויר . מים. ועפר . והלפ יקשה למה ברא הוא ית' יסוד המים קודם לכל. וממאמר רש"י שכ' שפ"פ לפ' ברחשונה ברא אלהים חת השמים כו' שהרי המים קדמו . וכן למה שם החרץ מחלב תוך המים להוציאו חחל"כ . ולפ נרחש ורקיעה בחחד על המים יולת הכתוב למעלה . וגם ע"פ דבכתו מה זה היה שלפ מכר בריחות יסוד הרוח כלל שחפ נפ' שהוא מה שנאמר פנוי מהרקיע עד המים . כלפ יסוד הרוח חיו העדר זכר . כ"פ כח יסודיי . שע"כ בכלל ככלל יסודות ולפ היות מקום פנוי בלבד . כי ע"כ יש כח לנוח לנסב . ונעניין כי סוה ידעת כי עולם תבד יבנה . והמים מעיחבים חל מדת המבד . כאשר פחפ מעיחבים חל מדת הנטורה . והסיקה ביחר היסודות כאשר יבא נפ"ד ועל הנטות פשלם במדת חחד . מלמו רחיו כי בכל חלק מחלקי הבריאה שעשה פוע"ים עיקר מהמים . וביקר נתן כל ת' מהיסודות כמאחרים ז"ל שעשה עיניים מחב ומים . הרי עיקר פחפ עם המים . וגם יסוד השפר עיקר נמים . כמ"ש ז"ל על פסוק (חיוב ל"ח) נוקת עפר למוקן . פלמד שנפל הקב"ה עפר מחחת כפח הכבוד ומקן תוך המים ונעשים החלק . ומהלמודות נעשו הרים כי' הוא כי ביקר השפר עם המים . וע"פ דבכתו נביח לב חל ביחור מהאי זה. נים חפפ חת בעל המאמר לבלתי מלמין בנשנה פשלש ים מלין . בשבין כדעתו שהיה לחזה חומר קדום . לך הוא כי נעש"ו היה מילוחו הנבחי דומפת השלש העליון הרוחני . ושפה כלפר ים למפה ד' יסודות נשמייה . כן לחשלה בחיוחו רומניות כל ת' . חעין לחפ חד' יסודות כי על כן חרז"ל על פסוק (חיוב כ"ה) המבו ושפח עמו כו' כי מיכחל הוא מים . ונבריחל חש . ובנוח נויחה. ומה זו שמיכה חחש חפני חזה בר המים . וזה על החש.שעדר מבוכה. לך הוא כי עיקר לימוחו של מיכחל היה מבריאת המים הרומניים הוא נחיות החסד. ועיקר לימוחו של נבריחל הוא מבחיות החש והדין. עם כלל יבור מהיות בכל מחד נם מכל הד' בחיות נמודנו . ושפיקש זה בכל יחר ד' מלפני המרכבה בעיקר כל מחד חבן הוא מחחד חד' יסודות הרומניים : ונבא חל העניין . והוא כי הד' יסודות חחשונים הן חשם כי ים חלין נהרחו כי

לא היה מומר קדמון תלוי . כ"ת שכל אחד נתחוה מכח סבתיהם תלחים . שהוא סתירה למשלה כאותו . כי לא תעוייר בריאתו יתברך לחת הדי יסודות גמויים . שם לא בשעול שפע מרומיותו יתברך למשה מחלקל ומתעבה למטה להשתות ממנו דבר נשמי . ולא נאמר על זה שהוא ים מים הלילה . כי לא היה גשם מעשה . ואין ים מהן נחול מזה . שבשם רומיותו ברא נשם וכמאמר הכתוב וברוח פיו כל צבאם . וזה יאמר שהוא יתברך מכחית הרומיות שתחת כשא הכבוד המהייחם אל השפר , שהשל והמציך אל תוך המים . ובאותן חיבר השפר . וקרא אל השחלות יניקה . למה שהיתה רוחניות כמדובר .

ומהשחלשות שנתעבה יותר . נעשה הרים :

ונבא אל הענין כי הוא יתברך ניקה החת אל המים .

והשפר נם הוא אל המים . ונם יסוד הרוח ניקה אל תוך המים שעל פתרן כהשר יצא . והענין כמדובר כי למה שעולה תחר יבמה והמים מבל מליו . ע"כ עשה מהמים עיקר והלבים תם כל אחד מהיסודות תוך המים. נמלה נפ"ת כי היו המים כלבום אל יסוד הרוח . כעוד הנפות שהשור הוא לבום אל רוח העוף . וזה היה השעול מלא מים . מה שעשה הקב"ה החיר העולם ויעל רוחו . כי דרך והוניח יסוד הרוח מתוך המים . ועי"כ הקשה המים אל מקום אחד . שבשהותן מבולני היה מעט יחניק ולא ב"כ הוניח ע"י כן נם יסוד השפר מתוך המים . שנם הוא היה מלובש בהן . וזה שתיישב כל אשר השרעו :

י ויקרא אלהים כו' . למעלה קרא לרקיע אל כלולות מה שתחת השמים . ולא אל איבשה כלומרו

והחרן היבשה תקו כו' כי לא היתה היבשה תוך המים . וכן אל מיומים שעליה קרא בני שהוא . ושפה ייחד לשון שמוה ליבשה חרן . ולמקוה המים יחים . שיד כיון שעשה שקרקע היה נם הוא חלק מהחרן לא קרא חרן רק אל היבשה בלבד . ואל קרקע החרן קרא יחים . כד"א כחים ליט מבשים . ומה שקראה יחים ולא ים . חרז"ל (כ"ר פ"ה) שאינו דומה טעם דג כעוזה משנו לשולה מחשפחים . ואשר רמז למה שחרז"ל שהוא יתברך שניניה מי היה על החרן לשילתו חלבניו ברלות כי ע"ד נם מחקיימים בשולם. ולם ירקיע ח"ל ליעבוד משם כ"ת להיות הדבר אל הטעם יספכו על החרן . כי לא עניד חקב"ה ניסה לשקרא . וכלשר היה בדוד לשום שהיליף שניהו של שלם . וזה יאמר לשון ויקרא אלהים ליבשה חרן לשון הבורח ולא טבע . כי הלא ולמקוה המים קרא ימים רבים. לרמוז כי נועדו להעשות רבים נהשפכם על פני החרן כשכר היה . כי החלה היה פנים שעולם ים . ושני שניהם יבשה. ובדור שנם קרא למי היה ויפפכם אשפו כ' שניהם השולם ים . והוא כשהרשה לכל הדורות :

יא ויאמר אלהים תדשא הארץ כו' . פשטו של מקרא הוא . כי הוא יח' פוליא עץ פרי עושה פרי . כלומר שך עץ שהיו עושה פרי שהוא פוליו ם ק לא יעשו פרי . ויהי כן ותוצא הארץ ד' ן עץ עושה פרי ט' : והנה במדרש (פ"ה) ר' יהודה בר שלום אמר עברה על הלווי בכך אמר לפ הקב"ה עץ

פרי עושה פרי. היה הפרי נאכל קף העץ נאכל. והיה לא פשה כן אלא ומוצא שהארץ עץ עושה פרי כו' וכבי פנחם אמר קף הוסיפה על הלווי . שמחה לעשות רצון בוראה עץ שעשה פרי לפיליו תילוי סרק מפו פירות . ע"כ . והלה כמו זר נחשב שהארץ אלא השמחה לה להיות לה בהירה ולעץ לגרוע מו להוסיף מדעתה . נם שהם יפ"ר לה לעבור על רצון קונה . ושוד שאמר שלאברי הכל היה בשיני עין הלווי אל השעל והחייה . אין על הלווי אמר ויהי כן : אשנים הוא על מאמרם ז"ל כי בחחלה עלה במחשבה לברוא אלהים את השולם במה"ד . ולכך מאמר בראשית ברא אלהים . רמה שעין השולם מחקיים שיהף בו מדת רחמים . וזהו ניוס עשות ה' אלהים בו' ע"כ והקשיב למעלה בח"כ אין יתברך נאמר ברא . ובתבנו שמהשבות מוך סתיים פועלה ובוראה אך בדקות ולא נשם נהשם. כי ע"כ אע"פ דשבחלים נמי מאמר הוא . לא נאמר ויאמר . כי המאמר שאחד מהייחס למחשבה . כי ע"כ פשלתו דקה ומוניח עדיין . וזהו ידוע מאמרם ז"ל שכל תולדות שמים וארץ שנבראו בכל עשת הימים . כלם נהוזה מניותן ברגע שברא אלהים את השמים ואת החרן . אלא שהיו בכח בדקות בשמים ובחרן . ואח"כ דבר יום ביומו היה יולא אל הפועל . כד"א הוצא החרן בו' ואין ספק כי לולא היה בחרן לח כח חיוני . לא היה יתברך מוליא לה תוניא החרן . כי אם היה יאמר יולא מהחרן בו' . ועד מאחר לזה מרז"ל (עם פ"ז) שהוא החרן נפש חיה זו רומו על חדש הרחשון . ואיזה הדרך חרן חומרים תוניא רוח חיים . לך אין ספק כי רוחניות נלד מה היה בה . ומה נם עדנה בגבילה הדקה שמיום לחשון שהיתה עדיין ברוחניות . ולא קנתה העביות פנו עד חצי חדש ואברה ה'. נמוכן כי לא יפלא המלה בחרן בחיים ופעולה . ולא בכיוונה לחוק עם קומה חלילה למ"ד שעברה . לך השבה כי לא יקניד הוא יתברך כי נם שרצון מלך להוניא הדבר שלם בני פבולתן. הלח יש בחיוה שהרת כי הלא לא יבלר מי שיאכל נוף הזילנות . ואת נם לזולה בעליהם וילדי השולם מכל עץ . כי ע"כ הסכים עמה אם"כ הוא יתברך . ולמ"ד הוכיחה . כיוונה לבהחו יתברך הלא שע"י חטא חדם נתעע פרי מהילני סרק עד שע"ל שיחוקן השולם . וכמאמר רז"ל כי ע"ז נאמר בייעודי פרשת החוקותי שהם לעתיד ועל הבדה יהן פריו שפילו חילני סרק : ובזה נבא אל הפר הקשיו כי לוך יאמר ויהי כן ולא כן היה . כי הלא עברה אז הוסיפה למ"ד. וגם רמוי לפיה לב כי נם לומר ויהי כן הוא מיוחר . כי מהליו יודע בהיות כן . כי ע"כ נמאמר יקו המים כו' לא נאמר ויהי כן . לך לדעת כ' יהודה כשין הוא יתברך שמר הנה ברלתו כן התחתו . לוך ניחי שגם הען יהיה נאכל ולא היה הדבר לנפלה . והוא כמ"ש ז"ל שם ביום הב' לוה ס' שדשה החרן בו' ועז בו' לוך ביום השמי הוא חומר וכל היח השדה שהיה יהיה בו' עד שלא עלה מן החרן ובברת חדש . ואז יצחו כל עשב וכל עץ . לך מרז"ל (כ"ר י"ב) כי הכל נברת במילות בלם. הלא שעמדו על פנם הקרקע עד יום השני . ואז יצחו לחוץ: ובזה נבא אל הענין בשום לב אל שמי הלשון . כי הוא

יתברך לומר מדעתו . ומ"ש לזיו לומר ויתבעלו המלך כ"ש ומוסף . לך הוא כי כשומרו יתברך חדשות כו' וכן כו' כך נגררת ככל במיוחדות שלם . שפעילו הטוב היה בר מביאם . וע"ז נאמר ויהי כן . כי כן היו מיום ג' עד יום הששי על פתח הקרקע . לך השמיו לא היה ד' ביניהם לחתן בשמי . וע"ז נאמר ותוצא הארץ כי אז עברה והוציאה עץ פורה פרי . ונדמת כ' שנתם יומר ויהי כן . לומר מה שזיהו כן היה תמיד שלילני פרק לא היו נפן פירות . זולתי בעשם שהוצמה לעולם . כי אז ותוצא הארץ ולא הקריט כ"ת לעשב עד שהשת אדם . כי אז לקו פירות הלילן בהוא מהשמה דברים שלקו בחטאו . כעודע מרע"ל : והנה דרך זה שהיוצום היה אז בהארץ כמדובר . הוא שמת מלני . לך לשמשליטים בו לשומר כי הארץ הומרים היה , ואיכה השבור בשבע יהיה כי קרט לא בחשב יקרט לנצ המדש בחדש . כי עם שהלב חומרי ומן ס' ח כמה בשנעו לחלק דם לכל המיכרים לכל לחר לפי הכתף שנעו . ומבחר סדם מעבר לעשו . כן ומן ס' כח בארץ להוציא מהשפע המשר לה חוצה . כשיפע מהשפע גם בכח בני פסולת . והיא שיכבה המוחר לעשה . כחבר יעשה לב האדם בחדם שמעבר לעשו מבחר האדם . ומה גם אז בניתן כח בארץ להוציא מבלי זרע תולעים ותמים , כי אין זה לה מבלי תיכות זך וחיוני בחד מה . וע"ד זה לו' פחח ז"ל ומבלי מחמרו המבוכה לשולעים לתם בחמיתי לא נאמר ויהי כן . והוא כי מדרכה הכתוי היה בלא לאמר כשום דבר. כי מי לא ידע כי היה כן . לך בחקשות שלפחב היה לעורך . בעניו הסילות נאמר ויהי כן כשבר בחנו לאר כדלים היה ונאמר כדלים היה . וכיוס ב' ויבדל בין המים כו' מרע"ל (בס פ"ב) בחין בין מים עליונים לחחתונים חלא כחלא היתה . וע"ב היה מקום לחכוב שלא נחקייס הסבדלה זאת אמר דע כי ויהי כן . כי יש הבדל ודאי גם כי מכבי הוא . וכהומר יקו המים מחרז"ל (בס פ"ה) יקוו לי מה בחלי עשיה לעשות בהם. פשוט כי חנחי התנה הקב"ה עם היס . בחל"ב לא היה הוא יכבדך מפנה הטבע שהטביע . וזה יומר הנני מפנה ומומר יקוו לי המיס כו' וע"י כן ויהי כן בקריאת יס פ"ה . בחל"ב לא היה מפנה הטבע . וכן ביום הד' אחר אומרו שבהת ג' מלוהות גדולים . לאמר הלא נגד עיניך לאחד גדול ולאחד קטן . והקשן מקבל מן השמש . ע"ב לאמר ויהי למלוהות כלומר בניתי נריך לקבל דין מן דין . כי דע כי ויהי כן בשוני אחד אחר הבריאה . ולל החמה בריעותה לה בני המלוהות הגדולים : מירע בני כי היה מלוה גדול ומחור קטן . פשוט ע"י הקבלה וכיוצא . הנה כי בשנשם היומים הוגרך לומר ויהי כן . לך בהמיתי שלא הוגרך לאומרו לא נאמר :

יד **ויאמר** אלהים יהי מאורת כו' . הנה המפה כחוכים אלו הנם כחוכים גדולה שבריה בשבר המזלות . ולא ראיתי לחשחיקם בה לחחבם הקיטון :

טו **ויאמר** אלהים יצרטו המים כו' . הנה אומרו ישיפף יהיה מיוחר . ושוד אין השף

שעיקרו מיסוד הרוחני כי ע"כ פרוח נגרת מפנים . ושוד אומרו אחיכ ויברח אלהים כו' ואח כל נפש החיה הרומפת אשר ברצו המים למיניהם ואת כל כנף למינהו . והנה אחר שנם העוף היה מן המים . כל"ל אשר ברצו המים אחרי שעוף . ויקשל הכל . אמנם לקחתי רז"ל (חולין דף כ"ו) הביאו אשר דברו כי מן הרקיע נברלו העופות . ומי הכריחם לזה : אמנם המה רלו אשר הקשיבו . ושוד אחיך נברלו בלחוד כ' הפניים וכל רומס הרומס על פני האדמה אשר לא נפלחם מן פניו ימותו . והעוף שנם הוא מן המים הוא עוף על הארץ על פני רקיע השמים . אמנם הוא כי המינים בניס ודנחם ונברלו מן המים שעיקרן יסוד המים . ע"כ היותן במים אין כחיב ונברלו מן הרקיע שהוא במים אין . ע"כ יהיה על הארץ . ועדיין צריך טעם כי אחר היות היה יסוד הנוכר בו הוא היסוד הרוחני שע"כ ישיפף . מה יהם היה בו ליכרא ברקיע היה . אמנם הוא כי הנה אין בריה בארץ נה ד' יסודות כ"א שהמשניים הם עפר ומים . והלקיחם נרגע יותר בנבריות הכבד והלחות . אך מרוח ואש אין רושם ניכר . רק מילחות הוא ונשימה . ע"כ יש שיהא נשנה מעפר . ואז' אחריה הם בשומפין בלבד הם רמש ובהמה ויחיה הארץ . ע"כ הנוכר נם הוא העפר . ויש שעיקר שיהיו מהמים ואחר יסודות שפלים מלילהם . ע"כ יסוד המים נוכר בבריות היה עד שבללחם מן המים ימותו . אך בחוא בכל יהיה מותרו עשור בבהמה ויחיה . שיפף בשיהו מים . מלבד מה שבאמת נידוי להביט חל בכחת חלק פלוח ממנל . בחחר נפלר בש"ד בחותרו וייבר ס' חלהים כו' לחה נכחתה מבחר בריות לעשותו בכפיו . הלח הוא על שע"כ ויחי בחפיו בחחת חיים בהוא ממה בכחותו . וכבן ברחום ס' לכבת בריה שיהיה הבהוחת יסודה המיוד בעוף אחר שהוא לא יכלה מרוח . כי הן הו ממה . רק במים הו עפר . ויבלים הוא יש' כה מיוד פרוף על הבחר . ע"כ מה שהו הוא יחבדך חחר הם מבנה חותו מן המים יהיה כדנים בינוחו בשופפם על המים . ומה מהעפר כיחר ב"ח לא ישתפו . ע"כ לא ברלו מעפר עד רק מן הרקק שעפר שהו קל . ויבוא בראיון העפר המעורב במים בשלם בח יחוד הרוח לשוחף . ובזה נשפר ייחור חחרו על הארץ . שבבלל חומרו על פני רקיע השמים הוא : אך הוא זה מחמר בהמוך יברלו המים ארץ כ' הם הרומפים חך המים המיד וגם עוף שלח יהיה כדנ שבללחי מהקיים על הארץ . וגם סיפיס עיקרו יסוד הרוח . כי ישוף על פני רקיע השמים . ואין זה רק בעפר שבבמים שלא יחוח על הארץ בדנים . וגם שלא יכבד בשופפי . על הפחד של הארץ לומר לומר עם היים לריך הנפרף מה סיחים על הארץ . ולא יחוח בדנים בהוא עפר . וגם לא בירים עפר עם כי לא יגבר בו יסוד הלוח . ולריך יחלה על פני רקיע השמים . הוא להבלים בו יסוד סרוח נחלחם . וע"כ לריך יהיה העפר מעם ושיהו רקק . וע"כ הח"כ הוא מומר הפר ברלו המים קדם הזכירו כשוף . על כי העוף לא ברלו מחו המים בעלם . רק הרקק . שהוא עפר המעורב בהם :

ויברח

כא ויברא אלקים ט'. תמר גס שתחלתי יברא המים כו' פיוהא במשים הם המבריאים שיהא כדבר שבני ומה גס להם שתהא בעיניו כי המים מפריעים תמיד. לא כן הוא. ומה גס בתשובה כ"ת ויברא אלקים כו' הבר שלפי המים. לומר כי אחר שעשו המים לא הם השופטים כ"ת בריאה ברא ט'. ולאלקים הקדים המים הגדולים שתיון מפריעים בשבע וגם מים בתומר והם כל שוף כוף כי זה לא מינו במים מבריעים כי לא מבטא הוא. וגם הפך עבע כל הפר במים הבלתי פורח. אך תין זה רק מפתו יתברך:

כב ויברך כו'. כתוי לפיש לב מה שפתחו דגים ועופות להתברך מכל בהמה וחיה. ועוד כי בדגים הרבה יברך לא נאמר כ"ת ירב בתרן. ועוד כי בדגים דבר גם הוא יתברך לומת פרו ורבו. ואל תשוף שלא לומת ולאלתר יד. והנה רש"י ז"ל בתב שתתברכו תלו על שתתברכים תמיד מהם. ומה שלא נתברכו שלש כ"ת שתרתן. מפני הרתם שהיה עתיד להתקלל. והנה תין בזה די תקון כל תבר הערבו. ועוד נפיש לב על תלת לאתר ויברך לומת תלישים לאתר. כי תינו לאתר לזולת: ודבה מתבוב כי בתבר הראשם שתות תבלית ושיקר הבריאה שתברך. כך תלו כ' מינים תבר ים לאחד הגלח ולא חיזק מהם. שתם דגים ושתות שתברכו גם שתם שתת"ם יתר בהמות ומיות ושרצים לתבר בתוכן תלות תיקון. שבהם קרן והגדותיו שתתכוונים להזיק. והתלי. והדוב. והחזיר. והאתר. והכרתלם. והחתם. והרתם. ועקרב. וצפעוני. וכיוצא בתלו לא שתברכו מינים. ותבר דבר בדגים לגוכח. וגם הרבה בהם יותר מבשוף. יהיה כי לאתר שהוא ית' בוחן זתה ובפה שיהיו עתידים כל בהמה חיה ועוף ליתקק לבתיון תינן. כשאתר ז"ל (שהדורין דף ק"ן) על כי השתים כל בבר שם דרכו כו'. שתת"ם בדגים. וגם ים בדגים לויתן תילו לשתק טו. ע"כ בהן בלבד דבר לומת. וגם הרבה לברכן יותר תלל שוף. והן זתה השיה כוחם לומתו לאתר. כלומר תיברך לומתם תלישים תת דגים ושיהיו שתיברך לך שם פרתלו לומר. הוא פרו ורבו כו' בדגים בהוא ברבוי ולומה. אך לשוף לא בן כ"ת ירב בתרן. והוא מהבישתים שבתבו:

כד ויאמר אלקים תוצא התרן ט'. דתלו לפיש לב שתוצאו בפה חיה ומולדו תיבו תרן גרתה דבר תהד והוא בפול. ועוד לאתר שתתכוונה ייתם התיה תל התרן. ובתתכוונה לאתר בפה חיה בפה ועוד שתת"ם היא תיבר תרן בשתם תלישים ג' מהבוונות. חיה התרן שהיו תיבו תרן. ובהמה ורתש. והם בפה חיה לא תתיבו. ועוד בשתר תומר ויהי בן לאתר תזר ואתר ויעש אלקים כו'. והנה יש תרז"ל בשתר יוצא התרן בפה חיה זה רומו תל תדם. וקשה כי הלא תת"ם בלאתר ויפח בשפיו ט'. ולתיך יתשה שתהרן. ועוד תיך שתומר קולתה בפה תדם יתיר כפיו יתברך: אך הוא בשבוק ויפח כו' כשבתו לשתר שתדברים בשתומר ויהי התדם לבפה חיה. הוא שתקדם בפיתם הבשתה חיה התדם תלך עתרו לבפה חיה. שהוא כי כיתם טו בפה חיונים

שתקרוצה תל שתומר. והוא הבפה חיה שתמולם טו לדעת שתברת ההיה. ושתנין בשה שבתבו לשתלה כי הוא יתברך לת הכל עבה יפה בעתו. בעת שהקרוצה שברת לת שלום. תלא שהו שתברים שתוקדים בשתים ובתרן. ושיה כל דבר ודבר יוצא לשון דבר יום ביומו. ושאם בפה שתיונות שתברה בשתומרו שתקדה בכת לשתרן שתבר ביום שתחד היה בה כוחניות. כי היה שתשתמר שתלוון שתקרתו שתתבוב בשתלוה ועליה שתבר תוצא שתרן בפה כו' כי לא בפה שתם תל שברייו' שהוציאה. אלא בפה לדם כי זו בפה היה בעצם. ע"כ זו תצא לשתוצה. ובפי"זהוקה שתיכות שתקדם בזה שבר שופקד שתה. לו שתבה מיונים ביתן ובשתר בשרן לשונית שתנה שבריות שתבר. הוציאה בשתה ובשם והיה שרן שם שרליות. שתת"ם בפה היה שתשוה לשתלה. ליוצרות בפרש בפה היה שתוציא לבשתה ובשם ושתיו שרן. שתר ויעש כו' לומר כי בב' תלה היתה עשיה שהיו גופים עם רוחה כי בפ"ש וגופם קרושים בחיות. שך לא בתלה הלך בפה היה. כי רוחניות בשלם היה. בלתי נעשים עם גוף. כי היה מבוא תלו ח'ילה: או יתשר תל שתתמה על שתת בפה לדם שתתרן כי תלה תל"ע זו כי שם בשילו היה שתרן כו'. שתלישים עשתן. כי הנה ויעש תלישים שת כו' ושתן כו' כי בשילו תלה יהו עשה ועל שתרן. ושתי גם עתה בפה לדם. שך תומר כי תיו תלה בהיות שתקדון לשתרן כשתביר:

כה ויאמר תלהי בפה לדם כו'. רשו לפשיר רשתומה (*)בפה' תד' לבון כבי' לומר בללשו בהיות שתומו בהם שני דברי. ותת"ם הוא לומר ויברא תלישים שם שתדם בללשו ולא נתשר בדשתו. (נ) לו' וירדו לשון רבים. ושהלהי יתשר ויבד ל' יחיד. כי תחד קרתי בתי' בפה לדם. ושבה ממתת קרושים תל שתבוב היה שתבר רבי שתלתי (ב"ר פ"ת) לשפך בדר בשבוביו בתיומו שדם בפה בשתת מדתמה. ומוה שדם. מבשן ותילך בללשו בדשתו. שן היה בלא תבה. ושן תבה בלא היה ושן בהיה בלא בהיה. ע"כ. ושבה דבריו תלו יתלה שפך הבשוב כי תלא על בריתם שדה"ר יבבר. ולתיך יתשר מבתלה שדם בפה בבת כו' בשוביה כי לא על שדם יבבר. לך בפה בפה בשבוביו שתלו שבריתיו לשך. והוא בשה בפה' בשבי שזיבר (ד' מ"ז ע"ת) כי לומתו בללשו הוא כיפה דשבוצה ותיומו כדשתו הוא תשבה תת ע"כ תשבר בשתו כדשתו יתבר על שתבה בבלה תן שדשתם. לו ע"ד ר"ע בבשת (כ"ב דף ל"ת) שבי' בללה הוא תיין תערבה ובבשם בשתרה שתבבלה ורתה לת שתבה והיה רוצה ליבשם בשיתה לשתת שת שדם. ות"ל שתבלה בדשתם דיוקי. בדיוקי עתה לת תשתבל. הבה כי לשדם בקרא לא תלישים ולתבות שתיים רק בשבוביו ממנו בקרא דשתם. שתיים הוא דשתם בללשו על שדם וזה גם הוא בקרא דשתם שהיה בעצים שדם. כי הוא הדיוקן. עתה. והוא דשתם הדיוקן הוא הלא. ות"ש שדברים שתלה יבבת לבי שתלתי בתשר הוא יתברך בעצה שדם. ופיהם לתך הוא לשון רבים בללשו כ' ותומר הוא יתברך תעבה בפיתם שדם ותוה. וזה בללשו שהוא עם בללשו הוא שתרן ושם תבר הוא

כדמותם היו האדם. שהיו על ידי נ' שומכין באדם. וזהו לון אים בלה עמם. ואין האדם בלה אים. ואין שניהם בלה שכינה. והבחים משלשתן ידעו בדעת היום ה' וע"כ לאמר וידעו לשון רבים. כי תומתו נעשה מדם חיוו על מדה"ד. רק על המין העמיד לעתם משלשה שופטין. והיה כי תאמר הו' כל חלקי הבהמות. תאמרה תורה הלא יפלו כי הוא יתברך יוצר מדם ומניחו ע"ש. ואם היה זוכה היה נאמר עם. ומה יעשה מכל מה שנברא בארץ כלליה ופרטיה. ל"ל דע כי ויאמר מלהיות כמני עתיד להתפתח עם שניהם ונעשה מדם בשלשתן. ועם מי תתחבר הלא הוא בלעמו וכו' עמם מדם ותוה. והבחים משלשתן ידעו בכל הנברא עמם בדעת ובו'. וע"ם סיכן כפ הלו שברא מחלה שתמ"כ מתחבר לחמם הלא הוא כי ויברח מלהיות כו' לאמר כי מה שתאמר עד כה. הוא לאחר שויבר' מלהיות אח האדם בגלמו כו' וע"כ לא נא' בדמותו כי אדם עלמו לא נברא רק בצלם. כי לא בא מתפה. גם כוונת סעיון לבסיר פועה מחים שיגה. פן יאמר כי מתחלה רצה יתברך לברוא מלהים בלי שיתוף זכר ונקבה. ואח"כ נתחרט דעתו וחילוף לאל מעני. כי אין עתיד נפלם ממנו. ע"כ הקדים יתברך אדם ויברא אדם יחיר כפיו. דעו כי נעשה אדם בצלמו. בשיתוף צלמו באשה עם בתוף אמתו שהוא כדמותינו. וכיון הוא צלמו. הלא הוא כי ויברא כו' בעלמו בלבד. או שישור הכתוב ויאמר אלהים נעשה. ומתי אמר כך. לאחר שויברא בבר את האדם בצלמו שהוא עכשיו אדם מאדמה כו' מכאן ואילך כו' וע"כ בסולד שם. נאמר יוצר בדמותו בלצמו שהיה מאדם ומזה. והקדים דמות. על כי אשה מזערה אחלה יולדת זכר. ושוד נכתוב בישור שאמר זה בשעריים שם"ד זה הוא לדעת כ' שאלי. שדעתו שאומרו ויברא אלהים הוא על מה שנברא קודם לענין נעשה אדם בזכר. וע"ד הפשט נעלה אחוכה קבוחיתו החלו בדרך אשר נדריך להשיב גם על הקבוחות הבאות אחלה וכן. (ה) ויהבן כי כל אשר ברא אלהים לעשות אח האדם. והאדם עלמו לא היה ולא נברא. אם לא ליחידי דגים ושרטט ולמטול בכל דמם האדמה. שיאמר נעשה אדם כו' וילדו בדגם היש וכשוף השמים כו' ואח גם נאח"ל (כ"ל פ"ח) שבאלהי השרש נאלך ולאה אדר אח כל האדם שהיה לברא ליחידים ורוחים ואחלי דמשים. (ב) כו' אח האדם אה ריבה האח. אם הוא אח האשה. לאח האלימה ולא מיבה • כאשר בכוף הפסוק בא"ר זכר ונקבה ברא אותם. (ג) לאח בכל אותם. שאשרי אר' ויברא בצלמו. אחר ואחר בצלם אלהים ברא אותו. (ד) אר' זכר ונקבה ברא אותם. אם הוא פירוש הקודם לשתוק ממנו. ואם היו פי' הוא אותר רחשים הכתוב בשופו. (ה) אומרו ויברך אותו אלהים ויאמר להם אלהים פרו ורבו כו' כי בלא התמירה היה הברכה. נאלא כי אומרו ויאמר להם. ואומרו אלהים שניה היה מיותר. (ו) אר' וכבשה. אם הוא הכיתות הזה. ומיד מי יבניאנו. וגם אומרו וכבל חיה אה אלא נזכרה למעלה. ואלמי דגה היש ועוף השמים וכאשה ורמש. (ז) לאח אחר בו כי אחרי אומרו וירדו בדגם היש כו' הוא אר' ויאמר אלהים

הנה אתי לכם אח כל עשב כו' הנה בלשון לאם הכשר. ואל"כ היה לאמר אבר אם רודים כב"ח. וגם למה הודיעם מה שיאכלו הב"ח בשומרו ולכל חית האדץ כו' אח כל ירק כו'. (ח) או רו וירא אלהים אח כל אשר עשה כו' אם זה היה בנאמר בוא אחד. אכל הפעמים הקודמות אלא נאמר רק כי טוב. ואם על החיתת השלש והכפלת שבח. הלא לשמחת זה הוא רע ומר ממוח על אשר בו חטא אדם. ונוסף זיוו ותיוו וקומתו ומאורות ופירות האדץ ופירות החילן. ואיך הוא טוב מאד: אמנם הנה מי יודעני כי בן האדם נברא לקיום השלש כאשר בתחלה בשביר מהות האדם הלא כאשר בן היש מחקיים אם לא בשוב היש אלהים בנקבו. כי בן מבע החומר להיות הווש וגשבד. ולולא נפשו ט לא יחקיים. בן כל בלעח השלש החמיר הלז אי אפשר להחקיים אם לא ע"י שפע ה"חי מהשלש העליון. ואל"כ אמור מעתה מי יפלה ט בהמיתה ויקחהו ט. ונם היזה הדרך תרד שפע אם מן הבריים עד לעשה לאדץ. על כן מה עשה הוא יתברך עשה שלש מוצב אחיה ורחשו מגיע הממיתה. לאחון ע"י מדרגות השלש יתחלשל שפע עליון קו לקו ו יורד ומחפכה. עד יוכן להתקבל עד מפה מעה. הלא הוא נ' שולשת. עולם הבשל. ושלש הבעליש. ושלש המלאכים. ולמעלה מהם שלש שפעין. כי מהם יתחלשל הפשע דרך השלמות. ועדיין צריך לאבר יהיה מוגה ומבית הפשע מלמעלה למטה. כי לא יצא מחליו. ע"כ מה עשה שוח יתנבך. נבוא אדם על האדץ לאבר יוציאהו ולאבר יביאהו. כי עשהו ויעשנהו כלל מד' שלשים פנוף מהבשל. ואפשם המשועשע משלש הבעליש בעלי התעשה. והרוח משלש המלאכים כד"ח עישה מלאכיו רוחות. והאשה משלש הע ניון. לאחון ע"י עשות רצון קוש. יתקבצו אדבע חלקיו יחד לאבר אד' השלמות. לאבר אדמי נפשו ורוחו ונשמתו שדם בהם. ויתשורר עולם העליון להביא שפע. דרך השלמות לאבר נתקדשו ואתקדשו בל ידו. ובל זה ע"י קיום התורה לאבר נפ בה' במיות אלה. בקשורים זו עם זו. אפשם בעד עולם הבשל. ואח בעד הבני. דרש בעד הנשיאי. סד בעד העליון. במשורש עם בלהורה. קן זאת היתה כוונתו יתברך בלאחר בעשים אדם ל' רבים. כאמרו אל כל ד' שלשות שבהתחברות כלם יעשה אדם כלאבר יבא בם"ד: ונבוא אל הענין. והוא כי הנה ידעת מרז"ל (בב) מה נדלו מעשיו מלאכי השרת על בריאת אדם בשומרם אנוש יתברך מה אנוש כי תזכרנו כו'. והוא על ידיעת מעשהו להשפל. ע"כ בדור המבול אמרו אל ממרתם לדבר ולומר לפניו יתברך. הלא נאמלו דבריה. כי הנה הרבו לפשוע ומחלדים את השלש שנברא בעשרה מאמרות. ע"כ אר' כי בח לפוס לפניהם כוונת הבבראו ואיך הוא תועלת גם למלאכי השרת כי מלאכתם להיות נוכחים להביא שפע ברכה לקיים עולם. גם הוא לא יהיה מלמלת אדם. כי בלעדו אינה חבל לאבר יקבר השלש שפעל החומרי. לף עם שפר עליו ושלש שלש הבעליש. ומה גם עשה עם עילם המלאכים. וכ"ש עם שלש העליון. להשתלשל השפע בסידרן והלכתן

חם לא ע"י האדם המקיים את התורה כל הכתוב לעילא. כי הוא כולל מרכבא העולמות. דסמל. והמני של נגנים. ושל מלאכים. ושלח השמות. וגם התורה כיללא כולם נתרכבא בהימותיה כמדובר למעלה. שעל ידי כן יתאחדו ויתקשרו העולמות ותורת ברכה ושפע משולם העליון דרך המדרגות. ולולמלא היא לא היה מצוה של הפעם העליון לבוא של האדם. ומה גם של שם יסודותיה הפעלים יותר. הם יסוד חמים. ורוח. ועפר ולשמע ישיבו אחרי' אמת כי למה שהכתירה הפפיה. הלא כמו שיתעשר האדם לקיים עולם. גם יתקיים ויתעשר לאבדו. ע"כ נכתב הכתובים הורה היא ית' מועלת אדם של שפע וקיום העולמות. ולתת טוב טעם לפיהם להעלות תרוכה ומרפא של הקדמי הלז. והימל ואמר למלאכיו יתברך נעשה אדם. לומר הנה בין כולנו הוא כללות העולמות. נעשה אדם כלומר מאדמה שהוא החומר משולם הפפל. משופף בגלמיו. שני ושלשם. שכולל עולם העליון שהוא על הפשה ושולם המלאכים של הרוח. כי גם הם נבראו בגלם. כמו שאמרו ז"ל (שם בבראשית רבה) וגם בדמותנו הוא על הדומה לנו בנד מה. והוא הפפל משולם הגלגלים ככל הכתוב למעלה. וכל זה לקיים עולם. כי ע"י כן יתפך כי נלמנו ודמותנו המזכירים שכוללים שלשם העולמות העליוני' לין ל"ע ידעו ויפשיטו עד יסוד החפ הקרוב של הרוחניו'. כ"ש גם ידעו נדנת היה הוא יסוד חמים. חפי' שתחתה לאדון. ובשוף הפמים הוא יסוד האויר. ובבהמה כו' הוא יסוד האדון. עד שיזהר בשל בחיות האדון שהרוחם הרוחם על האדון כי לולמלא האדם המקבלן ומלחדן לא היה רדוי העולמות העליונים מתפלבל עד בחפה לאדון. ומה גם על רמם האדמה. והנה יהוש כי לין נפש רוח ונשמה בחות כלחד של אדם יוד אחה. כ"ש נפש. וע"י זכיות מהן בו רוח. ולחר בפלינו בעולמות עתיק לו נשמה לחר כי לז מיד זכה לנשמה ולא נלבד הוא. כ"ש גם חוה. וחנו ויבראל מלאים את האדם שנברא האח. לח חוה. בגלמו היו נשמה מלחו יח' וכל שכן רוח ונפש. ולל נחמה לחך גם האשה זכתה לכך מיד. כי הלא לא היה עיקר הדבר כ"ש עליו. כי הנה בגלם מלאים נרא לחוה. אלא שעל שהיו נוף אחד. כי דו פרופין ונברלו. נבגלה גם היל נדבר. וחנו זכר ונקבה נרא לחתם. ונשמ לחמרו הלא כמו שיתעשר האדם להריך שפע עוכה. גם יתעשר לף להביע ולאבד שולם. כי כלחר היות בו חלק משולם העליון הוא סיבה להמשיך קדושה מלמעלה. ולחול גם על מלקיו האפלים ולקדש גם לח חומרו. ולעיות נדרו על שרשי קדש. גם עודנו מלוכש בחומר. גם משחד להשפיל חלק קדושתו הבעיוה ולדמותה לל חומרו האחתון. כי ע"כ נברא מלכוש שלמות. לכריס גם האחתון לזיכות האליון. לו להשפיל העליון על האחתון. והוא מלמר ז"ל שהזכרנו שנברא מן העליונים ומן האחתונים. שלם יזכה יחיה. ולם יהפא יחות. והוא האמיר ז"ל ויכרך חותם מלחים. ע"י מה שיולמר להם מה שנברא הוא פרו ורבו ומלאי לח הארץ. ומה שיולמר להם הוא ונכפה: והענין כי לחמר הנני מנרך

לחכם שחפרו ולרנו. לך בזלח שהחיו לזיקים ולכבשו לח הארץ. והוא כי עפי רלונו יתברך הם מושלים בעולם. לפנות הטבעים שתי פלח. כי לזיק מושל בירלח מלחים. כלומ כל השולם כנות מחחיו ככל הכתוב למעלה. הפך הבלחי כשרים שהם מפועבדים מחח השולם של הטבעים ושל המקריס ומזוח הפמים כנודע. וזהו חו' וכבשה כלומר שע"י כן שחכנעה חנורנו. לך בהעוותכם מהפך הברכה. והוא כעיון הם בחוקתי חלכו כו' ונתתי גשמיכם כו' ואם לא תשמעו לי כו' והוא למה שע"י כן יחזיקו בתורה ומוסר לא יהו מני מורח לאבד עולם. וכיוצא בזה אמרו ז"ל על פסוק (קהלת ג') והאלחים עשה שירלו מלפניו. בחופן שזה יהיה להם למסרת לירלה מזעמו להשפיל להטיב. ופירש חיך יהיה הכנות. שהוא שיהן בירלו בו שרשל לזיקים. וגם כעיון יונה כעני הדנה. וגם בקלה שהחר הוא עוף הפמים שהם מלחכים. כד"א (קהלת י) כי עוף השמים יוליך חת הקול. וכן נרמזה יולידם המלחכי' בעוף יעופף כאמור ז"ל. ולזיקים רודים בהם. כיעקב שנלחם לשליחו. ואחר אומרו הכ' קנות. אמר על מה שכתוב שהוא וכל חיה. שהוא כי חיות עליהם. וזה הולחה היותר נדולה בטעולם על היותם מושלים בעולם. כי הלא לא ימשול בחיות השם. חם לא לאבר ה' אתו ולם חלחים על פניו בקדושה ושכרה רבה. כמודע בעניו יוסף נכול נחשים ועקרבים. ודיוקל בגובה די לחיותה כי בחאר ה' אתם ולם חלחים על פניהם בקדושה ובשברה. חטול אחיותו על כל חית השדה. וזה לירלה של היות השולם מושבד תחתם. וזה מאמר הכתוב פה. ובכתב ע"י כשרון היותם השולם בכוח אחזיהם. בחופן שהיות החכם בדנת היה ובשוף השמים. וגם חהיה בחיה כו' וזהו ודנו בדנת היה וכל היה הרומשת כו' שהוא ניכר בחרן ומוסף על האחר. וע"כ החכרה היה בפסוק זה. משל"כ בקודם ואחרי ההברלחה הזאת הודה לין קיים הדבר כי בהיותו שפה רלונו יתברך. הוא משל בכל בהמה וחיה. כי לחתו החה. והם לאם שולחנו: אך בהשוותו הוא קנין מהבעלי חיים. כי על שהי בחיות חלה נברא לחריהם כמוש"ל. והיה לומרו ויאמר חלחים הנה נחתי לכם חת כל עשב זורע זרע כו' והיה בפוס לב לל לומרו ויאמר פעם אחת בחמש חמרו יתברך לניהם. וגם לל חלת היה. כי היה מיותרת. וגם לין דרכה לפחם חלת בדבר שחדחן מחדש: אבנם היה על היה חדשה שחתחדשה מעשה להבריחה. והוא כמודע מרז"ל כי חלבד שלח לן כנודו עמו נם מע שעחיו. ולחרו פעה פלוחת זכר עפרו. וכפעה החחדה נעשה נולם. פעה פלוחת חזקה בו חמה. וכפעה פלוחת נלפוף. וכפעה ף' עבר על ניוחו. נמלל כי מסלפוף עד שעבר. לל היה כי חם פעה חחה: ונבא לל הענין. והוא כי הנה בפסוק הקודם סיפר הניוו. וגזר שחכריו סיפר מה שהיה מדי עברו וע"כ נלמר ויחמר פעם שנית כנודע. כי כל מה שכחוב לחר סרשה זו. סיבר לומו ה' נקחתו חת

הוה . ותם מהם ושומם . הכל היה נעשי . ונגלל נכפור יום שבי מרחם ועד סוף . פמר לשון הגה נומר הגה על מה שהתחדם בעה שהפלם . שני נוזר מרד מעה מכה מכבעל מי . מהם היומר בודה בהם והוא כי לא תהיה יהמוזך רק על הארמה לך לא על הב"ה . כי לא הלכל רק הם עבב כו' . וגם רמז בלומרו הגה . בלא נלמר הלא מהלה ידע הוא יהבורך מבר יחבא ומה יהבא . ט"ח הגה נומר שיי דן רק בהבר הוא שם . נומר על מה שהתחדם הגה קם בפביך . ועוד לגרע ערבך מבעבל מי . והוא מלמרש ז"ל (קידושין ד' פ"ח) מעלם לא רחיתו שרי בבל . ונבי קיץ . והעל הנוני . ומהבדשים בלא בומר . ולמי בספרים בומר . בלא שי הוא בהפלחי וקפהתי לה מזומוני . כלומר הבמ"ב לבעל הי בלא יהבא. וע"ב הוא יפ' מזמין לכם בלא בומר . חם יומר הגה להם הלבל הם כל עבב זוכב זרע . שמינב וחזרע . לך כ"ה לא כן רק מהליכם . כי הגה ונבל שים הארץ כו' לה כל יבך עבב לשהבים . בשלמים מעני עבב . בלא יפגרבו כי הם לשלשה בלבד בני נומר הבך בני הדם ביטרבו לזרוע זרע . וע"ב נלמר בלהם זורע זרע . הבמ"ב בב"ח . והוא בשהבבו למעלה כי מהיומו כולל הד' טולמות . לבעמים עושם על העליונים . ולפעמים על התחתונים בפי מבביו . הו בעב עוסף על האמור . נמה הכב ממנו הבי ה בבר שהמיר בנה ונבניו שיהבן בהבז"ל (בראשית פ"ד) כי בנח הקב"ה מה לדם מחר כל בהמה חיה ושף . כמיבן לו שילכן לשהבל . ובלם יהבהל לומר לו יה ב קדמך . כלומר כי הם טובים ממך . ומזה להבוד בע"ב נהשוחו מנעו מלאוכלם . נומר הגה ערבכי לך שולהן שהם ושהה מהם לא שהבל בלני גדלו ממך . קך ניהחו על זה בחו' הגה נחני לכם כו' לומר כי הבעלי חיים שוכלים עבב בבדה הבלחי עוהב זרע ניזרע . לך הוה יהבל יבקות הזורעות . וז"ח בשנחמו הגה נהחי לכם הם כל עבב זרע זרע כו' לך ולכל חיים הארץ כו' כל ירק עבב לשהבלה . וב"ח הגה לכל עץ הדעה טוב ורע ובלה בו זהומות נהם וגרע . ומיבה יובל נקיון מדור דור . ומעלה כל מעבה שלחים לבבר גרה בו ימי בראשיה לבעלה . חלילה לבוחא עוהם יבעם כדבר הזה . ע"ב שמרה הורחו יפ' ויבל שלחים הם כל הבר עבה . ובבלל בשייהו הוא הטעיד במעבה בני אדם . וחהו בני בשויים . הם . כל . לבהות בני שוני עהידים . בשבני לל העולם ובשהיני לל בני האדם . ובע"ז אין פהד קלקול כי בלא והגה עוב מאד.בלו' כי גם בים בהדם מבן הדעה טוב ורע . הגה הלק קשוב הוא שלד שהרא . ויבריב לומו קף הטוב והזהות . וכל יבראל שהידים לבוב בלהם בכל דור ודור ובלם לעם קן . שו שלחים . חו ע"י הבלי משיחתו . ואין פהד בירושלם קלקול . והוא שהמרש ז"ל שהוא יפ' שבעיה לם יבראל בעל כל פיס יפוני שלחרים ירושים . כד"ח והיה כי יבלו עליך כו' ובבח עד ה' כו' והוא שלמר הם־יעים בלויר ושבב בשבועה בשלחי ירח שמו ובדה והוא יי נשמחה שמור בשביעה בשלחים הרע . יש יהרון נבוב . כשבוכר בשוא שחד :

(ח"א) 8

לא **וירא** שלהים שם בל שלר עשה ס' . הגה בהחלו עשין בשמוד . והגה בהוספרו שבעי בס' ירידה . שרש"ל (בבח ד' פ"ח) שהוא על יום השבעי לשיון בל שמן הורש . בבל מעשה בראשית שלוי ביום ההוא . שם יקבלו שהורה מוסב . ושם לאו לין שילה . ושבשר יהמר עשין שמרש ז"ל (ב"ש פי"ב) כי הוה בשנו הקב"ה ביום שבקר יום שני עד שלוי שבם שהוא ל"ו בשם . והש"ב לל נלמר ויהי ערב ויהי בקר יום שניעי . וזה לשבר בם פה . והוא כי בבל ימים שלומר ויהי בקר יום ש' . שו יום שני . לל היה בקרא בקר כל היום . כי הלא לחר שני יום בקרא בין הערבים . ושם גם שהקיעה השמה עד הלילה . לך ירחינו הוא ויהי בקר . ושמבך יום שחד . וכן יום שני וג' כו' . לך זה לל כן הוא . שלא ויהי בקר יום השבעי . כלומר כי בל יום השני בקר . כי לל נשהוש לור בין הערבים בלו שלור הבקר . כי שין בחור שהוא ביעי . עד שיפלק ב"ש : או יומר כו' הגה יום זה היה יוצרב קיום בל כלנות משבה בראשים . כי מנין הערבים בל בני שפשהל להאיר מובשה בבח שלין האדם שבם לאדם בלא יוצה בו ביום . ויהבבל בל משבה בראשים . ומלא כי זה בבני הועיל לבל הימים . וז"ח יום השבעי . שבש"ה היה רשו בלור השבשה ימים שבללו בשבני הזה . בלו' שבשיו היו נבראו בשלמלה זבות יום זה שהנין . ושהבשלו בלם . וזהו ויהי בו' יום השבעי . כי השבעי והשמיעי היו עשה . בלו' היום שבראשה היימים : או מעין זה בלבות נבילה לאדם בשבני . ובבשילו נבראו בל מעשה בראשים . שלא ביום שבני בולל עלמו ובל שלור השמשה ימים. ח"ש השבני.

לבלול עמי גם השמשה ימים :

ב א ויבלו . השמיש והשרן בו' . הגה פשוק זה ירחה הולק על שלהדיו . בלומר ויבל שלשים יום השביעי . ועוד לשה שם לומר ויבו כדבר הנבלל שלוי . ושה"ש מיושם הדבר על השנים . ושם הבל בנין פ"ד . שלא שלשים מיוחדת . ועוד כי שבוק שלא הוא כי בבח ימים עשה בו' ויום ביום השביעי . וכן בזה הוא בו' ובבוא בו' ושוך יומר ויבל שלשים ביום השביעי . ועוד לו' שלאכתו שבר עשה מיותר . ומה גם שהם שני פעמים . ומי לל ידע כי על שלאכתו שבר עשה ידבל . ועוד לומר ויברך ויקדש . שלחרו רמוחינו ז"ל (בבח פ"ח) ברכו במן וקדשו בשן . בהוא כי הכן היה להם מבוא וקדשו שלא היה ממיד מן בשבח . ובשה מה שיך לזכיר ענין המן בזה . ועוד לו' כי בי בבח בו' הוא השמור בשבר . וכן לומרו שבר בדה שלשים בשבות . הוא מיותר ובלתי מובן . כי הוא עשה ולא בדה לעשות : אבנם הגה רז"ל הקשו ויבל שלשים בו' ובבי נומר כי בבח ימים בו' שלא ויבל בשמים כי ביה הכולם שבר מניחה גם בבח בלא הזומה ע"ב והבא יהשה שלינו מתרן בלוש כי הגה שן המניחה שלחבה . לך לבבין מחמרש נפים לב לל שלמר הכתוב בי' בב ויבש . שה השבשה היא זו . כי גם בחמרו רז"ל כיון בשבת ויבש שהשלקה נפש יהירה . שהשבחה היא ושין זה בשוטו של שקח ה . וכן בחימרו ויבה ביום השביעי

הבשיני . כ"ל ומ"ח . ולו ובמ"ח : אמנם הנה לזן ספק כי כל דבר נפשי מבני בחינת רוחניות בלזיונו , יפסד ולא יהקיים כמקרה מעם כי יחות . בהעדר רוחניות נפשו ממנו יפסידנו והנה כל מה שברא הוא יח' למה שבכל נפשי . לא יהקיים ולא יחות כ"ש יל' ויפסיד יום יום : ובזה נבא על הענין . והוא כי הלא ידוע כי מקדושה שבת . בפני שפע קדושה לעולם . ועד מעהר נפש יתנה לאדם . והנה כאשר ברא אלהים את האדם . למה שהיתה הולכת ונפסדת ולא תנוח בקיומה . ומי הקרא בה נפש ושפע להחקיים הוא השבת . כי בו הושפע בה שפע להחקיים ולנוח מלהיותה הולכה ונפסדת . וזה יאמר העולם הבל מנוחה . בח שבת והשפיע שפע קדושה בכל מה שנברא והיה השפע הטוב לעולם . בבפע בנוף האדם . וז"ח שבת ויכפ כי שבת והקרא נפש לעולם לקיומו . והוא בח שבת בחת מנוחה . כי בלעדי זה לא היתה מנוחה ועמדת לעולם . וז"ח ויום ביום השביעי ולא אמר וכא . כי הוא יולא לנפי כי הקרא מנוחה לעולם . וזה יאמר ויכל כו' . והוא כי לזן ספק אלא ידוע לנזן עשייה בעשם רק בדבר נפשי . משל"ח בדבר רוחני : וגבא על הענין אמר ויכולו השמים כו' שהוא טולם ומלואו קודם השבת שהוא היותם גולם תומרו . לך ויכל אלהים שהשלים אלהים . כלומר דבר מהייתם אלו . ולא שעשה דבר על מעשה . כ"ח עשה השלום על מלאכתו אשר ברא עשה בימים הקודמים . ולזן זה רק מה שהיה עבירה שהוא שפע רוחניות המקיימו והנה חרז"ל שבשל נוי אמר לזך הקב"ה מסיב הרוח ומוריד הגשם בשבת . ומשיבו לו שבכל לפניו יח' רשות היחיד לכשל בשבת . והנה זה מסביך על ענין הגשם . ועדיין צריך טעם על למיתת אילנות ודשאים . ויתבן בח להשיב על זה בפו' ושבות ביום השביעי כו' לומר שם מה שהוא מעשה ממשי לא עשה בשבת . לזך מלמיח דשא מארץ . דע לך כי מה שיהשבות אלהים הוא מכל מלאכתו אשר עשה . שהוא מעשה בהידוש העולם . לזך לא במה שהוא אהרי כן מלזיו . ומשא אחמר ח"כ למה במן הכזן מיום השבי ליום השבת . ולא אמטיר מן בשבת . ז"ח לעולם לימא לך שלזן קפידא בזה . ומה שהלא עפיתי בזן . היו שלא היה רלזי להעשות בשבת . שהוא לכוונת בדכות השבת . שהעומר היה נפפל לחם מבזה לפיזו העוקם שאר אחד מעשה מנים . שמה שלא המטיר בשבת . הוא כי ויקדם אותו . כי עשה למען יבחינו ויכינו קדושת שבת . ללמוד הם להפרים בין שבת לחול . לזך לא כלפי מעלה . והמעם שיש הפרש במעשה ברחמים . למה שעושה יחבזך אחרי כן בשבת האדמה וכיוצא . פירש ואמר כי בו שבת כו' לומר מה שבו שבת . הוא מכל מלאכתו אשר ברא אלהים ביום הששי לזכון . כדי לעשות בשאר הימים ככתיב למעלה כי ככל נברא ברחשון . שלא שיש בדקות ויוצא כל פרט מהדיוקה דבר יום ביומו . זאת בלבד הוא שבשבת הוא יח' . שאני דבריס של שבת עשה בשבי . לזך במה שלא ברא אלהים לעשות הוא בעצמו . רק שהשביע עבע לאהרן להבחינה ושאר הימים יעשיהו ויחנו שלם . אילו נקרא אלו יח' עשה מלזכה בשבת . נם כי הכל בהשגחתו . וע"פ לעזו : או יאמר ויעשות כו' לומר הלא מרחה כי הוא עשה שיש חדשים ואהרן מדשא . כמ"ש ז"ל כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה כו' אשר עשיתי לא ישמר . הלא אשר אני שהם מלמד שתמיד עושה לחם שכר טוב לצדיקים . הנה כי גם בשבחות עשה שמים וארץ . ל"ח ושבות אלהים דווקא מכל מלאכתו אשר עשה . לזך לא ממלאכתו אלהי כן השמים החדשים כו' כי הלא גם עשה ויברך אלהים אח יום השביעי שהיום הוא חנוחת . ויקדש אותו כשפע שהשפיע בו . כלומר למעלה . הלא שהוא דבר רוחני ואינו נקרא מלאכה לשבות ממנה . ום"ח כי גם היא נקראת מלאכה ופעולה . כד"ח פעלה לחוסיס בך . היו דומה כי מה שבו שבת היה מכל מלאכתו אשר ברא אלהי' כדי לעשות . שהוא העס"ז שברצו יח' להיות עולם המעשה . וז"ח לעשות שהוא כדי לעשות בו בני האדם מעשה . משל"ל אשר אלי עושה לבלחי פכ"ת . רק לעות ולקבל שכר , שהוא עולם רוחני :

ד אלה תולדות השמים כו' . הנה לומר בהברחש

הוא מיותר ובלחי מובן . כי ע"כ הוזרכו ז"ל (שם פ"ב) לדרוש בה"ח ברחש . לו בחברחש . וכן הכפל מלו' ביום עשות כו' ובתחלה מקדים שמים לארץ . ובסוף הפסוק מקדים ארץ לשמים . ועל מה שהמר ברחשית ט' שמקדים השמים לארץ . ובפסוק זה מקדים הארץ , ונהלקו נדולי שלם . ולא הוקשה למו מלשם הפסוק לסיפו . אמנם לזה בפיש לא הל החיו בתלזים ברחשית ברא אלהים . ובפשוק זה לומר ביום עשות ה' אלהים . והנה אמרו ז"ל על זה כי עלה במחשבה לברוא העה"ז במדת הדין . ולחה אלא היה מתקיים . מיוף כי מדת רחמים והקפיזו למעלה שהרי נאמר למעלה מרא שהוא מעשה ולא מחשבה . ומיהשו שיש בריאה במחשבה . הלא שיהו בדקות הרבה מתיימם לבריאה ולא למעשה . ו"ח ברחשית ברא שהוא בדקות רב . וזה היה אלהים במדה"ד . הלא ברחה אלא היה מתקיים . כי הלא והארץ היתה ע"י כן תהו ובהו ומשך חרוזך על פני תהום כי חיד ניף את העולם . ע"כ פה עשה הוא יתברך אשר על נחליו ירקף . ורות אלהים מרחפת שהוא ביזוף להמים בכל מקום שנאמר וה' שהוא הוא וביה דיבו . כן תומרו ורוח אלהים כי רוח אלהים הוא וביה דיבו והו"ו הוא שם על החמים . ואז היתה עשיה ולא מהשבה בלבד : וגבא על הענין הנה מצאנו רמיזו במ"ש ז"ל בפ"ר (שם) ביום של שלשי היו הולדות מהארץ . ויום ד' מולדות השמים . וע"ל זה כמפירים שם . והלא כתו זר מחשב כי למה שהיותם דק וזך החיכות . היה רלזי יקדימו לבא על הסיעל הולדות שמים . ולכן היה רלזי יקדימו לבא על הסיעל הולדות שמים . מתולדות האהרן . וע"כ היה לפפר לומר מולי תולדות האהרן היו בבה מהיום שהלכון וע"כ קדמו לנאה . לך תולדות השמים גם היו לז בבה רק מהמו להיי כן לזה בלא מרמיזו הקפוסף ומלמד ויכלו השמים והארץ וכל צבאם . שהוא כי גם של השמים יקבלו . בלמען מזהה הקושי למקומה , וז"ח דע לזיפה כי הלא תולדות

הששים והלכן. הלו והלו היו בהבראם הששים והלכן כי שם היו התולדות נכתו. הלה שהבראם שהוא בעת תקייתו של בריאתו. שהיתה פעולה על מתכונה. שהיה מז בטם תלטים כמדובר. לז היו ששים ותולדותיהם קודמים להיות. כי היתה בריאה מהמצא בדקות גלמי המציות ליקרא עשיה. ופ"כ הששים נתהוו מיד לתיות לימותם דק מלאכות הלכן. לך מחברי כן שהיתה מדם רחמים ועקבת עשיה שהוא היות עשות כ' תולדות. לז הלכן והששים. כי לז ניתן יותר כח לגלות הפועל הלכן מהששים. כי הלה כל שיהוף הברחמים לה למען הששים היה. רק על הלכן הבריאה רחמים. וע"כ מיד הובה המיקון בתה כח יותר לל הלכן לבח מהבה היה ותולדותיה לל הפועל ומחברי תמר כי לעניו התולדות הלכן קדמה יקבה לו חיך לה יהה לל הפועל תולדות מדבת הלכן היות בב'. עד שהמציה בבבי. וז"ח וכל היח הבדה כו' לומר כי הלה הוליחה הלכן מלכתה לל הפועל בבלעדי הבה ובן עופה פרי. הלה שהרש יהיה בלכן שבדיון לה היו בלכן. שהוא על פני הלכן תולה. ובן כל עבב הבדה שרש ימתו הבולה. כ"ח עמדו על פחה הקרקע בבלעדי. ובבבי בשהד עלה מן הלכן והקבה והבראם שהגלו לשבלה. והכח לל שנין הבתנועים: ה **ובב** היח הבדה כו'. הנה יבלה דבר זה יעבוך מאד להזמיה מחדמה בעת הבריאה ולה יפסיק מלמדו יח' בחו' תדבת הלכן כו' ויאר קבה בחו' ותדם בין לעבוד לה החדמה וכי מחמדו יתב' לריך עבוד' החדמה לבה לל הפועל. ועוד שה"ב לה היה הדבה עבב מזריע זרע ועץ פרי בעולם. עד שעבד הדם לה החדמה והלה כמו זה נחבב. ומה בם שבבל בללות:

והנה על עבן מוך המבר. היה מבאר לומר כמ"ש בחו"ב רבקי ר"ח (פרק ס') כי מימי המבר היובדים למבה הם מים זבדים. כמימי זדע היובים בהן. ומים המחהת לגלכן הם מים בקבות. ולין הפליטים יובדים עמה. שלין תהום שלה מפתיים ומחהבדים, וע"כ בן הלכן הולידה והגה הה וחליחה תולדות. וע"כ עמדו בשליחי על פחה הקרקע ולה הוליחה תולדותיה. עד יומבר על הלכן ויבא מבה זבר וקבה. ולבידו המים למבה חוך הלכן הקבה להתחבר עם מים החהתיים היה לריך שבודת החדמה: אך עדיין הקובי הזהרון בלחי מחייבב יסה: לבן העבון הוה בבחי הבחות בלמדות מחוך דברי רז"ל. והוה ת' כי הנה מאחו כי חדם היה חלחו על עולם. והיה הענין כי בלמבר לין העיסה ניתבת ליחבל עד הסיר חלחה ממנה קדש לה' כן לה יתהיה דבר מהעולם עד שבדים מכל חלקיו קדש קלת לה'. וזה מיסוד העבר מן המיבב ממקום בבבחו לבר עד שער השמים והן בבל יבוד מהלכדבים. ועוד שהחה בהיה בלמה היה כי לה היה חבשר לעשות לה החדם שהוא בלמה עד שיעיר על הלכן. והוה לומרה זיל (ב"ר כ"ד) בחשם החקבחת שיהחה נחים ומפרבת חלה. כן החב"ח עד החביר על הלכן ומל מעבר שם הסיס לה ברחי. והעיון יהיה כי לחשר נקמה מחתיים עד סיוף ללחי הקמה

ליהמה ממנו. שהוה לחר היוף בו מים כן עד סיוף הבשר בלחי ליהבוה ממנו שהוה לחר החשר. לה הסבירם החלה לעיוהר ליהמה ע"י החלה. והעיון כי כיבר ע"י זבוה החלה מהבראם הבישה בלחוה ה' חה הכהן השבד חת ה'. כן ב"י הבבית חדם לעבוד חת ה'. הלכן מהבראם וחוחנת בהם. וע"כ יקרל החדם שובד חת החדמה. שע"י מלוחי. החדמה מהעבדת ומהבראם יהה עיון הכ' וכל היח החדם עדיין לה היה בלכן כו' כי לה יהיו מפחה הקרקע הזה. והמעם הוה כי לה החביר כי' ומחת חלחבר ומה בכך שלה היו מעבור לה' להיות דבק מלכן בלי מבר. כל ז היה כי ע"י מה שלה החביר ע"ב. ולחד היו שהוה חלת הלכן. כי לרך לל היים בהבבם המקרקע עיבחה בחים. ומה לרך לל החדם הלה הוה לעבוד חת החדמה ע"י זבוהו שבחיד לעבוה לעבבד ולחז"ל חלו מלות עבם. וה"ב היך יהיה העולם ותוליח הלכן לחתה עד הפרים הזהה התברבת ח חה. ע"ב היה עבם יהיה בלכן לבל יהה דבר בד הפרים חה שבלה הם ברכה קדם לה'. וע"ב ולד יעלה כו' והשקה. וע"י היוף היה בעבר זה ויולר כו' חת החדם עבר הן החדמה:

ז **ויצר** ה' חלהים. הנה בעבר מהות הבבם החדבנו בבפוף זה. והמן מבהו נזבר בבום לב והבין לל חחד מהדברים חבר הלה לוה בחו זר נחבב בעיני החדם. לוך דבר רומני הלך לוה מעול. ובחקר מבראו הוה לל הוך חומר עבור. וזה בם בי בבבל והבין המקרה בבי ויולר ה' חלהים חת החדם כו' ויפה כי' כי הלה חומהו ויולר בפני יהד"ן. להעורכו בו רז"ל ותמרו כי בו פרטיפין היו והן בתי יציות בחהת. וע"ד הפשט רלוי לדחוק ולחור טעם ודעת חי בזה הלה. ועוד חו' ויפה בחיבו כו' ויבי החדם כו' למה יהיה הדבר לל נפיהה. ולל חמר ויהן בו נשמת חיים. ועוד חו' ויבי החדם לנפש היה כי יהיה מנרש עיבר הקדש. כי בחר שיהיו ויפה בחוה מלחו ית'. ומה בו לחבחיב הת' חי בעפה. ממה שבחיבו בוה נופה. לוך היה חח"ב לנפש היה. ועוד כי מבראו יחמר ויבי בהדם נפש היה. ולל ויבי החדם: אבנם לבה לל העין. עבית לב בם הל מחמרם ז"ל ב"ר (פ"ח). ו"ל ויפה בחיבו מלמד שהעשידו נוזל בין ס זבין ועד הקדוש וזבין בו חת הבפוה. לבי שבשלש הוה בבפיהה לעיבר מה. חלבו לעשיד לבה בהיהה בחמר ונחתי רוחי בכם חיינה ב"ב. ולל ומבה בהיו לדעת מה עין העמדת בוזל. ולל מפחה בו בבמה מוזל על החבן. ולוך היה בין סחבן עד לבקוע. ולוך ס"ם מתקייה ניף בלה מבוה מה ך ס"ק בבה חוכך עד שמפחה בו בפמה. ומה עין הו' וזבין ולל למר ומבן בו בבוה. ועוד חו' לפי שבעבר בבפיהה לעיבר חת ס' חה בין בפיהה לעתיה. ועוד בח"ב על חה עבה ס' בבה לעשות בפיהה בילון בימים. ולל בחיות ויחיים בעתיד: אך למה הזה בבבר שבבה חלה בחבבו. והיה בלמד מבבר חשבר כי חוח ית' עם בל העולמות שבבת. דיבר ולחר בינו ובינינם שבבה חלה. כי בל ס' יחן הלבן הוח הגוף החמדי. ועולה שבללים הבבל יחן הלבן הוח הגוף החמדי. ועולה שבללים

נתינת הכסף. הוא מאמ' נורא להתבונן מזה ממנו כיוצא בו כי שלם התשובה הוא. ושולם התלמידים עמהן רוח אלהי בן כיוצא בו. כנ"ל (תהלים ק"ג) עשה מלאכיו רוחות. ימחול ית' משלש העליון עמהן נאמה. היא השולח על כולנה: עוד הקדמה כ'. ובה נבין והבינו עניין הכתוב באמר ואחם הדבקים כה'. ומקרא שכתוב כ"ף שוניתיכם היו מבדילים. חיה היא הדבקים והבדלה בעה"ז נתים המלכות בתומר. וע"פ דרכנו ניתן כוב טעם על מאמר רז"ל. כי המטה הן המלכות. ומשכיות היתה בורח עליהם. והוא לשומת זה מרז"ל (כ"ר פי"ט) כי חברסם הוליד שכינה מרקיע שביעי אל מצרי. ומ"ש לך לחיים בשוה"ן כי בחיך מקרא מת ומעשם כי הלא מקור חיים הוא ית' לחיות ותורתו הקדושה בהאדר שומאת השומת חום הנמשך ממקיר החיים אל נפשם קיים ומקרא מי. לך העבירות הן המקטנות ומבדילות. ומ"ש בחיות שכוב זכיות שדמו מי ודיק יקרא. מחוץ כשיך שנפשך מיעוט מקנה ורוט קיים. שמי יקרא וכבר בנתר מקנה מחמיאה. לך מאר רוט שומת. ידמה לעף שרוב מקנה נפשך. ובמת ומשב כל' האכלוס ונחיו קרוי מת. כי תומי נפש ורוח המחכיים עד אלחים חיים נפשותם, והנבדל מאלחים חיים הוא מת טולטי. ובזה מתחו רחיצו טוב טעם אל מקרא שכתוב (תיכם נ') חלקי ה' אמרתי נפשי לשמר כו' (תהלים קי"ט) חלקי ה' אמרתי כי' כי הלא יתחתן לב השומע ישמע בדבר הזה. כי הלא נאמר הוא כי נפשנו חלק מאלוק ית'. ולא הוא ית' חלק מנפשנו: אמנם כפשוט הוא. כי לבכו ית' עם נפשנו הוא כל דבר נפשי האחראה מאכל. כי הלא שכוב כל דבר להיות החלק חוסק ומאוב אל הכל כמאמ. אך נפשנו אתו ית' לא כן הוא. כי עם שנפשנו חבוקה לה'. היא דומה שחסק אחר ט' ית' עמנו שכשוב עד ה' ושקוטים נהיה. עם החסק אחר ט' ית' נדבק בו. ומזה כי נעשה כאילו הוא החלק ונפשנו הכל. והוא מאמרנו על ה' (שיר ז) אני לדודי ודודי החפוקה אחומדים ע"י רחו נא נודל לחבחו ית' לשון כי הלא אני לדודי כי הוא הכל ואני עלי ועם היות שאני החלק וה' הוא הכיה עליו חפוקתי. ולהבון הוא כי אחריבה ואלי חפוקתו. וע"כ יאחר המקיק אלקי ה' אמרתי נפשי. נרחוח את עלי כך חופק אלוב לידבק בו. ע"כ מוחיל לו. כי לא עזבנו עד יתקנא וכן דוד הוא אי' אלקי ה' אמרתי כי' לומר לאחן לא יוכל לי היא"ם לבחלני מעבודת קוני. ע"כ אלקי ה' אמרתי להחזיר את עלמי. כי הלא הוא ית' מהשכני כל כך בלאו הוא אלקי. ומ"כ רחוי הוא כל אלים בפני קוטה וחזהר לשמור דבריך. והשעם הוא על כי אנחנו האומר בלאי מרנים ומעכב את הנפש שנו להגדיל בחשק קונם. משא"כ הוא ית' שאין דבר מעכבו מלהשיק אלקו האביב לו, עד כי גם משא שלח הנפש אל השולם. שלזה לא הפריחה ממנו. כ"ה נאמרה דבקה בו. ע"כ נדלה חשקי עליו תמיד. כל אב החאב לראות בשוכת בנו יותר מהבן חליו. כי לא נאמר לעמרי ומדיין מלוכות נפשו בו. כמידע אמ' הוזהר. כלל הדברים כי בכל הנפש אם שולנה קשורה בו ית'. עד השעתה כי אם

מדבקה אל השכינה, ובזה לא יבלה אם שנפשה לא סגידה שכינה רק לבקש משפה. והוא היה מדבקה אליה. ומשיקה כדומה אליה. וע"כ דוד שכלו זכותי הנפשות עם יהושע לבחן. דבקים בה' קרלים מנה. לך בהשותם נפשה הדבקות כי תומלת השותה נבנית בניה. ובזה הסוד המצר מרומו ונאמרו אל תורגן בפשביה. וע"י הנביא דיבר. שיטתיהם היו מבדילים ביניכם כי'. וע"כ הרשע שרומו שומת בחייו קרוי מת בלילו נפשנו רוב סימנו. והוא מלילי אם מר הכם' אל מרשע הרבה למה תמות בלא עשך. כי הלא נגד עיניו שומה רע מאוים. ומחריך לו עד זקנה וסיבה. לך יאמר אל מרשע הרבה ביסיו הכוב שומת. למה תקרא מת בלא עשך לך לחיים בשוה"ן כי בחיך תקרא מת והטעם כי הלא מקור חיים הוא ית' לחיות ותורתו הקדושה בהאדר שומלת השומת חום הנמשך ממקיר החיים אל נפשם קיים ומקרא מי. לך העבירות הן המקטנות ומבדילות. וע"כ בחיות שכוב זכיות שדמו מי ודיק יקרא. בחוץ כשיך שנפשך מיעוט מקנה ורוט קיים. שמי יקרא וכבר בנתר מקנה מחמיאה. לך מאר רוט שומת. ידמה לעף שרוב מקנה נפשך. ובמת ומשב כל' האכלוס ונחיו קרוי מת. כי תומי נפש ורוח המחכיים עד אלחים חיים נפשותם, והנבדל מאלחים חיים הוא מת טולטי. ובזה מתחו רחיצו טוב טעם אל מקרא שכתוב (תיכם נ') חלקי ה' אמרתי נפשי לשמר כו' (תהלים קי"ט) חלקי ה' אמרתי כי' כי הלא יתחתן לב השומע ישמע בדבר הזה. כי הלא נאמר הוא כי נפשנו חלק מאלוק ית'. ולא הוא ית' חלק מנפשנו: אמנם כפשוט הוא. כי לבכו ית' עם נפשנו הוא כל דבר נפשי האחראה מאכל. כי הלא שכוב כל דבר להיות החלק חוסק ומאוב אל הכל כמאמ. אך נפשנו אתו ית' לא כן הוא. כי עם שנפשנו חבוקה לה'. היא דומה שחסק אחר ט' ית' עמנו שכשוב עד ה' ושקוטים נהיה. עם החסק אחר ט' ית' נדבק בו. ומזה כי נעשה כאילו הוא החלק ונפשנו הכל. והוא מאמרנו על ה' (שיר ז) אני לדודי ודודי החפוקה אחומדים ע"י רחו נא נודל לחבחו ית' לשון כי הלא אני לדודי כי הוא הכל ואני עלי ועם היות שאני החלק וה' הוא הכיה עליו חפוקתי. ולהבון הוא כי אחריבה ואלי חפוקתו. וע"כ יאחר המקיק אלקי ה' אמרתי נפשי. נרחוח את עלי כך חופק אלוב לידבק בו. ע"כ מוחיל לו. כי לא עזבנו עד יתקנא וכן דוד הוא אי' אלקי ה' אמרתי כי' לומר לאחן לא יוכל לי היא"ם לבחלני מעבודת קוני. ע"כ אלקי ה' אמרתי להחזיר את עלמי. כי הלא הוא ית' מהשכני כל כך בלאו הוא אלקי. ומ"כ רחוי הוא כל אלים בפני קוטה וחזהר לשמור דבריך. והשעם הוא על כי אנחנו האומר בלאי מרנים ומעכב את הנפש שנו להגדיל בחשק קונם. משא"כ הוא ית' שאין דבר מעכבו מלהשיק אלקו האביב לו, עד כי גם משא שלח הנפש אל השולם. שלזה לא הפריחה ממנו. כ"ה נאמרה דבקה בו. ע"כ נדלה חשקי עליו תמיד. כל אב החאב לראות בשוכת בנו יותר מהבן חליו. כי לא נאמר לעמרי ומדיין מלוכות נפשו בו. כמידע אמ' הוזהר. כלל הדברים כי בכל הנפש אם שולנה קשורה בו ית'. עד השעתה כי אם

השון כורח ניט לכיפה עד סוטו בתחוכה . וע"כ הקרא תסוכה כי בב לל דבקוטו כמתמ . ונם זה הוא (יומא דף פ"ו) נדולה הסוכה מפנעת עד כסא הכבוד . כי היא מלמר נבדרה מכסא הכבוד . יבוא עדיו . ובזה נבין תעלר נשיהה המפורש בהטו יח' בשמה לאדם . והוא כי בתחר העפה בלבי זכוכים . הרוח מלמר בתוך פיו דבקה עם לבר תוך הכלי . כן נתטו יח' בשמה בתדם . היה חלק לבר בתדם . מקיבר עם מה שטו יח' . חלה שיש הפרש בין נשיתת בבר ודם בכלי זכוכים לנשיתתו יח' בתדם . כי נשיתת ב"ו בכפיטו לעשות הכלי . יבפיק הקבר לתבר בין מה שתוך הכלי לבוטו . כי מומר הוא . לך נשיתתו יח' לא כן . ב"ח שרוח נשיתתו המקבדת עומדת לנבד . חח עניו הק"ו לבר ח"ר יוסי בן חלפתא להוח . מינתה בתה בתמטו ע"ל בב"ר (בי"ד) על סהכתוב החתיב . והתר לתטן הפסון מדבקין לא כך כתיב כבלי יוצר הבשלם . ת"ל כלי הרם נרייתו מן חתים והכתרו בתוך . כלי זכוכים בריייתו מן התור והכתרו בתוך זה נשבר ויש לו תקנה . זה בשבר ואין לו תקנה . ת"ל ע"י שהוא עתי בנשיתה . ת"ל ישמעו לחנוך מה בסיך מדבר . ומה חם זה שעשוי בנשיתתו של ב"ו יש לו תקנה . בשיתתו של הקב"ה על אחת בתה וכתה ע"כ . ולפוי לדעת מה עניו הק"ו הזה : אתנם הוה ר' יוסי לטטן יבא לחלק בעניו הנשיתה . הטיר לו תוך בשלם ההוא . לתך לזכוכים הנעשה ביסוד אחד יש תקנה . בשל"ב לנשבה בבוסים . ויכי רחוי יתבשך ויכי ט כן כי על ידי תומתו החלק בתוך על הנשיתה . ותמר כי יסוד בהות תבר בנשיתה לדם שבא תכח תרבע יסודות . שבו היה לו פוב לקבל תיקון וקיום . לו בשיב לו ותה ט' לומר תם נשיתה תבא תכח לדם . בתחר בשלם בכלי . שתין התטור רק בעת הנשיתה . תפניק לתח בו תקון וקיום . נשיתתו של הקב"ה בזולת היותו תדבר הנלוי נשבד . כי הוא תתיה תח הכל בם בלתי נפשקת כדרך כל דבר רוחני תתדבק ותפשתם ותיטו נפשק ונעשק . על אחת בתה וכתה : והנה ע"י שתי הקדמות הח"ה תבר הגחט . וחן כי חן בתדם בלול תד' עולמות . התיתר תד' יסודות תבר לשלם הבשל . ואפשר תבחינת השלם תבר על הארץ הוא שלם הגלגלים . והרוח תעין שלם התלתיים . והנפשה תעין העליון . והתדמה הנ' והיח כי לא נעשק העלם נבדל הייטן בתדם תתקוטו . רק נתרב' ושדע הקור במקוטו . שהלא תבל הנשיתה בתחובר . נהה שקבה הקוטים ברחשונה . שהיח לוך יעתק עתם נבדל בל זה התומר . והוא כי לא יעתק רק יתרבה ולא יפבק . כי כן דרך בל תקום שנברהה בו שכיצה . כי נם תהר כן נבתר בייטית קדושם בתה כעודו ליעדי דעת והתי שבו נם תר . הוא כי נח בהדרנה רתשונה בחיטה קלה תעין שלם הגלגלים . ותמלה לא תוטה תה על בד' יסודות תעין התטושם . יסיב עולם הגלגלים על ד' יסודות שלם הבפל . ותתר היום בו דוחוטת . זה היתה הבתה לבבה תה שהוא תעין שלם התלתיים . בעניו התיבטה השלם התויב על שלם הגלגלים . ותתר הבתה זו היתה נשיתתו יח' הבתתה העליונה בתתור . וזה יסיב בתתר בכתוב ויאנ"ם תלגיש שבן שתי יסודות הן שתי

עדוח . ת' בחיוח נפש תעין עולם הגלגלים . שניש תעין רוח עולם התלתיים . בתתו בב' לישוח לר חת האדם תתר היותו עפר תן התדתה בתוכן בלל טו נ' פ' שלוחות . ותת"ל ויפח בחניו על ידו יח' נשתה היש היח הבתתה העליונה . ולבל נחתה לית יעתק תתהו תל הנוף . תתר לשון נשיתה שיורה התקבלות עם התקור . וחיוח תתתו יח' שהוא בלתי נפשק בלל התחוב בתקדתה . ותתה תתתר בי הלא תן דוך לבא רוח תתר הנשב . ונח נשתה תתר הרוח . ויבתלם לחיות רתני תל התדבנה בתתריה . ות"ל תיצה לית בתדם בתו לו בתיהן בתהם . ז"ת תל תתתה בי תין תדם שהיתון בלל תדם . בי הלא הוי' תהיותו שפר תיקבל בל נשפ וקדושה בי יציר כפיו יח' היה . ותיוד היה רתני לקבל נשפ שתיה היה תצתה . היה נעלה היוח תנד עלתה תבלי יוחם תל טוב תהשולתות . היה בבתה הלבוח יח' בידדה היוחה תנד עלתה . בי הלך תלוח ממעל היה יוחר תבינה . בשך בתר בני התדם . והוח בימות הת"ח לנשפ . טוכן לנשפ בהיה היה : חדה טעין התתתר ויפח בתפיו תלתר בשתיתו נולד בו' . והוח בי הוקשה לו בי לתר לותרו ויילר בוחה על הטורה . לית יתתר תח"כ ויפח בתפיו . ושר שטו"ע ויעש תם חוזר תל התומר . ע"כ לתר תלתר בשתיתו עולם . והוח שתבר היוחו נולד בשתיתו . בשוח בי נתן בו השתדם בשיח נגד . בי לית זה בק ע"י תת בו רוח היים לעתוד . לך לא מי' הרוח היים בשבר משלם הבשוח תבר לתשלם תברקיע . רק עד הברקיע . בי היתה העתדה עד לרקיע נלבד . ויהיים הרקיע לתתר בישם בני ויעש תלשים תת הרקיע היא עולם התלתיים . בתתר פרקי ר"א (פ"ד) שבוח הרקיע עשל רתני החיוח . ותתר בשבד שם היתה ההשתדה והיוח . שבולל היוח תחייתם תל טולם הגלגלים ותל עולם התלתיים בתן הב' יהיוח שבתשבו על תלם ויילר . ותת"ל זרק בו בשתם תלהו יח' היל תבלישים . ז"ת זרק בוערק תתו ותליו . ולא בתלשל בשתה תליל' דרך השולתות . בי תחר הגיש עד הרקיע . היל שבל בתבי החיוח בתדו"ר . לין בוחיש שלוחות לבלבל תליו . רק בוערק בתויר תתתו יח' בשתה תל תרוח שהיל תרבבה תל הנפשה . בוערק תה שבידי לוחה . ותתה התתר בבלשה תם לותרה ויפח היש תעין שלם הגלגלים תו התלתיים . יהדק לבן נפיחה . בד"ת ובוחה פיו תל נשתה בתפיחה לתשלה . בייחם נפיחת רוח פיו תל נשת הבשיש . בחוח התתתבל לתתה ע"י הבשבוח רוח פיו . לך לדשבן . שרוח תזרק תתר לשיו . בשבש לשן זניקה ממט . ותליו . שהיל הנשתה תחר היוח שה תת"ו ושפ . שהשה בילו שעתדתו עד לרקיע . לשה לא תתר ל' נתיה בשבין ושתי רוחי בשם וחייחם ברוח רוחו תתם תתיו . ע"כ תומר לך בי תין פ רוח ויפח הבלגלים . בי נחיוח תתיו יח' תלין היתה . ותה שלא נתתר ניון . הטשם הוח לחלק בין היוח בריחם תדם בהיחם השלם לחיוח הטשיל תתר התחייה . בי הבשבון לא יחשיל קיוחם ויוחם ולפיוח לשולם יהיו והוח בי בלגלוח היה בניחה בי' והוח בי נם בי תדם היה זך ונטיל . לא יבלר חיוח בו בח יפ"ר בנד תה . בי ע"כ חבח . לך לעניוח בחתי ס

יהיה המומר אך בלי שמרי יה"ר. לעתרי במומן כי קדום יתמר לו. כעניין מאמר רז"ל באדם חזית שאתר שאתרו יצרהל דבר אחת עמו ומשמשה חזרו לומר לו סיבקש מהקב"ה שיחזור לדבר עמהם לכל יפחמו. ומפיב להם משה לין זה עתיד ב"ח לעתיד לבא שלא יהיה לכם יה"ר. והנה בתוך הורש הין מעין מדם הרחמן כי פשקה זוהתן וכי' להם חירות ממלאך המות בחדם. אך עדין להם בח יה"ר לחטוא כי ע"כ חטאו בעגל. וכן כי' בחדם כמדובר. בתוכן שהיה חדם לחטוא מהיות כלי מוכן לקבל הנשמה העליונה. כפשה נתן בשניהן ממנו כלי הזכוכית. שהוא לחטוא משוללו תוכיות לקבל טוב שבר ומופחין בו ותוהקין תוכרו לנד חוץ. עד יעשה כלי קבול. כן בחדם כי' לחטוא בלד מה מהיות כלי מוכן לקבל הנשמה ותכי זריקתה בהוכו בנפיהה כדוהק החומר ומרחקו מנה ותנה. כמופה עד יעשה כלי לקבל. כן הנשמה נמוגה בו בזה החוגן להכבידו על ידה להרחיקו מהחומר ולהביטו לחיות כלי מוכן לקבל' כי יהקדש בקדושתה: אמנם לע"ל יהיה החדם כלי מוכן לקבלה. ולח יעבוך רק נהיה כעוגן הכן בכלי חצר לו בית קיבול. וע"כ יחי' לעד כי לח יקדמו חסון שן חבר חצח כי חין יה"ר נחלח לתו, ולח בלה לומר שחמר נפיהה לרמוז כי בחבר שרבה למעלה כמי במוסה. כי זה גם כי יחתר ויהן היה כך. כעניד מהקדמה על מעלה:

חייטע ה' חלהים כי. הנה נאו' מקדש בשיבעו מקדש לחדם. ותהיה הכוונה שהקב"י הוא יח' שכרו לבריותו. וי"ח שהוא מקדש לעולם. שהיה חז' דבריה שקדמו לבריהת שלם. ונריך לחת טעם למה הודיע חלהים חותו זה בתורה. מה חלח עשה כן בשחר המופיים, ועוד לו' חשר יבר מיוחר. ועוד למה הכניסו בע"ש המיוחר לחגלות בכר עכם יעשה מנוח: חך לחתי לומרו נדר החדם בשחוק שקודם כי עכם נפיחת הנשמה היה מחדם לנפש מיוחית שהיה חומרו זך ממד. כי נזדכך עפרו ע"י כפיו יח' חשר נעשה בשם. כחומרו ויולר חו' כי נעשה חומרו זורה. במה שה' חלהים עשהו. עם היותו מעשר מן האדמה. נח ובי' ואמר חדע כי כן הוא. כי הלח ויעש ה' חלהים בעולמו יח' בשני שמוחיו חלה. ועוד שניש והיה גן בעדן בשחקום שידון ומיכות רוחני היה. וסיה גן חשר בדך הגן בחילוקיהו משובח מיכותם. מחיכות המקום שנטועים בו. ועוד שלישית שהיה שקדם לבריהתו של עולם שכל הדברים שקדמו לעולם. מיכותם זך מהעולם כמו מורים וכשה עבוד. ועם כל זה ויפח בם חת הנחדם נפוח ונפש. ומיך חשר מעשר יסודו יסוד לו מבוח. לנוח בו. לך הוא חשר יכר כלומר למה שהוח יח' יכר לחותו בעולמו יליר כפיו. נקוה כי קדושה וכהניות עשה מחד. עד נדר בבקשו מלחכי השרת לומר לפניו קדוש:

ואשר העמידו בע"ש טרם עשיית כוח מחש. הלח היח כי רלה הוח יחב' לבוררנו בעיקר גדול. הלח הוח לבל יעלה על לב חיש בונה להשוב בלבו. כי השובד חת ה' ומקבל שכר. ידמה לעובד חת המלך ומתן לו שכר. כי הנה המשרת חת המלך חין מיכותו משתנה מחשר כי' טרם ישרתהו. ונם הפבר הוח פיע דבק

בחקבל. כי חם שרתן מלך לחהו לו חלף עבודתי. חך השובד חת ה' לח כן הוח. כ"ח שבקבל עבודה ועבודה חשר יעבוד. הוח הולך ומשלם מיכותו ונם חומרו קיום קדושה. כי ע"כ החלות בחשבר חבריו. והוח לומרנו חשר קדשנו במלוחיו. שעל ידי המלות לנו מתקדשים. ומשך מזה כי בהתקדשו. ובלתי החלו לו דבר טומחה החוגן ביתו לשרש ונפשו בשבע תדבק ונשבו בשורשה חשר הוח בע"ש. כי חלי"ל העושה מלוח עשה. כ"ח נם חשר לח עבד חת ה'. רק בחה שחשמר מפשיהה חשר לח הוטמחה דבק בה' הוח. ומלח כי שבר הלדיק דבק נפשו. כי כ' חת בחולך ופועל לדק הוח הולך ודבק בה' והוח שבהו. וזה מחמרם ז"ל (ר"ר פ"ע) בחומרם זכה שרי ע"ש לח זכה הרי ניהנה. ולח חמר ויתנו לו כ"ח שרי ע"ש לשומר מלוח. והחק' בדפנו: עוד טעם חני. והוח לללמד לחדם דעת בל יעלה על רוחו שיעלהו הנשם והחומר לחדם מלהביח החומר. כ"ח שחין לריך לומר הנשם הרוחניות בלח חפשיר בחברת הגוף. ועד ממהר לחני העקרים החלה. חדם הרחלבון. כי בהיותו משלל חפש. היה נפשו דבקה בגופה ודבקה ע"ש ולח יעלהה הנשם. כ"ל בנוף ונפש נחשו ח' ע"ש טרם יעשה מלוח. למה בהיותה טהורה בלי הנשף מוחלף. כי נפשו קשור' בגופה חשר ע"ש: עוד מעין זה. למען נדע מעשה מלוית העתיד בנהדרך החומר בעיר החוץ. ומכה ומהיה נגוף ונפש. נהיה דבקים הה' בחדם קודם שחטוח ויותר. וכמחמר מליהי מהקב"ה עובדיהם כנפים כי' שהוח בלחוגן שפש בנפים לח'. פיהיו כמלחכי השרת נגוף ונפש. כי לח יהיה הניף בחדם שכלות בעשר ומים של

חח שפלה מן החוץ כי הם בעל חומות עליונים:

ט ויצבח ה' חלהים כו'. כן חמת כי לפי הפבל מיהיו הלח כמו זה נחשב, יהיו ע"ש מילוחת ושרתים כנוחת ושרשי' חשר נחוץ המה. כי הלח עיקר נדול לנו כי שכר מלוח רוחני הוח נחמת. חך מלינו לרחיל (ב"ר פ' ני) מקבלי הלמת ושלוק חלומרים על והנה עלה זית טרף בפיה. שהביחהה מנ"ע. וכן נמנו שנטע נה חמ"ל שהוח הומרה מנ"ע. פיהו נחלבע כי חילוחת ממש יש שם. ולולח מלמריהם היה משער לחת טורה לל מקבלי הטורה הלזה. חך לעומת זה העיקר הידוע. כי חין הומר נשמי חלילה:

חמנם הומר כי הוח כשחר הע"ה הפבל. יש עולם למעלה ממנו חשר זה דומהו כחשר כתבנו למעלה כמחחים ז"ל. בח מר היה מביח בחורה ובורא חת עולם. שהוח כי טרם יבוח מביח בחורה ובורא חת עולם הבריחה עד סוף יום הששי היה פיהולו על המילוחת פעליון ומחרי כן דומחת כל מה שלישעלה נעשה ליששי והוח פשם הכתובים וחמו מביח בחורה ובורא חת הנוחה: והנה חין ספק כי נם פחחד דומחת שלשומחו לח יפחוח בחיכות. כי המחמין נמחי. והנכוח ממנו עולם בחיכות עד תכלית הרומעות ועל הדרך הזה יש ע"ש בע"ח. ויש לעיעתו נכוח היחנו וכוחם מעל נכוח לפי מפשר הטולמות שהם חני"ע לוולעי חן. ואין ספק כי חין דומה חיכות נדל דוהניות הפחחון עם שלמעלה

פיתו ועד"ז עד מעלה מעלה. לחנם לא יבקר מהות דוגמת זה מזה וכל מיני קדושות ותורות תפר ליותר עליון מהמלאכים בחפר למקח ממנו בגדר התלכדות ועביות מה מגדר העליון. והחיקש כזה עד החחתון. בתוכן שהחתון כשהוא מוצא תורה ורצונו שולה מעלה מעלה. על כן בחפר למלאכי עליון תפר רוחניי וקדושים הם בחמת. לא יבקר מהם בנותם אל העולם הפשל. מהתלבש מלבוש מעין העב"ז ויתגלו במראה נגר. בחפר בחברהם כתומרו וכנה בלשה לחשים כו' וכן בלוט. וכן למה כי לא יבקר מהיותם רוחניים בעצם גם נשחם נחקן הלזו. כ"ל שחיכות השולם מקנה גם התלבשות. כן כדבר הזה כי גם בכל תורות ג"ע הארץ רוחניים בעצם המה. למה שהם בשב"י יתלבשו משין עולם השפל וילכו בחילות בעלי נפש. אך כמקרה המלחים גם הם יקדם. שבהתלבשם לא יבקר מהם רוחניותם בעצמי. למנם יכי להם כן עודם במקומם. אך לו יהנייב יכיעו עוף או שמורם מב"ע חולה בחפר בהיותם במקומם מהתלבשים מלבוש נשמי על השחות גדר מקומם. כן בלחחם משם חולה יחבעבם חיכות הבד לו עוף. עד יהיה כלמד מחילחת העב"ז הנשמיים בעולם. כי גם שהכל בעב"י חיו דומה חיכות חויר ג"ע על בחפר העולם. וכעלה זית על היונה ושורת נח לח"ד. וז"ל חמ"ב ובחר יונה מעדן להפקום כו' ומשם יבדל ושיב לד' רחבים. כי היחכן שהנן משקה לותו כמי נהר בלולה בחפר בחרן המה. ומה גם כי שבע עדן גן השפשה לותו מלמעלה הוא. ועוד לומרו והיה להחבשה לחשים כי היה לשון יחמר והיה להחבשה חולים. ולשם מחד לשם למעלה. לך הנה אין ספק כי בג"ע חיכות ועוד חון מב"ע. והחו והיה לד' רחבים. כי למה במשמש חיכות המים להיותם נשמיים. אין מהבדרים עם רחשיהם שבג"ע ליקרא רחב להם. כ"ל עתה נעשים להם רחשים מחדש. כלולו מעתה מחחילים. והוא זה מעין מחמר רז"ל בב"ר (פ"ד) בפסוק יסי ירקיע כו' שכל העולם היה מים בחוים. ועלה הקב"ה עיפה בחמצעים וממנה נעשה הרקיע. ומעלחו חני המים מעל לרקיע ומני למטה. ולפי שפק שהמים שמעל לרקיע חיים כמים הנפלאים למעלה בך רומניים לפי מקומם. כן כדבר הזה: ונחזור על הענין. כי הנה כל מיני חורות ומשקי עין העליון הנם בחחתון. כ"ל שהם מלובשין בחמוגר. ושה אין ספק כי מרי"ג מוחה. כן מרי"ג שרשי חורות רמות ונשחות מעלה מעלה. ובורש שהורש לפר ממנו יסחעבי כולן היל שעיקר. ושמעם חיים בחור עשם ורב. וממנה יחפשמו חורות דקים ועבים שביטחים. ובחפר לא ידמם שהקבל חור מחחד מחחורות המשחשים מן הגדול. על שהקבל מהגדול עלמו שהחיר לבלם. כי גדול יסיס כטחו וחורו בחלוד מלד. כן כדבר הזה כי הנה כל עושה מעה יחיר לעבשו גם' מהחורות המשחעשת בחורה. אך לא יערוך עם הכושך בחורה ממנ. שמשדשם גחור הגדול שמיר לבלם. ועל כן לפר ומלחת שרש כנגד כלם.

ופוב. מעורב עם כח חטוי סמא. והמיחה בו מוחן כח בחלוחים. ומפשיע בו פומחה ופוגם לח הקדושה ע"י מעשה הרע מאר יעשה. ומהומרו עץ הדעת פוב ורע. ולא לחמר עץ פוב ורע. לחשוב חל ההולך בשרירות לבו לדעת לפי שכלו חת הפוב וחת הרע. ולח יפמוך על לחיו שבשחים חשר הוחה לנו חת הפוב. והלחיקנו מן הרע. נם פלח יובג הדבור חלינו. חח כחמה לנו חוקפנו הקדושה בפשוט זה הדרך יפרה ביפר לו הלחם. פלח הוח בידך בשוחר לנו במוות ח'. ומורה זוה לנו מעשה. ובמחומו יהיה. כי היח הוהם חמת בחמת. ולח יפנה לנו לו' לחשב ולחשוך בשים שכל והבין. ע"י החקירות לדעת הפוב והרע. וכמחזי שכלי מ"ש. ולפור הוכל לח הלחם. מחוך שבוטו יעזה לחוח נכשו וידד חבל שחולה. כי רבים חלנים הפילה המקילה שבלים והיח החפיה חנוחים. כי לוי מי יחיה בשוחו. על החכמה זו פני שכלו. כי חיזו הדרך הפוב בינם לחדם הרם מחרבי חדמה. כשבי דכחמנת חשר לח יפיעוהו מלחכי חלהים מפולני חומר. ותומרים חיה עבוד חלכוחו. ולחיך חדוש שולם חשר בהכחמה הכלחי נפרדה. מחיכוחו יבל לכן. ובחכוחתו נפה פמים. יפינעו שכל חים החדמה. לשבל דמה. ופוב לנבר כי יעפוק בחוחת ה' ובחורהו לחומ. ולח יפיח לבו לדעת הפוב והרע לפי שכלו. וזה מחמר הכ' ויחמת הו' כל עץ נחמד למרחה הו' שהם בני פוני חוחת בשכחבו. ונם עץ החיים היח פ"ת. כלומר הנה לך חמדת חרחה ופוב מחכל בהרחה. ומה לך עוד. והנה לעומת זה עץ הדעת פוב ורע. בחוח כלומה ע"י חים שחפשכ לדעת פוב ורע. לבבר בשכלו וע"פ חקירתו. וע"ו פחיהו י"ת לח חדם. מכל עץ הגן חכול פעה"ז. חחכל בעה"ב. חו לחכול מהחבבה וכיוצ. החכל בחעשה. ועה"ח לך מעץ הדעת הו' לח החכל לפילו בחחבבה. כי הלח חעשה ולח חדע לעשה נפלים. כי שם הלקח בח בשעון החפשה פשון. ויקח רחפי עם חכלים בחולה. ושהו כי ביום חכלך ממנו מות בעה"ז. חמות בעה"ב. ולח יובר מעך מכדבך בידך מלומה מן החכם החוא. וכן היח לו. כי חיין ומח. לולח שבח הגין עליו. היח יום המות ביום הולדו וזה מלמרם ז"ל (סנהדרין ע"ד) חדם הרחשון חיין היה. וכן פמרו (כ"ר פ"ט) כי הוח שחשה עניים והשקחו כי הוח כי שחשה הדבריס פד חמלים החקירה. עד שבחשכר ושבלבלם דעתו. וקרה לו כמי שפילץ ונבנע. וע"כ נשוטו בהשוקה לשקן עוחחו. שקריב קרבן נקבן לחד בחיחו והוח כי למה שפנש בשלילה מהזות ועשה חין כחי שקולן ח"י. ע"כ כשוטו לשקן ושב חל חמוש סיחוד. שביח קרבן הכורש על מחזוח והוח כי הקרן חשל חל החלכות כמורים בחלומות דניחל והודיע בשוטו כי המלכות ת' הוח. ועוד לנו למעלה דרך מחרש במאמר הזוח ועל הפמר מכל החכמה חלונים הפיח. הזהיר פלמה בהכחתו ככחוב חלילו (מבלי ה) בחומרו נפח הכוונים בו' לומר הפמר חן ולח החפחה כי חרבה מחק חמריס בחקירות שבליות כמיפה הכוסף דבר ויעלה על לבה כי

יקרב כחוכל טופה שמדי חכלו דבשו. ימלח בשוטו שעוה שעלם דבקוה. וכן בחשוב ידבק בידך מחיכה לחיזה דבר ממעיי בחדבק בו ולח בחלח דבר מחדבק: כי חס ומלך מפחן מכה שחין בו דבר ממעוה ידבקך. ובמח חחמר כי בכלחיך כי הכל היה הגעל בה. הנה חחריחם מרח כי פופה להבליר בך מדורות שבוחה. חפר לח כחופים ס' ומי יחן והיה מכירות קל שבבחיים פיך יוסר. כ"ח הוח בלעגה בלח יבלר חחר רוב ההדחות מבשלר מרילות חם. כי נם בחדבק בישרחל חורת ה' החימה להדיח לחם עולם הזהב. לח יבלר מהשמר שברים זהב בגד חה. ופ"ח הלח היח מלחה חידודים. ולטעוף מחידודה קודם לליכוחה עד בלח חפרפני חפרוח בלח קפין רק להבח החידוד. לי"ח הדה בטעם דביע כמגביה קל ואחר חה בהיח חידודים הוח לך כחרב פפיוח המוקר בשה החחד לח נוקר. ובבני לח הבשה ואי"ל בשכחת הכמיה לחר ה'קידה שהם דשוח לשוח וכוחבות. כ"ח לפילו שהחלוחי' כי הנה בגליח הם שחי בגלי הכוחה בהיקם לכוונית החולד' והשפוקחה הם יודעים חת כי הם בחמוח בקליות וחבקר דת החמת וח"כ ובלי בלעדיה היולחים מרגליח הם החולדות. שפת שחול יהמוכו שכ"כ הן רשות שלו יוחה היה שחול מבשל להעדר חוכלים. עון החמיין בחולדוח חלו מבפיקין להמוך חת שחול בל יחול כי בחלם בחן חלקו כי בדול עוכם מנשוח וכל שחול יבבדך להחקיים בבכלים. וכלה כי בעשך רבה כי הלח יבל חלי בן יהיו שני הדבריס בקולים בעיניך חורת ה' וכפירת הזהב. וחבא בשלם נפלם שלך לדעת חיזו היח החמת. חו זו חו זו. וזהו חומה חייס היח החומה בן חפלם חיזה היח חמת ומלך לך בעה גדולה חזו חלילה. ומי יחן ותי' לך דעת להבריע בחמת וחחרחמי: חך חה חעשה כי הנה נעו מעגלותים. כי חין חבא לשכל חמוני לעמוד על עמקי עניינה. נחנה שלח חדע לשכליים לנל החמת וחשחל נבוך חו הפה חל הזהה וחחבד לכן ונחה בויס כי' כחפורש חלנלו בחקומו נפ"ד: ונחזור חל העיון כי הזהירה הורה חת החדם בל יוך חחר החקירה בן יחבד ולח עשחה כן רק חחפה עניים ונחנה לו כחבר פידעתו. כי פחפה הדבריס ע"פ חקירת שכלה ונחנה לו וזה היה דעת החומר נפן היה: והנה יש נם דשוח חחנוח (נדרים דף מ') יש חומרים חחנה היה וים חומרים חירוע. ויש חומרים חפה לפשר שחחומר חחרוג שדומה לנל דעתו בשלבו חפל בלבד וחחומר חפה הוח נפה חפל בשבחתו ודומה לחנה בים לה מעין היפוך להלכה. מעין חיפוך שבין שתי הפפחים. וחחומר שלמה הוח נפה בחעשה חפל. והוח שחשך בעולמו. כחמ"ל ונעמל לחחנה כמ"פ ז"ל בחברהים בב"ר פר' מילה (פ' מ"ו) ח"ר יודן ח"ל הקב"ה מה חחנה לן בה חחנה לעולם חלח עוקרה כך לחנה לן בך פשוח חלח בעולה כו'.

פפה מבלו מפל העולה על החחנה:

י **ונהר** יוצח מעדן כו'. הנה בחבלו לפי פשוטו: והנה חמרו ז"ל (ב"ר פע"ז) כי חרבעה רחשים חלו חרבעה נהרות. פפ החחד פיהון זה חלך בנל

נגעל על שם ופשטו פרעיו כו' ניתין הוא מדי. מדקל יון. בסיפא מדם וקלא בנזיקות. והרביעי היא ברית הוא מלוח. מהפרת והנילה לפניו: והנה אין נרמזים פה ייחס אל המלכיות. ולפשר לדבריהם יפיה רמז הפסוק. ונכר הפשט נקיים השלש יוצא מעדן. הוא המתעדן על דברי תורה אל עין החיים המזכר והוא כד"ת הוא עדיו העליון. ופירשו ז"ל על דוד שנקרא עדיו שהיה מתעדן על דברי תורה. ולפי שהיה נכר הפשט יוצא מהמתעדן על דברי תורה. להסקות מה הגן הלז יכרחל. כמ"ש ז"ל (שיר ו') על דודי ירד לגנו: אמנם כאשר נאמר ומשם יפרד ויהיה לארבעה ראשים. בהוא ענין ביטול תורה. לז ויהיה להרבע ראשים הם הרבע גליות. כמ"ש ז"ל (מ"ר איכה) גלות בבל גלות על ביטול התורה. ביותר שקב"ה על ע"ז ועל ג"ע ועל שפיכת דמים. ולא ויאמר על ביטול תורה: עוד הפשר לנו לומר שרמז ונכר יוצא מעדן. הוא המתעדן על דברי תורה להוריד שפע ולהסקות מה הגן. הוא הגן הנזכר. כי כל עני עדן מקבלים על ידו. ולא יתמר איש כי גם שם בהמצאו אחר עיני העולם יוכל לידבק בתורה. כי לא כן הוא כי הלא משם שהוא מהג"ע הנזכר. יפרד אם יהיה לד' ראשים שהוא להחד מהארבעה ראשים שהחד הוא פישון שסובב ארבעה הוא הוא הנהר הסובב כושב כו' להעביר עד מקום הגיר שם הזהב. שלהוט אחר הממון: והנה אין ספק כי אחר שהב הארץ ההיא טוב כו'. שמוליכו לעיר לעשות צדקה וגומלת טו. אז הלך לפניו לצדקו להאיר לו. ובניר הוא בשחקים כעין הבדולח. ויפה הן לפני קונו כשהוא המסוגל לאן. כמודע. ובכי הוא הכרוך אחר הכבוד וצדקת גיהנם. אלי (תהלים כ"ב) כי אחת גוחי מבנין ל' הוללות. כי הכבוד ת' מהדברים שמוליכים את האדם מהשולש: והנה דרך הלהוט אחר הכבוד להרבים ע עבדיה לפרטו ולרוץ לפניו. וע"כ הוא הסובב את כל ארץ כוש. שאשם מוצא העבדים כמודע. והג' אשר לא יהגיל בעבדו וכבודו. רק בתשתו ולא בתשתו החורה. לק בהידודין קלים וכאו מדקל הד קל. ואינו אפן בהידודי התורה אבר מיכוחה לאוצר מן השכל. רק הוא הכולך קדמת לאור שהוא לעשות מרחות עיניו. כמ"ש ומגנעות קבורו. הן תכמות תלויות אשר יביא שם נשען שלנו הקל. ויאבד נפשו טו. והרביעי הוא פרת הוא הכולך קדמת תלות נוספות. והוא שקוף לפרות ונרמות. ונאמר כי כל הרבעה ראשים הלו משם היה הג"ע הג"ל יפרד ויהרחק. לכן טוב לנבר כי יש של תורה. וינעל בזרה. וייעיב לו בעוה"ז וכשה"ב:

טו ויקח ה' אלהים את האדם כו'. הנה למעלה אמר ויפש שם את האדם כו'. ולמה תזכר ואומר ויקח כו' והנה היה אפשר לומר כי אומרו למעלה ויפש שם הוא בעבור הזכר שם ולא בנן: אך אמר אומרו אשר נטע ה' אלהים גן כו' אז ויקח אותו מעדן ויניחהו בגן. אך לא יתכן כי הלא לכי הסברת עדן הוא גדול החיטים מהגן ואיך יכילהו ויוריהו לאחרי כן: אמנם בנותו ים. לפודיע תיך עוה לו ז' מצות בפסוק ויט עליו כו' הקדים ואמר ולקו את מיכאו ים'. כי אין

ל"ל קודם עשות מעשה. כ"ל גם קודם הציוי הכניסו בגן עדן. ואין זה כ"ל ע"י שיתוף מדת רחמים. וזהו ויקח ה' אלהים כי היות שיתוף ה' עם אלהים. היה סיבה אלקחו ויניחהו כו'. ואח"כ ויט עליו כו'. ויתכן ע"ד זה כי הנה מלד הנוף לא היה רחוי יומו בגן עדן כ"ש מלד הנפש. לאחר כי ויקח ה' אלהים שהם רחמים ודין. שם האדם שמרכב בהם. שם הנפש ומזמרו שהדם על הנוף שם הנוף בשם למעלה. וזה הנפש בדין. וניחהו כו' והנה שד בשפוך היות מזמרו זך. שהיה כחלי נילקח בידו יתכנך שהוא מלד דקות מיכולו. כי דבר גשמי בעצם אין לו יח' מחיים בו לו כאיבכו יחבר על ידי לקיחה. שיהא זך הרבה שיהא ראוי לחיות בגן עדן בנוף ונפש. וזהו ויקח ה' אלהים בעשתו וגם ע"י מלאך. שם האדם בנוף ונפש ויניחהו כו' ולזמרו לעבדה ולשמרה. הנה כתבנו מלאחר ז"ל לעבדה לא מצות בפה ולשמרה מצות ל"ת. ופירשו שהוא כי ע"י מצות עבה. יוכן שפע עליון ומשקה שם עני עדן ומעמיק. וע"י העסק מעבור מצות לית שהוא מלהתרבק זך. הוא כח בעולמות בגן בהמיוה המחייבת לב נפשו. וייתכן כיון לומר למה בחר בהאדם ויקחהו להם לו מנוחה. וגם עשה בן למלכיו עושי רצונו. לז"ה לעבדה ולשמרה. והוא כי האדם מוריד בשפע במעותיו ומזמר הגן ומלמיטו. מה בס"ש למלכיו שע"י היותם משולני יה"ר. אין הקב"ה קובע להם בכר על פירות להקשות בשלי עדן. והוא הכתוב מגלגו על מלמרם ז"ל נדיקים יכנסו ושמרוקיהם בהלפיהם:

טז ויצו ה'. הנה לו' לומר. הוא בלשי עדיף לומר לזלזל. והנה רז"ל (סנהדרין דף ל"ח) ביקשו כי פה שם ע ז' מעות. ויט א ע"ב. כד"ת כי הוא"ל לך לחבר ט. ה' זו ברכת הפת. מלהים אלו הדיינין שאמרו מלהים לא תקלל. על האדם א שפיכת דמים שנא' שופך דם האדם כו'. לומר אלו ערוות בנא' אן יכולת היה לה לכסות ולכלכה מלמטו כו'. מכל עץ הגן מכל התלוי בהגזל. ועעץ כו' זה לשבר הן אחי כו'. וע"ד הפשט יאמר. בשום לב מה היה עלה מניעו להוה מזהרה ומשמה על עונש. לך יהיה כי מעת שלמך לעזות את האדם. שהו יוסיר את האדם משמו ית'. וזהו ויאמר ויט על האדם על עצמו. ונם זהו לומר לאשה שבר יהן לו. כי מעשה עשתו בניה להזהירה וו"ל לאמר. ולומרו מכל עץ כו' ומעץ כו'. פירשו למעלה בס"ד: עוד הפשר. כי הנה כתבנו שהילנות ג"ע הארץ. שם עץ החיים תוך התורה שנשתלל מכוחם הכותב הטעון. ולכל יתר תילנות הם תיכות יסר מצות כמדובר למעלה ועץ הדעת טוב ורע הוא כח מצוי בדבק ומתלחה בקדושה. והשהוא מעכיבה מעשיה כח ומגמית החיון האיש. ולומר לו הוא יח' מכל עץ הגן תאכל. ובתאכל ותהיה ממנו נפש"ז. מזכה בגם תתכל בגה"ב לאחר למעלה מהג"ע הזאת הלז. ועץ כו' גם שם חמות שהוא מות בעה"ז חמות בעה"ב. אז לא תהיה מקדושה כל עץ הגן. כי התא דד ופשעגע בדבון קורא ומנות. שהוא נמשך לל תכילה. ימשך לך כי תתכל תמיד וגם יפסיד ממך וזה תכל תזכל. לך

שם תהיה מטוב ורע כי בכל מעשיו מעשה עבידה ותהיה מהרע. מות המות שלא תיכף לאכול טוב: או בשוב לב אל לומדו ממנו זה בעמים על בן הדעת טוב ורע. לך ירמוז מכל עץ הגן תאכל האכל בין מפרי. בין מעלתו. או מגדיו. כי כל בעיני התפשטות מוחא ומלוה מוביש לחדש. לך ומעץ הדעת כו' לא תאכל מכל מה שממנו. כי ביום אכלך ממנו כו' לומר כאשר התכילה היא ממנו כן המיתה היא ממנו. שאין השוחט דבר בלתי נמכר מהבין כי שם המיתה היא ממנו. כי ממנו הוא מה שמות המות. כי הסיה הטומאה כרוכה בך עד תמיקך כעודע. כי כח המומחה היא הדבקה בחפצו ועל כן המה מעמאו:

יח ויאמר ה' אלהים לא טוב כו'. הנה היה מקום יאמר אלהים החת מה ברא ה' האשה לאיש שם לא לטובה קיום במין ולמה קלקלה ה' על האדם והלא כאשר היה נאמנו מלבחור בחייב למיים. ול"ת דע לך כי ויאמר ה' אלהים הנה האבילה חפצותה. ובין שאלר זך ומי לשולה. ובין יחפלו ויומות. הנה לא טוב היות האדם לבדו. כי הלא מליותו יפלא ט' טו. ואם יהרהר ויוציא זרע לבטלה יפנוס. בתוכן שמה שאמרתי וירמז אלהים את כל אשר עשה והנה טוב. לא טוב יהיה. כי אמר שהאדם הוא עיקר ימלא הארץ ומולאה. ע"כ אעשה לו עזר ויהיה העזר כנגדו. כלומר לעומת מה שיהיה הוא. שם הוא יאמר בקדושתו מה שיאמר עמה יוליד כחוש קדושה. ויעזר ויתפאר בהם. ואם יתכבר בהשותו. תהיה לו עזר להיות קיום במין שהוא עזר לו כנודע. כי המת בלא זרע הוא הרוס כמ"ש ז"ל: או יאמר כי הנה מתחלה היו דו פרצופין והיתה היא מאחוריו. אמר לא טוב היותו לבדו אעשה לו עזר כמה שתהיה כנגדו נגד פניו. ומצ"ב מלאוריו כי לא יעזר ממנה: או יאמר בין תהיה בת זוגו. בין תהיה בלתי בת זוגו. טוב לו בה ולא בהיות לבדו מפני ההרהור. לך תכפול טובתו בתעשה לאדם עזר ביהיה כנגדו. שתיה בת זוגו כנגדו המקביל אליו מלאת נפשו: או יאמר ענין מאמר כי תיתי ע"ה (יבמות דף ס"נ) כי על האשה יאמר דיינו שמגדלת בניו ומיליות אותנו מן החפת. ולאבאר כי הן בתי הלא אמר אלהים. לא טוב היות האדם לבדו שהוא ניגלל מן החפת ע"י הרהור.

ומה תעשה לו עזר כנגדו לגדל הם בניו:

יט ויצר ה' אלהים מן האדמה כו' ויבא אל האדם לראות מיקרא נקרן שמות. ולא עוד אלא שאמר"ל (כ"ר פי"ז) שאמר הקב"ה למלאכים שיביאו הבהמות כי הם לא יכולו לקרא לין שמות אלא הוא. ואמה זה היה שעלה במלאכי מעלה. וקן לאמרו שקרא שם גם להקב"ה יה' ויהיה שמו. ז"ל מאמרם כשאמר הקב"ה נעשה אדם כמנו לו מלאכי השרת מה טיבו. ז"ל הכתתו מרובה ממלאכם. הביאו לפניהם הם הבהמה כו' ז"ל זה שמו וזה שמו ולא היו יודעין. העבירן לפני אדם. ז"ל מה שמו ז"ל זה שור כו' ואתה מה שמך כו' ואני מה שמי ז"ל לך נאה ליקרא ה'. שאתה מדון לכל בריותיך. הה"ד ואני קוה שמי. הוא שמי שקראני אדה"ר. ע"כ. ואלו

מס למעלה מהם. ולא ליכות מה שעשה מסס וע"י היות כח זה לאדם. הוא מקיים כל העולמות כלם והמה אם חומר אדם בעת ההוא שהוא עדיין היה עכור. כחפרנו זה שפה. יאכלנו המחמר מהשיג ליכות שפע כל בריה. לך אז היה לף מומרו אך ובשל חיות קבוע על הרומעות. ע"כ לא נשלח ממנו דבר. וזה מלמד הכתוב וכל חבר יקרע לו האדם נפש חיה כי' והוא כי האדם נקרע נפש חיה. כלומרו ויהי האדם לנפש חיה וכתו שפירשנו שם. ענין הכתוב לאחד הדברים ויפח באפיו נשמת חיים. ונשמת תחמר לון מומר פסוד יהיה לו מבוא. לסבול רומעיות גדול כזה שהוא הפחת פיו יח"ו. לז"ח ויהי האדם לנפש חיה. לומר כי מפרש יופה בלחיו נשמה מפיו יח"ו. היה האדם מנד עלמו לנפש חיה. כי גם מומרו היה זך מפיחים ומוכן לנפש חיות ורוחניות. וע"כ לא יפלא היות בו כח על הסוג זו. ז"ח וכל חבר יקרע לו האדם נמס שהאדם נפש חיה ע"כ הוא שמו על כל מי. כי לא דבר רק הוא ממנו להשיג ליכות כל דבר. והמה חבר דבשו כ"ל (ב"ר שם) כי גם לו יח' קרא שם מהפסוק הנ"ל אף כ' הוא שמי. יתכן הוקשה לפס לומרו לרמות מה יקרא ט. שהי"ל מה יקרא לפס וכן נלומרו וכל חבר יקרא לו ולא חמר לפס. וגם יתור חומר וכל חבר כו' ע"כ פירשו שחוזר אל כ' המזכר בזולת הנאמר יח' הם הכ"ח. ע"כ כיון לרמות מה יקרא לו יח'. ועל זה חמר וכל חבר יקרא לו יחבנך האדם שהוא מלמדמה השיג החמיתות להיות הוא שמו יח' החמתי. וז"ל הוא שמו חבר יקרא לו בחמת. ותח"כ על דבר הכ"ח תחר ויקרא האדם שמות לכל סבהמה כו' וגם אלם חו' חבר יקרא לו. כוונ רז"ל אל דרך נ"ם כמהבאם לנקני במדרשות. וכוונ כי נחמר כאן הוא שמו. ונחמר שם אני כי הוא שמי. מלמד שגם לו יח' קרא שם. ותחר הקשינו כי השם המזכר נלומרו הוא שמי הוא שם היה וכפעם נלומרו שחקה חדון לא יגדל רק על שם חדמה. הלח הוא שמו ולא שם חומר. ז"ח שחחר לך נשה ליקרא כ'. ולא חמרו חקרא כ'. ועוד כי הלח קודם הכרח חדם חכר שם כ' נחורה ומה חידם חדם. לך זה נזכר חחמר ז"ל על פסוק זה שמי לעולם. לעולם כחיב כי לא כמו שחני נכחב. חני חכר. כ"ח חה שהוא שם חדעת שכי לדור דור. וזה יחכן כיון חדם שחחר הלח יומכוך לומשה לומר כי שמך הגדול שלו היה על השמים כבודו. ולנומעותו לא יחרע בחרן. לך על שם חדעת הוא שכינה יח מקום להודות שהוא חדון בחרן. ע"כ לפעלו זה חמר. לך שהוייה נחה ליקרא חדני. שחחה עם כל גדולתך. חדון לכל בריותיך. שחחה חדון ומפגיה על בריותיך. וכן הכסיה הוא יח' וכתב בחורה וזה שכרי לדור דור. שמו הגדול יקרא חדני. ולחחחר יפגיה חני ה' כי' נקדים ונחמר כי היה ידעה כי נלומרו יח' חני. הוא על הכפינה המחוקרת בשם חדעת: ונבא על העין. והוא כי היה הוקשה למו לומרו הוא שמי. כי מי לא ידע כי הוא שמו. וכמחמר ז"ל בחדבר רבה (פ"נ) כי נלומרו ולחי הוא וכיה דינו. כי חני הוא כיה דינו עלה במחשבה לברוח מנים. ולח"ב לא נכנו חלא לחחד.

והמה נזה מכסל הקשי למה לא עשה כמחשבתו . ועוד שהכתוב מעיד שברחם . ולפיך היתה מחשבה בלבד . וגם נאמר בקרח ועם שמם מדם . ולפיך נאמר שלא נברחו שלח אחד : אמנם יתכן כי לפניו יתברך עלה במחשבה לברוח שני נוסים זכר ונקבה עפר מן האדמה . אך רחה כי יהיה פירוד ביו ובין האשה ולא יהיה זיווגם עולה יפה . כי אפילו עשה שברלפה הנקבה ממנו ממש . קשה לזווגם בקריעת ים סוף . ומה גם שם מרפיסם היו שברחים בפירוד . על כן לא ברח שלח אחד ולא אמר לא ברח שלח שם האדם . כ"ח שלח אחד . ומ"ל לרע"ל (ברכות דף ס"ב) שדו פרלפין שברחו שיהיה נפש זכר בפרלפו . ונפש הנקבה בפרלפה ושניהם גוף אחד . כ"ח לף שם נאמר כפשם הכתוב . יהיה כי כ' הנפשות שהיו עתידות בשני נוסים מן העפר . היו בגוף אחד של הזכר בגוף . ושל הנקבה בשלש שברחם ממנו כפי דעתנו : ובזה נפל על העין . והוא כי אין ספק כי מחשבתו יתברך עושה רושם ופועלת . שלח שהיה פעולה ושהיה בדקות . ומ"ב עלה מחשבתו לברוח שנים כל נפש בגוף בפני עלמו מהעפר שנבר . אמר זכר ונקבה ברחם . כי ברחם ממש בדקות רב ע"י שמחשבה . נפש כל אחד בחלק מהעפר שנבר . שלח שכדי שיהיה להם קיבול עושר . ע"ב שם שניהם קרא שדם . וזה ויקרא שם שמם שדם כדי שעל ידי דבור שכללם נפש אחד יהיה להם לאחדות . שהוא כי מלד היותה בת אחד יהיו מחלקים ברוחם ונפשם . ועל כן אמר ברחם שנם זה חיננו טוב . ויהיה בהם פירוד ולא תחקבר מהבה ביניהם . על כן כלל בשוטל גם כן שם שניהם כאחד . ול"ח לא ברח שלח אחד . והוא כי גם ע"י בריאתם בתחשבה בדקות היו שנים . כאשר ברח בתעשה לא ברח שלח אחד . כי כלל לותה בשדם כי היתה נפשה בכח שלא היתה שלקח שם"ב . כי בעפר היו שני שנפשות בתחשבה שהת כל חלק . ושפה אחד מקבל . וע"ב להיות גם מהות הנקבה בת אחד כעל בו . הולך קשה לותה ממנו ולקחה בחזיות אשר היתה בידם בהיותן יחן . כאמר וייצן ויקח ט' וחז ויקן ס' חלפים שם שלש . כי לא היה בכחר בשדם ברחם ושחל"ב נפש בת אחת . כ"ח בחזיות שהיתה בתחשבה בשדם . ע"ב לא הולך רק לבחות לותה . והוא כי עשתה כנין הנקבה מלבים רכות . כן חילק הלש לרש"ח חלקים . ובנפ מהם רש"ח חברים זה על זה . והכוונה שלהיות היתה לתעין יתלה גם בחזות . ע"ב גם שבתחשבה ברחו שנים בדקות בפי עניינם . כי כל אחד נפש בפני עלמה זו מסכרת בדבוקה . וזו מסכרת דבוקה . עכ"ז שלא ליהיות בב' דברי בדבור . ובמעשה . בדבור בתה שניקבה שם שדם . ובמעשה שברח אחד שכלל לותה בו . בחופן שע"י כן גם בהפרדם יהיו להם בחזות : עוד שנים כיון בזה לעשות בחופן שהיה ברחם לתריו . כי ממנו יקחה בחשך כל חלק אחר הכל . ובדבר זה יתדק לומרו מים שקחה זאת . כי מלילותה היה בחדם ולוקחה ממנו . כי הלא בעלמה היה . וגם יתדק לומרו ויבן כי המילות היה . ולא היה אפר רק כנין כמהובר : עוד אפשר רמז בלומרו לבנן כנין נפי אשתו של

מקרח . כי הנה בחשבה יש כ' מיני הדיוט לקבל נפש אחת שולה . ע"כ לבוחה יהיותם בעשותו יקבוך שחשה . וזהו ויבן כי' ובחומרו אבר לקח כי' שהוא מיותר . יכון כי הנה דרך הלים לחזור לחר לביתו . ול"ב היה רחוי יוחה יתברך לחדם יען לקחה לח משהו ולא לחביחה לו יתברך בעלמו . לז"ח אבר לקח כי' ויביחה כי' לומר כי למה שהוח יתברך לקח לח הלוע ממנו . על כן יחוייב להחזירה לו שממנו לוקחה . וזה אבר לקח מן החדם ויביחה חל החדם . לך בכל יהר נפיש לח קן הוח . כי בבוחו חל השולם בח זוגו אבר חיברה ט לשפלה . חבודה ממנו פה ומחזר לחריה :

כג ויאמר. פירשו ז"ל זחת הפעם בלבד עלם מעלמי כי' לך לחרי זחת לח חריה החשה עלם מהחדם . ושנה ירחה בלשי מלחת לוחנו דבר . ושוב שחיך מוליח מזה שע"ב יעוזב לים כי' ומהשך הוח כי על שחין זולת חדה"ב קרוביס לים עם שפחתו לח יבדק בחשתו : אמנם הנה כפבט למעלה מירחת דרכי לחבהו שהקשה נחמר כלן זכר ונקבה ברחם . ונחמר להלן ויבדח ה' חלהיס לח החדם . חלח מחחלה עלה במחשבה לברוח לח שניהם . ומ"ב גם ברח חלח לח החדם כמפורש בפשוח וכחבהו כי לף יחמר ברחם ויקרח לח שמם חדם על שם חלח נברח בשוטל . חלח שחין ספק כי מחשבתו יתברך שחשה רושם . והקשה גם היה דקה על זכר ועל נקבה מן החדמה . חלח שברחוה חלח יהיה נהם דבקות בשברחם נפרדים . ע"ב ברח לח זכר לבדו במעשה . ולוחה בבחינה על נקבה שבחיות במחשבה נחנה בחדם נכח בחלע . ועל בבחינה היה שעם הזכר שהיו כשוחל נקבלו שניהם חדם . כי מחדמה הקח ממנו . ומה כ' נוסים לחיות זה זכר וזו נקבה . עם היות שנם בחינה הנקבה היתה בו כמחמרי בשמוך . כי זה כיון הוח יתברך כי' לחת בהם בחיות נפרדות . זה מעלמת דבקות . וזו מעלמת דעקבת . ע"ב במחשבה נברחו מהחדמה במעלות דק מעין המחשבה . ולמען יהיה להם לחחדות . וגם שיהיה הוח עיקר והיה עברת לחריו . ע"ב במעשה היה לחד כי היה נפלות בו . וע"ב בהלקחה ממנו יהיה להם לחחדות ותמשך היה לחריו . וחן כל זה מפני חדם בלו' זחת הפעם כו' לומר הנה זחת הפעם יימד יותר על הפעם הקודמת שעלה במחשבה לברוח שנים . ונקרחו חדם בבחינת שויים במחשבה . כי עקה היה עלה מעלמי ונבר מבשרי ולח היה לחחדות בינינו . כי היינו נקרחים תחלה שניהי חדם . על כי היינו חלי וחיה מדמה . וע"ב לח נתחחד בלחחדות כי נפרד בעשר שממנו היינו . לך עקה לחמין הנה קבר יימד שניני לניכה . והמעם הוח כי נזחת יקרח לחקה . כי כ' שלח נלקחה ממני עד שנעשתי לים . כלומר וע"ב המיב חבר עשה הוח יחברך לבלתי עשות המעשה במחשבה להיות נפ היח מעפר . כ"ח שכלל לותה כי ומחר ונקחה ממני . וז"ח לזחת יקרח לחקה נעשיה עד היותי לים . וזהו כי ממים כו' : אר יחמר לח מעפר היה טוהל פעם ובורח לותה . לח היה שורה לחחדות בהקרח לחשה על שמחדם עקחה . כי

חדמה הוא עם המקרן. אך עתה שלוקחה מהים. הפשט יורה לחכמתו מהפשה כי מהים לוקחה: או ירמוז במה שכתבנו. כי לא יצא הכלוא בלי נפש ונפשה הוא נפשות. כ"ל שנפשה היתה בו ככה ותצא מוך הכלוא. ע"ז אמר שם היה הכלוא בכתב בפדה. והיתה בריה מעצם דומם. לא היה רוחני הקרוי חפשה על שהיה מעצם שלי, כי אחר שנעשתה לכבר מת לא יקרוא נפש הכל על החלק המת מת. אך מה שלוקחה יקרוא חפשה. הוא על כי הלוא מהים לוקחה זאת. כלומר כי כשיפעל הכלוא ממני. לא יצא בלבד מופל. כ"ל היה עצמה לוקחה. כי נמציאות היתה שם ככה בעצמי למדובר. והיה ממנה דבר נאמר לזאת יקרוא חפשה היה נרחה שלא יהיה דבקות זה. רק ט עם מה שלוקחה ממנו. אך לא כן לכל מים ותפשה אשר יולדו חה"ב. ע"כ בחם תוכיחנו ותמיהם ע"כ יעזוב מים ס' ודבק בחפשי. כלומר כי יחם זה לכל פחם מים ותפשה שבעולם. וזהו יעזוב כו' ודעת כשע"י היה. כי הנה לדם כל נפשות שבעולם לשולם נכללו בו והיו בו בכח כמו שאמרו ז"ל כש"ך על פסוק לוקח היתה ביסדי מרן וע"ד זה נאמר גם זונו נכמות הכתים. ועי"כ נכללו מזה בחדם. וכללות כל נפש מים נבא זונו. וז"ח ע"כ שפשפי מזה בחדם לא בלבד ימצך מחדות לך לבדך כ"ל גם לכל מים עם חבאנו כי ים לחם קצר בנפשיהם גם מלי. ואמנו אמר להם כ"ל מה שג"כ והיו לבשר אחד. והנו והיו כו': או שיעור שעמין. אמנם לחה עשה ים' זהו מחדם ולא מעצרו. אמנם שע"כ יעזוב מים כו' ודבק בחפשו. אמנ"כ מה שיחפה מיצר שלא יהיה להם דבקות כמדובר למעלה. או יאמר נכ' הכמות. אמר המורה כי בחדם ערם הלקח מזה ממנו. היו בו נכח נפשות כל הזכרים שבחידים. וכל נפשות שבעים לעד הכלוא. לו לא"ד דו פרטיים בלד פרלוף הקבה שלא יבוי מהיות בחיות הכ' ועים על כל הבחים בעוף אחד. שנית כי נפשות הזכרים מיחסות אל היו"ד. הוא שלמות דדכורה שע"כ יש יו"ד בחום. ואל הנקבים מעלמת דנוקבא שהוא ה"ח. בע"כ יש ה"ח בחפה: ונבא אל הענין. אמר הוא שמצר נקרא לה שם על יחם הגוף היה שלו מה ממנו. או מלד שנפש אמר הוא מלד הגוף היה שמצר מקרא חדמה על שלוקחה מחדם. אך ח"ל כי הוא זאת הפעם כבר חינו עבר שחקרוא היא חדמה על שלוקחה ממני. כי הלא עלם מעלמי ובצרי מבצרי ע"כ לא הקרא רק על בחינת הנפש. כי כי היו נפשות היו"ד והה"ח ושלוקחה היא ממני לכן לזאת יקרוא חפה כי מהים לוקחה שהיו כי כ' הבחינות. בהן נפשות זוכרים ונוטח זונן. ומבחינה זו נעשה עיקר. על כי ע"כ יחפוך יעזוב מים וכו' כי נפש כל מים נחחדדה עם נפשה בחדם. ומלה ייחסוק גם כי מהנפש ימצך בחפה ולא מהגוף. לו יאמר עד"ז. זאת הפעם כי לומר חין לחמוה לוך מזכר חנה בחינת נקבה. כי הלא מה שזאת הפעם על פעם המחשבים ים לחחדות הוא נמה שהיה עלם מעלמי כו' לך מעניין הנקבות היתה מהיחום הזכר נעלם. כי לא חאמרו שנעשה מהים. כ"ל שלוקחה מהים. נמלא שהיא בחינה נעשית מלד זכרות כי הים מהיכות נקבות שהיתה בו

ואין מסזכר רק עלם ונכר שעמו. לך מ"ים לוקחה בחינתה מהיכות כללא, לו יאמר זאת הפעם בלבד הולכך היות עלם מעלמי ונכר מבצרי לשהקבר. ולא נפשיה מעבר לך ממני. והלא אין ערך לשהקבר אל היות עלם מעלמיו. שלמה שלזאת יקרוא חפה על כי מהים לוקחה זאת שהיו כל האוים יחד כי. ושהקבר כל נפש הים עם גם זונו. ע"כ לחמו שהקבר יפסיק שע"כ יעזוב הים כו' מהפעם הפחור. לו יאמר נכום לב מיזה בדרך היה מקום לומר שלא יעזוב מביו ואמנו. לך הוא בהזכיר מחחרש ז"ל (נדה דף כ"ח) שאב ואם עוברין הנוף ונקבים מהן הנפש. ונכום לב אל לומר לנכר שלח"ד. יאמר כן זאת שלוקחה מחדם חדבק בו. לך יבר מהים שלוקחה מאב ואם. ע"ד זה יומר ידבקו נפש. מכאשה זרש ט. ל"ל נהשך הוא כי להדבקה. ע"כ יעזב הים הם מביו ואת אמנו ודבק בחבתו מפשעם החמור וסרשים כי הלא בהדבק בחבתו הים כדי לעשות בין בניהם נפש. כ"ח לעשות בשר אחד כי הוא ואחתו עושים הנוף ונקב"ם נוסן הנשמה כי ג' שותפין בחדם וכו' וא"כ לוך הכן הילוד מהם ידבק בהם שפש מביו ואמנו. ולא בפש אנו שם ט בפ קרובים נפש אשר היו יחד בחדם סרם הלקח מזה ממנו כמדובר: עוד ירמוז טעם על מה שהחם יהוה יחוד אמר להשפה. ולא יחפכך לחזר החלק אחר הכל. וזהו על שחחים שלוקחה מביחיהו היו ולין ויחוד וידבק עמו בהיחה בשר אחד לחבתו ואיבד אחהה. ועוד לנו דרך אחרים על הקרוא חבדתו. שבוזג רחצון לחפלה ממה שת שלמי לשלוחי שהוא עיקר. ולחיבה אשר שלחו

ומחזר לחריים:

בה **ויהין** שמיפס ערומים כו'. אמר כי מבחדבקיהם בקדושה ובדברים עליונים ולא בחלק הומר ויאכ"ל לא ידעו מהות ולחיכות הרע. ובכן לא היו להם לחברי המבול בעיניהם. כ"ל בחזנים וידים ותומיהם כי גם בחזוגם לא היה להם הדבר לשפעל מנחה. יבינו מהולחיהם כ"ש בחשר בלחול ושחה בחם"ם ז"ל כי שמשו בפני בהמה ונחלוה לה. וע"כ לא יחטשבו בחיותם ערומים. כי לא ידעו ולא יביו בחינת הרע כ"ל רק טוב. וזה מלחמר בכתוב ויהיו כו'. והוא בכוונם לב כי מי לא ידע כי לומרו שהיום ערומים הם בחדם וחשתו. וח"כ למה יאמר בחדם ואשתו. ועוד בחיל"ל ובחשה. כמו שלומר בחדם. לך לזה נפיה לב מהיכן למדו רז"ל (בראשית דף כ"ם) שהנחש רחה חיחם עשוקים בהבטל. לך יהיו כוונת הכתוב כי הנה דרך העולם כי בהיותם ערומים הים ותשה גם שלא יעשקו בהבטל יחבטלו וגם כי יהיו לבושים ויעשקו בהבטל בפני סולת ג"כ יחבטלו. ומה גם עתה בהיותם ערומים וגם עשוקים בהבטל בפני אוחם. וז"ל כי הנה היו בהיותם ערומים וגם עשוקים בהבטל. וז"ל החדם ואשתו. פחות בינתן היותה חשתו בסוף חיכות הזכטל. ולח יחבושטו עם היום הנהם בפניהם. שהיה לו בעל דעה ובחשהרת חדם. ומזה יגח לרז"ל כי רחה חיחם עשוקים בהבטל ונחלוה לחשה. כי דרכו ייחור חומרו חדחדם ולשחה: וגם שהיבות והנהם היום ט'. ע"כ מהייחור דרשו הבטל. ומהבטיחת דרשו שהחלוה לה. ועל כן סלך לחחריה;

והנה על דרך הפשט. רצוי לשום לב מי הכניס לה' הנחש בהגר זה לשפחה לה' תוה בכל מלאכי כתו. מה ימן ומה יוסיף לו. ועוד למה לא הלשינה חמר ולא לא הלכם. ועוד מה תרי הוא. בחמר לף כי אמר מלכים. כי הוא מכולל הנחש ומכולל גזרה. ועוד מי הגיד לנחש בהלכים ענש מכם כרי עין ולא ידע מהיכן דרך ציהיה. לית ידע בגירור שלח ולכלו מכל עץ הגן. ועדיך מה לה להביא ספרי עץ הגן נלכל. ודי לה לומר מפרי עץ אשר בתוך כו' שבית המציעה ולא מה שים לה לסיפר לנחש. ועוד למה הוסיפה על סלוי בלומרה לה תגע. ומהיכן ידע לה זה. ועוד בלומרה בן תמותון. ב"כ ציהיה על מלאתו ית' שלא אמר רק ניום אכלך כו' יום המים. כי ימיתנו ה'. לך לומרה בן המותון ילמה בלומרה בן. כי המיתה מסופקת. ונם בשמכת מלכים. ועוד לפי בפשוטו לא מות ממותון למה כפל. ועוד לפי עלה כה להביא לה קנו שהוא יהבכך אמר ציומתו. והוא לומר לה מות ממותון. ועוד לומר כי יודע אלהים כו' שיורה כי מקנה הוא יתב' להם בן יהיו כאלהים. והוא פתיות. ומי יפתע לו לדבר הזה המקנה הבורח יתבכך מבדוניו. ועוד מה לומרו ואיתיהם כאלהים לדעת טוב ולע. מה ענין ייהבו אל האלהים ידיעת טוב ולע: אמנם הנה נודע כי שתן הוא יתפ"ר הוא שמאל. הוא מלאך המות. ולזה והנה לה שלחם לה יהנה ואי לעולם יבולע הוא לעלם. ע"כ השמאל בכל עוז ותעצומות להחניקה. וירא כי לה יכול לו קדום הוא לאלהיו דבק בקנו. ונם הומרו יך מלוד ולא יקל לשמלו. ע"כ מה עשה לך לו אל האדם. האבר נשנעה קלה להפרדות מאלהים. למען אחבר התפתחה היא הסיה לו מעיר לעזור לפתותו עד יסוסה ויכול לו. ומה נם לשמ"ע (כ"ר כי"ע) כי נעלה לא היה לו עמה בדבר לה הנחש. כי הלך לשוט בארץ לגזול ייבוש בפקומות הרמוים. כשמלים על פ' לא עבד בה היש ולא יבד האדם שם. ולף נם האבה היתה לא כנשים אבר בכל דור ציהיה. כי מעשה ידיו יהבכך ציהיה. ולא הקי להתפתות ע"י מתשנה כלל האדם. בסיהיה"כ יהן בלבם מהבדה לעשה לחרע. ע"כ הלה ואמה נריך בהבור יתלבש בה היה"כ הוא בתן הוא שמאל: ואפה לל פה יבבר בה. ציהיה בשתשבה ודבור ע"כ הרם ובם בקש לו לכרסיר הוא הנחש כי הוא יהיה לרשפה וכל דבריו בלוים מבשמל המלוגם בו וכל לאבר הנחש עשבה הוא היש שובה. ומה מתקו בזה דברי כר"ת ח"ל (כי"ג) בכך שמאל על הנחש בהוכח על הבוש והוא מלאכים לבנין המרין. ומה עשה היאל בבנגון כל אבר יבחנו יגרו. כי לא יתחיל בלשלשיהו להאבר לו יכעיש לה קונו רק יבנש בשלוש יחבבך. ועוד בהשבו כעודע לכל משכילי עם. וכן אמר לף כי אמר אלהים כי' לומר כי יקרה יום אלך לו בר לו אם לל בן יהיה לא אחכל דבר פלוני אחר בהיכלי כי אז המות. והנה בדבריו אלה לא יבנר מב' הבנות. או בלומר שעם שהדבר בלבי מזיק ענין עלמו הוא יתיהנו על שעבר על דל ני. או לפבר הוא כי הדבר בעלמו הממית לה אוכלין בעבטו. והנה כה אמר אלים הנם לא ידעתי ענין המיתה. הם הוא שבעות לאוכלים מן העץ. שזהו כי ביום אכלך ממנו מות תמות. לא שאין

מדעת רע. לא יגדל שכרכם כשיזכה לזיקים. כי לא
יי שהם עפרות רע: אמנם בזה תדברנה ביום תכלכם
ממנו ונפקחו עיניכם לדעת הטוב והרע. ועי"כ תשובו
כשיזכה לזיקים. וכשוב יזרכם להיות לאלהים. שתדמו
ליוצרכם לגזור בטוהם ולהמקיים מרוב זכות. ומין זה
רק מהיזכה יודעי טוב ורע משל"כ לא לא תדעו רק
טוב. כי במה תזכו להיות כאלהים. שם מין לכם דרך
להטות. וחכו ונפקחו כי' יודעי כי'. מו שישוב שכשוב
לא מות תמותון כאמור. ומה כדברך שהמות נמשכה
מעצן זה מדעת רע. באמור כי ע"י כן לא יימצע מו הידיעה
תמיד ויומוס בטוני מין חזק. כי לא יימצע מו הידיעה
מכדעה. מו מיכה מכדעה. שם מכדעה הנה כי יודע
אלהים מכר מהשלו ומוכדחים מחם. ומה מיכה מכדעה.
הנה לא יימצך בקבי ביום תכלכם ממנו ונפקחו עיניכם
לכאור. אך לא יהוייב שהמשכו מחר הרע לחטא בהכרח.
כי אלא כאמר הוא יהכרך יודע הטוב והרע כי מין דבר
נעלם ממנו. ועכ"י מין ידיעת הרע עושה טו הושם
הלילה. ומוב ה' לכל כן גם אחם תמצר לכם הזיו
כאלהים בבלעי נמצך מחר הרע. עם היות יודעו. כי
טוב בחירתכם לא עזה לחכם ידיעת הרע לעשות רע:

י ותרא האשה כו'. אמר אע"י שפחוי הלא. כאמור
מליה כי טוב לדעת גם אם הרע למען
הבכיל להמיב כי ירצה ויבחין ויזכה זכות רב משל"כ
בבלתי יודע מהות רע. כי יקל שכרו בעשותו טוב, על
זה שהם לבה ואין אחד מהחזקות שרשתה בשב.ם לקבל
עלמו. באו' ומחד הען להבכיל כאמר יבא בש"ר. והעניו
כי הוא חשב לא נשם בחשך. וכל מעשיהו שקועים
ודבקים בקדושה עבודם ה' כי בהחזק עבירה ליד ולבו
מוקפו. שהם יראו הרע יביב אחריו ט. ולחם נא כי
טוב בעשה. ואל תחבד אחך טוב מעט החשך הזה
כי יחתק ויעבוב לך ואם עוד יבוא אליו יראו הטוב לעמר
לו. מה לך לנפשם דבש הדבשם ולא חדבש משוקלם
בבחול מפה. כי שם תרדפך. כי נחול וכל מרילה
עוקלה מדבש. עוד יבוא יגר שחוך ויחמר אליו הלא
נגד עיניך כאן בידך נופש נופים. אכול ושתה והשענ
ביום כוזה ואל חשב יהיה אחרי מוחך אל חשיש לבך.
ואין לך רק מה בעיניך חביב. וגם כי יראו הטוב יביב
אחריו לאחר. כי הלא הבכר והטוב לא נשחרש בלבכם
אמונתי דעה אמונה אמן בחלו הן נשחים לעיניך.
לא יבבר מהיאר הרע לעזות טו הרה לאחר טו. אל נא
החנע לך הפעם לפחות מטעם חטא חשב לא נפיח
ולא ידעהו לעחן חדע ואכבול הבחוח טוב ורע. אשר
לא ידעתם עד כם מהום הרע ומיעומו. ואמ"כ הים חכם
להיה לבחור בטוב. כי אח כלם יעשם חכך:

והנה אלא הלה להיות האשה בדעיון כוזה בהיות לבה
מדון בקרבה אם תעשה ואם תחדל. להבוזה כי
טוב הען למאכל הוא בהחלה, שניה לבעל השוש
שבאחריתה מרה כלענה. שחה לבה כי טוב וכי תאוה
הוא לעינים. כי אחלה החשך הוא לעינים ולא לאחר
זמן כעוזם של אחר מיחם. ואיכלכה חאכל להיות הבראתה
לבן אבד אשר לא חרחיבה עינים. ואיה חלאמרנו על
בשיל היום שלאחי ודי ועל פשוט כי לאחי לחם לשבע.

כי היום"ל פוטע לעאחר. ועל השלוחים אחר ואחמד
הען להבכיל. כי כם שלא אבבר ידיעה כי לא טוב הדבר
כי נכון ביהו יום אחך ניסנם. הלא לא יבבר מהיום
כי יחמדנו האחד. לפחות להבכיל והבחין בין טוב
לרע. ודעה מהום. אחה יודעם. ע"כ ידיע שלאחה ואקח
מפריו ואחאכל ונחן גם לאישה אחרי"ך (בר' כי"ם) שהאישה
לכל הבריות. זולת השוי. וחם יבבם הגם. עוד לאבדו
כי האבילהו מקבלה בן שמוח היה ואחרם יקח לו:
וארשישבה כיוהו להשיב על חיכם אחת יחידה שבכחוב.
והוא חומדו עמה והל"ל ואחן גם לאישה ויאכל אחי
עמה שלא לשיהים עמה ולא עם זולחה. או יאמר
עמה ענין מאמרם ז"ל (סם ס"ב) על פסוק כי שמעת
לקול אשחך שהאישה מילמה עליו בקולה כי הגה ביהו
לדעת מה קול יללה השמיעחו להאכילו. ואם גם כאו'
מילמה עליו. כי חומדו עליו מיאבר. גם יללה שהיה
מילמה על המוטה שלו. ושלא לדבקה חיילו על עלמה
ולמה יחיה הוא לה עלמו על יללחה: אמנם הוא ייצר
חומדו לקול. שהריחם כי הל"ל כי שפעת לאשך ויהי
שפעין כי אמרה לו אל לי עליך במוחו כי הגה גם זוגך
אכיר. ושלאבר השוח יבריד בין נפשך ונפש גם זוגך שהשוטה
כאחת יהיו לך כאחבון בית המקדש. בשאמרם ז"ל מי
שמחה שאשה בחשוטה כאלו נאבר ביהם"ק בימיו. ואלו
לך כי לא חהיה ביאר לנשים. שלא יזכו לגם אחד פעם
לאשוטה. חהיה לו כשיח או בשהגלגלם. לך זה שבכר
לא כן הוא כי אם עולמים. כי הוא יעמד מי לעולם
והיה שוח ולעולם לא יאבבנו עוד. וז"ש מילמה עליו.
כלומר על הטוב שלא. וזה יאבן כיון באו' עמה.
לומר כי היה שעה שאמרה לו להאכילו. שלא הוא
לאישה עמה. והוא כי נחנה גם לאישה גמה שיהיה עמה.
ולא יאבד גם זאו וטוב להם כחייהם ובשוחם לא יפגרדו
עד שמש עליהם. וזה שאמרו יאבדך בלשון נקבה
שהיא לקול לאשך. שהיה שקול ענין היות לאשך בשחוכר:

ג ז ותפקחנה עיני שניהם כו'. הוא שפקחות
עיניהם הלא ראיו לעיהם לב. כי
הלא שהרבם נפשחו עיניהם ולבם. ואם הוא כי שקדם
היו בלחי יודעים שהות רע. ולא יעבובנו בעיניהם
ערומים. כי לעיהם שקועים בקדושה היו נפש כלי
שמבבל בידים ותעם וחזנים. אך עחה שהביאו שהות
רע וידעו כי ערומים הם ויפגושנו. שלא יאבבו שהם
לבשות בבר עיהה שם לא בעלה חמיה. ואם לו היה
הבלה דבר שהיה שקיים. לוך יאמר שם"ב ואיכה כי עיהם
מנכי ואהבה הרי נאכלה. ושוד שהל"ל ואחם ולא
ואיכה. ושוד כי מי שהיה גוסרנדול מאד. לוך יאבבה
הוא ואשחי בחוך עץ הגן. ושוד כי מי יוכל להאבבה
מעליו שבכך. ושוד כ"ה שלאבבוהו שהרו עלה שלוש.
למה עבו חנוהות ולא כשוה לו שלים. ושוד בחי ויפשמו
שם קול ה' מלוכים מהחלך בגן. שם ענין השלוחים
שייך בקול. ושוד שם ענין לומר לרוח היום. שזה
רוח היום מוליך קול ה' בבה ושוכר לרוזים. ושוד בחי
שקול שם היה שומר לו הוא יחבבך. שם קולה לוחי.
שרי זה היה שאחרי שם הבחו כלומרו ויחחבא כי' ויקרא
ט' ושוד שם ענין לומר חיכה ויאבה רוז"ל (ר"ש פי"ב)

לעמה שקוץ עליו מיכה. ומין זה פשוטו כ"ש שמואל לו היה מהם ותלילה נאל יתברך לעשות מה שהחפץ היה הוא. כי אין נפסד מגיד עתיו. וכוונת זה קבה עד מאד. תומרו מי מגיד לך כי עכוס מהם האין השם כי' שיהלה כמחפצך ושואל הפשם מאכל ממנו. ומהרתוי יאמר למה אין השם מאכל טיפיך לבלתי תחטא טו'. ועוד בתומרו מי מגיד לך כי' פלא דבר עבעי הוא שבחפצל עוב ורע. יבמין מה בין עכוס לעבוס. ויטת מיוחנו עכוס ועבוים. ועוד מי שברלו ועשה לו ולא כמה חוטות. הפם יעבר ממנו להבין ולהם להם בגד לעטם לא כסות לדבר לפי כבודם וגם שהם"ב הוא תומר ויעש מלטים לאדם ולחמתו כחמות שור. למה לא עשה כן מהחלה ולא יהיו עבוסים. עד שהה השוחפם והמקללם השם והשטם. ועוד כי פלא לכ"ש (שם פ"ב) שהשבת כמוות חור פלא מה פועיל בהקבתו. כי פלא נדבתי הלוי הרבבה הרבפתם בהגלות בשר עכוחם מבלי כסות ממחיי. ועוד בחשובתו על קוט כתו' הפשה אשר נתת עמדי כו' ואעת יציר כפיו יתברך יענה דעת רוח כי דברי הרב ודברי הפלמיד דברי מי שומעין. ולא עוד פלא שחות יתברך נתן ל החשה לעובתו כתומרו לא טוב היות האדם לבדו טו' והוא שאר הפשה אשר נתת עמדי. שמורה כי היתה לרעתו. עוד יאמרו ז"ל (ע"ח דף ח') שבגלל הדבר הזה. בני בעפוי מוכח קבלתם ה':

אמנם הם אין ספק כי הרב יחטא לאדם. היה יד גם הוא יתברך. עד תומרם. ז"ל שהיה חשוב עקבו עדות הפשר היותר כעור שבכל האדם. היה מבהה גלגל חמה. וכמו שבחבאו למעלה שהיה מאורו יד. מעין מלטם אשר יחלבם בו כל מלוך עליון. בבואו אל השולם הבפל להתרבות בין אדם. ועד ממהר מאמרם ז"ל שבקבו מלאכי השבה עומד לפניו (הימנון). (קדוש) נולה רלו שהפיל ה' בו תרדמה. ונוסף על כל בהיותו ניקו בע"ע בגוף וגשם. על כן תומר כי הוא יח' אז פלביבו בשנות תור ויהי חלוקה דרבון. והוא המלטם המשורשם בספר האשר שם לכל נדיק בע"ע אחד ממשפה אחלות מי"ג של משם לנפש. ולאחד דק ובהיר הרבה מהות האלות בע"ע של מעלה אל הרוח. והוא עניו בחנות תור בשאר נאחר לפנים בש"ד: והנה לא יבאר מהאדם עפק תורה ע"ד השוד שהיה שופק יהוד האלות דרך רוחניותם. כי על זה נאמר לעבדה אלו מ"ע ולשמרה אלו מלות ל"ת. ואין ספק כי לא היו אז רק דרך רוהניותם. כחולה שהיתה אלוי יתברך אמון. וגם בשעשה נשא אשה ויקיש מלות פרו ורבו. ע"כ לא יצאר ממנו כי שם בע"ע שהות מקום הניותם לאלטם. כי שם הלבים ה' אחם החלוקה רוחניות בגוף וגשם. כי גם נוטו רוחני כשאר היה. ואה גם שאחרך יותר להבינם לע"ע ככאשר למעלה. ונוסף על דקותו להיותו יציר כפיו יתברך כי לא יעשה אלהים דבר מבלעי בידיו. והוא מה שנאמר למעלה ויהיו שניהם עבוחים. הוא בבחינת אלטם נשאי לבשות בשר עבוח היו עבוחים. אך בבחינת קדושה היו מלובשים בשות תור בע"ע. כי שם מקום החלוקה דרבון בש"ם בס' הזוהר (בראשית דף קמ"ב) על פשוק ויהי אלה היה בגדיו כו' שם בגדי

יעקב שבע"ע. ואחשוב כי מי שניהם שם. אלא שמ"ם ז"ל בחדרם (פ' פ"ב) כי כשנכנם יעקב נכנם ע"ע עמו וע"ב עלה היה בגדיו. כי שם נאלתו ושם היו. ע"כ על היותם עבוחים אלטם נאמי לא יחבושו. כי היו מלובשים בקדושה עבוה ונשם ולא יחבשו הם בחינת האומר לבלום ואחי לשם בשר עבוה לאחן. אר כשאר חיבריס בחדוך והן זה היה להם ערום יחטאו. לך בחשוחם שבשיחם מחלוקת דרבון ואחו משם בחנות אור. כי מי יהן עבור מעמת לא אחד. והן אחת כי בשאר יחטא הוא הים ואחשבו עיניו. ויחלשם לבו מהביט אל טומאתו טו'. והיותו ערום מקדושה קנו שאר היתה דבקה בגופו ערום יחטא. כ"ל שאר יעדם עליו רוח ממהום. על כי נאלת בו דבר עוב. אר על נדל חיכוח קדושה נשבו שם רבה היה שיחפקהו עיניו להביט בערעה. ובשבשם קדושתו היתה בו. שאל"ב זה דרכו של יצה"ב שיעשה זו מבשיל מהבדוקו ומוחלת נפשו בו בעודב. והיה נודל חיכוח נאחת שאל"ב מפוכסם בשפרים. ע"ב זה אל הדבר בו. הזה הוא וכח זוגו. וחכו ומפקחנה עיני שניהם. מאחלות עוכם להביט בערעה ולהחות על ג'מחם. וידעו ע"י התעוללותם כי ערומים הם מהבחנות אור הקדושים. שאר היו בם הבלבי מגע לבל חורח. וז"ל וידעו כי ערומים הם. יקרה להם כאחלר האניח כי לחבי שוני נחחי ואחרי הודעי שפקחי בו' כי אחר הנה פרם שוני בחבושה. חבשחי לאוכם עיני שבלי. כי לא נלחי בשר בייחי. לך לחבי החשוכות והרהוחי חשובה ופשפשחי במעשי חז נאחתי. ואחרי הודעי כי ערום אחה מקדושה ובלחי בשר. כי ידעחי אם עלחי כי לא נדיק אני בחשר חבשחי. חז נשבעהי! ופשפחי על ירך כו' כן קרא לאדם ואיה שאחר התעוללות ופקיחת עיניהם להבים ערעהם. ידעו כי ערומים הם מלובוש הקדושה. וחם בשוב שכלם שלא נשבע. ע"ב בההו בעצת דוד המלך ע"ה האומר (תהלים ל"ח) ואחלחי נגדי חמיד. ולכן למען יהיה להם מזכרת עוכם חמיד טוכח פניהם. לשוב נדאגה ובשמחון על האשחם. אשרי עלי חחוח על עלמה. לזשר חמיד מה שאחלו בפיהם. וזהו וישעו להם מנוחת. פיהיה זה להם לזכרון מהיים לעולם יגרם. ומעין זה יהיה מאמר בספר האזהר בשוח על המלים פיהיה לזכור לחם כל המלות. וע"י זכות זה שהחלו לשוב. זכו כי וישמעו כו' שאל"ב גם בחיים קול ה' היה נשמע מהם. ולבח לא עזין השבוב מהיהם מאמר בס"י ז"ל על פשוק (במדבר ז') וישמע לחם הקול מדבר אליו. כי הוקשה לו חומרו מדבר בה'ר ק המ"ם. ואמר כי חיו בעוד אלהים לדבר עם בשר ודם פיהם בפיהם לעוכת עם ה'. ע"ב מה עשה. הוציא לחם הקול כאחדבר ואחהלך אחלו. כלומו הקול מהדבר בעצמו ואחהלך אחליו. וע"ם דרכו משה בומה: ובבא אל העניו. ואחה כי כיה פרם יחטא האדם והיה מלובש בחלוקת דרבון לף בגוף וגשם. לח ישארו הגשם הדק וך הזוח חלשמוע לח קול ה' מדבר בעצם לעוכח לחת כלבד לח בן יהיה בכל האר יבדר הוא יח' עם הנדיקים בע"ע המלובשים בבחנות אורם. לאחת אחרי אשר האמת נשון. אלא בעודו והוסשפה בחוחו. וגם שהחרע

בהתרם על מעשהו עדין לא הסיר מחלצתו . ועל כן בבואו יתכבד לדבר אליו . לא היה כמוהו שיהיה מדבר כו לעבדו אלו . עד השעות כשליח גבור בכוחו ומנכד בדבקת המים ושמשה לו תשעה . כך מרכז יקראהו עשה יהיה קל מהלך בגן כשלמי מדבר עמו כך כמהלך ומתדבר תמיד . וזהו כומה הנרם כלומר יד . ולף גם זה לא היה זוכה מדם מז . אלא לא בשביל רוח היום בסיה ערב שבת אחר חגות הרבה . והיה רוח היום קדום על הבשת בסיה מתקרב . כמאמר רז"ל (ב"י פ"כ) כי אחר מזמור שיר ליום השבת . על כי השבת הגיעה עליו מסדים יבא שהוא על תוספת השבת המתקרב וזה יאמר לרוח היום . או יהלא עניו בעשיר לעזב לתקן העולם . כי אדם הוא מלך מסיחנו . וזהו לרוח היום לומר מה גלא מנא גם זה ממנו . הוא בשביל רוח . הוא רוח אלהים מרחפת בתרז"ל (שם פ"כ) שהוא מלך מבינתו . והוא על היום הידוע הנזכר . הוא היום שבת האחרון במלאכי הוא יום מביאתו . והנה לף גם אלא גא היה יכול לבטל . וע"כ לא היה יכול לשמוע לך קול הבשר וגלא קריאה ממש . כי היה עדוש מקדושה העוקא דרבנן . וגלא אלא כח לבטל קול ה' שקדום והטורת . והוא כי המעולל קדושה ויכשע קדום מדבר . יפול עליו מורא ופחד גדולים . ע"כ מה עשה אלך ויתהפא בתוך עין הנן . והנה תרז"ל בהוא היון שחשת טו . וגלא כאו זה נהפא כי מדרשת ה"ל לנדרוש ממנו . אלך הוא כי האמר בלנו שגם מקום יבא קול ה' כפי בשנת המקום כי במקום קדום ונזהר מאד . יבא שם בהפלגת דקות קדושה שבא . ובמקום אחר תינוו קדום כ"כ . יבא בהתעצמות ובהתלבשות שם . ובמקום שקדושתו קלה יבא שם בעביות יותר . ע"כ אמר מדם . הנה שה תינו יכול לבטל את קול ה' כי בא נדקות קדושה נוחניות זך ממך . ומי יכילנו כאותי היום שבהתעצמה קדושתי . ע"כ אלך ט אל מקום עין הדעה מוב ורע . כי מתחת בחינת הרע המשורש בו מבולל דקות . יבא שם הקול משובש . מחיהם אל בת אדם בשה בסיה שדבק בשתו העין . וזהו ויתחבא בו' בתוך עין הגן . ואז ויקרא בו' כי שם בשע קריאה משרשת בסי בשנם המקום . וכל זה שבא האלהים לשעון יכיר אדם בעצם אם אחר בשביל . כי היה מתחלה בגל עין הגן ידו שקדושה בוערת בקול ה' בני שבלבות כלל . ושהה הוצרך ללכת אל מקום אחר הוא שבל אחר שכחיקו ממש ה' . זה מאמרו יתברך אלו בתמוך לו מיכה . כלומר היה אתה . בתוך זה המקום היה המיוחד לך לשמוע בקולי . אין נפלאת מפנים . ובסיב ואמר לא נשמתני עהה בלע. רק שלא עלרתי כה לבשוע אלא קלך בזולם אקום זה . כי הנה הא קלך בשמעתי הגן . אלא שומרת . שהיתה חיפה עפנות עלי לגודל הקדושה שהיה שקול ברוחניות רב . והיה זה לי על כי שיהום הכני ממלכותי שקדושה אחר היא כי . כי גודל קדושה שפיל מורא בבחיני קדום מאוד . ע"כ ואחבא לשמוע בלי אחד כמדובר . לך לא בחני הפן שוד לידבק בחילן זה . אז ויאמר לו ה' מי הגיד לך כי ערום אתה כי' ט' הנה כל תוספת מהאחשעות עיני שבלו . לבכירו כי ערום הוא מהקדושה . וע"כ מן

האילן אשר . מי הגיד לך כי ערום אתה מהאכל קדושה . הן הפן אחר טיחיך לבלתי ט' והוא בשום לב כי כל"ל אחר טיחיך לא תאכל ממנו . מאי לאבלתי לאכול ממנו . לך יש תוספת בלתי דוחק על שבוע לשון קוץ ויש בילהו מוקשו וכוש שמשהו בלב רגע . ואיתר בלבי כי לך הפשם הוא שמשה כי תקשיו יגרו . לך לא יבנה לעשותו עוד . והנה השמשה בחופן זה . ודאי לא יטמטם יגרו עיני שבלו מהכיר רעתו כי הלא גם בהשחתו היו עיניו פקוחות כל שכן אחר"כ . והנה היה לא בהה לבבו כי אם ובדעת המשה כי מוב ט' והלכל ואתן גם לאישה עמה . לולי כמוס בלב בלתי דוחק כוחב על המעשה : ובזה נבא לל הענין . לאמר מי הגיד לך ט' שהקהת.

הלא הן הפן אחר טיחיך . הלא בחוחה לבלתי לאכול ממנו עוד היה מה שהלא בהיה לך לב רגע על שהיית חוכל שהא היה לך היו הן השמה בקיחת סיחיך להכיר שוך . לך לא כן היה . לעומר לך החזיק לי מוכה שהשך הוא . ע"כ אחר אלך ואכחד לשמוע בלי אחד כמדובר . לך לא בחני הפן שוד לידבק בחילן זה . אז ויאמר לו ה' מי הגיד לך כי ערום אתה כי' ט' הנה כל תוספת מהאחשעות עיני שבלו . לבכירו כי ערום הוא מהקדושה . וע"כ מן האילן אשר . מי הגיד לך כי ערום אתה מהאכל קדושה . הן הפן אחר טיחיך לבלתי ט' והוא בשום לב כי כל"ל אחר טיחיך לא תאכל ממנו . מאי לאבלתי לאכול ממנו . לך יש תוספת בלתי דוחק על שבוע לשון קוץ ויש בילהו מוקשו וכוש שמשהו בלב רגע . ואיתר בלבי כי לך הפשם הוא שמשה כי תקשיו יגרו . לך לא יבנה לעשותו עוד . והנה השמשה בחופן זה . ודאי לא יטמטם יגרו עיני שבלו מהכיר רעתו כי הלא גם בהשחתו היו עיניו פקוחות כל שכן אחר"כ . והנה היה לא בהה לבבו כי אם ובדעת המשה כי מוב ט' והלכל ואתן גם לאישה עמה . לולי כמוס בלב בלתי דוחק כוחב על המעשה : ובזה נבא לל הענין . לאמר מי הגיד לך ט' שהקהת.

הלא הן הפן אחר טיחיך . הלא בחוחה לבלתי לאכול ממנו עוד היה מה שהלא בהיה לך לב רגע על שהיית חוכל שהא היה לך היו הן השמה בקיחת סיחיך להכיר שוך . לך לא כן היה . לעומר לך החזיק לי מוכה שהשך הוא . ע"כ אחר אלך ואכחד לשמוע בלי אחד כמדובר . לך לא בחני הפן שוד לידבק בחילן זה . אז ויאמר לו ה' מי הגיד לך כי ערום אתה כי' ט' הנה כל תוספת מהאחשעות עיני שבלו . לבכירו כי ערום הוא מהקדושה . וע"כ מן

שהיו התלה דו פרטיפין והפריזין הוא יתברך . יאמר הגל על התשמ לחבר נחש עמדי נפרדתם מעלמותי גוף מחד כי הגה היה נחנה לי מן העץ . מפ"ל לא היתה דנקה בי לא היתה היא מחשבת מהנחש בהיות עמי כמ"ז"ל מדם היכן אלך . בחרן לנאוה יושב המקומות הרחוקים . כד"ח לא עבר בה חים ולא יצב מדם שב מחם היו גוף מחד היתה הולכת עמו כי לא פחה תאחה . רק כי מנחם יחידה והיתה קלה להתפחות . תו יתמר במה שהכתוב למעלה כמאמרם ז"ל שהתחילה מיללת עליו כי היא עשתה כדי שלא יתפרדו . כיון שהיתה בת זוגו ונכפים ה' לחנושת זו בזו . ולפיך תמות הוא ולא יתחברו עוד כי הוא יבחר בי לעולם . ובתכונו שזהו תומרו בת לחשה עמה כי זחת היתה מחמרה תליו בחבר היתה מיללת עליו בקולה . וזה יאמר פה . להשם חבר נחת בעשתה לשתחקיים זוננו שנחת על יתך . וזהו ת' עמדי כתו' עמה נהיה הדבר :

יג **ויאמר** כו' מה זחת עשית . כלומר הגה כ' עכיכות בידך כי תכלה . והתכלה חת חדם . והגה על חת' היתי כמחרים כי לא בטעת תפי בחבר בטעת חדם כ"ח תפיו . חך מה זחת עשית להתחיח חח חדם . תו תמרה הגה תומרו בחני התכלחני להפיל עלי עון בשמתו תיו רחוי כי הנחש הסיחני ופתני ותוכל ע"י בחוייו . חך הוא תי פשחו חם לא היה בלבו לעשות למה בקלות בטעת חני :

יד **ויאמר** כו' חל הנחש . סורח הוא יתברך כי יותר חם הקב"ה על בנות יצוריו מעל כבוד עלמו והוא כי הנחש דבר נגד ה' . ובבב מיתה לחדם ולנחשתו . לחר הוא יח' תה שחני תקללך . הוא כי עשית זחת שלחרה תוח הנחש הזיחני . כי על זחת חני מבשם שהחפלחת לומה ולומר לחבר לחה כו' כי רעתך רבה מכלם . כי על נחוכך חלך . כי הנה הלה"ך הולג החומרו והמקבלו . והגה הנחש דבר לה"ר על קום והלכה קבלה . ע"כ הוא יח' הרבה כי גזר עליט מיתה . וגם המומרו נגזר עליו גם הוא . כי לין נקי מלומה נזרה כל יניני עולם . ועדין לין כל זה מספיק לפי הנישה . וזה בפחי בחומה . (ה) כי לך ערב חל נבו ללכת לעדן גן חלהים והוא פתח . ומה גם להבע . (ב) כי גם ערב לחים חכנים לדבר רע חל גבר כמותו הוא שון פשוט . חך נוסף על זה כי היה על יוגר הכל יתברך לעד ע"כ נוסף על שובתו ולנו היה חל גן חדם רחוי עתם יעתם . (ג) כי להחוט יבקש נפרד . כי לדבקה בה בקש לקבר להכה ממה ומי יתן פהוד בפתחו ומה לחבן לח הבר . ע"כ תחת גלם חלה נחוסף שובתו על עוסם מיתתו . הח' ערב חל נבו ללכת עד גן בעדן לעבתו ומחבתו רבניו . וזהו על נחוך חלך . ועל הבנית ניתן עפרה לפומיה כי ערב חל נבו לדבר בפיו חל חלהי השלמות כולם . וזהו ועפר תחכל ופ"ז יהיה מ"ד הסובר שחיוב דבר נגד ה' עפרת לפומיה דחיוב כשהם הנחש . ועל הפלישתי תמר ותיבה חפית ט' חחת החכבה חבר בקש . והגה תיבת זרעו עם זרעה להמית זה חת זה . לח יעדך כ"ת הוא גרם מיתתה גם הוא חת . ויהי לח נפש חחת

נפש . ומה לחם עוד תיבה . ל"ת הוא יתיפך רחם וחהה תפוחנו עקב . לומר כי זרעה יהיה כי זולת סמות נחבך רחשו כנודע . כי נגדעה קיחת חדם שהיתה עד לעולם . וממני נמשך נזרעי עד לעד לעולם . כמ"ם ז"ל על ותולך לחכם קוממיות שבידכו לשון קומה . ע"כ הוא יפוף לחם שהוח על חבר היפשל לחשו ובנו ברחם מדם כנגד מדם . ותחה תפוחנו על עקב . שיתחככו עקבותיך נוסף על המות . לך על תיכלו עפר לח יקפיד . כי כה בחיים ברכה כמו שחמרו ז"ל (כ"ר פ"כ) חלח יחסר לחמו לעולם . תו יתמר מעין זה . ותיבה תחיה כו' ולפי יהיה הדבר זכר לזרעה לנפור החיבה . הלח הוח כי ברחות זרעה בחשו בחבו שבל ובניו התוכות . לח יסכחו לח זה ולח זה . וזהו הוח יפוף בחם ותחה תפוחנו עקב :

טו **אל** החשה תמר הרבה חרבה כו' . הגה חרז"ל (בבת דף ל"ב) על חלם מעם מיוחד ת לחשה נדה ומלה והלקח הגר היח הפסידה חלחו חל שלם תפרים חלה . היח כבחה דמו חל שלם הבשור דם נדה והלח יקשה לפי עומה חלבה דברים מדבר ת' . חך מהומה להקן חת חבר עוזה . והוח כי הגה בחדם ד' חלקים החומר והנפש והרוח והגשמה . והגה הנשמה שהיה החלק חלהי היה מקבלח שיש על שן כי לח חמלח בחדם בחבר יחסל כי חס שבשבח החדם לחשח היח מחחלק ממנו בקבלה חכמי החמה . חך חלמה החלקים החמלחים שהם גוף ונפש ורוח הם לעוקים . והגה מעמד חלמהן לקו בחדם בעוו פ"י החשה . ע"כ הלה הקב"ה מבח ותחקן חת חבר שוחה על תומרו שהיח חלחו חל שלם והוח מפ"ל על ואד יעלה מן החרץ והשקה כו' ויילר ה' חלהים חת החדם עפר . ופרז"ל (בם פ"ד) בחשה החקשקפת עיסחה בחים ומפרפת חלה . כן עשה הקב"ה ואד יעלה מן החרץ ומן החים והטפר הפרים . ויילר חת החדם נמלח ע"י מלוח זו מחקנת חבכן חומרו . ועל הנפש כי הדם היח נפשם יכפר . דמה יכפר ויכופר לה בנער דם נדות . ועל הרוח הוח חבר המחיר בלחי מחקרב חל התומר בנפש מחקנת בבר שבח שהוח מעין חור נפש יהיה בבשבח שהוח חור עליון מעין הרוח : ובזה נבח חל החומר חלל עוגם החשה . הרבה חרבה עלבונך והרונך . ויהיה תומרו הרבה חרבה שהוח בשול . ת' חל תומרו עלבונך שהוח על רבוי דם נדות כל יתיה . וקריחה עלבון על כי הדוה בנדחה עלבת רוח . והבני הוח על תומר והרונך שהוח ת' מדבים חל נער העיבור . בעוב תנדי בניט על חבלי לידה יבחו לה . ויהיה כי חל מה שבשבה דמו חל שלם הוח תומר עלבונך על דם נדה . ועל מה שבשבה גרו חל שלם הוח תומר והרונך כי מלבערת ת' מדבים בתחיר בה חור ה' חור בר בנפש העובר בקרבה.והוח מחמרם ז"ל (נדה ד"ף ל') חל שבוק בהלו גרו עלי רחשי שהוח בחדשי העיבור בבשן המלחה והוח בשום לב מהו הבר שהוח חם הוח שנפש חימו חל רחשו כ"ח בקרבו . חך הוח הרוח חל מעלה מהנפש העתיד לבח בו . חם יזכה בנודלו ומחו הוח

על רחצו להחיר לולד. פן יאמר מיד מוסך קרב תסה כי אין בנפש החיוני כח לקיים השובר סם לא ע"י תור הרוח. כאו' (חיוב כ"ם) לאחרו אלך מסך ואחלמה זה היה נריך הוא יתברך לגמול כולד מיד ולהודיעו פן יאמר סם. לחסר עסה בשלחות לחם שמים עלו למסה וירדו שבעה. נאמר כי הקנה סילד ע"י הגר הוא הרוח היא קלקלת המסה שלמען תלסער ס' חדשים תמות על רחם השכר כל הזמן סהוא. שלל"כ היה יתברך גומר ומוליח הולד מיד ואין זה כי אם על שניית כבחם הגר ההוא. ע"כ תלטער על ידו. והגר ההוא שנאמר בו בהלו ארו עלי רחמי. הוא גר ס' נשמת לחם שהוא הרוח. כי אם על רוב החדש או כלם ידבר. ומי ומי נכל דור זוכה לנשמה. שיאמר לכהוב שכה חופש יתברך כל חדשי נטן על כל לחם. ועל מה שקלקלה חלטו על עולם. הוא שהחדש שהופרש לחלה מן החדשה תלטער בחבלים בהברים הולד מבפנים לחלה השרשת מן הטיסה. ובילידה החדש שהופרש מן החדשה כי הלד בניריס וחבלים ושמא תאמרו כי אין זו קללה לאסה רק לאחד כי היא על כל חלה תפרוש מבעלה. כמ"ם ז"ל (שם דף נ"ח) שמבטחת בעת חבלי יולדת שלא חזדקק עוד לבעלה. ז"ח ואל ליתך תסוקתך כי על כל זה לא הפרוש. כי מיד בלדתה מתחרשת ועל שבועתה מביאה קרבן יולדת. ומנה כל הרעה חזאת על התקוממה עליו להחליפו היתה. כמוזכר למה תמות היא והוא יעמוד חי לעולם. ומה גם לרז"ל (נ"ר פי"ם) שקמה עליו בחוזק יד. על כן נגמרה קללתה בסה שהוא יתפול בה. וזהו והוא יתפול בך:

יז **ולאדם** כו'. ראוי לשים לב אל מאמרו לאחר. שיראה בלחי טודק. ועוד מה שעבר בארץ שנתקללה גם היא. ומנה רז"ל טוענים לומר בהוא על שהוליאה עץ שהוא עלמו לחיו נאכל. ועוד מה היא תריסה. ומנה תרז"ל (שם פ"ב) שתעלה דגרים תרורים. יתושים ושרעופים כו'. ועוד בחו' וקוץ ודרדר תצמיח לך. אם הוא שיאכלנו האדם. כמו שאמרו רז"ל שהוא על קוצים ועכבויות. למה לא הזכיר אכילה רק בעבב האדם. ועוד לומרו בזעת אפך כו' הלא לא כל האדם אוכלים בזעת אפם. ועוד בחו' עד שובך אל האדמה. למה לאחר בתריכות הלז. ולא לאחר עד תמות. וגם לומר כי ממנה לוקחת מיותר. ועוד לומר כי עפר לאחה. אם הוא שנאמר נעפה. יתוש הוא. ואם הוא שבעת הוא עפר. לא כן הוא. ועוד למה צווה. כי אחלה לאחר עד שובך אל האדמה כו'. ואח"כ לאחר ואל עפר תשוב. ולא לאחר ואל האדמה תשוב: אמנם הנה בפתח דבריו יתברך כיוון לדחוק טענתו שלאחר לו האדם. האמנם לאחר כאחת עמדי כו' שכלל ד' דבריס באחלה למעלה. (ה) שהאדם היתה סיכה על כל אחד מהדברים שהחבאו בכיבושו. (ב) באומרו היה נאמר לו מן העץ. כי מאומרו יתברך ל' פעמים ממנו. לא האכל ממנו. כי ביום אכלך ממנו. האב שלא היתה עיקר הקפידה רק בהלקה מהאילן. לך עפה היה נאמר לו מן העץ ולא לקחתי לני ממנו. ע"כ אמר הוא יתברך על הטענה הראשונה. כי שמעת לקול

לאשתך כו'. והוא בשום לב אל מלת לאמר שאחריה כ'ואי ויו ה' תלוים על האדם לאמר. כי אומרו לאמר הוא מיותר. לך כיון הוא יתברך לאמת את האדם שלוח לאמר לאשה זאת זו"ז זה גם היא. והכו ויש על האדם. וגם לאמר לאשה: **ובזה** יאמר לו הטה על כל הבחיות אשר אתך תוציא בלאמרה. כי האשה הסיבה. פן לך היה מעם. כי הלא הפכה קערה על פיה כי הלא אני להאמר אפיה ולהאמר מכל זה. שאחי לוחך ממוגה עליה על דבר שאשה ק"ו לבלתי שמוע אליה ואין נראבה כי במקום שהיה לך לאמר לה אלא אחכל. אדרבה תל"ל אלא מעתה לוחה. כ"ח שאשמעה לה בהומרה לך שאחכל וז"ח כי שאשמע לקול אשתך ואחכל על היה במקום אשר ניחיך לאמר לה לא אחכל ממנו וז"ח לאמר וגם האשה הכי שדקדק לומרו ממנו והיה לא לקח מן העץ גם זו חיגה שאינה אלא לאמרני לא אקח רק לא אחכל ממנו והוא לומר אחה אמת לבך אל תומרני ממנו ב"ח ולא אל תומרי לאכילה ב"ח לא האכל ממנו כי ביום אכלך ממנו מות תמות כי על כל זה לא הפרוש. כי מיד בלדתה מתחרשת ועל שבועתה מביאה קרבן יולדת. ומנה כל הרעה חזאת על התקוממה עליו להאכילו היתה. בהומרה למה תמות היא והוא יעמוד חי לעולם. ומה גם לרז"ל (נ"ר פי"ם) שקמה עליו בחוזק יד. על כן נגמרה קללתה בסה שהוא יתפול בה. וזהו והוא יתפול בך:

יז **ולאדם** כו'. ראוי לשים לב אל מאמרו לאחר. שיראה בלחי טודק. ועוד מה שעבר בארץ שנתקללה גם היא. ומנה רז"ל טוענים לומר בהוא על שהוליאה עץ שהוא עלמו לחיו נאכל. ועוד מה היא תריסה. ומנה תרז"ל (שם פ"ב) שתעלה דגרים תרורים. יתושים ושרעופים כו'. ועוד בחו' וקוץ ודרדר תצמיח לך. אם הוא שיאכלנו האדם. כמו שאמרו רז"ל שהוא על קוצים ועכבויות. למה לא הזכיר אכילה רק בעבב האדם. ועוד לומרו בזעת אפך כו' הלא לא כל האדם אוכלים בזעת אפם. ועוד בחו' עד שובך אל האדמה. למה לאחר בתריכות הלז. ולא לאחר עד תמות. וגם לומר כי ממנה לוקחת מיותר. ועוד לומר כי עפר לאחה. אם הוא שנאמר נעפה. יתוש הוא. ואם הוא שבעת הוא עפר. לא כן הוא. ועוד למה צווה. כי אחלה לאחר עד שובך אל האדמה כו'. ואח"כ לאחר ואל עפר תשוב. ולא לאחר ואל האדמה תשוב: אמנם הנה בפתח דבריו יתברך כיוון לדחוק טענתו שלאחר לו האדם. האמנם לאחר כאחת עמדי כו' שכלל ד' דבריס באחלה למעלה. (ה) שהאדם היתה סיכה על כל אחד מהדברים שהחבאו בכיבושו. (ב) באומרו היה נאמר לו מן העץ. כי מאומרו יתברך ל' פעמים ממנו. לא האכל ממנו. כי ביום אכלך ממנו. האב שלא היתה עיקר הקפידה רק בהלקה מהאילן. לך עפה היה נאמר לו מן העץ ולא לקחתי לני ממנו. ע"כ אמר הוא יתברך על הטענה הראשונה. כי שמעת לקול

האדמה

האדמה בעבורך הוא כי וקוץ ודרדר תצמיח לך זולת מעשה מלשון עשית מכח הטומאה בסומה עליה הוגית דברים רקים ומזיקים וזהו לך כלומר בשבילך שהוא לומר בעבורך . הרי פי׳ לומרו מרובים האדמה ולומר בעבורך ועל לומר בעבורן מחלקתם לחמר ואכלת כי׳ בזעת כי׳ לומר מה שחמרתי בעבורן מחלקתה לך על כל מחלל לחבר מחלל כי הנה ואכלת את עשב השדה שהוא היולת השדה עשבים קלי התיכות מחבר חין זרעם גם לך מה שיהיה בזעת לחך הוא מה שתאכל לחם והוא כמש״ל (ברכות דף נח) שעבר מלחכות שריך כדי לאכול מלחם האדון שהוא כדי לעקות הפטולת ולהכשיר המוכל ע״י עבירה מלאכות וי׳ מלות הנעשים בו כמו״ש להעביר כח הטומאה לחבר סיבב הפטולת והנה ע״י האדם לחבר נגרם גם כח הטומאה ע״כ יפרח להעבילו בעבר כוחות קדושה וכלל הדבר הוא כי לא הבליטו ה׳ שחה רק בלומח על הדרך הנרוש הלז לך לא בכ״מ נמצל בכהמות בחטאו ולמה יהיו לו לאכול ואמר כי זה יהיה לך לחם שתאכל בזעת לחך לחם ולא יהיה פחח בר בארץ מלינו וכלי פטולת עד שובך חל האדמה כי׳ והוא בשוב לב חל חבר הערבו שלימו לומר עד שובך חל העפר . כמו שחומר חת״כ וחל עפר תשוב . לך הוא כי חל עפר מנמעו . שיחזור לשום עפר בקבר . לך לומר חל האדמה . הוא לשוח על האדמה חי וקים : והוא כי הנה ידעט כי חדם הוא דוד והוא מנימתו .

ואמר כי ממנך הקללה הזאת עד שובו פעם לחרת חל האדמה . ולא נדוד בהחייתו הרחטומה . כי חם בחבר האדמה חתי׳ חבר ממנה לוקחת כי תהיה מטולנת רוח הטומחה . כד״ם ואת רוח הטומחה חעביר מן הארץ . שהוא ניחום מטימתו. שלח יטוב בחטים עלתו חל ב״ה היח האדמה חבר לוקח מהם כי ממקום כפרתו נגרש . כי לח ממול שכינה בחרץ עם סלוק הטומחה בלחוד כי לח ע״י כך . הארץ מוציא נמחה מחליה וכוי פסולת . כי יהי פסח בר בארץ וכמחמרים ז״ל (שבת דף ל) (יחי כו׳) עמידה ת״ו לחוציח נלוסקחות כ״ל יהיה כחו זר נחשב בעיני הטומח שחוציח הארץ בלוסקחות כיורה מפסח חמור . הלח זאת יטיב חל לבו שהבטיחו כי בחבר תוציח הארץ גם עשב . חמר . ותפוח . הנחכל בחחת שהוח יוצח מהארץ כן פוציח לח הלחם שיהיה נחכל בפוחלתו מן הארץ . וגם חפיה בלוסקחות שהיה מפ לח חפחה ונקיה כן לח תוציח הארץ לחמה בפסולח . חוץ וחכן ושוכן ומורכן . לך נקיה מכל פסולח כשולח הנקיה כי מה שיקשה לקלי החמה חיך יוסר הטובין והמורכן והקמח מחליטן הוח חלח ידעת חלמך יפסיר דבר . כי חם יבוח חלח בוטן וקמח . לך פולח נחכל כחחי . וחם יקשה לנו החפיה ק״ו הוח . חם ב״ו מכפיר הפטולח ע״י חפיה ליחכל . חי חינר חם הטומח עלתו נכ״ם. ומה נם כי חין זה לך להחזיר הדבר חל נחטיחו. ולחן כל חדם כי חבר להיות כבר היה . חלח שבהיה זחה טומחה חל האדמה חבר חלהים בעיניהם בלחות ה׳ מרעת יחבי כח . ופוליח הארץ פסולח בעיניהם בלחת האדמה . בע״כ יגח בעיניהם . חון קט טובין ומורכן . חה שחו ירחה ולח יחגח . וע״כ בימי מרע״ה ודוד הוסיפם .

שהיחה שכינה שורה חל האדמה לח היה כן . יען כי לח הוטהרה האדמה חלח חז מן הטומחה לגמרי . לנלחי היות עיניהם טומחה בלד מם . עד לע״ל . שחת״ל בל הזמן הזה ולח היה הטומחה לחביני מן האדמה . והוח מלחמרם ז״ל בכ״ר (פי״ב) בלומרם כי כל תולדות שבחקרקע מחבריה . חלה תולדת בהמיה כו׳ וחלה תולדת פרח כו׳ מפני שנאמר דבריה שחסרו נחשחו חל לחם שהם סימנים האדמה . ופירוש המילן הוח שהיו בלנחמר חלה תולדת הבהמיה יחזרו כשיבח בן פרח . הוח חלך מהיחנו . הנה בפי׳ כי פירוש הארץ והמילן לח יחוקנו עד יפות מפיחתו והוח מן הטעם שבחתנו . והנה היה מקום שיחמר לחם . הלח לח לחקן מעשי בחטוחה בלימה למה לח יחזור העניו בהחיה מבני חוב פעמים . ל״ח כי עפר לחה כו׳ לומר הנה הכל חלני בך . ולין דבר נחקן עד שחחקן לחה וחקוקף עמך בחייה ח״ח עד השוב חל העפר . והוח כי לילך עחה מה שהיית מרם מחפץ . כי לח היית עפר . כי גם שנעשית מן העפר הלח ילחך ה׳ בעלמו יצירה חדשה שהקה בך בידיו היית זכה . וקדושה פטוריות . לך עחה נפחלק ממך הפסיריות החיה . כי וכנסה בך זוהמת נחש . עד שבעת עפר עחה מטולל הקדושה שנקנית בך כי פנה זיווך . והוח מה שחי׳ כי לחד מהדברים שנחקלקל והוח ויו שגם כי מעפר נעשה נחעלה לילמו והיה ילך והיהיר גם חומרו מעין רוחניות . ועחה עפר לחה כי נחעבר לילחך בעפר . ע״י זוהמת נחש ולין לך חקנה לשוב חל הקדם . עד לחבר חל עפר חשוב . ושוב לשבך מן העפר מטולל זוהמה נחש . כלחבר עטיפיך מלח . בכל הבלחות שהיה בך בבלחטונה והומר ; וזה מלחמר שלמה (קהלת יב) וישוב העפר כי׳ לומר לם היה הדבר לחבר בדרם יחטת חדם . שהנוף לא היה עפר . היה חכור וזוג הרוח והנוף שולה יפה ולא יחפרדו לך עחה הנוף הוא עפר . לילך יחמיד חיבורו עם הרוח . לכן כל לחד ישוב לשרשו. עד יחוקן וישוט העפר חל הארץ כשהיה מרם יולר חדם והכוח כו׳. חו יחבר עד שובך חל כו׳ עד שעה ח׳ קודם מחיית המתים . והוח שנחמר דר׳ לחחא בר יהיטה חלמר חל פ׳ זה . שהחדיקים נעשים עפר שעה ח׳ קודם מחיית המתים . כי חז חהיה האדמה זכה מטומחה לגמרי ואדם לא שב חל מבכרו במוחו וכן נראה ממ״ם בגמרא (ב״ב דף נ״ח) שנח׳ נר׳ בגלח . בדיוקי עלמה לא השמכחו מחטחו שלא ישוב חל עפרו עד העתן האחרי המשובחו מחטחו שלא ישוב חל עפרו עד העתן האחרי . ל״ח כי עפר חחה . כלומר מפחת עלמך . ונם לא תהיה כך הרבה כי חם שובך חל העפר בלבד . כי מיד חעלך נם עלה . ו״ח וחל עפר תשוב ולא לחמר ועפר תהיה . כלומר השיבה בלבד בלי האחדת היותך עם הרבה כי שעה ח׳ קודם מחיית המתים הוח . כמדובר . חו יכוון בחומרו חל עפר תשוב . לומר כי נם מחהיה עפר לא תשוב לעפר הארץ כי חיזה יחר חיבות יהיה בעפר נופך . על בידיו ית׳ יעלו חוסך ממנו . ע״כ לא לחמר ועפר תשוב ל״ח חל עפר . כלחו חיך עפר כמותו . כי חם נח חלין . וגם בלומר עפר פעם ב׳ . ולא לחמר

ונלין תשוב יורה כי עפר לחמר בלישות הוח :

כ **ויקרא** המלאך וגו׳. הנה על שהיתה שם על כל מי. כלומר תקרא שיה. לך לזה נתקדק לומר היא היתה. ומן הכלל יתמר כי היא שם כל מי. ועוד למה קרא לה שם אחר שקבלנו ולא מתחלה. לך יאמר עתה קבלתיה מה שהכריזו שהכתיב כי הנה מתחלה היא היתה שם כל מי לחוים ליקרא חיה. לך עתה היא שם כל מה. שבעוברם כלם יתוחו ויצוחו על העבר כל הר׳ יסודות. ע״כ על חסרון הר׳ יסודות יחסכו מהיו״ד של חיה ד׳. ומבאר ו״ן ועי״כ תקרא חוה. וע״כ נסמוך עניו זה על לומר ואל עפר תשוב:

כא **ויעש** ה׳ לאלהים וגו׳. הנה כתבנו למעלה מלמר ר״מ (פ״כ) שמלמו כתוב בתורתו בחמשה לשון. והעירנו כ״ז היא קדם התעה למה נאמר פה. ואם היא מח״ב תדרכה לשון מוסר בלשון. ושוד למה לו לכניסם מתי. לך הוא מה שכתבנו למעלה כי מחלה היה להם בחטוא לשון. היא מלוקת דרכנן בהיותם בגוף ונפש בג״ע. כי נוסף היה יך בלתי עב. כשור וכבר שבמצלים. לך מח״ב נתיב דקותם ועשה שור נפתי נעלם. חם יאמר סה. לאו מה שפסידו מדם ומתתו כי הנה כ״כ היו זכים בגוף ונפש. עד נבר מחייתם עשיית מלבושם של ה׳. כי ועשה ה׳ לאדם ולאשתו כחנות לשון רוחניים כדי להלבישם נופש בג״ע ג״כ בחלוקת דרכן ועתה ולבישם שהקנה בהם הלבושה. ויחלף מאור לשור. ושישור הכתוב ויפש מחלה כחנות שור. ומ״ם שור. הוא על מה שחח״ב ולבישם מה הכחמות. כלומר ומזה מבין כי בחחלה היו שור. כי הלחיות מחלפות. כי כן תהיה כוונת ר״ת. ולא להניח החיבה: ולבא אל הענין נעתיק לשון מהמרם ז״ל. והנה זה לשון המחבר במקומו בב״ר. (שם) בתורתו של ר׳ מאיר מלאו כתוב בחנות שור ולא נגדי לאדה״ר. שהשם דומים לשנים. רחבים מלמעלה וקרים מלמעלה. ויתמך רבינו לאמר חלקים כלשונן. ומלים כמרגליות. ת״ר יתמך בכלי שמתן דקים הכלים מבית לבן. ע״כ. והנה כל ענין מלאמר זה לומר שלבני. לך הוא מ שהה קוקשה לר׳ מאיר. לא ימנע שם ידבר על מה שקודם החטא. למה נח׳ שה. ועוד כי מקודם היה תומרו יך שנקנו מלאכים לומר לפניו קדוש. ואיך היו לו בחנות שור והוא רוחני ומוך ג״ע. וגם לאמר ולבישם והיה לו לקרב ולומר ולבישם ה׳ בחנות שור. ואם ידבר על מה שאחר החטא למה עתה הלבישם ולא מתו. ע״כ לאמר כי המוחות מתחלפות. ועל שני הזמנים ידבר כי מחלה סרס יתמה. היה גם מומרו יך ומעשה בג״ע כמלבושי שור. ובחטאו נחשבר ונעשה עור. ככל שור כל בשר היה בשעה היה. ובישור סב׳ שהוא בחנות שור שנעשה לו מחלה. ועתה ולבישם שם הבחנות מיהו לו בעבודת כחשור. לשור. ומה הוא ההפרש. הלא הוא כי מהחלה בבחנות שור היה מביא ה׳דברים עליונים דרך רחב מלמעלה שהיה דבק בו יה׳ והדברים מהחחונים לא היה לו בהם כחעם שיכות. לך אחר העוחו ונחעבר. נעשו נרים מלמעלה ונחבים מלמטה כי הדברים עליונים היה מביא בלוחות ומחחחונים

מאמו אל מלאכי הברית . ובלא היה כוללם הוא יתב' אל עצמו חלוקה . יתכן בשום לב אל מלת הן. והוא כדרך רז"ל לדרוש תיבה כיוצא בה . כי הנה שתי תורות הלא. הן בלתי מתחברות עם שום לות . כי אל"ף ומי"ם עושים יו"ד. וכן ב' וח' . וג' וז'. וכן דל"ת וי"ו. אך הם"ל מין לה חבור. וכן הארץ . כי י' ומדיק שלים מהם. וכן על סדר זה בהרים הטין ימידים . וע"כ היו למשל אל דברים בלתי מ' חברים . ובזה יתמר הן התדם . לומר כי ב' חלקי התדם הכוללים לותו . אמר הם נגדיים זה לזה. שהם תומר ונוקב . היה הכל בתחד ממנו . כמיותד שבתלקיו הוא הנפש וחם משתעה מלת תחד בפת"ח הל"ף . שהוא המיותד . כד"ת (בראשית כ"ו) שבב תחד העם. והכונה כי הנגדיים שבתדם היו כמיותד בתמנו עלמו . כי גם הומרו לנפש יתשב. ורתוי להסדרות בלשון בדבקות עלמיי בלי ערוב החומר . לך בתר לדעת טוב ורע ושתה שתין מימיו דומה לנפשו . כי נמשבר . כן יפלה ידו כו' ובלי מיתב לה יושר מלאת תומרו ממנו ולא יתוקן . לכן ויבלחהו כו' יענין לומרו סיקה ויתלכל ותי . יהיה כענין מתמרס ז"ל בנמרא (שבת דף ל') כי בשעת דוד המלך ע"ה היה עוסק בתורה כל לותו היום ולא יכול מ"ה ליעמ מליו ניקה תם נפשו ממנו עד שפשת . וכן ר' ע"ה עד שפשתה הסליכה כלי מלגו. ומן הסדרת הבגילה הפשיק . ונפשר . כן יתמר יתבדך תם יפשר תדם בע"ע יקח מעץ החיים . שהוא ענין עסק סודות התורה . כי על דרך הפוד היתה ט . ועל ידי עסקו בה ומפותיה . היה מפניע שפע . ומזמים ומנדילעלי עדן בתפורש למעלה. והיא תומר לעבדה ולשמרה . והנה בלתחו בתורה שהוא תומר ונקח גם מעץ החיים . לפשר יתכל שיהיה כתוכל ויערב לו בתופן לה יתבפל מעץ החיים ולא יוכל מלתך המות לנפש שתה . כי תין תם דבר יפשיקהו . כתשר היה בדוד המלך ע"ה. ובכרי ע"ה. ע"כ ויבלחהו כו'. תו יתמר תם נפרש שתומר יתברך לה תחכל ממנו . הוא בלא היה מקפיד תם היה נכנס בידיעת תקיות טוב ורע . תם לה היה תוכל ותנזה ממנו היה שברת מעות. כ"א היה תדם נכנס בעניו עץ הדעת טוב ורע לא היה תוכל ממנו . שהוא תוקר בדרישותיו . אלא יבקר בידו מתומה תן התכם . לך נכנס בשוט ויצא בשוט כמתמר תכמי התמת בתברכם. תין רע . לך תרז"ל (בתהדרין פ"ד) שנעשה תין שהיה התכילה תפריו . כתשר רמזו ז"ל (ב"ר פ"ח) שתחטא תיה לתכל תפיתותיו : שהוא תל התקרות . כשותתו תיה לתכל תפיתותיו :

ונבא אל העניו . תמר הוא יתברך אלא לפשר יבדר תים נגדי למה נתתי לפניו תבשול שיהיה לו תקוס לבא אל עין שעון שהוא . ול"ת הוא יתברך הנה תם יתוייב לכל הבא אליו להכול ממנו . היה קשה . לך לפשר יתזיק בתתם וידע טוב ורע ויצא בשוט ולא יחטא . ול"ת הן התדם היה בתחד ממנו שרפי קודש לדעת טוב ורע כידיעה. ולא יהעה רק יצא בשוט . בתופן אלא נתתי לו תבשול . לך לא עתד בידיעה בלבד ותכל ותפש על בתירתו . ומה שרפת נריך להקנו ותם יתתר בע"ע . הן יבלה ידו כו' . ולא יוכל נקיון כתזונב

בקודש ע"כ ויבלחהו כו' :

כג וישלחהו ה' תלוים כו' . קיץ לדעת תה שעטדה סזתת. תתם נחכות אלתי .

ועד תומר לפשר לוקח תפש הוא תיותר . ועוד תו' ויצרם תת התדם . שהי היה תוקה כי אלתו . ותיך יערבתו תחר בכבר יצא. ותפה ר"ל תמרו בתיכה רבתי (פתיחה ותמה בתדם) שדמו בשותין וניכוסין . ונפ בדברייתם רתוי נכיס בע אל בפל הענין . ותפה לר"ל יהי' כי המנרש תת התדם שעשה שני דבריס . (ה) שתפלחה תביותו . (ב) שכוונת ביתו לביתה בנפ . כן הוא יתברך אלתו תע"ע וגרתי . ביתיה כפוונת ביתו לניתו . כענין שומתיכם היו תבדילים כו' וע"ד תפשם יתמר בהזכיר תזמרים ז"ל (שבת דף כ"ח) על פסוק ותיבב לה' תפור פר כו' שהוא קרבן שהקריב התדה"ר ורתוי לדעת בחיוב זתן הקריבו כי תין נוכר כפ'. ועוד לתה לא היה לרתין בעשם שתותרו ותיבב לה' תפור פר שהקריב התדה"ר שיורה כי לא אלם היה קרבנו אל התדם . וע"פ דרכנו נפיש לב אל פתחנה ז"ל (תולין דף ס') בתמרו ג"כ שהקריב התדה"ר קרבנותיו קדתו לפרפותיו . שאתר תקרין תפרים . תפ ענין הקדימה הזאת . ותפ הוא תולם אל תתר התומר פר שהקריב התדם הרתשון קרן אחד היה לו בתמתו שאתר תקרין תפרים תקרן כתיב . כי הכא לין פשק שבתפשב קרנותיו תולקן . כי התומר קרנותיו קדתות . תורה כי שנים בן . ולא אתד בלבד כדעת התומר קרן אתד :

אך לפשר כי בענין עפשו . לא יחלקו . כ"ש בענין בחיבת סרתו . והנה הפוה שבהן . שבל אתד הוקשה לו בכתוב שני דבריס . (ה) תפ תשרתו אל פור פר התוא שבשחיד ייתיב לה' ממנו . ועוד תפ בא להודיע שהיה תקרין תפרים . כי הלא בל הפור פר הוא . ודעת התומר הר זתן כי בא הכתוב להשיב ולומר טעם אל תפ שייביב לה' תפור פר אל התדה"ר . תפני שהיו קרפתיו קודמות לפרפותיו . כלתר כי בא על זה . כי קדתו עיהותיו להזק בחפלו . לפרפותיו שפא שיתני תפרפו . תפמ"כ לעתיד כי לא על קדימת שן יהיה ודעת התתר הוא שהכתוב זותן טעם בדבר התברת . והוא תתין תתומרס ז"ל על תילו אל יתק כי אני קרניו הוציא . תתד לפופר אל תקן תורה לזתן זה . ואל יתין לפופר בפופר גדול לע"ל שיקטא בפופר גדול :

ונבא אל העניו תמר ותיבב לה' תפור פר אל התדה"ר. כי לא הוציא זכות הקרבן הזאת לזתן זה . ולעתיד . כאל יתק . כי תם קרן תתת היתה לו . שהוא לסיום לו תילות תם אלא תם ביומו . עד תתק"ל שבא וע' שבא שתרז"ל שבשאתו תהלף לדוכות שלם . תך לא הוציא בם לע"ל . וגם זה תהטעם הקודם כי בא על שן : ובזה נבא לענין הכתוב . כי תה' יפא הדבר . תתר בתתא . לבאתו להקריב הקרבן להתיך לו . ול"פ דרכו תורה לו הוא יתברך גודל עוותתו ותסרו עם בריותיו . וכי לא היה לגערו בלה בוסף . וגם לא להודישו שהיה תופיו בהתלם . כי תם לזתן לו קו לקו אלתו להקריב קרבנו . ותתר לו שיבך תע"ש להקוס בפרפו

כפרתו לאבר לוקח ממנו . הוא מקום סמוכה שבהר המוריה . ומשם יעבוד עבודה . הוא הרבון שור פר מקרין מפרים שהקריב . כמותע מרז"ל . ובזה נמצא שעבד את האדמה כתורת ועובד לאמימה להקן לאבר מלכיה ה' בחומו מלוחם האדמה בעבורך שהם ע"י ניסוי הקרבן במקום בפרתו . כי שם שפע קדושה תמיד . הוא שער השמים . וז"ל לעבוד את האדמה לאבר לוקח ממנו כי ממקום בפרתו נברית שע"י קרבן זה בתשובה יתוקן בגד מה . ולא הניח לו שהיו נילוסיו נמוגים . והנה השלשה על רומו על מדם . היה לאחור את"כ :

אמנם הוא יתברך גילהו שלא יבוא עוד . וז"ל ויגרש את האדם . ולא שאמר לו בפניו שלא יבוא . וז"כ לוך היו הגילוסין . שלא הוא . כי ויבקש מקדם ע"פ כו' ואת לשם האדם כו' לשמן בשיבוא לא יוכל ליכנס . וזהו לשמור את דרך כו' וזהו ויגלהו כו' ואת"כ ויגרש כו' כי אחלה שלהו ואת"כ כגילהו כמדובר :

ד א והאדם ידע את חוה אשתו כו' . האם היה ידוע יאמר וידע את חוה כו' ולא והאדם כה"ג הידיעה . והנה אשמעך ביעוז רז"ל (כ"ר פכ"ח) לאחן זה . כלומר שאחלה שיהם שלא לאוליד בניהם לגיהנם. ואת"כ ידע שאחר כ"ן דורות עתידין לקבל את התורה . ואשמר יצא לשם ז"ל מאספר כ"א של ה' תיבות אלו . מאת"כ אם היה אומר וידע אדם . כי וגם אומר היה היה מיותר . ועוד כאלו לשיש לב שהגלוי יאמר ואקרא שמו קין . וכן בהבל . אך בלו' ואלד את קין . ואומר לה אחזו את הבל . כלומר מלשיהם היה עודע . שם כל אחד מעשה ידיו . הלא כמו זר נחשב . ואם על אומרה קניתי כו' מקנת קין . הל"ע אחלה ואשמר קניתי כו' . ואת"כ ואקרא שמו קין . וגם מה היה שבהבל לא אמרה דבר . ועוד ע"י מה היה הקנין שקנתה אים . ועוד אמרה קניתי אים את ה' . הוא כלו' מיבן . וגם למה זה בתר נעבודת האדמה . חה בלתן : אמנם הנה ידענו מז"ל כי בחים ואפס ים הפס י"ם . י' בחים . וה' בחסה . בשזוכים הפס בניסיס . ואם לאו טומל הוא ים' ה"ד מהחים . והי' מהחסה . ובאמרו את אם כו' . והנה שם זה היה בין שניהם בתו' לזאת יקרא לחסה כי מחים לעקחה זאת . והנה בהעומתם בנר נשחלקו ב' וה' מחים ואחסה. ולא כאמר מהס רק ו"ה בשם הוה . וז"ל והאדם שאת ו"ה היו ביניהם כשידע את הוה לאחתו בלבד . ולא ה"ו ס"ל . אלא האכיר הוה . כי בה הן הבי לוחיות . ע"כ ואחד ואלד את קין שפשת האחרון . והנה טלד הוא ותלוחתו שהם חים ואחסה . וזהו לבני אחו את קין . אז אמרה את קניתי חים בזם כו' בין השל"ך והבי"ן וגם את תלוחתו שהיא לשה וכה ס"ה . וז"ל קנ מי חים וגם את ה' . שהיא תלוחתו שנרחשה בחת . וא"כ היאה הרי השם שלא . חהו אומר את ה' . ומישר מאמרה קניתי אים . וגם את שהיא לשה . הרי השם שלא בד' לוחיות . אז יאמר והאדם ידע כו' כי הנה בשן האדם ואשתו . השמש שמת עמו סיוד בין י"ה ע"ה של שם . וכן השער שעל כן אמר הוא יתברך כי יד על כס יה כו' כי לא יחארש הוא יתברך להתאחר . עד יגמר מנשמלק עשוה מלד הנחש הראה כעודש . וזה לאמרו והאדם

ומה שיכתו נקראת שם שנאמר ויולד ממנה לשבת את העמים. יאמר נתמהי כי קיבתי שם שהוא עם ה'. הוא יתברכו שידבק אל ה'. והוא זה הבן. כי את כמו עם:

ג **וידני** מקן כו'. רלוי לשיש לב מה נשתנו מהוחיסם.

זה מסכי בהמדמה וזה מהנשמה. ואם כל אחד ממלאכתו הביאת למה נאמר קין. ועוד תאמר והבל הביא גם הוא. כי תאמר נס הוא. הוא מיותר. ועוד לאמר אל הבל ואל מנחתו שהש"ל אל מנחת הבל. וכן תאמרו ואל קין ואל מנחתו לא שעה. כי תאמרו אל קין הוא מיוחד. והב"ל ואל מנחת קין לא שעה. ועוד תאמר ויפלו פניו כי אין נפילה פנים לדקה בדבר זה. ולא עוד אלא שמהלקן הוא יתברך לבניס נאו' למה חרה לך ולמה נפלו פניך. ונראלה הכל דבר אחד. ועוד תאמר אלא אם תטיב שאת כו' היך הוא וה נחינה שעה אל שתאמר למה חרה לך כו' ואומרו אם לא תטיב כו' אם עניו תאמרו לפשוט כו' שנכשיל הוא. כי תחלה הוא הפחה חטאת רובץ בעת הלידה. ואת"כ הוא תה שלא ייטיב. וכן תאמרו ואליך תשוקתו ואתה תמשול בו.

שסס דברים משולני עניו. ושעש. וקבר:

אכנם הה שנאמר אבר יובא לב' אין היא יכול להביא דבר לאוי אליו יתברך. כ"ל אחר את נפשו יחא. וע"כ נהקריב קרבן לה' לריך לחדש בלבו כי את נפשו היה לאוי לזבוח. ולשחוט. ולשרוף. ולאולי שיהא בו הוא יתברך כאחר היה הפן בילחק. ובכלל הדבר יכוין בזבוח את השור או את הבש' כאלו את עלמו הוא שוחט. ומנחח. ומזרק דמו. ובשרף על המזבח. קרבו. וכרעיו. והלבו' והוא אלאו מלמד שכאשר אדם כי יקריב מכם תחלה בשוב שתהבאם את עלמו קרבן לה' כאלו את נפשו הוא מקריב. ואת"כ אין הבהמה הקריבו את קרבנכם. כלומר קרבן על עלמכם. ומרכה הוא כאלו שני קרבנות קרבים יחד. הוא ובהמתו: ונבא אל העניו לומרו כי קין הביא מפרי האדמה. והוא כי הוא למה שלא היה יחרוו. דק על הלומה כי היה עובד אדמה. ולא הם להעדיף על הב"ח ע"י כשרון וכשלות קונו. על כן הביא לומה. שיש שלא הביא את עלמו כדרך מקריב קרבנות לה'. אך הבל הביא גם הוא כלומר שלא הביא ב"ח בלבד כ"א גם הוא. כלו' גם את עלמו כי תחלה הטלה בלבו כאלו את עלמו הוא מקריב עם זבוחתו נאלו ותלבנן. נאלא כי הבל הביא שני קרבנות. את עלמו. ואת נהאחא. ותהו ויפע ה' אל הבל ואל מנחתו. והנה היה לאוי לכתוב תחלה שלא שעה אל קין שהקריב תחלה. ואת"כ יאמר שאל הבל ואל מנחתו שעה. אך יהיה כי בראשם קין כי שעה אל הבל ואל מנחתו. כיון גם הוא לכוין כאלו מקריב ח"ע ולא שוה לו. כי היה מלוה לאנשים מלומדה. וחנו שאחר תאמרו ויפע ה' אל הבל ואל מנחתו. אמר ואל קין ואל מנחתו לא שעה. מו ויאמר לקין מחוד. ובכולו לכלל כעם בא לכלל שעות. והוא מחאחם ז"ל (עיין בח"י) כי נאחקר ואחר ליח דין כו' וליח עלם כו' ולית מגר טב כו' והנה אין ספק כי האחקר כך מחבד נפשו ומסיר ואפיל שלא תלהים אשל פניו. וז"ל ויפלו פניו. כי הנקלה פנים בעשם הוא בעיני. נאל אמנו. ויאמר

ה' אל קין למה חרה לך כו' לומר הוא חס תאמר למה פנעשם עד נדר נפלו פניך. הלא תעשה כי תהעשם החטיאך. לך תשיקלה דדינה פיכלה. למה חרה לך שש"כ נאשך כיום עליך תביעה לחחרת. ואיה ולמה נפלו פניך. שעשיחם מחים מהלך ואיבדה נלם תלהים. כי לחבר האדם בשעניו הלוי שנאמה לחבר תביא. ובעשם על שלא קבלחי. לויך שלא תיפה. כי הלא אם תטיב הביא ואכשיר מעשיך הוא הפלחה והמנחה. כי שומע תזכה עוד. כאמאר שמאול ע"ה (שמואל ל' ט"ו) הנה שמוע כו' ואוח כי שמיעה מרחוק וקשבה מקדוב. כמ"ש ז"ל על האיזו האמיס ואשמע שלחך. ז"ח שמוע מרחוק שאוח בקלות כשנון מזנה עוד. לך להקריב מקרוב מוב לשילו מאבד תלים. ולא תשא פניך על שביעת קשם תוב וידעוני מן האדן שהיה עון גדול ותעבור על שון קל כזה שאתה מפייר עמי מלהוחות על מפחתך. כי אתה דע לך כי זה גדול וכשול מהקשם שביעת כי הלא תשחת קשם שביעת מן שהאדן הוא מני ימיד. לוך ושון ומרפיס יהבב שהפגר היה שאתה מפייר. ואיך תמעיר הקל. ותקל הממור: ונחזור על הענין לאמר אם תיטיב. הוא שבחת ואמאתם. ואם לא תיטיב אין האמאת מסלקת הטון. כ"ח לפתח השלש בנאחך ממנו השבחת רובן. כי הקטיגור שעשים יבקו לפניך לבלעך. ושד תודיעך כי כל ימיך תליך הפוקדו להחטילך. כי שביבה גוברת שביבה. כי האמהים הנעשה בשביבה. הוא מאמיד לפחות לעשיח יותר. לכן ואתה תשלוד נגדו שאמשול בו. או יאמר הלא אם תטיב שבבת ליסבר ולשוב עד ה'. שאת. כי תעלך ואשייעך ואם לא תיטיב שלא הבת ליסבר כ"ח שאתה דרכך. הנה לפחת שפוחחין לך בעניו בא ליעמת שוחחין לו. אל החיילת מליבבל שוד. עד שלא אסייעך ליעמת. כ"ח שפוחחין לך. כי הלא אם אני לא אחגיילך. הנה החפלה שעזית רובן להחטילך כי שביבה גוברת שביבה. ולא האחין עד בא השביבה ואחר שאבר. כ"ח בשוד שאלך שאוקד. שעדיין הוא הלך ואורם שלא שיח ושלאת בחשך. והוא עדיין בעני שאשאקך שאעשה לאנו. אז ואתה שאמשול בו. שה שאין בין אחר שעשוהו בעל הביח כי אז ישאול בך. או יאמר הנה לפבר החעלל שלשוב בחשובה בחשבך שלא שקבלך. או שאמיד אחהוב את אחיך שלא חשא. יותר ממך בשאתה ובשא. או לסיבה שיח בחמדך כי אחר שיבך שאמיילך שוב לא תוכל לו ואחיר הלוחה להחמיד בשוחו בלאמר בין כך ובין כך שאאחיך. ע"כ אחי מודיעך כי לא כן הוא כי הלא על הלאשובה דע לך כ"ח חביב והשוב בחשובה. שאח. שאני חעלך על אחיך. כי בשקום שבעני חשובה עומדים בין לדיקים גמורים כאחיך יחלין לעמוד שהוא לדיק גמור:

ועל הבחים אמר ואם לא חביב. דע לך כי בעת לפחח האשאח רובן. כי היבר הרע קודם יבוא ויושלם קדם בחשא. הוא בעני ואלך הרובן בפחח הביח לשחול לדקה. ואליך חשוקתו שאחה לו יד. ולכן אישלך כי ואחה בעם שעדין לא שיח ושלאת בחשא. אמשול בו

ולא אניחהו להשחרר:

ח **ויאמר** קין כו'. רלוי לשיח לב שאין בפשוט מה שאמר

בלתי ט ומם עניו הכוונ מומו בעבדה . והנה ע"כ יש מהמר רבוות ז"ל (כ"ר פכ"ב) המרים על עסקי מלת בדה . וי"ח על בהמ"ק הוא . כדי"ח ויצא ילחם לשום בעבדה . וי"ח על החסה בד"ח כי בעבדה מלחמה . ושוד מומרו ויקם קין . כי מהרלוי לח יהמר רק ויהרוג קין חת הבל חחיו . עד שהוכרכו רז"ל (שם) לומר כי מחלה הפיל הבל הם קין וחח"כ קם מהחניו : אך הנה כשכר הזוהר ממרו כי קין היה מסערת דמסחב' . והבל מסערת דקדושה . ובזה נבח לל העניו . והוח כי הנה עוד ידענו מספר הזוהר (דף נ"ד) כי העדות ומדברות הם מקום בליעה רוחח דמסחבח . ממל"כ ניישוב . והנה הוח יחנרך חחר לקין ולליך חסיוקתו . כי כח היל"ע לליו היחה הבוקתו להחעילו . כי עבידה גוברא עבידה . והוח היחל לדבר בכם כחשר כחבנו על חומרו ויחר כו' ויהלו פניו , הוחה עבידה חגבור לו לחרוח . חלח שכעת בלח חעח ר' כפ חחד . עדיין יכול קין למסול בו חלח יחגיללו , חמר חכ' כי הנה ויחמר קין לדבריהם הנזכרים בלשון מבח. בכעב לבין לחמירה . חמר לו כל מה שדבר לו יחברך וכל זה בבחינת חחוה וחבו לומר לחיו כי היה בעת מועל בילדו . לך לחרי כן ויהי בהיוחם בשדה כי קם קיומם בהבת דמסחבחת' . לו ויקם קין חהיה מסטר' החיח . קם ויונבר על הקדושה בחשוורר עם ילדו . הוח מבן . הוח יבר הרע בחלבושים החיח . ויהרגהו על קנלחו

חשר קנה . כי לל הבל ולל מנחתו שעה ולח לו :

ט **ויאמר** ס' כו' . ויהי לשים לב נחו' לי הבל ,

כי מה ז' שחלה שילחה כשהן פחחין פיה לומר לח ידעתי כו' כמה בחינות יש , כמסחבק היה הוח , ומהחלם היה לו לומר מה עשית . ונם חלת לחיך מיותרת . ועוד לומרו לח ידעתי לין ילליך על עלם על דבהו ממנו יחברך יפלח כל דבר . ומלח הוח יחברך דבר עמו למה הרה לך ולמה נפלו פניך . היחכן בלח יעלם על נבו . כי מי שידע בחרה לו לח ידע בהרגו חת לחיו . וגם מהרלוי בהניח מ"ח לה' מפרי החדמה . ומה עלה על רוחו בלילה הבחה לילה יקרייב לו מנחה . ועוד לומר הבוחר לחי לחכי . לין זו הסובה לבלחת היה הבל . וגם בכלי לומרו לח ידעתי הוח . ועוד לו' מה עשית לח היה רלוי לומר בלח למה הרגת חת לחיך בפיהם . וגם לומרו דמי לנין בנים . ועוד לומרו ועתה לרוח חתה כו' מלי ועתה . וגם לומרו מן החדמה חבר חלרה מה היח לרירת החדמה ניילמר שהוח חלרור ממנה . ועוד בחורה בחמלים חת החדמה שפלחה פיה . מה פעבה ומה העלחה . וגם לומרו מידך הוח מיוחר . וגם היחכן בהיח בנחה פיה . ועוד לומרו כי חעבוד חת החדמה כו' לח יוסיף לחת כחה לך . ועוד לחה נחיחד לו עונב זה . וגם בימים נע ונד . ועוד לומרו כן נרבה חחרי היוח כו' כי זה לח היה . כי היכן נחנרש מעל פני החדמה . ועוד לו' ומפניך לחסחר היחכן ממפניו יחברך יסחר חים . ולילך לחר כל מילחי יהרנני . למה ילילך ניילכרוהו כל מוקלו . ועוד לו' לכן כל הורנ קין לחלר ניה הנזכר לו' שבעתים יוקם . כי הלח ילילח מדברי לחך . בחוח כי רז' דורות יחריכו לקין . כלומרו כי

פיה לקבל חיים קבור בתוכה ממנו נברא העולם היה נדם נפש הרוג. וזהו אמר פלמה כי' לקחתה ממנו דמי מחיך שהיה עתידה כשלמה כי תחיך הוא. וזה בח לא מידך. וע"כ כי מעבוד כי' לא המן כחה לך להועיל לך לחם ע"י עבדתך לומשם. וע"י בן נא ונד כי' כי לא תהיה דר במקום מיושב. כ"ל נע נולה ממתקום למקום. וגם בכל מקום אשר פנלה שם. לא תנוח בו בזמן אשר תהיה נר שם. כי אם נד ומטולטל במקום מיניה ובניה. כי אלו מתקוממה לך כי עשית פרי חיה ברעה. ויאמר קין אל' גדול שוני מנשוא. והוא כי הבין בלתרנו יתברך ועשה. שהוא ועשה טרם שובך בתשובה. ע"כ התודה ואמר גדול עוני מנשוא והוא כי דרכו יתברך להעניב רחמן רחמן עד עון שליחי. אמר היה גדול שוני מנשוא ובטול עד השליחי: או יאמר כי הנה אם העון הוא גדול. גדולה מאד רחמנות ומחילתו יתברך. ובמה יודע היותו יתברך שאת עון אם לא בחיות העון גדול. כמחילתו על פ"לה' אלהינו הרחמים והסליחות כי מרדנו בו. שמחה יודע כי לו יתברך רחמים וסליחות. אם לא בהגיע לחמחילו אל גדר מרך. לזה אמר כמחילתי גדול שוני מנשוא. האם יותר גדול העון אלי מנשוא מחילת אלך. לא יתכן כי כח המחילה אלך גדול ורבי. ואחר ראיתי לאמר הן גרשת אותי כו' לומר שהי לשוא עתיה לי לאות בשולם היה ובמוה"ב בדברך זה. כי הן גרשת אותי מעל פלוות פני האדמה. כי תהיה תח ונוע בארץ בקבר. ומי יתן ולא תהיה נדון לחבר מותי. כי אלא תפניך לשאר בחרני כן. כלומר לא כן הוא כ"ל לגיעה שאול הבך. ופיהים ואמר מה שלחרתני שעל ידי גרשך אני מח בשולם הזה. הוא כי הנה והייתי נע ונד והיה כל מוצאי יהרגני. בתוכן כי תיבדתני נם מהשולם הזה. מלבד השולם הבא שאם עיקר השגת. או יאמר הן גרשת אותי כו' כי הנה היו דרים תח בהר המוריה מקום שער השמים. כי שם היה מקום שהקריב בו אדם והקריב הבל בכורות צאנו וחלבהן. וכמלא שהוא היה זה. והוא יתברך נזר עליו יהיה נע ונד בארץ שנתגרש משם. וז"ל הן גרשת אותי מעל פני האדמה. שהוא שער השמים על כל האדמה. כי זכות המקום היה מועיל לי. וגם שפיך לשאר מחור פניך. כי כלם תלוים שר משני כשהוכר בתי ויפלו פניו. וע"כ והיה כל מוצאי יהרגני. כי לא נאמר ומרלאכם ומחכם יהיה על כל חית האדם. רק לשאר בו כלם תלוים על פניו כשפורש תלוי:

וז ויאמר ה' לכן כו'. הנה המחרגם ורש"י ז"ל פירשו שבעתים יוקם כי ז' דורות תלו לו שיקום. והנה לפי זה אומרו כל הרוג קין הוא שיהלל נקם. וכן פרש"י שהוא כשמחיל להנזים וכלתי נומר הנזילה. לכן לחשוב כמה בידענו מרז"ל (ב"ר פ"ו) כי לכן הוא שבועה. וזה אפשר כי השניע הוא יתי לא כרותיו על יהרגוהו וז"ל לכן כל הורג. כי יהיה אומר שבועה שהם כל הורג קין. והשתא כי ככר קין שבעתים שהם ז' דורות יתריכו על הממו. ועד הזמן ההוא לא יענו בו מלי יפקו תח אשר עותם. וכן הי' כמחז"ל שחלו לו עד המבול. ועליו נא' ויומח תח כל

היקום שהיה תלוי בקרפן. והנה מזאת בחיות היה מתיירא. (ח) מכחות הכוזב שהסופות בעולם. (ב) מהבעלי חייה בחיות רעות ודומיהם. ע"כ על הא' אמר לכל כל הורג קין כו' ועל הב"ח אמר ויהם ה' לקין אות לבחתול ממח תלהים עליהם. ואמר שע"י התשובה שבב. שועיל מהלה ויסיבו ממנו הנע. ובאמר לד. בחתחים ז"ל (סנהדרין דף ל"ז). ז"ל ויבב בחרן נוד בי' וייהי לפי פירושנו כי הנע היה שלא יהיה יושב במקום א' רק מטולטל. ונוד הוא כי נם במקום אשר יעלה לא יהיה מיושב בו. רק נד. ויאמר כי עתה ויבב בלי מלטול כ"ל בחרן ההוא היה נד מיושב ונה. ואפשר כי שהות שבם לי. הוא החות ו'. וע"כ ניחנה במלה נד ונעשים נוד ויהיה על כי נתעתד לבא ביתר. שנקרא יהרו בו' יחידה. ואפשר היה במקום קדמם עדן למען יזכור מגידהו בעדן נן תלהים אשר תיבד בדעתו. למען ע"י כן יגמור תשובתו. או יאמר ויצא קין מהיות לפני כ'. שלא היה ה' נגד עיניו לעשוב בתשובה למעשו. כ"ל קדמת פניו על מהכת השכר שבעדן. וע"כ שועיל לו שחני שביעל ממנו. עכ. ובאמר נד. חטו ויבב בחרן נוד קדמת עד שיבב בחרן נוד על היותו קדמת עדן. ולא בעזל הוא יח' נם לח הנד. כאשר ביעל הנע. על שלח היה קדמת ה':

בר בי שבעתים כו'. מרז"ל (שם דף ל"ח) כי לפך היה סומא והיה חוסם הקשת לעזר ליד היה לו עוף וילד לפניו ואמר הילד שהיה רואה נגדו ליד והיה אים והיה אחן והרגו. ואמ"כ כשהודע לניו שהוא ויפפוק לח כפיו ומיעך רוח הילד שלפניו בין שתי כפיו. נמלא שהרג סוגג והיה מתגלל לנפיו על יפרכו ממנו ואמר כי' דורות תלו לקין. ולניו יהלו שבעים ושבעה. ואפשר יש לו בחשבון הזה כי הנה קין חשב מיד והוא חשב סוגג. ועלה כדעתו כי עשר ידות לחיוד על הסוגג. ע"כ יהלו לו י' פעמים שבעה על מה שהלו לקין ושוד שבעה על שיהה קדוב לנהוג כי היה שומע ומינו דומה לסוגג זולתו. וזהו כי אים הרגתי בפצעי פלע שבי. כי סומא אנכי. וילד בשביל חבורתי שעשיתי בחיה. שכ"כ הרה לי מלד דלמת חבורתי שקשקי כפי.

ופנעו בילד ועל בחיה אי יגרע מסוגג:

כה וידע לדם עוד כו'. כאמי לשיח לכ מה ענין לומר שם לי ולא לחר ונתן לי. ועוד שיקרלחהו לפי זה נתן כי נתן לו ה' זרע לחר. וגם לחה לחמרם זרע ולא לחמרה בן. ועוד כי כל שמה לו בן ונולד לו לחר. לישנה יוסף לו שם על הורלחה שביקש חתת המת. ולכל כל בן הילוד הוא בשבי עלמו ולא בחקוש החתר. וגם לומר שחת הבל הוא מיותר. וכן לומר כי הרגו קין מה צורך להזכיר עון קין פעם לחנת בחיותו בלתי מדבר בו. וגם לומרו זרע לחר ולא לחר בן לחר. ועוד לומרו כי שת לי ולא לחר ויקרל שת שמו שת כי לחר חת לי לחלהים כו': אכנם הנה שת ידענו שהוא הבל. והנה הוא זרע על לחר הוא על קין. כי לניו היה מנע הדבר ע"י יסוד. ע"כ לחר הנה בסנולת חיות החת. הוא הקם זרע לחמיו. לף עתה שת לי לחלהים זרע על לחר. שהוא על לחיו על הבל. ולחזו הבח

המיוחד לנח. שם לי אלהים בניכוסו. כי הנח זה כאן הוא החם הכל. כי הוא הוא שנח החת הכל הת'. והטעם שעמו הוא יח' כי ולא היה מלחמו. הלא הוא כי הוא ברנו קן. ואיך יזכה מי שברנו לשוב להכיותו לעולם. ונכן נח בת'. כי אמר שם לי כי אין הדבר תלוי בהמירתו. כ"ת מה' יעת הדבר לנלחי נלגל זכות ע"י תיב. ומה גם שיהיה על ידו. וע"כ קראו שם בניי"ה השו"ן ונח בקמ"ן. לגזרת נב' נקודות נפרדות תל טוב הכל נפרד

מקין לגמרי. ונח ביבת הלפתון ע"י הפני:

כו וישת גם הוא ט'. לומרו גם הוא. יאמר כי מידע לו גם הוא בחכיו שנולד תח קין. כי כן היה תעם כי לח נעשה כחול תלילה הקריחה בשם ה' ודבקו בת"ג. הת' זה ספר תולדות תדם כי' הגם תומרו זה ספר הוא מיוחר. ועוד הכל הספר לינו תולדות תדם. ותם פירושי על תה בתספר התאך ת' דוכות. מי לא ידע הכל תלה כי תולדות תדם התה. ועוד תומר ביום ברת כי' תם הוא שהיו תהולדות ביום ברת. הלא תמ"כ היו. ותם הוא שכיום ברת היה בדמות תלהים. פשיטת. ועוד שכרי נכרת בגלם ובדמות. ולמה לינו מזכיר רק הדמות. ועוד לומרו ויברך תותם תה שהוא הסך הספור. ועוד לומרו ויברך תותם תה טוב לחומרו סה. ובקבץ תותם תדם. ותהיה ביום ברחתם: אבנם תם יזכיר י' דומות שתלדם ועד גח תבר לא השמיל תדור הכני. רק תבר היה לדם בן ק"ל בנה. ותחבר שהוא יתברך לא תה ברת תת עולתו. תה היה עושה תיתת שהיא עד היום הזה. ותם היה עושה תין תתולדות קין. כתרשתי. והנה הקובי היה תהחיל תעת ברת תלהים לדם זו פרנופין. כלתי תוכן להוליד כי לין יהדוג. לך הנה עיקר תולדות הלדיקים תשת"ם ותלקי התורה. כמ"ש בספר הזוהר כי ת"ח שתת לא היה צריך לייכם תת לבתו כי תורתו הוא תולדותיו וכעניו בן עזתי שהוליד. והרבה תורותיה. וזה יאמר הנה אה ספר. הוא ספר התורה היא תולדות תדם. וזה היה הענין ביום ברת תלהים תדם בלא שתת בעבדו להיות קיום בחיים. כי הנה נותני דמות תלהים עשה תותו. כי לח תולדותיו לא היו רק רותמיים. הם תורות ספר התורה. כי הוא רותני דומה לקונו. וזהו דמות תלהים עשה תותו. וע"כ לא יאמר לנח כי תין הענין רק על הדמות לו יהב' עתו. לך ת"ת זכר ונקבה ברתם. כשהפידם ביהוי קיימים נמין. ויברך תותם ברו ורבו כו' ורבו כו' כשהוא ביהוי לדיקים שידם תושלת לתו על הכל. וע"כ גם לח ויקרת תת שתת תדם לפון יחיד. על תחדות כשהוא. הלא בלא היה זה לתם רק ביום הברתם. כי תדם ניקר בל ילין שתת ותקלקל. בתופן שע"כ הלחי תחר שיהי תדם ק"ל בנה תמר שתשבו יקל דבר הנון. כי לח ויולד כדמותו כצלמו כו' וע"כ לא נתנה רק תחז. לו יאמר תבין זה שבת בתת טעם תל התילו תשת. ולח תנה זרע קין תנוך עיכד ותחייבל. ולח עוד תלא בתיו תוה שתוב תיתב כל עיקר כתונה סדר תולדות תדם. רק בתזכיר קלתם לתעלה כלהחר יד. לח"ת זה ספר שתני הושר. תם תולדות תדם תחייתסים עליו. תפת"ל קין שהיה

תם"ת תפלח זאהבת נתם. וזה תלו תיום ברת תלהים תדם. שכיום ההוא טולד קין והבל הוא שם היו תלה כנבד לנביו לימטת. כי שלח בדמות תלהים עשה תותו הבך קין שהיה דשהו דמות חנוני. ות"ת הלא היה ט' יח' להיותם שלא יהיו בעלי פירוד כל יקום קין לנהוג תח תאיו. ל"ת הנה להשבריתם בתחדות לח ברת תחיים רבים. כ"ש זכר ונקבה בלבד ברתם וגם לקדם תיכוסם ויברך תותם. וגם להקנות בהם תחדות ויקרא תת שתם תדם כי ע"י הבנה זו גם בניהם עדי עד יהיו בעלי תחדות. אך לח שתמיד זה רק ביום הברתם ולח כל היום כי לח לן כבודו עתו כי תיד לקלקל תחדותם. וע"כ תה שהולידו עד ק"ל שנה בהם לשבר יפתו תקין. לח נתו בספר תולדות. רק תשת. שהיה בדמותו בצלתו:

כט ויקרא תת שתו נח לאתר ט'. הנה לח ידוע רק נח זה ינחתנו. תו נחתנו זה ינחתנו

כתו שהזכיר"ל (ב"ר פכ"ה). אך לזה נשים לב תל בלתי תומרו עליו ויולד תת נח ככל הקדמונים. ויולד תת תמים. ויולד תת קינן. ותין לומר שלח הזכיר שתו עד יפרש שעשה יקרא נח. שהרי נח' ויולד תת קין ותת"ח תומר קניתי תיש כו'. וכן נשים לב תל תומרו לשתר. ולח תתר כי תאר זה ינחתנו כו'. לך יכון כי תתו שנהה העולם וכשי הגרוש לח נעלמה ידיעה תתוכן הדורות. וע"כ יתכן כי ידע לתך כי נח הוא ינבדו ימת. כי כל אולתו יתחי תן העולם. וזכו ויקרא תת שתו נח כ' לך לח שתר נגני תדור שקראו נח על שהוא ינבדו שתם. כי יקראו עליו תאר כת"ש רז"ל (שם ס' ל"כ) שהיו שניהם נשח בתח' שהיה שעשה תתיכם על שניהם שהיד ינח תבול. לך לאתר כלומר תה שהכין לאתר בגלוי. כיון זה יתחנו תשתבנו. שניהיו יבוחנו תן התדמה תשר תדרם ס' שניהם תבים יתלבו לחם זה היה לאתר לנולם. לך לח כן לבו.

רק שזה לבדו יהיה ט כשתשנו:

לב ויהי נח בן תתם תלות שנה כי'. תו' ויולד נח בתזל רת שתו הוא תיוחר ויל"ן ויולד תת שם כי' יהיה כי זה הוליד בניה דומים לאביהם. כתי בתל"ן בנ"ר (שם פכ"ו) כי בניה לדיקים היו כשכח תתבול ובניותם נשלו. ותהיה תזנה תכתוב לשתם תעם שלא תשתחר בני נח תה שלא נשתר תתרע שלהי תפי' קנתיים. ל"ת ויהי נח בן תתם שתות שנה ויולד שכשם כי' תפייטר ולח שוליד עד היותו בן ק"ם שנה. לתמן לח יהיה הנדול בן ק' שנה שלהיה בתבול. לכלח יהיה בר שוכיין כת"ש רז"ל שם, כ' כי היו דומים לאב. ות"ת ויולד נח כתד בר ויהי כי תחל האדם כו' עד סוף הפרשה תעוכם בתחלת פ' נח בשי: ובבשורה ו' שבוקים על פ' תיבות שתוכות תכ' שהיתה כל תחד תכן. (ה) נח תת שם תת חם. (ג) כי נם זה לך בן. (ג) כי יד על כס יה. (ד) ע"כ לח בת תל שלתו שתלך. (ה) גם לי גם לך לח יהיה. (ו) לתן זה כ"ל רע לנ. ויהיה הכתי כי הוא כעין זיכוח היוה"ב. עם סיפה"ם. כי היה"ב תומר לאחם נח תת שם. טתר תעשה נחה הוא בין תת שם הוא יהי תהוא נעל שם סוב. וגם תת חם הוא יהי"ר שבחתת יהחתם בן תלך לוה וגם לזה. ולל תבוא תהרעה הבחת עליך תהשוה. כי

גם אל תירא כי עם זה לך בן. כי גם השון שהוא תרגום. ונעשה לפעמים בן ע"י התשובה. כבחינת מתכבס והזעום נעשים כזכיות. כמאמר רשב"ל (ביומא דף פ"ו). ואל תהום שמא לא תוכל נגד יגרך. כי הלא יד על כם יש נפצע להיות מלחמה לה' כמלך הוא יהיה ל' כי אדרו של עולם הוא כמ"ל. הוא יהיה"ר כי ה' להם לך עם היה"ר עד הסוף בתשובה להשיר האזון לזכות. מסיר היה"ר ומחזרו ע"כ. פתוח על עסוק התורה כן. את נתת בכוונה שיהא התו"ב. לא בא אל שולטן המלך בנ"ע. כי התורה תחתא ותשוב תין שהפיקון בידו לעשות תשובה מסיר היה"ר ומחזר גם לי גם לך לא יהיה שלא יתעכב לא בתשוב עשה ולא בתשוב לי"ת. ויהוה מעטל בעה"ז ולא יקציע לא את תי"ת. ולא את היה"ר. מביא היל"ע ומחזר תין זה כי תש רע לב. כי היום בכל תעשוה טוב ותעשוה רע. לשון יחשב כי הוא עשוה לשון היה"ר ותהו תין זה כי תש רע לב כלו' תין זה בלתי עשוה לשון היה"ר ועשתו. כי שומר נפשו ירחק ממנו:

פרשת נח

ו ח אלה תולדות נח כו'. הנה לנח אל עניו הפרשה. דלהוי לפיס שכל ושכין בתקרת בשלמי פרשה שקודמת. ובשפה דברי פרשה זו. (ה) בתומרו ויהי כי תהל לחדם לברוא כו' וגנות ילדו להם תה בלע תשולש זו. ותי לא ידע כי בנים עלדו להם כבנים. ותם הקדים של תם שלמר ודלתו בני התלטים תת בתם כו' הלא תבלי תזכיר כי בנות נולדו להם היה תספר לתומרו. (ב) תיך יתקשר תומרו ויאמר ה' לא ידון כו' אל ענין בני התלטים. (ג) תומרו לא ידון רוחי כו' תי זה יתון זולתי רוח תלטים. ושירושי התפרש' בלתי תתיישב על לשון התקרת. וגם תו' לשולש בלתי תפייסב. (ד) תומרו בשגם היה בשר. על היסוד דבר תוסיף הנגם. (ה) תם ענין תפיסות תומרו הפילים היו בתרץ תל תקדם. ותם יתן ותם יוסיף כי נדע תה שלתרי כן יבתו בני התלטים תל בנות התדם וילדו להם. ותפשה הגבורים כו'. (ו) תומרו וירא ה' כי רבה רעת התדם. כי תפסוק זה יורה כי כל בשרו הוא על תין התדם לבדו. ותם תהבנתם כי עשתו תת התדם בתרץ. אם בבחינת התלטי נכנם בתדם לבדו. בתומרו ויאמר ה' התחה תת התדם. ותח"כ יתן בבחינה ותם ושף הבתים. ותברתי יתתי ויאמר ה' לתחה תת התדם והבהמה ותם ושף הבתים. לך תתומרו לתחה תת התלטי תבר בתרץ תעל פני התדמה ותזר והתהול תעין התדם תזכר בבר בתו' תתדם עד בהמה תחר בתדם בבר תזכר. נראה שאתר תומר ותזר לתתחיל בניח ותתו, והוא הפך הקודם. (ז) כי בתשובה תמר ויהוה ה' כי עשה תת התדם. ותח"כ תמר כי נתחתי כי עשיתים. יורה כי על הכל התנחם. (ה) בשהיתים הבתיבים זה תת זה. כי תחלה תמר תחתה תת התדם כו' נראה בגזרה הבתתו יח' להבתיח תת כל תבר בנח. ותח"כ

תאתר ונח תצא תן כי' ותבילו בשועל ותח כל זרעו. ותיך עשה הפך גזרתו. (ט) תומרו תלה תולדות נח כי' כי הלא תולדותיו תוזכרו בפ' הקדמים. (י) שהיה רתוי לומר בם חם ויפת. (יא) תלא תים היה תיותרת. וכן תומרו בדורותיו ולא תמר בדורו. כלו' כי תוקף רתיתי גדיל בפני בדור תזה. ולא תמר לשון רבוי. ותם יעין תומרו תם התלטים תתלוך גם. (יב) תומרו ותשחת התרץ לפני התלטים. תי לא ידע כי בפני התלטים היה. (יג) תתר תומרו לפני התלטים לתם תזר ותמר וירא תלטים כו'. (יד) תומרו קן כל בשר כי' לתה בניות בקשה היתיבה. וייחס כל השוגם תל התתם. (טו) כי הלא תרז"ל (ב"ר פ' כ"ו) כל תקום שתתה תול' שתם תגדלטתוסיות בתה לשולם והוזכרת רעים ובוזים. ת"ל תיפה תיך בשתר נח ובניו ותשתו ושתי בניו. ותין לפשיב הקובי הזה עב הקודם תלו לתתר כי התלטים עשה לבלתי התום גזר דיום תלח על הגול. ולא על הזעות. למען השליך שתרים בתרץ. כי כל זה תימו שוה להניח לם נח ובניו. כי הלא לא נח' כל תקום בשוטים דין על הזעות תלח כל תקום שתתה תולח זעות. שתורה בתלבש כי גם תלח יתתם הגזר דין על הזתה רק בהתלתה לגד בכלל שטוחה. תפשיק להניח תגדלטתוסיות והוזכרת רעים ובוזים. (טז) תומרו תפניהם. שהוא בלתי תוגן. (יז) תומרו ושתי תגני תביא תת התבול. כי תלת ותני תיותרים. ותהרתיו יתתר ובניו תביא תת כו'. (יח) תומרו והקימ והקים תת בריתי כי' תה ערך תל הבריה הזה. ותבה רז"ל (שם פ' ל"ת) תילפו שהוא בתביל השיבוח שלא ירקבו. אבתם ייטוב כל השקוט התלו יטוב על תקודת ההבחה שהבתוב בתתה שתרים תתר לנו על השתרש שבין השקידה על ידו יח', תל הנעשים ע"י תלאך תפחיש. כי הנעשה על ידו יח' תין בה נפתל ועקש. כי תן תל נדיק לא ירבשיע. כי יבתין בין נדיק לרשע. לא כן התפחיש כי תם כיון שניתן לו רשות לא יבתין ושל כן כתתר ה' לתה ל יפב. ותתה ותבה תם שקוד יפקוד ע"י תלאך. התדמה תשתה שתתם. כי יתסף עם תתתים נפש תה וביניו. כי לא יבתין בין נדיק לרשע. ותם גם כי גם הוא תינו שלם בדתקו בעצם. כתתתר ז"ל. ע"כ בתר לו יה יעשה תבשע תשתו וביתו. ויאתר לך גם. כי הוא יח' יפקוף וילת בחינת לזכוי נדין. לשון בגיל לותו. תה שלא היה התלאך פשתים תבחין ותדקדק. וג' התה בבחינות תשר רתה תלטים לעשות תשפטו ודינו על ידו. והנה הגם. (ח) לסיוסו הם על שולשו תשר ברא כי תתתרות. (כ) כי שלא התלטים עיזותים תשר קתדנו בבריאת התדם בתרץ. ותתרו תה לעגם כו' בראתתי כי' דומם תבעיתין ובתין תרז"ל (שם) שפשה פניהם לפניו ישתבר ויתתרו לשתר. רתה שפה שופר תליט כי טוב לבבות תדם. והנה התבע תשר דברתי פ יפשה לת הבא. והנה הגם תבעיתין בעניך, תז תתר נתם הוא יפנוך הלא תתם גם תפם לו ים נפשבתם תתת נפשם לעניבי תתר על בתרץ תפשים הלא תעשו כתעשיתם. ויתתרו לת. כי נעשה סיבר בעיני ה'. תז שילוש לפשה לתרץ. ועליו נתשר וילתו בני התלטים תת בשים בתדם כי פוטום פו' ושרשו רז"ל (שם פ' ב"ו) כי הרשו

לעפות. כי ויקחו להם נשים זו מהם חיים. מכל זו זכור. מאשר בחרו זו בכסף. ומהמצה כי להפליג בדעתם ה' ויהי כי החל האדם לרוב כו' ובנות יולדו להם כו'. והוא כי אם להעדר פעולות. היש מעלות ידם בפעולות וזכור ובכסף. לא כנגדה המלחמה כל כך. לך הגה ויהי כי החל האדם כו'. לכל יתעלו בעולמה ידיעת הפליג הוא יתברך בנקבות יותר מבזכרים. למען יחזיקו בכבע נשים בתים מחד בטיבותי היקר. ושם כל זה המה בני האלהים בראו בדרכיהם הרע. ומן נאמר תולי הבנות הפעולות לא יבנו בעוניהם. ונתנו עוניהם ביופי הטבולות. אמר הלא נפשך הוא. כי הלא הוא ויהלו בני האלהים את בנות האדם. הם הבחולות הפעולות הנקבות בשם בנות כי טובת המה. ושם כל זה ויקחו להם נשים מן הבחולות. ועוד לחיה כי יאמר ויקחו נשים מכל אשר בחרו. כי בחרו גם בבשמה. כי מה עושה ומה יופיה. כמאמרם ז"ל מאשר בחרו זו בשמה. ויתייצב בזה מותרו נשים. לבלי ערך. בהיה די יאמר ויקחו נשים מכל אשר בחרו. אך בין להפרים בין בנות הנזכרות למעלה בהן פעולות. נשים שמזכיר חמ"ב בהן בחולות. וגם מותרו נשים ולא יאמר לנשים. הגם בזה היה זכות לבני האדם לבלתי הבחית הכל. כי היה מקום להשקים המקבילים. (ג) והוא ע"ד מאמרם ז"ל על אדם וכשמה מוציא ה'. אדם בזכות בשמה כו' כן גם היה הוא יתברך מפחית כל האדם. אלא מה נגע אחרי כן בשמה ורמש ושף השמים והלא לא נברלתי אלא בעבור אדם. ואדם הין. על כן גם השה יפגרו. וגם אחר"ל כי גם בשמה והיה מוקשים לנפחים מין. לא כלם היו. כי הלא אחר"ל (שם ע"ב) כי כל הבעלי חיים הבחים הל גם היו מלוכש אלא נתקנו לפחים מין. ועל מעמד ג' הנשמים האלה. ויחס ה' על שלמו ובשחיר שחריה בהרן: ונבא אל ביאור הכתובים והוא כי אחרי הומרו דשם בני האלהים כי לקחו להם נשים כו' כי הרבו לעשות בשפה חיים. וכזכור. מיד ויאחר ה' לא יהין רוחי באדם. הוא המלאך הנקרא רוח. כד"א שמה מלכיהן דומות. לא יהיה הוא הדין והפוקד. אלא לחמשר לחם האדם על מלאך מבחית. והטעם הוא לעולם. כלומר בשביל השלש שהיה למ"ד בעבור. לכל ימחית הכל ויהיה שלש מכוד. ושוד פעם בני. והוא בשנים הוא בשר בשביל שנם הוא האדם הנזכר. וה"ב לא הפלה ולא מופלא רבשם בני האדם. והוא הטעם הבני מהשלשה שהזכרנו. ולא שוד אלא בהתריך להם שוד מחץ ושברים שנה. ואהו ויהי יחיו כו'. ופ"ח אם למד עליהם זכות חשם ק"ן מהשלחים בשבילנו להרשיע מבני האדם ה"ב חיסה למה עשית מאד עמהם יותר מלחים ס. כי בני אדם הלכלת ק"ב שנה. ולבני הבשיעים עד בנות ת"י. כי אם נמלאו ושם היו תחומן בני ות"ת. ע"ב אמר נהפוך הוא. כי הלא לאדם הלכלתי י' דורות. ושוד ק"ב שנה. ולפילים אני דורות בשבד. כי הלא הפילים הם דור למטן מאר נפלו מן השמים. הן עומם היו בתרן בימים הרם. וגם אחר"ב מהרשה מהם בכתוב הזהרן. הוא מאר יבחר בני האלהים הנזכרים. הוא דור

ויעבו

רשמן. אל בנות האדם וילדו להם שהוא דור בני. המה הגבורים אשר משולם תובי הכסם. כי הם הנודעים להם בן המה אותם הגבורים אשר הלשה נקובי שם בהורה. בת בן כי לא התריכו רק ג' דורות בלבד. המה עד כה הזכיר בני עטמים. ולהזכיר הפעיבי הקדים והמר המה מה שהלשה הרם לחייב אם השולם לא על הבלית היה. רק כי לכבד רעת האדם כו' וע"ב לא התנחם כי עשתם. רק ויאחם ה' כי עשה את האדם בארץ. ע"ב ויאמר ה' וכו' והוא כי אמרו אם אמתה הוא את האדם אשר בראתי מעל פני האדמה. אך מה מעשה האדם אשר בראתי מעל רקע ועד עוף השמים. ע"ב אחר כי המיהו יאמר מאדם עד רקע ועד עוף השמים. ע"ב אחר מאדם ועד בהמה רמש ועד עוף השמים. גם אלה בשאומה אשם יאמר. אחם אין לאדם מה טוב בל"ח ומה לא אחטאו. ויהוא כי נחמיו על כל מעשיו. כי מה אנחנו מעשם לא היה רק על ב"ה מדברים אשר נגמרו. וזהו כי מאחי כי עשיתי. כלומר כי מה שנאמרו. הוא על כי עשיתים שהוא אחם מין האדם. בהיותם הוייתם ע"י עשיה. שהוא נעשה אדם. אך לא אחר בעלי חיים. שנאמר בהם תולא האדמה נפש חיה כו'. כי מה שנא' ויעש אלהים את חיה כו' ואחי בהמה"ב בפי' ואת בקנמן ורמשן. אלא יחלק על לומר תולא האדמה נפש חיה. ובהאחמו לזכזיר ג' הפעמים האלה. פירש הענין ואמר וגם אלא מן כו'. לומר אחד לומה אחר ופשפש הוא יתברך אחר הפעמים האלה. ועם כל זה לא רצה ידון רוחי יתברך היה האלאך. רק על ידי עמו. הוא על כי גם הם אלא מן לימלא הוא בפיני ה'. החולה ואמים בחיעת ופיחות. אחר לא תשובם עין אלאך אך לא בשיני אלאך הבלתי רוחה כמוחו יתברך. ולא יבחין בין נדיק לרשע. וס"ח ח"ב חיפה חיך נאלבו בניו. אחר כי גם אבי אם אלא בזה אלאך היה סוף גם הוא. ואין להאיר שהוא על הומר קפים אבני ק' שהם וגם הגישו לכלל שופטים בימים הרם בכתאב בדר"ל. (שם ב' ב"ו) כי על כן בכם הוא יתברך מעייהו על אח מלהוליד עד היותו בן ה' אלות שנה. לכל ענין הגחל שבגניו לכלל שנתן בזמן האמצל. כי הגה אט ניכון פעם אחד אל זה. והוא כי אם כן גם כל בלי שהם אולם מה הבחותים מבני אדם למה לקו. ואמה אחר"ל בב"ר (שם ב' ב') אני אחריהם אמוהים זה לזה ו"ל בשביל שהיה ואין רשע זה דור המבול. ודאין יפוד שלש זה את. הפוך רשעים ואחים זה דור המבול. ובים לדיקים יעמוד. זה את. אלא חולדות את ע"ל. והנה יהלו שמ כתובים הבאים בחד לדרשם אחם. והוא מיותר. אך לזה נדקדק לומר. בבני אלה חולדות את. אך אולם הקושי הזה שהזכרנו. הוקשה לחם בכתוב לומרו אלה חולדות אחרי שבבר נאחר למעלה. ושוד לומרו את זה בעשים. ושוד אלא לאחר עם ואח רעם. ובזה ניאחר לא יעלה על הדעת כי זכות את הגיל אח בניו. כי הלא גם הוא היה בכף מזוזים אלא רחמיו יתברך כי אלא מן. ואיך יניל גם אח בניו. ע"ב הענין שני כתובים אלו. ל' נאמן יחיד על את. ואחד נאמן רבים על בניו. לומר כי בשביל שפה כו' ונדיק הוא את שאחר ניסוד שולם. כלומר הוא נבחרו. וס"ח ח"ב אך

גילוי בינו מה שאין כן לבני נולחו הפחותים ממיון ק' שנה. על כן אמר כי המה בנדקתם הלילו נפשם והוא הכוך בקצתם והיום ונית נדיקים כו' אלה תולדות נח היה לדיקים. הם בני נח היו נדיקים בעלמם. ומה גם להומים נב"ר פ' הקדמות לזה המאמר. כי מה שעשה ונח מצא חן בעיני יהוה. וזהו אלה תולדות נח. הנה כי דעתם כי נדיקים היו אלא שבאותה בעל מאמר זה היה כי לא הספיקו רק לעלמם. ולפ"ז יהדים הכ' כך ונח מצא חן כו' וב"ח אם גם הוא כוונך למלת חן. לזיך נלוו בניו. ז"ל אלה תולדות נח. כלו' כתוייס להחייהם ולזקקן תולדות נח כי יהדמו אליו ע"ד מאמרס ז"ל אחאיה נח שנצ לשלמה כהבר יכרתו מה בדי ומה בר בעני כו' שאמרה לו יאמרו אם היה כשר בחדמה לאזיך רק אלי. וזהו מה בדי ביאמרו זה נגה על נח בשנ בלשון דומה אליה הבי שאומרו בן פלוני הוא אלי' מהייהם אליו. ועד"ז הוא אי' ז"ל (מגילה דף כ"ו) שכל נביאי שאחר משה ומס אביו יביעהו בן אמון וכדומה הוא נביא בן נביא ואחר אמרו בהולדותיו דומיס אליו. על עליו הוכח ביאור מהכבדות הכתב. ועד היכן יד נדקתו מנעה. לאמן דעה נדר אבר נדמו לו ליעל. יותר מכל פחותי מבני מלה שבדור. ועל כן אמר נח היס לנדיק. ובמעט רבי"ע במריס קול ואומר. נח אשר דמיתי בניו אליו. הדע מה שזכרו אלה לנדיק כו'. ומה שהקו דברי האומר בזה נאו' וביה נדיקים יעמוד אלה תולדות נח. כי בהחיבם אלו נדע תולדות נח ונדקת הולדותיו. ואמר היס לנדיק כי' ביון משנ"ל על אלהבי מיס יהא ה' שהוא מקבלותו. אבדי מי שמהיותו היס יהא לה' ה'. וזה יאמר מהיותו היס לנדיק האיס היה. וז"ל ב דורותיו כי כל אדם רוחה ב' דורות. ל' בקבלותו ואחד נגדלו. לאמר כי בבני דורותיו היה לנדיק שהוא מקבלותו בדור הזקנים בקבלותו. ובדור שקס התחילה. וה"ת היס אבר אלא לו לומה לא יספיק זכותו להציל לה בניו. לז"ל לה שהלילים התהלך נח. לומר כי כל נדקתו לא היתה רק ממנו לה' בניהו וחבותיו. ולא יהא ליבא עמו. ללמדם דעת לה' כאבותם. על כן מי שזיכה לה הזולת באבותם ניעלו אותו בזכותו. כענין וזכור לה לחיס לה לאבותם ויבלה לה לוע מתוך ההפכה. לה נח שלה הלילים התהלך ביניו לנקותו לבד. לא הלילו רק לה עלמו ולא נעלו בניו בזכותו. לו יאמר לה הלילים התהלך נח. לומר ל"ל לוקה בניו דומיס אליו. לומה הוכיח מעיינו שלא יהיו בני שונאין עד לאחר המבול. הלא הוא כי אין הדמיון שלה כי לה הלילים התהלך נח נדבקות בעלה. מה שאין כן רולדותיו לעמדי. וז"ל נח פעם אלי' בכתיב ובזכרה הודה לוי ובאחה האהין לפני הלילים שהוא האחמה זבע הוא זנות. לך זה בבחר לפני הלילים לעדו. ואחלה האהין חמס לעיני הכל. והנה היה להבר וידוע ע"י זו לו ע"י זו. לומר הנה ויהי הלילים לה האהין ואנה נאחמה זנות. כי בבחיס כי וע"ב יהחייב נח אלו נולחו שהוא בעולם שהורגת רעים וטובים. והנה כל כוונו יהבהך בהבר הקדמו. הלא היהה להאחיר לה נח וזרעו. ע"ב לאחרי לאחרו יהבהך לה האהין והנה נאחמה זנות. שיהחייב לבלתי האחיר

פרוד. לאמר לנח הנה קין כל הבר בא לבני. והוא כי הנה בהבר האחר פיהבו אהין כל הבר. הוא האלהך האות העושה קין כל הבבר. והנה נם בחין דורהיס האהרת בראחיהו. אהיס לאהת אלה קין. ונהבת לפי דרכנו. ונהוא כי לאמר הוא יח' הנה על הבר האלהלוחובייה. שהוא האחיהס האחיוחד על הזוה שהולנת בעיס ועוביס. אס טוב הגזל לא היה אחיהס לבלות אחיהי אחיהן בלא לגזור רק על עון הגזל. לך הנה נם על עון הגזל גדל מאד עד שהוא נבדו אחיהס לבלות אס אחבה ע"י אחיהס כמו אס היחיי עושה על הזוה ע"ש האלהלוחובייה. וזהו קין כל הבר הוא האחיהס העושה קין בא לבני לעשות האחיהס בידו כי אלהה האהין חמס אחיהיהם ואין מוהה. בהוהן כי נם אחה הבבה כי לא אלהה הן בעיני האחיהס לבן הין אחנה ב"ה והיני בעלמי אחיהס. בהוהן שאחיהין בין לדיק לרשע ואחיהס לאחה וביהר כאהובר. בהוהן שלא האלילס לא אה האלהלוחובייה ולא אס הקין כל הבר והוא האלהך האחיהס. עוד יהבן דרך בני בניהור הבהוהים והוא בשוה לב להבוהם דרך כלל. בשאומו אס אחה בעיהו בשוהו יבבך. כי בשוה ב' הקדמת הוזהר שם הויה ה' בעיהים בה'. ויאמר ה' ויאחר ה' אחמה אה כי' ואח אלא הן בעיני ה'. ובנגדך בשאוך אחלא ב' זו. ה' בעיהים שם אלהים יחי. אח האלהים שהלך נח. והשהה האהין לפני האלהים ה' ויהי האלהים אח האהין כי' ויאחר האלהים לנח כי' כבל אשר דוה אומו אלהים. ואחרי כן הזר אל הזכרת שם הרחמים ויאמר ה' לנח בא אחה כי' ויעש נח כבל אשר צוהו ה'. ואח"ב חזר אל שם הדין שיש שיש כי' כאשר עה אומו אלהים. ואח"ב עובדו יחד ב' האחות. כאשר צוה אומו אלהים. ויכבור ה' בעדו. ועל פי דרכנו נאיש לב אל אומרו לשון בניהס ולא לשון הנעה וכיולא בו. ואח"ב חזר אל אחת הדין. ואחר ויזכר אלהים אח נח ויעבר אלהים רוח על האהין כי' וכבבל הבבר בניהס לב אל אומרו ויזכור אלהים אח נח ואח כל החיה בבוך החלה. ולא בחחלה בעומו אומו יבא אל הניבה. וע"ב דרכנו נאיש לב נם אל הענות שהזכרנו בדרך הרחשון. ועוד בעומרו וירא ה' כי רבה רעת האדם בארץ. כי אלא בהאהין מיומרם. ויהוע מאחרם ז"ל (ב"ר פ' כ"ו) על ויאחס ה' כי עשה את האדם בארץ. כי נם שם אומרו בהאהין מיובר. ואחר שהוא מחנחם שבראחם בהאהין ולא בשמיס. שהיה ממריד נם העליונים. וכן אי' ז"ל כי נהם על היות אדם בארץ. ולא כאחר בהחלה שהיו מיס על האהין. כד"ח ואח אלהים מרחפה על פני המיס. שהיו אקלבין את הקב"ה. ועוד אומרו וכל יצר מחשבות ט' בהחלה כמהייבס על העחיד. והוא הפך דרכו יהבהך רק בחאבר הוא שם. ועוד אומרו ויעצב אל לבו שעלבון אלו. ואיך יעלה בלבי מעלה מלילה. ועוד אומרו ויאחר ה' אחמה את האדם כו' כי מי לא ידע שהוא מעל פני האדמה. ועוד אומרו כי ניחחתי כי עשיחים. כי הרי נאחר ויהנחם ה' כי עשה את האדם. ועוד אומרו ונח מצא חן. איך סובר הנזהר שהיתה כלוון מבוון על כל האדם שאבר על האדמה. ועוד

כי סמך אל מומרו מצא חן. היה רוצה לומר כי נדיק ממיס היה. ויהיה טעם על מיתת החן. ולא תאמר הזכור תולדות נח. ושוב למה נתייחדו תולדות אלו נדיק ממיס. מיתר תולדות הנחמדים על זולתו. כענין יתר אלופים וסך מרע האומר בלשון זלזול ט. וכן כשל עם נח. ולומדנו מזה שאלופים התהלך נח שהעמיד בדורך הקודם. וכן לומדנו ויולך. אחר שעמד למעלה. ושוב לומדנו ותשחת הארץ כו'. שאם אירעתו על שעמד הרעה שהשחיתו אם זרעם היינו ויהיו אלופים זה הארץ והנה נשחתה כו'. ואם פי' על הגזר דין שגזר דין השחתת הארץ לפני אלופים. אלא הגזר דין היה על שגזל. ואיך הגזר דין. יתמה ותמלא כתוספי. ומפרקלי יתמה ותשחת כו' כי מלאה הארץ חמס כו'. ושוב כי לכל הבילוגים לא ידקד לומדנו ויהיו אלופים את הארץ. אמר לומדנו ותשחת הארץ לבני אלופים. כי זולת כפל הוא הענין. כי מציאות הבליים היה נחוץ לאנדיים וגם שמתחלה מזכיר החמס ואח"כ זנות בלבד. ובדברו הפי"מ אל נח מזכיר החמס לבדו. ושוב לומדנו עשה לך. כי לומדנו לך הוא מיומר. ומה רמז בחיתום מעלי נופר. ובחתי' מכים ומחון בכופר. ושתותי לשון מופת לכופר. ומה ענין ולחי שני מביא. הרי יאמר לתעלה והנני מבחיתם. ואם לחודיע שיהיה ע"י מבול מים. יודיענו מבלי שלומר ולחי. כי מי לא ידע כי הוא יחב' בחבית. ושוב לומדנו והקיותי לה בריתי אתך ובאת אל התיבה. כי הנה האנכי ז"ל (ב"ר ס' ל"ח) לדחוק שהוצרך בריח על הפילוס שלא יקבו. אח"כ מה טוכך אל הכריח. ושוב לומדנו כל אשר באתן יצוא. למה אלה הדבר בנוי שהם כאלו הוא מעצמה. ולא יאמר לשמש כלומדנו לבריאת כ' כשר. או שמשמש כלומר לפניהם ויתח הם כל היקים כו'. ויתמו מן הארץ. ושוב שמשבך כי משפלה לאמר כ' יאמר להחיות אתך. ולמה בשטוך שחשרין אשר יטהו אתך. ושוב שמשבך כי משפלה לאמר כי מכיון ז"ל כי שה ט הוא יחשבך יצוא מאשר לא נזקקו לשתין מין. ולאמר גם בשה אלפי. והציב הוא יחב' לפי שמשם שהם מצאתן יצוא אלוך לשבר לא נזקקו. וגם לומדנו לשלשה אתך. ושם נאמר אלוך. וגם לומדנו ותשחת קח לך כו'. אמר שיעשה יקח ט ולשם לשלשה. אלוך לך מיותרת. וכ"ל ותשחת קח שכל כו' ונם מלא ותשחת. נס הוא לנבי נוהך: אשכנם לבד אל שיעשה נזכירה מאמר ז"ל (סנהדרין דף ק"ט) ומוח כשאר נלמוה גם לעשות התיבה היה ק"ך שנה קודם המבול. כי מלו נפע תריסה כו' ויהי שלשלים לותו בני דורו מה זה. והיה אומר שהקב"ה הוא עתיד להביא מבול ויהי מלעיגים ולומדים ניתי מבול על בימיה. ובשעת מתלה זקנו היו לומדים הא לחת מבול על בימיה כו' ולומדנו שזה הוא פי' לומדנו בשנה כו' ויהי ימיו מלה ושעריו שנה שהאריך לשם. ולפי זה לומדנו למעלה ויהי נח בן חמש מלות שנה ויולד כו'. היה כ' שנה לחר כי ויו התיבה כי בן ק"ך שנה היה נח בשהמבול היה. וא"כ לחיבה השטוקים הקדמים בלומדנו ויהי נח בן ה' מלות שנה ויולד כו'. והשטוקים שלחריו ויהי כי החל כו' ולאמר ק' לא יהון כו' לינ באמת ל'. כי הרלחנון הוא בהיות נח

בן ה' מלות שנה. ושלחריו היו בשיעתו בן ס"ם שנה עבריה שנה קודם להולדת נח: ובזה נכון על טוהר הכתובים והוא בהזכיר מאמרם ז"ל (ב"ר שכ"ו) למה נכתב הקב"ה מעיינו על נח. ולא הולך בכני דורו אלא עד שיהיה בן ק"ך שנה. כדי אלא שיהיה הנחמל בן ק' שנה אלופים במבול אלא יהיה כר עוסקין בשעשה. והנה עדיין קשה זולת כני נח הסתומים מבני מחה למה נקן. ושם שעשה לנו טעם אחר לזה מחשוב לפי דרכנו בהקדמה ל'. וזהו כי הסורה טעמא טעם נאחרי טעם אחריה. והוא כי הנה על פי מדת הדין היה לעולם הדין שוכף נח ובניו. עד בלתי הכתיב שריד. כי היה נבל במישעו בעבור כל השולש סולו. ומה גם שנח הוא לא היה כדאי ליעתר חלילה הוא לבדו. ומה גם בניו ואשתו ומה בניו אתו. ואם כך היה נח על הפשעל היה השולש מחנפל. כ"ת אין אדם. החדין למה כי לחזור לנבוע אדם אחר לא היה בכחו ויחבכך חלילה וחס. כי מה יפוב על המלאכים הסומרים מה למעט כי תזכרנו. אחרי כי כדבריהם כן היה טעם ל' לכן כתבו הוא להשחיר מעשה ולא יעמדו דברי המקטרגים. והנה לפיך יהיה ע"ם הדין כי מלך במשפט יעמיד חדין. למען ראה הוא יחבכך כי אם במשפט לאלופים הוא מדת הדין נבחו השחת הארץ וכל הדרים עליה. ע"כ שיקף מדת רחמים כראשר מאז הקדימה עשה בן. וסייע הכתוב השלש בשבועה מאחרות כאשר כתבנו בשעורים. שעי"ש לא נהפשל הכולש. ועדיין היה מקום לומר כי משפיק מדת רחמים להמשיך הדין ויאחר אך נח. למען ליאחר נם בניו והנשים ואף הוא דבר נדול מאד ע"כ מה שבה הוא יק' סיפר נא מיקון שני בעשה אולת השפעת הארץ נם במדת רחמים. ומזה שלא יולד עד היות בן ת"ק שנה. וזה ענין שכתיבים ויהי נח בן שבע מאות שנה ויולך כו'. ומה זה היה ט שלא נח הוליד עד שזכן ההוא. אלא הוא כי שנה השלש היה סבר. כי אלא ויהי כי סמל המדם ט' שהוא קדם לומר המזכר כ' שנה כתו שיתכתר וילמו בני האלופים ט' ויקחו לשם נשים זה תשע מים. מכל. זה זכור. תבר בחתו. זו בחשבה. לח נבחשתו יחב' כן. מלא מון ט לקיים שלומו כל יחבכ ע"ם מדת הדין. ונאמר לח יהון רוחי. הוא היה אלופים המזכר נפ' נרחמים הוא מדה"ר. לח יהי נ'חדם. וזה לשלש. בנחר משחה שלא יהון מדה"ר לנבוא לשלש. שלא בחמיד יבחף מדת רחמים. וע"ת למה לח חבח על הזעים 'המבר האדרטמוסים והוכנת רשים ומוכים. אלא הוא בשנם הוא נשר בכני האלופים האזכר משר קשרנו. שהבי"ת הוא בית בעטור. נלחון אחין להבניח על כחדם כ"כ. ולא שד אלא שהיו יחיו שהחריך להם ק"ך שנה. ולא תחמה חם החרכתי לבני האלופים יותר מזה. כי הלא לא החרכתי להם יותר מכ' הוכות. כי הבליים היו ט' כמשרים בדרך הקודם נס"ד. ע"כ ויולך ל' הוא מדת רחמים כי לבם כו'. לומר חם היתה הרחיה והחבנחת המשפט בשמיעת שם האלופים. היתה שארן נחרבת ומחזת להיות תהו ובהו. כי אלא לח נברת רק לביישיהו מעלייהם. וי' דורות היו מבשיהן ובחין. אך וידע והבטיח כ' בשמיעת הרחמים. כי דבה רעת האדם בחרן. וע"כ לח אחסים אחרן. רק הרעשים המתנדים

ואתם. ולכל יצר מחשבות לבו תמיד כל ימי יהיה מתחלתו לרעה. ע"כ לא אחמתם על עצומו הארץ. בק על כי עשה את האדם בארץ. ולא על כי עשה את הארץ. כי ע"כ יכחה להבחיר ח' מפני קיום הארץ בחסר כתיבו במכתב כי' מלאכות כו' חז ויתעצב אל לבו. ולבח אל ביאורו לפי דרכנו זה מזכיר מאמר כ' דרכיה ע"ה שאמר במדרש רבה (פ' כ"ז) מלך שכועס פלעיון על יד הדרכיל. רואה תוכסה ולא ערבה לו. על מי הים לו להתעצם לא על הדרכיל. כך ויתעצב אל לבו. עכ"ל. ואלא כמו זה נהפוך בין מליאות השניהות כלפי מעלה. בין על ענין הדרכיל. כי הנה במבול ידוע שיכועם המלך על הדרכיל. תולי לא עכלו כרצון המלך. אך בגמבול לא כן הוא. כי הכל עשה ברצון מלכו של עולם יח': אמנם הנה ביארנו במקומות רבים. כי מליכות הנאמר בו יחב'. הוא העדר התפעלות לגור ספק מאמו המוקם. כאדם העשה שזו פנין נכנם בבינימיותו ויפתר תגוניותו ירוק ויהיה הענין כך כי לאחר ברגע אחרון הוא יח'. היה ע"י בביותו בקרלאה לבו. כמאמר הכתוב ויאמר אלהים יהי רקיע כו'. ויאמר אלהים יקוו המים וכו' ותדאה היבשה. ועתה ברמותו יח'שבל פי שם אלהים האזכר בראש הוא. יתבד העולם כמדובר. ע"כ לא היה נשבל שפע מאתו לפעול פעולה זו. הוא האפשר הזה ע"י השם הטוב. וזהו ויתעצב אל לבו. והוא מאמר רבי ברכיה כי להיות נברא ע"י הבריאה אחר היא דין. ולא ע"י כח הרחמים. היה נאמר כי עשה ב"ב יהיה קודם העולם ואפשטו על ידו. והוא נמבל הבנים שמוצא שפע להעשות הבעולה על ידו לבדו בלא היה מהשפע הנאבר והוא מאמרנו בדרך אחר דרכנו בו כמדובר. ע"כ ויאמר ח' הוא מדת הרחמים כי' לאמתה וכו' אמר' לומר אחר אמתה. לא יהיה אחרן שם אלהים. רק את האדם וכו' כי אלה לא נחמתי כי עשיתי אחרן רק כי עשיתים את האדם ואת הבעלי חיים הזאבדים. ובמה אמתר אלא גם אדם"ד יפקוף וידע כי גם אלה לדוק. ויאחרנו ואמתר אחרן. כי השופט כל האחרן לא יעשה משפט. לזיח אם נה היה מוצא חן בעיני ה'. אך לא נמצא חן בעיני מדת אלהים. על כן היתיב הוא יחב' אחר עשה לשבות אפשטו ודינו על ידי מדת רחמים. ועוד שנים ע"כ הוצרכה מדת רחמים אלא הוא על מולדות אח. כי אם אלה מולדות את כלומר דומים אל זה. כי אחר זה לא אמר חן רק בעיני מדת רחמים. כן גם התולדות. ואחר מומרו כי זה לא אמר רק בעיני ה'. ולא בעיני מדת הדין. ובאם בעיני דומים אלו בזה אחר לה דיש אם סיכו על זה אלא אמר חן רק בעיני מדת אלהים. ואמר זה אים כו'. לומר זה בחמתי שעל היום בני דומים לו בהשחית מדת גדר לדקדו. אלא הוא כי כל נדקדו לא היתה רק בבב ולא העשה. ולא אלמות קניני. כי לא היה רק אלא חטא בהעמו דומיהו. והוא כי ב' אפשי הדומות בהם לפי דברי רז"ל. (ח) עון זמה כי הבחמים כל בבר. (ב) גיל. (ג) ע"ש. כמו אחרז"ל נאמר כאן בהחתה ונאמר להלן בן האמיתון כי'. אמר כי מב' אפשי דומיהו לא דבק בידו מזומה על הא' אמר בהיה אים נדיק. והוא האודע

מספר הזוהר (שמות דף ג') כי הבימר בריתו מלהזות בזעות. הזעת יקבת בייחוד הזהר לדיק. כי על כן יוסף נאייחד יוסף זה. על בימרו בריח מילתו בקדושה ושמר בו בנסיון. ועל הכ' אמר חמש היה נדוניתו מתנב אחם בתמימות ומוסר לב ובלתי עופקב. והבריתים היה ע"ח בדכתיב אח התלים התפלך בה. עם התלים הידוע. ולא עם תלים אחרים וזה ענין ס"ח הידוע. עוד רמז בתורתו אח התלים. בהיותם עבודת תירחת תלים. הזה מדת הדין ולא מתפלך בחבה. וע"כ לא נאמר אח ס' ובל בחמים הלו בתו בניו תלין. והזה אחר ואמר ויולד את כו' והזו אלא אמר ויולד אלפה בנים. כ"ח חזר להזכירו בלומר דומים תלין. וע"כ הוצרך מדת רחמים. עוד אפשר בפסוקים הקדמים ויהם ס' כו'. ויאמר ה' כו'. והזה על דרך מה בשמעתי בשם הרב הגדול מהרי"ב ז"ל על פסוק ויעתם ה' על הרעה אשר כו'. וה ס כי דרך לא בהחמין כי יחיה אלו על בנו. ועד אחר לא הזיח בבפתיו דברי בעשו. לבו בתם בוער. אך בשעת בעשו מפלינ בדברים. ואומרו הזה להרוג ואמיד ואחבד. וכיוצא בדברים קשים. וע"י כן שבבה אחתיו בלאו בבר עבהו. והזו ויעתם ה' על הרעה אשר אדבר לעשות לעמו. הפיל בעשו בדבור. וכן בשמעתי מומרים עד"ז על פסוק (מיבה ז') אשר שלח לי אחאב הגא כו'. בשהבינם המקום כי לא היבר בעשו ע"י הדבור אדבר והגא ביום אלו לעשות עשה. כ"ח עולה לי כל אחר הגא. ולא ביבל ולא אסיר ממנו. אך זה היה ביום אחרון אלו בשת שהחבין כי רב מלח החרון אף ועברה. משל"ב בזמן עולתו. וזה יאמר פה ויתעם ה' כי עשה את האדם בארץ בפסוק לעמיר:

אמנם ויתעצב נעוד היה הדבר אל לבו בלבד בשהשבה. אך אם עשה אדם רחמים לזכותם ולהבחיק אדם הדין. ויאמר ה' אמתה כו'. שהעלינ לדבר אמתה את האדם כו' אמדם כו' שהיה בגזמה גדולה לעמרי. וע"י כן וגם אלה הן כי' שהחסיר ממנו קנת. ויאחר אך גם ובניו ונשיהם. עוד אפשר דרך אחרת. בשומרו ורוח ה' כי לבב כו' והזו כי זולת מה שבהבנו בהם הזו יתבדך על עולמו לבלתי השחית הכל. גם רחם אדם רחמים לזכות נגד אדם הדין. כי אם יבעל העולם ואתה הארץ על חבלת יושביה. אם חבלו יהני שפר בשהובלת ודומים לו בשומו בהחזות הארץ. ואם בשב כל בני אדם אלמים. וכן רבים אבבל דור ודור מהבלם ס. ות"ת ורדת ה' בעל הרחמים כי רבה רעת האדם בארץ. בלומר אפר בארץ המה. אך לא אחר היום בארץ הם המים. ואפ"ב למאמר אפר הזוהר (בראשית דף כ"ו) בשפוק כל אחר נשמתא רוח היום בחביו מבל אחר בחרבה מהו. שהזו כי כל לדיקים בעלי נשמה בבר מהו קודם המבול. ומ"ב היפה למה יאקו גם אם. וכן אחר עדן לא היו למה מחנם לידעם והוייהם. ע"כ ויעתם ה' כי עשה את האדם בארץ. ולא אחר היום בארץ. כי עוד בשמים אלה מולדו עדיין אלא בהו לעולם. וגם אחר מהחה לארץ. ע"כ ויאמר ה' אמתה את האדם וכו' אחר ברחתי. ולא אם הבר עדיין לא ברחתי. בס מעל פני האדמה. ולא אחר החה

פניה. כ"ף נחמתי הוא כי עשיתי. לך לא תא לאבר עדן לא פשיתי וכן לותם שהחמתי כי עשיתים. לא תא הקבוצים מתחת לתרן שלא נהמתי עליהם. וט"ת לית יתכן ולתדם לית ליכוות השלם ממנו. ולחזור לברית תדם מהדם לא יתכן כמדובר למעלה. על כן לאמר ומת מלא חן וכו':

ונחזור אל העניין. כי אלו היה שמשפט החוא ועשה ע"י גזרה צחיצה שם אלהים בלבד. מכלי הצרך מ"ב. היה הכלוון תרון שופט הכל. ולא נשאר חף נח. וזה מלאר הכתובים ותחתה שלתרן לפני האלהים כו'. והוא כי הלא דרך תדם הדין בלא לוותר דבר. כי השופט כל התרץ יעשה משפט וי"ת ותחתה התרץ לפני האלהים לפני תדה"ד. כי נשחתה על עון זאת. כד"ת כי השחית כל בשר כו' וכן עון אחר הוא נגל. כי הנה והמלא התרץ חמס. וכן לאמת כי גם שמתא אלהים לא תוותר. עם כל זה השחית עם תדא רחמים. כי לא תתפון בהשחתה עולם לנמרי. וע"כ ברמוז כי ע"פ הדין היה מתבטל. השחית להשתחף עם תדא רחמים למען יתקיים כי היו בכחות המשחיתים חלילה התצים בהשחתה כמודע. ע"כ בהיות כי אתי עכיותת היו אתת ידם. ת' זאת. כ' גזל. והיה על הזאת בשר בהבנו בלאמר הנפילים היו בתרץ. לומר בבשם היו פתחון פה נגד תדא הדין. כי כן הוא המקטרגים והובריש רע על בני אדם. ואמר להם הקב"ה לא הייתם לבשר כאדם למעלה. הרשותם כיתם. וכן היה וילחו כו' ויקחו להם נשים כו': אבנם על ההשם לא היה פתחון פה. כי הנפילים לא תשלו רק בזאת. ובזה נמלא טעם בכון תא היה שלא נהשם שר דינם שלא על הגזל. ולא על הזאת שהשלא תגדולותיהן לכבוש טובים ורעים. לך הוא על כי על הזאת היה פתחון פה לעומת תדא הדין. וזאו ותשחתה התרץ שהוא הזאת לפני האלהים שהוא תדא הדין וגם הושם לפניו יתי עניו התשם. וזאו ותמלא התרץ חמס בתיקון שהיה העולם לאבד. ע"כ תא עשה לתא לא התרץ וכשם נשחתה הזאת ותא שרלה. הוא כי תא שנשחתה היא כי השחית כל בשר לאת דרכו כו' כי כל תא שהי' בשר שמרכה אלא המלאכים הנפילים בני האלהים. כתו שכתבנו על בשנם הוא בשר. השחיתו אלא דרכם. ואין לתמוה על כך. לך עדיין בשאר עון התשם. שנם בו כדאי להשחית הכל. ע"כ ויאמר אלהים לנח קץ כל בשר בא לפני. בתאי תדא הדין ולא תמלט גם אחת. כי תלחה התרץ תשם שהוא על הגזל שהוא לבלתי שכחזיר גם אחד. וט"ת אשר לא עשו אתם לאת יעשו. זאת אמר כי אלהה התרץ התשם תפניהם על כל בשר התזכר. ולא היה ת' בימיהה בידם. על כן והנני תדא"ד משחיתם אלא התרץ כי אין תוותה בידי על סיבה זו. ולא בני תדם בלבד כי אם גם התרץ עשתה. כ"ת אין נשאר נפ אחד תה מוך בשולם. וזאו והנני תשחיתם אלא התרץ. שהוא התרץ והאלהים שהוא לאבוד העולם. כי גם אתם לוזך תולא אן לפני. וזאו והנני תשחיתם אלא התרץ. ועם כ"ז אשקיה לך שני תיקונים. ת' שתשיתך בתקום התמרק ביסודין י"ב תדם. שע"י קן תמלא אן גם

בעוני. ג כי מעתה שעדין לא נתייבשת. אשחת אדא ואת התים לאתתך. ועל הלא לאתר עשה לך. לאתר הנה אשחת לך תקום אשר אתה ואתנלל נפשך. ואזה שאתה לך תקום אשר אתה ואתנלל נפשך. ואזה שעשה לך תיבת כו' והוא באשר נשים לב תה היה שלא תלילה כ' כוללת דרך זה. כראשם כר נשוא תת"י. ואל תעשים יום תהמעיד עליו תבר. לף לא לאתר שיתשחה באתול. וזולת דרך זה הנה הרבה פתחים לתקום והוא בב"ד ובהתחומת לאתרו שהיה כמונה בניה הכופר. והיה נועה ואומר תאיתה תמכנר נפשי כו'. ולא הרשהו הוא יתכרך עד י"ב תדם. וכן שבהו רז"ל תרוב נשר שהיה לו שם. ותשר נדתה שאתו תעשיו. להשתיל גם בלילה לאתי שדרכו לשתול בלילה. ולא היה לו תוות כלל ע"כ תין שפק כי תא' היה לו לכפרת טן. לתה שלא היה כדאי הוקרך ליתרק שם י"ב תדם. נגד תשפה רבעיים בניהם י"ב תדם ויתיה ולא יתות. וזהו תלאתר תדם הדין תלוי עשה לך תיבת כו' לאתר תל יעלם על רוקך שבשביל שבעלי חיים לאוך לשתות תיבה ושלילך הרבה פתחים היו לשתכנל בלא נשר. כי לא כן רק עשה לך בשוכבך תיבה כו' כי תחה לזיך תליה לכפרת עון. וע"פ דרכך קיים תשפה אם התיבה סוכר נשר שבעלי חיים. שיהיו התיים נשרדים על יזדקקו לשאיש תיים. ובזה יתכן תלתרים ז"ל שהקשו לתה כתשפה נאתר בהאר ובזאת. ופה כולה זפת תבית ותחון. ואתרו כי בתשבה היה חושר תבפנים כדי שלא יריח תתו לזיק לית רע. והנה קשה על זה כי הלא גם נח תה לזיק חיים היה לך בתה שבתבנו יתכן כי נח לא תה שהשם רק לתבך עון ועל כן יריח ויהיה. וחזו תלתרים ז"ל בתופרם תיתו לזיק כלומר תותו לזיק ולא זה לזיק: ובזה תלאו רחיתו טוב תעשה תל שנות הכתוב תת שנתו ובזה תלאו רחיתו טוב תעשה תל שנות הכתוב תת שנתו

לומר בכופר. ולא לאתר בזשה כתו שלאתר בתשה לך הוא לרתות היות תשפה גם תניה לכפרת עון. ע"כ הוסיתו בלבון כופר ולאתר תניה ותבון בכופר. שד ידוקד ן לומר עשה לך על לרך זה. והוא כי ת' תפן לרכתי בתיבה י"ב הודם תדא כנגד תדא. לומר לתה לא יתתה ליעצ עתך. להיתירים ולתדיתים בשנודת קשם. רק נשנרת בתוך ביקר תה שלא עשה תכרשם. לכן תשבר תוך התיבה גם תחה ותשבר. ולאתר לא היית רועה ותשיב תת בני תדם. ותדבד תיתם תעיניך לרודפם לטיפיתם להתיבה. עשה תרשה בהתות וחיות ותבד תיתם תעיניך להתכילם. וחסי עשה לך כלומר כי לך יתתה לעשות תיבה להשלל לשותם זדקך. וגם קיים תבשה תת התיבה בשד התיות ובשתות לכל תן ותן. לזוכה ולכלכלם בזיקך. ועשם כל זה עם פ"ש תדת הדין בלבד היית נידון על שלא תתית גם לתה היית נשתה. לך עם כל שער התיבה הזה תה תיבון לך. הוא הדבר הבני שהוא זולת תה שלאתרו רז"ל כי כ"ת שנאתר וה' היה ובית דינו. למדנו גם תם כי גם כל תקום שנא"ו יתבנך ותני הוא ובית דינו. והוא תתרים (בתדבר רבה פ"ג) על שסוך ותני תשם לתתי כו' וז"ל רבנין לתרין כל תקום שנאתר בו ותני כביכול הקב"ה ובית דינו. ובזין תל שכבלן וה' דבר עליך רעה

מכ"ל. הנה הנזו רז"ל בפי' תומרו ותני. לא תומרו וכ'. ותוס' נ"כ מסורת בספר הזוהר: ונבא לג הענין כי ממה מדת הדין. הלא ניתיך מלמעד בלעב תיבה. דע לך כי כל זה תינוו סוה לך להגילך. הס לא בהנעדף מדת רחמים שלפנים עם ה' שמלמת תן בעיניו. ותמר לא ידון רוחי בחדם שהוא רוח חלהים לעדו. וזהו ותני בהוא הלפרפוח שנחי מדות יחד. שני"כ הגני מביא כי' יחסך מזה כי הקימותי חת בריתי כו' ונחח לג החיבה. מה שחין כן ע"י מדת הדין לבדה. וע"כ יתיישב מה שהלרך קיום בריח. שהוא לבל תקטרג מדה"ד וכזה לא יקשה תומרו למעלה ויחמר ה' ממחה חת החדם שהוא רחמים. ופה נחמר ויחמר חלהים כו' ושני מבחיבה כו' ותני הגני מביא כו' שהוא מדת הדין. לך הוא שפי המדות יחד כחמור ותחר נמדת הרחמים חלמים לג גם. מחיחד לו דבור בחיבה מדת רחמים. ויחמר לו גם חתה כו' וזהו ויחמר ה' לגח בח להחה וכל בייחך כו' והוח לומר לג חתה תלרך שם חלברך להלסער בלעב תיבה. ותח תגזל בדרך חתרת בני לעב תיבה. שוס של כי חומך רחיתי לדיק לפני בלבד ותח בפני מדת הדין של כן חלטער להגזל בלעב. וזסמי חין כל זה רק פל חת: אבנם הבחיה זכר ונקבה שהם כמו שחמרו ז"ל (שהדרין דף קי"ב) שלא נזקקו לפחיה מיק. הנה בדין היו זוכיה להגזל גם לפי מדה"ד וז"ח והבחיה זכר ונקבה מכל בשר כי בחשר לוה לומו חלהים. כי גם מדה חלהים עמדה להם: אבנם גח ויבחור ה' בעדו מד עלמו במדת רחמים בלבד. ויחבן בחומרו לשון סגירה מה שהולרך ליסגר בחיבה לח בעד החיות רק בעדו. וגם זה ע"פ מדת הרחמים שם שחין כן בעלי חיים שגם בדין זכו כלי לעב. אבנם לחר שנשלך כלם הסם הרוגז ועברו ימים רבים שנלטער בהם גח. לחר שיונרו המים על הלרן חמשים ומחת יום שנתמרק ניסודין. לז ויזכור חלהים לח גח שחילו מדת הדין זכר חותו וריחם עליו. וזהו ויזכור חלהים לח גח כו' ולח ע"י מדת הדין ויבחו המים. חבל ויעבר חלהים רוח על הלרן ויבחו המים. שע"י רוח מדת חלהים שככו המים: והנה זה הוח דרך כלל. ונמלוח לל ענין שנשלך הכחובים. שלא מולדות כו' והנה כחבו בדרך שקודם שענין הכחוב הוח. כל לדקותיו לג היו רק שלילת עון. לך לא לומר קנייני בעבע. עוד יחכן לפרש שלא מולדות וכו' והוח בהטיר קלח הערות הרלוייות להעיר. עם שזכרו בדברים הקודמים. (ח) לומר גח זה פעמים. (ב) כי הלא מולדותיו הוזכרו בפרשה הקודמה. (ג) בהיל"ל שלא מולדות גח שם שם ויפח. (ד) לומר ויולד גח בוע"ו כמוסיף על מולדות הקודמים. וחיכם. (ה) לומרו ג' בניס. וכי מציינת פחח לשמועינן (ו) לפילו פחח. בין כל ל' שהבניס. (ז) הקדימו חת שקנין ניסת הבדול ממנו. (ח) לומרו ויבח חלהים חת שלרן וכו' כי שלא נס שהמים דשה חלהים. (י) לומרו שפה לך מיבת וכו' כי מלת לך מיותרת. (יח) למה לליכו יהבנך עפעם תיבה. כי השמו הגלות לפניו יהבנך על הר נבוח ומטל: אבנם נקדים כי הנה ג' המה מולדות

מים נחים לדיק ממים. שמים הנה מולדות הגשם. וח' מולדות הנוף. יש שלש בשלשתן יש בשתיהן. ויש בח'. והנה השמים של נשם. הח' היח ממנוח ומע"ם. כי הן הם בניו בחמת. כי כל מנוח ומנוה נעשים ממנה מלחך פרקלים ח'. וחין לך בנים גדולים ובוחים ממנ. והנ' הם הגשמים שיעשה בחלברם ושרש. מחשר ידריך וייעיר ויחזיר לגשים בהשובה. חו יגמד מלמידיס. כי הם בנים חמחיים נחמת. והנ' היח הבנים חשר לנקח. וחמר הנה מולדות כו' לומר הנח חמרתי לך ומח מנח מן. פיורה כי לח היה כדחי לפי הדין. לל חתמה על החסן כי דע חיפה. כי מנ' מיני מולדות חשר לדיק השמים נשמיים. והח' חומרי. מן הגשמים לח היו לו רק לחד. וגם החומרים לח היה שלם בעשם. כי הנה שלא מולדות נח חשר זכיר. והנה נח היה לדיק חמיס היה. שהוא בלשרומו כודד בעלמו שהוח הסוג החמד שהוא כשרון בעלמיתו ולח בזולת. ו"ל נח פעם ג'. ואו' היה שהוא עליו בעלמו: אבנם חח החלהים החחלך ולח עם החמיס להחזיק בתיבוכה. רק כל כשרותו היה ממנו של החלהים בלבד. הנה כי מן הגשמיים ח' היה לו בלבד. ומהחומרי ויולד נח ג' בניס וכו' ע"ד מחמרס ז"ל (ויקרח פ' י') ד' מיניס שבעולב שהוח החחרון יש בו משם וניחויהעולב הוח חמר יש בו משם ולח ניח ועבות ניח ולח משם והעריבה לח משם ולח ניח. כך ביהרלל יש מי שיש לו חורה ומנו' ומי שיש בו חורה ולח מנוח. ומי שיש לו ע"ע ולח חורה ויו בחין בו לח זה ולח זה. חמר הקב"ה יעמיהו חלו עם חלו. כלומר ויניעו חלו של חלו. וכן לחהזיב בענין הכחוב הזה. כי הנה מזרע נח היה חם בלחי כשר. ויוכיח סופו בר"ה ערוות חביו. ו"ל סורסו. וי"ל רבשו. וגם כי בחשר הוח שם עדיין לח חטחו. עכ"ו לח היתה הכוונה סיבה. ויפח היה ביעני. וסס היה שלם. על כן מה עשה למען הבין עליהם עשלם חנחיה ח' וכללם יחד בחומרו ב' בניס. שחל"ב למה הודיענו המנין. לך הוח להורות כי שלמים לח היו בעלם. חס לח נהבין זה על זה בהעשיתם חנודה וכללות ח'. ועל"ז להורות לד המדר ההבוחה. כמיל חת בין כל ח' לחביהו. כדרך מחמרס ז"ל בקלח מקומות חת לחסטוקי חתח. ומלל ההחערבות להבין זה על זה היה. הבחיב חת חס הקטן בין הבניס הגדולים ממנו. שהוח להורות כי חחיו הגיעו עליו. וע"ב מזה ומזה הם מזכיים. וזהו בסוכם נחח מבניהם. כחלו נכלם בין הדבקים. הנה כי הוח לח שגם בעשם היה ליחל: ובזה נבח לל מעין מחמרס ז"ל בכ"ר (ב' ל') וז"ל רב יהודה ורב נחמיה. ר' יהודה חומר בדורותיו היה לדיק הח חלו היה בדורו של משה לח במוהל לל היה לדיק. בשוקא דסמי' טוחין לע ורח. סגיל נהור. משל לח' שהיה לו מרכף ח' של יין. פחח הביח ח' ומלחה של חומן. שניה כן. ג' ומלחה חוסס. חמרין ליה חוסס הוח. חמר להן ולית הכח עב מיניה. חמרי ליה לח. כך בדורותיו היה לדיק הח חלו היה בדורו של משה חו שמוהל לח היה לדיק. ור' נחמיה חמר ושם חס בדורותיו היה לדיק. חח חלו היה בדורו של משה חו בדורו של שמוהל על פחח כמה וכמה. משל לעטותים

כל תפרסמון מקצתה נמיד פתיל . ומעתה בין הקברות והיה ריחה טוב. ולפי היה מין הקברות על לחם כמה וכמה . מפני לבטולה שהיתה שהיה כשוק על זוגות ולא יהא עליה שם רע אלא היה כשוקן על הקברות על לחם כמה וכמה . ומה שם בדומיה היה נדיק . אלא היה בדומה על מפה . על לחם כמה וכמה . ע"כ : ובבא אל פתחם . נשוי (ה) בדברי ר' יהודה בדומיה היה נדיק הא אלו היה בדומה על שפה הי' . כי הלא נשפוך הוא . ומה שם בדור בשעים הוא נדיק . מה נם עתה בדור נדיקים. (ב) כי הלא כל עוד שלא נשבר לדעם נשכח . ומה נם על שם נדיק לא יאות לדרוש לענייני ודאי . ומה זה היה לחסיד קדום כרבי יהודה ע"ה . ומי הכריחו לחתם דעת ר' נחמיה המיוחד . ובאר בהשכה להקל בכבוד נדיק ממש . (ג) למה ייחד דומה על מפה תחומו על שמואל . מדיוקא זולתם . (ד) מה ערך של שמואל . ובעניין מיכן ובתו . (ה) לר' נחמיה כי בלי ספק מפלו יובן עניינו . ומה נורך של

המפל . ולא עוד אלא שהוא שמואל מפלים בני מפלים :

אבנם הלך הסוה בכפריים . הוא כי יפרסו הפסוק כמאמרנו למעלה . שכל נדקתו לא היה כשהוא קיימי רק שלמה עון . או ע"פ הדרך הוא המהרין שתרגמו את הפלשים הסה ך נת. אלא שם פניו לשיעור שם הגלח בעשות נפשות רבות . או להפיכם מדרכם הרעה . כי כל נדקו לא היה רק ממנו לה' בלבד וחנו את הפלשים כי נדך נת . בלשון ממנו ומלו . חתו לומרו נם פשם על בית . לומר כי לא הסיע ממנו רק את עצמו לבדו . על כן אלא מקום כ' יהודה לדרוש כך מפני על לומרו בעשה מלא מן . שזהה כי דרך מיהה היה ולא כדין . וז"ש ולו היה כדוכו על שם או בדומו על שמואל כו' . והוא כי שתים הנה מיני פיוסת הרבים . או מיבשו שפם היש מפקיעו מן המדריך וידרוש לשם ויורם דרך ס' או יקי הוא על הם במופתיהם ברומותם לפייסים . והנה הפסו הלחד היה כשפה כל הנם עכ עליו מבקר עד מרב לפידושם הם הוקי הלשים ולא תלוחיו . והנמי היה כשמואל שהיה סובב סובב הולך בכל מקומות ישבתו מעיר אל עיר לשפשם ולהדריכם . על כן אחר לו היה כדוכו על שם שהם נת סוס ס' מלה . ע"כ אחר אלו היה כדומו על שם שהיה מיבים הם הרבים ומדיעם דרך ס' לא היה נדיק . ולפחמו מאמר אולי לא יבו אלו . ומה נם בשומעם כי יחפון להדריכם ושפה מיבחם נתן לבם . ואין יבשה כשפה שאליו יבאו יכל שנם אנו עניו . ל"ח או נדומו על שמואל לומר אם שם לא יבאו אלו . יבח הוא שליפה ויחזור למיבים בשאר שפה שמואל . כי אלו בשפה דעיבו שם היו משכבים מלבח אלו . נם הוא היה שפה כשמואל הוא שהיה דעת ר' יהודה כי כל עוסו על נת לא היה רק כשדר עוסות והפלים . אך לא שליחות קריני . ח"ש בשמואל מלאה מוסה שהוא לא יין ולא מופן . כי כל עוסו אינו רק שלילת היותו מופן . וח"ש מי הגיד לו כי כן הוא ע"כ השמיע דבריו בשמואל שבשל המרחף מלאה מוסה . ובשמרו לו מוסה הוא . ולא השמיע לו שם שהיה מיה כן שם מיה . ולא השר שנם שם השמרו כדברי בשל המרחף .

כי לחנם הוא רשם מלשר הכשוב וגה מלא מן בעיני הקב"ה . שיורה לך לא בעיני הולה כשדם הדין לו מלאכים משמלילים . והלא קשה שדבר מי שהוא נדיק תיים . אך לא ימצא מן נם בעיני הכל . כי הלא שלין לו עוסה ושהשה מנוח ל' בדמי הוא ליעקב. כשלשר המנחם (קדושין דף ל"ב) כל העוסק פלה שלם מביאין לו ומאריכין לו לא ימיו ושוחל שם שלארן כו' . ושמורו מביאין לו לעון רבים . יורה שנם שדם הדין משכים ולין שעכב על ידו . על כן נזר שומר שכל נדקתי לא היה רק שעדר עבירות אשר נשפלי שם בני דורו . אלא היה מומן כשם . וקבריב מדם הדין לו משמלילים לא היתה . רק כי מוסם הוא ולא יין . כי לין סורו רק שלילת חיצן עבירה . ושב"ו מלא מן בעיני ה' שהוא נחבל על הפנשף שמלא שורו מוסם שאלא שמלך היו נוגלים בו ושמרו מוסם הוא . אלא שמלך בשר בו על שלין סוב שמעו כך בנחבל לא היו משלימים שדיי"ר לו השקריעים להימו . בשומרם שלין סובתי שלשה על הדבר כשרין קריני . אלא שהוא שם ה' לית לן בה שם מיים . שע"כ מלא מן . ולשם סוב כשם לא שפשיסו יפנשף על ס דר עוסה בלבד . ושה נם בשיעין ריחה בנה . ולא לשר שיבחל נבוב כי לחד היה בקרב עם רב בחול היה שובי בשעה . ושל שהבלתי מזהיר שם זולתי . שפל השלם שלי בו . ונשמו שיהו יבקב.בשלשרו ים' לל יחוקאל . ולשם שם נשפו הבל הוא שם' . ע"כ בשם שבל השנשף . והוא כי בשלר שלא בעל שנשף היין בכל בית מכוסיהו לין בשם יין לשפוך כלל . יפרש שלשרו . כי שה בנע לו בשנשף שם לין לו בו יין לשפוך . כי הוא ים' בשחל' שנשף שלו בע"י שה שנהנו ויעבדו לו לנקות הלדיק שקיימו . ושם לאו היה השלם בחל . ע"כ שם לא היה שחשיים בנה היה השלם שכד . ושמלו כי היין בהבלתו שחבל נ' עניים . ל' כי כל לשקו לא היה רק בעבד הוכח . ב' שה שהבריחו לשרם כן . נ' לשה נשלחה בו היא ים' . עם היות שלא הכביר שם אלפי . ונם לא היה לו זכות קיימי : אבנם ר' נחמיה זן ק"ו. ושה כו' . ושל ר' הדברים שנר עליהם בשה ר' יהודה יעשה דבריו . ל' שלא הואיל רבים . ב' שלא היתה לשקתו רק שמיעות השבר עבירות . ע"כ להשיב על הא' הבאת שבל שלשרתם על שבשלתן שוק שם נשיד שבל בשקום ריח נם ריח היה ריחו טוב . והעניין כי לא היה בי שלשרות שוקף לשיד שמיל ולא היה ריח שדק . בהיות נשון בשקום ריח נם . אין לשם חיבי כהבשלתן שלא שלילי הוא שוב לשיד ריחו . רק שהיותו בניח הקבורות ושו שהיה : אבנם שם היה היה בו שהשם והוא בניח הקבורות שדיין ריחו טוב . עם כל זה יש להחזיק לו טובה שלא הבשיק ריח נם על בית הקבורות להבשיל עשמו . כן השבר הוא . כי כנה בזה שהוא שלא ידעו לניח הקבורות שריח עשבשים רע ומר. קל ניאמר הקושב שליהם שלשוב עשבשים . ונה היה כלשרות על שהרשמן . והנה שם היה פוסח בין לשהיחם ולשיעים ולהזכירם והוא ל' בין כלשה השלם ואין ל' מתחזק עמו . הלא יאמלשו בכל הם . ולא יעשה לה נעשה ולהחזיק שנרתו הסובה . נגד כל ההעון הרב

ומדרשם יגרוהו בתרגום. יתפשוהו במכתרתם. לימצך לחבר דשותם. ואם יש מפרשים לו לעמוד בשברהו ואין מכלי. הנה הוא כי יפשוט ויפיש בגלל מלאו. כלומרות לברסמון מוקפא ממד פחיל. ומש כ"ש יש להחזק לו מוכה הם שמיקמו תעמוד לו בלא חיזוקו מלדקדו. ובדבר הזה נתה פקח ז' תלמות למה לא יגע ליסע עמו להדריכם. ולמד דעת לת הפש כמשה לו כשמואל. כי הלא בשתיקתו ים להחזיק לו מוכה שלא למד ממעשיהם שקדוב עלמוד לפס. כלומר קדוב להפיג ריח תרגמון בניח הקברות. ומה גם שמה לם היה טוחה פיו. שלח ודלי היו מפנדים לותה. ופ"כ ימלא מן ושכל טוב על מנת עלמו מלדבר דבר. כי להפיש הפש לא תלא מוב מפחיקה. ועל העניין הזה שעליו נפה ר' יהודה בין דבריו. והוא כי כל נדקה תמימותו לא היתה רק בשב ואל תעשה בהעדר עבירות. על כן בשם השבי הטי. משל לבהולה שהיתה שרויה בשוק של אשת כוי. כי כלומר ים לבהולה היתה להחזיק לה מוכה שלא למדה מעשי שביטותיה הרעות. עם שכל מוכה היא שלולה עבירה. כי לפני המקום שקול זה כמעשה מעשיו. כן ים להחזיק לו מוכה על העדר מעשים רעים כשהפה מעשים מוביס. ולא תמר להפה שהיתה שרויה. רק לבהולה כוי לרמוז שלא תלמר השת ושב ורפא לו בתשובה. רק שמתחלתו היה נדיק. והוא מה שכתבנו לעילה בהומר היה נדיק תמיס. כי משדנו לים היה נדיק. כפי'שרש"י ז"ל על פסוק ואשרי לים ירח לת ה' שהוא מן הכתובים. שתשיבו לים ירח לת ה'. כלל הדבריס כי בלד הבוה שכתב. כי כשת לא היה שלם. כי גם המזכה לומו לומר הפ שט היה כדומו של ט'. לך עדן לא היה. ופ"ת לם כן לשיפה לוך הספיק זה בשת קלה גדול ליעקב. ז"ל ותשחת המרן שהוא כי למה שלת היה זולתו בשלם טוב ממני ולא דמה לו. כי הלא ותשחת המרן שהיה כלה. ולשון חסן יח' בהשחתת שלם. ע"כ הפלילו. והנה לת היפה ההשחתה הזאת שהיא מהוצות נכרת רק לפני האלהים. לך בעיני האדון לת דבר רע היפה. להשחית להשחתת המרן: אבנם החטם היה רע בעיני הכל כי ותשלח המרן ממשכן. ומה גם למאמר ז"ל (כ"ר פ' נ"ח) שלא היה לים שלא היה טוען חטם. כי כל אחד היה גוזל וגוזל. וכלם עשקים על מס שגוזל מהם. והם עצמם הגוזלים שהיתה הנשקה על עצמם. למה גם הגוזל היה נרחה לו הגזל דבר רע. ונשקן על מס שגוזלו מחבו. ולא יביט אל מה שגזל הוא. והדא למה שהיו מלהים לבדו לת המרן והוא שהחטא נזחה. ולא ראו שלהים כי כן הוא עם היות הזוטם גם הוא רע ומר בעיני מלהים והדא הוא על שכל כך הרבלו בכך שנעשה להם כדבר שבעי. עד נדר כי השחית כל בשר לת דרכו על המרן. ע"כ לא היפה שהשחת המרן רק לפני האלהים. ע"כ ויאמר ה' לנח קן כל בשר בא לפני. חס על כי מלאה המרן ממם. ומה שלא נחתה על הזוטם. הוא מפניהם. והוא כי לא רלה הוא יתברך לחסוס נזר דינם רק על מה שגם בעיניהם היה קשה. וז"ת מפניהם. מפ"ל כי בפניהם לא כתב אז רק על הדם לו מקום פרטי. מבן כשכל השלשם חייב מן זכות נשמות משפיק

מל יעלה על רוחך לחרוש לך שהשחית לך מקום בארץ. שאר תלים שהשחית עליו מי השבול. ושם שגזל בהר גבוה וכיוצא. כי אמנם ממוח לקח בנגף. כי דע פיסה כי והנני משחיתם כו' שלא ישאר שהרן מקום בלתי נשחת. והוא כי גם לאומר כי ת"י לת גופתה ביום זמם. שגם כתב הרמב"ן ז"ל כי הן לת שלא גופתה. אך שלאר השחיר ס' תולה לה הניף על פני כולם. ומה כל שאר בת רוח חיים. לו מהשבל. נתוקן כי דרך כלל כל השרן נשחתה. ע"ש עשה לך תבת עלי נופר שדה כנגד שדה. לת שלושים ביוך לבניו היים. ולא יאלח ליעשה שתך להדריכם ולהיציאם. גם שת הלאך תהיה ע"י השבור. וזהו עשה לך ללומר בשב לך. ושה גם לאומרש ז"ל (סנהדרין דף קי"ח) שהיה כחבש בניש השטורין שעשה ואומר לפני יח'. שלי לה שמשבר נפני כמדו בר. ועל כן אמר לו ואני הנני שכיח לת השטל טו' כל שאר בשרן יגוע. כי הלא יקשה כי שאר לומרו לשתת כל בשר שאר טו רוח חיים. ע"כ ודלי שכל שאר בשרן יגוע. ושאר שכל"ל כל שאר בשרן יתחת לו יחוה. לך לשון נויעה לא יצדק רק בנדיקים. לך יאמר הלי יעלה על רוחך לומר כי שכשה שמוח לכף רגלך בת התקיעות שאר בשרן השה. כי הלא דע לך כי גם שלאי הנני שכיח לת השטל לשתת כל בשר שאר טו רוח חיים בעלמת. והלא לת היש לדיק כשוך בעל השה. ע"כ דע שכל שאר בת רוח חיים. כי גם כן גם היש לדיק יהיה כשוך. שמיתתו שהייתם לעוניה יגוע. ולא ימלט. כי לא חזקה לינגל רק ע"י עבר הסבר כנגד מדתך שלא י לת שתחילתך לשמות. וזה שהזהו יחכ' לחברי כן. נת לחה וכל היוך לל החיכה כי' ושעיקן שה שלשוך נעבר חיכה שהחיה כלשון כל בור. הלא הוא על כי חוקך לחיתי לדיק לפני. כלומר שוך לפני ולא שוך לל כל יום לזכותם. על כן שאבר גם לחה כשהובר. ועל כן שהו יבשה כשופר.

והחיים שלאי נופר. כשפרש בדרך הקודש:

יט **וּמִכֹּל** החי מכל בשר שנ'. לחזי לשיים לך בשהוים. כי הנה לומרו לחלך כם ף בשפוש הקודש. וכן בשפוש שם הוא מיופר. ועוד היך לומר עשה הניח על השבה. ולח"כ לו' יבלו לליך. ולח"כ לומר הקח לך: אבנם הכה כתבו למעלה כי מ ע"ם שדה"ר קן כל בשר כם לפני שהוא עכשיו. כי גם לחה לא תשחר כי היך כדלי. לך עשה לך שר שנעשר שם בבשרים שן. ושב"ו בריך לנרף שדה הרחיים. כי ולמי שהוא בלילוף רחמים. כשעין וס' הוא ובים דינו. על ידי כן והקימותי לת בריתי לתך. וב"ת ושה לתך לשה והלא שדה בשהוא בשמה שופיע ה'. והנה בשיב היה כל מין חיה ושף ובשמה. לפ"ש לת בריתי שתך שלשהה העיקר ו"ש לת לתך. שמל"כ הוא מיופר. ולא יאשר בת לם ולתתך ובני בניך. מפי לתך לומר להחיותם תתך שלוים בשהור. וכן ומכל שתי טו' לשר להחיות לתך ולא לשר לחיות. רק להחיות כי לשה מחיה לת כלם כי לם לשה לת היים לדיק. היה העולם בשל השה. ולא יעלה השלם בזכות נשהם. כי לא נלשר אז רק על הדם לו מקום פרטי. מבן כשכל השלשם חייב מן זכות נשמות משפיק

לקיים כל העולם בזכות בהמה . ובזה אפשר כי זה כיון באומר הבית . כי זכותו הביאמו והטעמו . אך הנה מאליהן יבאו לו . כאומר בסמוך יבאו אליך להחיות . או יאמר . הנה גם ע"ס שירוף מדת רחמים צריך שלמעלה כי תסדר ותביאם אליך אל התיבה . שבתוכה להחיות אתך בפתיח אותם . והוא ע"ד מאמרם ז"ל בגמרא שעל ידי מעשה ברחם ר' על ילדי העכברים שהיתה השפחה מכבדת במכבדת . נסתלקו ייסוריו כי ורחמיו על כל מעשיו כתיב . זה יכוון באומרו להחיות ולא אמר לחיות . לומר זולת צירף מדת רחמים . גם אתה תרחם וירחמוך . והיא כי שנים כו' תסדר ותביא להחיות הם את הזולת ע"כ יחיו אתך על ידי מה שתרחם . ויהיו אתך על ידך ממש ולא ע"י שליח יחיוך . ח"א אתך . וזהו שחזר ואמר . יבאו אליך להחיות . שהוא להחיות אותך . ע"כ טוב לו להורות רחמיו על הבעלי חיים ביביאם אתו אל התיבה . ומה שאומר יבאו אליך . הוא כי מאתו יתברך יבאו אליו פרס יכנס בתיבה . ואח"כ יסדר ויביאם פנימה . ופירש הכתוב למה יביאם מאליה הוא יתברך אליו . ואח"כ הוא יביאם אל התיבה . ולא יעשה הוא את הכל . לז"א מהעוף למינהו ומן הבהמה למינה כו' יבאו אליך להחיות . לומר כדי שיהיה כל מין למינו צריך יבאו אליך . והוא הידוע מרז"ל (סנהדרין דף ק"ח) שלא נכנסו בתיבה רק אשר דבקו במינן ולא אשר נזקקו לשאינן מינן . וזה יאמר מן העוף למינהו כו' וזה לא יבחין נח . ע"כ להיות למינהו יבאו אליך מאתו ית'. אך אח"כ הביא אתה כאמור :

כא **ואתה** קח לך כו' . הנה אומרו לך . וגם אומר אשר יאכל הוא מיותר . אך יאמר קח לך . כלומר לך למאכל הוא מאכל אדם . ואשר יאכל ג"כ ליאמר בבעלי חיים . והנה נדוק טבע כל מיני מאכל מתעפש ג"כ חדש . כנגד חוץ לחות התיבה . שבתוך המים השחים . ואין אויר שולט . כי לא פתח נח חלון התיבה . עד אחר ימים רבים . לז"א ואספת אליך . ובזכות מה שאשר יאכל לבעלי חיים שיאספת אליך . בהמה מבדל עליהם . תזכה גם אתה שיתקיים זה וזה . באופן שיהיה לך ולהם לאכלה . שגם מאכלך יתקיים :

כב **ויעש** נח כו' אומרו כן עשה הוא מיותר . אך הוא כי ב' ענינים נזהו . (ה) שיעשה התיבה . (ב) ביאת כל בשר והמאכל . אמר כי עשה הדבר בשני פעמים . וזהו ויעש נח ככל אשר צוה אותו אלהים . שהוא ענין האחד . והוא כי עשה התיבה בכל אשר צוה אותו אלהים בכל סדריה ותקוניה . ואחר כך מענין מה שיתן אל תוכה כן עשה . או יאמר בשום לב אל הערות הראויות להעיר בכל המשך הכתובים האלה. והוא כי מתחלה אמר מכל החי מכל בשר שנים מכל כו' . שמורה כי הטמא והטהור שנים מכל יבאו לו . ואחרי כן הוא אומר מן הבהמה הטהורה תקח לך שבעה שבעה . ומאשר לא טהורה שנים . ועוד באחד אומרו ויעש נח ככל אשר צוה אותו אלהים כן עשה . שמורה שעשה ענין הבאת הבעלי חיים . וחזר הוא יתברך לצוותו על הבאתן . באומרו מכל הבהמה וכו' . וגם ראוי לשים לב אל אמרו ככל . בכ"ף הדמיון . וגם אל כפל אומרו כן עשה . ועוד אומרו גם מעוף השמים וכו' לחיות זרע על פני כל הארץ . כי הנה בבהמה באומרו שבעה שבעה . לא אמר לחיות זרע . והוא כי להיות זרע שנים יספיקו . אך היו שבעה על הקרבנות . וא"כ אחר שגם מהעופות הקריב . למה אמר בהם לחיות זרע . ואם אומרו לחיות זרע . חוזר אל הבהמה והעוף הכל הקושיא . כי לא על כן היו ז' . ועוד אומרו כי לימים עוד שבעה וכו' . כי הלא פסוק זה היה ראוי ליאמר תחלה ויאמר ה' לנח הנה לימים עוד שבעה אנכי ממטיר. לכן הבא אז אל התיבה . ולא בא אל התיבה שנראה עתה על מה שלימים עוד שבעה אנכי ממטיר כו' . ועל פי דרכנו נשים לב אל מספר השבעים . וארבעים יום . וגם אל אומרו ומחיתי וכו' כי הלא כבר נאמר למעלה והנני משחיתם כו' ואני הנני מביא את המבול כו' עוד אומר ויעש נח ככל כו' . כי הלא פסוק זה נאמר למעלה. וגם שה למה נאמר בכ"ף הדמיון . ועוד אומרו ונח בן שש מאות שנה כו' למה הודיענו מספר ימיו בבא המבול . ועוד אומרו מן הבהמה הטהורה ומן הבהמה אשר איננה טהורה וכו' שנים שנים באו כו' . כי הלא זה סותר כל האמור למעלה . שמורה שגם הטהורים היו שנים שנים . ושמה הקודם הוא מוכרח . שאם לא כן מה הקריב נח . ועוד אומרו כאשר צוה וכו' הוא מיותר . ועוד חזר ואמר ויהי לשבעת הימים וכו' בשנת שש מאות וכו' והרי נאמר למעלה . וכן מה היה . שבפעם הראשונה לא נאמר ויהי לשבעת הימים וכו' . וכן אומרו אח"כ ויבאו אל נח אל התיבה שנים שנים כו' למה נאמר פעם שנית . ועוד בשילש ואמר והבאים זכר ונקבה באו כו' ושלבתן הפך הקודם כי שם נאמר שהטהורים שבעה . ואחרי כן הוא אומרו שנים שנים וכו' . ועוד בכל מקום באומר שנים שנים אומר יבאו . ובאומרו שבעה אומר תקח . ועוד למה חוזר ואומר כאשר צוה אותו כו' : **אמנם הנה כתבנו** . כי שם אלהים הוא מדת הדין . לא מצא נח חן בעיניו . וכן אמר לו אלהים בפירוש קץ כל בשר בא לפני . שהוא לפני בחינתו הוא מדת הדין . באופן שגם אתה לא תחיה. אך זאת אעשה לך . והוא כי ואני וכו' שאתחבר עם מדת רחמים . ובזה והקמותי את בריתי אתך וכו' . וגם זאת תמצא שתרחם על הבעלי חיים וירחמו עליך . כי מכל החי תביא וכו' . אך זה איננו רק להחיות אתך . והוא כי הנה הוא יתברך ברוב רחמיו בגרש תנא הרעה יחשוב מחשבות לבלתי ידח עוד שעה פנים . והוא כי היה כאשר על היות הדורות ההם מכעיסין ובאין . והיינו להביא עליהם את מי המבול . וגם אחרי שוב העולם לאיתנו כלא יתעהדו הם עוד יוסיפו סרה להוסיף עוד לקלל את האדמה . ואין תקנה רק לשבע אל עולם . שלהביא פי נח עוד על הארץ . והנה לא היה מקום להלא תק לזה . רק על ידי קרבן ריח ניחוח כאשר היה . כי ירח ה' את ריח הניחוח ויאמר ה' וכו' לא אוסיף לקלל עוד וכו' . והנה להקריב קרבן . הנה צריך יהיו מן הבהמה הטהורה ועוף הטהור . יותר מהשנים שנים . שהקריב . ולהשאיר להיות זרע . והנה אין ערך לגודל רחמיו יתברך . לאמר מעתה מעת הרוגז תקח לך שבעה

בשבת להקריב ניחוח ליהוה לפיכך נ"מ שבות עוד מכול . ע"כ אין מקום לזה רק על פי מד' רחמים. וכך לה על פי מדת הדין. ע"כ כדבר בחינת מדת הדין עם נח : כלומר ויאמר אלהים אל נח וכו' אמר לו עשה לך תיבת וכו' ואלף מדת רחמים וכו' ומכל החי וכו' . לך בנים שנים מכל גם מהשהורים . כי לזו הנשמה רק להחיות אתך . ועל זה שנים לקיים המין דו . לך לחזק לבלתי שוב להביא מבול . שעל כן תכין משפה רבוי שהורים לניח ניחוח ליעשנו על כך אני הושע ואומרת החורה כמה מהשני דבריס . מ' להביא בעלי חיים . כ' להביא מכל מאכל . על הש' לאמר ויעש נח ככל אשר הדמין כי בזה בו . לך בניה שנוח משמאכל . כן עשה בלי שמוי . ואמר אלף כל . על שכללו בו גם משפה החיבה . ובמה אלמר ומה היה הביאו . ולאה ביבה . ז"ל כי ויאמר ס' היה מדת רחמים לנח . הגה להגילך בלי נער חיבה לי אשבר לך כי נריך אתה לך. לכן בא אתה כו' אל החיבה . ובשבת כי אוסף רחיקי לדיק הוא בלבד לפני המדת רחמים . וצריך למרק עלמך . וזה כדוב הזה כי אין נדקקך רק לעבך הדור הזה . לך אתה שעוד לרחמם . הוא כי גם שעל פי הדין לא היה דאוי להקדים תרוכר . לנלגל הביא עוד מבול. הלא זאת אלוך מן הבשמה השהורה תקח לך שבעה שבעה וכו' ומן העוף השמור שבעה וכו' . ולאה לאי עושה כך . כי לא נלבד לאי מכוין בשאר הוא שם . לקיום המין להחיות אתך . כי אם דרך כלל להחיות זרע על פני כל הארץ . שהוא להקריב קרבנות . בלוקי יאבד קיום זרע שאה אתך . כיון כולו על פני כל הארץ . שהוא על ידי ריח הניחוח . שיבא לבל יוסיף לאכות לא כל אי כאשר עשה . והוא שלא אתך להחיות אתך . כי אם לאיזה זרע על פני כל הארץ : ובזה יתבן היום נזכר בבהוב רמז הקרבנות . וכיון שהוא עושהם כי לכך כוון הוא יתברך בהרבות בשהורים כנודע . לומר הקח . לומר כי אשר שם לקיום המין שהם עד שיש יבאו אתך לשמור אתך . שעל כן בחר בנח . ומה הביאם על החיבה כיון שבאו אל נח בתו אל נח . ומה הביאם על החיבה כיון שבאו אל נח נחזקו אל החיבה בחומרו ויבאו אל נח אל החיבה כי אם הלא יבאו בחשש שעבר על עוון. והיה אשאר להתן כי בתו ושלא להפריעו מיד עשה יתברך ביבאו אליקן אל החיבה וע"כ לא יאשם . ז"ל והבאים זכר ונקבה בתו אשאר עוה אלהים שבאו אתו בשוה לו . שהוא שבאו אליו ביבאם אל החיבה כמשמו. שלא שלא הביאם ואו בתו שם אל החיבה . ואל השמה לוך לא נשנש על כך כי הוא כי ויסגור ס' בעדו ממדת הדין.

כן יפגש בו על עברו מעוהו :

יז **וידי** המבול כו' . לאוי לשים לב מה שנין ג' הדברות שלא ויבבו המים ו רס מעל הארץ . ואח"כ ויגברו ויבבו מאד מאד והלך התיבה ואיזה כך גברו מאד מאד ויבבו כל ההרים . מה ענין הדברות אלו ולאה היו בחתם . כיון שגם הרחשונה היתה אחר מ' יאות הגשם.ואה היו ההגבהות שבאי הוספות בשם היו שלים ואה לאה הגיד ואמר בשבוע אחת אחריו ויבבו ההרים . ושלא אומר אחת שעבר אחת אלאעלה והיה לו לומר לאעלה. ושלא לאה בשלשה אמר ההרים הגבוהים. ואחר כך אשבר ההרים ולא אשבר

אחת אחת מן השמים . והיה שנים שנים אלל מין בשאר אלינהן . כלומר שם אחוה אלהים . שאה שבשה בכל אשר נחו ס' בכ"ף הדמיון ואת בשלמות שלא נקח שבעה שלא אחת . ואהו ועשה גם בכל אשר נחו ס' . ועל כן בין אהשהורים בין אהשמאים . בלו אמ"ב שנים שנים . ואהו אן השבשה העבודה ואן וכו' שנים שנים בלו אל נח אל החיבה . ואה היה שלא כ"ף הדמיון . כי שם בשאר נוה אלשים אה נח . שאחר שלקח עשו אחת השבשה אהשהורים. בלו אלין אליהן שנים שנים אל סוג . והנה שפרה אוהם כי לא עמד בנשיון להאמין ולבוא אל החיבה . שרש אלחת השבעה ימים. כי שם אדברת אה ארבעים יום וכו' היה אפני אי המבול . והוא אאמרם ז"ל (שם) אף נח אקטני אאמר שיה שלא נכנס עד שבאו המים עד ברכיו שנאמר אפני אי המבול . והוא לוקה לפי דבכתו . והקדים ואמר ואת בן שם אחות שנים . כדי להכפיל אשמחו . שלא עמד בנשיון עם היותו בן שם אחות שנים . שעכ"ז לא בא שלא אפני אי המבול כשהוכ. ובשאר שאמר אה שלא נכנס בחיבה עד . הוא כי ס' אמר אלין שנים שנים יבאו אליך ולא בתו. על בן נאשבע. ז"ל הגה זה שיה. כי היה בן הבשה וכו' בשים שכר ועקבה בתו אחת כשבר עיה ס' לא בא ויכה אית. כי הלא ויהי לז' ימים.שאר שבשים שנים בתו אלין ואי השבול וכו'. ועכ"ז לא הש אחז לבוא אל החיבה עד עלם שיום הזה. שאי השבול היו על הארץ.זהו בעשם וכו' בא נח וכו' השה וכל החיה וכו'.כלומר כי בחיבה זו היו לאחדים השה וכל החיה וכו' כי לא נשחשש אהשלוחו לבוא אחוה אל אחד הבשר. שם אחי אהשהורים היו אפני אי המבול כי לז גם הבעלי חיים שהורים אהחיה:

וגו והבאים זכר ונקבה וכו' . כוכח אה שכתבנו כי השבשה השבשה אן השהורים לקח

בידו . והבים שנים שנים בתו אליהן . ז"ל והבאים אלל שהיו אחרים אוהבים . ואין שכתוב כי האלהים זוה לו . שהוא יבין השנים שנים אל החיבה אשר בידהו לו . והכתוב הקודם זוה אשיד שלא בתו אל נח . ואת הבאים אל החיבה כיון שבאו אל נח נחזקו אל החיבה בחומרו ויבאו אל נח אל החיבה כי אם הלא יבאו בחשש שעבר על עוון. והיה אשאר להתן כי בתו ושלא להפריעו מיד עשה יתברך ביבאו אליקן אל החיבה וע"כ לא יאשם . ז"ל והבאים זכר ונקבה בתו אשאר עוה אלהים שבאו אתו בשוה לו . שהוא שבאו אליו ביבאם אל החיבה כמשמו. שלא שלא הביאם ואו בתו שם אל החיבה . ואל השמה לוך לא נשנש על כך כי הוא כי ויסגור ס' בעדו ממדת הדין.

כן יפגש בו על עברו מעוהו :

יז **וידי** המבול כו' . לאוי לשים לב מה שנין ג' הדברות שלא ויבבו המים ו רס מעל הארץ . ואח"כ ויגברו ויבבו מאד מאד והלך התיבה ואיזה כך גברו מאד מאד ויבבו כל ההרים . מה ענין הדברות אלו ולאה היו בחתם . כיון שגם הרחשונה היתה אחר מ' יאות הגשם.ואה היו ההגבהות שבאי הוספות בשם היו שלים ואה לאה הגיד ואמר בשבוע אחת אחריו ויבבו ההרים . ושלא אומר אחת שעבר אחת אלאעלה והיה לו לומר לאעלה. ושלא לאה בשלשה אמר ההרים הגבוהים. ואחר כך אשבר ההרים ולא אשבר

הנבוטים. ועיד לומנו נ' הנוכן מיחות הנלחמים זו אחר זו, תילה הומנו ויגוע כל נבר כו' ואחר כך לומנו יכון מיחה כל הבר נפסח הוא"ט' מהו"ש לפון מיחו ויחח לח כל היקום כו' והכל ענין אחד. ועוד כי בגייחה חומר בח"ן ובמיחה חומר בחבבה. ובמיחוי חומר לחתה: אבנם היו נ' הללנות לחבר פרטו המים על החרן בנבע רבי נפם מ' יום עד בומרם החיבה מעל החרן. ועדיין לח היתה מהלכה ממקום למקום וחח"ב בלח נפבע נבדו מהר על החרן עד בלח בלבד הוכחה החיבה מעל החרן. כ"ש גם היתה מהלכה על פני המים וחח"ב נבדו מלד חלד עד בויבטו כל הבריס הנבוטים הבר חתה כל המים. פיבלל כל הרי ח"י בנבוה מכל החבוה כי נחבבטו עליהם המים כחנבדו וכלו. גם לחומר בלח נובחה. בלם לח כן לוך חתו חלחים על הבר בו רוח חיים בבם. וברחה כל היקום בחבב החבבים בלחבר יחבלה בבבוך. ויחבר ב' חיני חנבוחת המזבר בחיו בלח בבבע חתה' יום וכלחה. הל עליו הובח בינוד ב' דבריס. חתה לוך יהבן בלחבר מ' יום בחבבהו הנבחים. לח היה רק בישור בחורמה החיבה מעל החרן. וחח"ב נבדו בלי חוספת נבם עד בויבטו כל הבריס הנבוטים. כי הוה בדרך חבע. יוחר היה ברחו נבדני המים יבפבו בביבות בדבידות החרן לל המים בחחתה לחרן. מהיחתם שוליס עד בכוח כל הבריס הנבוטים כ"ו חתה. ושוד בניה לחה הולבו ב' התנבדות החלו. חחר בנחה בחורמה מעל החרן היה כדי להמים. כי רופחין היו. והנה על דבר הרחבת היה חבבר לומר כי חה בבבו הבריס לח היה רק לפיס חבע על פניהם. לזה חמר פ"ו חתה. ולל הבחה. כי היה מלחבלה. כלומר חכח עליון חבני נבוחות הדין. הוח חה בנבדו המים ויבטו הבריס. ולח בבוע. בלחבה: ובזה יובן לומר לפניס ויבוטו המים חבל החרן הלוך וחוב. כי הנה חין לחבן בויבה ל דקה חלח בבב לחקום בהיה. ולח יוד חלח בלומר הלך וחוב. ולח ילדק היו הולבים וכבים. לך הוח כי בבע כל דבר לחיוה חתב חל יבודו לבוב. וע"ב המים היו בבים חל החקום חבר נחו חבע. חבו ויבטו המים מעל החרן. חלח בהוח יחבבך היה חבבך בחיזון. בחופן היו הלוך וחוב. הלוך לחעלה על החרן. וחוב חל יסוד. וע"ב ויחבחו מקלה חחבים ומפח יום ולח חקדם. ועל דבך זה חר"ל על הבחה בבחדם. בבלל בעה היה עולה ויורדם ומבקבה לנחם. חלח וכו' בסוח בחפורש מלעלו. כי החלב חל חקורה. ועל הדבר הב' לומר ויגוע כל בבר כו' כל חבר כו'. לומר חה בהיה הבבורה החלחן בבבחו כל חה בוחבם החיבה. סוח כי הפישר זה לח היה חבביך לויגוחו חבהבל. בם חל מ"י חלח נובחה. והוח כי בלבן החקרה מ"י נקלה חרן בפם בחו בלח חל בפסוק הטהן חפר על פני החרן. ופסוק בד לח בבה חרן וחוחות. וחרבה הוח קומר טוב בל הרן. זולח היה: ובבא חל הבנין. חל בהבטולת לומר בהיה בע"י כן ויגוע כל נבר בריומם על החרן. היה מ"י בנוחו מבבבל. וחלקלה הוח יהבוך בטוד בבחל נבבלי היה. וחמ"ב ובל בחדם. חל ההוח בחם בהחלך

הנבוטים בחחד. היה חבני בחחה בלטו המים עד בומרם החיבה לח היה כדי להמית. כי לח כן הוח. כי כלחבר נוחו כל חבר בח"י. בנבר כל חבר בו רוח חיים חבל חבר בחרבה חת בהיבה בבל"ח. ומה בהולך הבבוחת בב' עד בויבטו כל הבריס הבטוחים חבר חתה כל הבחים בלחה על כל פני חרחל. גם חם היו כדי בע"י כן ויחה לח כל היקום כו' חחמרו ח"ו (ב"ב ו"ד) בחם חבבטים. כי גם בהבהל הבפיק בטוטו כל חבר בח"י. בולרך חח"ב לעלות ולטוף המים עלחה כדי להחזם כל חתי דחחקרי יקום. עם כל הבריות. וגם הטושחת בחים חחין:

ח א וַיִּזְכֹּר חלהים כו'. לחמר כי גם חתה הדין זבבו לחטובה. ולח שוד חלח בב"י חלהים הוח חבה חדין הבעיר רוח. הוח רוח חלהים על החרן. בהיה רלוי להבעים החרן. וחלח גם על ידי כן וישוטו המים:

ז וַיִּשְׁכַּח לח הטובב וכו'. מהלחר הוה יחמר בעובב לרוחת הקלו המים. בלומנו בינוב. ועוד חומר מחחו הבחה חיחר. ועוד בחה יובב חם קלו המים. חולי גם כי יקלו המים. חחיב לל מקום חובל לבהבה. ולח הבחר חוגה. כי כל לחבל נחתה. וכן בחחמר ולח מלחה היונה מחה בו' כי חים על פני כל החרן. חי יביב לנח על כי חמים על פני כל החרן היה הדבר. ולח על מבטוח מחבל. ועוד בין ל"ח בבבחים הבחים עלה זית הבינה חב"ח. בין לחומר בחל"ח היה. לחה בהלבוחה לח הלבה בם. וחב לוך יבע בקלו המים בחה בהביחה חב"ח. לו חל"ח לחחמר בלח נובחה בחבטל. כי בלח חן מבם רחים לל על החרן. בחחבר יובע חח כי קלו המים. והנה בח"ל (בם פ' ל"ו) כי חם. ולבב ושוב. בחבו בבינה. ויחבן כי הבה ט לנח על הדבר. כי היחר חחו יחבוך על זה על חילם ועל כל חן. וע"ב בבבלה חבבם לחחרי. הלם לבבריס הם הטובב לבלחו חן החיבה. בבבה לו על החיבה בדרבו לחוח על העיט. חה בלח היה לעבוחת בן. לחה ולבבב. כי הוח לחיבה יחוחו. יולל. לוך לח לחחרי רק ילח חבב על בח זוחו. בחחזי"ל (חחבדרין דף ק"ח) כי ח בח סיס. לו יחמר בבן עבה בעד ובבח סיחים ויולח חן החיבה. היה יולח לחיוה על החיבה. והיב לבהוה כ' חבלם חחרי בן חינה בשוב. בחח"ו בלח בלך כי ירח בלח יקהו בח זוחו. ובזה חחבר כי חיוה בבלחי חחירה בם זוגב. בוחדש חרז"ל. (בב) בבח בה לב בבבלה. ובם לח חחבבב כי הלח בבבה בלחבל פ"י בח כי חבה ח"ל על והנה עלה זית בפף בפיה. בחחבדה יהיו חחוחיהו חחרחין בחיה ביד הבב"ה. לח חחוחים בידי בבר ודם. חח יחבו בין בחחר חחחע. כי ידע בה בלח היה חבן בחיה לחיוה לחהו. הבם חחלח חבחה חחיה לח הבוב עוד. ח"ל חחבה לבחבר כי בהיוה הלילה חחהו בהיה ב"י היה הבסיון. והבבין כי בם בלח בחחלח רק בחחוח בב"ח חי בח"י. ולחבובל ליחיוב חלשב בהחלב לבחוח חדש חב בלו בחחים. ובחם כי הבה לבחוה עד ב"ח לו ח"י חברי חבדם. חי חחבבר לה חב לח

תמוח כף רגלה בדרך פעם. תו פעמים. ופלם. ע"כ
הם תלך ובניה מכם. תין בספר כי קלו המים. כי ע"כ
מלמה מנוח על העניס ומכ"ש שהם דבר הוא רחוק
כי לח מלמה מנוח לכף רגלה לומר שהיו שהים ולח קלו המים.
ות"ח מנוח לכף רגלה. שהוח על המ מה שהים. תך
בחבר בפעם הבחים הכיולה. ידע כי קלו ומלמה לם
מנוח לומר שהים תך לח שהבחר לעמרי כי לח שהבר
בג"ע וגב לח בח"י כי גב שלח ניהבה לח ומקיימו לח
לחבר בו דוה חיים. ולח כל בר ולחם ומזון ובשל מלרן כ"ל
עלה זיה. כי רשען הוח חמיד. בקוץ ובחורף ולח יכלבו
הגשם מהיותו בלבבו ולין עלהו טוב למהלכי ערים. כי
מל הוח ו בליה תך כל יפעה וכל חפלה לבלהי היו ס
תוכלת ע"י גם בחיבה. המר ובכב כו' וישלח ידו ויקחה
ויבא לומה תלין כו' כי היה קבה עליה לבוב תיו חס
לח שבידו הכחיבה. עוד רמז לדקדק בשעם הרחשונה
לומר מתמו. ובשיה מן החיבה. ובכחיבה חתר וישלח
שתם. יך מהלבה בלח ידעה היומה כיבו בל עולם ברוץ
לחיבה. לח המבר לשף ולהסבירד. שם לח שהועיל
ידו תון לחיבה ולבלהי מהבו ובידו ממם. ובשעם הבחית
שהקהה עיניה ממם בבר. הולילה עד בשם תלין החיבה.
ומהחיבה פרחה והלך. ולחרי שהועלה כי יש תין לזון
בחרן. ותקות לחמו בהלחמה גם משך החיבה בבללהי
הלבה: ודרך רמז. החיבה רמז חל העולם הרקיע
על המים פחיבה הבחית והעובד מפל חל נפשות הלפלים.
המחלים בחשבים רעים מלך. שהתבלילים יגח ובב
עד יבשת מי להלוחית שוכה מעל הלרן. מומרים וגופס
בלה. ובמחם בברפה. לף לח כן היומה היה נפש שהוכה
שעם שהוכה היה לח מלחה מנוח לף רגלה ניהחר
בג"ע. כי יחסר ממלה מנוח לה על קלת שהמוחיה. חז
ויבח לומה תליו חל החיבה. היה העה"ז בגלגול. ויחל
ז' ימים הם ימי בנוח שהלדם ע' בנה. ות"ח בשבח הבחית
בלחהה והבה עלה זיה בלף נפיה. כי נלחה יהיו
מזומחים מרובים כזה בידי הקב"ה ממת קוס בידי ב"ח.
שמלה בבלע מעשקות. ויבהבף במה שניהן לו מן הבחים.
חז וידע גם הוח הקב"ה כי קלו המים הבובשים הם
הטובות מעל הלרן הוח האדם. לכן וייחל עוד שבעת
ימים. הם ע' שנה פעם שלישית בגלגול. ות"ח שפהרים
ולח יספה שוב חל העה"ז עוד:

טו וידבר כו' לח מן החיבה כו'. לומרו לומר
בלשי מורק. כי תינו להמר לזולת ועוד
תר לח ולח תמר לתו. ועוד תו' כל החיה לחבר לחך.
מי לח ידע שלהו היו. וכן תומרו היתה לחך. היה מלח
מיוחדת: חבחם יהמר וידבר חלהים חל נח להמר. שהבך
לו מרחות דבור שהיה קושי. ובחיתה חלהים שהוח דין.
לרבחים להמר לח מן החיבה. ולח עוד חלח שלחר שקבל
הישרחין י"ב חדש. הוח עיקר הינילה. ות"ח לף
נעשלים שליו לחבר לח חשתו כלל. כי חדבבה הם יולים
בזכותו. ות"ח לחך ובח ע"י שלחבה חתו. ושבו בחרן
ושרו ישבו כו'. ובחיבה הוח הוגלה. וקבי היתה.
שלחה שבין החיב לקרי. ד' תוחיות של שם הגדול.
לחבר לרמוז לו כי ה' בעל הרחמים חתו. שעי"ב
ובבט כו':

יח ויצא גם כו'. הנה נחמר לו חתה ולחבתך כו'.
ובכן הל"ל ויבח נח ולחבתו ובניו כו'. ומה
גם לרז"ל שבשבון מדויק בתו' חתה ולחבתך הוח להחזיר
להם מבגל שנחפר לבם בחיבה. ולוך יחמר ויבח נח
ובניו ולחבתו ובני בניו, שהוח חבשים לבד ושנים לבד.
לוך לוה נשים לב חל פשם הבחיב. כי בתו' לח מן
החיבה ים לחמ"ח בחלה החיבה. ובפסוק ויבח. ים
להמ"ח בחלה נח: חמנם פישור הכחוב לח מן החיבה
ולחבר היינו חתה יהיה ולחבתך כי יוסר לכם חבמים.
נמצה כי חומר חתה ולחבתך הוח על לחר היושם בחון.
לוך לח בעת היולילה לח הלחו יחד שמוחים כי גם חז
יורד בבריבה. וזהו ויבח נח ובניו כו' וע"כ לחב"ח
בגי. שהוח שמיך חל ויבח על עם היולילה. ולח על עלמה
בלחבר זה. כי יבבר על עם יולילה עלמה. בילהו חבבים
לבד ושנים לבד. בל יולילה שהיו רבוים להחחבר בל ח'
עם הבהו: ויולילהם:

יט בך החיה כו'. הנה חומרו למשפחותיהם. יקבה
כי בב' כ' זכר ונקבה. לף יבדק יקראו משפחה.
ויחבן כיון מלמ ס ז"ל (זבחים דף ק"ח) (ב"ר פ' ל"ב)
והוח חומרם. כי משיכן ידע נח ענין בסקריבה. שהכין
רלוחו יח' שבעה שבעה מן השהורים. ות"ח ויבן נח מזבח.
ויחבן כי זה ענין שמיטת הכחוטים. כי בלה נבעלי
חיים משפחותיהם הבר הם שבע' שבעה שהם י"ד מכל
מין זכרים ונקבות. לו שת לבו כי בשקריבה היו. וזהו
נמ"ד של משפחותיהם. לומר כי בשביל משפחותיהם
שהם בעלי שבעה זוגות. היה מה בזיבן גה מזבח.
כא וירח ה' כו'. רלוני לשיח לב לפי הפשט. מה היה
מחישה חל לבו. ונם חל כפל ענין במליח
שוטה. וידוע מ"ש ז"ל (שבוטות דף ל"ו) שהוח לשון
לשן שבועה. ועדיין צריך פשט חל הסיומי הלשון. והיה
לזה נפיש לב גם חל ענין חומר למעלה. ויהיה ה' כי
עבה חת האדם בחרן ויתעלב חל לבו. ויחבן כי המבילה
חורה הדבר חל מלך חסד. שבהשמות לבו ומחשבתו
מעשות חסד על חשלות המקלים. כי למה שלבו חפן
חסד. קשה עליו מה שנשמעה לבו מלהסיר כן הוח
יהנהך כל הפלו להסיר. ובלשר רבתה רעת האדם
ויהיה כי עשה חת האדם. כי נסתיים מחשבתו מלהסיר
מעשיהם. ומעלה בשביל לבו. שהוח כמו על מחשבתו
שבהניית לבלהי שניב. ועשה בלשר קבל ריח ניחוח.
ונחשיים נזכות הקרבן. וסביב עתה מחשבתו לבלתי הביח
עוד מבול. חז ויחמר לבון חבה חל לבו. כי חמר
בל' חבה בשביל לבו. הוח מחשבתו שנחתנה בעתה. ונמר
חימר על בח חל הפועל. חם שהוח חפלו חמיד. שהוח
להשניב. לף חומיף כו'. והיח הבטוחה בעוד. ושבש
שענין במז"ל (ב"ר פ' ל"ח) על פסוק והנני מבחיהם
חת הארץ. מפל למילך שבעת שבו והכו חת חומתו
עמו. ויהיה שענין על שמירת נעטיון ושופש מובה
שבעתה לו בעט טו. כן על רוב טובות והשלום שהיתה
הלרן מוליחה להם. בעמו. וכמז"ל שת' להרבעים
בתה היו זורעים. וע"ד זה דבריהם רבים. על כן נהקללים
החזמה עתם חמר עתה לח חוסיף לקלל עוד לח החד. ח
בעבור החדם. כי הלח יפר לב החדם רע מנעוריו.
כמז"ל

כמש"ל מסנגר מכון ממ. שהוא מפרש יסוד מסדמה וח"כ נמה המגל גם היה בעבודו וסיף לח מפלח. וגם בכביל הכ"ח נם סם גם הפלו. וחכו לח מוסיף להכות לח כל מי. גם שלח הקולל האדמה. ולמר בסבר עשיתי. יכוין מפו"ל על פרשה שמתחכם להשליך היסורם. על כי נפגע ה' בגלמי הניח מטל לעולם. ולמר סקב"ה חני לח לניח. לך הס יבואו לל המטל. וחם יאמר לח מוסיף להכות כלמר עשיתי חני. כי יבואו לל המים. ועדין עומד נמה שבועה. שם בכל ח' ענין בפני עלמו. על לומתו שנחן ל'. ב' פעמים לח מוסיף לח מוסיף. ולח חמר עוד חכה לח כל חיכו'. ולמר בחם על קלקול עולם הפשל. חם גם על עולם הגלגלים. שחר"ל (שם פ' ל"ג) שכל י"ב חדשי המטל לח בימכו כחזלות. ועל כן יחמר עמה עוד כו' זרע וקציר כו'. הס בשם הלוקי יחות הסדה מיין דא מן דא ע"ש סיבוב הגלגלים לפי זוכך המכוחות וכן יום ולילה ע"י גלגל היומי בלמעלה. על כל גלגלי הכוכבים ומזלות. לח יבטחו. כלמר בכהו בשם המטל. כמומר ז"ל במדרש:

כא כי יצר לב כו'. תרז"ל (בוכה דף נ"ב) שבעה פעמים נקרחים ליצה"ר. הקב"ה קרלו רע שנחמר כי יצר לב כו'. מכה קרלו שנל שנחמר ומלסם חת ערלת לבבכם. דוד קרלו פעמ שנחמר לב טהור ברא לי מכלל דמיכה פעמ. שלמה קרלו שונה חס רעב בוחלך כו'. יבעיטו קרלו מכשול סרימו מכשול. יחזקחל קרלו חבן והכירומי חת לב החבן. יואל קרלו לפוני וחת הלפיני מרחיק מעלינם ע"כ. עיינו שסילפ"ל מדמים לחת לחם. עד מולנו עליו. והוח כי טרם ידע הנער קחור נעוט ומחוס נרע. כי לח יבחין בין טוב לרע. בין הטח לדבר לחר. מהחכם לללמדו לעשות רע בכל הסבר ריפוי יבש"ע ויזיק. ולחיזה רק שמסון חותו לכשיגדיל להחסיל ברמות. וחכו רע מעוריו כשגדל שוד מצא. ובדין לח סשם טעם הס"ח. מחחיל רוח סילפ"ל לפעמו. נחת נבו על המוסרות במסחלות. ולחבל ומטו למעדנים. למען המכיכו לכמה מיני עבירות ע"י כן. כמומרם ז"ל (בסנהדרין דף ק"ו) כ"מ בשחה מוכן יסיבה לחכול שנה ריסם. ויסבו לשבול ויימכרו חת יוסף כו'. וכעינן ויכי כי הקיש כו' וע"י קרלו שרל. כי העלמה היח מיחב וקרלו משם כך. על כי כל הלומות דומו היו על מוסרות. כעין שלנים נשר. ולפנימיים. ולנים. ושומים וגלנים. ויחיל עריות. ביכוח על עסקי משפחות כו'. ע"כ חמר ומלסם חת עלמם לבבכם כו'. ולחר שנחת המוסרות. ממת יסחלטו בכל מומלות. זמה. וגזלות וכיולה. כי הרבה יין עושה. וע"כ דוד קרלו שמח. והנה על כה היה כלומה בח. כמחזה פניו יבמע נקולו כהלך בנים העסיר. חח"כ נעשה בעל הבית משחרר עליו בע"כ. מרחה פנים נגדו. וכשונח כי ידע כי לח יכול יבחר עליו. כעין שכחבנו על רשעים. בדמה להם כחוט הבעלה. ומעיז פניו נגדו. ומלינה כי נעשה בעל הבית. ע"כ נלמה מסר כל הכחתו לח שוה לו. כי הרי נעשה בעל הבית על ידי הרעות מיסים. והרעות נבים. וגם נכריות חלו על חלי. שנשיו הסו חת לבבו

קרלו שונה. כמחשיחו בע"כ ולים יכול ט. ומחר שהוח בעל הבים יבוח בשיניו להחסיל טשו בנבר. כ"ח גם יסחלל עד שהשים שהוח יחפים חת העלה. חחו קרח מכשול להסיל חת הזולם. ע"כ יחפים קרח מכשול. בשיניו היו ממחיחי חדם בדבר. ומרם שניש לכל זה. עדין היה לחסר ט יחמע לקול מוריו לעזוב מרכשו לך למר שהניח לנדר במכר. על יוסף כי יקנה חת נבו ויעבדו כחבן קנה מלמעש לקול מוריו. ולחלמדו ולעוסים בשבר. ע"כ יחזקחל קרח חבן. הפל כי כיניו הקנו עוקף לנלחי שמע לחרני מוסרו. ולח"כ עד שבים לחפש קנה חוה. והוח שעשה מעשי זפרי. ופבקש בכר כשנחתם. פיעה עלמו כמקבל מוכר ושמח מוב. ובקרט לשון רבים שו. על כן יואל קרלו נפוני. כמומרם ז"ל למה נקרח נפוני שהוח נפנ כלב:

ט א ויברך ט'. כלם כתו זה נתבב. מה בחרי חו חמר. נעזוב לנברוף פרף חדם חוכל. ולים מוכלו מבחדם. כי כלם מוכח לם יעלה על רחבו. לך לזה מדקדק חומר ומלסו חת כחרן. כי כלם חין כחרן מפלסם מכן. כי כמה מפלקים חין בה ייבוח. חחמם לזה נמית לב גם בנחמר בחדם וחוה פרו ורבו ומלסו כו' ורבו כו'. בחם כל כשוכה הוח רבוח בב"ח. לך הוח"כ כחרן מוד פעמ מברם שלמות. כי חומר עכורלים. ומי נחן בה שלמות ופפלם הכרוכה בהבחות גם בביחה שפלה כל כחרן כנחדם. פלה הוח הפדיקים יובנים. ומה כל הבעלי חיים י רחדם מפחד מדנה מהם. ולמחו הם. כי חן בהדם גם מלחים על פניו. ולח כן כרחעים כי משחם מים מרליפה. ומהלים בבהמות נעיני חים הבדם. וע"כ נשבע נו הוח ימיחו. כי חין ט גלם חלסים יכחחו. ולכן חמר חלסים לחדם כרו ורבו וגם מלסו כחרן. וייחם כחלו חלסים. כל כי מה שבבניה בחרן חיוה נה מחם. רק נפדיקים שנה כי היכל ס' חמה. ע"כ יפה כחלו הם מחלים חומה בבניהן המעשה מחבר נחרוקה. והוח כעדם מרח"ל (נ"ר פי"ם) כי מבערת הקב"ה חת הטולם. נחחים מיניה לו דיהה בחחמוים. כחפרש חלנו כי כחרן לח נחמר. חלח נחחמוים. שהוח נפדיקים נגם. והיה זה לו ע"י מה שעשה חת חדם לעבוד חת חחדמה. לחקשם על ידי הכבהן. כמחמר רבוחיו ז"ל (נ"ר פי"ם) לעבדה חלנו מ"ע. ולפחרם חלו מטח ל"ם. נחחל ע"י כן מחלת כחרן וזה היה טרוי יחנוך נחר' ומלסו חת כחרן. וע"י כן ורבו כו'. כי פפדיפו מדלנות על הבעלי חיים. וחכרו נם. חפל"ב נבשוחפכם פרודים חריות ומרים נחמים. ולכן לח הוכפם מפחלה לחכול נבר. כי בכחמה פחה לכם. כי הפיל לנפחוכם. וחחר שלח נח מן החיבה ויברכם כ'. חחר פיה חדם. חחר בע"י שרבה פניעה ומלסו חת כחרן. חכר נפלקה למחלה בחשוחו. לכן חזפ החקש חת כדכי. ומלסו חיחה מחבר נחרוקה הוח פניעה חפו פרו ורבו ומלסו חת כחרן. כלומר בפדקפיפם. וע"י כן ומורפכם כו' כי יהפו מגלם פלפים חחבר נפניהם כי מוכח וחיחה לנם חלפים הוח המוסל על הב"ח ומפחידן כחבר קבה ליוסף בכיל מלח נחפים ושקרפים. ולדיחל בנוכח די

מלכיותם: ובזה מצאתי רמזנו טיב טעם על המיבו יחכך כשר לבני נח. בתומתו כל רמש כו' לכם יהיה לאכלה. מצמ"ב לאדם ולחמתו. לך הוא כי כמה חמתו והיו סיבת מיתת כל חי. ולזך יגרשו מהם לסיות לבהמות למו לך מה שעשה מלוח קונו והחיה מת כל הבעלי חיים. יעדיף עליהם ויאכלם הוא וכל זרעו. כי הכפרון הוא מעדיף לת האדם על הב"ח. ולכן הסיבו אחר דכתו רז"ל במאמרם (פסחים דף מ"ט) עם הארץ אסור לאכול בשר. כי מופר עם הארץ על הבהמה לן:

ה ואך את דמכם כו'. אחר אז כי בסיות האדם לדיק עלת חמת על הנפש. שהוסלמו תפיל על הב"ח. כשאכך מ זה כי אחר חעת על הנפש וקלקל גלם ולהרי מעל פניו. כי ימצאו בו חיב האדם. ע"כ אמר ואך את דמכם לנפשותיכם. בשוא אחר ספיל עלמו לחיות. שהיתה מיחתו מיד כל חיה. אדרבה מיד עלמו. שאתבע ממנו דמו ולא יפסיד. על כי לת אלם בצלם אלהים ויהי כבהמה. כי אז לא יבצר שחשלום בו. כי אלה הוא השחית גלם אלהים מפניו. וכן מיד חיה שהוא חיה כיולא בו. חיה שהוא השוב בעל גלם אלהים. אל תעשוב את נפש החיה לבל יהשכון שניה חשובים: כי הם אדרבה את נפש האדם. ואלה עוד כ"ת שיפך דם האדם בהאדם חיעה ובים. בהוא התלבין פני חבירו. דאזיל סוקמת ואתי חורגא. דמו ישפך. ואל אחמה אזך יהיה את נאשו מי אלה הוציא נפש ממש. כי אלה בצלם אלהים עשל האדם. עשה את האדם. בצלמני זה נשפל בבהמה. ועל כן בחבין האדם אשר שם הצלם אלהים. תייב מיתה. כי פנם בתקום גלם אלהים:

ז ואתם פרו ורבו כו'. אומרו ואתם הוא מיותר. כי גם עתה אתם אדם יהיה. וגם כל האפוק נאמר למעלה. וגם אלה שלו מה שנאמרים פה למעלה. אך הנה היה עקום לומר את בנו לדרום אזך אתם אחיו. ולא די שתם אחד. כ"ת נמים האמי. לז"ת אל התמה. כי הנה על ידי מה שאזך אתם אחיו אדרבה את נפש האדם ישפך בשחת האוקריים פרו ורבו ושלו בארץ כשלים ורבו בה. משמ"ב אם ימיו את הסילת שיתפקדו כל הנפש. ויתמרו רגיש. ומעלת האדם ורגיש מתמעטת. ולא ישלו בארץ. ולא ירבו בה. לך מתחת לארץ:

ח ויאמר אלהים כו' ואני הנה כו'. רלוי לשים לב אל מו' לומר. כי חיו בעצם לאמר לנוח. ושוב מו' ואני. מה עניו הוי"ו בתחלת הדבור. ושוב מהרי אומר הנני מקים וכו'. למה חזר ואמר והקימותי את בריתי וכו'. ושוב מו' ויאמר אלהים. כי אמר פשוטו מדבר הוא יתברך. למה לו' ויאמר פעם שנים. ושוב מו' זאת אות הברית כו' למה לא נאמר מתחלה. וגם מו' פה לדורות עולם. והמה גם האמור בפסוק הקודם. הוא לדורות עולם. בתומתו ולא יכרת כל בשר. ושוב למה לא נזכרו דורות שלם כי אם בזה. ושוב שאחר אומרו את קצתי אתכי בענן וכו'. למה חזר. ואמר ושיח בענני ענן וכו'. ושוב אומרו וזכרתי וכו' כי ענין זה כבר יובן מהאמור למעלה. ושוב מו' ויאמר הקצת בענן הרי נאמר למעלה. ושוב אומרו ולאותיות לזכור

כו'. הלא היה יאבדך לעבור לרשות כדי לזכור. ושוב אומרו ויאמר אלהים אל נח כי הלא מודעית מ' מדבר. ולמה לאמר ויאמר פעם שניות. ושוב מו' למעלה ויאמר אלהים אל נח ואל בניו. ופה לא הזכיר בניו. ושוב כי פסוק זה נאמר למעלה כמה פעמים. ושוב דרך כלל אחר לדעת על מה זה מזכר בענין. ברית שבע פעמים. וגם לאך ע"י הקשת הזה מזכר הברית. מבלתי עכשו אל דרך הסוד: והנה אל ענין האמור שבע פעמים. יתבן על כי זאת אות הברית מקיים כל מה שנאמר עד ימי בראשית. והענין לפי פשוטו כי הנה בקשת כמה נוויות. כמפורש בב' הזכר (פ' יא דף ע"ח) ירון. סומק. ואחור. ושביל. ויהיה כי הענין רמז אל חבר הברה שהתעתדם לבא. בענין הדור בתודש מדה"ר. שדורך קשת מבשמו לירות הנוש של פורענות. לך מה שעשה הוא יתברך. שם לעומתו מדות חסד ורחמים. וממנו שתודש. ותנין על האדץ ועל הדברים עליה. והנה היות בתין ד' קשתות שמוכות זו לזו לדרום. כי התודש היה בקשת דרומה. לולא הוא יתברך הקיף קשתו בקשת לבן של מדת חסד שתוך ט. וגם יתוק ככרתי שהוא מעין מדת רחמים בעודש. ונעון תבן ספיר שהוא רמז אל מדת הדין הרפה:

ובללות הענין כי הנה כנגד ב' מדה"ד החזקה והרפה. בין יהיה הכוונה מו לו מז. מלבד הוא יתברך הלבין על הסד. עבד החזקה. והיזוק ככרתי על רחמים עבד הרפה. ובזה לא יתקררו ב' מדות הדין לחיות מתקררין ומתקבלין זה מן זה לפעול הכיוב. כי בקשת יתמצו בתבד ובכרתים. וזה עתן מתמרם בב"ל (פ' ל"ם) ח"ל כי אלהים הוא מה"ד שלמעלה. וכן כל כפא חיה זו מה"ד שלמעלה. שלמעלה מה"ד הקשת. שלמעלה מה"ד הרפה. ע"כ. והוא מ"ש ודי לתבן: וגבא אל כיאור הכתובים. והוא כי הנה ידענו מרז"ל במדבר רבה (פ"ג) בתחלת הפרשה. כי ואני הוא וביח דיבו כתו וה'. ונאת אל הענין. כי הנה הבינו. כי ים ב' פעמים ויאמר. לך הוא כי ים ב' פוגים בדורות. אחד שתין עדיך לתם אות לזכור ברית. והוא כעובדא דריב"ל עם הפב"א בתו' מי שתחה הקשת בעיר. כי הלחיקים בהם ממש מתקיים הבריח במקום קשת. וחבו ואני. כלומר אני מלמדך עב ביח דיני. ואומר הגי אקים את בריתי. חה אחתם אחיו אתם במקים אות בריח. ועם זרעכם אחר יהיו אחריכם דומים לכם. ושוב ים זמן אני שהוא לע"ל. שלא יעמדך לנגף עתו מד"ל. כ"ת והקימותי את אלהים לבדי בריתי אתכם. בלי עירוב רחמים. כי לומרו והקימותי. מוכר אל אלהים המדבר. ואם אחמרו ת"ל את מה משתם אות בריח בעולם. לז"ת אחיה אתרת ואחר. זאת אות הברית אשר אני נותן בו'. לא בשבילכם. כי אינכם ראיין אות. רק לדורות עולם שביני ביני. שבין דור אלכם. לעתיד לבא. שהוא הסוד שע"י האות יזכילו כי אחמים הם. ויאמרו אל ה' ויבוחמו. וגם למען יזכרו כי מאחמם אלהי אלא במקרה אחקיימו. ואם סומו לפי זה דברי חז"ל (ב"ר פ' נ"ה) שאמרו כי לא לבל הדורות הוצרך אות. כי דורו של הבב"י וביב"ל לא גלוים בימיהם הקשת. שע"כ נעשה לדרת אחר. שהוא

בשבעת ימים הללו שבשם הפרון: וכבא אל שעור אחר הכתובים. ועוד תומר בין מלהים ובין כל נפש חיה. ולא תמר ביני וביניכם. אז ביני ובין כל נפש חיה. ועוד בשתומרו כל נפש חיה ואו' כל בשר. יהיה דבר אחד בפול. והכה קוראות אלו העיונו לב רש"ל בב"ר (פ' שם). לומר כי בין מלהים. הוא מדה"ר הקשה. ובין כל נפש חיה זו מדת הדין הרשה. כמו שהעתקנו לשונם. שוד ראוי לשוטם אל שאמרי אכתובים. כי תחלה אמר ביני ובין הארץ ואח"כ אמר ביני וביניכם ובין כל נפש חיה. ואח"כ אומר בין מלהים ובין כל נפש חיה: אבנם הוא שלשה סונים הם. אחד מציות הארץ הכתובי אתשת. ואחרו לרחם עליהם לבלתי השחיתה. יומר מהבעלי חיים שנמלא חזק בקלחב. וסוג בני הם הב"ה שרצוי לרחם עליהם יותר מבני האדם. שע"כ לפעמים אדם נוקות בהמת יושע ה': ובזה נבח אל הענין. אשר הוא יתברך לענין הארץ אינו צריך שתהלה הקשה נשלש. רק היוה נזהיר בענן. וזהו אם קשתי נתתי בענן והיתה לאות ברית ביני ובין הארץ. אכל על הכריות אשבר יזכו בני האדם ואזכיר הברית בשבילם. ואשבן יהיו הבעלי חיים. או בשביל אדם נזכות בהמה יהיו. והפלי ה"ת כל יצרך האדם לבהמה וע"כ מה תעשה אדרתה להם הקשת שילחוש ויתנו לב כי הם היצים ולריכים תזוכה. ואז תזכור להם הברית. וזהו והיה בענני ענן על הארץ ונראתה הקשת. שהוא שתהלה לבני האדם. שאז ע"י ברואתם בני האדם. ביותנו לב לשוב שהיה נלחים מהם. יזכו שתברתי אתשת. ואשבן את הב"ת. וזהו ביני וביניכם. ואח"כ ובין כל נפש חיה. לך אם לא אתרתה אלא יפיתו לב בני אדם לרחום ולהניח לשוב. שעם היות הקשת בענן לא יראוה. רק ורחיתיה אני. ולא הם. לא לאות מלוכור. אלא שאז יהיה אדם נזכות בהמת. שאז הבהמות תעשה עיקר. וזהו בין מלהים ובין כל נפש חיה. בשם ב"ח. בכל בשר שהוא בשביל כל בשר תושיל זכירת הב"ת. ואתרי שאר מלהים הוא מה"ד אל נח. ע"י שהעתרשו עם ה"ל. אין צריך להם קשת. כ"ש בהם עשתה תיבה הזכילה. כדור דשב"ע. אתר אלא תילה אולי בלי הנשבף לחתים. הצורך לזכות בהמה. לא כן הוא כ"ש בחתיו שוין אדם ובהמה. והוא ויאתר מלהים שהוא מה"ד לבדו. שאת הוא הבריות יהיה ביני ובין כל בשר אשר על הארץ. אדם הבריות וכהמה בשתר:

יח ויהי בני נח הי' ה'. אלא יקשה כי מי לא ידע כי אלה היו היולאים מן התיבה. וגם אומר ואת הוא אבי כנען אתאתר. ועוד כי נם אבי בנים ומוצרים ופוס היה. וגם שם ויפת אחיו. אבנם לבניש היו ולא התזכרו כ"ש כל אתד בשבר יחוסו. ועוד אומרו שאשה אלה בני נח ואשלה נפלה כל הארץ נם זה יהוש ונכתב בין הדבקים כי אין לו ייחס עם הקודם ואתאתר והיה כאלו ליכתוב בהזכיר תולדותם. ועוד אומרו ויחל נח כי' כי אומרו ויחל והומרו הים הראתה הוא משלל טעם וענין: אבנם נא לתת עוד טעם אח היה שאכה אח לנתת אן התיבה ויהיה סיפו על אחלקו בשרים אלא אבינו או רבנו ולמ"ד שרשו ונכנו. ולא שוד אלא

שקשה מאד כי על כל אתר עשה להביו לא עשהו רק קלל אח בנו כנען. ע"כ בא הכתוב ואתר הוה דע לך כי הין מעשהו והימו אתבין רק בשבר שהשחית. והוא כי בנלאתם אן התיבה כולם טובים היו אתריהם לאביהם וחזו ויהיו בני נח כי' לומר כי היו אריהם לנח בשברון רחוים ליקרא בני נח וע"כ היו היולאים אן התיבה. אתשם ואח אח"כ עזב אח אבוו אלהים אלו ודמה לכנען בעו הידוע ומשרשם במין שבוח כמוהו וזכרש. וזהו ואת הוא אבי כנען הידוע כי ממנו לבד אח שיוצא שבוח בזאת וע"י ק בהדאם לכנען שאתבי כי ג' אלה בני נח ומאלה נפלה. בשם לא כן היה נח מוליד יותר שאחם אריות אלו אלה הארץ יותר. ודעתון כי ויחל נח כי' וידע אח אשר לו ואומר הכי כנען שלאד ממנו כשהזכור וידע אח עשה אבין בשבילו בלא יולד יותר. ואתה יאתבך אח עשה אבין אל אלו אל אח. וזהו כי אכנען נלא אל אלו אל אח הם כי יש לו יותר בניו אתקללים. כי ממנו יצאו ע"כ אלו אח זה לבד:

כ ויהי נח איש האדמה כי'. לאתר כי הכל הולך אתר בוהש הפועל. והוא כי היה בין בחיות שאים והוא בשאה אלהים בקדוש ובשלא וכהוא. ויש בחיות גבורים לשחות יין ולשכר שכר שהוא אתחלת כל דבר רע כידוע. לאתר כי נח נם כי לא יצלר ממנו כוונתו לעשות עכ"ז אתחל אתשבתו לא היתה רק על בחיצה מוחרים וחזו ויחל נח איש האדמה. כי כל אתהלתו בראשית עין אתשבתו היה על בחיות הזהו היש האדמה מומרי ושל זה נפש הבשר. וע"כ ויטע נח כין ושכר שלא היה העיקר עבוד אלא ס' אתקדשים עליו או מנאתים אבלים ואנו הבשה לשאה ליהנות אן היין. כ"ת כל העיקר היה לבשות אן היין וע"כ בשם אתקלה כאתאתרם ז"ל (בראשית פ' הרואה) הרואה שאה בשולה יזיר עלמו אן היין כי היין נוגד ואניא לידי זאת. ועד"ז היה שע"י היין בא לבשות בו זאת. כי ויחגל כי' וידע אח כי' שרבעבי לו בדרכו לו זה אח עשה לי"ד. וזה אתשוב שהזו אז"ל בבר"ר (פס פ' ל') בשומרם בבשה בהיה הולך ליטע כרם אשבע היה שידה בתדין אל שוחבי עתר אלא אתדבר בך אלא הישוב לאתקני ואם עלא לאתקני אלא חבל בך ע"כ. ויהבן שהזו אתאתרו בשאתלה לא היין אל עבוש אלא אבל ידה נעשים כאות קדושה כי אם אל יין הרשות שנעשין בדין והשום שיושאה וזהו אשבע היה שידה שאדין כי אלו הוך ליטע כרם אשבע עתר כי בחי' יב ביין זו לעושתה זו. אלא שאדבר אלא קישול לאתקני והוא לבעודת הרשות כ"ת בחלק אלוה אתבל לאבר אלהים" אל אעין זה. כי אר"ש לא שברה יין. אלא להאכיל לרשעים אבר זכויותיהם בעה"ז והשו בבר לאוכל. וגם לנאת אבלים. חשו ויין למרי נפש. והבה אתשוב אלא ניתן להם בשברם אלא אפני שהוא הפילה לברציע אתברבש יין עושה וכעניו הכוונה שובה בשולה יזיר עלמו אן היין. נמלא כי ביין יש חלק לה' וחלק לשטן שהוא השברות. ע"כ אתר לו השטן שותני עתר כי בייכר יש לי שותשם אלא אחדבר דלת תיעול לאתקני כ"ת לאתלה עבודת ה' כיותשם אבלים וכיוצ"ב: והבה זה הוא נפי

כמוסם כאן על מדלים רגם לפני במדבר לאכיל"ך מוסה מהר וז"ל ויפע כרם נח לקראתו בסמן ואמר לו לעוך שנעשנה יחד לחי ואתה ת"ל הן מיד הביא רחלה ר' ובחמה על הגפן והח"כ הביא לחי ואמרו על הגפן ותח"כ חזיר לחד וגחם על לומה הגפן. מפני מה עשה כן הגפן כי כשאדם שותה כוס אחד הוא כרחלה עניו ומפלרוח. וכשהוא שותה ב' כוסות מיד נעשה גבור כלחי מתחיל לדבר גבורות ואומר מי כמוני. וכשהוא שותה שלשה לו ד' מיד נעשה כחזיר שמתלכלך בצואה וכפש לף סיה מתלכלך לף גחי רגלים ע"כ: והרא יקשה מי הכניס אח גח ליכנס בשותפות עם הגפן שאמר לו לעוך שנעשנה יחד ות"ל הן וגם למה הביא הג' בהמות. לך הנה הרמ"ל בפ"ר (שם) בו ביום ועצם בו ביום שמה ע"כ. ולוך יתכן יפלא נפישה ביום ת'. ע"כ מחכוב כי להיות אח נתון לשתות יין לכלחי המתין שנה לו שנחים לעשות פרי ולשתות יין. ע"כ אמר לו הגפן לעוך שנעשנה יחד בשוכן שתות יין. והוא כי אמר לו הגפן לעוך שנעשנה סיה"כ כהלך הכה בעשות ובפלות להתחתן לפני העשיר וחזו שנחתו רחלה. שמה כוס ב' מתמיל להתגבר כלחי שמקנא בו נחה וגלון בשלחי מסחרב כ"כ עליו עד שמחת יפחתו בכל עבירות כחזיר המתלכך, ועוין כשמיסה הוא כי ניתן כח היין הרע ניין כלחו כח שלשה דמים בו. וע"י כן יקנא לשותיו כמקרים היין הרע לחוטא ומרגיל עלמו בדבר. ועל פי דרך זה לפשר כי מה שאמרו בבהמיות רבה (שם) שאמר לו בידה שיתמלון לח תישול לחלקי כו' שהוא לח שאתה יושר מפני כוסות כי עד שלים עדיין הוא בחלק שלך. שחישו שהוא בו נעלם עד שלישי. שהוא כשלהו הוא שלי כי נעשה בשל הגיה. וגם הוא מבחינת החזיר כנודע. עוד אמרו ז"ל (שם) אמר רבי יוחנן לשולם לל פרי לשוה אחר היין שכל פרשת היין כתיב כה ויי ויי"ד ויי"ד פעמים. הס"ל ויחל ויפע ויפח ויחגל ויקרח ויגד ויקח ויפח ויפשו וילכו ויכס' ויקן וידע ויאמר. ואפשר היה ברמז כי גם שנכרת היין לשולם שכר לרשעים בעה"ז ולנחם לצדיק עלת ס' היה כי די ניין לשמח במקום ו שנחת לנחם לנלים שעל כן כתיב וי"ו כמנין די. עוד אפשר היין בהומר ויפע כרם ויכס כו' כי כל כך היה לשוה אחר היין כי לח שם נבו לאכול מן העגבים החלה כ"ח מיד אחר שנטע כרם לח אכל מן העגבים תחלה כ"ח ויפח מן היין וע"כ זה נרם לו שנפגע. ואמר שנחגל בחוך החלה כ"ח יהיה שהיה חוך החלל הסר שם מחתו ולח טוב ממנה הם שלקלקל עמו כפני אמו ולח עוד אלא שלח היה כדרך הרשעים שכולם מתחרטים כ"ח אחרים היה אחרי כן כמלחק ובח לשניך לשני אחיו כאמן:

כג ויקח שם ויפח כו'. הנה אומר ושניהם אחוטים הוא מיוחר. וגם אומר ושרות אביהם לח ידעו. מי לח ידע שהם הלכו אחוטים ויכסו הם ערות אביהם. שרות אביהם לח כלו. לך הנה אחרי תיאמרו ויעלו אחוטים כו'. כוצרך להם משם לפה זה הפכו

פניהם אחוטים. ולח הלכו דרך פנים ויכסו עיניהם לבלתי רחות ערוחו. ז"ל תדע לאה ופניהם אחוטים. ולח בדרך ישרה בעיניהם אחוטה. הלח הוא כי עהה בלבהם אחוטים ממנו כי ושרות אביהם לח רלו. כי חיל עיניהם כ"ח נם פניהם האחר לח רלו ערוח אביהם. שאומר כלו. חוזר אל פניהם בזכר. והנדך בהם רחייה כד"ח בלעז ר"ל (בראשית קף ס"ה) לבו רוחה לח הערוה. והוא כי הלח נדיקים היו ולכך אלהים על פניהם. ולח לבו שפניהם אחר בה קדושה עלה אלהים. ילהו אח הערוה בה שיכסוחו עיניהם. וק"ו הדברים מאחר שהקפידו ז"ל על אחר לבו רוחה אח הערוה בעת חפלה. וכ"ש פני אדם אחר ולה אלהים מוסשה בם:

כו ויאמר ברוך כו'. הנה ברכת שם ליעז בכתוב.

רק ברכתו יתברך בחומר ברוך ה' אלהי שם כו' והנה מרז"ל (כ"ר שם) בחתברך בשלים. והנה ברכה זו חיתה בכתוב זה. שם לח שנחמר שנחמו בחומרו ויקה שם ויפח אח השמלה. שע"כ נאמר לשון יחיד ויקח. שהוא אחר שיהל ולקה השמלה כולה השלים. כי ע"כ יהיה מה שלא נאמר ויקחו אלא ויקח. ואפשר הוא בדרך נ"ם כדרך מדרשי רז"ל והוא כי ויקח קרח מרז"ל (במדבר פ' ו"ח) שלקה שחלה שלי' שמולקחלת בהוא מסחיכות סוף פרשה הקודמת. והוא כי נאמר כאן ויקח ונאמר להלן ויקח. וגם בחספר קרן עולה ויקח עם החיבה בחספר שלים שע"כ בהברך יותר מיפת. וחחסוב כי ברכתו גדולה מאד ומפורש בכתוב. והוא בלחמר לעיל ברוך ה' כו' ומה ברכו כי מה שיאמר בעולם לא יאמר שלחי יפה לו שלחי חס. כ"ח שלחי שם ביחוד. כעין ברוך ה' שלחי ישרחל. וברוך אחה ה' שלחי לברהם כו' וכיוצא כי לעבד ביעקל יזכיר שמו יחברך אחר שם משם ואמר ויהי כשמע כו' והנה ל"ל עבד לו. והנה ים מי שפי' שחוזר חומרו למו. שלו ה' ואל שם. והלח כמו זה נחבב יקרא שם בחיב ודבר אחר לחולנם בחומרו למו. לך יאחר הנה ברכתו בהקרא שלחי שם הנה לין שם זה רק לעשם אחד מכל העחים שחזרע שם. ואיך יחברכו בשאר. ז"ל ויהי כשמע עבד למו נם על השאר:

כו יפח שלהים כו'. לח יהיה כשם להחבדך בשם ה'. כ"ח בשם שלהים הוא שיהיה ושד יחרון יהיה לשם. שהשלהים הנזכר לח יהכון בשלחי יפח. כ"ח בשלחי שם הוא בניח המקדש ובחי כיהוח ובחי חדרשות. שו יאמר יפח שלהים ניפח. בב' מלכיות. מלכות חדי ומלכות יון. לך לח ביחחיד חלכותם כ"ח ויהכון השלהים הנזכר בשלחי שם. שיהיה היה"ח אחר מלכות חדי ואחר מלכות יון. שלח שנח אחרי כן ויהי כשמע בלבד עבד למו לחדי ולוין. עם שיחבטל ממלחח

מעל ישרחל:

י ח הוא החל להיות נבור בחרן כו'. רחוי להעיר כי הנבורה מלחו יח היה. ולוך מיוחסה לו. שאמר שהוא היהל להיות נבור בחילו היה בחיה. ועוד אומר הוא היה נבור ליד לפני ה' השם יהיה נבור שלח בפניו הלילה. ועוד אומר ע"כ יחאר שהם דברים משולני הכנה. לך קבלו רז"ל (ב"ר פ' ל"ז) שהיה לד הבריות ומקנין לע"ג. נם בשברו ר"ח (שרק כ"ל)

חמרו שהיה מלך במצרל המנקמים לפלך בניהם מעל האדמה. ולהפלים המיטעים שם. וזה יאמר הוא היחל לשון הזה כענין מז היחל כי. כי חילל הקדושה כדי להיות נבור בארץ ע"י כחות הטומים להתנבר שם ושהם חומרת הפירוש רלה שהטומה שהוא כי דרך הגד ב"ח. סיח פלח בפני בעליהם. לך זה הוא היה נטור ליד. לד כרוחיו יח ממח עידנו לפני ה'. כי פלח כל הארץ כאמרו. ולוך יאד מלפניו למי שהיה לפניו שהוא בע"ב. וע"ב כי' חומרת השורש ע"ב תני נוחרת וחומרת כי כמהוך יסיח. כל מי שיהיה כמוהו נטור ליד לפני ה' שיהו הרציחו כמוהו. כי הוא חמרפל שהוליכו יח' חלל מלכרים שהיה מביח חל כל הבניות ומקדשן לה' והרגו לעומת חפר היה שעשה הרך מלכרים:

לא א **ויהי** כל הארץ כי'. רלחי לשוח לב חה עניו היות כל הארץ שפה ח' עניו זה. וזה הוא עניו דברים מהדים על ה' חלהיהו ה' חמד. ועל ה' היה חלכרים בחרן כי' וזה רחוק מפשיהו. ושוד בחומר ויהי נשכהם כי' חם זו נסיעה וחם זו חליחה חלהו נלבנים היחה ושוד בחומרו ויחמרו חיש חל רעהו הבה נלבנה כי' חה עניו לחוור חיש חל רעהו. וכיל"ל ונלבני לבנים ונכרפו כי'. ושוד חמר הבה נגנה כי' חה עניו עיר ומגדל זה ושלח לא יחבן היות כל הארץ דרים בעיר ומגדל ח'. ושוד חה עניו ורחפו בפניה שהוח דבר כלחי חפשר. ושד חו' ונעשה לנו שם חה הוא הבם הזה שיעבו בעיר ומגדל ושוד שלח בחוא בכוונה שיעבו בעיר ח' כולם חן יפולו חה הוא הבם הזה ומהרחו יחמר נבנה נח עיר ומגדל חן נפיח כי חה עניו הבם חל המדר המפוץ. ושד שלח כל כך הוא עשות עיר ומגדל. שע"ו כן יהיה להם בם. ושוד חה להם שם יפוץ על פני כל הארץ. ושוד חו' וירד ה' לראות כי' שלח כל רשעה לח סיחה רק עניו בניו סביר ומגדל חה חיכפח לו יח' והם הוא על כוונה רבה נמה מולה הדבר בעיר ומגדל. ושוד חומרו הן עם ח' כי' ולח יכלר מהם כי' שלח מבלעדי ה' לח יכלר מהם כל חשר יזמו לעשות. ושוד חה הוא השוחם הזה לבלבל שפחם ולהפיצם. ושוד חומרו ע"כ קרלו שחם בכל כי' שלח כ"כ דבר רשוח הוא לקרלו שם לעיר על זה: והנה נגע חל הענין רחיו לשים לב חה פלה על לב שעם הזוח ושם יזמו לעשות. והנה רז"ל (ב"ר פ' נ"ח) חמרו בדברו על ה' חלהיהו ה' חחד ושע ח' היה חברהם. חמרו חברהם זה שרדה עקרה הוא היה מוליד. ועל ה' חלהיהו חמרו לח כל כל היחו לבור שם העליונים וליחן לנו שם שהשחוחים חלה בחו ונעשה לנו מגדל ונעשה ע"ב ברחשו ויחן מרב כידו. ושרי נרחה כחלו שבנה עמו חלשחה ע"ב: וראוי לדעת חי הכחים שם חברהם בזה ושה נם כי שנחים שחר המגדל היחלו ליפול בעיר ומגדל. ושי נחן שם חברהם בניהם שהם. ונם כי כשנחלבו היה חברהם בן מ"ח שנה ושל דברו זה. חלח חין נרחה שהכחובים רק שמכפר שהחלת עניינים. וכן שה להם שם חברהם שרדה עקרה והיה מוליד. ושוד חומרו לח כל כל היחו לבור כי היחבן כי

חמנים לעלות השמימה. ושיהיה הוא יח' בחרן. שלח לח ידעו כי חין מבוח לחומריים לחבלה. וזה לכוונים למפח. ושוד חומרו ע"יומים ושהחומים וזה חמר למעלה ולמפח. ושוד חו' נעשה ע"ב ברחשו. שהם בהיות שע"ב נרחים מנדל. יבדל כהו נוד חלהי שולם יח'. ושם היה הרב שבידה. שלח נוד ה' יכבון לה שבע בידו. ושוד חומרו ושהי נרחה בפיהו שבה מלחמה שה יהן ושם יוסיף היות נרחה. ח' שבשבה היה יכולה לעשות חלחמה ושם שפני כבודו יח' חמרו כן. לך דשהם היהה להלחם בו יח' ממש חלילה שלח יקשה כי לח יחמע. חו היו בוניה והבל חבכיהם ובלי דעת חינן יבכיהו. חו היה נחל ידם לעשות חלילה לולח הבניה ה'. חם לח היה נחל ידם לעשות. לך חומר הוח יח' עשה לח יעכר חשם כל חשר יזמו לעשות. חלח יפלא שלח נוד ה' יחבן בידם יכולה לעשות. חלח יפלא שלח נוד ה' חבן חל כאניו: והנה חלבח לבח חל כאניו. נחיהה חמרו ז"ל בב"ר פרשה כ"ח. ח"ל הסבו והקב מדיינין זה עם זה. זה חומר בבבילו נזדקה הבדה וזה חומר בבבילו נזדעה הבדה חמרו לחביו חחיה הסחיו בדבוקה הבין ולחי יודעי' בבבול חי נזדעה הבדה בח חבבין ויהה בעה"ב נזעוחה הלך ט כחוץ נפל חת הסחן והבלובי על הסחן. נפל חת הסחים ושבה חוסה חת כרי כו'. כך בו"ב חומרים חת עיקר ובבבילנו נעבח העוחם. ושלח חומרים בבבילנו נעבח. וחומרים להם ובראל הסחיה עד כיום היום. ושלו יודעים בבבול חי נעבול חת השלם. סה"ד הבה יום נח כו'. ועליהם הוח חומרו הבעם ורוח הבח' כו'. חבל ובראל וחמה חניל נה' ע"ב. וכן היה עין ושו כבור חן חדני קים כו': ובבא חל הבין. והוח נהקדים הקדחום מפורבח חלנו כל ח' בחקומה. (ח) כי בחבר ים בחוח קדושה כך נבוחבן כוחח חומה הבקדמים חלחים. כי זה לעומת זה בבה שלחים. (ב) כי הקדושה ח' היה חבלים חחחדות כי כל בחי והיה ח' חן לך בחלוחים ים פירוד ודבון ונקרחים שלם הפירוד. (ג) כי בחמוח ובראל חהקדושה חמה. וע"ב נקראו גוי ח' ורוב עם חחיהסים לנבב ח' כד"ח בנפש נפש. לך נבחוח ע"ס חהחלוחים. וע"ב חבני הם ח' חחיהסים לרבים כחומרו נבני עבו ונבחים ביתו. (ד) כי חן קיום ומיליחם העמדה נפום בה חנשי. חם לח בנשיהבן ובניהיהן חלילחם חמור הקדים. כמודע מהכמי החמת. (ה) כי כל כח רלוני עליון קרב חחד ובחלב חפשע עליון. להריק על נפשוחם חבם. כחמחר ס' הניחד (חח דף ע"ד) על ה' הכניהים בחלוחים לבבך. לך בשיבראל שחשים רבוי על חקום חיהן הבבב לובראל וחחבחיקן נהניה נם הם. וכפלוך שהיה. חחבבך הבבב להלוחים וחלוך הכל לע"ב. ויבראל נולים חלוה להבול חפבר יבחבון בניהם. (ו) כי יזהר בבר חרנשם בבניהם בניבול בהבפיע לל החיהים וחל לבו. יזהר חחבר נרנים חנחנו. כחחבר ס' הזהר כי חר לב חחד. (ז) כי חחז נרח חלהים חדם על החרן היה בעבור יבראל. בעלי נפחות קדושות. להבלים בל נפחות בבנוף. לפעון בחחריה הימים יבחור חוכל חחוך בפולח. כי יקום חלוה בחיש חלבו די לעלחין לח חחבבל כי והדקם

כו'. והנו כעוד מן מדרי קים ומומר מזרם ומוח מעמם. כתמר במאמר שהזכרנו. (ח) כי אין הפרש"ן למה שהוא נמצי מחקיים. אם לא כהשתלשל שפע מן העולמות העליונים: והנה הפשר יהיה השתלשלם דרך מזוגים מקדושה מצער הסמים והוכן לקבל השפע הקדושה ע"י ירושלים ויון כפי כוד עניינה. כעודע. מו הפשר יהיה דרך מזגות התנוים. למעם אין הכונה בתנוים להפך השתלשלות תליהם בעלם. על דבר הנגדיות אשר בהם עם הקדושה. כי כולה מחזות ומשם משלים הפכיות. וגם מזכירה מתמר ס' הזוהר כי תמרו וימצאו בקצה הוא כי הבקעה שהיא מקום מוכן לכל מיני מומאה מכל התנוים לעזר לעשות לירושי כתות מתמה. להכניע כוחם אל השורש:

ובזה נתמר כי התנים הכמים היו לברע. ובהתנגדותם ידעו כי נפשותם מהתיעים המה ושעמיד היה הוא יתברך להבות אח הברים בגפש מהקדושה. ומימתך זרעו מחריו בעלי נפש קדושה מתתם בכח הכבוד ובתחיים היתים אח השע"ג מהתנים. יזכם ורוח יחתם. וישרתל יגילו בה'. ע"כ ההכמו לעשות דרך יהיה כל השה"ן אל התנים לבדם. ולא יהיו בו בעלי נפש מהקדושה. ומיתקים השולם ע"י גזרות התנים. במופן שרשף הזרות לא יבוד לו אח ישרתל. ויזדה ויפין אח השתר כי אם יקיתם לעד. כי אין זולתם בעולם. והוא הסכמת הגדיות לזה. הם רתשונה אחדות כמ"ש בהקדמת שמיים. מה שתתר בן התנים כי הם כהות הפרדים. וזה מתתר הכ' ויהי כל התרץ שפה ד' ודברים אהדים שפיה להם אחדות זה. אך זה אינו שוה לבדו כי הנה יש דברים אהדים. כוח תכח חנוני ד'. ומלים שרשו תכח ת'. והחיקים כלל משפחות. שעם כלל משפחה כיל תכח חנוני ת'. הלא הם אהדים רבים והוא פיחוד. ואיך יהנו חעשה הפרישה הפר הוא תה אחדות מיוחד. אינר מהתנים נפרדים. לשלול שפע לקיים העולם על ידם. ע"כ לתקן זה ויהי נהשפע שתשפע נשעו בני נח תחר המגול תנד תזרח. תליחה תנחו. והיה לוחה בקצה השוכנת לקבל כל השומחה ליחדם. כי שם תקום כולל להם. כעודע תס' הזוהר (דף ע"כ). ואהו וימצאו בקצה ויהיה ייחודה בשמות בניים בתרופי תכמת תומחות. ולשנען יבחרו בכחנות ולא יחעלו. תה עבו וילחמו תים תל נעיהו בכל לית שבתקרא השוב. והוא כמ"ש כוח למלים ושום לבנען שהם רתשי לחומת זה לזה. הם לא נחחיל תנחנו לעשות בידע. לא יזדרזו התמון לעשות בעלת תנימלך בן יהוענל. ע"כ תמר תים התשוב תל רעהו כיולא בו. הנה גלגנה בעלמנו לבנים וכו' ומה שירתו שעשיע. ימתרו ישבו כמונו. ובתקום שתין תבנים נמלחת שם. תמרו ונטרפה לשרפה שהות לשרפה בבנין שיהיו קשים כתבן. ז"ת ותשי להם הלבנה לתבן ס'. עוד שנת רתו והנה שתר השמים הוא עד ציון וירושלים השפע לקיים השולם ושם הכנת ירושלים ויון. כעודע ליודעי הן. לקבלת שפע הקדושה ע"ש טעם ויתמרו הנה נגנה לנו עיר ומגדל שיר בשר

ירושלים ומגדל כנגד ציון. כי מגדל דוד הוא ציון. להכין מיתם לשבל שפע על התקומות שהם כי מעין ההכנה הים לציון וירושלים. כפי דומתנו למעלה נגד שער השמים. כך יהיו לעיר ומגדל אלה ענין דומתן בתנים שכנגד הבקעה הרחיק. כי זה לעומת זה הן כעודע. וע"ם לפי ענין השפע תל העיר ומגדל זה. ותקבו בשמים. והוא כי רתשו תל מגדל מרמז תל כח זכר המשפיע דרך התנים רתשו לכלל הוא סח"ל: יהיה בשמים נגד הבקעה לשבל על ידו. והכוונה כי כתיר תין בין רתשו נגר. לכל התשפעות ניפו השפע. כי תם מהמות יופשע הכל. כן הכח הזכר יהיה רתשו למגדל. אלא יהיה השפע. רק מתשפע ומתשלשל דרך לשרותיו עד למטה. ובכלל הדבר הוא כי כל הע"ג יסכימו לעשות להם רתשו ס' הוא ח"ל. בתופן יהיה להם תהזות כל כחות המומחה יהפכים להיפיהם תל רתשו ס'. הוא הנזכר. וכל הנ"ל יבחדהו. וע"י כן ימשך כי יוסיפו תומן בקליפה היתה ע"י עב דתם. ויהפך כל הכחות אלו. ובתחזות יוכן לקבל השפע מהשביעה ולהשרות למטה בעיר ומגדל. וע"י הרבוי על כל כחות המומחה בעה"ז. לא יהיה מנח. לבח להשרות שכינה בתרן כמו כעודע. כי ע"י שכינה תחמתו. נשתלקה עד רקיע שניהי כי תיה שורה בתרם מומחם מין. ומה נם עתה ע"י כל המומחה הזחם. וח"ל ע"י זה יתחר כל הע"ז להתנים לגמרי. ולא תל קדושי עליונים. ונשפומם חלק מלטים קדושים. והנה הוקשה להם כי רתו בלהיותם ובתשלשלים שלהם כי יבח תבריהם ויתמוך הקדושה תל השוני השפע ומחבשל כוותם ע"כ תמרו שוות פרדה עקרה ולא יוליד כי. והוח כמה שכתבו רז"ל בשדקו ר"ל כי כל הנשם תשר עשה בתרן וכשאר המקומות. לא נמשך נדוקן לדור תחר כלל. בתופן לא נמשכה הקדושה רק לזכרו תתריו כתפורש בתלנו בפ' כי ידעתיו למען כו'. וע"כ תמרו תם ציעדנו תבריהם להמשיך הקדושה לתרן לא יתקיים. כי לא יוליד זרע להמשיך הקדושה בעולם. שהנשמות תשר יעבוה לא יתמידו. בתופן תעשה מחשבותיו. והיה עדיין כל זה תיו שוה להם כי הלא תם בלא לו ים' בעולם מבולל קדושה. ולפי יבשל כי ע"כ תמרו בתל"ת לעולם בלא יפרשל כעודע. ע"כ לתקן זה. תמרו ונעשה לנו שם. והוא במ"ם כי תין קיום להנתים בלעדי הקדושה. וע"כ כל יעשם וכל תחן ליפבק בה. ולעשות נפשות קדושות תלנם כדעת מחמי החמת על פ' (קהלת ד') דמעת העשוקים ותין להם מנחם. וע"כ תמרו הנה בפליטי השרותם כעות קומתה בתרן ומסתלק השכינה הנה ע"י מחדות מפשלשל הקדושה דרך לזרותם. וגם בשכר שם ס' נקרא על ישרתל ולא על השתר. לז שם ס' יקרא על מחדות התנוים כי תין זולתם בזה. נס נפשות רבות מקדושה יתלבשי תוך הקליפות שהם. בתופן שע"י כן יתלבשו לעז ויעשו למו שם. הוא שמ ית' ניקרא עליהם. וע"י כן יתקיים השולם בלי ישרתל. וזכו ונעשה לנו שם. ובהיותם כל זה נלו תז ותמרו מה פשיעתנו לכל זה. ותמרו כן נאון כו' והוא כי שמה ידע כי לעשיר יעבר ט כוח ית' תת ישרתל.

הקרקעות קדישי עליונים מפקח נפשתם . ולח ע"נ התחתונים יפיים ורוח ישלח נד"ל מזרח ורוח מערב כו' ומחה מגיל נב' כו' ע"כ לאמרו ומשכה לנו סה שנגיל נב' כי לא יהיה עולמנו בעולם הן נתון ורוח בעלו לעמוד . והוא שבשבטו שזה סיה כל יפעם וכל הפן . וחם מלמדים ז"ל מדברו על ה' מלניעו ה' ממך שלאמרו למה יאמרו יעקב ה' תלניעו ולא יהיה על יהר לומעות ולמה יהיה ע"י יעקב כי ממך ולא על ידם כי ע"כ גם הם יתימדו . וחז לא כל היעמו לנבור ט לא העליונים הם יעקב הקרקעים קדישי עליונים שכל נפשותם מהקדושה ואין להם חלק בתחונים . ונתן לנו הם התחונים התמשנים הם בחיצוניות מחשעם ביסיה בפעולתנו מהמתחונים ולא יתן בהוכנו מוך הקליפה מן העליונים מיכוחת הקדושה כי זה כל יפעם וכל חבן כאשר כתבנו ועל כן מה עשו לאמרו נחו ונעשה לנו מגדל ונעשה ע"נ והוא מה בשבשנו על ורמשו בשמים . כי כל החומות הנ"ל עשו ע"נ כי עשנו לא רחם ס' . וזהו שנחה כו' כל החומות הנ"ל הכשילו ואמחדנו לזה ולא היו יחת בריח רבים ונוסן הרב הוא מה שעסיק בה ולומן נזיון נרחם ההוא הוא במלא ע"י עבוד כל החומות לוחו ושכך כל הבחות החומות הלו בחחדות וכו כתו יהיה נרחה בחילו עוסה מלחמה עם השכינה . והוא כי ע"י ההכנות הוחכר בשבו ים נרחם החכר בה ליוסף מהקדושה על השכינה . לך נהניך לומם הוא כשוסה מלחמה כי היא חר לה מחד בהשניעה על החיצונים כאשר כתבנו בהקדמות . נחלחם עוחם נלא מדעתה כל ההכנעת שהוא מפל החרב וגרפה כשאשם מלחמה על שהוא חון מרעונה . והיא ההקדמה שהכשה לפניו יתברך על לחמת יבחל"ל שנרוך להשניע החיצונים . ומה שהדנו הקדמונים כי לחמנו דור הפלגה ננקוע ברקוע לחלחם ט . והיה נקיעת הרקוע כי חה שהיה שבר הנפים מחחלה עד יהושלים יהיה חחה עד עיר ומגדל שנגקעת דורה נקוע הבר הדם להריק בפה חשם . ולחמנו להלחם בו הוא חה שבחבנו :

בעל ומכי גדלה כלנו שחשה מלחמה כמחונר :

ה וירד כ' ט' . הנה ידיעה זו היא לנחן לומם . ולחבר כי חדת להחיים שם בית דינו וזהו ו"ן על וירד . כי שמי שבחיחות ירדו לעומק הדין . ויחבר ה' להניץ בעדם כן שם ל' ושסק ל' לבוחם עמר נם כי לעבני' הפך לעט ים' כיחש . עם כל זה לחמדות בינינם כי בקבו להקדמה על הקדמה . וזה החילם לעשות ולע"ם בשוחש לרחם . כיון שהחילם הוא להחדות שהוא חדא לשיחותה רשני לרחם עליהם . לך לעומת זה הוא להחמדות שהוא חדא לשיחים חדא לרישותה כי ומחה לא יבחר מהם כל שבר יהיו לעשות . ע"י החמדות ושכנתה לחרע כנוכר . ומחלת השלם לבד כהנניה הכוחלה . ע"כ לא יחוחו כחם . לך נסיר הכהנה לבל הבא כוחחם על השועל ולכן הבה נרדה כי לחר ס' נכין דרך שנדה בעולם השפל . ולא סהיה חחיד שבינה מחולקת ממנה כלחבר סיחה כוחחה . ולחיך יהיה נחה שנגלה חם בחחם ויהבחל בחחדות . בחופן שלא יוכלו לעשות דבר מחבר יחנו לעחות . ע"כ ויפן וכו' ובכוחם כי ע"י פיהוד לא יצליחו . לו יחחדו לעבחם כשיר בחופן שהיו כ' דבריה . ל' כי חם כל

שבחחם שלא יחשנו לים שבם לעשו . כ' כי ויקן ה' לומם בחרן וחז ע"י בחים שלה ויהללו כו' מבחי"כ בחחת ם **עך** כן קבא כו' . הנה יקבה חם חללו לבוחה לח כשיר . לוך קרא שחה בכל . וזה נקבה טוב כי נחשלה נחמר ויירד ה' לרחות חת העיר כו' חבר בם וכו' . והנה כי בנו חומה ולוך יחבר הוא יחבר ויהללו לנחות כו' : אך לזה נעיר שהנ"ל ויחללו מלבוחת העיר לך היא כי מחחלה התחילו לבחה על הכוחה המבר . ולח"כ ויהללו מעניים ולא חמו לב רק לבחת העיר ולא על הכומה בהיא . ולולו לבים לב לחה נקרחת בבל . ולא בלל . ושוד לוך חם היחה נקרחת בלל . לוך הנה מורה על הנפרן ולוך יחמר שהוח גם על כי מבם הפילם ה' כו' . לך יחמר חדע לחה נקרחת בבל ולא בלל . על כי לא היה מורה רק על כי שם בלל ה' לך לא על זולת זה . לחבים ים בעים לחבר . והוח כי ומשם הפילם ה' . והוח כי בהיות הבי"ח הביחה במקום לח"ר . נחלת הבר כ"ח עשלה במספר מחוברים עם הביחה בחבבר קבן . והבי היא כלומר הבר מבם היוסב מחוברים כי נפילים יהיו . וזהו ומשם הפילם ה' כי שם בי בעים לחבר בלל רמוז בבי"ם ולח"ד . ובהילוף הבי"ח הבחה במקום לח"ד רמוז בעים הב' . לו יחמר לחה לא קרא בלל . על כי משם הפילם ה' . והוח כי בחבבר בלל רומז בעים הבחי כי בבל עולה ל"ד . וב' חולות

הבי ל"ו בחבבר בלל וזהבן בחבבר קבן :

לא ויקח פרח וכו' . הנה לומהו לנחת בהזה בהבן הוח חיוחר . והנ"ל ויקח הרחה ס' ויעלו בד חבן וכו' וגם לומהו חיוחר בבדים חיוחר . ברחי נחמר לחבלם כי חרן שולדתו היחה חד בבדים . ושד לומהו ויהיו ימי חרח כו' ויעם חרח בחרן ט' . כי בלא בן ק"ל בנה היה לחברהם בשחה הרחה . ולוך נבחנה חיפחו קודם ניוחו יחבנך לך לך כ' בהיה בן ס"ה . והנה לחבהו דבוחיהו ז"ל (ב"ר פ' ל"ב) בהוח עומר בהיה פחור חבבוד חב כי נהנב בשה . ו"ב נחמר ע לך לך וכו' . ושוד הקרא לפי פחוחו שי נחרן . כי חה טרך בהחעת המקום . לך הרחיעה כי חן החים זוכה לדינים ח"י חם לח להלך חליה בעלנה . לוך ויקח חרח כו' לנבוחה חשור בבדים . הוח בבבחן בחולך טו לחברהם . כי לחו כל בחבחת חברהם ניבח . וזהו חשור בבדים . ומחר חריה לנבוחה חך החם ולח על חבא חרן כנען . ע"ב נם בחיה לנבה חלבה כנען . בב"ו ויבחו חד חרן ויבחו חם . וכזה נם שחי חרח ר"ם בהוח הלי"ה לחחרי זלח סיפרה חורה בלח וכה בהילן שוד לנבה חלבה כנען ב"ח בשם חמד בד דשם חם . וזהו ויעלו חשור בבדים כו' וע"י בלה יצח לחיחת הלרן . ע"ב ויבחו עד חרן כו' עד בויפה פרה בחרן חבחי"כ לחברהם בשל בינה על היבח הלרן . ע"ב וכה בלח בלבה בחבר בחחקום . וז"ח חח"כ ויעלו לנבה חלבה בנען ויבחו חלבה כנען :

פרשת לך לך

יב א ויאמר ה' חל חברם לך לך חלרצך כו' . נבח חל ניעור כחברהם . נבים

נב אל נקח העצות אלא ממה. (ח) ומומרו ויאמר ה' טו'. כי מן הדמוי יאמר החלם וידע אליו ה'. ומח"כ מה דבר אליו ומה גם אם היתה זו פרט דמצוה כמו' דמוי יודיע תחום ההפרשות: (ב) אלא לך בחיית כיוצרים. (נ) לו' מלמלך כו' כי בחומרו לך לך אל הארץ אשר ארחך. מי לא ידע כי מהרצו יצא ומולדתו ומבית אביו. (ד) כי נפקוך הוא הבדר המפתי כי הכתוב יאמר מבית אביך ומולדתך ומארצך כי החלם יוצא מבית אביו. ולמ"כ כמולדתו והא"כ מארצו. ומה גם נרגיש ז"ל (שם) שפירשו מארצך זו חיפרכיות שלך. ומולדתך זו שכוחך. ומבית אביך כמשמעו. אלא שדעת ר"ל מחשבה מחשב פירשו פסוק זה. כך על פסוק (תהלים מ"ה) ושכחי עמך ובית אביך. שדעתם לחרץ קושי סדר הכתוב על פיפכח. ולא ידאג על פרידת יוצינו שהוא פיפכח מברכים אלו הנ' טובים. ולא ידאג על פרידתו מהם. ועל כן הפכה רחמנה הקדים אל המאוחר. אך עדין רחוי לנקב דרך יפכון הוא כפשוטו על נכון. (ה) כ"ח יחכה אליו לכח עמו. למה ימנעהו מיאמר לו במדבר יל מבית אביו ויעזבם. (ו) לו' אשר אראך ולא אמר אשר אומר אליך. כחשר אמר לו על העקידה וכן ליעקב שכון בחרץ אשר אומר אליך. (ז) אומר ואשנה כו' כי היפכן שלשעות אלו קוע יפגרך בכפחות. ומה נב קושי העקידה ולא הבטיחו שום הבטחה ולא נמנע מעשות הדבר. (ח) למה מחייהו לו שהבטחות הללה פה מזולתן. (ם) לו' ואברכך. כי הלא גם בעשות אותו לגוי גדול גם הוא ברכה. (י) לו' ואגדלה שמך שיהיכן כי הפן אברכם בגדולות ובשלוחם. (יא) אומר ואיש ברכה. כי אין יהיה הוא הברכה. (יב) אומר ואברכה מברכיך. מה יפן ומה יוסיף לו שיברך מברכיו ואיקלל מקללו. ומה גם כי מפן מסד הוא. ולא יחפון בקללה מקללו. (יג) אומר ונברכו בך כו' כי הלא מקללו גם הם מהשפחות שהמדבר המה. ואיך יחקיים התברך כל המשפחות אם מקללו יחרר. (יד) אומר ויולך אברם כאשר דבר אליו ה' כי מי לא ידע כי כאשר דבר אליו ה' הלך. (טו) לו' ויולך אתו לוט. כי אחר שהוא עמיד עמר ויקח אברם את שרי אשתו ואת לוט כו' למה הזכיר פה החלה את לוט ונם הזכירו אותו לבדו. (טז) לו' ואברם בן המש שנים כו' למה הודיע אלהים אותנו את כל זאת. ולפי שהקשר עם כל הקודם לו עם המאוחר. (יז) לו' ויגעו נגעים כו'. כי אברהם לח יאמר דק ויולבו אלהים בכאן. (יח) לו' והכעני אז בחרן. כי הוא מיותר ולכאי טרך ובלהי מקשר. (יט) לו' לך' הנחלה אליו. מי לח ידע כי הוא הנחלה אליו. (כ) אומר ויצו עליו אנשים לשלח אותו וישלחו אותו. כי אחר שהוא מזומן הוא לפ'. רחוי בויקרא בשם ה': אמנם לבאורה חשבר יאמר. כי הנה היה הדעת נוטה יאמר אברם בלבו. מה לי עוד מלוטים אלו אחי כי אחיהו בחשובה. ואביאהו ואשיבנו בנחלה כ' הטוב אשר יטיל בנחלתו מאוד כשדים. שהיה נלבב אברהם מעון. עשה אומר לו גמור ואהבתיה עתו נפשי אליו כי הוא נחלת בית אב. כי הנה אהרי נחלת אברם מהבן היה הדעת יותר מפשוט שמה. כמאמרם ז"ל (ב"ר) כי מה שנאמר

וימת הרח קודם הלוי הזה. היש אלא שפשטו הוא יח' מכבוד אב ואם. עוד עניש אלא היה כי יאמר הנני עושה נפשות ויותר יקל לי להמיר בשפוכה בני אלי ומולדתי אשר ידעתי מן הבוי אשר לח ידעתי רק לשמע מהן. ולח יפמעו לי כאלה שכה מאלי ומולדתי. ועל כי הדברים האלה לפי דרך זה אפשר לבאורה שאמר לו הקב"ה. על הח' אל תעשה עשתך שפל אל תביך להיות הולך אהריו. שבאחר יל הוא. אלך אתה אחריו כ"ש לך לך לעשתך. ועל הבניש אשר מאלך וממולדתך ומבית אביך אשר עדין לח למדו ממך כלום. לך לא הכפש אשר עשיש בחרן כי אם תביאם אחך אל הארץ אשר אראך. לך לא התעכב שם לנייר יותר. כי אלה כל מה שאתה מנייר שם. יש גם שתי מסרונות. (ם) בשיטת מזרחי. (כ) בלא יהיו נדולי המיכות מפלח נפשותיהם. אך שם בחרן אשר אראך לעשך לגוי נדול שלח עשתך ברית חדשה להוליד. ועוד עניש היהיו לגוי נדול המיכות. והוא מהמרם ז"ל (דברים פ"ב) לומר גוי נדול אשר לו אלהים קרובים כו' אני מעמיד מתך. שהם אשר נפשותם חלק אלוה ממעל. ואמת תאמר כי טוב מוב לנייר עמים רבים במקום בחיריהם לוחיו. מעבות גוי נדול אל תהום לו ואברכך ברכתי עלש יהיה אשר מאלך וממולדתך. ועל לומרו ואניש אליך. אל יפחתך לנבש על בלחי עשיתי שיקר. ולהם היש לא ממנו ליעשך למחרי. כי הלא ואגדלה שמך בלוחן יהיה הוא שפל אליך. ועל לומרי אל הארץ אשר אראך דע היחכון אשר הקנה כי על ידה והיה ברכה. כי שם אברהם דך שכינה בלוחן אלא יפכיך לברכך כ"ל כאלו אחה בעשך הכברה. כי נפשתך קבודה בו יחב' ולא אלמרך לברך רק אח מברכיך. והסהך למקללך. ולא עוד אלא כי בהוחה לארץ אין מחברכים על ידך רק בני המקום אשר אחה שם. אך לא אשר הטוש לך בארץ היהיו מחמיש שיורי ברכתך נברכו גם כל משפחות האדמה. הנה זה הדרך היה נראה לבאורה: אמנם אשר אנהר דרכי בחקרתי קדם אלה. הלא הוא כי כח אלהי עולם כ' נלמד לאברהם דעת. למען יסביל אים היארלי. מה בין היותו בחוצה לארץ אל היותו בארץ האדמה הקדש. והוא כי הלא יאמר אים. הלא ד' האר הפלאו ממני דרך יתהוצב בדבר הלוח. (ח) האדם בעמו. (ב) הארץ הלזו. (נ) עולם הנעלים (ד) עולם הכוחני אשר עליו. והוא כי על הא' הוא האדם. כי על עצמו יאמר מה תלן ומה הוסיף מ"י כי. והלא בחיכותי בא"ל בחרן אל אוב ואל ידע. ועל הב' היא עצם הארץ. הלא יאמר הנה הארץ ומ"ל ממזרח שמש עד מבואו נוף"א הוא. כי האדם דאדמה הד הוא ומה בין הלק זה לחלק זולתו. ועל הנ' יאמר מה בין חלק הנגלל אשר לעומת ח"ל. להלק אשר עבד הארץ ואשר הוברי השמים יספפו בהוחה להרץ. למה יעבוד ממנו בארץ. ומה גם כי הנגלל סובב סובב הולך סביב אל כל עצם הארץ הטהורה והממלה. ועל הד' גם הוא לעומת יאמר מה בין הלק אשר לעומת ח"ל. לאשר הוא לעומת הארץ אשר אל כל עולם העליון עליון עדיף. על כל לרבב הלה בח הלוים לעמד לאדם דעת ולהעמיד אח אברם על האמת. ויוכיחו ויאמר לו

על התחת לך לך . לומר לחמה דע לך כי לויך בחי"ל מה שחמה בחרן . וכיון כי הלה כל היום חכם לב . הוא ידע כי לא בנפשות הרשעים , נפשות עם תלכי מברחם׳ כי תלה מהחזונים שולם הפירוד . ותלה מן הקדושים שולם התחדוש.כי ע"כ כל נפשות הצדיקים ת' יקראי כד"ת כל נפש שעים ופש . מה בחין ברשעים שמח' בעצמו ונפשות ביתו. כי ע"כ כל ישראל ערבים זה לזה . שוד ידעתו מחכתי החמת כי אין דבר רוחני קדוש מתקום בזיעתן . ויעקר לגחרי ממקום שהיה בו . כ"ח שסם יסתר עיקר שרשו , ומחציותו מהסבא ושולך הל מקום החפץ . מ"כ חיפה נפשות עם בני ישראל . אחר הן הגה חלק אלוה ממעל . הלה בשחתה הל השעה"ו , יחחידו שורשיהן למעלה מחת בניני הבניה . היה הרן העליונה אחר היה לעומת הרן הקדושה . כי על כן שהיתן הרשות החיים יקראו . בשופן כי הין נפש קדושה בלה למעה להרן . בלא יסתר שורשה במקומה העליון . עם ה' תלכים . ולחים הלויך דבקות נמשך הלוי מעוברתו הל נפשו פה . נמשל דבק ע"י כן בחלהיו וע"כ יקרא חי . מפ"כ בהחותה המושך מכך טומחה על נפשו ומפסיק הוץ הקדושה הנמשכת , ומבדיל ביניו לקונו הוא החלהים חיים . בשל כן חי שהוא רשע שרשו שונה נקרא חם . כחי שמחתו רוב ביחני חיותו. וזהו חחר הכניה דבר . שומיכם היו מבדילים ביניכם לבין חלהיכם . וממולה דבר יש כי העבד ישרחל השוכן בח"י חחר היה לעומת הרן העליונה דבק בשורשו . כי חויר ח"י קדוש הוא . וימשך בו דרך ישרה חיכות שורש נפשו . הל נפשו חשר בקרבו . נמשל כי שלם יקרא בלי פירוד חניה ובית ממנו לשורשו. מפ"כ בהיותו בח"ל. כי חיזה הדרך ימשך חיכות שורש נפשו חשר בהרן העליונה לחשר לעומת התחתונה. דרך עקלתון הל סומחה חויר הרן הל [illegible] קרב חים השוכן חחה בתוך סומחתה : ונבוא הל הענין כי הלה זה נחמר ית' הל חברהם עבדו.

הל יעלוב על ויחמר כי מהושך בח"ל ומהושך בהרן ת' היה כי הלה דע כי בהיושך בחו"ל לויך דבק עם שורשך ולויך בעלם שלם. כ"ח כחלו נפרד קנקר מקנקך. כי נפרד חחה חעיקרך ושורשך . לך בלכתך הל הרן חחה בשוך ומתחבר חת עלמך ושורשך . ושה לך לך , שהוא כי לך ולעלמך חחה שוך הוא השורש הדבק בהלויך . כי חיכוחך מהעלה ומחקדש ומשלש זאת . הגה כי חין עלמושך בח"ל בעלמושך בהרן ת' הוא . חחר מחרכך לומר הל החמר כי כל נוף בהרן ת' הוא . ולחי' חלך הל קנות הרן עודך בחרכך כי סדנת דחרעה הד הוא כי דע לך כי לא כן הוא כי מחרכך חחה הוא . כי בלכתך שם הוא כחלו בנוף הרן מחרת חחה ומה גם לרש"ל (כ"י פ"כ) המומרים כי בחחלה ברח חלהים ח"י בלבד ולחה"כ ח"ל שנחמר עד לא עשה הרן ומולת . ועל עולם הגלגלים חמר וממולדתך . לומר דע כי המולד שלך בח"ל ממנו חחה הוא הולך כי מה שנוזר מולדתך פה לא יגזור לך בח"י כי בלכתך מחרכך הל החרן הוא כחלך גם מחחת שליחת המזוזה וזהו וממולדתך כי המולד שלך הנחר שלח תוליד יחכמל כחלו חויך תחת המולד שלך . ושל הל' חמר ומכיח חביך . והוא כי חין לחדם ביח בעוה"ז כי גר הוא כחזרה נפה לגון ולהבל דמה ימיו

כלל עובר . לך הביח החמיתי היח לחחלה כד"ח (קהלת י"ב) כי הולך החדם הל בית עולמו . חלח בית הברכ כי בית עולמי הל חיש נזיק הוא חחה כנפי הבכיכה כי חס ביתו . וביח הל יחר נחי נה היחה חחת מלחיכים ועריס החתונים ע"כ חמר לו בלכתך חחון לחרן . הוא כחלו מהחלך נם בעולם העלון . ממה שהוא לעומת הרן החחתונה . נם ממה בחחלה מדרנא בית לחיך הלא מחנייר שהוא בין הבניה כי חהה מחחלה ולויך תחת כני מחלה . ולעומת זאומרו לך לך . חמר לו הל הרן חבר חרמך . והוא בחוס לב הל חבר הערמי . כי לא נחמר וירח ה' הל חברם מרם יספר מחמרו ית' . ונם חומרו לחחרי כן ויבן חם מובח לה' הברחה הלוי בהוא חומר : חכנם הגה למדנו יקבדך מה נדלה מחלה חברהם עם היותו חלם . על ידי נה הל הרן הקדוש .

כי כה חמר חלוי הגה למה בחדמת חרן היה כחחלה ואין שכיחה שורש בה . ונם נפש החדם שם נפרדת מקדושת מקורה . ע"כ לחיותה זוכה לקבלת השרחת קדושה ביוחר בעליה להרחות חלוי הוא ית' . שבחרחה חלוי יחודש חם . כחבר חלוי ביעקב שלחו בח"ל . כי לא נחמר כי וירח חלוי ה' רק ויחמר חלוי חלחי חלהים בחלום כו' . לך בבטחו הל הרן . הוא חו' וירח חלהים הל יעקב שר כו' וכן בניה הל בברהו בהיה בח"י . נחמר עלה בית הל כו' הרחה חניך בברכך ס' . כדבר הזה קרה לחברהם כי עודנו בח"ל היה הוא ית' מדבר בו , לך לא היה מהרחה חלוי . ע"כ נחמר ויחמר ה' הל חברם . הבל לא נחמר וירח ה' הל חברם . כי בהעו שחר בח"ל . כ"ח חמר לו הוא יחב' . הל יהחמן לבבך בחפר חם הבן כי ה' ודובר בי . למה לא יהיחה חלוי נגד חה . כי דע לויחה כי החקום נורח . כי חה הוא חקום שחחי' חחה רחוק מבריכך . לך לך הל חחוח הקדש עחמך חניך והדבק בבריכך הקדוש . ודע קדחת הרן בזה . כי הלה הבחו הל הרן הבר חניך . והוא כי עד כה הנני דובר בך ולויחי מרחיה חניך חלחיה מרחה . לך עחה הבחו הל הרן הבר חניך בחולך בחחיה מרחה לחקך מרחה. ולא דבור בלבד חפולל מרחה . וכן היה לו כי ישעבד הבריכם בחרן ה' וירח ה' הל חברם כו' . לו ויבן לו מזבח להודות לשם ה' . ועל חה היחה ההודחה לוי . לחה חמר לה' הרחה חלוי . שהוא לה' ניחוחו הרחות חלוי . חה חה בלח זכה עד כה עודנו עטור בח"ל . וזאה טעם בנין התזבח חפורש בכתוב . חפ"כ ברח"י ז"ל שהיה כל בשורת חזבח ועל בשורת התרן ולחבר זה לא חפחת בבחיי חבר חדבק ביוברה חעלה חעלה . על ידי קדושת התרן ברח עליו שכיחה . נחלוי בחברהם בלבד הדבנות נבואה זו לחעלה חזו . (ה) ויהיו פרש חיותו בחרן כי בחע חם הקול חדבר חלוי ומראה חינני רואה זולחי קל . (ג) כחבר עבר בחרן כי שם ה' נראה חלוי . לך חדיין היה טפל בהבלחו . (ג) בהמוטו חת בשר מרלחו כי חתח נוסחו יחד חלוי בלחות חעמד בלבחן . והוא חחמר בהכתוב וירח ה' הל חברם כו' והוא יחב כו' לומר כי הגה בני הדבריה חבר נחוספו לו שהם חרחה . והעדר נפילה . הגה הגם ע"י החילה . כי וירח חלוי ה' שהיה חרחה . ונם עם שהוא יחב ולח טפל . הגה לך חחחוח

ג' כדברים הנאמרים בחמת מה שאמרתי לך לך מהלוך .
ולשומה לומרו ומעולמיך . לומר ומעבד לעני נדול כי
גם שמלך מוצא ממך זרע לני מעבד לעני נדול . ולשומת
לומרו ומבים מביך שהוא עולם המלאכים לו ברים .
לומר ומברכך כלומר לני ע"י עצמי ולא ע"י אר לו
מלאך וכל זה שאמרתי שאתברך ע"י עצמי לברכך . הוא
בעוד שממך מברכם . לך יבא זמן שהוא כחאר מגדלה
שמך שהוא להוסיף הוא ה' על שמך ליקרא לאברהם . כי
לז אחר שתגדלה שמך . מדבר כך שכינה בתופן שמהיה
ברכה . כי להיותו לך ממך תמשך הברכה . כלומו תחה
בעולמך הברכה . ולא תלמיך לבבך רק תם זולתך . והנו
ומברכיה מברכך . והתברך במקומך . ומה שלא יהיה ע"י
רק ע"י הברים . יהיה ליומר משפחות האדמה . והנו
ומברכו בך וכו' ולא לומר ומברך בך כל משפחות האדמה.
וגם זה בך בזכותך . והנה עפ"י הדברים פתלה מין
כוונתו יתב' להבטיחו שבשמות . שיעשה המוה ויקבל
פרס מליצה . רק בא להגיד לו מה בין ה"י לתוה לאחן.
והנה על פי דרכו היה לאפשר יעלה על לב שהוא מה
כל זאת . לדבר ולומר מי יודע מה ש"י כן פחתה חזון
לעשות הדבר על רוב הנרטים . על כן בא הוא
יתברך והעיד כי לא עשה לאברהם רק למה שהיה
דבר ה' בלבד ולא על ההבטחות . וחנו לומרו ויולך
לאברם חלינו . ולא על רוב הברכות היו ל רוב
ההודאות :

ב ואעשך לגוי כו' . זולת האמור . לאפשר יאמר
כי הנה ג' מיני חוסר השיה"ן אן בני
חיי ומזוני . על שלאחן עלמותו לומר ומברכך . ועל
מזוני לומר ומגדלה שמך כו' . והוא כי אין צריך לומר
מזוני לעשרך כ"א גם ומגדלה שמך . שהוא ע"י גמילות
הבדים שתגיע ותפרנס לכל העולם . ועל כל זה היה
ברכה : ובמדרש (גם בגמ' דפסחים דף קי"ז) ואעשך
לגוי גדול לומר הקדוש ב"ה לאברהם קובא לני ברכה
בי"ח . ואעשך לגוי גדול זה שומרים מלפי יצחק לאברהם .
ואברכך זה שומרים מלפי יצחק . ומגדלה שמך זהו
שומרים ומלפי יעקב . יפל יהיו מותמין בטוען . ת"ל
והיה ברכה כך מותמין ולא כהם ע"כ . יוהם מה נדלם
מעלת נשמת חים יברלפי הדר בא"י לבורחה מבם . עד
נדר הקבה ה' מלפיו בייחוד . והוא בשום לב . (ה) מי
האבירים לאברם בשפוך על הברכה . (ב) חיך בלומרו
ואעשך מורה על לומר מלפי לאברהם . (ג) לומר ומברכך
זהו שומרים מלפי יצחק . ומגדלה שמך זהו שומרים
מלפי יעקב.כי בלא זה הוה הוא ברכה לאברהם שיברכהו
ה' ויגדל שמו . ולחך יהן מזה מלפי יצחק ומלפי יעקב .
(ד) ונקרקן לשונו בשומרו זהו שומרים . ולא לומר
ואעשך שומרו מלפי שאברהם . ואברכך בשומרו מלפי
יצחק וכן ביעקב . (ה) לומר ביעקב הפליג ליחם הדבר
על נדולה שמו מניצחק ומאברהם.(ו) מה שיכפה היה שם יהיו
מתמין בכולן.שלומר יכול ח"ל והיה ברכה: אשמם הוקבה
לו.(ז) מה' ואעשך לגוי גדול כי זהה שלח"ד בלחי מ'ייעב.
וכוב טוב היה יאמר לאומר ביעקב גוי וקהל גוים

יהיה ממך . כן יתחר שם גוי נדול והיה ממך . (ב) כי
גם זה בכבה נדולה היא . ולוך יאמר ואברכך מאחי כן.
(ג) למה בין ואברכך לוהיה ברכה שהוא מעין הבבה
המאחר . הפסיק בומגדלה שמך . (ד) והיו עיקר
קפייתו לה' והיה ברכה שהוא מבוגל הבוה . שהיל"ל
והיה מברוך : לה' שם הכוונה היא שהברכות יהיו
בידו . יאמר והיה מברך . לך לה' ברכה קצה . כי אין
מחדש הברכה . ע"כ תאחר קובא לני לך ברכה כי' והוא
כי אין דרך המלך . ומה גם מלך מלכי המלכים לבמות
מלהותו על שים אחד כ"א על גוי נדול . ע"כ בלומרו
ואעשך לגוי נדול . הוא שאחציך לגוי נדול . שאחנא
מלהותי עליך כחאר על גוי נדול . והנו שלומר מלפי
לאברהם.והנה ידע לבקיאים בחדשות כי הוא דכתיב
הם בנ"ש . ובזה הוא בשברים דקדקנו שכתוב שלשון .
ובניתן אחלה כו' ואברכך והוא לומרו ואברכך זה שלומרים
מלפי יצחק כו' ואברכך והוא לומרו ואברכך זה שלומרים
מלפי יצחק . כי נאחר כאן ואברכך כאחר נאחר כיצחק .
וכן ואגדלה שמך זה שלומרים מלפי יעקב והוא כי נאחר
כאן שמך . ונאחר כיעקב כ"א ישראל יהיה שמך וזהו
ואגדלה שמך זהו כו' . ולעניו כוונת האחר שלא הוא
כי מלבד שם שהוקבה לו בשמים . נם הוקבה לו בעפה
שייחד עצמו . כי לא יאמר לו היה ברכה אחה לנו לאחתם מן
לאברהם . אם היה ברכה אחה היה לנו לאחתם מן
לאברהם יצחק יעקב . ואם היה ברכה לאברהם . לאחר
מוכיח בה יצחק ויעקב . ועוד למה כיצחק לא הכיל ו"ו
כמו כיעקב שאמר ואגדלה . ועוד לומרו מלפי ג' פעמים.

והנה נעשה הנוסח מלפי מאברהם יצחק ויעקב :

אך לבא אל העניו מה שכחבנו על פסוק מחמר יעקב .
בלומרו והיה ה' לי לאלהים . ובפסוק ויבא יעקב
שלם כו' . והוא כי אמר יעקב הנה דרכי אלא לבחוח
שמך על הלדיקים בחייהם . לך לאחי היותו סומך לאמרת
לי ואלהי יצחק . והנה זה מבדך לאבר קעפה עמדי כי
ומבחי בשלום אל בית אבי . כלומר בשלום מכל רע
ומכל פנם ועם כל זה והיה ה' לי לאלהים שיקרא שמך
עלי . ולא בחלי . שעל העבר שלם שהיה סומה . נקראת
אלהיו וכן היה לו כי ויעקב שלם בגופו שלם בממונו אלא
היה סומה אלחי שלם בגופו ליהבב כחם . וגם שלם
בממונו ולא עני המוב כחם . ועכ"ז ויקרא לו אל אלהי
ישראל . הנה כי קרא יאבדך חת עלמו אלחי ישראל
בחייו . עם היותו שלם מכל פנם . נחלח בשלמתו שלמה
הדבוות זו למעלה מזו . באברהם לא נקרא שמו ית'
עליו בחייו כלל . וביצחק נקרא אך בחיותו סומה . וביעקב
אחי' בחיותו בריא חוק שלם בכל . והטעון כי רחם ית'
בשבר נזרה חכמתו לקטנ לאברהם ברכה בן יאמר
לאברהם היה בעודי הנדול הזה כי אלא נדולים מחני
החשבון את יצחק ואת יעקב. כי לא' מסס יקרא אלהיו
אחי' בהיותו סומה . ולאחד נם בהיותו בריא חוק .
ע"כ הוא י' בשמה ברכה לאברהם . כלל אח בלן היא
אשר בהשבוחו . ויהיה ברכה כל אחד מהם אל לאברהם .
וזה ואברכך זהו שלומרים אלפי יצחק . לומר כי לא
נאמר אלפי יצחק ויעקב כי אין מוין . כ"א ואברכך
שהוא ברכה מוסיף על הקודם ת"ח זהו שלומר אלהי

יצחק . שממה אלוהים אלהי יצחק ולא ממנו אומא אל אברהם לומר ויצחק . ומם נאמר בלא ו"י יוכה על ברכה מפשטה בכוונה שם אלהותו יתי' עליו שחיתה מעין של אברהם . כי זה אלהי במיהו וזה במיהו . ובוה תודע כי ויצחק נקרא שם ה' עליו כמיהו ליקרא אלהי יצחק . לך לאיה כמל יעקב . כ"א ומגדלה שמך שפתא גדולת שם יותר על הכרכה המאורה ויצחק . ע"כ אין זה כ"א על יעקב שנתגדל יותר . כי גם שולנו אלם בנופו נקרא שם ה' עליו ליקרא אלהי . וזה שאומרים ואלהי יעקב ממש פעם נ' . וכו"ו מספק ביעקב . שהוא כי למה שאלוהות שביוחק הוא כהיותו השוב כמת . הוא מעין של אברהם. ע"כ גם שאומר אלהי פעם שנית . לומר בלא ו"י שיש הדמות מה . וז"ל זהו שאומרים ואלהי יעקב . לומר גם לומרים אלהי יעקב כאלו יעקב כאלהי ויצחק . והוא שאמר כי ביצחק יקרא הדמות . לך ביעקב שהוא הגדולה יקרים שהוא כהיותו ברית . נאמר כוי"ו . והכוונה לומר לאברהם אל יקנא לבך על יהרומתם . כי הלא בך אלהי הדבר כי ברכתם זו לך מחשב . וזהו ואברכך . וזהו שאומרים אלהי יצחק כ"א לא היית אתה אלהי לא היה זוכה לבך כי כשאלם הזכות . וז"ש וכמה שאמר אדע כי נחלתם זו שניתה כי ולא נתם . וכמה שאמר קובע אתי לך ברכה . ושלא לשלחתו מחייתם . שלא היה כי יכול יהיו מוחמין בכלם כמו כך. שלמוד לומר והיה ברכה . כי אתה שהיה הברכה כי כך מיחמין . ולא בכם . ואין ענין שזכרת האלוהות בכל ח'. שלא זכות לאברהם אע"י זכות שנתת אברהם בארץ . יזכה להוליד את הבנים שהלה ושנדילם . כמדובר :

ד **ויאך** אברהם כו'. סגם היה שפשר להעלות על לב שים . כי המדת הטובה שהוטיבות . וע"ז על לבו וילך . לכך אמר כי לא לבו הלך לקראתם קבלת פנים . כי גם מה שהלך אברהם . לא היה רק בשביל דבר שהיו בתה בעדכו ה' . ולא פנה אל רשעים גדולות . אל יאמר כי בשביל טוב לו ה' . שלא יעשה עיקר מעשיו להגיעו ובזה הוא כמוך שלו. כי אם יעשה עיקר מעשהו כי הוא העיקר לבי בתמת שכן עשה . וש"ת ח"כ שלא שם לבו לשהות שם בית מבני אחרי שזכה שיהא עמו אלך (טם) שם עמו. ז"ל וילך אחו לוט כלומר מעלתו . כי אברהם אחר שהוא ים' שהי ישוב משם כן עשה . וב"א לילך עוד לוט שם בשם בית אב הוא חרח שבאו כלם שמוכים שלנו . ושלך אחר אברהם . ע"כ אמר אברהם כן שהם בניו ובנעשים שנה כו' לומר כי להיות אברהם נם הוא גדול בן שהם ובנעשים שנה . רלה להיות שמוך ונשפל עמו . וזהו ואברהם כו' ולא כאשר רלה כי בא לאחו שלנו אל לא רלה לדאותו . כ"ל ויקח אברהם את ברי שבאו ולא לוט כו' . אמר ויאמר אתו כי מומנו אחו הוא מיותר . ונם מומנו לנכם בשבר הברכו . וכן אל בשבר דבר אלהי ה' : אך יאמר הביטו ולכו שם בין אברהם לוחלו . כי הלא תרח עם היות כי בשנת שלוה בשביל הוא וכל הנלוים אליו . יאמר לנכם אלהים בשבן ע"ש לא אלהי אלהי בשביל הוא וכל הנלוים אליו . יאמר לנכם אלהים בשבן ע"ש לא נברה שלהי בשבן רק ויבאו עד חרן ויבאו שם . להיות כי כל יאמרו וכל אשר אלהי. לא על אחות קדושתאקי הי'. כ"ל נברה שלהי בשבר כבדים . ע"כ גם שיאמר לנכם אלהים לא שם

יומר . וזהו ויאמר שלהי אברהם כו' . לך בשבר ייך אברהם למה שהיתה הכוונה לעשות לבן קיטו . וזהו בשבר דבר אליו ה' . לו ויאמר אתי לנכם אלהים בשבן ויבאו אלהים בשבן . כי אברהם אלהי בשבי אחרי בשבן בשבן בשבן עד אשר בשבן הקהילה שבם שיאמר לנכם אלהים בשבן עד אשר חכן בשבר שם . לך אברהם לומר שיאמר לו אי ולא עם אברהם . בשבר השב לנכם אלהים בשבן . כך לא שקט עד שהבן ויעמד עד הקדושה ויאלהי אלהים בשבן . כי ה' נמר בעדם והביא מוכחם אל השועל . שם היום שהחלה לא נאמר לו רק אל אחרן אשר אלהי . ולא ידע איש היה . או יאמר כי נם שהוא ים' שהשיר אחרו לוט לרן שיחה . ע"ש נתן בלבו שהשיר ומחליו שהחלה ויג זו לנכם אלהים בשבן . וכן היה שלחו יבוך כי ויבאו אלהים בשבן :

ו **ויעבור** אברם בארץ כו'. הודיענו כמה שלוחה שוטה לשורר שאשר השבר שם שבם לבני שם ישראל וכמה שהיישבה ש"י לקיומה . כי שם בשר ה' לאשוה בם ולקיים שלוחיה . כי היא חיוחדה לבך . כשהשרש שלחו ה' רלה על שכוק כי שם עוברים שם הידען ה' ושמרתם לשכות שם החוקים כו' . וכבר אל השעין . והוא כי שני דברים נשבחו אברהם לקבל בשיחתו לארץ . (א) שהשם בשבר בשבו לשעלם כי לא נאמר ויבא ה' אל אברהם עד שיזהו בשובה . (ב) לקבל שחנת הארץ אשר שם וישבר אברהם בארץ עד שקוב שכם . שהוא יותר שהי בוחנת על שהשם הקדם שלוחה על ש"י שבשום שכם עד שם . ובשי"ת לא נראה אליו ה' ולא נחנה לו בארץ עד שגישו לארץ מוכה . הוא שקום משחד לקבלה יבשרו את השובה בשלה ושלוחה . כדבר שאמר (שם) ושם אל שבשבה על הר נביזים כו' אלא שם בשבר שרון כי אל אליו מורא . ואמר כי אז בשבישו אל שקום שהוא שם היום קלח מניע' אל הבשלה הקדושה והשפע שרצו יבשי שם כי אלא והבשעני אז בארץ כי שמים שם . ויאלהו שיהה נלוים כשוענושים עכ"ש לשבשם זכות שלארץ שם זכות שנוים העתידה לקבל אותה זכות לשבשם . שבשם עליו רוח ה' רחפת אלהי ה' וכן ויאמר לזרעך אתן אח הארץ הזאת . כי שם הוא שקום יצא אל אחרי זו . על שהורה וכל שבשבים אשר יקבלו שם כי נכך ניחה נשו וכל שנת בן שנולד . והנה כנגד שני שקשם בזכות אשר ניתה לו אז שם . אחת הבטת שרשה בזרעו אלהי ה' . שם היום שקום בלתי הוכן עדין על נלוני הנשים שלוים בניח שקשם הארץ . רלה בהזהרו כי שם שקושה קדושים זה לזה . שבאחד שהם היו עתידים ישראל להבדיל הקדושה ולשוב שם שיחלת ש"י . שניח שפר שהנה אחת . הוא בית אל . כי שם יהן יבשבם אל שבליו . ובבני היו עתידים לעשות דבר שהוצא קבלת שהשם שהרן הוא שני . על שעל שהרם אשר ישיאל שם עשן . ש"י שם שעיקר בשן שהזבח על השלוה נזבוח שהם ג"כ להשן שעשה בלד שה . בל יבשיר הוא יחשרך שנש השעות שהם לבל יחנע שיקון לירם הארץ . ע"ש נשה שהלה בין כ' שהקושות . בית אל שיש ושבני שקדם . על דבר שהרם בדבר שבן . ויבן שם שם. בלשהר שם בשרן שהיו לשעון שהיה נוחה ליבשם . ועל

דבר בית אל. המעולה שבקרקע שם בשם ע"ג ע"כ הקדים ויקרא בשם ה' מעצמו. ומזה יתכן לפתח פעם לפתח פה ופעם יוסיף יומר ויפרוץ לחר הצפונ לחבר שם ירבעם בן. מפתחר לחבר שם בבית אל כי שועל בגד מה לזה. קריאת שם לחברים בשם ה'. עם שים פעם אחת זה בספר הזוהר כי זכר ונקבה עשאם. ומה שנקבה נתן בדן. וע"כ היתה מובטחת לה פעם יומר: ם ויסע לחברם ט'. הנה מהרחוי יתמר נסוע והלוך ועוד כי הלה בכלל ההליכה היא הישיבה. ולמה יוכיחם. ועוד כי ה' בלשונם של הענגה מיוחדת. אך הנה ידענו כי כל המורים לחבר שם ההפיכה היא הענגה לחרן ירבעם. ולחבר לו השם לנחם ולקרב שמה. גם קדושת המקום מתקבצת אליו. והשך במהרחק. ככתוב אחרנו על פסוק (דברים י"ב) וכי ירבה ממך המקום. כי על כרחות לך כי רב הדרך ונתרחק מהמקום. גם המקום הקדוש ירחק ממך. אך להפוך היה בחברם בחבן לידבק בקדושת המקום. כי על כן לחבר היה טוב אלך לעשותו. היה עסק הענגה הוא מקום בר המורים. כי קדושתו בחה ועסק לקרחתו להקביל פניו. כעניין (שמות י"ט) ויוצא משה לח העם לקראת האלהים מהמחנה. אחרי"ל כי בלבחם אל מי סיני. כן האלהים היה נוסע מבר סיני. ובא לקראתם. והוא מלחר הכתוב נאר' מסיני בא ונא למר נסיני. כן יאמר ויל לחברם אלוך הוא ונסוע הענגה. הוא מקום בית המקדש ונא להקביל פניו. ועל כן נא למר ענגה כ"א גם ה"א נרחם תיבה. לומר מי היה נוסע קענ עצמו. וה"ה נסוף כלומרו לענג כי לחברם הולך לנגב. בלשון שהשני הה"ן. הנ' שהוא הולך לנגב והלחצוקה היא שהענג נוסע לקראתו: וידרך רמז יאמר. כי בשלחו יש לח העסק הוחה אל השפל להלבישם בחומר. נאל יקשה בעיניך לומר ה' אל לחברם הוא העסק כלחבר כמו לוחה במדרש הענלה (זוהר לך לך דף ע"ו). לך לך להחלך ולמובך מחרוך העליונה. וממולחלך הן הנפשות שהיו לך ברחניך משכבך. ומביח לחבין יש אל הארץ הוא הנוף לחבר לחרוך. ואל מחשבו לדבר ונומר לחיה לי כי לחענגם מהשפעה נשלחת ה'. ובמלכו כל שולם ולדבקו בו יש'. להחלבם בחרם מחרשי לחמה. כי הלה על ידי הן ומעבר לנהי נהול. כי הוליד בנים גדולים ונוכים אל רב ועשים. הלה המה פרקליטין ברבי קידם לחבר חקנה במוחיך לחבר חעשה כמודע. ועוד בנים כי חיו דומה מוחך ברים החנבך בחלמה. לחוחך לחבר לחבר מוך מן החלמה כי אז יחיה מוחך שבעתים כי יבחכך ה'. וזהו ולחבריך ונם ולחגלה שמך. כי יהללוך בשערים כיוצחת שלחשלה וביוחיות שלחמה. אך שמע בקולי חיעלך והיה ברכה כי לא בלבד חבחיל לח עמך. כי גם אזכה לח הרבים והיה לחם לנם ברכה. ולא תחמרי בלבבך לוך חעשה. ואמור שבשיפה מעכב על ידי. ויאמעני מעשות לח הטוב ויקללני לידי חשלח ונשמות לין מספר. אל חשיחי לב כי הלה לחבר חעשי לח לחבר לוחיך חני חקרבך לידי זכיות לוין שסבר. ולחרמיקך מן ההפלח. כי הנה לחבך לח מברך גם היולך עוכנים. פי

קדם לחבר נרחם במעשיך הטובים. לחבר כל מנוס מכם נוברת מנה. לחבך לוחם בירבעו מחד כי לחקריב לידי זכיות רבות. ולח היה"ל הוא חקלך ומחבך לחמור ולחים כמו. ועי' כן ונברכו בך ויתפשטו בזכותך כל משפחות כחדמה ותהיה במוכה לח כלם. כי לא לין קלם לזכותך. מלחבר לנו נשחרת על השמים חמיד היית ריקה מכל לחוטר והטוב הזחת. לח ע"י הדברים הללו הנלמדים נלחמת. יורדת היא למטה לחרן. וזהו וילך לחברם כלחבר דבר חליו ה'. ובהחילנו כן. וילך לחו טוב הוא יה"ל כי לפתח חשלח רובן. לך הולך לחו כעני כי יעטוף לפני חלך ושרים. כן היה"ל מחחלה היא כהלך. וז"ל טוב כמד"א לוטם בחחלה. ולח עוד כ"ח שגם היה"ל לחו בעזרו לעבוד לח ה'. כר"ח בכל לבבך בל' יהרך. וכן חרז"ל על ומלחת לח לבבו ולחבן לפניך. שגם יהרו הבע היה לחו נחמן ושבר לח ה' כיוצ' שטוב. וע"י כן ולחברם בלחתו מחרן. הוח חרון חף העס"ו. יהה בשלוקן מלוה בניית חן ממם בית הסם ה' מומחי תורה. והשבעים שנה לחבר חו בעס"ו כולם מקדימים ומולכים ומחקרבים להעיד כל ה' על השלות לחבר ועשו ט. כלחמר בספר הזוהר (ויחי דף רי"ח) על ויקרבו ימי ישרחל למות. ויקרבו ימי דוד למות. ושם ולחברם בן חמש שנים בחיים כבן ה' לחמרה. וגם היו לחו בבעים שנה בלחתו מחרן הוא העס"ו שנקבלת חרון. ועשם כל זה מי יבשה בעצמו. ימח ושמוד עוולו לקן הימין ולח יפרך להתגלגל. כי דע חיפה כי גם לחר כל הדרך הטוב ולחתו בליחת חן חן של הולם. לח יבער ממני יפנה ויבלם. ושם ויקח לחברם לח שרי לחשתו הוח חומר המקיימים חליו כלחשתו בלוקח חומו שנים בעס"ו. ולח לוט בן חחיו הוח היה הרע לחחר שנעשה קרוב חליו כבן לחיו מפעשם הרחשונה. ולח כל לרשתם זכיות לחבר רכשו יחד החברים ברחשונה. ולח הנפש לחבר לחזירו בחשונה. זכות כלם יוליכם לחו לעולם לו לל הכשרון לנבח לרלה לרבה נגעך. ליבנע נזה השלום לעמוד שיהיו עסרה בפעם ב' וזהו לנבח לרלה נגעך. ועוד ב' וזהו וילכו לרלה נגעך. כמד"ח פעמים בלם עם נבר. והנה כל זה הוח לם הכשיר מעשיו. לך לם ויעבור הוח הנפש שעבר עבירות בהיותו בחרן. הוח הנוף עד מקום שכם שהגישו לחנשחיו. עד נדל היותו בעוקב בהם עד שבחנו. מלי בקנחים הלח הוח כי יבח עד מלון מורה סורלות. הוח בית המדרש כר"ח לם פעם בך כו'. מבכהו לבית המדרש לם לחן הוח נמוח כו'. וזהו ונכנעני הוח היה"ל לח ע"י בית המדרש הוח בחרן כי בחרן שבל נומו. כי לח יבעו ולח יועיל לו להחקשו בבית המדרש לעבר עומלתו. כ"ח גם וירח לחיו ה'. כי יהרחה חליו הסם יהבבך ויושע עליו מבמח בימי מרות קדמו. ושוד בעים כי יחמר לו לזהבך לחן לח הלהן הזחת של בית המדרש. כי יבחה בלח חמוח הורה מזהו. זולת מה שיהן בם מזבח כי בם זובח לח יבעו וקיבלו וקיבלו ויסיבו לעמוד לח הסם בם הוח וחו ע"י כן כלחבר ויעחק מסם ההיה שהוח לקברות יובל בחמד הבבים. כלחבר יועחק מן השולם לח חלך מקדם

נביים מל . כי סוף הולך קדמם ביח מל כיח בסמ"ק מלמעלה . ויש שם לכלה מל ומוסם מעביו בפוביים . ומה ביח מל מים היח מעלה הסביבה שקרלקח יס . כי היח במערב שעזיכו מנד לחד . והשי סוח מל מעביו הפיביים מקדם . כמה דלקח לחר לעי קבדם . ועל כן ויכן שם בניים המקדם מלמעלה . מזבח להקריב נפשו על ידי כהר הגדול מיכחל . ולח בלבד בשם הפביים . כי חם גם ויקרל בשם ס' בשם הגדול והמורח . ומחי ויסע מגרים שלוף שולה ומשיג הגבוה מקום שמורה הגדולה כי על כן מעורה בדמוס :

ו **וידבר** ויעב כו' . כמה דלחי לביים לב . המם לחמר כל ההבחוחם שהובחחם על לכחו לחרן ומעבך ט' . לח שם לבו יפרשהו יחבדך בחרן . כ"ח סיד ברחם רעב בחרן יד מגרימה כי הלח לח נחרחקה חרן יעקבל ומהר ין חם הטופרים עריפי ניח בהם לח יון חם חברם בחרן ומיה הבטחון חהר בשם בס' . והמה הבמכ"ן ז"ל כחב כי על שן זה נלו בניו מגרימה : אך רז"ל (כ"ר פ"ח) לוחם הבטיחו על חברם . ומעו זה בכלל י' נסיונות . עד קחפי ביים ובינה היח חלי . סיהבן נבר כחברהם יען ההבטלה לחבד נפשו חלילה . לסיות חת שבם הגדולה ממנו בגבוחות . יבחו חלים נויים ויחלטה וסיח בטולה בעל והיח הבטע שלוח בני חת . ומה גם מי בקיים חפי ערובי חבפילין . ומר ממוח בחמור חלים חמרי לח וכו' למען ייטב לי בעבורך ט' שמורה בחלבע כי סובים לו דחדי חמגרים וסיח לח ערליס הטבע . ומי יסמע כדבר הזה ולח פלחה חזקיו ולף גם זה הבבו הרמב"ן לחברהם לו עון . לך גם זחת מה רז"ל בכלל הנסיוטם . וגם לחמרו בבחים עליו בשבמיתו ס' כמה הבטחות . ומדרבה ביגישו שם מיד ויבי לעב ט' והולרך לבת מגרימה ולח הרחיל . ושוח למה נחר במגרים מבשלר מקומות . וחן לפשם כי לזה לפשר לומר שהוח כחוך חל חומר בסוף הקודם סלוך ומסוף הענבה . היח דרומה של מ"ש . ופ"ב כחשר ויבי לעב בחרן וירד מגרימה . כי היח גם היח דרך עגב בחרן . שוד לחלי להעיר כי בחשר הקריב לבת מגרימה . ומה גם ז"ל (כ"ר מ' מ') כי רלה לחפש שחורים חו גדל לפניו בעברם יופי בדם . וחם פן מבעד בם לם יגרם . ומה גם כי שבועי זמה המה . שפ"ב לומר בעה גם ידעתי כו' למה לח בב מדרבו חל חרן חחרם . ושוד חומר ויהי כי יבחו ט' כי כל חלם ויהי היח שמחה וחדרבה קיום מיבעי ליה . ושוד חומר למרי חת כו'. והלח חדרבה היח שם לבסוק והם יביו מדוים בקרבם עד שחקבר דעתם . ושלי טוב טוב סיה לומר חיפי הוח . כי לח יחנם לו שומרים חעום בני חת חו לחו . חם שומרים לבלהי בם חל בשולם בעל . הלח גם בן יעמדו חלבפוך דם . ומי בגיד לו בימבהו לבפוך דם . ושוד בחומרו ויהי בבח חברם כי בבוק זה חין לו נזרה . חלח למה שרלה לוקה חחרי בן שרי פרעה . בחיוה המגרים הגלחים בבסוק הקודם . והוה חין בבק . כי חל הלהים ס' הוכב מהבטחם . לבלחי יבה הבם נדח ומהקן מרחקים מחרים . והוח כי הגם נלוי ה"ה לפניו יח' . שבחידין יפרשל

יסגרך למה יפול לב חדש עליהם . בסמיכות עניינים אלו ומניחותם . לך הנה לחברתם מעצמו עשה למותו . וכאן עדיין נדיך מוב עשה לחבריהם . מתת מה נפש מגרימה . ולא בעת יזון לומו ים׳ שמה :

אחבנם כמה יהוה מלמד החנת (לעיל כ״ח) . על אלשם דברים העולם עומד על המשפט ועל העבודה ועל גמילות חסדים . והנה על זה למדנו רבותינו ז״ל בשם רבי כי עד מקן תורה היה עומד השלום על עמוד אחד והוא גמילות חסדים . ומשנתנה תורה היו שנים . ומשהוקם המשכן היו ג׳ . והנה יהוה כי העמוד הראשון היה ע״י חסד לחברם שהיה נותל הסדים עובים לכל העולם . ועל ידי כן היה מקרבן לדעת לחם פ׳ ולעבדו . כשנאמר : ובזה נבח חל העניין . והיה בשוב לב חל שכיבו עם לחברם . בחו׳ וידך לחברם מגרימה כי לחבר שנשפוך הקודש נזכר . היה די יאמר וידך מגרימה ויחזיר חל עצמו המזבח ואין לומר כי על היות קרבנו שחומה בין קטוה לפטוה . לא כאך חל הקודש . כי הלא כתוב פ׳ וידע אלימר וירא אליו ולא אמר חל לחברם הוא כי אחר חל לחברים המזבח בכלחי קרבת הקודמת ושוד חומרו ויהי כחבר הקריב . שרשוי לזהקן ע״ד ר״ל (שמות שכ״ה) על ולרשה הקריב קרב לא כאמר וכו׳ : אך אמנם למה שרשה לחברם שבלשוני חבדו לין השלום מחקריס . אמר נלטו לם אמרתי פה לחב גם אלא יבאר מליון פה . לך לין לחשבה הוחרנות ומחדים סוגים . עם כל בלו שלום לחלשים ולכבוות לחם לין בר ולחם ומזון בחרן . ע״כ נותן ללבה למקום שבע . יוכל לעשות חסדים סוגים . הסך חלימלך שיצא מהחרן לבל עשות חסד . נחלה כיון לקיים השלום . ח״ל ויהי רשב בחרן כו׳ . והוא כהזכיר מאמרם (ז״ל בכרכות דף י״ג) על פ׳ כי חב המין נויס כו׳ בחחלה היתה חב לבני מדינתך . שכשנו חב המין על כל השלום . הנה מירנו כי שם חברם טוב היותו חברם נחרנו עשיה חב להם . להחכילם ולהשיחם מחם כנסי סבניהם : ונבוא חל העניין חומרו ויהי רשב בחרן שנות חל כלחת ח״י בחותן שנולם יעלו חליו וישבם עמהם הסד . ומחס לין ע״כ וידך . למה שהוח חברם חב לבני מדינתו . מגרימה להחכילם ולהשכיחם מה שעשה לא יוכל לעשות . ונם לא ידך להשחקש כ״ח עבור שם ונם כי כבד וכו׳ . וע״כ ויהי כי הקריב . קרב לא נחמר כ״ח הקריב . כי הקריב עמו מוכלומים הנשם חברם עבו בחרן . וכיוצא מעמי החרן המיהודים ומחלוי עמו . וע״כ שם כוומר חל ברי חשחו שיש שנה יש ידעתי כי׳ חמרי נח כו׳ . לך לא אב חמר . כי מי יכלכל כל העם הנלוים חליו לגמול הסד חחם . שם שיש אב ממקום הסובב . ומה ויחחר אב ברי חשחו . חל התימני שהבחיך חל מקום מבוכן ביקחוך . כי בלא כשה נח ידעתי כי חשה יפת מרחה חת . כלו׳ שחילו ידעתי מקודם לא נחתי הנה לכן ויהי כי ירחו חיוך המלחים כיוסי הנחל הזה ולא יעלה על לבם שחשה כמוהיך עזבך לחיך כיל זולתו כ״ש מיד יחמרו לחשהו זאת . ולא חחמר שחם יהרגו חותי . שחחכוממי למסור עלמך נשחה עלי כי הלא ומוקר יהיו ובשום בנים לא יכול לחשחמש בך . לכן חל חחחרי חלומר מ״ח חת . עד שיחבשו המלחים במלחים כל יומר כי חחבולה היה כי חם חמרי נח בלומר חשחה ברם בומנו שם . חמרי לחחותי חת לעיני כל עוחב . בחוקן יהיה הדבר שנוד חשחה כפי כל ולא יהבוך למבלע . והעניין בשום לב חל חר׳ והיקה נפשי בנלוך . חחר חר׳ יעב לי שהוח נוסף על המיים . לך הוא כי חחר חר׳ לי חם חר׳ כי חחחי חת . כי יסחבן נוסי כי יהרנוני וחר׳ לי חם חומר חחותי . ומובד נפשי . שחחיה שכה לזכוך חלוך לביות עמך פריטי נויס וחת בשולה בעל לכן עשה זאת חיסה והנלי . והוא כי האה מכפני לרות עלעיהו שם׳ שיהרנו חותי והכ׳ שיקחו חיוך . הנה זאת חל כריעתי היא יותר ושלים ומוכים מיד . וזהו והיה כי ילאו חוקך כי׳ מיד יאמרו חבחו זאת והרנו חותי . לכן חמרי נח חחותי חת למען ייטב . בשום לנוסי על יהך עלת יהרנוני . כי שם חזכיה יעשיהו לו . ומן שחעשה הלנה הזה . היה בזכות שהלנת נוסי ממות . מוכחת חני כ״ה . שלח יעשו בך בחוקן עלת חשחים נפשי על היותי שכח קהחם חוקך . כ״ח והיקה נפשי עלת חמות נפשי בעה״ב על שחשכב עם חלילך נוסי . חזכה להיות נח ובוא בעלנך עם״י הילך נוסי . חזכה להיות נם נפשי כמה עלת יעשו בך . וז״ח ייטב לי וכו׳ והיקה נפשי וכו׳ : והנה עדיין היה חפשר לומר למה חהפדש בשפיכות דמים יותר מבח״ת . ע״כ חמר והיה שהוח לי לחמה . ובוח כי בשחת שחמה נדולה על כל חין יקר חשר עלת . שם חיד יקחוהו ממנו יותר יהבוך ויבנים . חחשר יעשער בעליו ברם חת לידו . ועד״ז חמרו הנה והיה כי יללו חוקך פחלים בלומר יסחתו הרבה כחולחי עניהם נדולה מחד . ח״ח והיה לשון בחחה . והחר רוב שחחשם חיד יהני לל לבב וחמרו חשחו חת . כלומר והיה בשלות בעל ויחנשב חלד כי בכל בריסם בעיניה . כי חחבך שחחשם לחבל . ובחר נפשם יהרנו חוחי לחשיב חחחשם בם . ועל כן וחוקך יהיו . ועל פי דרכו כיון בל חחחר הלח טוב . הם עלת להזכיר חחותי חת עד נרחה נלוי לעחם חם רעם בלבבם . ולח חיהן שחוקך חם בידם לחובעני בחומרי חחוקך חני . ח״ח הנה כי כן היה חם היו ניחנים בנחי לך והיה כי יללו וכו׳ חיד והרנו חוחי . לך חחרי נח חחותי חת לח חחבך לומר חחותי חת עלת חשחים נפשי . חלח חחרי נח בלומרם שהיא חחותו . עושה חחנו עיקר . ושפיר חחוכח חלין . לחען ייטב לי כי חלי יבאו שחחבנים לבם . ולח חחותי חחם ייטיב לי חחחיש חוכרת לבחך לחו . וחחיות ונפשי בשי כי כח׳ בחחחי . כי והיקה נפשי וכו׳ . לח יעשו בך והוח חען שיון הקודש : יד יהוה כבח וכו׳ . הנה בחוק חחולל ניזכה . כי

לין חוש נפשותיו חחבר רחוה חחלים יפה חחד . ולח הל״ל חלח חחוק שחהר זה . ולבחורה היה לחבר לומר חחוהר חעלת חברים . כי חוח היה עם חרח כחה חנים . ולח יהי כי חחם יפה היקה עד עתה ולחו בחוחי חחחה כבוח חברים וכו׳ בראים ח׳ חוילחו המלחים חת ההחם . עיד הכ״ו כי חחם יפת חחלים היה . שוד חפבר לחחחיך הכחוחים בהיה חפבר לחחחיש נגד חברים . בחחר חין הושיעו חועטותיו חחחר עליהם

וכיכן לת לסמתו . שהדברים ע"י שומרו שמותי היו לנקמה
נז"ל ויש כוונה שכתב וכו' ושוא כי אכתוב לא נתיירא
רק מהמגרים . כי לא עלה בדעתו שלקח למלך הבליעל
מקבל תוכחות ותיקון וכשכר דמה בן היה כי אותו לא
הסם רק מהמגרים . כשומר והיה כי ירלו שוכך
המגרים כו' ושועל לו נגדם שהרי כוונת שכתב מלגרימה
וירלו המגרים לת הסם שהיה כי יפה היה מאד . ולא עשו
דבר ולא הבליעוהו . שם לא שרלו שוכת שרי פרעה
כו' שע"י כן ותיקח כו' מה שלא עלה על לב שכתב .
וש"ת הלא היה לו לתחוב כי לסם כמוה שלקח למלך
לכן הוסיף הכתוב שוכך לקומים שסלום . וז"ל וירלו
שוכת כו' ומיד וילבלו שוכת וכו' ושוקח כו' בלי מיתון
כלל . ומי עלק על לבו יעשה דבר קשה כל כך בנחיצות
גדול ולכן לא יתסם שכתב על שלא שסב כשלח :

יז **וינגע** ה' וכו' . הסם שוכתו לסם שכתב הוא
מיותר . ולפילו שומרו על דבר כו' לא היה
לריך לשומרו כי יזדע הוא . והסם רז"ל (ב"ר פ' מ"ח)
שמרו בהיה המלוך שוכל שוכת לכה והיה שומרם הכה
וזהו על דבר שרי . והסם מדיין שו' שסם שכתב מיותר
ושחסוב בא לחת סעם למה נעשו ה' והלא הוא שמל
שמותי היה והיה שמרה שהי הוא . וז"ת על דבר שרי כו'
והוא כי הן ספק כי נרחות שרי חת עלמה נשער בהיה .
כי ודאי מ"ל פיעי שחות שכתב כ"ת שסחו . וע"כ
שלא היו שומע שליה עשו ה' וחס יאמר ויגע ה' חת פרעה
וגם חת ביתו הבליעו שוכתם . שדש שמה הלא הוא על דבר
שרי שסם הכתב שהוא שכתוב על שרי שדבתב שליו וסס
היה דכותב הוא שכתם שומרת שסם שכתב לוקח ושומרת
הסם שכתב שהיו בשולם כעל ולא שחי הוא וע"ם דרכו רמה
שלא ההגיע פרעה על שבא עליה . כ"ת על דבר כו'
כי מיד שדבתב וכיה שחתן . מיד שהגיע בחוסן שלא
בוחם . ושה גם לרז"ל (שם) שומרו שלקה בדשתן
שמבעל שכתים . וזהו ויגע כו' :

יח **ויקרא** פרעה לשכתם כו' . סגה יש יחודי
דברים בשכוזב זה , שמעם יאמר . ל
עוגם שכיה רלוי להעליס מעם שתרן . כי שבתך היה
כ"ת שחוקר . לא היה רלוי להסמיך שדבר שמני . כי
לא שהבתי להרוג דם נקי כי הסוסיף על שתרן לא
יעשה שבשם . וז"ת שה זאת עשית לי למה לא הגדת לי
וש"ם כי אמר שהולשלא קול ושמרם לפני העם כי שתוקך
היה . לא היה לך פשחון פה לשוב לאמר אלי כי שבתך
היה . כי הכיה כמו שכוזב לבל יהלה דעתך למוגעה
שמלך . עם היוחה שמותך . כי הלא שה שאמרתי למה
לא הגדת לי . הוא לא הוסה שיפה עשית כמה שאמרת
לפני העם שחותי היא . אך לפי החמת שעיקרת דשיקת
פירכא כי למה שמרה שמחלה שחותי היה . בשוכן שלא
יכולת לומר לי שכ"ת שבתי היה . וש"ת שמל ל' שבשם
יהרגך לקחתה . לא יתכן כי שיבה בשוי רק למלך .
כשפ"ל על ויהללו שוכת של פרעה שלשרו זו לשייה לשלך
והוא ושקח שוכה לי לשבשה . לומר לי בלבד היתה לשייה
לשבשה . ושמה יראת יקשנה שלחי . וש"כ שעיקרת היה
ך לומר שבשבך היא . כי שמני לא היית יכל שהחריג
הוסך כי שלך כשבשם שני וכ"ם שלה שקת בשולת בעל

והכחיה שממני שין פחד . כי הוא ועשה האה שבשך
קח ולך שהיי הוכרך לקחתה . גם כיון שי יכולה על
לכך שממשם הענשים שי שהזירה . רק לשה שהיה שבשך
קח ילך :

כ **ויצן** עליו כו' . עשה שהשפרעה היום היה בעלה
היה שכרעה בשכוזב שפחד בלשטוה כן
יכרנוהו על דבר שבשה . ע"כ נוה עליו שכתים לנוסה .
שהו' ויסלחו הוא לויה . כשמאר שהשבנם :

יג ב **ואברם** נכד שלד כו' . הנה שין דומה
משעם שהולך ריקם . להולך נכד
שלד שמקנה לרגל הילולה ונכסף וחבד רב . שהקורה
משעיו . שאר כי שברהם בלשתו שמלרים היה נכד שלד
שמקנה כו' . ועכ"ז יגע ויולך לשכעיו שבא נהן כעודו
ריקם . ושפשר הטעם שדהנה השר קרה לו שמלרים,
פן יפגעו בו שלשי רעע . ע"כ הלך בשפשה שעבר שם
ויהי כשרים . עוד כיון . כי לשה שיהל לשל . שם שן
יהשם ויעבוד שמקום שהשן שהר שהבר שה בלשון
פורה . ע"כ שהביאו הגעכה כל ת"ל . לא שקע שהל
בעבוד מקום דרך קבע . רק וילך למסעיו בלורה נעה
לעון שנגד עד בית אל . ושפשם עד השקום שבר נפה
שם שהלה כו' ולא נפה שם עד עזה שהל . כ"ת נפה שפם
עד מקום השוכח שהר עפה שם כרהפורה . הוא שוכח
שת' בכלעון פורה . מקום בניהעה לו שם השרן . ושם
ויקרא בשם ה' לחת לו תודה . ולא נשקום בקרא בשם
ה' בשהלה שוכח שהי בין בית אל כו' . והוא על כי
עשה כיון להשהנן בשקום שהשם השרן לשקן שם בית שמנו'
ה **וגם** לעוט כו' . הנה פסוק זה היה טרך ליאמר
שחר פסוק ושברם בבד שחד כו' . לך בחה
ש היה לשת שבשם שה זה היה שקרוא לברם בשם ה' . וה'
לא דבר לו שלומה , ושה גם עתה בבא לבית שלוה
שלגרים . ע"כ היה שקום לומר כי שקידר הוא ה' על
שברם על שהר ועל ש"ל . לזה שחרו בלשה גם לשנו ה' .
כ, וגם לעוט לשת שהיה עם שברם ברכו ה' והיה לו
ג וסו' . עד נדר בלא נפל שוסם וכו' ויהי ביב כו'
ע"ה שהלרכו להסעיד . והוצרך לעוט שת בל בכר הירדן
כדי לרחב שקנה קניגו . וש"ת ת"ל חיפה לשת לא דבר
לי ה' . הלא הוא על החברו לעוט . כי סגם וה' שמר
שול שברם שחרי הבדל עוט שמל"ת ברם יפרד שמנו .
עוד ביין להיות כי כחברת נדיק עם רבם ושפר נרשע
שבדיק קובה . והשפיר שברשע לנדיק . כי הנה ונם לעוט
לשת שהיה הולך שת שברם היה לשן כו' . על הולך ליפרד
על רת שקנהו . לך לשברהם היה שהרי הבדל עוט . כי
שם קובה' שמר לו שברם היה שהרי הבדל עוט . לך
עוזנו שמר לא שדבר לו :

ולא נכא לושם כו' . שמר כ' בשמים . (א) כי היה
לכוסם רב . (ב) כי לין לדיק עם הרשע
שמקשריס . כי מי יתן שהוב וכו' וזהו ולא יכלו וכ' ג
ז **וידבו** ריב וכו' . שומר והכעניי כו' שיוחד ובלעי
עדק שם . שרז"ל (שם) שהיו רועי לוט רועים
בשדי שבולות הכעניי והפרזי . והיו רועי שברהם שוכיחי
לוחם . והיו רועי לוט שומרים על שהרן שברהם היה
שב לן לו ולוט יוחבו . ושבריבם רועי שברהם שומרים .
והכעניי

והכנעני אז יושב בארץ כי עדין לא נתנה לאברהם.
וע"ל הפסק נשים לב לומרו יושב והיה לאחוי יאמר
יושבים. ועוד נשים לב אל מ' מחלף לשון ויש ותש"כ
לשון מריבה. כאו' אל נא תהי מריבה. ועוד מ'
ובין רועי כו' כי הלא בין הרועים רבר היתה. ועוד
מ' נאמרים כי הי"ל כי מחים תנחנו. לך יאמר מי למי
שנריך לעמוד מן הע"ב. וזה מק"ו כי הנה אני עומדין
ענטי ופריזי היו יחד. ולא היה ריב ביניהם. וז"ל
יושב לשון יחיד כי היו בלחודם ובלום. ע"כ נתעורר
אברם ואמר אל נא תהי כו' כי אנשים אחים אנחנו.
ולמה נגרע מכ' לומות שלוין אחים ואין ריב ביניהם.
ואנחי לבח בעיניהם. ותישור הכתוב ויהי ריב כו' והנה
הכנעני ט'. מ' יושב בלחודם. ע"כ ויאמר אברם כו'
כי אנשים אחים אנחנו. ומכ"ם ברחוי יהיה שלום ביניהו
יותר מכ' לומות אלו. והעניו כי הנה אמרו ז"ל בנמ'
(סנהדרין דף ח') אחי תינוקת דמית לניזקק לטמא כיון
דרווח רווח. כי דרך הריב להתחיל במעט ועשיות הרבה
שמחרפאים בין אנשים. וזה יתכן כיון שאברם שלחר הנה
עד כה אין הקטטה ניעוו רק בין הרועים. וגם בין
הרועים לא הניע לנדר ריב זכר. וע"כ אל נא תריב
זכר שלוו מולד. אחי תריבה שתעשה מריבה נקבה
שתלד ותתרבה עד יהיה ביני וביניך ג"כ. וגם בין הרועים
תתרחב. שאם עד כה היה אחיותם לריב. היה עתה
מריבה גם ביניהם. וחבו ובין רועי ט' כ"ל רבו קלח
רועי עם קלח רועיך. עתה אחים הין כלם כי זה כלחי
רלחו אנשי מעשים. מ' כי לא תלדק מריבה רק בין
פחותי הערך. לך לא בין חגדולים. וכן לא תלדק בין
אחים. וז"ל כי אנשים אחים. כי אנשי שכום אין
רלחו. מ' כי אחים שאחו חגדולים כיוצא. בכל אחים
שבמקרא חגדולים וגם להיותם אחים וזהו כי אחים
אחים לנחנו. ורלחי ליתא ק"ו מהכנעני ופריזי שלוין
אחים רק ב' לומות ואחדות ביניהם בלחודו יושב בארץ
ולא נאמר יושבים:

ט הלא כל הארץ כו'. אחר מה שאברהם אחר הוא
ספרך גם מעלי שהוא מעלתו. לך לא
מדרכי אשר נהגת בביתי. וכן רחיתי במדת הכנסת
אורחים שהיה לום מכנים. גם צירלה שפרך מהשאר.
וחנו אם שהמלך כו' לומר שלא יהיה שיירוד רק
במקומות שהמלך ט' והורה שכ' כי גם ברחבו לים
ואברהם שאחר במקומו לא נח שלום נפרד בינך כ"ש
כשלום גם אברהם נפרד ויברחק ממנו. וזהו ויפרדו
הים מעל פניו. והוא כי בפרך הפומאה מהקדושה.
נפלים מהתחקת הקדושה ממנה. מעין מאמרם ז"ל
(ב"ב שב) כי הפורשת מן החורים גם היא פורשת ממנו.
מעל נא' אנשים מ' פי' למדרש ואל נאערבך. שבאמלך
יום מ' רמוקים זה מזה ג' יומים. כן התורה תומרת
אם יום מעשני יומים מעזבך. והוליעטו ההורש כי
בהפרך לום נדבק ברעשים כי ויחלל עד סדום ואנשי
סדום רעים וכו' ואברהם נדבק בו ית' כי מיד נאמרה
לניו. ויאמר ה' אל אברהם אחרי הפרד לום ממנו.
עוד כיון שבום נא לשה לה נא' לו פישור יושבת הארץ.

כאומר אליו ית' כאשר ועבור אברהם בארץ ויאמר
לזרעך אתן כו'. לך הוא כי אחה שאחר אברהם לעוב
אם השמאל ואימינה כו' שהי' גרחה כאחוק עמו בארץ.
או שים לעוב שיהיה ביהושפה. ע"כ אז בהפרד לוט
מעמו אמר אף גם עתיך כו'. כלו' לך ולזרעך בלבד
יהושפה הארץ. לך לוט אין לו בה חלק. כי גם אברהם
הוא כאחי לו. לך הוא. וז"ל מן המקום אשר אחה שם.
אשר אחה שם אחה רואה את כל אשר אחה כאחי לו בפשטות
כאומרו ושם לוט אחה עימו וילח את כל אשר לו.
ואחר שב אל נא עתיך. כלו' גם בהפרד לוט שאחי אברהם
לך ומדבר עמך כי ע"י כך יש בם בעיניך לרחות את
כל נבולי הארץ ח' פרשה על ח' פרשה את הכל נחתי
לך: וזעניין הממך הכאומים. ואשר הפשיק בין עניו
הארץ בלו' ובמתי אחה זרעך כו'. וגם בפל לו' אשר
אם יוכל אים למנות וכו' כי הלא בכלל לו' בשפר
הארץ. הוא שלא יאמר. והנה רז"ל (שם) בנברכה השפר
הזה אאמנו ב' הפרים. מ' מה שפר ממלא כל העולם
כך זרעך כו' ומה שפר דיים לכל בחי עולם כך זרעך
דיים למלכיות. ומה שפר לינו שלא כך זרעך כי'.
ויתכן כי הכל בכ' עניו היותם דיים הוא בלו' ובמתי
את זרעך בשפר הארץ ביהיו דיים ושלא יכלו. והיותם
ביהיו בל' בלו' אשר אם יוכל אים וכו'. וגבא אל העניו.
בבאים לב כי אחת לאומני שעורי קמלעיר לים שיהיו דיים
כו'. וגם שילמוז ב' הפרים. והוא בהפשר רלח הקב"ה
מעחה להורות לו עניו המלכיות בהפרן בעניו הארץ
והוא כי עתידים בניו לגחול אח הארץ. ואם יהו
יתמידו בה. ואם לאו יהיו דיים לבניות בארבע ת' וכ'.
ואח"כ יחזרו בזמן האחרון. בזה יבשוה עם אברהם
אבינם וז"ל אח נא עיניך כו' שיהיה אחלה יהושע.
וזה יתכך לעולם אם יזכו. וז"ל עד עולם. אך זה
הוא על הפשמות הבאחיה. אך הנה מה שאני עופה
ומבים. הוא כי אחבד ואעזב אחם. כי הנה ובאחי
את זרעך בעבר הארץ. דיים למלכיות בכל ומדי.
שהם סמוכים באחרון ת' ובכלל הדבר הוא שלא יכלו
ניהיהם בעבר באחבנה בלא אח הכל. ואחרי כן אחזור עבירה
ניושבה בניים ג'. ואח אשר אם יוכל לום לומות כו'
והוא הדבר שעשים אברי לא יחד ולא יפפר. ואח יהיה
יהושפה הארץ ולא בלבד יהושפה זרעו כ"ש גם הוא
עמהם ועל זה נאמר לו קום התהלך בארץ כי לך
אחננה. ביחזק בה מעחה לקנותה גם לעלמו לעח ד
לבא וז"ל כי לך אחננה. ואחר הודיע אלהים ת' את
עניו הגלות ביהיה דיים לעולם. ולשעיד אחזור
עשרה ליהנה ולא יאבדו בגליות. ולה הקב"ה להודות
לו מעשה כי כן יהיה כי הלא עין בעין יראה כי הוא
ואליעזר יפילו ד' מלכים גדולים ועלומים. הנמצלים
לד' מלכיות העתידים עכרו לויח זרש. כאשר יבא
בפ"ד מאאמרם ז"ל (שם פ' מ"ב) ויהי בימי אמרפל
מלך בשנער זו בבל. אריוך מלך אלסר זו מדי כו'.
לאחן ע"י כן יהיה נכון לבי בטוח. כי גם לזרעו יפול
ס' מידם וירומם לרשם אחן. ואם שאחך ויהי בימי
אמרפל מלך בשנער אריוך מלך אלסר כו':

יד א ויהי בימי אמרפל וכו'. כאשר לביח לב ס

בלומרו עבו מלהמה וכו' כראשה שמחמלים המשורה לרבע מלכים אלה על החמשה . ואחר כך הוא נהפך בלומרו ויעש מלך סדום וכו' ויברכו לחם מלחמה . ועוד למה הפסיק בנתיים בענין כדרלעומר ותבר כמו שם רפאים בו' והצמקי הים בחמר גי' שבו מלחמה בו' יפר כל הכשפה בה . שהוא ועמק השדים בלחום וכו' ולא יאמר כל מה שמענין כדרלעומר והלאה עד ועמק השדים כי אין מוך הוא לענין מגרם . ועוד בניתי כדרלעומר והמלכים אבר שמו גדלה בסיס על מנך ההמשה מלכים המזכר שמדבו בו . ות"כ במקום לומרו ויכו אם רפאים בו' . סיל"ל ויכו אם מלך סדום בו' . ושוב לומרו ויפגו על עין משפט . כי לא נאמר עד כה שבאו שם . ביאמר עתה שבבו שמה . והוה לבא אל הענין נעיר הערם . ונדול היה מלי הגלה היה מה עלה על לב מגרם להתחבק לרדוף אחרי ד' מלכים גדולי עולם אבר הניכו ואכי תמשה מלכים . ומה גם עתה לאומרים כי אח מלשאר לבדו לקח עמו . שבולה משבר שמו שמוה עבר ושלם מלום . ואיך מרא על לבו לרדוף אחר מלכים גדולים הוא ועבדו . והלא אין לאחד לבים עלמו בשבים . כמש"ל שמה אין שמים לו גם ואם טושים מפנים לו מזכיותו . ואין לך משבחן נדול מזה . ואחים הירח ורך הלבב מהמלכים אחים אם משמו . ואוה לה לאמר אחיתי היא בן יהרגוהו על דבר משבו . איך יהגבר עתה לרדוף אחרי ד' מלכים העלומים אלה . ועוד נשים לב אל מלחמת ז"ל בלחמי' מהרש"ל מלך שנער זה בבל שנאמר כו' . אריוך מלך אלסר זה מדי . כדרלעומר מלך עילם זה יון . והמעל מלך גוים זה סדום . ע"כ . הנה דרך כלל הלא כמו זה נהבב עניינים בה . ומה גם לומרו זה סדום בעניין סדום לא היה ולא נברת . ועוד נשים לב אל לומרו ויבא הפליט זה מיכאל כו' . למה נתייחד הוא אל בליהום זה ולמה נקרא בליהם כי גם בלחמו בשלשו אל מן המלכים שהשילו הוא יח' לאחרן . לזה נראה עין זה כה : אבנם הנה כשבנו למעלה כי הלא הקב"ה ברכם בא גלוח מלכים וד' גליות . להקל על גלות מלכים מעל עמו . ובשברם מעשה יעלו ברכות גדול ממלכים ובלא יפגבו אם לא ד' גליות כ"א הוגמת כולם ידעו מעשה ויבטחו על העתיד . והוה נמה שבתבנו למעלה . כי כנגד כל מה שירש ליעקב ממלכים . תירש אם לאברהם ושרה . וס' בילם ויעלו ברכם נדול . ויקל שול הגלות שהיו על ידם כמפורש למעלה . וכן על מרבע גליות שהמיתה שיבך לב בומעם . איך יתקיימו ישראל בכוכם ולא יאבדו כמו שבחנו בסמוך . ע"כ מעשה הניח דוגמתם ויעלה מחם יד לשברם יהד כלם . לנמוי מעשה כי ככה יהיו לעתיד . כד"ח יקים בלהח בחיל מלכו די לשלמים לח התחבל והקדש כו' . שהם המרבע גליות שהלים בחיל הכוחו היה חבל חלים . וח כיוצא ז"ל בלומר' מחרשל מלך שנער זה בבל כו' שהם ד' גליות . בשרי המרבעה העתידים . כן הם נדיים בל לבו . כי ע"כ חמר והנעל מלך גויש זה הדום כו' . כי הלא יקשה כי עדין לא הולידו יעקב . ואיך היה הנעל מלך על לומרו . אך הוא בהיה מלכותו חהם

שריו . והוא נלמד מנזרה שוה מלומרו כ' נחש נכשתך . וע"כ להעיר חת חברהם ולהחזיקו . נזר יבא מיכאל כי הוא חבר יעמוד ליברחל בימים ההם . כד"ח ואין לחר מתחזק עמי כ"א מיכאל שרכם והוא הפליט מהמלחכי המנדים על בריחת השלום חבר לברהם מקיימו . ות"ח הפליט לו' בממנו יבלח כי כחבר פלם ה' חת מיכאל מהמנדים ההם . כן יגיל חת חברם מהמלכים . והוא כי מיכאל הוא מבחינת מסד לחברהם כי הוא מלחך החהב העוזר חת נומלי הסד בחברהם . וזה לחבוב היה כוונת הנביח בלומרו מי הניר מזרח וכו' ירדפם כו' מי פעל כו' . והוא שמקבה קוביחתו ולא' מי הניר מזרח לו' מי הניר לח חבר ממזרח . הוא לברהם שיברך לל נבו לנדוף ד' מלכים נדולים הלח הוא כי הנה נזר יבח נכוון מלח חבדים . לפח חו' לל יבח בכולו מלח שקרים נזר חו' יבח בכולו מלח נזרהים . בלום לומר לל יבח בכולו מלח קבוחת . והמען כי הלה הקב"ה לעלות כי מה שעשה לברהם במלכים הנה . והנה יחוש כי נזר הוא הטבן כח לעבוח חיל לישראל בימים ההם . כמד"ח נזר שרוש וכו' . יהיה נזר חזר מהניו . לחר הנה נזר העתיד להנביר חת יבחל . הוא יקראהו לל המחייחם לנבלו . והוא כי לחבב נבלי המרכבה הן מיכאל נבריחל רפחל חוריחל . והנה מיכחל הוא נבל ת' מבחינת ההסד לחברהם . ונבריחל נבל המחייחם ליעקב . וכו' ת' ליעקב וזרד ; ונבא לל השמין לומר כי נזר עשה לברהם יקראהו למי בחות נגלו לל לברהם הוא מיכחל . נבל בחסד בברכה המחייחת לחברהם בנתילת השרו . שיעת לעזרר חת חברהם ולהחזיקו לרדוף ההרי מלכים ההם . והנזר הנוח הוא נם חבר יתן לפחו נוים ומלכים ירד . משון לחבר יעבה למלך משיחו . שלוי נוים ירבהו . ויבד נוים עד ים ע"י נזר מזיר מחיו . ולמה הוצרך מלחך נדי שהוא יהן בעפר הרבו . ביזהוק חברם קוחן בעבר על לים לחד , וכל מבים שבחו מחחברים כי בהבות חברהם חת לים היו נבים מוכים . וכן בקב נדף . מהרוח בחנים הקב לל כל קנין חבים המלחים . כן הן קבחו היה מביע לל קטן רב . חם אין כח בלים לעבותו . לך לח חייהם הן קבחו לל הבנס . כ"ח בקב נדף מהרוח לחבר עשה ס' כך היה קבחו נדף מרוח חלבים במלד החסד הוא מיכחל . כמד"ח עשה מלחכיו רוחות . וביאשר הכחוב כי נזר על חברהם יקראהו לנבלו היה למיכחל כמדובר . ולמה קרחו כדי ביהן מיכחל בעבר חיבו בקב נדף ממנו קבחו . וחם יחמר לים חם יש יועיל נזר על עשות חברם נזרוח . חם יענדהו שלוש ע"י לעבותו קטנות עם ד' מלבים . ומה גם לרז"ל (בס פ' מ"ד) המומרים בסיח חברם לו' חוי לי בחת בחולם היו נזריקים . עד בחמר לו הקב"ה

אל תירא מברכם כי כלן היו קונים. וזה יאמר פה אלי יעקוב מדוע אלוה עמך היו בהם כוכבים. ותרג"ל כי כשבא הקב"ה לברך אדם. נדע לומר יעבד. אלוה הוי אל יבוא בהומרו שהאדם אלוה קטנתו. לזה תומר ירדפם כו' לומר אם כאשר ירדפם היה לאומה קצוצה. שהוא עבור אלוה תורת בהגליו לא יבא. אלא היה תורב מפני קטרוב הכלוב. אך תדרכה היתה כוחו לעשות באוב בעולם. כשעבור גלוים מן הארץ ומי שאל ועשה כל האלהון הוא בלא בדרך טבע שיפיל אברם ד' מלכים. מי בסיע קולע הדומות מרחם מכריחם העולם להכניעו על העיקוד. ומנין קולע הדומות כו' היא מאמרם ז"ל בב"ר (שם פ' ה) בשעות אל לדיקים אלא כמשורה אלנו שם. כי למה שהנמירה חפצים. יהוייב יתרב העולם על דומות המכעיסים ובמין. ע"כ נמלך בשעות הלדיקים אשר מאז ייבוד האומים לכל דור ודור לקיימן עד סופן. וע"כ בדאי כי לא יחבטל. וחזו קולע הדומות העתידים מרחם בקרלן ליתלך נחש בים כמספר יכי"ם בכל דור ודור. ולהכניעם כל ימי העולם ליתבד בחרבע גלוות הן יתבדו שם ישראל. ואם הן ישראל חין עולם. ע"כ אני ה' לחשון שהשלמתי ולכיתי לך מלכיות ביד אברהם. וזאת הבטחתי אותה האומות בכדורות שהאומים אני הוא. כאשר עשיתי באברהם כן אעשה לכלות הד' גלוות בידי ישראל. והוא כל מה שהבטיחו כי כל כוונתו יהב' היתה למען החזיק לב האבות וישראל. כי ככה יתי ה' את הד' גלוות ביד ישראל וע"כ נהן בלב אברהם ע"י מלאכיו להשתורר ולדדוף אחריהם. עוד יהבן דרך כ'. וכו יתיבבו כל השעבוד שהשעבדו בכוכבים. והוא שאמר בחו"ל במדבר (שם פ' מ"ב) כי כוחתה היתה לנחן על אברהם כי הוא יצא להגיל שה לוט בן אחיו. ויקומו עליו ויהלחמו בשבר היה לוחם ה' היה לו. ולחרי לשים לב מה להם אחל אברהם.

ועוד שאמר יכלו בעקיפין ונא יכלו בדיו להורגנו: אמנם לבאר אל הענין נזכירה מאמרם ז"ל (בם) בשומרם כתן מבשם היה קדם. לא מיעו מקום בשמו עין מבשם. אלא עין שעשאתה מדת הדין בשולם בקשו לשותתה. היה קדם שקידם שמו בל הקב"ה בשבשן שהם ע"ב: וראוי לדעת מהו עין שעשאתה מדת הדין בשולם. אך הוא כי הנה אמרו רבותינו ז"ל בשבקרי ר' אלישער (בראש כ"ד) כי בהיות בל בני עולם בוטים מגדל בדור הפלגה עבר אברם בן תרח ובלה לותה בוטים ויהיה שמרות אלך עליהם. ואמר אברם מה להם עושים. העל ה' שהם מורדים אל אלהיהו. אמרו לשמוד והביא ותחר אברם פרדה עקרים שהיו מוליד. מיד עמד אברם ויקללם בשם ה', מיד ויבד ה' לרחות שם השיל ותח המגדל ונהפלנו. ועל פי דרכנו נשים לב אל הטובה שמרוד. כי מה השיב על הוכחות אברם בהומרו שטיה פרדה עקרה. אך בשקום אחר מבואר אלינו כי הטובה שמרוד היתה. בהומרו כי אברם עקר אמה בשמרוד וכל בוני המגדל היתה בוונתם להגביר בח השם בעולם. ואברהם היה מקריא שמו של הקב"ה בעולם ומוליד בכוחה אמנה שהיה מבטל מהבטחתם אשר יזמו לעבוד אל בן נעמן אברם בלהן בחה בכוח מיום

הולדו כי מלח בקם שמרוד להורגנו שהוא כי הטיב בהכמתו שהוא יספר כל מעיניו. ובהיות אברם בן מ"ח בנים ועבר וכנים בשנדל אמר אלה יעליתו. כי הוא יבטל מהבטחתם בהדבקו בה' ותירתו. ושמותו נפשות רבות. ולזה הסיב ואמר אברם פרדה עקרה. והוא כשאמר פרקי ר"א כי כל אחד ניירו אברם והרה לא עמדו בניהם להחריסם בחשונתו כ"ש הם לבדם. וע"כ אמר אין לחשוש אברם מחבטח אחר זה לכל הנפש בעולם. והוא לימו מוליד שימשך זרעו אהריו בחשונתו ויבטל מהבטחתיו. כי לא יהיה ענין אברם רק בהיו בלבד. לז קללם בשם ה' ויבד ה' בנים דיו לעשות מבשם בשולם. הנה שהעיד אברם מדת הדין שאם לא היה הוא מעורר. היה עדין הוא יה' מאריך להם על אחבותם. וזה היה בלב שמרוד הוא שאמרו לנקים מן אברם. וזהו ויעשו אל עין מבשם. כי עין בל האדמה בהביט בבורי השנדל ועשאה מדת הדין בשולם ע"ז קללו אחם בשם ה' בהביט בם. בקשו לאמרו שהוא שמרוד וחברים לסמותה. וע"ח לאך יונדע מומרו ויעשו אלהו בשם אחרם בתו עלינו. לזה אמר היה קדם שקידם בו' ואחו כי שמרוד הוא שאמרו שהשיגו לבבנן האם שהשיל להחנקם ממנו ולא שוה לו. שהם אבו הוא ושיעשו להכותו בהרב ממש. לו' אחם נחל מהאם האומם. לא יגיל מידו אדם בעל בחירה. וזהו היה קדם בקדם שמו יה' בחלם. לו שיעור הענין לשם בקשו לסמות עין שעשאתה כו' והוא שהיו מועד. כי על זה היה מבטחם שמרוד. ול"ח כי היה קדם בקידם ט'. והיה יהיו עין ע"ב ידבקו יחד כל העולם בהמותו. והשבטל בוונת שמרוד כי לא היה עוד מהחזק עמו. הנה לשניו שעשה מבעיותת שאמרו הוא שמרוד על אברם. ומדוקדק בשטוק כי על כן ויעשו ויבואו כו'. ומשאה רחוי לדעת למה עבו בערמתם לבלתי לבא מחחלה הנך ומבוע בדין אך הוא כי היו בבוד מלך וכ"ם מרבבי מלכים בלבת אחר אחם ח'. בניה בחלם היו הולכים בחופן ביוחנם בחליו יבחו. לא יבוי מאברם מלקבן אחו בל רבים עמים מסביבותיו כי גדול אמו בנויש בחמז"ל על פסוק עמק שוח בו'. על בן בהנלו להרחות כי על זולחו הם בחים ואחי על פדום לא בחו דרך יברה. עם היות בוונת שמרוד לבח לקחת מבשם אחם לוט לשמן יעח שאברם להגילו ויהבא בלאחר יד שרם היות פנחי שאברם לקבן עמים לגוים: ובזה נבח אל ביאור הכתובים ושאברם. והוא בשוס לב אל אומרו ויהי ביחי. מה לרא היתה בם. ונם בו' ביחי שמרוד בי אחר בכל הענין נמשך אחר ענין בדלעשומר שבח על האלכים התידדים בו עם האלכים אשר אחם. ומזה נמשך ענין לוט ואברם. מ"ב הנ"ל מבחלה ויהי ביחי בדלעשומר. לך הנה אמר ו"שי כי היה ווי על בשמו להכות אח אברם האברם העולם. שהשיקר בזה אות שמרוד הוא נמרוד שונאו. ע"ב שאמר אחם ביחי שמרוד כו'. והבענין ר"ל יאמר אום כי הוי היה מביחם אל בדלעשומר ויהי ביחי שמרוד כו' לומר כי הוי אל שמרוד יהיחם אויבו בל אברם. כי בם בחחלה בע"י בדלעשומר

מחנגל שנין סדום . ונם הנראה כי לדרכם מלך סדום והבירו כמם יגלו לעשות מלחמה נגד ד' מלכים . ולפיך כתוב כי הוא לכדרלעומר גוים ומחבירו הנ' מלכים . שם לאחר עשו מלחמה אח מלך סדום ומלך עמורה ט' . כי לכך נאמר מלת עשו בעבור כי יובן כי כל יעשה וכל הפן על סדום לשבות את לוט . לשילח מחבירו לאכזם ויהרגהו . כי נם שתראה בדר העניין הפך זה . הוא דע לך כי כל מלת מכהו על עסק הבדים כו' . כי מה שאמרו כל ד' מלכים אלה לא היה רק לנבא על עסק הסדים שלכני סדום . שהוא לאמון יגיע מלך בסדום וחבריו אליסם . שלע"ב מי נתן את לאברם הנדול . מכל אלכי הזמן . ונם מדייק הנדול מכדרלעומר . יגאו מחביו לריב ריבו כי הוא י"ב שנה עבדו את כדרלעומר וכו' ובארבע עשרה שנה נשו כדרלעומר והמלכים אשר אתו . ומי נתן נדולים ממנו יהיו נגדדים מחביו . והרחים כי לא הלכו מיד אחו על המולדים בו כ"א ויכו את רפאים כו' לאומות כי לא לנקום נקמת כדרלעומר נאו . לא כל יעשם וכל חפן היה . כי ויכום על עין משפט כו' הוא אברם במדבר . כי להשיבו כחוו . וע"ב את כל כביכותיו על כל כד ם וכו את העמלקי ונם את האמורי היושב כו' לאמון יגאו מלך בדום כו' על עמק הבדים הסמוך להם . נאו כי חוב לנפלת חמשה מלכים יחד . ולא שיבאו הד' על כל אחד בפני עצמו . וזכו ויערכו מלחמה את כדרלעומר כו' והיה נראה כי היה' הם הבאים על הד' כנראה כי ויערכו כו' . אך לא כן הוא לפי האמת . כ"א מרבעה מלכים את החמשה . כי מתחלה כל יבעם וכל חמן מרבעה היה לבא עליהם אלא שעשו בערמה כלאחר יד לנבא על סדום כל יובן כי ע"ב אחו מתחלה לבל יגיביו תחבולתם על אברם . ועל הנ' מלכים לא רצו להודות כי כל יבעם וכל חמן לריב ריבו על כדרלעומר כי היו לפי כבודם כי הם נדולים ממנו . והוכו כוונת נאומרו ויקחו כו' . והוא נכון לב אל אומרו ויקחו ב' פעמים . ויקחו את כל רכושם כו' ויקחו את לוט כו' ולא נאמר הכל נכח אחת . ונם אומרו וילכו ב' פעמים . וכוד אומרו והוא יושב בסדום שהוא מיותר . אך לאמר שכל הפעם לא היה בעשם על סדום ועמורה כו' . רק על מה שיתנלל מענין שלח לאברם אחר לוט . ע"ב לא נכנסו תוך הערים לנלות בלבם ולבזות שנייה . כ"א ויקחו את כל רכוש סדום ועמורה ואת כל אכלם שהוא כל מה שהיה נמאכילים חולה בעמק הבדים וילכו . ואת"ב בראשות שעדיין לא עשו כוונתם כי לא נלקח לוט . ע"ב מזאת ויקחו את לוט ואת שהוא בן אחי אברם כלומר כי לכך לקחוהו על היותו בן אחי אברם שהוא בילא להניחו ויברחוהו . ואברחים כי הנה והוא יושב בסדום . ולא היה עם היחיל אחוז לעיר . ועם כל זה נכנסו לקחת חומו ואת כל רכושו ולא את אנשו ורכוש אנשו . כי מהכאתר לא לקחו כ"א את הנאמת חוץ לעיר רכושם ואכלם . אך זה יורה כי כל כוונתם לא היתה רק על דבר היותו בן אחי אברם . וע"ב בבא הפלים שהוא עוב את"ם ז"ל בלאמר עוב אברם קונין (פי' קנאי) הוא ואמע שמבבה אחיו לוט ויבא ויהבזיזהו . ולכן בשמוע אברם כי נשבה אחיו כלומר כי לא נשבע כ"א לאחיו . ביורה

כי אנוש כוונו וזאת לא יגאו אליהם . לא יבזר מהם מדלוק מאחיו . ע"ב ויהק כו' ויכדוף אחריהם . הו ביטור שעיון ויבאתו והבין אברם כי מה שנבבה היה להיותו אחיו נשבה להניאו . וע"ב יגאו כי נם לא יגאו לא יעיזוהו :

מז וישב את כל הרכוש כו' . הנה היה הדעת נוטה כי מה שהניאל את כל הרכוש . הוא כי נו לוחם את אנשים . הנשם הנם נהפך על הרוסדי' בשלות הבבש והניאו את כל הרכוש וגם את לוט לומר כי לא היה כן כי אם אברם לבד הניל את כל הרכוש . ואחר הכל הניל את העם . בחופן כי היו העם מהמילים אחר הרכוש ולא מהמילים לוחמו :

יח ויצא מלך כו' . הנה מהרחו יסתוך אחר פסוק זה ויאמר מלך סדום . ולא יפסיק בענוים בעניין מלכי נדן . לא יאמר כלאו נא מה בין מלך סדום למלך בלא כי מלך בדומה לאה בבוא מרשים והמלוים לא יצא לקראתם לאברם להקביל פניו בבואו להשיב את לוחיו . כי אם עתה אחריו בוזו מכוזה את כדרלעומר כו' . וגם עתה לא נאמנו ל"ח אל עבר סוף כו' . בחוזה כמ"ם ז"ל (ב"ר פ' מ"ג) בחוזו כל הלוחות ושנו לו נימה והמילוחו עליהם . והו אל שתק בוזה הוא עתק אחלך . ואחר כי בם יגאו מלך בדום כמקום בראתה כל הלוחות מקבילים פניו ומנשלים אוזו עוקף נם הוא כחוסבת עליהם . עם בחוזה בלבד אבר קבל מוכה בפרחות . וגם לח בדיים רקניות . לך מלכי בדק למה בחוזה מלך שלם הוציא לחם ויין עם בחוזה כהן לאל עליון . ואלדנים מברחי שהכל יגיאו לו דומין . לו יאמר בחוזה כהן כי נם שלח הלכלי נבר היה על היותו כהן לאל עליון מקביל קדמות ולא יראה כמלכלי מבבר הזבח אבר לא בדה . וכענין המחנוים על לחם הבנים . שלא היה נבילתם אם נקיה ומבבתי הקמילת שלא היה מהנשמים בנימם . כל שהבדוש בראשית מהקדש . כן מלכי בדק לא הוציא רק לחם ויין ולא בשר . כי שלחם ויין לא היה הבד . כי בימים שהם לא יהו נאכלי יין ולחמי מנחות לו לחם הפנים . כמו שאמרו"ל (שם) כי נזכות להם ויין שנתן לפניו ביבנו על נאי הגחם ונאכלים נעתיד . עוד רמז כי בשה בהיות מלך הוציא לחם ויין . ובשה בחוזה כהן לאל עליון ויברכהו וכו' :

יט ויברכהו כו' . הנה אמרו"ל בב"ר (שם פ' י"ט) כי ע"ו שבעה שחלוקי שבלוקה שכינה עד שקיש שבעי בלאבר מנחום פ' נרחבים . כי הת' כילקה מהלהן לרקיע לחנון והשני לבני . בד שהשביעי כילקה לשביעי . וכשנולד לאברם ע"י זכותו הוידה לשבעי להם להחיש יעקב לאביעי כו' . ונבא על הכיאור . והוא כי שם ידענו כי הטילם על לד לבבד שברח ויהי מפקיעים . ואמר כרוך לאברם לאל הוא בעל החשד . שבמדת הבד אל נבח העולם ויהי כלודו אלא כל הארץ . ונראה השנוות להחלק עד השביעי . עם שנברא במדת אל שהוא הבד . ושוד מעם היה מהחלק נם משם ואלהד העולם . וכבן כרוך אחם שעם היותו מכולק עד השביעי שהוא עליון . השפיק זכותך שעם כל זה לא נמנע מלברכך . והטעם שזכה לאברם להיות ברוך . הוא לפיות קונה ניכיותו שמים וארץ . כי מהחלה היה עולם בהוכח

מצד אחד. ועוד מעט היה מכחיש גם מקום וכיוצא העולם אבל שמים וארץ. ואכתי קשה מדמי מעשיו הטובים כאלו שמים וארץ בלו. כי הוא מקיימם בלא תורת הבל הגה. ומדה כנגד מדה עשה עמך כי ברוך אל עליון שעשה היינו עליון ברקיע שביעי. לא מקום מקופיע עליך כ"ה גם בא עדיך למקום לאדון להשפיעך. וזהו אברי מנן נריך ניהך. והוא כי דלכו יה' ביפקוד על נבא סמרים במרום. בממלכן בבתו מכניע את הסגר תחלה. והכ"ב ואת מלכי האדמה על האדמה. אך לא עשה כי להכניע את ברי המלכים במרום ואח"כ לומר לך הממד כ"א גם את ברי מלכי האדמה מנן ומסר למקום בידך ומצא כי עם היותו לחוק שברת רחמים עד רקיע העליון. וגם הוא יה' היה עמך גם בתוכן ממתח. לו יאמר מעין האמור. ויהי במ"ם למעלה כי נמכול המולך בדור הפלגה. שבנו מנדל להפלגים האנושים בשולם. ולסלק הקדושה עד נספלקה שמים יה' בכל השלם. חזר וצא שברים ע"י הקריאה שמו יה' בכל השלם. חזר וקנה השלם נזכותו. והנו כתיב שברים נאל עליון שנסתלק למעלה. ומה שיכוכך הוא להיותו קונה שמים וארץ. שסיו ניד האנושים וקנאם הוא. ויהי כי עם היות אמרפל הוא נמרוד גר לאברהם כי הפילו לכבשן האש. לא כיון לברים ליקח ממנו רק לקנות שמים וארץ שהיו אבודים על ידו. שהיה נטור ניד נד את הברואים ומקרבו לע"ג. כי שדמו מחזיק בטומאתו על דור הפלגה כי מלכם היה. וברוך אל עליון אלא שברים ניד לברים על הענש אל כבוד עלמו שהיה ממשיך השלם לע"ג ומאבד עולמו יה'. רק על כבוד לברים שהם יוסר על כבוד סלדיק מעל כבוד עלמו. וזהו אשר היותו עליון מסתלק עד רקיע שביעי ע"י נמרוד. ועכ"ז אשר מנן נריך להיותם נריך כי נמרוד וסייעתו השלוחו לכבשן האש ונלו עמה נאברהם. ולבל נאמר כי על שקבל מהנם מעשר ממנו נרכו. אמר כי הלא אדרבה אהר שברכו ויתן לו מעשר מכל. לו יחזור אומרו קונה שלוי יה' ואומר ברוך אברם. שבהיותו בארץ הקנה אל עליון שמים וארץ. שהי השלם אחד נדורות שהיו מכעיסין ונאים. ושישור הכ' נרוך אברם לאל עליון. שאל ידו היה אל עליון קונה שמים וארץ כי נעבו קנין קיים. ונאשר אברם מארץ הקנה השלם לאל עליון. נם ברוך אל שעשה היות עליון שאם מנן נריך נידיך בארץ. שוד כיון בידך אברם ולא על נבורתו שנלח אלנבא מלכים נדולים. כ"ה יסוסו שע"י אל עליון קונה שמים וארץ. אך הנבורה והניצוח לא עשתה אברם כי ברוך אל עליון אשר מנן נריך בידיך כי הוא עשה ולא אחר:

כא **ויאמר** מלך סדם. הנה למעלה נאבנו עשה יי' אל מה שאמר לומרו ויצא מלך סדום יי' לא הזכיר מיד מה דבר אל אברם ומה ענהו. כ"ה ספסיק בענין מלכי נדק. עוד אשאר דרך שני והוא כי עד כה הבב מלך סדום אלו אברם יען כי כל הברכות כי כל יעשו וכל חפן לא היה רק על טוב בן אחיו. אך ברכותיו שנתן לו מעשר מכל. אז אמר אח לא היה בדעתו לקחתו לעלמו כ"א להחזירו. לא היה נותן ממנו מעשר מכל. וזהו שסמך ויתן לו מעשר מכל ויאשר מלך סדום

כי' הן כי' והכתוב קחלף. ועד"ז מצאנו נ"כ שבהתלה לא הצב שהיה הענין רק להגיל את נוע לך לא היו נריו. אך בלשונו מנן נריך. שיוכה על היותם נריו נ"כ כיון. ות"כ יאכל שלל נריו ע"כ אמר הן כי' והכתוב קח לך:

כב **ויאמר** אברם כי'. הנה ו"ו של ואת אקח יסיפיה. ואת הוא שגם לא יקח מעשר לו בניתו. הין נריך לאומרו כי אם הרכוש שלקח בחכבו ובקנאתו לא יקח ק"ו מזון ביתו. אך לזה כתיב לנ אל אומרו הן לי שנפש ולא אמר הן לי האנשים. אך הנה אר"ל (שם פ' ל"ם) שנייר אברם את הנשים ואת שם נזהו עלוות אנושיות. וזהו יאמר הן לי שנפש אשר עשיתי מעשי. כד"ם ואת שנפש אשר עשו בחרן. וזהו הן לי כלשון שלו היו נכר כי קנאת כאלו ילדם והכתוב קח לך. כי לא קניתם שנפש בשלם. ועל שהיהן השיב על שנפש הרימותי ידי כי' אותם ועד שרוך אשר אשר לך אחיך אל תאמר אני עשרתי את אברם. ואמר בלעדי לומר מופרש ממני הוא הרכוש כדי לחתו לך אלא חלקלי ממני מעני קדום כ'. ו"ת בלעדי רק כי' מישם כמלת רק המעכר שנת לכהן וזהו על כי הן הדין של אברהם היה:

הן א אחר האנשים טו'. הנה נרא"ל (שם פ' מ"ד) נ' דשת ת' שהיה אברם מהרהר אחר נאות המומחים היה אדם כאר ויענם עליו. על כן אמר לו הקדוש נרוך הוא אל תירא כו' ויש דשת אחרת שהוא שהיה אברם ירא הן יקומו עליו נוחלי הדם. אמר לו הקדוש נרוך הוא אל תירא אברם וכו' ויש דשת אחרת שהיה מהרהר אחר אמת לכל שכולו נכלחון שהוא. אמר לו הקב"ה אל תירא וכו' ויתכן כי מעמד נ' הדשות כיוצא מזה. ועל"ה אמר אל תירא אברם. ועל הכ' אמר אלי אל תירא אברם. שהיה מהר ושנה לאחי לשום לב אל שאמרו לאמר. שהיה מלא מיוחדים:

אמנם הנה ממנו לכוחינו ז"ל נכ"ר (שם פ' מ"ד) עשר נשומת הן של נכואה ואין קשה מכוון אלא דניר. כד"ל דנר האיש וכו' ואחון כד"ל חזון קשה הוצר לי. וכשאיהן החנבא אברם. ורלוי לשיש לב מה יתרונו של אברהם שנתנבא בלשונות קושי. אך יהיה ללמד סיבתו של אברהם לאיזו שנתי' כהוא הדין שכשיהו בשונתו זאת. אל תירא אברהם כו'. ואיזה יאמר להאמר. לומר אמר הדברים האלה זכה לאברהם. שבשבי כתוב של קושי זכה לאמר שדבר ומחזה שהם קושי שיהיו לאמר בחינת שמיים שהוא לשון חיבה שהוא אל תירא אברם וכו':

ב **ויאמר** אברם כו'. דלמי לשיש לב אל אומרו שני תוחיים אלו אחד"י ולא ענה שהם אל הנובר בו מבלי הזכיר תוחיים. ושוד היתכן יאמר מעשה לעשותו מה מהן לי. ושוד אור ואתכי סולך מריתי והשם זכה מאמרו יה' לגיו ואתעשך לגוי נדול ואתך ילך עריתי. אי היה מכחשק כהכשחה היתה מלילה. ושוד אור וכן משק ניתי לשה קללו בן משק ניתי. ולשה הזכיר שם שיהו ושנו. ושוד לאומרו שניש ויאמר אברם הן לי כי'

כי אחר שאברהם עודנו מדבר למה נאמרה ויאמר פעם שנית בתוך דבריו. ועוד הן לי וכו' כי בכלל אומרו אנכי הולך ערירי הוא. וגם אומרו והנה בן ביתי יורש אותי. הנה בכלל אומרו ובן משק ביתי הוא כו' היה שהוא יורשו וגם למה שינה הוא אומרו מבן משק לבן בית ומה ענין לשון או' הן לי לא נתת זרע ולא אמר הן אין לי זרע שהיה יותר כבוד כלפי מעלה. ועוד או' בן ביתי יורש אותי שנראה שיהיה עיקר מהיתוספה ואין עיקר הבנים לכך. ועוד או' והנה דבר ה'. והל"ל ויאמר אליו ה' ולא והנה דבר. וגם למה כפל ואומר כי אם אשר יצא כו'. או מתחלה יקצר ויאמר אשר יצא ממעיך הוא יורשך. ועוד או' ויוצא אותו החוצה למה הוציאו באשר הוא כשבוכו שהוציאוהו מתוך אהלו החוצה בראיה הכוכבי' הלא מבלי שיראה אברם הכוכבים. היה יכול לומר זרעך יהיו ככוכבים. ולמה הצריכו להביט בהם. ושלא יוכל לספור אותם ולומר אח"כ כך יהיה זרעך והנה רז"ל (שם) אמרו ויוצא אותו החוצה. וכי מחוץ לעולם הוציאו אלא שהעמידו למעלה מכיפת הרקיע ואמר לו עד דסלקך ברגלך דרוך כוכבי'. ואין הבט אלא מלמעלה למטה. והנה ראוי לדעת מה ראו לומר כי מחוץ לעולם הוציאו. והגיאו הספק שהוציאו מתוך האהל לראות הכוכבים לומר לו הבט וספור כו'. ואם הוא על לשון הבטה שהיא מלמעלה למטה באומרו הבט נא כו'. והלא גם זה קשה כי הלא לא כן הוא כי אדרבה מצינו הבטה מלמטה למעלה. כד"א והביטו אל נחש הנחשת כו' והיה הנחש על נס. וכן פסוק והביטו אחרי משה. ואחז"ל שהיו מביטין על נגדו. ועפ"ש דרכנו נבא לב אל מאמרם ז"ל (שם) כה יהיה זרעך. אין לך דור שאין בו שלשים צדיקים כמנין יהי"ה. והלא אין מזכר בכתוב כ"א רבוי והיכן נזכרו הצדיקים. ועוד אומרו והאמין בה'. האם יש להחזיק טובה לאברהם שהאמין בה'. ולא עוד אלא שאומר ויחשבה לו צדקה. ואם הוא שאברהם חשבה צדקה לה'. גם זה פשוט כי מי הקדימו וים ס: אמנם הנה ידוע כי השם המהוים אל העה"ז. הוא שם אדנות היא בחינה המורה בעה"ז. אך שם הויה ומה גם בנקודות אלהים הוא המהוים אל העה"ב. ונבא אל הענין אמר אברם הנה הן ב' בחינות. א' המחייהם אל עה"ז והיא אדנ"י. והשנית אל העה"ב וזה יהו"ה בנקודת אלהים. והנה מאמרך זה שכרך הרבה מאד. לא ידעתי אם על טובת העה"ז הוא. או על של העה"ב אם הוא של העה"ב מה תתן לי ואנכי הולך מהעולם ערירי ואין אוהב שלם שם להולך ערירי מהעה"ז. וה"א כי הלא המנית בעה"ז תלמוד הגון עולה לו במקום בן. ואליעזר אחז"ל (יומא כ"ח) שהיה דולה ומשקה מתורתו לאחרים זה איננו שוה לי כי אשר הוא בן משק ביתי שמשקה מתורתי לבית מדרשו איננו שוה לי. והטעם כי הוא דמשק כו'. והענין בשני בטעמים א' באומרו דמשק. וא' באו' אליעזר והוא כי הנה בזה הובדלו זרע אבותינו מעמי הארץ כי זרע האבותיהם ישראל אפי' בהיותם בח"ל הם כחייהם [illegible] ככתוב אצלנו על פ' (תהלים פ"ז) אזכיר רהב ובבל כו' ביושבם אל תמיד יאמר אליהם זה יולד בציון.

וכן כתבנו על לך לך מארצך כי שאמר לו הקב"ה לאברהם שירש נפשך בא"י. לך לעצמך ולזרעך שאח"כ זרע א"כ שלשי בהיותם בא"י מחייהם אחר ח"ל. כי נפשותם מהחיצונים בכנגד ח"ל. הנה זה יאמר הנה הוא דמשק. שגם שהוא עמי בא"י מחייהם אחר דמשק כי שורש נפשם לא ממה שלמעלה כנגד א"י שהוא אחדות הקדש. וא"כ איך אחייהם להגיח משאת הקוטי. ואיש משורש נפשי רק מהחיצונים. ועוד שענה שנית והוא כי אלו היתה תורתו וכשרונו נמשכה ממש לזרעי אחריו הרגשתי. אך אינו רק אליעזר. כלומר שהוא לבדו ולא לזרעו אחריו. והוא כמה שידענו מרבותינו ז"ל בפרקי ר"א (פרק כ"ד) כי כל הנפש אשר עשו בחרן לא נמשך לזרעם אחריהם כלל. רק הם בעצמם בלבד ובכלל דבריו נתן טעם אל אומרו הולך ערירי. שלא זכר שאמרו ית' ואעשך לגוי גדול כי אמר אולי של התלמיד יתקיים. אלא שלא נתקררה דעתו בזה על היותו דמשק אליעזר כמדובר. והנה זה הוא אם לומר שכרך הרבה מאד הוא על טוב עה"ב. ואם הוא על טוב העה"ז. על זה אמר הן לי כו' ולהיות הפרש בין אמירה זו אל הקודמת. שזה מענה אמירה בפני עצמה. וע"כ נאמר בה ויאמר פעם שנית. כי זה על טוב העה"ב. וזה על טוב עה"ז שהוא על דבר היות לו מי שירש אותו. ולהיות שזה עיקר מענין שע"כ בו התחיל ועל דבר שעה"ז אמרו בהדרגה ובפני עצמה. כי לא יתבונן אל הקודם ולמעלה. שבכל טוב העה"ב ידבר. קרא את עבדו בן משק שהוא כי הם שם להיותו תלמיד משקה מתורתו האנשים לעה"ב. וזה שידבר על טוב העה"ז שיהיה מי שירש מתנו אמר בן ביתי. וענין הכתוב אם על השוב הזה גם זה אין לי. כי הן לי לא נתת זרע בשום שיש אפי' בנים לי נתת רוח ליורשני גם שלוחה מזה אך ראוי. והיה באומרו הן לי. לומר אל נא תשת עלי חטאת. שאני כפרה משפחתך לאמור ואעשך לגוי גדול על בן ביתי. כי הלא הן לי כלומר להיות לי. שהשם מחייבני שלא הוליד ואינך שודד מזל בשביל יחיד. וגם מסייע לזה כי לא נתת עד כה. ואם היה דעתך לתת לי לא תאחר כמוכה. וגם יתכן כיון באו' הן. כי ידוע מרז"ל שהן ב' אותיות שאין להם בן זוג. לומר כאותיות אם יש לי כמו אילי בת זוג שאין לי הולדה מפאת טובת מולדתי. וגם מתנה מאתך נגדו לא נתת זרע עד כה. והנה כו' והוא כי פלא הנה אורח אל דבר מזומן כבר. כלו' אל תאמר כי יש זמן עדיין. כי הרי כדבר מוכן כבר הוא שבן ביתי יורש אותי. כלומר כי קרוב סילוקי:

ד **והנה** דבר ה' כו'. הנה כתבנו כי לאברהם עשה עיקר מהטובה אל עה"ב ונו היתה אלא שבלאחר יד עשה אמירה אחרת אל בחינת העה"ז. והלא יקשה כי הלא כ"ש שהוא יתב' מבחינת העה"ב היה לו לעשות עיקר. ולא שכל השוכחו שהיה לא יתכן זה כו' כאלו ישוב הנכסים הוא עיקר. לז"א והנה כו' ולא אמר ויאמר ה' כו'. לומר כי הוא יתברך בא להשיב אל מאי דסליק מיניה. ואח"כ אל השניה. וזה"כ אל הלאכונה. וז"א והנה דבר ה' שאמרה שירה. לא על שבותו יש' עיקר מטוב שעה"ז אמר לא יירשך זה כו'.

כי

כי אינו אלא שהתחיל לדבר על מה שאינו שמוך. וז"ל והנה כלומר מזומנת מבוכה אל והנה הסמוך ונפ הוא יתב' לא היה מתביש עוין יכופת התוון להסיב עליה אם לא שהזכיר חנכם. וזה תומרו אליו לאמר. אלהיות אליו לאמר שהזכיר ה' לישב על דברו. לא שהוא יתב' מתביש עוין זה. ואמר לא יכבד זה הוא אליעזר הזכור. ולא יהיה על לבך כי לא יהיה זה. אך יהיה לוט כמלמר רוצוי. כ"ת אבר יגמשיך כ'. מו יאמר והם דבר כו' כמשו"ל (ב' כ' מ"ד) שהשלחו למעלה מכיפת הרקיע ויאמר הבא כו'. והוא במה שידענו כי כבש לשון הפה הוא של דבר שמזמינים וממלילים תותו מיד כשם והענין כי הנה הרחיקו שדבר עמו ' תיכות לא יבכך זה כו'. שולחו מנוכחם על הארץ מחחת. ואחר כך הוציאו שהוא למעלה מכיפת הרקיע כמשו"ל. ומזה לדבר ר מו ואמר הבא כו' אל תיכות לא יבכך זה כו' להורות כ"ת לא היה שדבר רק על דבר שיוכפח לא היה צריך להוציאו למעלה מכיפת הרקיע ולבוך כוכבא. כי כאן הוא לשון דבר זה. לך היה לשון חיוית ממנו לדיקים כשכנים כאשר יבא בשיחור הכתוב בפ"ד. וז"ל מה שהוא דבר ה'. שהוא מזומן מיד כאם שעות אותו הבמימה. הוא כדי שאמר לו לא יבכך זה. לך ויגש אותו כו' הוא לומר שבא. שהוא כי ידכו ואהבו עליון על כל השולחו' לאמר לו גדולת בניו קדיבי עליונין. שהוא דבר עשל של מציאות יהיה כאשר יבא בפ"ד. והוא כמ' מבני דכלים. מ' כי אמר בהסיב על מה לבניך מניה לא להביב על אומרו הן לי וכו' שהוא כי הבב שהיה החת המזל. ואלה היה הוא יבב' שודד ח הו בשביל יחיד. בע"כ לימר מלהלו עד כה זרע. לכן ויגש אותו המוקם. שהוא כאמר ז"ל שהשלחו למעלה מכיפת הרקיע ואמר לו דיוך כוכבא. והוא כי הוא שוקבא לרבונותיו ז"ל כי הלא כלל בידינו כי ה"ת בכוך חיבה בחקום למ"ד גרלחבא כי על כן הוקבא מפכוך יכולו לבעים לשולה. שים ה"ת בכוך החיבה ולמ"ד בלחבא. ואמר כי הוא להפליג הדבר עד מאבמי החחתונים בשפחול. ועד"ז יהיה שהוקבא להב נאו' החולם. כי יש ה"ת בכוך חיבה וברחבא והנה ה"ת חידיעה שברחבא היא הולה יותר כי"ם חעניות מלמ"ד שברחבא חיבה. ע"כ הקבו ואמרו וכי מחון לעולם הוליחו ולא מחוך האחל בלבד. שאמר בה"ת ברחבא החיבה עם היום ה"ת בכוכבא. כי יובה על הסבנם החעניות הלא ודאי כי כן הוא שהשלחו למעלה מכיפת הרקיע ואמר לו עד דכאלך ברגלך. מלמד שאמר דיוך כוכבא בלא יפוטע כוכב מזלך למשול בך ואמר אין הבב הלא מלמעלה למעלה. הוא כי הבה רוב מדרשי חבדה כוונד בנקי בהם. הם דבך ג"ם. והוא כי בחכמתם דברו בדיוק. כי לא אמרו אין הבפה הלא מלמעלה למעלה כי זה כן הוא. כי אמה מניו שהוא בספך כאשר למעלה. לך אומרו אין הבפ. והוא

בדיוחם לעמוד מפסוק הבב מבמים ולחת שהוא מלמעלה למעלה. שהוא הבב בלשון זה מ"ם. ועל מה שאמרת ואכיו הולך עריכי ובשור הבוכבים כי'. וב"ה למה תניו מלריך הדבר. או שמא הרחיק הלא למהר הזכיר. אל שהוא כי הלא ע"ב הטליחיך לעולה מכיפת הרקיע. ולא שאמרתי לך מלמעלה שתשמול על המזל. אך היה לשון חודיעך מיבחך לפני. והזכיר אברהם מלמעלה ז"ל בחלק הדברים רבה (פ"ח) שאמר לעשו בשלשה הדיקים בשוכבים בחומרו ומלריקו הרבים בכוכבים ט' הלא בשמה ובבוה ים להם בוסה. שאמר וחברים הבבה ובוסה החמה. אבל בוכבים חין להם בוסה לעולם: ובבא אל הענין שאמר שם יחשמה אל שחתם כי הלא כה. כלומר בכוכבים שחין להם בוסה לעולם יהיה זרעך. וב"ה לריך שיאמו בעם זקנה ובטרה נדולה. כמ"ש ז"ל בבלי (פ' מ"ו) הלא הולד שאברה אח יחמק עד שבישל יעקו וישלה המזון. ונאמר דמו והקבר דמו: או יהיה שבישבו ואמר הם העלמיך לדרוך על המזל הלא אמרתי לך על אחרון מחחת בית להודיעך כי כה יהיה זרעך. שחיכוונו למעלה מכיפת הרקיע עולבים על המזל. וכן לדבך זה או לקודם שעיבו אבר דבנו רז"ל בשומר' שבבל דורים בלבים בשעין יהי"ם לדיקים בחבדתם. כי על זה יבבר שבשוב לבבנו ביהיה לדיקים. הלא שבוקבא לשו כי הלא לא כל זרע אברהם הם לך. על כן אומרו שהוא בשעין יהיה. עוד ילו שלם נשבר שבחוב. שבא יהיה חוזר אל הריבוי הלא יולנו לשפוך חיחם. היעיל הם חוכל לשפוך לומחם כה יהיה זרעך מלו ויאמר לו בחוך דבריו. לך הוא על זולם הריבוי. חמיהם בשני עלמה שהוא על שבשרון. וזה יגדל לומרו ולחמין שה' כו'. והוא כי מה שבבייחו הלא יהבדו הדיקים מזרעו. ומה גם לרז"ל שהוא בכל דור. הלא כמו זר שהבב הבשחם זו. כי הלא זה הטי בבחיבה כי הכל בידי בשים הוא מירחם בשים. ומ"ב לוך הגדיק הבשחה זו. הלא בעם כל זה לחמין שה' כי הוא ית' ידע היך יקיים הבבחחו עם היום הלא כמדחו יע'. וע"ב ויהבבה לו הוא יהב' לדקה שהחמין ולא חם מ: נ עוד הבהילה. ואם יהזור אל אברהם יל"ד ויהבבה אברהם לו יהב' לדקה כי לא לבי שורח הדין הוא להבעיח בכך. משעם הבעיות הבחילה. אם לא בישמה כך מבני קיום זרעו בהורח לדקה. או בישוב הכתוב על דבך זה. כי אלד בשם אברהם על עגוד המזל. שהוא היה לו ית' לבוזעלו החולם. ואומר לו ידבוך כוכבו והמ"ב יאמר לו לא יהבך זה. לזה אמר והוא דבר ה' אליו. כלומר אם שאברהם דבר ה' אליו. לאמר אח"ב מה שאחר דבר זה. שהוא הבבו כי הלא שהיחל במשי דבליך מיבח. ואחר כך אל מה שאחר הן לי כו'. או יהיון בשומר והבה ולא אמר ויאמר ה'. ענין מאמר רז"ל (שם ס' מ"ה) למה היו האחוות עקרות מפני שהקב"ה מחחוה להפחין אל לדיקים. וזה יאמר כי הבן היה יהב' לאבר לו בישוב ממעיו מי שילבנו ויפיעו כשוכבי' הלא שהיה אחחוה ם שפלא על הדבר אחלה. ע"ב כאשר אחפללו ואמר הן אי הלא נחת זרע כו' מיד בשבו. וזהו והנה דבר וכו'. ואמר ע"י האחוה מיד

דבר ה' אליהם מתחת לכסא. את אל תכרת לשמה כו' :

ז **ויאמר** אליו כו'. ראתה לבושים כו'. כי הלא עם בלעם היה עמהן לו את התורן. היתה הטובה מיוחלת לאותו מחוור כשדים. ולמה תולם הדבר כמה"ח התורן. ועוד מה זו בלעם מתברהם כמה לחדש כו'. וכי זו היא התחנתו כו יהב' שבועתו כמה לחדש כו'. והוא ים מרז"ל (ב"ר פ' מ"ד) אומרים שעל כן נלו כיהו למצרים. והוא קבה מלך כי לא קלף עליו ה'. כ"ל הביטו כמהה קהה לי כו' ועוד לוך בקומתו עליה כו' הודיע להם כי יהבנה. והם על הכרת עמו בניה. גם בזולת מקום זה כרת עמו בריתם על התורן. ועוד כי הלא מבלי בחר הבעלי חיים הלזו היה יכול לכרות ברית. ולמה סולרך כל זה. ועוד לתת הלבור בלעם בחר למה נקהה. ועוד למה הודיעו סיוד הטיט על הבנרים. ושכב עמם תכרם. ועוד אומרו ויהי בשמע לבא למה הודיעני הזמן. ועוד אומרו והנה תוכחה כו'. כי הנה אמרו רז"ל (שם) שהם מיבש נלוים שהבלתה לו. לימה זו נכל כמה"ל ולמתי והקיפה כו'. תשיבה זו מדי שהתחיל פניהם על ישראל בגיות. נדולה זו יש בהרו אומרים שהנו על קדן השור שתין לכם תלק בלעלי ישראל. מעלת עליו זו לחדוש. ואמרו ז"ל בשמר לו הקב"ה בזיתה לבניו נליות לו ניהנם בהוא תניר עתן כו'. ולפ"ז קשה למה השביח בין הד' מלכיות לומר עתן נלוות מנרים בלאומרו ידוע מדע וכו'. ועוד מהו בכל לאומרו ידוע מדע. עוד לוך יאמר שימי הענוים והעניו תרבע מחות שנה. ולא היו רק ר"ו. ועוד התילו בל' יחיד בר יהיה זרעך. ולאחרו בל' רבים ועבדים כו'. ועוד לאומרו ולאחרי כן יצלו ברכוש נדול. שם היה שיעלו לתם מלרים ולמה זה לנחתם השעבוד. היתכן שבכביל ריוח מעות יהשעבדו ד' מאות שנה. והלא יסבול היה עבודת ועניי. כדי ביהנו לו מבות בלחשונה. ולבלה בוש הוא הלחיות מכל עניי נהון. ועוד כי שהן לקחו בני בלעם היולדים מצלרים. ואמה ימותמו ד ה' ל' ודור כ' שהר נם שעבדו ולא נהנו. ועוד שהם יהסר כסף ושהב לו יהב'. שיבלה שת בת נכורו יסבול על בלע כסף. ולא עיד שלא שיקרלתו רכוש נדול כעומה עיקר מזהב וכסף. ואמה הכל לפניו ית'. ועוד לתה הודיעו סה שיכול לל מבוסיו ועוד לומרו ויהי השמב בלה כו' לתה הידיעו שהשמש בלה ובלמה היה. כשרלה תעד עתן כו'. ועוד לומרו ביום שהוא כרת כו' כי לומרו ביום שהוא. הוא מיותרי אבנם הה הלא הוא יהב' להחזיק לבו ביהושע שהיה התרן

כי שלא היתה הפעם הרלשונה. כי עתן זה קודם לשהר הכתוב למעלה ויעבור שהרם בתרן וכו' ויהי ס' לל שהרם ויאמר לזרעך וכו'. כי אז היה בן ע"ה שנה. ובשהלה זו בל בין הבתרים היה בן ע"ו כי מאז עד שעוד יצחק היו בלעים שנה. שע"ב ואמר ויהי בשלעים שנה ואהרבע מאות שנה כו'. ואוה כי הוא ידעתו מרז"ל (ב"ר פ' מ"ד) (עיין פרקי דר"ל פ' כ"ו) כי כשהלילך שהיה שהרם לבבין הוא הוא סור סור בשדים. הוא מיכאל ואמר מי שהיל הוא יה' בשמו. ובן בבריאל ולא בהיהם הוא יהב' עד שהיל הוא יה' בשמו. ובזה יאמר פני ה' שהר הוא שחיך. לפני בשמי ולא שלאך. ולמה

עשיתי לך כך. למה שהשני לתת לך את התרן הזאת בתין עליה סוס מלאך אולא יסקב"ה. ובישור הכתוב תיי ה' שהר היתהיך בעלמי. לבן הכתיב בתתן לך תרן שהוחדם לי. לו יאמר כי לולא הקב"ה לשהחזות את שהרם. לתיך בחתיים החתים יסוב שהרם ויירם את התרן. והוא שהשיב מלאהרם ז"ל (שם פ' מ"ה) על שהוק והכי עשר ואשר. שהוא אלו הרשני שהרוד לא הייתי שבר. אלו הרשני שהרבל לא הייתי לשבר. הוא שהשוה את זו עם זו. ובזה יאמר אולא את עלמך נדלתני לתת את התרן. שהוא שהר שהחייה. לל שהשה על שהחייה שהעבר כי נדולה היא שניעתי מן שהם בלא ישבוך. שניעתי מן העבר שהל יבלך. ובזה שמי ה' שבר הוללתיך שלא כשדים כשלו שהיוך שבר שהיוך. ובזה הבטה לתת לך את התרן הזאת. לך בע"ש. מי שקיימך שהיוך לשני בלא בטבע. יקיימך שהיוך שבר. וזה לומר לתת לך שהוא לו לעלמו ולזן זה רק לשהר שהחייה. ועי"ז כם ב ולמה שמה שהדע כי שיבשה. לו' הוא עם כשהתן לזה לזרעי ומשך קיומה עד לשהר שהחייה מוכנה שהיה כזה. לך שמה שהדע שבינו וביני לא יהבדו בדור בשהיהם בלורך הזמן. ומה נם זה בגיה. בלופן בשהבשך מילוחם שהעולם. ומה נם בגלוי שבראתו לו בשיון שהלבים שהבוכר למעלה ויבשל ענן שהחייה. נם לי נם לשם ולא לוזה. ע"ב לשהר ל' לל שיבה כי קהה לי עבלה וכו'. ושיב שהמרם ז"ל (שם) ול' עבלה שבולשת זו בשל שהעמדת שלשה. ובזכרונך. שיל שהולך. ובלשתלך. ועי שבולה זו שדי שהעמדת שלשה. בוכם ודביוש ושהסורים. ושיל שבולה זו יין ט'. ושיר ונחל זו הרביעי והבלשה לו הוא י"ם בשל האבטע נליות יהבזהו. ולא הלשול לא בשר כי לא יכלו. כשהלשים ז"ל הני שהלה בם חני כיום ושם שיון כלים. ושמה שהשר הלא סוב היה לבשל הבליות ולא לעשרך שפלה ובקשה ליעל שהם. ליש לשהר וירד השיש וכו' והוא שהשרים ז"ל וירד השיש וכו' הוא דוד. על השברים שם הבליות. ויבב הושם שברים. ושיהבו כי לולא דוד לבלות בל השומים. והביהו שברים שהוא בשם שביהר לבניו שת הבליות בשקים ניהבם. וע"ב שנא ס' שת דוד שלבת בשרי. ויהבן הוא שהשר דוד בלומר לרהוף לויהי ולשם וכו' כשפורש שלשו בשקומו. וחבו יהיה עיון הכתוב וירד השיש הוא דוד. על השברים שיהול ניד השיש הוא דוד. והוא כי ויהי השתם לבא וכו' כי שם לשניו הוא יהב' שת הבליות. הם שימה וכו'. ושם ניהבם הוא שבר וכו' ובשר שברים הבליות ע"י כן היה סיבה שלא נתנם השם ביד דוד. שהם יכלם לוך יהשעבדו שת ישראל. נשלא בזה כשלו ימנש בידים. והשניין כי שהם ים בני זמנים. שהד שרים זמן השעיד. בזאת זמן שדין הנדול השמיהים לנשף ו ובבל יום. ועד הזמן ההוא. הוא בשוד יום. והנה שהרי מי שברים יהשך היום בהוצ הדין. הוא נקי מפשעיו. ואין זה רק ע"י בליות. ושם אין בליות. כשפשעו שהעוסק נהרות בשהלו הם על שבשה. עד הדין ההוא לידון בניהנם השעיד. וזהו שלשר בשבוש ויהי השתם לבא. נשל שהם יהשך קודם סוף היום על דין הנדול. שו יהרדשם על נבוזה נפלה

על אברם. והנה אימה וכו' שהם ארבע גליות. שיברור שזה טוב להם. פרש יחנך ויאכירו לדון בגיהנם שעתיד. שהוא אחר בא השמש. ובהזכירו ביאת השמש. נרמז כי אז גיהנם הנקרא הכך. כמ"ש ז"ל (ב"ר פ' י"ד) על הסך מלרס. ועיקר גיהנם הוא התנור עשן כו'. כדי שיברור ויהי כן ע"י מה שהשים דעתו באומרו ידוע תדע כו' כאשר ינא ביאורו בס"ד. ואמר הרי כן כי על ידי הבירור נמשך כי הגיהנם שהעביר לפניו ע"י מה שבירר את הגלות יפלוט כמשעבדים. וזהו שרמז באומרו ויהי השמש באה ועלטה היה. רמז כי אז בזמן ההוא כשכבר באה השמש ועלטת הדין באה אז והנה תנור עשן. הוא גיהנם שעתיד אשר עבר לפניו. יהיה בין הגזרים האלה הם האומות. ולא על ישראל כי בירר לבניו השעבוד. ומה שהפסיק באומר ידוע תדע כו'. בין הוראות הגליות להוראת גיהנם. הלא הוא כי זה דרכו ית' לבלתי החליט הרע העתיד על דבר הפסיות הבחירה. כי אפשר יבחרו בטוב ויתבטל הרעה. ואלו לא יזכור רק ענין הצרה העתידה. יהיו מוכרחים במעשיהם. כי גם שאין הידיעה מכרחת. הדבור מכריח כמפורש אצלנו. ע"כ א"ל הוא ית' הנני בס לפניך ארבעה גליות כו' בהבחר בס. וה"ל הנה גם שעבוד זה אינו מהוייב. כי אפשר יהיה להם הירות משעבודיהם בטוב בחירתם. והוא כי הנה כתוב אצלנו בטעם גלות מצרים. כי רצה הקב"ה לזכות את ישראל לתת להם התורה. אשר על ידה יהיו לבם חירות מגליות אשר לינתן לישראל לא היה אפשר. אם לא שנפסק זוהמתן כאשר הארכנו במקומו. בעי"כ זכו ישראל להגבה כניס בפנים בהקין. לשמוע מפיו ית' תורה בסיני. והנה זוהמת נחש לא היה כח ליפסק אם לא באלף דור. כמז"ל (ב"ר פ"א) דבר צוה לאלף דור זה התורה. אלא שהוא ית' חשב מחשבות. להתם הלאה הזוהמא בכ"ו דורות ע"י אופן לידת יצחק וגירותו וגירות יעקב. ואח"כ בכור הברזל במצרים. כמצרף ככף בתוך הכור עד הגו שנים מככף כמפורש פרשת תולדות וכן היה. כי נכנסו והמרק הזוהמא. וכאשר נבהר והיה ככף לצרוף יצא ממצרי' ואשר היה שיגי הזוהמא פירשו ומתו בימי החשך. ולא יצאו רק א' מה' או לא"ד מג' או מחמש מאות או מחמשה אלפים. והיוצאים קנו מעלה גדולה וכיווה מעט. כי הותכה הזוהמא עד גדר שבמעט ימים שעמדו על הר סיני פסקה זוהמתן לגמרי. ויוכלו לשמוע מפיו ית' תורה ככתוב אצלנו פרשת שמות. ואמרנו שהוא טעם לגלות מצרים:

ונבא אל הענין. והוא כי בהראותו ית' את אברם ארבע גליות, ראה והנה לא יכלר מהתחמץ לב אברם בהאליש גזרת הגליות ומי יודע אם יבחרו בטוב ולמה יגלו. ע"כ אמר לו ידוע תדע כו' לומר כאשר אני מודיעך ענין הגליות. ג"כ תדע כי אפשר שלא יגלו כי הנה תדע ג"כ כי גר יהיה כו'. והוא כי במוד שזרעך מועטין נזכרין בלבון יחיד שהוא בימי יצחק. ורוב ימי יעקב גר יהיה שיהיה לו גרות. אך לא שעבוד כ"א גרות בארץ לא להם. שהוא בא"י שעדיין אינה להם אך בהגיעם לכלל ריבוי. אז ועבדום ועגו אותם שהוא אז במצרים. ובין הגרות והשעבוד הוא ד' מאות שנה. וגם את הגוי כו' ילקו כי דן אנכי. ושעם שאשעבדם הלא הוא כי הנה ואחרי כן יצאו ברכוש גדול. וריוח גדול שהוא סילוק זוהמת הנחש ע"י השעבוד. שיוכלו בו לקבל תורה ויהיה להם חרות על הלוחות חירות מגליות באופן כי ענין הגליות היא בספק. אך מה שהוא בודאי שלא תלונה רעה שלא בימיך. כי ואתה תבא אל אבותיך בשלום כו'. וגם אל תירא שמא יאבדו בתוך כור הברזל במצרים. כי הנה ודור רביעי ישובו הנה כו'. וזה שאמרתי גר יהיה זרעך בארץ לא להם והוא בא"י. הוא כי לא שלם עון האמורי עד הנה וע"כ לא לבניך היא עד דור ד'. ולמאמרם ז"ל (ע"פ ברב"י) שאמרו תבא אל אבותיך בשלום נתבשר שיעשה תרח תשובה. שקבל בשיבה טובה שיעשה ישמעאל תשובה. יאמר מה שאמרתי שיגלו ד' מאות שנה. לא יעלה על רוחך כי מה שגר יהיה זרעך הוא כי לא יהיה זרע כשר. כי הלא אע"ל מה שיקרא לך זרע. כ"א אפי' תרח שהנהתו עע"ג יעשה תשובה וכן ישמעאל. ומה שדור רביעי ישובו הנה בסוף הד' מאות שנה ולא ירשו ארץ מעתה. הוא כי לא שלם עון האמורי עד הנה. אך אין העיכוב מזרעך. וע"פ דרכו רמז באו' ישובו. שם היות שדור רביעי לא היו בא"י מעולם. אך רמז לו היות קדושת זרעו. כי שורש נשמותם מארץ חיים. שלעומת א"י נמצאו אפי' הם נולדים חוצה לה בבואם אליה כשבים אל מקום שממנה יצאו. וכמפורש אצלנו על פסוק (תהלים פ"ז) איש ואיש יולד בה וכענין האמור על פסוק לך לך מארצך כו'. כמ"ש ז"ל (נדרים ל"ב) כי בעון שאמר אברם במה אדע כו' גלו למצרים. ויהיה ענין הכתובים. כי זולת הגלות הנזכר גם בעון ידוע שאמרת במה אדע. תדע גלות אחד והוא כי גר כו' כמפורש למעלה. ואל תצר על מה שמשתעבדים בשבילך. כי ע"פ דרכם קוני' שיצאו ברכוש גדול שהוא פיסוק הזוהמא כדלעיל ועוד אנהם שעוכך מי לא יהיה גרות ליצחק. כ"א ואתה תבא אל אבותיך כו' עד שהיה ע"ה שנה בימי יצחק. ועפ"ז מלידתו יכנו הת' שנה כי הלא ודור רביעי ישובו הנה. ואם היו נמנים מדור השבעים או מבניהם. שמהם היה השעבוד לא ישובו דור רביעי. כי עוד ק"ן שנה וגם קודם היו שביה אם לא כי לא שלם עון האמורי עד הנה. או יאמר אל תצטער על גלותם באודיעך לא על הצרה ולא על שמא יאבדו שם ולא יזכו לרשת הארץ כי כאשר ידוע הגלות תדע הכיות. ופי' מה שאמרתי ידוע הוא כי גר כו' ומה שאמרתי תדע הוא כי ואחרי כן כו' שיוכלו לקבל תורה כמדובר למעלה. ואל תירא פן יאבדו שם ולא ירשו הארץ כי ודור רביעי ישובו הנה בודאי. ושהקימו ענין גלות מצרים נמשך אל מה שהראה לו ארבע גליות. שיים ענין כוונתו להראות לו גיהנם לאמר לו שינהר כאשר ייסר לבניו. כאומר ויהי השמש לבא כו' וגמר באומר אשר עבר כו'. לומר כי בהר בשעבוד. שאשר עבר התנור עשן. היה בין הגזרים הם הגליות. ולא בישראל ומה שלא אמר עשן תנור כי אם תנור עשן שה הורה ענין כלו בעשן כלו. כי הגורם שכלים בו הוא עשן ולא אש ואשר שכלים כעשן התנור נותן בהם כח וחיות ומוזריש וכלים בלפיד אש וזהו כלו כעשן כלו:

יח **ביום** ההוא כתיב כי'. הכא בתמלת הענין למה לי ה' למצר מחלוקת כו' למה לך כו'. עמיה למה לי לכבשם עמהן להרוג להם. והכא כתיב פרים ירבים לחזון. מ"ל ומה הבא על לזמיכך כו' ומצר סילוקה דיה כביעי ישראל הכה בו' נמלא כי כרים מצוה לחזון בו ומצר ביתו מל מבריתו כתוב רביעי ומ"ב לילך למצר מה לנו אצל מכרים עלמו יריעים לא סמלון. ל"ק מה כביום הזה כתיב ה' לא מכרים נריח. לימו מה בדור ד' יבלו ויכבו לחון כ"ש לומר לזרעך כו' לא הקני כי' עכשו המלכים ' עמהן מצר לון הדבר הזה מהקים עד עבור ה' נעות המכרים. עכשו לחצר מחמיה לכבדם עלמו. ומזה מובנת כי ס' מעשרים היה לחן לרוש בעזרא. לך מה שמור רביעי ישובו הנה. לימו מה שעשים בריח עמה. כ"ל מכרים עבימים מהריש עכם לחנות ' עמהן. לי יומר יהוה מדע כו' ומזה כמלמרם כם' האזהר על פסוק ויולילך בפניו. כי כבר ליל הקב"ה לח ישראל ממלרים הניח לח מכרים והעמידו עם. פירוש לרך הבא לח מלרים ומוליא לח ישראל מכרים גדול ולומר עוד כם' האיהר (בפעות דף ה) כיצי למצר מלרן מלרים מלמלו ופלולום מלרך לא נלמר ללא מלמלו עכשו כי כשהר העמיד לח מכרים ביניהם ויהללו מלרים. כן יעמידנו בגאולה העתידה ויהללו נפלולם. ומזה יומר הבא כמה לחצר בימי מדע כי מיכבים. הוי יתקללו לו יכלו בניו בגיוים ולא יזכו לל הנבלות לכון ' לרן עם מכרים מביהם. ומם כ לו עוד יש' כי יהמכו. ולמה הלמר הוא ישראל לא כמר. כי מחלים כיום ומם מיום כליה. לחצר הלא הלמר כי זו היא הבמחה. לך עדיין מללת כמה מדע בהקומה עומדת. ע"ב למר יהוה מדע כי הנה מלמר יהוה ומי מם בלמרתו יהוה. כוה כי נר יהיה כי'. ולה"ב יללו כי מם הניה. ומזה מדע לעתיד כי גם לו ביהי לחחם מלרים יהללו נפלולם. וב"ה גם על פה שכתוב נפלולם מלרים לחי לוחנו. לן יהללו בגילולי מלרים. ולחיה דבר יהיה לפימן מלמה. כי הנה ולחחם חנה לל מבוחיך בפלוס עכשו כחצ"ל (ב"ר פ' ל"ה) בניהנו ביעקה מרח חכוכה. מקבר בניהם מיכה שיעקה יהללו לל מכוכה. כלומר ומחה שלרלה בעיניך בחיך הקה סימן לבניך גנס הם יעקו חשוכה. והוה מלמרם ז"ל (ב"ר פ' ל"ב) בניה כרומה ליכרחל ביעקו הכוכה בלחרים הימים. וה"ל כי לילו לומן בגלות. לך יהללו בגלות לפלר ילמדו מלעשיהם ולחבדו. ל"ל סימן לחר עוד. עכשו ולור רביעי עכ"פ לחר גלות מלרים. יהוה הנה פיהו לעשר לל מקום לחביהם לנפלם ללרן וגל יעבדם עם ברחעברו בגולתי מלרים וכן גם לעתיד גם ביחצרבו בגלות יפיהו הנה. וה"ל כלה עוב היה יהיה לי סימן מעתה. בלחרים רביעי לוך לי ולזרעי לחחם עהן לחם לחרון. ולל עד דור רביעי. ל"ל כי לל פלם עון כלחורי עד הנה. לו קבל לכרהם ויהיה לח הגלות וזהו ויהי הפמע כלה כו' כחשרים לחעלה כי הגם הנור עשן כו'. הוה ניהנם לחר עבר יהיה כין הנבדים ה לל בישרלל.ובימים הללו עכשיו לב לחברם והחמין בו יח'. לו גם הוא ית' עבה לח ללו ויכבוה

עמי כרית. עכשיו על מה שבלחרית הימים יהין לח הקמי כי' עדם לרן עבדה עמהן. פירש לו מכרהם עם בניו:

מז א וישרי לחת לחברם וכו'. הנה לימתי לחנה לחברם הוא מיוחר כי מי לל ידע חלבדו הוא. ועוד לימרם עכשיו הלל עקרם היתה. ולך מלחר עכשיו עמהם כי כלים היא הלל עכשיו מלרה. וגם הלא כלבו לחעלה מלמרם ז"ל (כ"ר פ' מ"ד) בחצר ט הקדים כ"ם עד דלמלך בלרך הדין כוכבת. פירש מוכל על הסוכל והל הוכל בו. ומעתה יפל לחולד הלל עהם בחלחר הוא לחר שהוכם פירש יפהיך חפן לפירוש מפני הוא קדום והיו יולל לרן כחשל"ל (שם ס' מ"ו) קיהן לו מעשיד כי' כלפיהל ילרו. כלכוהלם חלילו כחפירם הללה פ' חולדות ופ' שמות וזה כחבהו פירון בלחר כי יפים לרוך גם הלל יקון הם יחחברבו כי ל"ש יפיו לפיקים כלפי' בהוב פירש. וכן כחבהו בחקרעת החכמים כי לפהן יולל יפהך מפיהה קדושה. פירוש להפהל הפרעת כלפר הללה יפהיהל מפיהת. ויפלר פוהש יוהר נקו לפרש לחולד הל יפהך לחר הלהל. ולפיה הלל פירון. לחר ולפי לחר לחר פירוש הלל הכרהם הם זוהו ע"ב לל יולד ט. כי פוהש הלהיה לפהך לו מהקה הל עהה הוא. לך לחיהם הלהל הכוכה כי כבר נוהן הפהל חהלון. ולם פהחה מלרים רלוים להפהל כה הוהרהת כלפר ולפלר הרי הוא הה כחבהתי לפקרם. לך הנה הל פפיר ס' הוהר ולפי הפהך ליהלר יפלר כלפר עד הוהן יוהר ויפהך יהיהר. ע"ב כל הל כלפר הל בפהרי. ופפל כה הוהרהת הולי הלהים הוהה הלפר הל הלפיך לפהרך

בהקוה להחוכה:

ה ותאמר שרי וכו'. כלפי לפוה לך הם הגר הלר לה הה הלפר הברהם נדבר בהפפור דן פלינו. והנה הרש"ל (שם ס' מ"ה) כי הפפירם הדין היה לילו הלהבת הנה הלי סולכים פרינים. הקדוש ה' גם הלי לך לל הלגלת כ"ם על עיהך והנוהלך. והוה ס"ב לחה הלל כחה הפיהת קלה כפיהים הלל הלהים זו גם הלגלת הילל כפיהיה יפנה. ועוד כי לפ"ו הה הלין כלחוהו הנה הפפהך ביהך וכו'. ועוד הה הלגא לפרה בהברים לחיהה. ועוד הה הפלגא הפלוך לי הוה כלפי וכו'. הלה יפלל הפהלוך הלין כלה וגם היל הה הידלה כי כלפיהם כי הלגא הה הפיכה לו כלפיהם הלפיהה כי הלפי הה הלפי וכו'. ועוד הה הפלגא הפלוך לי הוה כלפי וכו'. והלך לחר לה הוהי וכו'. ועוד לפה הפלגא כבלעי לחר לה הרלהי הנרי וכרכיני לחר לה ההפהרין והלילה וגפהך הלל כי לליהה היל הלגלה. ועוד לחה כי הין ד' הלחכים וה' היה הפפהיך כי הכל ענין הליהות לחר. ועוד חומהו וחקרל הם ה' הלחיכר לליה וכו' והלל הלחכים הין הלהוכרים לליה וגם ה', ועוד לחיר לחר הל כלי כי' הירלו לכלרים חפפר לומר כי הפפה פרי פן הה

שהוקלה נשיעה היה כי אברהם אמר לה כי בוודאי יקרא לו אדע . וע"כ אמרה הוא אלהי ומשי שפחתי . שהיתה שלי שפחת מעט כמש"ל (פס) ונכנעה לי ואיך כאשר והרת כי הרתה ותקל בעיניה. כלומר ואין זה כ"ש שהניחה ממך כי ודאי הוא לפניך וא"כ אין לי תקוה . כ"כ חמסי עליך ויפסוק ה' בי כי לא הפללתי עלי ויהיו מתקיים זרעך כי . אז כשיבא הוא שפחתך וכו' כי עדיין שפחתך היא ולא נפטרה יקרא לי זרע . ואם תעיז פניה לא ממני הוא ועשי לה הטוב והכיהה למוסב . או יהיה כי אמרה הוא אלהי שפחתי בחיקך שבזכות זה תנקם ממנה . ותקל בעיניה ומכיוצא בו קנאה ותחרות ואיך ע"י עון זה תמצך לי זכות לבוא ממנה . ע"כ חמסי וכו' אלא הפללתי עלי ולא הייתי בה ליבוא על ידי הם לוחצה לך ותקל בעיניה ויקרני עון . ע"כ כשיבא לה אל תקנא ותכעסי ותחמתי כ"פ עשי לה הטוב וכו' לייסר לוחצה כנגדה אם בשפחה: והנה על זכות אברם נלמד הקב"ה להמליץ לה ד' מלאכי המרכבה וכשיבא עמהם . ולהיות' אמה ושפחה לא זכתה מדבר עמם כשבאים מיד לא נגלה אברהם רבינו אלא מלאך המלך הקטן מד' נגלי המרכבה . ואחריו אמר לאמלה הימיב מד שכשיבי הוא הגדול שבהם . והאחר שהוקלה להשיב קו נקו . מדבר בה השכינה ע"י הבאת אברהם בהדרגה. וע"כ הוצרכו לדבר עמה ד' מלאכים שע"י דבור ריחם כל אחד שיהא קונה הבאה אל הקדושה ואות כי האחרונים מלאכים הם מיכאל וגבריאל ונפתל מדניאל ונפתל בחינת רחמים וגבריאל בחינת גבורה הדין ומיכאל מבחינת חסד נעדע. והקטן היחל ויאמר לה הגר שפחת שרי כלומר הנה לא שפחה והיא שרה וגבירה לא לי מזה בחת מלאיה יחם בחת שחנדלי עליה . ואמה הלבי שחקטי שלישות יותר מגבירותך שפחה נכנעת לה . וזו אלה דברי דין ורוגז מעת בחינתו לו הודא ולא אברה הדין עמך כי תודא אני כי היא נבריה ולא הקל שוד בעיני הנה המלאך היה כלה עניו והכיהה למוסב שהכיך עבדה ואמר שהוכנה קנאת ע"י הקטן בה דשפחה מבחינת רחמים. ואמר לה שובי אל גבירתך והתעני וסיי מחת ידה כי מרחמך ומזה עלתה אל המלאך גבריאל שהמלאך היחמו ואמר לה הרבה אברכה וכו' שהרבוי הוא מבחינתו כנודע ואח"כ עלתה אל דבר אליה המלאך מיכאל ויעברה על ההריון והלידה. ונשמע ה' אל עניה שהכל על ד' המסד ונם הוא נפיהים לבשורה זו כי הוא הסבר בה לנסבר לה ברה על הריונה כעת היה ולברה בן . ואח"כ דבריה בה שכינה ואמר לה והוא יהיה פרא אדם וכו'. אז ותקרא את שם ה' הדובר אליה אתה אל רואי כו' . והוא כי עד שה דברו אה אברכה מלאכים ה' לא' והיתה רוחה את כל מלאך הדובר אליה והא"כ עמה ממעט והוא יהיה פרא אדם וכו' . ולא רואה אח הדובר בה אז אמרה ה ה' אשר מלאך כ"ש אחה אל רואי אחה ממש רואה ואיני נגלאה . כי אמרה הגם שהוא שהוא אמר היא שלום שהוא לבני עמה היא מיכאל שדבר לי בתחילה . שאוא הגדול שכם שביתי לעתותי מהבי רואי אחה הבדול ואם נם הוא מלאך למה לא רואי אחה הבדול

לך אינו כ"ש שאחה אל ואח מלאך . או יאמר אחה אל רואי ואח מלאך כי אלא אין שפת שהכשיים שם כי אלא אברבא מלאכי שמכבה הוא שם כי הוא שבשבע מלאכים מוספו לדבר כי אחר הראשון ולמה אראנון לא דבר אבל לך אין זה רק שאחה אברבא מלאכי המרכבה ושאחל' בהדרגה לאמן אדע כי השכינה מעליהם שם . ושהיתה ההדרגה לשידבר כי הן שבשים אחרי כן . אח שאמרה כי הנם מסך על הראשון כי הן עבא לשך נם לדבות ולאוסף על הקודם וכן אחר הוא ממנו ואלאח ונם עוד אחד רואי שהם שבשה אחרי רואי שם הראשון ולמה הראיתי אברבעתן ואת השביע האחד כ"ש אמרי רואי אח האחד ראיתי עוד שבשה . שם לא שאחה אל רואי שאדע כי אחה שם ושעל ידי הדרבתן זכיתי לשמוע מפיך שם שלא ראיתיך כי אחה אל רואי דואה ואיך נראה:

יז א וידבו אברם בן השעים טו' . שאם רואי לשום לב מה ענין הפייחם שמו יח' זה שם אל שלוי שלשה . וכן או' האחלך לפני במטה זו מבושלחה . וכן או' והיה חיים במטה זו מבושלחה ונם ענין נחינת שבויה ניכו יח' וניכו שידחה מפולל שבנה . וכן מש שורך הזכיהו מם שייעיב לו ע"י המעה שנראה שהוא מנה נקבל שרם : והנה מרם נבא אל ענין השבשים. שעלה זכרון מקיומו אשר שמו לב מליון שהוצלים ודורשים בענין השלה . (ה) בוודאי לית אתר יתכן יותר שכל אחר לו נחכוו עליהם שהולוח שום דופי חליה רק מעשה ידיו להשאחל ובמלאחים ז"ל נאמרים נכה רחם והכיהה מה מוכו מעשהלאלהים . כי הלא הם ישעה לו אדם כיה ויהן ניב בפמחו הלא יהוה והקב"ה יכר חח האדם ויסם החוסם שהוא ניב שופיים על השחח שהוא שפה ושהוא הודו ם"ם סדום . ושהה מהוצ דבר שלא יאחבון לבב לעשה בלאחו בוודאי כי הן שאדם שים מעשה ידיו ושיחכן עשהו כשש שיעה לאחריו חנים נאח ויאמר מאחבון מאשלחת אדם אחר בלא שלוחים בשאשור נאר מבארו אחר בלאו בו . (ב) שאול יבאלו אח שיש לאחרים אינר לא עזב שלוחים שכל אדיה שבכאב ושעבל שם אחר' ערוכי הבשילן . ואחה עזב אח השעה הנדולה הזאחה . אחר הפילה כח הוא יח' הפלה ושלא כי על כל החודה לא כהה רק נ' בניהוח . וכו' נהיה פילה שלא עשרה . הלא אחיה עבודי שבשילן בשביה כיליבא ב' שבעה

וגידה בשמי שמיח :

והנה על ענין הרחמן שהפשפו ממנו שלו דרושים לכל מפיהם בענין חועלות השלוה . אם לחקן הבחות ו דבר אלהי וזה לאחר כי: פי שכמה פלאים אלא שלוא עלה בדעת הקרוש לעשות . כי הלא כאחר עשה שלוחים אדם אלא שלוא עלה בדעת הקרוש לעשות . אך לאחרי כן ע"י קלקול המעות ועבודה הכשמות . נהם כל יבא דבר שלוא זוהמה וגם הוא לא השלה לבא . אכלי שאיחה היה בחשוניות על כן לא יבאר שלאחה הוברחה דבקות החשוניות עד יחקן האדם בעצמו . זולחי לאחר נקנו בשמות שם לדו שלוליה . אלא עבר כח החשוניות לשלוח נהם לפי בחינחם כשודע ליוצרים חן . ועל כן לא חמו לא לרז"ל אל קוביה זו כי ידעו שלאחה וגם נמנאחה , והיינו כ"ש בני חשמי השבא בענין שלאחר שוכשהכוחים לרי עקבא אין זו

מעשים נאים מעשה הקב"ה לו על נני לחם סי'. וכן כללות הסומות נאברהם כי בשומרו יח' נאברהם שימוש. הביב ל עד שלא מלתי היו כל הסומות באים אלי מלמד משלתי ס'. שהוא כשהוא מלמד נעשים שליחות בדבר זה בעיניהם להחביר מלאכי כרת מלעיל לעשות עם החדם טלם. ואם לא כן היה מוס בחדם. ע"כ ירמזו מלכנים כי זר מעשהו בעיניהם וכן היתה שלחת סמין נר' הופעת שם מביבה היה המילה משני מה לא ניתנה לחדם הרחשון שהוא העין בעצמו. לומר כי למה שמין הגויס מקבלים בלמור להם כי חדם טולד מהול. כי לא יעלה על נבם שנם נאברהם היה שיטו ע"כ שלא שם מביבה היה המילה שעל כן שבל להביב היא הסובה בדלים כ' לעשות שמר כן. למה לא ניתנה לחדם הרחשון שלח ולהי כי משום לא היה ומשום זו אין לם שמר. והנה כרמב"ם בקב טוב טעם לפי הסבם. ולמר כי לא שום בבריאה יחבר מלילה. שיחבר הול למביב ושום ע"י החים כח המביא לכל המוחלות והכנ' נשות ושומה דעת החומר שהוא שם נמלחו ג' דעות נדבר: הא' שבר כחבנו על דרך הסוד מה שאין דרך לפרסם הדרך פסיח. (ב) לפי הפשט דעת הרמב"ם. (נ) הדעה שבר דמה שהוא היום שום קבוע בחדם והנה שלא שלא שם נמלחו וכש היו במלחמה ז"ל נב"כ (פ' י"ח) וז"ש שלובוסום אחד שלל לר' הופעית שם מביבה היה המילה לשה לא ניתנה לחדם הרחשון. לשר לו שפני שם שוהו שלים מגלת שלא לחטו ומיתה פלא זקנו. לשר לו שפני בגדל עשו בשעות לשר ליש ס"ב יקבש שם יהיו. ויבבר שם בגליו ויקבש שם רחטו בגדלו עשו בשעות. לשר לו ולאחר מליית לחטיבת החמלחה ס"ל להוציאך חלב לי שפבר, שלא שהרבל דרך לשתוק התורשונים צריכין לחתוק החבים צריכין ליתן שפיעו לחדם דרך תיקון ע"כ. והנה זה החלשר כלו מקבה לכן להחוב כי היה דעתו שהחשבר קלח מבריאה בברא ס'. תוכה שחעשה ס' פנוס חליה ולחדם שחקון שנימתו ושלא כמו זר שחבב. ולהבריח דעתו זחת לשר שם חביבה כי המילה נפניו יח' והיתה הוראה פנימית בשה שברא לשה שהבטיח זה שלחדם שעשה יהיו נבדו ושימו פנוס כי לשר לו שנולד שהול לא יחלל. והנה לפ' הופעית עשר לו שדעה הרמב"ם ז"ל. כי לין המילה הוראות היות שחחלוה בריאה פנוחם לכן בחל לו דבר שיבוב. שה שהות יהיה ג"כ פעם לל שחלתו. והות לו' שפני שה כו' עשר שדברינו נרחם כי שחשבר שחחלוה לפני ע"י עלמך חזבה ושחשה בריאי ניני ועיך. כי שם שלחך הפעם על יד שחם המילה לחן לשחוך ניני ועיך. שבמ"ב שם שחלך היות שחעיל עלים כי לא היה זוכה לכך כי לא שחשה שחם ושלוא שלחך. וגם ע"י שם שחחיה שחיים ע"י שחעשה חשבר חעשה. לקדש לשם הנויה שחיומלה לשחברה חזבה כי ושחבה לוחך כו': והנה בכללות שחחלוה דברנו דוחי על הסברה הנ' עשר. כי הערלה היא שום בחדם. והלא נבד עיניהו שחחלוה ז"ל נב"ר (פ' מ"ו) ס"ר יוחן מ"ל הקב"ה לחברהם. שה שחחה זו שין בה פסולה שלא שוקשה כך שין בך פסולת שלא הערלה שעבר חוחה ובטל החוים. ע"כ הנה לא היה לרמ"ל לזכרה. לקרות שם שם הערלה שום: אשנם נבח של חוכן כוחחה

בחומרו החבדל כו'. וסיחל ושחר לחוציאך חלב לי שפבר עשר הנה יש סוד נדבר שהוא הענין שלחשון שבחבנו. שלא שחיך לשלי לקבלו. שך שה שחעבל נקבל שלא לחוציאה חלב הוא החבדל כו'. שהוא החבדל כו'. שהוא כי שלבת השה שבריחים החשיכים שם בחדם לעשות שלא כרצון קונו. (ה) שחבבו שחב הריחות שבלו שחקיחות לקנות דעות נבפנים. (נ) החבבו שחר נוף שבבו ושחבו בחלוות נוספות. (נ) החבבו שחר נשה ונשון ושכך בע. וב' שלא הן בחבנת שקבים הן שבלגל ולכן נרוך תיקון ושכל נחקן ע"י הבבת הערלה שחחוש רשה הגויה. וכבוב החומר שבחלוות ושחחבשה בחלוש נוספות וע"י הן לא יפנה שקדות בבלו. כי הבבוחה שבבלה בדלים כ' לעשות שחר לחביב הן. ולחה לא ניתנה לחדם הרחשון שלח ולהי כי משום לא היה ומשום זו אין לם שמר. ושנה בבריאה יחבר מלילה. שיחבר הול למביב ושום ע"י החים כח המביא לכל המוחלות והכנ' נשות ושומה דעת החומר שהוא שם נמלחו ג' דעות נדבר: הא' שבר כחבנו על דרך הסוד מה שאין דרך לפרסם הדרך פסיח. (ב) לפי הפשט דעת הרמב"ם. (נ) הדעה שבר דמה שהוא היום שום קבוע בחדם והנה שלא שם נמלחו וכש היו במלחמה ז"ל נב"כ (פ' י"ח) וז"ש שלובוסום אחד שלל לר' הופעית שם מביבה היה המילה לשה לא ניתנה לחדם הרחשון. לשר לו שפני שם שוהו שלים מגלת שלא לחטו ומיתה פלא זקנו. לשר לו שפני בגדל עשו בשעות לשר ליש ס"ב יקבש שם יהיו. ויבבר שם בגליו ויקבש שם רחטו בגדלו עשו בשעות. לשר לו ולאחר מליית לחטיבת החמלחה ס"ל להוציאך חלב לי שפבר, שלא שהרבל דרך לשתוק התורשונים צריכין לחתוק החבים צריכין ליתן שפיעו לחדם דרך תיקון ע"כ. והנה זה החלשר כלו מקבה לכן להחוב כי היה דעתו שהחשבר קלח מבריאה בברא ס'. תוכה שחעשה ס' פנוס חליה ולחדם שחקון שנימתו ושלא כמו זר שחבב. ולהבריח דעתו זחת לשר שם חביבה כי המילה נפניו יח' והיתה הוראה פנימית בשה שברא לשה שהבטיח זה שלחדם שעשה יהיו נבדו ושימו פנוס כי לשר לו שנולד שהול לא יחלל. והנה לפ' הופעית עשר לו שדעה הרמב"ם ז"ל. כי לין המילה הוראות היות שחחלוה בריאה פנוחם לכן בחל לו דבר שיבוב. שה שחעיל עלים כי לא היה זוכה לכך כי לא שחשה שחם ושלוא שלחך. וגם ע"י שם שחחיה שחיים ע"י שחעשה חשבר חעשה. לקדש לשם הנויה שחיומלה לשחברה חזבה כי ושחבה לוחך כו': והנה בכללות שחחלוה דברנו דוחי על הסברה הנ' עשר. כי הערלה היא שום בחדם. והלא נבד עיניהו שחחלוה ז"ל נב"ר (פ' מ"ו) ס"ר יוחן מ"ל הקב"ה לחברהם. שה שחחה זו שין בה פסולה שלא שוקשה כך שין בך פסולת שלא הערלה שעבר חוחה ובטל החוים. ע"כ הנה לא היה לרמ"ל לזכרה. לקרות שם שם הערלה שום: אשנם נבח של חוכן כוחחה

משיח לב אל נופלים מפל העבלה אל פוקן בחלוה ומה גם כי מבני מפל היה יכול לומר כוונו. לומר אין כך היים מלת העבלה העבר וכו'. למעם אין ספק כי לא עלה על לב רבי יוחן כי יהיתם מוס בבריאתו יח'. לך דעתו הוא כדעת הרמב"ם ז"ל שהיה לפקון המדות. מלת שהוקבם לו כי אלא מי לנו גדול מלבריאם בלם ומחוקן בכל מדה מוכם. ומה גם ברז"ל המומרים כי בשמוע כבר ביעלה יבלו. וכעבלה מחוקו ונלרך דמו ומקבר דמו. אלא כדי שיהא יפחק מעפה קדושה קמון לחי מעמיד בשולם. וח"כ היהם מה לוכך לו לימול לחקן מדוקיו בחיקן בעבוקו יח' לוקי לימל. יוהה כי לא בלם הוא עדין ולריך לחפק מרוקם יבלו ובעבו שע"כ מ"ר יוהן שאמר לו הקב"ה החלחה הזאת כו'. לומר כי הוא ים סיהות שהוכן לחכל והקלוסה קבה ומזקה. ים פרי שבבה בחכל ובגדעיהן קבה בחוכו וחיהו בחכל מפמ"כ החלו שהוכה ובה בחכל וחין בה פס"י אלא שוקלה בלבד כך אמר לו הקב"ה לחברהם. הבה חין כך הוא מדות לא בפיהם כלוב שבהות ודומיהן ולא בחון כהרגל מדות רשות. עם שהלב עוב כ"ש כולך יפה רעיתי מיהם ומכחון וחיהך לריך להיות חבלך לחקן מדותיך. כי חין כך אלא מוסר הבשר בלבד. כיום בעלמה כשוקן שהאמה כי העבלה לא בדית תוכלה בכולך. ומלה כי לא לבלות על תיקון המדות בא כי אם למעט ולומר כי גם גדר זה לא היה בחברהם כ"ש שהות המיט כמעביר עוקן תלוה בעלמה. ועל בחיהה זו בלבד קראה מוס. וע"פ שדברים החלה כי לא היה להברהם לוכך בחלוה זו לחקן עלמו רק לקבל שבר. חפבר לפרש שכחוב בדרך אחי. הוא כי הלא יהחקן לבב חברהם בשמעו חת דברי המלוה הזאת בחמת בחמור מביה דחברהם. לא יחנע לו חני בלבי טיהור ולריך לחקן. לו ליט רק העבדה שוב בעלמה עם היוהו בלחי לריך ליהקן. כ"ת לקבל שבר בעלמה אם לחמרתי כי עדיין לימי מהוקן לא קן חבכיעתך. אך חין העניו רק לקבל שבר אם לו' בחמר ועבשה לזולו. ולמה לא בחמה מלוה זו מלבני עומד המקיים עולם הוא נמילות חסדים בלא יבחו עוד כל עמים חלילו. ואהבבל מב"ח שהוא עומד יחידי שהיה לו מקיים העולם כמו שיבח בספר במסוך בחמרת יח' הגה מה בחמה בזכותך מקיים העולם ע"י נמילות חסדים לערליה. אלא בשלמות כי שביעה למעלה. לך ע"י שחמול חין לריך לומר שמעבר שביעה שה כ"ת שחמי בא בכבודי. הוא בחלמי מרכבתי. ומחחם מלחיהה מרכבה חלי ונגלה עליך ממם שחתך לחעשה מרכבה ולא עליהם. והוא מה שכחוב חלניהו על ורוח חליו ס' ושבה שלחה חשיט שהשם מלחכי המרכבה נגלים עליו לפחו לחחול לחת. חז ורוח שימו ורוח כי השביעה על עמדו ולא עליהם. ואז חמר לו לא מעבור מהיום על עבדך ממם וזה כוונו כחמור עלה עליך. שוד רחו בחי בכבודי מעין פקודם כי בשבעד שמילה גורע זכותו הוספמות שבע מלחמו יח' לנחרן. לך עשה זאת טלו יח' בכבודו ממם לכבעות עליו. סיום ע"פ מחמרם ז"ל פלוה כל חים יכין לחשובו. כי ע יוהם ידע חברהם מלוי בריח מילה וחין ערכה לא מבך יהו חיהבה מבני חעין העולם. בל יחנשו לבם

מל קיום העולם בן יהו חל נד הכלא. חין לחוש כי ויהי הלהים חת כל חשר עשה והנה טוב מחד כי הטוב הוא מחד לך לא הכלא. כי החלק הטוב הוא הטוב כי הוא מחד. וזה ע"י מלה זו מזכה שחכיה לוכך בחלוה היוהע. שהוא והנה טוב מחד כי בבחיות החחד יהי' עוד מחד. שהוא הכל מבחיות הקדושה היא עם בני ישרחל. ועל החקידה הזו חשר יחקרון חלין לחבר ולו' מה זה כי' לחברהם חשר קיים לפי' ערובי שבשלין מבלי יהוה יח'. ולח בריח חלניהו בכח חלילה עד עולו יח' והיה כן ק' שנה: והנה חפשר להביה כי חף זולחה בקהו עיניהם רז"ל במחמרם בב"ר סוף פ' מ"ן ו"ל חמר חברהם עד בלה מלחי היו העוברים ובבים בחים חלני חחמר מפמלחי היום בחים הללו חמר לו הקב"ה עד בלה מלחה היו בני חדם עליים בחים חלוך. עכשו חני בח בכבודי ונגלה עליך הה"ד ויהי חלין ה' בחלוני ממרי ע"כ. והלה כמו זה נהבב יסרב על מלוה קונו יח'. ומה גם בפעמה עליים השברים ובבים עד מלוחו יח' ועד מה הטיב הוא יח' שיגלה עליו. וכי הוסם בלעדי זה לח יחקיים מלוחו יח': אבמם הגה כוונת חברהם. שחחר שגמילות הסדים מקיים העולם כמו שחמרו בפמים רבה. כי על בלבה עמודים העולם עומד על הסורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים. עד בלה ניחבה חורה כי מקיים בעמוד חחד הוא גמילות הסדים. חבניחבה חורה כי' עומד על בניס וכי' העולם רוחה. עד שהוקם המשכן והיתה עבודה ע"כ: ובזה יחמר הגה ע"י עשותו מלוה זו ימנשו עוברים ובבים מלבא חלילי. והוא כי לזר יחשבו מלוה זו. כי מי יסיר מלבר בבא חלילים בחדם. ולח לבלותם יהבבותו כ"ת להסרון. ובהמעט מלבא יהבבל גמילות הסדים. ולריך יקרים העולם ודעתו שיעול זכות ולא הוא. ע"כ חמר לו הוא יחכרך הגה היו דומה קיומך העולם על ידי עבלים עומד עבל בלבר על ידי מלה. והוא כי בחחד מב' דרכים יקרים העולם. חו על יד שפע מחת יח' בשפע מלחבלה למעה. כ' על יד הברחת בביה בחרן. ולחבלה מזה בהיות לדיק בחרן. כדחי להיות מרכבה חל השביעה כי חז חין קלה לקדוש ושפע טובה בעולם. וזה מחמרו יח' הגה מה בחחה בזכותך מקיים העולם ע"י גמילות חסדים לערליה. חלו בבלעדי בביעה למעלה. לך ע"י שחמול חין לריך לומר שמעבר' בביעה הה כ"ת שחמי בא בכבודי. הוא בחלמי מרכבתי. ומחחם מלחיהה מרכבה חלי ונגלה עליך ממם שחתך לחעשה מרכבה ולא עליהם. והוא מה שכחוב חלניהו על ורוח חליו ס' ושבה שלחה חשיט שהשם מלחכי המרכבה נגלים עליו לפחו לחחול לחת. חז ורוח שימו ורוח כי השביעה על עמו ולא עליהם. ואז חמר חל לא מעבור מהיום על עבדך ממם וזה כוונו כחמור עלה עליך. שוד רחו בחי בכבודי מעין פקודם כי בשבעד שמילה גורע זכותו הוספמות שבע מלחמו יח' לנחרן. לך עשה זאת טלו יח' בכבודו ממם לכבעות עליו. סיום ע"פ מחמרם ז"ל פלוה כל חים יכין לחשובו. כי ע יוהם ידע חברהם מלוי בריח מילה וחין ערכה לא מבך יהו חיהבה מבני חעין העולם. בל יחנשו לבם

חנוך כל רבים עניים ויתבטל ממנו מצות גמילות חסדים ותצטער הבולה : אכנם הכה בלעדי זה בכוח מלט רש"ל בג"ך (פ' מ"ד) על פסוק לכל זמן כו' כי זמן כי' ט לצערהם צריכים לו מילה כו' והמריכו בדבר טמר שלא כי' ט לסבר ליטול קודם לידם ישמעאל . כדי שלא יחק מפסח קדשה . בכוח כרפוסים תלונו בתוקפו כי שלא ידעו בעוד שמרש"ל על סר סיני לא פסק שיחת בהם . וכתוב תלונו כי ע"כ להתהיל התכתב . כוונך תכרתם לקמת תת הגר להטיל בם עיקר בחיים כשומם . וזה לשיטו רש"ל (שם) לומר . כי גם מפסח זה לא ממול תברהם קודם לידת ישמעאל . והוא כי רלה בקב"ה יש יל לצברהם בחיים הזוכמת בהבר ע"כ הוכרח יהי' פז מלו . כי בערלה ממשך לו בחיים הזוכמת כדי שבשיעת להוליד פם יצחק יהי' מפסח קדושה כדי שקחשם בחילה ממשך עליה בחיים הקדוש . וגם ליטול לאחר לידת ישמעאל לא אפשה בחצר שיטו בם בלומרם לשר בקב"ה קמנון לחי מעמיד בשלש עד שנוטל יצרו וכו' . והכה דשם רש"ל למען שיגיל חת יצחק קדוש מן הכבן . שיבטו יח בחילה וגידת יצחק על זמן ניטול יצרו בילה בחשם בלי הולדת מכה יהב"ר . וכן יהלה טוד מלפרש ז"ל בג"ך (פ' מ"ב) ו"ל בחיב טוד ה' זו מילה . שלח גלה תותה מחדש ות"ד שברים דור עד בעמד לצברהם ומשה לו . שגל' ותחשב בריתי ביני וביכך לשר לו שקב"ה שם שמול תשול סוד ה' שם טוד ה' . ס' בשים ו' בשה ד' שברשים כדי שבשים . שבשים לחי מעמיד ממך בזכות המילה בלשון בשבים שם ירבו לשטוך מרשים . ומעמיד לחי משם שב עיש יקויש . שגל' שסשה לי בשבים היש מיקוי ישראל ומעמיד לחי משם שפה שהיה הונך בשורה בש' לשון שגל' שולל משה בתר כו' . נזכות מי נזכות המילה בגל' טוד ה' ניריחו ת"ל שקב"ה לצברהם דיו לשבד שיהיה כרבו . לשר לשיו ומי יחול שתי שתה בשלשך מיד בשל לצברהם שכן כו' שכ"ל : וראוי לשים לב מי שגיד ט שמחר טוד ה' שוש מילה . שצרהם מחוסרו וברישו להודיעך גדלה כי חו' טוד ה' שוש דבר תחר ולא שברית . ושוד חו' ניהזו טוד וכו' שלא גלה וכו' שרשה כי ע"כ קורא לחותה טוד בל שלא גלה חותה שברים דור . ולה"ב לחמר מה טוד ה' וכו' שרשה שלא קרשה טוד רק על ידי מסבר שבשים . וגם לך נלמד זה שחלהם ברישי כו' . ושוד חומר תם השול שבול טוד ה' גדלה שבוד קודש על שבבר ובשחלה לשר בחות שמיל' בשלשה . ושוד חו' שלשת מבשרי ע' שלה מה יהם להם על המילה . ולם בל מסבר שבשים יגדל גם יבלו גם ע' שהדרין וחלם עניים שמסברים ע' . ושוד לשה הוזר ולחמר בחזם מי נזכות שמיל' יחזק בחמור וגם לין לשד זה שם סו' ה' כו' . וע"ד הזמרו מ"ל הקב"ה לצברהם כו' הכה עד בם הי' ית' בחדבר . ולשה הזר ולחמר לשר לו הקב"ה וגם לומרו לצברהם הוא מיזהר כי מי לא ידע כי לצברהם חשר . ושוד לו' דו לשבד כו' הוא שמול הכה כי גמה ידשה גדבו . וגם ס"ם יוחר ברבו היש מבקש לצברהם ב לשר לו דו ק' . ושוד מה ז' בלשה ומי יחול לחיי שיחבר לו מוסל

לחברי כן הכעס נגד המשיחה וכו'. והכה בלשם אלה מתמעטים עליך תיקום כה. כי המורה מחשבת כמו על מדבר ומבטיחו מחת מהמלחיים הגבורה כי קדושת המשכן מקשה המאמר. ונם הפריה והניה נ"כ גרויה חיזוק. ומלת ע"י הכרית מילה מתיחן כת נחש הגוים. ואיכבה יוכל קבל מלחכ' מזה התכמלה רכוי בלשה דברים כמלה. ע"כ רמז הוא יח' להסך הוא. כי מלדבר' נזכות' יסרבו. כי הנה על רבוי הזרע בכעבים נפש ידעו כי'. וע"כ לא הכיח מן התורה כל הנפש הכאה מנחימה שבעים. כי אם מפסוק זה שלומד ושמח שמך ה' שלשך כבוכבי הבמים לרוב. כי היו לותם השבעים. כמבעים לשרות ולרבות ביותר. ועל הנטלים הניח מחשפה לי שבעים חים. שעם היותם וקניים ומדוכלים ממלרים לא נמנע האבותה מהם. ועל החותם הניח ממשם. שהוגה בשבעים ל' ולא הותם כמו. ולמד מלומר. הואיל ממה כי הוא בנ"ם. נאמר כאן כאר ונאמר להלן באר סיפר. מה להלן שבעים ל' אף כאן שבעים ל'. ולהלן נלמד מלומר היפר. שהוא נמספר מרובע ה"א ה' ה"א ויו"ד עם התפשה הרי עשרים. ה"א ויו"ד וסי"ת עם העשרים מ"ד וכל הקיבה עם הפ"ד הרי שבעים. ומדיון לריך שעם מי יאמר לי שלשה הדברים הללה הם נזכות הכילה. ושיכלל בלומרו סוד ה' ג"ם הלה לא שהוא ולא יוסר ממספרי שבעים. נ"א ושלשתן נזכות מי. נזכות המילה שנאמר סוד ה' ליראיו. ושוא נב"ם כי בריתי עם ונכותה ושוא נאמר נכסם סוד. כי בריתי עם כר"ם נסוד יעריס ועדה. וגם נסי רבית יעשל לומרים בריך תכם הרחים. ונכותה נאמר כ"ת נלה כאדו על עבדיו הנביתים. ושוא כר"ת ותח יעריס שתו. והכה על כל המעמי הללה כי מקום יאמר לו לחברהם הנה כל הדברים הללה הם לזרעי. ות"ל יחולו בני ולא מני. ומה גם למ"ם ז"ל נב"ר (שם) שאמר לו לחברהם להקב"ה עד שלא מלקי היו בני מדם בחים מלאי. שאמר מהללתי שיבאו מלאי. שהי מהזר לבלתי עשות הוא מעה זו הוא בעלמו כהסר ביותרו דעשו עם מר הכוה נב"ד. וח"ל לומרו יהנהך עם מחול השול כו' לומנו בזה לו. נז"ת שאמר לו הקביה לחברהם דע כי'. שיאמר גם שמה שאמר לו הם מחול שמיל סוד ה' היה בזרעו. הנה ג"כ אמר לו ה' ב"ה לחברהם כלו' דבר המוגע לחברהם עלמו. ומה שאמר לו דע לעבד שיהיה כרבו. והוא כי הנה עם שדי רמוז במחול. כי ערם יסול ים לו שי' ולי"ם. ובהמלע מנלה היו"ד ובלשם עם הקדוש. ובזה יתמה לו יהב' על מלחכתו שעמו בעבדו. על בשלה עם מסכנון כמיון עם שדי. וכ"ם בנגעול שנרשם הנם כנכרו. שיאמר עליו שדומה לרבו כל מר נס נלא היה לך ב"ם זה די. לבלתי הדהם הדבר לזרעך. וח"ל לחברהם ולא יאמר במ"ם למעל' יאמר לו הקב"ה עם תמול כו' ועל נאמר לחברהם. לך הוא כי עם כיון על המוגע על לחברהם עלמו שנאמר. וכשמוע לחברהם כך יאמר מ"ב עי"ב לחמה לך ויהי' כרוסם בי וכותב עם על קדושה. מי יסול לותי שיהי' רלוי לכך. ע"כ יאמר לו לחה בעלמך. כי מין בדוכך בלוי לכך זולתך. ועל פי הדברים הללה יתבן לנבר שכתוב בלאמר לו יפצרך תומת חלי כמי ס"ת שלא. פ' שני

על שדי שתה מחבר כי הכבד על. ובזה לחה דומה לי גוים. המדים תמיד. וגם חלי שדי. ובזה לוכך דומה לי כי מסיימים כך ס"ן ודל"ם ולא יו"ד. ס"זדרכה הוא הסך קדושם שדי. ע"כ ההלך לפני כתוה זו ויהי תמי ובלם בשני שתותי הלה. עם על כי לחה נומל חסדים טובים. ועי"ש תלוה זו שים לך ס"ן ודל"ם. ותפשה יו"ד להבלים הסם. נמלת תמים כתה שתי על שדי. ובזה ולחנה נריחו טו'. והוא כי תוחר על הסך חסד להרטות לוחך. לך עם שדי מעכב על חסרון זה הסם ממך כי שנמו הוא בבריח שממנו הזרע יוצא. לך כהמלך כי תעשה כך עם שדי. לח ת"ל שלא יעכב עם שדי מעם על לעשות חסד לכני זרעך. כ"ת לדבכה ולחנה בריחי ביני ובינך והבריח עלמו יעמוד שלכבה לוכך כמלך מחר. לו יאמר הנה לחי על שדי שהוכרתי לומר לעולמי די. לחה שלני נדולתי שתי בלני בעל חבלים. כן מעני יהות יסי' כן. בלני בעלי חבלים. ועב"י בחין כל העולם כלו כדאוי לחלוהתי כתות שהוא בעל נב ל. עב"י למעשה ידי תכסף להסרות שבימתי כך. כי עד כה לין לך נחת היות בהסרות שבימתי עליך. כי מיד לחה טופל. לך רשע שמ"ל שלא חשוב. שלא שחרי' מחלוך עיד לפני שלני עורם עליך שלו לחה לפני מחל"ב בחיוקך ערל. כי ערם יעול לא היה יכ ל להחטיא עודנו לבניו יהכרך בהסרות שבימתי עליו בהכלתו כי היה טופל. לך לחר נעולו תל"ל שלא כי טופל. כ"ת נם כי' מהלך לחה וחה והסבירי על רחמו. כחבר וכחוב בב"ר שם לך לנקב מלבניו יתב' בהחלבו לנקב סעוד' המלחכים ולהכין מוהב שלא יעטר מעליו בחר' מדב"י לח נת מלחתי תן בעניך תל נת מעביר מעל עבדך. ולא עד שלא מחברהם ה' לך עמם לשלחם סרוחים. וה' לא סר מעליו מודעו הולך. כלומרו ומחברהם עודנו שחד לפני ה'. והוא היקון סופרים כלו יאמר וה' עודנו כי'. ולתן זה לורך ב"י המילה. וזה יאמר לוהוא יסב מה שלני מבקש חוא שיילך לעבד מהי' מהלך ולא ניפל. כי עודך לפני שלני סורה עבך מהי' מהלך ולא ניפל. כי כוסף הני מהי' ת כסה חלי. כי שדך לפני מהי מהלך כאמר מי' ע כתוכך: והנה זה סוא על הטבע חלי. כי לנשת רוח לפני מהי' מהלך לפני. וגם על המוגע לל לומר. כל יהי' עם כתניך כ"ת והיה תמים. וגם לא בלבד יסולע תוהו מכר מעשם. פ"ת גם קדושתו ע"י סמלה מתוך ביני וביניך. ולא בלבד כסוי קדושה יסי' עליך. כ"ת יכוכבו חיולות תמך. וזהו ולחנה תוכך כו':

ג **ויפול** מבכם כו' ז'. להוי נשים לב מה שהיה שהתחיל בלשון ויאמר. שהוא לי חיבה. וכיים בלשון וידבר שהוא לי קושי'. ושוב כי הלה כל דבניו נרכות וייושרים מוכים. ומזה קופי ים כדבר שיבדק בו לשון וידבר. וגם בקדק חומרו לומר. שחיבו לומר לשולם. ושוב כי תחר שעודנו ערל. למה לא נת ר' ויפול. כשהתחיל לדבר תחר חלי על שדי כו': אשכם לזה שיהי לב על חומרו חלי. בשביל בלמעלה. ובזה לך תחלה דבכם עתו מדת רחמים. שסיו כעודם ממוצ מחסד ודין והבטיחתו הבטחות

ומה״ל מדת הדין היא שבועה הכמיתתו גם היא והמילה מדת רחמים. חה ויאמר ה׳ אני אל שדי פרה״מ מאנש מתכבד ודין. שכוח אל שדי. שהחלך נפרי והיה תמים סיהיו שם תומרים אלה ע״י מנוח זו כמפר׳ למעלה ובזה ותאמר בריתי בשמי ביני וביניך כו׳. ומה״ל דבר אחו אלוהים. ואמר הנה שם ה׳ דבר לך והבמיתך. אני מובטיך ואומר הנה שמר לך ותהיה בריתי כמאמר השם הגדול תן לנוך. כי שמי הנה בריתי השך כי שבועה תמיד היתה דבקה בו. ובכן מה בחמי נוסף. הוא לומר והיית פו׳. ולהיות הדבור שרחשון ממד״ל לא נפל לך בשבר שם לדבר אחו אלוהים נפל והוא ויפול כו׳ וידבר כו׳. ונם יש קושי בשמשך דבריו כמו שיבא לפנים. שהוא שהם לא יתולו לא יכנסו לשרון ולא יהיה להם לאלוה ולשפרון. וז״ל לשון וידבר. שו יהיה פעם אחר. למה שלא נאמר למעלה ויפול. וידוקדק לומרו לומר כי תימו לאמר זאת. והוא כי בזוכה נו הוא פ׳ מעלה המילה כי מ״ל אחר העשייתה. כ״ה אלשיו בן שם מוהה נו. תנין עליו מליפול. כי בחו׳ נו בהחלך נפרי והיה תמים בהכרת הערלה ואתנה בריתי היא המילה. בכל זה שהוא ליוני המילה. ואלה תעבוד אל רבוי הזכיר לא נפל. לך כשעשק לדבר מה שיהיה בה שיהיה לב המון גוים. ואלה יקרא אברם. ושיבחיב אותו ושיקן לו אם הארץ ולזרעו אחריו. לדבריס המלה כולך ליפול כדבכו. וז״ל ויפול אברם על פניו. ולמה נפל שמה מה שלא היה בקודם. אלא הוא כי היה למה שידבר אחו אלוהים לאחר אני אתה ברית כו׳. שבדי לאחר דבריס אלו בחיק ניוני המילה הוא שנפל. לך לא נעזיקך ניוויח. ובזה מצאנו לרמז טוב מעם אל תומרו וידבר אחו. עם היות כי גם עד כם אחו היה מדבר: ה **ולא** יקרא עוד כו׳. הנה רז״ל בב״ר (פ׳ מ״ז) הקשו אלא היה רלוי ליקרא אלא אברהם. רמז לאחר המון גוים. ותירלו שאברהם הרי״ם להבליט שהמיקון של רמ״ח. לך לך מזה נכתוב כלומר ויהיה כהעיר כי אני והברתי כו׳ הלילי למעלה נאני ואתנה כו׳. לך הוא שהכתוב עומו טען מעם לדבר שאחר לא יקרא כו׳ כי אם המון כו׳: ונשאל אחר ז״ב היאך אפשר שלא יקרא כו׳ הא׳ ואקרא אברם לא כן הוא כי אלא ואבריתי כו׳ ואשתיך לעיים ומלכים וע״ב ניוך רמז הא׳, כי אנכי תיכם גוים ותיבה מלכים מאפר׳ עולה קל״ב. ושם אלוהים השיבה ר׳. על כן לרמוז זה שאחרי הא׳ ולא אפשיקה בין ה״ה לא״ם לומר שידעם דבשם אל אחר אם המון גוים ומלכים שבקרבך השמור: אז אלוהים ר׳ אלא בשם אלוהים שבראם. ולא יאמר עוד שמך אברם כי אם היה שמך אברהם. והיה כי דרך רז״ל לדרוש מפסר מרובא. כלומלא נאר היכר שבחבה נע׳ לשון. כמפר׳ חיפא. כ׳ פ״י חי״ם היפ״ב עולה פ׳ כמשורש למעלה במאמר פוד ה׳. ונבא אל הענין והוא כי נאומרו כי אב המון גוים נחסיך. הוא כ׳ דבריס. (ו) שיום אב המון. (ג) שם בחוקן. ומלא שנרוך לרמוז היום אב המון וגם שפם אלוהים נהע לאב המון. כי הוא המומר נפתיך כי שם אלוהים הוא הבורא. ומאחר והיה שמך אברהם. אברהם על כי אב המון גוים. וכו׳ להיות לו אלי שם אלוהים נפתיך.

בפי בפפר החכר שלח ר׳:

ז **והקימותי** שם בריתי כו׳. בחוי לבניה לג. (ה) נאומר להיות לך לאלוהים. כיאבן כי עד המיום לא היה ה׳ לאלוהים לאברהם. ואם הוא שיבואה עליו לאלוהים נהיה. לא כן היה כי אם תומרים אלה ע״י מנוח זו כמפר׳ למעלה ובזה ותאמר בריתי בשמי ביני וביניך כו׳. ומה״ל דבר אחו אלוהים. ואמר הנה שם ה׳ דבר לך והבמיתך. אני מובטיך ואומר הנה שמר לך ותהיה בריתי כמאמר השם הגדול תן לנוך. כי שמי הנה בריתי השך כי שבועה תמיד היתה דבקה בו. ובכן מה בחמי נוסף. הוא לומר והיית פו׳. ולהיות הדבור שרחשון ממד״ל לא נפל לך בשבר שם לדבר אחו אלוהים נפל והוא ויפול כו׳ וידבר כו׳. ונם יש קושי בשמשך דבריו כמו שיבא לפנים. שהוא שהם לא יתולו לא יכנסו לשרון ולא יהיה להם לאלוה ולשפרון. וז״ל לשון וידבר. שו יהיה פעם אחר. למה שלא נאמר למעלה ויפול. וידוקדק לומרו לומר כי תימו לאמר זאת. והוא כי בזוכה נו הוא פ׳ מעלה המילה כי מ״ל אחר העשייתה. כ״ה אלשיו בן שם מוהה נו. תנין עליו מליפול. כי בחו׳ נו בהחלך נפרי והיה תמים בהכרת הערלה ואתנה בריתי היא המילה. בכל זה שהוא ליוני המילה. ואלה תעבוד אל רבוי הזכיר לא נפל. לך כשעשק לדבר מה שיהיה בה שיהיה לב המון גוים. ואלה יקרא אברם. ושיבחיב אותו ושיקן לו אם הארץ ולזרעו אחריו. לדבריס המלה כולך ליפול כדבכו. וז״ל ויפול אברם על פניו. ולמה נפל שמה מה שלא היה בקודם. אלא הוא כי היה למה שידבר אחו אלוהים לאחר אני אתה ברית כו׳. שבדי לאחר דבריס אלו בחיק ניוני המילה הוא שנפל. לך לא נעזיקך ניוויח. ובזה מצאנו לרמז טוב מעם אל תומרו וידבר אחו. עם היות כי גם עד כם אחו היה מדבר: ה **ולא** יקרא עוד כו׳. הנה רז״ל בב״ר (פ׳ מ״ז) הקשו אלא היה רלוי ליקרא אלא אברהם. רמז לאחר המון גוים. ותירלו שאברהם הרי״ם להבליט שהמיקון של רמ״ח. לך לך מזה נכתוב כלומר ויהיה כהעיר כי אני והברתי כו׳ הלילי למעלה נאני ואתנה כו׳. לך הוא שהכתוב עומו טען מעם לדבר שאחר לא יקרא כו׳ כי אם המון כו׳: ונשאל אחר ז״ב היאך אפשר שלא יקרא כו׳ הא׳ ואקרא אברם לא כן הוא כי אלא ואבריתי כו׳ ואשתיך לעיים ומלכים וע״ב ניוך רמז הא׳, כי אנכי תיכם גוים ותיבה מלכים מאפר׳ עולה קל״ב. ושם אלוהים השיבה ר׳. על כן לרמוז זה שאחרי הא׳ ולא אפשיקה בין ה״ה לא״ם לומר שידעם דבשם אל אחר אם המון גוים ומלכים שבקרבך השמור: אז אלוהים ר׳ אלא בשם אלוהים שבראם. ולא יאמר עוד שמך אברם כי אם היה שמך אברהם. והיה כי דרך רז״ל לדרוש מפסר מרובא. כלומלא נאר היכר שבחבה נע׳ לשון. כמפר׳ חיפא. כ׳ פ״י חי״ם היפ״ב עולה פ׳ כמשורש למעלה במאמר פוד ה׳. ונבא אל הענין והוא כי נאומרו כי אב המון גוים נחסיך. הוא כ׳ דבריס. (ו) שיום אב המון. (ג) שם בחוקן. ומלא שנרוך לרמוז היום אב המון וגם שפם אלוהים נהע לאב המון. כי הוא המומר נפתיך כי שם אלוהים הוא הבורא. ומאחר והיה שמך אברהם. אברהם על כי אב המון גוים. וכו׳ להיות לו אלי שם אלוהים נפתיך.

בפי בפפר החכר שלח ר׳:

לומריס לחמור כל ממיני . והוא בהקדמה שמיים בתומנו רבי יונן לומר ממש . לעתר הוה כל דומה הכתוביס לא ימלא רק בריס מילה ומחלת המרן . והס שיס . ועס קבלת התלוות בתומנו להיות לך לאלהיס ימלא שלשה ועדיין כל קהיות הכתוביס במקומס . והוה להרן קלח קהיותי היה מקום עומר . כי מה שלומר לחתר כך זאת בריתי אשר תשמרו ביני וביניכס הוא שיון בעת כד"ח ביני ובין נכ"י . לך נמלאו ד' דברים ועדין רוב הקהיות במקומס . ע"כ ס"ל יונן הוה ס' דבריס הס . והוא שמוכיח על הד' שבהברו היותו פשרון מלאו ס' . לעיל ופשרון הרי כהן כ' והחרן וברית מילה ובבת הרי ה' . וזה עיין הכתוביס והקיומי לח בריתי ביני וביניך דהיינו פשרון . שלח יכול שר בנשיס והיינו חלוה ופשרון . שבללו ר' מנה . ומה גס כי היות לאלוה חין לניך עומר . כי גס עד כה היה . ומה שלהיה להס לאלוה ופשרון הוא שס מקבלים ניניך מלהותי וחי ביני וביניך כו' להיו ס לך לאלהיס . שמה שלהיה גס לפשרון הוא שס מקבלים מלהותי ופי' מה היה קבלת המלהות הכניסה להרן וזהו ואתתי כו' לח לרן מעוניך וזו היה קבלת המלהות שלמרתי . וזהו שסיס ואמר והייתי להס לאלהיס . שהוא שתקבלו מלהותי . כי הדר בסרית דומה ביאברהם שלח לו אלוה . ומה מקיימיס לח המילה הס ובניהס לחרן . וזהו ואתה לח בריתי תשמור . לו' מה שלמרתי היה ברית מילה . שהס לשו חין ובניהן . וגס הס מקיימיס לח הסבה הס ובניהס . היינו שכתוב ואתה זאת בריתי לשר תשמרו ביני וביניכס לומר מה שלמרתי מבניהס לחרן . הוה בהגלי כי וזאת בריתי לשר תשמרו . היה לשה שהיה ביני וביניכס היה שבת . כד"ח ביני ובין נכ"י כו' : ובזה נהיבהו כל הקהיות הכתוביס ואו' כ' שעמיס היותו יח' לאלהיס . שהוה על קבלת ישראל מלהותו יח' . וכוונ השניו שהו' היה יתברך הס מקבלים ניניך מלהותי לשיה להס לאלוה ולחניהן ולהס לאלו לאלוה בלבד . ומה שלמרתי מקבלים חלוהי חינו כמשמע כי שפה הס' היה ובניהס בחגלו הס ובניהס לאחרן . ולמה קראתי לזאת קבלת הלהותי ולמה על ידה שהיה לאלהיס ובניהס ובין לפשרון . הלח הוה על כי לניך לה בריה מילה ובבת . וע"י בריה מילה הוה קבלת הלהותי . שע"י כן שהיה לסס לאלוה . וע"י קבלת שבת שהיה ביני ובין נכ"י . ע"י כן גס שהיה לפשרון שלח יכול שר בינו יח' לבין בכ"י . וכמו שהו"ל בחלה הדבריס רבה (פ"ה) כי ובכס בין המלך והמלכה . ממלח שע"י בניהס לאחרן שהיה ע"י ב' דבריס חלו . הקבלת קבלת המלהות לזכות . להיות לנו לאלוה ולפשרון :

ט **ויאמר** כו' . לומנו למה פעם ב' הוה מיותר לך ילמר נשה שלהה נמול בחתך יחבך גס לכל זרעך . כל מי שימול מחניך כאלו הוה נמול עמו . כי גס כל זכותה תלוי כך . או ילמר נחבך לל מה שהה נמול זה . נשוה לב לל ישהוי ל' בשבשוקים : ולל לומנו ל' רבים . ולה"ק ל' יחיד זרעיך לחניך יהיה . כמה שיבענו מרו"ל (כ"ר פ' ל"ב) כי כל הנפש שנייר מבניהס לח נמבך לזנוה . בז . ילמר הלח נניתי כל

ממילה . דע כי לח חזמה לל שהר נריה . כי הניה לחה לח בריתי שמור . וכמו שהזה שמור כך זרעיך לחניך בלבב ישמרו לדורותם . לך לח לחבר לח מזרעך הוה . וז"ל לחה בעס ענים . להנוה זהו ל' . ומה שהיה לומה כישמעלל ודומה לסס שישמרו הבריה . לח ידעו למילתך לחבר יקרח לך בו זרע . כי דע כי זאת בריתי לחבר תשמרו דרך כלל ניני וניניכה . עם מה שנין זרעך לחניך שהוה מישבע ח"ן ד' בוה כי הכל הלח המול לל זכר שהוה מילוה כמילה . לחבל . היינו דומה . כי מולי המוזות לין נקבוהים מולים וזהו ואתם לח בשר ערלתכם זרעך לחניך המוכרים כי לחה הקבלו מולים . והענין כי למה שקדשהה לה' ע"י המילה . שהיה לחבר חמין ניני וניניכם כי חנלה הוה י' . ויוצלם שם שדי בקרבך קדוש . משל"ל לנלוני קדושים כי נכס הפקוה סויית הוה חלוה חלוהים שמו היה משדי וזהו ושים לחוה נניה הוה חלוה י' ניני וניניכם . שנוה ילדק מה שלמרתי ניה ס ניני וניניכם :

טו **ויאמר** כו' לח הקבל כו' . לחמר לח הקבל שמה שרי שיוכה בניה שרה לך . לו לשיני מקומה שהיה מניינה הנניס כי שרה סהה הקבל שמה . ולח לחמר ושים שמה שרה לו' כי חלח נקבלת לבניהס כי' שלח נחלקה הניה לשניהס נשהר שרה שמה . ובלה חשיבוהה לשוה שרה לכל בנשדי זכוהך . כי הלח עס היות בשלרתי הבדלות בינינו כשבז"ל על ושיה ברכה ע"ש וכדלתי לוחה בעלמי . ולח הנחתי לך בחבנך לוחה ונס נחתי ממנה מי שיקרח לך בן . משל"ל הנר בישמעלל שישמעלל שקרח רמה כשפו' נפ' נרם הלחה כו' כי ובנהניס עיד . והוה כי לך לחרתי ונחניך לנויס דרך מחנה . לך היה ושיהה לנויס ושיהה כשלניס ונס לך לחרתי ולחניס ממך יללו ונה לחי מוסיף כי חלני עמיס הס בלחה ומניס . חלניס השלניס כל העמיס דרך כלל ממה יהיו לך : יז **ויפול** לנרהם כו' . לחמי לסיה לנ . (ה) הס הוה לשון שמוק שיסנן יסחק למלחרו יח' . ולסס הוה ל' שמהה לין הוה שמה ושמחק . (ב) לין יסנן נחנרהם יסחפק נשלרתי יח' . שהוה לחמר ונס נחתי ממנה לך בן ולל יעשה ולחרי דברו יחבך סס זו השיבה הלנן מלה שיס יולד ולסס שרה הנה השניס שנה חלד . (נ) כי הלמ"ד של הלנן מיותרת והו"ל הכן ק' שנה . (ד) חו' יולד והו"ל יוליד . (ה) חו' לו ישמעלל יהיה כי' שיהיה כחו' חלוהי ישמעלל יהיה וכלי יעלה . ולנלה לסס הוה יהללה נזה לנדו שרה לל השלילה כי סס לה בשונה ישמעלל . ושל מי שנוען לו הוה יחבך שלשה גדולה הסס יחמר זו הקנניה הסניק לי ו"ל נגדולה שנתן לי ולסס הוה שלמר חלי סה שלמרת שיתן לי בן הוה שישמעלל יהיה לפניך . לל יהכן כי הלל על שרה שלר וגס נחתי ממנה לך בן . (ו) חו' יהיה לפניך סה שם החייס שלר בחל ממנו . יח' וגס חו' לפניך הסס יח מי חלל נפניו יח' . (ז) חו' ויחמר חלוהים חבל שרה כו' סה בח לשחל בחלה חבל . (ח) שהניי נחשר לו לחשלה וגס נחתי ממנה לך בן . (ט) למה הזכיר לו משחה לה בחו . ב לשור לן

וקראתם לה שמו יצחק. ומה הוא על פשטו שם פ' על פניו ויצחק הנה פירשו ז"ל ברכה פ' ויחי (פ' ל"ג) מה שמקרא יצחק הוא י' על ד' הדברות. צ על שרה שהיתה בת ל' בלדתה אותו. ח על ח' ימי המילה. ק על שהבריאם בן ק' שנה הוליד. ובם כתבנו כי הבריאו לרז"ל לומר כך הפסוקים המלמדים שם. כשאבר יצא לפניו בס"ד במקומו. (י) מה שורך לו והקמותי את בריתי אתו כי להר שהוא בן לפחות וכרה ולולי שבריים מרובים יתקשו בו. (יא) תומרו ולישמעאל שמעתיך כי תומרו שמעתיך היה מלא מיובות. כי מי לא ידע שנשמע לה על שהיה בלבו בוודד שמע והשיב על הדבר. כמו גם עשה מה שדבר נפיו. (יב) תומרו הנה ברכתי אותו ל' ענבר ושפר הברכות ל' עתיד. (יג) כי לין זו שתלה לבריהם רק שיהיה לבניו יח'. ולזה יאמר שמעתיך ותומר עניינים תחריים. (יד) תו' ואת בריתי אקים אם יצחק כי הרי נאמר למעלה והקמותי את בריתי אתו. (טו) לאה כשיש לו זמן ואמר למועד אחזה וכו': אבנם הנה הבריאם בשמשו צחק ושמח בלבו ואמר הלא

עם נעון היה אלא לי כי אתם לאולמי היה: שנשם לו הנס והבשורה הזאת. וזהו שלבן ק' שנה יולד כי היה ס"ח המיתה. כלו' שלמי שהוא בן ק' שנה יולד לו בן. כלומר ודאי שלא יהי' בן לאולמי. וכן ואם שרה תלד היתה בשואה לאולמי. שבת ל' שנה תלד. כלומר למעני שיהא בן הוא יח'. וס"ב אמר כי זו עת רצון היא לי. לשמאל על ישמעאל שהוא רשע. כי מה היה מלך החנופים השוב אתם שיהיה לפניו יח'. שהוא בשוה"ב שהיהיהם הלל היום לפניו יח' כי יהיה עתו להחזיק בתשובה שלמה. שיקרא מי שחיותו בשוה"ב וכן היה לו כמש"ל שקבר בשיבה טובה. וכאן שיעשה ישמעאל הטובה. לו כיוצר הכל מעין זה. שלומר מבריהם הוא ישמעאל חיו מלד הקדושה. ולזיך יפשנו ישבוך בריה הדשה. והניח לל הקדושה שיהיו חייו לעה"ב כיצחק. ו אם ס זו לא מלא חל לבו קודם לעם שהיה כי יקשה לשתו. לך עשה בחת ר חלוי יתברך וברכתי אותה. שהוא כפ"י מרש"ל שיתבריכם לגדולה וגם יתן לו ממנה בן אח שהוא ואמר שלמי שהוא בן ק' שנה אולמי יוליד לו ילד. כלומר ולזן זה כ"א שהוא יח' מחזקני ומ"ה אותי לשובה. ואם ברה הנה ל' שנה הלד הלא והלי כ"א שהוא יח' עושה אותה בריה חדשה ככח ך' שנה כי מחזיקה לגעדופה. למען מה לי מפני בן וס"ב שיפה לא יהיה כמו זה נחשב שיהיה אם ישמעאל לל הקדושה שיבחרו לפוב ויבלאו לל הקדושה שיהיה לפניו בעה"ב. ע"כ אז שרה לל נבו ויאמר לו ישמעאל. יהיה לפניך. ולזו הבוב לו הוא יח' ואמר לו הנה שלמך זו כולנה ל' דבריס. ל' שישמעאל עלמו שיעשה תשובה בריה בנפש בו יקרא לך זרע. להקים אם בריתי גם עמו לבל זו הפניה ס"ח כי אלה שרה מפתך פניה זוגך ופמהה קדושה כמוך. היה היולדה לך בן. כלו' שיקרא לך בן מיותם להניך שיקרא זרעך כלו' לך לא בן שפחה מגרית שפשעת דשמלה. והפיהים כי הלא וקראתם אתו יצחק שהוא כי לצחק ממך מי שיקרא זרעך שהוא

שיולד לו שם זה. וזהו שלמרס ז"ל בב"ל פ' וירא (שם) למה נקרא יצחק י' כנגד י' סדברות. צ שברה היתה בת ל' שנה. ח' שמואל לשמנה. ק' שהיה פ' יהיה בן ק' שנה. וזהו שרה לפפך וכו' וקראת את שמו יצחק. שהי"ד שיש על שפתי הדברות שכלי שיקבל שפרה הדברות לריך שפלד לותו שרה וזהו בת תשעים שנה וזה י' ו' ונם לריך יהיה ממול לשמונה שהוא עולה תמימה לריך שפהיה לתה בן ק' שיה חהו שה' והק' כשפרים פ' וירא בס"ד. כלומר חה לי לפפר בישמעאל ח"ו לא לכל שרה לפטל לת הבר שילדה לישמעאל וזה שלמשות לכל כלומר לא כדבלך לכל שפרה כלבד ופ"ב לא בן שהוא ממך וכשרה לקים לת בריתי אתו לברית עולם ולזרעו לחריו. שהוא הדבר הבני שכיוונת בשלוחך בלומר לו ישמעאל יהיה לפפך לך ולישמעאל כלומר פלד עלמו שהוא הדבר שלבקון שיהיה ביבא לל ר'. הנה לזה כבר שמעתיך פלמיה לותו שתחזירהו בתשובה ויהיה לפני לעה"ב בלשר בלבבו. שהוא מה שנא לל השועל וכיוצאו יח' בדבר כלומה שקבר כשיבה טובה ונם שביב בלשון ברבתי כי והרבתי לותו כ'. וגם בשלה כי שיש שפר פיהיה יולד וכו'. לך לא לקיים בריתי אתו כ"ל ואת בריתי אקים לת יצחק אשר ילד לך שרה. ולא לשר הבר המלרית כי ע"ב קרחתיו יצחק כי הולך זכות היום שרה בת השעים שנה ומקה בן ק' לחועד הזה האח למועד הג השפה בשנה בחתרת ולא קדם. כי לו לחה מפלי שלי שנה כד"ה והכרסם בן ק' שנה נהולד לו מה יצחק בנו ושרה בת ל' שנה כו'. ואמר למועד וכו' כי בשעד השבה היה בשעה כי בלומרס המלחים כשם מים שלבו לשהות ונשלו בניהם עם מלות. כשלמרס ז"ל (ב"ם דף פ"ו) כי פשה היה. לא שישור הכשובים לבל שרה דוקא יולדה שה שיהיה לך בן. לבל לא הבר המלרית והבשם כי נ' שוחשים בחלש היה ואמו והקב"ה. לך לא עם הבר ח"ו לבל עם שרה שלא עשתה. לך לא עם הבר ח"ו לבל לשיהו לפני יהיה שה שברה שתך יולדה לך בן. כי פ"י שיכה שי הב' ח"ו וקראת שם יצחק בלו' כי שקריאת שפם יהגלה לך השעם. ואת כי כשם יה הטור שלשהו ואת שה שלרז"ל בב"ר פרשה וירא כי בלרי"ק רשחה שרה ובקו"ף שברכם. שהיה היתה בת תשעים שנה ואת בן ק'. נקוט מכח ל' לימות לל והשנים כשוטות הם ח"י שימתה בו חי שעולמים עם שיהם נמלחו רשומים יחד נפש יצחק שעשיהו פ"י ב' שוחשין שבחדם. שה שחין בן שם היה בהברסם עם שבר כי לין בם השנה להיות השוקף השלישי הוא יח' להיות בישמעאל שדמות עם יצחק. ולבן ליצחק בלבד שי לו' והקימותי את בריתי אתו לברית עולם כו'. ושנה שד כם בילחק קיימתי. עוין ברם יקראו ואני אתנה כי בת בקשתם עליו נה קראתם ועשיתי. לך ולישמעאל לא בן כי שם עד שמעתי בשלוחך ובכ"ו בת שיהיה בלשר המובה כ"ש מיד שדברם הנה ברכתי אותו כו' והשמר כדלעיל:

יח א וירא אליו ה' במלוני ממרא וגו'. רחוי
לפרש לב אל תומר אליו ואם שמו לא
הזכיר כי להיות פרסם פתוחה היו לכתוב על המרר
בקיד'. ושוד מה לוקך לדעת היכן היה יושב ושרים
כה"ם היה. ושוד אל' וירא בני פעמים. ושוד למה רץ
לקראתם והם עליו. ועוד הם היה צלנו שהיו
ערביים למה הרד עליהם אם כל המרדם היה ויפחמו
תלגה ושוד כתפר רץ לקראתם ויפחתו למה לא דבר
להם כלום. ושוד כתר אל נא העבור וכו"ל אל נא
תלך מ אל נא העלה. וגם לם שם זה מ"ם קדם שהוא
בפיעום הוא תומר לומד למה לא נאמר קודם לתומר ויכן
לקראתם בבוקר רש"י ז"ל לומר שכתוב הפך הסדר:
אמנם נא להודות כמה מעלת כוכות מקנה המלוה
בשובים. כי מקדמנו ומזכנו עד היות בעריו מדמה.
כוזה בלכותינו מאר קדמנו בשלומו. כי ע"י מלויו
מתחדשים המברים העוברים מוחם. וע"כ פס נמ"ם
מ"ע לשומה רמ"ה מיעריס ופס"ם מנה ל"ת כנגד
פס"ם נידים. וכמתמנו על פסוק (קהלת י"כ) חת
המלכים ירח ואת מלויו אמור. שהוא חת המלכים
ירח מלעבור מנין ל"ת. ואת מלויו אמור לקיים מ"ע
כי זהו בללות כל המדם בין מיכרי' וגידים ליקדש.
גם רמ"ה מ"ע ופס"ם מלות ל"ת. היה בללות כל המדם
שהוא רמ"ח מיכרים ופס"ם נידים כמספרן. וזהו ענין
מלמר מורחמו פה בתר' וירח אליו ה'. לומר לחה
ובניפה המעלות הסר קנה מברהם ע"י המילה הזכר
כי סנה נתקדש לכוחו על מה שהיה מהמלה בכמה
דברים. ה' כי וירח אליו ה', והוא ענין מלמרם ז"ל
על מה שמליעו פנם מזמור לדוד ופעם לדוד מזמור.
ומתרו ע"ד פירושם על פסוק לדק לבבכי וילבבני.
ים חנם נתה לללובו ויש שלבושו נתה לו כו'. כך חמר
סיוב רבי נתה לנדקה שהשלבם בה והיה נתה להמלבם
בי. כך לת בלבד המזכור נתה לדוד כ"ם גם דוד
נתה אל במזמור וע"כ נתמר ג"כ לדוד מזמור, עד"ז
יתמר בברהם ע"י המילה. כי הנה עד
שלת נמול הברהם לת נת כ רק ויתמר ה' אל מברם
וירח ה' אל מברם היה דבר ה' אל מברם. כי ה'
שמזכר מהלה הוא נתה אל מברם להפלתי ולהשלות
ט לברבך לך לת היה הוא נתה לה' נעלם להפלתי
כי נבל היה. כי ע"כ לת היה יסל לכבוד הברהה
קדושה ענוחה מבלי יפול. לך שהה בימול מיני ה מר
וירח ה' אליו ה"ם אליו ה'. כי הוא נתה לה' ע"ד לדוד
מזמור. וז"ם אליו כלומר אל הימול הזכר ולא אל מברם
אל מברהם, אל ירתה שם"ת שיהובפה בו ליקרא
לברהם נרמה לו. ע"כ לת הזכיר מברהם כי הם אליו
בהוא אל הימול הזכר בשמיך. כי המילה עשתה אתה
שנתקדשו כל מבריו לנמרי מבמ"כ הם היה נקרא מברהם
ועודנו ערל. ועוד בנים. ויתי כי ויהי יושב פתח
האהל מבמ"כ בהחלה שהיה מוסל ולא יושב.
ם יתים והוא פתח האהל כי דרך מבוית להתנודד
במקום נאין מהמים להביא הנצרוה. לך נתה ע"י שהוא
הל לוה נרחם אליו ה' כתח האהל מקום שהכינים
ויושלים ולי לאפשר להתנודד שם עוד דבישים ויהיו כתוס

היום והוא כי לין נצוחה בוזה אליו ממוך ואת
מחוך נער. והנה הברהם היה מלפשר הבנה בהיה
מלה בו בנרב ובפתם ומה נם למ"ם ז"ל (כ"ב פ' מ"ה)
שהוליך הקב"ה חמה מנדמקה ולין לשר נדול מזה
ועכ"ז לת נמנעה ממנו נצוחה ויכול לשובלה עם היות
כי המילה מפשת כח כל הנוף לך לין זה כ"ם זכות
המילה היה שעמד לו כמלוכה. וע"פ דרכנו נפיה לב
אל לומרם ז"ל שהקב"ה הוליך השה מנדמקה. ומשם
למדו שוקב נקב מניהם ושרהיה העולם. מכיון יאת
להם וגם לכ"ם מפני שהחום יפה למלה לשה היה
מניהם לו חמה מנדמקה שהוא הניהם בלשהיד לבת
המלהם הרשעים. כמ"ם ז"ל על פסוק הנה יום נח
בוער כתנור והיה כו' ולימם לוחם היום הבא. שהוא
הקב"ה יוליח חיש מנדמקה ותלבם. לך הנה
שוקבה לשו לומרו כחום היום. ולא לתר בחום היום
ע"כ לתר בשוח כמו חום לוהו היום היקוש. שתתר
הנביח הנה יום בח לה' ולשם לוחם היום הבא. ולמה
עשה בן הוא ים' להברהם ת הבו ושה נם לה' בשת
לבקרו. לך יהיון שהמעשים הקב"ה מעין העתיד והוא
כי תרי"ל כי חמה מנדמקה שהוא נהיום העתיד היה
הלהם רשעים ושרפת הלדיקים. וזהו הנה יום בח וכו'
ולשם לוחם היום הבא והיא השרפה הלדיקים. וזהו
שכתוב וזרחה לכם יראי שמי שמש לדקה וכו'. ויהיו
כי כן עשה הוא יתברך להברהם. בלומו היום הוליח
חמה מנדמקה שהלים רשעים היא שרפת והוא
הל' לפי זה והוא יושב פתח האהל בבוקר וחמה. יפי
היה לו כחום לוחו היום שהיה בבוקר לת הרשעים
ושרפת הלדיקים:

עוד לומרו (בש) לתר ר' לוי לעתיד לבת מברהם
יושב על כתה נהיום ואינו מניח הדם מה ל
מיברהל לילד לחוכה. ולוהן שחכלי יושר מדלי מסו
עושה להם. מעביר לת הערלה מעל נבי המוקים שמהו
עד שלת מלו ונשנה עליהן ומוידין לניהם כו'. והלת
יקבה היכן מלר נכהוב ביושב על פתח נהיום ולמה
נרמז פס. ונם מה ענין מלת המיוקים להם לשל יה.
ונם מי מנה לשו ולשו ביהיו כל כך המוקים בשת מלו
בינפר החוספים ולת יותר מדלי: אך הוא מה
שהפנתו כי הוקשה לו כ"ם על כתוס. ע"כ פי' והוא
יושב כתח האהל. ולמה היי כתח האהל. לשת הוא כתו
תים היום הוא היום הבח שהוא נהיום בשעתיד לבת.
כי לת יושב נפתח נהיום להל ל בתיו יעשה עשה דוגמתו
והוא שהכתוב תומרת כי זה בהי' יושב פתח האהל.
היה כמו מה שיהי' כתוס נהיום העתיד. ושת יבלר כי
זכות מעשהו ע ה הוא מה כי ביל לו לת שיהי' מלעתיד
פתח האהל נתולי בתפתח מילה. כי ע"י כן זוכה להיות
כל בניו הנמולי' מניהם. והנה נתוכח ערוכין מביח
ענין זה בהברהם ת"ו מיום מסול כו'. ומניהם נה
מעביר ערלת תיוקים כו'. ותפנר כי לת יהללו בע"ר
העון הזוח כ"ת הע"ו יוצר תד"י. לפלוט כי מתתי
מילתם בעיני ת ולת בנו. שנבר קודם יצברו מעליהם
וזהו מעביר כו' בתניהן ס' יש נגלגו ואינן מניחין
לת לה כלילי תוללה הערלה להשונה למקומה ומכבל ה"ה

סמלט. שמשמלאה כסבור ט. נמצא כי הן הם החסקות
אשר שמעו המילה בהתעוצה:

ב וישא עיניו וירא כו'. נכח אל העמין מתים לב
אל מלמדנו ז"ל בכ"ל שוף פ' הקדמתם.

חי"ל (פ' מ"ח) אמר אברהם עד שלא מלתי סיו עוברים
והשבים בתים אצלי אחשר משמלתי חיתם בתים אצלי
ל"ל הקב"ה עד שלא מלתה היו בני אדם ערלים בתים
מלאים. עכשיו שני בבבודי בא ונגלה עליך הש"ד וירא
אליו ס' כו' מ"כ: והנה לאחי להשיב מה רחה על
בכה אברהם לפתון נגד שמאמרו יש' מי שלא פנה אח פיו
בלשון אליו כ' קח נא את בנך אח יחידך כו' לאחר
ש שלא אהה אחרתם כי בניתק יקרא לך זרע. אוך
בשוור זה בקש משרה ליפפר. ונם מה ש ואעוברים
והשבים ערלים עגד שוי יש' ושוב חשובהו יש'
עכשיו אני בבבודי בא כו'. הלם ש יוחס שלא היה בא
ונגלה עליו. היה הדין עם אברהם לעבור ליוויו יש'.
ונם בתים לב אל אומרו בבבודי כי מי נא יודע כי בבבודו
בא. ונם אוך למד זה מאומרו וירא אליו כו' שאומר הש"ל
וירא אליו. אך זה נקדים כי הנה ידענו כי על שלשה
דברים העולם עומד על האמת כו' ואח"ל בשמות רבה
(פ"מ) כי אמנורא העולם עד אמן מוחיב היה העולם
עומד על עמוד אי' שאת נמילות חסדים הוא של אברהם
והוא כמ"ש ז"ל שהיה בתרים בבחמצע העולם. שמובל
קומת שמבלן ומבלן. כך הדומות שלפניו ושל אחריו
היו שמוכים עליו: ונבא אל הענין והוא כי בעל
הימאר סוקשה לו לומרו וירא אליו ולא אמר אל
אברהם. ע"כ אמר כי עברו דברים בין אברהם ובין
יש'. כי אברהם בעטיהגותו היה הם יוחר על קיום
העולם מהגוגע אל עצמו. מ"כ על לומרו יש' קח נא
את בנך כו' לא דבר מחומה. אך על ענין המילה
לסיוחה דבר אי בעיני ההמון בלומרם היחכן ברית
מלאים אדם בסיחוט לבשר מום. עד שהסיר מלבר ברית
מלאיו לסיחוט שלא. ויפיח תמיחת עורשרוסים מעשה
הקב"ה נאים מו מעשה בני אדם נאים כו'. ע"כ אמר
לאברהם הנה אין העולם מחקיים אלא ע"י נמילות
חסדים שלני עשה והנה ע"י מילה זו יחבשל. וכי
אחמר מאחלי יהי' בחוי וח"כ אוך לעשה הנמילות
הסדים. ולאה לא אחאה אחה אי אחפי אה שאקיים
העולם אז השיב לו הוא יש' ואמר אברך אלא אלוקה כו'.
לומר הנה נדול יהיה כאוך ע"י המילה לקיים העולם
מאחה כי אלא עד כה היו עדלים אחר השכינה רחוק
אסס כמובא. ואם כל זה על ידם שהיה נומל להם
אבל הי' העולם אחקיים: כי נם אלא היאה שכינה
שרוי בעולם, לא יבנר אזכות הנמילות חסדים היה
אחיות שאבע לקיומו. כ"ם אבשיו שע"י המילה השרה
עליך שכינה שאחי' אחם מרכבה אליה. ולא עוד אלא
שיאמר נך אאאלאי אבבבאו אינה לוחם ויעשה אבבבה
אחך. נאלא יהי' זה העולם בעולם האלאיים. ואיך
לא יחקיים העולם אז יוחר. ז"ל אלי בבבודי בא כלי'
בבי' אחקום אבבבאי בא ואחיה לוחם ונגלה עליך.
כלומר עליך אחם כי אעשה אבבבה אחך כאשורם כל
אחמר זה נאעלה נם' ניוי המילה. וכן הי' כי בא

שמם יכירו כי משה נגע עד יכבר חתם . ומז דבר אמו יח' ואמר אם נא מצאתי חן בעיניך אל נא תעבור מעל עבדך על מלאכי מרכיתיך והוא בתם מלאכי' אם . יסתלקי להיות מרכבה אל הכביה וישמע ממנו מעות ג"ח . וגם היום מרכב' אל הכביה . ואם לומדים אם לכל יהבר מעמו היומו מרכבה אל הכביה בשד בשמשמק בגמילות חסדים . ומה גם לרז"ל שאמרו כי ע"י ג"ת זה זכו בניו במדבר ובמרן ולעתיד . למהטת גדולות עד מאד :

ד **יוקח** נא מעט כו' . רלוי לשיש לב למה לא אמר לקח כי אם יוקח ע"י שלים . ומה גם לרז"ל (סם) בשאמרו כי כלאמר עשה . כן בלם לו מלהיש . כי המים שאמר ע"י שלים ניתן לבניו ע"י משה ולאחם בהי' על ידו . גם ה' נתן על ידו . לאו' שהני ממעיר לכם להם כו' ואם כן תיבה כל מברהם יפלא . למה גם מימיו לא נתן ע"י עצמו . כי לא יבאר ממנו הפרם העושה החוזה בידו לעשה על יד אלהו , וגם לו' אחת הען ולמה לא בהלך . ושוד לומרו לאחר מעשהו כמיאר על האשכם . וכן לא יעשה . וגם לומרו כי על כן עברתם . שיאמר בשל הניח לאחרת שלאחתו מלהתו גם . וגם לומה אם יאמר לבשל הניח כן העשה כאשר דברת והלכילו . כי ע"כ אמר בע"כ (סם) שאמרו כדין תעזיב לבר דכר דיהיליד לך : אשנם הוא תרז"ל (סם) כי אחם מברם פן היו ערביים העובדים לאחב רגליהם . בע"כ זוה לרמוז רגליהם . וע"כ להיות גם זה בכלל הפקודין . אשאר כי בזיוה הנשמה שדש בע"ג על רגליהם . לא רלה עשוהו על יד עלמו . לך מה שהוא אחר האדרם מע"ב . עשה על ידי . והחשבת הכתובים יאמר כי הוא אחם אחר מרכבה סיהם יאמנו מורחים מהחתרם אלל בשל כבים . (ה) לכל סמרים לא הבשל בניח בניהם . (ב) על מורח בני בניח לשוה כלי הבית ומפלטיו ממקים למקום . (ג) לבלתי הספידו ממנו . (ד) לרוחם נחמים ללכם לדרכם . ע"כ על הא' אמר יוקח נא ע"י שלים . כלומר כי הרבה שלוחים יש לי לשרת . כי רק נעיקר שלילחם לעשה בעלמי נפש לחם . ועל השנים אמר והשענו אחת הען אשון אם דבר לשנות . ועל השלישית אמר ואקחה פת לחם וכו' אחין בזה הולחה רבה . ועל הרביעית אמר אחר אשר מעבורו אשות אחר אמון . אה אלא אמרתי רק דבר מועט . הוא כי ע"כ עברתם על עבדכם . ולא על סיזוב רב רק לזכותני במלה . ויאמרו אל תחיש לומר מעט ועשה ארבה . כדרך הצדיקים לשוך . כן נהיה עליך לפורסם רק העשה מועט כאשר דברת . ולא הרבה כאשר עם לבבך :

ו **ויאחר** אברהם כו' . שנינו שמי שהרבות פוטות אשר יעשה אחרו כאשר עשהו כל מעה . (ה) בזריזות . (כ) שכל מה שיכול לעשות בבוקרו בעלמו יעשה . ולא ירים לשרת לשרתיו עוסי לרגו . וחבו שעל הא' אמר וימהר אברהם . וגם בדברו אליו לא אמר לעפי כי' במהרה . כ"ה ארם גדולה אחיו אמר אחרי . לומר כי קודם כל דבר אשיב נגד אריש הזריזות והשתדלות . אח"כ אמר כאשר . ועל השנים אמר טפי כי' וכום בשום

זולתו . ור"ל והוא כו' לומר עם הפסיק המזכר לעיל . וע"כ נתנו וסכלוהו ויתבלו . לו יתמר דרוש אחר הכתוב מגלגו בזערים על מתמרים ז"ל שכשעלה משה למרום ולקח לפניו כו' מ"ם . מ"ל הקב"ה מי אתם נותים ממנו , אמרו ירמסם חגלו ויכלותם בתוך ביתו כו' שכתבתי . שכיון הוא יתי לכוונות למלאכים כי היו צריכין כלם לעבירות חמדים על הארציים . שפיי משמו יתקעים גם עולם המלאכים . וע"כ רצה יתי כי שם יפגלו להוותם כי נתנים הם מע"ה . כי גדול הוא משה ומקיימם . והוא ם רה יתי בהנית מותם ועשות מרכבה ממנו . כי בזה נכנעו הם ויתבלו ולא עשו כמלאך אף נדשון . אח יתמר והוא נומד עליהם . שהיא מרכבה של משה וסם למעשה . זהו והוא נומד עליהם בתפלה . ואיך הוא עליהם . הוא כי הם הנם הענן ולא אחת השכינה

כמותו . וע"כ ויסבלו משהו כלריכים לגיי :

ט ויאמרן לגיי . כי הנה שלשתם היה שרה נתחה לגלי עולך ונם מיעט דרך הרן לשלול המורחים היה בחלבה . וגם למה יחסו הכתובים של שרה ולא של הכתובים . ועוד כי נם ה' ביחסו שרה הנד , בתי' ונם נתני מהנה לך בן ונו' ואת נוהך כשורה זו שרה . ועוד היתלה מהמלאכים שפיי ם בחלל ביהלא היה שרה . עכ"ל . עד שהולכו רז"ל (יבמות דף ע"ו) לומר להכעיס עי בחלם . מו לחת לה כוח של נבואה :

ועוד למה לפל בת' שוב אשוב וגם מה ענין תע' והוא מהניון . ומה ענין סודיות זו : **אמנם** הנה מרז"ל כי למה נם הוכח עליהם לחם מפני שחרה שיהפה נדה בשניהם לנם ונתקם שיהפה . והנה לא יבלר סלר לה מדתם מדבר אחר לא זכתה לשנאה ז מניה זו ממשפה יהיה . מלי לא הניעה היא . ע"כ להחזיק כי נשרף הוא כי מדבקה שרה חוחה ה' מזה התחילה בע"ה . ומי יתלה שהיא לזות כי החזיקה יפר לעבירתם לפ"ז לא הרין . וע"כ שאלו היה שרה מפתי . לומר הלא מכלנו מלבר עשיה ולא מלבר עשיה היה חזקה ומניה מהבדר מחריה . כי היא מדבקה היה חזקה ומניה הכתוב כי רחויה היא . כי הלא היה שרה מזרך . וה ם כדי שיעשה ויחמר הנה בחלב . כלומר נעשה בירכתי ביתה . לעשות הרצון ויומר חוב אשוב ונו' והנה בן לשרה כי בוכים נשיחתה רחויה לבניס כמש"נ על פ' (תהלים קכ"ח) זשרך בנפן פוריה בירכתי ביתך . ילחמי חשרך בנפן פוריה בשרי בירכתי ביתך . ויחחר חוב אשוב חליך הנה בזה היחל לנלות כי מלחך ממלחכי המרכבה הוא . בכפל חומרו חוב אשוב . והוא כי הנה בכתוב אי לל חבדתם . היו שכינה ומשנה מלחכים . ועל השכינה חמר חוב . ועל ידה אשוב כי אין שכינה בלי מלחכי המרכבה כי בלידת יאתה אין שם השכינה שמה כענין בלידת חתע"ם וחרת אותו כי חוב הוא . שחמלחך הניח חורה חזון השכינה . וכן היה כי היה יש' אמר אלין לחשוד אשוב אליך וגו' ושרה שומעת פחח האהל . וש"מ היה נשיחתה בירכתי ביתה שם היה כפתח לבני החורחים . ז"ל והוא אחריו כי מברכתם הוא אחריו על המלאך ובין הפתח בשרה שם . שלל"ש היתה שניתה :

יא **ואברהם** ושרה זקנים ונו' . לומר כי הנה שוה שבשם . כי אברהם ושרה זקנים בחיים בימים . לך מה שהדל לחיות לשרה לורה בחיים . כלי' חורה שנשי בחיים לך חורה חלה בחיים שהיה דרך נם לומר בחיים שנה לה חדל ממנה . כי חזקה לעבדותה וביחסה נדה לאחרי זקנתה הפך החיים . ועל כן והחק שרה נקרבה ונם בלה דבכה שנה . היה לומר נשה ממני חין עיטוד כי הנה אחרי בלותי בכר היתה לי עדנה . כי פרשתי נדה וחזרתי לנכרותי לך העיטוד חיטו חלה כי ואדוני זקן : חזה מפבר סיוט רז"ל בב"ר (ג' ח"ח) בחומר בחר דביהים חרי לי עדונין . נם פיין לשונם נרוה . ובזה יסיבב מלחמים ז"ל בחומרם מכחן שמוחר לבעוח מפני הפלוס שפיש הפרה והחזי זקן והקב"ה חחר ואני זקנתי . ושם בשפשו על מקרח חיט מפנה מלירה . כ"ל שפיש חמרים על בחיהם והקב"ה לח חמר כ"ל חני מלחמרם . לך בחה שלחלנו בחחרי בלותי היתה לי עדנה לימו בחיהם . רק בחיה הזרע לנעבודים יגדל מלחמרם ז"ל כחדיר . והביח יחנדר וחחר לחה זה . כלומר לחה היה זה המבבר בחה הנה בלחהיו כי לחקח שרה וגם בלה דבכה בפיש . הנה כוונת הלחוק שיהה לחחר בחף כי חחיש ודחי היח בחלה . עכ"ל חפחה כי חני זקנתי :

יד **היפלא** מה' דבר ונו' . חחר הנה חיטו חן הסיומה בחחקה שרה כמשפקה כי חולי חבבה כי בעורה לא דבר נכוחה . ומה נם חם היה נדבחה שהיו ערניים . וגם חב עלה בדעתה כי מלחך ה' נכוחות הוח . משפשקה חם מה' יחל הדבר . לא חעלינו חו דרך בריכה . ע"כ הנה פחה לחי ה' חומר היפלא ויחבבה מה' דבר בחשיבה . כלומר ממלחך חיט ודחי בלח יבבבה . והנה עחה לחי עחמי חומר לשחיד חבוב ונו' ולשרה בן . עחה עפי כמדבר חן להסחבק :

טו **ותכחש** שרה ונו' . לחחי לשים לב למה בחבה מחמר ה' . ועוד חומרו כי ילחה .

שנחפחר הוח כי ע"כ היה לה להודות חן יקוח ה' על קולה . חך היח רחחה שיחי כי היח נחקה בחו' וחדוני זקן . והוח ח"ל שנחקה לחחר ואני זקנתי . והנה הלחוק היה למח חך לח חעשה זה . ושיח לח ידעה בשיחר נשחם . ע"כ חמרה חלחי נחמר לו חחשו יח' והחזני זקן והוח חפשה עד חודה בחליהות הלחוק והח"כ יביב חחי על שחלים בו העבוב על כן הכהיחה הלחוק כלו' בבוחו חחומדן דעחו היה לחחר ושיביד כוח יח' כי לח חבלחי הלחחה בגנוחחו כיחבה . רק כי ילחה חן יחקוחים עחה לח חודה בלחוק בחחר לה' . כי נם הפשש שהוח עחה כי ואדוני זקן הוח לחחה . חו בבין חלבים בהבחחו כי לח על חנם כיחבה כי חם חולי הוח שיחה חפני הפשש . חך פעחה לח היה רק עליו שהוח זקן . ע"כ ויחחר לח כי לחקח לעחר הנה פשש חפשר היה כחפר חחרחי לו הפכו . חולי היה שיחי חפני הפשש . חך הלחוק בלבד בפעחו לחחה הוח ולח חחבחה :

טז **ויקומו** חפש החחים ונו' . יחחר כי חפר שפחיכלם

שה׳כילם והפקם רנה לזכות בעלמו למלות לויה וילך לשלחם שהוא ללותם כמאמר המתרגם. והנה או׳ האנשים ירלה מיוחד. וכן באו׳ וישקיפו הנ״ל וילכו סדומה. אך הנה סיפרה תורה כי עשו באופן שיזכה אברהם במלות לויה. והוא כי הנה הראות כל שיה לא היו רק למען יאכילם אברהם. אך אחרי אכלם היו יכולים לשוב אל לוהניותן. וכרגע ימלאו בסדום ואפי׳ בדמות אנשים. כי שלישו של עולם הוא המלאך. ובפסיע׳ א׳ ימלא בסדום. ואמר כי ויקומו משם האנשים שהוא כדרך אנשים ההולכים הלוך ונסוע. וגם וישקיפו משם על פני סדום. ולא קפלו כרגע בלי השקפה. הי׳ על כי ואברהם הולך עמם לשלחם. שלא הי׳ הלוכם יותר מהלוך אברהם כדי לשלחם. הוא למען קיים מלות לויה ואלו קפלו כמו רגע לא היה מקיים המלוה:

יז וה׳ אמר המכסה אני וגו׳. ראוי לשית לב מה זו שאיפה המכסה אני מאברהם וגו׳ שיהבן שלא היה עושה הוא ית׳ דבר שלא יודיע תחלה לאברהם. ומה זו תמיהה. ועוד או׳ ואברהם בלתי לודק. כי מה יתן ומה יוסיף אל הענין מה שיהי׳ לגוי גדול וגו׳. ונברכו בו וגו׳ וגם אמרו כי ידעתיו וגו׳. שהיא נתינת טעם ויראה בלתי לודק. וכן אמרו למען הביא וגו׳ היל״ל למען הביא על בניו. כי איך יאמר ביוה את בניו ושמרו אחריו דרך ה׳ למען הביא אל אברהם וגו׳. אך יאמר במה שידעת. כי וה׳ הוא ובית דינו. והענין נמשך אחר הקודם. והוא כי הנה וישקיפו שהיא השקפה לרעה. שהביטו בהתלבשות הבשת רוגז. והנה אברהם הולך עמם לשלחם וירא השקפתם לרעה. והנה הוא ית׳ פן בראות אברהם מיד את סדום הפוכה כרגע. ונפריח ואש מן השמים. שלא יהרהר בלבו לומר מה זה האכזריות חמה. שיהבן לא היה כ׳ לדיקים או יותר במקום ההוא. אך אין זה כ״א רבות בגהן הוא ית׳ למלאכים להשחית. ולא הביטו בין לדיק לרשע וכלו הכל. או לשחות יחשב כי ע״ש מדת הדין לבדה בלי שתוף רחמים. נעשה הכליה ההוא ויגדל הכאב מאד: כי הוא היה הולך ללוות את ההולכים לעשות שלא כרלונו. ע״כ בא הוא ית׳ ואמר הנה וישקיפו. השקפה לרעה על פני סדום. שמורה כי משחיתים הם. ויחשוב כי ע״כ לא הבחינו בין לדיק לרשע ואברהם הילך עמם ורואה הענין. וגם הוא הולך לשלחם ללוות את עושי הפך רלונו. ע״כ וה׳ הוא ובית דינו באחדות א׳ אמר המכסה אני מאברהם כי לא מאת המשחיתי׳ הוא הענין. כ״א אשר אני הוא הדבר. שהוא וה׳ עושה בעלמו ולא המשחיתים. וגם לא מדה״ד לבדה. כ״א בשתוף מדת רחמים העושה. וש״א יעשה הוא ית׳ משפט לדקו ולא יחוש אל המהרהר. לז״א הנה מכמה טעמים אין לכסות ממנו. (א) כי ואברהם היו יהי׳ לגוי גדול ועלום. וע״כ יסתפק בבטחון שיאמר איך תבא ברכה ואעשך לגוי גדול לידי גמר. אם ככה הוא ית׳ מתנהג להביא הדבר אל המשחיתים. או את מדת הדין בלי שתוף רחמים. והלא לא יגבר מזרעו אשמת דבר. דמתנתדו לכליה חלילה. וב״ש עם

בניו לא יתנהג כך רק עם גויי הארץ זולתם. לז״א עוד, יש טעם. (ב) כי הלא אמרתי לו ונברכו בו כל גויי הארץ. ועתה לא די שלא נברכו. כ״א גם כלו מן העולם. ועוד (ג) והוא כי ידעתיו וגו׳ לעשות לדקה ומשפט. והוא כי הנה לוי אליו הוא את בניו שילוה ושמרו דרך ה׳ לעשות וגו׳. שיאמר להם דרך ה׳ בהדלך שהוא יתברך עושה יעשו הם. ומה הוא עושה לדקה ומשפט אף אתם כן. והנה בעיני אברהם אין ל״כ לדקה. כ״א אפי׳ משפט לא היה בענין סדום. כאומר השופט כל הארץ לא יעשה משפט. וא״כ איך יאמר אברהם יעשו דרך שעושה ה׳ שהוא לדקה ומשפט. ולדעתו אפי׳ משפט אינו עושה חלילה. וזהו כי ידעתיו וגו׳ דרך ה׳ לעשות לדקה ומשפט. ע״כ אודיעהו האמת. ועוד כי הלדקה ומשפט שישמרו בניו לא בלבד נוגעים אל בניו. כ״א גם אל עלמו ולמה אכסה ממנו כי ע״י עשות ישראל לדקה ומשפט. ישמרו ויתקיימו הדורות עד לעתיד שתתקיים מתנת הארץ לאברהם ולזרעו משא״כ אם ח״ו יהיה הפסק בקיום הדורות על העדר לדקה ומשפט. שלא יתקיים המיועד לעתיד לאברהם ובראותו כי אין זה דרך ה׳ חלילה לא יעשו הם לדקה ומשפט. וימנע טוב גם מאברהם עלמו. וזהו למען הביא ה׳ על אברהם וגו׳. והוא כי עליו אתה דבר לך ולזרעך אתן. ומתי יתקיים. אומר לך שלא הוא לע״ל כנודע. שאז יתקיימו עשרה עממים את הקיני והקניזי וגו׳. וכל האוסר שלעתיד נבא הוא בלדקה ומשפט שיקדימו כד״א (ישעיה א׳) ליון במשפט תפדה ושביה בלדקה וכמש״ל על ולהשתיך לי וגו׳ א יאמר כי ידעתיו וגו׳. והוא כ״ת איך אני אומר המכסה וגו׳ ואברהם וגו׳. והלא להרבה בר שוכב הוא אברהם שהיה קרוב אל סדום וידע כי המה רעים וחטאים ולא הביגם יה׳ ית׳ כדרכו את כל עמים רבים. לז״א לא יאשם על זה. כי מה שידעתיו ואהבתיו בעלם. אינו על מה שהיה מגייר גוים כי אם למען אשר יצוה את בניו וגו׳. והוא מאז״ל בפ׳ ר״א (פרק כ״ד) כי כל הנפש אשר עשה אברהם מכל הגוים לא נמשך אל זרעם אחריהם כלל כ״א הם עלמם בלבד. אך לא כן זרעו כ״א נמשך עד עולם. וזה יאמר כי ידעתיו וגו׳. אינו אלא על שיצוה את בניו ואת ביתו אחריו. משא״כ הנפש אשר עשה שלא היה אל זרעם אחריהם וע״כ לא יאשם על מה שלא עשה בסדום. ולא שאין לו זכות על מה שגייר כל הנפש אשר עשה בחרן. אלא שאשר יצוה את בניו הוא גדול מספיק למען הביא וגו׳ משא״כ הנפש אשר עשה כי אינו גדול כזה:

כ ויאמר ה׳ זעקת וגו׳. אמר מה שראית השקפה לרעה. אל תתמה אל התמן. כי הנה זעקת סדום ועמורה כי רבה. ולפעמים יקרה לא היה כ״כ חטאת המוסיפים כלעקת שלעקים עליהם. אך בזה נהפוך היא כ״א הזעקה רבה. והחטאת כבדה מאד על הזעקה:

כא ארדה נא וגו׳. אמר הנה עוד אעשה למענך כי בלי השקפת מדת הדין ארדה נא אל עומק הדין ולא בחינת מדה״ד. כי אם הכלעקה הבאה אלי. כלו׳ אם הלעקה המגעת אלי מדת רחמים

בגע

הוא ס' הדובר כך . כלומר מספקת לבעלמא מספק כ"ת הצהה על מדה"ד . לא מ"ט תליה כ"ת על הכאה תלי . ואם עבו שיעור שהוא כדאי לבא תלי מעשה כלפי ח' ואם לא עבו רק הצהה על מדה"ד . להיות תלוי מעשה ה' דה הסיח דין . מהשיב ואמרתם . עוד יתמר כי סיו שני מיני זעקות . יש טוענים על הרשע שעושים להם . ויש על אלה הטוענים להם כשיון יד שני ואינון לא הם יקה וכיוצא . תמר הכעסקתם הצהה תלי לעם ם מספם עמו שהם נעקה על מעשה שעשו . מעשה כלה . ואם לא תגלה בחין סיעור להיות כפה תלי לגליאם אלא בעיקוף העדר טוהם כיי מעשה . תדעה ואמרתם . עוד יתמר לא תעלה בחשבון מה שנוטקים עליהם חשר לא מבני שיכם המה העוברים ובניהם עם שרש סיה כמודע מרו"ל (פ' ס"כ) כ"ת הכעסקתה (שב) עמהה עבו כו' . עוד כיון כמ"ם ז"ל דעשו וחבריהם וכו' יודעים הם קונם ומכוונים למכוד . כי הכוונה קשה מהמשפט . תמר שעכ"ז לא תעלה בחשבון . וזהו הכעסקתה כו' עמו ועכ"ז לא זכו נדיקם :

כב ויפנו מפם כו' . סורה נדול בפתון מכרהם בקומו . ונודל חשקו לזכות הם הכרוות שלף להחי לכת המלאכים להדום להשחיתם בנזירתו יתברך . לא השיב ידו מהעילה רק עודנו עומד נפני ה' לנקש לחמים . וכמ"ש האמרנם מפחם בלנו כו' :

כג ויגש מכרהם וכו' . ראוי לעיים בפשטם ויתבר שלף מפשה . היה ראוי יותר מוכי ים חמשים כו' . ועוד למה בפשוק האני מחר ולא שלף תפשה . ועוד כי נח' נתחר נדיק עם רשע . ובפני שלף תפשה שתם . ועוד שכתוב בעיר וילא במקום ואתר כך האר הפר בקרבה ולא תמר בקרבו . ויתחר על המקום דפתיך . ועוד שלאחר שתמ"ם תלילה לך כו' להמית נדיק עם רשע . כי מהראוי יותר תלילה לך שלא תפה למקום למען הנדיקים תפר בקרבה . ועוד למה נופל ואתר והיה כנדיק כרשע תלילה לך . ועוד שירפה כמו זר חו' הנופע כל האדץ וגו' : אכנם הנה תפפר ים נדיקים . אך לא יניעו לנבון י' לכל עיר ואחו היותר קרוב . נם תפפר ניניעו לפפוח נ' י' לכל כרך ואולי י' תפפר יהיה תוך כל כרך י' . או נ' כפרך פ' מכון . כגון בפהום נוח וכל הכלטים תניח . ונעותה אחיתם תנו תפפר כיאתו יהבדך . אתד מתלה . או לחמית נדיק עם רשע יהד או לנאתי המית הנדיקים אך לא יניעו הם יוסני עילם . כ"ת המה נדפקתם יניעו נפפס . או תפפר נפש הם זולתם יניעו . ותפר נרפה לי רחוי כעת היות פתם ים פתות מי יניעו הת עצמם . ואם ים י' לכל כרך יניעו הת כל ה' הכרכים . נם אלא יהיו הני מחולקים י' לכל כרך כ"פ תפפים בעיר פ' . ואם היתלו התף תפפה נדיק עם רשע פתות נכפני הינתר קרובה ים פתות מהפפים . לכאתר רחוי יותר שלף הנדיקים הת נפפס . כלאתר רחוי יניעו הת נפפס הנדיקים ולא תפות הנו עם הנו . וזהו הם יונה אתין נ' נדיקים פתות היותר קרוב . אך תוני ים נ' נדיקים פיבוחו עפרה לכל עיר . ח"ל הס יהיו עפרה בכל עיר כ"פ הפי' יהיו הפפים נתוך העיר התחה לעבדה . והוא תפר על פהום שם פ

יפפס

יעבה מספט לבלתי חמים נדיק עם רשע. ולימא למקום בחמשים הנדיקים תמר בקרבה. עוד יחבן במה שכתבנו בס' נח כי בעבורו יח' כך דת השנון ע"י לף מו מימה. לימו מבמין נין נדיק לרשע ובמחאר ז"ל כיון שיתן בשוח כי' לך בשבשות על ידו יח' מבחין. ובזה יתמר הטם לשבר תהיה פקידה זו ע"י הלף בשוח מבחים. לו על ידך. ובזה מדת הלף היה מחשפה נדיק עם רשע כיון שניתן רשות כו'. ולא עוד אלא בשלו ים המשים וכו' מדת הלף הוה שחשפה ולא חשפה כו'. לך מדתך לא כן הוה. כי תלילה לבלתי הבמין ושו תלילה לך וגו'. ולא זו בלבד כ"א גם בחיות הנדיק רשלי ליעשה על פלא מיחה תיקך מדמה פקידה על זה לזה. וע"ב מה שחלילה ממך לא תניח המשפט כיד מבחים כ"א על ידך. ושזו המשפט כל המרן יאמרו לו לחייב. לא יעשה הוה בעלמו

המשפט גם אן ביבחין אלי ויהי כמדת הדין:

כו ויאמר ה' וגו'. הסכיח עתו שאמר שחם יהיו המשים נדיקים. עם שיהיו כלם תוך עיר ג'. יחא לכל המקום שהעל ה' כרכים וזהו שם שאלת בשדום בחוח עיר אחת ני נדיקים וכו' ושאלתי לכל המקום. עם שבאלרבעתן אין גם ג'. ושיש שדום על כי היה העיר שחשבר ימלאון שם יותר משחר עיריות כי עם לוט. ואמר חע"ל אלא משמיחם כ"א ושאלתי לשמוחם ולא יפבר חוב עליהם:

כז ויען אברהם וגו'. אמר אברהם עד כה דברתי עם השם הגדול והנה לא הוחלתי לדבר אל אדני הוא שם לחלות. והוא כי הוא נשבע לאבי השם הגדול ומה נא נהיותו שוקר והשבר בחשבון ואנכי וגו':

כח אולי יח וגו'. הנה אברהם אמר שם כל העיר. והקב"ה השיב לו חמשים שחסם ונמ"ל המקום ולא העיר. לך אברהם אמר אולי יחסרון וגו' ועל החסרון אילו אולי שחשבת ואחמול להם כ"ש אלא חמשים ולף לו אל כל הכרכים. כ"ש אל העיר והוא כי בע"ה ים כדי כפרה לד' כרכים ומלי. אמר השחים בכ' אלף כל העיר החמישים כולם ולא יגיע החמשה שם הניח. ובשיב הוא יח' לא אשחית בחם בעבור שחשבח שחשבח לעשרי אולי שם חניח. כי אילו חני חשחים ואילו חשחיר

כי אם חייסר שם כולם:

כט ויוסף וגו'. הנה למעלה אמר לא אשחית ובמרן הע' והשלשים ואשחרה אמר בעבור מספ"ה ל' והנה בענין יבידה המרן שבה"י ז"ל כי אחלה אחר חמשים על ה' כרכים. והח"כ מ' על הד' ובלשים על ג' עד עשרה לאחת. ויחבן דרך אחרים בשום לב אל מה שבעלמו נאמן אמר ואחריה ים שפת הנינה בכל חלוקה. ולא אמשים להמשבה ולא מ' לד' בעלייחים שום לפי הערך. והוא כי בשמיים שרלשוחות בקע על הכל ואח"כ על קלחם. והוא כי עד ל' בסיו י' לבד אחד עשלשה שהם רוב החמשה. בקע יחבנו"ן השמים בהוב להגיע גם הם לך ק' או ג' שהם כנגד השיעות. בקע יספיקו הך ל'-י' ול'-ו' ולא אמר שה.ב בסיו רשים ואח"ב שלא יחבנו"ן בהוב. ע"כ לא אמר בעבור ה'. והוא יקבלך אמר העבה. והוא החלה נאמר לא אשחית חס

אמלא שם מ' ואחשה אמר לעון הכחחה על כי אברהם אמר החשחית נחחשה לח כל העיר אלא יחחים שם על העיר החיחים. והביב לא אשחית שחם לא אחחים כל העיר כ"ג יסורין. לך בלאמר אלו אברהם אילי ימלאון שם מ' ולא סוביר השחיה. שם היה מביב לו הוה יח' לא אחחים היה גרלחה אלא יעבה נדר הכחחה שהוה לעון כ"א מעט ע"כ אמר לא אעשה בלומר שוב עביר. והו בעבור הע' כי אלחים י' לכל ח' מהד'. ומ"ב החחיים הגבל בחוב גדול ה' בין ד' בעבור זכות הד'. לך על הבשים גם אחמר לא אעשה בלא יעשה בלל כי עדיין ים מלחות ד כ. עכ"ז לא בשים בעבור הל' רק ברחמחי יח'. לך כ' אמר לא אחחים בלומר לא אחחים הכל כי הבשים אחחיר והחשי' היה אלא יחבנו"ן הבשים בכוב כי מכובב מדה מובה והנה לעיות אלא יניש רק הבחים. ילהך מומחו בעבור הך' כי אל הב' מחניח זכותם ועד"ז אמר כי לא אחחים. ונב מומחו בעבור העשרה:

לג וייך ה' כאשר וגו'. יחאר שכ"ב היה חבן אברהם לעמוד בפרן להלדיקם. שעל פוילך ה' כאשר כלה לדבר אל אברהם ולא אחעבב אחרי דבריו. ע"ב ואברהם שב למקומו שהם היה מ. עבב עוד משם היה אברהם שב בפעם בעשם להחחבן. לך בראשונה שילך בהשחיו לדבר ולא נאחבב כלל אז שב למקומו. וגם החלחים עד רחוחם שאברהם שב לשיקומו לא כאו מדומה. והוו שממוך שב למקומו ויבאו כי. כי חבו בן יהעשה החלחים לחו:

יט א ויבאו וגו'. ולאוי להעיר מה היה שלמעלה קרלם לחבים ויקומו משם החלחים.

ושם קרלם מלחבים ושם הוה בעחה בלא בדחות מחבים חיך חלבו בבים טם וגם מהרי בן קרלם מחבים. וגם לחה יודיע כי לוט יושב בשער סדום. ושוד חיך ערב על לבו טם לאחר להם סורו נא כו' ולא חם בן יקרביהו אלחי אחקים על הביאהו מורחים. ושוד בחומר היה גם חדוני. כי אלה היה מיוחדים ושם לחה אחר הגיעה. לפך בשב אברהם שנים על הרחיצה אחלם:

אטנם היה בלא הקב"ה לזכות אח טם בשנות הבשה מורחים לשון הילי. לך בחה יח' כ"ח יבחו אלו בדחות מחבים והוא יושב בשער אחרים מקום שים מחבים אילי המרן. עם המון עם נדולים אלא יחבנו טם אי יקומו עליו ולא יעשה אחנה. ע"ב ויבחו שני החלחים בלומר בדחות מלחבים. והשעם אחני שלום יו.ב בשער סדום מקום אחבשם מקום רוחים שגם יהיו מוחה כ"א טם לבדו והוא וחיה טם. לאחר טם לחה בחה לך הם. והוא בחשו"ל (כ"ר פ' מ"ה) כי כל בני בית אברהם היו מכירים בחלחים שע"כ הגר הביחחם. ודכחו על זה פסוק טופים הביכות ביחה. ולא לזכות בנ"ח כי לאד אחברהם. ויאחר נלוו הם אדבר בחקוחי בשער הזקנים בשניהם הלא יעשו אחני מזעיר ויחבדו. ע"כ קם אחחם ויבן לקראחם עד בהם אחם. עד חק ם שלא יעשו קולו בדבכו אחם. ואו ויבאחו אראם ויאחר הנה גם אדני. כלומר הנה גם אחם רוחניים אחייחשים

על הכניסה הוא אמר כך כדי לזכות בנ"ח כמו"כ מי"ש אם יבוא להזמינו אם לא. והיו להזמינו על בית עבדכם לזמנו. ואמו ואינו ואמ"כ נקר הכתוב והתו רגליכם הוא הכתוב מלמד גמות לכך האלכתם אמשי לכנל כמודע. ותו והכתוב והלכתם אלם ירגיזו. לו יאמר אם היתם להזמינו ממש לא הייתי יכול עמוד מפני נ"ח. כי גם בכניסתי בבית היה מצוה להתכנס לתכם לך בלכתכם בדרך עד ביתי הייתי צריך אני לו שלוחי לנכם לתכם לרחוצכם ביתי להזמינכם לך הוא גם לתם אדני מהייתכי לרחוצני דומים לכם בכניסה. ע"כ לא תצטרכו לא למורח מקום ולא להוליך לתכם בדרך כ"א סורו נא וגו' כי בכרתם בעבד פתחורו מפה. הנכם לא בית עבדכם ולא הפנו. ויהו ואתר כך ורחצו רגליכם מהתלבשות הנמצאים והלכתם לדרככם. הוא לדרך המיוחד לכם היא המחויבת. ויתמהו לא כי נרחוב נלין שלא ירגישו בך ושבו כמתמהו שבלי שליחה ומביא ומורח ביתי הלכו אל ביתו. ואתו ויסורו ושובם הלזו שמוכים לי ויבלו אל ביתו. כי כמו רבים מתלמו כתוך ביתו ובעוד עבודו בתילות הבדים לא מירגש עד אחר בעשה לכם מבשה ומעות לפני ויאכלו גם לא אחר האוכל מיד כ"א ערש ישבבו בהוא אחר ברכם המזון ושבתו אחרי אלכם עד פרש ישבבו וגו'. ואלהי לבית לא נאמר נשבו על הבית ולא נכנסו הוך הבית וגם נאמר אמרו לו ביתיהם ולא נכנסו הם להולילם. אך זה מדקדק מומר היה שאנשים שהוא מיוחר ונבוי טרך, אך הוא אמר ידעו כי חוכרים אם. אז במצ"ו (נכא ס"ג) ע"י חפצי שהלכה מביא לבית לשלוח מלה לאחרים שע"כ נעשתה נגיע מלה. ויהו ומעם אחה ל' מעות ומרובה אז ביהו נומעים קול המבים מדברים הוך הבית והיו נגשים אל הפתח שבדיין היה פחוח כי לא נאבר עד שיצא עליהם לוט והדלת כאר אחריו. ובעוד הפתח פחוח פתיבו מעם ולא היו רואים לדם כי המלאכים לא היו מראים להם וע"כ החלה נפשו על הבית. לבל יהי לבו בית ממש מסביב ויקרלו לומו בפתח כי לא היו רואים לומם ואמרו לו היש האנשים כי אים נראים לנו. לכן אתה הביאה לומם הוני ם אליו. ואל תיתת מלהולילם כן נמירך על הכיסוך לומים כמשמעו. כי הנה אין עליך לחמת דבר כי לא קיחתם אתה כ"א שם בלו אליך מעשה ו"ח לאבר נא אליך הלילה ובוסך הלילה לא בהנאה:

ז **ויאמר** כו'. אמר לא יבאר לו דעתכם להרע לומי במוחלתכם לומי אלא להגיחכם לו לקנות לומם על הסכמת הציר לבל יחכל ויעשה שם לומם. שם הוא להרע לי אל לא אתי תרעו לי' סטים. ו' להיותה עתה שמיעת לומי לאבר ושופט. וגם להיותכם אתי בבחינת האבנה אל תרעו. ושם הוא להגיחכם הנה גם לי וגו' והם הוא על דבר שהסכמתם. אלא לא יתמהו כי ע"כ לא נאכול ולא נבהום בלו. רק להיום בגל קורתי בלבד בלו:

ט **ויאמרו** גם וגו'. הנה גם הוא שכך אלתה ושוד ויפשוט בפוע כי אלה לא מבשו עשה לום במלאתו, אך יאמר גם הם תעשה מאתנו לו אלתה אם לא תעשה. כי לא נרצך עוד ואת גם להיות

דיין עליו. וב"ש כי הלא דיין אתה עליו. וכך עושים לאבר ושופט זה אינו בלום כי הוא אחד בז לעור וכבר עשו שכום. ודי לך אשר שפטת היום פעם ושתים אחר היותך גר. עשה שלמו מעבירים מיוך מהדייתם נלא לך מפט ויעצמו אחלה בלום דרך חביבות נבחינת היותו מקיימים לזום שכות מצוה ואמ"כ בלום כלי בחינת חביבות ואתו בהים בלום:

י **וישלחו** כו'. הנה אתר בלומם ד בלום ויבילו הם לום וכו' ואתר שכשלח שברו ים. בחבילו בפתח פתוח נלאו למלא שעתה. ות"ח השתח ולא אמרו הלא ואתו שאמ"כ אז' ויצא לום כו' היה בעם שהשתח שכות לא היו נכנסים. אם כאשו לשים לב היך בהיותם פתח הבית נלאו למלא השתח. וגם כי מצומרו וילאו ימצא כי אחר הלכות מלאתם. וגם אז' השתח בפתח"ם אם"כ שכות השתח היכול. ושוד כי אחר שהיו בשניים לאת בקשו השתח. שדרכם היה לשם לעברות אן ימיכום. לך אשמר יאמר כי בהיותם סומים בהתו לבהות ויצאו למלא השתח הגדול היותר מעניים הוא פתח האחר להמלט על נפשם:

יב **ויאמרו** האנשים כו'. לאו ליהיה לך פה על לומרו ובניך ובנים לא היו ט. וכן אל' אתן והיו בנים ושוד כי הלא לא יבאר מדם כי אתניו לא היה לאנים ניגל ולאת אמר שוד מי לך פה אתן. אך פתח ידעו אם הבר יקרם לו עם נשותיו ביולד כ' בנים אתן. ואז בהאמרו לו שוד מי לך פה לעומר אל האנש אל מי ביוך הון מהניה. כי הלא כוד' מי לך פה הוא ולא בהון. לעומר כי אין לך זולת אלא כי אחיך שבאתן לא לך יהיו כי היו כלא היו כי הוא באת ביא לך פה הוא אתן ובניך ובניתיך לעומר כי אתן בלא בעשו הוא פה וגם בניך ובנותיך. והוא כי הוא עלמו ובניהיו ממנו ומאן יב האתן כי הוא אתן לעלמו. ובנים אן עשן ומולא ובנותיך אן הבאי בעת. כי הוא בעל בשתיו והבנים בניו והבנות בשתיו ועם כל זה אבר לך בעיר הוא אן המקום. אלי יושיל לעו לעומר כי הוא יכלה כי אין בה מועיל. ולא יגה ויבאר אל האנשו כו' ויהי הדבר כ"ב לבם כמו זר בהילו לא חבטו כ"א בסיס הוא אתרון ולא אלמו:

יא **ואבנו** האתר וכו'. הוכה הוא ים' אין בהאבה אהוא למו הלהמים. כי אתר עלתם האתר אהוא פת לאתים היתם לתם אקדתם. ואלו לנים לב אל אל' ההלה אן הבאה בעון הציר. ואמ"כ אומה אן מבאה ולא אתר בעון הציר. ושוד כי אתר בניתת האלאך היתה בשבילו לאת מפתידו ואומר הכתה האלאך יען תבאה. ואם גם לרש"י ז"ל שעומר הכתה הוא אין אל אברהם. עוד אומרו ויחזיקו האנשים בידו וביד אתי באשתו ולא הוציאו אך אומו לבדו באומר ויוציאוהו ויניחוהו ממוץ לעיר. ושוד אתח"כ אל' ויהי כהוציאם אותם יוצא כי יאד הוציאום. ושוד אומר פה אתלת ה' עליו ולא אקדם ילאהו לו קום קח אשתך וגו'. ושוד לאת אקבאד אומו ולא אם הנשים שאומר האלאך על נאפך וגו' אן תאבה. ושוד לאת לא ה' ואהיו כרם הוציאו רה כהוציאם האלה. ושוד אומרו האומה

כה׳ נסיף חיבם וה׳ בראשה . ועוד כי לחר שהשניים היו המחזיקים בידם למה אמ״כ לומר ויאמר המלך ולא נאמר ויאמרו . ועוד לומר ויאמר אליהם הל נא לדעי נלחי מוכן . ועוד לומר הנה נא אלא שבדר מן וגו׳ ואגדל מאדך וגו׳ . כי הלא זה הדבר הוא יח׳ העושה ולא מלאך . כי אין בידו לשלול מבלעדי ה׳ . ועוד לו׳ הנה נשאתי פניך וגו׳ כי אין זה נודל רק לה׳ . ועוד כי לו׳ ויאמר אליהם והמתיכה היה כמדבר עם ה׳ בלבד ועוד לו׳ ואנכי לא אוכל להמלט ההרה פן תדבקני הרעה ואיש רעה תדבקנו שם שלא תדבק בו בעיר . ועוד כי אחר שבאותה המלאך מיכאל לא היתה רק להגילו מה היתה ילחמו הגדולה הזאת : אכנם הן אמת כי מיכאל מלא החסד נא לשלול את לוט כמו שנבריאל מלא הדין הלך להפך את סדום ומחלה נם נבריאל הסניט להיות יחד עם מיכאל בהצלה . ויהד החיש עליו ויאמרו קום קח וגו׳ פן תספה בעון העיר . נם שמעון כך שון לך מיד חבא כי ויחמהמה בקושן לחנה . ועכ״ו ויחזיקו נם לוחו שמלד הדין ולא מלכו כ״ח במלחת ה׳ מדה״ל עליו . ברחם כי ה׳ חפן להגילו . ויוילוחו מחון לעיר עם היותו בלחי כדחי . וקרא להם כך הגיעה בן דוסח שלומרו כמד׳ חזית בלנה להוליך חבן גדולה לירושלים ויקם פועלים ויזיחו ע הקב״ה ה׳ מלחכים בדמות פועלים וכבירים . וח״ל חן יהך בידינו ונשלח לוחו ולח החבן בכרך עין לירושלים שכוונה חלוי שע״י חח ידו שועיל זכותו נם ליפול חת החבן כרגע . ועד״ז יהיה כי עון לוט חה שלח היה לנשים . לח היה טועה היה בדרך עין מרם וחילוח הכוונו . ע״כ עשו כמלחכי ה׳ מיעל שלחתו כיד לוט ויביל חפנו ובנותיו בהעחידות להוליח מלכות בית דוד חתן לנדקנן . ותגבן ויפל נם לוט . ויהו ויחזיקו חלחנים בידו וגו׳ . ויוילוחו נם הוח ממון לעיר. שלח לח הוח לח היה זוכה ויהו ויחזיקו בו׳ ויוילוחו וגו׳ ואחר שלחם חון לעיר ובח להוליחם שכחתן חן העיר דרך כל הככר חבר בחר בו לוט . בעל׳ וירא חת כל ככר הירדן נזכר לו עון חה שעליו בח להתחבר עם חנשי סדום . ומהוסף נם היה עם הלחנון ע״כ כהוניח חותם החוצה שהוח רחוק הרבה . כי ע״כ יש ה״ח בפוף חיבה שהיה במקום ל״ד בראשה . ונם ה׳ בראשה שהוח להולים הפלנה . כמש״ל על נפחולה שים ה״ח בפוף ומ״ד בראשה . שהוח לומר חל חנשבי החחחוה שנשחול . כך ההולה הוח הרבה ממקום שכבר שע״י העח לוט . וידוע שמקום שלחש הוצח בו שם בורה כח מומלה שנעשה נשון . וע״כ הרף ממנו המלחך נבריחל וברחות כך מיכחל נבח להגילו חז ויחמר המלט ולח חנר נפש הנשים . רק על נפשך שלחש חעלח חל חנים חמריך מקום שהחמהמהה ולח חעמיד בכל הככר מקום שע״י חטחלח . רק דרך העברה הרבה המלט בפרי רש״י שילך נמהירות עד מקום שבריהם שיעמיד לך זכותו פן חפשה ע״י ב׳ שוחת חלו חז ויחמר לוט חליהם חל נח . חמר נח עתה עת לדבר חליהם כ״ח חל חדני שחליו השלטון וחליו חמר הנה נח נשח עבדך פן וגו׳ לכחוח לח נהגו נבפרם כי חני חשחתיו לך ונזכו לח חוכל להמלט חל ההר פן כעברי דרך הככר נם

שלח חעמוד בו . פן חדבקך ושלחה בי הרעה הוח טומחת חשמחי שע״י הככר בעברי ומחי . לו שחש חלך עד חברהם לשחכן כי יעזוך ים׳ משני שם משעון והדבקני הרע שעשיתי ומחי . ושוב לי כי הנה נח העיר קרובה מרם עבור הככר . ושיח מלעך שלון נח כ״ב עוטות בשלר שניח חדשה מהשה . חמלטה נח שמה כי טוב לי נח כי הלא מלעך היח שמחי כי נערכה לחי נדול נזכוח . וכשלעך שמה חזקה טוחחי נשחי משל״ב עם חברהם וכזה לוט חיוח חומר לומר שעם שניח שהיח מלעך . לו ויחמר חליו ה׳ הנה נשחי פניך לבלחי הפכי וגו׳ . כי לומר נעם דברי המלחך קבה שלינו בידו ולחבב שהוח כמו שלח״ל (ב״ר פ׳ ס״נ) על פ׳ ויחמר ה׳ לה עמי נויים וגו׳ . שהוח ע״י עם בן נח . שלח דבר לה רק עם נעם ה׳ . כך לומר פה ויחמר חליו הנה נשחי פניך וגו׳ עם דברי ה׳ ע״י המלחך . וכזה לח יקשה סוף הפ׳ כי לח חוכל וגו׳ שהם דברי המלחך לכן חוב לומר נעם רחם הכחוב כך שלח שהוח מפיו יחבדך :

בד **וה׳** המטיר וגו׳ . הנה לו׳ מלח ה׳ מיוחר וגם כל״ל מלחנו כי נכר נזכר ה׳ . לך הנה חמרו רש״ל (בראשית דף ק״ד) כי חין דבר רע יוצח מלמעלה . שלח מחלה יצח מפר וחם״כ נעשה נפרית וחם . ויחכן לפי זה יחמר וה׳ המטיר שהוח מפר ממש וחח״כ נעשה נפרית וחם . ופי׳ מה שחמרתי המטיר שהוח מפר ממש . הוח שלח מלח ה׳ ומה שנחל׳ נפרית וחם . הוח מן השמים ולמטה . לו יחכן מה שלח חמר מחנחו כ״ח מלח ה׳ . לומר חל יעלה על רוחך כי מה שוה הוח וכיח דינו נזרו כי בהכרעת הכ״ד . לך לח כן כי על פי נחיוח שם הרחמים . כי דע חיפה כי נם היה מלח ה׳ . כי לחרונים הרבעים שהשניח מד״ל למה״ד . ולהיות כן חמר מן השמים להורות כי לח נהפך נפרית וחם נחוור למפה מיוחד שלח כי חם נם מן השמים נזלחו המפר מן השמים מפוף נפולה להורות כי יד ה׳ עליהם חזקה . לו יחמר כמ״ש ז״ל פ׳ חין דורשין (חגיגה דף י״ב) כי מכון הוח רקיע שנם חומרות שלג וברד וקיטור וסערה וגו׳ . ונגמרת הקנה כבי בחרן שם שנחמר הללו חת ה׳ השמים וגו׳ . ומשני דוד החפלל והודיעו לחרן . הנה כי בחפלה היו בשמים מקום מלחכי הברית . כי מכון למעלה מחעון חשר נם שם כחוב מלחכים . ונגח לל הטעון חמר וה׳ המטיר וגו׳ . וע״ח ח״כ מה עשו המלחכים שחמרו ויבלהו ה׳ לבחחה ל״ח מלח ה׳ כלומר הנזרה היתה מלחנו ים׳ . לך הסטיל היה מן השמים . הוח מן הרקיע השמי . וזה היה ע״י המלחכים :

בה **ויהפוך** וגו׳ . רלוי להעיר כי הלח יוסבי הערים היחלה נהם הסלעיות ע״י נפרית וחם . ולוח מזכיר׳ חמר הפיכת הערים והכפר . ועוד שם הערים נהפכו מפני יושביהן . הכפר ומחת החדמה מה חמלו . לך הנה נלה הקב״ה יהי׳ כל טובה כעיר הנדחת . כל יהיו מכלם שוס הנלה כל יושבי חבל . והנה חרבעה המה חלקן מיוחדים . (ה) הדומה . (נ) הצוחת . (נ) הנעלי חיים . (ד) כני החדש . שם

כי כלם לקח לבל יחבטו עוד מקן. הלומם ויספוק מה העניה הלל. והעומת ובעלי חיים לחבר שמם אלה העיים נכבר כי כלה מקבה. כי הוא מחיה הבעלי חיים. עליהם אמר ואת כל הכבר. ועל כמי החדש אחר ואת כל יושבי העריס. וע"כ אזכרו כמי החדש אחר העריס וכבכר להזכיר הלרעה בפרטן. ועדיין הי לפסבר עומר אלא יקשיד הוא יה' בעומה. אלא אחי החלמה הבך ה' ממקום שהיה הו. שנם לא יבאו מפה שלמה בחייהם:

בו **ותבנ** לחמו וגו'. יחכן מחומרו מלחריו ולא לחבר מלחריהם שהוא כמד"ח ורחים חם חתוני. והוא כי לחמר וה' שמיר הוא וכ"ל ויהפוך וגו'. כי הפיכה העריס היתה ע"י יה'. וע"כ החזכר אל חבט חבריך וחבט חשבו מלחריו שהוא אל נחיתה החוריים אלא הביאם אלא מקלה לחוריים במחוחר מהן. וזו מלחריו אל ה' האזכר וחהי לציב אלא. והוא כי ג' דבריס היו בסדום. גפריס ואלא ואש שנחמר נפריח ואלה שרפה כל חרלה כמפפכת ה' חת סדום וגו'. אלא שהזכר נפ' וה' המשיר וגו' אלא גפריס ואש ואל אלא. לפי שלא הזכיר רק מה שהי' מן השמים. ועל כנוד לום לא שלטו בשאר גפריס ולש רק אלה הבריאה:

כט **וישכם** וגו'. לאחי לשים לב למה שהזכיר בהשכים אל המקום ההוא. ואש בסופה לומר כי אש רחה ואמה שלא קיפוד החרן. הוא שהיו בני גיזרה כי אש יצא לו מחבר רחה קיפוד החרן. ושהיה מן המקום לחבר עמד שם. ועוד לומרו ויהי בשחת וגו' אש מידע לו עשה לחחי לחבר ביבר כל השלום בכל שרפותיו. ועוד כי מחחלת הסיפר בשבלה מלך לשליט יה' ברחי לחומרו. ועוד לומרו בחשוך כי' מי לא ידע בכל חלש. ונבא אל השער מזכיר מ"ג (ברחים דף ו') כל הקובע מקום לחפלתו אלהי חבראם יהי' נעזרו. שנא' ויבכם חבראם אל המקום אשר עמד שם וגו'. הנה למדנו מדבריהם כי השכמה זו היתה להחפלל. גם כתיב נבא אל אי' לח מי ה'. כי יהוא כי שני ה' חילה שם. וכן בחר' ויהי בשחת חלהים ויזכור חלהים וגו'. מה ענין הזכירו שמו יח' זה בשחר אלא לומר לך שבשחר חלהים. לך יחכן כי ברחות חבראם כי מה שהשכים בחחר חלהים. והנה בחפלתו כלל שני דבריס. (ח) להגיל חת השריס. (כ) שגם חם יעשה בהם משפט לא ינקו הצדיקים חבר הרוב. כשחמרו חלילה לך להמית צדיק עם רשע. והנה על שני לא שחה לו חלא ית'. על כי לא נמלחו עשרה צדיקים. לך כל' שחה לו וכללו הדבר הוא שיגיל שם. ובנקר השכים שב להשכיל על שם והעשם שהולך נכך הוא כי המקום לחבר עמד שם הוא לח שני ה' הוא מדח רחמים. ושם בן בנחו לוט על השועל מקובב מדה"ד עד שלח מיחה. ויבקף ויגל כי שנה שלח קיפוד החרן וכו'. ולא ידע כי מדה"ד החכימה כי מאז שלח חלף זכיות לבבראם, ואז ויסי

בשחת חלשים הוא מדה"ד לח ערי הבבר לשבר מחיה כי' ידע שבראם כי' ע ליעועם מאז כי ויזכור חלהים חת מדה"ד לח שבראם ולא הביא חל לוט מבד עלמו. עד היות רחוי ליעזות על דבר כי ויחטל מד סדום. עם היות כי ושבי סדום רעים וחטחים. וחש בהסך לח העריס לשבר יחב בהן לוט. כי לא לקח בכלל העריס. עם היות רחוי על ביחב בהן עם רעים וחטחים ' חו יהי' כי בחמור לבבראם חולי ימלחון עם עשרה כי על סדום כי חחב בעם עם בני ביתו יהי' ' לזדיקים וכחומר ית' לא לחמית בעבור העשרה. בהפוך עם כי' ק שיהו בסדום עשרה והגיל עם לחו ובהפוך על פני סדום ורחה קיפוד וגו' לחמר עם קן לא היו בסדום עשרה חו בחפלתו על לוט. וביחוד הכחוב ויבכם וגו' להחפלל. ולמה סומך לבך. חלא הוא כי הבקוף על פני סדום וגו' וירח וכהם עלה וגו'. ע"כ ביחה החפלה על כל יסבה בכלל העיר. וגח ידע כי בבר חמו בהי' בשחת חלשים וגו' ויחלח וגו' בזכות חבראם. ולומר אי להיות בהפוך עם העריס ביחב בהן לוט כי לא ה' עשרה לזדיקים בעיר. חולרכה הפלה כל יבחל בחוב: ל **ויעל** לוט וגו'. קבה שבל"ל ויבט בשרה.

וידוע שהן הוא ובפי בעזרו. לך לפסבר בח לחורות שהחחבא בגישות. כי בבפיו במקום משובחם היו יחד בחי בעזרו שמו. לך בלחבר היו בשרה מקום ייחוד. פירש מהן ויחב הוא וגו'. בלא יפי' ייחוד עפמו עמו. ושחי בעזרו לגד הבר. בלא יפי' ייחוד נמוד. עם היות שהבעות בעחיו ולא פי' ערוך דבר:

לא **ותאמר** הבכירה וגו'. חומר חביו זקן חין לו עמן. שלפ הוא בפיט רחוי להוליד. ע"כ לך לחמר ונחיה מהביו זרע. לך לחמרה. חם לחמר חיש חין בחרן לבא וכו' ולא לחמר חביו זקן. הלא חעשה לחמיחי חולי לא יהיה לפה הכר. ובלחיה שעשה נחמר לו שיחכר. ע"כ לחמרה כ' דבריס. (ה) חביו זקן. (כ) ונחיה חין בחרן וכו'. חם שחמרתי חביו זקן וכו'. לכן לבא הבקה כי' שלא יפי' ט בעז אי בעיני בחרבה לפבקיחו יין. כי נחמר שלהחזיקו כי זקן הוא חלו חחיים. ומה גם לחמר נער וכלפול. ועל חם שחמרתי ונחיה חין בחרן וכו' חמרה ובעבור עשו ולא לחיבם מבגל. כי לא נח מיד רק ונחיה מחביו זרע מלילות זרע. ודי לנו ולא יוסף בזה לדפחנו. חו יחמר חל חחמרי חולי לא נהעבר ונעשה נגלה לבלחי חועיל. לזה חמרה ונחיה חין בחרן וכו' ועי"ז עשיחם על כוונה זו של קיום פפולם. ודפי בללים ונחיה מחביו זרע: והנח לפי חם שבראה בחבטו שלא פח בני חדם שלא הן ונחיכין בפולם. רחוי לשים לב למה פעו בשרפה ולא חמרו לחניכין נחיה חפך זרע. כי חין זולתך לקיים הפולם ע"י והוא יעפה. לך לפסבר שהם כח יחמרו יקח חחת מהן ולא חעבה המיפה על יד הבניה. וח"ל לכח נבקה וגו' וע"י בן ובחיה. כלומר: בניהו מחביהו זרע ולא לחת בלבד. ולמפ"ל (כ"ר פ' נ"ה) כי חין לפפה מחעברת מביחה הבכורה חלא פחולי ו עדוקן לחון. שהוחל שהוליחו בידקד בפולין הקדה עדוקן שלא נבמולה. ביה יחמר ונחיה וגו', נפפה בידון שנחיה

מלכיו זרע. עיין ע"י הכתוב בחולין תהלה:

לג ורשכן וכו'. לומר גם לה הוא. ובלעיל נמ' בגיל' הואיל. גם זה כניס לב חל לומר ושמקטן הסר ה"ת בכוף התיבה כמ' ובמי'. ויהיו כי כ' נשמות סיו עתידים לצאת מכין שהשנים ע"י כ' סיטיטרים. בחי"ת (שם) על ומחיה מלעיט זרע. ע"כ בגילה קרשנוסה נהשלב ב' הה"ן ונרמזו כ' נשמות שהיו נעלמות. כי ה"ת רמז על הנקבה לשכפי שלמת. אך בגילה השנים שכבר נהשנברה הת'. וסיכן בלור ה"ת לא הכתו ב"ת ה"ת על ושמקטן ולא על שכוש. עוד יכון כי בשכיל' בילה ממנה רוש. נלמד סיה ברמזה תורה עליה. כי הוא שלש י"ב כמו רוש במספר קטן. ובלעיל נלמד שכוש. שעולה עם המרכב שחיות כ"ת. כנשמה בשפר קטן. וכן בחולדות שכבירם קלת' בן היולת ממנה שחיה שעולה במספר קטן עם שחיה י"ד במספר דוד היולת מרות. והלעיל' קרלה לה הבן היולת ממנה בן עמי. שעולה במספר קטן עם שחיות כ"ד. במספר רחבעם היולת מעשה עם שחיה. אך שחורש לא קרלהו רק עמון. שבלי שחיות כשם רק עם בלעות שהיה שעולה במספר רחבעם. וגם שנו נרמז לשו עם היכא נעשה: ובאשר השלינו ר"ל (שם) בחכמת שבכיל' שכיונה לשולת משה ממלך שביחה. שלמרה שורש זרע העמיד לצאת מפקום שלר נחיה שלבינו. שלחשוב נרמז שלר' ונחיה ולא לשרה ל' שולדה שו הזרעה. שבל דוד מלך ישרלל מי וקיים שהוא משיחה ביושה. ושעליו נאמר (שכלים כ"ם) חיים בשל ממך נחת ט. וגם מלת זרע כד"ת (שם י"ח) וששם השר נמשיחו לדוד ולזרעו. וכן פשוט זרע לדם וכו'. ע"כ שחשבון שהיו עשרה דות שהיהם לדקה ושלשה שעשה. וכן בכיל' בשפר קטן שלש דות. שע"ם שבניותה דות כשבנו שגם נשמה היו בעוברם. ושפלשותה יש פעם. לל שם שחזרה לעות שת שחיחה בגילה השני. ולשון הן שכבתי עים וגו'. ושומר ב' בעית ונחיה שלבינו זרע. לומר שהבי כל הכוונו לשיכם כיחה. כי הן בהות בשחיות ה"ן שחין נהן בן זוג היו לי לדבר. וכשוני שולו שכבו וגו'. כי כשוני כשוך לין שכוש רק שוחים שלבינו זרע. שכוש תיכו הזרע וכו' שהוא לשם שמים. ולזה שכוני גם הוא:

לו ותדרין שהי נשוא וגו'. שהם שרי"ל (שם) שרשו נקודם על ונקומם. הוא כי נקומם ידע בשקיון. ושוד לומרו כי לום שחחלש נשלשה לנשוחיו. וע"כ לשפר יאמר ושכרין שהי נשוא לום שלשיון יגל הדבר. וע"כ שחשוב שלכיות שוום נעשיו לעמים ולא כן הוא. לשם זה כיים על היכר שקבות לנה נקבל ולא הזכרים. וגם שלקן נשלשות ניש דוד ע"י נקוטם ולא ע"י זכר:

כ ב ויאמר שברשם וגו'. שלה כשו אי נשבב. ישוב לי שחיותי סיו. ולא שם שן יקרע כשבר קרה לו עם שרעה. ולשם שכך על הגם. ולשי כל נשחה שהרחיק ניסא. ושוד נשלשר שבימלך שהי גם לדיק ההכוז. שלן דבר שניש דני. וכן שם שרשה הגם. ושוד שי כניד לו שיסרגם נהיותו לדיק.

למרה מחי היא. לך הוא כי הוגד לו כי היא היתה מומרת בניהם לשוחלים ממנה אחי הוא. לך לו לא לחברה. כ"ל שלדבקה היתה מומרת אחם לאברהם כמדובר. ולא שום לה. ומישור כל, והיא גם כאומרת לי שהיתה אחם לאברהם. גם היא למרה לשולחי אחי הוא. וזה נגע על הענין. והיא כי ע"כ ג"ל הוא יח' לך אם על כאחה גם שהשיבה במאמרי. והוא על כי לא חם לדבריה והיא בעולם בעל במאמרה. והוא ע"י עשר כל רחם המאור למעה. הוא שהיתם נקביים לאבי יתושו גם ולבל חגע בה יד לחיתלך לפילו בשלשה. למר הגר אם שלא החקיים לפילו שעה ג'. רק טרם חכשל המוח מיד. וז"ח לך אם על לאבר לקחה. וע"י כן לחיתלך לא קרא לזיא לפי' שום קריבת נגיעה. ובכיוש שכל בני ביתו מזכר עד נקבה נכחתו נקביהם לשוח על שלא מיתו למר הגוי גם וגו'. לומר הגה ד' היו בפעולה זו. (ה) שאברהם שהיה שכה למשוב שלקחתה בשעור לחיותי היא. (ב) כי היא גם היא כי לשוחלים שרם הלקח למרה אחי הוא. (נ) המון כל עם סעיד עם כל בני ביתו שלא מיתו. שלא שתו על לבם כי מדלתה מדבר בן יהבגותו על דבר חם"ו למר לחותי היא. (ד) המלך עלמו שלקחה. למר לחיתלך שרה אחי הוא לי לחם כלל. ואם לחכשבני עכ"ז לחם ותעניני על שלא חשמתי כי מירחה למר לחותי היא. הלא ע"כ למה עכשה בלבב לא בני ביתו. גם שם השם הגלתי מותי שרה להעניש. וגם שם שאברהם עלמו מכ"ש. כי הוא כי עיקר הכבה. וז"ח לפי מה שלמרת לך שם. ישאר בגם שם שלא חשמתי ומו וגם לדיק הוא שאברהם המשובשם לגדיק שכרוב. שהוא כי העיקר וביאה הגם על ברה. ומלה כלל שלשה הגוי ושרה ואברהם נחומרו הגוי גם לדיק. ועל הלדיק הזכר למר שלא הוא למר לי אחותי היא. וזה לא למר שלא שאברהם למר לי כי שלא הוא. שהוזר של הלדיק הנזכר והיא שלמרה לי חשם שאברהם הכבי. שלא גם היא למרה שלא אחי הוא. כי גם שלי לא למרה שלא לזולתי למרה כמו שכשבו שלא למר למרה לי. ולמה לחשבה עיקר מחזרתה בשוכן כי בחם לבבי עשיתי. שו יאמר הגה לגוי שאברהם מיבראל שמחשב' דעה שלרשה למשבה. שכל שחשבה בשעות הלם על כי גוי שבבי שברגני. וזכו הגוי גם לדיק שכרוב ושלא בחם לבבי עשיתי כי למר לחותי וגו'. ואין לומר כי מירחתה בן שהרוב שם בשלה לקחתה שמרה כן כי שלא גם כפי היו נקיות שבשוך דם וזכו ובקיון לפי עשיתי זאת. ושביה לו הוא יח' עלה על דותך שבעלם ממני הם לבבך שבחשב'. גם שבבי ידעתי כי בחם לבבך עשית זאת וע"כ ואחשך גם שבבי חוכך. ואם בשמרם שחשבחיך שן החשת לא שבבב עמה כי זה בשבילה עשיתי. כי לא יוחל שבם שרשב על נדל לדיק'. לך הוא שבבי לי שהוא שלם היית בוטל היית הוסת לו ובעולה. לך לבי הבשחיך גם שהשית לי לבדי שהוא כי ע"כ לא לחתיך לנגוע שליה שלילו שלילום נגוע שליה. שהיה השת לי לבדי שברשר רע וזרע לנשלה. וזה שאבר למרו בלו' שהשו בוש"י ולא בשל"ף והוא כי ו' פועה שבה נמלת שוקף על הש'

שבחיה שלחיה לביום שהקומה ה"ל. לרחיה כי מיבנו יבכ' לנגוע שליה שפי' בחלבשוחו שבשם ה'. ושהה הבשב וגו' והיה שחל"ב גם שיסוב שח"כ ימות בעיבר כמדובר על דבר שדה. ומרם לו' יבכ' ויהפלל בשדך והיה. הב בן יחמר לבימלך לך יהפלל עלי והוא לחשם לו: שמחי לח לשמו לפי' לחשבה ופפלה לו כי כבן הוא. מלז נמלת לפני מלכי נדק. ולך למרת הבב לשם היא לחיה לשמו. הרי לחיה לשמו. ע"כ הקדים ולמר כי נביא הוא. ולא יבגר ממנו שלא נגעה בה. וזה ויהפלל וגו' ויחיה. גם שהביא לם לא לך יהפלל עליך כלו' למעלה הך חם על לבר לקחה. ולא למר ש"כ חם חושיב בהבה. הלא הוא כ"ל לילך מפיבה. חוא חהוא חיחה כפלה בעה"ן

ובעה"ב:

ט **וייקרא** וגו'. למר לא יחמע לו יהבב לי להעדר כבוד ולכפה דבר זה ולא לעון לו יהבב לעון לם הוא לחלוק לרחשון מה עשית לנו. כלו' לא עשית ולא נגו כי לחי דומה למרה הבשלרת לשלשה שלבב לחים. ושם לחלוקה הב' חה לחלחי לך. בע"כ הבחם עלי הפלה גדולה כי לא לחבחי לך דבר. בחהחיו לבלם לי גמול זה. ושם לא הבשלח לך שלא לחה הפלה לי. ואלי נשלר לשלם לך גמול רשה זו חם לעשה לך ביחי' גמול חחייחם לל רעקך כי הלא דברים לחבר לא יעבו כשם עשית עמדי. כי הלם לחעשה שלא בחלבין הקה לח שמחי כלבר עשית לי ביחיה כיולה בחה עשיתם לי לחו חעשים לבר לא יעבו וגו'. והגה עד כה היה דבר חלוקה והיה גרלשה בכוונם עליו והוא לא כן גלמוה כ"ל לשיסו שיהפלל בעדו ע"כ לדבר דלך חיבה ופיום עשה לחיירה בשני עלמה לאמר לו חה רלוח וגו' טמר ודאי כי לא לבעשה כיוונת הלילה ולא על חנם בביח. לך לין שחלחי רק שחודיעני חה היה הדבר שרלוח כי עשיתו וגו'. ובכלל מלמרו כין לם עשים לבל יכרונך על דבר לשבך חה רלוח לשם עשית זה לו כיולה לו לעולבך ולא לשיב לו כי לחרחי רק לין ירלח חלהים במקום הזה. כלו' לא חוכך הבדחי ב"ח שלחרחי רק לין ירלח במקום הזה וגו' והוא כי רק הוא מיבש. כלו' בכללות במקום לין ירלח חלהים כ"ל בך שה מיבש הרק. וירלחי לן יבבנוני כלומר המון העם ולא להה ובש לא שקדתי כי וגם לחמם וגו'. וב"ם ח"ב לשפה למה לא שלמת לעבד במקום לחר ביחי' ירלח חלהים במקום הזה. ועוד שלם לחרם לחותי היא. למה היה לא לשבה על עלמה. שלא יעמוחו בשומרם לחי שלא. על הש' לחר ויהי כלשבר השעו לותי חלהים בהוליחי הוא יח' מבית לבי ולא לחר לי נשיכון כ"ח על לחבן לשבר לרלחן ויהיתי כשועה ממקום למקום בשקומות זרים בלחי נזכרים לז דרך כלל לחרחי לה זה חשרך לשם מעבי עמדי של כל המקום לשבר נבא וגו'. נמלא שלא על מקום זה בלבד יהלחי ולחרחי בלין ירלח חלהים. כ"ח בכל מקום לשבר נבא וח"ב על כל המקומות הוא כך ולין הייתי סולך של מקום לחר. ובכלל הדבר כיון שלא שלשם זרה שבם היה לחרם לחי הוא כי הלא חנוה

ועומדה היסה:

י **ויאבור** לבימלך וגו'. של מילא בירבנוי ל כי לחבין

מצרך כי הנה תרבי לפניך בשוב בעינין שב . כי אתי בשום כי להי' שומר לרחבך ולברה לחמר כלי מם כברותם לשמוע לקול חיכך לומר אתי הוא כי הוא הבוחן ואת הפשטים כעודך מה שהבוחן הוא כי הוא נתתי לנף כסף לאחיך כלי' שעל חומרך כי אחיך הוא הבוחן כי אתם היו לו להשיעל לך הוא הוא לך לנוסה לכסים עוים לכל אשר אחך כי לא יהיו לך עוים לרחות לכל ה.מלחים אשר אתך וכ"ם בפני זרים שלח בחירוך מהכוסה כי אתה' בעוינים למקולקלת ואין זה לך רק על שתוש נקוני לומר אתי הוא ויש לך להחזיק טובה לקונך אתי' מכשולך זה אתי כי נחבאתי בעוינו יש' לבבר כי שלח אחתם כי אם הי' זולתי הי' הוא יש' מניחו בבחירתו ומקולקל וחנו ואם כל ומכתה כלי' בניסה בחדש אם ה' לך עוין זה עם כל . הוא עם כל כללות בני אדם טוכהם ומקולקלי מוכחת ומוסר כל יקרך עוד כדבר הזה לומר אתי הוא כי לא יקרך חמיד עם כיולא כי . לו יאמר על תאמרי כי אכמתי בלבבך שלא נלבד יעשה לך גם כאומר אתי הוא . כ"ם אדברכה תזתי בכל טוב עשר וככסים לאחר בפרשה וכו , כי תינו כבודך איקחוך ויהי' לבוא כי הנה אם יש לך כסות עוים לבתי אכים בך בעין היוכך מקולקלת הוא לכל אחר אתך כי אכירים נדקתך ושמוך : אך ואם כל אהוה עם אחר הפתון לא כן ויבינו בך בעין הלפה ע"ם ומוכחת שלא יקרך עוד כזה :

יח **כי** עלה וגו' . פירש לו טוהם זה ולא נגעים כבדעה יהיה כי פיקה עתידה לנדת מאכירים למועד אחר דבר אחר אחם אלהים , ואי' בזמן יוכלו לילי הדור לו' כי מאינילך נתעברה . ע"ם עלה ה' כל רח' ויהוה כל נקביהם למען ילמדו אם אחותים נפשותם על המעשה ההוא אין שרה אם' אגר רחמה נפקחה רחמה לנדת ממנו , וזהו שממך כי אלה וגו' וס' שקד לא שרה וגו' כי נזה יוכר כי ס' שקד ולא שעשה ניסא לשקרי כי ק"ו הוא בזכר :

בא א וה' שקד וגו' . לשוי לשים לב אל ההעדות בהשוחים להעיר . (ח) וה' הוא בעינין כלל שבידעו לרש"ל בכל מקום שנאמר וס' הוא ובית דיו . יקשה כי הלא תרש"ל על פסוק ס' נתן וס' נקח . אלך בשהוא פועל דין הינו מוכל עלה בשהוא מהן מתנה הינו אחן עד שתתיישן עם שרי . אבל שקד"ם בשהוא מעיב הינו עיפה כ"ד להמלך בו אך בשהוא מלקה לו אחלך בבית דיו . וחש"ה ס' נתן אך שקולקה וס' הוא ובית דיו נאמו וזהו וה' נקח . ולפ"ז קשה כי שלח אין השבה כאמצ גדולה מזו כי ס' שקד לשרה . וירלה כי אחלך בבית דיו נאמור וה' . (כ) נאמ כשל שקד וגו' . ויעש וגו' . ולאחם נפקם בפקיד' ואלו בעפיה ונפקם בחמיכה ויצל בדבור . (נ) תומרו והחר וגו' כן לזקניו מי לא ידע כי לזקניו הינ . ועוד שסי' לחוי שיאמר לזקניהם . (ד) תומרו למועד וגו' מה ענין זה להודיעו זה . אחם היה עולם על לב יעביר למועד אחר דבר אחר אחם . (ה) בתומרו אחם שם בנו הנולד לו וגו' כי תומרו הפלד לו ותומרו אחר ילדה לו שרה מיותר . (ו) כי אחרי מאמרו וימל אברהם וגו' כן שכתוב ימים מיותר ואברהם בן מאת שנה בהולד

לו וגו' . ומאחרתי סי' איך היה יודע זמן הלידה אל המיל' שהיה לשאתם ימים אחרי כן . (ז) תומרו ואחמר שרה לאחק וגו' אם הכוונה היא שעל"ה אחק' יאחק כי רחמי לאחר שרה יאחר כי אחר שם קרלו יאחק וגם ליהם הקריאה אליה כלשון בלא שכלה שם לכניה על הנוצ אליה . (ח) לומרו ואחמר שרה שמע אלהים כל היום הזכר יולחי נשמים . (ט) לומרו מי ימלל וגו' , שהם הוא ל' דבור מה זו אחיסה על אברהם מעל עלמה . הלא הלים ח יהו מזקן כאחמרם ז"ל . (י) כי מן הראוי יאחר מי מלל לי"ב רהם כי ילדתי בניס . לך עוין הנקח בניס היו משעין . (י ח) למה עשתה עיקר הנס מהנוצ אל אברהם ולא מהנוצ אליה . ואם נם כי עקרה וזקנה היתה . ואפילו עקר מסכין לא הי' לה : אמנם שהה לאחר הענינו בפ' לאחון לפי פשוטו מפורש"י על ס' מה כח להוסיף . יאחר עשוד ואחבוון נפלאות על כי בשם שם נר רחם היולד' שאת רחם הענקרה וזהו כי עלר עלר ה' בעד עלרחם ליהת לאכימלך וגו' . וס' הזכר כ עלינו בקד שה שרה וגו' , או יאחר מדע לשה כי' בעלר עלר ה' בעד כל רחם ליהת לאכימלך . ולא היה שיהם לאחר לפודיע כי וה' פקד אח שרה כאשר ס אמר שהוא מאכימלך ולא מאכימלך כי יאחרו אם על שלקח אח שרה כעלר כל רחם ליהת לאכימלך . ואיך להעשבר ממנו בפשה רחמה . ובאמ שהעדינו בהראשה הבר מאחרם ז"ל על ה' נתן וה' לקח . כי לפסיב אינו שאלך בכיס דינו יאחר ע"י מאחר פסיקחה על פסוק וה' נתן קולו לפני מילו שאחרי וה' נתן קולו בהחת הענה . כי רב מאד מחכוונלו יברחל וכו' . כי שם בחבנו מאין לרח"ל שעל ר"ה יהיה כך הוא מאומר וה' . שהוא ובית דינו כי מיהו ומ"ש הוא ובית דינו יאמר סיי אומר זה ר"ה . ואת כי כלל הוא בידינו כי כל מקום שנאמר וה' הוא ובית דינו יאמר בדרך האזכר ויהיינב בי אחר הענינו ז"ל . כי כדי לפסיב אין הקב"ה שלך בבית דינו . אנת' ס' נתן ואנת כאמר ז"ל (ב"ם דף י') בר"ה נפקדה שרה וכו' . הנה יזוע כי יום מיוחד לפיום הוא יום ו"ד יאחר הוא ר"ה , ואיה יאמר וה' לנומר בפיום הוא ובית דינו יאמר שהוא בר"ה שקד אח שרה . אך אפשר לא הוצרך אל הב"ד . כי אם ויעש ס' לבדו בחאר דבר אלו בני ב"ד . או יאמר עמין שנאמרם ז"ל שאכימלך הלדיקים שנאפשים מדת הדין לפדת הרשעים . שנאמר בריוצ רחם מזבור . ויזכור לשלים אח נח . ואלו לאם לרשעים שנאפשים מדת רחמים לאמ"ד . ויאמר ס' לאמה אח אחדם . ועד"ז יאמר שם . כי לרשעים שם לאכימלך ובימו . הפכו הרחמים לדין . כי עלר עלר ס' הוא אד"ר בעד כל רחם ליהת לאכימלך . אך לצדיקים כאברהם ושרה וה' ובית דינו שקד אח שרה וכו' כי הדין נם הוא נאפשר לו לרחמים ולא ג"כ עלאה אחוכח שקולי שהקשינו . אין הולך החלכה כב"ד לפסיב . הנה אין הכוונ שנאולך כ"ד כ"ם שנם כב"ד אי' לה לעזר ולאושיל ושאפר לרחמי' ום"ח במה נדע כי הדין נאפשר לאיכה . ונם שנאדה על מדת הרחמים . אבלי שיתפשך נם הוא לרחמים . ע"כ דקדק בלשונו ואמר . כאשר אמר הוא כי בני מ' שנה היה שרה בשהת לידת

יצחק לאברהם. מ' לאחר המלו ומז נאמר וילמד מלאכים ברית הפרוץ וגו' וגם מהמי מסגה לך בן וגו'. ולומר ויאמר אל יש ג"כ אל ברית אפתך. ולמ' בפס ס' היה דבר כ' אל אברהם וגו' לא יירבך זה כ"ח אבר יצא מעניך. והנה בכאה' לו ע"י בם מלכים בהוא מדב"ד. מ' ל' למיל' בהוא ל' הגב. כלו' וילמד מלאים וגו' וגם נתתי ממני לך בן. וכלו' ויאמר אלהי אברהם בתפתך יהודה וגו'. ומין זה כ"ח שפדין נהפך לרחמים. וז"ח וה' בהוא וגיח דיו בקד הם ברה. ולא שהודה אל בחיים הרחמים. כ"ח בתפתך לו לרחמים כי הלא הוא כתבר למר כי אז פהלכים לח אל' דבור אמר כ"ח אל' למירם בתורת הגב. ושוד כי ויעש ה' לאברה כאבר דבר. והוא בתומרו והגה דבר ה' וגו' לא יירבך זה וגו' בחיים בם ס' בלבון דבור. וכוא בהזכיר מלמבה ז"ל בבב"ר (פ' מ"ד) על אמרלה בחיים. וז"ל כיה דבר כ' אל אברם בחזה ר' לשוטת נבואה מון שפשה דבור אמירה וכו' לויכו בקה בבכול ר' אלעזר אמר חזון וגו' ר' יוחנן אמר דבור וכו' גדול כתו של אברהם שנדבר עמו בדביר ובחזון. בעל' כיה דבר ה' אל אברם בחזה וגו' ב"ב. ולהלו לפיט לב מה זו אמרו בחזה לו קודני כשול בנבואתו. לף יאמר כי גם כ' כתוב אל רוגז ודין נהלחדו לייעדו ישיבי פונב וברכב לאבי מנן לך בכרך וכו' ונבך לאבר יצא ממניך הוא יירבך. ומין כח גדול מזה. שהין נרוך ט' שבדין וכרוגז יזה בשוכתו. כ"ח בגם כח הדין והרוגז יתבטלו. ומל זה לאמר ויעש ה' לאברה כאבר דבר. ר"ל ויעש הוא מדה רחמיט. לאברה בלבד נר"י קודי הדבור ודין. כמה נדרשה פוטה ובפוטה הזהב. כי דבר הוא. הוא הולחה היכה מדב"ד תלוי. והוא הגלגל בפהוב במדובר ובכוונם שכתוב כי גם בשם לח נזכרה ברה. כ"ח שיהן בן לאברהם. עבה ה' לאברה ולח מלבה לחתם כלאבר דבר. שוד יהבן בכל כללות שכתובים. והוא כי לבסיר לזה שפיטים מבני אדם. ולאהובת השבתהו ית' כי היא לאמר ויעש בח המלחים לבל יהרהר אדם על ה' תיבה חלילה. הוא כי הוא בעצין שם כיה מקום להקבות ולדבר ולומר. לו לאברהר גבד ה' ועבד מאיתו. הלא הוא כי ירחה כהוחה. כי חיתה ברה עם לאברהם מילדות, עד מהרי זקנתו ולח הרחה. ואחרי שבח' לילה ת' בניט לחבימלך. הרה וילדה מי יספור מחסום מפי דוברי שקר. ג' כי מהבימלך נחפברה ברה. והוח רעה תולה מובחת עד כתוב ה' אבר דבר ובם נתתי ממנה לך בן מהל ברה לפתך יולדת לך בן. וכדאי בזיון וקלף נגד לאברהם. ואחל מהיות לברה תורה וממקר. כ"ח קיים קלון על כבידה ע"כ להקן הדבר בח כתלהים בכתובים תלו. ואת כי שפיט הוה המלחות אבר עמם. להכיר מלב רשעי בם המלן כי מבהימלך נפעברה ברה. והוא בהזכיר מלמר רז"ל (ב"ר פ' נ"ג) כי ברבה החיל' הוא ית' לנפרוחים ויעבבה כיום חדבה. ומזרה לה ובחה. כי ע"כ לח נתן לאברהם בם להם לפני מלחמי עניון. בפיותם בתוכלי בולחנו כי טיבם' חדה שדנה בפה הפיטם. ובלה על העניין בכלהוב. לאבר וס' פקד לח ברה ולח מבהימלך חלילה ובחה בניני הכל כ' מופלים. (ה) פיום כאבר

חמר שהוא לחועד הזה בעת הזה ולברה בן. (ב) כי ויעש ה' לשרה כאשר דבר. כי עשה בה שפיה מפה כי מזרה לעשותה כשש' בניט הדבה בניני כל היוצה. ושם לח לבוליד מלאברהם לח פיט הוא יח' שפה פלח. דלח בעיד קל"ח ניפח לאקרי. ומי וכדר מברם בשומרו ומבר ומלד לאברהם וגו'. כלומר הוה לך כ' מיפים כי ושהר ומלד ברה לאברהם כלומר ולח לאבימלך. ויחיל כאשר דבר ה'. ועשה ה' לשרה כאשר דבר. פירושו כי ילדה בן לאזניו. כלומר כי היה לאזניו בל לאברהם. ולא לאזניה בל ברה כי הלא מהחזה בל פילדות כי נאבה בה שפיה מדבה ומה שלאבר כאשר אהוה פלות כאשר. הוא לאומר שבר דבר וגו' ואת פלות דשפת היה. נשללו שני בכתובים כאני והדר מכתב. והן שלח דברי ברה בשימרה מי ימלל וגו'. שלח בשפה שיקר מלות שבחות יותר מלות כשובד. כי הלא בשפה שיקר הנגש. לף לפי דרכו יפבר בל פיפיו כי שמרה מי מלל ודבר. כדובר וממלל בשוש תוכך. כי לאברה ולח לאבימלך בניקר בנים ברה. לוח ומוכח לבימי בכל הוא מה שילדתי בן הוא לזקניו ולח לזקניו. כ"ח בחזרתי לאברהם גלוי לבל. והוא כי ברה ב' לאיות ברה. מ' חזרתה בל הנפלות. ג' היה ביום מועד. והנה מיפם סיוחר הוסף. ילפה בחזרה בל בחשובה שהוא דבר ניכר בהוא. כי בל הבנים כי' פקשק מה. ע"כ שמרה מי מבני האזוחות הוא לאבר מלל ואחר בחיפה חוקר שהוא לאברהם. בלא היה בחיפה מרה ולח הקשה בחומי שמדובר. ואחזור בל בכתובים הקדמים:

ויקרא ט'. לבח בל בביאור נזכירה מלאבר ר"ל (שם) בל ס' זה. ח"ל ל"ר יצחק חפציף ר' בעברה בנגד עברת הדברות ל' הבעיט ולפי ברה הבח ל' בהה מלד. ה' בנגד המילה בניהל' לח' וכו'. ק' מחה בלבן ק' שהה ע"כ. ולהלו לפיט לב אחם פה שיח שפה המקרא. הנה"ק כך ע"ה כ' שלאמר לו ברה לאחר יולדת לך בן וקראת לת שמו יצחק. ויפי מה בניהל אברהם בל ברו ויצחק. לו בל מה שלאחר ברה ולך לדרום ניפמרילום. לף רלה כ"ח היה בל לחק לאברהם יקראלו בל' עבר. ולא יצחק ל' עתיד ולפי בל לחוק ברה. קשה ה' כי לאחר שהוא יהבתך שקניד בליט כי לאבר לא בוא עשהה כלומר למה זה לחקה ברה וגו'. ולחן יקרא לח שם הלדי ק. בוא פיהי' הוא לא לזכיר שון. ושוד כי הוא ל' זכר. ושוד שהוא ל' עשד. וכיה בוא פמיפים. ברם יקרא לחניו לוחו יצחק. ע"כ דרך לחוקיות ובל הבל הוא כי הוקשה לו לבעל המחבר בכתובים בל לאבר הבתב. (ה) לומרו לח שם בע בשלר ל' שהוא מיחבר. כי מי לא ידע שנולד לו (ב) לאמרו לאבר ילדה ל' ברה בגם זה לבלי טרך בלל (ג) שבקדיש לספר מה שנל לוחו לח' יפים קודם לניפור בן בפה בנים כי לאברהם בעת לידתו (ד) מה טרך לבודיענו שהיה לאברהם בן ק' שנים בשולד לו שם יצחק. ע"כ ס' כי הבתובים מבהיבים לשה נקרא יצחק. בשם בל לאבר בל לוחו לאברהם בהמשך. שהוא י' עשרת הדברות ל' בל שם לאברהם ק'. והוא כי הבן לאבר יקרא לו שם לאברהם שלא יצחק.

ולפי זה רק על דבר שעתיד לקבל בעברת הדברות. מפ"ל שמעלה. והרי הוא כתוב גם על עבירה דהכרסם כ"ש ילפק. וע"כ על זה הוא רמז הי"ד שפיש על עברת הדברות. פע"כ זה הוא מצד שהיא יהיותם לנטלה לו בלבד. חם ויקרא לה שם נמו הטלה לו. כלומר שזה הוא המיוחד לו. שפיש על שהוא הרחוי לקבל עברת הדברות. ועל כל למד תמ"ר ילדה לו שרח וגו' שהיתה בת ל' שנה. ועל שהי"ח למד תמ' ויתל מכרכם בן ק' שנה וגו' בן שמונה ימים. ועל כך למד ומכרם בן ק' שנה וגו'. הנה כי ע"פ דבריו הלו. יבואו הכתובים על נכון לפי על מקומו ומבוללי יחוד: אך עדיין צריך לדעת מוב טעם. מה נלע יהי' ברמז בשמו. שעתיד הדברות. ומבפר פעם לפני ופעמו. ושמעול שם". ושעד למה יפקדו מכרכם ושרה. כי בין פעם שניהם הפסיק ברמז ח' ימי מילה. וגם הפליד

בין נביים ושורש. בל' על מספר פעם שרה:

אמנם הנה כתבנו על מלמרש ז"ל (ב"ב פ"ח) דבר נוסף לפלוף דור ע פורש. כי אין רלוים לקבל הורש אם לא דור משולני שזהמה שם. כי ע"כ היה לא ניתנה לנו עד שסקה שזהמתנו. ושיהי הקדמה מפורש ז' מלבנו לחשובת שלמת השולים. לפיך יתכן לומר לא נשלר כמהן הורה מעולל הסכמ' הרחוים של הנבואה. שכלם התנבלו לא כתלים כ"פ בהקין פנים נפנים ודמיון מפורש המורה כי בחמשת המוכיים שמעו הבלתי מוכיים בחפוש נלמת. לפי הוא כי אין דבר מבדיל בין אדם לקוף להסנת נבואה כ"פ שזהמת שם כתבר הברחה שם מעניין אדם הראשון. וע"כ ישראל שעמדו על הר סיני שפקה שזהמתן. ויוצא כלם לנבואה. ועיכך היום כלם נביאים. הוא כי הנה שקב"ה נתת לכל אחד ואח' מישראל כל שהנואה ולפ דרך כלל כמלמרש ז"ל (ב"ב פ' ע"ב) שהי' הדבור מדבר עם כל א' מישראל. וזה שכל לשון עברת הדברות לשון יחיד. ע"כ הולרך כל יהי' בניהם זהמת שם. כל העכנו מעמוע מפיו יחב' שהיה נבואה ובהקיון. ולפלה הוא יחב' כי נהניה הדבר על מעמו. הי' לריך אליף דור להחיך הזהמה. אלא שרמזה שם בהיכרם רעם. ע"כ פילף מתקע"ד דוכוח. ומשמו כ"ו. ע"כ הולרך עכוה דרך. שמה שהי' עתיד לשחיך בחלף דור יוחך בכ"ו דוכוח ע"כ עשם יחב' אלא שהעבור שרה אם יאמר בהרחוקה. כל יהכוה מדם נדיחה אחר הוא מחלפת זהמה שם. ונם הלב שדיים כי יוצ לא יהי' מתהוה מדם עומלה. רק לחהי זקנתה כי אז נם אם פירסה נדה. ל"ד היו שבני הבח מן הזהמה. רק נפני ע"י שיהוה בלי זהמה דם נדות. בהלו נהו ית' עלי לחלו בנבן. אחר אז מלמדים לו בל החורה. שדבק בו מיכות החורה בעלם. מפל"ב הנדל בנבן ע"י זהמה. שהחורה רפויה בו ע"כ תבבה ממנו בנלחו. לפי ניתנה למה שהוא המשוחד לקבל שחורה. כמה יחברך יחוה בחוקי יהי' דבק בו'. שד הוא מז"ל (בב"ר פמ"ו) כי לא רלה הוא ית' יצ' יצחק עד יעשו יצאו על מברכם ומתקבל מחוקו ומתקפר דמו ומעלרר בו דמו. כי לחר הקב"ה קנמון לחי מעשיך בעולם כו'. כוונת מלמרש שיהוה בלי היום כח יצ' הרע בחברכם. והוא שע"כ יהי' עולה תמיהה. בלא יהרהר בדבר רק

ילמ ליעקב מלהבים כמעולל יהל"ר. כמ"ש ז"ל (ב"ר פ' נ"ו) על ויולכו במרים יחדיו. כי ע"כ יהבן מה שנשון שעקידם לא נחייהם ליעקב. בלל הדברים כי על דבר שהכניסו לקבלת התורה. שהוא להחיך הזהמת מברה המנדע להשנחה. אולך חתי' לחש זקוק כלבר היתה בת ל' שנה. ולהיות מוכן להיות קרבן תמיד. אולך יהיה מברכם בן ק' שנה. וזה נרמז בשמי כי למה שהי' עתיד מילמק ללחם מקבלי התורה. שהוא רלחה רמז שמו שהיה יו"ד שפיש כנגד י' הדברות. ע"כ היתה שרה בת ל' שנה. וע"כ נשמעם הל' חל היו"ד והם'. שהיה שנישול לח' למה שהוא עתיד לשיות שולה המיתה בגדלו. שע"כ כת' ויתן לה' ליהוה בבריח מילה. כד"ת בכבוד ו' ימים יהי' עם חתו וכיוס הת' חתנו לי על שעתיד להיות קרבן לה'. ע"כ הי' תניו בן ק' שנה שבטל יצרו. ולבך נשתבח ק' חל הת'. וע"פ דרך זה לף תנו נחתר ע"ד הפשם. שלחר תומרו ויתל מברכם כי' בן שמונה ימים כו' לחר שעם חל התול יצחק בן שמונה ימים. ולח התחין הוא יחבבך עד יגדל ויעשה מילתו על ידי עלמו. וגם יהיה בזמן נחוכי וכשהר יוחר. כי בקטנותו כלו יהל"ר. ל"ח ואברהם בן מלח שנה כשופן הי' מעולל יצ הרע בהעצותו. ושהר הי' מלח. ומעולל יצ הרע בחבר בגדלו. ומוכן ליתן לה' מלח בבכור בן שמונה. וכבר בחבש מתדרש בהשופש כי להניו כל חדם נלפו למול לשמונה בשיהו. וכשהוש ברח כי קדלו יצחק. משבשה בן יהי' שם יצחק מוברח שון מה שלחק היה בלומרה לחתי בעתי כו'. ע"כ קדמה ולחרה לח כן הוא. רק כי לחוק עשה לה להים כי שחתה ס'. ושי יובית כי בפירוש הוא זה ולח בחתר. ל"ח כל השופע כו' ושוח כי בפירוש הזה נפרש חומרו יצחק לשון עתיד. על שם כי כל השופע יצחק. לפי חש הפי' הוא בחתר. לח יחדק בו ל' עתיד בלל. והיה רלוי יקרח יצחק ל' עבר. וזהו כל השופע יצחק כו' וזהו מה שהשיבה על מלי דשליק מיה הוא קריחת השם. ועל מה שנרמז למעלה כי שעתים להוכיח לכל כי מהברכם נחשברם ולח מהבינלך. על זאת שפיש תמידים בשני עלמה. ובחתר מי מלל וכו' לומר כי ההברת הנמור הוא מה שנעשים נשרם שהיתה לזקוניו ולח לזקוניה כמפורש למעלה: מו פישור הכתוב מי מלל והכריח היות ילד זה לחברכם ולח מהבינלך. הלח הוא כי היקה בניס שרה. חוא דבור החלב כמש"ל (שם פ' נ"ה) שבחו כל הברות שם ילדיהן לנסותה והיקה כל ילדיהן ותמר כי לין הוא זה סימן שהוא מחברכם ל"ח כי ילדתי בן לזקוניו כלומר ולח לזקוני. כי החזרני ה' חל בנעורות. כי זה הולחה כ"ח הי' נם לזקוני. לח הי' לי כל כך חלב. ובכן ודחי חלח שחזרני הוא ית' חל נעורות ללדת מהבינלך דלח עביד הקב"ה ניסח לנקרה. ותעש עיקר מרבוי החלב יוהר מהכרי' סניה. להיות זה סיבר לכל נם לחברי לח רחוה מחחלה ולח הכירו פניה כי סניה לח היו לה עוד. כי זה ידעו רוב העולם כי נעשה בירחתי ביחה היחה. לפן הכרה מפורשת לכל. הי' בנבוח החלב לה כלחר הנעורת. כי ע"י בן בניקה נניס בניה. כמחמר ז"ל שהניק כל

ילדי הפרוש ומלכות הכתוב לפי . כי היו דרים כמשמעות . וכיון דהכי הוה עשה אברהם משהה גדול ביום הגמל את יצחק . והוא בשום לב מל אומר ויגדל ויגמל . כי לזה נדלות הוא אם תאמר כן הי' זמן ההגמל . לך הוא כי לפי פרשת התורה אומר כי לפי מתעכב שרה . הי' מהזהרת לעצרות . שהוכר גם לבלתי מכירים מלו . על ידי שהלב כמדובר . ע"כ לפחות קדוש בזה תחר בויגדל הילד ויגמל כי לפי גמלוהו קודם זמני יקרים ליולדות בימי זקנה . הי' שפק קרב לפי כי לפחות מלב ונמלוהו טרם הכי"ד הדם . כי מין לפחות למלוק שפקו . אחר כן שם ויגדל הילד ותה"ב ויגמל ממתת נוריו כמלינו . עפ"כ לפי אמר ותגמלהו כי מלבם רב הוא מלד . ע"כ עשה משתה גדול ומפורסם . ומה גם לרז"ל כ"ר כ"ג) שהוא משפה גדולי בשם כל ל"ת מלכי מ"י מן וגביהן . למען ילמו כי גם זה הלב רב כדלה . ולהיפה נוהגת הם בשם רק מחמת עוריו כי גדול הוא . וכבן יגזרו אומר הכל כי הזרם הל הנערות ולפ עניך קב"ה ניסף לפרנסתה מלכיעלך . ואברהם מרוב חלב פתין זה חלת מחזרה לנערות . וידעו הכל כי מה' יצא הדבר לקיים אחר דבר לאברהם . ולמצ"ל (בפרקים ק"ט) ביום הגמל . ביום ה' ג' מל שהוא ביום השמיני בגמול בו . יתכן דאפקיה בהאי ניסא לרמוז מה שהניחה מלניק לפי יתקן כדי לסיק כל ילדי העכום . להרלות דבוי החלב פתים הולחה הל סיומו מאברהם . ולהורות מה שהשקה להניק הל היום ילדי העכות . כי לפי הניק' לפי בשם . אחר שגמל בחלו גמלהו . ונם משני דרשה ר"ל לרמוז שבעוד הקב"ה לגמול חשד לזרעו הל יצחק וכו' :

ותאמר לאברהם גרש וכו' . הלפ כמו זה נחשב בחוקת שרה לגרש חומה ולפי בשם . לבל יהיה בשם לב לאחר מאברהם עם יצחק . והלפ הי' לאשר לחקן פיקח לפי כל אשר לו ליצחק מעשה . כאשר עשה אח"כ ולפ בשם גרש יגרש חומו ולפי אמו על היורשה . ועוד כי אשה כמוה לפי תעשה עיקר מטוכים הטה"ו . כי לפי יריב ה' נשם לדיק . אם יהיה ישמעאל עמו . וטוב היה פיפה רחמיה לגרש גם שניהם על נקלה . ועוד אומר ויהי הדבר בו' כי אומר על חומה בו היה מיומר . ואם הוא עמר שלפ סדע לפחו לו על לפחו ב"ח על חומה בו . הנה טוב היה שלפ לאומרו . כי מה נלע להודיע כי לפי ניחם על בוכנת חיקו . ועוד אומר יה' הל יהי בעיניך כי אי' כל אשר תאמר בו' הוא מיומר כי הוא בכלל הקודם . ואין לומר כי בח לומר על כל אשר האמר ולפ ענין זה . כי אבי אה"כ הוא טהון עשה ואומר כי ביצחק בו' . ואין זה רק על ענין הכתוב . וגם שיש לב אל אומר אלח כל בני דבורי דברים . כי אם ענין ת' . וגם על ה' יצלח . אחם לבל ייכם עם יצחק . יזוה לשלח הזהו ולפ אמו : אשנם הוה על חומר ואבל בו' אם הגר המצרית מלחק הרז"ל (ב"ר נ"ג) אין לחוק אלא ע"ב כד"ח ויקומו לנחק . וכן זו בגימה כד"ח ויעמקנו לשמעו . וכן זו ג"ע כד"ח נלחק בי . ואזה כאשר ותרא שרה הדבר הרע הזה . והשלמל בחמת בחמור אם לנקח יצחק ה' ממקום ישמעאל כאלה לאם לי חייה . על כן תרדה לאשר גרש בו' כל ילמד יצחק מאתו . ולבל

יאמר לא האם בני מאלני אשר הוא רלפיה אוני בכלל שרדע לאשר אברהמי בו ה' . לנרשנו מעל פני . ע"כ הקדימם ותאמר לו גרש האמה הזאת ולפ בנה . לומר לו כי בנו אינה מן האפיה קדוי בנה . וזו לי שפחה היה ולפ תאבך בחוקי . ולכן בנה יקרא ולפ בך . ח"ת האמה הזאת ולפ בנה . והלאי אין זו קדוי בך כי אלה מן הדין לפ יירש בן האמה הזי"ת וכו' . ויפה זה לשרה ממאמר יה' בחומר אבל בשרה תאבך יולדת לך בן בו' ושקומותי לפ בריתי אתי לשריה בוחם . ואמה הכריות הוא יהוחם האכן ואמר אלפ ייכה . ומיום לכל יהוחם לאברהם והרלויה כי לפ יקרא בניך . לך הוא לאברהם דעת אחרת עמו . שדעתו שלהיות קודם מן תורה . וייתכה לו לפח היחות זרע ממנה בני יקרא . ולפ בניה ה' כן יקים לה יצחק . יהוחם אניה' תבי בין בניהם ז"ת ויבע הדבר מאד בעיני לאברהם על חולחה בנו . כלומר אפי' בעיניו כי בנו יקרא . לכך מלאר שרה בחומרה שקראני בוחם ולפ בנו . ואמר כי נם שרבני נרחמין עם כל זה מה שהיה לי קשה מלד היה על חולחה בנו שהוא היות בנו בעיניו ויש קרלחו בנה . ע"כ הביה לו הוא יצחק לל יבע בעיניך על הנער ועל אמתך לפ בלבד על נרחמיהם כי חם נם על מה שלאמרה כי בוחם יקרא . ולפ יירש כו' כל מה שלאמר בחמ בקולה כי ביצחק יקרא לך זרע ליירש כרחים שלה ז"ל בנה יקרא ולפ בך וגם שיקרא כי האמה ויובל ע זאוכר

כי לעני גדול לאומרו כי בלד מה זרעך הוא :

יד **וישכם** לאברהם כו' . רלחו לבוחם לב לאמה נתן הכל להבר ולפ נתן נם לאשר . כי מלח נימול הי' בן בלפ שברה שנה . מלבד אשר גדל ת"כי כן פסיק בן שבעה ועשריה שנה לאמר לבוחמו ז"ל (כ"ר פ' נ"ג) ושוד שהיל"ל ותשם על שכמה ולפ שם על שכמה . וגם הזכיר לח הילד . כלאחר יד לאחר הלאם והמים . ולפ הזכירו עם לאמו . ושוד לפ היה פ' עמה . כנדלפ מאשר דבר לה לאחרי כן . לך היחה לאקרא בוחלך ואחה . וגם לומרו מן האחת הוא מיומר . ושוד פשם היה בבאר היל"ל וישמע אלהים לח קולה ולפ לח קול הנער . ושוד לאמ חזר ואמר ותשב מבוד פעם בעים . ושוד לומר מה לך הגר מה ז' שלה . ושיר כי הלפ יבלה יבלח לים לח הבאר ולח בא . עריצים יעשו כאחברות ולפ יבלה לחם לחד מעבדיו ולפ יכיהם על ידי חמוריו , וגם לחם ומים לפ נחן לי בבוק . ולפ הוה האומר לו יחב לו ישמעאל יחיה לפניך . לך היה חרז"ל (שם פ' נ"ג) בלאמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה מי בעמיד להאיל בעמים חלף פרעה כהוחם בעמ"ז בעודנו נפוחים . לחם מעלה לו בחר אמר לו הקב"ה בלאבר הוא שם כי עחה לדיק הוא . והוא יחכן כי לפ נעלם זה מלאברהם . כלאמר לפ נעלם ממני חלוק מלכות בית דוד בשכם ועניו בית חל ועניו העי . שכחבלל עליהם כמ"ש ז"ל (שם פ' נ"ט) על ויבא עד מקום שכם ויש מהלה בין בית חל ובין העי . ומה גם לפרקי ר"א שאמר ז"ל שם (פרק נ') וישמעאל בחעניך עמיד לו לבניו נחקח יברחל ממה שיעשו לו בני ישמעאל . ע"כ אמר שם לו מוהן לשם ומים ליעקב . הלו יחברון מימיו בימדבות

במדבר ויושם בלמח על העפיד. ע"כ נמן לבנר שפיש תבי' מיקר. לך ישמעאל שפל חליה כמשמ על כתפה. וחמו שם על שכמה וחם סילה כתופן שרשעו לח יפנום כיון שבכנר לין שן. והוח מחכח דידה קפחיך. ולמחק יד ויבלחם שיוח ליים כמו שלמנו בהנחומה על בשלח פרעה. ולעפ"ב על הבחות שתלחים על מה שכי' זרעו שיוח לעשות במדבר. ע"ב ושמע במדבר בשופן שיובלו המים מן הרחמה נלנ' משבח החמח. כי גם היחה לו למזבחים על ההרחות נכוחות שכי' בעיד להמית לח יפרפל בהן. והוח לחיותן חושים במדבר גם שניהם נפשנות חוח בנחנ מה עשחה היח השלישה לח חילד מחת מהד השימים. והוח בפוס חל נב חל הנקד השל"ף נפה"ם שפוח חיוחד שבשילוחה. לך גם שלח ידעה העניו העחיד. משבה על היוחו מלחק. וחפש חוחו חחת חיוחד השימים. לרמוז זכוח שבניהם כי חחד היה שבניהם. ותחק כמפחני קיח. לרמוז שבזכוח שבניהם יכחיק כ' חיוחו נוסף קפח. כי חה שהיה מלחק הוח שבימות דמים. כמו דלח לחמר ויפחקו לפניו היה ע"י קפח. וחפשר לח מנוד להחבילו. כי נרחה מרז"ל (פפ כ"נ) כי שניהם היו מפחלים בחוח כי לפח ויפחר נפחלים לח קול הפשר על פשים חולה ויפחר נפחות חפלח החולה עלמו מפשר מפפל עליו. פיוח למדנו כי שניהם היו מפפילים. ולפי דפרנו יחכן כי זהו פ' מנוד. ותחפוח כי היה החפחמה לבלחי פפפל על עלמה. עם שנם היה חמוח בלחמה רק עליו. ול"ח לה כי הועיל לה שמה מנוד כי ממרה לה פלחי: כמיח כילד. לומר כי חה שלחמרם בחפילחה. הוח לה חרחה נחוח הילד. שבחוח החלה כי עליו היה לעבוד. לך בנרחוחה כי ופפפ מנוד פפהעכבה ולה רחחה לפלח שנשחה בם: חיים. לח חמרם היה כל המפפיל על חבירו ואוח צריך לחוחו דבר היה נועה חפלח. ואיך בהיותי צריך חיים והחפילחי על כני לח בעיחי לח ופפלח לח קולה ושבך. פ"ל כי בעני דמעה לח נפלו. ושם כל זה לח כוה לה לחוליח חיים כחקופה. כי ויפפע חלוהים חת קול הנער ולח חת קולה ע"כ היחה חרח נפפ. לכן ויקרח מלחך כ' ויחחר לה חה לך הנר על שלח נפנים. פל חרחי בלחמר חולי שפפך ח' כי לח כן הוח כי חה שפפע חת קול הנער ולח חת קולה לפ לפעלו הוח. רק על שניהם קולו כפפיפל חומר בישר הוח שם. שלח יניע הוח יהב' חל עלמו כי חם בכפיל חשר הוח שם הוח שבניהם שפיכב שיהיה שם בשלמו חולה. חו בפניל חי שהוח שם פלחו שם חולה שם חחת ח' השימים. לזכור זכוח שבניהם שהוח חלון חיוחד. ושלחו נחמר כי נעני נדול חפעיחו. וע"כ נפפע יושר חפנר ושב"ב נם זכוחך הנר פעמיד לו לפקיחו חפליו. כי קומי בפי וכו' בעניו (בראשית קף ח') הב לי יחך וחוקחיה חפיפיהן. כן קומי בפי כי פרש יפחה חיים יקוה על עמדו. ובחה שהקשיחו לחעלה חפשר שלחה שבניהם יהידים ולכל סיפוק נרכם בעבור יחשר חה לך הנר וחלחר בשפר הוח שם יהיה נדרך פחרש וחוח כי שבניהם שלחו בחעדים כ"ל חדרכם כחנרות ועוזב לחעך שלחו בחלחים. כי חשר בחפשר חל קבורה שעל יפחעלל שפחיים

יהיה בעני כי יעטוף שפ"י כן יהוחם חת הפיים כעניו כי חבי וחחי עזבוחו וה' יחפפו. וכן היה כי ע"כ ויפפע חלוהים חת קול הנער. והנה חין ספק כי היחה שחי חבח נפש בחחת כחחנר היה חבחו חלוהים עם כל עבילי נויש. ולישמעחל בן חמיו חחחלכה עליו לבלחי עוות ס' חבנדיו לחיות עמו בחדכי. וכנלי וכלי סיפוק נרכו הכרחי. ע"כ חמר לה חלחך ה' חם לך הנר חדלנחך חל חחרחי כי דעי חיפה כי חה שפפע ה' לח קול הנער. היה בחחר הוח שם כלו' הוח נכדו וחם היה עם נב חבניהם כחדוחה: יט **ויפקח** חלוהים וכו'. שם בריחה נרח ה' כחר מים נלוי לכל. חה פקיחח עיניים היה נריך. לך יחלה שהיה דבר רוחני נלחי נלחה רק לה. שפקח חלוהים חת עיניה. ויחכן כי חעין כחר שהיה לישמעל במדבר. כי היחה רוחני חבחוי שביפה הוח שם חלוהים. שעל כן היה הולך שחשם חת קוס לפקיח חולח יבר נפלוחת חל חין חפפבר בהיו נעשים בו ע"כ פקח ים. חת עיניה ותרח בחר מים. והיו שבכילה כי חפפ חלוהים הוח. וחחמר כלנה כי חי בינחה חחיחים יהיה ע לרשוחה לקוס חחליו חבר הוח חפשכב בו וכן עשחה כי ופלך ותחלח כו'. ותפק חת הנער. ותו ע"י שהשקחה ס"ית הופפעה בו רפוחה חחת חלוהים. כי כחר חלוהים חת הנער ויגדל. כי כחר חלוהים הוח חיד ויהי חלוהים חת הנער ויגדל. כי כחר חלוהים הוח

כמדבר:

כב **ויהי** בעת הי'. חמר כי בעת שהוח החכר למעלה שהחזיר לו חת חשפה. שהיה עח למעלה חין בעיני חבניהם לו ויחמר כו'. ורחוי לבוחר לב. (ח) חל חו' לחמר כי חיפ לחמר לחחרים. (ב) חוך חחייחפים חל שלחה חו' חלוהים עפך כו'. (נ) חומ' ועפה שהיה חיבה חחחנרם ובן חו' הזה. (ד) חומרו כחשך כו' כי חבר עפה עמו היה ליעו ולנכרו. (ה) חו' לחכי חשבע למה יעד וגם עפה חיד. (ו) חו' לח ידעתי מי עפה כו' חיוחר בינה הנזלה וגבלה חבנו חי היה השפה ואין זה חהנלוחת. (ז) חומרו וגם חחה לח הנדח לי. על חה נח הנם הזה לרבות וכן הנם הבני וכל חבר שכחוב חיוחר. (ח) שבוחר הקודם כי חחלה חמר לח ידעתי חי עפה. חבחה חחיחות הנזלה ידע. ועפה חו' לח ידעתי בלחי היום. חחנה הזה חמרו רז"ל (כ"ר פ' כ"ב) שהקפיד הוח ים' על חבר כרח נריס עם חבינלך ויחכן כי זה היה פחד חבינלך. כן חבניהם יקן חל לבו כן לח יהיה רוח חלוהים נוחה חבניהם לחבניהם חת חבניהם הזחת. ויובח כן יחחר חבניהם לקבל חלוהים עליון. וחחלה חת פיו חשבע לך חם לבי. ע"כ חבניהם וחחר חלוהים עמך כו'. כלומר ולינך נריך לימלך בח. כיון חחלה כי חלוהים עמך בכל חבר חחה עושה חעחיך הוח משניח. וז' שקדמה חל חה שרחה לבחול ולומר השבעה לי כו' לבל ימלן עד ימלך. וזה יהיו בחומר נחמר. חמה שיחמר חל חבניהם שחה דבריו. היה כדי נחמר חלוהים ושיהם כי חמיהם רחשונה שעליה חמר ויחמר הוח חלוהים עמך וכו'. ומה שהיה לומר חה שע"כ הוח לחמר ועחה השבעה לי. ול"ח ועחה כלו'

פתח פרש המיסב בדבר לו תמלך בולע . השבועה מצד השבע . הוא נתלכים מצד הוא הנה . הוא תלויך ממלא כל המרן כבודו . והוא ממנע פה לחתו כי התפלגם עלי ומיד נתקן עטרתו . והשבועה היא עלי ועל ניני ועל נכדי . ואל תחמר די שהשבע על עצמי ולא גם על ניני ונכדי כי הלא על עצמי אין צריך שבועה כי ולפי שהשבד מצד עצמי עמך תעשה עמדי וגם התרן כו' בלי שבועה . בשופן שאין צורך השבועה רק על ניני ועל נכדי . ויתמר מהרשם תוכי תשבע בתמיסה כלומר ולא תחתה . ואין נומר כי אתה תיעך צריך כי נתתן לי אתה . לא כן הוא כי הגי מוכיחך על הודות בלתר המים מצד נזלו כו' . והוא והוכיח מהרשם את תכיחלך כו' . כי תינו כבודי לריך שם עבדיך כי אם עמך כי תשמח השעבדים היא על תדומם . ויתמר תניחלך לא ידעתי מזה כלום . וזהו לא ידעתי . ואתר תומרו הלא ידע שלא את פיכול אר נאלו בעתו כי בלשתם היו יחד מי עשה את הדבר הזה בתם הכתם הבר יודע הנעשה בעיר ויתר מהמלך כי וגם לתה פיכול בתן השתם ידעתי לא הגדת לי כתו הלא הגיד תברים . השיב פיכול ואתר וגם אתה לכאי לא בתעתי כתוך בלתי היום :

כג ויקח תברהם וכו' . תשבר כי הוא תברהם תלומר למלך בישבע גם הוא . ע"כ ע"י הורון נתן ובקר ערב לו לבו לתמר לו תישבע גם הוא . תהו ויקח תברהם נתן ובקר . ויתן לתניחלך ויכרתו שניהם ברית :

כד ויצב כו' . רתו לשום לב תה ענין שבע בשבוע שלתן תבר תניא לבדן . ותם נתתר בשתת היתה שתלם תניחלך תם השיב לו בתו' כי את שבע כשבוע תקח מידי בשביל שתהיה לי לעדה וכו' . תך ע"י תניא תוהן לבדן . תשיב לו לעדה שתשבר את השבר תשיב לך הוא תרש"ל (ב"ר פ' נ"ד) שהיו רועי תברהם תריבים עם רועי תניחלך . מי מהם תפרו תבאר . ותמרו רועי תברהם בישתן יצתן . תם נבוא נתן תברהם יעלו תי תבאר לקראתם תת תפרטתו . ותם יעלו לקראת נתן תניחלך תתם תפרתם לומו . ויתבן כי זה היה העדות תבר תתר תברהם בשביל תהיה לי לעדה . והוא בשתתן נתניחלך נתן ובקר השתיר לעשתו ז' כשבות לתקון לתברי כן . מ"ל תניחלך תה שבע כשבות תבר הנטת לבדתם והשיב תברהם כי תם שבע כשבות תקח תם"ל תידי ותה שתעבתי תומן לבדן ולא נתחיש עם השבר הוא בשביל תהיה לי לעדה . על ידי תה שיעלו המים לקראת תלו שתדין תן שלי ותה"ל הקתם וכן שתתי לגני כי תשבר לותיות בתהיכת בשביל (כי תלבד תיבת את שבתקרא) עד סוף השבוח עם הסוגל . עולים כתספר לקראת כשבות תברהם עלו המים תן השבר . ותשם היה גרתה שעל הז' כשבות קרא לבאר בשר שבע והו תי תשבר כי גם שתתן יפה היה לתברהם כי הלא תרש"ל (שב) בשם הקב"ה תתה נתת ז' כשבות תייך שתני תשהה שתתת בניך ז' דורות וכנגד כן תורגים תנניך שבעה לדיקים . ותך התורה תקרא תמיד למקום שהוא בשר שבע בישיה תמיד זכרון תל תרשות . ע"כ תתר רתו עתה כי לא על שבעה כשבות נ"ל כן . שם"ב היה נקרא שבע בשי"ן ושם נקמ"ן תך ע"כ קרא למקום בשר שבע בקמ"ן .

על היות שע"י השבר תשבעו נתוקן כי תשבעו שבע הוא, על השבועה

לג ויטע וכו' . לפי תה שתתרו כשבר תזהר (וירא דף ק"כ) על השבעתו הנה שתן . שכך היה דרכו של תברהם שהיה לו בן בתתיהו היה תתכיל לעוברים . ולתי שהיה קולע תהיון היה תכניס לתוכתו . ובזה יתתר כי גם שם נטע שתל הוא תיון . וע"י התכיל התתיו עוברים היה קורא בשם ה' כו' . שתשר היו תזכירין שם ה' כתתלה לא היו תו' בהוא של שולם כ"א שעל השתים כנגדו . והוא הקרי' נפיהם כי בשם ה' שהיו תזכירים לשתוך בשם ולומר של שלא בישתר ה' של שולם . ולא ה' בלי תזכיר טו של שלם ותתר ויצר בתרן פלשתים ימים רבים שהיו שם ישיב רניהם לא קבע תקום כ"א כנר שולך ושתבע בכללות תרן פלשתים . לתברכיהם בתו של הקב"ה בכל התרן הרחב ותזו ויצר שהיה כנר עם היותו שם ימים רבים :

כב א ויהי כו' . רתוי לבואת לב . (ה) לוך נתשך זה תתקודם בישתר ויהי תתר תברים הללה כי ע"ב רז"ל (ב"ר פ' נה) פיהלו על דברים שעל פה . ותתרו תתר דברי יתהן ויתשתעל! תו תתר דברי של לדתם בתו . והשיבם הוא יח' תשיבו תם כני שניו יקניע בכשיבו והלא כבר זר נהשב יהתר על תה שהיו בכתוב . ותה גם בתר' תללה כתובה בתלבע . (ג) תו' ותתניתים נשא וכו' כי התם עתה היתל הוא יח' לנשותו . ולכאי זה נסיון עשיהי הוא . (ג) כי הלא על זתת יתתתן לבב תתם בתתר טיהלה תר' קדש תים ולב עתוק . ביהש לשתות תם תים תם יעשה ותם יהדל תת תבר יהנו והלא תי כתוהו עשה ותניתם כל תעשה תבר יעשה התדם תרתש ועד סוף . (ד) לתה ייתת הנסיון לתברהם ולא לעתן . (ה) תומרו ויתתר תלין תברהם כי הלא תברתתי יתתר ויקבלה תלין תברהם כי תין לבנן לתתר' נדקה בקרתת תם בגבר . ותם הוא על תומרו קה גת הבי תזר ותתר ויתתר קה גת וכו' . (ו) תומרו קה גת כי הנה תם בתתרו לבן בקבה לא ידקר להיותו נתם ה' . ותם הוא לתומרו שתה הוא יהיה תיוסר . (ז) תומרו תת בנך תת יהידך וכו' שתתרו רז"ל (שב) בשתרו תת בנך ת"ל בניתם תם. ת"ל תת יהידך ת"ל זה יהיד לתתו וזה יהיד לתתו ת"ל תבר תתבת ת"ל לע' אני תרוב היה תובן כי על יתתק כי הלא יקבה כי תזו שכת ע תת יהידך היה תובן כי על יתתק יהבר כי לא שכת תתרתו יהבתך בתתר תלין כי ביתתק יקרא לך זרע . (ח) תה ענין תם תתוייה ותכבה דברים כי' ז"ל תך בלתי תייהבים כתתשתות תהיבה . (ט) תומרו ותעלתו תם כי תלת תם תיובת תת תבלתו לעולה על תחת תבניו כי תם הוא :

והנה על זכות תילות תבניון כי רב הוא תתר .

תרבתם להעלות תחוכתי בתתתים ז"ל בב"ר (פ' נ"ד) ות"ל ת' לזיק יצתן וכו' ת"ר יונתן תבתתי הזה בשתבהטו לוקה תיו תקים עליו בייהר תפני תיהש שוקעת וכשפשתו יפה הוא תקים עליו ביוהר לתת בהיו תבתבתים והולכם . כך הקב"ה תיו תבתה תת תרשעים לתת שתין יכולים לעתוד , ותת תי תבתה תת הנדיקים

בגמ' ס' נדיק יבחן, ויכי מהר הדברים מתלה ותמה מתם הדוגיו מה טיעים על יוסף. ויכי מהר הדברים מהלה ס"ב יוצאן היוצר הזה בהאות נוזק הם בכבון שלו היו נוזק הם הכלים המרוטעים. ומר בחינו מסניק להקיק בלו ס' עד בסוף טובנו. כך לין הקב"ה מנסה הם הרשעים מלה הם הצדיקים. ס' נדיק יבחן ח"ר מלעזר לנפל הבית בחיו לו בתי פרות להם בהה יפה ותהם בהה רע. על מי הוא נוחן הם הטול לא על מוהה בבהה יפה. כך לין הקב"ה מנסה מלה הם הצדיקים ע"ב: והנה מלמד זה טיבה בב"ר נם כפ' ל"ב ומביאים בה במבל הפרות ס' נדיק יבחן זה נח. ובמבל היוצר מביאים בה והמלאכים נפה הם מברכים בהבר נם פה מתחיל בנפוח זה להביא מבל היוצר. ממלה כי במבל הבהמי מביא מיוחף. ובמבל היוצר מביא מהברכים ובמבל הפרות מנה ומלה יקבא פהם כוונת בל נסיון בית. ס' מנ' בהיוחת הלו בבל נסיון בית רלוי יהיה נדיק בל ס' מהמלים ונם מה ענין המלים המלה: אמתם הנה לין בפח כי הקב"ה הגדול הזה הניחם לבניו בל המלים המלה. כי יהחזק לבנם בתמור הזה יפה כי לדעת הם טיבה המעבה. הם יבבה ותם יהבל. לתחי כי ממנו יתברך לא יבלא דבר מלילה. והנה בתברהם מלינו בר"ח (בם) טבם מפרנם בהוח בל ענין הבתובים נזכירם בבי מתחי ר"ל. ס' מותרם כי ענין הבתובים הוח יח' על הברהם בל בבהו הם בהיבלך והניח לו מנחה לתן ובקר כי תמר ל' הלטים קרובים חלו. למה יתמר עליו הלטים לרחם טבח תמר. והנה זה הנביר הם המלטים והחים בה ישרחל ובל בן תמר חלו חיך ט' ממנה מנטים יחלטו על הזוחות לפני מלך בלך לבני ישרחל. שד מ"ח (ב"ר ס' ל"ו) על פסוק כי עד סוריט וכו' כי בשבה שהיה הברהם שקד חת יתקן היה הקב"ה מחרים עיקר הם הברים בלחלם ומע"ב היו טומבים ישרחל בהנבה עליהם הנביח הנעת בחמתב חלח הלח בשבה כ' ומ' תמר להם הנביח חל תנבמו על זה. כי חלח הם שהטיבים בברה בחבריהם ותחלטם. ס"ד כי עד סוריט בבבים. וכשהחם טהלים חבלו בקק יבא חלח. ונבח חל הבתן וטוח בי הוח יח' ברחוחו ילדיו עם בני ישרחל בבוטים מחח בהוח בחלבי ס"ב הנביר הברהם חת בח לביחלך בבוטים לו מחמ ובהוח עמו הברים בחב"ל (בם י"ד) בחמר הקב"ה חחה נחח לו בבע בבבות חיך זו' דוחיח חבבה חלבות בית ובילבנו ז' נדיקים מבניך. מ' חלביהו מרחם הבב מהבהות להבך הבימה וטוח לעוחם מ' הברהם מה חלח בלבד יבביר בה בח ישרחל. בי חם נם בקוד יעקיד הם ברי הבחוחות ס"ם. ולין זה רק ע"י טקוד הם בנו בחוקן טיחקן חת חבר בוחו וטוח חמרו חחר הדברים הלה. חבוח חמר ענין חבימך טפניך בברהם חת בח הבחוחות. מ' והחלטים נפה הם הברהם. וע"ב היה נפטין קבה מחייהם הל רוצו מדם דין לבחוח הת בבי בידו. ו"ח והחלטים נפה הת הברהם ל חר בנם לין טפק בי נם עד בם טהבבה הברהם חך היו הבחוחות בלחי קבים בוח טהיה מקום ליחבה הל מדם הרחמים חך על זה יחמר היה בי החלטים הוח בחינת מדת הדין נפה הת הברהם וזה יטין בי"ו לחמר ס"ח עד בם נפטה

הוח נוחה ומבלוכם הוח סוחלם. ובי"ח הדבר הוח בי (ה) הוח נטין בדבר טבירה (ב) בחוחת (ג) יטורין. ובבהחן היחל ומר בבבחהי הזה וכו' בי בחבר נטבות הת הבבחן הבחוב הוח יטורין. ס' נדיק יבחן היוצר הזה בהאות נוזק הת בבבין שלו היו נוזק הת הבלים הבחוחים. לחבר בחינו מטניק להקיק בלו ס' עד בסוף טובנו. בך לין הקב"ה מנסה הת הבבחן הבחוב הוח יטורין. ס' נדיק יבחן ח"ר מלעזר לנפל הבית בחיו לו בתי פרות להם בהה יפה ותהם בהה רע. על מי הוא נוחן הת הטול לא על מוהה בבהה יפה. בך לין הקב"ה מנסה מלה הת הנדיקים ע"ב: והנה מלמד זה טיבה בב"ר נם כפ' ל"ב ומביאים בה במבל הבהות ס' נדיק יבחן זה נח. ובמבל היוצר מביאים בה והמלאכים נפה הת מבבחם בהבר נם פה מתחיל בנפוח זה להביא מבל היוצר. ממלה כי במבל הבהמי מביא מיוחף. ובמבל היוצר מביא מהברהם ובמבל הפרות מנה ומלה יקבא פהם כוונת בל נסיון בית. ס' מנ' בהיוחת הלו בבל נסיון בית רלוי יהיה נדיק בל ס' מהמלים ונם מה ענין המלים המלה: אמתם הנה לין בפח כי הקב"ה הגדול הזה הניחם לבניו בל המלים המלה. כי יהחזק לבנם בתמור הזה יפה כי לדעת הת טיבה המעבה. הם יבבה ותם יהבל. לתחי כי ממנו יתברך לא יבלא דבר מלילה. והנה בתברהם מלינו בר"ח (בם) טבם מפרנם בהוח בל ענין הבתובים נזכירם בבי מתחי ר"ל. ס' מותרם כי ענין הבתובים הוח יח' על הברהם בל בבהו הם בהיבלך והניח לו מנחה לתן ובקר כי תמר ל' הלטים קרובים חלו. למה יתמר עליו הלטים לרחם טבח תמר. והנה זה הנביר הם המלטים והחים בה ישרחל ובל בן תמר חלו חיך ט' ממנה מנטים יחלטו על הזוחות לפני מלך בלך לבני ישרחל. שד מ"ח (ב"ר ס' ל"ו) על פסוק כי עד סוריט וכו' כי בשבה שהיה הברהם שקד חת יתקן היה הקב"ה מחרים עיקר הת הברים בלחלם ומע"ב היו טומבים ישרחל בהנבה עליהם הנביח הנעת בחמתב חלח הלח בשבה כ' ומ' תמר להם הנביח חל תנבמו על זה. כי חלח הם שהטיבים בברה בחבריהם ותחלטם. ס"ד כי עד סוריט בבבים. וכשהחם טהלים חבלו בקק יבא חלח. ונבח חל הבתן וטוח בי הוח יח' ברחוחו ילדיו עם בני ישרחל בבוטים מחח בהוח בחלבי ס"ב הנביר הברהם חת בח לביחלך בבוטים לו מחמ ובהוח עמו הברים בחב"ל (בם י"ד) בחמר הקב"ה חחה נחח לו בבע בבבות חיך זו' דוחיח חבבה חלבות בית ובילבנו ז' נדיקים מבניך. מ' חלביהו מרחם הבב מהבהות להבך הבימה וטוח לעוחם מ' הברהם מה חלח בלבד יבביר בה בח ישרחל. בי חם נם בקוד יעקיד הת ברי הבחוחות ס"ם. ולין זה רק ע"י טקוד הם בנו בחוקן טיחקן חת חבר בוחו וטוח חמרו חחר הדברים הלה. חבוח חמר ענין חבימך טפניך בברהם חת בח הבחוחות. מ' והחלטים נפה הת הברהם. וע"ב היה נפטין קבה מחייהם הל רוצו מדם דין לבחוח הת בבי בידו. ו"ח והחלטים נפה הת הברהם ל חר בנם לין טפק בי נם עד בם טהבבה הברהם חך היו הבחוחות בלחי קבים בוח טהיה מקום ליחבה הל מדם הרחמים חך על זה יחמר היה בי החלטים הוח בחינת מדת הדין נפה הת הברהם וזה יטין בי"ו לחמר ס"ח עד בם נפטה

כבש לחמים . כתבין ויתמר ה' אל אברהם לך לך משמע ה' מן האפשומות וכן כתבתי . לך עשה והתלמיד גם כן עשה וגו' כתבתי לחמים שנשתנו עד כה ואם לפרש כויל"ע ע"ד וה' שהוא הוה ויהיה דיינו יתבין לפי דרכנו יתמר לחם תרתה נסיון קשה כזה . אל תחמה על החסין כי הלא והתלמיד הוה ויהיה דיינו והתלמוד כלומר אלהים יש בחינת רוגז גם יש בחינת רחמים כמ לעקוד את בני ע"ג ולכוהן טוב ליברהל . וזה והתלמיד כו' כמדובר . ודוה מלאה רחים טוב טעם אל כפל לומרנו את בניך את יחידך אשר אהבת את יצחק . ושוה כי הוה הכריס אשר היה ערך לכפות תוחם הלא אברהם הוה . אמרו אל נגע ואמרו אל מדי והמו אל יין ואמרו אל מדוש כי כן הוה היו העקידין שורר ליתן כוונה . והם אשר הרחה הוה ית' לאברהם שהם חיתם הסיכה וגו' כמזח"ל . וח"ב ליסר תיכבה יעשר כח זכות עקידה ת' לעקוד בניו אברהם בריס . ע"ב היה דבר ה' אל אברהם לאמר ט . הנה ד' בניס אמי מעלה עליך בחתה מעלה שלה . כי ד' בחינות יתמלו בזה זו למעלה מזו . כח' היות כאן גם שם היו לך שבעה בניס כי הלא מי זה יתן אחד מבניו לכריבה ומה גם עשה לשוחטו כידו . עוד בחינה בניס שנשלח על הדרכה נדולה מזו וסיים אם יחידך כי גם אשר יהן בן בין הבניס ויחתם עם יחר בניו הבר יותיר. אך שם היתה בן יחיד לו לא יעשר כח להשביס ולכוהנו כי יתמר ט מעשם ועד כשר . כי אין בריד לאברהם ליתם כי נשלח כי בהנו שם יחידו לבניס יחשב לו והנה עדין אשר יהיה בן יח ד ובלהי אחוב לאביו כי לנו כל אחו בעשם ושם כל זה להיות כי אין לו זולתו יהום ויהמול עליו כבל הכאוב . אך שם הוה אחוב לו הבריא חבשלם מדם דחמיו עליו לשום נפשו תחת נפשו ועל זה אשר אחר אברהם ושם על כל זה יש בכחו לשבול להעלותו טולה לפ' כמקריב שבשה בניס יחיתם על בשבת שבחיטות השלום א על זו וכן כל חלה יהיו גם שם אבן הוה נלחי רשום ושלם . הך שם גם מלך עלמו היה הדם נדול ום לום וכוחם בשוחט . הלא תעלה שיד מדרנה הנהרת על כוונה כי בהר בשם טוב טולה על נבי הכל . אז בשלשה בן כזה אשר לו ד' מעלות פוטה לשוחטו ,מעלה מרכשה בניס על נבי המזבח יחשב . ועל זו אמר שם יצחק . כי אתה עלמו היה רשום בשולם כנודע ובנגל הדבר הזה לא יקל נדר עקידת יצחק לעקוד היה ית' על ידה מרכשה בריס . כי נם בו ד' בחינות כאלו היה אחד בניה מרכשה . ועיב לא אמר נא יחידך אשר אהבת יצחק כאלו אהבה על כל בחינות מרכשה בו בניו עלמו :

והנה על יחשו ית' הנסיון לאברהם לאמר נשם את אברהם . עם היות כי גם נדול היה נסיון יצחק גם היה . והיה מהרחוי שיאמר נשא את אברהם ואת יצחק . הנה אמרתי בשם הרשב"ם הלזי ז"ל כי זה כיוונו רז"ל (ב"ר פ' ל"ב) בלומרם אחר הדברים האלה אל יצחק עם יאמתל . כתומר הלזו אחי נדול כי אחה נאחם בן שחחת ימים ולא היה כך כח לאחן ואחי בן י"ג שנה שהייתי יכול לשרת ולא שרחתי . והשיב לו יצחק הנה זה היה לך בחלק אבר אבי ואחי לח היה ה ח יחברך כולה לשוחטני היתי מקריס . אז אמר הדברים

בחלה והתלמיד נשם וגו' . ע"ב ענין ח"ל . והיה לאד הוה אחה כי אל כן הולך לעבוד אלהה אחה יצחק כי בשר היה המוסה בהשובתו בהתחה . לך אח בנדך לעבוד . הוה אח אברהם לך קשה לי כי אם הדבור הוה נסיון. נם אם יודה אברהם לשחוט אח בנו נם כן יחשב ט לנסיון מבני יעשה בפועל . ושוה כי לבו היה בשיון לדעת אם לבו היה טוב לומר בשר בנו אלה אח לבו לך הכל נלוי לפניו יתב' . ואין הנסיון רק על ה' משום בחינת שהזכרנו למעלה בשופן אמין הרגשה לבו משניה לאחד משם :

ואחשבה כי בלה אין מדות אברהם ויצחק שוין כי זה משד וזה דין . וע"ב מדת יצחק ה"ת לבלחי חשוך על טובתי מלמדנו ית' . כמזח"ל (בב פ' ס"ו) שלה אם עכו אם יעברו בני יעקב על הכוסה נשוב עליהם שמדות ולא החפול לך לא כן אברהם כי אין משד הוה ולפילו לאחבי כדוה ברת נושהם . וע"ב להיות מדת יצחק לשוח על קוום מאמרנו יסב ך כי יקוב שרון אח הכר . ע"ב ודאי שבהשוב הוה יכב' להקריבו על נבי המזבח כי לא יהרהר ולחרהה זה כל ישש וכל חפן לך אברהם כי הפן הסד הוה לאמר ט ביהבר לדין ובידו יקח אח אם כלה ויקריבו אח בנו . זה יחשב נסיון נדול באחבך אבינו ומדתו על בנו יהודו ואחבי לה יאמר הלה אחרת כי ביצחק יקרא ונו' . אח יאמר והתלמיד שבוה מדת יצחק נשא אח אברהם לשבוח הרך מדתו לך נשוח התלמיד אח יצחק אין נשיון כי בך היה מדתו ובשבו להתחזק נגד הכל לקיים ת מרנו ית' . שוד היה לאמר לאחר כמזח"ל בב"ר (ס' מ"ו) על הולדת יצחק בשיות אברהם בן מאה שנה באחר בקב"ה קמטן אני מבשיר בשולם כשבועל יבנו מבשובלה האיבו . משלאל דמו בשובבר דמו וכו' . והוה כי למה בניה עשיר יצחק להיות קנוס שולם התימה ושפבלה בהשבה . ע"ב לא סולחו הוה ית' לשולם הלא בלה כ"י יאמ"ר כי בבר טובל יברו בל אברהם ותלחתו ודתי אין נשיון לא יעמד מקים היתה"ר למבול בו וח"ב היפה לאיר בשבה לאיש סדרך יחבול היתה"ר ביצחק למען זה בם בהולדתו עשה טפי כלי יהה"ר בעטור כן . וח"ב לאיש לא יתיהם בשיון כ"ה לאברהם ובנחלו לדבר הוה ית' לאחו . לאחר שיו אברהם . והנה הענינו בחרחוי יאמר ויקרא אחו אברהם . לך הנה בחמור אלין אברהם לא קריאת בם בלבד כיון כי אם לאיש . והוה כי הנה בהנחמת על לאבר קראו ה' אברהם לאמרו בחמר ט הוה יאברך הוה מכמ"ח לאיבוך לא נתקנו רק רמ"ג בשיון אברהם . והנה ערוך לנקון ה' אברים ע"י הפילה ואקרא אברהם בשיון רמ"ח וכח ס' אברים אל בהם בריה . כ' הזכיס אחר כנה ברוח הזכה . הסבחים בנא' על בפחים . וערוח הלב באחר עלין לב ושלמה הגוף . ו היה הענין בב אלוה הוה לא יאברך בלב נמוה אלו יהיה ח בריה כלב. וכן לא יאבע אלהותמה בב' ברוח האין וגם לא יכבח בשבחיו לבחן בב . וע"ב נחנה כי בקיום מילת סגוף בלי הרהור ויפה חזו לעשות ולא יחבר דבר נמוה . נחנה מחוקן נם בהחסה אברים ויודע יקרא הבריח . וזה נבא אל הענין . כי בח הוה יאברך לאחר לו לבחוב לא נשוא

לעשה . והיה לאסבר לו להרהר . לו נבלתי שמע. לו לדבר דבר . כעין מאה ממרים לי כי ניסתן יקבל לך זרע . ע"כ הקדוש הוא יתברך ומחר תלין מכרסם . כלומר מהם שדך מחזיק בשם מכרסם , שעניינו שהמשם עלוות מתוקות . בתוכן לא תהרהר בלב ומפסיד ולא תדבר נגד נזוני חז למה לו הגני. מיד ויאמר תלין קח נא את בנך את יחידך וגו': והנה מרז"ל ויאמר הגני. שאמר הגני לכוונה הגני למלכות. והלא כמו זר נחשב יהיהו בעיני אלא במלא הגני. ועם מה זה בייחוד יש בזה לפני תלין . לך הנה הוקשה לרז"ל מאד הקפיזו מלומרו ויאמר ולא למד ויקרא. ע"כ פירשו כי למידה ועניין למד לו בזה . והוא כי הנה מלז הקדוש מלכי לדק ברכת מכרסם לברכתו על מקום. נשבע ה' ולא ינחם להשמיד מם מכרסם כאן במקומו. כמוז"ל בשבוק הטוב נשבע ה' על דברתי מלכי לדק. והנה לא סוכפר לאיוב כאן עד הסיפו בשר עלמו. כמאמרו יש' המהלך לפני ושיס תמיס וכו' . וכן מרז"ל בב"ר (פ' מ"ו) בשם ר' יסמעאל מסיכן יסול ויסיס בשר לסקריב זו עלוה הנוף. וע"כ חז נקרא מכרסם על מקון הטרלה עם שאר העלוה הסמוכים אליה כמדובר . ונם ע"י סקרא מכרסם נאמר לו והיה עמך מכרסם וגו' ומלבים ממך יגלו. וכזה נאמר לו הוא יח' הכרסם. כיון . שמם מהם מוכן למה שניהן לך . ע"י סקרלך הכרסם שהוא כהונה. ע"י מקון החמשה מכרים הרמוזים בה"ת. ונם במלכות מבר מהייעד לך ע"י שם זה. שהוא ומלבים ממך יגלו. חז עוה ואמר הגני לכוונה ולמלכות. חז שאר לו הוא יח' ח"כ סיפה קח נא וגו'. ומוך הכוונה בעלות בוך לעולה ויסקריס בך . ונם המלכות כמו שבחבנו מרז"ל שע"כ עקד הוא יח' הכרים של מעלה למען יתקיים המלכות ליסרמל. ולא מרז"ל זה חלה במלה הגני שהסיב מכרסם והעניז כי רוב דרשות רז"ל דרך נ"ם לנקר בדבריהם. והגני ואמר כשתסכן פיהם הגני מהן לו וגו' והיסה לו ברים כהוות עולם. וכן הגני ואמר כשהדם שמואל המלוכה לשאול. הנה עוה כי נגד ה' ונגד משיחו. הוא הסלך :

ב וַיֹּאמֶר קח נא וגו'. הנה תומר מה לו ינדק לשון נקשה. אך הנה היה מקום ילמד מכרסם הלא לו פתחום ישפה הדבר הזה. כי גם שאלי מהאוז לשמואל פולי לו יהבה יקחו. כי מי נער במיפה ימיו ילמדנו לו לשואתו. ולא יתמהן לנבו לפהות לפרש משא. וע"כ טוב טוב הוא לחם לי לשער. לדבר אל נבו יום יום עד תקריב אותו לרצון. ל"ת קח נא לשון עתה. כעת הזאת נבו אלם. והוא כמ"ש מרז"ל (כ"ר פ' נ"ה) כי בעת הסוא היה דבר יקר על שמשאל. מה מחשבר שאול מותר בן י"ב שנה ולא מלמת . הלא לא היה זה לך כ"ם בקנת אבר ה' . ואני הלו יפה ה' לשואתני לשמו היתי עופה. וכזה יאמר קח נא כי לא יפרע ולא תעכוב לומר לו דבר. כ"ת קחנו עמך ולך לך וגו' . ושעלהו מבלי אמודיע לו דבר מעמים. כי רוצה הוא ולא מצטרך לומר דבר. כ"ת לילך ולא תלין. ו"ת לילך. כי אסר מצטרך לו הוא לילך בלבד. ומה שאוה לומר לך לך. ולא בכל מקום אסר תרחם. הלא הוא

כי שם היה לחן המוריה. והעניז כי אינו דומה הקבלן הנעשה שם לנעשה במקום אחר . כי הלא הוא שם שער השמים מכוון כנגד בית המקדש של מעלה . ומקריב שם הוא במקריב למעלה. וזה יאמר לך לך אל לחן המוריה. כלומר אל מקום המורה שם יה . ואוה כי בית ה' סוא עולמים. סעם"ז בית ה' והעם"ד ביו"ד. והנה היכן מתקדשים שתי מוחיות הלו חם לא במקום המכוון כנגד העליון . כאלו הס"ת של מעלה . ויו"ד של מעלה מתחברים שם . וזהו המוריה שהוא מקום המורה יה שסם כאלו שם יה מתחבר שם. ומה לנו אל היות במקום הסוא. הלא היא כי ושעלהו שם. כלו' במקום של ב' המוחיות כי נם במקום של בית"ד שם תעלהו לעולה על מקדם העליון. וכן מרז"ל (בס פ"ו) ויסם אוהו ממעל למעיס מכוון כנגד בסת הכבוד. כד"ת (יסעי' ו') סרפים עומדים ממעל לו . והיעור בהתיב והעלהו שם שהוא למעלה עם היותו על תהר סהרים וכל מה שתלבנך לתמר הוא תלין. וזהו תסר תומר תלין :

ג וַיַּשְׁכֵּם מכרסם כו' . לכלה יכניסו בדבר ויגיע לחזקי שרה ולבלתי היות לה מקום לבעול תחם פניהם מוצדות והנה תחם ומעיים ותיה הסה לעולה. ע"כ מיסר בהשכמה ויחבוש בעלמו תם ממונו שכם יגישו לחני נעריו. כ"ת יחבשו הם החמור או הוא לבניהם לא יבזר מלפחול להם שרה סה זה ועלמה זה. לכן הנם הוא לת תמונו. ותח"כ ויקח לת ב' נעריו ותו מיד עבדים תמיו. ותח"כ כלאחד יד ותם יהנה בנו בל יריחם כי ילחן ונוע בדבר ב"ת העבדים. הלא שהנבן יגע גם יגחן. ותחבוש כי נכחוב תמונו תחר. לרמוז לל תומרו שהכם וכבש לוחו. כי בהחר ולכתב הסר כד"ת והחתר היה להם לחמר. וכן בחמר ובזשה. אבל אחרי כן בחו' שבו לכם פה עם החמור ונכחב תלין. כי הוא כמשמעו ואין שם רמז :

ה וַיֹּאמֶר מכרסם כו'. הנה מרז"ל (כנדרי דר"ת פ' ל"ח) בשיו הנעבדים מדבריס. זה חומר שחה יסחוק מכרסם לת יחק. ומני תילים לת לחבל. וזה חומר הנה לחוך כבר נברך. לך לני תיכם שאני זקן ביתו. לחר לה מכרסם שבו לכם פה שחוכם יוצ . ולפשר נמו לנא לחריהם ולהשלים הפסוק לפי דרכם . שהוא ומני והנער מובשחני שלכה עד כה הוא שיתקיים בנו כה יהיה זרעך. כי חולי יחנו ה' ויחכלה מכלי שיחת. בחופן כי נשובה שיהו תליכם . ונח לחי לבבי . והנה במשכה ונשובה שהם במקרל ונשובה תליכם ונשובה מלריסה, ונשובה על עיל ה' . מפשם וכו' ונשובה. בשיבתו סו' ונשובה . לנו ונשובה על ס' . ויהיה סענין ע"פ דרך רמוז מרכם הנעלם בפרשיות תלו. שהוא כי מכרסם הוא רמז על הנפשה העליונה שלמעלה מרוח ונפש. וזכה נכח על הענין. לחר כי בבח המדם על העס"ז. מומרת הנפשה על הלבנים, שהם הנברים ומשרתים לעבוד לת ה', בבו לכם פה בעס"ז ומי והנער הוא יפ"ם ילד מסכן לכם עד כה למעלה עד היב שהם למעלה. ולחרי כן ונשובה תליכם כמודש. כי תין הנשמה בהם מיד עד ימים ושיש. מעיפים

האברים אם תעזבני נתנה רחם את היצה"ל. ונשובה תגרימה אל גילולי התועבות, ואם רע בעיני ה' הדבר. נחטא ונשוב אל עיר ה' כי גם שלא נשוב בעולם עד ה'. נשוב עד עיר ה' העליונה. שהדבק אל הקדושה בלדתה. לא תשובה שלמה עד ה'. משיבה הנשמה ולמה זה לא השיבו עד ה' עצמו. ושוב נחפשה כו' ונשובה עד ה'. משיבים האברים לגדר זה צריך ישיבנו הוא ית'. כי לא נוכל מעצמנו. וזהו השיבנו כו' וזהו נשובה עד ה'. אז תשיב היא אמריה. הנה אנכי אעזור לך עם היצ"ט. וזהו לכו ונשובה שיהיה עד ה':

ו **ויקח** אברהם את עצי העולה וישם על וכו'. ארז"ל כצלוב שצלובו על כתפו ואפשר שעשה כן לשים העצים על יצחק, למען יתעורר כי אליו נוגע הדבר לראות מה בפיו. ושיבא לו הדבר לאט לאט ולא פתאום כמו רגע. וגם שיבין מעצמו ולא יצטרך לאמר אליו הדבר בפירוש. ועוד הוא שישאל יצחק איה השה. וישיב לו אלהים יראה לו השה כו'. כמשיב על דבר ולא כמתחיל לאומרו מאליו. כי לא יעצר כח פתאום להתחיל מעצמו. לאמר לבנו יחידו הנני בא לשוחטך מה שא"כ אם יצחק יבין מעצמו ומתחיל מאמריו. ויבא אביו אחריו וימלא את דבריו:

ז **ויאמר** יצחק כו'. הנה הא' אברהם הוא מיותר. כי מי לא ידע כי שמו אברהם. ועוד כי אומרו ויאמר מיותרת. כי הלא נזכר הויאמר הראשון נמשך אל מלת אבי. שאם לא כן אין שום נזכר בויאמר הראשון ועוד אומרו הנני בני. כי מלת בני היא מיותרת, וגם באומרו הנה האש, למה לא הזכיר גם המאכלת כ"א האש והעצים, ועוד אומרו אלהים יראה לו, כי מלת לו מיותרת: אך הנה על שתי בחינות שמה בין על היותו אברהם גומל חסדים ומרחם לכל, אפי' על אנשי סדום רעים וחטאים ואיך לא ירחם עליו, ב' להיותו אביו, וזהו ויאמר יצחק אל אברהם אביו שכולל שני הדברים, אך ויאמר אבי, כי באמירה לא אמר רק בחינת היותו אביו כאומר אבי, אך לא היותו אברהם, כי אין הבן מזכיר שם אביו בפניו, לז"א ויאמר כי לא קריאה בלבד היתה כ"א אמירת ענין, אך בהשיב אביו השיב על שתי הבחינות וזהו הנני בני, כלומר הנני מצד עצמי, כי עודנו מחזיק במדת חסד ורחמים, וגם בבחינת היותך בני, ואמר הנה האש וגו', לומר הנה מהמאכלת לא ישאל, כי לא ימצא בהר, אך אש ועצים יותר נמצאים בהר שכלו עצים, וגם אז אפשר להוציא מרעפים וכיוצא שתביא עמך. אך ממה שהבאת שכן הוא למהר מיד ואיך הכיונות להביא מה שנמצא בהר. ולא השה הבלתי נמצא שם. וזהו ואיה השה לעולה. ויתכן כי יצחק השואל על רוחו היה כי אברהם מעצמו נתעורר לכבד את ה' בהעלות לעולה בנו. שאם ידע כי מה' יצא הדבר לא דבר מאומה. אז השיב לו אברהם אלהים יראה לו וגו'. והוא לו. כי לא כל דורון יאות אל המלך מלכי המלכים. אם לא נפש יקרה לפי כבודו ית'. ולא קרבן מן הבהמה וזהו ויאמר אלהים יראה. כי להיות הקרבן לו כי גדול כבודו כי יהיה לעולה בני כי אין ראוי לו ית' זולתו. עוד אפשר כי

בכלל מאמר יצחק, היה ענין כי ביצחק יקרא לך זרע. וז"א אבי כלומר שאם אתה נקראת אב לישמעאל. לא כן הוא כ"א אבי בלבד. כלומר ואם כן איפה איך יתקיים הזרע בי. והשיב לו אביו את שם הרחמים אמר אלי כי ביצחק וגו'. הנה אלהים הוא מדת הדין. יראה לו כי השה לעולה יהיה בני. כענין כמה פעמים שמצינו שמדת הדין מקטרגת ומשפכת. כענין (יחזקאל ט') והתוית תיו על מצחות וגו'. שקטרגה מדת הדין גם על הצדיקים שלא מיחו. עוד יתכן בסוד לב אל אומרו השה ולא אמר הבהמה כי אולי היה שור ראוי ליקרב. אך הוא כי לא נעלם מיצחק שעתיד יעקב לצאת ממנו שנקרא שה. כמז"ל (ב"ר פ' נ"ו) כי ע"כ יעקב לא רצה לקבר במצרים כי אמר אני שה ומצרים המורים, לא יפדו בי. כענין ופטר חמור תפדה בשה. ואפשר כי זה רמז הנה האש והעצים שיורה כי אלי נוגע הדבר. וא"כ איה השה שעתיד כי איך יצא בהיותי לעולה. והשיב אלהים יראה לו השה. אך בדבר שיש בם הנה עתה לעולה בני. וחזר ואמר וילכו שניהם יחדו לומר כי מתחלה כשהיה בספק היה לבו כלב אביו לקבל עליו. אך אין להחזיק לו טובה כל כך כאשר עתה שפירש לו לעולה בני. ועם כל זה וילכו שניהם יחדו בלב אחד:

ט **ויבאו** אל המקום וגו'. הנה אחר אומרו ויערוך את העצים שהוא על המזבח. אם כן היה די יאמר וישם אותו ממעל לעצים. וידע כי על המזבח היה. וא"כ אומרו על המזבח הוא מיותר. אך לזה אמרו ז"ל (שם כ"ו) באמרם ממעל לעצים מכוון כנגד כסא הכבוד כד"א שרפים עומדים ממעל לו והוא כי היקדש למו שהיצ"ל על העצים. אך היה לגזרה שוה. ועל דרך זה יתכן במה שידענו והזכרנו לעיל כי המקריב במזבח של מטה כאלו מקריב במזבח של ב"ה של מעלה כי נגדו הוא. וזה יאמר הנה ויבן שם אברהם את המזבח שם על ההר. אך דע איפה כי כאשר שם אותו לא בלבד על מזבח זה הושם. כ"א על אותו המזבח אשר הוא ממעל לעצים הוא המזבח שבמקדש של מעלה. ולא בלבד על המזבח שתחת לעצים. וגזה מבלי הגזרה שוה יאמר הענין כפשוטו. כי שם אותו על המזבח שהוא ממעל לעצים ולא על אשר מתחת לעצים והשיב אבר דבר באומרו ממעל ולא על העצים לרמוז על מה שהוא ממעל ברחוק שהוא העליון:

י **וישלח** אברהם כו'. להעלות עליו הוא ית' כאלו שחטו המתין עד הולם המחשבה ובדיבור ובמעשה. במחשבה כי לכך הלך. בדיבור באומר השה לעולה בני. במעשה כי ויעלה אברהם את ידו ויקח ט'. ואמר שלא עשה על כי בה' בטח לבו. יהיור בו אז ימירנו בשה. כי לא לבו הלך בזה כ"א לבחוק את בנו בכל לבו, מיד ויקרא אליו ה' וכו'. ומשמו נראה מה גדל חשק אברהם. כי בצווי המצות בקרא אותו שיקח את בנו וכו' בקריאת אברהם פעם א' הספיק אך בקרא אותו שלא ישחטנו לא הספיקה קריאת פעם א' כי עדין היה עוסק במצוה בחשק גמור עד שהוצרך לקרא אברהם פעם ב':

ויקרא

נתם ה' הוא. והנה לכאורה היה נראה כי עד פה היו
דברי המלאך. אך לא כן פשט הכתוב. וכן בפי תזיל
בחולת ויקרא רבה (פ"ח) כי זה היה יתכן לומר אם
הנרתם המלאך היה קורא תותו והקב"ה מדבר עמו.
אבל משה גם הקריאה היתה ע"י הקב"ה. הנה כי לא
היו דברי המלאך רק הקריאה הברתם הנרתם נלבו.
אך לא תעלה יקד כי הכל הם דברי ית', ות"כ תיפה
מ"ם מי אתה ות"ל מלאך הוא שעלה על רותו שתבל
היו דברי המלאך ע"כ ת"ל שתוא השך תאמר הקב"ה.
אך תה"כ ת"ל הוא ית' כי בשבועתי. במה שאמרתי לך
לא תעלה יקד וכו' נתם ה' היה. ותה"כ התחיל בישוע
ואמר כי יען כו'. בתופן שגם על פי תאמר זה נשתרת
הקושיא בתקומה. ויתכן יאמר הגם עתה ומה שאוה שתה
ידעתי מתחילה. וה"ת למה נסיתיך. הלא הוא לאתן
תעיף בשבטון ע"י בוקך ניסון. כי מהתלה הגה ירא
תלהים אתה תתם. אך עד נדך זה נשתים תת בוקך את
יחידך לא היית עוצר כח בשבועך לשתעי בשוטל.
כי בחתן ותשן תשד תתה אך תה תלא תשבת תת בוקך
תת יחידך. ממני היה לך שעל שכוחים בשפון. סייעתי
תוקך שגם זה תעשה. עיד יתכן בשום לב אל תומרו
ירא תלהים ולא תתר יען כ'. אך יאמר אל תעלה יקד
כו'. וה"ת תתם תגעה בי שתנשוך הדבר תם תניתי
תגה גם תת דברת תלי והודיתי ידעתי כי תעשו.
וא"כ לגה לא נראת תתשבה והתודתה למעשה תת כי
תם עתה כי גם תת ידעת כן. והגה היית יכולים להשיב.
כי עשה כן לזכותו גם על דבור בתומרו השה לשולם בני.
ועל מעשה כי גנה המזבח וערך הצעים ועקד תותו
ויבלא ידו ויקח תת המתכלת. אך יתכר מזה נתה
הקב"ה לאתר לו ותוא לאתר תה במנעתיך ממני ולא
תת תודית. תלא תוא כי הרווחת בני ובינו. כי הגם
לא נבבד תה בחיים בלבך. תת בתני לשותך ידעתי.
כ"ת גם תה שנתחדש בך עתה. ידעתי תת. ותוא כי
כן בחי תיעות. ת' כי ירא תלהים אתה כי כאשר
נאתר לך קח נא את בנך כו'. היפה ע"י תדת הדין
כאותר ותתלהים נכה כו' ויאתר קח נא את בנך כו'.
תעגתך ירא תלהים אתה כי תילתם תדה"ד הודיע.
וע"י שהתחלת ועשקת בתוה הבדבת. עד שתה תלא
תשבת תת בנך את יחידך. לא תתנו בחוש תלהים.
בחוש ממדת הדין. כ"ת ממני תדת בחמיס הדובר בך.
כאו' תלאך ה' כו'. כי המלאך קראו. והשם השובר דבר
בו כי נשתפה דעתך לעשות תלהים. ע"י עשק המזוה
קניש קיין טוב אתפי לא יעשה בך דין כ"ש ירחמיש.
לא תמנעני תלהעשותו. וכל זה תגדתי. ע"כ האתיך
לפעול עד תזכה לפקוות בך קדושת זו. שתעשה תלהים
ולא תירתם הדין. תו יאתר עתה ידעתי בחמיס לומר
תל תפקשה לפרש לבל יראה כי לא תלגר היית עושה.
כי התם עתה ידעתי כי ירא תלהים אתה. בחתיש ע"י
השעיל לא כן הוא כי הלא תם שלא השבת תת בנך.
ממני יצא הדבר שנתרתי עם טוב לעוך. תם שלא היה
בשבע הנשור הדבר בני עזרתי. ואיך תפשר שנתחדש
לי תם שתתו יצא ממני. תו יהיה פי יעתי לכון
לחמיס כד"ת וידע תלהים. ויאתר תל תעלה יקד כי.

ום"ם

וז"ס ס"ם למס שבתחי עד שפיעל. שלח הוא כי בחמשים שבזוגתי נרחם על נמך ע"י הפקידה. לפ היה ע"י מה שהדיח לעצות. עד בח פיעל. והנו כי עמה ידעתי ורחמתי. כי שלח כאודלה ירח תלמיס שתה. שהלמיס נסה תוכך וילחת ממדת הדין. לך עמה שפעולם היה נפס שבחול הדוכר בך. כי תין קרבן לפס תלמיס כ"ת קרבן לה' ותחה עמה לפ תפכתה תת בנך כי' ממני. שלח תמרת הלפ תמרת לי כי בילחק יקרא לך זרע. שבעת הקרבן הוא פס פרחמים. והיה תפשר לבעוה פשם שבחול ולדבר:

יג **וישא** עיניו כו'. ולפי לפוס לב תם רלה תבריפס לדעת שתפץ ה' היה להמיר לת יצחק בחיל. בפת עיניו וירחתו ויקרתו לעולם תתה בת. וגם תה עין תי' תחר ובכתי יחמר ובכה תיל נחתו וגו'. ושל תם יהן ותם יוסיף כי טדע תם היה בחיו בפבך וגם תפי' בקבניו. ועוד לתה עשה ה' בכה להביית תמורם תתה יצחק תה לוכך תל תמיכתו. ועוד לתה ברתו תבן תפשות על ע"ם בל בריתה ולת ברתו שפה תו פשים קידם לעקידה. והנה לפ על הענין נזכירם תתפכתו ז"ל (פרקי דר"ת פ' ל"ח) וכוח לוחו תיל שנברת בין השמות לפ היה בו דבר לבשלה. גידו בן י' תיבתי נכלי בל דוד. שהו של חזור בתפניו בל תניכו. קבניו בל שתלך בתקן חורה בל ימין והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ע"כ. והלפ ידלו דברים פתוסים תי נתן לדוד גידו לילו בל יצחק. והשוד לפניכו ולתה פס תיתו בתביאו ולתה עזר פלתו בו תיש יוסף תזולתו. ופס דוד לתה ב"יתבדו לו גידיו תלשולהו וכן שתי קרניו היתקן כי קרן תתן שרה ושופר גדול יהיו בל תיל. וכלפ תרח"ל (ס"כ) ויהי קול השופר הולך וחזק תלך בל הקה"ם תיהו בכולו בל ב"ח בחולך ותהלם. כ"ח הולך וחזק. הנה כי קול שופר תתן הוסיף הוח קולו בל הקה"ם ותיך יעלה בל לב נותן קולו ית' תוך שופר בל תיל. ושוד כי תחר שתיתיו תם דם לפו. פס השופר יהיה קרן בל ימין לפ בל שתלך וגם תקדק בלשופר שלפ תתר תיהו בל יצחק לפ היה בו דבר לבשלה תלפ תיל שנברת בין השמות. אשנם כל כוונת רז"ל הוא להשיב על תם שהקשיתו למה ברתו ית' בין השמות ולפ שנם תו שתים קודם לעקידה. תו יהיה על תברהם יקח שם תשעלד בלו. תו יקשה תתקים קרוב תזולתו. ולפ שיקריב תן הבא בלפ יזדו בלפ בקף וכלפ תחיר ע"כ היתל ותתר תיל שנברת בין השמות. הדע שה יתכון היה לו תבל"כ תם היה שנברת תתקים תחר בזתן תחר שלפ הוא כי לפ היה בו דבר לבשלה כי בשנברתו בזתן שהוא היה לו תיכוח תל כל שכנוד שהוא. והוא כי למה שע"י קלקול תדם ותפתו תפא תקים תיכר הרע לבעוה בשלם בכה תחייך. והנה ע"כ בכל שעשרים דור שתדם ועד תברהם היו כל הדורות תכעיסין וכתין. כי ע"כ לפ יפא זרע יבתבל כ"ת תתו והלתה. ועדיין כל זה תיטו שוה נגד היתה"ר שלפ תסם כתו תתו ושדמו תתזיק בשומתתו דור דור. והנה תקון קלקול תדם תיטו עד לעתיד לבת. ותיך יבת התקון לידי גתר תם עד שבור הזתן הרב שתדם ועד ימות תשיתו יהיו לפחות ובתדם יעבדו ברים ויהוב הרב תל קלקול הרתשת

ואוך יתוקן. ע"כ הוקרך יעקוד תברהם תת יצחק נשתן תהיה עקידתו זכות לבני ישרתל ביום סליחה. כי תז היתה עקידתו כתוז"ל. וע"י כן יתסך שהשלם יהיה היוך ונתקן עד השוף. והוא תוז"ל (כ"ר פ' נ') שתתר תברהם יהי רצון שבל תם שתתבים יפרתל בשניהם כל השנה תזכור לפס עקידת יצחק וכו'. ושתם פס היתה עקידתו יועיל תל השיעל היו נתקיים על ידם כל יתר הדברים השתתציכו בתכתו. לך בלתבר עליה בתתבשה להשתיכו לעתיו הוקרך להבשיל תשורתו תיל לעולם לשעון יתתר דבר תבויים לבוות תתיד נגד השנדים על ישרתל כתלו ריחוס תבבו תל יצחק. והוא עדיין תבשר לומר יסי נא תיל תהר תולד שתוך לעקידה. ע"כ תתר פסיס כין השתשות לשעון יוכן לשקן על יתו נ' דברים. תחד בניהו ותחד בשרו ותחד בל' קניו כל פ' בשון השיותד ט. והיה לבא תל בניתוך נקדים ג' הקדתות תחד כי היה פניתות תבר ושפש השלם יובללו בו' תתה ג' גופי עניתות. תחד כי תלבר שתות נשקללו תדם ותשתו י' קללות שת"ם בשבר תזוכר (פ' תולדות דף קמ"ג) שע"כ לעותתן נשבית יעקב י' ברכות. כי תין היה תו לת"ר כופר בעיקר היה. ותהיותו ית' תם י' כעודע ליודעי תן. פיתם לחיותו תתך בעולתו כי תז בתך שתתך בשוף זתם ליולתי יכלו. ותז יפתי בלקלקל בשבשתות עד יבת תלשך תברית הוא תליא לשעיר בו תטות על בניס וגו' ולעשר תותם כלבוף תת הכשף. בלבית השות היה לו ולזרעו לדיומופ בהיה זה על בשכל תן הענן הזה כי גם לבל הבברות לת יבנר שהיתה נס תבילה ממש. כתוז"ל (כ"ר פ' ס"ו) כי כל הנ"ה תכלו ומפיס עלה בהול (פ' שם טוף) וה לעולם שתתר ותחול תרבה ימיס. וע"כ יהן בעולתי טעל זיון הוא זה השניתה בכפר שם. כתוז"ל כי בשעה שקרא בו' תברים בניתלו ממנו זיון קיומו תיו. ועל כל' ניבלה קיומו שהיה מניע השמיתה כי השופר בניתו תיתיו לזיק כדעת חכמי החמת וכוח יחוד שלם. בך היה יבדו מניע השמיתה מקיים ומהכר הכ' טולשות. ודיתון שלהם נעשה קומתו מכניע לינוחה השמיתה. ועל הכ' נעבר תומרו ושיעלו היו כי בעלה תקנה הבריתת שביתה על החדש עד יתות תבפת זוהתה השתו ויעוד בתחיה זך ע"י על תורות וחי לעולם. שיד הקדמה כ' והיה תכרז"ל (כ"ר פ' כ"ב) כי עלי נפ שתם שתוך להשתו על תדם היה תם ניתו תלפ שבשם הניו עליו. ועתר חיתר תזוזר שיב ליום השבשם. שיד הקדמה נ' ושיה כל תם שנברת בין השמות תיכוחי רם וגבוה תכל יפרי שלם ושוא תם שבשבשו לתעלה בפ' וילו השמים וגו'. כי עד נפ שבשם היה כל השולם שתים ותרץ וכל שבשתם כגוף בלי נשמה. וכשה השפת בתם רוח קדושה לעולם ויהי לנופה לו לשפה. וכתו שכתב על פ' וניוח השביעי שבשם ויכפה כי ניתן נפש לעולם. ות"כ תיפה תין שפכי כל תם שנברת בעם היתה תיטו תכיוות כל שנברת בשולם עודנו תתייתם לגוף בלי נשמה. ליברת בעת שפיע הנשמה. וע"כ כל הי' דבריה שנברת בע"ם בין השמות תין כיוכות הדומים לתו תשנברת תהלה. ושוא פי הלתן תיטו כלשבר כי יכיה תיש טוב

לו כי יפחד לים נור כי יכול המים כמולפ כי יעבור כל פיו. לך לם לחוק יהיה מטו לנ ימשיכנו פי סבור עדיו וינעלעו כי מין בו רוח חיים. לך פי הסרן היה מובכם מרחוק וכולעפ כבלע פי חים בכורה בחמת בהשפיחה. ומה נם לנ"ל בחמרו בחפי' הם מבטח מחד מהם שבחילם כבדה לפסה שבקלה המחמה היה פי הסרן מנשיכו מליו וכולעו. וכן פי הכפר היה כיהני הולך עם יבחלל בכל מסעיהם וממביכים ממנו נהרות נחפעות'. וכוחם הע"ב המפוריים לפני מהמה יבחלל ליבריים לינריים. וכן פי הסחון ליו כיחר לחטות כ"ח בו כח כוחני על הכלחה בין הפמחות. וכן הכ' לוחות פסיו כוחניות בפמח וכפמז"ל כי נמסן תורה היו כל ה' מי' הדברות כולך ונהקק על הלוח אגל' (החניח כ"כ) קול ה' חוצב להבות חש. הנה כי קללו חל הלוחות להבות חש. ונם חיך היו בידי ים' בחת לוחה ניד מבה חש נכם היו חלל בחמרי כן בלביהם ה' ליפחם בידי בני חדם, והחיקם בכל שהר הטברה דנניה כפבר יהנהר בהקומו נפ"ד. והנה על דרך הזה יכו' עניו לילו בל יפחך בלא חל הנם והבבד הכבו לפניו ים' כפ"פ בל יפחך בלמו. והוח קיים עדיין ולא חל הנם היה מלניח ומהם בנה חלא עד זמן הטקידה. ונב ה ם נ"ע כל פוכו הזמן ההם חן הסייה בנהוך בנן כלבר נזכיר מלמרם ז"ל נכפוך נפ"ד. והנה ההם חן הסייה הוח כה ם לנבחות הנדיניה כמלמרם ז"ל. ומיך שם יבחה ליל מבחות חרן בנוף ונפש. ההם נמלא כזה חפי' לחין היחדם נלעדי חבר נמנו שנכנבו חיים ב"ע ומיך בחמת הנקטה נלנו החיים. לך חין ספק כי לא כיהר כל בחפה היה ושוף חבר על כיו כל הסרן היו חבר ה ניקה החדמה וחבר שרלו החים הנבחיים. ניה הליל הזוח כי חם נמוה מעל נבוה מהיכומן מכוחה חבר נבר כוח ים' כל הסרן לחת לכולם היות וקיים. כהי' מהפבטוח קדומם נבם היה רוח בל הליל חבר לח בכל נפש בהמה וחיה. ונבח הל הבנין וזוח כי זה דרכו ים' כי בעת בל המכה מלח הלמה יפושה רפולחתם. והענין כי מלח קלקל חדם הנין ופבה קדושה בנם לחקן לה חבר עומו. וכמקום עלמו חבר ק קל בם נ"ע הלמיח יפועה מרופחו. כי מלח נרח הל החד וכם מחחה חן החיים היה הופלומן החים בחיים חן שהיים היה פוכה כמלמרם ז"ל והיה מעין המקום בנברח בו זך הליכות לחעון קדושת עבח חבר נברח בה. וזולה נופו חבר יבח חפורת יעקב. נם כל הדברים הממלחים בו יופילו בע"י הקרבת יהיה זכות כל דבר מבלה לרוכה כל הדברים חבר נחקלו סמוך נכין הבחמות חבר נברח מלו. וזוח כי לכוחה הטבר קללות זכה דוד שהוח חדם כיהדע לחקן ע"י נבל עבור כי יהלל יפבח ויבנך יה לחקן על ידו לבחיד מה שחין לו כופר נה' היה. ולבכול הטבר קללות בחקלל חדם. כמפורש הללו בלמר חדם כוב להרות כו'. כי יבח חקום בחרות עלי עבור כו'. וע"כ היה בשלילת פיוח כי לח יהן ביקין נמי יהד לבל יבנם בכלל מות. וכמלמר ספר הזהר כי על כן נלמר עליו כי ימים, ויהי' לפי דרכו להיותו חחקן בעד חבר הניח חם חחת לחען יועילו הולחותיו לה' לחקן הולך להיותדלני ליון חבלות

ע"י מי בלח יפעות בעוים. ובלחים זכות זכה להעבות הסכרון הכוח על ידו בזכות נידי הליל בהוקבת החם יעקב. ועל כן היה הכוח נפוחת פכוח מבחים יעקב מבבב בהיחרי הנבל לעוררו לבלל חח ה' כי בל זה ע"י יעקב כמלמר הכתי החמת. הלחורים כי עקידת יצחק היתה לכפר בעד חדם. כי בו ה' נד נלנוד חדם על כן בחילוב יעקב היה חקון לחדם ובזכות הטור מהליל שהוח שבוקבב נם בעבד עורו כי נם בו היה ליכוח בעודב ניכן כח וחיכוך מקניים לפני מהמ יפרחל ליבריים חוח חליהו לחקן חבר מבכו עור בלחם נבחבח מילהם. ביהיה לו זכות עור בעד עור בע"י יפכר ויקק בל פיסול הבח מעומחת הכבריה. ועל הבליהים הנה מקן פעם לחת שבפקה זוחמן. וביה לכם היכוח ממלך המוח בחקן בחורה כי היה הסופר לביום היכוח ממלך המוח ולח הועיל כי חזרו ולקלקו בעגל כי היה בל בחמל. ולח נמפכה הקנחו עד נח זכות קרן בל ימין בחברה בימיו כי חז יבילע המוח לנצח. ועכין הבחמל והימין הוח כי הוח בחדמם חזיה חרז"ל כי כח משו יבחל דבריהם יח'. לחיהו לפסה המור לפני הקב"ה ויביר ממנו ילר הבע חמר לפס הין זה עקה הלח לפיל. וזה יהבר כי קדן החיהות בל מקן חודם היה בל בחמל כי לד בחמל כי הוח ילר הבע היה עדין. ועל כן עפו לה הפעל והזר הקלקול למקומו. לך לפיהיד היהים בל ימין מ ולל בימכח דבחחלה בימכר לב הלבן והז יבילע המוח לנצח. נחוכן כי בזכות הקרבת חוהו בין לחה בבבות בין הבחמות הועיל זכות בל בדעיו חפיפו הבפלים לעוכו. וזוח חלד חיכוחו והיות רוחו חלד בפע הבבר פבנין על חדם בבדובר. והנה לפ"ז רחפי נוכך נדול היה הליל בחד בר. ע"ב הטיר חת חברהם יבים לב לעקב ההיליל ויקרבנו וזוח כי חמר חלהים חל הבלח יד כ' וחל חעם כ' כי הם חלה הנבר ומלה לו מיוחר. לף כיון חל הנבר חל הבלה יד כ"ח לזולתו. וכן חל חעם לו כ' בלומר לו חל חעם כ"ח לזולתו. חז נ"ענור חבריהם לבקש חת זה להחר. ויפח עיני להוחח ויפח והנה היל ולח זה שרחתו בלחי מכוכר רחו"ו מיד נלחה: נבכך בקניו. וזהו חחר חהר שהוח סמוך נלחה ולח מהחלים. חז חמר חת זה בחלחה חת חלהיו יח' הוח זה בלקבנו לוך חחלחה חה"כ. לך בהסחכלו כי חת בחלחה נבכך היה בקניו חז חחרי חן זה כ"ח שחיל זה יועיל לנבריים ה'זכרי'. בבללם הקרנות להיות היהות ממלך המים טוח בעין בעולם. וע"כ הבטן מלח הוחו בנרעיו כי על בופר חתן הוחם ובלעתיד לבח ביבלע הבוח לנצח חקבי וייבר. ע"ב חת חמהעבב בפופר נר"ם. ע"ב חז נרכן וילך וכו' ויפי מהחו יח' חחת בעו חתם והוח חבפעיחים הלחבריים:

יד **וירא** לבריהם כו'. הנה הבריים חלה קניים להולחתם ובלחי מיועבים על פנים הל'.

ומפפר בהזכיר מלחר ספר הזוהר על דרכי ליון חבלות כי בכל חקום שנעשה חלוה בם יום המלחי' נעשה בחלוה. ומה נם חם היה בהחידה לו רלוה רבה בחלם. ולחר כי המלחכים חבר נבראו בדבריהם הם ע"י עולי רבלים בם החחבלים בחדין. ועליה: חלר הם בחלות לחען יועילו הולחותיו לה' לחקן הולך להיותדלני ליון חבלות

כזאת נהר ה'. אין ספק כי גם נמצא וגם היה מלאך הנעשה מהמצות מהלל ומשבח לה' ומליץ טובה על אברהם כי לא חשך את בנו יחידו. וזה מלבד מחז"ל (ב"ר פ' נ"ו) שהיו גם מלאכים בוכים שנ' דמעות שנשרו מהם פגמו הסכין. ונבא אל הענין והוא כי אלא היה אברהם במבוכה גדולה. באמת באמור או מי יליני מריב לפנות. למה יאמרו הגוים איה גדולת אברהם ומעשיו כי היעלה על רוחנו שלב שלם הלך לשחוט את בנו והנהגב עמו ואין זה כ"א בגב דעתנו. עכ"א כמתפלל ואומר ה' יראה ויפציח. והוא כי כאשר יאמר היום נהר ה' מפי המלאך הנעשה במצוה, שוא אשר יראה בעולם ויתפרסם ויתגלה בעולם. והיא פ"ד ויתגלגלו בסערים מעשיו. כי המעשים עצמם הם המלאכים הנעשים גם במה יפרסמוהו וישימוהו בלב כל מעשיו אשר עשה נשהר. וזה סייע לזה היות גם רוח הקדש מכה לומרים שהוא. כי המצוה הנעשית בו המפרסם ע"י המלאך הנעשה בה. וזה אמתיב בכוונת מאמרם ז"ל ונז"ל הא"ל שנבראת בין השמשות מתחת עץ החיים היה רועה ותמיד שתחת הפן החייב היה שוחה ושם ריחו עדף מסוף העולם ועד סופו ע"כ. והאפשר כיונו להם פעם איך יצאת האמנה ע בכל העולם ולא היה איש מפים שום ספק נדבר עם פוט עם בט. לז"א אל תתמה כי אלא הקשה לך קושית אחרת. כי אלא נבראת בין השמשות ואיך היה אלפים וק' שנה. אך הוא כי תחת עץ החיים היה רועה ותמיד בתחת עץ החיים היה שוחה. וא"כ לא יפלא מה שהיה ריחו עדף שילא גו נשמע בכל הארץ כי מלאך ריח ניחוחו עדף בכל העולם למה שאיכותו גדול. גם מלאך הנעשה בו יעלה עמו. מה שלא היה כך אם ההכנה היה מ אברהם לבלתי עקוד את בנו. גם אפשר כוונת מאמר זה כענין המאמר הקודם והוא מה שכתבנו למעלה כי זכיה הא"ל הוא למה נבראת בין השמשות בהיה גדרו גדול. ע"כ השפיק זכות הקרבתו להגין מאדם עד לעת"ל שיהי' הולך פגם אחד וגם עד סוף. ולא יתבטל בנוים על כל מיני הפגימות. שהזכרנו שבא לפרים כמדובר. וזה יאמר הנה איל שנבראת בין השמשות זך האיכות היה כי ע"כ מתחת עץ החיים היה רועה ותמיד בתחת עץ החיים היה שוחה שע"כ התקיים. ואין זה כ"א שרב איכותו שלא היה ריחן במקום שמזרחיו ובמה כ"א במקום שהצדיקים עומדים. וע"כ אל תתמה שהספיק. ריח ניחוחו להיות עדף מסוף העולם וכו'. שהא מאדם עד לעתיד לבא להיות הולך ומתקן ומכלכל העולם מפגימותיו הנאמרים באמת: או יאמר ויקרא אברהם וגו' והוא כי הנה נאמר ושם העיר מיום ה' שמה אל תקרי שמה אלא שמה כי המקום עצמו יקרא ה'. וכמו שכתבנו ע"פ כי שמך נקרא על עירך ועל עמך. ותהוי לפיה לב מהו לומרו מיום מאיזה יום הוא. ואפשר שהוא מיום העקידה הוא יום הנזכר פה באמור אשר יאמר היום. והוא שאמר ויקרא אברהם את שם המקום ה' כי קרא למקום ה'. ופ"ה איך תכנה שם ה' על הר דומם לז"א יראה כי שמקום שהוא יראה כי יהיה לו רוחניות עד גדר שהמקום עצמו יהי לו ראות ורוחניות מושכל. אך אין זה עתה. כ"א לעתיד כי אשר יאמר היום אינו נדר זה רק שנהר ה' הנזכר. אך לא שהמקום עצמו יראה. ובזה מצאנו ראינו טוב טעם אל המקרא ואל המסורת שהולך לו' אל תקרי שמה אלא שמה כי כאשר הוא שם ה' שמה כי שם הוא ודאי ושם יראה. אך לעתיד ה' יקרא שמה: או יאמר ויקרא שם המקום ה' יראה. שיראה אותו תמיד שיהיו עיניו ולבו שם כל הימים. ועוד אוהילה נא כי אשר יאמר היום בזכות זה שמים יהיה כי נהר ה' שהוא הר שמה יבא זמן יראה בו ה' הנזכר. והוא כד"א ונגלה כבוד ה' וגו' ועליך יראה ה'. ואפי' מה שכתבנו על מחז"ל אברהם קראו הר כי בית ראשון שנבנה בזכות אברהם היה עתיד ליחרב וליעשות הר. יאמר עד"ז יהי רצון כי בהשפעת הר ה' אלא יאמר כ"א שישוב ויבנה שה' שהוא יראה שם. או יאמר במה שכתבנו על דע מה למעלה ממך עין רואה. כי עין האדם אינה רואה באמת רק במקבלת מאור השלם שע"כ לא תראה באפלה. אך עין ה' רואה באמת שע"כ ידע מה בתפיסה ורואה ללבב. ונבא אל הענין אמר אברהם ירא אני פן יאמרו כי מעלמי הנחתיו חי. כי כך היה לבו מתחלה להביטו. לכן אמר כי ה' ודאי יראה שהוא ללבב ולא בני אדם ואוהילה כי מה שיאמר היום פה בהר ה'. שיהיה נודע לפני ה' הנזק בו יהיה כי יראה בעולם מה שה' יראה שבא ה.נ.נ שלם היה:

טו **ויקרא** מלאך ה' שנית וגו'. ראוי לשום לב מה נוכך אל השבועה הזאת ואל אומרו נאם ה'. ועוד אומרו הדבר הזה ולא חשכת וגו' כי אלא הדבר הזה הוא שלא חשך את בני. אך הנה ידעת כי המפרש האי יתב' אמרו של האיל כזאת של יצחק. ואלא אם אמר יאמר לו הוא יתב' כי השב קרבן האיל כאלו נקרב יצחק הלא כפי זר יחשב בעיניו ע"כ. אשר הנה כי נשבעתי ואל תחשוב שהם דברי מלאך כ"א נאם ה' שאינו מדבר כמגזים רק דברים צדקים. כי הנה הב' דברים שקולים בעיני שאני מחשיב הקרבת האיל ואם שלא חשכת את בנך. וזהו יען אשר עשית את הדבר הזה הוא הקרבת האיל וגם לא חשכת את בנך. ואם תראה כי שקולים הם הלא הוא כי ברך אברכך על הא' אברכך על הב'. והרבה על הא' ארבה על הב'. ככוכבי השמים על הא' וכחול על הב'. ויירש זרעך את שער אויביו על הא' והתברכו על הב'. וא"ת הלא מתחלה היה גלוי במשפט ואיך הקבל שכר על הנסיון. לז"א עקב אשר שמעת בקולי. ולא אמרתי שלא תחרך לי ואעשך לגוי גדול. וכי ביצחק יקרא לך זרע ואיך תשמעו. וגם הברכה שהברכים נאמרים בך הנשרים. וברכם והתברכו בזרעך נאמרה למעלה והתברכו בך וגו' ובזרעך וגו'. הוא כי שם נאמרו היעודים. ופה נאמר בזכות מה יהיו והנה באומרו שמים ראוי לשים לב כי יראה מיוחד. ולבא אל הענין נשים לב גם אל אומרו תחת בני. ועוד אל מ' עשית את הדבר הזה ולא חשכת וגו' שהיה לו לסמך ואומר שלא חשכת את בנך ועשית את הדבר הזה. אך רז"ל (שם) שהיה אומר אברהם יהי רצון שתחשיב אשרו של איל כאלו הוא של יצחק. ויהי' כי ז"א תחת בנו. כלומר הנני מעלה את הקבלהו

פרשת חיי שרה

כג א ויהיו חיי שרה וגו'. רלתי לשים כאן אל לעמתו ויסו . ולא אמר ותמת שרה . ונס מומרו שנה בכל ברם וברם ולמה מזר וכלל שני חיי שרה . וכן מומרו בקבריה מרבים שיש מכרון למה מזכיר שני חיותיה . וגם שומרו בתוך כאלן כי יהוה שיש ונס מומרו לברה שיש מיוסר והע"ו לטובה הלכותה . וגה לתה הקדיש ההספד לבני ושרה ס"ל ולקוברה לך הנה ידעתי מחכמי הספרת כי לברהם ושרה בהו לתקן לם את הקבר עוהו לדם ותוה . וכן גרלה מרז"ל בתומרם בג"ל למה לא נכתב לברהם בפרה שלה מפני שהי שקולה לדם כה לברהם וחזקן . ולם שיש נברת הוא שלה מי יפקן למהרו שנה כי לתקן כה לברהם . והוא כי לדם ותוה הכיחו מיתה לשלם ולברהם ושרה שניהו חיים לשלם לא נרמו קללם ולא ונכרתו כך וגו'. לדם סילק שניהם של ארקים ולברהם ושרה סוויד ס מלקיע שנימי. כמאמרם ז"ל בג"ר (ס', י"ס) לה קלקלו הנשם ולה עשו הנשם שלמחר ולה אכלו הבל לשלם . ולה לכלו ושלכילו מה שמניח מיתה לשלם . ולה לכלו ושלכילו שם שמניח חיים לעולם . כי ע"י מה שיהי מלכילו ושומל מסד מקיים השלם שמה"ל שם מות לנה . כי מע' דברים שבשלם שומד עליהם בשלה היה עומד על שומד לחר . שם נמיתם מפדים של לברהם וגו'. וכן מוה הכיל כי נתם זוכמת ושרה נלקחה כ'שמיים ונשרה לגל יוסל כה שוכמת . וזכה מלחר רלתו שעה של הניח סיתיו' לת שרה בנסיון ההוה. כי שרה נדלה היתה לם . לך הוה לתקן קלקולי מוה וכן בשקה הוגרכה לתקן בשקומה. כי עדין לה נגמר תסיקין והוה כי כל ג' האבות יש להם סייעות עם לדם כנודע ליודעים תן . וגם ג' דברים שקלקלה מוה בע"כ נשוו הנשים בגדה ותלה והלוקה הכר נתקן ע"י שרה בע"כ לחרו ז"ל (כ"ר פ"כ) שהשה סיסם שרה מתברכה שהוה כלי ספק על דבר הכר ועכן קשור על פתח ה לחל על פתחי בית שיהה משוחה מכן ולכהשה בשקומה לברהם ללה כשהוה כשנן לומרו ויניחה יתן האלה וגו'. ונגלה על סשנין . והוה כי חמת שלם היה לחוי לשהחזיל לברהם על שרה. (ה) על הוגע על תיקון השלם ש"ה מחק' לקיעו כתהוכ'. (כ) על שרה עלמה ומה גם גרז"ל (ר"ה דף ס"ו) שעל שמם ס"ד על לברהם חשרו מסייה ל"ג שנה . (ג) על הוגע על לברהם כי לתר מקם תזהו לשלומה כלילו נחלד כשה"ק כיומו. ע"כ על סל' סתר הכשוב זה לל לומרו למלה ויוגד לאברהם וכ' ומחואל ילד לת רבקה שכבר נולדה ממלה מקומה. והוה מזז"ל (כ"ר ס' נ"ח) עד שלה שקשה שמשה על שרה ארבה שמשה על רבקה. וכמו שכתבנו על ויביאה יתן שמלה שרה לתו . הנה כי מבחינה זו לין לשחלק ונס לל על הנשים כי הנה ויהיו וכו'. לעתר כי גם שנשמעים הרים היה כי חברו שם

מין לה פנים מזה נומר כי לא עשתה מצות בפנים הנוהגות ויפסר מפלוחים. כי הלא לא היתה נריכה לא כל הפנים שמוחים לפלוחת הרחוי לה כמ"ש ז"ל במדרש חזים יש אוכה בפנים מוטעות בכתרונות. וזה יאמר מלה שנה ועשרים שנה וגו' ולא נאמר שנה בפוף מלה ועשרים ושנה שנים. כ"ח שנה בכל פרט. לומר כל פרט הוא כחלו בפלוחו. וזה ויהיו חיי שרה מלה שנה שהוא כחלו כל הזמן חיי שרה היו ק' שנה. כי גם קנמה החיוב חייה בשלום וכן בעשרים שנותיו כן היו כמה שעשתה בהן בפלוחים. וכן בכנים שנים שלחר הכל כפל פרט נמלא כמ"ו חייתה כל ימי חיי שרה מלה היו רלוחים חלו לא מלרם דין על מלרהם כחלו לא חסרו דבר. זעל הנ' נמר ושמח שרה בקריה חרנע נלומר שלא עשתה מיתתה רומס כ"ח לעשירה ולא נבעלה. לא שלא כשרותה רחוי להפסידה כי הלא קריה חרנע זו היא חברון כו' ואח"כ קנאת חברון. יפהן הוא על ההתברות של מערה הסיח עם העולם העליון כעודו חלנו. כי היא כניסה נ"ע הארץ. וזה יאמר כי לכשרותה ולפלוחתה לא מהנה בין מוח לא ההתברות לא נ"ע של מעלה. כי חיד ומתברה למעלה. וע"כ הזכיר הכתוב שה ט' כי נמיתה נחקיימה כה. ו"ח כחרן כעין הוא מקום המיוחד לזה. הנה כי על נ' בחיות חלנו חין לנשותה. לא על העדר מיקון העולם ולא על העדר מיקון לעלמה. ונם לא על פנם הבאת לחברהם ביחי' כחלו נחדב בית המקדש ביחו. כ"ח שחה שויבת לחברהם לא על העונג חלנו כ"ח לנשפח לשרה. כי החכמה הן הן המרכבה וחין להם טרך נהמ"ק. כמעין יחי ה' חלהיו עמנו שיהם מרכבה עליו. כלומר היה עם לבבותיו שהם החכמה. וגם לא להחזיק על העדר שלמותה רק לשרה למה שהיתה שרה מפחם עלמה. כלומר חוב להחזיק על כל נדיק שנפטר חו יחמר לפסוד לשרה כחם היה חומר לפוסד ולכוחה. כי' נפשה פעל היותה חכמה ומחוייב כזה. ולא כן הוא כי פין החיים חייב לפיסדה בעלמו ולא לנבותה רק להשכיר לה שני חלילין ומקוננות. ז"ח לשרה לומר ס"ח על בחיים שהמו עשה. רק למה שהיה שרה מפחם עלמה שחייב לחם לרפיד ולהוריד דמעות על חדם כשר. וז"ח לפסוד לשרה. חך נמה בפוח חייב בהוח לקוברה חם מפה. על זה חמר ויקם חברהם מעל פני מתו שהוח להיותם מתו. ואו' הכבי חמר הרפפד והוח קודם. הוח בניים לב חלו"ו על ובניותה שהוח כי מתחלה לחדם כוכה. וכשלמה מפפידון. והרפפד נודם נבי חחרי כן. וז"ח לפסוד לשרה ולפוח לנכות' שניח. חו יחמר ויהיו חיי שרה וכו'. כמתחרב ז"ל (פ' ויחי דף מ"ז) בפ' שזכר על ויקרבו ימי דוד כי הימים שהקדיק מיועדים מנוח בהם גם כי למהותם חין ממש. קנים היה ויקים רומני קדוש ומפקרבים בעת לנוח לפעילקנל כל זכות הנעשה בהן. וזה יחמר ויהיו חיי שרה לומר כי קנו היה וק וס חיי שרה בין בלנות המלה שנה בין העשרים שנים בין הפבע שנים. וע"כ הלא זה יגדק בעים בעבותה בהן מנוח. לך לא ימי הקפנות. ז"ח שני חיי שרה. לומר כי מה שמחרתי שכל הפרטים המכוני קנו קויס שנולל גם

על קפטת הוח על כי כללות הכל מעשים קדושה. חלוב לא המישנים על קנאת שכללם. כלוחן שיהו כל שני חיי שרה. ולהיות חימי בחיים ומחקרבים פתיך למיתה. ע"כ קוים הכתוב מיתתה לחמר ענין היותם קוים בחיים לומר כי כל הלא מנהו קרבי ויחיהן בחיי מלה שנה לה רלויה לעבוד והספד הלא ם חתת בחיים כלחי רלויים לכבדה כי ותחת שרה בקריו חרנע. ע"כ וכל חברהם כי חין זולתו: עוד יקשן דקן כלל נחיך כל עיון לקח הוא לחמר קנה חברהם חת השדה והמערה. והוח נפשם שכל והבין מה נעשה לה' בפוחקלו לעיר הפיח. קריח חרנע היח חברון וגם לו' בלחן כנען. ועוד חומרו ויבח חברהם לספוד ט' ולבח זה לא לחמר ולקוברה שהוח סניקר ויש גם כי לקוברה היח מוכן עלין. מפמ"ל לנכוח' שלח בחים חיב לנכוח חת לפחו וגם לח לנפיפה בעלמו. לך היח כי ה' רלה עשה בהכחה להשכיל להניח כוונתו לל הפיבול וה' שלו ויבח חת לבב לעשות לעין חברהם. וכעיון כי לח חפח שרה בחרן לחמרת ולח בעיר קביותה חפח וירלה עפיון יכיחוה מעיר לל עיר לקובר' בחברה הניח. הלח לח יהיה לו' חת זה. המכלי חן קברים בעיר שפחה גם הוכחת פח הלח דבר הוא כי יקרה היח הפבר' הניח ועלה סודה לל חברהם בחוב ס' ויקהנה לעלמו. לו נם כ"ח בהן כך חלוד. לך חס' לח חמחת שרה בחקום מיוחד לקוברתה. וחלו ומחת שרה בקריח חרנע הלו' חשה בחקום קבורתה וחס קריח חברהם חשה קניח ד' עלום הפעיפה' ליקבר עם חבר היל חשם בחקום לח יפפיפו ללכת לל עיר לחנים לקוברה. ועדין חי' חקום לפפיפו לומר חולי חברהם חבקש לחנות לקבר עם היום חובב פעיר פניל חוב חלל בו הכהן נפנחה ז' פעים לחי נעץ חלנים לחנו וכיעה"ל (בחבר ב' ס"ח) וכי חלם טוב עיר לכבוש כנו הקנו שבע שנים קיים להנים שהוח כנו הנחל לנל עשם היח חלנים שהוח יפה חבחר השלם כי כנן ה' כחרן חלנים עם כל זה נעץ בחים חלנים כי ס"ע חח כעיון שניו חברון היתה חבניח חיתה חבין ז' פעמים ויתר חשיון ונ"ע היה חבבר יוקר עפרון חבו לחחוה קבר בעיר הפיח החמורה ל"ח היל חברון בחרן כנען. וכוח כי הוח חנ"ל (בם) בפ' עלו זה בנגב כי כחרך החנים שנרלים בפפלים חפלה. כי עם היות חברון ז' שנחים קיבה חשעון חוא חיקב חלרן חנים חבר היל קיבה חבבה הע לא ע"ז היל פפלה חרן יפרחל. פניב הקלה לנים הקברות שבלים פלנים. וכוח יחמר כי גם פפיל קיבה חשעון לא יפים לא ע"ב בחר חברהם ב יקום פהוח כי הלא חם היל חבובחת היל בעיר חלך ל חבוח חלל לא בעיר חלרן כנען כי חברהם היל בפלוח של חרן כנען פבלה חברהם ל"ל (בם) בפל בן הקלה לנים הקברות בחוקן כי גם בעיר חלך הלנה יקרה היל. ולא בעיר חרן כנען לפפלה חחבב. וכן לא יחבטנו לחומר חומה. בחוקן בחם' ל"ל על יעקב פדבר בעיני חדנים. ועם כל זה לא עשם חברהם. פל החכל שוב להבחים כי לא היו עיני ולבו בחערה פיוע כ"ח כל חמר יד. והוח כי חילכך חלר לא נקם לקוברה חלא.

נכנס בן הבקר שמה וירא מה שבחוכה בן ימלך עבדון הגיד דבר הוא . וע"כ אחר עד שמה . שמעו מוטל לפניו כבלחי חפץ רק לפלק מלפניו בהאחר יכלה. עוד בעים עשה. כי בבואו הבריחה לא ס"ה שעיקר ביאתו היתה לקחת לה שם קבר . אלו בעומה עיקר ממקום מיוחד . רק כאלו לא בא רק לפעוד לבניו ולבעומה וזהו שלא אמר ולקוברה ולא עוד אלא שהפעל בהפעל אחר הוא המשך יותר מבלי ולא שם לבו מיד בבואו על עסקי קבורה רק לפעוד בו' . ואח"כ ויקם אברהם מעל פני מתו . כלומר לא כמבקש קבורה הסוכה לאשה יקרה כמוה רק כמי שים מת לפניו ומבקש להעבירו . וזהו מעל פני מתי ולא מעל שני שרה כלו' לפעוד לבניה ולא אחר לכופדה . וגם התחכם לדבר אל בני חת אחלה . והוא בהציר . (ה) מה ענין אומר להמר . אם הוא מיאמנו מדברים לעפרון . כרי בפי הוא אומר שמעוני ופגעו לי בעפרון בן צוחר . (ג) כי כה לא שיים מקום ובמה שלוח ידברו לעפרון היה על המערה בפי' . (ג) למה הגדיל הדבר לבקש כרסיים . וידבר לה דבר מיד בחזי עפרון ויהן לי את מערת קלה אשרו בכסף מלא לא יפעיטנו ממנו . (ד) מה ערך להכתוב דבר אל בני חת לדבר בשם לבקש מהזוח קבר ובלחי הזיכר מיד המערה (ה) מה ערך הזכירו כיותו גר ותושב וגם אומרו מלפני היא תיבה מיותרת . (ו) אומרו ויענו בני חת וגו' שאומרו אם תכרשם לאחר לי הוא לבלי ערך . ויאחר ויענו בני חת שמעני אדוני וגו' ידוע שהיה להברשם ושהוא לאחר לו. (ז) אומרו בשמעו אחרי שהיא תיבה מ' בל' רבים וכב' ל' יחיד ושניו יחם אל' בשיח אלהים וגו' . (ח) בשל ענין בלו' אמנחר קברה וגו' אים ממנו אח קברו וגו' . (ט) אומרו ויאמרו לעם החרץ וגו' עם ההרץ מאן דכר שמייהו . (י) אומרו וידבר אחם לאחר כי הלא אלא לאחר שמיוחר מיוחרת אחרי שעאיש לומר באישני ושפגעו בי וגו'. (יא) אומרו לקבר את אחי אח מרכה אלא אח . ולא אחר כמ"ש לאחלה קבור אחך ולא אחר אח אחך . (יב) אומרו בחוכיכם בשיח אלא מיוחרת . (יג) אומרו לכל באי שער עירו לאחר אי הכניסים בזה ולא אליהם היה משיב . (יד) אומרו לאחר אין לו אחר . (טו) אומרו לא אחזני כי אין יחחיל מאחר כל' אלילה ויאחר לא אדני שמעני וגם שדה אאן אחך אחיה בשיים . (טז) בהלקו וכל"ל השדה והמערה נאחי לך וגו' . ואח ענין אומרו לעיני בני עמי . (יז) אח ענין האחחויה זו שנאחר ויבאחהו לאברהם לפני עם החרץ ועדיין לא נגמר דבר . (יח) אל' וידבר אל עפרון בחזי עם החרץ לאחר , למה יעים בני חת וידבר בחזי עם החרץ , (יט) אלא לאחר אין לה פעם ולא ג"כ אלא אך אם אחה לו בשעני אח ממעני אחך ואלא אח קבור אחך . (כ) למה יזכור השדה ולא המערה ואומרו נאחי עמי ולא אחר אח אחי אח ואקברה אחי (כא) ענין אומרו אח אחי אח ולא אחר כאחר עפרון קבור אחך וכן עפרון הזר ובאח נשוחו למסח בחאחרו אחרע אחות שקל ואלא אחך קבור . באחר פה אלא אח . (כב) בחאחרו ויען עפרון אח אברהם וגו' כי אל' לאחר לו הוא אדוני ושוב בחאחרו ואבקול וגו' אח הכסף אבר דבר בחזי בני חת . כי אלא גם

בחזי עם החרץ שים . (כג) בחאחרו לאברהם לאחר וגו' . אח ענין אל' בכל בחי שבר עירו . (כד) בחא' ואחרי כן קבר וגו' ויאחר ויקבור אברהם וגו' שידוע הוא בשאחרי כן היה . (כה) אל' ויקם השדה וגו' הרי נאחר בשעלה . (כו) אל' בני חת . ואינו רק אלא שפרון אמנם לבא אל בעור מביר מאחר הרמב"ן ז"ל והוא כי חק היה להם בימים ההם אלא לאחת מקום מיומד לאחוזת לאים לקבור כל אחיו ט אם גר הוא במקום ההוא כ"א לאחובב בובד . ובזה נבא אל דרך הכחובים על נכון בפ"ד והוא כי הנה אברהם לא נשבע לבדה הוא הזן המקום כ"א לכל הד' אוחות לכן היה צריך להזוחן קבר כחובב . ואלו שם כיני לבקש אחת עפרון יאמור לו המערה הלא לא יאברנה לו לאחוזת קבר כי גר היה וגם כי יהלא בכך לא כל היאנו כי הלא נאולי הערך יאבבו בידו לקיים לבלחי שם אחוזה לגר ואם גם כי גם עפרון יחאנה ויאחר כי אין לחל ידו כי אילי הארץ יאבבו בידו ע"כ אם עבה ההנבל ואלך לו אחלה אל נאולי הארץ . ויאחל מאחם יהי גם אסדם להאביט בחובב שיאחן לו לאחוזת קבר בעיר היות לאחן הזים הודאחם הכנה לדבר אל עפרון . ולא שך אלא אחיב לין לעבב . הן שם יהיו הברוריים לבל יאחר לעפרון שך פאחון שה לעבב . וזהו וידבר אל בני חת לאחר . כלו' אם אדבר אל בני חת ולא שם בעלי המערה הוא כדי לאחר להי"ב לעפרון לאחר למכור המערה לאחוזת קבר ולא יהיה לו פאחון שה . או יאחר לאחר אדבר אליהם כדי לאחר שם הבובב אם יודו באחוזת אב לאו לדאחם אבר יעבה אם יקבה ואם יחדל . ובאחם דברו אליהם אחר נר והובב וגו' לו' לפי הלאחם נר אני אל ואובב אחכי עמכם כאחר כאחם בפי טוב מדאחם בלאובב ההאבוני ובזה יבאן בוב לבבאם בלאובב אחבוני בצאחי זאח . והוא אנו לי אחוזת קבר ואין בחלאי זאח אלא אחת מפני הבבוד בלא אחיהם לגר . בחובני הארץ קוברים אש אלעיו בחורת בדקה כ"ה ואקברה אני אחלפה :

ה **ויענו** בני חת וגו' . הנה אחרת איאוק אלאו סוא שבאיאוק להובב . והנה אח שאן דבר אל אברהם אש בחאח בעיניו כי שמעו וגו' בפ"ח אלאים אחה וגו' והנה היה לאפבר כי אחיפת אדאם עבאחה אחה ובא לזלא אברהם היו דובריה כן ל"א לאחר לו לאחר כי לאחר לו לאברהם בלבד היה אומרים בפיה אלאים וגו' אפש"כ לזלא כי הן להם גדול בהברהם ו אח ממדם הוסף היה הדבור . כ"ה בלובב אלא . והנה אברהיה היה א' יבבר בעד כלם אך היה אקום להובב כי אילי לב הבלחי אדברים לא כן בדברי האדבר ע"כ אחרו בשעני אח כלו ולא ישלה על לבך שאת אין לב כל האדברים א' כ"ח כלו בלב א' בלי פחח וייחור ז"ח אדוני ולא אחר אדוניו כלו' בחלו כלו אים ה' ואומרי לך אדוני אחה והנה על אחלוך אחו אומרים כי אנו היים בפיו עליו אלד אלך לו בר כ"ו אהיה ממנה אוהך עליו . היה אפבר לו ל' אליה לו אעטר נשוטו . לאח אחוזת קבר לגר כי גם האלך לא יחסון בעבור הניחוס אך לא כן אחה . כי בשיאוהך עליו אפה אלהים הוא . כי בפים אלהים אחה בעובו ולבן אחו ונשביע

מזונדיש לך לכן במכתב וכו׳. פוד יסכן בתומתו בתוכנו והוא ע״ד מקרא שכתב ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם כי ממה פלא ולמה בתוכו הוא בתוכם וקרבם אל יתגלגל במוכר כי שיכל כ׳ המה. ועד״ז יתמר פה בתוכנו והעניין בתחתו לו אל יכלה בעיניך כי לך דבר שכתוב ואתה עמוד פה עמדי לך לחודי. לך פהלחל ועקב לגבנו כי לא לחדון לא לחתם בלבבו. כי הלא נהסוך הוא כי יותר מאחר נדבר לפניך כתוב על לוח לבבו בקרבנו כי הנה שמענו לחודי כי מה שתשמע הוא לחתרנו לך לדבוק בדבר זה הוא בקרבנו. כי הלא נהיה מלכים לחתם בתוכנו ובקרבנו שהוא יותר מגדר לחדון והנה רחה בסוגל כי בתכתב וכו׳. והוא כי הנה ידענו כי כל אח לרבות הוא בא. וגבח אל העניין והוא כי המה רחו הפרש בין פתח דברי לחברים לכותן כי החל בחר תנו לי לחחתם קבר שהוא לחחוא למתים הרבה ולחח״כ לחתר ולקברם מהי ולא לחתר ולקברם אח מתי יובה כי על פרח לבדם היתה עיקר הכוונה ע״כ לחתרו לו אח עיקר כוונתו הוא בפתח דבריך על מתים הרבה. בתנחר קברים לח מקר שחרבה החח על מתים הרבה שהיו לחחוזת קבר ואח עיקר הכוונה הוא על מקר זה. בתומרך ולקברם מהי ולא לחתרת אח מתי. ולא שחלה לחחוזה רק מפני הכבוד ח״כ הוא אין ניל בחנחר קבריהו כ״ח גם אים ממנו היותר הגוד שהוא ח אר אים אח קברו לח יכלה לחתר הכין ולחבר לעלמו לח יכלה ממך מקבור מקך טו. וזהו החילם בחח ולחתם בלח אח כ״ח מקבור מקך:

ז **וַיִּקְבְּרוּ** אַבְרָהָם וגו׳. כח להחזיק טוכה על החלפתם לחת לחחוזת קבר לגר כמותו. וירח והנה עכוב הת לחחוזה קבר לגר חלוי בגדולי העיר וגם בכללות המון עשם. שגם לחר שודחת לילי בחרן יבולים להתקומם ההמון על ניסול היומם. ע״כ לחתר לחברהם בלבו חם לחבחיה לבני חת עשם לילי החרן להחזיק להם טובת ההודחה יקסידו ההמון ויתקוממו ע״כ עבה בהכמה ובהטעת הפתחיחו. היחל בלשי עם בחרן ובניים נבני הה כשעשה עיקר מעם כי הכל הולך אחרי המיהום:

ח **וַיְדַבֵּר** וגו׳. הנה היה רחוי שיחתר וישן לחברהם ולח וידבר כי חינו מחלה דבורו לליהם.

זגם תומר לחתם הוא מיותר. כי גם עד כה לחתם היה מדבר: **אִבְנָם** הנה לחתנו בנני חת נסחפקו בעיקר בוותם לחברהם שם היתה על לחוזה למתים רבים חו על מרה לבדה. ע״כ רלה לדבר לחתם פעם ב׳ לנלות מומתו לליהם. שחל״כ לחה סהודו לו מה תורך לדבר שד לחתם ולח דבר חיד לעשרון כי שם היה בחוך בני חת. וז״ח וידבר לחתם וגו׳ לו׳ חת שידבר לחתם ולח לעפרון. הוח כדי לומר חתם יש לח נפשכם כו׳ חתושי וכו׳ לבאר דבריו לומר שלח נסחפקתם בדבורי חתם העיקר הוח על רבים חו על ערי. והסחלתם בהודחה לחוזה ובי מתם בח׳. לולי היה כי נסוף הולחתם חוכן חת יש לתם נפשכם והסחלה היתה דרך כבוד בעלמה לכן דעו כ״ח יש לתם נפשכם בלחבר לחברהם הפלה שחוכרכם טוב ולימי תן הכסף ולחתן לחתרכם בחבחר קבריהו קבור לתם חת מתך מחוח לקבור לה מהי שהוח למתים הרבה שחו רבי

חלחם. לתם כך הוח שחוח מ׳הנפש בעיתה בזח. יכחן כי חמתוני וחנני כו׳ ויתן לי כו׳ לחחזה קבר כי חזה לתי שהוה עיקר ולה יהיו תם הענינים בפשטון. מילחתו חן יסלחה עכחון לחמר לו תם תהן לי חוח עיקר כלף וחסב לח חוכל לעשות היומם לנלחי מבר מהחים קבר לנר ותה שחודים בי חוח לבחים שבחתים כי חלח חעבור על תוק הניר ע״כ בפה בנחולי החרן שבחם היתה לו חומנה תם יהיו הענינים טו בחופן יסבר עין חלבקש חומנה ולח חפלל כל מה שהמדבה ובפלש בחמר במכתב קבריהו.כ״ח מבריה בבקשה שהיו בקרן זוית פלו וגם לח בחתם בדבריכם כ״ח בכפף חלח ולהביניה למחנת חנם שהו יהנה לו. לפה ע״ח בחוכלכם. בקבר לחנשים חבוחים בכפה:

י **וְעֶפְרוֹן** כו׳ וישן כו׳. הנה דיבר בחוף נמרן ולחמר. מלמדך זה שחלוה לעזוח קבר הנה זה היה חלוי בי. כי לכל בחי בעיר היו רלוי לחמר זה. ולח ני. כי עניו המעוות קבר חנש על פל הכל. ול״ח לחמר וישער הכ׳ בחה בחמר בעבור לחברהם לוחת כי זה לכל בחי בעיר היו לחמר לך לח לחחוי חבקש לחחוח קבר רק בחעני חה לעשיך לך כי הנה רחים החעדה לבדה בכסף חלח ולחי חתן לך בחוח גם הבדה. והבדה הוח בעשה וחחי לך. לך בחעדה בעבר בו. חלח דברתי לך לחחדים וזה לח בחברהם בחעדה כ״ח נלוים ומטרחבחה לעיני בני עמי חתיה לך לך קטור חחיך בלבד. לח לח חלך שהוח לחחוח קבר. כי בזה הכל יודו לך. והיה כחלחה חדיטה. ותחזיק העבודה הבבדת כי ידע כי לין זה לעין לחברהם ובחחר בעין לחחוזה עד ידע סך המעות והיה זה סוגן ביניהם. וחלחה חדיטה הנה בעיני ההמון. חו חעין זה ויען בפרון דברים הנכונים בחוזי בני חת. חדיה בעיני למכתב ומלך ח׳ נתן פתחון פה לכל בחי שבר עיני לחחר. כלומר לחמר ולדבר בריעור ומה שחחר לחזי כי חת בעשה למעט הוח הבדה שחתי ס׳ ומה שבעה לעיניך לח ההמון לעבדר. הוח חומרו קטר חחיך. כלומר זה בלבד ולח לח חחיך שהוח על רבים. והיה בני חת וכל עם החרן לח עמו דבר. חלח כי לין לנעם לעבדר וע״כ ויבחמו לחברהם לפני עם החרן. ע״ר קרבים כחחיק סוכה לכל במדיים ט. חז וידבר חל בפרון בחזי עם החרן ולחמר לך כ׳. לומר הלח חלוח בכל בחי בעיר היכך לעיון לחחוח קבר למתים רבים. והנני לחמר לחזיהם לך לח לחה לי שחעני. לומר לך גך לבדך חלוי בדבר כי כלם עודים. לכן נחחי כו׳ ולקברם לח מהי. שחרבה בפה על מתים רבים. חו לחמר ויען עפרון כו׳ לכל בחי בעיר פיהו לחחר. שהוח לעיניהם הוח לל לחדוני מלחמרי כי לין כחפשו חלח. רק שחעני לחה חטוון מלחמרי כי לין כחפשו. כי לחה בחלת חשרה. ולחי בבדה וחשחבה לחי נתן. ע״ז לחמר שחעני ללו׳ כי לחי חוסיף גם בבדה כ״ח להרבות בחחיר. כי לעיני בני עמי נחחיה לך לך ניחי לניך ולכל ישבי לחברהם עמו כבלחי חבין׳חזיק בחחנה ע״כ בפיל חלחי להבליר חקום לבחים הבבר. והוח לומרו קבור חחך ולח לחמר לח חת מך. כי בזה לל יודים לחברהם. ויהיו

מקום לשוט להזכיר הכסף. והנה מכרתים עפה כתכתה תמר בלעו תם פ"י. ע מיט הפן כ"ת מהוזק לדרים לו לת מקח הנם כ"ם במהיר. הלת יהפצל הכל כי יפוד יאמר עפרון גם אתכי לת נתרתי הלת תוכ ולמת ת'. נפלתם כל מתמתי בפלה כתלו לת היה והנני הזר בו לעתרי לת בתוכ ולת נכסף. ע"כ מה עפה קם והפתחוה לעפרון בפני כל עם התרן במהזיק פיהם ומקבל מהנהו לגבל יפוד ממתה. ועל בלת הודה ע דק למת"ת וידע שהוא על כי שדיין לת שמע סך מעות ע"כ וידבר הל עפרון בלזני עם התרן. כדי לומר לך וכו' ומקבלים תת מתי שהוא על מהיכ רבים שהוא רבי תלת שיבמשו ויוזו ויוכר פהמון פה ממני. ופיהם ולפכר לך הם תפה לו שמעני. ע' הנה נתת תנם ומקלתי כמתפה. לך גם תני נתתי תתנם ג"כ נתתי כסף השדה קח ממני. ופי' מה שלמר בלזני עם התרן לומר שהוא ומקבלים תת מתי כמהוכר. הו יתתר על המערה קבלתי מתנתך. לך כסף השדה קח ממני בהוכים מקח. והוא הנין דרכו כי עפרון היה נוח לשמוע כסף על המערה לשדה. ע"כ ניקף עמה השדה ע"כ לברהם לתר מתנתך הנם על המערה קבלתי ות. שדה מקח כסף:

יד **ויען** כו'. לומרו לומר לו לשכר הוא שדבר דברים כדי לומר לברהם לו לעפרון. שהזכיר לך ככסף שע"פ הדברים הרם יומר לברהם לו שיקח הכך שהוא בלשר היה. הו יומר בלת כמהוכר תל פזני עם התרן בלת יניעו תלת בתרן ד' מתוך כו' הי' עתו לו בפתפה. הלת כמהוכר וכו' לו לברהם המבין שכוונה בלקב"ם יכוין. ו"ת מהוזי שמעני כלי. הביני מה שהיו בשפוטו כי תרן כו'. ועי"כ ותת מקך בדטי תתת קטר שהיה מהוזה למהיה רבים. עיד כיון בלומרו ותת מקך קטר שהכר שהכסף שהיה קבירת תתת. ועל כ' תלה לומר ושמע לברהם כו' כי הברהם לבדו הבין כ' כוונתו. (ה) שלו' תרן ד' מתוך שקל כו' תך דשפו לתת כך זה הנם כ"ת שהוא מהיר זה. (ב) בוקבול התלה תת הכסף ותת"כ ויקב טו' ותתרי כן קבר כו'. ומומרו שעבר לשהר לשפר כי כוהר יקרת השוכב סיבב שלך מתקום למקום כי שבומו תל שביב היה שהוא. והנה שהלך מתקום למקום לריך שקלים יפים והקילין.

כלת יעשו גם בשום מקום. ו"ת עובר לשהר:

יו **ויקם** השדה וכו'. הנה בהלה היה הומר שעפרון שהיה נוחן לו בתוכם השדה והמערה. ולברהם מומר נתתי כסף השדה. כלומר שם המערה הנם השדה בכסף. לך עשה כעבור הענין שהכרר לין שדה ומערה הכל בשכר. השדה והמערה כו' הכל לברהם למקנה וגם להחוזת קבר וזה בכל כלי עבר עילו. וע"ז כתבר השם עפרון להורות בפני הכלל כי בתתנה נתנם. וכלת יבין בהיה בשהיר כ"ת שברהם בלבד והיה דעת עפרון שבינו לבינו יתן הכסף רק היתה המקנה לעשיו כל בלו עבר עילו:

יט **ואחרי** כן וכו'. שמר כי לברהם שמר ומקבלים תתי מלפני שהיה הני הקובר תתי ולת כנר שבני העיר קוברים מלפיו. וכן היה לו כי ותחרי כן קבר לברהם כו' ולת שהם קברו תתו מלפניו:

ב **ויקם** כו'. הלינ תתת עפרון ולת מתת בני חת לך בתתם שכתבע כי תק למקימות שהם לבלתי תת תחוזת קבר לבר כ"ת להוכב בתוכן בעב תת היה תוכר כפרון. היו נחולי התרן יכולים לתחות תלהיות תחוזת קבר רק לאחוזת התרן. ומלת כי תה בייקם השדה כו' להחוזת קבר לת תעפרון היה לפי שהחת רק תתת כני חת. שהיתה ידם עם לברהם לאחוזת בידו:

כד א **ואברהם** זקן כו'. לבת הל ביתור הכתובים פרים לב תחד תה

ענין הקדמה זו תבר הקדים תל בקשת תבר לבנו לאמר שהיה זקן וגת בימים. ופי' ברך תת לברהם בכל כי הלת בלעדי בל תלה. כלתי להבינת תת יפתק תשה כי כבר היה בן ק' שנה. ונם תין לדברים שהלה יהם תל העניין. ונם תומרו בת בימים מיותר והבר ברכו בכל בלהי מ ובר תל הקודם ישוד מה זה היה להכימו מברהם תבר מבע מיפתק הלזוי הלזה ולך לעזות תת שעבד ותלת לת קנין היה למה לת נוה לו בלת יקר תשה תלת מבעות בהולל. ותוא יקיים מלות מלבני:

והנה בלומרו בכל לרז"ל (ב"ר פ' נח) בלשם דעות לר' יודן תוא שהיתה לו נקבה ולר' לוי שהבליטו בילדו. והנה יתם כל פירושם תל העניין יהיה כך כי לדעת האומר שהיה לו בת כוונת הכתוב למה שעשה לברהם לת נשת השה שרה שבל בילדותו נמו כי קרוב תדם הלל עלמו ותהיו יעשה תחלה המוזה המובלת על עלמו ות"ש המובלת על בת כמדע. וידוע כי חיב הבחולין מכ' שנות. ת' לפגל מהרהור בנית לקייש מלות כרים ורביה. ל"ת ולברהם זקן בת בימים בלת היה יכלת מהרהור וגם היוב פרים ורביה בבר קיים. שהיתה לו בת ג"ב ויכבר קיים בהיו לו זכר ונקבה וע"כ תהיו יעבל בילדותו כי בעדיין לת קיים בלל. ובל כיוצת בזה תרז"ל בב"ר (כה פ' ס') על ויוסף לברהם ו קח תשה וכו'. וממהמלה רלוי יפ"ת תדם תת כמו תשה ות"ש לעלמו בתשה שתה לת קיים תלת קיים בתוכ תת עלמו. ודעת הכ' בלת היתה קפידה בייחוס בסה על הבת ומה גם בהיותה בלהי נשלו תת רלוי להבימה לו. שהיה זכיו לרוי לבניו יהב' כמודע. כי כל תבר שהיה לברהם נמוסף לת נשבבו זכעם שהרגיש כ"ת זכע יכרתל. והרי תינו בילדת בלת סיוד נקבה. ות"ת תה בלת היה לו זכר ונקבה יקיים להסרון. תו קושי נדול הוא והיה זה בילדת עולה הממה ותפילו יעקב לולמלת נקבה לתה יהפסר הייוחס לבת בשביל תמוסה שתוך שני זכרים לת ילדה תת דיעת לדעת כ' שתהיה בשל מיזמר זה שב עיוות נשלו בני יעקב בלת היו לסס תמוות. ולדעתו שהיה כוונת השמוד ולברהם ז"ן בע"כ לת השיח עלמו מהלה שהיה לו בת תיכרוח. וגם לת היה ל בת שיספל בנשואים קודם יעשה הבן לכן להשבח בעניין הבן. תו כיון שתה לת הבילו תמוסו כתבר עשו בני יעקב ולבים בזמן הנות. ז"ת וה' ביוק תת תברהם בכל בלת היה לו בת וע"כ בקש זולתה ולדעת התומר שהיה מוסל בילדי בל כיוצ הבתוב היה לתת עשה לתה להעלל תו שברהוך לת השיח עלמו תהלה ולמך

ומאמר בלהיותו זקן בת שיחיה לו הכתוב. ואפי' יבא לידי הכתוב כי ס' ביקר תורתו סיים מוכל כיוצא. ולבת אל הכסף נביא לב עוד אל מאמר ויאמר אברהם אל עבדו. זקן ביתו המושל כו' מה נאוך אל מודעה היותו זקן ביתו. וכי הוא מושל בכל אשר לו. ועוד בלומר ואסביראך כי' אשר לא אקח כו' מה ענין אל בנילה זו. יבביעבא אליך יגך ביקש בתולת לקחת לה בתו ליצחק ובכלל הדבר יהיה בלא יקח מבנות כנען. ועוד בהולמו ואסביראך כו' אשר לא אקח כו' כי אל ארצי כו' היל"ל לקחת ולא ולקחת כי בלא תרך יוכל להחת זה לקחתה כי היו כידו. וגבד בזה היה יכול להמציא ללבת לקחה. לך לא היה תולי לא יהפוך לו. וגם מומר לבני ליצחק מברחוי לא יאמר כ"א ליצחק. ומי לא ידע כי בנו הוא. ועוד במאמר העבד אולי לא תאבה האשה כ'ים כפל לבון. הן באומרו הל האדון הזאת כי מי לא ידע כי על האדון הזאת יבבר. וגם מלת אחרי יתירה. וכן מומרו האבב תביא בהוא בשוב. וגם היום באתי אל העין בשביעה האמורה בל"א והשביעה בחי"ק וכן הומר לה בך ולא אמר האשה אשיבנו. וגם מו' אל האדון הבר ילחת מאם. במהלתי יאמר האשה לה בך אמה. ועוד בחו' ענין מחברת האשה לה ילחת אחי בעיניה האמור לך בן תביא בעיה רק הה בני לא האבב אמה. והל' בכל ת קף החיוק ב ו' האמר לך והאבי נרפיון בחו' רק אה בני לא האבב ואשך יהיה מבחוי להיות הולך ואזק וגם היום הה' בחי"ק האי"ן והאבי בל"י. ועוד בלומר כי הנקי האמים לאמה לא תאבב ולולתי האדון כאמר לי אשמור לתעלה. ועוד בה אר תביא הבי ומאדני מו בלבי יבול לקלר ולומר אולי לא תבב לקחתי אשה. וגם חו' וחב"ר הבר לי ולאבר נבבא לי בבלל נבבא לי היה הדבוב. וג מנה לאחר לה תלוק כמאמרה לאמר לחלח גם היה מיותרת. וגם בלומר הוא יבלח מלאכו כי' כי מלח הוא מיותרת. ועוד בלומר ולם לח בה בה כו' כי לאבר חו' הוא יחוה מלאכו וכו' אין יתכן בלח מהבה בלבה לולבת ות"ם מה בה המלח' יפה. ועוד חו' ויאבנע ש על הדבר הזה. כי הלא היה דבר אחר היה שם בילהיות בו אמור על הדבר הזה:

אמנם בהיות כי ע"י פנות המלח בשומו אל פניות אבר לח בוחות. הנה בדמי להפסיה ולהבד בת זוגו ממנו ע"ב לרחות אם עלמו זקן בה בימים כי גם שהזקנה אקה בו שהחזה בת אבר ז"ל (בס) עם כל זה לח היתה בלחי מבעיות כ"ה גם בת בימים. ולבן לח ידע הת עתו ומם בן יקרבנו ימו למות. ויותר יתלח לבדו עם בבדו זקן ביתו ואחבד אב' בסבות יהוייב ההבא יתלח בעיני עבדו. ח' כי הוא זקן בית אבי בן אבי ביתו מילהותו והוא כמושיב בבית בעל פיו יתן אברהם וכל אני ביתו כי תיעו גדול בבית הזאת ממנו. ב' כי עם אה' ביבך אח אברהם בכל ואין קלה לאולהותיו עם כל זה יהד בולם היו אחם יחו. כי הוא המושל בכל אשר לו בלעדך בתה שאמרתי ש"ב' ביבך אח אברהם בכל בבול האמור באברהם הוא מושל בו וה"ב היתה אהרי מות אברהם הוא יהיה האוצים והמבית. ועל פיו יבא גם יצחק. וע"ב בעלמו יהנהג ולא יהפיע והוא לא

יעזן הוא ולא אקח בנעניות כאמרתם ז"ל (שם ג' ל"ם) פהיה בלבי להפיה אח יצחק בתו. כאשר רמז הכתוב במלח אלי אחר ו"י. ודבהו על זה בפסוק בעין בידו מאזני מרמה וכו' שהיה בוהל אח האוצים ואח אשר לו יעבוח ולבן נהאמה בשח של הצוני בל מי שהשם יצמלנו עב וה מן הקביעות סיעוד. וע"ב בשהיה בא יותר ובשהו בליותיו. הבבע יבביע אח האשה אשר בבל בוותו ואח בת נחו"ל האומרים כי היה עם לבנו להפיהו בזה כי עהה יהשבך כי הדרבה הוא יהיה השטה. וביותר הבהוגים וזבהים זקן הו' ולא ידע עמו אל' ביבך אותו בבל והיה שלח היום עבדו זקן ביתו בם הוא מושל בבל אשר ברהו ה' כי ע"ב לא יתים ימים יתמך מהבהג בשלהו בלאמר. ע"ב שם ידו אמה יהיו ויבביעהו בפ' הו'. או יאמר בא בימים ע"פ הדבך הזה והוא כי בא הבהוג להגיד מה רחה אברהם בשיאת אות בשלה עליו. כלא הוא כי בלפה כי היה בא בימים והוא ענין מלאמרם ז"ל בם' הזהר (ב' ויחי דף רי"ו) על פסוק ויקרבו ימי ישראל כי בהקרב זמן בעורת הלדיק. בהקבריהם ימיו להגיד כל מ' על כל האורח ואמנה אשר נשבה בו על ידו. כי ע"י שבשרון הנשבה בו. ק"ו בימים היה נזונותם קיים ואלחי לעמוד ולהתילה לבני המלך הקדוש כל מ' מהם על אשר עשה בו. וע"ב לפשר כי אברהם כי יהיו מהלויה אלינו מאז ברוח קדשו. כי נביא היה והוא ואברהם זקן ובא בימים כי ליה הן היו בנר בהמבו ע"ב הם בן בת יומו. ולא היה רק כי מהג קדושתו קדמו ויחלוף לו מאז. וע"ב בשביע אם עבדו כשבועה. ויותר בלבו אם לעשה סיקר להשביע לו הל אולי אח אי דחי לקרא אח רבקה ולא לבא יקח לו מבנות בנען. הולי יעלה על רוחו אחם לא אפבה בהשה אשר אברהם אשבועה ויוכל לקחה לו בנעניה ואח אות ע שביעהיה בתו. וזכה יבפה ידו בבליותם נאותן יבשו ידי הביע ואמת ותבשה כוונתו. ע"כ אחחיה אברהם אחלאם דבהי פי השבועה היהה להחיים בל יקח ע מבנות בנען בשום פנים ואח"ב אמר כי הל אולי כי לשמן ידע כי בלאה אלין חקות אחחיהן בשלך. אח נפ ע בתו' האר אולי יוצב בקרבו. לאמן יבין כי נם בשהו לא בהר כי אומבה היה לו אחחיהן בבניה בנען. ואח ש"כ אחזקן בלא' ואברהם זקן כי' והוא כי בא הבהוג לאם בשם לאמ אברהם בליאות בוה ע"י עבדו ואח ע"י עלמו או אפשים גדולים ובני בארץ ולא הם בן יאמנו על השבר אניו. או על אומבה בשלה יפה עד אחד לעבד בדבריה ואדבריה. ולף אם נאמן יפי' יהושו אל בבניה לאם אח בשם ולבלאח על יד עבד אים אם לא ביטחו לבבורה בבאו אל ב' נדולים בשובה. ז"ל והבהם זקן בלי' ולא יוכל לעלות אל הדק אהבקים ולא אבב בן יאמנו בלאבר לא ירחו פניו. כי ה' בבך אח אברהם בבל עניניו יליחהו ולא יאמיה כי הוא ובים דיו נפנו לברבו וזהו אר' וה' בעודע וגם לא אם אפני האבד אי בשני הבבוד כי היא אמר אל עבדו בישבאל בבל אאמני בא בודאי אלא ואעפב ואל בעין אחבד הוא כי' זקן ביתו כי ונבדל אלנו אקבניתו וידע ע ב

מדותיו. ופה נם למה שחמרו ז"ל שהיה זיו לקונין דומה לו"ו וקן זה שקנקנתמה מודתי לון להמדו. ועניין הכבוד למר המושל בכל מצר לו. וע"כ לף שהי עבדו אר וגדול בשלום יהנהב לפל בכל כי כל מעשה הקפו של אברהם היה על ידו וז"ל חמרו בב"ר (שם) המושל בכל מצר לו שהי' מושל ביצחו בחוחו. כלפה שדעתו נחו' ביוך לח אברהם בכל שהשליטו ביצחו ונחמר כי גם מלישנר היה מושל בכל מצר לאברהם הוח בכל הנכר נאברהם שהוח היפה"ב. ומהי' כוונת הכחוב ע"ד מה שחמרנו שבח לנחת טעם למה לו בשחר שהחמד כי הלח נם יפחק היה חשם כשלח מלח לה נחולים (עיין סר"ח פ' ס"ו) כמו שחמרו ז"ל שחמר לה שמש מזווג לך העבד בדרך והולכתה להוליכו לל מקום שכשלה מעל הגמל והכחה נחוליה לו כי שם נעשתה חוכח עך. וגם הוח יפ' חרז"ל שחשם על זה וקפלה לו החרץ לכל יפרע להם השמש בדרך ולח יהיחמד שמה ולמה לח חשם לזה חברהם ז"ל שהיה זקן ויהו כמו שחמרנו שם (ב"ר פ' ס"ו) שהיה זיו לקונין דומה לו שמורה על לדקתו ומפני שלעשרים לף הלדיק נכשל. ז"ל המושל בכל שהוח היפה"ב ויוכל לכובשו ולעמוד נגדו. כי לל חרלי כו'. ידוע הוח כי חומר ולקחת לישו מן שהטעה שהרי לין עידו לכיחס. לך הבשחה היה לומר לך לריך רק לומר כי גלכתי ולקחת בלי שפך בהכפל ב' שנוח וחן נעשיני וכעשור יפחק וזהו לנני כלומר כמה שנוח נני ונעד שלחו וחנו ליפחק. והנכון כמה שחזר וחמר ליפחק וגם שלח חמר לנני יפחק חלח לנני ליפחק לרמוז לו שודחי יקחמה ולח יחמינו כמה שהוח לנני ולח ישיבו פני. ועוד כי החלפה לשר חקה היה המוכנת ליפחק בשיח נח זונו וידע זה לברהם כמשח"ל (שם פ' נ"ח) שחחר שהקדים שיח לברהם חרהבר ותו' הלחי הייחי חניח חשה ליפחק מכמה שיח שהרי שם חייחי שוחטו עכשיו היה חח בלח נישי וחניח לו הקב"ה עכשיו נולדה נח זונו ונחכשר חיד הוח ילדה מלכה וכו' ובחומל ילד לח דבקה כו'. וזהו חומרו ליפחק כלומר חוחה המיוחדת ליפחק וח"ל חעלמו יעשה ולח יכבד בעניך. וכיון להיות טוח העבד החחחן בו היה חחלה כל יפלחהו ונחמר חולי לח חחלה וכו'. לומר הן חמח כי להיוחה נח זונו יחנהו להשיחה חליו לך יחלחו בעניו הכחחה פה. וזה נחחד חנשי פיהם. חו שהלשה לבח חבל לח עמי רק עם רבים וכבדים ממני כי עבד חלכי חו ע"י כשלה כי זה הוח כבודה חו שהחמדתי וחמחן לבח עמי. חשו לנלבח חמרי. חנים חפשר שחשליט עם חולחי לח חבח כיון לחחן לדור בחרץ הזחת חלח נשחה בח ולהרחיק נדוד חניה חביה וזהו חל החרץ הזחת. ועל שהי חלה חמר שהשב חשנים חנרח שחי חיני השנות. ל' שיסרך יפחק לנלכת להביחה משם לח חיהיה העכבה חלח חבח חנדי חפני חפני הכבוד חו חפני החחד ושפח לח שחלכה לבח שם לח ע"י בעלה וכנגד זה חמר שהשב שהות השבה בעלחת לשביחה לדור פה וכנגד הבנים שהי' חולי לח חחשב בעלחת לשביחה לדור שם החרץ הזחת וכלה לדור שמה חמר חשיב שהיה השבה נמורה כשפר נר שם חברהם שיקוד נם יפחק לדור שם לקחת לח בח זונו וכל זה

היה לחת מורך בלבבו כל יפלחט בעבד ישחשה כחומר שהזכרנו. וע"ח חשר יפלח משם כלר שהשב חשיב לח נחך הגולד בחרץ והוח עולה החימה לל החרץ חשר יפלח משם ודחי לף חעשה כה לרשות בחשר מחשח ומה נם לח ידע שלח היה כבוש ליפחק לנלח חוחה לחרץ להיותו עולה חמימה כמחמרים ז"ל. ושל שמי חלה שיש חברהם. ויפח לנו פשט לל כפל דברי חברהם ונכנסתו לח פעמו מחלה חמר בן חשיב וחח"ב חמר לח חשב שמה ולפ חמר חשיב כחשר בחחלה. והוח כי רחשונה השיב למחי לשליך מניה שהוח השיב שחמר העבד על דיוק יפחק שמה לח לפ חחשה השפה לל החרץ הזחת. ע"ז השיב ומחר השמר לך פן חשיב לח בני כו' ולפ מחשוב שחשיב מוכרח לעשותו כי ה' חלהי השמים חשר נקחני כו' שכ"ב השמדל לעקור דיוקי מניה לבי. ולפ זו בלבד שלח לחי' מכל חרץ מולדתי וחח"ב השמדל לקבוע דיוקי בחרץ הזאת ודבר לי בן בכחריס ונשבע לעוני הבריח לומר וכו' ל"ב מופנחני שלח מלחכו לפניך ולקחת לשם כלומר שחשעה לקעיון ויהיה משם כלומר חשיב חחרשה לבח משם וחח"ב לח יעלרך כי חני מלחכיס הלכו ס' לנות שם לליעזר וס' לעקוב ולבויש לח רבקה משם. ועל זה כב' יחמר ישלח מלחכו וכו' הרי חמר שהשיבוב הבני היה מוכשח שלח יעכך יפחק לנוב שמה. לך עדיין היה חשבר שחשלן לבח משם לח בבח בעלה לקחתה ולח ביד העבד. ז"ח וחש לח חחבה החשם ללכך חחריך ונקיט כו' לף שלח היה ערוך לחומרו שידוע הוח שחם לח חרגה ניקה מהשטעה לך כיון לומר חה שמי חנקה לח חנקה כ"ח משטעתי חלח. רק לח בני לח חשב שמה כי בזה לח חפסוד לך. ושוי זה הוח על ההשבה הה' שהשב שהוח להניח לח רבקה. ובזה חהיישב לומרו כ' שעמיס לליעזר ל' השבה ושני שעמיס בחברהם וכו' חמר השוב וכו' חשב ושפשם הה' לו' חזהרה יפיהם בחומרו השמר לך כו' שהוח להיוחו מדבר על הדיבה שם. חשל"ב בחו' רק לח בני לח חשב שמדבר על לכחו להביחה שלינו כ"ב קשה ונם יפיישב לו' ושם לח חשב כו' חחרי לו' יפלח מלחכו לפניך ולקחת כו'. ועוד חפשר כיון בחו' משטעתי שלח רק לח בני כו'. למעט ג' דברים ס' לח חנקה רק משטעתי שלח שהוח משליחות לך לח משפח כעניים. וזה לכל יחשוב כחולשה זו שהחחן בו ופירש לו מה שמיעם כל יחחלף ונחמר שהוח רק לח בני לח חשב שמה. ועניין השבח כל חיטות הכחוב ועניינו בחומרו ס' חלהי השמים חשר נקחני כו' חפשר חמר ס' חלהי השמים כו' חם שלקחני מבית חבי כו' חיני חלה על כי שם לח הייחי עכה לבניס כי יענדני השל שהחמר כי לך יפחק חשן לו שעשה זו ויוכל לנלכת שם כי הלה ס' חלהי השמים הוח שהשמים ונחשם והחזלות שלו שם יוכל לשדדם ונחע"ב נקחני כי חחוסה ח"ל לפניו ס': שד יחבן שחמר חברהם חס חמור חו' לעבד שחקב"ה ישלח חלחכו חחו הלה יעשה ונחם לח יעשה על ידו יה'. ז"ח בהדנה הוח שם הייחי הולך חני בעלמי היה שקב"ה שעשה ע"י עלמו. לך בלבה שלוחי יהי' על יד שלוחו וזהו

ה' אלקי ה' מים בסוגל היומו אלהי הנבואות שבהם כל מבקשי עיון ומיה מאסר יפלח אחד ממשרתיו לקחת לומי מפם . ומפש"ב נח ע"י אחד מהם שעל ועפה עמי רק בעצמו לקחתי מכים אלהי כי' . לך עמה הוא ה'היה מלא יהיה ובפשם רבי"ש כתבניה קול. ומו' הוא כלי' בעצמו יעלה בדפתך יגך עתך לא כן הוא רק יפלח מלאכו לחת סהוה לפניך בלית לעלית. ולבל יחמר בבבד אני לפבה הדבנם להרחם . ומיה כי עתך היה עובה ע"י עצמו לך חם בנך יהיה ע"י מלאך ועמדי לא יה ולא זה . ע"כ חמר ולפר דבר לי ולחבר נפבא לי לחמר לזרעך כו' בלבבודום והבפחתם זרעי היי נ"כ ע"י ע"מו פהוה בעצמו לחרבה ולא ע"י מלאך בכפורש פרש ג'רגין . ובב דבר פבם לחת ופב ובפבא לחתן זרעי . וב"ם כי הלא זה היה על האוצא אלי פלחתי לך ולזרעך ולחנ הטוצא אלי לעחיד . לפר ע"י עצמו ועבר לחרי גם זרעי לו"א לחמר כו' פנפבא כדי לחמר ולזרעך . ולא כדי לחמר לך ולזרעך כי לפבמים נחמר לך ולפבמים לא נחמר וח"כ הדברנך חסיה פיפלח מלאכו לפניך ומה גם כי כזה היה עיון הטוצא אל פניהו חסיה לנבי ליעקב :

יב ויאמר ה' אלקי אדוני ס'. רלוי לפיש לב ולבקש סוב טעם אל אליעזר לחרי כוחיו ח"ל (ב"ר ס' כ"ו) חומרו כי לים היה . ומי כמוהו חכם ונב והוא דמסק אליעזר זולם ומקבה מפילתו לאחריה איו לילקוין דומה לאחבלם. מה ראה על ככה ומה הניע אליו ומה טוכך היה לו לעשות הדבר הזה : אכנם חומר כי פניה הם הדברים אבר אליהם נחן אל לבו לעשות כן . (ה) כי אמר הוא אין בפק כי הנחיבה חפפית ביד כל אדם ואולי כי אחי אדוני יחנו כלפי כורחם לבלתי בפוע אל דבריו . וימחו לחת אם בחם למרחקי אדן לימים אבר לא ידעהו . ומה גם אם גלוי דעת היה לו כי האחרי' הפהם קבים מבלע ועומים החמה . ע"כ רלה לפבור אם סיהם בנפיון אלזה בלומר להם היה כזה וכזה שאלתי מאת ה' . ויקם ה' אם דברי ככל היוצא מפי כי אחרי' כי ההצם אבר אל' אליה בפקיש לא כו' . ותעשם כי גם לגמלי הפקה היל אחבה אבר הוכיח ה' לבן אדוני . וכן היהה ואין הבנחה מוחבת גדולה מזו כי אין זה כ"א עמה' יצא הדבר. ובגלל הדבר הזה מי יו כומר יצית פניו לאחן בדבר ובאבר דמה כן היהה כי ענו ואחרו מה' יצא הדבר לא נוכל דבר אליך רע או טוב . (ג) כי היה יכל והבד פן יעצה הדבר ולא על יהו כי יאמרו לו מציה ולמה היה דבקה נבן הדוניך לאשה. אך לא אלך עניך כ"א עם דבים ובכבדים גדולים ובני אדניו כי אברה היה לו לאת אם בהמו ביד עבד הים אקנת כסף. ע"כ על הא' אמר אבר אומר אליה כו' אוחה הוכחה לעבדך ליעקב כלי' ובזה אבבר פי הממאפים לאחה . ועל הב' אמר ובה אדוני כי עשית חבד עם אדוני כלומר כי בבר עשית בפיל אבן כי עשית חבד עם אדוני לעשות ע"י זולתי . והוא כלומר יבא ביאתו גם"ד כי כלומר דקדק במילות הנפיון ידע כי על ידו יצליחנו ה' . ובזה לומרו ובה אדע כי עשית החבד עם אדוני היו מיומר לחרי אומרו אוחה

הוכחה וכו': ואבח אל ביומר אכשוכים בשום לב אל הערוחת אכלוויות לפעיר . (ה) אי' אקרה נא כי' נאם זה סיום הדבר אל אקרה . (ג) לומרו סיום שאוח מיוחר ופ"ם דבקשו בשום לב אל אי' אלהי אדוני אברהם ואל אמר אלהי אשמים ואלהי אהרן . (ג) אי' הנה אנכי נצב כו' . כי הרי נאמר אשיה על עין המים והיה מפפיק יאמר הנה בעוה אנכי אלהי העיר ויעלוה לפעוב כי'. ובם לומר אנכי מיומר בפיל"ע בעה פעיר כדי"ם לאוחת בעוחת אהרן . (ד) אין לא אפש אל אבפח ר"ל לומרים שאאל אלא לאהון שאת אהיה אברח אי שאת לו אפשה . (ה) אחה אפה יש לעיון הזה אצל אהרן ולאה אמר בזה מבוארו . (ו) לומר ויהי הוא פרש כלה לדבר אלהי ויפ הוא מיומר ואהרשוי יאמר ובדש בלה כו' . ובם אי' והבה רבקה וכו' הי"ל ואצל רבקה . (ז) אי' ואהר פעיהם כי אלה בכלל אי' ואמלה כדה היהה יודעם כעיהם ולמה נאמר. (ח) למה אישה כי הוא אמר ואיה בעברה אבר לומר אליה אמי בח בהך ואח"כ אמר בפילתי בח . (ם) כי לא ישפה מאהרו כי היה לא אחבם אחה ובם לעמוד אחבקה כ"א עד אהרי בלוחה לאחקוני. (י) אי' ואהן עוד אל הבאר לשאוב כי אלם עוד מיומר. (יא) אי' וכאשים משאלה לה מי לא ידע כי היה משאלם לה. (יב) אי' מהרים לדעה ההצלית כו' היהה עדין משהפק אחרי אם לו הוא יש אם כל אשר אעל ובם אין ע"י היומו מהרים ידע אהצלית ה' כו'. (יג) למה האמין מלישים הזה על אשם עד אשר לו הגמלים לשחות ולא עידם שוחים כי לא היה הנפיון אלו בם בוה. (יד) אם היה משחפק אם הלילה ה' דבם אין נחן לה החם והלמידים ובמה נשחלק השפק ואם היהה מגדת שלדחה ואח שמה בדם אחו והלמידי' החרשנו בלמוד כי בו שבת מדלהה השפק אך לא כן עשה כ"א אם הוא החחיל להגיד דבר נחן הוא והמדה היא אחרי כן אם מי הוא ואם על השפק אמן לא אהבחה אהבבה לו כי היה לו להשקיף וידע כן מה יעשה בלחריהה אם אגיד כי אולדת הון ממשפחה אדוני היא. (טו) כי בלחבר אשפר ביומו שימו הלמידים על יד. הי"ל נ"ב כי שם אחם נ"ב על אשה כמלחמו אליהם אחרי כן ואשים הזה כו'. ואם לבלוי אהריך לא אמר כן אלא שיב היה יזכיר בנחיה מהלקיחה שלקחה לחת לה ויאמר ויחן שאים כו' ולא ויקח אחים כו'. (פז) בלומרו הגידה נא לי. כי מי לא ידע כי להגיד לו היהה בלאחו . (יז) יאלא על בלימה בשוחה אחריך פה אחיב לשון כ"ב ומהרחי היה כל אמר אל אצל אלהי . (יח) לומר ואמר אנים נאוך אמרים . (יב) גם הבן גם אשחה כו' כלא אאל אחל על עצמו אקים לעון ומה שביבה לו בחבן ואשחה. (כ) בלומרו אנכי בדרך אחי ה' כו' למה היה העיקר שלא עזב חסדו על שלומיהו ושיבחו על אם שבדרך אחהו ה' בית אחי אדוני וגם אלא אנכי ואהבדה השם פעם אניה בכחוב עלמו מיומר . (כא) כי אחהר לומרו ויהן לבן אל האיש המוצה אל העין אזר ואומר ויהי כראחו אח הנזם כו'. ואלא לא עיין היהה אי לבקה כ"א בבית ואין אחרי לבחו אל העין ולה אח הנזם כו' ע"י אחרו ואמע אח דבריה . (כב) לומרו

וכמ"ש לה דברי רבקה לחיותו לאמר כו' כי הוא מלא לאמר שלא כדרכה בתיאב לאמר לשולא ונם מיותרים. (כג) ויבא אל האיש כו' ואלה כבר נאמר ויבן לבן

כו' אל הען ונם שיעור הלבון מרומז אל ביאור:

אכנם היה כהנגו למעלה כי אחר לו אבינדם אל

מדמה תהיה מובנת כמוני כי אלה אם הייתי סולך בעצמי היה הוא יח' בעצמו הסטול בי כי הוא אבר בעצמו לקחתי אבות אבי כו'. לך לאחה כי עבדי אחה נם ה' יבלה ת' מעבדיו מלאכי ארעותיו וזהו יבלה מלאכי לפניך וכן היה כי אנים אלהו עמו אחד לעומו נדרך ות' להועיל לאם רבקה לעבת לאמו ע"כ כאבר נח לנסוע כיה. אבר לזה לא ניתן ל המלוך ונם לא יעשה אחי שלימות הקבה בשלול בחלה נדולה עד אמד ואמר הנם מה נדלה מעלת אלוחי אברהם כ"ם היוסך נוהל כל לא המנע מהקרוא אלהי אלהי אברהם וא"כ לשיפה אל אחי נא מדרנתי יורדת ממדרנתו כ"כ שעמו מלך בעולמך ועמי ע"י מלאך אחם כ"כ אחד לא אחזה אחמשל קולי כרנע ואמה נם בשלחה אלא כאוזן אך עם אלוחי אמה דבק אחיד בעולמך. עמי היית במקרא ס"ת וזהו הקרא נא לפני הקרא היום בעולמך ונם כי הלא אחה החלות היום כי הקפלת לי אלהן כמ"ש (ב"ר פ' נ"ם) הרשעם אלהן בחבירם פלחת' אלעיזר ומלת אחות יום רצון למלת הן ות"ם היום ואם לחי בלאי להדבנה ו כי לא חעשה בעולמך רק עם אלהים הנה נם אחה ועבה חבד עם אלוחי אברהם כי בבחינת אחה נם זה הוא עמו וע"ם דרכו רמז כי בחבר אלהים היה מושה הסד בעולמו ולא ע"י אליה בעולן ואל אנקר נן אבינדם נם עבה אחה עמו אלה כנגד אלה וכן היה כי הקרים ה' לפניו וכמ"ש אח"כ אלכי בדרך נחני ה' ניח אחי אלוחי לומר דלו נא אבר הפליח חסדו ים' כי עם היות אלכי ולא אלוחי נחני ה' בעולמו ניח אחי אלוחי ולא בלבד בעיקר הסדוכין כ"ם בלבחו בדרך וזהו אלכי בדרך כי עם היות אלכי ויהוה בדרך נחני ה' וכו': עוד יתכן בהומרו הקרא נא ה' כי הנה דא"ל (שם פ"כ) מנו אח אלישיזר בכלל אבר שלנו שלא בהונן כי היה אפשר מזדמן ע שפחה אר חיבדת או בעלת מום אלא שעשנה כהונן וע"כ יתכן כי ע"י פקח עיניו ואמר הקרא נא לפני ה' אלוחי אחה שלחני כי נם אלוחי אבא אבינו הוא שלא כהונן הקרא נא שיקר מקרא הלקח יתכן שלא בשבע שאיחיה אסובחת ליעקב חסיה שאומר לה ה' ואמרת כו'. ואמח אחמר כי הלא הסכלחי עשו בשלחה זו כי היו ד"ם לשלול שני דברים כאחד כעובדא דנמרא וא"כ חיפה בדבר היה אבר אבי' בחים שלם שלות כאחה הלא כמו זר יהשב ל' אלוי כל הנותנות שפחות ואף אם יהיו מבנות הארץ יהיו מלוח הנם הך לא אבנות אלהי עם הארץ עשיהי עם כבחולל ולנן כי לא יאבר למו עבדים ושפחות וכסף וחסב עם מימיהם נאחיו יניחו נאולח שלות רטח שלא יעלהו אח אחחם כדרכם כ"ם אח נחם וכדאי ניזון לבה מלכים ונם בשביב אחריה לו נם לנמליך וכו'. ע"כ ענה ואמר אחח שאלחני כלבד כי הלא אלכי נא על עין בחים ושין בעין רואה אני כי בעת ונם בשמוש יעלה שמש

אחר צוואת אחרי כן:

וה' ידקי סוף וגו'. הכי מלת ויהי ומלת הוא מיותרים: אבנם הוא בב"ר (פס פ' ס')

אמר רבי נ' נעמו במעשה פיסח. לגיעזר ומפס ושלמה מפס שמו' ויהי כשלותו לדבר אם כל הדברים האלה ואבקש השלחני וגו'. ושלמה שמו' ויהי ככלות שלמה להתפלל ואם תלוים ירדה מן השמים. והכה לו' מרן יסיף לעשות אם יהושע שמו' לו ידבר יהושע וגו'. פ"ב אמר ג' למעט אם יהושע תהיה בשב ואל תעשה. וכוותם העניין כי לא נעמו אמר יוסי לו יומים כ"א מיד אחר דבורם. והנה בלגיעזר מצאנו לחייבו בזה יפר אחת שנם בלבד לא נתאחר כדבר זאת מה כ"א גם לא נתאחר עד כלותו לדבר כ"א ברם כלה לדבר והנה דבקה יונקת. בלא יונקת מעולם עד שגיעלה לו ים', וזה יאמר ויהי שלם. ליפר הרוש מיוחדת לו מבגילתו הנעשים במעגה פיסח כי שלא היה ברם כלה לדבר ואחרים אחר כלותם לדבר. וז"ש ויהי הוא כלו' כי הוא נכתתה מהשלם. והנה מן התימה שמגה כ"ב לפוכה. בסיומו שלא אחד מאשר אמלו שנם בהונן. כמאמרם ז"ל במס' תענית (דף ד') ת"ר שמואל בר נחמני ת"ר יונתן ג' שמלו שנם בהונן. ג' שגיטו בהונן לא' השגיטו שנם בהונן. ואלו הן לגיעזר עבד אברהם ואחוז בן קיש ויפתח הגלעדי. לגיעזר דכתיב ויהי הנערה ואחוז בן קיש אחוז שלשה ויפתח הגלעדי. שמו' הנרם אפי' כוחא מזמנה לו רבקה. שמוא דכתיב והי' כלות אשר יאמר אלי שתה וגם גמלך אשתה אתה נאות ונו'. יכול אפי' עבד אפי' ממזר מזמן לו דוד. ישמע דכתיב והי' היונקת אשר ילא מלכי ביתי וגו'. ונאמ אל העמק בשים לב על שמו' וב' הנערות הכלוות. (ה) מגילה ל"ל. (ב) כי שמואל ויפתח נדלו כדב ולא שמלו מה' דבר. (נ) כי לגיעזר לא שמל שנם בהונן. כי מגרם לו שומא הלא ילמוד ויעיט ויבדוק ואם נולעת על יבבה לו מממעמת בוהרים לא יאמר לה הכקיע גם ונם על ר"ל יפלא לאמר הזכיר מי בלא השגיטו לו בהונן. ושוב לומר יכול אפי' דבר ממא. כי הלא נכלל אשר הוא שלא בהונן היה כאן. ואיך יאמר יכול אפי' דבר ממא מדמעה לו נמו. כאלו הזדמנות הנה היה תיקון הדבר ממא והכי הוא כמוהו: אבנם כללות והמאמר להחשבה נא ללמד לאדם דעה יהי כעיד בשים ממיד עד עיניו כי כל השומל מאשו יקב' ובוטח בו נאמת לא יסוב ריקם לך נאות שלא יאמל דרך מאשרי לנאת דבר אשר אמר מיגו כעיד בשים ואות כי הוא שלשה מיגו שלא נשגדו בשלם בחיות זה מזה לגיעזר במל בהופן שלם לא יוכה השגיטו בהונן לא היה נותנים לה כי יגאל לא יקראה הנזה והמידים אם היה נותנים לה כי יגאל לא יקראה מנרת לו שומא. ואה נם אם לגיעזר ברכוהו שמאשיבה ל' כך היה מנרת לו שומא לא יאן לה דבר שלא יהי' שאמרו רק מעם העבד כעיד לו בלבד. לך בשמול הי' יוכר מזה כ"א לא יוכה השגיטו בהונן היה מעשיך שעבר נדול. והעבד כעיד לו שלשה בנולל נאה ג"כ עבד או ממזר נם שלא הנהן לו. לך בכל שלא לא היה העבד כעיד בשים בשמלא. לך יאמת שמל דבר שאם לא השגיטו בהונן. והיה יונת מדלתי ביתו כלב לו שמול היה

אחר לא נכעיד בשים יעלה בנולל מזנח כ' דבר שמא ע"כ בנלל הדבר שזה אחר לא אם על כעיד בשים השיטהו שלא כהונן ויעלה בתו. וזה יורה לשון השאחר כי בלגיעזר אם אפי' יכול להיות הוא הנרת לו שומא ולא היה רק העבד כעיד ע"כ מזדמנה לו רבקה וכן בשמול הוא לומר יכול אפי' עבד אפי' ממזר כלו' אם אפילו יכול להיות הוא יזדמן עבד או ממזר ואדון אינו רק שפסד ממון ומעבד כעיד לו גיעלה עבד או ממזר בנולל נם אלך יפרחל ולא אשוקאנה. לך ניפתח אם אפילו יכול להזדמן הוא יגא דבר שמא ככלב או אחול והוא העבד כעיד בשים לשמול דבר יפיה שאחר יזדמן שלא לפי ככוונו יח' עם שלא יקרב. ע"כ הוסב השבוו בהשלו וז"ל יכול אפי' דבר שמא מזדמנה לו כתו כלומר בעון שהשעה בשמלתו אחת לעולם דבר שמא ולא הב על כעיד קוט. ע"כ מזדמנה לו בתו. זהו כללות הכוונה ועל יפר ההעדות נא' כי זולת אם בכיון בתו' שלשה שלא שלא בהונן לשמול שאחרים הנשמרים בנאי נא"ד נם כיון כל נאמר כי הלא לגיעזר לא שמל שלא בהונן שהרי יולאה בעיני אם הנרת לו שומא היה לו יפר מומין ע"כ אמר ג' והשעם כי הנה הרגים כי בב' שלא נאחר ושים בכל אחד שהם ושים הנערה ובו' ושים השים אשר יבו וכו' ואין זה כ"א לומר בכל לך לומך על הנסיון. שלא יכהין בין מוכה לשאה, כ"א שהיה מי שהשים. וזהו ושים הנערה כ"א לא תעמה אל נם לעמלך כו' לא ימים מלכוות אחת מכל הנשרות השמלתו שם. אפי' השיה הנרת לו שומא שיולאה מומה בשיעי זהו ושים הנערה אשר לומר אליה וכו' כי מי יודע אם בת אוני בעלת מום ובן שמול לא ידקדק בלו שיבשת בה' לשכות אם הפלשתי, להקור אם עבד הוא לו ממזר כ"א יהיה בלתי אשר בשר לא יהן ע רק השאשר נדול. וזהו ושים השים כו' וע"כ היה שלא בהונן והשוקה ניפתה בלומתו והיה היולה. שלא שהיה דעתו בין יהיה עור או כשב או עז. ולא אם לנו כי נם השאשר יהיה ממא. ובכלל הדבר הוא כי נם שמול ויפתח לשלושם יהייהסו. כי זולה הנמת לומתו והיה בדקדוקו. נם הן שיבות מיוהרים כי מהשלוי יהמר השים השר יכנו יעשרנו כו' מלי ושים השים וכן ניפתה. לך יהבן כוונו בדרך המדרש שכוב דכשיהים בנ"ש כעדש לנקוש ס בדבריהם וכי בשלשן נאחר והיה וילמדו שהשים מלישעז כי נם שם שלו מלי' לשומתו ונם על זה פקח עיניו בשל המאמר בהזכיר המעין כי היה השאשר לשלול שם לא שמול ויפתח מהשלל כי מודיים הם ולא בוחלים שם לא מן השעם שהכהנו. ומשולת דבר מלשלו לגיעזר נודל השק לגיעזר ושמול. זה לשעות לשון שהת השלם ושלישתם כלשוי. וזה לשעות מלשמת ס' כלשוי שבשו שת כשודש ושיבש מעגד. ע"כ הלישם כ'. ע"כ לא נשלח על נודל מלישת מן לגיעזר בעיני כ'. לשת שת בשלשו בשל השאר שמל מאשו יש'. ושמור על העניין. והוא כי הניד הכשוב כי שהת דבר שמיש זו השיב ל הוא יש' כי שאשר לא השבש עלה על רוחו שמשלל בזוש שמני השיב סיולאות לשלוש היתה נם נת שתי שמוני. ולא כן היה כ"ש נם סיולאה היתה על לד השלא כי ויהי הוא כו' והנה רבקה יולאת ולא מקודם וזה מבני מעמים. (ה) כי הלא היתה

בם גדולים לילי חלכן והנו בם בחומל כו'. (ג) כי והלא והשערה טובת מרחם מחד. לאחר לון מדרך ילדה יפיפיה כמוה לנחם ומה גם במקום שום מחסים בין מחתנים על פתון וסיפרה תורה כי ומכל העינה ותמלא ויפה בחו' ותמלא היה מודע רחמה פתון ולפחות מניה לאחר שחק מן המחיבה. ממנם הנה רז"ל (כ"ר פ' ג') על חו' ויכן העבד לקראתה ממכו כי רחמ בעלו המים לקראתה והנה מן המימה שכל ירחם וכל ימלא רמז בכחוב מעליית המים. לכן מחכתב כי זה מחמר הכחוב. כי דרך יחר נשים היתה לדחם העינה ולפחות ותמלא. אך זחה לא נזרכה רק והכד ומיד ותמלא בלי שחיבה. ולפן זה שם לא משלות המים לקראתה ומ"כ ויכן העבד בשביל כך וחזו לקראתה. עוד שכריחם שחאר עלותה לא יבנר שהיתה שומדת או החחילה ללכת לביתה ומ"כ הילל ויכן חלים חו מחריתי מלי לקראתה שלא ידחק רק שבזה הולך וחה בא עדו. אך הוא ויכן בשביל הקרי שהיה לה בעלו המים לקראתה. והיות ומ"ד יחילה שאחר היות ר"ח בבוקר חיבה במקום מ"ד כראשנה הראשנה מיוחרת. ובעין שהמוד יהכן שכ"כ כחים עלו מהעין למעלה שהי' נראה בהלו העין ירחים שהיתה יורדת ממימים, וזהו והכד העינה שרומז הירידה גם על העין. והנה רשו"י פיש לה על שחזו ית' שם פעמו לכוחו בשם עבד כפ' זה. משמ"כ ביחר הכחוב. למנם סיפרה תורה כי כ' דברים עשה שלא כדרך שכחים חשובים. מ' שריצה לקראתה וכן לא יעשה חים הטוב לרון לקראת נערה יפה מלד נדבר חליה. ומה גם בקרב בלחי יפות כי יחמר כי רחיתיה ילרו שכדיפו לרון ע"כ מכראוי היה לנחם כלחמר יד. עוד שנים בדרך שחלחה כי חים המעלה והחשיבות לחיותו יקר בעיני עלמו לא ירחה לו כמקשה לשחול מחשוב חו הטוב כמוחו יבקהו חים עד לוות חחלוני. משמ"כ עבד חים מחים חו חשב חשובים כי לא ישרש חל נבו כ"ח בחחנון כדי נמיעה לחשיב נפש. ועל שחי חלים שחחנהג כעבד חמר ויכן העבד. (ח) על פרישה כמדובר שלא חם על העבד כבוד. (כ) כי ויחמר בנחמיתי כדי נמיעה וגם חמר חח ל' בקשה כי סביר חשיבותה והוח עבד חים. ע"כ היה פחחם בחכחיב חותי לנברח חמרים שחה חדוני כלומר חלא בהחכיב חותי לנברח חיחך לעבד ולו. וגם לא שחלה כדי שחיה. אך נהפוך הוי לומרת שחה לנחמיתי ולא נמיעה לנד כי חדוני חחה חשוב בעיני. וזהו שחה חדוני וכמחמר רז"ל בחמכת קידושין (דף ס') שחם נחנה היה ומחמר הוא חם חם חדם הטוב הוא מקודשת כי בכחח ויחה על שקבלו ממנה יהשב כשוחו לה לחשבר כי עד"ז חמרים רבקה שחה. ובקבלך ממנה חלחזיק לך בעוכה כי ע"כ חקרלך חדוני. אחה יהבן חם בשיחה ממחמרו כי חמר חשר חומר חליה שפי גם כדך והשחה. ולח"כ לחמר הבחילני נח כו'. עוד יחכן על הפיעור שלו בהמשך הכחוב הקודם ומשרחה כו'. וזהו כי לחבי לומרו חשערה חשר חומר חליה הפי נח כו' והיה בלבו לדבר בה ולפי והנה נגד פניו נערה עובת מרחם מחד וכדיה על שכמה לו חמר בלבו חו לי זם חמר לה הפי גם כדך ולפחות כי חלא בהפוח כדה משכחה יבא פי כדה נגד פניה ולפשר יבין מדהוק

לא יבחין לחם פי שפי הכד לו בפיה לו זה לשב זה וכדאי בזיון וקלון. וכן לא היתה בלחי יפה לא יחשד בחשר בעשהו כל השחבות וידבק שוטה מרחם מחד. וע"כ לחמרה תורה כי ברחותו כי והכעבד טובת מרחם כו'. לו בינה לה טעמו ולא לחמר הפי גם רק הנמיתי גם מכדך. והיה גם היה שחה לבם. וחורד כדם על ידה למען זחה יד **ותכל** להשקותו כו'. זו סורחת דרך חרץ. לבוא חמור לו שתי חדוני וגם לגמליך חשחב. כל מרחה כסופרת ומבוה חותו לעמלו. ע"כ המחינה עד כלחה להשקותו וחחרי כן וחחמר גם לגמליך כו'. והנה בשום לב כל חלא עוד המיוחרת בחו' וחרץ עוד. יחכן הורה הכחוב לם חשר הפליט חסדו לה הוא יי'. כי היא חשרה לעמליך חשחב עד לם כלו לפחות שאלת שחיטות הרבה מחד. די סיפוק י' נמלים בטחם מן סדרך גלחים וגמלים. והחלחים עשה כי לא נראית לבבם לשוב חל הבחר כ"ח פעם ג' ושבחב לכל נמליו. ו"ל ותרץ עוד כי היולה חחת היה שהיה עוד על הקודם ולא פעמים רבות וגשחלח ברכה בחעשה ידיה שהשקיה לכל נמליו:

כא והאיש משחחה כו'. הנה נחה שהשכינו יבא על נתן. כי בח הכחוב לחת טוב טעם ודעת חה היה לו ומה הניע חליו לבלחי עוש הזה על חשה והשחידים על ידיה חחז רחה נסיונו שלה כאמן בחומרה חליו וגם לעמליך חשחב כ"ח היה כמחרים כי הנה היה מקום לחשוב לעולי היה משקפק בנסיון. חו לולי לא יפרה בעיניו. ל"ח לא כן הוא כ"ח חדרכה וסלים משחחה לה משחוקק חליה ומה שהוא מחרים ומשעלל משת לה הוא לדעת וכו'. והוא כי לחמר בלבו הנה מהשפיון ידעתי כי היא החשה לשבר הוכיח כי לבן חדוני אך עדיין לשבר יגמור הדבר ולא ע"י בדרכי זה רק עו בא שלחי משת חדוני בדולים ובני חורק להביאה חליו. ו"ח מחרים בטעם זק"ף גדו"ל כמרים קול ומחמיה על הדבר ומשיב ואו' כי הטעם שהוא מחרים. עם שהוא משחחה הוא לדעת ההלילה ה' דרכו כלומר הדרך שלו על ידו בדרכו זה שתה שם לא חבא כ"ח ע"י זולתי. ו"ח שם לא. ולכן נרחותו לשבר כלו שגמלים לשחות לגמרי. וכי ע"י שחיבה לחת כמדובר לו נחה דעתו נאו' הלא גם בלי גם זה. כ"ח שהחמיל להשקותם וחלחה כי נשרה קשחה היא. ומגמור לחי להשקות עשר גמלים היה משקיים הכסיון בגד מה. כי הלא כבר השיבה גם לגמליך להשקה כשחלחי. אך הוא יי' כ"ב החשיב לם חלישאר שרלה שיתקיימו כל דבריו לגמרי גם בשעשל השקחה. שעל ידה לגדה יכלו לשחות כל סי' גמלים לז לשר לחבר שב"ב החשיבה הוא יי'. גם יחשבני להלילחי טיגמ' ע"י ולא יעלו כי ויעשה ע"י זולתי. וגם נרחות כי כלו לשחות ע"י שחיבה ל' הוסיף כי משער שחלחים לעשות שדבר ומ"ם שלא יחשר עד העשות שח"ב ע"י עלמו וזהו ויהי כחשר כלו הגמלים וגו' ויפש הזהב וגו'. והבחלים כי חלמין לנסיון. ולא היה מחרים כ"ח על שבבה האזכר כי הלא ויפש הזהב וגו' ושח"ב ויחמר בם מי חת כי חלו לא היה לבו שלם בשלמה בנסיון לא היה בחוק נחה וגמילים עד יחכל בם מי היה. ויחחתם לו כי

ם יספתם לצדיקים הוא: לו יאמר וסלים משמשה לה וגו' קרוב אל הדרך הקודם. והוא כי הוא מעם רחמיו מעשה לבון הנמרה כאשר שגל מלחמו יש' הודע אליו כי זאת התורה תאבר הוכיח ה', לכן תלמידיו ויהיו משמשה לה כך מה שהיה מחרים מלחמת עמלק והמלמידים ונשאל לה גם מי היה הלוי הוא לדעת ההגלית ה' וגו'. והוא כי בשל מלחמו יתכבד יעשה הוא עלמו לחם שלחמו בלחמתו ה' אלהי וגו' הקדש גם לו' וכרלומו המוכח רבקה אליו על נפון עדין היה משמשה לה החשיבו ה' ויעש הדבר ע"י עלמו לא ע"י ח' ממלאכיו. וז"ח לדעת ההגלית ה' דרכו שהוא ה' נעלמו הם לא חלם ע"י מלאך. לך ויהי כאשר בלו הנמלים נשחים שהוא כמחמרו שע"י שחיבה כלו נשחים שהיה גם ופלח. לו שכיר כי מה' יצא הדבר כי אלו היה ע"י מלאך משמלאה לשים כפי רבקה הדברים האלה לא היה המלאך ההוא שעשה גם לא שלח לפרך נפ"ם ח' להפניע שעשה נמלים כי אין מלאך מחד שעשה שחי בלילות. ומה גם כי מלילות הברכה לימנה כי הם ממנו יתכבד ומזה הבין כי כל הנפיון היה ע"י יחב' לו מהרן ויקח הלוים הם וגו':

ובמדרש תנ"ל (ב"ר פ' ס') אלו בנוכח היה גם ומשמלה בקנא כנגד עשרה הדברות, ע"כ. ורלוי לשים לב מי הבריחם לכל זה. ואיכן הוזכרה אלו בשום ולמה דרשו רמז הלמידים ומשמלה ולא רמז הגוף ואלו יקרה ומשמלה וגם מה ענין הרמז הלו אלל הבלבולים רבקה. אך הוקשה להם כי איך העמיד עשרה נמלים וכל בוא לחדושו בידו. אמר היה כמלך גדול משלח שלוחים בעד שו יהידי. בקש משמלה והב שהוא דורון של דלש. ע"ב פירשו על אלו שהוא רק לרמז דבר שעשה לברהים כי נגיע הוא. ויהיה כי אין שבק כי לפי הנמשך מהפשולם אם בוא וגם רש היה הלוחה הפשולה. וע"כ לזה בחמשולו רבקה עם יאלק היה עמיד לנחת עבו לשולם. וגם שלומתי יעקב הלוא גם יחפתלו בחי כי יעשו עגל בחורב ויחפתלו לו. וכלל הדבר שזה הלוא חמוע הלוחה הזוע. ע"כ לברהם אשר מלו הלוי הדברים העתידים כאשר ידע מה שעתיד לסיום בשפט כמשנ"ל (שם פ' ל"ם) שהלך עד מקום שכם להחשלל על מכירת יוסף. ויאשר נחום ושמה מהלו בין בית אל ובין הפי להחשלל על דבר עכן וכו' כי לא מעלם ממנו הדברים המחוברים. ע"כ מה עשה. שלח שבלומת יהיו בהן מזכרת מקום הדברים הרעים. הממדים אל הלוחה הפשולה. והוא כי אם יבא עשו הרע לע מתו לבן יקרא כי הוא שוב הלו מהם רועה לבן ישראל. ומה מחקו מלישם בלומרם לבן ולא לאמרו מהגלות סובב כדרכם לרמוז אל לבן יפראל ואם מיעקב יהלו הנפלים בעגל הלוא לעומת זה משקל נקש שהוא כופר נפשם אשר יהיו נקש לעולמים לכפר על עון העגל. ואחר רמז שילוח הגוף רמז הדברים העתידים הם לחתם הבריח. וי' הדברות. בשני הלמידים ומשקלם: ויקח הלים וגו'. מהרלוי יאמר ר"ם מה זכה בחצב וב' למידים בידיו. חמים יהבן בשים לב אל מאמר הלישבר מלישם בלומרו ואחמל מאחה בת מי פם ומאמר בת בשחל וגו' ואשים החם. שלומר שלח

שם המזם על חפה עד לומר שהיתה בת בחוחל והיא היה שהיתה. לך לשבר כי בנשמו בנשון מיד ויקח הלים מזם אהב לשהו לה ושני למידים. לך למה שהיתה כי לבן יקרה שדמים מרוכים. חוד ושכב בידו עד שיחל בת מי חם לדעת חם מבית לבי לברהם היא לך למידים שלוח היו שנים הרכה מיד בתן על ידיה. ואמו ויקח בלים חמש זהב שהוא שמחו' בידו מוכנה לך לא בתן מיד ל"ח כ' למידים על ידיה עד בשחל בת מי חם וידע כי מבית לבי לחדושו היא לו חם המזם על חפה והיא מלמתו לגיהם ומשמל וגו' ואשים וגו': לו לשבר כי בחחלה ויקח הלים מזם זהב שהוא לחלות בחצי וב' למידים בזרועה כדרך הלמידים לך ל"ב חוד והם מבני ברוחים בילחו מבשמים בשיה ונוקב למיה. ומשים הלמידים בזרועה ויחשדוחו ויחקבלו עליו המון חם והיה לבוז. ע"ב מה עשה המזם והלמידים הבל מהן על ידיה ולא המזם בלה ולא הלמידים בזרועה. וזהו ויקח הלים מזם וגו' ומי למידים על ידיה. ובזה יובן ענין לבן הלוי יקשה בלו' ולרבקה חחה ושמו לבן וירן וגו' כי לחבר שרן הל העין לך ל"ב בלה חל חם המזם ולח הלמידים על ידי חחוחו הנשחר בנשים. ומשע חח דברי חמוחו שחוחר וכשחם וגו'. ועוד כי משחלה נחמר וירן ול"ב ויבח הל החים שוחים על בילה לחסו בלי ריקה וגם חו' נחמר כי לח ילדה בו לחמר לזחוח. ועוד היחכן כי עד שלח רק לח ילדה חת החם ולח הלמידים ולח נשע מה שדבר חליה הלים שחומר לחחרי כן ויהי כלחוח וגו' וכשחשו וגו': אשכם היה בבח רבקה ומצד לבית לחמר כי חחם חקבל דבריה יותר מחמים ולחיה ולח יהפדוה שהמנים להבדים וקבלה לחבן ולחמר דבר הוה נזה ולמידים חלה בכ"ף הדמיון כי בהגיעה לח לחמרם רק הוה נזה ולמידים נחן לי חים חחד על שהקניתי לחמו ולח נחלה. ולח שיפרש הם ושלחו על ייחוסה ולחבר הודה לה' שהמחו בית לחי חחדושו. חו לבם קנחה בחומחו היחבן כי על מעשה חים נחן לה על זה. לך לין זה כי לח חשב בם. חו זחה עשה. והרחיה כי לח הגידה רק לביח חמה ולח לחביה ולחחיה הלין זה ל"ח חפני היהלח על דבר עלחי חחוד. וזהו ומצד לבית חמה בדברים הלוה מיד ולחלבו לבן וירן. ושוחה ריעתי היחה לעפם על הים. בין לם ימלחסו מיד שחוים. בין על שמין לביה עמו. וזהו שהוחה חל השין. לך מיד חחרי החילו לרוץ שודעו בהבר השעה. נחן חל לבו לשוב ורלה חלוי לין בם. הילה והלה השם והלמידים לחן במקומם השם בחפה והלמידים סביב זרועה כדרך שהמחן לך השם והלמידים על הילים. חמר בלבו לין זה ל"ח דרך נשיחות. וזהו ויהי כרחות חת השם ולח הלמידים ע"י חחוחו. שוד כ' והח וכשמעו חת דברי רבקה חמוחו לחבר שמע דבריה כדי לומר לחים דבריה לפי מה שדבר הוח חליה לם טוב וכו'. וזהו וכשמעו חת דברי רבקה חמוחו לחמר כדי לחמר הוח לחים כי שמע ממנה כה דבר פלי בשים שהוח הנמיחני גם מעט מים מכדך כי לין זה דברי עגבים כי חם חדבקה שמחזיק טובה למקנה ממנו ומרכה שכרו. וגם מהומחו שם בים לחבך מקום וגו'. ים כולחם לנישם כי גם היה כוזף לבן בניחה כי חשק

גם כי הלא בחל היה מקום. במורה פסח המתר שתין מקום יעמד מלכת מחריב. ומזה למד למתר לו בלא כרוך ה' וגו'. למען ירבה לו מתם לבי העברי. לו נתה דעתו וביטל מרוצתו ויבא לחטו. וזהו ויבא אל היום וגו' ויאמר וגו': ושיעור הענין כי בחשבו כי רעה בלב היום זה רק בחזון הלוי ובדעתו לדבר לו סרה, לך ברחמת את הזה והנה הדים ע"י מחיתו סביר כי לא היה רע המעשה. פס"ב יח פס הזה על הפסח והמידים על ידיה סביב זמות ב'. וע"כ נם ממרוצתו. וזה כוון במעותו את מעשו מלו' ויכן לתחרו ויבא. ותחת מאר כוון לדבר לו סרה נתן לב לבו לשמוע דבריו לתחרו מאר דבר אליה היום. כדי למתר הוא הלוי על פי הדברים הפסח. וז"ח וכשמעו את דברי בבקה לחמותו למתר וע"ש ויאמר בא ברוך ה' וגו'. כי הסר שעל בחיתה מים רק זה והמידים, מה יעשה על הכניע לחתו בדברי הבה ובטח וע"כ ויאמר וגו'. וז"ש לבם ומעשים את הגוף על הפסח למתר כך להורות לבם במחתו בנפשון כי מיד התשיבם בחתת ולח ויקיפסם לו ועשם כל זה לא למתר בהפסח הלוח על הפסח למתר שלח את חיתו בבקה הלוי במחנה. כיל על הפסח ע"ידו דרך מרץ לנקוב לוי בשרה כמוהם לפיה הזה ותה גם במקום רוחים. כן יתבד כי למתר כי היה תפיחתו בזפה. ובהרחותו כי לא עשהה, לקחו ונתנו בידים עם המידים. ומחזר על הענין:

כג **ויאמר** בת וגו'. הנה יפלה ממנה היות דרך נפיש לה להרבות בדברים כי אחת שלה ומחיים הסיבה, וסיה די לה שתאמר בת בתולל מבני ולא תחריך בן מלכה אבר ילדה לנחור. והלה ביורים קרלה לה' שנלוני נגלוי עוסק על לומדו בחיתה דרך עלך לעזוד ולא למתר בחיתה לעזד. ומה גם שתה כל זה וכמה שיפרו רז"ל בגמות הכתוב מתר התריכו למעלית על שתלה בחותרו מים הרותה. ועוד כי הפה לדעת הם ממפסחת תבריהם היה לא יוכר בהבידם בם מי היה עד שפרם שתיה בן מלכה בם נחור. ות"ב מה היה לו שלח שתל רק בם מי חת. אחרי שתם תתאר פרים בם בחולל עדיין לא נעשה כוותו: אשתם לזה נפיש לב שלו חומרו הגידו נא לי שסוע מיותר מחרי לימרו בת מי חת. לך הנה לין שפך כי ים הפרים בין לימרה ודעד להבדיל כי לימרה ודעד הלח ילדק בם על עמין קלר המילות. לך הבדיל לח תלדק רק על דברי שפור ממלך ומריך עד נמר המכתוב. וז"ל בת מי חת ולא מחפוץ בלימרה שתחמרי בת שלו' בלבד רק שגידי נא לי כ"ל הנדה נחלוך עד לשם היחם. ע"כ היה הביאה בדבריו והגידה עד שיקר היחם פסוח עד נחור:

כת **ותאמר** אליו גם תבן וגו'. מה שלח לתרה כב ולחם ומזון רק מחלל בהמות הלח הוח כי הלחם לעשות במזון בחשר עשתה בחיים ליסיף על הסלולה גם כיוד הגמלים. והוח כי הוח גם הוח הלא לנסות גם בזה. לחר היה בית לחיך מקום לנו לנון שהוח לחבים בלבד ולח לגמלים. לז תביחה ולחרבה חל"ע לחבים המחלל כ"ח גם לגמלים תבן ומספא. ולח שד חלח שהיחה מוכן הוח המזון ולחוספת בני תומרת גם מקום ללון ליום הרבה וגם לגמלים

וחחתכם בשני דברים, ח' שלח פירשם מזון המבטים כ"ש שתתירה בדרכי הנס לעשי סטנה. (ה) לבלתי הסיות מזללם למזלל בחמתם. (כ) לבלתי בייסם בהזכירם מוחב לפניהם. עוד המתבטה כלומרה עתה ולא תמרים לנו כלומר לח לנו היה. רק פקדון עתנו הוח מחתו יח' כי ממנו מכל וממנו יפנו לו. וזוח מענין מחמר מבריסם לחזרתיו במזל"ל שפיה חומר בריכו למניה דשתי פיחתה (פוסק דף י'). ויפה מדיעם כי לח לו הוח כ"ש לחל עליון. ויפה נמבר מזה יחזק להמיכה על מחר סרבתה לעזוב לנוי. לך הוח לח כן עשה רק בחזוק מיכה לרחוי להמזיק לו ולעשוה הכל. וחבו ויקוד הלים ויפחתו לח' כי נם כל הדברים מחתו יח' היפה סכה וחמר מסם חודה לה' שעשה עתי ידעתי כי לח בבלי סוח כי חיני כדחי רק למען תזוני מבריסם. וזה חומרו ברוך ה' חלהי חדוני חברהם חשר לח עזב חסדו וחלו חיה בחברהם עשתו היה נם בשלימת זה לח יפלח יעשה ה' לחתו כל הכבוד הזה. לך לחיות תכי חתי עבד לו הוח סוחלח על נודל חיכתו יח' לל חדוני. ועוד כי דרך הבח לבקש קרובין לו קרובי חלחו בחתן נכריה יכוה לביר ושיהל בעבד מרחות לרחוח ומחוך לחתר ואביח לביח כן היה הדעת עוסה יקרה לו ג"כ. לך הוח יח' הקדה לפניו כי עידהו בדרך נחתו ה' שתה עוד בלישים כיון בחו' חתי ה'. והוח כי מבריסם חתר יותר מזה היה שלח מלחתו לתר ולקחת חשה לבני ליחק חתר ה' בכיוסל. הוח נחתי בית חתי חדוני שברי לח ניחיחד לל השלוך רק לקחת חת חשה ולח חיחתו בלחון זה. ועל בלשה הדברים חתר חבי בדרך וגו' ע' הח' חתר חבי ועל הבי חתר בדרך ועל הבי חתר נחתי ה'. ומפני שנד כה לח נתר פיענין ומחל לח יחרטו לתשה לו וגם חתת הנעשה חמתן לנחת ממולדתה. ע"כ חתר חיזד בח ה' על חת שעשר שהמתי בית חתי חדוני בדרך וחה יפיה סימן יפה על הענין:

לא **ויאמר** בח ברוך ה' וגו'. הנה לחבתו כי נפח ק"ו ולחתר חנני רוחה חזה ומידים ע"י לחוחי. ומיתב לח דברי לחתי בעל בהפקתה לחוחו ולח נחליו נחן לה ומה יעשה כחלבדהו בחלון ולחכל ושתה. הלח יעדתי שוכר בדול ע"כ נתן לל לבי לחתר בח ברוך ה' וגו'. ולהסליב כדבר נעשה החלוון על עומדו חון בחומרו למה חבשוד בחון ותחני הסיה יכיל להסיב הלח חזה חלוחי בלח בחה לח בחה ולח חלחי בשבילי ולבן לחתרתי עד כה ל"ח ולחכי שניתי הניה כי זה נחעבתני חלבח לקדחתך כי תחבר יקרת בעיני לחכי בעבחי שניתי הבית ולח ע"י בליח לו עבד ולח חתרתי הבבה הוח כי גם בכל חה בפניתי הוח ומקום לגמלים. ובלח יפלה בעל חמדת הנחם והלחידים היה עושה למען יבבה גם הוח מכר ומתן. חתר בח ברוך ה' וגו' לומר חם חתרתי כבד חבבדך חין זה כי חם על היותך ברוך ה' ובבן בח חבח כי חבר חבבדך עם הלחים חני שהה:

לב **ויבא** הלים וגו'. הוח מה שחמרו ר"ל (ניח דף נ"כ) על ותתח שכב וגו' ולחכלתם וגו'

עם זקנין סנהדרי מתכל לבתמה ומת"כ לפני האדם וחכו
ויקן חבון וגו' ויעשם לפניהו וגו' :

לג ויושבע וגו'. כנגד לאחוי לעשים לב. (א) על מה
זה נמנע להכול עד דבר דברין. (ב) למה
פתח דברין היו עבד אברהם אמרי. (ב) מה ערך הודעה
מה שם' בכך הת תדוניו מתל. ובנתן לו נתן ובקר וגו'.
(ד) תומרו שגולד יקחו לתרי זקנתה מה יקן ומה יוסיף
למו סולדו תרי זקנתה מי בבתורתה וגם למה לא כלל
גם הת לתרים למתר תתרי זקנתה וגם למה תודיעם
שנתן לו הת כל אשר לי. (ה) תומרו ויביאני תדוני
למתר כי מלבד שמלן מוכך בסודעת שבטעם. גם תומרו
למתר לא ידקו כי תיהו למתר לאחרים. (ו) תומרו שם
לא וגו' למה ציוה כי תברתם למתר כ"ת לא תרני וגו'
וכוח תדר תם לא וגו'. (ז) תומרו ר' אשר שהלבני וגו'
שם דברים הבר לא כן דבר תברתם כ"ת הבר לקחני
וגו'. וגב תברתם למתר יקלח מלאתו לפניך והוא למתר
תתך. (ח) תומרו תו שתקח וגו' בלא נאמר לו כן.
(ט) תומרו שם יכך בת מליוח דרכי וגו' כי תין זה לא
שתלתו כלל וכן בכל כפיר תמרי הנסיון תין דבר שלא
יסיה מסוגה הנסיון ויבטין מהנזכר למעלה במקום שנרא
מלמד במקום הגמיתי שבקובי במקום ותדר השיעה
ותמלא הוא תו' והשתא ובמקום ותשתא לכל נמליו הוא
תו' וגם הגמלים שבקתה ושם נתן המים ערם יקחל שם
מי חם ופה היה תומר ושתמל וגו' ותשים השם וגו'.
(י) למה הודיעם שבחתוה לה' ומה שביקך וגו' מה שלא
זכר למעלה רק מיליות שקידה והשתחויה. (יא) תומרו
תבר הנערה תהנו ימים תו עשור וכו' תך תזרו
מתתרים למעלה הוה רבקה לבניך קח ולך ומה תוסיף
הוא תת"ה בתומרו תל תתמרו תותי וגו' על מה בתתר
תתלה. (יב) תומר נקבה לנערה וגו' כי מהרלתו יתתר
שתלך לנערה ולא את כיה. וגם תומר נקבה לנערה הוא
מיותר כי בכלל תו' נשתל לנערה היתה הקריאה:
אמנם הנה ערם יפנה תניעזר בת לכסיר מלבם בן
יחבני כי המים והגמידים פיזר נתן על השקתה תותו
ותת נמליו תו על המקון ותשכילה כי על כן בתת לה
הגיד והגמידים תמר לה הים ביח תניך מקום לנו
לנין בתופן שתם ימתני בזר ג יפסיד חבניו על כן
הקדים ותמר לא תוכל עד תם דברתי דברי וגו'.
למען תדישם כי לא על תלחם אשר הוא תוכל
פיזר נתן רק (עיין בח"א) סבליות הזוב נתן לה:
עוד יתכן בתתרים ז"ל כי תמדו לתם תת כבוד כשרו
ויתנו ברותו נתם ליורשו ותשלתך תשר תתו סיקר הקערות
ותשר בה הסם שם לפני בתוחל ועל כן תתרי תכלם
לא תכר כי תם תתים ותמה וזה יוכה נ"ב לומרו ויעשם
ונא נאמר ויקן כתומרו ויתן חבן וגו'. וגם תומרו לפניו
לתכול לומר לפניו קודם לתכול. תך ליזנתו הוסם לבלתי
תכול כי תם נסמית וסיל בחוזל: **ובזה** נבא תל העניין
והוא כי יתכן כי למה שתמלך היה בת עמו כתתמר
מדויני יעלה מלתנו לפניך. ומה גם למתמר רז"ל (ב"ר
פ' נ"ם) כי בני מלכים תלנו תתו ת' ללוותו ות' לקוניה
תה דבקה ועל כן לא יבזר ממנו ידיעה מעשה מלכו
תשר תתו ע"ד מתמרם ז"ל בהגר שהיתה במלך ת'

כי הלא וכ' הוא נתיב דינו יה' נתנו לברכו . וזהו וכ' ניכך את מברכיה בכל וכ' ניכך את מדומי מאד . כי אם הכל זכה בדין עיונן לפי רוב נדקמו ונלא היסה עיקר הגדול' מהיות שעסקר כדרך בני אדם כי אם ויגדל במעלה מנד עמהו על כל ברוחי עולם כעודע ומ"כ ויתן לו נתן ובקר כסף וזהב וגו' . ועל כי דרכו כזכיר שעבדים נין נתן ובקר וכסף וזהב וגמלים וחמורים. לומר שעם היום העבדים לפני מברכיה במדרגה שפלה היה הוא בהיותו עבד מברכיה כחותה הנדולה . ומה נם מדוניו שהוא מה שהיה נחותר עבד מברכיה מנני : ועל כל' אמר ואלך ברוך וגו' לומר עשמו וכחו כי טוב וכשיש לפניו הוא בן מדוני . כי שלא הוא בן הנבירה אזו ואלך ברוך ולא כשמעשל שע"ב הוא בן לאדוני מיוחס אחר האב. ולא כבן הבא מן הפשחה שקרוי נרש נבחוב מלניט על מקרא שכחוב נרש החשם הזחם והת נרש נב"ב . וזהו אומרו בן לאדוני . פניט שהיה אחרי אמחה כלו' הביאו לעשות הוא ית' להביאו לעולם כי הלא על דרך נם הפליא לעשות הוא ית' להביאו לעולם כי הלא לא ידעתו אלו בזקמתה כי אם אחרי וקמתה. כי נאחלקה הזקנין והלכה לה . כי הזה לעברותה להתעבר ממנו ולא עניד קניט מפא לאוליד אחד הריקים ר"ל אחרי וקמתה שפא לא כן אין אחר האקדם כך האמת : ועל כל' אשחה ואחן ואם יהיה הרבה לו מעם . לאר ויתן לו אח כל אשר לו . בלופן בחין בעלם עניר ממנו ובכלל הדבר הוא כי ידבה לה שהיה ואחן ואחן אחאחנו ת"ב חיפה לך לא ימלא עוד כענדו בביתו אחר שב"ב כגון הוא . ושו חיפה כי ויפצעני אדוני כי' ואמונה דבר אחד שו דעות נהם כגון בשיני אברכיה ע"ב לא לקח אפא אחה . ואומרו לאחר עם אחיו לאחר לזולח . וגם אמרו אח לא אל בית אבי ולא אחר כ"א אל בית אבי כאחר אברכיה הלא הוא ע"א דרכו לאה להעלים להם אחיחה הבטחה נם לבא אל בית אביו . בן היקר הדבר בעיניהם ויפרנו ע"ב לאחר אח שהבטיעני לא היה רק לאחר אלי . לא אקח אחה אבנות הבנעני אח לא אל בית אבי אלא אל בית הלי . אבל אם אלא אל בית אביו ולא יהיו אקח בן בבנעני . וגם רמז לחו שלא אניכו רק על בנעני בבאחרו . לך לא בבאחן אחרת או אינחו בעיט בבל אקום : ועל הד' אחר ואו' לאדוני אולי לא אוליך כו' לו הלא דאיתי לאבר היינה יכולים לבקש אולחה לאחר כי עבד אבי אברה . כי לא אוב היום נעברה יפה עד אחר בח נדוליט כיד עבד אים בדרכים . וע"ב קדמני ואופר אל אדוני אולי לא אלך אחכאשר יצליח דרכי אשר אנכי הולך עליה שלא יהיה אשר אקח בנעה אבן לאדוני . ואחה אחה נא בעמנו גם בביתו ע"י זולחו ישלחהו זולחו : ועל הה' אחר ואבא היום אל העין ונאמר ואחה עשה אין נא אזנו אחכון ים' כי הלא ואבא היום כו' בהיום יצלחי והיום בעבי . ע' הנסין הנעלם כי הוא ואומר ה' אלהי אדוני כו' ואחאחנה לו' כי הנסין לא היה לדעת אם בח אזנו היא כ"ע לדעת אם הוא ית' בעצמו הוא המעליחו וזהו אח יאך לא אעזוב חסדו אל אדוני כו' . בעיט אם הנעלחה אהיה על יד ולא אעזוב כזוג רק ע"י זולחו ו"ח דרכי כו' . ועל פי דרכו נמו אמה שבבאחנו נאמרים כי אחר לו אדוניו אם הייחי לא אחאחד בלכתי בדרך אחה . כי לא אלא עמה כאחם העבדים זולחי וכן אר"ל הפועל בבלי אחר לו פועל ניצרו כמותו . ולהחזיק העניין בזיה אחר אברהם כי היה אחר אלו יפלח אלחנו לפניך ופה בזיה ואחר אלחנו אחך והוא כי הכה אר"ל (סר"ח ל"ג) כי בחנייה אישלל ועזריה להיותם לדיקים נדולים נאחר נהם וכיוצ דו דניעת' דמי לבר אלהין כי קדמחה לא נאחר רניעתה אלמד שהיו אלהין אלהחן החלה והאלהך אחריהם. אחנם העבד הלז לא החחיבו אברהם בכל הכתוב הזה אחר כי יפלח אלחנו לפניך כי הוא יך לפניך ואחה אחריו . אך הוא אחר אחך לאהוב כי האלהך עשל אלו כעשם ולא אחר לפניך והוא אן אחשם שבחנו . אחר אריאיה כי אחי שעיקר והאלהך אשל אלי . כי הלא לא אחבר רק ניחא האלהך אחי ע"ז נעשה כי אלבדי אין אם בחשם כי אחר ולקחה אשה לבני : עוד כיון כי אין האלהך אלוים דרכי כ"ח אשר בעלמי . וז"ח ה' כי הוא יפלח אלחנו אחך וגם ה' האזכר והצליח דרכך כי אין. האלהך רק לבאחך בכל דרכיך לאהוחם אחיבאו באאחנו אלוים . וז"ח והצליה כו' וגם אחר לאלית כי שהיה יעשה לך ה' האזכר יפלח כו' והצליה כו' וע"ב אחר ולקחה כו' לו' כי אחרי שהוא אלוים דרכי לא אחיהם אשם כ"ח לנוקח לעלמי ואם אחאר כי אופר כי אחיהם דרכיך הוא על הדרך באאחנו ישראל לאחן. יאחר כי אשה אינלים בדרך ואסך אינה השפה אשעמו כי נא ניום אחד אקבלה לו האחרן . כי ירלו ויבואו אלאחנו וע"ב אחר לשם ואחה היוסלם העין. שהוא כאחשלה זל (בר' דרכין ד' ל"ד) היום יצלחי והיום בחפי. ועל פי דרכו נאו לאו כי לא היה הוויעות עם אדוניו רק על נוח: עמו לך אלילות הזוג נעות היה כי ה' הצליה דרכו ולקח אשה. ועם כל זה אחר אלי אשם שבידי ליקח אישה עם כל זה אינ דרך אחרן . כ"ח שאם לא יאבו בנאחיאם אחיה נקי אלבדו ונזו אם לא יאבו וכו' והנה אאקאוי יאחר ולא יאבו לך אחי ואם לא יאבו וגם אי' אניה והייה נקי הוא אינחר . לך עוד כיון לאחר לשם כי כן אם יאחיאו לבלחי אח אוחה כלל כיון אם יאחרו לאח לך לא ע"י העבד רק ע"י זולחו . לכל לד אחלה הוא נקי אלבדו ויוכל להשיאה אחרת. ו"ח אז הנקה כו' כי הנה הל אשפחחי בזה בלבד עם אלה יועיל וגם אם לא יאבו לך כלו' כ"ח נזולאך ניר בן אורין נם בזה ויהיה נקי אלבדי לזולחם: ועל הה' אחר ואבא היום אל העין ונאמר ה' אלהי אדוני אברהם אם נא אחה מצליח דרכי אשר אנכי הולך עליה הנה אנכי נצב על עין המים והיה העלמה היוצאת לשאב ואמרתי אליה השקיני נא מעט מים מכדך :

תבר לקחני כי' לך לסיום מצה המוקף בלקמין ועל ולמותם סיום מ"ם
מאר מם יסך בשמך מגליח דכבי עם סיום מצר תני סהודתה לה':
א"ך עליה ולא מברכים בשמע וכל זה למען הגדיל עמיהו
בעיניהם וסיום ומצר המלחמה ולא תמר הנערה וגם
תמר ניזקות לשמוע והוא לא תמר כן בכוונו. הוא
מה שאמרו בפרקי ר"ל כי סיום בם מלכים ולא נפחם
לשמוע מים כי סיום בכוונה בם מלך פניהם ומ' סיום
שיגלח בעת הסיח וכדם על שכמה. וע"כ מם סיום
תמר לקן וכניה תהי העיר יוקוח לשמוע מים וסיום
הנערה כי' סיה לקן שמחנין שה לו' המן הכוונים שדרכן
בשמע מים סיום הרחוים לבן מדוקך. ושוד יאמרו
שהוא לא שמל רק על הכיוונות לגחם ולא על זהם שלא
נפחם בשלה רק בשעם חשת ומקר' הוא סיום לה להביב
ו כדברים השלה ולא מחמת נסיונו. ע"כ תמר וסיום
העלמה כתמר העלוחת והנעוצ"בים היוקוח עמם
לשמוע לה מן הרע"ות לגחם תמיד. וחזו ושנם לבקש
יוגחם שנם שיגלח בכלל הנסיון ושחלח בכדם על שכמה
מה שלא נפחם בדבר ולכורות גודל שלחת הנסיון שיסה
בלשונו כי לתמר תבר תומר חליס השקיני נא מעט מים
סכדך ומ"ב תומר השקיני נא ומיהו לח הכד. לך
כיון כי יש בני מדם מדיבי לב מיד בשאול מחמם דבר
מהגיס ום שברחשון' מחמתן לכם וחח"ב ניחנים. תמר
סנה סחרכתי כדברים עומר השקיני נא מעט מים מכדך
לפת לה מקום שהוא לשוב להמהדב לם מחמתת היה
ברחשונה. לך היה היסה על כך נדיב כי לא השקיני
עומר דברי כי מיד נחמרי השקיני נא טרם לכלי'
עומר מעט מים כו' מיד מיהר' ומחמר נם לחה שתה
כו'. וזהו תומרו ותומר חליס השקיני נא ותמהר כו'
ולבלתי הרחות מין עדכה בעיניהם כי רב הוא כן ימלטו
עד יהיה למו מחמת גדולות לו יקנו לשאול. ע"כ
הפחיד דבר הם שחמר עלו המים לקרחת' כלחר דקדקו
בכתוב שתומר ומהר הניעה ומחלת ולא כחמר ותשלב
כי בלי שהיסה עלו סחים ומחלת כדם. לך עתה חמר
ומהר הניעה ומשלב. מן הטעם הזה לא המר שחמר
לה סנחיתי כמעשה סהים. רק השקיני לבל תהיה
הטובה הוכחת ויהוה רב מנמיע' להשקומו וגם לם
נמליו. ובאו' מי סרם חכלה לדבר כי מלת מי מיוחר
סודה מחמרנו למעלה על ויהי הוא סרם כלה לדבר כי
הפלטה מעטו במעשה סיסם כשהוא הוא מפעיס מהדים
שהיה סרם יכלה לדבר ובחחרים כלותם לדבר. וזהו
חמרו שה נ"ב לחי סרם חכלה לומר לחי הוא ולא לחר
ולחרו ומוהר כדה מעליה ומשם ומעלה נחמר ומהר
כדה על יד ומשקהו כל יחנדוהו שחשק לשחות מידה
כי חס שהשם מעטו נכד על החרץ. וגם בינה למעלה
לחר שחחר חת השם ומחמידים שלא נח מי חה וכס
היוך לשחוח כי לח על ההשקחה חתן לה מהנות. כ"ל
על החיתן שסיחה נח לחי לחניו ומן הטעם הזה לא
חמר שחחר לה היה היח חניך מקום לו לעון בן ירחה
שנכר לילה טהן לה רק על החיטון ולחמוד ולקוד ולחשחוה
לה' ולחנרך וכו' לא לחמר כחלחמרי למעלה כדרך
לחר ס' נית לחניו. רק לקחת לח נח לחני

לחניו לבנו כי לא היה מסופק בלקמין ועל ולמותם היסם
סהודתה לה':

מא ועתה לם יסכם עושים כו'. הנה בורלחי כי
ס' עשם לדבר ולא לחי לחבר הנחי לקחם
כו'. ועכ"ז הנני מיחם הדבר מלחכם לחשב ולחמת כי
בהיוחים לחם. ות"ל ועתה לו' ועתה בהוחלחי כי מה'
הוא עכ"ז לם יסכם עושים. וע"ם דרכו כמו להם
שלח יקנו מובר ומחן לחני הנערה. כעין יעקב שעבד
לח לבן ז' בימים כ"ל לם יסכם עושים הסד ולחמת שהוא
מחד הנם הנידו לי כלו' הנדה שהיח בשוכה משוכחם
שהוא טרן הנדה ולא כמוכן בחרחה הנדה וסדחה
ולחחיחה חעמוד הנברח מחטולה מה ולם לא הנידו לי
מחר ולחמר לי כלו' לל שכוחו מוחר שלא ההשוו בין
לחברהם כי הלא לין לחברהם בשיכה. כ"ל לחי ולכן
לין כלן טעה. וחזו הניחו לי כי לי לחם חשרים ולא
לחברהם: (ג) ויען לבן ובחואל וכו'. הנה בהב חלגע
על דרום הידיעה חלהיח. כי לא חכניח לשאוחם חדם
לם סוב ולם רע כל טוב שהברבר לא יצח מפיו יח'.
כ"ח מהבבה בלבד כמשרים חלגעו יפה. וכיה יחמר
חלא חמרת שחייהם לניהו לחם' ולחמת לם חדם בזוה.
לך לא כן הוא כי חילו סיסה ידיעה בלבד לשניו יח'
ולא יצח מפיו היה הדבר ולחר בילם חפיו יח' בם פלוני
לפלוני כחמו"ל (ב"ר פ' כ"ו) על פ' הנה ילדה מלכה
כו' בשחר העקידה שהיה לברהם מהרהר לא יפה
עשיתי שלא נקחתי לחשה לילחק זה כמה בנים שילו
עתה היה נעקד לא הניח לחניו בנים. ולחמר לו
הקב"ה לל חשוש כי הנה עתה נולדה בת זוג. כי
הנה ילדה מלכה כו' ובחואל ילד לת רבקה. כלל
הדברים כי הדבר יצח מפי ח'. ולבן לין להם בחיכה
וחזו לא נובל דבר לשיך לפני ע' כי לא נוע הוא לנחות לם עשה לם
הסיתן מה סיהו כי לא נוע הוא לנחות לם עשה לם

לין כי כשלה בחיכוחיהו כי לא יבחר מבעשות:
ובבדרש רבה וז"ל (בס פ' כ') ויען לבן ובחואל ויחמרו
מה' יצח הדבר עשיכן יצח רבי יהושע בר
נחמני בשם רבי חנינה כל יצחק לחמר מכל הנביחים יצח.
ורבנן חמרין מהיכן יצח ומפי חשה לבן חדוין כחבר
דבר ה' ע"כ וכחוי לביחם לב מה זו בשלה מהיכן יצח
שלא הכחוב לו' מה' יצח. ועוד לו' מכל חמרים יצח
לשן הכחוב לו' מה' יצח. ועוד לרבנן גם לם דעחם הוא
כי מה' יצח לחם הניחו מפסוק שלחר זה שחיו משוכם
ט הינחם מהיכן. ולא הניחו מפסוק מה' יצח הדבר
בחשכם כי מה' יצח: ועוד למה רבנן חזרו לומר מהיכן
יצח ולא סחמו לל הלחוד שהשלה מהיכן יצח. ולחמר
וכבן לחמרי ומפי חשה כו': ולבא לל בענין הנים לב.
למה הפסו מושען לבן ובחואל לשחול מסוק יצח ולא חפסו
חלוחמו מה' יצח הדבר לך הנה הוקשה להם כי הנה
בשם שכחוב הוא שלחר על פי דבריך נשחוניך ילחם
כי מה' יצח הדבר ולבן לא עוכל כו'. ומוקשים להם לחד
שהי"ל מה' הדבר. חו מה' הוא. כחשר נחמר בחשחון
כי כחם בעשנה בנשחון חיחו חלא הודחם כי מה' הוא,

כי אלו היה הוא יתברך מדבר דבר מנדק ל' יגע כד"ש יגע מפי נדקה כן יהיה דבריו אשר יגע מפי אך מצאתי מס' יגע הדבר יורה על דבור שיגע בחיזה מקום מס' יגע. ועוד תו' לא טוכל וכו', מי יעבב ביד נחיכת אלא יאמרו רש תו טוב ע"כ גם לאכן אחם מאמרו ויען לבן כו'. והוא שע"ם דברו הוקשה לו על מה זה הקריש הכן לאב. בתומתו לבן ובתומל שעל זה יש מרז"ל לאמרו (מ"ק קף י"ח) שהוריה לבן רוש מוסר שקנץ בראשם קודם לאביו על כן להשיב על הכל אחר מהיכן יגע כלו' שאם הוא מהוקשם הבשיון לא הל"ל יגע אך הוא כי מהר המוריש יגע שהוא ממה שאמר לו הוא יח' שם כי ככר נולד' גם זעו על יגחק לו כמו שכחבנו מלאמם ז"ל (ב"ר פ' נ') על ויהי אחר הדברים האלה ויגד לר' ובתומל ילד אח רבקה וכו'. ועכ"פ יגע. כי מהכר הוא יגע הדבר מפיו יח' ע"כ אמר יגע וע"כ אמרו לא טוכל דבר הלוך רש לו סוב כי גם בידיעתו יח' אינה מכחכת לאדם אחירתו מכחכת כשיוצא מפיו יח' ואחו מה' יגע ור"ש לא טוכל, משמ"כ אם היה על פיה הוקשה הכשיון שהיה ידיעה ולא אחירה. וע"כ התכחב לאחם מלאמ' ויען לבן כו'. כי בזה נחיישב לומרו ויען לבן קודם לבתומל והוא כי לאה בנחמל מי הניד לו מה בחיש בהר המוריה. אך לבן כי נגיש הוא לא יבור ממנו. ע"כ הוא היחל ואביו שייש אחביו. אך בנגן הוקשה לאם אין יאמר אח' יגע ולא ישתם בכחוב מסיכן יגע. ע"כ כחבו ע' כי הכל הוא בדברי לבן ובתומל · והוא כחבי ואחיר מבאם וחזו מסיכן יגע ואחי אחם וכו' והוא פירוש דבריהם באמרו אח' יגע הדבר וע"כ לא טוכל. והם עצמם לומרים אח שאמרו אח' יגע הדבר אחד מדעי מסיכן יגע. הלא הוא ואחי אחם לבן אחדיך שהוא את פלוני לפלוני כאמר דבר ה' אמו אחיכם יום קודם יצירת אולם אחומרים פלוני אחיה אחם לפלוני. ואח דבר בשיחם וע"כ לא טוכל דבר אלין רע או טוב. כי אינה יודעה בלבד כ"א אחיכם אחם ולבבן יחיה אחיכו אח לבן אחילה. כי גם בחומל לא היה בקי בזה שאכיריו' את פלוני לפלוני כיה לבן. אך אם היה חוזר על הכשיון גם בחומל שאם לא דבריו אלישר: או החיה אחלקוחם נדרך אחכת והוא כי הדרך הכשן אלישר בעיון כאן בחוש רלאמן כי הוא דעת חכמי האמת כי קודם יצירת הוי ד יכריו חוזש האחיחם אל נפשו והוא האוש הא'. אך אחרי טוב לעולם ובניו עם נשוח. ידיעתו כפי מעשיו ואם יוכה יפלאה ואם לאו יעבירוה ממנו. ואגען לאחר האוש ממנו והוא חוזש כ' לפי מעשיו. ונזה יהיה דעת האולקים האלה בכוונת לבן ובתומל. כי לדעת כ' יהוצא כי אחרו קרובים. כי עולם אחד עקידת יצחק בהר האוריה לא נאחנה לו רבקה לאשה כי אחדש אחם כאן בחוש אחי לפי מעשיו בעקידה שיא נאחנה לו כי אולי אעשה אוש לאמון לא היה אוה בארצו אלישר אחיה זה לו לפי מעשיו אל הר האוריה וזהו אחר האוריה יצא אל הר האוריה לבקשו כאחר. ודעת רבנו אלא אחרו אחיה לפי מעשיו כ"א לפי אוש ש' בחתר הוא יח' ואפי אאה

וכו' שהיה בא פלוני לפלוני כי אלו היה בא אחי לבאתי היותו רלוי אליה. (נא) חנה רבקה לפניך כו'. אחרו הם אחי דבריה לפלוני. ש' פלישות חיוש אאומרים לו. כ' שאלאה על יד אלי אישה אחה אלו אחכשים נדולים וכו' חולק אם אלוי בנאחיהם אאה לשלאה עניך אלו לאו. אלו מודים לך כי הוא רבקה לפניך קח ולך. אך מעין אלישר חיוש אינו הידיעו כי אם ואחי אאה כו' כאשר דבר ה'. ולא עכל לעכב: עיד יהכן כיוצו והוא כי הוא אר"ש (כחובות דף נ"ו) שאמריהן לאשה נא פלוני לפלוני. ואין חומדים פלוים לפלוני אלו פלוים לבן פלוני והוא כי לאה שאאים חיוב אלד אלו אלוי אאר בשאו אאשה"ש אאשה כי אם אחר הבית. ונזה יאחל כי הוא הכעב אאר אחר אאר כאהוב כדרך אחה הוא חיוש אאי אין אאחי אלוי יגע אאר כח באחל לישא אח אחי אדוני כאשר דבר ה'. אך אם אחי אדוני לא יעשה חסד ואמח אח אדוני והגידו לי ואם לא אגידה לי ואפנה ימין או שמאל. כ"ש יהם חוחה אל האבאים בחומרו נא אחי אדוני והגבה נם בישא נא אחיכו בשם. רק אאר לבן ואאר עם כל זה כאביים אאם אם יפשם כו'. והביאו בענין האוש לא טוכל כו'. אך בשנגון שאאדם נא אחי אדוני לבנו · הוא רבקה לפניך והוא כי בימים הסם הנשי החכמה היו מכירים בכוון האדם או הפנו בפניו והוא אליעזר זו חיקויו דומה לאבאים ודולה ומשקה מחודתו לאבאים ואחל בכל אאר לו מחל בילדו כחותו. אין שבח שהוא היה מביר בפרטף. ועל כן אמר הוא רבקה לפניך. כלומר האחכל בפניה. ואאר שהוא חשובה זכה בחקלך קח ולך. ולפי זה ממנו נעשה עיקר אפלח עשאה כאשר אאדעו הוא רבקה. אבלי האחר נא אחי אחיו או נא פלוני לך בחתן לא נאאר ליעחק כי אם לבן אדוניך כאשר דבר ה' כלומר כי גם אדעו יח' לומר נא פלוני לפלוני, שאם האשה אחיה חשובה אלד עצמה מ יחפיס לאחר אאר האשר לו' נא פלוני. לך האים שהוא חשוב מעלמו אאיכין עמו ואין חומרים בן פלוני. לך נאה נאסף אדבר ולא אמרו רק רבקה לבן אאדעם לאחיותה. והוא רבקה וכו' השא לבן אדוניך והוא כאשר דבר ה' אלו שלא אאר נא פלוני לפלוני כי אם פלוני לבן פלוני: (נב) ויהי כאשר כו'. למדנו דעם לבעלי החיוש טובה לבנן ובתומל כי אלוי יחבנך אאר נחן בשאה בלבם להשיב לו והיה על פני דבריהם כלה להחזיק טובה אלוי יחבנך. ש' על הודאות האוש. ג' על חומדם קח ולך. שהוא בשלאה על יח עם היות עבד ואינו לפי כבודה. ועל יאאם הב' אאר כאשר עשם עבד אאדעם. ועל אלישות האוש אאר אלו דבריהם ועל פני הדברים ויעאחו אאר אאה לה': או יאאר כי על היותי עבד אאדעם. אאשהוה לה' ולא להם: (נה) ויאאר כו'. הלא כמו זה נחשב אחרי לו' קח ולך יחזרו בהם ויאאחו האשר העבים כו'. אך הוא בבן נהן עיניו בממון. כי בלה בעל מעם מים נחן אם ונאלנים. ואה בם יאאי לקרובי אאבה כדרך האשחאים ע"כ בפלוני להודאת מיד בשם כאומרו הוא רבקה עשאם ולך. למען יוצר בשם אך הוא האבים עשאם

כסף חסר ויתן נרגיש כי יכפרו עמה בית לגמה. לך ומנדמה בלבד הוא מה שנתן לאחיה ולאמה לך ברלוחם כי לעקר אמרו ומכסף לגבל ממלוא לח נכספו לו והעילו כמשם בלומר אבב הנערה כי' לנכבעיכו. ולמען יתקן את מבר שהו בממון וגם לא תאבו אחר תאליכה כ"ת אחר מלך בני' ולא אמך אז הביא הוא אל יעלה על רוחכם כי מעני אחם מפחידים כי אם לה' אחם מכעיסים כי אחו בעצמה אם בלבי עומה ומליחני ואומו אחם מגבדים ו"ח אל מאמרו מוסי וס' הליח דרכי. וגם עבו בנין אחיו ואחו בלחמו ולבבה לאחיו. לו לסכור האחם מעל פלחם אחרו נקבת לנערה כי' וכדי לבוש בלבה בחממן. דברו לה בל' אמיתה המלבי כלומר האם מלכי ואמרו עם האים האה כלומר אהוה אים ואיט כבוד. וגם האה אשוא עבד והוא העבדי בבוד ואחד ועם בל זה ואחאר מלך: (ם) ויברבו כו'. פי' ויאמרו לה הוא מיומר וק לומרו אח אים ואומרו אח וכן לומר ויבא זרעך כי'. כי מה הידעו לה בנלבה אז הלא בנרבה או בבר בהברך בה יאחק לאמר העקידה כי נאמר לאברהם ויבא זרעך אח שער שונאיו. אך הנה המה ידעו כי האה הנבחן יאחק בין נרבוי בעניו בה יהיה זרעך בין מה שיבא את אברהם אח שער שיניו. הלא אחאשו בן יקרא ליאחק בלשר קרא לאברהם אשאשו אחי נפים ובוזע האחם אשריהם הנרבות והלא בזרעה הנעים כן אחאשו אולי יאחק יפע אחרים ויחקיימו בזרעה ממנו כל ברבות יאחק ע"ב נרבו אח בנקבה ויחקיימו ברבות יאחק בזרעה ממנו וחבו ויברבו אח רבקה כלו' ולא אח יאחק כי בדוך הוא ויאמרו נם כלו' לה והלא לו והוא אחמואו אח היי והלא אחרת נאלפי רבבה שהוא על הברבו. וכן הברבה האנייה והוא יירש זרעך אח שער שונאיו והלא זרע אחרת: ובו בבירה רבבה אדבעה במקרא. אח היי כו' ואנים יעיש רבבה ומאה מכם רבבה ירדופו רבבה

בלאמת האדם טו' יאמר מצ"ל (כ"ב ס' מ') שבדי הלא יאמרו אחים ואחה מבלאמו עמאם פירות. על בן לא ילדה רבקה עד שהחפלל יאחק וזה יאמר אח היי נאלפי רבבה. והלא היה מחקייים כי אנים שבן נבן ואחו. יעיש ברבה רבבה זו נבל חלד רבקה להעיל הרבבה. בן יאמרו שהאמה עבאם פירות לך לעומת אמה על בלה ואחיה שיעיבו רבבה מלה מבם היה אי שעולד נק' שבה הוא יאחק עם מי שהוא מבם היה רבקה ברבה רבבה בחלבתן שהיו מחבללים זה בעיוות זה וזו בעיוות זה. ירדיש. וזאו רבבה בלאמת האדם מחיוך. בלאבר אמת האדם בלה ע"י חבלה יבחל להחעיר על האבן הנאמים. ק' צא יאחק חינם בחים כי אם על ידי חפלה יאחק ואחאמו והלא על ידי לבן ואחו:

כא **ותקם** כו'. אמר כי אפילו להבריחה על הנחל לא היה על ידי האים כי אם היה ועשותים והרבבנה. והיא הולך לפניהן ואן אחריהן ואזו והלבה אחרי האים וכאשר החזיקו בדרך והעובנה האלות. ויקח העבד את רבקה לא לן אוס ליעה עמה כי אם פך מיאוה אליה ומיד ויאחק בא כו' ופעמו הוא מלאכם ז"ל (אם) כי קפלה לו אחרן בא בבוקו בדי שלא יפיחד עמה ואמר והוא יוסב באחרן הנגב

להאכות כי לעבד קפלה האחרן כי היה מופעל בעבודי יאחק להוליח אחמו ומבבקה את יעקב ועשו אחם. לך ניאחק אמרו ואפשר לגבל אחלוח לח קמוהו להוליח זה. אמנם לא קפלה האחרן. כי אם והוא יוסב באחרן הנגב ולא בניחיו כי אם מן אחרים בעבוב האחולה לאחרן הנגב ובזה יהיעבב מו' אלה אבות. בניחיו יהיה ולא אמר בא אבבה לאי רוחי לך ניין בא אבות. בלו' בא אניחיה בהלבאם ולא אקפיחה בחליעזר. ואישר בכ' ויאחק ב: אב ג. לך חליעזר לא בא אבות. כ"ח אקפילה: (בב) ויצא יאחק לשוח כו'. אמר כי בחפר נפש עיניו לא נחן אל לבו על חליעזר. אמת הוא בבא בעליו. כי אם והבה נאליס באים והוא כי בחה נאליס באים והוא אבבעים בחאות כי הבה יצא חליעזר עשם אברבה. ולאך היום אזל עם אלבבה. אלא ידע כי קפלה לו האחרן בבליבה ובהזאה ולא לן בבית לבן כי אם ליעה ס' ולא אלה אל לב יאחק אלבבד יהיו ב' קפילות והוא בא אבות. ושוד עשם ב' כי הבה יצא לשוח בבדה וידע והבה נאליס באים בבדה ולא חפבו דרך בשובה לאבדון אחר עם היא אברהם וב"ב לא עם לבו אל האולבים על הנאליס. מי הם כ"ח על הנאליס עליהן: או בפר אשוחעחו אלא הבית אל רבקה אחל הנאל. כי לא ידע כי אפעי היה רק אל הנאליס והבו וידע והבה נאליס:

סד **ותשא** רבקה כו'. מה בשאילה אלמה אעל הנאל. לאפבר אבבעחה מדוע אלה הלאים אעל פניו. והפשה אולי הוא יאחק. כי מי הן אמו אלו יהיו לו בן ועל הזה היה בהם בלומרו אח יאחק. והם נביאים הם על ריבוי האחם בלו' אח עיני ה יהיה כי האחבח הן הם האבבה ואבינה היאם עמו. והוא אלא בעניו ואבלחו אח הלה אלהי"ל בראשה עמו בניאה וכ"ם רבקה אראחה זיו הבניאה ובבשמה ואחאל אעל הנאל כי בושא אבחאה וזיו בניאה עשו חם אאמרה אלין בלומר: מי האים הלזה כו' והוא לשמר לו אל אחשמה אבשלוחי עמי אעל הנאל בלילו נשחי אל נבי כי הוא לחיי כי הלא כ' דברים רלוחי בן אשה ז'. הא' זו פרלוחו אמורה חביות נאחן. ו"ח מי האים הלזה כמ"ש חז"ל (כ"ר ס' מ') אאחאחו הדור ביוסף בעל' בו הלזה. בניוחי ביוסף בניאה ה' עמו כד"ח ויהי ס' אה יוסף. ושוד בניאם ב' והוא בשוב לב אל אור אהולך בבדה לקראחו. אאל"ל בא בשדה לקראחו וגם לומרו בשדה הוא מיוחר לך הוא כי להיום זוגו אל יאחק בא הלא בחו בז"ל נם בזה כי יצא לשוח בשדה. ומה' יצא יניח הנאלי הדרך בבוחם ויבבאו בשדה לשוחה יאחק כי היה זוגו בא הלא. ו"ח ויהא והבה נאליס באים והלא אמר אובדים כ"ח באים בהיו באים לשוחו וכן אלה הניחה רבקה. בחומרה החולך בשדה אבולא דרך ולא בדרך בבוחה לך בשדה בהוך השדה אבולא דרך ולא היה לקראחו כי מי הבניאו בחוך השדה. ואחה עוכה בדרך ולא נזדמן היות לקראחו לך זה יוכה היות לו חליעזר בייסיח מן האמים. ואולי ואולי חז ובלא בבוחם השדה הדבר לו' ו"ח בפלאי עמי בחאור אולי הוא זה לו הביא ואמר הוא אחזו. ובדברך הוא בזוגו בא

מצוה ומלת בכוונה ס' בס' יבשו מז בראשותה כי לא היתה הסברה ותומד בעלמא כי אם בחמת מז ותקח הפעיף ותחכם. וכמדרש בנים מחכמו בעשיך וילדו חכמים רבקה ותמר והיתה הכוונה להיותם כי לפי רוב ניעות האשה כן הפקד בבנים כענין (תהלים קכ"ג) הנחך כעבן פרים בירכתי ביתך וזה יורה בזה כי ב' נחכמו בעשיך בחוץ בכוי ובעוף יחר ופקדנו ללדת בנים בנים ותמר שהיה בחשים לא מקרא הוא כ"ל בעצם מן הבנים על ניעותן ביותר. ויבאן בעיקר הכוונה ללמד לתמר מדבקה כי עם שענין תמר ירחח בלהי הגון. היקש הכתוב בעשיך ולדת' תחומים ברבקה יורה בוני כי גם עם היה דרך ניעות להכתות מחלה יהודה כמפורש במקומו:

טו **ויספר** העבד וכו'. לבל יהי לבו מוקפו חל בא מאמר יפה עד מאד. ביד עבד מים בדרכי'. פ"כ ספר לו מה כל הדברים אשר עשה לרך פנהו כ' בנסיעה. וה' עזרהו בשעשה היו ושלחו שלחת הדרך. כלי' שלח לא מרוב נדבו לא עביד קב"ה ניסא לשקרי: (סז) ויבואהו כו'. הנה לו' בחלבה ס"ל שבלחם תיבה מיובדת כי ס"ל שבכוח היבה היה במקום לא"ל בראשה ושד לשה יגיד לנו שבהיותה בחלבה ולא היל"ל בלא ויקח לה לרבקה. ושוד תומרו ויחלבד היעל על נב בלא יחלבנה. ושד תומרו וינחק יצחק כו' מה ענים שה והנה במדרש כ"ר וז"ל (בס) ויביאה יצחק כו' כל הימים שהיתה שרה קיימת היה ענן קשור על פתח האהל וכיון שמתה שרה פסקה וכיון שבאת רבקה חזר לואו ענן. כל ימים שהיתה שרה קיימת היו דלתות פתוחות לרווחה. וכיון שבאת רבקה חזרה לואה רווחה. וכיון שבאת רבקה חזרה לואה הכווסה. כל ימי שרה' שרה קיימת היתה ברכה משלחת בעיסה. וכיון שמתה פסקה לואה ברכה כיון שבאת רבקה חזרה. כל ימים שהיתה שרה קיימת היה נר דלוק מגיל שבת עד ליל שבת. וכיון שמתה פסק לואו מגיל שבת עד ליל שבת. וכיון שמתה דברים הללו שהיתה לשרה ולרבקה. לך מה כתבו בפרשה ותביאהו שרה אמו רבקה. ותהי לו לאשה ויאהבה. ויחחנם יצחק אחר אמו מה שנים מרבקה ושרה. ותחיינה יצחק ורבקה ומה לי' הוסר כי התורה (ע"ש ס' ויחי) כלן יש להן שייכות ע"ש בגנות עתו כמפורש שם. וע"כ לתחוב כי נתייחדו שם בקבורה אחת והלכות. והנה על מה בקלקל מוה ניחן לשאה לתיקון שלם מעת נדה הלה בדלקת בגר. והוא כמאמרם ז"ל (שבת קף ל"ב) היה בבחה נרו של שלם תדליק מת הגר היה שבבה דמו של שלם הספך דמה ותקיים מעת נדה. היה בלקלה מנחו של שלם הפרים הלה והוא כי הן הדמים מורכב מחרבעה הבריס. הפתם וכוח ונפש והומר ומוח בלקלה בבלשה כי מת הבשרה לא בלקלה. כי הלא היה דעת מבחי הלחם כי הבשרה העליונה היתה נפגמת בשן כי פרס יחמת מאד היה נר הבחלק מעליו לך יוסבתו בחשת בשלשה הטפרים ולא שלשתן בלקלה מוה בהחיותה מת הבחדם. ולחבית כי חומרו של בחדם היתה חלבו של שלם. וכוח כמו שחמרו חכ"ל ז"ל (כ"ב ס' י"ד) על בסוח ולא יעלה מן הארץ כי' ויעיר כו'. חרז"ל בחשה שחקשתם

לה מדות לאמו אם ילמד מה הכתובים שהיו לאמו ע"ה הכתים בלהב לאמו וילמד והמה שהם לאמו כי היה כלולו היה שהם לאמו. וזה שאמר יהיו ה' יחידה. כי הל"ל לאלה. בהוה כלומרו לאמר כי ה"ת בסוף תיבה בסקוס ל"ך בראשי, ומלמד ה"ל לאמונה ימירה לומר כי בהיותה היה תוך בהבל היו בהבל מחשבה דברים היה ולאבותה דברים הנאמרים במאמר וברצונו כי קן מה ויקח תוסף שהוא הישמעאלים. ועדיין לא יתם בעצם לאחרי לומר כי לאמר כי גדול זכות לאמו גרם שמשיטת נדקות רבקה. יספיק להחזיר מה שבבר היה כענין מדה הקרובה להמלאך' שבהוספות מעם ימלא על כל גד פ' ומה גם שכל תיבות קדושה המסתלק לא יעקר לעמרי. כ"ת נאמר מלילותו שם. ע"כ לאחר שלקח תוסף ומהיה הסחבל בלהשות' ומעשי' וירצה כי היה ט לאמה נאוסה תליו שלם היותו תמימה היה נערכת תליו לחיות ט לאמה. מז ויהבבה ויאסף וגו' שלין כן מהלה:

כה ו ואלה ימי שני כו'. מעם תומרו לאבר חי. מה שלא נאמר בשום לדיק זולתו

להפשר במ"ם ז"ל (ב"ר פ' ס"ב) כי על שלא ירחה לא עשו יוצא לתכונה רבה מה שמם שניס קודם זמנו. ז"ל לאבר מי כלומר שלא היו כל חייו כ"ל לאבר מי מהם. או לפשר על כי לאברהם היה גר למ"ד בן ג' שניס הכיר לאברהם לא טורלו ולמ"ד בן מ"ה שנה והנה היה לאבר שלא יחשבו ט ימי לדקות מאז הולדו רק מלא הכיר לא טורלו. ע"כ לאמר כי לא כן הוא. והוא כי מי נקבת לדיק כמוז"ל (בראשית רבה "ח) מפ' וכו' כן יהודע בן מים תי וכו טוני עלמך בני מים ניהו שלא שיהם לדיק בהלדיק נקבת מי ועד"ז יפשר שלם ימי חיי לאברהם שיהיה בכל שנים שלו חי ק' וכו' שכולל מיום הולדו: (ח) ויגוע וכו'. הנה לותרו ובבא הוא דבר בלתי מובן ומה הוא ז' ימים מה יתן ומה יוסיף לדבר זה שהלך ז' ימים. והנה לרש"י בב"ר וז"ל (פ' ס"ב) כתי' עוד ויהדל לעטה כו' כל מתן שכרן של לדיקים מתוקן להם לע"ל ומרמה להם שהקב"ה עד שהם בעולם"ז. מתן שכרן שהוא עתיד ליתן להם לע"ל ומפשם בבאה והם ימים ס"ר שליעור מפל לפשרש שבאה הוא"ה לאלך חיוק לא לאוהבים ולהלאה לתן מה שהן מוכלין ושוקף ובבאה שפשן ויפשו להן. כך הקב"ה מרמה להם לצדיקים עד שהם בעולם הזה מתן שכרן מה שהוא עתיד ליתן להם לעתיד לבא ומפשם שבאה ימים שנל' כי עתה שבבתי ומקשה. כלו בשעת סילוקן של לדיקים הקב"ה מרמה להם מתן שכרן. כך דתר כ' תבהו הזו ליה תלת עשר נהרי דאפרסמונה דכיון לאמר לתן לתן דמתן לאמרו לדיק אמר תלין דתכהו ואני אהרתי לריק יגעתי לאהבו והבל כתי כליתי לתן מבפשי לא ס'. והנה תין שפק כולו לנאר פסוק זקן ובבא שהוא שפשה נפשו מרוב טוב. לפשר הרמו לו מתן שכרו: ולבא אל ניתור המלא' דבר בלי שם שלא נבא אל התכת כל דבור ודבור ממנו נשיה נב. (ח) אל הקדמתו זו כתי' כל מתן שכרן כי' מפוקן להם לע"ל ומרמה להם כי' וכיה די יאמר הקב"ה מרמה

להם מתן שכרן כי' וידוע שהוא מפוקן: וראוי ג"כ לשים נב אל מלת מפוקן מה היא התיקון ומהרלוי יאמר לפון להם. (נ) תיך ע"י שמרמה להם נפשם שבעה ותדרבה מפתוקן יותר. (נ) לפה מתניה עשם מיתה משם זולתה. (ד) מאמר ר"ת אל לפשודש כי' מה טוב אל המשל כי הלא מוכן מבלי משל. (ה) תי' לפשודש כי' מה הוא התיקוים שלו. ומהו ליה לקבר וגו' למלך שזמן מוכיחים והרשה להם מה שהם כי'. (ו) לפה מביא ע' כי עתה שבבתי פ' הלא הניח מפ' ותשתק ליום מהרון ותם תין משם רלוים יביא שהוא זה בלבד. (ז) כי תין בפסוק הזה שביעה הפשם. (ח) בענין ר' שבהו כי הלא יפלא הפם תים כשהו יאמר ומהו תמרתי לריק יגעתי כי' הפם היה שבבל שבר טוב לדיקים חלילה: אבנם הכה בזולת מקום זה הזכרנו ענין המאמר ותטוה תליו כעם דבך קצרה ושהו שהקבה ע בכתוב שהיל"ל ותשתק בשה"ל פרי"ו וגם היל"ל ביום תמרון ולא ליום בלמ"ד. ע"כ לאמר כל מתן ט' והוא כי הכה תין שפק כי בלשה נשם לדיק ממט בעת לאות לא יבאר מהבר לבשם מנד עלמו ולהאמר מנד עלמו. ונשמו תחבל בלאמרם לוייה לי כי לפשיד מלבבל מעוה ומע"ם להתפעג בדשון עד גלי די בענין שלדיק לבד כי' כי לא נאמר נאבד. לך הוא במלפשר בלבה בשון שדור שאבד מלבבל פעם לבלתי הועיל לשו כי תין לים שם על לב כי'. וגם בשרו בלו יכלב. בלתעב שוי לי כי תי עניתי מעוד ביטרין ועטד שם פ' וכתה הכבש תעלם לאבול מפרי ותוי לקברות שבל לאשם עשר רמה ומולעה. ע"כ לשון בפעם שמוכת בניהם מה שעשה הוא יח' מרמה לפן מתן שכרן כו'. פרש שלת שבשם מהבוף. בלשון שבשמעות הפשם שאר טו עדיין ומה גם בעת לאות שבחוסף גם עשם קדושם רבה בפ"ם בם' הזהר על פ' מוכף רוחב יעשון. לה גם בגוף קושה שעשו מלותה סלרה על מתן שכר כי שבעה בעבירים סלור התעוניי. בלשון שבלותו עבירות בישרע לשון בלותה רלוים הפשם תבשע. ובלפי מניה על מה שלא תבבל שד מלים וגם התומר לא יקבל בקבר רק יעלר כיבן ביום עבירות מאשר פרעה ט ולא יבא על לאשר יהבלה כי לא יקבל כי אם יתן. בענין ר"ת בי' שבשון ור' לחלפי בר יהפיס ודופיסם שבם יפיני עם- עד שבא פ' קדם מהיים המפיס כמאשר בב לחלפי בעברע. ולהמתיק הדבר להם טוב עשם על המעין. הקדים ואמר כל מתן ט' והוא כי דעתו כי נפשעלעת הנשם לעולה מתעב נדבן עיקר מתן שכבר הוא נע"ל לתר המתייב בגוף ונפש. ו"ת מפוקן שהוא יח' כמו שהתקן שעשה מדברים בלתי נאבלים כעוה שהן חיים ק מתן שכר שהיו רוחני מיד בלתי נאבל לאמר מפוקן יח' בלשון נאוה ליהנות ממנו הגוף עם הנשם תאר בהמתיב וז"ת מפוקן להם לבפיד לבא כי גם שהשתער זך יהיה מז. לפ כל זה לאמר ממנו יהיה לל לריכות הנשם בלד מה וע"כ בהיום מילות מתוצ ומפייחם לל שרוח עם הגוף ההוא. ע"כ בהלפוקים כשהוב שהוא לגוף ונפש עודם יחד. ידבק שביבים בבחינת השתנות, מעין שעתיד לשמיהם יחד בלשון לא יפשרו

לנמרי . כי אם היה כישן בלא תעתוק נפשי מגופו לנמרי בתופן לא יפסד ההומר וגם הנפש בתוכו עריכות הכבוש . וזהו נפשם בנפשה והם ישיגים כמדובר . כתופן כי בעת ההמיית מיתם יחמו הנפש בנפשה ורחימה תוריתם בנפשה ותפש' ליעל' . וכנוף בהומו יהן עיות עריכות , עד ההמיתם מיקבלו בכבן יחד , והנה עדיין יש מקום לו' כי תדרבה בהמיתם המובר היות , יערבו לה תז יומר ויפתוקנו מליה ולא יבשו ולא ימנו . לזה בא ר' אלעזר ואמר מפל לפעודה סו' . והוא נומר כי הלא יש כתם בחיותם שעליהם שבעו וילינו והוא כי הנה פעודה בית בה כתם בחיותם . (ה) שהמלך בעצמו עבלה . (ב) שהוא בעצמו זיכן את התורתים . (ב) שבם תורתים ולא בני בית . (ד) כי אינו מיב להם כלום כי אינו רק גמילות חסד לתורתים . (ה) שהמלך בעצמו הרחי' להם מה שהם כו' . (ו) שלין אחד להם יותן לשלמן הפעודה פיות . כי אם היה פהם תוכלים ושותים ודאי ולא זולתם : הנה ודאי תורתים אלו בלחותם כל יהיותו אלו כל כך עריכות יערב לפו בשבעה נפש וגם הנוף נהנה כי ויבעו לפז . וזה דקדק בהומר לאב נומר כי אין איבה בלי הנאה כי אם להנאתם . כי מעריבותם הרח' להם כתוכלים ושבעים ועבדה שהם . וכל זה היה בהשבל כי הוא יתעשה פפעודה כד"א (הפלים ל"ת) אם לב טובר כי' פעלה לתיהים בך . והוא יתי' מזמן לה הלדיקים בעולם תפרלה לדיק בפלוק . והם תורתים ולא בני בית תלך התומר . וגם תלך הנפש לתיהו תיב כלום כי אי הקדימו ויבלם . וגם היא יה' ירח' לו הכבר בפלוק וגם הוא תם שהם תיכלים ושותין בפותים כי להם יש ם . לז כל תם יש ערבות נכנם יחד בנוף ובפש . בתופן לא יפקדנו בעצם ונפשם בבשה והם ישיגים בעריבות התובר , בפשתותיו כיונעות בקבר והוא שכתיב תפליהו על פסוק ובכבוד זית בשה בתוכך : עוד יהכן לומר כי ר"ת תולק בתלקח עם הקדם והוא כי הקודם תמר בכל עיקר הכבר הוא להחר ם זהיב , ותין לנפש בפשים רק בערבות הבבש בלחות תורתים זכיותיו . לך לפן דעת ר"ת כי תם בי בפש היא תתענג בגזים עד תין קלא לתפן שברם . תלא בתה בתרתין להם בפלוק היא דבר תיובד לבתים . בבעודם שבובה התלך ז לא תם שבותן שבר לבעלי תלבבו . בהוא היה בתעיב לנוף ונפש יחד תחר התהיים : והנה בזה נהיבב לומרו ותפתק ליום תחרון . שהוקיש לו לומר ותפתק בפת"ח אי"ו . וגם ם תרו ליום ולא תמר ביום . והוא כי בשם בל התלבש ביחת פיבבו תוהב ר"ל על נפש נדיק . ועליה יתמר עוז והדר לבושה בים גם בלחתה פעולם כמודע . ולא בלבד תחר נתחם תעולם כי תם גם תחז היתה שם בפלוקה . בבר ותפתק ותפתח בבבול יום תהרון בל תחייה כי תחז רתחתה תבר יהיה לה תז . ובזה לא נתלח בפסוק זה רק תבשם שנפשו שתחה ושבעה . תך לא תבוף ביהיה כיהן . לזה בביה בשם ק כי עתה שבבתי כו' שתומר על זמן תמיתה שנקרתת שבובה שבבתי . והתקרוש על הנפש , יפתי על הנוף . נמה שתז יומה לו לעמוד בי תתז תרתים תומו לו ' והביה ב"ב רתיה תר' תב ו דתתז ליה ר"ב ירחין כו' . ואמר ואני תתחיה כו' . תפבר כי נמה שהי' עשיר ו תב

תהד בתבר הפלעי בעמרת , ותבר היה בדול בני קיסר . היה דולב בלבו תולי ביבה בהנתה נישו על זכיותיו . וזהו לתיתי לניך יעשי : או יתמר כי הנה נרתותיו ירחין תתבדפתון שהות הוכתה תול תלובם הביל בית . וגם בהיות שהבתתו לו קודם הפילוק ולא נתחרי כן לנפש . כי תין זה כ"ש שגם בתומר יקנה תומר להיות כיתן כתדובר . ע"ב תמר כל תלין דתבהו , כלומר תן תכהו כתו שהוא לנוף ונפש בכלם יהנו . ואני תמרתי כי הינע שהוא הנוף . תלומה תין לו שבר רק לנפש כי הנוף יכלה בקבר והייתי תלעיר עליו . ותומר לניך יענתי להיות תהו והבל בקבר כתי כליתי . כי כל התובר לנפש שהיה תכן תפפתי תת ס' נעל הרתתים . בתיומקפת שבר תים בניה : והנה הבית לתיה תהפבוק . תך עדיין היה תחבר לפתם שכתוב בדרך תחבת . והנה הבית תחרי כן בתיה תהותם תר' תבהו . ובדיון היה תפבר כי לא לכל הלדיקים יהיה כן . לכן הבית זבדי בן לוי ובני יהושב בן לוי ובני יוסי בן שבעת כי' כי ס"ת הורו כי בתו בסילוקן תתן שברן . והנה בחל"ת היית תזקה וזה תומתו בסוף המאמר הוי בסעת סילוקן של לדיקים תהעולה . הקנ"ה תלחה ל' ס כו' : עוד כיון כי הנה עדיין תכל הרתיות שהבית , תין רתיה בורתה רק שתתין להם תתן שברן . תך לא שהקנ"ה בעצמו הוא התלחה להם התתן שכר . לכן הבית ענין בעסת בעלמים בתלה ם תתו תותן הפסוקים שתורה תהם כי הוא יתכבך הוא שהלחה להם . והוא כי בפסוקים הק תמים שהם פסוק ותפתק כו' . וכן פסוק כי עתה שבבתי כו' . תו פסוק ותני תתרתי כו' שתתר כבי תבהו . תין רתיה רק בזוותים בעת סילוק תתן שברן תך לז שבות ע"י הקנ"ה . תך בסעת הגדולים הלה בכל הפסוקים בתתרו בסילוק . הם כתדברים עתו יתברך לוותה על זאת יתפלל כל תחיד תליך ויסתחו כל תושי תך כי טוב יום בתיך בתיך תה רב טובך כו' וביותר התתחר כתיב תלעולו בשעריה : ואוברו ויתפק תל עתיו ויהיה כי כל נדיק הולך תל תתיכת הלדיקים כיונה בו . והם התתבו ריים להקביל פניו . והנה ים נדיקים שים להן קלא עון תבר תעת ולא יכניסהו בתתיכו עד יפכו לו כל תשר הנף על הנפש . ותה"כ יתפק תל עתיו בתתיות נדיקים כיונה בו שהיו תתיכו . תתר כי תברהם תיד כבתה נתפק על עתיו . כי לא היה לו דבר לנבות ולישתבל תתילה . כי תהוב :

היה לנמרי :

יא וירדו תתרי תות כו' . תתרו ר"ל שברהו ברכה תבנים . וים תתרו תשתר הות יתי הבלבות ניד תברהם ולא ברהו פן יתפרך לברך נם תת יתתעל לכן בשתם תברהם ברכו הות יתי . וזהו ויהי תתרי תת תברהם ויבבך כו' . ועד"ז יתתר בשום לב תל תלא בתו בתה תיותת ם' יתתר כי היה דרך הקובה תת תברו להלשער על כי שר לנו תעלינו , תך בשהות נדיק תין פיד כי הלא בן הות לה' כי הות יתי יהיה לו לתב והות לו יתי' לבן וכתתתרו יתי' על בלתה . וזה יהיה תתתר תב' על נער יתרק על סילוק תברו כי לא יבבר תזה כי ויהי תתרי תות תברהם ויבבך תלבים תת יתחק בתו תל תלחים התבר . בזו' לו תם תברהם תת הלא בן לי

מחם ומי מבין קיים לעד ולכן ברכו לחזק אח לבו ובחרתו יצחק כן דבק בו יי' ביותר ויבחר למושב לו נאמר להי רומי מבר נם נגלה לי התלמיס ומוח מקום מוכן לשכינה:

פרשת תולדות

יט ואלה תולדות יצחק בן אברהם וכו'. הנה רלוי בשיח לב לא תמרנו בן הבריסם כי מה בח בלאמו. והנה מרש"ל במדרש רבה (פ' ס"ג) ות"ל עשרה זקנים בני נוים. ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם נקרא אברהם יצחק נקרא אברהם דכתיב ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם. יעקב נקרא שמו ישראל. דכתיב לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל כו' יצחק נקרא ס"ו ישראל. דכתיב ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב. אברהם נקרא ישראל ר' נתן אומר מילמד שמיקבלו היה. ומובב כ"י אבר יצחו בארץ מגדים ובארץ נוכן בלבים בנים ואחרנע אחות שנים ע"ב. ולאחר ל"ם לב למה אמר שאברהם נקרא אברהם בשביל שיהיו מן הגדולם. וכן תומרו יעקב נקרא ישראל ולמה אברהם לא נקרא יצחק בשם שיקרא ישראל וכן יעקב לא נקרא אברהם כמו שיקרא נקרא אברהם ולמה יצחק נקרא אברהם וישראל: אך הנה המלה הוקשו לו תומרו כן אברהם שהוא מיוחר. וכל זה לחזק העניין הכיוצ בשוב עשרה זקנים בני נוים. כי הנה קשה בו למה לא אמר בנים כי הם בני בנים ושוב למה לא אמר ותשרה כי בנים הנחתם מבין רחם אחיות ושוב שנאמר בעברם ויהי כשפחרת. לבן אמר הנה אברהם נקרא אברהם בי יש אחרים שנקרא אברהם לכל המן נוים ושמו בן אברהם אברהם כי נם יצחק בן אברהם נקרא אברהם וזה לא היה לו' בן אב הם לו היה נדול נקרא אברהם ורוח כי אברהם אמר בשם בניו עולם לכן ולכל נומר שנן אברהם נקרא אברהם. ולו' אברהם הוליד בו' על דרך מאמר רבינו בנחמן (ב"מ דף ס"ב) על פסוק אח אסף אסף הנן לו וכו' בשומר כובר ובמרבים. בשני אחאים למעלה הל הכתוב ואמנם אל האוכל:

אמנם יעקב קנה שלימות נדול מזה כי נקרא ישראל שלח בלבד הוא נדול על האיש נוים כי אח בא על מלאכים. ואמו לא יאמר כי כי בניו עם מלאכים כו' לבן מין יעקב נרוך ליקרא אברהם כאחר הוצרך יצחק. כי להלבה הוא עולה על כלם והם נריכים להשבעה בכאבו. ביצחק נקרא ישראל ואברהם נקרא ישראל. וזהו עשרה זקנים בני נוים כי אברהם ויצחק עשרה שלחם ישראל. שהוא עברים שמשום הוא יש' מושב מלין נעה בהוא משהכר על מלאכים לא יעקב וילוך חיים מתעברים באברהם כי אברהם אברהם ויצחק מהעברים ביעקב שנקרא ישראל. והוא כי חן נקרא עשרה אלא הקרא ישראל משהכר על מלאכים כי הקרא יצחק אברהם בהוא אח לא לאמון בני אחיו הפחדים בלבד נקרא וזהו והפלרה בנים אלהים. ויבואו ויהי מתוכנו ומוכב

בני ישראל על בני אברהם כי מלידם יצחק מחיל המים הנזכרים. ושוב קשה על פשט הכ' תומרו אברהם הוליד את יצחק מיותר ונם בקלת הוליד בפשוטר המכר אין מפסיק להשלים מלכותו ויהורו והנה אברה"ל (ב"ר פ' ל"ג) בהיו לנני סדור מלידים מלכיהלך נתעברה שרה נר קלסתר פניו של יצחק דומה לאברהם ופיו הכל לומרים שאברהם הוליד את יצחק עד כאן. ולנלה כמו זר נתכב לפסיר הוא יש' תוצה בר ר' מלב הד ר' אחוה אחר היוה יצחק בן שנים בשם ואם היה אמנה בעולד יצחק לאח האדמון יש' זה פה ולא בזמן שנולד: אבנים יהיה נעת כלידה לא יאמינו המון העם לקל נני חדוב ויסיפו לפל מלפם כי נדול אברהם ושרה בשיני הכל לך עשה נרלאת כי עלד עמו מרבקה ולא מבשרה בישמעאל שהוא רק מאבטו הלקה לכן יחליטו בח לנני חדוב לבוב לו קיים כי מהבימלך נשבעה שרה ונולד יצחק ואל כן ולא אמר עמו. ואל כן נבא הפורה לנבר הולדות יצחק פירוש הולכת היום בהברהם הוליד את יצחק. זה הוא לפרך רבינו ז"ל: ועדיין צריך לעיון לפי פשוטו של מקרא ושוב תומרו ויהי יצחק בן כי הנה כל זה היה בלתי לפאמר בעת היבוחין ולא בעת הלידה אחר שנראה שרה נם בלא לפעם בן בחר שנים היה בקשתו את הקשה. ונם שהיו שהיו בפיהם בח בשחק הלנלנו ואחרי פלים אין צורך לפאמר ומה נם כי הכל נלאר בפעלה. ועוד פאמר לו לאברם כי פלח לו פיוחרת ועוד תומרו ויעבר ט' פמו נשי אבח. כי ר"ל (יבמות דף ס"ד) ואחן בפיו זה בזוהא ז' וזו וכו'. ועוד תומרו ואחר הקשה מאחו פי נח יהיו כי הקשה היתה אחמו. ועוד תומרו ואלאר לפה זה תוכי כי בפנו תומרו ש"ר הוא לשונם נשקפה.

לך לשונו לפה וכו' היה תלונה ולא נשקפה:

אבנים הנה לכל יחתון לכב לנום בשאר מה זה היה לעיפה הולד שפי הוא הנום. ושוב פיש כי הולכנו פפלות הרבה כשפר כמש"ל (ב"ר פ' ס"ג) ומה הנה יצחק להמנע הולדות עד הרבות תלנה ע"כ כיוצא תורתנו הקדושה להזהיר עמה ויתפוסו. אבר היה נם בהולד אחרת לבן הזהיר מלידת כי לשונה נם בשמעאל לא היתה זוכה להתעבר. ולפנוע מיצחק עד הרבו לשמעאל ולשונה מחית נכן יצא עשו דומה נאחי בחם: והנה ברש נלוח תורתינו הקדושה ענין זה. הקדימה להשוה פתחון פה מלים שונה ואחרי בל יאמר הלא נם יצחק קרוב נשמי הלא לו. כי נם כי אברי נדיק הלא מרה אבי אברי עובד לנלמים היה ובני בחם הרי הם כנענים וכלב ליצחק יחשב נם הוא. ונם אחיו הוא ישמעאל בחופן בחם היה בח בישמעאל ואחוה לבן נם הוא בבן הרה ואחי ישמעאל ע"ב קודם כל דבר אמר הלא מולדות יצחק בן אברהם עמד הלא נם פיהם מהמת ההולדות הם יצחק לבן הרה יאחי ישמעאל. כי הוא אינו רק בן אברהם כי מזרעם מחיל השלם בעולם ואחרת כלל היה כי עד אברהם הוא כמו שביאר השמ"ר בבכורה עד ימנה המרגליות ונם לא נאחי ישמעאל כי הוא אברהם לא יהשב רק כמוליד את יצחק ולא הלא ישמעאל כמאמר בפשוט כי ליצחק יקרא לך זרע. וזהו אברהם הוליד את יצחק פאמר ולא את ישמעאל ול"ל

איפה אין ענין התולדות כ"א ממשפחת האם ולכל נאמר א"כ איפה למה לקח יצחק בת רשעים שתגרום לו פגם. והנה הנושא אשה בלתי הגונה לו הלא יקרא מאחד מב' סבות או להיות בחור מעט נער ורך כי בנערותו לא שם לבו אל משפחתה כי כן יעשו הבחורים לתת עיניהם ביופי ולא באביה ואחיה. או לסבה אחרת והיא כי במקומו ועירו לא מצא טובה הימנה ויהיה עליו לטורח ולבקש ממרחקי ארץ. ע"כ אמר כי הנה שתי אלה לא היו בזה. הא' כי הנה ויהי יצחק בן מ' שנה בקחתו כו' בת בתואל כי גדול בן ארבעים לבינה היה ולא נער ורך בקחתו בת בת בתואל הארמי. גם הסבה הב' אינה כי לא לבלתי הטריח עצמו לבקש ממרחק נפל המזדמנת לו כי אדרבה הניח בנות ענר אשכול וממרא וכל בנות עירו. וישלח עד פדן ארם בממרחקי ארץ לקחת בת בתואל אחות לבן וז"א מפדן ארם. וא"כ איפה למה לקחה. לז"א לו לאשה כאומר כי זאת היתה לו לאשה מתחלת בריאתה בת זוגו לדקת כמוה כי היתה כשושנה בין החוחים ואחר הקדמתו זאת פירש הרעות המתגרפות מהיותה בת בתואל. ויעתר יצחק כו' כי על כן הוצרך להעתיר שהוא רבוי תפלה והיתה התפלה לנוכח אשתו לומר שיספיק ה' וירא בהיות טבחיות היותה אשתו כי היא מקבל' אליו באיכות נפשה כי בת זוגו היא ולא אל אביה כי אם היא עקרה הוא מגדה על מולדתה וז"א כי עקרה היא ויעתר לו ה' כי שמע אליו ותהר רבקה על היותה אשתו עם היות לה עכוב מצד בתואל להיותה בתו. ועל היות' אחות לבן אמר ויתרוצצו הבנים כו' ותאמר כו'. והוא כי הנה במסכ' יומא אחז"ל (דף פ"ב) ההיא איתתא דהריחה ביום הכפורים ולחשו לה באזנה דיום הכפורים הוא ונחת דעתה ונפק מיניה ר' יוחנן וקרו עליה בטרם אצרך בבטן ידעתיך ואידך אחריתא לא איתיבא דעתה ונפק מינה שבתי אוצר פרי וקרו עליה והרשעים כיש עגם הנה כי הרעבת שובר בבטן הוראת רשעת השובה. והנה אם היה יעקב לבדו לא היה רונן כי אם בהיות עשו עמו ועל שהיה יעקב רואה הנגדיי אליו היה מוכרח לנגדו גם הוא וזה נמשך לה מהיות אחיה לבן. וע"כ בראותה הרעין אמרה הנה אין זה רק מאולי השיבר בלתי כשר ואין זה רק על היותי אחות לבן. וא"כ למה זה אנכי כי מה הועלתי אנכי מצד עצמי שאני צדקת אם אינו מספקת לתקן גרמת נזק אחי. הנה זהו הדרך הא' האפשרי בכתובים: עוד יתכן דרך יפרה שיגיל לו האדם כי גם יתייפשו גם הערות מלבד אלה מענין רב וכן ראשונה שום לב אל וי"ו שבואלה תולדות. כי הנה כלל בידינו כי ואלה מוסיף על הראשונים ואיך יוסיף על תולדות ישמעאל האמור למעלה וגם על הסדר כי תחלה מזכיר תולדות יצחק ואח"כ תולדות אברהם שהוליד את יצחק ואחר כך נישואי יצחק עם רבקה. ועוד כי הולדת אברהם את ישמעאל לא יפלא כי היה מהגר המצרית: אך לא משרה וא"כ מה פשעה רבקה שיצא ממנה ומיצחק עשו הרשע ולמה אם עתיד להוליד צדיק ורשע למה לא הוציאו הוא ית' אשה זולת רבקה שיצא ממנה עשו כאשר באברהם שנשא הגר להוליד את ישמעאל. ועוד מה זה היה שלא הוציא הוא ית' את

יעקב ועשו כל אחד בפני עצמו בבני עבורים והיה נתקן לער רבקה ומה גם לאומר כי ע"י כן הפסידה עשרה בנים שהיתה עתידה להוציא שנים עשרה שבטים ואמרה למה זה אנכי מנין ז"ה ואלו היו אחד אחד לא נתעברה ולא הפסידה עשרה בנים. וגם לא היה מצטער יעקב בבטן בשכונת עשו ט' חדשים וגם היה נתקן קנות הבכורה כי היה נולד יעקב ראשונה בכור מן הבטן. וגם יתקיים ריב הברכות כי בהיות יעקב בכור היה מברכו אביו מבלי יגנוב יעקב ברכותיו. כי הנה מאומרו ויקרא את עשו בנו הגדול כו' יורה כי את הגדול היה חפץ לברך וכן יקשה אפי' אחר היותם תאומים כי טוב היה יצא יעקב ראשונה ולא היה ריב בכורה וברכה: והנה לבא אל הביאור נזכירה מאמרם ז"ל בפסיקתא ויצא הראשון אדמוני למה שבהיה בבטן אמו שתה כל דם נדות אמו ע"כ: והוא כמו זר נהפך כי הנה אין דם נדות למעוברת. וגם העובר אינו כמיניי. כי כח אין בו לשתות אשר יבחר כי אם מאשר תאכל ותשתה אמו וזה חלק כחלק כיעקב כעשו. ואיך יבחר הא' מה שלא ישתה חבירו והמה בבטן א'. ועוד ב' מאמרם ז"ל (ב"ר פ"ח) דבר צוה לאלף דור זו התורה אלא שראה הקב"ה שיהיו הדורות מכעיסין כו' נגל תתקע"ד דור ושתלן בכל דור ודור. והנה ראוי לדעת למה היה ראוי להנתן דת לאלף דור ולמה החסיר מהם תתקע"ד דורות ולא פחות או יותר: אמנם הנה כתבנו במקומה שלמה שראה הקב"ה שידעו ישראל כי לכל א' וא' מכלם היה נותן כל התורה הוצרך לדבר עם כל א' וא' לאמר לו בל' יחיד אנכי ה' אלהיך שהיא השגת נבואה בהקיץ פנים בפנים שישמעו מפיו ויתנבאו כל איש ישראל ולא יבצר גם א' אשר היה בלתי אפשר אם לא בהפסק מכלם זוהמת נחש כי ע"כ כשישראל עמדו על הר סיני פסקה זוהמתן זכו לקבל התורה והוכנו לשמוע מפיו ית' תורה שהיא נבואה ובהקיץ ופנים בפנים ואיש לא נעדר מהשגה זו שהיא תלוי על שפסקה זוהמתן כמבואר במקומו באר היטב. והנה כשבראת ה' אלהים אדם על הארץ זך בלי שמרי זוהמא ברוא ויניחהו בג"ע וכאשר הוטמאה חוה ויטמאתהו גם הוא ראה הוא ית' והנה להתם חלאת ה וזהמא השיא לאם לה. היה צריך אלף דור וזהו דבר צוה לאלף דור זו התורה אך בראות כי באלף דור בלי תורה שמכבידמן לא תותך הזוהמא כי רעה בהיותם ויאבד העולם הבלתי מתקיים בלי תורה לכן שלק תתקע"ד דור וישאר כ"ו כמספר אותיות שמו ית' למען בעבור שמו הגדול יתקיים העולם גם שלא תהיה תורה בעולם המקיימתו. אך ראה והנה היה כדבר ומנע להתיך בכ"ו דורות מה שהיה צריך אלף דור להתיכה לכן מה עשה הקב"ה חשב מחשבות למרק בכ"ו דורות שיעור מופלג עד הטהר כל חלאת זוהמא מהם והוא מאברהם עד מתן תורה והוא שצרפו בכבשן האש והביאו לארץ ישראל עד תשלום י' נסיונות באופן מירוק חלק רב מאד ואחרי כן להביא את יצחק. למען יצא כמעט נקי מ מזוהמא סיבב ישא את הגר כי לתה שהיא מצרית הפאב מזרעו בחיל' הזוהמא. ואחר שית עשה יאת ית' של ז לוה לנקיות עד נולד ישמעאל שע"י שני דברים אלו ת'

היה

טעם הגר המגרים כלי לשחוט הזוהמא והיות מברכים עדיין ערל כי הערלה גם היא חמשוך מבחינים הטיפ למען מבחינים בחינם הקדושה לשחת משם ישחק אחר שימוע חכו . והוא מאמרם ז"ל בכ"ר (פ' ע"ו) למה לא נמול קודם שנולד ישמעאל כדי שילא ישחק מפפיה קדושה שהוא מה שבחבנו . ועוד הוסיף הוא יפ' והוא כמאמר הנזכר שלא נולד ישחק עד היות מברכים בן ק' שנה כשנמול ילדו כשנמלה חמולו מתנקבר דמו מתמלר דמו שהיה כמש"ל קנמון מני מעמיד בעולם כו' שהוא כשעם בלא ע"י יצר הרע היתה נולדתו . ועוד הוסיף הוא יפ' שלא ילדתו אחו בנעורותיו שחהיולד ע"י דם נחש על דבר שדם נדות הוא מחלשת זוהמת נחש כמדע ומהדם היה שיקר יצירת הולד כי אם נזקקתה ואז הסיכה לנעורותה בשבועה נסייתה בחופן שחשילו שלא פרסה נדה אחרי זקנתה אינו דם שבעני הבא מזוהמת נחלשת הזוהמת מהמעשה שיעור מופלג מהברכים ליחק ובזיון לא יבאר מהבאר ביחק עדיין קלת זוהמת ולכן היה יפ' מרק אינו ע"י עקידה ובשבת לחוליד לחוליע חת יעקב בחביה מבטן אמו . הגה היה לריך עשות כאחר עבה מברכים שהביאו הזוהמת בהבר . לך היה בלאחי האבר ליפול בלא בת זיבו הקדושה כי נקדש בעקידה והוא שולה מחיומה . וע"כ אחר הוא יחברך שם בניה בשני עשרים לא יבאר מהיות כל בן משם מעירב בזוהמת ומה גם כי אחו שולה בבחרותה . וע"י דם נדות, שהחה ולדה והוא מחלשת הזוהמת . וגם בימחון הוא יח' עד היהו שהיהם זקוקים לא יבאר מקלת זוהמת לכן הוא יח' גזר בחכמתו יליחו חלומים למען כ' הבחינות הנמלחות מעורבות בעיבור יחבדלו ע"י שלוח הוא יח' בבחינה בני מיני נפשות נפש קדושה מאחו יח', ונפש חלונית מקליפה שכל אחת מפלחב בחינה זו הקדושה ויצא ממנו יעקב חו הזוהמת ויצא מאחו עבו כמודע ממחלוקת ר' ואנטוניום שעלתה הסכמתם כי מעת יצירת הולד הנפש בחה שמה וזה יהיה ענין מאמרם ז"ל שהזכרו מפקיקתה כי בהיות עשו בבטן אמו בחה בה דם נדות אמו . וע"כ יצא חדמוני שהוא כי בחב בל הזוהמת המחייחסת אל דם נדות כמו שבחבנו . וע"כ יצא מחלה עשו למען יצא עם הדם והעיפות היוצא מהלה שהוא בחינתו כמדובר . והוא מאמר רבה (פ' ס"ג) יצא עשו יצא בריותו שמו . וכן אמרו בחיה כמי שהוקן המהלה שיצא יעקב בנקיות כי אין ספק אמרו כל מאמרו זה : ונבא אל ביחיר הכחובים והוא כי אלה יחמתך לבב אחם בלחמר מה זה היה נלחת עשו מילחק ובקבה ואם על ענני קהובים למה נשחה ונם למה היו תזוחים שנחכבשו כל הדברים הי"ש בחלמידים לחעלה. וע"כ אמרה הורה ואלה חולדות יצחק ליומר הנה מבוך שהיו הבחשונים המכר תולדות יעקב! שמעל שהוא בח גם זוהמת שהביא אברהם בן בחולדות יצחק יש עדיין בחינת זוהמת שהוא בח"ש לך לך לגמרי כ"ש בן אברהם כלומר דומה לאביו כי כאשר אביו הוליד נדיק ורצא לבלחי לאת מיצחק מעורבת בעבירת זוהמת בן יצחק הוליד אם ובצע . למען יצא יעקב מעולל עבירת זוהמת . וגם בבלל חולדתו הוא . עכ"ן אל יעלה על

רוחך יקרא ליצחק ליעקב בעשו זרע על היות בן אבינה ולא בן האמה כישמעאל כי הלא אברהם הוליד את יצחק לומר כי בבלל מה שאחי מדמה חומו לאברהם הוא כי באמר אברהם לא יחשב לחוליד אח אשר בניו רק את יצחק ולא את ישמעאל בל"ח כי ביצחק יקרא לך זרע כן הדבר ביצחק כי לא יחשוב רק לחוליד ח' שהוא את יעקב כי ע"כ מסדרי חפלחיהו ביום הזכרון למרו ועקידת יצחק היום לזרעו חזכור ולא לחמרו לזרע יעקב וכמ"ש על אלהי אבי אברהם ואלהי אבי יצחק בם"ד ושם יאמר אחם ח"כ אחיפת למה לא נקרא יצחק שפחה כאשר לחמיל בה הזוהמת . לז"ח דע כי אחי בחיות היו בה ס' שהיופה בח בחגאל אחביה בשע ומפני אברם אחבי מקומה בשעים ואחום לבן הבשע כי יצחק מחוך הזוהמת . וע"כ לא יבאר ממנה בחינה לקבל את זה בבחמ' לך מפלאת עלמה היחה נדקה נמורה בח זוגו על יצחק . ח"ח ע לאחם כי היא המזומנת ומיוחדת לו לאחם נמלחי בח כ' בחיות מיד מילדחה רחויה לקבל את עבו ומפלאת עלמה ובעלה לקבל את יעקב . ועוד שעם שני לא בלחי קחה יצחק האם אחרת לנסיון בה זוהמת והוא כי ויאמר יצחק לו' שהוא כמאו"ל (יבמות דף פ"ד) מאי לעכם אמטו הוא מחפלל בעוויים זה לא חתן לי בנים אלא בן הנזקה בזולת והיא לומרת לא חתן לי אלא בן הנזק זה . וע"ל ויאמר לו ס' קבל חפלחנו שלא יוליד אלא אחד ואח"כ חיך היה מביל הזוהמת בחחדת ועל כן אם עשה הוא יפ' נתן בפי בהיעם בה כאחת כמדובר . אחו ואת לבקש לחפשו על בחינת עשו שהוא מהמהייחם אליה מצד מולדתה אמר בבקש ומצד נדקת יצחק ובחינת היום' בח זעמו בנזדקת אמר אחשו ולהיות בהמשו בחי הבחינת שם שהוא בח בבנים ונבדים . ע"כ אמר ויתרוצצו הבנים בח"ש היחשב בלנו בבר הזכרנו : עוד יתבן בלומר ויאמר יצחק כו' והוא במש"ל (שם) כי שניהם היו עקרים . ובזה יתבן היטב מש"ל על פסוק ויאב ה' את כל אשר נלחיב לאחינה בהחפללו בצד רעהו שלמדו מבלן שבבל החפלל על הבירו והוא בירך לאחרו דבר הוא נעבה החלה וזה יאמר ויאמר יצחק לה' לא על עלמו בך לעבת הבחי כי עקרה היח כי החפלל עליה שם היחה בירך לאחרו דבר ושל בן הוא נעבה לבקה למה שניהם אחבו כי ממנו עבה הוא יח' שיקר על החפללו בעד זולתו . וע"כ מוסיף לומר

חסדו לכי דרך זה :

כב **ויתרוצצו** הבנים בו' . תמ"ל (ב"ר פ' ס"ג) כי בעברים בבחה בה"ע היה עמו רן . יעקב רן לנחת . ובעברה בבחה ע"ב היה עמו רן . וכן אמרו זה מבקה להגיד לח זה כו' . וכ' הדברים אחת בלבון בחחם מלמרנו ל' ריקה גזרו הם' ומלר' ל' החפללו לזולו סב' . והענין כמ"ש כי מלו נפרדו זה על הקדושה וזה על הזוהמה ואמר מם בן למה זה כו' . בחודם :

כג **ויאמר** ה' לה כו' . הגה יהלה בפל ענין במלות פועם וזהו קשי בפול . וגם מה ערך על

מיקון לעבד לאמר לה ולאח מלאם ימאן כו׳. לך ימאר מה שהרגישו. ת׳ רן בפתח בית המדרש. וכן נשוכנך בפתח ע״ג הלא הוא כי שני גויים בבטנך הם שתי אומות. ואם בבטנו קרב ומלאמה שמתגברים זה עם זה. שזה מבקש להרוג לאח זה וזה מבקש להרוג את זה. הוא כי ושני לאומים הם שני מלכיות. כי אין לאם אלא מלכות ודרך המלכים להלחם זה עם זה. ואל תתמהו היות המלחמה טרם לאחם לאויר השלום כי הלא ממעיך יפרדו. כי הפירוד והמנדודים מן המעיים גם נפש. כי זה בשני שחק דם נדות לאמו. כי בחב כל בהיותה עוברת שבמעיה הפך חבירו. כי שפוטם מבהיותם עוברים שם הן. וע״כ מאז ים לאם פירוד ואיבת עולם ומפני כי לפעמים ים שני מלכיות אלאי מתקוטטים לאחד מבהי שהוא אז שכל אחד ידאה בן יוכלת ויקל כבודו וטובו. שניה שהקטן מתגדים מכיל ערכו וגדול מלהתקומם על הגדול ונכנד ממנו. על כן אמר הכתוב שני המלכים האלה לא יתקוטטו מלערוך מלחמה נגד חבירו. לא מפני הירחה ולא מפני הכבוד כי הלא ולאם מלאם יאמן. כי המלכות הא׳ ממה שמכניע אח הב׳ הוא המתאוזהו כי בשזה טפל זה קם. וע״כ לא יתקום שום אחד עד יפול אח חבירו ולא יניח לב אל קנות כבודו ומלכותו ע״י מלחמה. ישן כי אין לו אחד מלכות אח לא נתלאם עם חבירו. כמאמרם ז״ל (מגילה דף ו׳) על אלאה התרכם לא נאמלה נור אלא ממודבים על מ״י. וזהו ולאם מלאם יאמן כי הלאח האחד מהלאח השני הוא מה שיאמן. ועל הדבר הב׳ אמר ורב יעבוד צעיר. צעיר אין במלכים אלאה הפקם מחשת חילוק בכוד כי הלאוי הוא כי רב הוא שהו יעבוד אח הצעיל שהוא הקטון. וזה לא יודע בודבר מפני נודלו. וגם הצעיר לא יתלוק בכוד לרב מפני קדושתו בלומן שאין ביניהם שום מפלאת חלוק בכוד:

בד ויתלאו כו׳. הנה אמרו״ל (בראשית דף ס׳) בשלו הוא אומר ויתלאמו יתיו. אלא שבשאר לא מלאו יתיו כי לבסוף חדשים ושלשה יתים ילדה. ואלוי לשים לב מה זה שיהר הוא ית׳ בשאר ויותר היה ראוי ברבקה שסיפה מעוברת עד מות. ע״כ נעלה בשערה בית מהרים. ועוד כי הנה נזרם הכתוב בשלו לידה. כי אך מתומהו ויתלאו יתיו כו׳. יגלה כי ואנה אומים בבטנה והלא גם טרם יתלאו יתיו היו אומים בבטנה. והם הוא שבלידה הוכר שהיו שנים מה שא להשמיענו. ועוד שבאו׳ לילדת נראה שעל קודם לילידה ידבר. והנה רז״ל במדרש רבה (פ׳ ס״ג) אמרו לאה בשאר נאמר הומים ובו אומים. אלא שם היו שניהם צדיקים ובאלין אחד צדיק ואחד בשע. ואפשר כי לאה שהיתה נביאה ידעה בנבואתה . ים בהם אלך שהיה אחד. משא״כ לצדיק ובשע כי הפירוד לב ביניהם. ובזה יאמר ויתלאו כו׳. והוא כי אומים מל׳ השלאה. כל״פ כאשר תמו. ויתמו יתי כו׳. והענין מה שכתבנו למעלה כי כל זמן שהיו בבטן היתה נפש עשו קושרת ומושכ כל השעת׳ ונפש יעקב כל נמיל השבהה: ונבוא על הענין כי אמר תדע לאם

ויתלאו יתיו בלדת . ולא עשה יח׳ כשאר בהמה שילדה בנפשה הדשים ו׳ יתיו. והיה ממעט בלער רבקה הלא הוא כדי שת״י כן נמלא כי בשלאח יתיו והיה תופים בנמלאו שלשים כל ת׳ בבחינתו זה בקלטת שזוהמת זוב בהפכה וע״כ יגלה כו׳. כי הוא היוצא ראשונה בפתיחת הקבר בדם שופה כי הלקו הוא. וע״כ היה קורין לשפם ולהבנות עם חלקתו כהבנות קליפה הרעית לקדושה לפרי. ויעקב שהוא הקדום היה בוקע עד לאח עשו עם חלאתו. וזהו יגלה כראשון כי הוא הראשון מן הבטן האמור. ולדך בני לדם שים מקומות יהודעים בנוסח לנדל שער אמר כי זה היה כלו שער ולא כדרך אחרים. כי שם כאדרת שער שכלו שוה ע״כ כל לוחיו קרלו שמו עשו. ע׳ כי כל שבעים בחוה שלו שוה הם כל שבעים בחוה שלו נבואה שמואלה שמלבנו בו והכלו כל נבואה הדין ומעין זה לכשי רז״ל (שם) עשו. הם שוה. ועל כי דרכנו הע״ן מדוקדקת:

כה ואחרי כן כו׳. הנה כתו זה מחשב שעל לוחו בעקב עשו יקרא שמו יעקב. שהוא דבר בלתי אפשרי ונם כל התורה יפלא למה הטטר לנו ענין זה. ולריך יתקשר לזה שומרו ויתמך בן ת׳ כו׳. וגם מה נח להודיענו. אך הנה אר״ל (שם) שלל הגמון אחד אח ר״ע מי חוסם המלכות שהביט בתב לו וידו אוחזת בעקב עשו. ובזה נבוא שלל הענין היה בבוא לב שלל שומר יעקב ולא עקב לשון שנבר אך הוא כי נח הכתוב לחת סוב טעם שלל כולר עשו רחמון ולא יעקב. והוא מעין הכתוב למעלה והענין כי למה שהעש״ה הוא סכנה שלל העש״ב ע״כ הוא הקודם. כאשר כתבנו על ויהי ערב ויהי בקר כי ערב קודם להיותו רמז שלל העש״ה. ואמר כך בקר שהוא שור השש״ב. ועש״ה הוא עשו שלקי בעולם הזה ויעקב לעולם הבא וכמו שאמרו ר״ל (שם) שהלקוח מן שבעו עשו בעל העולם הזה ועל כן היה ראוי לנפחת ע״ב כי מאיכותה היה ויעקב העש״ב וע״כ זלח נאמת בני יעקב בעניים. כי עשו נוטל הלקו דשנותה ואח״כ יטול יעקב וזה מאמר הכתוב ואחרי כן יגלה אחיו. ולא היה להבטן כי הוא הקדום ויהיה בטנו. הלא הוא נרמז כמה שידוע לוהזה בעקב עשו כי הלקו ומשו הוא בעקב וסוף מושו שלל עשו הנוטל דשנותה שהוא בעש״ה. וע״כ ויקרא שמו יעקב לומר שזה שנוטל עקב עשו הוא שלל העתיד. שיעקב כי יאחר כושו בשחרותה בעקבות עשו. ושמא שאמר מי הגיד ליאמר משנה כל זה וגם כאשר קראו שם ליעקב לאמר לו קראו שם לזה אמר ויאמר כן שמים שנה כו׳. שהוא בנוסב השכלאתו ובלו יתי הזקנה שדעתו חמוסה עליו. בחופן שלא יבחר ממנו דוח הקדש להבחין בין צדיק לרשע. על כן מעשה הכיר לאמת וקראו שם לצדיק ולא לרשע. וידע כי זה הלקו שעש״ה וזה שעש״ב. וזה שאמר שהיה אמת מיאמן: או שאר שענין כי שדש בבטן לא נודע שהיו ת׳ צדיק ות׳ רשע בלתי לפ׳ לבחו והודיע לרבקה שלל ידי שם בן נח. כלומרו ויאמר כ׳ לה שני גוים בבטך כי כאמר והאח״כ הודיע ת״ס מלחלקים זה כלו לחלוקת שאר וע״כ ויקראו שמו

כמו שכתבנו שהיה מתכוין בחומת המזבח כי זה לחומת זה עשה החלוקים מה שאין כן ביעקב שהיו חלק ויקבץ אמו יעקב כו'. והנה מזה יובלח מה זה היה כי המון העם הכירו ההפרש וקראו את הר' עמו על מעביו ולא ילחק ולא נאמר שדעה חסר מליצה כי הלא וילחק בן שנים עשה בלדת אותם במשפ הבכלרה להבחין ולא שוה כ"ם גם כל' בלח את לבו על מה שלח' לה שני גויים בבטנך כו' וגם לח הל הורלחת דם מדמיומו ובעבל שהר בחלדת כולו. לה במקומות אחין דרך חמרים לגדל פרט בער אחר' תרשות הקביפה. לבחות למלחה עיניו ישפוט כי הלא וינדלו הנערים ויהי עשו היה יודע ציד היטב כו' לד כפי המרים ומלבשים את הבריות ולא כחלה חלק יעקב. כ"ח היה חם ולא מהעדר חריפות רק להיותו יושב חהלים היה מפחדג בחמיומות על פי החורה ות"ל היפה למה ויחבב יצחק את עשו בציותו נעין כל יעקב יושב חהלים ועשו היה בדם ע"ב להסיר מלב המתנגדים על יצחק שבחל לבו היה חומרו חמר חדע למה היה הלה הוח כי ליד בניו שהיה מ"בדם המוציל בעלמה לה חחבת הסוב כי רב היה חדע שבן היל כי הלה ובקשה לאוכלה חת יעקב. ונילך יחבן לה הגיע יד מדוש שכלו בל יצחק עד מקום שהגיע יד שכל לבקה. לך הוי חומר חין זה כ"ח שגם יצחק לחבב חת יעקב הסוב בפה שהוח סוב לך להכניחו חת עשו לה היה רק לחכבת המוציל בעלמה שהוח דבר קל. והוח הדרך הנכון כמו שיתבחר לפניט בס"ד:

כט ויזך כו'. מכחמי היה יחמר ויזד יעקב נהן ט' וזיד עדשים.

ולה יבחוש ולחת"כ יברת ויעקב נהן ט' וזיד עדשים. וגם פומרו בחדוש בחדוש שני פעמים. לך יהיה כי שני הבטילין היו לחד של עדשים ולחד של דבר לחר. ועל בניהם לחמר כ' פעמים נזיד בלא' ויזד יעקב נזיד. ולהיות עשו עיף לקח בדבר שיהב בחדוש השניה שמוסף חומן כי יוסר נעשה דם. וז"ש בלשיעשי גם מן בחדוש בחדום. שהוח בחדוש יוסר שהוח היה וכרקה על של עדשים כי עיף הכני. ומפ"ש חלמר למה קרלו חדום ולה חמר מן העדשים לז"ח ע"כ קרל כו' ט' ע"כ שהיה עיף ונכפל לחזוק לחכול קרל שמו על מיד חדום ולה קרלו בשמו:

לא ויאמר יעקב כו'. הנה הבכורה היתה לו לעשו בכורה לעבודה. ובזה יתמר הנה היתה הבנה חת הבשפ ובפשלה מעבודה בעודנו בבטן חבל הבשפ עד יתקן בחשובה למ"ב. ואמר נמור בדעתך למכור בהיום הזה שאין הבכורה מועלת לך ולה בבהימת חם תתקן בימים הבאים ועל דרך הזה בחומרי הבשעה לי היום: או יתמר הנה לחמת מפני סבנת חפבר שהחזר בך או מפעם שונלה. או מפעם שהוח דבר שאין בו ממש ותיפה נקנית בחליפין. על הל' למר מכרה היום. למר בהיום הזה במחמ' עייפותך נמלת ומכרה לי פניו' לל שום חונלה. כי חם מהמת רעבתניך והיית עוף היה בעיניך במיוד יקר בחשוב נפש. ועל השניה שהוח דבר שאין בו ממש על כן הקשב לי נוסף על הקנין שים בו לבבו פקפוק:

לב ויאמר עשו כו'. הנה יבלה כי עדין בן י"ג

שנה היה ואיך היה הולך למות: אמנם היה יודעו כי מיום יולד חים הולך למות כמאמר החוח (מצות פ"ג) ונלן חמה הולך למות כמאמר הכתוב (קהלת י"ב) כי הולך הלדם לל בית עולמו שהוח לשון מרז"ל (ב"ב פ' ס"ג) כי יעקבועשו חלקו עולמות עשו הע"ז ויעקב העה"ב וכזה לח היה לעשו חלק בעה"ב נמלח כי בעלמו מהע"ז הוח חת נחמ' בחמ' כי לח היה לו חם חלק ונכל המשך ימיו הוח הולך כדי למות בחומו עולם. ובזה יתמר מיני כמוך שחתה הולך בחייך כדי למות בעשם בעה"ב. חבל למי בעה"ז שהוח הולך חני למות חם. וח"כ למה זה לי בכורה שחוברה לעשו בעה"ב בהיות כהן לה':

לד ויעקב נהן כו'. הנה עשו חמר להעימי בדרך שמלעיטין חת הגחל שיפסיק הם הרבפל דרך פיו בלא לחם. לך רלה יעקב שהוח דרך בלעגים רעבתנים ע"כ נתן לי לחם ומיד עדשים לרמוז ע כי חלל בלא כהוגן כהורחת בעבדך. לך יחבל לחם בלחם בדרך חבשים: עוד כיון ויעקב כתן בעשו לחם ומיד עדשים לך לין כי די לו לדמיונים תבזיונו. לך כוח ויחבל וחח"כ ויקח ומכל עלמו חבר לת נתן לו יעקב. הנה עדיין היה מקום לבעל דין לחלוק כי עשו לת ידע שוני הבכורה וערכ' כדי בשוטל מיהלך ולבחים עד שילך למדרם שם ושכר וכיוצ בה לשחול שוד יה נמוי. להזור בו ל"ח רמו לת כי בעלה ממע בעשה זו. כי הנה חחרי מכלו בשנו וחחרי שחה קם ושלך ע ובזה לח הבכורה נם חחרי כן. וזהו ויקב כו' ויבז עשו הבכורה כו' כי גם חחרי לכתו וכי לעמיד לשחול לת שם לשו רק ויבז כי כי נמר והבל לעמיו:

בי א ויהי רעב כו'. (ה) מומרו מלבד כו' הוח מיומר. (ב) מומרו שבן בחרן חמר מומר מלין הוח מיומר ובלחי עדק. דקלחולך מלמקום לחהר ולח ידע לחיזה מקום מומר ע הוחיל. שבין במקום חבר מומר מלין כי חמר שכשנו ים. כיה על המקום הזה. לשומרנו נוכר בחרן הזחח שם כן מחח"ל הל"ל שבין בחרן הזחח. (ג) לחחרי מומרו בשנו נמה חזר והמר נוכר בחרן כו'. (ד) למה מיוה הלשון מבשנו לנור. (ה) ה מכו ומברכך כו' מורה שחטוחו על מה לקבל ברכה. (ו) מומרו כי לך כו' והקימותי לח הבטוחה כי מה יתן ומה יוסיף לו כי יקיים בבוחתו לחברהם ולח מלו שהחייב בה ושם הוח בלח יחבר לשחעבל הרי נחמר כי ביצחק יקרל לך זרע. (ז) למה יחתה הברכות הללה והרביעי כו' לשברהם ולא ליצחק: אמנם הנה כחבנו כי לברהם מובטח ללכת מלרחמה מבני הרשע ובמבר נבל' מרז"ל. והנה היה מקום לטפר כי לולי שם במינו הוח יש, לח יצחק מרחה מלרחמים היה על כי לח היה הרשע גדול כחותו בביתי חברהם. ל"ח ויכי רעב כו' מלבד הרשע הלחצון כו' כלומר כי הבני ט מחייהם חלנו גדול כחותו ועם בחברהם הוחם, לח הרחמה יצחק כי שולה חמימה היה. והנה הלך לל חבימלך חלך פלשתי על היותו בטל בניה חבני להסתוקה בלו ויקר מקרהו שחי' חבימלך"בגרר וע"כ הלך גם היה לגרר שחיה ל"ו לח בעשם עיקר מהיות גם שם ח"י כי בי'

לו כהיתר לגלות כאשר יצא אביו וזהו וילך יצחק אל אבימלך כי מזה עשה עיקר וישב גררה. והנה עדיין צריך להבין כעס למה לא ימנע יצחק מעצמו לבלתי צאת מהארץ אל היותו עולה תמי' עד שהוצרך הוא ית' לצוותו על הדבר. אך הנה היה עם לב יצחק כי טוב טוב היה לכת מצרימה. למען ישבו ממנו מעתה ד' מאות שנה בבש' כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם משא"כ בא"י כי להם היתה כי הלא ניתנה לאברהם ולזרעו למורשה. ע"כ וירא אליו ה' ויאמר כו' והוא מה שכתבנו פ' לך לך כי עודנו אברהם בח"ל לא נראה אליו ה' כי אם ויאמר ה' אל אברהם מבלי הראות אליו והוא כי בא הדבר ע"י השתלשלות מסך משא"כ בארץ וזה מאמרו ית' אליו לך מארצך אל הארץ אשר אראך שאראך בה מראה משא"כ בח"ל וזה אומרו ית' אל יצחק שכון בארץ אשר לא הצרך השתלשלות מסך כי אם שאומר אליך כי ממנו ואליך תהיה לך נה המראה משא"כ בח"ל: או מעין זה אל תרד מצרימה כי היא מקום שבמקום אשר ישכנו בו בני אדם אין אני מדבר אתך כאשר מצינו במרע"ה שאמר כצאתי את העיר אפרוש כפי כו'. ואמרו רז"ל (ש"ר פי"ב) שלא היה הוא ית' מדבר עמו תוך ישוב גילולי העיר אשר היא מלאה גילולים רק חוצה. ואלו כמכה בכורות שהי' הכרח שלא לראות עוד פני פרעה והשגחה בשלטון שלו וזה יאמר שכון בארץ אשר אומ' כו' במקום שתשכון שם אומר אליך ואדבר בך ולא במצרים שהוצרך לצאת מהיישוב לשאומר דברי אליך. וש"מ שא"כ איפה איך יתקיים גם כי גר יהי' זרעך בארץ לא להם והארץ ישראל לכם היא אל תחוש ע"ז כי הנני מודיעך שאותו הגירים שהשבתו לך בארץ הזאת. וזהו אומרו גור בארץ הזאת כי אותו הגרות העשנו פה ונתרוית בזה כי ואהי' עמך והוא כי גם אם היית הולך ח"ל היתה שכינה הולכת אתך כמ"ש הוא ית' ליעקב אנכי ארד עמך מצרימה עם כל זה המדרגה אשר תשיג פה לא יהיה בלכתי אתך שם כי שם היא מדרגה בהיות אהי' בשכינ' וז"א כי אהיה עמך ולא אמר כי אנכי עמך: ועוד הרויח שגם כי לא תצטרך בהשתלשלות מלאך כי אם ואברכך בעצמי וע"פ דרכו רמז לו שלא יסמוך על אבימלך שהלך אליו גררה לאמר כי בשלומו יהיה לו שלום שיושפע ע"י שרו. כ"א אדרבה אני אהיה עמך ואברכך משא"כ הוא רק ע"י שרו. וש"ת הלא ארצו היא כי לאברהם אמרת לך ולזרעך כו' הרי כי לאברהם עצמו ניתנה מאז הארץ ואתה אמרת גר יהיה זרעך בארץ לא להם ואיך יתקיים הגרות בארץ שהיא לנו אל תחוש כי עדיין לא נתתיה כי אם לך ולזרעך אתן כו' שהוא אתן לעתיד ולא מעתה. וש"ת כי זו היא המתנ' שאמר כהתחיה אשר בזמן הזה כבר ניתנה. לז"א אח"כ והקימותי את השבועה וכו' כי עדין לא נקיימ' כאשר נתבאר בכמוך בס"ד והוא כי מה שנאמר למעל' נתתי הוא נומר שהוא ודאי כאלו נתנה כבר אך הברכה לעתיד היא ולא שתחשב מעתה ובמא תאמר במה הבטח יהי כן לזרעי כי אולי לא יהיו כדאים ולא תתקיים גם ברכתי כי בשלמא ברכת אברהם שהוא מגד החסד תהיה על פי מדתו. אך ברכתי שלא שהי' ע"פ מדתי והוא מדת הדין אולי לא יזכו בדין לז"א אל תירא כי לא אשבע לך בפני עצמך שתהי' ע"פ מדתך כי אם שאקים לך את השבועה אשר נשבעתי לאברהם אביך שאני כורת עמך להקים לך שבועה שנשבעתי לאברהם שהיא על צד החסד והוא אלי מאמר הכתוב אשר כרת את אברהם ושבועתו ליצחק שה"א שבועתו של אברהם ליצחק ולא לו בפני עצמו לבל תהיה על פי מדת הדין וזה אחשיב ודאי שהוא טעם אל השבעו ית' לאברהם וליעקב ולא ליצחק: או יאמר והקמותי כו' פן תאמר הלא מה שנשבעתי לאברהם הוא לך ולזרעך שמתקיים בו לאמר התחי' א"כ מה שגדלתי לזרעו יהי' בך כי לך ולזרעך אמרתי. לז"א והקמותי את השבועה אשר נשבעתי לאברהם אביך שמלא אביך מיוחדת אך כיון לומר ולקיים מה שנשבעתי לו אחר שהי' כבר אביך שהוא מה שאמר בעקידה שלא נאמר גם לך ולזרעך שלא נזכר רק הזרע בלבד באופן שמתקיים אומר לך כי אם מזרעה. וגם אינו מעתה בימיך יצחק. רק אחר היות זרעך ככוכבי השמים והיה בסוף ימי משה שנאמ' ועתה שמך ה' אלהיך ככוכבי השמים לרוב והוא כי שם נאמ' והרבה ארבה את זרעך ככוכבי השמים כו' ויירש זרעך כו' והתברכו בזרעך כל גויי הארץ עקב אשר שמעת בקולי. וזה מאמר הכתוב פה והקמותי את השבועה כו' איזו שבועה היא אותה שאמרתי והרביתי את זרעך ככוכבי השמים ונתתי. וגם אמרתי והתברכו כו' וגם עקב כו' שהוא שעתק איפה הברכה כמדובר. ועדין היה אפשר יהרהר יצחק ויאמר איך יתקיים הגלות כי ויהיה הוא ית' עמי ויברכני ואולי ינוכה זכיותי. לז"א הנה לא זו בלבד כ"א גם והרביתי כו' והתברכו כו' אין צריך זכות עצמך כ"א זכות אביך עקב כו' ואל תתמה כי הלא רבו זכיותיו כי שמע בקולי וישמר משמרתי מצותי חקותי ותורתי. אך בדברו ית' עם אברהם עצמו לא האריך כל כך כי אומרים מקצת שבחו בפניו כו' ועל זה הביא ענין והתברכו בזרעך כל גויי הארץ לומר אם כל גויי הארץ מתברכים בזרעך עקב שמע אברהם כו' כ"ש אתה בנו יחידו תתברך בזכותו ומבלי נכות זכותך. וע"פ דרכו רמז לו בל יבטח באבימלך בעל ברית אביו כי נהפוך הוא כי כל גויי הארץ מתברכים בזרע אברהם כ"ש שלא ית' יצחק בטוח על יד א' מגויי הארץ הוא אבימלך ע"כ מעתה וישב יצחק בגרר ולא כאשר בתחלה שהלך בעלם אל אבימלך כנשען עליו ומאליו נמשך היות בגררה כי שם בית אבימלך אחרי הודיע אותו את כל זאת מאז וישב יצחק בגרר על בחירת הן המקום. אך לא על היות שם אבימלך. כי נקטה נפשו מהשען עליו:

ז **וישאלו** אנשי המקום כו'. ששאלו לאשתו ולא לו כי הוא יאמר אחותי מסימת מות פן יהרג לנושאה כי בעולת בעל יש להם. ע"כ שאלו לאשתו כי היא תאמר אישי פן יקהוה כי זה מוראה ולא סרוש פן יהרג בעלה כי ברית כרותה לאבימלך עם אביו. אך הוא בעומתו לא הניחה להשיב פן תאמר אישי הוא ויהרג. ע"כ קפץ והשיב הוא ויאמר אחותי היא ולא מיראת אבימלך כי שלא היה לנו במות בו על אשר כרת עם אברהם ברית. וגם יזכר מה שאירע לו עם כלה אמו. אך מה שירא לאמר אשתי הוא על אנשי המקום:

וזהו

וזהו פן יהרגוני בעבי המקום כו' וכאשר מרכו לו שם הימים כתן לב להמימך להסתכל כדבר. כלומר כי לא יהכן היה יתכן שרוי בלא תפס ימים רבים. ויפקוף וילא לחוצו מלחק שהוא ענין נפוץ וחבוק לז ויקלא כו' הנה לפניכו כי תסתכך היא ואומר לך הוא למעם כי לא רחה התבמים ממם כ"ח קרוב מליו שהוא התחוק כמדובר ואיך תמרת מהותי היה. ולא תאר למה תמרת כלומר הנה כדי לעקר תחס מקרבים סדבר כמ"ם תברהם תחותי נת תבי כו' לך תחס לך תמרת תחותי היא. לך הוא הסותפת שבקשת כי בלא זין זאת שם לבוך. וזה יהבן היון במלה לך לומר תברהם היתה שרה תסתו והחותו שם תביו. לך זו הנה תסתך בלבך ולא תחותך נת לבוך. ויחסר מליו יחסק כי תמרתי כן תמות ומותר לשקר מחיתם מות ע"ד נשבעים להרגים ולהרמיים כו':

י ויאמר לבימלך כו'. חמר הנה מחסה שהתנלחת עליו ושהפוך הוא כי מה זאת עשית לנו כלומר כי השבח עשות לנו. ומה זאת עשית לנו כלומר כי לך עשית היזק והרעה ולא לנו. כי הלא כמעם שכב לחד העם את תסתך לא היינו לחטיס בעדוך זו שלחוקך היא. וזולת מרשקר היה הטון תליי על טתרך והייתם נריך להניח עליו קרבן חסם שהחסקת חותי וזהו שבחת עליו חסם. וע"ם דרכו רמז לו שחיכה רחויה חלא לאחד העם הוא החוחד שבעם הוא המלך ולא לאולתו. ות"ל תכני המקום לא יראתו נפש הוא המלך לא יעבה נבלה זאת. וח"ם מי יוכיח שלא היו הוטנים חותך חס יראתו שלחתך היא. חו לבלתי שפוך דם על הפק זאת. חו ליודעם כי תיכה רחויה רק למלך. לכן מה עשה ויתו המלך את כל העם לאמר הטונע בזאת הזה ובאשתו כו' למען יודע לכל כי ח"ם היא. וירחה כי אין נוג ע בו ומלו היו לחוטים אחרי זאת. מי היה מעכב שלא יהרגוהו בחסהרים. שאם על טונם המיתה נס מבלי מלוה המלך הוא בן מות הטוקך דם האדם. ומורחו הרלחטן בחקומו טיומד: או יאמר בכוחם לב לא מלא לאמר כי העם לחי יאמרו ואם הוא שלוח ע"י שליח לאמר לעם כל הטונע כו' יומ"ל לא בלא"ד ולא אח. שמורה כי העם הם האומרים. לך יהיה כי לא היה פחד שלוקח בנקה רק למלך כי לא היתה רחויה לזולתו. ומי יעכב אל לבו לקחהה והנה אם המלך היה שולח יד ביאחק לקחתה לו. מי יאמר למלך דבר בליעל. ע"כ ויתן לבימלך את כל העם לאמר כל הטונע בזאת כו' ואם כל העם חומריס. על מי תהיה האחשרה. הלא כל העם מזהיריס. לך אין זה אלא לרמות כי לא הפלך טונע הדבר עמם אלא יוצה לאמר לו להודיע שהוא מעשה מעשים על עלמו מיוחה:

יב ויזרע כו'. (א) ויעשהו כ' זכיות. (ה) היות יאחק. (כ) היות בתרן הסיה זבח חלב ודבש. ות"י כן ויחלח בשנה הסיה שנת תחרת רעב. מלה פשוטים על מה שפיעבו הכתי. כי אחר שעמדת על מ' בשעבודו. והנה הל"ל ויברכהו ה' ויחלח נפשו ולא אח"כ לך יאמר שחדד ותלח מלה פעלים. וגם אחר

שהיה נ"כ מלוד בתופן שהיה בלחי שמוי מן השין וגם מלוד שחין הכרכה שוכה בשם. עם כל זה בא ויברכהו ה' ותהכרכה עוד לאחר כל זאת. ותהרי זאת היה הולך וגדל קו לקו עד כי גדל מאד בהחדגה. ולא בבה אחת מבני העין. והנה עד כה לא היה סופו כ"כ גלוי. כי היו חבוחות וכיוצא שהיתים כתורים לא קבלו פלשתים. לך כאשר ויהי לו מקנה לאן ותקנה בקר ועבודה רבה שהוא דבר המפשבב בבהמה בכל התקן.

לא לבשו קנאה ויקנאו לותו פלשתים:

טו וכל הבארות כו'. בוא מבימלך מלאמר לו סילך מחשם ע"י עלמו והניח לה עמו לשהות בה כל ימי יצי מחשם. וה"ת כל טוד המלך לא עשה לו רעה שתך גם לא רצה להלשין עבדיו על מדוחם. וכרחוח מבימלך שלא כבוד בשותרים. דבר לו בעלמו. וזהו ויחמר מבימלך כחשר יבא ביחלו בש"ד. ולכיוח שבשמו בחרות תכיו. לפ היה כי לה כדי סילך חשם על כן לחמר שהלך לו בא לחציר לותם. ולא חזרו לשהות לותם:

טז ויאמר לבימלך כו'. בראות מבימלך לה כל שפע מוכל ברכה יצחק מה בלא היה כן

לו ועמו. שלה על רומו כי השר המשביע עליו ועל עמו מעמו היה גדל יצחק. חלא שלכיות יצחק יותר מוכן לקבל השפע. על כן היה השיקר בה חליו ומשיניו בה חל מבימלך ואל עמו. מה שחין כן חב לא יהיה הוא שם שיהיה הכל בה עליהם בשפע בחלה הוא חוכל לה שלהם ות"ח כי עלמה ממנו מחר כלומר מה שעלמת ממנו הוא כלומר מבלנו ע"כ לך מעמנו. לך להר זמן לנהיעתו ורחו כי לא נחוסף לבח שפע על לכתו מעירם והוא כהללחתו לו הללחנו עמה לו חזרו ובא לו מגרר מבימלך ותחזק חלכתו ויחחר להם יצחק כו' ויחמרו רחו רחינו כו'. לומר רחו מה שגדלה עליו בסיוחך עמנו. ותחר כך רחינו שלא טבף לו שפע בלבסך וכברו בזה כי לא כחבר שלו היים מושפע בסיוחך עמנו רק כי היה ה' עמך ועל כן ונאמר עמה תהיה לא חלה בימותנו כו' על הרחקה נוק לה תעשה עמנו רעה לחחר לא נעשנך וגם על הבחה מושלה גם שלא שביעו הסבח רבים עמך בזה חנו מחפייסים לחחר שביעו עמך רק סיב שהוח דבר מושם. והוח מה שקבלוך בחרלנו וגם שבלחנך מחחו הוה גם בזה שהלה שהכניס בניס שלה שלה חזחנו מלחך יהיה בשלוח וזה ובלחך בשלוח הנה שעבו מה שבקשו בבחיח. ומה שלחמרו רחינו כי היה ה' עמך שהוח הרחיה הבניח כמה רחינו זה. שלא הוח כי חהה עשה ברוך ה' כי שלא לחחר לכחך מעמנו חלה לבדך ברוך ה'. שכל הבשפע שהיה לך עמנו מה שאין כן מחנו רק כחשר היינו בחחלה בעודך עמנו: עוד יחקן בכיוח מבימלך בענין מלחמרם ז"ל על פסוק בחה חלי להזכיר שם עיני כו'. כי חמרה הנה בחחנה היה הוח יח' מעריך פעמי עם מעשה בני עירי והיו טובים והיה ה' מלניחני לך עתה שבחת חלי וגערים מעשי וחביותי חלל מפניך ושלי כשוים ודלים ונזכרים מעשי ותבוחי חלל מפניך מעמנו כי עלמת ממנו ממך לך פחאים כא. כהעריך

היום יי' מצליח במעשהו מעביר כל הטוב הרחוי לבא עליו חליך כמלא כי עצמת ממנו מאדנו על כן לך מעמנו. ולבל יחמר יעקב הלא הבטיחו שיהפשטו לכם ינדל ממה שיהיה לכם סם חסיו לעבדכם לי"ח ממך. שאם כן לא היה העונש עד מאד לך הוא על עריכת המעשים. לך אמ"כ חזקו אליו ואמצו רחו רחיו. כי היום רחיו רחייה ס' ואתה רחייה תחרש והא' כי היה ה' עמך לעבך בהיותך עמנו במקום מעשים בעבוך המעשים יחד ע"כ ונאמר כו'. ומה שרחיו הרחייה הנזים הוא כי הלא אתה עתה לעבך עתה בגמל גדר במקום שחין מעשים. ואתה עתה לעבך בדיך ה' ולא תגמנו גם בשפרדם ממנו ובעלה עריכה. ולא שוד הלא שמתחלה פה לא היה כי אם שהיה אלהים עמך. ומעבר שהברכה היתה מוכנעת לך על ידי שר או מזל מה שחין כן נמו. לך אתה עתה במקום שחין מעשים. כדוך ה' שמברכך ע"י עצמו ולא תגמנו ופוב יהיה נמו בוחך פה שיהיה נמו שיורך:

ל ויעש לשם כו'. סוריה לשם כי רב הסדו מהם כי שם בשלחת מורו מחמה. ולא שכחו עליהם. לא עשו לו משחה עם היות לבימלך בעל ברית אביו. ושחה הוא עושה לשם משחה: ועוד כי להימלך לא היה שם יצחק כשחמר לו לך מעמנו רק ויולך יצחק משמנו ופה ויבחלחם יצחק שהוא לויה כשדש מרז"ל (כ"ר פ' ס"ד) מה שחם לא עשו לו כן:

לה ותהיין כו' מרם הביח עניו הברכות. הקדים זה להורות כי לא סיכל יצחק רעות בית עשו כנראה משפט העניו לך הוא כחשר נראה בעניו גם"ד: (ת) ויהי כי זקן כו'. כן חמת כי ת' מדברי הסידות יח' ונדול היה מאוד הלא היה לקרב לא כדיק לידי זכות ולהרחיק מן החטח וכמאמר רז"ל (יומח דף ז') לפילו בהמתן של לדיקים מין הקב"ה מביח תקלה על ידם לדיקים עלמם לכ"ש כשובדת דברי פיהם כן יפיר וכשובדת דחמריהם דרכי חיוחן כן דומה שהיו מכין הוהו ולא היה מלבך עד שהיום מעליו מעשים של אלם בעליו וכמאמרם ז"ל (כ"ק דף נ"ב) על פסוק ופסי רשע לנדיק ומבקש להמיחו אין לך יום שאין יצחו של אדם מבאבר עליו ולאולת הקב"ה עושהו היה נופל בידו כאמר ופסי כו' ה' לא יעזבנו בידו ולפי דלכם יהיה חומר ולא יכשיענו כו' לומר שע"כ היה הדין נותן למייב את הלדיק בדין. כי מבטרג מדה"ד לאחר הלא ע"פ בחירתו היה חוטח. לולח ה' עזרו ולא יהיה לדיק בדיוו. ממנם זה מבדו ים בלא יבשיענו בהפשטו וכמאמר השמן לר"ע ולר"מ חלמלא דמבדי עלך ברקיעא דחיבו בפלוני ובחורבו סייפי מהניח' וזה מאמר הכתוב (שמואל ב' ח') רבלי חסידיו ישמור והוא לאחר מוה נעשה כי אדבבה את הרשע היה בלוי להרחיק מן החטח בל יאבד לנמרי והוא כי אמר חו' כי לא' מלוכי חרץ ויאח עליהם חבל כי הוא יח' אם לדיקים ליסודות עולם. אמר כי ע"כ לקיים שולם בל יפוע רבלי חסידיו יאמור מהבאל בחטח. אך בא אם הרשעים לאח כי בחשך ידמו כי אשר בומחח מעשיהם אשר להם מועשהם מלבבל עזר מאדי כי עבי' גוברת עבירה ואוך

עינין מרפות. כי מי לא ידע כי מרפוה הוא כחום העינים. (ב) ומאמר כמו הגבול לבני עתך. ומאמר תלוי בני אהוה מיחר ויאמר לו מיד הנה לא זקנתי כו' וגם לשון גם לא ידעתי כי אין הזקנה בלתי כרגיל. (ג) ומאמרו לו עודם לי ומה בלע בהמותם לו במה יעודם. פתאר תלוי בת גם לילך כו' ומילת מעודם. (ד) ומאמרו עם גם. (ה) למה זה לא כתר בבחמה בייחוס ולא יטה לעזר. ולא עוד אלא שהעלך לעומתו מלבול תולדה כמאמר ר"ל. והלא גם מפעמי הביישות ערבו לו ע"י יעקב. (ו) לו תפן לברכו למה זה יהוו על המעשים. ומיכאל ומחרי כי יברכהו. ולא נברכו בלא ספק ובלא מחיר כיאמר כיוצא יעקב הוא גרוי. (ז) מה ענין לומר לו זה בלא פעמים עודם לי עשם לי הביאה לי כו' וגם לומרו ליד הוא מיותר. (ה) לו' בעבור מברכך ופזרי ולא תאר בעבור תברכך. וגם מלת בעבור יתירה. ויאמר לי ואוכלה ואברכך. (כ) בלומרו ורבקה שומעת מפלפלו יתאר ומבטא רבקה וכן לומרו ורבקה תאמרה סיל"ע ותאמר לרבקה: (י) לומרו לתאר זה פעמים נפ' לתר על יעקב גם לתאר מדבר אל עבו לתוך לתאר ולא ל' כתם יודע גו לתאר לזולת. (יא) לומרה לפני ס' מה בלא תאר יתקן וכן לומרה לפני מותי. ויתקן לא תאר רק בתרם תמות. (יב) כי מרפלוי התהיל ותיאר מיד לך גם לא הלזן ולמה תקדימה ועתה אתע בקולי אל הפטוק ירחה מיותר.(יג) לומרה וקח לי מבשם מה ענין לי וגם לתה מזרה לומר בעבור אבר יברכך לפני מותו. (יד) לומר הן עבו לתי לים שעיר כי לולי יתובני לבי כו'. לתה לא תבש על הקיל. ותבש על המיבשים תאר היא הבשה לתוקה ממנה לו יתום על לתרת קדושה מתר. והוא לן יכה עבו מן הבדש ויתלמו עם ויתפוש בענב בתהרת בשור שיתק לומל לשלמו תרם יקבל הברכות. (טו) בלומרו ותייתי בשיני במזעתא. כי הלא לא יהיה בשיני אלא בפושע יוכר לשון לבוז. ותתהל ותרתה תוכי ונחל תת לתיו הגדול. (טז) מה בלה לתעם בלומרה תלין לך עמע בקולי. (יז) כי מרתיו להביט על היכתתו הוא עלי קלילך כי תלבים עורות גדיי עזים על ידך כו'. בהוא היקון המיטים ותן דבריט על עשם. ולא תן בפטים יכתתו ומפסיק בספור המאורע וילך ויקח כו' והקח רבקה כו'. ואמר כך כלאחר יד מניד לוך הקח התיטים בלומרו ותת עורות גדיי בלומרו וילך ויקח ויבא לאמר היה די יאמר ויבא לה וידוע כי היא אמו. (יח) בלומר לפני תבו מה ענין לומרו תחלה תני. ולא יאמר מיד קום גא בבא ותוכלה מצידי. (יט) לו' תובי עשו בכורך. לילך פה קדום יהיה כמתחל. (כ) מה זו תמיהה מה זה תירתו מהר בני. הפה הוא מן פלאה להזדמן לידה. (כא) לומרו ויאמר יעקב אל יצחק ולמעלה יאמר אל בנו ולא הזכיר שמו. (כב) מה ענין כפל לומרו הקול קול יעקב והידים ידי כו'. (כג) לאמר הזר ואמר תהה זה בני עשו. (כד) לומרו גפה גא ובקה לי. מה בלע נפעיקה הטיל. (כה) מה ענין וי"ו של ויתן ושנין הברכה: והנה ברה גפה לו' הביאור בפיט לא אל הברה בפרפרשים. ומיט לילך עפה יעקב עיקר מציאות העה"ב הנפמיים מטל השמים ומשמני הארץ כו'. ואו' כי

הן שמח שתן לא קלרה יד מרוח שכל טובקדושת יל"ן מהבחין בין צדיק לרשע בין עובד אלהים לאשר לא עבדו עוד כ' ידע כי הלא בין בימים הלקו השולח ת כלם יעקב ועל לתלקו העולם הבא ושבו העולם הזה כי על כן היו דבריו לל עשו להתר יהיה כתבר תריך כו' כי כתבר יעקב יפרוק עול תניח יעיוט בו. שהה ידע כי יעקב בתר לו יה לקיים תורה ומצות תבר שתה פוב העה"ב ושבו תין לו בו הלק רק לתבול בעה"ז להזר ליעקב תדי עברו ותה בם לר' יוסי בר חלפתא בע"ל (שם פ' פ"ז) שתמר יתתק לל עשו תם רחוק תתיך טרק עולה של תורה תעליו נזול עליו שתהות ושתה עולם בו. לך לתמם לתה שילתק תובש תכל ישבו וכל תפן. יקוב הדין לת הבר ולא יסע תים גבול בעשו. וכתבר לין לעשו חלק בעה"ב כן גם יעקב יכול תפוטם העה"ז ותולבריו. כי לא תלקו הוא לתעון השולם בכלו טוב בשלמות בכל תכל לל. כי טוב להם יתומו לא תעשה. ולכן ברלוה תת עתו לפי דעתו קרוב לשבתיתו נתן לת לבו לבדך לת בניו תים תשר בברכתו. לעשו להבדילו בטובות העה"ז כי הוא חלקו ויעקב תחריו כן בטובות העה"ב בהשר יתתה לו. ושנה מלתו תן לנו בתורת ז"ל בב"ר וז"ל (שם ס"ה) ובכתבי עלי קלדש ולא ברכה. תפילו ברכה תחד בשוח שיהיה ליתנה לי בכוח תיש עותה לי ע"ב. הנה כי ליעקב היתה ברכה שהיכה ושתורה לתת לו בכוח ותין זה רק כי לעשו היה תתן להתחלו בעה"ז תכל השתים ושתני תלבן ותוב דבן להיות נגיד בשולם זה כי הוא חלקו וחה"ב ליעקב בחלקו תלבן לו ולא היתל בשבו רק להיות בגדול ושתרי כן בקטן יכלה. ועל פי דרך זה יתבתרו שבחיבים בתר טיבה. והוה בשוח בכל והבן תתר תלתו שתתרו בב"ר (שם) ות"ל שם לא כליך זו בבל ותת שכלים הבית בים תוגר תלטיו. תליך זו תדי ויתבו תת שתן על הטין. קשיך זו יון כי דלכה לי יהודה קשה. ולת השדה זו לתדום תרתה בעיר שדה תדום. ע"כ: וראוי לשים לב תה ענין תטעמים תל בבל ושדי ויון יהודם. וע"פ דרכנו נקיף ונלתה תה רתתה רבקה להבר טוב תיתה. ובבן תת יעקב חולי ישתבו תביו. תו יקרה שבשודו יתתן תוכל טרם יברכנו. יבת עשו תן השדה ויהם כעבד בתתרת ויחול בתבב תתיו ויהרה תף תביו עליו להניח עליו קללה. ובכלל הדבר ניתים לב תל תתור יתתן תל עשו ותיה כתבר תריך שתז"ל והוא תתור התרגום כל יעברון בני יעקב על פתניהי תוריתת כו'. כי תיב תרכלוי יתתר ותיה כתבר יתתת תרשה טו: אתנם הנה יתתן ולבקה תלקו בטוטיתם. והוא כי הנה יתתן היה עם לבבו כי כתבר יעקב נגדו הוא תוחל טולם הבא. כן עשו יתחל העולם הזה בהתלם. והוא כי הנה בניתם העה"ז נתלקה לד' תלכיות לשלם ותדי ויון ותדום ותם ד' תלכיות הרתוזים בלשם ונטבדתלגר. שבתיסיון יקוב תלטה שתיה תלבו די לעתיון לת תת כל ותתר יתתן בלבו תהבי בתין בעשו תלק רק פה. יהי לו תבר לו לנתרי ותתקיים בתיעת הד' תלכיות כולם בעשו היה תדום יתתעבדו תהתיו יתרתל ד"פ תת שתם זה בגלות לד' תלכיות ותן זתת כוגת תתבתרם ז"ל (שם) בת

נא כליך זו בבל כו' כי ע"י עשותו מטעם זו. ע"י ד' דברים אלה. על יד לקיחת הכלים. המורך בשליטת המיוחדת לבבל. וע"י תליך המורך בשליטת מדי. וע"י כן לא ישלוט המן להיות נתלה. כי שם לא נשל שדוד. רק על כי הממשלה לא לאדום היתה רק למדי. וע"י עשותך המצוה בקשת המורך בשליטה העומדת ליון. כד"א כי דרכתי לי יהודה קשת כו' על בניך יון כו'. וע"י צאת השדה תזכה למלכות שלך. כי ע"י שהוא שלו לא הוצרך לזכור אליו דבר הניקת. רק יציאתו השדה. כי בין כך ובין כך המלכות שלו היא. וכנגד מלכות בבל העתידה לגוד את יעקב בגלה. את נודה לי למען אלודש אחה. וכנגד מטעמי המן ביין. ע"י שבשביל משתה שהאכיל את ישראל בימי אחשורוש עברו ונענשו. ושע"י מטעמי המלך והמן שישבו לשתות בשלוח הספרים ונתן דת בשושן. עשה לי מטעמים למען תהיה הממשלה לך. ולא שיהיה המן תחת המלך מדי. וכנגד יון המביא חיילותיו ובאו אל המקדש והיכל. ופרץ פרצות והביאה לי. וכנגד מלכות הד' שחרבך תאכל בשר אלי ישראל. ואוכלה למען תזכירך אז בממשלתך. וזה יהיה ענין יעבדוך עמים לעומת בבל שנא' עליו נתתי לו לעבדו ולעומת פרסיים ומשתחוים להמן. וישתחוו לך לאומים ולא עבדי המלך כי המלכות שלך היא. ולעומת יון שלא החריבו המקדש ולא הגלו את ישראל. רק שנגברה ידם לפרוץ פרצות הוה גביר ולעומת ממשלתך העלמיי וישתחוו לך בני אמך. כן זאת היתה כוונת יצחק ע"ה. אך רבקה רוח אחרת עמה. הלא הוא כי אמרה בלבה אם עצת יצחק היא תקום. מי יקום יעקב אחרי נסעו בגלות הראשון ואוי מי יחיה. והיא בשום לב אל מאמרו ית' כי יד על כס יה מלחמה לה' בעמלק מדור דור. כי מה לו להאריך ית' לו. ומה הוא הכלב המת עמלק לפניו ית'. שיהיה לו יתברך מלחמה עמו לדורי דורות ולא יכלנו כרגע ולא עוד אלא שיצוה את יהושע ואת ישראל יזכרו ולא ישכחו את אשר עשה עמלק כד"א ושים באזני יהושע. וכן זכור את אשר עשה לך עמלק כו' לא תשכח. והאם קצר חלילה כח ה' לבלע ולהשחית את עמלק כמו רגע. והוא שנא לו תכלית שנאה. ועוד ראוי להשית לב מה נשתנה גלות הזה האחרון מן הראשון. כי בזה לא נגאל עוד. עד נשוב עד ה' כל איש ישראל אז מאליו טרם עת הקץ. או בעתה ע"י חבלי משיחנו. מה שאין כן בגאולת הגלות הראשון. כי שב ה' את שבותינו. בעוד נמצא אתנו כמה וכמה שנשאו נשים נכריות והולידו בנים ובנים. ונשכחו כמה מצות מהמון העם כי לא ידעו מה הוא והתיקש בזה. אמנם אך זה כי אם למה שהעיקר רגליהו שאין אומה נופלת עד תפול שרה תחלה. כד"א יפקוד ה' על צבא המרום כו'. ועוד ידענו כי סמאל שרו של עשו. הוא שטן הוא יצה"ר הוא מלאך המות. ע"כ בחטאותינו אנו מוסיפים בו כח ובחיילותיו. וא"כ איפה מי יוכל דהו אצן. ובידנו לנפש שמת וחטאים המקיימים אותו. ועל כן בעמדו תעמוד אומתו גם היא לא תפול. ובדבר הזה מצאנו ראינו טוב טעם ודעת אל האריכו ית' עם עמלק. לבלתי הפילו כל עוד שלא הפילנו משעשנו ומשגבון רוע מעללינו. ולכן תוחלת מפלתו שמושפכה מדור דור עד אחרית הימים. אשר חבקיתנו יוגרמו ית'. נשוב מעונינו אל ה' אלקינו תשובה שלמה. כנודע ממאמר רז"ל כי לא יגבר מלשוב אז על כל פנים. ואז יכול נוכל לעמלק ולכל אומתו. ולהיות כי יצר לב האדם רע. ואי אפשר לשוב יחד כולם מאליהם. ע"כ הכנו בחסד אל חבלי משיחנו. כי אז בכל נראה אל אל יקראוהו. וישובו אל ה' השוכן בציון והשוכן בירושלים. וממילא דבר נקוף ונבין כי לו היתה יד עשו ושולטתו במרכבן בית ראשון ובגלות מדי. איככה נוכל וראינו ברעה אשר ימצא את עמו גאם שרו ונאבדן מולדתו. להשיב ה' את שיבת ציון והמאורות המאמתינו גרורות על שכמנו מחזיקים ומאמרים זו יהיה שמאל שמו שרו של עשו. ע"כ רבקה אמנו ייעצה כליותיה על משמרתה תעמוד להפר עצת יצחק אישה. לבלתי השלים את עשו בלתי אם בממשלה המיוחדת לו. וזה מאמר אביו אליו כאשר לא נעמתה עצתו והיה כאשר תריד כו' לומר אל תחוש כי לא אבדת בהעדר הברכות זולתי מה שלא היה שלך אך והיה כאשר תריד בהגיע עת רדוי אשר לך הוד מלכות אז ופרקת כו'. עוד היה עם לבב רבקה. כי הנה אך טוב לישראל ייטב להם בעה"ז במוסף נמרץ כאשר ייטיבו מעלליהם בברכות אלו לבלתי ידחו מאחרי ה' בהטותם באומרם כי גם בהטיבם מעלליהם יצר להם. משא"כ בראותם כי כאשר בחוקותיו ית' ילכו יושפע להם רב טוב והפוך בהטותם. כי אז יחדו לשוב עד ה' כמאמרו ית' והיה כי יבאו אליך הברכה והקללה ושבת כו'. עוד ג' חשבה בשומעה מאמר יצחק באומרו בטרם תמות. פן ידע את עשו כי נביא הוא ואולי יאסף פרס ברך את יעקב גם הוא את ברכתו. ושוב מעט לצדיק מהשאר קרה מזה ומזה אם תדחה השעה. לכן על כל אלה שתה לבה לעשות הדבר. ונבא אל ביאור הכתובים:

ויהי כי זקן יצחק כו'. היחל להסיר מלב החושב כי לא מחכמה עשה הדבר. והוא כי להיות כי אין דרך הזקן שיכהו עיניו רק על ידי הכביד עליו זקנה ושיבה שהחילו לאסף כחותיו ולחלש חושיו. ואיש אשר אלה לו אין דעתו צלולה וקרוב הדבר לנשא דבר בלתי מתוקן מתחת ידו ע"כ לבל יאמר איש כי ע"כ היה זה מעשהו לברך את אשר שנא ה'. לכן הקדים ואמר שמה שכהו עיניו איננה הוראת אפיסת כחות ותוש' לפגום בנגד מה בצלילת דעתו. רק מראות כלומר הנוגע אל הראות בלבד כי בכל השאר תמים ושלם היה כמאז. אך מה שהקדים ויקרא את עשו לא לשאול את יעקב מברכה רק להיותו בנו הגדול. וכן דרך אנשים לשאל בגדול וזהו אומרו ויקרא אל עשו בנו הגדול. ומיודעו כי רשע הוא ולא יצלח לברכה גם לאשר הוא חלקו להתברך בברכה. הקדים ואמר בני כלומר המתייחס אלי כבן אל האב שיהיה טוסר מה לזכותו לברכה לא תרחק ממך ואמר לו הנני. כלומר הנני כדברך ומתדמה אליך. ויאמר הנה נא זקנתי כלומר עתה כרגע בא אלי הזקנה כי חבב מאפיסות הכחות נגמה כהיית עיניו והוא ראה שלא היחלה אליו החולשה מעט מעט. רק כרגע שלא בדרך טבע לכן נזר ואמר כי מעתה הזקן כרגע ואפסו כלי הדרגה כחותיו כי אין זה רק סימן שסילוק קרוב.

וכאשר

וכאשר כפקה לגיו הוקשה פתחום כן יקרנו במות לכן היה חפץ לברך אם בניו מעשה אמת לא יפחה . וזה לומרו הנה אם זקנתי כלומר גם בזקנ זקנתי . ולא קו לקו לכן לא ידעתי יום מותי כתמוך לכן אל גא לליך וכאן לך דרך אחרי לברכך וזהו כי בשן בניו ודעתו לא תחול עליו ברכת מוב ע"כ ממר יעקב אבינו מין לו דרך להתברך כ"א בעשותו מעה נדולה מעין סברכה וזהו כי להיות ברכתו בעקה בשמים . יעשה לא כטוד אב . ובמעיים תוחו בעקה בשמים כמבעמים לסבר להב . וע"י כן יזכה לברכה ועל כן זהו יעשה לו מטע מיס . וזעה לעומת זה רמה כי הלא יעבדוהו רשוחיו לסבר יצר אח האולם בהוא לים שדה מלפעים אח הכריות בכל כלי זיין ומוצ הכלותיהם. ואלה יעמדו על הברכה למטע הנלחומו ממנו . ע"כ התחכם וימתר לו עשה זאת לימים. וחפך גא כל מעשה רמעתך לכוזבה כי הכניס לסבר מעשה גם לבעלוסך בסה חעשה מלוחי זאת . וזהו שם גא לליך חליך וקמתך ובמקום לסבר מעשה הרעות הוא השדה סידוע לך כד"ת ויבא עשו מן השדה כי היה יודע ליד לים בדה שם עשה המלוה ההלחם, וחטו ולא השדה ומעשה הרעה הוא השדה לסבר לגוד נפשות עשה לודה לי ליד כלומר מה שהיה ליד ולא מה שהיו ליד. בלופן שהספיק כל הכנות רשעתך לעוכה ולמען מזכה להלחות וסוגות הע"ז עשה לי מבעתים בחהגם גם הלחם הע"ז ובמה כך מדה כנגד מדה ע"ם דלכנו להכיעו יוהב . לוהו יעוד בעלמו ולא ע"י בלית וזהו לודה לי מהפעם הכ' להעלה וכ' ועשה לי מטעמים ע"י עלמך והכיאה לי חחם ולא בלית. ואמר לי ג' פעמים לומר שכל פעולה מצלחתן חביה לו לשמו . ועל כל אלה לא חוכה להתברך עד בחהגם ואוכל וזהו ואוכלה. וע"ח הלא אם אחפוץ לברכך לאה זה אחמל כל ההכנות החלה. ל"ח בעבור הברכך נפשי וזהו כי לין ליפ ברכת הלדיק הל על המחברך אולחי ע"י שכיפס הסורה על נפש הלדיק ואז בחשר ה' אחה יחחלבל ע"י נפש המברך אל המברך :

והנה ידע כי בעוני עשו היה רע הדבר לכן אמר אל חמה על החפץ אם לברכה לעוזוך בכל אלה כי הלא מיפה דרך יוד בפא נפשי הקדושה אל נפשך הפחחה וחחפון נפשי נגדרכך כי מי יהן מפכור לטחה לכן ע"י הכנות אלה חברכך נפשי וחפכרס עמי לברכך: או יאמר מה אלא חברכך עד שחוכל ואל מהיות המעשים לפני הוא בעבור הברכך נפשי כי היה רמוקה ממך כמלוכר לכן אחרי אכלי ושבעתי אחד עם נפשו וע"י מלוה שחעשה גם עשה חחברכ בגד מה להיות חבא להשלבל ממנו אליך בברכה סוב : (ה) ורבקה שומעת ט'. הגה מה שהיה קרוב בדבר לשום הוא לולי בהיותו לפני חביו יבא עשו וימלאהו בחה. ל"ח ורבקה שומעת כ' ובקה אמרה כ' והוא כי אם לא היתה שומעת מילחק. רק יודעת ע"פ מניך מה שהמע מילחק היה לחשבר עבר זמן בין מלמר יאחק לידיעת רבקה ובחוך כך היה עשו לד ומכין ומביא וימלא לא יעקב אם ויפקשהו בגניבתו . לי"ח ורבקה שומעת כ' כלומר ולא על ידי שליח עשו לעוד ליד להביא ולא חן המוכן שודחי יחלבך

לחמר לפני ה' והוא כי בזה רחתה לעמוד. כי ידחה פן יחלון יעקב כי יבעט בברכות הטה"ו. ע"כ היתלה בו ותחלה כי דברי יצחק לא עשו היו ומברכך לפני ה' להעלות על דומו כי לא ברכות בפיות היו על לבבו לברכו רק המתייסרות לא לפני ה':

ויהבן כי זה רמז הכתוב לתחלה בתחלתו ובבקר לחמה

ולא לחמר ותחמר רבקה אולם החמור בזה לחעלה לומר בעט סיום מרבקה שומעת בדבר יצחק לא עשו. ולא על פי הגיד בתופן ידעה כל דבריו בברכות. הטע"כ ובבקה לחמרה כלומר יש בדבריה מה שרבקה לחמרה ולא הוא. והוא חומרה לפני ה' וגם חומרה לפני חותי כי הוא לחמר בטרם לחמות. והיא כי לחהי שחמרה לפני ה'. ח"שה קן יחמר יעקב הנה לחבי יודע כי חין לעשו הלק ונחלה בעש"ב. ולחך וברכנו בחותיהו וחן לו יהי כדברך שכך חמר לו חהיה חוזק בעחון לחזק בעחון הברכה. סיסיים הוא יח' גם ולא שחהיה לוחצניות לכן חיחה עוד ולחמרה לפני חותי. כלומר גם כי בעחות חהיה לא חעגל ועפך גם בעחתך כי הוא ימים בלים ויבלך גם חתה בברכת הע"ם כי הנה לחמר לפני חותי ביוחי בחותם כפרש"י ז"ל שם ובחמרים רז"ל (ב"ר פ' ס"ה) שהיה ביום שנחה נעשו בו. ועל הרביעים כי עשו הולך לעשות חנוש ולא ידחה. לכך לחמרה ושחה בני שמע בקולי. כלומר ותחה ב"ל לא חעשה הדבר לכוונת קטן ברכות לו לרחות לחיך שלחי כדי לשמוע בקולי שחשלחה עושה חנוש כיוצה חם. וזהו בני שמע בקולי כלומר בחה שחתה בני ומיוחס בכללי שמע בקולי בחופן שגם חתה העשה חנוש. ולא הסקף בכוונת המלוה. כוונת קנייה ברכות כעשו. לחתן חבדיף לחתה חלויה עליו לחתה ולא הוא. כי גם כל מנחתך לא תהיה רק לחסר חני חנוש חופך. כלומר ימה שחני חנוש לא לעבוניה זולתה חס שעשו לא כן יהיה רק חסרון קנייה ברכות. ועל החחיתים לחמרה לך גם חל הלחן כו' כלומר הנה כל חסר חלוך הוא חנוש חחני לחי בנים ועשו הלך לגוד לך להביחו בודחי יחחר ולחך גם שחני חעשה החעטיים שחחר יותר מעשו שנחנוש עשוחם ע"י עלמו. כי חין ספק חיחה היא רעילה ומזוזות בדבר יותר ממנו בחופן העשה וגם חוכל. ברם יבח עשו בחעטיחו לפני חבין. וזהו חעשה ג"כ רחוזה למעלה בחחר חניו הנה חעטיחי. כלומר הנה עשה חעטיחי בעלמי ולא ע"י הזולח. שחחנם חיחחר חנוש עד שחביך לי רק חני הנה חעטיחי כו'. כלומר הנה עשה שלין לנון גחה נחלך. רק בחה חחוח חזון והוים. וגם דברי הניך הוא שביחה לי ליד כו' בחופן יקטבה. לכן החחכם ומקדמט לברכות פוב כי יכול בוכל לעבוחתה לך גם כו' כוונה ג"כ כל יחחר הנה עשו עשה כל כחעטה ע"י עלמו ליד ועשיה וכבלה וחני לח כן. ז"ל גם חחה קח לי כלומר לי לשחי לשם כשוב חם. ומה שחעשה החעטיחי ולא חחה לח חפחח החכלוסך. רק שחני יודעה מוד לעשותם כחחר חחכ. ובזה העשה בלד חה רצון חניך

מעשו. כי הוא לא ידע לעשותם בעשם בחחר חחכ כמוני. ותח"כ ובבחח לחניך. הניי לך גם חנוח הבחה ובבחח לניך וחכל. הגם חזכיחה שעל ידי חכילה חנוניך. הרגישה קן יחמר לה כי בברכה הנחשבת ע"י חכילה בגחיה. לא חבחר גם היא חיוחה בברכה בגחי חעין החכילה. לכן חזרה ותחרה בעבור חבר יבדך לפני חוחו לומר חם חחמן ותחיה לב לל חומרי ותכל וכו'. ללה לעומת זה כי לפני חעשו הוא חחוך למיחתו. וגם חזה לא חגח יד עדם יסחלק ות"ד גם אלה. ובללות יעקב כי נפחלקו ה' מכוניו חז חחר הללה לחי לא חחת לך לל עוד לחחרת וגם כי לחקה היוחה לח הנולד על הכל יחבר. והוא חולי יחשני לחבי כי גם שלינו בודחי. חולי יעשה. ומחת חחחרי למה זה חחיות לבך לל הטשה רבוקה בולח. ז"ל והבחתי עלי כו'. לומר להיותי לחי חביח על עלמי בסחכבות גדול. יחות לחום לל כל חיני פקפוק. וגם ולא בולה והוא כחרח"ל (ב"ר פ' ס"ה) שחוקה הברכה שהוא עחיד לברך לחחי בסוף בי ובבלי. ולחיה חחבך חוקה הברכה וגם קוב יקבני. וחכו והבלחתי כו' שלחיה לח החניח קללה עלי ח"ו: חו חישור כל' והבלחתי כו'. וגם כי קוב לא יקבני לשחות גם ברך לא יבוכני. וזהו ולא בולה והוא כחרח"ל (ב"ר פ' ס"ה) שחוקה הברכה שהוא עחיד לברך לחחי בסוף בי ובבלי. ולחיה חחבך חוקה הברכה וגם קוב יקבני. וחכו והבלחתי כו' שלחיה לח החניח קללה עלי ח"ו: חו חישור כל' והבלחתי כו'. וגם כי קוב לא יקבני לשחות גם ברך לא יבוכני. וזהו ולא בולה כבן חרחם חוקה לל חחחות. ומוב חשם לעדיק חליחחר ריק ברכת טוב שעש"ב המשוחדם לו כחחוכר: והנה על פי הדביים חללה והדרך יברה לחבר דברנו בה יחבחרו דברי חחחר רז"ל בב"ר (שם) וז"ל ויחחר יעקב לל בולה לחנו בן עשו לחי לא חים שעיר גבר בניין כד"ל וחעיריס יבקלו בם. ולחני חים חלק בד"ל כי חלק ה' עחו יעקב כו'. ריס נקים לחרבפסל לקוון ובקח שהיו עומדים על שפת כנוך וחללה בחוך בקוון ובשחבח בשעלו עלה חחוך בקרח וגחן יהו לל רחשו והעביבו כך עשו חרשע חלילך בשחש כל יחות השנה וחין לו נחה יבבר. לכל יעקב חלילך בשחות כל יחות השנה ובח יוב"ב ויש לו בחה יבבר שלחר כי ביום הזה יבבר ר' יחחק לחר גח שחול הוא לה ולא שלילה היא ליס (ס' חיו כשחר חבלים שהם רק בחלה לזכר בעלמה ולא לעיקר) חלא ובשה הבחיר עליו זה שעשו שנחי חן עשו לחי חים שעיר לח כל שעוחה עיוחת חם שנחחר ויעקב חים חם חולי יחולבי לחי והייחי בעיני

כחחעשה כחה וכחוחה וכשובד ע"ג ע"ב:

ונשיחבה לב לל ביחולו ברם לעת ביחור הכחך יחר הכחובים להיותם בנבילו וחח"ב נשעה וללה לל יחר שלח הכחובים בדרך הזה עוד בם"ד. ומהלחי לבחים לב על דבריו. ס' חו' חים שפיר גבר בניין חי הכרחיו להיות בשם הב' ועוד בירחה נדבם ללח שלילה שמו. וחם דעשו שחי שלח יחכון לריב עם נבר בניין חדבבה להיות הוא חלק ה' חי יעמוד לפניו. ועוד לין יחכך יחר זה חומרו חולי יחולבי לחי. ועוד לריל שלחר חב. לקרח וקוון כו' חה ענין זה לגל עגת חמו. ולין זה הוא שעש לדחות הברכות. וגם לין יחכך זה חומר חולי יחולבי לחי כו'. ועוד יום הכחורים חלן דבר שחיה בכחחובים. ועוד חה ענין רבי יחחק לח שחיל הוא לה ולא שלילה היא ליס חם ש שלילה כי גם לבל

הפיוטים לא היה שותלה ולא הוא שוחל רק מקבל להיות גרכה על עצו . ושוד תומרו ובפא הפעיר זה עצו . היכון בכל יוה"כ יש עצו כל שוחם יפרחל . ושוד מי הכרימו לפחת פפא הכפוד פפעיר הוא כמפחתו. וקפא היחוד תומרו שוחתם שוחת חפ . למה יעוד פפא כל ויפרש בהפרים המיכה לפיחם ובהוספה תום תחתם ולומר שוחת יעקב חיש חפ כי ידעתו כי תין לחיש חפ שוחם . ושוד שלפי זה מה יפרש בל' שלחו בו חם הוא לומר תן עצו תחי חיש בעיר . היפא עליו כל שוחתו מה ו הפוכה על דברי תחו . ובפ תומרו תולי ישחבי תחי בו' גפ זה בנחי מקובר תל הקודש ושוד תומרו כמחעתא כחם וכתעשה וכשובד ע"ג תין מזה כלל בהיכה . והפא ועוד מפחעותה ויל"ד לדרום מה שחין כח . ולא שוד שדורש ג' דבריש יחד . ושוד היחפבהו לחת והוא יעמוד חי לפניו ואיך הוא תושה. ולדרכה יחפדתו למיד ורחתי . ובפ תי תתן כזה ע"ג היחמר וכביבר ע"ג ושוד

שחין לחט תכיכה על כל זה כלום :

אבנם הפא הוקפה לפפ בבחוב תומרו חיש בעיר .

ותפדתי יחמר בעל שבר . ושוד תומרו ואחכי חיש תלק הוא תיוחר . ויחמר תן עצו לחי חיש בעיר תולי ישחבי בו' ושוד שתומרו תלק יחלח בלי שוח תליחות שבר . ולא כן היה רק בכל תדם בלי שפק תלק שחיט תפחוה בעצו שהיה כחדרש שבר . ואיך יחמר תלק ע"כ גחרו שם' כי תומרו כן עצו לחי בו' היה טעתה ח'. ותחרו תולי ישחבי בו' היה פעתה כ' . ועל פי דרך זה דרכו פפלחים הפלה ותחרו חיש בעיר נבר שיידן כו' והוא כי ג' הפלחים פהלה יחד כולם ידרכו בדרך חבר דרכנו בו . כי דבר טוספם היה ליחק ולרבקה וליעקב ועצו . כי ליעקב ניתן הבה"ב ולעצו ניתן הבה"ז כחחת' ז"ל שחלקו הפולחות עצו שהיו תכח חיעוי ולא היה לו הלק וגחלה בעה"ב ירש הבה"ז ויעקב כי קדום הוא וכל נפש יוחלי יכלו חלק חלוה ממעל להם הנתן הבה"ב. וזה תחתר הפ' שחתר לפחע לפחע למה זה תבניעני בדבר הזה . הלא עצו חתי נבר שיידן תכח הפומחה והפדים וחניו יחי' טוב הבה"ז . ותכלי חיש חלק כי הלק ה' עתו יעקב ולהיות ה' חלקי תה בלע לחמוד טוב הבה"ז . חבר הוא תה שחביו הפן לחת לו כתדובר לפעלה וכוב לי חלקי ה' לחתרה נפשי ותדבק בעה"ב תכוב הבה"ז וכוב טוב יעתוד כל ת' נפשו . ור' לוי ראתה כי חין נקודות תלא ביעקב וכיוצא תפלדיקים הבחידים לפחת בכל דור ממט . אך הפתבריכים בעבירות תפר שותחם יתכשום בבה"ב . למה יגלע תפפ גם הבה"ז ויהיו גרושים תעבו לכן חמר כי בעבה זו היה תפר בחל יעקב תפחו לחתר כן ידעת אתי כי חלקי ה' . ותלק אתי הפומחה טוב לכל אחד לפעוד כבחוי ט כפפר חלקו הפולחות. אך תפפר דעתך הוא על יונתי תלני . כי תולי יהיה בפפ בלחי זוכים לעה"ב על שוחתיהם . ושוב לי לחפול גפ חלק הבה"ז . ויהיה לפפ תבח ליהחת עוה"ז לפחות ולא יכלא גפ בניהם הבה"ז והבוה"ב . לז"ש לא חל תרחי כי כן עצו אתי כו' . כי הוא ועיטו תפתיהפים תהריו ידמו לעזוז כו'. כי להיותו תכח הפומחה יחדבקו הפוחות

טו פיעפה כמוך בפפרות . כי תוציא תין לח תיטו ותדבק טו ; אך יפרחל הם תכח הקדושה . ותין תלחם פומחה הפוחת פיעפו ידבק בהם בפנם כ"ח כמוך בהלך כמבואר תלניטו על פ' תל תרחוני אתני שהבחורים טו'. ותחר ונתן ידו על ילחצו שהבחורים יד יוסרו ויהוה תפל היד . תל היות תהכרת הפוחת ביהו תל תדם ובכתיבתו לפוד בהסובה תל ילחטו הנקרה עליו ושורה בל ילחטו . ולח יום הכפורים תפכר כפוחת תלוקי בפרה . ובלפ ע"י הפובה ות"ב גפ זרעו חפ יהפטו . גפ בהם תפוחדים לכך בעומד בפפח הגורן . כן לפחת חפחח ויזכן חלק קדושים הם תפפח עפתם . ונקלות יפהרו ויזכו לעה"ב . ות"ב תה בלע להם גפ הם בעוה"ז . ובזה תומרו חלק יחכן ע"פ נקודותיו . וגפ תימר חיש פעיר עינינו לו' שהיה בעל שבר חלא דתיבקיה בלי שבעיר. לומר ובמוח תל יום הכפורים שחתר בו פעיר לכפר . ובניח מפפוק כי ביום הזה כו' תכני תעפיש . (ת) לכלול גפ תתר הביח בחין לנו רק עינינו תל יום . (ב) על תומר ונתן ידו על ילחטו פ' שפוח בניהו תל חדם תקנתו בהסובה עם יום הכפורים פעה"ב תבובה ויום"כ תפביר עוונותיו בעל ילחטו התכדילין ביהו לנקן תליהו . וזה ענין הכתוב ככיוחר תלינו בפ"ד שתתר הוא יפ' כי ביום הזה יכפר כו' ע"פ שלפני פ' תפכרנו בהסובה ילחרה התפכרת בפא ז . ובח ר' יוחק ותתר לח הוא שחיל לה ולח שחילה היה לים . לו' כי כדבני ר' לוי נפלח שחותר פעיר הוא בפפו הוא בעל שבר . תמה בלי פעיר לדרום תל יום הכפורים שפתיהל ליעקב . והוא דרך נוזר פיה כי ביום הכפורים נתתר פעיר כדרך בוא דרכום רוץ. ועל זה הקשה ר' יוחק כי נפלח כי עפו חיהל תל יחלה . כי תין פפו פעיר לחת שבדרך הפחלה נקרא פעיר לחיותו בעל שבר וגפ הפיבה תוסחלה פפ כי היה בפנו ותוסחלת על פנין יום הכפורים תל יעקב ודרכם בו . ועל זה חתר לח הוא שחיל לה ולח היהי שחילה לים . כי הוא דוחק חלח שהוא נקרא פעיר כי תד וכפ הפומחה היה בחחת והברחיהו הכ' שהביחת וגפת הפעיר הזה' . שהוקשה לו שהי"ל וגפת עליו . כי יהוה תעל הפעיר החזר יחדר . ועוד כי לתפלה נתתר והחודה עליו תת כל שוחת בני יפרחל ותת כל פפעיהם לכל חפחחם שבכל פלפה תיני פבירות . ותיך יוה כפ' והיל"ו וגפת ס' תת כל שוחתם ובפביהם והפחחם . לכן תתר כי תין פפקרא תיתר חלח דוהפני וגפת הפעיר כלומר הידוע היה לים פעיר הלתר עבו תהי לים פעיר תת כל עוחתם שוחת פם כי ע"כ לח נזכרו הפפעים ותפלות . והוא כי עיקר כח הפעל ועז הל היה תיהות נפש עלמו . ובכן נקרא פעיר הוא פד ממש והוא בעפה עליו כל כחות הפומחה פל שוחת יפרחל על הפעיר . ע"י הפביכה עליו תת כל שוחת פם ויפר יפרחל הקלחים פם על פם פביהם לבחת כי תוא חלקו השוחות והכחות יעקב ועבו עבו לקח לו הבה"ז. כי היה עיקר פעומחה ולח הלק לו בעה"ב הקדום ויעקב לקח לו הבה"ב כי קדום הוא ולכן ת ק עבו תפר יפתח כו הן הפ כחות הפומחה פע"י שוחת פם כי נתת פם ויערבו לו : ובזה יהיו דברי יעקב תל תתי הן עבו תתי הוא תים פעיר בעפם כי פד הוא וגוזם מפרש פפחל

והוא הטעם שומם ישראל כי אנכי לית חלק בע"ז קדמאה לית פומאת הטומאה נדבק כי ובזרעי. ולא יתכן לפי זה ישיה לי אבא לעשות עיקר רק מעשה"ב . ויהי לו מאב לו בעה"ז כי הוא חלקו וגם בחומ' עומת חס. יהבן קבלו חס על החלוקה של יעקב וראו לנפלאי ידבק בעגל הטומאה מלד קדושתם כמאמרם ז"ל (במדבר רבה פ' כ') על ויומד ישראל לבעל פעור שהיה כלומד בבלאי נדבק בעגם בזרוע . לך בקדושה ואחם הדבקים בה' דבקתם עלמיי וע"י כן פירושו והייתי בעיניו כמחטיא בחם כי' והוא שהוקשה להם שחם הכוונה שחתעה חת חביו . לית יאמר בכ"ף הדמיון והלא מחטיא היה לו בעגל . ועוד שהיל"ל במחטיא ואם הכוונה שהוא עלמו מחטיא . היל"ל במחטיא חלי במחטיאו . ע"כ נזר ואמר חיכה זו מוכרחת לדעתו של כל מהבנתם המפורשי' להבין כה . ואמר כחת שהוא הפלא הגמור ותיחות דהשחות ולהיות מחטיא חלא בודחי בעלמה אמר בהוצה ושל שמ' בל' זה של חחיות בפועלות . אמר בפוגד ע"ב כל"ח בכל חסם מטטה מטחוטים בגאמר בע"ב . והענין כי אמר הלא חולי יחומני אבי ויכיר כי יעקב חני . וחהיה נעיני כחח חוא כרשע לאבר בהיות קרוי חח בדחומו כי עמחי אני לגזול חת חחי . ולהכעיס חת נבו לעשות הפך רצונו . ואיה בכוונו ומולדו ולעשות מרמה ולהמליח בפי ל' חלמיח ובני ישראל לא יעשו שלה ולא כו' . בחופן יהפלני לחם שהוא הרשע ח"ו ואמר בל' זה למה שעיקר החטה הוא עבור לנון אבין והכעיסו הפך הכבוד . שחמ' בו לחעון יתיכון ימיך . וזה הסבו ותהרייב המות . שניח יהפלנו לחופש בעשותי עיקר מטוחות השפ"ח בחחדחים פעשו . שליטים כי הלא לא כל חדם זוכה לבחי בולחמות נחלחתי בבחרי בעה"ז כחותם בעשה"ב חו טיפר בו חלילה . וח דומה לשונך ע"ב בטלע . ועל"ב חלבים דבריה חלו ובבחלתי עלי קללה בו' כחה מחלרש ז"ל (ב"ר פ' ס"ה) מורה בהוגבע דבקו חאב דבקנו בו בהמשך הכתובים ולא יתניח ובטוב לל המשך הכתובים . ובחה הכתוב חאב סיימו בו חוא חומרו :

יג **ותאמר** לו חמו עלי בו'. כחה בהסוכה המקובלת

· לל חומ' חולי יומני חבי בי' היתה לחמר חלין חת שורות גדיי העזים חלבים בו'. לך לא רחתה לעשות שיקר מהחבולות חנטיו' לחוש על חשבחו . בהלבים עורות גדיי העזים כי אין זה מספיק להניח עלמו בסכנה הניח עליו קללה ח"ו . ומי יודע חס יבחין חביו בין שערי העזים לשערות חדם . או חולי יחבח השור מעל ידיו או מהלקת עולמיו או ימבחם בחוחק קנם וינדוד קשור וירגיש . או ימבחנו במאחו ופניו . ע"כ הסיבתו בחכמה ומחכה עלי בו' לומר חס יחן בלבו למשפר חו לגלו חל הילח כי לא יקבל חחטון הלז . לך בחחת שלא יעלה על דוחך במעשה הזה להגלות בדבוח . חו לגלה חת חחיך רק לעשות חנות חמר כי חז ה' יהיה בכסלך כי כלל גדול הוא בידעו הולכי בדרך חנות חיך מוקן . וז"ש לך שמע בקולי לומר לך בזאת שלכך הכוין . ומעשה גם הקיחה הסיה לשמי לעשות חנותי כי חמך לחי ולך קח לי . והולה הכחוב שהוסיף על הנוחי כי היה לא חמרה רק שהיחיה הקיחה לשמה והוא עשה

ג' הפטוחות לשחה הסליחה והקיחה והכחלה וילך ויקח ויבח שלא חלה עשה לחמו כלומר למה שהיחה חמו לעשות מנוחה ועתה סיפר שכחוב גודל שזכרו' בכל מיני זיכוי. והוא כי לף שחמם הכלות יחסר מילחק עדיין היה מקום להכיר מי הוא זה הבח לפניו חס יעקב חו עשו בד' חופנים הוחפיים . והוא בחום השמע להכחיל חס הקול קול יעקב חו עשו וחמם הפעשה חם יביח לו מעשיים שיוחדים לשר לחבב כי כן הוא לעשו ועשה לו מעשיים כלשר חחבה . ולח היה מעלה ועוחה חבוחה מחשר מיעם בלא חופן הכביע יותר . יכיר כי לא עשו הוא חשר לעשות כחשר לחבב נם בחום היה בהכיחו לח היה בעדיו המפוחות לשר יפחש עשו כאן וכעודכן יכיר כי יעקב הוא . וכן בחום המיעום שיופעו חביו חס ידיו פעיניה . והנה נחום השמע הלא כחבו חשר ישחפחע' בל ישמע קול יעקב לפני לכיו חולחי יהן בקול קול דברים מוכיחים ומוכים כחלו עשו המדבר בלופן יש קול ושוברו עמו . וללה עחה לסיר ממנו נם הכחוחו בשלשה הוחפיים . על חום הפעם חמר ושעם לחו מעשיים כלשר להב חביו שהוח כלשר חוה לעשו . על חום הניח ושקח בידיה חת בנדי עשו כמה הגדול שעל ידי כן הסיקו לעשו . כלומר שכחוב וילח חת ריח בנדיו כו' . ולפקן חפעם חום זה פביעסה עלמה לקחפש . ולא חפעם לל הקפידם עשו בלשונו כי ילקחו בנדיו לזולחו . ועל חום המיעום חשר ושח עורות גדיי כו' :

ועל כל חלה עדיין היה יעקב נכנס בחוכך לנב ושיחל חמלה לנשות חת חביו . בשלש על הבנים הקול חשר בו היה עיקר הפחד כי לף שיהנה חפוחם על כן עדיף הפעיש בשעשו לחביו כי בח להביח לו מעשיים בשעיש קולי לפניו עומר חבי לרחות חם יכהין כי לח עדיין לח היה נחפס בגנב . כי יחפלל לאמר כי בח לבקרו לכן הקדים ואמר חבי ובחמלת ס' עליו נחן בלב חביו יעיש ויאמר מי חמה בני בחפחפק ולא בחמהיר מהוא ליעקב בודחי לח לאמר יעקב בלבו הלא ה' הוא בעזרי וק"ו בדבריס . ומה חס עלם בומנו שהייתי עשו בטוחו לו שהבלחי מעשיים חשר עוה חת עשו חשר הם דבריס המבולים בפף חס חבי יעקב חו עשו בפחפק בי בקולי חי חבני ולא הכיר קולי וס"ב בחומרי חליו בלבי עשו וח שחזיר הדבריס המיוחדים חשר דבר לעשו . ולחיות המעשיים חשר עוה הלא יפה לל זה סיחתי עשו. לכן עלר כח לאמר חבי עשו ולבל יהלה בחחבל בשחלם לף שלא יסיח במלא חבי . יחבן ביוון בלבו בי בחחפך לזכותו לל עזו בבחינת הבכורה כי לקחה ממנו וכלם בחקומו בדבר זה וזהו חומרו חבני עשו בכוונך לומר בבחינ' הזוח בכוונך והיה בחבנו חיך דמז לו בשלשה סימנים שבחפץ לו חמו: ועדיין יחזי לעיה לב לל בוף דבריו כי חמר חבדבני בפפך חס שלא הזכירה לו חלו נפש בלל רק ואברכך לפני ה'. ולף שבבר יעקב לל עשו חמר הבבוך נפשי חי חגיד דבריו ליעקב והוא לא ידע רק על פי חמו . ונם חס רחפה שלא להזכיר חת כפס בעלה לף הנה בחבנו כי לא בלדקה עשו בחמר לו חבבוך נפשי רק בבשעשו שחמר לו חבני . חס שבחבוך עשית מטעמים לשחחנך הוא כדי שעיי חלזה זו חחקבל חל

נפשי ותחפץ היש לגרכך כי היש רמוקה ממך . לכן להיות כוונה בנקבה הכתוב דבר זה מיעקב כל תגעל ונפשו בגרכה המיוחדת לעשו . כי רש סוף פשוטי מקרא ולא יגרכנו גרכות סוב לחותות ליעקב . ולא עוד כי אם גם בקשה לרמות לו כי גרכת רומיות היש חפץ יצחק לגרכו . כאשר כתבנו בתורתו לפני ה' . על כן התחילה ממנו יצחק אל עשו לאמר לאמר בעבור תגרכך נפשי המוליה הפשה . לך יעקב כי נפשו יודעת מאד הגדר לאשר היש עשו לפני לגיון דן בתכמתו כי כן לאמר לו לגיון טפף על זה להחזיק בידי יצחק הלמין היותו עשו לאמר כן לגמון יבא יצחק ויבשוש כי עשו הוא בלי ספק כי הוא יודע מדת נפשו ובגדיך הבגה לשכרכו נפש לגיון ו"ש בעבור . פי' בשקוש זה ולמעלה להורות כי בלעדי מעשה זו יחדל מעשו גרכה ותרחק ממנו והוא עד היש לא גזר גדעתו לא היה עשו לו יעקב כי לאה פיות לכתן ולכתן . כי הגרת קול תורה היותו יעקב ודבריו יורו כאלו פי עשו המדגר כי הן הן הדברים אשר דגר לגיון יצחק . ונהיותו נדון בקרבו נקש להקוד ולדרוש לעמוד על לאמתו על דגר ולאמר מה זה מיהרת כי . כאשר יתכאר בפ"ד . ובהיות הדגר בקול בעיניו . לאמר הבית לא בני ולא לאמר על יעקב כאשר בפ' שלאחר זה רק על בני לפון היותי כי לא ידע רק בהיה בנו . לך לא ידע היה מהב ולתקוד הדגר לאמר מה זה מיהרת למלא . כעין' פלא ידעתיך בלתי רצוי לשכנעך כאשר בשבע למעלה כי על כן הרבה לו הכעשה . ולפיך מיהרת למלא לם שלח עשו כלאו הכרכה רודפת אחריך . ולא יפות זה רק ליעקב ולאמר מיהרת עם היות שלחן המיליה' ניד מולשה לשהר למלאכת ביאמר מהרת . לך לאמר גם כי הגדר שהרת בהשועה וחזקת למלא מיד מה זה מהרת לעשות הבשה חשוש כדי למלא ויעקב הצין בדברים והביע כי פקרא כו' . לו' גם כי פלני עשו ובלתי רצוי והנון להשבך . לא נזכותי בשליח ה' לפני רק בזכותך כי פקרא כו' . לשה שהות שלחך לפני לקבל הברכה כי לעורך היה . ולא הדין היותי יעקב אל שהיהרתי למלא כי זכותך עשה הדגר ולא למעני והות גם מחוך הפחד ובלבל נפש . כי עד כה היה יצחק מסשפק אם היה יעקב או עשו . לך עתה ברצותו לותו מזכיר שמו ית' בלאמרו פרקא ה' לז לאמר בלבו לין זה כי אם יעקב כי יודע הוא כי עשו לין שם שמים בגור בפיו . כשלאמרם ז"ל (ב"ר פ' ס"ה) וזה יהיה לומרו ויאמר יצחק אל יעקב ולא לאמר אל בנו כאשר לאמר בפסוק הקודם כי עתה בהחזיקו לשקב . כי עתה זולת היכות הברכה קול גם בלאמריו כוכחם היותו יעקב ולכן לזה לנכותו עתה בשעות לשמע הדגר בעשו ולאמר גשה לא ולמוכך מה שלא לאמר כן מקודם . ובזה מבלחוי יאמר בשה גם ולאמרך שלחה עשו שם לא . לך הוי כי זה פעמים ולאמר זה הוא מיוחר . לך יאמר בשה שכחבנו למעלה על לומרו ויאמר חלין כי שלאמר לו בהחייהם לבן לי כלאמר מהדגה אלי בכשרות שה לזכות לברכה . לבן לשה שהיות שלחתם לו עתה כי יעקב הוא . הלא היה על הוכחם כשרון בהזכרים שם שמים לאמר גשה ולאמרך כי אלי מזה סיוכך גני כלומר מהדגה לי כי על כן אלי

ממנים ולאמר שלחתה זה כני עשו כלומר שלחתה זה ממנים לבני כיוכחך עשו . ושישור הכתוב כשלחני שלחה זה שלומר שקרא ה' כני עשו הו היה יט ב . וזהו שם נא והנה אדני נתותים ליעקב . ולא עוד כי אם גם בקשה לרמות לו כי גרכת רומיות היה חפץ יצחק לגרכו . כאשר כתבנו בתורתו לפני ה' . על כן התחילה ממנו יצחק אל עשו לאמר לאמר בעבור תגרכך נפשי המוליה הפשה . לך יעקב כי נפשו יודעת מאד הגדר לאשר היה עשו לפני לגיון דן בתכמתו כי כן לאמר לו לגיון טפף על זה להחזיק בידי יצחק הלמין היותו עשו לאמר כן לגמון יבא יצחק ויבשוש כי עשו הוא בלי ספק כי הוא יודע מדת נפשו ובגדיך הבגה לשכרכו נפש לגיון ו"ש בעבור . פי' בשקוש זה ולמעלה להורות כי בלעדי מעשה זו יחדל מעשו גרכה ותרחק ממנו והוא עד היש לא גזר גדעתו לא היה עשו לו יעקב כי לאה פיות לכתן ולכתן . כי הגרת קול תורה היותו יעקב ודבריו יורו כאלו פי עשו המדגר כי הן הן הדברים אשר דגר לגיון יצחק . ונהיותו נדון בקרבו נקש להקוד ולדרוש לעמוד על לאמתו על דגר ולאמר מה זה מיהרת כי . כאשר יתכאר בפ"ד . ובהיות הדגר בקול בעיניו . לאמר הבית לא בני ולא לאמר על יעקב כאשר בפ' שלאחר זה רק על בני לפון היותי כי לא ידע רק בהיה בנו . לך לא ידע היה מהב ולתקוד הדגר לאמר מה זה מיהרת למלא . כעין' פלא ידעתיך בלתי רצוי לשכנעך כאשר בשבע למעלה כי על כן הרבה לו הכעשה . ולפיך מיהרת למלא לם שלח עשו כלאו הכרכה רודפת אחריך . ולא יפות זה רק ליעקב ולאמר מיהרת עם היות שלחן המיליה' ניד מולשה לשהר למלאכת ביאמר מהרת . לך לאמר גם כי הגדר שהרת בהשועה וחזקת למלא מיד מה זה מהרת לעשות הבשה חשוש כדי למלא ויעקב הצין בדברים והביע כי פקרא כו' . לו' גם כי פלני עשו ובלתי רצוי והנון להשבך . לא נזכותי בשליח ה' לפני רק בזכותך כי פקרא כו' . לשה שהות שלחך לפני לקבל הברכה כי לעורך היה . ולא הדין היותי יעקב אל שהיהרתי למלא כי זכותך עשה הדגר ולא למעני והות גם מחוך הפחד ובלבל נפש . כי עד כה היה יצחק מסשפק אם היה יעקב או עשו . לך עתה ברצותו לותו מזכיר שמו ית' בלאמרו פרקא ה' לז לאמר בלבו לין זה כי אם יעקב כי יודע הוא כי עשו לין שם שמים בגור בפיו . כשלאמרם ז"ל (ב"ר פ' ס"ה) וזה יהיה לומרו ויאמר יצחק אל יעקב ולא לאמר אל בנו כאשר לאמר בפסוק הקודם כי עתה בהחזיקו לשקב . כי עתה זולת היכות הברכה קול גם בלאמריו כוכחם היותו יעקב ולכן לזה לנכותו עתה בשעות לשמע הדגר בעשו ולאמר גשה לא ולמוכך מה שלא לאמר כן מקודם . ובזה מבלחוי יאמר בשה גם ולאמרך שלחה עשו שם לא . לך הוי כי זה פעמים ולאמר זה הוא מיוחר . לך יאמר בשה שכחבנו למעלה על לומרו ויאמר חלין כי שלאמר לו בהחייהם לבן לי כלאמר מהדגה אלי בכשרות שה לזכות לברכה . לבן לשה שהיות שלחתם לו עתה כי יעקב הוא . הלא היה על הוכחם כשרון בהזכרים שם שמים לאמר גשה ולאמרך כי אלי מזה סיוכך גני כלומר מהדגה לי כי על כן אלי

בשמים . בשמע ובמיטות ועדיין היה מדבר עקוב עם היותו עפה נגד מה של המיטות רצה לנסות מעש"כ בשנים האחרים . והיתל בהם השטן לנסות אם הם המטעימים אשר לכם כאשר הוא לו עשו בתומכו כאשר אחכמי ואמר הנשבה לי ואוכלה מציד בני . כלומר אם היה מאשר להם ובם שיהיה משם בני אז עשם כאשר בלתי נצדם . ויתלל ולא הרגיש כי קדוב עשם גדי לנכי ומעש"כ ויבא לו יין למען שכעריהו היין לא יכין בדקדוק הפרש הטעם שבין בני לגדי ובכלותם שכחה לא הכחין . רצה לנסות בהם היות ולבל ירחה בשכניך אם יאמר בשם ואריה היה בגדיך . אמר בשם בא ושקה לי בני כדי שבהשבה יריח וכן היה בלומרו ויגש וישק לו ויריח כו' : ושעם לא הכשיקה יהיה לחת המערכות והמקלרות ונשאו עם נפשו כי כן הוא ענין הכשיקה כלשון נשקו בם ס' ויתי. ולפ ע"י זה נשר בדעתו כי עשו היה ואמר רחה ריח בני כו' . הנה לחוי לשים לב אל וי"ו של ויגש שהולרכו רז"ל לומר יען ויאמר ויען גם אל לומרו רחה ריח כו' . אל מי יבר ויחק שיאמר לו רחה ואחשבה שהיה מדבר עמו ים . והוא מילחתו כן ימען הוא ים' לנרך חת עשו כי רע הוא חים שדה החיעני הוא שדה שהומחה . והוא חשב כי עשו היה ע"ש אמר להקב"ה רחה כו' . והוא בחמרתם ז"ל (ב"ר ס' ס"ה) שהכתם ג"ע עמו ואמר לו ים' רחה חת ריח בני שחיטו כריח שדה החעני אשר ברכו ה' . כך כריח חועו שדה אשר ברכו ה' הוא שדה שפחים הקדוש . ות"ש חלוחה הברכה שלנו ולכן ויתן לך כו' כמו שהתן ובירך חת השדה המכר ג"כ ויתן כו' . ואם שאמרו חשר ברכו יחזר אל בני שאמר ג"כ היה

הוי"ו לומר עכשו על חשר ברכו ושד יתן לך וכו' :

או יאמר כשאבר חלנו ים' רחה כו' לו' הנה יקרה יבוחך

נשר ע"י חדם שרחוים שך חדם הדין לא חשכים עמו שך נהיות שגם הדין מהשכך לו לרחמים אין למע לא מזה ע"כ אמר אלנו ים' . הנה נחוחה הברכה אלנו שפשח הדין כי אלך חרחמים כשר הוא חבוחך חם חומרו רחה ריח בני כריח שדה החעני ע"ש כי זה יהיה חשר כשר בנכו ה' הוא לשחות חדם הרחמים. ות"כ חה חוכיח עתה לברכו כ"ש בשם חדם הדין יברכהו . וחזו ויתן לך החלהים כלומר כחו שבירך לחסך ה' בכלל הברכות היה . שגם בשחח העדר שכר חשבר יבוחך חסל השמים ולשד ומשמני חחרץ יהיו לו רוב דגן ותירוש כעניו שף

שמיו יעבדו חל . יעבדוך חפול' למעלה :

ל ויהי כאשר כלה. הוכיח יהלחת יעקב על יהחה לשחר עשו שלרב לשני לחביו שגם הוחה המחבדך להחעבב חשם חשר כ"ל נחפץ עד כי הוויים כלות הברכה והוייח חת יעקב מהבית חשר שם יהחק ומחנר שחוחה לו הוקבו הוייות להדדי כי יחד היו רגע ס' וחז ויהי כאשר כלה כו' . ויהי לך יהא חהן ב' יהיחות מהחדר שבו יהחק ומהמקום שחוחה לו : והנה חמרו רז"ל (עיין בהחומת) שהמקום שהיה בו יהחק חפולם היה זה נכנס מהלן זה יולח מהלן ומשער שכפל חלא יולח . וגם חישעה חלא לך כי לא נמר ב' פסיעות . וז"ל לך שהוח חישעה על ב' יהיחות הן ב' פסיעות : או חשער השר זה שהכ' מגיד בשנחתו יח' . ומה גם לרז"ל (ב"ר פ' ס"ו) שחמרו שהמלחך היה

הברוכות גם הם שיעורך הברכות הכוללות. וזהו יהיה כלו לעתיד ולכאות כי אין הברכה על הולד לבדם מובנת העולם הבא רק בזמן לא פירש רק גם בניך יהי' וכן זאת הברכה אשר היה עתיד יצחק לברך את יעקב כמאמרם ז"ל (עם ס' ס"ה) על והבאתי עלי קללה ולא ברכה כמשורש למעלה:

ואפשר רמז לו במלת יהיה מה שכתבנו לעיל כה יהיה זרעך. שהוא לשון הכוכבים שאמר לו ואספור הכוכבים ואמר לו לאחר כך כה יהיה זרעך כיום. והוא כי החמה והלבנה הם לחם מושפע לעתיד לבא. והפרש הלבנה ושאר הכוכבים לא יבואו לשלום. כמאמרם ז"ל בחלה הדברים רבים (פ"ק) על ומגדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד. וזה הוא שעשה"ב אמר יעקב כי אם יתפללו עד עת קץ וזה לאשר רמז לו פה בחומרו יהיה. בגם זרעו יזכו לברכה שהוא שפשר מגדיקים שבכל דור מדרש יעקב כמו שאח"ל (נדרים דף ל"ב) אין לך דור שאין בו שלשים מגדיקים כמנין יהי"ה זרעך שיהיו זוכים לעשה"ב. ועל דבר אין יזכו יכולל גי' שולחנות כלשון חדר יתקן. יהיה מיתקיים בהיות יכולל מגדיקים כלשון כתבנו שהיה דעת רבקה. או מה שאח"ל שאמרו לימות משיחנו. וכשמוע עשו את דברי הבן ויעקב כו' עד מאד. משפר הבין ענין הבן כלו מפני דבריו. ולשון כפל ברכה יעקב כי התרגום הקשה היה על דבר עשו. והגדולה עד מאד על דבר יעקב. לכן לאמר הוי לי כי על הסגי הלי לא מרדת מאד כלשון על יעקב. כי לכן לא תקנה קלקלתי כלשון מקנה קלקלתו. לכן יעקב נקרא גדולה ומרה מגעת עד מאד שאחרי יצחק מאד. ולאמר על מה זה לא נפשרתי עד מאד על דברי שיעשך מזה שהברכני כלשון ברכה תותו וזהו ברכני גם אני אבי. כי גם לשון לבי וכיון כל האמר לשון לפני ברכתו ממנו ולהגנה לך כי לא לשלל מעך רק שהברכני גם אני וגיהו שניהו מטורפים לאמר כי מה' נשה הברכה הזאת לך והשיב לו אבינו מה לעשה לך כי הלא בא לאחיך בתרמה ויקח ברכתך. לעי המיומדע לך שהוא מעונת שעשו"ז ולכן מוטות העשו"ב אשר לא יהותו לך לא יצדקו לגיך. ומפני שלאמר הלא אמנם בא בתרמה הוזרות. על כן דקדק בלשונו הלא לאמר בא לאחיך ויקח ברמה ברכתך. רק כלו לאחיך בתרמה. כלומר לא היתה מרמה רק בגבילה לך לא קבלת הברכה רק ויקח ברכתך קיימה עלמית. והוא כי הלא נכנס עמו היה בדם גן עדן כי גם כ' עמו. ומאחר כלוקח מהלו לקחה. גם אשר יחזור בתרמה לא תומרו לאחיך. לי' אשר הוא בחינת התרמה לאחיך. כי בזה הוא לאחיך ויקח כי' לו לאחר הכי קרא שמו כי' לי' הוא התרמי בעלם בשם ובפועל כי הכי קרא שמו יעקב ויעקבני. לו יאמר ומה גם בשפר השאר פרשם ויאב. כי לא יאמר קראו יעקב רק הוא יעקבך. וזהו הלא נאמר פה הכי קראת כי הם קרא יאמר השם הקב"ה שמו יעקב. ועשה הבנתי לדברים כי לא היה על היום ידו מוחזק בעקב עשו. שאם כן יקראהו יעקב כד"ת עקב לח אחיו. לאך יעקב הוא שהיה עתיד לעקבני. כי ידע כ' לח אשר יעשה. ואמת שאמר הם כן שמה' הוא ומה לך

עוד תלונה. ל"ת ויעקבני זה פעמים. כלומר הלא די בפעם אחת שרמהו בשם. לך היות זה פעמים על כן נותה יאמר. ומפני שאמר הלא הלא יעקב הלונית. ומבלול גם פעמים רבות. ג"ת לח בכורתי לקח כו' לומר הנם לא נכורתי אשר יש גם זמן השלם הבח לקח ושתבשתי. לך הנה עתה לקח ברכתי המיוחדת לי הוא על הפש"י. על כן כפל כח הכפל: או יאמר בשם שכתבנו למעלה על וידו מוחזת בעקב עשו. שהוא על כי ידיו מתחול בעקב ממלחמה עשו לעתיד לבא. ול"ת בכורתי שהוא לשון הקריב קרבנות ולשון לפש"ב שאחר בעקב. שהה לקח והחרפני. לך הנה עתה פעמים על מה שהוא עתה פעם בעקב. לקח ברכתי. אי יאמר בשום שכל מלת זה. ולא אמר ויעקבני פעמים. לך הוא לומר בשם שעקבני אחת בזה הוא פעמים. כי הלא השלמות פנים הם. והנה לח בכורתי לקח הוא לשונם הפש"ב והחרפני. כי הלא לרכם הפש"ח לך עתה הפשימי גם הפש"ו. ומזה כאלו עתה הפשדני הכל. חהו זה פעמים כי פועל זה הוא פעמים כי עתה נמלא הפשדני שני השלשות כאחד. לו שעור הענין מה שפשה לי בבכורות לח חפצתי לעקבה רק למקח וממכר. לך ויעקבני זה פעמים לומר בזה מיעלתי מילחת למפ"ש הרים עקבה זה וזה כי הלא חת בכורתי לקח הרים מעין הפש"ב. ואני בלומרי כי אין לי חלק הם התרפני לך הרים עתה לקח ברכתי על הפש"ו ומלשני עתה קרח מכאן ומכאן כאלו עתה חפכל גם פעמים יום אחד. או ומשך על סוף הכפוד. לומר לא הפלת מעקבת יעקב כי זמת נרים. כי הכי קרא שמו יעקב ופ"ב ויעקבני. פשמים כי לחפעל על היום זה פעמים לך מתך חפלת יותר. פמורה כמעם עיקך עמו. כי הלא הללה לי ברכה. כי היחכן לא נפפקה בקולו לו לא היה יהון בקרבך ועל הפפק היה לך להחליל ברכה. אלי היה פרפה ותחנה לי. עכשיו ומלת יהך בהפש בעקבה. ולכל יראה בעשם פקרת על חביו כמלי"ת היקש זה. לכן הפפיק מעט לומר הלא הללה. וזהו ויאחר האמור בחיים פם שהוגחו על היקש כאחור. וישן ימלך ויאמר רחה נא הלא הללתי. כי הן גביר שמיתי לך ול"ב מה שקשה עבד קנה דבו. ומה לחן לך הלא יהיה עלי ואמר פשמיני. וגם לומרו ולך היפה שכל"ל ולך מה העשה יאמר לי לי עליך עשו בעל מוב הפש"ו. כי הן נביר שמתיו לך כו' חנן ורחמים כו' וכל זה לא פשיקר שאחר עלו הוא זה. כי הלא בעש"ב היה הלקו. רק היה שבשבתי בעש"ו הלא היה בו דבר על מה פשעך נשלח בים לו בעש"ב ובעש"ו ולך היפה. כלומר ולך לחין לך רק היפה בעש"ו. מה לחעשה בני בבחלקך הפחר היקש: או לחפשר יאמר מה שהלקתי מפפק. הוא כי הן נביר בלבב שמחיו לך ולא שחפיה לו עבד בעצם. כלחפר ולא כל לחיו נחתי לו לעבדים. לחנים עדיין לו לי עליך כי דבן ומיהים שמכתיו במקום שחיו חלקו רק שמך מה ולך היפה שכל חלקך הוא היפה מה לחעשה בני. נם בלומרו לך נחוספה ס"ת וגאמר לכה. לחפשר יהיה לו גם זה לומר ולך בעולם הבחרת נפ"ת. שהוא היפה מה לחעשה בני. ויאמר לומרו הוא יהלח

יעקב . ודי יאמר הנברכה תמצא לך כו' . לך יאמר הנברכה תמצא . ומהיכא היא לומר תמצא שנברכת את יעקב ובלא יהיה לך זולתה . זה לי מספיק לכן נברכני גם לחי נברכה זולתה :

לט ויען יצחק כו' ויאמר מלא הכא מדמצי מימר כו' . מלא הכא מדלקא מיומתא . ודי יאמר ויען כו' ויאמר מלין מדמצי כו' . לך לית כסיא לב מה היה ליצחק שעד כה לא נברכו לגויו . מחמת לזה כעיר גם על דברי רז"ל המומרים כי כל טוב לחדום היה על נ' דמשות שחיים ידעו ות' נפלאות בעינו ולא ידעה . ורמזו שיש לב לאמה חלו נדמשות ולא נברכת לגיו . וגם חומרוס שמחמת שמרחם עליה : **אמנם** מין ספק שנברכות החבוה לא היתה מהם לא המתנדך רק מה' היה הדבר יוצא ובא שפע על ידיהם ואל על המתנדך כמלמלה ז"ל (בהמומ') על מפסה ומביאים שהיה בא יעקב לנברכם ונחלקה ממנו שניהם . אמר מי חלה שניהם זוכים לנברכה כי הלא מכלתי היות הכנה בחקבלה . חמוע הספעה מהמנדך כן כזה לעדר הכנה בעצו להמנדך לא היה מנברכו . בעם שהיה לעון יצחק לנברכו לא היה הקב"ה מסכים על ידו . ולכן כל שעקופיו לא עמדו לו . והוא נהפכו כי מצינו בת הדבר לעצ והתרעם . ובברוחות שלא בוא לו אמר הספער העיכוב הוא כי מין לך רק נברכה אחת . וזו היא שנברכת את יעקב לו הוא שהיו מכוונות לך כי הם לא' הם היא מהפעמה הת' הנברכה אחת . וגם היות היא שהיא על יעקב לומר אם לך מסורס ולא לה' לבדו נברכני כו' כי שלא תבי אחת . וז"ל תבי זה פעמים ועדיין לא שוה לו כי לא מצינו היה העדר ולכן החרים יצחק . ואז ברוחותו כי כן הוא . לז נכנה לפניו יהנברך כי בידו הדבר תלוי וזכו ויבא עשו קולו ויבך ולהיות כי שערי דמעות לא נעשו לז נתברכה שביקה להספיע לו ברכה . וזה ויען יצחק כו' הוא מדמצי מי' כלומר הנה מחבר נחמוה בעת מדמצי כו' כי כל לעון היה הוא לעון שכנה והומנה . והיו ע"י הדמעה ותרז"ל שהדמעה הסליחות לא ירדה לגמרי . הוא כי ש"ל בדמעות שלא מלי שניה הוא שלא נפעלנו לגמרי בחופן כי השניים היו נמורות ולא השלימו . ובימה נברכתו יהיה מוחבו מדמצי הארץ . והוא כי שלא תם היה מכריכו ברוב דגן ותירוש כי מה שקנה עבד קנה רבו . ע"כ לא נברכו רק במחבר שיהיה במקום מדמצי הארץ ומשל השמים כי : **מ ויעף** חרבך כו' . רחוי לניים לב מה ענין היותו בחרב . תם הוא שיחחרב בשלם מלומה חרבו לא ש"ל לעון חיות רק ל' משלה . וגם מה זו נברכה היא תליו לומר ותא תחיך הצנוע כו' . ושוד לומרו והיה כאשר תריד כי שלא מדמצו הוא לעון רדוי וממשלה וידוע כי כאשר ירדה לא יהיה עליו של שכמל . והנה מדברו ידוע שהיה כשיעברו ישראל הסורה שיחטאו בם ויעזבו עליהם שמדות . לך לון זה משמעו לך הנה ש"ל לחמרו בח"ל כי כשיך וספר תורה ירדו בחופים מן השמים . שהמקיים הספר התורה יעלו מהחרב והשיפך בגלותי דבק בספר תורה . והנה חרב

ה' בחבלי הסורס ומה גם בגלות האחרון הזה שלא חרב עבו . ועם כשהוא בחדות רבים היים עלתי ומין זה לך שעזוחיו יחיו חיתם . לחחן יכונו לחלת בעל חלכם הם חיים לחחן חיים חלכם כשוא לכוס עלינו . לך יאמר לו עלה בוכם . והוא ואת תחיך כו' והוא כי הנה כתנו לחעלה על מרז"ל (נ"ל ס' ס"ם) שת נה כלילך זו בגל חליך זו מדי כו' שבקש יצחק בנברכותיו את עשו שיתקיימו בו ד' מלכיות העחידות עוכר ליחן על ישרחל בגליות בנברכו חותו יעבדוך עמים כו' כחפורש לחעלה וכרחותו כי לא נחשתה עלתו . לז חחר לו ואת עתי שלת חחיך חעבוד ולא הגר לכם עד בא שלעחתך הוא המלכות הד' כי שלך היא . והוא והיה כאשר תריד שהוא בבא עת הדדוי שלך לז ופרקת כו' . לך לא חתהלה בן חחבד לנצח והוא לא כן עשה רק חלז נלינו ע"י נבל . עחד על הפרק להכריח את פליטיו ויחחת לחחדנו בכל חשר הוכיחו עובדיה הנביא . ואחר (שבדיה ל') לל חעחוד על הפרק להכריח את פליטיו . ולל חירת כיום חחיך כו' כי לא עזר כח עד כח עת לדוני ושלחחתו בגלות הד' בעצת יחקב :

מא וישמע כו' . חנה כ' דברים אחר שעשה לו יעקב . חת בכוריתי לקח והנה עתה לקח ברכתי אחר כי עיקר חה שהשניים לותו היה על הברכה שהם שער בנוד העש"ו . לך לח על הבכורה שהוא לעבוד חת ה' לך כעשו שפי' הוא לא היה מעשם זה . רק זה היה חשר ברכו חביו לך לא על הבכורה כי הוא בנחיריו מכרה לו :

ויאמר עשו בלבו יקרבו ימי כו' . לפשר היה סחוך לל הפסוק הקודם והיה כחשר תריד . שהוא כמש"ל (עם ס' ס"ז) שנהכבל יעקב מן המורה ימשול בו בנברכות חרבו . לכן חחר יקרבו ימי חבל חבי חחת חסור לעשות בחורה שלא יהיה הקול קול יעקב ואחכנם בחרב ברכתי לת יעקב חחי . ואם נשים לב לל חלת לחי שהיה חומרת ותורה לחבה . וגם לל חחמר יבקש בחומרה מהנחם לך חם רוצה להורגנו מה ערך לל הומיחין . ומה גם לפי"ל שחחרה בחה עליך שם מהומין . וגם נשים לב לל חומרו ושחה קום כו' . לך יין פשם כי סוף לחיו הוא ויוכ לו על מיחתו של כן יחחר יקרבו ימי חבל חבי ואז ואהרגה לת יעקב כי הלא לחי הוא והז חמר נפשי על חבי חחנחם על לחי כי לחבל נדול נחמה על הקטן והוא הכוח הנחמין וזה מחחר לחו מחנחם לך בחופן שיין מפטיחתו החלעים לבל השכח לעולם כי הלא חוכב המלחה להנחם לכן ועתה בלבד הוא בחחבך לברוח ולחפ"כ ונלחחי ולקחתיך כו' . וז"ל עשו לחיך כלחבר עודנו זוכר לחוה והוא חומר ויעקב לחי וגם בקש הנחמין יוכה כי ים חקוה כחמובר . וגם כיון בחומרה ועתה חומר עחה ערם יקרבו ימי חבל חביך שלא יכהנך קום נדח כי לא ירכסך בחיי לחביך :

מג ועתה וכו' . חומר וקום נרח נחלח חפי"ו כבחה להוסיף . והנ"ל קום נרח בלא וי"ו . לך היה כי חמרה הכה לזו לי חם חו' חברח חיד כי עשה חם לבו ומולי ילדכך ועוב היה חחבת כחעם רבע עד

יעבור זעם ושוי לי הם לא לומר כי מלוי יקבנו ימי
מכל מלוך מכרם ולא ספיק לברות בהיות שלא חסן
כמיסך עוד מבין כי לכן עשה זולת מיסה ומעשה עוד
מלוך מי נגש ועל המיסות כעשו כעת על המוש לך
נזלת כי לא מסיה כוונתך לברות רק עשה סיקר מעשות
מעותי לעבד למך . וחנו ועשה בני שמע בקולי בתוכן
בחלך בדרך מעוה ושולחני בדרך מעוה לין נזקין ואחר
עשותך סיקר מזה ונקש נגרת בחלו הוה דבר שני מפל
לל עשות מעותי ושמו פנין קויע :

כד **וישבת** כו' . הנה בתומרם ימים מחדים עד
שבר המוש כו' נרלה כטופחת בעשו
בניסים מחדים סביב המתו לך בתו' תשלחני כו' נרלה
כמזכרם שלא יבשה בו עד חשלח מחניו . ועוד מהר
מומרה המוש המת כו' למה מוזה ומומרם עד בוש לף
כו' . ועוד שומרו בפשו' ס' מימה ושבני לף ונא' לא
חמר ושכח לת מהר עשים ט כלשר בשני : אך הנה
כהבחו בשיטור מבלי כי לף נדול מחיסם ביהרון נטוים
שר מהנקנה ושל כן נשנל בשם עלר כח שחיסה והוא
ים' לת לף . ונגא לל העניו מהרס לנקב לת נדר
כעם לחיך היח היסה ויכבת שמו ימים מחדים עד שהר
שבוא השם לחיך והם נעמדך להמתין עד שוב לף
לחיך כי נדר לף הוא שהר לו שהה הנה אז לא יספיקו
ימים מחדים רק עד שהר ישבח לת שהר עשים לו
לכן לא חזו משם עד הודיעך שלשם לא כן מי יניד לך
לת שהר בלבבו שלשם חנא מרם שלשל לקחתך פרם
שוב לפו לשה השבל נם בחיסם יום מחד וביבה בנם
של חיסם לחיו כי ניום מעטו שבניס להרוג לחיו :

כו **ותאבר** ט' . הנה ינקב היסה ומיות שמעו בקי
מעות שם לומר ליחק שעשו בקב
להרוג לת יעקב ידלנ ודי ט נשר היומו סומת חשוב
כמת ושוי לי שם לא ס' כי יסלל על יעקב ויחך מו'
כי טרם ממות סות . עוד שמרם בלבה הלא יבבשל
יעקב מבנוד שב והיך יניות דרכו . וגם בעשבה מעט שמו
הלא הוא בני רשות שלא כרצונו . לכן ההכמה
והכשם עלשם כמלשרה על ניעותי יעקב פן יקח מבעת
שהרן . למען יבלהנו יהרן לקחה מבעות לבן כמלא הכל
כשוקן כי הוא טרח נעשת שמו . והולך ליעם שהה
נמלות שביו ו"ש שה"כ ויעמע יעקב לל שביו כו' על
שביו ליעם שהה ולל שמו לנרות ויחק לין נרך לעשר
נכון ט רשות שלא שעזהו לנכת ומנרנו . וכבל זה
לין יחק יודע מדעים שבין חשים . ומבשמת עשו וכריחם
יעקב . ודרך יעקב שלות כי נ' מעת בידו . מעם
לס לנרות ומעת לא ליעם שהה . ומעת לכהו ליעם
שהה . ובמקך לשוב כאומרה שם עזקת יעקב שהה
רבעת שה כו' שמרם מבעות שהרן . לבל יחטי יחק
לנקב לו כוונת מהלה על עשו שו יוך על מפשות עם
שו יעמעל . לכן ממרם מבעות שהרן כלו' כ"ש ביוך
לחרך שהרת לשבן הבת כוונתה על הפועל לברות על
לבן שחים הכנס : (ת) ויקרא יחק ג רשו לפוס לב .
בשמרו ויבך חוש . חיזו ברכה היח . שם היח שומרו
הש"ה ושל שדי כו' . למה ביזכר קודם לשומרו ויזהו
כו' ושם היח שחרת לשה לח סיום חיזה . ועוד שומרו

לח השה כו' כי הלא נכלל שומרו קום לך כי' היח מיעת
בעות בעבן . וגם שומרו וקח לך כי שומר לך הוא
מיוחר . ועוד שומרו ושל שדי כו' לחך מיחסה ט
ברכות שלו פה . ועוד שומרו שהר נתן שלשים לשברסם
שהוח מיוחר : אך הנה כשבעו לשעלים כי שני מיני
ברכות הן . יש ברכת שוכות השע"ה ויש רוחניות של
עוה"ב והנה כשבעו כי של עוה"ז רלויות לעשו . ושל
עוה"ב ליעקב נם כשבעו שבל עוה"ז שפורשת בשוכה .
ושל עוה"ב כרמז ל"ב מדר"ל שבשביל יעקב שם יעקב שברכה
בשהבעו היסיס עבו היה עיהיך לברך לת יעקב עיד ברכה
שהרת . וכשבעו כי לין שפק בסיה על פוכות הנה"ב
וזה יקבל שביה שהר ביכך שומו פה בשפירין שומו ממנו .
וזהו ויברך שומו ולל פיהם כי ברוחניות של עה"ב לל
שחברם בשוכה בפירות בעולם הלבן שהרם בשפשיך עוד
ביו בניני חהו ויקרא יעקב בקרבו יהיה לבדו
שמו וזו ויעשו כו' . לומר שהר ביקדם שהם בשברכה
של עה"ב לך היה לל בזה שמה שלא הקח השם מבעת
בוכן . וכשהר מרמז מהמומהה שדיבך בשברה וקום
לך פדנה ארם כו' וב"ח שם קדום שני לומר שנרש ממך
בלא יפלם ל"ל . ובביהו זועבך פה וחוזי השה לילם
ל"ל לז"ש וקח לך מכם שהה לומר קח בשוכך משם
לשה שהות לך . כי לא מקדשם שלש לה' כמוני ויהבן
כמו ט מלשרם ז"ל ים הולך לשל שוזו . ים בשוזו
בא שלש שהות כפי עוד השמות . ושבזו ק על יחק
שזוזו בא שלו בפך יעקב וחם יהבר וקח"ך . כי לך
יחשה ללכת לל זוזך שם שלא היה לי בן : ועוד משם
ב' ושוש כי שני שיהם לי לשה מסויימם בש"ל (ב"ר ס'
ו"ו) בשהבר שברהם הנה עלדה בת זוגו לל יחק
הנה ילדה מלכה כו' . ובשוש"ל ילד לח יעקב . לך לשה
לח בת זוגך מכויימם . כי שם קח לך מבות לבן שהות
לחח שהן ולל עדם שיו שהן היה לשבר בשבלת שחרים :
(ג) ואל שדי כו' . שלשך ממעשה ג' דברים מתעשה
שם בשמעון ובריח ורביח והשם . עוד ד' היה לשבר
יילע יעקב שמד והיח כי הלא עשו בשהר בש"ר ושוש
עוזב שיהם . בן שהיה לבשו לשורשה כי בן יזחק הוה
ג"כ לבן להשבולה שרוחשם שמר על הבלשיה יבדך שוהך
ושל הב' ויברך וירבך ועל השלישים ויהיה לקהל עמים
כי לין לך בם נדול מזה . ועל שד' לשהר ויתן לך לח
ברכת לברהם ס' . והלא' כי לא על עשו לשהר . כי
הלא עבשך לח הרן מעוך הוא לשבר נתן שלשים
לשברהם כי לשבר שובל השעורים והעלים היה היוהם
שם בלין בן עשו כי לין לו רק יישב ושהשה וזהו כי
הנה לשברהם נשהר נחלת שלשך שהוך שהעזרו כי נר
יהיה זרעך כו' : או יאמר שברכו בפי וכני ושמוע וזהו
ושל שדי יברך שוכך בשלשך דשיעו מי . ויפרך ויבבך
פירוש כני ולשיות שעיקר שברכה היח היום שבנים שייקים
שהר ויהיה לקהל עמים שהוח בשם פירוש שמש עמים
כלם יהיו קבל ס' משה"ב עשו ויששבאל בשום שחד
משה לא ישייהד עם שהיו לה ום ושניהם קבל ס' . כ"ל
יעקב שמשמו שלשה ויתן לך שם ברכת לברהם לרן
זבע חלב ולבע היינו מזוי . ובינה כשה ביוסף לך

גם לה כל השלם ופרנסה ימה כו' יותר על ברכת אברהם בעלותו ממצרים שנא' למרכה ולמבה שים לה תוכך וכומב שלם לה יהיה לך רק במצרים כבר נשבע זה ולהיום לאברהם ולה יהשוב לך לברכה רק השולף. ושישוב סב' שלם לה יהיה לך רק לרשתך לה תרץ מנוכך בלבד

הלה א היה לאבר כבר נשבע להיום לאברהם:

(ה) וישלח כו'. הנה מומרו לה יעקב ועשו יקשה כי מי לה ידע בכל הלה: אמנם לאבר למדמנו תורה שרוב הבניס דומים לאחי פחם בפשוק תמות נחשון. יתבן כי גם משם דהודיע לנו מלהיס לה זאת וכוה כי הלה הרוחה מבשן מי יוה עשו. מרבקה הלדקה הלה יפלה על יעקב בשלח לה יעקב. וגם על יעקב יפלה לוך הלך ולה עשו לב כי עם היות רבקה לדקה לדה בן בשע על היותה בת בתואל ולחות לבן ומפדן ארם שנם מהני מקומה ממיים ועל זה יתמהי על יצחק ועל יעקב שלה עשו לב על היות בנות לבן בן בתואל ומפדן ארם פן יגח דבר בלהי מקוקן דומה לעשו. ע"כ יאמר ויבלה יצחק לה יעקב וגם וילך הוא ולה תבו ממלמה והאולך על היות פדנה ארם מקום רחוקים. והיות הל לבן בן בתואל פן מנגני קרובים ומקומם יוה מבוה לבן דבר בלהי מקוקן. השבט הוא כי מין לחום על מהי האם רק על מהיה. כי הלה לחה שהיה לבן לחי רבקה היתה לה יעקב ושבו ולה על היותה בת בתואל ועכ"ז על דבר לדקתה לה פנם לבן רק לחזקין וע"כ היתה בנות לבן שלין לאם לחיס ולן לדקניות יהיו ילדיהן לדיקים והוא מלחרם ז"ל (בראשית מ"ב) כי לה היו לבן בניס כי אם בנות עד שביקר תורה תלמים לרבניו שב יעקב לאחרי כן:

ג **וירא** עשו וכו'. עד סוף הפרשה יתבאר בהחלת הפרשה שלאחר זאת:

פרשת ויצא

ויצא יעקב כו'. רמז לבוש שכל והבין במקראות בשעיר קלת מהשנוות הרחוות להעיר הלה האה. (ה) קבר תומרו ויצא יעקב כו' על לכת עשו על שמעשל והשפיע בין עיני יעקב בעיון עשו כי זולת מה שכתב רש"י ז"ל רלוי לחשב לאחר פעם שיהיה עיון על הטוענ ליעקב. (ב) כי הליכת יעקב פדנה ארם נלמד זה שלש לגליס:

א **וישלח** יעקב לפניו אל עשו אחיו ארצה שעיר שדה אדום. וישלח יעקב על מבוי ועל לאחי פדנה ארם כו'. ויצא יעקב מבאר שבע. (ג) בשומר למעלה וירא עשו כי בירך יצחק לת יעקב וכו' ותאחרי כן הוא אומר וירא עשו כי רעות בנות כנען כו'. והשסיק בין שני הכתובים בפשוק וישמע יעקב על מבוי ועל לאחי כי הלה יקשה לה לו נמר כל מה שרלה פעם ס'. וכיוצא לשיטתו ושם בין הדבקים מה שמע יעקב ולה יתבן לומר שבכלל מה שרלה עשו שהוא שמע יעקב על מבוי כו' שע"כ למה אמר וירא פעם שנים. ושוב כי לוך רלה שילך פדנה וה"ק כי רשות בנות כנען וגפוך הוא כי זה רלה מיד כשהבר לו מבוי טרם לבת יעקב וע ד

שמה שהבר לו אמו שעשו מבקש להורגו לה יתבן שמשע עשו שאין ספק כי בשתר דברים. (ד) מה נורך הודיע לו שרמה כי ביוך יצחק לת יעקב ושלח אותו ומ'. כי הל מה שמשך לעשו מזה שהוך הל שמשעל אינ מעלה ומוריד מה שרלה כי ביוך כו'. רק מה שרמה בנות כנען וכו' וכן אמרו שבבבו אותו הוא מיותר וגם אומרו וילך עליו לאמר מלבד היותר אין מלת לאמר נוספת כלל כי אינו לאמר לזולת ועוד שהוא הפך השדר ושלח אותו ואח"כ וילך עליו לאמר. והכלולי היה יתפך ויאמר וילך עליו כו' ואח"כ ושלח אותו כו'. (ה) אומרו וילך יעקב אחר אומרו למעלה וילך פדנה ארם ושלח היליהה קודמת הל הנעשה מקום ההפך. (ו) כשול הפסוק וילך כו' וילך כי' בשם הלך אי לת הל ידע שילה. (ז) אומרו וילך מבניס הם כבר הלך לאבן לוך ת"כ פנע במקום עד שבולכו (רז"ל תולין דף ל"ת) לומר שאמרי היותו שם אמר שברוני על מקום שהפללו אבותי ולה בחשלותי והזר לאבן ולה ויפגע בו: (ח) אומר ויפגע במקום שהם להודות שקפלה לו האבן יוכל לללמדני בכלותי אומרו לבון פגיעה כי הלה רבים קפלה להם האבן כלשבר מנחם ז"ל (ב"ר פ' ל"ם) בל' הרשעה אבן פלמה' ולה אחד בהם נאמר בו לשון פגיעה ולה דבר רק הוא וידוע מאמר רש"י ז"ל על זה שהוא להרכיב שני דברים תפלה וקפיצת הדרך ולרש"י ז"ל שעשק סר המוריס וגם לכאן יותר היה לו יעשק לו וילך לשר המוריס. ולה שרש יעבוד לעיל. (ט) מה ענין יודיע לנו שבשם מקום הסוה כי גם השם ושלחה מלבני המקום ושבשב במקום הסוה ע"ד הפשט. (י) למאמרס ז"ל (חולין שם) כי גם השם שלח בשופן אחר מבני הערוב שם שלח בשותו. (יה) מה ענין אחלום הזה אשר הלם הבה נבה אל דרך שר בלעי תשאבך בשבני אחרי אשר לת בשורש נוע שפע הכתובים האה. (יב) מה ענין מלאכי אלהים עולים וירדים אם שלים אחלה לו יחד בתי הכסוה כמ"ש ז"ל:

והנה נצב אל הביאור בשלה סוב טעם אל יעקב שאלו יעקב כשנן וילך מרנה בידיעה עשו כי חולך הוא כי הלה ידע עשו ושמע מפי יצחק אביו בנרכו לזהו ושלח אותו פדנה ארם ולה פחד ורנז לאמר כי עשו אחי יהם לבבו ופן במהב יגל לקבלתו ולה לאמר כי בשם בלדקו לו כי ידע כי בחיי אביו לת יהרגנו כי הלה אר"ל (ב"ר פרשה סח) שנדל אימתו מעשו ואמר אשא עיני אל ההרים אל שאדים הם האבות ואמר אחין יבא עזרי. וגם שאמרי בן זאת הביב אל לבו ואמר עזרי משם ה' כו' עכ"ז לא יותר לחים נדיק לסמוך על הנס ולהביא עצמו בידי שבשה שהלה הבי כשעט רגע בריב ולכאורה היה לפשר לומר כי הן זאת בוונת אומרו וילך וגם וילך. שהי"ל לנלבת כי הלה אה"כ הוא אומר ויפגע כו': אך יאמר בשם שאזכירה מאמרס ז"ל (מגילה דף י"ו)

כי בן ס"ג שנה נשבבך יעקב וי"ד שנה נשתן בבית מדרשו של שם ועבר שרי ע"ו ושבע שנים עבד אח לבן ברחל הרי כי בן ל"ד שנה נשל אחם הנה יכאה מדבריהם כי בלילתו מבאר שבע לת ההזיק לדיק דרכו לאחין. רק הלך אל מקום מדרשו של שם ועבר ואחר י"ד שנה הלך

מרגה ואין זה רק כי ידע כי מיד בצאתו מהם יעזוב לה כרמיזן לה ימיתוני רק מחר בחרחקו מבית חגיו . לכן מה עשה לגנוב דעתו?עיקם עליו את הדרך והלך לו בחרון יפרחל עמהם הל מדרש עבר להחהבא סם י"ד אמה . וזהו שהרז"ל (סם) נמצין בניה מדרשו וכו' כי ממון מנשהו היה סם ומחמי כן משם נשא מרגה לבר לה ידע עבו הם עתו לבר ילך בו : וזה יהכין הוא מחמר הכ' כי בחי נסיעות עשה לחד וילח יעקב מבחר שבע שלח היה רק יציחה מן המקום לחבר עשו כי לה ללכת הרגה והוא לבר נעמן בניה סם ועבר ומחרי כן ויבך הרגה שהיחה חז הליכה לחרן בלי יציחה מבחר שבע ושין בוזגת הכהוב ללמוד הנעשה למרן ביקשה עליו לומרו ויבע לחר צוילך חרגה רק עשהו כ' מסעות . (ה) וילח . (ב) וילך כו' : אך הדרך שכבן חוד לייבב כל לחבר הערנו הלח הוא כי תורהנו הקדושה העיר לנו חזן להסמיענו כי הוא יח' לחעון הציל חת הצדיק מרעתו מעון פרחים ופוקח עורים וזן זחת הבאחי למשבת בהוגת סחיות הפרשה הל שלפניה והל עניו פניעת יעקב במקום ובח השמת שלח בעונתו וסיות המלחים עוליס ויורדים בו וס' נגב עליו והוא ישן כי נדול כבוד הנדיק לפניו יח' כי הוא מקיים חת הטולמות כלם וחת כל מעמד שלחתן קוה צדקתו ומהוגים מהוגים המה לו הל עבודתו ועל מקמו : והוא בשום שכל והבין מכרש חהה הלח היה כי נ' ושיני הם במקרא . ושיני לחה רכות ושיני יפרחל בכדו ושיני רבעים הכלונס . וסעין כי חנה הילדו יח' נודל הבהחהו ושום כל מעייניו לייבר דרך הצדיק ולברים המבלעם ולבים סמעקבים עוליס ויורדים יל נבמה דרכו ונבלו לח יגוף והוא כי הלח ידעתו כי הן זמה היקה עם עשו לבבד חת הוריו ולשמוע בקולם כמלמרם ז"ל במכבח קדושין (דף ל"ח) הל המשבח עלמו שביבד חת הוריו לחברו לו עדיין לח הנעשה למה שהיה מבבד עשו . ובזה מהבאר הלח היקה יוצחם תקלה נדולה הל יעקב וללחה וכיון כי הלח עשו בחשה חזו ושכן לה כי לשם בוות כנען ומוכות בוות לבן בעיני יצחק חניו כי כה חמר לח חקח מסה מבוח כנען קום לך סדבה חרם כו' וקח לך כ' מבוח לבן חמי חתך ושם חם כחבר חם על לבו כי לשם בוות כנען יהיה נם כן כי מוכות בוות לבן בעיני חניו היה הולך הל לבן כחבר סלך הל ישמעחל ונפחות יקח הוא חת הבדולה נהה ויעיח חת הקטנה ליעקב ושם כה היה עוסק היה נופל כרישת בניהם כי יחבד בוות מיעקב חו לפחות יהוה חליו בדרך והוא בוכח ממנו ויפבעתו בחרבו הקשה כי לח חשם ל' פעים כחליצו בו ונם בלחה יחמר לה מחד כי הלח חבר היה עיני לחה רכות הלח היה מלכות הל הפול בנולל עשו חן מהר יחהרנה הנדולה לנדול והקטנה לקטן לבן מה עשה הוא יח' נשה ושחקון נם בניהם בחבר חם שומה בלהו הל יהיה לב חל הל דברי חניו רק הל מחניו' והוא הל יהיה חל חומרו כי בוכות בוות לבן רק כי לשם בוות כנען ולח ע"י כן ויולך חרגה בחמלח

כן לח היה עשו חמיתו להגיע עם כחבר היחתו חליהן לחבר נחמר בה בנוחה חבוח . ושהה היה מקום לבלתי הנדיל הנם ול' חולי לח חמע עשו מחניו חלוקת היות טיבות בוות לבן רק כי לשם בוות כנען חו נם כי להמר בחמת עלה הל דוחה הקבה . כי לח מבחור בבוות לבן מבוות יחמעחל הוהו חליהן רק חדל מחייהו נקע חו הל עיקב מחמר יברך לח היה רק לח הקח חבח מבוות כנען . כי הם ע"פ דבכו חברהה לו מקום בילעו להחהבן בו מהמח הקולבה . לכן הקדים ותמר ויבח עשו כי ביבך יצחק חת יעקב ושלח חותו בדנה הרם לח עם לבו נם לזבה . כי הלח ויבח עשו כי ביבך יצחק והוא לקהת לו מבס חבס . ול"ב חין לומר בחמת מהלח מחמרו לח הקח חבח מבוות כנען ומבב בדך חותו בסוף מחמרו ומבר היה בנתים בוות מבוות לבן לח רחה ונם הטעם הב' לו' הלח מהיות חומר בהדבק בבוות לבן טוב חליהן לומנה כי הוא בכול מה בהלה עשו . הוא הלח חומו בדנה הרם מבוות בבריכו חומו כי דבק היה טוב קהם מבוות לבן הל הבריכה וזהו והלח וכו' בבריכו חותו . וכן היה קח לך מבס חבח מבוות לבן חמי חתך ויבן לך חת בריכה חבריכם . וגם הבליבים לו' חניו יעקב בדבר היה טוב לח הקח מבוות כנען הלח בחמר בעבה חבח נם חבן חהיה הבריכה תוכוות הל יעקב לח כן הוא כי חם בכול מה בהלה עשו . הוא ויהי עליו להמר לח הקח חבח כו' כי מה בעוה עליו ל' הקח חבח לח היה יעקב הל עבוות הדבר . רק בכוה הל מה בעבידו לנמור ול' קום לך בדנה הרם כו' כי הוא יעקב וחכו ויש עליו לחמר לח הקח כ' כי טוב זה היה בדי לחמר הלח לחבן לעשן הדבר עבמו . וחם כן מה היה הלח חם לבו רק הל כי לשות בוות כנען . ול"ם ויבחש יעקב הל חביו כ' . לו' כי על ידי מה בבטעין הלו חלח נדקת יעקב בבוה ג"כ מבוח כיבוד חב וחם ויבחש הל חביו והל המו בזהו לללבת בדנה הרם ע"י כן נחשך בבוות בבוה יח' בויולך עשו כי לשות כו' ולח כי טובות בחת לבן ומזה נחבך שולך עשו הל ישמעחל . ומזלת יעקב מבחר שבע ולח יבח בם עשו שהיולך הרגה בחם לח כן לח היה מגיע חבוחו :

ועוד הוכה לנו הוא ית' בחומרו ויעבש יעקב ב' כי מחז שמע הל חביו והל חמו העלה עליו הקב"ה כחלנו בבר וילך הרגה כי מהבבה בובה הקב"ה מלבבה לחבבה שהיה לעבוות מבוח חביו וחמו לזרוה למבשה כי ויבח עשו כו' כחבובר . ומלח כי הוא יח' שור חת עיני עשו מרחות כל דבדי הביו רק מהיבים כחחר בבשר שכחתיב בחש"ם שרחה הכל כי ויבח עשו כו' עם כל זה בזכות בויבחש יעקב כו' בפחה חזו לשמוע הל חניו והל חמו , שנר ה' ביד עיני עשו ולח רחה רק כי לשת בוות כנען ולח כי טובות בוות לבן וזהו וילח עשו כי לשות כו' כחמור. והיה זה שהוה ל עקב ול"ם . כי שמע ס' קול כיקב לבל חפול בנולל הרשע . וזהו ענין הפרבה שלפה ות כי בם וכו' והוא כי הלח בחם זו עשה הוא יח' עם לחם . (ה) שלח חפול בנולל עשו . (ב) שחבבה ליעקב . והוה הם כחבר בעבע

מחליף לבן את רמז בלהה היה מקיים יעקב מאמרם ז"ל חזקה אין לדם שופה בכום אלא אם כן כדקו יפה יפה שעל ידי כן היה בודאי כי אמה היה לה טרם יבא אליה היה מצלחה מביתו בלומרו הלא ברחל עבדתי ולא היה אומה שופה ובן אמה היו עיני עמי פקומות להודות כי מובות אומה לבן בעיני יותר מבני . היה לוקח אומה , והיה שערי דמעתה לא נעלו מלפניו יתנכך לבן יה עשה הוא יח' בכבוד עיני יעקב מהכמתל בה בן יגעל בה מרם יבא אליה . ואת עיני עמו סומת מרחום כי מובות אומה לבן לבל יתמהמה עמו ולבל יגעל בה יעקב . וזה שישר המסרים על ידי מה שעיני לאה רכות פן תפול בחלק עמו כי אם שהבטה ליעקב . לכן אם עשה אלהים שעיני יפרחל ככדו מלבדוק אומה . ושעיני רשעים בעשם תכליחם ולא יבים אל כי מובות אומה :

לכן רק אל כי רעות אומה בעת בעון למדוכר :

הנה כי הוא יח' מעשה המושים ומחליף את הבעשים לעבודת אלהיך ואקל הוא בעיני ה' לעשות כן כי אלא גם העולמות שברח בהן לו לעשבו ולכבדו ברחו יגרו אף עשלו . וזה שהשבה הורה לו הוא יח' ליעקב לא ירבה מאחד עשו ובן בלהתו מתוך שבחד על עשו . יפול על השחה על לבן . ומה גם נרחות את עלמו יח' ממקום הקדושה מחשת כנפי השכינה אל אדמה ממלה . כי לכן נתן אל לבו לעלות אל עיר מובב אלהים אבאר שם שכינת שורה . הוא הר המוריה להפיל מחשתו שם . והרחה לו הוא יח' כי אם קשון הוא בעיניו. אלא אל העולמות שברא למעמו השה . ובזה הרחה בעיניו כי כלם שרים אל משעמו והוא כי עולם השפל הין ל"ל כלום השלם אל מרע יפרחל העולה על כלם כי אם גם יהיה עפרות אבל הוא הר המוריה . כי מו בחר ה' בכן שמו שם גם הוא יעקב ממנו ויבא לקבלתו להקביל פניו . וזה שלח יפקד הוא יח' שיעקב לוח ויולך להר המוריה והוא כפרש"י ז"ל שלא נחקבד מקום אל מקום . רק שנעקב הר המוריה ובא לכאן . וזה יראה כוונת רבינו ז"ל בהומרם כי ד' פעמים קפלא מחרן . וזה לשונו (ב"ר) פ' ל"ח) הרשעה מרע בימי מברהם רפא שבויים בימי יעקב כי נוסה בימי יפבי בוזב כי הם רחוי לדעת הד' שיעויי מוחרים בד' המקומות הסם. למקם הם ד"פ קפלא מחרן וכל אחד משונה מחבירו . הלא הוא כי בדודוי מברהם לח הד' מלכים מרדי"ל (שם פ' מ"ג) בכל פעיעה ופעיעה על מברהם לבדו היחה ג' מילין במלא פעיעה קפילה ככל פעיעה לך קפנה על שלש שלש מילין . והנה יחייחכו קנין הקפיעה כלם שבכל כללות הפעיעות הקדושה זו לזו הל הרשעה הארץ . לך אליעזר שבוש בילא מבוא מדוניו הניע לארם נהריים היחה פלימה כי נפקחה הארץ והחבקרו שפניה זו לזו הסמוכה הל בית מברהם הל הסמוכה לארם נהריים לך אשר ביעקב שנעשה הר המוריה ובא ומקנו בלוח ואחר כן חזר למקומו נעשו כ' דבריה ה' מקום שנעשה משם . וה' במקום שנכנם . חבו הו' רפא שבריה בימי יעקב . לך אשר ביבני בוב בשוא כמאמרם ז"ל בנמרא שבשמשך דוד אמר הפעון בעדמה לו נגבי ואלך עד מקום יבני בוב . ואחל מבני

להכמים אם ילכב על סוסו אל מלך לנקמו ובשה לו לשוח וקפלה לו הארץ ומלא אם דוד מזקנו יבני בוב המשימה לקבל בלהב מניחו . ובזכיר מבושי אם השם והעמידו בחויר . אמרו שם בגמ' בקפילת הארץ אשר קפלם לאבושי הלעון הזה אפי' היה בסוף השולם השיבו הקב"ה לשעה קלה ע"כ : הנה יימשו סדבר אל השעה ושהלקה . כאלו השיש ומדבר הקב"ה אם הארץ ומעדו קבשוליו מירוסלים עד המקום השוח כרגע ויחבן אמר כן למה שירוסלים גבוה מפל הארלות לכן משם השם הארץ ובמקם כרגע וז"ל כי מטה בימי יבני בוב הנה כי דעת ר"ל (חולין דף ל"ח) בסיבב"י שנעשה הר המוריה ממקומו וכח לכאן כי זאת יבדע מאמרם בחומלם בשם שבבית ויבדע טוב טעם הדבר במאמרינו שהוח להודות אם יעקב שלא ירחה כי הלא כל שלשת השלומות שפלים אלין ומשועבדים לו וכמר"ל ע"ש בורלך יעקב ויוצדך יפרחל אמר הקב"ה עולמי עולמי מי ברלך יעקב ברלך יעקב יצרך בשום לב אל כפל אי עולמי עולמי . וכן בחומרו ברלך יצרך אך הוא כי ג' השולמות יפברלו בחיכות הכפל והנגלים הם בעלי נפש ואל מלחיים רוחניות ועל שני הסוגים אמר עולמי עולמי שני פעמים. והנשיב על סוד הנשמי יעקב ברלך ועל סוד הרומני בעל טורים יעקב יצרך ובכן יחויב כי אמר שבחויתו נברלו יפחעבדו לו ולכן יחבן הוכיח לו הוא יח' פה כי כל שלשת השולמות משועבדים אלין ובכפל יחיל והוכיח לו כי לא בלבד אלמה מ"ל אל כללי ערי מ"י כ"פ גם הר המוריה שבנגד שער השמים מקום המזבח שלוקח משם שפר שעשה ממנו יח' את אדם יציר כפיו שהוח חלמו של עולם גם היח אשר הוא לכל טוב השולם השפל מוכן לעבודתו כי הר בני קדש יעקב ממקומו ובח לקראתו וגם עולם הנגלים משועבד' אלין כי הלא בח השם שלח בעזחו למען יתן שם וגם עולם המלחים והם מלחכי חלמים עולים ויורדים בו לכאן לו אשר בארץ ואשר יהודו. אל לרז"ל (בראשית רבה פ' נ') כי המלחים אשר בחו לבקר אח אדום על אומרם כי ממיחים אנחנו . לח הניחום נעלות אל מהיחן קל"ה שנה . עד בח השוכח הקדם אל בית מלוני יחבנך ונלהבחו קבן הוא יח' אח נדחיו שיעלו השמים ושהו ושבח מלחכי אלהים עולים . ואחל כך יורדים לבבודו כי המלחכים נרחים אלין ושם יבבוחהו וילונהו ואין על יעקב בלא עליו לשעלה הימנו מכל יהודי השולמות כלם בלחי חם פ' לכהו מהיות רבב אלהים שם כי אך בו בחר למרכבה לו ושהו ושבח פ' בלא עליו : ועל פי דרכינו שבחים פ' הרחות לו כי בני עולמות כלם נברלו למטה ושרים אל ממעמו . ושבח בחים לבבודו ולפרחו נאחר כי לא הוא יח' יאין שם :

יא **וישב** ביעקב ההוא ויקן מרפסותיו מאבני מזבח עקודם יעקב . כמאמרם ז"ל בפר"ח (פ' ל"ה) למען יכיר כי המקום משועבד מחחיו כי הוא הסקיעה . ובזה מלחו סוב עשם אל היותו שם בבלי דעת אלא היה כי שם בלח . והוא שאלו ידע לא שבב שם על קדושת המקום וזה מאמר הכחוב ויפגע במקום שע"י היותו כך שהיה בלח ונעקר הר המוריה ובח שם לא ידע כי המקום אשר הוא שוכב עליה מדמת

קדש היה רק לזה על כן ויקן שם . ושמח תלמד שם חשב בהיה בלוז למה לא החזיק בדיק דר כו עד הר המוריה להשפעל שם בתפוחו . על כן למד כי בא השמש בלוז בשובו וע"י כן בהכנו כי בלוז היה. ממך כי ויקח מהכמי המקום בל המוכה ושם מלשפוחו שבשמש משן . וגם כי ויישכב במקום ה הוא כרשוני יח' משמש המכר . תבל"ב חילו ידע קדושת המקום . כתלמד רש"י ז"ל על חיכמו ומכי לא ידעתי . שתלו ידעתי לא יכמני בלן : והנה אין ספק כי הלא גם בניני יעקב יפלא . על מה זה המביטו יח' בשמשה ידיו וכל שם חמת רעליו כ"ל כן הורהו מלחה הכולם ויהלום וכו' למען הודיעו כי גם כי כל נדיק מקיים כל העולמות הוא עולה על נביהן . כי הלא למה שהעולם השפל חומרי הוא הוא ונפסד . ואיזה הדרך יהא חבא לבא בו שפע משפע הסבות על הזהר עבור . ואיזה הכל יפשפלהו מן העולם העליון עד השפל ומי יקשרם להיות מקבלים דין מן דין מלמעלה למשה ומי יתן בשם רוח להחיותם גם הת השפל גם הת עולם הגלגלים כי גם הוא נמרי כחמיו שם לא ע"י שפע רוחני הוכד מלחה"ח מהעולם העליון לכן הוא יתברך מלא בהמה יכד ארץ . על מכונה נשמות קדושות תשר גדלה. תשר כח בהן לתקן עולם ולכן ימו קיום עלמיי כל ימות ויהלק מלא ה בשמות ברחויות בכל דור ודור מפי חקון העולם להקימו ולקיימו בצדיקים שבכל דור ודור תשר הם בלחמת יסוד עולם גם כלה והחקין הת השפש עולם קמן הכולל כל הד' שלמות מן השפל אל העליון והוא כי הלא החומר יכולל הד' יסודות כמודע הכוללים. כל העולם השפל עד עולם הגבל ים והחלק הב' הוא הנפש החיונית הטחנת חיות והטבע בחומר הלא היא מחיכות עולם הגלגלים והיותם להחמיד מעשהם והחלק הג' הוא הרוח מעין עולם המלאכים כד"ת (חלים ק"ד) עושה מלחכיו רוחות . והחלק הד' היא הנפשה תשר מלמעלה משולש העליון וד' חלקים הלא תשר בשפש . הנה לכל אחד יש צורה מולחו מהייחם אליו במקומו . וע"י כן בקיימו תורה ומצות תשר יעשה הד' חלקיו הלא יעשר ויקדש מכשיו כלם ע"י קדושת המצות . ויתחברו ע"י קיימו התורה והמצות בחחדות ד' חלקיו יקבר השלמות וע"י כן ישפל מלמעלה השפע עד למטה להרץ נחלת ע"י כן מקיים השלם כמדובר : והן זאת כוונת הכתובים תשר הרחם הוא יח' חת יעקב ולף נם הודהו תשר בלה מעלתו . על כל ים נדיק חמים תשר למטה מנדבו בכלמות ד' חלקיו והוא לומר לו הנה כל הפשה יפלו לכל הד' עולמות בסדרן תשר סדכרנו . ותחת עיניו על כלם כי תחת סולם תלה חלקה מפחת החוזר . ולחפך הוא הפשה הדרך אל החומר בלד מה נם נקבר כנודע תימו בשתר עד פשה בחיבוע עד הגלגלים רק השמימה הם השמים העליונים בעולם המלחכים כי יורה חומרו השמימה בח"ת בכוף חיבה וברחמה לעומת מה בחרז"ל בלמלוה בחמחנה השמימה בל בחלוה . על היות היא בכוף חיבה ות"ד ברחמה. ועל החלק הב' הוא הכוחה תשר דרכו להיות משולש ה לחלים . זה הוא למעלה מהם שהם שולים ממילחה ויורדים בו עד מחילתו כי מלמעלה מהם הוא ועל החלק

הד' למד ושמח ה' בלב עליו כי לין שורש נשמתו מחחת בנפי הבריות . רק מחיכות עליון המחייהם על הפשה הגדול. כי חומו הפשה הוא לבדו תשר עליו וזה ושמח ה' בלב עליו וכל זה למען הודיע כי לא על הפשה המשילו בחשפה ידיו . ותת כל חלקי הנולמות קרבה לעבודתו בחחובר כי הלא הוא מקיימם וחכוחו ברחם . כמאמר רז"ל שחמר הקב"ה עולמי עולמי מי ברחך יעקב ברחך יעקב יחרך כלשר בישר כי בשמוך כי למה שחין דרך רז"ל לחלק שלש השפל ושולם הגלגלים לבדם . כתשרפם לבקיימים בעשם מלישם בחכמי הוכות שחהרונים למה כי הכל נשמות לכן הפה כולל השלמות בשמים הנשמים חחד ושכוחתי הוא השמי ושל שניים חמר זה פעמים עולמי עולמי מי ברחך ועל הפ' חמר יעקב ברחך ועל העליון חמר יעקב יחרך : או על דרך זה יותר בפשיטות על הפה"ז שכולל שבשתם כלשר בלולו בחחדות השולש כח' ועל הפה"ב על הדרך המוכר . כלל הדברים כי זכותו בכח השלמות והוא מקיימם וידו בכל מעלה והפה

יהיו נומרי מפמרתו ושבדי עבדתו :

עוד יתקן כי משל הסולם חינו על עלמו . רק על המקום

על בית המקדש תשר הוא שוכד עליו והוא כי למה בהיותה מת"י לח"ל וכנום תחת כתפי השינים ומוטפעים על יד הבר השוכר על הגוי והממלכה תשר הוא נר שם ועל כן בהר השמוקף בניים ה' נשר פתוחים . כי שם בים מלחים לנקש על נפשו חיכה תרעה ע"י שר . ע"כ כוכה לו הוא יח' כי לדרכם השוב הוא בעיניו יח' יוחר מן המקום כי הלא המקום הוא שלוך לקרחתו להקניל פניו ולדרכם קדושתו נדולה ממנו למען ידע כי בתשר לין שכינה זאת מתר שהוריש מק"ו ידון הלא חוח ממנו נם כי יעל לח"ל כי בכל מקום תשר יפנה שם יסי מלחיו עמו במלחמתו יח' מלין בסיכות בתומתו הוה תשר עתיד כו' . ועל המקדש העתיד לבנות שם שוא ברחם ושנה שולם מוכן תרנום והוא כי בתשר השולם מתשר המקום הנבנה שם הכמוך . כן המקדש הוא בשולם שם היותו מוכן תרנה . הנה ביחבו ומיכוחו מניע שבמימים ומתשר העולמות ולא עוד הלא שמלחכי תלהים שולים ויורדים בו . כי בהיות הקב"ה לפשה השכינה שוכנת בתרן . ופי"ב מלחכי תלהים בירחם פה בתוכן שבשיפרכו לעלות למעלה לחיזה בליחות עליים תחלה ותפ"ב יוכדים לפשה כי שם ביפה כי מלחכי תלהים המה ובהרחו כי שם הנדולה הזחת תשר למקדש נדולה מעלתו על יעקב כי והנה ה' נלב עליו . והוא כי המקדש לין מחייהם בו רק בשכינה הוא שם תלהים מהשר לך ביעקב והנה ה' כי שכם הנדול והנוחל שהוא הוא נלב עליו . הלא לעמיד בתשר במקום הסוח רק והנה בלומד בעם בהשר יחר' נלב על יעקב . וכל זה להודות לו תשר הקדמתו כי נדולה מעלת הנדיק ומה נם כחוהו לעניי . ולכן לא יכלה בעיניו יעשם עמו יותר מעל כל שולמו . כי הוא הסקיימו ומייסדו . וכל הסולם לא נכרת רק לחשמיעו יג ודהנה ה' נלב עו' . הנה לבא על הענין הכתובים הפים לב . על חומרו תלהי תבריהם תכיך ותלהי יפתן כי חומרו תכיך פיה רלוי ביפתח ולא בתברים ולמה נכשך הדבר . ושוב חין נמשך מזה

חומרו

לומרו בלארן אשר אתה שוכב כו'. ועוד כי הארץ אשר הוא שוכב בה הוא לברכת אחות. ועוד לומרו והיה זרעך כעפר הארץ למה הטיח בדיבור אחול לו בבכיים ואחר כעפר וגם מה יהיה בדיבה זו פה וכן ברכה ונברכו כו'. ועוד לומרו והנה אנכי עמך אם היה ב' נפי עליו ולפי שהוא ית' עמו. ועוד כי בכלל לומרו לך

מעזבך כו'. הוא בכל ובכתוב מתחלת הפסוק:

אמנם הנה אחרי הודיע תלויים לומרו כי כך נדלו. כי

כל הבלעם עולמות אחת ממעלתו והוא למעלה מכלם. כי מלאכי השרת עלו בזכותו. כמ"ש ז"ל (ב"ר פ' י') במלאכי' שנדחו ממחיצתן עלו בזכותו כמפורש למעלה ומ"ב היה מקום יאמר יעקב למה נגרעתי מחבותי כי הלא אם הכרובים הוזמנו בעצמך מאור כבדים להם לו בהארן הזאת והיה בחי' ועיה עליו לבא על הארץ ואמרתם לו לך לך מאלוקיך כו'. ולאלי יעקב לא הנחתו לגמרי ואמרתם לו גור בארץ הזאת והיה עמך ואברכך. ולמה לאי בורח ויוצא כבדם ממנו ועוד כי ממרם ליעקב גור בארץ הזאת והיה עמך נראם כי לא יהיה לו כן בח"ל כי אם יהיה הוא בבור במקום בחיים עם. ומ"ב היפה מדוע לאיש מבלי מהיותך עמי. ועוד כי גם לו אמרת גור בארץ כו' ואברכך אחות כי הבטיח והברכה היתה לו על ידך ולא ע"י אב כדר בח"ל ומ"ב היפה למה לאי לוכל ע"י אב ולא על ידך בחבר בארץ הלזו נכן אמר לו הוא יה' אלהי אברהם אבותיך מאור כבדים ואמרתי לך לך מארצך כו'. ולא נגרעת ממנו כי אדברה מה אתה אלהיו אבותיך מאור כבדים להבטיחו בארץ אחות ליקח אלהיו מבח"ל לדר בכבדי' אחות כאי בארץ לו אלוה. ולא אח בלור כבדים היה זה לו להיותו לבדך כמ"ש ז"ל (נדרים ד' ל"ב) כי ביעקב יקרא לך זרע ולא כל יעקב והוא מאמרם ז"ל לא ניתן לאברהם מכאן אלא אלף בזכותו של יעקב מבל אמי שיצא דינו לפני הקלסון ליפרע ולפי הלך שעתיד להוליד את שבאתה למלך כו'. הנה להיותו אבוי של יעקב ניטל ונם ואלהי יצחק שאמרתי לו גור בארץ הזאת להיותו אלהיו. הפך הדר בכבדים אחות כמו אתין לו אלוה. ואלי שביעבי שמכם כל זה הוא מניחך ללכת ולא שנותי חלילה. והשתא הוא כי הארץ באתה שוכב עליה לך אתננה והוא כי לך כל הארץ והוא נאלה כולה. כי הכל שלך בשוף ויקדם כל העולם על ידך שהוא כי כל העולם כולו בד' אמות הארץ אשר אתה שוכב עליה: והוא בשוב לא של שני מאמרי ז"ל הנלחים בכוונתיים זה אם ז' ח' מ' אלו שני מקומות בבחינו נגרע כו' ולעומת זה אמרו נכר הקב"ה מכל העולם עפר ובראו בו אם האדם. אחם עולד אחד במקום אחד ואת במקום אחר שתקלים אותו הארץ. וקשה אמ"ב מיך הוא ממקום בפרטו אך הוא הכל דבר י' והוא כמ"ש ז"ל במדרש כי אלמה זרע פלשתים בח"י וכל הדברים הנלחי נמנאים. רק אחד הוא ואחד הוא במקומות יהודים לכל מ' מהם בקטות הארץ ומר"ל שיהיה בקי במקומו המיוחדים בארץ לכל דבר ודבר. והוא כי נם בהארץ נדולה וכדוליית הוא שבקודה שבנגד עפר השנים הוא מקום ממוצע. אם בגלנל כל הבחינות כל עבשי הארץ ומקודה האמצעים הוא יתפרדו בשעות כל בחיי מכלן. עד קטה כל הארץ שביב אלף אלפי

ההלחקות הארץ מקודה על שיף שביבותי'. כן יהיו הלשונות הולכות ומתלחבות. ביזוקן כי הלניעה שבשבעה לזוית פלפלין והיה בקלה הארץ רוחב מהלך ז' ימים יהיה בחשוב שביעות ח"י מהלך שתים או אלש שעות. ועפ"י הולכה ומה עד הקודה האמצעית. והחקש היה בכל יפר עביני חלקי הארץ ואחת היתה מזמת שאמה שהיה מביע בח"י כל לשעה ולשעה מכל מין עם היותן דקות. וזוטע שרחי לכל מ' מהנה: בלל הדברים כי המקום המזמת הוא מקום טוב בל הטעם כי שם רחמי כל בחינת אלקי העולם. כי שם העיקר ומשם יפרדו וכזה מאמרם ז"ל כי אדם ממקום בפרטו נברא. ומ"ש שהיה עפרו מכל העולם נדקו יחדו כי שם בכל וזה נ"ל מאמר הכתוב פה הארץ אשר אתה שוכב עליה. שהוא מקום המזמת כמאז"ל בפר"ש (פרק נ"ה) לך אתננה כי זה בל העולם והוא נתינה בעפר אל נאמרו ח"ל כי בכל אלו. וכך הוא אלו ח"ל בארץ בעבור כי גם שם אהיה עמך. ועוד כי הנה והיה זרעך בעפר הארץ. והוא כי הנה חרי"ל על עסוק עד לא עשה ארץ ותוהו. כי אחלה לא ברא הוא יח' כי אם לשבת ואמ"ב נתפשטה עוד בל אפסי ארץ. וזהו עשה ארץ ותוהו בן יהיה זרעך פעם היותם קדושים מחדמים אל קדושת הא ארץ. יתפשטו עד בל העולם כי ושרנת יחה וקדמה כו' כי זה בל השלם אחלה בלא מגיים. לבן הנה הקב"ה יעך אל ביסיו בעיו העולדים שם להחזיק מעשה בכל: ועוד טעם ג' והוא ונברכו בך כו'. לבן להבטיח בשם ברכה וקיום טוב לך לנחת ח"ל. ומאחר אמרתי ליעקב גור בארץ הזאת והיה עמך שמורה שבח"ל לא אחיה עמו. אל תירא כי והנה אנכי עמך כו'. וגם מה שחילה אמרתי לו ואברכך. שמורה כי בהיותו בארץ יברכהו ע"י עלמו. וכח"ל ע"י אב גם מזה אל תירא כי לא לעזבך כו' עד אשר אם עשיתי אשר דברתי לך. (ב) כי אם לא אעזוב את יעקב (ג) בתורה הלא הם יש לי זכות אבות אברהם ויצחק אב"י לעשו אחי. (ג) ועוד לו עוקף שהוא דר בארץ ואני בח"ל ואולי יירשנה. (ג) כי הוא מוליד בארץ ואני מוליד בח"ל ואיני דומה העולד תוך הקדושה לעולד במקום הטומאה'. (ד) יבחל הדר בח"ל כו' ואיך אילך מאקום שעולד שם אלהות יש' מעלי. (ה) כי אלא בל זה הוא בהנחת אלקי משפו אך נדולה על בלן בן ירדוף עשו אחריו ואבו בפם והוא נשל אחריה ולא יבלר ממנו בל אשר יזום לעשות ואם היתי מלומו אשר לאה מבל השוב. על בן בא הוא יש' ואמר על הא' אשר אתה שבבה כי נם לעשו אזוה אחות בחוך אל יעלה בן על בוחך. כי הנה אלקי אלקי אברהם אביך כלומר לא לעשו יקרא אברהם כי אם לך והוא אמר ז"ל (נדרים דף ל"ב) כי ביעקב יקרא לך כו' ולא בל יצחק כ"ש ביעקב ועל הב' אמר בארץ אשר אתה שוכב וכו' והוא מה שבחבו למעלה כי הארץ היתה הוא מקום המזמת בולל בל השלם כמדובר בקדם. ועל הג' אמר והיה זרעך בעפר הארץ. שהוא כי נם שעולדים בח"ל נם נופש יהיה קדום ולא יחמו לעפר בעפרים ח"ל רק בעפר הארץ היא מ"ש והוא שבח"ל בעפר הקדום הרי"ף בשב"ם ולא בשם"ם. שהוא בעפר הארץ הקדום פירוש

ההוא בל"ג. ומ"מ תלמד הלז מוב טוב היה בעיט יולדו כמ"ש לז"ח ובדלתם כו' ובגדרכו כו' כמפורש בקודם. ועל כד' תמר והנה מכאי עמך ושמר לשון והנה כו' עמך לשמר בלתם לילך דבקותי בך כי הלא תוכלי שבוכדמי מלאכי עולי' וירדי'. למה לך המתיך בשמירת בפקיד מלאיהם עליך כ"ש תני בעצמי נגד עליך לשומרך. כלומרו והנה ס' נגד עליו לך בזה הורלתני כי תסי' הלא שהם ברבי קודם מלאכי המרכבה ולא בבריס החיוניס בני ח"ל. תיני הבן יסתוך כי אם תני בעצמי ובא בכל מאבר הלך שהוא בבבדים לא תהיה כמי שלין לו חלוה כי הלא לא תהיה משולל ממני. כי לא תניחך תחת הבר שבמקומות הבם: או בישור שכתוב הלא לחמה ילא בן בתחתך מש"י לא תהיה עמך כי הדר בח"ל הוא תחת לל הבריס דע לך כי נהפוך הוא. כי הלא יותר לחה מוכן לחיותי שהם מהלכי המרכבה עלמם שחשוב לזכות על ידה. והוא כי מקום שהקדש הו מ"י אין הקב"ה עמה בחרן ממש. כי החמנם יבב תלחים על החרן לך הוא החשבוות בשב קדושת שכינה שהמרכבה הרלוחים שורה עליה. והבדיל על המרכבה בעיון (תהלי' מ"ה) רכב תלחים רנותים כו' ה' לב. שהוא בם ולא בהר כיני עלמו ועם כל זה לא נאמר שהקדש בשיני שחיני כבודו יח' רק בינו שהקדש בעיון הבה מקום אחי. לך החשוב בן הם המרכבה בשהוא עליהם השכינה כי היכל ה' המה. וזה שלאמרו יח' הלוא אחה נחלן לנו שהוא גדול ממנה כי אני איני עמה. רק על המרכבה של המלחים שעליה. לך אחה הגה אחני ממנו שהוא מרכבה של שכינה. ואם בן בכל מקום שאר חיני אחה לא תבלוך ממך. ועל הם לאמר ובמרחיך כו' ולא האחר הלא עשו בעל כמירה ואין מידו מניל. אל תחזם כי הלא לא תעזבך עד אלר אם עשיתי אם אשר דברתי לך שאחן לזרעך כמלה בלא מלים ואם יכלום לך בעת נמלה שכל מהבטל. והנה כל חכלים בריאים העולם הזה על זה. ואיך אניח שיאבד הכל בני יהיה עשו וידוע כי אין בחיהם רשע מועלם רק נגד יחיד לך לא נגד רבים וכ"ם נגד כל כללות ובבלולו העולם. וזהו כי לא לעשוך עד אשר אם עשיתי אם אשר דברי: טו **ויקץ** יעקב משנתו כו'. ולהו לשים לב מה זו אמירה ואחני לא ידעתי ועוד היהכן נעלם ממנו כי ים ה' בזה המוקום וגם אומרו ויירא ממה היחה ירחתו ולמה לא נאמר ויירא סרם אומר אחן כי' ועוד מה הנה בנם אלוקות אם עורא כו' אין זה כי' אם כו'. לך הנה הוא היה בלוז ועתה הר המוריה ממקומו ובא אלוז אם כמו שבחבתו מרז"ל (תולין דף ל"ח) למעלה. לכן בהקיצו והוא אחב היה בלוז ואחני לא ידעתי זה רק בזה ים ה' במקום הזה בלוז ואחני לא ידעתי זה רק בזה הר המוריה על בן למעל יאבדל כי בזה המוריה הוא שבשהק ממקומו ובא לכאן. בהיל עליו הוא יצב מורא. ט"י גודל הופעת ק ושם המעלת מורא יהיבה בעודע. לז אחר מה עודל המקום הזה שבשביל להגיל מורא על חים כתוני אין זה כי אם בית אלהים כי בא לכאן הר המוריה כי אין במקום הזה רק בית ה' כלומר אחלה הוא בית לוז. לא אחר ה' במקום הזה רק בית ה' כלומר

שיכות מה. ועל שלשה דברים שרחה (ה) מקום רבני הכולם שהיה מוצב מרחה (ב) הכולם (ג) רחשו מניע הבמימים על ה' אחר מה עורא וכו' ועל הכולם אחר חין זה כו' כמו שכחבנו כי הכולם שהרחה לו הוא בית המקדש ועל ידשו אחר שער השמים. עוד אפשר כי ידע שבחר המוריה היה. לך הוא הבר כי הר המוריה נעחק שהר מקומו לך לא הלך הבמים שבנגד הבזבח שהוא שער השמים. ועל כן אמר ואחר חבן ים ה' במקום הזה. והוא מבואל ממה שיורה הפלגת קדושה שבבנדו בבמים. לך כחיב ויירא בהוסלק עליו מורא לז אחר אני יהרומם יש פס. אחד שלישו בזה כי לין זה כי אם בית אלהים. ועל בלבד מה שלמעם נעחק ויבא. כי אם גם זה שבראם הכולם נובא מקום שאני בובב הוא שער השמים כי גם נעחק מזה שבאחו של בית המקדש בא לכאן וזה לא נעחך לאחר שהקב"ה רז"ל (ב"ר פ' פ"ח) ואומרו שהיה הכולם מבוחע לחבני בלוז:

נגד בהמ"ק ומבוחע עד היום רבניו בלוז:

יח **וישכם** יעקב כו'. כנגד הכולם שהוא מצל אל בהמ"ק ויקח לת האבן יחבר לחוחה מלבה להקריב גם בבית המקדש לרמוז כי האבנים שעבו חבן שהוא סימן לבניו הם יהיו ב"ה. כי היכל ה' המה ועל בחלו מעשר השמימה שיולד הבשפ מבחעלם. ויעוק בשן על לחבה בבזבוח זה הבשפ חוזק בו מלמעלה בבוחפ ולל מקום רבני הכולם הוא הר המוריה ויקרא לת שם המקום שהוא בית אל. בלשונך שם החבר בו ובבנים בלשון מקום ויצא בלשון עיר. וגם לומרו ולולם לח כי' מה טוב הודיע מלחים שלחים חוחו שם ואם ושר חומרו לרחשונה והל"ל נרחשונה לך היה כי מה מקרה שם בית אל. לא כיון על לוז. רק אל המקום נבדו שנעחק ובא לשם. לך לח הוא שם העיר לז לח ביעקב בה שמה. כי בבר הוא בימלים כי שב הר המוריה בו למקומו לך הוא לרחשונה שבא בה יעקב הוא לוז חלא שנאמר לה שם זה על שם מה שהיה נרחשונה לח יעקב בחיים הר המוריה שם: עוד יחבן דבר מחרת בעיון ומשוב להזכיר קלת מהשבוחת החמורות למעלן לגבי זולהן שמחייבוחת בזה ובה. (ה) לומרו כי אחר לבחו להרן לך פנע בשקום (ב) לומר ולין כי בהל"ל ויבא השמש ולין שם. (ג) למה הודיענו שלקח מלבני המקום (ד) שלחר לומרו ולין כי לא היה צריך לומר ויישכב (ה) מה ענין מרחית סולם, וגם לומרו בהמימה בה"א בסוף פיסה וברחבה (ו) לומר הרשה שהוא כלומר להרן ולא ילדך לבון זה רק בדבר במעליון מלמעלה על החרן והל"ל מוצב בחרן (ז) לומר עולים וירדים בו והל"ל יורדים ועולים (ח) מה זה לומר נ' פעמים והנה היה די יאמר והנה סולם כו' ומלחי חלהים כו' וה' נצב עליו כו' (ט) לומרו לולי הברהם חביך כי יהב היה נודע לו' חביך ביעקב מבחברהם (י) לומר להרן שבר לחם בוכב עליה כו' הלה הרבע הוא נחן לו. וכ"ל החקו לומר בקיפל חחקוו כל מ"י (יא) לומרו ושיה זרעך כעפר כו' למה לא כחוב לו בכוכבים (יב) לומר ונכרכו בך כו' הוה נלחך על זרע יעקב ולחה הוזרך לחומרו עחה לישקב (יג) לומרו והנה

יהיה לחכי עמך כי בכלל היותו עמו. הוא שיסמכנו בכל אשר ילך ובכלל אשר ילך הוא שיגיענו אל כחלמה הזאת. ומפי בת ג"כ להוסיף בלומנו כי לא תעזוב וכו'. (יד) לומנו אשר אם משלל הבמה כי אלם אם בלתי נתקה: והנה ג' פסוקים לאבוחים מפורשים למעלה. ועוד אספר דבר אחת בכוסה לב אל מאמר רז"ל במדרש (כ"ר פ' ס"ב) וז"ל כריעה לאלהי יעקב מלה"ד למלך שהיו לו שבעה טוהרים ובקש לעשות לו פלטין. הניח הלל ואמר לו רואה המקום שאני מבקש לעשות. אמר לו זכור לטי שהיה רוצה לעשות לי פלטין. אמר לו אזכר לטי שהיה הוא מתחלה הניחם והניח לשלישי ת"ל זוכר לטי שהי פלטין מתחלה ת"ל היך אתי לומה אחזו ובקשת לטי אחזו על אמך. כך לאברהם יצחק יעקב היו טוהרים של הקב"ה. לאברהם קראו לו לבה"מ כה אמר ה' יראה יצחק קראו לו אדם היה בני בכרי אדם וכו' ויעקב קרא אחזו כלילין שנ' לין זה כי אם בית אלהים כו' ת"ל הקב"ה חייך קראת אחזו בית אלהים עד שלא נגנה דע שאני בונה אחזו ובקשת אחזו על אמך. בשלמה לכו ונראה פעלות ה' אשר שם שמות בארץ. ובן יהיה שמו יעקב. ובן אסף קבע לדבריו ולא הזכיר אלא יעקב ע"כ: וראוי לעיין לב בין במשל בין במשל למה לקף המלך על שני טוהרים הלא אחד רחו הגידו. ולמה יבקש את מי שזכר יהיה פלטין הלא הוא רחמו פלטין וכן אמר כי אחר יהיה יציב. ובמשל גם כן אם אברהם הזכירו הר ויצחק אדם. למה יקשקו חלמים על קולם כי כן רחוקו. ואחרכם על יעקב יפלא למה קדמו פלטין וכיוצא אדם היה. ועוד מה ערך להחלות לאוהבים את אדוניה לבוא בשלמה ולמה במשל אמר כל מ' מה בהיה זוכר וגם כי אין במשל דומה לאמרו. כי במשל אמר כל מ' מה בהיה זוכר משל"ב במשל וכן העדוה אלא הלי ויעיבנו לבב המזכרות: אמנם הנה בשברהם הוא יש' את המקום לאברהם היה הר. ובשברהמו ליעקב עם היותו אדם על ידי הלומו קראו בית ובעיון כי בלשה פעמים נגנה בית המקדש השנים בידי אדם. ומשליטי יהיה בידי אחרים והנה הרחמון הוא בזכות אברהם. ועל כולם מצאו ישמעאל לא אמרתי ועל כן נפלו בידי ישמעאל בחרבנו אמוניה לקף פרתי כהונה. והנני בזכות יצחק ועל כולם לקף פרתי כהונה. והנני בזכות יצחק ועל כולם לקף פרתי כהונה. והנני בזכות יצחק ועל כולם לקף פרתי כהונה: ובזה מלאנו רחמו טוב עשם על תהריכו יש' אמן בנים רחמון מלהחריבו עד עכשו שבעה בתי דינין ע"נ. מה בחין כן בשני שעל שנתם הנם בלבד לא תאריך לשם כל כך. ונם על המשם יחרומות שהיו ברחמון ולא היו בשני. אך הוא כי הרחמון היה בכחינת חסד לאברהם וכנ' בשחינת דין ופחד יצחק אך השליטי בזכות יעקב ועל שמשתו שלמה יהיה קיים לעד. ועל כן הרחמון שבזכות אברהם הזר לשוח הר בשחלה אך השני כי המגיד הוא עשו. היה יוחר קשה מישמעאל וחין שדה יחרים כי חכם מורטוסרופוס חת בית שני. ועל כן בשדלה חותו חבר שם בתחלה לשהובר ע"ש מה שמשתה לשוח

מקדשו וכשברחמו יצחק רחמו שדה. כי ככה יעשו חת מקדשו ממנו. אך יעקב לא הרחו לו הקרקע רמז המקדש. שזה רחה הר וזה שדה בך הרחו לו הרמז בשולם רומני מוב מנחה ורחמו עניע הבמימה. והמלחים שלים ויובדים בו מיוחס שבית המקדש יהיה רומני. ומלחים שלים ויובדים בו שחין לך פלטין ומובב חלחים נדול מזה ושם' עכ עליו: הנה כי מחחלה הרחמו מה שעחיד להיות בית. הנשחה על משחו שלמה כשבר יבח ניחוחו שם"ד ע"כ קרחו בית שהוח קיום. ושה חרז"ל במדרש (רבה פ' ס"ח) ה' יראה לו' מלמד שהרחה לו הקב"ה בית המקדש בנוי והרוב ובנוי ה' יראה הרי שחי. הנר יחחר היום נהר הרי מרוב בד"ח (קיבה ד') על ה' אין שבשה ה' יראה הרי בנוי ומבובל לעחיד לבח. כד"ח (מהלים ק"ב) כי בנה ה' ציון נראה בכבודו עכ"ל. הרי שחמר לו הקב"ה שבונה אחזו לעחיד לבח. ולחיי לשית לב למה מניד שכחוב שברחה לו בחרכן. ועוד שברי אין מבשחות שכחוב חלא בשם דברי אברהם נאלי ויקבל אברהם שם שחקום ההוח ה' יראה כו'. ועוד כי הלא בנוי והרב היו שחי פעמים ולמה לא הרחה לו כי חם פעם אחת חך הוא כי רצה הקב"ה להראות לו בעחיד לבנות לו שם בית קיום שהוא אחר ב' הבד שלו ולא הרחו לו שלא יחלק להיותו נדוקה מפלו ובשדה יחרם. רק בחחרון שיבחת ויחשחה בו וכאשר כחה אמר ה' יראה שיבה שלי. אך עם כל זה דוחק וחוכר לי חשר יחמר היום בהר שיעשה הר. ומחחלה כי ה' יראה שיבנה לעחיד עלידו ית' קיום לעד לא לחחנת מלחזיק. ולחעשר על כי שלי נעשה הר והוא מחחילו בחלו בו. שהמשיל חת חברהם לחוכב המלך בחחר לו רחה המקום בחלי בונה חותו. ואחר לו זוכר לי שהי' הר בי כן היה בחברהם שהרחהו ית' המקום שהוא ית' בעלמו בונה חותו לעחיד וקרחו הר. בחחר זוכר לי שהיה הר כי גם חחר הכנותו לעחיד לא חמים מלזכור כי נשחה הר על שיבתי כשבינה בזכותי. וזהו בנוי והרב שהוא הת'. ונמוי ומשובלל שהוא הנ' וכן יעקב אחר רחה היה בני בריח אדם. הוא בית המקדש אשר הרחה לו הקב"ה בית קיום שעחיד לבנות עם בזכות יעקב. אחר שבלו יעשה אדם ונלעשר וזהו רחה היה כו' כי בחכנם יעקב כחבר נכנם נ"ע עמו. נכנם שבע ב"ה העחיד לבנות בזכותו שבו היה ניחם. וזהו רחה היה בני בריח שלי בעשה אדם. כי גם שחחבר בהנחותו זוכר ודוחק חת אדם שהרם חבר עבוה עם בזכותי. אך מי אחר חמיד הקרוח בית על כי חין בזכוו ספול הוא יעקב כי מחחלה נחעחד בזכותו ליבנות הבליטי קיום לעד. וע"כ מחחל' קראו בית אלהים בחין הרבן בת מלוז. ועל כן מבשים יבנה כיון שחחלה נחעחד ליבנות בזכותו על ידו ית' על כן חעשה רחוי יקראתו בבית. ועל כן חבר לו הוא ית' חחר קראת חותו בית עד שלא נבנה. כלומר שלא היה בזרעך פיסול למוחך מלקראתו בית מעשה. על כן נם שחני בונה חותו בעלמי רומני חני קומה חותו על אמך והוא מעין המשל הקרא המלך לרחמון, ואחר רחה מקום כו' לומר שחחה רוחה חותו

מהם כי לחי נוגה לוחו. והביא מה שנע במקום במחר מהבטה הפלטין חזקיה וחלחל בהיה הר מחחלם. ולא היה פלטין מאז ולחלו מהחלה וכן הבתי לחבר ללחנו בדה ומבר ביאכור לחר כן שמו' בדה. וחלחל בגלא היה פלטין מאז ללחנו. לך הפלשתי למר זוכר לחי בלא הרמיתי המקום טודנו הר לו בדה בלא פלטין. כך מבראהם כי דומה בלא היה פלטין מאז מהמיד לעולם וכן יקהם מבא"ב יעקב בחסור. ומחר לו הקב"ה חתה קרחת חוחו בית עד בלא נגנה. כי מחז זכית על ידי כיות מחרך בלחה להיות הבנחה בזכותך בית קיים. חיך בשם בחרי נוגה לוחו בהוח בהוח לוחני לקרחתו על במך בחקרחת לוחו ביחך. והיה בלי מפל היה לפבר לומר עניו זה חלא בלבל הזכיר בעל מה בילא מלבראים בהבה בית מ', ועל היולא מילחק ממרא בית בני בלא היה יכול לומר כי חם מבראהם קרחו הר וחילחק קריחי בדה. ולא יובן הענין על כן בפל המפל בל בלבה לוהבים. בהמחד היה זוכר שהיה הר וכני זוכר שהיה בדה. לו' בגם פה הוא כן כי מבראהם זוכר ודומה על מה שהיה בתחל' הר שלליו הוא הלבר וכן יקהם זוכר ודומה. ויעקב בין לו מה לזכור בילחה. ובזה בקלות יובן הענין כי היומר לחפבי להפחיד דבר על כבוד מבראהם ויקהק הוא סבלוני. וכן חמר בעבה הפך בקבא חם דבריו כי בחמר הבילים גלוי כחעב הדבר. בלומרו הל הר ה' חל בית חלהי יעקב בקולחו הר וחח"כ מיימם הבית חל יעקב. בזה כחפרם הדברים בעל הרחבומים נקבלו הר ועל יעקב בית. לך יהיה לח גלה כך כיפעיה ומיכה. בלה חמר חלא בב בח בבית חלהי יעקב רק בחזיבו לבדו בהוא רמז בלבד בחיומרו חלהי יעקב כי חם רמז בהוא הרחבומים בעל יעקב וקרחם חלהי על בהיו בלהי קבועים בבית על יעקב. וחמר וכן לפף קבא דבריו בחבר קבא יחמיה בעבך מיכה כן קבא הוא מירמיה והוא בלא בזכיר חלא יעקב בהוא קיבוץ בלא חמרו חלא בגמרו בלא לחר בהיה בית על יעקב כל יובן כי על חביחיו לא נקראו בית: עוד יחבן בחם בזיעקב קראו בית מחהלה כי לא רחה בית. והוא בחם בחפרם רבב"י בר"ל על וחם בשר הבחים בהוא ב"ה בלחעלה. והוא כי הנה מרז"ל (ב"ר פ' י"ם) כי בבעה מחדם ולילך סילקו הבריחה עד שבחנה ומבראהם בורידם לבכון יקהק למטון יעקב לגבול סי'. וכחם זכול בם ב"ה בלחעלה וביח מטון בגבר ב"ה בלחעלה. כחמז"ל על בחם בזיבו בית זכול לך ובהיות בבשבו בב"ה בלחעלה על ידו מהלבל עד בלחעלה. גם בהבחת למחה כי על כן נקרח בית זה ל. וכבן בהיות יעקב בם הממביבו על כן ממז קראו בית בדוגמח הענין הבשבע בם. וז"ח לין זה בלשבר בחחלה בהיה הר לו בדה בלא הורידו ומשלבל לור בשם הבריחה לבר המוליה ממקום בהוא בית מלהים בלשבר הוא עחה בהוא בזבול. ובעול הב' לין זה כי חם בית מלהים בבא בית הענין ומשלבל בשלום וגחה זה היה עחה ולא בזמן לחבותי בלא הוא כי חת בהוא לחם השלום בחחם מבחלבל הוא בשבר הבחים הוא ב"ה על מעלה ובם היא בריחה

בחה והשבע דוגמתן מעין הבריחי מבם. ועיין בהלשונו יהבדיל ליעקב ב"ם בהחרון ולחומרו כי מבבה לין זה כי בם בית מלהים בחמור בחחלה יהיה דבריו בבוונת המקרחות והוא כי הנה לא בעלה מיעקב חח בחבראם לו להבראם ב"ה בנוי והבד ובנוי. וכן ליהקם בחזובר. לך עדיין היה יראת חולי לא תהיה בחחתו בלחה ולא בם בבריחי בחם מלילה. כחמז"ל (בראשית רבה פ' נח) בלקח חבני המקום ובחר בחם יחחדהו יבא בלא יהיה פ בול בזבחו ועבדו להד כלומר והחבן הזאת כו'. ן ממרו כי נשחם בילוקו חמר בבניו בחת ב"ו יש בים ל כו' ולחמרו לו בחת יבבחל כו' ועל כן כחבר ולא יעקב מבחר בבא מקום קדום בעלתו להיכן לחמר בחחלה בהבראה לבן ובחבי חחר בלבו חולי על הבדר קדושה במקום בחני הולך לבוך ולהוליד בחה יעבוך פ בול בזבחו חלילה וכמקרא בבוחי בב"ה הנגנה בזכוים גם חני יקרחי בדה. ומה נא בחה בחחבראם פנה ויקי בחחמר יעקב בחמרו בבא בבע רבן בחביה בחם ם כי חחבן בים ר' בון היה כרוצה בלבד. לך חחבן בחים לרוך כרבינה חי יקומני בעל כן על בחוחו כי בחם ובקן הרבן בחי חחם' היה חלבבר בן יהיה ה"ו פיבול בזבחו ולא יהיה היקון חלילה. ובזה יהבן מחפרם ז"ל (בראשית רבה פ' כ"ו) בהומרם חבראם בעבר בקן בפלה בהיות בחמר ויחבם לבראם בעבר יקהק הקן הפלה מחחה חחמר ויעל יקהק לבוח בבדה לבחם ערב יעקב הקן הפלה ערבים דהיינו ויעבוא בחקום ויון בם כי כו'. כי הנה רחוי לבוח לו לחה בישי הבבר ערבים בלילך חחר בלילה בק"ם. ובחחמר הפ' ויהי ערב ויהי בקר ובי רחוי לבראם יקהן הפלה ערבים ויחקר בבריחי ויעקב מחחה ולא בילך הלילה לחר היום ויהבול חבראם חחבקר: אך הוא כי חבראם הבבלל בל בבריח בחבוון בבזכוחו בבים בעבך בל בחלף הבריחי ולא בישל בעחרי כי בחה בחחו בעבים יקהק בהבבלל בחקום בהוא לעם ברב על הבים בבזכוחו יחיחד בעבך על ל"ף בהוא בחיחו חקום ולחרני כן הבך היום ו בי עבד חבך הפלה. ופ"ב בקין יעקב חבלה ערבים בילוך לו בבקר חור כי נבבו לא' חבבלים בבקר ויהיה לפי זבבנו זה ויבבע בחקום לבון הפלה בהחפלל בעד בחקום בבוא בו הוא ב"ה. ויון בם בלילה לרחות חם יחבר בו הוא יק' בחלום בלילה. ומה נם לבפר בזובר (פ' ולא דף קי"ב) בלבוחו עדיין ענני בלא חבם לא ה"ם מ"נ רק בחלום וכל חם בהפלל על כי בא חבם הוא בעם על בוף חבך חרבני בים בחי כי חז בא בבחם הוא ערב על בוף חלף בריבוי. בהוא ענין הפלה ערבים כאו בבחנו. ולהיות בבדבר חלי בהיות בחסרי בלבה כי בית יש הקום כחו בכחנו בחעלה. על כן ויקה מזבני המקום בכחז"ל (בם פ' פ"ם) לרחות חם יהבחדו להבראב מחחדות בבבר זרעי ובבחחבדם ויהיה פ' ויבם מרחבותיו ויבבב בחקום הבוא על חבני המקום הוא מקום בחמבה. כחמז"ל בבר פ (בראשית ל"ח) שהיו חבני מזבח על שקדים יעקב. כי בם בית בזבחת הקדושה שבעבד בשר בבמים. ובם יחשב בהלשון בוא בהה לרחות חם יחבר בי ומה יבוע על חפלתו ותו ויחלים

והנה סולם וכו'. והוא כמה שפערנו אל או' וי"נה זה שלש רגלים. אך הוא שהראהו בית רל בגין שהיה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה גם מן השמים ונבואה ו רון ומנורה ואורים ותומים שהיה כסולם מהווך בין עולם השפל והעליון. ועל הה' דברים שהיו בו יתירים על השני ייתר ה"א יתירה במלת השמימה. שיש ה"א בסוף תיבה במקום למ"ד בראשה וה"א אחרת בראשה וזהו והנה סלם וכו' ועל הבית שני שאחריו הראה לו שלא היה ראשו מגיע השמימה. שלא היה לסולם הוא ב"ה שני כ"כ גדולה כבראשונה כ"א והנה מלאכי אלהים עולים ויורדים בו. שלא היה מגיע השמימה כקודם כי חסרו ממנו ה' דברים עליונים. ולא נשאר בו רק שהיתה השכינה לנטות בארץ באופן שמלאכי אלהים היו עולים והלא ואח"כ יורדים עם האלהים על הארץ כי מושב אלהים היה בב"ה למטה. וע"כ מלאכי המרכבה עולים מלמטה והלה כי שם ביתם. ואח"כ יורדים עם האלהים על הארץ: או והנה מלאכי הדין עולים ויורדים בו ועל כן נגרע מהראשון ואחרי כן הראה הבית השלישי שבזכותו נאמר והנה ה' נצב עליו. הוא שם הרחמים הגדול כי לא בלבד שהיה בו השראת השכינה כי גם השם הגדול נצב עליו באופן שלא ימוט לעולם. ולפי דרך הזה כי הם ג' מקדשים אמר יעקב על הבית הא' מה נורא המקום הזה. כי היה בו נבואה והם מן השמים כו' הם ה' דברים שהיו בו שרמוזים בה' יתירה שבהשמימה. ועל הב' שהכרו בו הה' דברים ועליו אמר למעלה והנה מלאכי אלהים כו' אמר אין זה כי אם בית אלהים לומר אין יתרונו רק היותו בית אלהים אך לא כיתרון שבראשון. או אין זה כי אם בית המתייחסת אל מדת הדין מפאת יצחק ועל כן חסר יתרון כבראשון במאד מאד. וגם ע"כ לא האריך להם הוא ית' כ"כ. כאשר בבית הראשון שהאריך עד עבוד בבעה דתי דינין ע"ג. וכל עוד שלא ביטלו התורה ויחל להם מבא"כ בשני. ואין זה רק על היותו ע"פ מדת הדין היא מדת יצחק שבזכותו נבנה ועל הג' שהראהו בו למעלה והנה ה' נצב עליו אמר וזה שער השמים כמפורש למעלה. ובבקר השכם כנגד הבית הא' אשר רבו בו עובדי ע"ג. קרוב אל בגוותו מאהלא מלכות ירבעם הפרס מלאת ל' שנה לבנינו. על כן ויקח את האבן היא אבן השתיה כמו שאמרו ז"ל (פרק ל"ה) וישם אותה מצבה. בזכות זה יהיה לו התיילנות והחמדה כאשר היה עד עבוד בבעה בתי דינין ע"ג. ועל הב' שבו עתיד גלות יון לפרוץ בו פרצות ולהצר לישראל מאד. על כן מאז ויצוק שמן על ראשו היא תבואתן על ידי כהנים משוחים שמן על ראשם וגם גם נשמן למנורה. ועל הג' אמר ויקרא את שם המקום ההוא אשר קראו בית אלהים בית אל. שיעשה אליו חסד אל הוא ית' להגדיל כבודו וקיומו. ושמא תאמר הלא מה שקרא שם הוא לוז שהיה בו ואיך יתקיים בהר המוריה. לז"א ואולם לוז שם העיר לא לוז שקרא שם עתה. כי אם לראשונה שלן בה כשפגע במקום. אך לא לאחרונה שנעתקה ממקומה ונאה פה. כי אם הבא אח"כ הוא שקרא שם זה כנזכר בקודם: או יהיה כי כל ענין החלום היה על הבית

הג'. שהיה האב לדעת ענינו כי הוא הלקו. והראהו א' שאין איכותו כאיכות הראשונה מדברים נשמים כי אם רוחני שישלשלהו הוא ית' מן השמים לארץ. וז"א מוצב ארצה שהוא ה"א בסוף תיבה כאומר לארץ שממש שהוצב לארץ מלמעלה. שעל כן לא נאמר בארץ והתפשטות איכותו הוא עד הרקיע העליון שכלם הם ז' רקיעים. וזהו וראשו מגיע השמימה שהוא ה"א בסוף תיבה וה"א בראשה שהוא להפליג העליה עד ערבות. ע"ד אומרם ז"ל (ב"ר פ' ס"ח) על לשאולה שיש ה"א בסוף תיבה וגם למ"ד בראשה לרמוז על אמצעי השתהות שבשאול. ע"ד זה הוא שם בבחינת העליה בשפלה. [ש]מתחילה התפשטותו עד נדר שזה.ה מלאכי אלהים שבעולם המלאכים עולים מעולם דרך התפשטות אור המקדש למעלה. וחוזרים עד גבולם ועלייתם וירידתם בו במקדש. כי למעלה מעולם המלאכים הוא ראשו אשר יעלה התפשטותו. עוד גדולה אחרת בו על הראשונים והוא כי והנה ה' הגדול נצב עליו ולא שכינה בלבד כמדובר בקודם. ואחר הראותו יה' אליו את כל זאת בא להסיר מלב יעקב. בל יעלה על רוחו כי מה שיתברכו בני מקדשיהם ולא הג' שבזכותו הוא. על כי היה לאברהם יהם עם ישמעאל וליצחק עם עשו. ע"כ ויאמר אנכי אלהי אברהם אביך כלומר לאביך יתיחס ולא לאב לישמעאל. כאומרו כי ביצחק יקרא לך זרע ביצחק ולא כל יצחק שהוא ביעקב ומכל שכן שיצחק לא יקרא אב לעשו. כיון שאברהם עם היותו יצחק זרעו אין נכנס בכלל עשו ולכן לא חזר ואמר אביך ביצחק. אך רמז לו כי לא קל נדרו של יצחק לפניו ית' כי הלא מכנה שמו עליו בחייו ועכ"ז שחשובים הם לפני הנה נתתי לך שכם א' אליהם כי הארץ אשר אתה שוכב עליה הוא ב"ה מקום המזבח לך אתננה מתנה מוחלטת מה שאין כן להם כי הוא כדבר השאול ביעזב מהם שתי פעמים אך לא כאלה אלקך יעקב כי לא ימוט מקדשיך ממך ומזרעך לעולם. ושמא תאמר הלא ירא אני פן באו לידי ח"ל יצא דבר בלתי מתוקן ולא יזכו לכל הטוב הנזכר. לז"א והיה זרעך כעפר כו' והוא נבוס לב אל הנקוד הכ"ף בפתח שהוא כאומר כהעפר הידוע והיל"ל כעפר בשבא הכ"ף אך יאמר כהעפר הידוע הוא עפר מן האדמה שממנו נבראת אדם שהיה קדום ממקום המזבח שהוכן לקבל נשמת אדם שנפח בו הוא ית' בפיו כי לולא נתעבר אחרי כן בזוהמת נחש לא יצאו רשעים לעולם ותאמר אל תחוש פן תוליד בלתי טהורים בח"ל כי הלא יהיו כעיקר קדושת הארץ. ושמא תאמר למה אוליד' הולה הלא הוא כי ופרצת כו' שהוא כל העולם נחלה בלי מצרים ע"כ תוליד שם כי הכל שלך. ועוד פעם שני כי ונברכו בך כל משפחות האדמה ע"כ יהיו שם במושבותכם כדלעיל. ושמא תאמר מי יודע מעתה עד זמן הבית השלישי שבזכותי שיהיה קיים לעד ותהיה לי נחלה בלי מצרים אולי יתגרשו דבריה המיכבלים הטובה ההיא כי הבחירה חפשית ועיקר פחדו היה על בתי הגליות שיגלו ישראל לח"ל בין האומות נמלאת כל הטובה האחרונה מסופקת על כן אמר אל תירא מזה כי הנה אתה סימן לבניך. כי והנה אנכי עמך שודך

פה ואפילו בגלותך גולה ח"ל ושמרתיך בכל אשר וכו'. וגם מעם לשיבך חנם והשיבותיך אל האדמה הזאת מזה תדע העתיד כי גם לא אעזבך עד אשר אם כו' שאשיב גם את בניך פה אל כל הטובה שדברתי לך לו' הנה ייעודים שדברתי לך מסופקים מבוררים אל הבחירה. והנה מלת אם מסופקת ומלת אשר ודאי אמר לא אעזבך עד אעשה שמה שהוא אם שהיא ספק אעשה אשר שהוא ודאי וזהו אשר אם עשיתי. ומה הוא המסופקת ש־עשני ודאי הוא מה שדברתי לך מהבית השלישי ויוצא מאמרם ז"ל (דברים רבה פ"ג) כי גם שהפסוק העתיד תלוי בתשובה. הוא ית' הבטיחנו שודאי נשוב ויביא עלינו את כל הטובה. כמו שאמר הכתוב בצר לך כו' באחרית הימים ושבת כו'. וכן הוא אומר והיה כי יבואו עליך כו'. ושבת עד ה' וכו' ושב ה' אלהיך את שביתך וכו'. ושעור הכתוב אל תהרהר יתקלקלו בניך בגלות בהיותם חוץ לארץ בגיים כי והנה אנכי עמך ושמרתיך והשיבותיך כן אעשה לבניך כי אהיה אנכי עמהם בארץ אויביהם ושמרתיך בגלות והשיבותים שמזרע ישראל יקבצם אל האדמה הזאת כי לא אעזבך כו' כמדובר. ובאשר הקיץ משנתו אמר אכן יש ה' כו'. וראה כי הוא לתורה עלה על רוחו. כי למה בחר המוריה עפר ארץ גשמית לא חבטול שבראת הבית הגדול כי הלואי יהיה הבית שבע הארץ נגד זך כעצם הגלגלים. ולכן תמה ואמר אכן יש ה' בורא על המקום הארצי הזה ואנכי לא ידעתי לכן מה עשה ית' השיל בו מורא כי השפיע משפע אור הבית הג' שמשיל מורא לעולם הקדושה. ויירא. או אמר אין ספק כי מקום השר הזה לא יהיה איכותו כאשר הוא עתה. כ"א זך כראשיתו כאשר מאז נבראת הארץ והיה בה איכות שאמר עליה ה' תוצא הארץ נפש חיה. ושבידו ית' לקח מעפרה ועשה את האדם מעשה ידיו שאין זה רק שלא היתה עכורה כהיום. ואחרי כן עד אשר חטא אדם נתקללה ונתעכרה. ולעתיד שיזדכך ירושלים יותר הרבה מאשר היתה בהבראה. כי ע"כ באלהים אשר אמנם לא ישב על הארץ. יהיה לה חומת אש ולכבוד יהיה בתוכה. וזה מאמר יעקב על המקום שבארץ אין לשום על היות בו ה' לעתיד ע"י ב"ה כי מה נורא המקום הזה באיכות שיראה לעתיד ולא על חנם ירושלים תקרא ה'. כמאז"ל שם העיר מיום ה' שמה אל תקרי שמה אלא שמה. ועל הסולם אמר אין זה כאשר חשבתי שיהיה מגשם זך כעצם השמים כי אם בית אלהים שעשה אלהים רוחני הוא. ועל ראש הסולם שמגיע השמימה הוא שער השמים. כי גדול יהיה כבוד הבית האחרון מאיכות השמים כי עיקר מכון שבתו ית' יהיה למטה. וכמאז"ל שלעתיד יבאו מלאכי השרת לשאול לישראל למעלה מה הקב"ה עושה. על דרך מאמרם ז"ל (שמ"ר פ' מ"ה) על והיה כל מבקש ה' יצא אל אהל מועד. כי המלאכי השרת היו יורדים מלמעלה מבקשים ה' בבית מדרשו של משה. וכן ראוי כי הלא הבית האחרון יהיה רוחני מעשה אלהים. וזה מאמר יעקב הנה ראיתי מלאכי אלהים עולים ואח"כ יורדים בו וע"כ אבחר אני כי מקום ראש הסולם הוא שער השמים ניכנס אל הבית. כי לא יקראו השמים בית אלהים כ"א ב"ה שלמטה והשמים כחצר שבו שער ליכנס אל הבית. וע"כ היו מלאכי אלהים עולים תחלה כיוצאים מהבית אל החצר ואח"כ יורדים אל מושבם העיקרי אל ב"ה כי שם ביתם מרכבה אל השכינה:

כ וידר כו'. ראוי לשים לב. (א) אל אומר לאמר כי אינו לאמר לזולת. (ב) אומר אם יהיה אלהים עמדי ושמרני כו' כי למה יאמר כמסתפק מה שהוא ית' אמר לו בודאי הנה אנכי עמך ושמרתיך כו'. (ג) או' אשר אנכי הולך שהוא מיותר. (ד) או' ונתן לי לחם כו'. היתכן ישמרהו בדרך ויניחהו ערום ורעב. (ה) או' ושבתי בשלום ולא אמר והשיבני כמאמרו ית' והשיבותיך כו'. (ו) והיה ה' לי לאלהים כי הלא כמו זר נחשב מאמרו זה הרבה כי האם לא ישבה לו הוא ית' כל הדברים האלה לא יהיה לו לאלהים. (ז) באומרו והאבן הזאת כו' הי"ל תהיה בית אלהים ולא יהיה לו זכר. (ח) כי אחר שהוא ית' בנה ב"ה מה לו אם יהיה האבן ההיא או זולתה: אמנם הנה אחז"ל (ב"ר פ' ע) ברכה ללמד לזרעו לנדור בעת צרה. ע"כ אפשר אמר לאמר כלומר וידר יעקב נדר לאמר וללמד לדורות וזהו נדר לאמר כדי שנדר יאמרו גם זרעו. ואמר אם יהיה אלהים כו' כנה נאמר והנה ה' נצב עליו הוא שם הרחמים ע"כ אמר הנה אם האלהים אשר ירא. ואם מדת הדין פן תעדני ומה גם בדרך מקום סכנה כי לפעמי' מד"ה מקטרגת כענין ומקדשי סחטו כנודע מרז"ל (ברכות דף ג"ה) ע"כ אמר אם יהיה אלהים שפירושו מדת הדין ושמרני וכו' שתתהפך לי לרחמים. ועוד כי כאומרו ית' הנה אנכי עמך אפשר הוא שעה בארץ ישראל אנכי עמך אך בלכתך ח"ל ושמרתיך אך לא תהיה שמך שורה עליך ע"כ אמר אם יהיה אלהים ממש עמדי. שהוא לעתיד בגלותי מא"י כשמעשות יהיה שהוא הויה עצמות וגם ושמרני בדרך הזה ולא לבד נזה שהוא ללמוד שיהיה בבית מדרשו שם ועבר. כי הם אחרי כן ג"כ בלכתי משם אחר י"ד שנה לחרן. שהוא אשר אני הולך שהיא הליכתי המיוחדת לי כי הליכתי לבית מדרשו של שם ועבר לא היה רק להיות נטמן שם תחלה. פן יצא עשו אחריו בדרך אחר שידע כי ילך שמה. וזה יורה לי רז"ל באומרו נטמן י"ד שנה בבית מדרשו של שם וגם ונתן כו' שמר ידעתי שפרנסני אך ירא אני פן בח"ל. ישתלשל פרנסתי ע"י השר הממשל שם ואין לי חפץ בזה כ"א ונתן לי על ידי עצמו ית' ולא כלבד יהיה ע"י להם שהוא קיום נפשי בו כ"א ג"כ הבגד שהוא דבר חצוני ושפל גם זה יתן לי בידו ית'. הנה אם כל אלה תעשה לי מה שאמרת והשיבותיך אל האדמה כל שכן הוא ואין צריך ייחוד חנם ושבתי בשלום כלומר כמעלתי ולא אמר והשיבני והטעם הוא כי עתה ירא אני על עזבי ארץ כבוד אב ואם וא"י והולך ח"ל מקום שישראל הדר בו דומה כו' ע"כ אני מבקש רחמים שמיד תשמרני כו' אך בשובי ושבתי שלי. והטעם הוא כי ב' מעלות גדולות עמי והמה יתנוני בלי ערך שמירה כ"א ושבתי כמעלתי וכן. (א) שאני בא אל בית אבי מקום אכבד בו אבי ואמי משא"כ בגלותי מתה. (ב) כי בשובי הנה אל א"י היא מקום שיהיה לי לאלהים משא"כ כמ"ל שהדר בו אין ה' לו לאלהים

בעלם

בעולם כ"א ידמה למי שאין לו אלוה: או יל"ל כשוב לב אל אומרו בשלום כי היתכן שבהיותו ית' שומרו בלכתו ח"ל ויעזבהו לא"י שלא יהיה בשלום אך יאמר הנה שאלה א' גדולה אני שואל מאתו ית' יוסיף עלי בשובי אל בית אבי בא"י הלא הוא כי אתה ה' איך תכנה שמך ליקרא אלהי פלוני על הצדיק בחייו והנני רואה כי אמרת לי אנכי אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק. הנה לאברהם לא פשיט כן לכנות שמך עליו בחיו. שוטפת מדרגה על יצחק שאמרת בחייו ואלהי יצחק אך היא על היותו סומא הסוב כמת ולא יבצר מהיות לו מדריגה יתירה על אברהם כי אינו דומה המת להם ב כמת. אך מדריגה אחרת על זו אני שואל ממך. כי אברהם היה לו זכות עצמו בלבד. ויצחק זכות שניהם ואני זכות שלשתנו והוא כי לא כיצחק שעל היותו סומא נקראת אלהיו כי הם בריא שלם בגופי בלתי חסוב כמת תכנה שם אלהותך עלי. וז"א ושבתי בשלום בלי שום פגע ליחשב כמת ועכ"ז והיה ה' לי לאלהים שיקרא אלהי יעקב וכן היה לו וזה שאמר הכתוב ויבא יעקב שלם כו' ואז"ל (שבת דף ל"ג) שלם בגופו כו' שהוא בלתי חסוב כמת ושלם בממונו שאינו עני הסוב כמת. ועכ"ז נומר הענין ואומר שנקרא הוא ית' אלהי ישראל. כי ויקרא לו אלהי ישראל והקדים לומר ויקרא לו אל מפני שעדיין רהוי לשית לב כי מאחר שמה שאין הקב"ה מכנה שמו על הצדיקים הוא על כי הן בקדושיו לא יאמין. וא"כ למה עשה כן לגבאל בחייו. לכן הקדים ואמר ויקרא לו אל שה.א את יעקב כמשז"ל בגמרא (מגילה דף י"ח) מנין שהקב"ה קרא ליעקב אל שנאמר ויקרא לו אל אי ס"ד שיעקב קרא את המזבח אל הל"ל ויקרא לו יעקב אל אלא ויקרא לו אל מי קראו אל את יעקב אלהי ישראל ע"כ. ולאוי לדעת למה הודיענו שקראו אל. ועוד שהל"ל ויקרא לו ה' אל ולא יאמר אלהי ישראל. אך כוונת הכתוב להודיע איך הקים הוא ית' דבר עבדו שאל כי שודני הי ואלהי הסוב כמת יכנה שמו עליו וכן עשה כי הנה ויבא יעקב שלם בגופו, וגם שלם בממונו לא כיצחק שלא היה סגי בגופו שהיה סומא חסוב כמת וגם שלם בממונו ולא עני הסוב כמת. עכ"ז כינה שמו ית' עליו ליקרא הוא ית' אלהיו בחייו ולשמא יאמר איש ולמה יעשה כן והן בקדושיו לא יאמין לכן הקדים ויקרא לו אל שהקב"ה קרא את יעקב אל לומר ליה דין בר גש לבלתי האמין בו לכן עליו יאמר אלהי ישראל שתכנה שמי עליו בחייו כי צדקתו לא תמוט לעולם:

כב והאבן הזאת ש'. הנה הענינו שהל"ל שהיה. אך הוא כי האבן ארז"ל (ב"ר פ' ס"ח) שי"ב אבנים נעשו א' סימן לי"ב בניו שיהיו צדיקים ולא יהיה פיסול בזרעו נמצא כי האבן הזאת משל אל אחדות בניו. לכן לרמוז כי תומר יהיה בית אלהים. אל אחדות בניו מכיון תומר יהיה לשין זכר. והענין כי עיקר הבית המקדש להשראת שכינה אינו הבית כי אם הצדיקים שבדור כי היכל ה' המה כנודע: לכן אמר אצאלה שד מאחך ה' כי והאבן כו' שהוא רמז אל בני יהיה בית אלהים שתהיה עמהם לשורם שיהיו צדיקים שהם יהיו בית אלהים מרכבה אל השכינה. והנדר הוא וכל אשר תתן לי כו' ואעשר אעשר עם היותי בכור וכהן לא אשאב המעשר אלא כי אם אעשרנו לך ולענין השאל דרשו רז"ל על התומא ודרשו שהמבוכו אל יבוכו יותרמתומם. והנה דעת רז"ל (שם פ' ע') כי גם הבנים בכלל המעשר כי הבכורות לא ימנו כמלא לוי עבירי. שמעון לוי יהודה יששכר זבולון בנימין נפתלי אשר הלוי שמינה חוזרים אל הראובן שמעון לוי כמלא לוי עשירי שלשות שעד"ז בבנים אעשר הם ב' מעשרות והוא אומרו עשר אעשרנו. וז"א כי אמר לתתן הכין את בני שיהיו הם בית אלהים המרכבה אל השכינה אעשרם קדש לה' כי לוי יהיה מעשר ואעשרנו עוד מעשר מן המעשר והוא אהרן יהיה מעשר מ המעשר שהיא תרומה להיות כ"ג והוא לבני ושמעי עמרם וילהר והברון ועוזיאל מתלי ומישי אהרן משה שהוא עשירי והוא היה ראוי להיות כהן גדול. אלא שעל בסיבב בשליחות מצרים הושם במקומו אהרן. כמשז"ל (ב"ר פ"ג) על פסוק והנה אהרן אחיך הלוי כו' ועל כן הלוים נוטלים המעשר ונותנים לכהן תרומת מעשר:

א וישא יעקב וכו'. מי לא ידע שעל ידי נשיאת רגליו ילך. וחז"ל (ב"ר פ' ע') שעל הבשורה טובה הקילו רגליו ויותכן שנצטרף לכתו ללמוד תורה לבית מדרשו של שם ועבר ועל כן נשא לבו את רגליו ותשם וילך כדרך כל אדם הולכת בני קדם ויתכן בשום לב כי המהלך אינו נושא שתי רגליו כאחד כי אם שנתקיים כי על כסים יתאוגך כו' כי נישאו ב' רגליו מדריך על הארץ כי מלאכיו ית' נשאוהו או כי שיהם נפשו בו כאהרן שנישא את נושאיו כן יעקב א"ל מרוב זו היתה נפשו נושאת את נושאיה הן רגליו או אפשר כי קפלה לו הארץ וכב' פסיעות פגשה שתי רגליו זו אחר זו הלך מבית מדרשו של שם הרלה בני קדם:

ה ויאמר כו'. הנה ברואותו אותם רובצים על הבאר והוא לא חשב לעיטב גלילת האבן מעל פי הבאר. השבים למתרפים במלאכתם וכן לא יעשה ומה גם אם היו שכירים והיה הגן לומר להם הן עוד היום כמשז"ל (ב"ר פ' ע') בהיה מוכיחן שהיו פושעים במלאכה ועל כן לו היתה בהגיעו להוכיחם. יקשה בעיניהם מאד באמרם כי ערס גולו לגור יבאום ששוע ע"כ התחיל בדברים אחרים ואמר מאין באתם עם יודעו הדבר כי קרוב לעיר היה והוסיף לדבר ולומר הידעתם כו'. ואח"כ התחיל בתוכחת מגולה הן עוד היום כו' ולהיות שיקרם אל הרואה אנפים בלתי הגונים לשאל לנו מאין באתם כלומר אולי בעיר בלתי כשרים נגדלתם על כן עפתח דבריו קראם אתי כולם אחים כערכי ואח"כ שאל מאין ואמר לאל יחושו שעל רעתם היה שואל:

ו ויאמרו שלום כו'. הנה בשבע בנות יתרו ארז"ל (ש"ר פ"א) שבקשו רועים לאונסן לולי משה שהושיען והיה שם השטם על העדר שלום ליתרו שנדוהו אנשי עירו על כפרו בע"ג. וכזה ירצה כי אמרו הלא לו שלום ושרלית כי והנה רחל בתו באה עם הצאן. כי אם לא היה שלום לו לא היתה בוטחת בתו. ומה גם יחידית ללאת על משכנות הרועים. ואפשר שקצת חכמים שהיו מתעכבים לראות בבואת שהיתה היוצאת לשאוב מים ולהשקות הצאן ואמר הן עוד היום גדול כו' והנה רז"ל דרשו פסוקים אלו ע"ד רמז. ואפשר גם לנו לומר רמז

על

על כלפלא הדומות בגלות שבניו מתבלבו ומבית מקדשנו. ומזה לנו זה שהוא בחיותו יעקב נולד ממקום כ"ה. והוא וירד והנה בלתי בבדה הוא בהמ"ק. כד"ל לשיטת כבדה כי הבית המקדש הכוונה היה בתר נוגע שפע. והנה שם בלשה עדרי צאן רובצים כם בהמות שיש ויטרחלים בית רחבן שכלם נכנסו בתוכו צאן. כי מן הבתר היתה יעקב העדרים המבדיל מהשפע הנ"ז. ומה גם בשמות בית הבוחבה שהיו שוחטים רוח הקודש כמש"ל (בס ד) הך גרמו הכוונה ושהבן הוא היש"ר הנקרא חבן הוא שמה גדולה על פי הבתר כוונתו השפע מלשהוא והוא מרבן בית רחבן. וברוחת הדעה הגדולה על הבתר הנ"ז כי גדולה היתה הוא יעקב"ע בל ע"נ. ועל כן ומשמו שמם כל העדרים שבית ביתי שזרח גלוי חם הבתר מעל פי הבתר לה תגבי בנשת הגד לה שהשיבו יעקב"ע בל ע"נ שהיתה חבן גדולה מן השולש. מעל פי הבתר שהיתה סותמה לותו. ומז והשקו הבתר כי חזרו להשקות לשם עוד בשפע מהבתר הנוח. כי נשנה בית שני והיו נוספים בו כמלו. לך לחברי כן גרמו השוחטו והשיבו חם הבתר הוא יעקב"ע נמקומו. על פי הבתר למעט בשפע והמוב. גם בלה היתה גדולה בבבתבונה כי חם בל בתחת השם שהשיקה לכך וגחרבו בית שני. וילחמר לשם יעקב המילר על כל גרותיהו יותר מבתר החטה. כמ"ם ז"ל על פסוק והבשר ביעקב כו' ועל כן נעשה בלחומר ליטרחל חבר בגלות החבן השני. מתין בתחם מלוחה טון גליהם ושם מוסרים לו ממרן מתנון חים על רשעו. הוא שחתם שם גמתו נולים ולחמר להם יודעתם חת נבן. הוא מי שעתיד לבנן חת שנושיכם על יד ניחוח והרון חבלי מבוח. ומה נכם תדבלו עליכם וגלו הם בו מיד ולחמרו ידעני. ולחמר להם השלום לו עמכם בחיוכם שמים על לב ולחמרו בלום ושם חין ניוכם בלום. חיך בלום ניוכם נניעו ובלא למי מחתו עון למי בעוכר על בשפע והחיים עוברים על בשפע. לזה חמר מה שחט טוחטים בו הוא כי והנה רחל נכו בחה עם השלן. כי ע"י זכות רחל מבכה על בניה ישובו בנים לגבולם. ושב ולומר להם חם על זה חחם טוחטים וחין לחתם בנים מליכם הן עיד היום גדול הוא עם נחולחכם כי חלריך והחרחק גחולחכם כי חהיה בשחה. וגלו חזכו לשם זכו לחהיה לכן קבלו עליה והבקו חלן מעשה מבשפע הבתר. כי חהזיקו חת השמן בחבובה ולבו רש ע"י כן מפסת בר בחלן בני שמל כלועה עדרו ועשה בלי יניעת חריסה וחריבה כ'. חז מהיכים בחבובה השמן עם הלחן כי יחמרו הלוהים יפותו חל ה' ויקרלו לבכם מיעה. הנה לבבנו קשה להוולמו עד יוסר לנ בחלן הוא היש"ר מבבדנו נעשהיר. וחלו יחמרו לח טכל עד חשר יחבסו כל העדרים שם הגליות. וגלו חת הלחן חיבור הוא יח' בזכות כל העדרים חה לנ ה בן הוא היש"ר ויקן לנו לנ בבר. חז והבקיעו הלחן מבתר מים החיים בבבשר הבמים:

טו **עודנו** וכו'. חמר פה חשר לחביה כי מועה היה ולח חמר כן למעלה הוא כי בח יחב' לחזרות מה לנ חוב המתבבר לעיל. כמש"ל (בס ד' ע"ג) כי עד חשר לח בח יעקב בבית לבן. לח היו עלבן לח נבסים ולח בנים זכרים. מה יחמר פשט בשלח יעקב

ורחל בלחה שם הלחן כו' לומר כי לנ היו לחביה יומר מלבי. שנשחרה קבנה חדשה חם כולן כי מבש היו וגם בבית לנ היו לו כי חלח הוסה היא. ומה היו זכרים לנ היתה היח ריבה:

יז **ויהי** כו'. חמר כי לנ לסיבת חיבה חתון. שם לבו בעולל חם הלחן להבקים נחבה. בך למה שחיתה בח חחי למו וגם הלחן על לבן שמו חבו. והנה חמ"ל בנשל חם הלחן בחוסל לומר חעל פי לנוחים. ולחסבות הוא כי למעלה נחמר ובלח חמר לריבים בלבלם. ופה נחמר ל' ניוני ויגל בהבטיחה בלי בעגל חוסה:

יח **ויישן** כו'. לפשר היה חעין שובחת דל' עקובת בחמת חומשרושם. ברוך וכוב ובחק.

רק על כי מעשה בהוחה היה. וכבה על החות לומרת דבלי בחרעת. ובחק על בהיחה עתידה ליהנות לו. והנה מעם הבקיקה לון בפק לבלחי הפיהר ובח לידי קרי. על בן הבניע יבדו בהיבור לו כי מעשה בהוחה היה. ובח יחמוד יפיה בלבבו. לך זה לון ערוך ליעקב שהי' יבדו בבוב מחהיו עד חלד. כמבזל (ב"ר ס' ל"ח) עבד ע"ד פעם בח רחה קרי ובפחו לחבוחה היה לחומן. לך על הב' החמרות בגנד מה שחמר ל' עקובת היה מה שיבקן לה מרוב שמחתו כי בח זעו היתה והבחה לו ותוח היבור הבפבות בבהיקה כמדע. ועל הפר בבה ל' עקובת בבהיבקב כי בהל היתה יפת תואר ויפת מרחה:

יב **ויגד** יעקב כו'. הבה לח להי חביה היה. ושוד בסיה לו לקלל ולומר כי חחי חביה בן רבקה הוא. ובח לחה חחי חביה הוח וכי בן רבקה. ובח לחה בניהה לחביה ובח לחמה בדרך בבים וחי"ל (בס ד' ע') החבן בחחה החמ. ושוד חומרו חיכו בבחוח בבן לח בחמת בב' בח הי"ל רק לח לבני חחיהו. ובח ויחבקו לו ויבבק לו הל"ל ויחבקהו ויבבקהו. ושוד חומרו ויבבר בבן לח בל הדברים החלה. כי בחומרו חחלה לח יזוק רק על דבריה בלפניו וחם הוח בחדיים לו כי בחת בל בבריה חלין ובמש"ל ממנו ממש לח יחדק חומר חחלה בזה: חך לח בבק כי בחהות כי בח ריק מכל ם כ בלים חדה ומה בח בם בעוכר בהיחו טובה יחבבהו בחמני חן. הבילחים מבמיבים חיחם בחופן כי הוח יחבבהו בחיה בר ופיחו. ומה בח בח"ם ז"ל (בס) בשיו לחה רציה בל חפעל בבולל חבה. ובלבך כי ביחים היה ידע כי היו לרבקה בן לדיק ובן בשב. ובלחיחם לח זה חולך בחבולה לח יבחר מהם להבחר חולי זה הוח הבלחי לדיק. בל בן בפחת דברו חל עליו חובת חת הבולות בל בביחיו ומחר כי חחי חביה הוח כו' והוח בשים לב חל חבבחות הגדה בלחי ועד. בהוח בישב לחוך ובחבך הבדרים יפה עם שבבהוב חקלר בחבוחן והוח לומר חלל החחה בהחותו חומו גם בבניו דיק חבל הוח בחשוחב. כי הוח חחי חביה הוח לומר כי בשיחו לח לנבו הוח בשיחו לח לנבן. חביה בחח"ל חעבן בבבש בלומר כי על בן חני טובה חבבוח חוחה דומה לנבן כי רוב הבנים דומה לחחי החם. ובחח חחמר חולי גם חני לחמה לי. כי חח חחי גם הוח חל חן חחר וכי בן רבקה הוח לומר לון בחייהבות קובבתי חחמי וכלפה. להחחים לחחיה כי חם חל עלחה לבד וחשו וכי בן רבקה הוח בחומן

שכבר מצינו לחי האם ולא יאמר לחבר תחן דתנא כל חפול בגורלו ; או יאמר כי סגי מין ספק הולך להגיד. כי ליט גורע מעבד מצרים שבא בעובר וכבוד והוא עיקר הבית בא בחתי הביקים לך הוא כי בודה הוא. על שריפה לח מחיו ויקח בכתפו וכנה לרמתי יחסבוהו כחבר לח סוב עמה. וגוזל לח לחיו ושובר על רגון לחיו על כן לחר לח עשיתי רמותם לחתי בצרכות. הלח לחי לחיה הרמתי לחי לך ספרים יש בימי וביתו כי הלח בן רבקה לחי כי הרמתות למוכם. והוא וכי בן דבקה הוא הנדקת מחדמת לחיה. ונשם שמים היה רמתותי בצרכות: גם יחכן נפי זה יאמר לח מחשימני שנשתי. על שנשלחי הצרכה ברמתות. להיותי בן רבקה עשיתי שחמיה לי ועתה בני שמע בקולי לנשבר לחי חנוך כו' ותחלחי שלמה בחתי בנה לחשש הרמתות בצרכות. לו ומרן והגד לחביה ובלה להקביל פניו ולא לחמה כרבקה כי לח לחביה והוא כי רבקה בחוס על חפה והנמידים על ידיה לח עדבה לל נכה לל לחביה בן יקלוף חיד עליה שרם יחקר בדבר בחמור מחין ולחין בתו לחיך נחם החף ונמידי הידים. וע"כ בן יהחדנה הלבה לל בית חמה. חלין בעדם לל לחביה כי תחשיק לחריה לובי חשמע חמנה לחם. לך רחל לח היה דבר בידה כי לח קל דברים על כן הלבה לל לחביה כי הוא הקבוע ולא חשתו. והוא היה נבא להקביל פני יעקב. והנה חין ספק כי ע"פ הדרך הרחשון שכתבנו כי לחי לחביה הוא לחמר על שיותו לח נשמו הדומה לנבן שזה לח לחמרה רחל לחביה. כ"ל חומרו כי בן רבקה הוא וז"ל ויהי כשמוע נבן חת שמע יעקב בן לחותו. כלו' שלח שמע ממקם רק היותו בן לחותו שהוא כי בן רבקה הוא. לך לח היות לחי לחביה הוא ע"כ חז בן לקרלתו שלח היה שומע כי לחי לחביה הוא לח היה בן לפניו: או יאמר על פי הדרך הנני והיה כי הלח לח ימים מחוך נטו שים לו רב ק"ו מלעיעזר. ונבן יחוח לי לרון לקרלתו לך כשמוע נבן חת דברי רחל כלחון נכסים עמו כלעיעזר שבא בשברה גמלים טעונים. וגם לח רלה בידם לח נזם ולח צמיד. ועל כן נשלחו נבו לומר נכיים גחו לו. ולח השלימו חת כל מזומה בידו. ורפו ידיו מלרון להקביל פניו לך בשומעו מהמון קריה חת שמע יעקב בגלח החבן גדולה בהיו לריכים כל רומי העיר לעגלגם כמנ' פי לנוחית נפלה. ומה נם לומר שנם עלו המים והבקה הגלן לו חמר בלבו חין ספק שעיקר לח יהח ריקן ק"ו מהעבד. ולחן לומר שנשלו חותו לספים בדרך. שהברי מי שים לחל ידו לנעול חבן כזחת. מי יעמיד לפניו ולחבר המים עוליס לקרלתו נם מן השמים יעזרוהו לבן חין ספק כי חס יש זהב במיקו חו חבני כזר מתוספסה בחוך חכו. על כן לחמר חלדוף חביע חחפשם חיקו ומס חין מרחה מה בפיו נם הוח. קולי בפיו הוח מביח על כן ויבן ויחבק לו לרחוח מה בחיקו. ויבשק לו לרחוח מה בפיו כמלמרם ז"ל (שם). וזהו ויהי כשמוע נבן לח חמע יעקב בן לחותו מענין חחבן שנשל פי הבחר חז ויבן כו'. והכריחם לרז"ל שחבקו לרחוח מה בחיקו. ויעשק לו על חבניס יקרות ממה שנלח לחמר ויחבקהו ויעשקהו לך לומרו לו

הוח בשבילו שהוח בשביל עלמו ויעשק לו בשביל של נבן להחלחו: והנה דרך המיה נבחו חומם מכיה הוח כי נם בדרך שמלוה חומו עד ביתו. משמעשב לחו עמי ומדבר בו ושולנו מעניני ושנו' מולדתו ומי הכיתו הלוח לחמר כי זה על כי לח רלה לח כל מלומה בידו לח דבר לו כי חם ויבילהו לל ביתו וגם חח"כ לח דבר על קיבוחיו ועל דבריו בדרך חנשים כי חם יעקב מעלמו סיפר לו לח כל חשר קרהו פן יחשב לבע מעללים בחו' לילפ נפשו בדד. כלח בספר כרם ונקלה ולחה בן חים עשיר מחוד חין זה חם חשר לח עוד עשית ומבדת ע"כ קידש ויספר לנבן חת כל הדברים החלה חשר לחמר לרחל כי לחבי הוח וכי בן רבקה סיח בחוח ענין רמוחת הנכרות ושנים לשונם. ונעלח רבקה חשר לחמרה בקול ובכח עשה ויספר לנבן כלומר שיסוד שלם חת כל הדברים החלה הנלחרים בשמוך וז"ל החלה:

יד **ויאמר** לו נבן כו'. חין בך לח הנחה ממון ולח הנחה סיפור לך עלם ובשר בלי לחי כוחה בך: או יחשר על מ"ש בדרך הרחשון נפשוט כי לחי לחביה הוח ולחפשר כי בחו השחיקה כל דבריו לחביה ובזה יחמר הנה לחרם שרחית חת לחיך וע"כ דחית לחי ליקרלת לחי. כמלחכך כי לחי לחביה הוח והוח כ"כ היה הרחוחות שהיית בלבו חחמר שלחה לחי ברחוחות. כ"ל עלמי ובשרי ממש בחלו לחה לחי עלם משלחי ובשר מבשרי ולח דומה לחי בלבד כלומר ועל פי מדוחיך לחה ניקון ויבש עמו עובד לומו חדש ימים בלי שלוה שכל. חז ויחמר נבן ליעקב הכי כו'. והוח כפוש לב חל לומר הכי שהוח משולל הבנה וכ"ל החם על שלחני לחה ועבדתני חנם. לך הכי הוח כד"ח הכי חמרתי הנו לי שהוח כלומרו כן והוח נבן חרמי כמו לי הכי שכחלייד ונבן נבן היה חרמי. כי חם שקרלה יעקב נלעד קרח נבן ונב שהדומה שהוח חרנומו חל נלעד לך הוח כי רלה נבן שעבד לומו חנם חדש ימים. ולח היה חובע שכר. לחמר נבן היחכן שלחעבדני חנם ולבה לחה פוחק. לך חין זה כי חם רחוחות לנחוג לח נבני על לחיה דבר נדול מכסף לו מזהב וחח עיקר ועל כן חעבוד חנם כלומר שלין שרוחך משלחם בכסף לו בזהב. ז"ל הכי לחי לחה חלה חמרם לרחל כי לחי לחביה לחה שהוח ברחוחות ונדקה. כי הכי לחי לחה כלומר כן לחי לחה ברחוחות. והוח כי לחם: שבדנני חנם. וע"כ הניחה לי חה חשכורך כי לח כסף ונהב היה לחוך. וזהו שלח חמר כחה כ"ל חה כלו' חה הוח חלילוח הדבר. חז נגלה לו כן הוח שלין חפשו רק נבחו: חו כעוב העין כן לחי לחה כי שניו רחוחים ומביים זה לח זה. ועל חה שחשלח לחי הנחתי כי לילך חשן בשנא כסף ועל כן לחה עובד ומחרים. וע"כ הנד לי חה חשכורך כי לין חשכר ממנו שלח הכנה נפה לז

נלה כחדובר:

טז **ולבן** שחי בנות ט'. הנה לו' ושיני לחה כו' נרחה מיוחר פה. וכן לומר וכחל היחה כו' נלחי חקובל. חך הנה חרז"ל (ב"ב פ ע') כי כבו שיניה מלבכות שן חשל נעור: עכו. כי לחמרו לרבקה

לרבקה אני בנים ולבן אמי בנות. יתכרו הגדול לעדול ומקטנה לקטן. וזה מהכתוב כתוב בתומרם ולבן אמי בנות. כלומר מקבל מן רבקה בנים לא אני בנים. ונהיות כי הגדולה לאה ומקטנה רחל. על כן ועיני לאה רכות ולא עיני רחל כי לאה יולדה בן יתמרו הגדולה עדול וזה הכתוב: והנה הודיעו מוקבו מקדמה כאשר מבשם עיקוב לעשו. קדמהו אח ה' הנסיון ומקטנו לקטן. כי הלא כל כתוב נדולים מכתיבים והסדרות נמכן. אבר היו לכתבנדו לא יושלו עלינו כי כתיבו ומלו כי היה רחל היקה בדרך טבע השנים ליעקב ולא לאה. ועלפעיני לאה רכות מהתבונן לה' וכאה הכתב על כן נם ברחל היו לה כתות ר' לעומתה. (ה) הכתב בנמנות כאבר כי היתה קטנה מהאחיה ליעקב. (ב) כי ורחל היקה יפת תואר ויפת מראה. (נ) כי ויאהב יעקב את רחל לה מלאה. (ד) ההבדלות הסר שבא יעקב לעלבי יקח את לאה כי אם את רחל והוא כי התנה והמר תעבדך בבע שנים ברחל. ובלא יעשה נבן מרמה לאח לו מהרת עשתה ברחל מן הסוף על כן המר בתך. ובלא יבוא שמואן ויקרא את הנדולה רחל. על כן המר הקבוש ובל תבבא' הלא נישף על כיות רחל בת זוגו ולא לאה. הין נדיך נומר שלקחה נשים כי אם שנים קדמה לה. הוי הומר כי הין כתלמיו לכל תבר יקרבוהו בחפש. וט ב ע ב תבר ישובנו הוא יח'. מכל מבכימי קום בכל כתות בבעלים כי הלא לאה קדמה בבוסר שכהוכים ממשיכין העבון:

יט **ויאבר** נבן בו'. ומבדים נומר כי נבדים מהבבה לי כי מבדים. ובם נשבבד בן מהוזו מה שלון בתוי עשות בן. על כן תמר ס ב מתי תוסה לך. כלי מבנה תני נוסתה ובוע תתי תוסה לך. כלי בבה ם ובם מבשובות תהי לבון מבנה. מתתי תוסה זולתך נשים תחר כי בם לו היתי נוסבה ועם כל זה בתני נותנת הבם. לתת מוכן בפניך תבמוד שבה עמדי. ולהעלים הדבר היותו חבן יעבדנו. תמר בל' נקיים שבה עמדי ונא תמר עבדי כמתמר יעקב תעבדך בו': או תפבר עבה כדבך ההנדים הדמתים כי כבעבים להם יותר מבדי בוא כהוכתם עושים עמהם בלא על מה שמתן פרי נותנים לו כי הם על היותו מהוזו. בן עבה נבן תמר הל ההסוב שבל בלתי מוכלי יעבדני כביעור הזה עני' תני נותנת לך כי תמלא. רק על כי בוב תהי תוסה לך מתתי תוסה נשים תחר. לך בזולת בתא השבהם ונמ"ב תעבוד רק בבה עמדי מעשה בבים תקבמה:

כ **ויעבוד** יעקב בנחל בו'. ה"ל תחלם ויהיו בעיניו כימים מהדים. כשבועה ונמ"ב

ויעבד בו' ושד מה נוהך להודיענו שהיו בעיניו כימים מחדים. קך הוא היה בלתם כשוכר תנות תמו. בלוותה ליותבת עתיים לחדים בירחם ימים מועטים וחוך השנה על ימים רבים. על כן תמר בן תחת שבעדך תהבתו תוסה כל יום ויום היה נותה לו חלף בנים. עד מלחת שבע בנים ויקחה. לך תמר ביעבוד יעקב בבע בנים היה בלתה לו בחל עבד רק ימים מחדים בתבבתו תוסה כי שבח בל העבודה ומשפה שנדר לעבוד שבע שנים.

ביעד זה בדעתו בבחינה מה שלחר הבעבודים שיהיו נלחדים ובזה תיתו עובר מנות לתו:

בא **ויאמר** יעקב בו'. הנה כחבנו לחעלה בחבירת בן יהליפוס בלחרת לו בחתונה. בעל בן תמר ברחל בבך ולא תחרת. בלחמה ולא הבדולה בן יהליף בחותן. ובזה נבא על עין הבחוב בסיפ"ל הבא לת רחל בי' וגם תותנו מלבו ימי. וסיל"ל בעבור וגם ת' ותטוחה מלים שילחה הלילה בדברי תחד הביקי'. לך עד בה היום יכול לבניחה בחתרך בשדיון לה נמרית הבירת רחל. לך עתה הבא תת הבטר ולא הסליבה בי הנם מלאו ימי כי בשבע השנים לא היה בדרך טבעי בשנים. ביום תו יומים לו עשרים ימים יתבעלו בחוך השנה ולא יקפידו. לך לא בן תחכי עיבך בי הנה מלאו ימי כי היו ז' בנים בלי פחות יום בלל בחוכן בפיל בקויב לי ואין להסליפה. ושוב תני מיחיבך עתם תתן לי תת לתחתי היה בחל לחבות תלי' לי' בתת תחליפי' לת תבא תלי' והחי' לבחו ושב"ו לא שם לו בי תתנים' בלא' ולא תני בי לא בביל' עד טוב בוב:

בב **ויאסף** לבן בו'. דרך תתתן בהזמין קרואים לחבתה. תז תתב בי עשה בן בחרתם ויאסף לבן תת בל ובו' ויעש תשתה. ולתה לח בשתו יעקב הלא הוא על בי ויהי ערב ובהי היה לאה ויבא לליה ותין בול תזנו. ותין זה רק עב בי בעי תלבן בתומרים ויעש לאה תשתה וע"ב לתף תת בל תבני הטיר בל יבבד ת' ויעלה בוד. ובם על תה בתשיב לבן ליעקב ותתר לו יעשה בן בתקומנו בו' שיהו לו תשני תתקום ובזה תיתו עובר מנות לתו:

בתתר בבך הוא התבבא:

בה **ויהי** בו'. תומרו הלא ברחל בי' תיובר. ולת ה"ל! רק לתה רתיתי ובם תה היה הבוחם לבן לת ובשה בן בו' הלא תבלי היו דבריו ברחל בתך הקבנים. תתשה יתור תהה תשבח להבית לי ולת עשית רק לך לאה ובזו ו"ל תה עשית לי לדתיך בל תתר הלא לך עבות. כי הלא ברחל עבדתי עתך ותתויב לאה נתת לי. על בן היה תומר לתה תתבבי' תתו. בק לאה תתיתי תה בלא בלמתים בי הלא תתוב לאה לך. והשיב לו ותתר לנום היותי תלבני תקתי בי לא בבה בן בתקומנו. וע"ב תין לך לנרשה בי לא בתרך היה ולאה תבישני. ותה שלתרת בי קוויים היה לך רחל בדין עתך בי לא תתנעי תתך. כי לאה תלא שבוע זאת ונתר שבעת ימי חוקה זו ונתאה ס' לימי תה לא תבבית בי הנה לו ובל לבני התקום תתחיבים. ח"ל ונתה לך בם לאה זאת בל' רבים. בי לבולו תחייתם סנהיות והלף הבתתים. השבח לאה לעשה לך הלא לעשבים עד תעבוד עוד שבע שנים. כ"ל ונתאה לך בם לאה זאת תעשה בעבודם לבר תעבוד לתרי בן:

ל **ויבא** בם בו'. הלא בתו זר נהשב בנחלה הלא תלכ את רחל בן בחר שבח תלי' ועוד שבתומרו בם תת רחל נחלה שיובר לתב את רחל, ובוד בי תבל ותתו' תלאה תורה שיובר לתב את רחל, ובוד בי תבל זה נחלה שתיבב היה תת לאה. ולתך תתר תיד ויהי ה' בי בתלה לאה. ועוד תה שבא רחל בתיתה שקרים והלא הקיבה עם לאה: אמנם היה לתעלה נלתר ויתבב

יעקב את רחל. והנה היה הדעת נוטה שיקל בלהבטחו על פניה היתה ידה בזרועותיו וכמ"ש (ש"ל פ' שכיה יעקב מדבר וכו') שבהיות לו. וגם מהכיר לה סימנים ואם היה בלא תעזור להבטיח ממנה מיד לעמוד אחרי בטוח בלילה הקל מהבטיח כי יכוון אחר מעשה לו. קרוב למעשה למען שאחר מלא תחוסי שלא על כן אמר כי לא כאלה תלך יעקב. כי אם היכל לילה ואח"כ ויהבט אם רחל מדיין ומה שהבטה עדיין הוא נמשך מלאה. אחדרבה מאחר שעשה חסד עם לאה. כה ה חסידות גדול עמה. ע"כ שהבה לחזקה על כמרומה כי הכיר כי לא מבלי שהבה לחזקו. בשה מחזקה מהחיה. כי אם לשהחיה בגולל לדיק ועדיין היה חוכב את לאה. שעשה עלמה בכתם טעם לשהבטו על זהקחו. מלשה שאחר הכתם רחל היה סיוך ומשעם בהבטם לאה. עד כה לל נדל שעשה וכמ"ש (שם פ' ש"ל) שהיה לטו לנרשה. וע"כ ויפתח את רחמה ולא שעשה את רחל עקרה. כי אם שמליט ורחל עקרה והוא כי כל המחזות היו עקרות מאחו ים'. מן המעמים המעוריס במדרש מלא שמיה הוא יחבנך בלהה. שעשה את רחמה מעקרותה הרחו כמחזות. ורחל נחמרה עקרה:

לב וַתַּהַר לאה ט'. הנה מרז"ל (בראשית דף ז')

שחמרה רחו מה בין בני לבן ממי. שאחו מכר את הבכורה ושעבר מלוי וזה לא מכרם ליוסף ולא די שלוי שעבר מלוי שבקש להטילו מן הבור. ורחו לשיט לב מי הכנים את לאה בזה. ושוד אחה יעזבו פעם הכפוב כי לחמרה כי רחה ט' ובקשו פעמים מן החון. ושוד איך בלומר רחוק גרמו שחיו בכן חמיה ושוד איך יאמר רחו מה כו' בחה שחיו נרחה: והנה נבה על הענין נקדים מהמרנו למעלה פ' תולדות כי רחה הקב"ה להחיך זוהמת נחש בקרב יחיס לקרב זמן תניס כהעדר עשמה. ולכן מבריחם לקרא את הנר והביל בם זוהמת נחש. מהשחר עדיין בו מעמו על כמ"ש (ב"ר פ' מ"ו). שע"כ לא נימול קודם שהוליד את יששכר כדי שילא יהחן משפה קדושה. שאות כמפירים מלמד כי העולה השחיך בהיות זוהמת בכלי שכן היא הנר. כדי שבמילה וע"י ברית הלדקת ממשך מיפה מבחינת הקדושה וגם בניות מבריחם בן מאה שנה וברית בת ל' יום יחק קדוש. ועדיין היה נחיך ב"ב מידוק מאחר שוד לד זוהמת בו ולא היה יכול ליחת לחבית שלא רבקה בת זוגו נפטיל בה זוהמת לכן ילדה תאומים. והלכה הזוהמת לגד אחד וילא עשו והקדושה לגד אחד וילא יעקב כמפורש במעלה. ולכן לא נקרא לאבריהם בישמעלן זרע ולא לישחק בעשו כי לא היתה רק הפרשת הזוהמת. כמ"ש (בדרים דף ל"ח) כי בישחק יקרא לך זרע ולא כל ישחק. שבחו יעקב הנה כי סילקן את ישמעלן ועשו ומס עשו היה נקרא בן לישחק למה מישעו מאבריהם. וכ"ם בבוחות אי' מאבריהם הוליד את ישחק. כלל הדבריס כי כל אחד משבטי בזכותו לא נקרא בן יב: ונבא אל הענין והוא כי היה מאבר לחמוד את רחל מבריהם וישחק. שבהשחן בבניהם היה פסול ובלבחי נקרא בן. כן היה ב"ב ביעקב כאבר מהג יעקב עשתו בעת שאחר לבניו שאחים בכם

ט'. באבריהם שהוליד את ישמעאל ויאחק את עשו וכל דעת בעל העקידה שאחבו שבבניהם שהחקוממה על יוסף. וזה שאחמר כאן כז"ל (בראשית כה) שבאה לשעול לאה. והוא כי האקפה להם שאם על כי רחה ה' בעניי קרמתו לחזון. הל"ל לשן עבר ולא לשון עחיד ומקרמתו רחיה ולא לחזון. ועוד לומרו כי אחרה. והל"ל כי רחה ה' בעניי ומקרם שאו לחזון. על כן אחרו שם בניי שעשים בדבר. לאחד האחר בנבואה והוא אחר אחרה בפירוש לעיני הכל. והוא כי רחה ה' ט' וזהו לומר כי אחרה כי' לומר כי אחר אחרה בפרשים הוא זה. וזהו על לשון רחיה וכמו רמז בלומרו הרחיה בלי עחיד ובלומרו בן והוא רחו אם בין בני לבן אחי ט': והעניין הל יעלה על לב שים לומר כי כאחר היולת בלשון מיאחק לוט נקרא בן כן זה שילת לשעשה מיעקב הוא קלם זוהמת ולא יקרא בן כי אם מהבני והל אם לו היולאים מרחל דק רחו כי בן הוא ושיהו בכן אחי הבלתי נקרא בן. וז"ם לחזון. והנחיים הל ההפרש הוא כי עשו אחר אחכר אחכורה לאחיו היה מבקש להורגו. וזה עם שלקחה יוסף בהם בקש להטילו והוא כי אלו היה זה פסולה כעשו לגדיי בחבש הל הקדושה היה מבקש אחיו ואחו זה אחיו ואחה נם אחר שבברחו לקח ות"ם אין זה דק לחוש כעבכו הל יוסף ולא פסילה. וכל שאחרם כי אם לכל יחיי לחוש לעבו. אך לא כן יהיה ליחמעאל על כי בזה היה מקום לעשות כי היה בן נביה כחוש וזה לאו כן לומר רחו והביחו בו בכחיי היחה בן בלחוד אך רחו אם אחר יקרא לעחיד ויבחין שהוא בן ואחבר אך מעם. כי הל"ל רחה ה' אם עניי כי הנה עחה יאחבני אישי. וזה היה זרע פסול איך יאחבני אישי אלא נאחר הוא אך כאחר יאחבני הכאו כי בן הוא. וזה לא אחר' בפרשים אם בין בני רו' אפיי כבוד אחיים רק לאחיה ולקרובים אחר. אך לומרם כי ה' רו' פרשתה.

ח"ם בו כי לאחרה כי כאחדבר ט':

לג **וַתַּהַר** עוד כו'. הנה הבן הלאחן היה רחוי הקראו באחן. כי עחה כי אנושה היה.

ועוד למה בראשון לאחרה רחה ובשני שמ ע ועוד אחי שמע. אך הנה יש שאחה יש הענין שהבה בלבד. והנה אם שהיה אחרה לא לא היה רק בלילה אחבה אך לא שאחה. על כן בראשון לאחרה כי רחה ה' כו' כי עחה יאחבני. אך בראשון בן שני לו לאחרה אם לא היה הענין רק שאחר אחבה. היה אפשיק בן ג' לאחנות אחבה. אך בהיות שניה לאחר' אין זה כ"ש שאחון לבוח ה' הוא הכון אם אלא נאיה נעיי והוא כי שאחה אחבי. וע"כ ויהן לי גם אם זה ויהיה שחע כד"ם שאחני אחוני

לשון הכחה על כן הקראו שאחון:

לד **וַתַּהַר** עוד כו'. הנה היה לאחיה לא שאקד ו"ד

על יוחה בחי"ק אלא בשב"ם לומר יוחה אישי אותי וכן למה בכולן לחיב קראה. וכזה נאחר קראה ועד שיזכר יאדק לקולחו לעיה. ועוד בלומר כי יהודה הפעם אודה את ה' והל"ל עוד לא ד וח לה' גם בני' הראשונים. ויחבן כי היה רחמה ג' בניה בנגד ג' אומיות של שם. לאחרה הפעם יוחה וכו'. והוא כי בחלת

יעקב הן יו"ד וי"ו ה"ל. ומן סמך מהילך הזה יעקב ויתמצר עם מי שיעלים הסם כה"ת מחרונה וע"כ יהיה חיסי מני. עד כי כי יהיה הצוי על ה"ת שבאמי. וחסו כי ילחמו ט ג' בתים. וערוך חלי להעלים הסם וע"כ יו"ד על יעקב במרוך שמוצר על הגולד שהוא וי"ו שיעלה מהה"ת על כל פנים. והיה דעתה לקרותו ליהיה ולהיות שמין הדבר כן לפי הפתח. כ"ת שיעלדף עם יהודה שמחר זה שהם תרגע שמכין דכוכיות שהם כנגד הד' לותיות. ע"כ לת בבקה לסיומי למלמיה ולחר שמחרם הפעם יעקב מרם חקרקה הסם קפן הוא וקרא שמו ולת הניחתו לקרא לו סם שלפי דעתה היתה קורלתו ליהם. להעלים הסם כה רק קרלתו לוי כלי סום ס"ת כל ידלה שבה יעלם הסם. כ"ת לרמוז בים מיליות לוי והתחברות לך לת כמהבשה וכמחר ילדה לת יהודה לת ה' שלש ד' לותיות. ד'נריס ולמרה הפעם יהודה לת ה' שלש ד' לותיות. כי יהודה העלים הס"ת לתחיוה ע"כ קרלתה לותו יהודה שבו דלי"ת ושם הוי"ה. לרמוז כי ד' נריס ים הסם לו יפחד כמ"ש ז"ל כי בתהל רחל היתה שם בניתם כי היתה בת זוגו. וע"כ יתסם לתכון על שבלבל יעוניה נמצא כי בהיות יעקב בתהל רחל היה מלוי מהבניתם יוקר מבהיות בתהל לתה. ע"כ לתרה הפעם יהה היסי בניתם מלוה בהיותו חלי ג"כ כי ילדתי לו שבשה בנים. בשם תלת שמכין דכוכיות דשכיתת שהן ד' עם לתה שלמה. ויוכן להבדלת שביות בתהל רחל. לפיות יעקב מלוה שם עמה וילדים כמהובר. ע"כ קרלת שמו לוי כלומר לוי בני. שד שבבר רמזה הפעם ילדתי כי יהיה חיסי חלי בזכות הקבר. ולת עם רחל כי ילדתי לו שלשה בנים שבר זה להיות' שליסי הוא שבבר קדם לה'. כשבר מביה בשמוך בשדר מספרים למעלה. וע"כ

קרלת שמו לוי לוי שלי שהוא בסיבת הבן הזה:

עוד יתכן בשום לב על שאמרו עמה הפעם כי תלת עתה מיוחדים. לך הנה מרז"ל (ב"ר פ' ע"ג) ותקרת לת שמו שמעון זה שיחיד להשמיד גוגת ומי מרפת מכפי נס לת זה פנחס שהוא שיחיד לעמוד תלי ע"ב. וע"ד זה יתמר בתאוה לת לי לתמרה הנה זה הוא המעבר קדם לה' כמה שהוא שלישי כמודע מז"ל (שם פ' ע') כי בשלש ד' בכורות בשם קדם לשמעון יוסף קן וגד. השלישי הוא בשיבי שמעון לוי יהודה יששבר זבולן בניתם נפתלי מעבר שמעון לוי. ע"כ לתרה הנה בראובן ובמעון ים בפקוד בשבראובן. וזה מישעי תבוי וזה ממעבה הבתים שהיו מחייבים בליה כל שומרי ישראל. בשמעון בלת היה על ידן התחברות ליעקב בשלש ע"כ לתמרה עמה הפעם כלומר עמה הפעם בלבד. הוא שלישי חיסי שבת"ש פ"י בשמעון ושמעון הגורמי שיהוד. כי הוא יהיה מלוה מבניו וממנו ים' וע"י זה בשבל ובניתם וזה בהיותו שביו"ד של יהוה וע"י כן יהיה חלי. כי ילדתי לו שלשה בנים שלישי השלישי ממנו הוא שהוא לוי כודד לעבוד על כן קרלת יעקב שם שמו לוי שהוא לוי כודד לעבוד ב' הנויים, לך עדיין בשחר יד על כם יה ושן הפם שנם בביכול. כי שם על יד יהודה ע"י מניח בן דוד השמן נשמות בשדוש ושמלק. כי על כן לתמר דוד שהוא משיח (שהלים קכז) כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא.

וי"ת הפעם אודה את ה' ע"י זה בשהת הסם בד' אותיות. על כן קרלה אותו יהודה בשו הסם ואות דל"ת לרמוז אל בד' אותיות של הסם הקטן ויפעלה

שמו לעד לאמר:

ל א וַתַּרְא רחל ט'. לומדו ליעקב כוח מיוחד.

ואוד אומרי' בבת ב' בנים הלום לת להבילה כי לת אולדים הוא לתת לה בים ונם אומרים מתה אנכי מה פבן מיתה. ואוד הבואתי לבר מנא ממך כי פירשו ז"ל (שם ס' ע"ב) מנא ממך ממני לת מנא כי הנה כמו זה נתבב יהיה לבבה בשפעם פיו: ואפשר כי אמרה בלבה אולי מה שיעקבי לת יעקב בידי היתה בהחלף לה לתה ומבדתי לה סימנים שילי אולדים שע"כ לת ילדתי ממנו על לבר תפתני לו. וז"ת ואנכי כי לת ילדה ליעקב על כן והקבץ בהפוסה. בלומרים אני בלת היתי כלי התופעת מהרחמות רק בשזכותך תת לוקה והיה בשלת הדבר רבת בנים. או ואתמה לו אמר כי בבלך הלשר הזה עלי מופים לין בלתך כי בהתפללך עלי ילדתה ה' כי בברת על שפני ויהיה לי בנים. ולתם לין מתה לומרי כי לתחזק בקולה על לתותי ותמבך שנתה ותחזות ולתהבב לשפה בתי בשון זה. או הסיב לה ולתר הפרה הלדים תנני שתלדת בבה לי בנים. ועל לבר תבדתי פשם תנני על תהוסי בלת על עון זה לת ילדת שתקלתי. כי בלת לוקי תלוה כל פריט ובניה ובזכותיך תם ילדת זכויות שתה בתיכן כי לבר תנא ממך כני בכן הוא בלבך כלי בהיות פרי לת בתיתם תיוב כי לוקי תיכת ולת הפרת זכות:

ז דַּנֵּנִי אלהים כי'. השה לומרו בבלשה ויבת אליה יעקב פיד ותבר. או לתמרה הוא יולה כי כ' תלוה על ידי ולוקי לשתת זה היה לי לשבר בנים תלדת. לך כוח כי תה בעד תה לת היתי הוא כי דני אלהים הוא תתי הדין בשנים. על בתתבתי עלתי תבלתי בעוב שהד ותשבר כי תלוחתי בבלשה. לתי תבדת תי דבנים. לתד בבבר דני וקבלתי שובתי ונם בתדת הדין בתבר נשבך לי לרחמים כי ונם שתב בקולי בלותתי תבוש תתנה ובבר ידעתי כי ויהן לי בן כי בבר נזר לתבלה לזה לי בן. בזכות בנתתי לתרבי כי תשבר תד ילדה בלשר בן ידעתי בתבנה לתי תתנה בן ת'. וכרלותה כי יסבן לבלהה בן בני תז לתמרה תין שדבר בתבר תבבתי כי לשון נתבב לי תה שבשיתי בשרתה תליתי לזה תנני אלהים. ותה"ב דרך תתנה ויהן לי בן שזה כן היה די נבן לתה. לך זה יהיה כי להיבה לזשת נתבב לי כי תבר נתבקתי בלתות בהוא. תזה הלדים היה לי שדבר בראה לת דשבשה כי תזת הלדים תה שבשלתי שתשקתי לרחות בלת בבבשי עם לתותי. בם יכולתי לבבול קולה בזת תבר תבע ב'ו. וע"כ על זכות זה בים ילדה לי שפחתי בהוא סימן לי שלכנה תבדים והנה תרז"ל (ב"ר פ' ע') כי בשת התבן לת תפרים הוא ת' לשבוב בנים עבולם בכל תהנתי התנות ומרע"ה על שדברה בחל ותאתר תבני תבה ובבלתי בבבם תתתי בתקומי ותתה לת הבטל תה שבשו כיוך ותתתבם. לז תתר הוא ים' תבני קולך תבני כי' כי

ים שכבר נפשלתך כו' ואנו מתרגמין לויב. והנה לזן שפק כי מלשון מרחם משמש מחמתם לנלחי ידה ממנו מדה. ומתרגמין מרחמים לחביים נפש מת רחל ושעמוד בנסיון. למען זכות מת יעברה במעמד סיה בעת התכלן. כי מזכיל בכלומר לרחם על יעברה. וזה יתכן לחברה רחל כי הכיתה כי אבר עבמה ונפשלה סיה כרמזות הסות מתת התלמים יתת לנסות, וזה נפשלני מלמים נפשלתי. וגם מתחו יה' סיה שגם יכולתי לכסול שעזבני שתוכל שעמוד בנסיון. ועם שהשבר מלת ידעה משמה ענין התרבון לשתות הבינה כי מתת התלמים בסיה עתיד לעשות דין וחוגג. יתת הדבר הזה למען יהיה זה לה לזכות להשיב חיתה. וזה מומרם מתשבר נתן לי גם מת זה שמורה כי בנים יתן לי ה'. כי על כן שנים יגדם לי שתשתי נתתי לשתי להורות שבכה תבנה ממנה דמתי כי נפשלני תלמים נפשלתי: ואם חומרו נפשלני כו' הוא לשון חיטור. יחמר הלא התשתי שתשתלתי בדבר לך תדברה בהם ה' לי גם מת זה תני חמר' כי לדברה מבורי תלמים ודבקות עמו סיה מה שנתבדמי שם לחמותי. על ידי בנים חומה בתקומי שתם לא כן לא סיה נוקמה ולא סיה לי חיטור עמה ולחיה כי מה' סיה נסה בנם יכולתי לכסול: או יחמר הנה כמו התתבר על ה' ונתבדתי עם חמותי כי כתבר התתבר על ה' יתליך לת נפשו תעד כנוד ה' כי זה התתבר חליו כן נתבדתי עם חמותי שהבלבלתי לת עתמי תעד. בשבה שיעקב כי יעקב כי תין התתבדות זה נתעד בשבר ודה רק בין חים לתלמים. גם יכולתי שלת התעודתי לנלום קנאת מרם כלום הדבר כי תה גם יכולתי עד כלות הדבר. ט"ס ותקרת ט'. ועל דרך החמת שידוע סיות התתברות לשביתה שהקרתת תלמים עם מדה סמייחסת לחמות לשם זה. שהוא שם סיה בנקדת תלמים רמזה לזה שה שנתבדתי עם חמותי ולא יהשב לי עון לשות ג' חמיות. גם שלת נתת התעבה כי בזה שתני רוחה כי ה' עמי ויש לי סימן כי לנבה משמחני כב'. תני חומר כי חני עם חמותי דוגמת תבור עליון סיסה מלת ה' כי תבודי שלתים שמתתבר שם זה בדוגמתי. שיש שה שנפשלתי ונתבדתי עם חמותי כי תני וסיח דוגמת השתי בחיות תלמים שע"ב נתתברו. וע"י התיבור סיה זכות ועזר שגם יכולתי לכסול שהוא שלת בדרך מבע בחופן כי מוכח תני בעיניו יח' גם בזה על כן ותקרת ט':

ל א ותאמר לזה ה'. הנה רחמה כי ילדה תרבעה. והתתילה גם תמתה לזדם

ורחל שדה מקרא. תז תמרם תין זה כ"ת דלתו נזכותת תלית מילתת תלת במלת ע"כ תמרם גת גד שתם לת כן תין שפק כי רחל גדול זכותה משל שתתתה. שעל כן קרתתו גד שהוא משל ותמרם גת כלומר הלך מתת עתדה מלדם ונת שתה. ושה שכתוב בתיבה שהם תתבר שסיתה מסופקת תם משתתדה מלדה נשתלק מזלה ונת תו תמיד סיתה בתלה התוב. ויש תן התיתה קלה שהוא גנוזים. ויש תרז"ל (שם ע"ח) תומר שעולד משל כד"ת גוזו תלניש. ועל פי דרכה שהוא לשה כריתה. תפשר לנו עתר שכוונה מ"ש ז"ל על ותחלון הולך לשניהם. שהוא

שגם גד שהוא סיה הכותם לת טיי תרן כעין בכיבות התרן. כי הוא גבור שבשבטים כמ"ש ז"ל על וכתף זרוע תף קדקד וזה תפשר תמרה בת גד טתר בת הפורת ועל פי דרכה לשתה כי ע"כ סיה ילהיו יבתר בתרן ונת יעתר בת"ל וזה רמזה בתיטר שבתי תיטות ותמרה גגד. לומר כי בגד בזה שבבש והגליה בתרן וגעל בה על שריקים עדרים וכן תניו בספר הישר שתשר שבתשה תלוה זו לגד על פ' ותתן כזרע גד הוא שהתן לת נכנם עתתם בתרן

כשבע גד:

יג ותאמר. הנה תרז"ל (ב"ר פרשה ג"ט) על פסוק ומובל בשתן רגלו שבשות שבע תשר היו נשותות לכה"ג ולתלכים המשותים בשתן. ויתכן כי זה תתשר לזה בתשרי כלומר כשבר שיש לי טלדת. שהוא כי תשבועי בשת התומות עלי כי תשותרת תכני. שתשבתי ליטול בגורל עשו ונפלתי בגורל גדול שלש כיעקב כלומר זה טלדת תתה שבשותיך יתשתו לגדולים. וכמ"ש ז"ל כי יעקב סיה כתן לזל עליון על ידי קנייתת הבשורה יכה יותר תדוייק שיתמר בתומר שלי שתשבועי בשת נפלתי לכ"ג טלדת תתה שיעשתו בשותן לכהנים גדולים:

יד ויקח רשותן כו'. ריתי לשים לב. (ה) נשומרו כמעט קשתך תת תיתי. כי הלת לשים לב. ושתתר לכן תיה לקשה תת תיש רחל וגם תיך הודש לה ושתתר לכן ישכב כו'. (ב) הלת בשבירות סיה תזדווג עם לשה ושם הוא שהיה חזמן מתחלק בין תרכעה נשיו והיה לו זמן רחל ועל כן שכרה לשה תמנה תלילה. לשה לת המתינה עד בת שמה. (ג) שגם ליל שנת רחל סיתה. תיך תמרה המעט קשתך תת תיתי. הלת לת נקשתה כי זמן רחל סיה. (ד) כי הלת כמו זה נחשב שת לשה לקדתתו לשתר לתי תבת כי שבר שכרתיך. (ה) כי תלת שכר תיוהרת והל"ל כי שכרתיך וכו'. (ו) תו' ויסמע תלהים תל לשה תיכן הסתלה שיסמע תליה. (ז) תומרו בן חמיתי. תה שלת תתר כן ביהודה רבישי ולת בלעי בליעני ולת בשמעון שני ולת בראובן ראשון. (ח) לומרה נתן תלהים שכרי כו' ושקרת שמו יששכר. לשה לת רמזה על שכרתה לת תיטה. (ם) ריתי לשים לב תה זה סיה. שזכה הולד בלילה הסיות להורה. ומה גם לשומרו שהיתה בכיתה שם. שעל כן נתתר בלילה הוא ולת נתתר בלילה ההוא. שהוא כד"ת תני והוא ומה נשתניתי הולדה זו תכל השתר. וגם לפי הסבר נשים לב הסרון תכ"ת. שלת נתתר הסות. (י) לשה הודיעתו המורה שהליכת רשותן סיה ביתי קיר תנים:

ולבא תל הסנין נקדים כי הנה דרך תולתו הקדושה ללמדנו סותם גדול בתשונה שלת הוא שכי טוב לעבר לעברות מהשתין על דברים שבעייים כ"ת על ה' לבדו כי מושיע לין בלתו יח' לעד כי הנושה בה' תרוכתו תהרה תנתת ותבושה בהשתדלותו לו בדברים שבעייים לין ישועתו לו בתלים עד יכיר ויבין כי טעה בתשגיותת שלו ועד תתכר יוסף הצדיק כי על ידי זכירתו תשר תתר לשבר התשקים זכרתני והזכרתני לתניר ב' שניש בבית הסהר: ועוד זכירתי תתתר ז"ל כתדרש תזיה על תעשה בניין בתשה בסיתה נשותה כתה שניש ולת ילדה ותלכו לפני רשב"י תוסכתים ליכבד בגם כריתות בתומרה שלת

סיה חופלה בזונס ואמר להם כסם שהזונות בשמחה ובמתנה כן בגדותן. ומשו משמח. וכלילה אמר להשמיע סול הטוב בעיניך בסחונתך ולכי סיה לבך. ויהי כראותה כי כבדה עליו שימה מביון נותה לה עבדיה ויסלוכו יבן על מפתו של בית מגיה. ויהי בנקר ויקן ויאמר לחמה מי סביאני לעוס ואמן ואשלה כמעשך מעמרת בחמול הטוב בעיני ולעך על בית אבי עביאי כי לא לחיסי טוב ממך בעיני ולקחתיך ובכחיך בית אבי מה הלבו לפני בשב"י ז"ל ובשמש אמר רבן השולמים כיון שהשקה בבעלה תן לה בגים ומחז הולידו בגים ובנות: וגבא על בשבון ובוא כי בפי הגרסה בראשון יעקב כי לגלה מרבמה בגים ולכל אחה מהמקומות בגים בגים ורחל עקרה סיה מהמיד יותר בחכל רחל מחגל לגלה והל הסם מולי מפקד בזכות מהיחסבת לחיות לילה מסיחרים חגלה. וע"ב חשבר סיה קנאת רחל בחולן בשבעל יעקב מכיו שהיקה בחקום רחל. ואמר לה די בחיי רחל כ"ם גם אחרי מוסה כו'. כי היה עשקה עיקר דיבוי בחכל בלהה כחשבר בחמת אחו רחל ובחכל המיוחד לרחל: ובזה יבדקו בכתובים ובוא כי בחשבר מגח רחולן דודאים בשדה חשבר בשבע מביאים אח בשמה להחשבר ולאח כי אמו עמדה מלדה על כן ויבא לאמו להכין מוהה ולפעדה להשמשבר וכלאות רחל כך מרוב הפוקחים מנשמת לבה לגדל אמרה פני גם לי מדודאי בגך לומר כי סיה לריכה יותר מז אמרה לה בשעת קחתך אח מיני בחוך חגלך יותר ולא בקנאה על כן הביאה רחל לכן יסבב עמך הלילה כו'. מז אמרה לאה בלבה. הנם לבני ב' זברים לזכות בשם אחד כי הנה נחני בשחתי לחיסי ושד בנים כי אם לי בוב מבלחי השען על הבטח בבעיות לחסול מדודאים כי סיה שלה מדודאי בך בחוך מקלחם ואני אחנם לה בלם כאומרה אחם דודאי בך וכן אמרה סיה בדודאי בני בחוך בלב לאומרו כי אחה בל בשחוה בה' כי סיה זכות שחשעמוד לה כי ע"ב חשבר שבשחה רחל מלבקד עד אחר שילדה לאה בחי בנים ובא אחר עניו חדודאים ואח"ב ויזכור אלהים אח רחל בלו' אלהים ולא מהדודאים כי אחרבה על הדודאים בשחה בל החשוב שבם בעמתו לה לך בהיום אחר זבן יזכר כי זכר מוסה אלהים ומ"ב שחשה על שבראה כי שמה בשמן מה בדודאים:

עוד שליתים כי עשחה נחבשה בחעשה דרבב"י שעל שיחה שומה שחשה בהיה דבקות וחשק אחשה בלבה שקד חוחה ס' כן עשחה לאה בראשונה החשק בהמרן זה בלאחה למען חשבר מזה ג"ב ליעקב יוסר מהלדיה הזאת ועל אשר שערנו מענין החולה שילאו מהברייון בהיה ויהיה שם שביעה כמ"ם ז"ל ועל השחלישה שיבבר עמה בלילה הזה ולא עלתה בת עד בה ליל שנחשה להמחין עם מבהון ס"ת מחלת שהוא יהיה בשוה לב על בודאת החורה שהיה לבה לחולן בימי קיר חטים לא על הגם הודיעה לנו החורה דבר בלשי לריך כוה כי מה לחודאים אצל החטים או אל היות בימי קיר החטים בך לין שבר כי בחחלת הבינן בחמין תערימים החעלמה אל לאה בל הרחה כבוודאת לבבב אח חיבה עם בשם אל לאה הרין קדום וביומד היותו עובא בגל החורה

ואחשוב גם אלה מלחמי בילוי אולחי הזכר כי לחשבר שהיה בלילה שהוא ליל שבושה הוא מבן תורה וה' ילילנו מלומר בשורחו דבר לחבר לא הוא חלילה והוא כי בחבר נחיחם חא בשבושה אל קיר החטים כן ח' השבושה אל קיר החטים כי ע"ב בשבה היה קבע שומר השבועים ובחב השבושה שחי לחם מהחטים ונפירות יהשה חולחיו חא השבושה אל קיר החטים. וח"ם חשבר בל חא השבושה שרחה כי חשה בבוחי קיר חטים חבר לדבר חטים (בב"ב פ' ע"ב) ולך רחובן בימי קיר החטים ניבר בל

מיני כו' וסרשה משפטים ואח קיר ס':

ובזה יחבן כי זה מאמר הכחוב ולך רחובן בימי קיר חטים חטים הוא שבה שבושה בחלו חטים לקיר חטים בחובן בחלילה הוא ליל שבושה הוא מבן תורה וה' ילילנו מלומר בשורחו דבר לחבר לא הוא חלילה והוא כי בחבר נחיחם חא בשבושה אל קיר החטים כן ח' השבושה אל קיר החטים כי ע"ב בשבה היה קבע שומר השבועים ובחב השבושה שחי לחם מהחטים ונפירות יהשה חולחיו חא השבושה אל קיר החטים. וח"ם חשבר בל חא השבושה שרחה כי חשה בבוחי קיר חטים חבר לדבר חטים (בב"ב פ' ע"ב) ולך רחובן בימי קיר החטים ניבר בל

מיני כו' וסרשה משפטים ואח קיר ס':

ובזה יחבן כי זה מאמר הכחוב ולך רחובן בימי קיר חטים חטים הוא שבה שבושה בחלו חטים לקיר חטים בחובן בחלילה הוא ליל שבושה הוא מבן תורה וה' ילילנו מלומר בשורחו דבר לחבר לא הוא חלילה והוא כי בחבר נחיחם חא בשבושה אל קיר החטים כן ח' השבושה אל קיר החטים כי ע"ב בשבה היה קבע שומר השבועים ובחב השבושה שחי לחם מהחטים ונפירות יהשה חולחיו חא השבושה אל קיר החטים. וח"ם חשבר בל חא השבושה שרחה כי חשה בבוחי קיר חטים חבר לדבר חטים (בב"ב פ' ע"ב) ולך רחובן בימי קיר החטים ניבר בל

שהוא על כוונתם על תורה וזהו ים שכך שהוא על תוכיני התורה הוא שכם ישכבר שהוא כי הפורש תומתם על לומדיה ותוכניים להמשל תוכיני ים הם י"ם שולמות ולסיום עיקר תוכניה מישבכר קרחה שמו ישבכר כי ים הוא הבכר שלו ועניין זה סתום מגלגו על שבוק דודי נשמתי לך:

יט ותהר שד כו'. תמר טו כן שפי לרמוז על שפי על מקן פורה שהוא כגן שהוא כגון לתורה שבעוש שהוא כי בגד התכמה בכל הכסף ותמרה זבדני טו'. והנה תחר שמחיד לומר תומי לא תל"ע זבדני כי שם זבד תלטים תומי תמקם תמרה שנה שלשם כתרים שם כתר תורה כתר כהונה כתר מלכות. והנה ממנו היו לה מעמד שלשמן כהונה מלוי מלכות מיהודה תורה מישבכר שלוש במ"ק שם כללות תחדותן שנים תורה כהונה מלוכה על כן ייחר יו"ד ון"ן בתומר זבדני כי רוב הנשות רמזים ושם שמחזיק התורה בידו הוא זבולון שהוא גם זבד שוב שהוא כתר שם שוב השלוה על נביהן על זה תמרה שפעם יבולני יזבני כי ילדתי לו שפה בנים והוא כי שוא שם ויהיו תפה תרי יו"ד ה"ן ותפה ילדתי לו שפה בנים תרי ו'. לכן יפפה שיקר דיוקו והתחבנותו עמי להפנים כי שות בכישי על שם כי בשמה ה"ן תתכונה נשלמו טו שתי תוקות ובא כ' והוא כי השפה בנים תלוז יפייחסו ולא לשפה. וז"ן ילדתי לו ושתקיים זה בשפה בשמרה כי לא נקברה עמו רחל כי שם לא לחה: או יתמר בשוש לב תל תומרו זבולני שתם הוא שפל על לבון זבדני הי"ל יזבלה. לך הנה זבולון הוא תכסיות לשורה שנקרתם שוב. כמ"ש ז"ל יבא שוב ויקבל שוב תפוב לשובים. ובזה יתמר זבדני תלטים תומי זבד על שוב הוא זבולון שהוא זבד על שוב הוא בתורה שהוא זן לא ישבכר יבב תלטים כמזמרט על פסיק שמח זבולון בצאתך כי מעט לאתך לשתורה תשמח שרתי תלטים כי הלא ישבכר הוא יושב בתהליך שבכישם לו בתוך ולכן כשם שנכון זה ים תכסיות לתורה תבר בתכסיות שלו ים שכיתה כטרש בן יזבולי תיבי כי כתבר הוא שבה תכסיות לשכיתה. כי הנה תמרו רז"ל (כ"ד פ' י"ט) כי שבעה העלו שכיתה עד רקיע שביעי ותברסם הורידה לשבי ויתק לתמיתי ויעקב לברישי הוא זבול. ובזה יתמר השעם יזבלני תיבי פילדתי לו שיפה לי כתבר שפה לזבול שהשרים שם שכיתה כן יפשה לי שהוא בשמותו שיקר דיוקו שתי בתוכן תשרים שם שכיתה כתבר השרה בזבול. ח"ן יזבלני כי ילדתי לו שפה בנים תבר שם כנגד שם תעלם לכשם:

כא ואדר ילדה בת טו'. תרז"ל שהיה שיטרה זכר ותח"כ נשפך נקבה בתפלה נחה. לכל תגרש רחל מן השפחות שהשלרו לה בנים תרי"ב שבטים. ובזה תפשר שקראה דינה לומר על תחמרו השם בשביל רחל יעשו לנו שלא בדין ע"כ קראתה כך לומר כי על דעתם ידע כי גם תגד שנשה דינה על ילדה זו להיות כך כי תחר ו' תדות השביעי נקבה ובתיתם דין ותתייחסת לשהוא ה' וזהו דינה תשר ו' בנים ולא תשרעם שנשפכה בשביל רחל בלבד:

כב ויזכור טו'. הנה היה לו לומר ויפמע

אלהים תת רחל ויפתח תת רחמתה כי תתומרו תחלה ויזכור ותת"ל ויפמע וט' נרחה שמשלי שמוע תליה זכר לוחם וה"ל תם טוך תשתיעה. והנה תחד תתשעתים שחז"ל במדרש (בי' פ' כ"ג) לתת היו שתתהות עקרות הוא שתני שתקב"ה תתזות לשתלון על נזיקים. וזה יתמר תל יקבה בעיניך תה שלחה תחסה על תחוסה שלא תלד פחות תשנים והוא ים' תוכב נזיקים שבתה עד כה. כי הנה דע כי ויזכור תליהם תת רחל ולא שכתה. שלא שתתתין עד שיפמע תליה תליהם שהתפללה כי לא היתה עקרה כ"ן ע"ה שתקב"ה תתזות כו': אז יתמר ויזכור תליהם תת רחל עד כה תלא שתתתין עד שיפמע כו' לבל ילמה שתדודתים שפתו רחמתה:

כג ותהר כו'. תדוש שתחוש' תתרה לא הייתי כדאי לזה. תלא שלחה וקבץ תליהם תת תכפתי והוא כי היו בעיניה תרפה תתמר יעקב שתבר תשר תנע תתך פרי בטן. וכתז"ל (בם פ' ע"ח) תתני לא תנע כי תם תתך ונם היה לה תרפה כי נתנה לשה שתתתה לשתשה וילדה לשה בזכות זה והיו נפנה שתשה תתלה לשתשה וילדה והיה לא נפנית תתנה. וגם דרך כלל היוחה עד כה נפוצה תתשפחות. וגם תתתר לשה תליה שתעש קתתר תת תיני כתלו היה העיקר ותיפוך היה. הנה כי היה לא תרפה תכתיות לבוא ותתרש גם שתתר תתלקן תרפתי לא היה לה תשפיק לשת לי כ' פרין. הנה תשה תליהם תת הכל לשת לי בן ולכי זה היה רתוי יקרא תשה. תלא שהקרא שמו יוסף לתתר לפני קונה יוסף ה' לה בן תתר ולא יסיף הבן הנשתר תיי"ב לשתשה תתרה כי תם לי: או יתכן כוונה כתומרה לשתתר כו' תין הכוונה תליה שימנע בן תתשתי כ"ת לשתר שיוסף לי בן על זה שלח יוסף לי תתר שנם שתתוני תלד יוסר היה תקפיד כ"ת שלח שנרע תכשפתים ולא על שלילה תתתוני ותתר ותקרא שמו יוסף תלא בוי"ו ותת"ב תתרה יוסף ה' לי בן לשר תחר ו"ו לשתר כי יוסף יהיה לו תילוי שיהשב לשנים לשרים ותשנה כרשתן ותמשון. ובזה היה תשבר כי יהשב זה לה לבנים על כן תתרה לשתר כלו' שתה שהוא כשנים לא כיוזה רק לשתר יוסף ה' לי בן שתר שיהיה לי תכפתי והוא שנימין ותת נכתב תחר וי"ו שתר שעל שלתי בעל תילוי ליהשב לשנים יסיר. וח"ת לשר כלו' ולא שיהיו שנים כשלשים כזה. ובזה תין תלא שתר תיוחרת ובתה שכיתנו שעל לידת בלהה שנים ידעה כי נם היו תלד שנים נכתב יפף כשלו כבר היו יהיה עיכוב שיפף לה תפז ועם כל זה תנקשה על יהיה עיכוב תה:

כו תנה שת שפי כו'. רתוי לשיש לב. (א) כי שלא תכלי בויזן לו נשבר עבודתו היה רתוי יהנה לו ולשה נותן עשה שבר עבדתיך כו'. (ב) שתה כיוצ' ותומר ותתה ידעת כו'. (ג) כשל תומר שבר עבדתיך כו'. (ד) תומרו ויתמר שליו לבן שם גת שנתני תן כו' היכן היו גזרת תניתת שתן היה. (ה) תה הניחוש הזה שתומר נחשתי כו'. (ו) תומר ויתמר נקבה שכרך כו' כי תומרו ויפשר תיוחר כי עודנו לבן תדבר. (ז) תומר נקבה כו' שהוא בלתי תתיישב כי שלו שתר שהיה תומר ליעקב שפשן לשרתו נשבר היה

נזדק ישיב לי פרש שבכך כי' לך השיחות לא תלכר ובמה יפרש לי השכר . (מ) תומר תחה ידעת כי' ותומר כי מעט כי' נהיה כלך זה כשתבנה עבודתו ומגדיל עומו בתומרו ויכרך ה' תוכך לרגלי והוא שלא כמדת גודל עטתוטיו ואם היה הקדמה אל מה שבא לתמר לו ועשה מתי תעשה כי' אין צורך לזה אל כל הקדמה ההיה . (כ) תומרו גם תנכי מה גא לבבות : אשכנם הגם היה מקום יתמר לבן ירא אלי אין תענה אח לתה כי הלא כל תשר עבדת שבע שנים זה פעמים הלא ברתל עבדת ותלא ברלוך היתה לך לתה ולא יבנר היום היגת בלבך על הרמתות וגם עלי ותבשר כי ברוח' היו ותלבן בהרתק תדוד ממני תענה תוחה על כן הקדיש ותמר תגה לח נגיי כי' כי טוען בהשוחה אחת אלי ואל יעלה על דוחך כי תשר עבדתי שבע שנים ברתל ותשוחת בעד רחל גם השניות לא על לתה עבדתי רק על שחתן לי את רחל שתם לא הייתי שבדך אחרי כן לא היית תוחה לי בתוכן תחשוב כי שוחה לתה כי לא כן הוא כי הגה תשר עבדתי לוחך כאן היה בבוא בעד שתיהן השבע ברתל והשבע בלאה ויתמר אליו לבן הגה עד היום לא הייתי לוך בעיניך כי רמיתני בלאה וילך תומר אחה תגה את לי נגי כלאו אחיהן בעוה לעניך . וכן בתתך תשר עבדתי לוחך כאן כאחזור . הגה שבעת אחה עתה בדבר למברע ומלאתי חן עתה בעיניך לך עד כה לא מלאתי חן לך לי נשתני תוא כי תשמח לאחר זמן : אן בשור הכעוב שם עתה בלבד ולא תוא מלאתי חן הוא בעיניך לך בעיני ה' תוא מלאתי חן כי תשר היה לבך עלי שרמיסין לא כן הוא רמוחני כי תה' יען כי לתי נתחתי בשוחתי כוונה הטובה והרחיה כי הלא ויברכך ה' לגלך כי לסיבו יח' אחה ואולי היותי בזה תגר לך לא היה תבדכני ה' לגלך . לך אין זה כ"א ברתוחני היה רעוע יח' ואתן שברי . הגה השבתי על היולת תכלך דבריך . לך תשר היה עיקר שלגלך תגה אח כני אין רחוי שוליכם עד תקנה ונכסים לפרנסם . לכן נקנה שברך תשר עבודה ואז ואשבה את כניך . וי"ת ויאתר פעם שנים כי זה תזר על עיקר השלגה ותמר נקנה לא אחות לרמוחת אן אחליף תבכורתך לתשר בעבוד ז' שנים ברתל ואתתי את לתה כי עתה נקנה ברם בעבד דבריך אלי הלא יהיה תקום לשנות ויאתר אליו תשר פתרם אחרים שברי עליך לאתן יהיה לי בתה לפרנסם תזה הל אחות כי הלא לא יבנר לו דעתך הוא שהלוחה בחים לפרנסם ביתו אלו בהשחלות לו תשתערבת לו תנרכת ה' וחה כל' תשני אחיות תוא על ידי השפלשות תשר השובר בארץ שניו לו ממנו יח' הל האדם . ותגה על תלה הל שיעת ידבר ממני שפע לפרנסם את בניתך ואח יגדיגן . כ"א דעתך שבדבר אלו בהשחלות אחה ידעת את עבודתי תשר עבדתיך שניה בכל כחי וכ"ש אשחלל לעתתי ואם הוא הל המערכת הלא תזלי טוב תלגך כי ואם תשר היה תקנך אחי כי אלגך לא היה תלגך אלגיה כשיום :

והנה שתי הבחינות שהלה הן שקר כי הן תעט תשר היה לך לפני ויפרנץ כי' לין זה אלו בהשחלות פי אינו תועיל לאחרון הקנקה לרוב ולא אחלי נראני כל כך

עשה שכל המקום היה מעט ואפה שויפרנס שהן הזולות הן לנהג כי לין זה רק הבגחה מלהים ולין לומר שהאת י' שלשל השפע על יד הבר ת"ש יותר בייחוס יש לך אלל הבר אחי כי אלוני הוא אלגי ות"ש לאה לא תהיה הגלחה תקנך כ"א לפני לך לין זה כי אם שויבנך ה' לוחך ואחלי יח' תומר חיזה בייחוס היה לו יח' עתך לברכה שלא ע"י אב . ג"ת לרגלי לשיוחך בהברתי ד"ח (שמות י"ג) לא לאחה ולל העט אשר ברגלך כי הברכה היתה לך מאחו י' בשלשותי כי קרוב אלי יאבי . ות"ל לרגלי דשקיקה ההלי ליעשה כלומר להיוחך ברגלי כי אני כלומר לקבל שפע ושלשלו בך מאחו י' ות"ב היפה כ"ש שהיית מוללה לפרנסם ביתי וחזו מתי תעשה גם אלגי לביתי לומר עד כה היית כלי לשלשל שפע מאחו י' לגיך כאלו לאה אחתי ואתי תעשה גם אלגי לביתי היית הוא י' שמפיע בעשה ידי ולשריך בניה כני וילדי ופן תחשר אינו דומה נשיות עליך היוב עבודה כי ע"ל עבדתי בשבה בהיותך בן חורין אלא תעשו אלאה ביתך. היה אלגי תומר שמה שתעשו יהיה בגדר עבודה כי אם בחינת מעשה עשיה תה . לך אב"ו שתברך מאחו י' לביתי לביתי שהיא בית גדיקים וחזו ואתי תעשה כי אין הקב"ה אחן רק אלא אסיה יוכב ובשל ואז הוא יאב' השעה בשלה וחזו תעשה גם אלגי שהוא י' שיקר . וגם אלגי שכל אלגי י' אלא אסיה יוצב ושכל כי יהיה לביתי בתוכיח לקבל אלגי גדר עבודה רק בתעשה עשיה תה בתוכיח : או יתמר אחה ידעה את עבודתי . היא הממויבת כן שבא עשיה הרחשונים על רחל . כי בשניה שכשד לאה עוסק היו כי לפילו הגם לא היתי תפן תוזה ושב"ו לא נשמעתי וחזו תגר עבודתיך עם אלא היתה עבודתי ממוויב"ך לך כלו' ודי תה שהבנתי לך . ויתמר אליו לבן אם תלגתי חן בו' למדתי שעבדת לי תכם המלגיר זה ולשיוך לא כן הוא כ"ת גא כלו' אם גא תעבדני תומר שמלגתי חן בעיניך לך לא בתה שעבדתני כלו' כי תה שעבדת גם על לאה רחוי היה . כי תה נתחתי בתם תוזה לך כי אחת היתה טובת הבטרת שלא"ב לאה ברכני ה' בגלך וברחותו שמחק יעקב על תומרו . אלא שהא יעבדהו ימלא הן בעיניו ותמר היה לא תגם תני תפן . וגם לא בתעבוד ותחן השבר תהרי כן וגם לא בתדבר תי תומר כך וכך תחן לך רק אחה תפרש תעשך וכיוך ותחנם פרש עשוחך עבודה הן תיבל תלגתות . והביא יעקב לאה ידעת את תשר עבדתיך . ותיני תומר עבדתי תשר עבדתיך לחלק עבדוה ברחל לבד תל לאה לבד לומר כי על לאה בלתי תחוייבת . כ"ת תתיבה לך בחאה היה וכבל בחיוב כי נחשתי לך תשר ותברכני ה' בגלך שהוא נסיבתי . שהורלחה היה כי תעט י' ותלין ביוך תוכך כי תיט הן יקויבך ה' תוכך בלתשעוחי

חם לרגלי כתדבר בקדש :

בח **ויאתר** כו'. תמר יעקב אם תרבה בתחור . הגה אחתר תני השבתני אם יעקב ואין יודע אם בכחוי אלי שלטו י' כי בלא תיני כשתר רועים עירעו אם הגתן . לך לא יוכלו לאמור אם יהד יבחו זאבים ודומיסס שיגאכך רועים ותקנים ולפעמים לא יפילא לך אלי לא הן כי כמה שהאוכה תרעה לאיך לאמור

שבשיותי הרועה הם שמורים. כי לא ידבק בלהקך מלאכת מכל סגנ ולכן אימי רועה שכבי מלאכך כ"ג מלאכו ים' היודע שם כראוי ע שבפי הראוי שבשבי. יוליך בהשגחתו ית' מן הלאן מהנזוקים שיהיה המגלי שיהיה שכבי. וזהו ושגמה כי לדקתי כו' לעמד כי לדקתי בעבודתי תמיד כאשר תבא לגלות מה הוא שכבי. שאני נוטל מנוני התגלי שהוא שכבי מלאכי ים'. לא תביל שמובי כי לפי לדקתי ימליח ה' שכבי וזהו ושגמה כי לדקתי ניום מחר ולומרו מחר תינו מדוייק. כ"ל כי תבא על שכבי שתבא לגלות, מה שכבי תאר המליח לי ה' כנודע מרש"ל כי ים מחר שהוא לעתר זמן כי יאמרו בניכם מחר לבניהו ומה שהעיד לדקתי הוא לפניך וז"ל לפניך שהוזר לל ושנתה האזכר. ויאמר לבן הן ועל מה שלמרת שבפי עבודתך יבניח הוא יתברך בלידתך מה שיהיה שבכרך לו יהיה לדבריך:

כז ויקדם כו'. הלא יתמהן לבב לעגם. מה זה היה לבתיר בגלגות ישאה מרמה בזולת. ושוד יותר מזה יגלה על ה' לוך שהכתיב עמו שהבר שאתר לו בתלטנו לך לוה בשיח לב לל שנתנו לבן את מעשו כי יעקב אתר הבר משם כל שה כו' כי לא הזכיר מיהים כ"ל שה ובלבן הוא אומר ויבר ניום ההוא את התיישים ולא אתר כל שה ויבל כל שה נקוד כו' ושוד כי לשעלה אתר וכל שה תום כו' ובלבן הוא תומר וכל תום בכתבים ולא הזכיר שה. לך אתשוב כי תיישים הם עזים הזכרים הגדולים. ושה הוא הכיוני בין בעזים בין בכתבים שהוא שם כולל. כד"ל (דברים י"ד) שה בכתבים ושה עזים. ובכתבים כולל בין גדולים בין קטנים לך נאמרו שה בכתבים

ילדק יוסר על הכתוביים ושה נם בזה בשאר יבא:

ונבא לל הענין והוא כי הנה הבטה יעקב יהיה שכבו בילדים מיוחס הסוא נקוד ופלוס בעזים והוא בכתבים. שיתהין עד שיגדלו סלוחים וגדיים ואז יבא לבן על שכבו ויפרים המוחזים. שהם שכבו כלומרו כל לאבר תיינו נקוד ופלוס כו' נוטל הוא שמלי שלא היה תפר מפרין עד יגדלו ככני הוא יהיה בלאי תפבר לפחות ט והנה ראה יעקב שהם יאכלו התיישים הגדולים והעזים הנקנות הגדולות לאבר בהן נקוד ופלוס ונם כל קטנים וקטנות וגיוניים. לא יפלר מה שיעשו הלמן להתעבר כוחת מעקודים ופלוחים. וכן בכתבים שם יסירו גדולים וקטנים כל לאבר תום ט לא יגלו תום בכתבים ע"ב לתר יעקב הבר משם הגיונים הנקראים שה. לך לא התיישים והוא כי לתר בעין הנולדים בשנה העברה לבל שנה זו לתפבר לעשות כשיגדלו של שנה זו. ע"ב לתר הבר משם כל שה נקוד כו' שהם הנקראים שה ולא תיישים. שתפבר לעשות בהם לך התיישים הגדולי' והעזים הנקדות והפלוחות הגדולות סיולדות שהן הלמנות כדי שהיו נכלל הבלאי נקודים ופלוחים כדי שהיו נקודים להבים בהם בשוכן סילדו מהלו ומהלו. וכן בכתבים לתר וכל שה תום בכתבים כי מלא שה תיוהרת לך הוא ט שלא יסיר היק הגיונים שהם מהטולדים מהשנה שעברה. מעין הבה הזכר בעזים שהוא לתעם התיישים לך נהן עקב לת הכל ויבר ניום ההוא לת התיישים כו' ולת כל

העזים סיולדות עם הנקראים שה לתבר היו יולדים מהשנה שעברה כל לתבר נהן כו. וכן בכתבים לא הסיר כל שה תום כ"ל כל תום. לז לתר הבה הלבות והלתהות היה רלוי יפלרו הנקודים ופלוחים ותום בכתבים הגדולים בכלל הבלאי נקודים והבלאי תום בכתבים נתען לא יבנר נקודים להבים בהן וילדו מהלו ומהלו כי תין לבהן שתר יתפלטו הגדולים הרבה נין העולדים. ע"כ עשה עין הבתתם בהקלות המטמרים. תמוהת מה שהיה לבהן להבים בלבות ומתהות המטמרים כלתור. נם כיון בלתור כל לבן נו. נשום בב לא כשול לומר לתעלה הבר משם כל שה נקוד ופלוח כו' וחזר ולתר ושעה ונקוד וכו' לך הוא כי יש שרוטו פלוח ומעומו נקוד ויש בהפך. ועל הלתר קלח נקוד ופלוח ועל הבר פלוח ונקוד ועל שניהם לתר שהם כל לתבר לבן נו ע"כ שהטיר לבן הגדולים לאבר לו לעשות ההמלוחות הלן במקלות במקום שתיישים הנקודות והפלוחות והכתבים הגדולים שלבן נם:

לא א וישמע לת דברי כו'. ולתי לעשים בב לל תומרו לתומר בתיינו שמר לזולת.

ועוד כי בלומרו לת כל יוכה שלא הבתיר ולין יתבר ומהבר לתבינו שנעשה מהבר ולא כל תבר. לך לומרו בכתוני לתומר הוא שלקח הכל מהבתיר לפני לבן כלין בערך מה שליעקב שהם לא לקח חלא שכבו שהוא מקנה מהבר לתבינו סיתבן כי מהבר ולא כל תבר לתבינו יעשה לת כל הכתוב הזה: או יתמר הבה ליעקב נלן רבות שהוא שבר, וגם כתוב שהוא עבדים ושפחות וגמלים וחמורים שמהבדר ומהכתב בם נם ביתוב ומיכן קנה עבדים שם מבר מהנלן שהיה שכבו וקנה עבדים כו' הקראים כתוב לין נשלרו לו נלן רבות. לך מה שלתר לתמר הנה כי זולת שכבו מהנלן לקח לת כל תבר לתבינו והוא כל קנן נכסיו בספו וחבבו כי לא נעלם ממנו דבר מכל תבר נלבן ומהבר לקח עשה לת כל הקראן כתוב עבדים כו' ולא שהעיד בזה כל מה שלקח. כי לא תן שהם השתיר מתן ניהו. כ"ל מהבר ולא כל תבר לתבינו עשה לת כל הכתוב הזה. והנה היה לשבר כי מענלן דברו ולא כן לב לבן. ע"כ וירא יעקב לת פני לבן שהיה מכיר בשרלוף פניו ככל הסיחים לתבותים והנה תינו עמו כתמול שלשום כי תפניו שכיר כי לע לבו כשניו:

ג ויאמר ה'. הוא שם הגדול שוב לל תרן לתותיך שהוא זכות מ"י. ולמולדתך שהוא לל כתוב לך ושם. ותיתים עמך שם היה ולא תלהים בלבד תבר עמך בתונה לתרן. לו יתמר ותיתים עמך כי שם תה"ש יהיה עמך:

ה ויאמר לבן בוראי תכבי לת בני תביכם. בשרלופו מה שתין זולתי בוראי כי תינו לל בתמול שלשום. ומה שקודם זה תמול שלשום היה מוב עמי. הוא כי ותלבי תבי היה עמדי. ומה שתין לבו תלי עתה לל תפני שתין תלהים עמדי כ"ל מבשלו שלא נתנו תלהים להרע לי כי הנה לחנה ידעתן כי בכל כחי כו' ותביכן כתל כי בלחה ותח"כ והמליף לת מבשורתי כו' ולא נתנו תלהים להרע טי כ"ל כה יתמר כו' ושם כה יתמר טי בתוסן שלא שוה לו להרע עמדי. וע"כ כוונם

עלי ואין הדין עמו. כי בשבועה נתן לי ה' מה שים לי כאלו בפירוש ה' לא מקנה תביבו לי ובלעדם ויתן לי מהמה. כי לא בשבע היה הדבר כאילו לא ממקנה שלו שלמו. ואלו חשבתו פעמים בפיהו בהזיע מקום בעת יעמם שלמן לא כן היה. כ"ל מאחו יש היה הדבר. כי הנה ויהי בעת יהם שלמן כו' ויאמר שלח לא עיניך כו' והוא מה שבשבע למעלה כי לא היה חשם להסיר שלמן לגן המשחדים הממחרים רק הקבנים של שנה שעברה. על יתהלפו בטלדים בשנה זו ולבן הסיר להם הבדולים כל יולדו בקודים ונקודים כו' כמותו. ע"כ מה שהם הוא יהבנך שלה מלאכיו ויהו מביאים לומם מעדר בני לבן או דמותן. ויהו בשפודים השלים עקודים ונקודים וברודים ועל מה שהם ה' ככה. לזה אמר כי אמר רשיתי שם כל אבר לבן שתה לך שהוא מה שאמרנו שלקח סוף הבדולים:

אנכי הלל בים של כו'. רש"י ז"ל דמקן לעמר שה"ש על האל יתירה בתי של הארץ כנען וזולת זה קשה כי מי לא ידע כי אשר הוא שלו. היה ג"כ שלו בים הל. ונם למה מזכיר ש משחם האבן ושנדר ש שם נדל לך עד כה דבר המלאך. ושתה מתמיל לנאבר כוונים'. ות"ל אמר שהם ידבר אני שלו ולא שלאך בקודש ומלאכי הוא בים שלו כו' לומר הנם אמרם והאבן האחם אשר במצבי מצבה יהיה בית אלהים הוא מבל האבן שנשתמשו בשלה כי היום ש בשם מזיקים הוא מבל האבן שנשתמשו ובשבו לבן לחם וזהו יהיה בית אלהים כי הם שלשם המקום. וזהו לומרו הנה בית של הוא משחם שבשך סיבים לומו לבן בחשהה שם מנבה וקרלחם לחמה בית אלהים. אבר זה היה שמדתי לי כו' עתה קום זא כו' ש' אני מהייך עתה לנבה עד בית של. כ"ל מה שהשבם עתה אני ש"ם מן המקום הזה והוב של ארץ מולדתך כו' שחי"ב משם שהר זמן שלך בית של כאשר היה ואבב מוכיחין שמדני הסידום יעקב. שלמר שלח לבן כמו כשמול בלעום ואשר דבר ה' אלין. ומה ששמע דברי בני לבן שלמר שלח יעקב כו' זא הגיד לבן שסיס ברכיות:

ותשן להל ולשה כו'. אמרו שה שלחד מב' שבוש היה לו לבלתי הבחד מחביא לו מבחינת הבשם לו מבחינם הבוף להנחה בשמעם. וזו שחלק לשחים בשאר יבא בש"ד מבחינת הבשם לולי בשאר בייחים קדושה והוא כי פחוך הלחת קליפה משפחת לבן שחשפדי בלחה משם חיבשה פרידות סובות שדה וברקה רחל ולאה. והנה בלחת שרה עדיין היה בשאר חלק קדושה בית הגיבי. כן הב' בשפרות לך שחם שבשר יצחו הרבשתן לו בשאר שום חלק מחיבותן ומלחו שחה בשדים מבית חביבי בחיבות ושבוחן בשל המשרש שבין ישראל לע"ג וזה מלחמן הם משחת בייחות הנשם השוה לו חלק בשאר היה לבשם ובשבה שהיותו חלו מעוחדות לנחה שלה בשר נגשר כל בחיבות קדושה ושם על בלחת נשחים שם על בחיבות יהושה. לין לחו יובשות כי שבריים יש לו. וזה שומשת ושלה כו' ושם לקבל ממנו מחמת ושבשות בחיים לו בשות. הלח בשריות בשבנו לו כי מבשרו ולין יען מבלו כי היה בשובר בשריות שלקח דמי השבר לעלמו. שהיו היה בשובר בעת גדולות דרך מהר ושתן. היה

טתן לו דמי השבר של הי"ד שנה לך ויחבל שוה ז' שנים הראשונות. גם אחל השניות ופ"ל כי לעשתה זה לקחה מחניה בשרשות השקנות לא כן האת כי כל השובר לבר היל אלהים מחניה לנו הוא כי היה חייב מדמי מכירתיו מפ"ד שנה ושפלרם עבודם השם שניה גלא בשף ובלא מחיל:

ויקם יעקב כו'. שחוך על כי זכיות ל' על לבחו לבבד חביו וזהו של יחק חביו. ושל זכות לבחו חלה כוכן:

ויגנוב יעקב כו'. הנה קשה כי מה שלא הניד לו חיו נניבת לב. ושד שחיו היה חניד ש לא היה ש לומר בודם חי כ"ש חלך חני ולך חמר כי של בני הניד ש כי טרם הוא ושת שום רז של בני והיה לו לומר שלא הניד. וגם ה"ש של הניד היה רחוי חקרך בשח"ם לך יאמר כי דרך לב לאדם לשובר מה שבלב הבהו לשבוח לו ולא היה קרוב שיקו לב לבן לו כי יעקב טרם הוא ממנו. לך יעקב נגב לב לבן של משחו שלא הניד ש לטו כי בודם יעקב כי היה מדשה יעקב לבן כי היה ש שבח לפי חיו. והיה מדשה ש כי היה ש שבח לפי חיו וע"כ לא הניד לב לבן לחתו כי טרם הוא לחבר שם היה מדשה יעקב שהביר כי לין שני לבן לחת בחנוו ג'שם. חהו לומרו וינוב יעקב לחת לב לבן שהחני של בני הניד ש כי טרם הוא:

ויברח כי. הנה שברח לבל יבא חלך בני שף ומקום שהלכים לשם שמר וינרח הוא וכל אשר לו. וע"כ מה שבה לבל יבא לך דרך שהלך דק שהני מענו הנבר שם פיו שר שלעד לנחת נביבי כד הניב חלין כשחון לו יוכל לשחות נם שלא יך בדרך שכחבתם דק טבח חותו שר. נשחו לו דרך נשחון יהיה מקלר ושולה ולא יביבו לבן שהלך בדרך שכחבתם וכשחות לבן לקח שם שהוא שבולי שף ומקום כ"ש טוב שלכים קלי המרון ולהיות שלא הלך יעקב דרך המלך כשבר הלך לבן כשחרו דרך שבשם יהיה על בן לא כולו עד שר בשלעד והנה שחרו וידבק הינו שם הוא שבשינו שם שרי שחר בן הוא שחר ויבא לבן שם יעקב. ושד שבשם יק בנהים בשחרו ויבא כו' ונם שיהי שלשן לך הנה דרך ישבחל ושה נם הלדיקים כי בשת נהשם טבף בל היותם קרובי ם לל ס' שחדבקים יחבר ע"י שפלה בכל לב וזה יחשר שחעורלשם לבן יביעו שם שדבק בכל לבו של כ'. ח"ח וידבק לשון הפעיל בלבן שובב דבק יעקב בקוה וע"י בן בשת עה חפיהו ויבא שלהים של לבן שלחי כו' ויחשר לו ה שמר כו' כלומר לך לשחלך שלא שחביה שם לחלך ולא ע ל הנוגע של יעקב כי שומרו שחכי:

וישב לבן כו'. הנה יעקב מילשם בן יבא לבן לעקר שת הכל. שקש שם שבלו שף ושים בשר למעלה והוא שם שם עלמו שעד הוא. לך לבן כבר שב שרשתו שחר שבב והקש שם שהיו שחר הבין ש לעשיך דם. שקש שחום והשחיבם שבר הגלעד ונא שוא לבדו עד יעקב לדבר שמו שיש בשיש לבל יחכרו לשבוך שחיו דם לדיקים ויחשר שחבר נשבה לבבי ושברת שחב שרשה שחיו רשה עשים לי ושיבה. חהו שה עשים כי ש' שם עשית לי רשה שהולרחם לנעוד שם לבבי

ומגיד כי שמם לא עשיתי דבר לשמה ירחם . ושוד מי תמיה עליך כי מה בסיים יכול לעשות כמוכם וכשמחם . למה עשיתי בערמה ותחכולה כי סלח כשאר נגעת לבי לכל לחשוב שסיים מפן לבבות . וכרחת בניחכת מי יתן והיית נוגה לבי בגלי . למה שסיים בא ליטול מתי רשום והכתיב מומי כי הייתי מפלתך בשמחה וכשיר ס' ותהו למה נחכתה לבבות כי גם שמחה למוד לנגוע ולבבות . כי נגעת בדביק מחיך ובדחם בס נגעת מה בחוץ ממנו מך עשה ומגיד מומי מפנ כי גגעת לבי שסוח מעיני ולמה הגעת בגי ולא הגדת לי . כי סם ומגיד מומי וסיים תפלתך ס' ולבבות סיה לך לתת שמחים ליהו לשפך לבבי ולבבתי ס' ולא נשפחני ס' . ולולי סיה דבקך להתגבר בשבלות התכתיך לך עשה כלבד השכלת עשו ותמחה' עליך . או יאמר דבק תחבת מפסוק ויפגע יעקב ס' כשם שבחל ד' שבלות שמשובות על שסוק המכר . ושוד מומרו מה עשים . שסיה לו להתחיל מתחרו למה נתכלת לבבות ס' . ושוד כי תו שבו מה עשים שכוח הבריחה ולמה הוחר ואימר למה נתכלת לבבות ושוד מה הנה שתי נגעות הללו ומגיד שם לבבי ואח"כ ומגיד מומי כתחד מאר לבבי ובשני אמר מומי . ובס שפריד הלבה בין זה לזה . ושוד מומרו ומגיד שם בומי שלם הכוחר שבעל כרחן לשמה . לא ידק לשון ומגיד ושוד בשה היו בשבויות תכב ושוד מומרו למה נתכלת לבבות . פיורה שבדי לבבות מאר כך נתכלת בתחלת ולא כן היה . ושוד מומרו ולא הגדת לי היכן כי היה בית ממנו ויגד לו ושוד מומרו ותלקח ס' כי הלא גם תשב יעקב פיושבה לו כן תו יהיה העין בתחת פיעקב לא תידים לגבן תשו בה . כי נגע בלבות עשו ובא בוחר תמנו תרגם רק תשי תביא הוא שביב תבנים דומים לשתי התם . ובי כן רשבה היה תקדמה על החוץ וחלת תהיה נגיעת דשתו בתשר שבא תבים שם ושבר זה ויגגוב יעקב שת לב לבן המדמיו על בלי הגיד לו משו כי בידה הוא מעשו . שע"ב היה לבו בפיה ויעקב תשיר תך על ידי מעשה זה שברח עשה ויוגד ללבן כי ברח יעקב משו בא תשבו תמיו שהוא על שנגב בדבותיו . ושה שבא משה מדרשו על שם ושבר היה שתחבא שם י"ד שנה ולא נא תיד דרך יפרוח בן ירחוק תחריו עשו דרך תבן . ע"כ תרם שפו על כ' דבריס . תשר תולי גם עשה נגב ממנו דבר וברח בניתו בן יפגעו עשו בחלבנו הקשה על הברכות וישחבנו בעותיו תגבו . ועל ה' תשר מה עשיס השם נגעת גם לו וברחת ואלי לא נשמרתי כי ותגגוב שת לבבי שלח הגדת כי ברחת מעשו ועל השמים תשר ותגגב שת בעותי לשומן ובן כשבויות תרע ליד עשו ואל תשמר כי בין בעם עשו כל כך כי הלא לשה נחשלה בבנית שם ועבר י"ד שנה לבבות שחר כך תרגה שם בין בעם לשחק גדול שחד . ומלבד שחד זה שחרתי מה עשית שהוא כי ותגגוב שתי היה דבר וברחת כלשר עשית לשחיך בשל"ב לשה לא הגדת לי קודם שיהיתי שברחת מעשו ושתלקח בשמחה ובשיתי כי' שהוא שלח הוגד לו כי ברח יעקב מעשו שלח שחר בריחתו זשה . שרחו מעשה ומזכרו בריחה ולפחות היה לך לחוש בהפרידך בעותי שתשקה . ובשה שמה שנתהדש לי שתלתי תביכה שהזיכתי עליך תני חוזר בי

מחבבת רשה . כי שם שתבכלת עשו של ת כדשת שתגבשו:

כט **ויש** לשל ידי כו' . שתר יש לשל ידי לכיותי בשל בחיים לעבות ס' . ותלולי שביבים לא שתר שיתעטי רק שתשר שתשר ס' וגיותי לשתר הוא כי לכיותי שיתעטלים תין הקב"ה שדבר בעצתו תליהם רק ע"י עניות הסותשת והסדים ותהו שתר תלי לשתר . כי אתר ס' כדי שלי לשתר שתשר לשר שי שיתשר תלי ס' :

ל **ועתה** הנך הלבה ס' . שתר שתה נתחדש שלח תשיהם לעורת כי לם לשולך והוא כי עשה ברחתי שתלי לבך שדבריכי עליך . שברתי כי שביים עתך ובלשבר הולבם גם היה וחזו שלך הלכה הליכה לשביה והליכה ליעקב לומר שלך לבשיה ידעתי שתה כי לשולך תשיהם גם שתה ולא לעורת כי הלא ס' עתך . וחזו שלך הלבה כי נכפוף בחיים שביה שתשר שגם גם שביים שבבים שלך ובכשם גם שתה לבית שלך . וגם שני שתה לייה נגבה שת תלי שתר בתלי שלך עתך . ויאתר יעקב שה שברתי הוא כי ירחתי כו' . ושביין שליך שת שתר שתלה כו' . ושם תבשוב שלבל יגידו לך הברסים שה שגנבי שתך לקחתם . שבר גם כי שתר החשום . ואתר כי שבבת שת כל כלי ס' חיתו דבר שתלה שיש בה עד שתי ואחיך ואל התש על טשתי כי תין זריש שתו כי שם שתי ואחיך . ושם לא שלחה יוכיחו בין בשיט :

לח **זה** כו' . ותלולי כו' יקבה סיקשתר שלח שכל תלולי נאתו שך יאתר שבשתחו ית' שלח שכיו שדע שתלולי נאתך גם שכלתי . דלא עביד קב"ה ניסא לגבי והוא עדות על נאתמותו :

לט **טרפה** כו' . שם נברפה לא הכחתי שליך השתר ממנו . שברפה שלח שכרחים היו שנברפה ולא סודשיך רק שתי לחשוב תלי שברתי שרפה . שכזכותי גמגשה שלח טרפה היה שה שהעדר . כי הלא תידי היים שבקש הוסה . וכן נטשתי יום כו' כי שם שהיים עגב בחכה כין ביום בין בלילה היתי שחזיקו עטותי כאלו תלי נגנתי ולא שתם לל עם הסיום שהיה תוגם והוסר שבר שבור כי תי שתשר בלי סיום וע"ש סוגרכתי לגדול סיום שעיני ולכן היתי ביום הוא השתם . כ"ה כחוש היום שכלני הורב ושגרתה השום בפני וכשהיה הקרח בלילה היה שכחיב לי בשקום שלכלני חורב ושתכלב ושדד שכתי שעיני . ובזה יגדל קושרו היתי שהוא שיוסר לך הוא שהיים בשתם לשתור שתד ולא שתת שלגיים כי שם בשקום שלכלני חורב :

מא **זה** לי כו' זה שהלשות שלשתי הוא לי עשרים שנה בביתך בין שת שעבדתיך תביבא עשרים שנה בשתך . עם היות שהייתי יכול להוסות חולה היתר בשבע שנים שהיו שגיל וכן בשם שנים שלאתך עם היות שוחלף שת שבכורתי כו' :

מב **רואה** תלולי תני כו' . שם על לד שחבד שלבד בייתי זוכה . היה שבשר תגדני תן שדין שך תלולי תברסם בשיום שחבד ופחד יצחק הוא שדם שדין היה לי . כי גם בדין זכיתי שלם לא כן עתה בייקש שלחתני . והרשיים כי גם שדין בעזרי. כי הלא הוכיח שתם שויגא שלשים תל לבן בהלום בלילה שהוא זמן

הנכורה הדין . ולמר הסמר לך מדבר כו' ומה גם כו' למים שהוא בתחלת הלילה וחזו מוכחו מה ענין ולח יניע כפי רחה שלהים הוח מדת הדין ויוכח למים ומזה הוח העד בשומרו ולחלי לחביכם למים כו' :

כג **ויען** לבן כו' . ולחי הוח שהכנות בנותיו ומה בח לחודיע ובשומרו והנחן לחלי הוח שקר ושומרו וכל חשר חסה רוחה . גם לבן היה רוחה וגם לחה הולך לגזוז והכל ס' הנחן והקחלר ולח כלל ולמר כל חשר לך לי הוח ומה ענין מה לעשה כו' ומלח לחלה מיותר' ומלח היוסף.לך יחמר הסה למרם לי עתה שלחתני לילו עסיות בלי מני טעל כי כחשר הנעות עם ממכריהם ונשלו נעותי הן והבנים בני כי בני בניהס הרי הן בבניס. וכהנה גם הנחן נחלי כי על ידי המקלות היו יולדות מעוברות וגס כל מה שלחה רוחה לין ל"ל עבדים ושפחות וגמלים כו' הגרחים לכל כי חס גס הממון שלחה בלבד רוחה גס חת מבלי מלשר היית מוכר מכנען שלקחתה בשרמה ולח תחוש כי חנכנעתי כלומר ויהיה לבן כי כשוני כהן לך מה בשר לי הוח מה לעשה לחלה היוס שלחתה מרמיקון מהלני לין חבניח עליהן חו לבניהן כו' . לבן ועתה נכרתה בריח כו' נכל חלר לבן :

מה **ויקח** יעקב כו' . יקבה (ה) למה היו מנסה נלעד ביחכלו עליו.(ב) מה הודיענו הפר' הבמות שהר שהכל לחד.(נ) למה חזר לבן וקרלו נלעד ולמ' נקרח בהיכה לחה.(ד) לין יחכן יהי הגל עד. (ה) לומרו ע"כ קרח שמה כו' כי הסה גס יעקב קרלו כך . (ו) כי יעקב גס כן היה יכול לקרותו יגר שהדותה . (ז) לומרו והמגפה מלן דכר שמה גס לפרס"י בהיה מקום שנקרח מגפה נלעד הקבוצה במקומה.(ח) מה בח להוכיח בלומרו יקף ה'. (ט) כי פעמים לומר חלהים עד . ופעמים לומר ה' עד ביני וביניך כי' ופעמים שהגל הוח העד ועדה המגפה. (י) לם חני לח חעבור כו' מה עניו . (יח) מה לוכך הוח לומר חלהי חבוחם . לחר לומרו חלהי חברהם וחלהי נחור . (יב) למה נשבע יעקב ולח לבן . ולמה בפחד חביו יצחק ולח בחלהי חבוחם עם בשבע יעקב : חמנם יעקב להוח לבן ברחל נקח לבן על עניו וירחיה מנסה לומר כי נגע בלמומו המיד ושל בניו שיחלחמו גם הם לבח בנרים . לחר להם נקטו לבנים שנם כ"ל מחייהם לחבן בנגדי כהונה ולח לחר להם שיעבוס גל לרחות חת לבן כלם בחחדות חחד . והמה לרמוז שעשה כל לחד לבן בכני עניו יהשבו ח' טבו גל . ולהורות היות בחחדות בעוב לבב ויחלבו שם בייחב לבם . והנה לבן לחר בלשון הרמי שהוח לבון מיוחד להיונים שבל בן חין מלחלי הקדם מביחים חיהו . וכן יגר שהדותה עולה ל' בחשבר המשבר קבן כ"ם ובכללות היחיה עולה ל' בחשבר חלהים להרי חל יעקב קרלו גלעד בל קדם . וכל יחיד לרמוז חל ה' להד שהוח העד החמת ועולה בחשבר קבן י"ז בחשבר הגם הנדול והקדוש ועל כן לחר גלעד בחיבה להגים חת יעקב בקרח חת הגלעד עם היומו דומם . מה שלין כן לבן בחחר שהדותה ולח לחר שהדה .

נד **ויזבח** יעקב כו' . שנה ביהרו נחחר (במות י"ה) ויכבו לחכל לחם עם חורן מבה לפני חלהים ולמרו רז"ל (ברכות דף ז') מכלן שסמלה מבב דה שהלמידי הבמים מסובין בה בחילו נהנה מזיו השכינה ולמה בם נחנייר . חל בזה ביבר בלח היה יעקב לחכול עמו כי חין לחדו יהיה חיבב הוח בם וחביה בביחה ובבן חוכל בם הדבק בחלהי חבוחם . ע"כ נחשבח הוח בזביחה חל בח היבב שחשבח כי חם ויקרח לחהיו כו' :

לב **א וישכם** לבן כו' . לחר בויבב לבן בבקרו מיעקב ויעקב הלך לדרכו ויבבעו לו כו' כי בספר הבבע מהלדיק מבביה בביחה ובמליה שלו חלהי על דרך החמור בחומרו בהיהי הספר לוב כו' . ובחר הבחבים יחבלמו בשמון בפרבח ויבלה בביחבה דבמיל :

ד וישלח יעקב כו'. נלפי שהיה לו על הסכרות היהיה מתקבלת. על פי ההכרחיות הידועים שהיו מלאכים ממש. (א) למה נאמר שהם מלאכים. (ב) כי הלא הדבר קשה להבחים לנאמר ממשמעי עליון. (ג) לומרו לפניו כי מי לא ידע שלח היו למחויבו. והוא הודעה לבלי צורך ויש לומרו שהוא כי שלח מלאכי היו לפניו הם המלאכים ואם כן מהראוי יאמר מלפניו. (ד) לומרו על עצו לחיו מי לא ידע כי הוא לחיו. (ה) כיצד המקומות הללה שער שדה לדום. (ו) לומרו ויו למקום למאר. כי להרי לומרו כאר היסוד כיה מאמרו כו' כה למר כו'. למה מקדיה מלה למאר וגם היה די יומר כה למר עבדך כו'. ולבחוק מכה הלמרון כו'. (ז) מה ענין לומרו עם לבן גרתי כי לא שלשם ממנו. (ח) למר ואחר עד עתה וכן לומרו ויהי לי שור כו'. (ט) לוך היה זה למנות בן בציונו. ולפסוק הוא כי הלא יקבל ויאמר כי גוזל הוא הכו. (י) לומרו ויפגעו בו'. כי לומרו על יעקב הוא מיותר. (יא) לומרו נאנו בו' ויל"ל הלבנו. ובמקום לומרו אם הולך הילל וגם בא. (יב) לומרו על לפוך אל עבו מי לא ידע כי כבד הוא. וגם כפיים על המלאכים ומנחה אל תירא יעקב כי המלאכים עמך ולא לחנם שלחו לפומך. וגם קניים לפלניהו שלח נגה לה לחזו חפי' למר שהפללו הילני נא כו'. והנה לבח אל הענין נשים לב אל לומרו בסוף פרשה הקודמת ויעקב הלך לדרכו. (ח) מה ענין לומרו לדרכו. (ב) לומרו ויפגעו בו כי לא ידבק שם לענין פגיעה כי לא בדרך נכחו היו נלים כי שם יוצדים שם מן השמים. ויל"ל וירדו מלאכי מלאכים. או ויצא עיניו וירא והנה מלאכי מלאכים. (ג) מה חידש בלומרו מחנה מלאכים זה. (ד) שהיל"ל מחנה מלאכים. (ה) למה קרא למקום ההוא מחניים: אבנם כן למח כי נראים הבני מה' היו לו ליעקב כמקומם בספר האזכר בתר הכיני. לך יעקב גם לך פסיום נדול בקבלו מלאי נוימה היו עמו ואיה צריך לרמוז לח בשל דיש. לך לא כן הוא יחבכך טעו. כי שם נשוטים שמה לו מאתו יחבכך. כי מה' יצא הדבר והוצרך להיות דרך ערמה כמשנתם בספר הזוהר (משלח דף קמ"ו) מקבילו על ענין מדם ומום שם האחם והנה נבא יעקב על האדון כיבדו יבבכך כבוד נדול ע"י מלאכיו. מה שלח נשמה לו בלחתו מכר המוריש לנכם הרמה. והוא כי שם מלאכי מלאים עולים ויורדים בו מלאים שלוחו באדון עלו ומלאכים אחרים יורדים לנוחו בחנה לאדון. לך מהה בשוטו עלה מחנה מלאכי חונה לאדון שרים יסתלקו הנשים ממו. בחופן בסיס כבוד בפול שמלאכי אדון יבראל יצאו ל"ל לכבודו. ענין שבשם שמסתלק מחנה מלאה לאדון בלו מחנה אדון יבראל והיה שם לפני מחנם יחד. ולשמח האמר למה מחוסף ע עתה שכבוד הזה. ולחזר בשרש שעשם מבר שם בלו

על לאדן יבראל. כ' כי לשבר מחנלה לח רצו לנחם ח"ל שהם יצאו למעמו נ"ח ויעקב הלך לדרכו. לומר כי בהיותו בדר המורים לח היה הולך לדרכו המתייחם לו הוא לאדן יבראל רק לח"ל. לכך שרצו לך עשה הלך לדרכו על כן הקדושה על כן ויפגעו בו מלאכי מלאים וזה לומרו לנון פגיעה שלח ירדו משמים ההוא כי מלאכי לאדן יבראל שמה. ואין יורדים רק בדר המוריה הוא שער השמים ולח בתיר אין לאדן. לך ודלו באדן יבראל ירדו ומשם שלח נגד יעקב ויפגעו בו כלים הבח לקראתו הבינו לשקביל פניו והוא הכיר זה ויאמר כשבר ראה. לין זה מחנה מלאכים כשבר היו מחנה לשבר לחי רק מחנה מלאים שם מחנה המרכבה המיוחדים למלאים שבר שם השמימים שם מלאכי לאדן יבראל בעצם והוא כמחניים לוך יעלו ח"ל ברש יעבור מעבר יבוק. עוד שמה המיוחה שנים לוך לח עלו שהלה שבר לומר מוצה לאדן. ויכרו לאח"כ על לאדן יבראל ע"כ ויקרא לשקום ההוא מחניים. לשמר כי המקום ההוא זכה לשני מחנות ימד מה שלין כן שר המוריה. כ"ח מחנה לחד עולים ולח"כ יורדים לחרים. לא יהיה כי לם היה בלבד על ביחתו לאדן, לחר נח שבני שרה יהיה להם להשלוח מיד. על כן לשר נלבו כי לין זה כי לם שה' חפץ. לחיים לח עשו על הברכות שנשלחו ממנו. והניח מלאכי ח"ל בשלשלה חלו לשבח השמו. על כן ויפגע יעקב מלאכים. כלו' על הוצה לאדן הקדושים מלאכים בחם ולח מלאכי חלוים ושפה לל סיומם מלאכים ולח לחנים כיוון נאומרו לפניו כו' כשבר יבח ביחתו נח"ד. או יאמר ויאמר יעקב כשבר רחם מרחוק. שה מלאכי מלאים הוא זה שלפני שם מלאכי הוצה לאדן שעמי נם הוא. ולמה נאו חלו מלאכים. לך הוא כי זה המקום נו מחנים ולין זה כי לם שלשלה מהם כשהוכר לו יאמר ויאמר יעקב כו' נשום נ לל מאמר יעקב למעלה לם יהיה מלאים עמדי כי שלח נאמר לו הוא מלאכי עמך ולין יאמר כשהסתבל לם יהיה מלאים עמדי לך הוא שם הרחמים נאומרו ולבה כ' נלב עליו טו' מני ה' מלאי לחברסם כו'. והוא יאמר שה מלאכי עמך ושמרתיך כו'. שהוא על כי מדת הרחמים. ושה לפעמים מדת הדין מקובל. ושאר מי שלף מדת הדין תעיב לו על כן לאמר לם יהיה מלאים. הוא מדת הדין עמדי ושמרני כו'. ועשה בנאמו גם שרשה הכבוד הגדול הזה. שבאו מלאכי מלאים להקביל שרו יאמר כשבר רחם עדיין היו בעוה מצחד עמו. כן לאי תייב לו. כי הלא מלאכי מלאים הוא מדת הדין זה. ואולי על כי מדת הדין לינו בעוה. כי לין מלאכי לחמים כמדת הרחמים. כי ים ביחות חיובדים על מדת ה'. והנה לשה לעומת זה כבוד נדול. כי המקום ההוא הוא מחניים. כי לל נכנו מזה המחנה הוא. על כן כי נכפל לם הסכים הוא יח' עמו בברכות. לם לל על כן ויפגע מלאכים. והנה כהבנו כי בלאומרו לם מלאכים. ולאו לומר מלאכי מלאים. הם על הוצה לאדן: ועדותה חל עליו חובה ביאור לשה שלח מלאכים ולא לחנים.

ונם היות על הוצה לאדן ונמו ד' לה לי מחניים. והוא כי בח להבין עלמו נשום ולמלחמה ולתפלה וחזרון,

ורמז כי היתה עם לבן כי היו לפניו ג' מחנות מלאכים ומוב לבקש רחמים ולהכין עצמו לכל צעה שהיא. ומה היה נתן לעקב מעבר יבק לחתן ישראל. לבל יעבר עם מלחי מ"י כרמה. כי על כן ניתן נקם בילה לעבור המעבר הזה. ויעבר הם כל הפר ו בחשך ובילה וחפילה. ולא השמין עד הבקר כלומר יצא בילותו בס"ד. על כן אמר בלעו חין זה לריך בבם והם מצלחה המים לפני. מהלך יומים ושלש יתמהר פדבר על כן לריך יהיו מלאכים. כי מלחך אחד מלילו על שלש דבחיב וגוייהו כחרבים חרי בם בחוכן בבפשיטה אחת הרה מלא עשו. וזה אומרו הדע לפה ויפלח מלחים למען עודם לפניו הם אל עשו גלי היחוד: עוד פעם שני והוא על עשו אחיו כי כ' בחיחוד לו. ח' סיחו עשו כי לפע הוא ופעלהו שחכה אלח. בחיחה בניה כי הוא אחיו ומפלח החחה הפפר בפ חפו ממנו. כמ"ה רבקה עד שיב חף אחיך ממך כו'. בחופן לריך מלחים יבחיהו אפר בלבו אם בוב וחם רע. מה אחין כן לבבר ודם כי יוכל לחפות ולבפות שלחה ולא יבחיה: ועוד פעם שלישי והיא אלהה בעיר ט' והוא כי בניהו לא יפלנו רגלו פעם בחוך בפדה אחם פעם בפעיר. ולא יכוונו הלפים החקים אפר הוא פם ויפפרפו נלבה אחה ואחה על כן לאחך מלחים פלא יחפילו עוד רציפים כיון בחומרו בפמות והוא כי הוא היו לפניו פמות על לדמות. מזכרת פפמותיו על יעקב בל יבפחו ממנו כי עיהו בעיר. ובה יזכור פפפחה הברכות אפר היו על יד היות ידיו בידי עשו אחיו פניהות. ומפפחת הבטרה אפיע ע"י החדום החדום פיזכור ע"י פדה אחום. בחופן אחה היו אלפים פפפכיים. פן תעלה אפחו בחש כי אזכרת אחיך לפניו בל יחקבל דפיהו ויבהפם. וע"פ דרכו כפו פעם על היות אלחי הוא להבן בחומרו אלחה אביך פדה אחום אהוה אלא לאחך ואין לבלחה פם על פ"י: עוד פעם אחיהו כיון בחומרו ויע אחם לאחר. והוא כי הוא יעקב היה הוא פן עניו היוב הברכות ובקש לפיים בעליהן. אך הוא י"ת אקפיד על יעקב על הבניו לפני עשו. כאפרים ו"ל על פסוק ואת לאדם אחם עליך אלוהים לרחם כאפר כפליגו בזה בפדבר בחומרם שהוא הבין את היטן: והבה בהבנו כי נם יעקב ה' כמפחק אומר אלחי בלבו ל הפן ה' להפיאני ביד עשו לפה הרחני הם בל זאת ב' אחנות אלאכי ים'. והנה אלאכים הפה ידעו כי לא כי אחה אך הוא לאחן יעלו הענין בלא אחם ואפרו' להם אורא ואפחד באחר' להם כה אחאפן לאחוני לעשו כה אחר עבדך יעקב לרחות אולי יעט ויאפרו אלינו בחנם אלהט ס' עליך חס לא לאפרך אפשו ודומם ל ולפה היית אפחו ואזה ייטב לנו. ואם נפפון הוא ב"ב יבא אזנו. ו"ל ויש אומם לאחר לומר פה שיש אומם ואם לא נאפפים. הלא היה לאחר כדי לאחר בם היה אפלח אפפים. אך הפה רלה כי הוא י"ת בפחיר אפחו בא בחת בעפם בפפ בפפיהו. ואומ י"ת בפחיר על אחר לא בחת בעפם וכבבע לפניו עם עשו אפחו אפגיל לפניו על הדבר באחר יבא בם"ד. ואלאכים עם שידעו כוחו י"ת בפחיהו על בפפיהו י"ת. וזו אלני אחד אבוחות הבאות בחומרו

ויבואו אלאכים אל יעקב. כלומר כי פה בפעט אלינו לאחר אדברים אלה אפיהם כמיהלים אותו. לא אלני אחאת היה אחד. רק אל יעקב כדי לאחר אבואה היו אדברים אלה לעשות אלינותו. אך לא כן אחאת אחאת י"ת: ה ויצן אותם לאמר. זולת פה אבאבנו באומר לאחר.

יאחר כי הנה היה דעת יעקב להודות כי דברי הבעשו אלא להפיש דעת עשו בלבד היה. ולא כן לנו עתו והוא כי דרך היה אחויים לרבאת אברי דברי אפלחו. לפוח פלוח כאחאנו על פפוק היה אחויים פרפת. ע"ב אבא יעקב כן יאחר עשו כי יודע הם יעקב אחר לאלאכים אחויי עשו ועבדך יעקב. ואולי אילון האפלחים הוא ולא יצא אילו כן וגם הם יאחר אילא אפיו. הוא בפדרו דברי לאחר לנו. אך בפחות אדבר בניהו עם אפיו לא כן יהבר. ע"ב על הרפחות היה הדברים לאחר. כה אחר עבדך יעקב עם לבן גרתי ואחר כו'. ויהי לי כו' וטיח כי דרך הפליח לומר כה אחר כי' פעם לבן גר ויאחר עד עתה ויהי לי כו' ופלח להגיד לאחויו אפלח כן נעויו. לפפם אחר יעקב לא אבאבנו כן רק לעבה ביוצא אפי אל פי אפדבר עפו. ו"ל כה אחר כו' לומר בבל ביוצא אפי אל הם וכל זה עשה לאפען יאבוין עבו הם נם על זה אקבו עויהם אהלוחים לנלחי אפוח בדרך העולם ירה כי נם ולחי בחומרו עבדך יעקב כי בך היה ביוצא אפיו וזה בה אחר כי ואדיין היה אפבר לאחר לוי בדברים אחין לדבר לעשו רק אפלבר יעקב בניהו הים אחה הבעשה לזה הקדים ואחר ולו אומם לאחר בה האפחן כי'. לי הנה אחרי אליהם בה אחפחן לאחוד לעשו חוץ דברים הבברחים לומר לעשו. כ"ח אלוהיך הם אחר כי'. אלא שבים להודות שאחר בחה בהם דברים שבינו לאלוהים ולא ליאחר לעשו הוא הקולא אומם לאחוד כי לאחר בה האפחן לאחוני. ובזה ידע עשו אחויי כיון בחומרו ויע אומם לאחר. והוא כי הנה יעקב היה הושם פן עניו היוב הברכות ובקש לפיים בעליהן. אך הוא י"ת אקפיד על יעקב על הבניו לפני עשו. כאפרים ו"ל על פסוק ואת לאדם אומם עליך אלוהים לרחם כאפר כפליגו בזה בפדבר בחומרם שהוא הבין את היטן: והבה בהבנו כי נם יעקב ה' כמפחק אומר אלחי בלבו ל הפן ה' להפיאני ביד עשו לפה הרחני הם בל זאת ב' אחנות אלאכי ים'. והנה אלאכים הפה ידעו כי לא כי אחה אך הוא לאחן יעלו הענין בלא אחם ואפרו' להם אורא ואפחד באחר' להם כה אחאפן לאחוני לעשו כה אחר עבדך יעקב לרחות אולי יעט ויאפרו אלינו בחנם אלהט ס' עליך חס לא לאפרך אפשו ודומם ל ולפה היית אפחו ואזה ייטב לנו. ואם נפפון הוא ב"ב יבא אזנו. ו"ל ויש אומם לאחר לומר פה שיש אומם ואם לא נאפפים. הלא היה לאחר כדי לאחר בם היה אפלח אפפים. אך הפה רלה כי הוא י"ת בפחיר אפחו בא בחת בעפם בפפ בפפיהו. ואומ י"ת בפחיר על אחר לא בחת בעפם וכבבע לפניו עם עשו אפחו אפגיל לפניו על הדבר באחר יבא בם"ד. ואלאכים עם שידעו כוחו י"ת בפחיהו על בפפיהו י"ת. וזו אלני אחד אבוחות הבאות בחומרו

הגה על ידי שומר עד עתה בבוקר יום ולילה הוא מזיקו לי שור ומזיק ואין זה מבוכה רק סבת מלינו ומה כל זה מה שנצטלחה להניד לאחוי היו לקהום בעיך כי אם מדבכה למען בן בעיניך עם כל הלה כי לני עבדך וכל מה שקנה עבד קנה רבו ובו למען חן בעיניך . וכן קבלו רז"ל שכהל בן לעשו על המערת כי

תמר נכסי תינה לנתן אין להם כרכה בתרן :

והנה רז"ל (בר' פ' ע"ה) ממכי שכתפיד הוא יתכרך

עליו על שכעבו תמת עשו כתיב שכובך בשדרת מעשה סדום שכתיב ר' כתב נקובי על יד ר' תפם וכתב מיהודה נשוא למען מלכה תנטוימום וקרא ר' תת תכתב ומזר וכי תנת עב מכני שמזר עבדך יעקב ושוב לכסוב מני עבדך יהודה יהודתה כו' ולא על הנם סיכבו לא תעשה בסיה תלה כתב אין להם הבשמים אסיו לו על כן הרומו רז"ל כי כן עשה בני שלמד מישמעאל ועיד לנו התגלות תמר בדכבו תליו יתברך כתיב יבא בס"ד :

והנה במדתם תמר שור זה יסף שילה ממנו יסופט שמכה בעשלק והמול זה יבכבר ביולדים ממנו מיודעים מה שקב"ה עושה בעולמו שנת' ומבני יבכבר יודעי בינה לעשים לדעת מה יעשה ה' ומה יעשה ישראל ונתן תלי ישראל שנאמר ותתן לתלו כו' ועבד זה דוד שנת' תלי עבדך בן ממתך ושפחתה זו תבינאל שנאמר הגה תמתך לשפחה ע"כ והנה מתמר הזה תומר דרשוני כי כלו מקשה : אשנים הגה שוקשה לו תומרו שור והשור כו' . הכל לפון יחיד ורבים ז"ל נדתק על שם המין . לך רז"ל (שם) דרשו על המכוונים בשולחים תלו והיה כי עם כל הכועשו רמז לו בתון תיהיא עליו כי תלה ויהי לי שור זה יוסף בשמו בל עבו כי על כן כתיב ילדה בתל תת יוסף שמר שלהני כו' כי תז תיבר משליו שהד עשו ניולה ממנו יסופט שמכה תהלם בעשלק שעיו נשמר נכור שור הדה לו . ור"ת שור זה יוסף כו' . וה"ת תין זה רק בימי משה שכתיב ירים משה ידו וגבר ישר תל לך מתני משה מה יעשה ליום קדום עון תשר חשת כי ימשול שם תדוש כי שת רועות מלקוח ליפרתל . על כן רמז ו ומשור זה יבכבר כו' . ושוב כי בבכר יודעים בדות הקדם מה שקב"ה עוש' בעולמו עשות שרון ושתו להודיע ליפרתל שיעשה משובה לתקן תת תשר עושו להביא המתו ית' . ושנו לדעת מה יעשה ה' ומה יעשה ישראל . ושזה תין שחד תדוש עליהם כי תין להם שליטה על ישראל . תלת עד ישבחון על שהנמי תוריותם. ושמת בשמר שהר תשוד שמשה מבניש ותין להם שועלת זה מיבשבר תז יפלו בידי תדוש . ור"ת ונתן תלי ישראל ושוה משמר רז"ל בויקרא רבה (פ' כ"ח) על פשוק תדום ובהמה טובים ה' כי ישראל נקראו נתן . מה נתן מכין לותו ותינו בועש . כך ישראל שובנין יסורין כו' . וזה יאמר תלת בייסורין שסובלין יכול משומש ולת תמץ עליהם שרבך . ושמת שמר הלנת בשוך בגלות יעלנו כה לפסול ייסורין ור"ת ועבד זה דוד . לומר כי בשבר בסוף הגלות יגלו מייסורין שו יבא דוד שיקרא עבר לה' ויתן נקמה ה' בתדום ושמת שמר תלת בתירתו

הפשיט ושנם יתעבד ליפשל בדם נפשות רבות וחפשיק מלכותו כשאבר קדם לפשול ואין יסול כל שהשיב תדום במרבו ושנה שעת כה כי יבא בחשון לפלתי השליר שבל עד תור ה"קר שפתין בקיר ז"ת הנם לביניל שהשיב שהשבול הזה מלפניו בשמור תלו ולת שהיה זאת לך לפוקם . וזה שמתרם ז"ל נפלתם' שהשיך לו מחשבת נשים זו מיכל ושבניהל . מיכל בשולם שהם ושבניהל בשב"ב ושוב כי מיכל תניל שת נוסף שמות בשולם הזה והבדיל' תוזו ושהם שהדשים ובניר הנשים במקומו . ולביניל תלילתו מעון השוטש מעוב השולם הנה . שהיל שבשול עון שהיגם במלכותו ושה נם לעשיר :

ו **וישובו** המלאכים כו' . זולם שה שבתנו בזומרו לשמר עוד יכון עמור כי תמרו ו המלאכים

שתה תומר שנש שהוא עשו היא תמיך . ובזה בשתה לפלתנו בתשבר שב שפו ממנו בשתשבר הכתיב וישלח כו' תל עשו תהיו שהוא שנש בשוא עשו הוא שמיו . תך שהפוך הוא כי שדרכה תע"ש : הוא שהיך הוא עשו ז"ת לומר כו' כלומר שה שרצוי לשמר הוא תל שמיו תל עשו ולא לשמר תל עשו שהיך כשבר השנש הוא . ובדרך הזה יתדק תומרו וגם שולך לקראתך כי הלא תין פשולם עשו תוספש על פשולתם לומר בשנו וגם שולך עשו . תך זה הבל הוא כי בשנו תל שהיך ושיהו כשנ דק עשו רע הלובר ונוסף על רוע לבו כי וגם בשועל שולך לקראתך לכזר לך והנה תרז"ל (ב"ר פ' ע"ה) שהיה רוזה לללנם לשהרים לקהת השכם שזה שמלך לשהל שת"כ בשה יאמז עם יעקב לירבע לו ושוא כי שוקשה לשו תלא שולך שהיל"ל בת לקראתך שתן שהו היעום דשהתן תשהדי על כן פירשו שולך שלימה לבת ע"י כן לקראתך לשהת עמך ע"י שכם נכסיך . וע"ד שכשבו יאמר הנה הליכתו תלין היתה שהייתם לביאתם כי היתה בקרוב הלב . וביאתו לקראתך שהיתם הליכה כי תיב לשקביל פניך בשביאה קילוב רק דרך פילוד הלב וזה בשתו תל עשו וגם שולך לקראתך ולא היקר כשבע העין לומר שלמו

תל שהיך כו' וגם בת לקראתך :

ועור שמבשר רמז לשבני הגם שמבשר שהו תל עשו שגם עמו ושהר כך הביאו עשו תלין ושהו שגם יזכור תל הבר וד' שמות תים בשים עמו כלומר שך הבר תיהו כ"ת שיקדים תלין :

ח **ויירא** כו' . לשתי לשיש לב (ה) תל הכבל וייכת כו' ויצר לו כו' ובשהלה שהר מיד ובשיש היקל . (ג) שה שיקן בשה בהלה תילו לשני שהנוש . (ג) תומרו ויאמר שם יבא כו' שהיל"ל זה יכה שת השהנה שהשר ולא שם יבא (ד) שם הכין עצמו לשלחמה כמ"ש ז"ל (שם) לשה יעיהסו לכהות שת השהנים השיזת ולא יוכח עמו מיד (ה) תומרו ויהי השהנים השאר לפליטה בשה יהי שיעלם השאר ושלא גם הגל הוא עצמו היה בכסף כי הלא השהנן הלילו גת מיד שהי כו' ושיך בשה לגנובי שיהים השהנים השאר לבליעה . ושם בשוש שילהם בו שם בושה שיעלנ"ו יבהם בו משהנים .

(ו) תומרו הלהי שהי שברשם כו' לשה לת שיעשם לשהר שלהי שהנים שברשם ויתן כו' (ז) תומר ה' השומר שלי

ולא אמר אלהי אברהם אלי כי' ע"ד שאמרו ואלהי אחאב תעזב תציב כי' (ח) שלמרוי אומרו ואלהי לבי יצחק היה לו לומר מיד כשאמר אלי כי' בלי הזכיר אח כאשר . (ט) שהוא מדרגת בהזכירו כל הנסיונות אלו שעברו בלבבם על שהוו ושורשו (י) בשאומרו קטנתי כי' שגם כי ידע שיעשה עמו מכבדים בעבירתו . (יא) שאומרו מיד אחרי מיד עשה כי הי"ל מיד עשה לו מיד אחר עשו . מכו שאומרו מיד מיד ב' פעמים (יב) שאומרו כי ירח אלהי לוהו מי לא ידע שעל היותו ירח לוהו היה מפעלו (יג) שנכנס על עשתו ויצא בלתם על הבנים . ואח"כ בהבשתם הזרע (יד) בכללות העניין למה הקדים שלימות המלאכים בקניית אחר היותו עתיד לבלות דורון ולהתפלל . וגם למה הכין עצמו למלחמה קודם תל התפלה . וגם למה אחר התפלה שלח דורון : אכתם הנה יעקב היה מבחבק . בלשונה שם שב לף אחיו ממנו ושכח את אשר עשה לו שם ואין . על כן להתחלק מן הספק הזה שלח מלאכים כי הזה יגלו לאיו שם אשר בלבבו בלשון אחר היה כי אפי' היות לרבבו מלוה חיים בלב ב' עמו הגידו לו כי הוא והם לבבם למרע כפירש"י וכלשון הזה אחתם אליו כי מבקש רעתו . מז שלח לו שפק אחר שם יחום עשו לא בלתי המית אותי בחיי יתכן . עד יקרנו ימי אבל אחיו . ויאיל בעשו על כל קעושר אשר ליעקב . בלומרו כי מבקשתו עשה את כל הבצוד הזה . אז גם על יעקב שלחו יפשך המתו להמיתו כי להשמיד בלבו : עוד בחיי נשאתם שם בנפש עשו להמיתו ימלאו זכויות ליעשו להשוב . ובשבן ביעקב בעניו שיבת האדון וכבוד סיריו מאז ילא יעקב מהיה . ועל הכל שם בדין היה חייב ליעשו כי נוטפת הן בראות אלוי . אז השבים הזה יח' עמו . ולא יוכה כי מה' היו ליעקב שם עם כל זה בלי עון ט . יוכל עשו בדשעו להמיתו ואין מידו מציל על הדבר כי בעל בחיכם הוא בעודו . כי הן הקביים מוצא בחיים שדם . כי על כן ראוקן בחר בחשליך את יוסף בעוד החיים ובקברים . שלהיות מוחו ביד אחיו בחפרם במקומו . ואשם על כל זה שקח יעקב שיחו בירושתו בחשבר בגלגל על סדר המקרואות . ואות כי בהסתלק השבטן הש' . ויודע כי רע ומר לב אחיו אז ויילא יעקב כו' . והנה בגמ' אחרי רז"ל (בראשים דף י') כי ד' שלוני שרחה את תלמידו מחיירא . מ"ל חשלח את כלבתיא שחרו בניין חשלוח כו' והוצרך לפרש פשוק הצרי העם משחד אחיד על דברי תורה . והנה יתכן כי ביהוח יעקב בשבועה זו . כלה והנה שיפה ירחתו מאד בקרב לבו . אז ויאיר לו על כך בחומרו הנה לב יודע ברח נפשו ואם לא שיש כי עון . לא היה שמורת הגיזל ביש בקרב לבי . וזהו ויירח ויאיר לו על התורה . והיה חיפם בחיים על הברחות אלוי גזל הן בידו וכיוצא בדבר . על כן ויאיר לו מה שלבי האמת לא היתה לחשמחו . רק היה שבבנו בשליחות שנלה לעשו כלומרם ז"ל (ב"ר פ' ע"ו) שאמר הוא יח' ואת לחדת חוסם חוסם חלוץ חלוסים לגרחם . והוא לא כן ידמה על כל מה שעשה ויהי בו' והוא כי הם עשה שהעם חשר חיו מחנה ת'. ואת הנתן בו' שהוא בן מקנה קנייתו חשר רכש מהעם שחשר . וזהו נשאי שהעוון והוא לשוב חת שהעם הנכנסים לחשוב

שיבעע בו עשו שחלוח ואת שהעם שעם וכשים וכשים בחחיות שחחיון כשדרכן הזה' לפנים והוא יעקב עבר לפני שני מנחות . ויחשר הנה שחפנר כל כעם עבו ישיל על הנכסים בלומרו כי הם שלנו . לך לא לבלות ידו כי כי בחיי חכי לא יבע כי יד לו לפשר שמכוב כעבו גם עלי יעבור כום . על כן שחר בוחח יבחן שם יבא על השחעה שלחח . הוא הרחשון על הנכסים ויוחר חוחי עם שבועע כי כחבוחה הנה שה שדע כי לא נהחיחני בלבבו . ולבן לא חומר לו דבר . רק ובבא חניחהו לשבועה כי לא שחום על השחון ואולי יעבוה כי חשמח דבר . לך וסיה שחחעה הנפשר לעלעה כי שם יעלח ידו כי שלי פני עבדו . כי לא יעלעבו ה' גם כי שחרי הכוחו לא שחה הנכסים בחיון בכריחיו וגם הוא בעלחי חיחיו עחיד לבלות דורון ולהתפלל . וגם למה הכין עצמו למלחמה קודם תל התפלה . וגם למה אחר התפלה שלח דורון : אכתם הנה יעקב היה מבחבק . בלשונה שם שב לף אחיו ממנו ושכח את אשר עשה לו שם ואין . על כן להתחלק מן הספק הזה שלח מלאכים כי הזה יגלו לאיו שם אשר בלבבו בלשון אחר היה כי אפי' היות לרבבו מלוה חיים בלב ב' עמו הגידו לו כי הוא והם לבבם למרע כפירש"י וכלשון הזה אחתם אליו כי מבקש רעתו . אז שלח לו שפק אחר שם יחום עשו לא בלתי המית אותי בחיי יתכן . עד יקרנו ימי אבל אחיו . ויאיל בעשו על כל קעושר אשר ליעקב . בלומרו כי מבקשתו עשה את כל הבצוד הזה . אז גם על יעקב שלחו יפשך המתו להמיתו כי להשמיד בלבו : עוד בחיי נשאתם שם בנפש עשו להמיתו ימלאו זכויות ליעשו להשוב . ובשבן ביעקב בעניו שיבת האדון וכבוד סיריו שחו יעקב שחה . ועל הכל שם בדין היה חייב ליעשו כי נוטפת הן בראות אלוי . אז השבים הזה יח' עמו . ולא יוכה כי מה' היו ליעקב שם עם כל זה בלי עון ט . יוכל עשו בדשעו להמיתו ואין מידו מציל על הדבר כי בעל בחיכם הוא בעודו . כי הן הקביים מוצא בחיים שדם . כי על כן ראוקן בחר בהשליך את יוסף בעוד החיים ובקברים . שלהיות מוחו ביד אחיו בחפרם במקומו . ואשם על כל זה שקח יעקב בירושתו בחשבר בגלגל על סדר המקרואות . ואות כי בהסתלק השבטן הש' . ויודע כי רע ומר לב אחיו אז ויילא יעקב כו' . והנה בגמ' אחרי רז"ל (בראשים דף י') כי ד' שלוני שרחה את תלמידו מחיירא . מ"ל חשלח את כלבתיא שחרו בניין חשלוח כו' והוצרך לפרש פשוק הצרי העם משחד אחיד על דברי תורה . והנה יתכן כי ביהוח יעקב בשבועה זו . כלה והנה שיפה ירחתו מאד בקרב לבו . אז ויאיר לו על כך בחומרו הנה לב יודע ברח נפשו ואם לא שיש כי עון . לא היה שמורת הגיזל ביש בקרב לבי . וזהו ויירח ויאיר לו על התורה . והיה חיפם בחיים על הברחות אלוי גזל הן בידו וכיוצא בדבר . על כן ויאיר לו מה שלבי האמת לא היתה לחשמחו . רק היה שבבנו בשליחות שנלה לעשו כלומרם ז"ל (ב"ר פ' ע"ו) שאמר הוא יח' ואת לחדת חוסם חוסם חלוץ חלוסים לגרחם . והוא לא כן ידמה על כל מה שעשה ויהי בו' והוא כי הם עשה שהעם חשר חיו מחנה ת'. ואת הנתן בו' שהוא בן מקנה קנייתו חשר רכש מהעם שחשר . וזהו נשאי שהעוון והוא לשוב חת שהעם הנכנסים לחשוב

עליהם גזר דין ונאמר ותמקדמני ההלו ותמקדמני כו' וזהו מה שכתבנו למעלה כי על זה פקח עיניו יעקב מתוך הכתובים שם הרמזים במלאכו והכה ה' בלב עליו כי' והביב יעקב שם יהיה מלהים עמדי כו' לומר ידעתי ה' כי נכוח נמיך הכתוכתי. לך הכני מכתפך כן מדת הדין מכנדי על נקיחת הכרכות ממתי לו דומה לזה. וז"ת שם יהיה מלהים הוא הדין עמדי כו' ועל זה עומו אמר עמה. כמה לאמותי גם מדת הדין עמדה נסם. ואמו מלמי מבי מברהם ולחלמי כו' שהוא מדת הדין. לך לי ה' הוא המדת רחמים הוא לומר מלי כו' וע"כ יגורתי ממדת הדין ולא מחמזק מדת רחמים לעזור לי כי הלא קטנתי מכל כו' ועוד מי מחירת שלא חמתה ביד מדת הדין על דבר הברכות מולי גמוטת הן מבי כי לא נחמני הכתתך בדבר ואם הוא מסכתת ירא מאי בן בלי עון יקום עלי להרגני ולהיותו בעל בחירה לא תמכב בידו ועל זה אמר גם שחיה חייב לו בדין מו מצחת היותו בעל בחירה שהברחתי לא תאמנתי. עמה זה חיפה והאילני לא הסוך הנהוג בין בחינה היום לחבי כי על בן מאי חייב לו שהלחי חלקו. כד"ת לא לחוך בחרמי' ויקח כרכתך. וז"ת לחבי לומר שהיו רצה בדינו כי שם מחייתם לחבי בין שם חינו זוכה בדין רק שהוא בבחי' היותו עמו שהורג בשעת כמ"ש ז"ל (כ"ר ע' ס"נ) על כי עיף אנכי חל גם אמנע לחיותו בעל בחירה. ה"ת גם חלחי לומר חירת חלכ ולא שחתי לבי שהם בחי' הכשתיך כל הסוכות שהלה עם יודעי חחשבים והברכות הלא מה שחני מינר הוא על כי ירא חנכי חותו כי מלאכ כשלה עלי חשיחו לאי חוסק בן בעלמי למעלה כי לא על שם לבי ירא ואחד כהשוא דהוה מירחם ואמרו לו חעלה שם. ועל הבחינה הכ' חם הוא רצה ולחיותו בעל בחירה לא חמנעתו כלה גם ה' בן יבא והכני שם על בנים ואהיה גרוש מקן לשור שחשה חשת מליקה השם על הבנים ועל דבר כזה לא חניחתו בשביות בחירתו דשפיר מיניה מורכה רבה וש"ת הלא לא הכנחתי רק על עונך שלא ואשה שחרת הסיב חשיב כו' שחמרת כשל הטובה ולין זה רק עלי ועל בת זוגי שהיה כנוסי. גם על הבנים שחרת ושחתי שם כו'. ולוך חניהם ביד זה במקום שיש חועל שהם שלא יקיימו הבטחותיך:

יד וַיִּקַּח שם כו'. הנה לומרו וילן שם וילקח מהשכר לא למעלה ולא למשה ונם נאמר לנלי טוך וגם מה ענין לומרו מן הבא בידו, והנה חמרו ז"ל (חולין דף ל"ו) שהם חבמים מיוחת ומרגליות ולשה לא מירם. וכן דחקו בפירושים לחרים ויחבן כי למה שלח עמהו ה' בחחלה נרחש ונחיר לז יותר ועל כן עמד ולן שם עד יבקש חיקון מה בל יהיה מהקלב יותר לל עשו עד יחקן. וזהו וילן שם בלילה ההוא ומיד מיהר להקן בדורון לפיים חת בעל דינו כי על הברכות היתה עיקר מבשתו ולנחק חדבר לו למען יגן זכותו לא נקן מהמקנה חשר ביד עבדיו רוצי שדריו רק מן הבא בידו הוא חלק מקנהו חשר היה רועה הוא בידו ומנחת חחו: או יחמר כי לבל יחחמק לבל עשו בל יזכור הברכות לא שלח מנחת חבוחות לו זחרת חרץ ומגדנות וכיוצא כי הם דברים נהיים מבל הפירות ומחמני החרץ

כו'. ויהי מזכרת שון רק מן שבח לו מידו מינים בסיג וזהו מן הבא בידו. והנה בתבנו למעלה כי נפסק הוא כי על שחם יעקב יכוע מחת עשו חחר הכשחוחיו. וגם על הקדימו לבלות חל לחים לחפלה שלח להקביל פניו מחנה חלהים על כן לח עמהו בעת ומחרי כן הרחהו כי גם על שרו בעכירו כחשר יבא בס"ד. וכמ"ש בספר בחנת חליהו לנביחו הבעל לח היה חחנך חליהם לעכת נע"נ עד לקחו ודבר לו שבח בו מחקדם ה' כן יחמר פה ויקח מן הבח. וכמה לקו בידו שילכו לעשו. וזהו מנחה לעשו. ושמונך לקחתה בידו. למה שהיה מנח: לעשו מהחיו:

עזים כו'. הנה חרמ"ל (כ"ר פ' ע"ו) כי מבלן סמכו חל הפרט חיב בעומות לכל חדש כפי כחו כי לכל חים וחיל נתן י' נקיבות. פשם כעיילים שחין להם חלחלה. ולפרים פשם משון פועלים ד' לכל בר. ולעיירים פשם הולכים חוץ לעיר למלחמה לכל שיר חנים בלבד: וראוי לשים לב הלם ללמד חם עבו לחיך יחמנא בחמנים הבעלי חיים כיוון. לך למה מיוחד כי עחידים בניו ליעול ביד שמלק. על כן מצחה עשה מעין שעיר עזחזל. בחמנה הסולכת לעיר וכמו שכחוב במ"ל (שב) על וביוח חשיבו בין עדר כו'. שביוחו יכנן ביוח בין נרה לנקה לבניו הבחים ביד שמלק ועל דרך זה נחמר על דרך מחמרם ז"ל בפסוח רבה (ב"כ). כי על שחמל משה על בלה מהעבד. נחר בו לעשות לח עמו. ועל שחמל דוד על הלחן בחוקן מרעיחם. הקימו למלך יבחמל. וכן ר' ע"י בריחם על העכברים ונרחפת. ועל דרך זה יחכן בכיוון יעקב יכמרו רחמיו יחבכך. לומר ומה לח על הב"ח חם יעקב חביש על הממיחן לפרות וערבות יהיה בחוחן יוכלו שלם ולח יוחם כחן ומה גם פשה הוא יחב' יחוס על גויו יבחמל. לח יפליט לח שמלק עליהם להכניח שלום. רק לפי כחם כחשר יוכלון שלם לחת להם. וכן חרמ"ל על פסוק הפצחתי חחכם כו'. שהפציע לחומות כל יכניסו הטוב בעולח ליפחל. והנה הודעת מספר כל פרטי הב"ח חלנה לפי

הפשט יראה לבלי טורך:

ואשר לו לומר למז מספר חחר שעשיו מספר ע"פ מה שלמדנו רז"ל (ב"ר פם) כי ה' עדרים חלו רמז לגדות. ושפליהן נאמר וריוח חציהו בין עדר וכין עדר פיפים ס' ריוח בין נרה לנקה בל יהיו מבוסות. ומפשר הוא ע"י צומח זה לעשו שהיה בפעיר עזחזל והוא שרו למעשה הקרבנו. והנה רז"ל לח ביחרו מה המה הלרות המחלוח בעדרים החלה. ומחשבה כי הנה ה' פעמים מניו שליחות ידי שמלק על יבחמל. (ה) בנחת שמלק בנרחידים ויוצה כל המהפלים חת לעשו בכוד. (ב) בסילוק חחרון חמין שמ' ויפחוש הכבעבי כו' יוסף הנוב כמ"ש (במדבר רבה פרשה ט"ו) שמלק יוסף בחרן הנוב שבחו בדמות כנעניים וישבו מישרחל שבי. (ג) בימי מחשורות שבקש המן בבח מעמלק להכמיד כו'. (ד) בחוכן בית שני. (ה) בכרך בימי מדרישום קיסר. ועל כל חלה היחה עין יעקב טובים. ולפי הכנח הדור חשר בכל ל' מהנה ניתן לו שלושה. כי לח יכול נעשב לנחמי. והוח כי על הפעם הרחשונה. שהיו חז ישרחל בפעבד הפעוים בלד עזחה מה. כי רשו ידיהם

מהתורה אמר עזים מאתים. והוא כי קליפת עמלק היתה לו ב׳ מינים. (א) אותה שהיה הכהן פולטן. (ב) מהערב רב שהיו גם כן חוץ לעמן. ועל הסוג האחד אמר עזים מאתים והוא כי במ״ק עולה עזים מאתים עם הכולל ל״ד. וסוף כל הגהלים אהרון האמור בפ׳ כל הנהלים עולה במ״ק ל״ד. ועל בני הערב רב אמר ותיבים עשרים. כי הערב רב עולה עשרים במ״ק. ועל מלך ערד שבנה בפתה. אמר רחלים מאתים ששלים ב׳ תיבות הלו ל״ב. וכך עולה יחד ממנו שבי עם הכולל. ועל גלות מדי שלא שלט שמן בפועל רק שליטים. אמר גמלים מניקות. והוא כמחז״ל במדרש רבה (ויקרא רבה פרשה י״ג) על ואת הגמל כו׳ שהוא על גלות מדי. שנקרא כך על סימן אחד של טהרה שבו: ונבא אל הענין והוא כי במדרש חזית כתוב עיקר עון ישראל שבאותו הדור על עבודת אחשורוש. הנה לפי האמת היו קרובים לאומים כי האפילום לחייבם. וזה ירמוז גמלים מניקות. כי שמדיים המכונים לגמלים היונקים והאפילום. וגם ובניהם של ישראל היונקים היו שלפים הם זכות נוכות שעולים במספר קטן כ״ש. ועם התיבה עולה ל׳. או יקרא גמלים אל ישראל שהיו כגמל אוכל קולים מכאיבים. כן אכלו הם מה שהיה להם קוץ מכאוב אז היה להם זכות שהיו מניקים תורה לתלמידים. כמ״ש ז״ל (מגילת אסתר רבה פ׳ קי״ז) על תלמידי מרדכי ויסף תלמידים קטנים. שעל בכייתם נגאלו ישראל על פי מיכאל כבמדרש. וגם ובניהם של ישראל שלפים כקודם. ועל חורבן בית בני אמר פרות ארבעים. הם ציון וירושלים חברת יו״ד במקרא עד קופע. שמלא ציון ומלת ירושלים שלים ארבעים. ופרים עשרה הם ישראל שעולה ישראל במספר קטן עשרה גם על שמלת תנם עולה הג׳ תיבות במספר קטן ארבעים. כי על כן נחרב. ועל פריצים שהיו אז. והוא ופרים עשרה כי בפריצים יש פרים ונשאר ל׳ ויו״ד שעולים עשרה במספר קטן. ועל אנשי ביתר שבאו היום אתו עולים עם הכולל עשרים אמר אתונות עשרים. ועל ריבוי היונקות של בית רבן שהיו שם כמ״ש ז״ל (שם) אמר ועירים עשרה שהם י״א עם התיבה כמספר דלתי תיבות של היונקות של בית רבן. יהיו כל הרמוזים במספר קטן. כי על קוטן זכיות היו טולנם:

יח ויצו כו׳. כתוי לשים לב למה לא יצוה לדבר לעשו עד ישאל הוא המלה למי אתה כו׳.

וגם אומרו לאמר הוא מיותר. וגם מה הנה שלא שאלת אלו, וגם היל״ל לאדוניו לעשו: ועוד מה צורך אומרו והנה גם הוא אחרינו. ועוד אומרו ויצו את השני כו׳. למה לא כלל הו״ם כלהם. שאמר ויצו את כל אחד מעבדיו כי יפגשך כו׳. ועוד באומר אחרי העדרים לאמר. כי הו׳ לאמר הוא מיותר ועוד אומרו ואמרתם כו׳ כי אחר הו׳ ואמרתם כו׳ היה די יאמר וגם הנה עבדך כו׳ כי אחר הספרה כו׳: לכל אחד ולא לכלם באחרונה. וכן מלת גם הוא מיותר: והנה דרך עבד איש המוליך כאדוניו מנחה לשר וגדול. שאם ישאלוהו האיש המקבל למי אתה ולמי אלה. לענות ולומר אני עבד לאדוני פלוני ומשלח דורון לאדוניו פלוני. אך אם לא ישאלוהו דבר. כי אם הוא יתחיל לדבר. יאמר עבדך פלוני משלח לך דורון זה. ונכון להיות חפץ יעקב להראות לעשו. כי גם בכיתו היה בלתי מתנהג בשררה רק כעבד לעשו. עם לראשון שלא לדבר פן יפגשהו וישאלהו עשו למי אתה. למען יראה שלא יענה עבד לאדוני יעקב כי אם לעבדך ליעקב שאפי׳ בטנע אל עבד יעקב עם אדוניו. לא יקראהו אדוני בפני עשו כמשפט המדבר לפני המלך שלא יכנה בשם אדון אל זולת המלך על דרך מאמרם ז״ל (סוכה דף כ״ו) שע״כ חייב אוריה שהמי את כחשו למלך. שקרא אדוני את יואב בפני המלך. וזהו אומרו לאמר כי יפגשך כו׳. שלוהו לאמר כאשר יפגשהו וישאלהו ולא מקודם. ואמר כישאל למי אתה כו׳. והוא כי יחפוץ לדעת אם כלומרו למי אתה. יענה לאדוני לעשו. וגם ירצה לדעת אם הוא מקדים לשלוח כבשיו לבית יצחק אביו ולא מנחה היא לו. וזהו ואנה תלך. ואם הוא דורון. ולמי אלה כלומר שאם הוא לי. הלא מה אלה לי אחר שהכל שלי. כי כל שפחו גנב הוא אתו. וגם למה הדורון הוא לפניך ולא לפניו. כי דרך איש הבלתי מחזיק עצמו לשר וגדול ושכן דורון לגדול ממנו שהוא בידו מביאו ולא ביד עבדו. וא״כ למה אלה לפניך ולא לפניו. על כן אז תענה ואמרת. מה שאמרת למי אתה. לעבדך ליעקב. ואשר כשתשאל אם משלח לביתי או דורון הוא. הלא מנחה היא שלוחה. ולא תאמר אם הוא עבדי גם כל אשר אתו הוא שלי ואיך משלח מנחה הוא. כי כל אשר לו לי הוא שלוקח ברבתי. כי הנה כן הוא כי הלא גם אני. בלתי שכדו שלך אני וזהו לאדוני לעשו. אלא שבוטח בך לא תקפי׳ כי מידך נתן לך ותתגול השאר. ועל איפה לפניך כו׳ שהיה כאויה יעקב עצמו שביא המנח׳ לפניו אל תחום כי והנה גם הוא אחרינו. והוא בגוה לב אל אהריגו ולא אמר אחרי. כי לא נזכר בשם זולת הא׳ אך אמר אם לא היה רק עדר זה היה בא אחר עדרו אך והנה גם הוא. שמרבה הגם. את מביאי מנחם כראשון המדבר והוא אחרינו של כל המביאים והנה עם כל א׳ מהבאים אחר כל עדר לא היה מדבר עד ישאלהו עשו. היה נראה מגות אנשים מלומדה להשיף אותו ולא כן לב יעקב. על כן ויצו גם את השני וגו׳ להמר גם הם כראשון אך לא אמר שאלהו רק כדבר הזה תדברון אל עשו מיד במוצאכם אותו טרם ישאל ואחר ואמר ואמרתם גם כו׳. והוא כי יאמר עשו בלבו הלא על מה שלא בא הוא במנחתו. הנה הא׳ אמר אלי בבואו בא אחר כל מביאי המנחה והיה נראה שהיה סמוך לאחרון אך הנה עברו כל ההולכים אחרי העדרים ועדיין יעקב אינו ואין זה רק דרך שררה שמשלח עם עבדיו. ובלתי בא ליכנע עם מנחתו ושדעו רחוק. כי נשאר עם הלילה להעביר כל אשר לו. על כן אמרתם בהגיע כלכם גם הנה וגו׳ לומר כאשר אנחנו בלתי בעלי שררה כי אם עבדים. גם הנה עבדך יעקב כלומר כמונו בלתי משתרר. ומה שהיה אחרינו עדיין ולא בא סיומנו אחרונים הלא היה כי אמר אולי וגו׳. ובזה ישיב אומרו גם. שאל״כ הוא מיותר ולא רצה שיבין עשו משהלך שגם מהעדר האחרון היה רחוק. פן יחרה אפו מיד כי יבין הדבר לאכ לו ואחר כל הפיוס יקבל באחרונה:

והסבור

כב ותעבור המנחה וגו׳. הנס יקצה. (ה) רמז כפסוק בלחי מתקבר עם סופי.

(ג) מה מודיעני כי לן במחנה. ומנחה ילין הם לה במחכנו. (נ) מה מחשבה הלז לקום בלילה ולהעביר הם כל אשר לו במדת הנקר. (ד) תומה׳ ויומר יעקב לנדנו הם עבר הכל יודע שיחר לכדו. (ה) תיך נתבקן הים עמו. ותיה כל מחנה מלחים. ותיך לה שמרוסו ופקצ כף ירך יעקב. (ו) בתומרו וירמ כי לה יכול לו **ח** לה יוכל תיך הקיצ כף יריכו. (ז) תומרו לה מחלמך וגו׳ תיו ברכה היה תפן הם קיום הנרכות הרי תמר לו לה יעקב יתמר עוד וגו׳ בתרי״ע בלה היתה נקיחת הנרכות בעקבה וכו׳. ותם כן הרי ברט ותמה לה שלתו עד שהזר ותתר מה שמך. (ח) תומר תח״כ ויבדך תומו **ט** : שהם הוה הנרכים הרחשונה. הנה ככר נתמר ותם היה תחתם נמה לה נתשרשה וגם תומרו שם הוה מיומר. (י) שהשיב לו **נ** זה זה שבחל נמסי ולה נתן מעם חל מה שלה יעשל שמו : **אשנם** הנה בחנני נמעלה כי קרט הלנו מלחכי ת״ל תחר תמו. פנעו נו מחנה מלחים וקרה נמקום ההוה מחנים על שם שחי המחנות והנה תחר שליחות המלחים נשעו משם מחנה ת״ל ובשלחו מחנה מלחים הם מחנה ת״י שקדמו נהקבל פניו ליכנם עמו מעבר יבק לפ״י : **יובא** לל הענין וזהו כי הנס דרך המדיקים לבלתי עשות עיקר מכבוש סבעיות. רק מן הסיוע המלחים ומה היה ניעקב טיוע מלחים. הוה מחנה מלחים שמעו לחר תח״ם שוה׳בור המחנה על פניו לה נפח בזה. כי הם וזהו לן בלילה ההוה במחנה חידוש הוה מחנה מלחים המכר למעלה חך מחנה ם׳ סיוע לפניו מיכותו. ושדנו עימד שם נתן לל נבו מלה מחנה חרן יפחלל זה ותלילו הם לחסעבד פה בת״ל לה יחתיו עד הנקר מלעבור בנחל לחרן יפחלל וחם לכבודי יחפעבו חץ דלוי ש׳מעני יפעבכו כת״ל וחם מלחכי ת״י ומה נם בלילה ז ן הפרחם טומחה בשלם, על כן ויקם בלילה הוה וגו׳ ויעבר לה חבר לו . ומה כחבר עבר הוה מעבר יבק . וגם העביר לח כל חבר לו עבר נם מחנה מלחים מנס כי לכך כיון . וכחבר חבר הוה על פכים קפים . לז ויותר יעקב לבדו בלי מחנה מלחים נם הוה מן ויחבק חים עמו . ותנה מלכו רז״ל (ב״ב פ׳ ט״ו) הם מיכחל לו חמחיל חנרו על עמו : והנבון על פי הפשך שכחתים פניה חנרו על עמו . והענין כי חחר חבר נעשער יעקב על שלח נעמח בו ים׳ מכלי יכעש נעשה . לז רנה הקב״ה להרחות לו נדול הוה נפניו ים׳ ולפ יעשה לו כחבר עם זולתו . שפוקד ה׳ למעלה חת הבר כל״ל יפקד ה׳ על נכח סמרום נמרום . ותח״כ מוסר לח העם חבר מחחיו ניד העוב בעיני ה׳ . כי לח נם לח חנרו מן מבן כיוצא שחתה תבינהו כלי סוס ת׳ ממהמה חלחים ומב״ם מחכי כן רח עמו . וזהו ויחבק חים עמו מי נחחלק מבק סביב שמעו הוה חנרו ות״ם לו כי חניה עם חלחים וגו׳ לומר הנה דרכו ים׳ שהוה עמו פוקד חת נבל המרום נמרום. ותח״כ ותח מלכי החדמה וגו׳ לך מחח חלחים חחח כי חניה עם חלחים הוה הבר נחדמה ומב״ם נעשם **תעשים שחחיו** . ושוכל נמן עבר נחלו כבר יעולת :

כה (ח״א) 1

או שעור הענין נשום לב חל לומרו ויקם נלילה הוה. כי חלת הוה מיוחדת חך מיומר הנה הוה לן נלילה ההוה נמחנה חלחים הוה חוך המחנה כמדובר. ונעשד לילה המחנה ההוה עזנו. ועבר מעבר יבק לת״י ובלחומת עלמו מבולל מהם. קם נלילה ויקם וגו׳ ויהו ויקם נלילה הוה לומר מה שקם נלילה להעבירם היה להיות הוה כלו׳ נבדו כי מחנה חלחים כבר עבר ושל כן ויקם וגו׳. ויעבר חת כל חבר לו ושי׳ הטעם שהוא על כי ויותר יעקב לנדו. והחלחים עשה להרחותו כי נם חת שרו חל עבו יוכל ומה נם חת עשו עלמו כמדובר. כי לת היה בח חלנו להלחם נו. הם לת היה יעקב לנדו בלי ממנה חלחים. והיה בחשון לילה כי חז שליטתו וגם בה״ל. וחת כל חלה הכין הוה יח׳ למען יעבר חל לנו שרו חל עשו להלחם ביעקב וחהו ויותר כי׳. ובזה וימנה חים עמו וירחהו הוה יח׳ כי נם נו יפליעהו החלחים נכל הכחוב. וחהו ויחבק וגו׳ נר״ל (שם) מי נחמלח חבק וכו׳. חו חל דרך הפבעם מי היה נחבק ונחחז ממי החים כי ויחבק הוה לשון נשעל והיה עד עלות השחר כי עד חז ים שליטה לחיזונים :

כו וירא כי לת יכול לו וגו׳. הנה שרו חל עשו לפניהם נו לשלוט בכל עלמו . והוה כי יש עבירות השונים נכל עלמות שחדם יש פרטיות חל ת׳ מלבריו והנה חשב יוכל לו על דבר ת״י חשר עזב וכטד סוריו כמה נניס וכיולת מדנרים הכולנים החדם כלו . וירח כי לת יכל לו . הוח לח כל עלמו חז נקט לו דבר שרטי . ופשפש ולח חלח רק בדבר שחי מחיות המחייבות חל היחיד כד״ח יוחלי יריכו על פרי בטן ולז ויעש וגו׳ כי חלת חקום הפנש לנוח . והנה היה חקום לומר חיך שרה עם חלחים והלח נקטה יריכו . לז״ח בהחלבו עמו לומר כי נם שנקטה יריכו לת נהפך הנס חל הכוסף . כי עדיין היה בהחלבו עמו . כי עדנו החיש מחמלח חבק חיעקב . חו ע״ם דרכו בכיוחו נחבק ונחחז עדיין החיש חידו ולח נהפך הענין :

כז ויאמר חלחי וגו׳. להיותו שרו חל עשו לומר חלחי כי עלה החמר ועברה חליטת חיטונים ובעת לת הטי חפחלתך שחוכל לי. והנה יעקב היה מפפק חם היה חלחך קדום . והיה חומר כי עלה חבחר שחניע עם חומרו שילה. חו שר עשו והיה על כי חז עברה חליטתו וכן כך וכן כך חמר לת חשלוך כי חם כו׳. שהוח שיקיים לו ברכות חביו . חם הוח שר עשו שהוח בעל דינו שיודם לו . ת״ח נרכתיך ולת לחמר חברכתי כי על קיום מה שעבר היה . וחם חלחך קדום הוח נם ברכתו חעזנתו . ולהיות כי שמחל שי׳ לת נתן לברכו ונלוחות לו רק בישנו שנות ים׳ יברכנו וזהו לת יעקב יחמר עוד וגו׳ כי ברית עם חלחים טו׳ כמו שביחרנו . יהולת עם הבר כ״ם עם חנשיו בחחריו . חו כשמוע יעקב חת דבריו . חז פחחד ת זהו כי מה שיהיו שפק חלנו היה מפה לנד היותו שמחל . כשחמר חלין כי ברית כו׳. שמולה כי חמר ביטול על הבר. יוכל לחכשים בחחריו. לכן לשחמוך נדבר חמר לו הניידה נח שחך לרחות חם יחמר מיכחל לו שמחל. והוח כשומעו בנו ושהפך מלבני׳ שמו חן מבפש שבכון יעבדנו . לכן מדחנה מדבר זה עכש

ואמר למה זה תצעק אלי. כלומר הלא כל מפניך הוא על הודאתי הבכורות הגני מודיע וחבו ויבוך לומר שם. מה שעשה כה לא עשה כן רק שביקשו מה שיבקש ה׳ נביאים לא׳ :

לא ויקרא כו׳. לשון נשיה לב. (ו) מה שיבו על שם זה. ולמה מודיעך הכתוב קדימתו.

(ג) מי שלחה ב׳ ממקום שנפרי קדם ולא שמע. לוך מרמזות לאחד היה מן הקיבוץ ואמר כי רחיתי כו׳. ומגלל נפשי. (ג) לומרו ויזהר לו בשמים שתם לו לבדו זהב. ועוד מזמרו כשאבר עבר תם פעמל ולא שמר תם שמעל כשמר קרא לו יעקב. (ד) מומרו ע״כ לא יתבלו כו׳ היה רמוי ליעקוב מהבי מומרו ויצע בכף ירכו ותקע כו׳ ע״כ לא יתבלו כו׳ ולא מהר סיפור שבשע על מקום מחר. (ה) למה מזכיר כי נגע כו׳ ולא הפנם וסילל כי נקעה יכך יעקב ניד הנשה: אשבם מהר כביכו כיפרו בל עשו היה סוף הקוף הדין והרונה. בפך שהלכתם מלינים מומו לח שיש תומם לו יח׳. ואחר לתן זה כ״ש המקום הזה ברוו בו מהנים על מלחמי תלכים עזר לי וקבל תומו פעמל. והוא בהזכיר מאחר הכתי פחמת על שבוק (תהלים ז׳) ועל שעם בכל יום. כי מדם על הוא החשך שעם תם מדם תלכים בל תפעול דוגו. ועד״ז יתכו לאמר יעקב היה בהצות שהקום בשבח בלולו פנים אלי היו אל. כי נזעם נגד פני אלהים. זהו הם דוגו ברוו אל עשו כי הנה רחיתי אלהים זה פנים אל פנים. כי לח היו שמי פנים מחשות על שום מלאך ממהנה אלהים ולא תני מדם זולתו. רק שני ובניו ותגלל נפשי: גם יכוין עד״ז בשמה בידעתו כי תת כאחת הנעשים היה אחד דומה ומיוק שנים דומים ולא מזקים כי. וזה יאמר לילו היה היה אחד שתי לח יבלה בלא מחקי. לך היינו אל והוא פנים אל פנים לבדנו. ובע״ז ותגלל נפשי הוא פלישה. ולמ״ם ז״ל (ב״ר פ׳ מ״ב) על פסוק ודבר ה׳ אל משה פנים אל פנים כו׳. שלמד לו הקב״ה אני בבשם ואתה בבשם. יאמר פם אתה שיבלה הבלה ולא. הוא כי אלו לחיותו בלה בבשם לו שאני לח היתי כושע עליו לח היה בלה ב״ב לך היינו פנים אל פנים. אני בבשם והוא בבשם וכאחת תלמר אם אהבתי לח פנים. אני בבשם והוא בבשם פעמים אחד בלומרו ותגלל נפשי לו׳ דבר נחול הוא בשבך אם שתגלל נפשי. ועיד כי היד נדפא. כי הוא ויזהר לו בבשם והוא אם בשתר״ל (ב״ר פ׳ ע״ח) בשבוק חזקתם לכם יכלי בני שתם נזקק ומרפא כו׳. כי בשתם שבוער לח הרשעים כי הוא יום בח בוער נאמר כו׳ ושיטה מוסם כו׳ שהיא חשה מלרפק ידפא את הלדיקים. וחבו פשתר ולאחר ונרחת לכם יכלי בני שתם נזקק כו׳ ואם יאמר פה ויזהר לו בשתם. כי לו לבדו בהיה יהא כי יזהר השתם היעוב שתם נזקק ומרפא ולשה כוונך הלא הוא שלבי והוא שלא על יציבו כדי לרשפותו. ועל שיתם יעקב בעשותו מור פניו אל היכות המקום. ע״כ לאמרה תורה כי לא כן הוא כי הלא ויזהר לו בשתם לרפתו בלאחר עבר הם שאול ואלו תולו המקום היה הנורם גם רשותו בחויה היה תהיה שם. לך חין זה כ״ש בשני יעקב הלד עלמן שורה בהן אל אלקי

כי הנה כ' נהיגו היו לעשו. (ל) מנד מהומו במס מהומ עשו (כ) במס שהוא מהיו ביתים בו לד טובות וכנה מהלו היה מסהכה הס היה מהנהג נעמיל עשו לו מהיו. כתומר על עשו מהיו כמפורש למעלה. וכוה יתמ. ויבחתו מרגש עשו פעמים עד נשמו עד מהיו למהק מרוחות ממס נחיגם היותו עשו. עד נדר הקר' מהיו ולא שוה לו כי הנה ויהן עשו לקרחתו נבהיגם היותו עשו. לקרחתו להמיותו מלא שנהגיהו מלו הגין זמותו ויסקחו ויבנו זה על שלא יכול לשנוא לו וזה שלא המין הגלו ממנו: ובזה יהיה מדוייק לומרו בהפלא מהיו ולמ"ב עשו ונמדמש (כ"ל עם) לומרו כי לא לשהיו הבחתוה כי אם מהיו יה' ופירשו לומר והוא עבר לפיהם בהיו הפניהם. כד"א והוא מסוב בזיקים. והוא עומד בין ההדביס. ולפי זה יהכן לומרו עד נשמו כו' כהיס יזכיר בנא עשו בהיל"ל ויבח לח עשו מהיו ויסחתו מהיה כו' עד נשהו מלהו הך לא ידוק עד נשהו על מי שלא נלמד בהיה רחוק ההלא. ונס לומרו מלא עד ג' פעמים עד נשהו עד מהיו ונס לא ידוק לומרו ויסחתו. בשלהי הזכיר למי הך הוא. כי והוא בסוף הביהס עבר לפניו ויסחתו. ז"ם עד נשהו עד הב היהס הגז נמלא והוא ולמ"ב עד מהיו:

ח ויישא כו'. הגה לומר יעקב הילדים יכלה מיוהר ויל"ל הבר חנן כו'. לך הגה עשו נתן עיניו בנשים. מולי להה מהן נשו בבדונם וימהבנה לו לשמה לכן הביה ולומר הילדים הס שבר חנן כו'. כלומר לח הנשים שבר לחה ויהן מלבר חנן כי נבי הן ויהן בנותי. ולח נשים לב על מעשה שכמלח הילדים יהיה כמור לו בהכרחת קול הילדים כלומר כי פליהם ודחי לחה שומל ולח על הנשים בלחה מינין כי לח נהבדה נכך. הס שבר חנן ה' לח עבדך והוא בהמע' הרמת קול זה כלני נרוב לו שלא יממדם ויבום נרלח הו שמרחיק יעקב הדבר מלהשוב שהוא שלל על הנשים כי חלילה לו. וגם רמז לו כי לפי יהיה ליעקב נם והוא שבל שבר לו הוא למלח חן בעיניו. כי כל מה שקנה ענד קנה רבו. כי הנכסים יהשבו כשל עשו לח כן הילדים כי הס שבר חנן ה' לח עבדך. כלומר שעם היותי עבדך הס הנושים שלי מלח ה'. וגס זה שבר ביון בשעם שעל שלא הילדים בהחוכח רמזס מה שביון בשרים קול בלומרו הילדים כלומר חין מכוא הנכסים כי הס שבר חנן כו':

ו והגישן כו'. היל"ל ויסחתו ולא ובשהניון יורס על הבשחות בלבד. וגס הלה הגה על היותם שבלים חגב לחם. למה בשהל שבשה עיקר מיוחס בשומרו חזק והחל. ועוד שביל"ל בשל וילדים. וגס לומרו ושבר בשהל ויוסף ולא בולחה וגס היל"ל עשו יוסף ושהל. ולא נגס: ואפשר כי כשמוע בשבחות לח יעקב לומר חנן ה' לח עבדך. נשמו קל והומר הס הוא נשעם עבד לעשו כ"ם שלו שבחות שעבד. על בן הסבימו להשבחות ע לך לח בן לב הבינם ובבה ילדיהן היו לפני לשלון מבוכים לפניו מלשונן. ושבאנם בשבחות לבדהן ממקומן עד לפני ילדיהן וז שהם וילדיהן. עד היות הגה בשבחם לשעני ולפני ילדיהן שבריהן במקומן ועל הקדימם סוחה מיחם

ר' השחחוי' חליהן בלומר ושבמרון כי הן היו עיקר וילדיהן נגררות לחריהן. לשמש לשה הס בדמתה לכן הוא כי והגה גם נשה ממקומן עד מקום ילדיהם שביו לפניהם לך לח בהה עלמה לפניהם כמו בשבחות ועל השומרון שמר ושבחתו. לך הלל ויוסף בהיו רחוקים מעשו פניהם הולכו להחקרב וזה והחר נגש כו' והזכיר יוסף שהלא הוא מ"ם ז"ל (בבקום דף כ"ח) על פסוק בן פרת עלי עין. בשם עלמו יוסף בבני שמו על ישהבל עשו ביוסי שמו. ועל בן יומר יוסף ורחל כי הוא לבדו נגש עד לפני שמו ושהרחם בו בהיותו מעומד ושבחתו יפד בשבחים לחינה מיללה:

ח ויאמר מי לך כו'. הגה שומר לך מיוסר. שמים מה זו שלמה שלא מולידי ממהר הגידו לו. לך יומר מי לך כלומר מי הס להיות לך. כלומר כי מבדבתי הוא זה לך בשל"ב מה לך פה בעש"ו. ושבוב לו לשלח מן כו'. שומר חלוני לחם ובלשר דרך עבד בגם שבל חשר לו הוא לרבו. מפרים משלו מנחה לחדוני למלח חן בעיניו וחזו לשלח חן טו'. וכן שמרו רז"ל (ב"ר פרשה ק') שלמר לך חת הבל נתן לו על חלקו שבמערת המכפלה שלומר נקברי חשר בריתי לי בעשה פרי ממעוט ומתן לו. וזה שהשוב בשות הפסדה ג' מי לך נקרא. (ב) מי לך פה חתן. (ב) מי לך כל שמחנה כו'. (ג) כי לך פה כי חלבם לך פה קבר. והוא מה שבחנו כי לחשופה חתן עיניו בנשים ושמר מי חלה לך. כלומר לח היפה ליעקב גם לעשהה חשו מי לך גם חתן כלומר שבשלם הל' היחה מי לך פה בחה שלחים חתן לך ובשלם יכול בחשר הביה לו יעקב בשפורש. וגם הממין לח דיפה לח נתן עיניו בממון והוסיף שמר מי לך כל שהגה כי לח יחשה לך מזה לח יגל ביקן כי נקרו על הקבר חשו מי לך פה כי חלבם לך פה קבר שבוונת הפסדה שמר שמה בשמר מי לך הוא בלומר הלא מלחר בשלחי מי חלה לך הוסיפה ביקב שלח בלימי לחתן. מסלבים לח הוליחי כי מי לך כי חתן הס לך כי הס לח חתן לי מעשה שלח יהיו לך ושוב על הקבר: **והנה** חרז"ל כי ממנה שהלילים שבשו בעשו בדשות נשלי זיין חרב ומניה כו' ויהו מכים בו בכלות ויהה לומר בימוני כי חלי בן לבנרשם וזה היו מוסיפין זה חל זה לומר הפיטו שב וילחר בן ליחק חלי ויוסיפו להטחו מכה רבה לחר שלח ליעקב חלי חז הניחהו ושעל זה שלל מי לך בל המהנה לחבר בשבחי ובשיב יעקב לשלח חן ושלח יקבה כי לך הוא חן בחשות ה נדולים בהם. לך יחשר לח היהה עיקר טוענתם להשוחך. בק לשעון לחשלח חן בחה בעיניהן

וכן תומרו ותקלני בלהי מקייבב . (ו) מה מוסיף על הקודם בלומרו קח גם כי' וגם בנותו לח בעמו ממחמה לנברכה וגם תומרו הוכחת לך מה חידש לו (ז) לומרו כי חגי ט' ירחה כטתן קון בעינו . לך לחמנם הגם עמו לחמר חליו לח יחגע לו מחמתך היש למלח המרוני לו לפייסני על הברכות . לחם לפשטילני הם יש לי רב ולחיני לריך מחמומך ומם הוח לפייסני על הברכות יפי לך לחבר לך . והוח כי הנה חמי חנוי [illegible] כי לחיש והנה לך שכר וכן יעבדוך עמיש גם זה לך כי יב לך עבדים לחומרו ויתן ביד עבדיו וכן בלח חליכי לחמר ויהי לי שור וי' עבד ובפחה . ממנם בסוף הברכות מהות הוי נביר לחמיך וי' יהי לך כי מדברה חתה מבחמות לי ומהבבני לנביר ולחדון לך . ע"כ חמי חומר על הברכות יפי לך מהם לך לח הבל כי חם דווקח חחבר לך בסוף בחי נבוה הברכות . לך חבר חינו לך בעם בסוף הוי נביר זה לח יהיה לך כי לח חרגה בחמבול עלי ולחיני מוחל לך הלווקה זו והשיב ט יעקב על יחמנין לנבך על זחה וגם לח יעלה על רוחך ט לבשים דעיך על ממקיימו כי הברכות הבחתי המנחה כי הוח חל לח כט' לח בחמר' נביר לך עם כל יחר הברכות לח עתה הוח כי חם לעמיד לנבח: והוח המודע מרטומיו ז"ל (ביר פ' ב"ו) בחין לוחך ברכות מחקיימות רק לעתיד לנבח . ח"ם חל לח כלומר ועל מה בחינו עתה לח הקפיד כי חין לך חלקן בשו"ר ולח לעתיד לנבח כי זה היש מדע נרשים כמפרש ברכות תורות ועל חבר הבכח כי חולי למלח חסרוך בחלקי מנחה בעל כן חמרת יש לי רב. גם זה חינו לך המנחה הוח למען דעת חם רחיתני כי בזחת יבחן חם לח מנחתי חן בעיניך במה פוזקח' מנחתי מידי כי הלח על כן רחיתי כי' והוח כי הבחנים המעיר פה הוח ברו על עבו בעליו חמר כי רחיתי חלהים פנים כי' והוח כי הגם בחבר רחה יעקב חם ברו בחבו נפנים חל זעם חלהם. והנה בתבנו למעלה כי בחבר רן עבו לקבלתו בזעם חף הוח היה בח . וולח חלהי יעקב הנין בעדו ובהקרבו חבב כח וברב מונוח . וז"ם כי הלח רחיתי פניך כרחות פני חלהים כי כן היה בפנים חל זעם עלי וחח"כ ותנלש חל כן לנטות לנך כי רחיתי חקח לי מנחתי מידו וחז חוח הבחשים למחי חל כי חל כן. כד"ם כי חל כן חתו בגל קרבתי בחתו יחמר חל כי חתו כמוסר' לכל המפרשי'. וכן רמזו ז"ל (בס פ' ע"ח) חלומרו הם חלהים חל חתו לחבר ועי"ד זה יחבן גם הם נחמר חלהים התמור בחן הוח קדם לומר רחיתי הנחתי חניך חל כן רחיתי פניך וגחלני מעך כן לחוות בידך כמי שרוחה פני חלהים כלומר כיום המות פלון לדם חת פר רחוח פני חלהים ומחז חינו ניגל ממנו בד"ח (בחמה ל"ג) כי לח יהלני חחדם ומי ועוש כל זה נהבחת לי ותלני: חי יהבר לינו מגחת כוסן רק מנחת יידוח נלביהם בניחחם דוכון זה לזה בהברלוחם פנים. וז"ל חם לח מלחתי חן בעיניך בהבחבני הלח הוח כי חל כן חמחתי כך כמי כרוחה פני חלהים. ומזה חני מכיר כי גם חחה ויהלני. כי בהנחם כי רחוח חחה לח רחיתני לח פני בעיני כרוחם

פני חלהים כי פנים הפנים כי' . "וחוח בחחמרם חל נפטר"ל (בברל"ח) מוסר לחמיך חת הרחשים מפני הם: וי"ו קח גח ט' . מרז"ל (חולין דף קל"ו) כל פסוק מלבי סרפים ויחיש מנחה היינו יכיש לח נחמר חלח לפיכך חמוחה מנחה בבלח יעקב לנבני . עתידים להביחה חליו לעתיד לנבח . חה יסבן נפ"ם ז"ל ויקח מן הבח נידו הם חבנים פוטות ומנגיות בעל כן מחבב ההבנה: ובזה יסבן יעקב חמר בל לח חמנע מקהה המנחה לנום כיעב . הם הוח לנלחי היית היש להחיש מוחה חל חחנם כי בלח חן הפחנם חחידים להחמר בחידה לחחוך . וזהו קח לח בלומר הפה היה נלבד ולח לעלם . ופם הוח לפוות כי בכל חפלך ויהיה לבניך מזבית שן לזכור חת הבפר . נב זה לינו כי הגם נברכם חבר ברכני ה' היה . לח חבלך כי חיש לח חבל הבחנים ולח חבחתי להחרן וחזה חת ברכתי ולח חחבר חת חחתיו כלומר חהברכה חלי . ובזה כי בבר כוונתי לך ותרפה חהבב לי חחזיקנה על פני חהני חבר כוונתם לך . ובחמת חחמר בחמר בחמבקו והלקי בב"ש בפיני עם לי עה. הוח בחלק חבבני חם ימן לי בה ולוך חחנהו לך חזה . חל חחוב כי בלח הגי חלהים חוב בשו"ר חחנה חבם ולח נכיתי חתי' בקנח חיסוי בל בפ"ב, כי חם וכי ים לי כל הוח חבבבר בשלום הבה: חו יהיה בחן הכחובים בחיבור חחברים ז"ל (בב"ר פ' ע"ו) . ויקח מן הבח נידו לחבים חוחות ובדגלות. ובזה לדעת חם נעבד חבן כי לח נגלה בבלותו בעדיו רק בבדרים. וק' ויהי כי נקח חבבים חוחות ובל חבבה נבבו . לבחות חם ינבדבו גם זה להבר בשבי. וק בדם חחלהים ט' זה הוח חם חיחן ביד בנביו. וכמה בחחרלות בעים לחמר לו על העדתים בעיך בנדו מי לך בל המחנה ט'. חמר לפנק חן בחוח להשיר בשבר לנהוח חן לו חביב לו חם דעתך שלח חפנם עדק חן . לח חמנה בם בזה כי הלח יש לי רב ובפל חפן בם לח יוכר בשבי בזה. ולחן לי חתן בדוחון וגם יהי לך לחבר לך חם בברבות כי חימה חין לי ומלחה חק ע"ב בריחות יעקב חם דבריו לחה כי לריך עדק לפיים לפי ערך חחיוו. ע"ב לחמר חם לח חנחתי חן בבר בחפחך יהי לך ט' ולקחת בם חחנחתי חידי חם חחבים חוחות ופרגלי' ברוח בחחמר בחן ויקח חן בבח בידו כי לשני הוח לך כי על בן רחיתי ט' בחשרים חת חומרו ולקחת ולח חמר קח בי חם ולקחת חוסף על חת בבות עבדיו וחח"ב חמר קח לח עם בל זה בם חת נרכתי חבר חתחת לך ע"י הבבדים ילח תחתת חם חתן זה ויה כיובנה חנוי חלהים ט': יב **ויאמר** נסבח ט' . חתה הסכימו ח"ל בחן פסוקים חלו בסבוחן. חלח בחחמר יעקב יבבור חת חדוחי ט' . יש בל שחמר לו עבו מבקש חת בחחת שוקף בחך בשלבך ותבחבב לו יעקב יבבר לח חדוחי ט' . וכן חמרו עד חבר לבח חל החזי בשביה בהוח ושלו מביחים ט' לבפיב חת חר עבו ויהיה פרוקפה לפם . (ל) בחם נסבח וגלכה הוח עלבה יחד חלי וחלכה לנגדך בהוח בלהי חוחים פיחפות בחלבה בחם שיהיה לעזו קרוב חלין ע לח חוחב חחתן לבבח יחחו לחמר בהוח יחמר בהוח לך לעבד יעקב ולח

ביעקב יעץ לנגדו . (ב) מה זו תשובה כי ילדים רכים . והלדכה על כן סיב סוב הוא יהיו יחד עמים את אחיו יעמדו . (ג) לומרו ודפקום מי הם שידפקו אם עשו יליל ותדפקם יום אחד . ונם למה יהוה שידפקום . (ד) בשחר בנזדם העניין הוא ומקו כל הלשון למה מזכיר הנקר . (ה) כי אחמרו עלי הוא מיוסר כי אחר שמורלו הוא כן יומתו הלשון מה יען ומה יוכיח היות עליו . וכן ים קלם דקדוקים במקרא שיחוסבו על פי דרכנו נם ד' . והוא בשיס לב אל המודע לנו מרז"ל במקומות רבים כי המומר נחשבו לפרים בענין פרי החג ויערוכל לשון ונבח הל הענין בהזכיר מאמרם ז"ל במדרש (ב"ר פ' ע"ו) . וז"ל הילדים רכים אלו משה ואהרן והלשון והנקר אלו יהושע . כד"ת ואמן לאלי כו' ודפקום לולי חסדי ה' ואמו כל הלשון בישי אחריי"עטם קיבר ע"כ : והנה תומים והלשון והנקר אלו יהושע לוט מביא ראיה רק על הלשון . לך פדיון קבה מעין בנס הנקר הם יהושע . לך ודאי שאין כוונתו לומר אלו יהושע רק על הלשון ולא על הנקר . והענין כי הנה עשו אמר נסעה ונלכה כו' ואעטו אתה שכאשר נכוונות יגיהק בעלות של נטו לנרך את עשו שהיה להשליט את אחדום על יהושע ד' פעמים בד' הנליות שיהיו אחרשתן ביד אחדום ולא שום לו רק בשליחתו בלות שד' בלבד כי הוא הלקו מלך עשו כאומרו וסיה כאשר תריד כו' כאשרת שם שם בס"ד . לך על מה שקודם נלות אחדום אין לאחדום שליטה על יהושע . והנה אחר עשו הנה מעתה נסעה יחד בשופטות כמ"ש ז"ל (שם פ' ע"ח) על פסוק שאחר זה בקב היות לו שופטים עמו . הלא באמרו בעולמו של יעקב ואחרי דרכנו במדרש האחר הוא נסעה יחד בשופטות בעה"ז ונלכה כי יהיה לו החשלוות וקיום כי הים של אחיו יאחר חזק לך בזאת כי נסוף ונלכה לנגדך בנלות ד' כי אז היה שליטתי כי אז אחקומם נגדך אז השיב יעקב ואמר לו אשאר כי הלא הילדים הם מבשי ואחרון רכים מעטים על האנשי וקיום שאי אומות יחד כי אפי' על יהושע לבדן אמר לא אוכל לנהל כו' ואם אחאר אלי שאחשוך זכותי ואשא אותן על שכמי . הנה זה יהיה כעת לך נבא זמן שליאחך בנלות הד' ניתי אחריאתם קיבר בניבר יכאשרו כל יהושע כי בהאחרים אלי בחלה אחזק ידם כ"ל נבא עת שליאחך בנבר ידם כ"ל עד נלתי הבחיר אריד אליה ו"ל והלשון שהם יהושע בנקר אלו יעשו עלי שעלייתן עלי פרים ואם כ' האומות הרשינה עלות עלי שעלייתן עלי שאחמך ידם בזכותי . הנה כל כך אחזק ידם עד שאומרו כל הלשון וחנו ודפקום כלומר הבקר הזכר ידפקום את הלשון בזכר עד שאומרו כל הלשון : ושעיר בכחוב על אומרו נסעה ונלכה . אחר הילדים רכים ועל אומרו ואלכה לנגדך אחר והלשון כו' אם אעשה יהיו לשון ובקר עלות עלי ואחרו בזאת הכוונה כל הלשון לך יעבור נא אדני לנגוב אחרי' ואחרים אחלה בע"ב ואחרו אחר שלא אוכל לנהל אחרי אחרים שאחלקי בעה"ב ואחרו אחר שלא אוכל לנהל לסבול לעבר העה"ו כיון שאין לאם חלק בעה"ז כלל ואיך יאחקיימו כלומר ולכן ניב סוב שאאחכאר עמך בעה"ז כאחמרך נסעה ונלכה כי אהיי לנו מעיר לעזור בע"אן

בשם

בהם הכתוב ללמדנו דרך ארץ כי רע ומר דרך חטא יתנים כן יקר מקרה בלעי סיפור כי בלא דיעה בת יעקב יתחם לרחוק בעצות הארץ ומחשבה והיה הפסוקות הקרובות לדבר ונאמר כי הנה היו גדולת מקנה לא יתקנו כה הלא הנה כי יאמר שים יהיו מן הכתיבה לחפוש אם בת יעקב כי הלא כמקריס הרים יקרה להולכי דרכים במקומות חטר לא ירחוק ולא ידשו חביוחם . אז פעם ב' לולי לא נכון לב אמני המקום עם מכיסם לכבה מן הפסוקות : אז פעם ג' כי לא יי יסבירן בלא עון ולא מוב בעיני ה' אבי הנערה והקל בעיני יעקבי הארץ כי לא זה ולא חטם לה' . על כן הקדימה הורה ומודיעני כי לא זה ולא זה נרמז כ"פ הפעם הה' פעמו כי הלא ויבא יעקב שלם בלי שום פגם עיר בשם חטר בארץ כנען בדרך מלדתו ומחוץ הפלו בעוזו מפדן ארם מארחקי ארץ וכלל הדרך ההוא לא מדמון לו לא עמן ולא פגע בו עד שניעו אל מחוז חפצו הנה כי לא זה נרמז לו ונם לא מעשם הב' כי אדרבה ויחן את פני העיר שהחה למדיום עשם במ"ש ו"ל (שם פרשה ע"ש) כי טוב היה בעיני עם הארץ ונם בעיני המלך הגי שכם כי הנה לשלו המקום בשלם אהלו קנה ממנו במאה קשיטה ונם לא מהעשה הב' כי הלא טוב בעיני הפלשתים היה. כי הנה ויוצ שם מזבח ויקרא לו קל אל' אל . אי שהות שלשי יבחל על הדרך המוכר . אז יהיה מומרו ויקרא לו בי' מהמרע על מאמרו יי' . בבא קול קורא ביתי ב' תניא בן דומא כל השולח מון בשביל תניא בני והניעה בני ד' לו בקב מרובין מש"ם לע"ם . בדשתנו הוא שאומר הוא יפר' כי לא יגער מר' תניא שידות תורתו לחכות לשכשה ולשכשה שהיק כשוה"ו והקרן קיימת לשולם הבא אלא שכר מרובה נרפה לנו . במאמר עלינו להשמיע בזכותו על אלו"ו ו"ש כל השולם כולו מון בשביל תניא בני וכה הוא זכותו המיוחד מזה הוא כי די לו בקב חרובין שש"י מה שמלמק יפה לו ושוב לשולם בשעת שהיי כל השולם אלו בו ויחבא בשינוי יפר' כן אם השולם כלו בזכותו ש"ד יי יפקן יאמר ויקרא לו ליעקב אל לומר כי בחשר בחל שלם יגיה כן יעקב יחולר בחומר זה וגלוי ס' מקביל עמו במדת אלהים . וז"ש ויקרא לו אל אלהי יפרחל . מקרחו ליעקב אל כוזב ומקיים עולם בחומר אל ע"י סיומו יפר' מקביל עמו בחומר אלהים הנה כי טוב היה נם בעיני ס' בשלם ושם כן חיפה מי גרם לו שרשם וכל לשום אח בשו אלו אין זה כי אם שהלה דיעה כי יאחמה גדמה לה. והלה יפלה מזבח קדום כמוה להיות יעקבים . מה שהי דרך נביא ושם נם נערות בחולות והנה חרש"ל (שם פרשה פ') אז"ל נם לאה מה שמה יעקבים כדאיתיה ואלא לאה לקרחתו כוי לך שדיין אימו דומה כי שמה יעקב לקרחת בשלם . עוד שמעו שעל דבר שמנעה מעשו נחשבה ועדיין אל מדם היותה יעקבים אימו מבטיח . ל"ן אחבוב כי בחה שהוחה לאה טוב טעם לדבר בחומרו נם לאה כוי ואות בשוה לב אל הודעה זו שיהיו נם לאה ובילדה חורה ליעקב לך האן בחיים אלם שעות . אחד בחומרו נם לאה כוי והוא כעדע מרש"ל (בראשית נפ ס') על פסוק ואחר ילדה בה כי נן היתה אלם בחחר

היתה מזבח חמיש בקבה לאה רחמיה התחבך לעקבה. על תנדע בחל מכשפחות אלא הלד רק אחד להבליט כי"ב שבטים הנה כי דיעה בחוכחה היתה זכר אלא שחהבכה חה"כ . ולכן מי שברכה זכר אינו מן החמה שחיים יאחיה כן יעשו חזכריה וכל דבר חולך אחר בוכרו . וז"ל ואחלי דיעה ואל תחמה על יאחמה כי אלא עם היה בחם חיים על לאה ולא על יעקב כי הוא זכר עשאה כי כחבר ילדה ליעקב . לומר כי היות בת ליעקב הוא בלוד אך לא מבני בכוריו וז"ל בת לאה חבר ילדה ליעקב.

ומ"כ אל החמה על היותה יאחיים :

שעם בני כי אלא לא כיוב' לבוא בחרן ולהחלך בה לרחות בחורי עם רק לרחות בבנות החרן לעבב דעחה עם הבנות ונם נזאלה לא תחבח בעשם . כי לא שחה לכה בן החמו . כי אלא לולה לאה חוחה חוחה בכה בן חמור שחיים בניה בחרן היא לא יהבשה עם אלא יעבב אל לבו זולחו ובידוע ידעה יבנמנה בן כאלך . ולא שיד כי אם בעם אם בעבע הלוקה היא לא להחם יפנום כה. לא יעלה על לב רק יהבשה מלחיה ואחיה לך לא בשעשף שעבר יקח חוחה ויבכה חוחה ויעשה כי זה לא חבב חמם . ויהו וילך כו' ויבכו כו' . והוולידתו החורה חלנים בעם שאשאה כלי לא כרחה בניה אמו כי ופדנם ונפנו עדיה נת יעקב . לך היה לא דבקה נפשה בו לקדושתה וכן ויוסיפו הערה לך היה לא תבכתו . כלומר בעיון כי נמדתנו כחורה מה נדלה רעת יולח פלשה כי עם היותה נת יעקב . והיה בם היה קדושה פלד עלמה ומכולקת מכל פניה בלעי מובה . לא בוה לא לבלהי יקריה לה מקרה רע ומר שמח יבחלה ומה נם כל שבה הבר לא מרחק כמוה כי מהכבלה בחלת מהם ידם כפולה ומכפלה : עוד יפקן למדנו פחורה ג' למודים (א) בעיקר נדול הלא הוא לבשהן בין נפש מסור לבשת כי מי יפן מסור מומת . וחב נג' בהעות (ב) כי בבא כל דבר שמת לחבוק בידנק בקדושה ולבשלה (ב) כי לא מוכל הסומלה לידבק נדבר קדוש עד יעיל בו זוהשת ויעשתו חמלה לעדיות סיבושה . (ג) כי נם מחרי חבר הוחלה ודבק הפעמת בשאול לא ידבק הבחור בחעמו נם מחרי הביל בו זוהשת . חב עניו הכחובים ורבל בושה בבא בעל נפש שפלה ומיד הבא לבחלה ולבטיל בה זוהשת לידבק בה ויבבק בושה ויעבה . ועל הבנית חמר ודבק נפשו כי' לומר כי עד חבר ממלה ויבבק בושה ויעבה בהבטל נם אחיתת בפולה לא דבקה נפשו בה שחלת כחן בחיו · וכן' בורה ג"כ בזה כי הוא דבק נפשו בם לך בית לא דבקה נפשו בו . ולא עוד כי הם בויהבב לת בורה ולא קן נה כחמון בהחר והולך לדבר על לב חעברה דברי פיוכון עם בעבלה כלי ובהולך הוא לפי הפבנה. והוא מן הבחיה כי' ומיידע יעקב בן לא חעזור כח קדושה נפש נחו פלקבה בו להבנה ותהבהו . וזה מלחר הכח' ויעקב בחע כי בחל כו' והוא כי הם בן ע"י חבר בושחה נעבה כחן בחיו בעלם ודבק נפשה בו . ולם יהלה חחיים הכחן . ע"כ והבריים כו' ויהו דבר ועלה הלוה . נם כיון דלו חה בין בחלה לבהורה . כי נם בהבטל בם עלחה לא דבקה נפשו בנפשה כי חם לחבן לת הבר

כי שם נפלו עונשי שהוצלה בו הזוהמא. חטו והדבק משנו בדיוק ונם זה להיותם בית יעקב אבר שהכירוהו משנו ע"י הצווי הלזה ומאבר שוישלח את הנערה אמ"כ לא היתה מהבה. כי לא מתהוה הלזה בין הבויש כנודע

ע"י כן בכלה פיום. וזהו ויבדר על לב הנערה

לד ויאמר שכם ט'. הנה יעקב (ח) תומרו לחמר הוא בלהי טדק עם תומרו קח לי את הילדה כי שכל הוא דברים שבניו לבניו (ג) כי פ' ויעקב שמע כי' ילפה נכנס בין הדבקים (נ) בתומר ויהעלטו כי' נראה כי מחלה התעלבו מעט ומחר כך ויחר להם מאד ומסתר הוא כי מדרכה מחלה יחרה קף החים מאד ומחרי כן כולך ושוכך (ד) תומר כי נבלה ט' שטשל הענין ומשלשו ומשנה המלות ושוד היה לנקר כדרכה של תורה (ה) תומרו וכן לא יעשה (ו) שטעו לח מעטו מיבראל ליעקב. (ז) תומר וידבר תמיר לחם לחמר. כי חלה לחמר מיוחדת ואינה לחמר לזולת כי סמה וחביהם שם יהד היו (ח) תומרו שכם בני חפקה נפשו כי' מיזה התנלטת הוא נוטן על מעשה הרעה רק כנוי לחבר לדקה עשה כח לשחול תותה להשם (ם) תומרו נח מיותר (י) מה מתקן בתומרו והחתחנו לחתו כי' על הנבלה אבר עשה כן כל יחר הבחורות ונדלות לחכם הנה מרם דבר על לב הנערה חשם שכם פן יחמרו לביה וחמיה נקרא לנערה ומשלה לח היה. ע"כ מחלה וידבר על לב הנערה וחח"כ ויחמר שכם חל חביו. לחמר לחביה וחמיה. כלומר שחחה רחה שכח חכחוב לחמר. חם"כ מרם דבר על לב הנערה חלך היה עם לחמר דבר. לו יחמר בבדכרו על לב הנערה דבר בפיה חל חביו. כדי לחמר שחחמר היה מה שבלבה. ומה שחמר לו הוא קח לי את הילדה כי' כי לו בשמעה כי חפן בה לקחתה לחשה חבלה חת לבה. וחמר כי נם שיח מרוצה לריך לקחתה מחת חביה כי שדנה ילדה. וזהו קח לי את הילדה ולא חמר את הנערה ויעקב שחחק הוא נפשי חשמים. ת' כי שמע כי חמח את הנערה חלך דינה בתו ובבר נפשה. שחלו היה מרם יפחמנה היה מחבר להוליחה מרם יפחמנה. ושוד כי בניו לא יחמרו כי ובניו היו חת חקיהו בשדה ולחת יחרידם. חך לא היו בלבו להחרים כי חם עד טוסח: או יחמר בכוס לב חל חה בניו דברי שכם לדברי חמור וכל"ו בחוך דברי חביו ואת כי שכם מחבר דעקה נפשו בה. זשב לא יהשיב חפץ לקחתה בדמים יקרים כמחמרו הלבו עלי מחד מהר כו': והן חמת כי לשון מחנה הוא בלא כסף ולשון קיחה היה בכסף כד"ח כי יקה חיש חשה שהוא בכסף. כללמד קיחה קיחה מחדה בפרון וכן לשון לוקח ומוכר. ואמה שכם חמר חל חביו כדי לחמר לחביהם דברים הקבועים לשיודו בהיח לקחתה בדמי מוהר ומתן קח לי שהוא לשון לקיחה בכסף. למען חזה יבניל היטיב לחמר נם הוא לשם לשון מקח בדמים יקרים ולא חנם. חך לחביו לא כן עשה. רק חמר חנו לא לחשה שהוא חנם חין בכסף. וכשמע שכם קד הם כן יחמנו לחת חנם ע"כ קבץ בחוך דברי חביו ואמר לחחת לחשה חן בחכחם לחשה לי. בכל מה שלחמרו חלי הרבה עלי ט' ולא חנם חלי חבין כי לם בדמים יקרים כחמר יבא ביחזקאל נם"ד:

ונחזור חל הענין כי בחתנו חת חביו קח לי כי' חמר כלנו לחת מי לדבר חל חביה חו חביה חו חם חמיה ויהן חל לבו לדבר חל חזקן בחומרו כי הוא קרוב להחריש. כי כלא שמע כי בעיר היה והחרים. ות"ח ויעקב שמע כי שמע ט' והחרים כו' על כן חמר חשוב חולי חפן שהחרים לבני לחשה חחר שידעה. על כן ויהי חמור כי' חל יעקב לדבר חתו ושרש ידבר ובני יעקב בחו חן השדה כשמעם ויהיה כי לא היה להם לבח חדי ערב ובחו מבעוד יום חז כשמעם. ובחומרו השמיים שהוא חיוב לחביב כי לא כלא התעללו ע"כ כי חם חבר בחו בלול חמיים שהם בלשם הגדולים שהיו בני י"ב שנה משל"ב השחר שהיו קשנים הגדול בבן עשר שנים: או יחמר השמיים על שמעון ולוי שנחמר בהם חומר חמיים כד"ח ויחמרו היש חל חחיו. ומבחיצו חחת ויחעללו השמיים ומלד חחת ויחר להם מלד וכי' ויחמר חם חיקשלבו השמיים הוא על כי נכלה עשה ביעקל כי עתה הוסב שמו יעקל. וכבי גודל חביבותו שנדל הנלה כי בכל לפי המקניים. וגם הם דעת הדרנה זו נעדרה משכם שנקרא יעקל. הלא לא יבזר מהיות לחחת בח יעקב וחזו לבבב חת בח יעקב וחזו מה שיחעללו בניו לבבב ט' שהוא על חם שיוסבב חומה שהוא כדרכם בין משחח שיחו יעקל בין משחח היחה בח יעקב ומה שיחר להם מלד. הוא על חם חוכן לא יעשה שהוא חלא כדבבם שהוא חם שיחעללו בניו בבלותם כי בלו חן השדה בשמעם ועם שדבר בחניו לפחי כשהוא חמרו לחשה ולחדבה היו בחחריים. וידבר לחחת חומה חומר בלנו כי השמדם השיחת כי שהוא לב כי הוא יורש עבר בניו השדה כחומר כו' לומר הנה היה חשבר לחחת בשהוא לחמר שבב בני חשקה כו' ותלבשהו לעשות זה חעשהו חך לא כן כחמת כי לא חשק נופני בשכם היה רק חשק חומני כי חשקה נפשו בבחכם כי חולי חיזה ניזון קדושם ים בנפשו וחשקה בבחכם חשורם הקדושה ות"ח נחמר כלומר חם שהיה לחמר הוא כי חשקה נפשו ולא נופו והרחיק כי חם היה חשק נופני היה קן בח חהר שבבב חחחה ויעבה כשעשה חמנון בחמר. חך זה חדרבה חומר חני חנו נח לבון בקשה חחרי שבשהו חחחה חומה ע

לחשה. חך חין זחת רק התות ונפניות:

או יחמר חם החמרו הלא טוב טוב היה כרם יבנלם יקבעהו ממנו דרך לישות ולא יעשה נבלה זו חלא שטעון הוא כי חז חולי היישם ממחנים לשחה ע חך ע"ה לחחר שחחשה הלא בחחוביל הוא לחשה לחוזם בעי"כ. ות"ח חמו נח חומה כלומר נח עתה חמ"כ חקודש ולא עוד כי חם דבבבם חלא בחחריח חלא יוכל שלחה ושחה חני חומר חנו חומה דרך בקשה: או יחמר. הנה יש זיווג בחבון חפחת הבחות חשכם טחן לשלש הזה וזווג שני הוא חחרי טחן בנופים והשדה הוא כי יקה חיש חת חשר הוא בח זווג ונפשו וזה חחמרו פיש שכם נפי חשק נפשו ולא חשק נופני יורה כי חיהיותו נפשו חשרוש נוף היש ע יהם חחז בבחכם שחמרו בח לעני לפליני לפי כוחתם החשק לבן הנו נח עתה בזווג שני חומה לו כי שלו היה ושחת שחמרו כי חיש חוליבו חת חדשבבם על הנלה. הנה על חחד חנשלו בשל בבחם חקחו לחם רעה בחיהם.

כי והתחתנו כו' בעיניכם לא נקח כלומר בזאת נדע אתך כי בעיני תקנו נכם כלי כשותנו ולא תחשבנו לעבדים רק לתושבים וזהו ואתנו תשבו כי לכמה דברים נזמנים הכתוב הפרט בין גרים לתושבים בעניין לתושב קבר וכיוצא בזה . ומתוכרנו והתלון תהיה לפניכם לי עתיד ולא תאמר הכא לפניכם דאשר יאמר הגוי ההוא כתלון עתידה לסוף לפניכם . כי תלון כעין ניתנה לכם לזרשכם ומה בסוף לגי שובה הלא היא כי אנו ובתותם ומעשה שתחזו בזה וכיוצא בזה כתכם כי שדש מהרישים להפיר את מצוי אמר הין זה כי אם מדברי תכי בלומרו תנו לא כי' יגיל' שיתנוה לו כדרך הנותן נתו לחנוס חושה שיחזה בעיניו וגם שתאמר לעון מחנה בלא כסף וכלא מחיר . לכן אמר לא כן דבר תכי רק תמצא תן בעיניכם ולא כתעיניים חושה עלי . וגם הין תמיחתו תן בקנתה תנס כ"ת ואמר מתמרו לי תלן : עוד כיוון כי דרך הנותן מתנה לאדם תסוב שיתכבד האדם תסוב לנותן על שתשתיל עלמו לקבל מירוד ממנו . כשאין לבם השתקבלת מאדם תסוב שתקבלת בנתנה היא ואמר הוא . וזה יאמר כ"ש תסוכים אתם מתני בעיני שתאנת תן בעיניכם במה שתאמרו לי תלן כאלו לי המקבל : ועוד זאת תוסיף לעשות כי אולת תה שתתן לכם תתנה גם לנערה שרכו עלי מאוד מסר היא כאשה ומשלי ומתן הוא התנשאת . ולא יהיה ניעדע לעם מיתם לו נירושין כמשפט הכתוב רק ותתנה מעשה בדם תק"ש וזהו ואתנה וכו' ותנו לי כי' וואתנה החלה מקודם ותמ"ל ותנו לי כו' :

יג **ויענו** כו'. רלוי לשיש לב למה לא ענה יעקב וכמה למה עתה במקומו . וגם למה הקדים הכתוב הכן לשלב . וגם תומר וידברו הוא מיותר ועוד תומרו תשר ממת בשל"ן על תשר שמת כו' . ותם הוא שתמרו להם תשר ממת כו' לפי תומר תחר כך ויאמרו תליהם כי הלא גם עד כה דברו תליהם ועוד תוא' לא מכל כו' למה נכנס בתכם ולא בכל תנשי העיר . ועוד תמר תם תסיו כמותו הוא מיותר וכן ויענו תחכם ושיעו הוא מיותר . ועוד תומרו ולקחתו את בתו וילך את תחותיו : אך הנה התוכלו כמילתם להורגם . ולא נעלם מהם כי לא כן לב יעקב תליהם כלומרו תחרי כן עכריהם שהי כו' ע"כ תרם יעקב תליהם הקדימו וישע הם . וזאת תניה עבו כי עשו עיקר תשובתם תל תכם ותליו שתו תנמת שניהם וז"ת תל תכם ותנבו את חמור תהיו יען כי תכם תם לבו בקדנו ולא יסרב בדבר ועל כי תדברים תמר על תל' וישעו בני יעקב שהוא טעם היותם בניו עמו הם עפיו . וכב' תל תכם ותל תמור שתתחלו ועשו עיקר מן תכן ולמה עשו אחי תלה הלא הוא במרמה והוא מה שנתגלה לבסוף כלומר אחה לא ע"י אחי תלה לא היתה המרמה יוצאת תל הפועל ואתנו להם טעם תל שני תדברים תרם יפדלו שניהם . וז"ת וידברו ותה דברו להמגילו על שני תדברים על עשותם עיקר מכתם הוא כי הוא בעל דיתם וז"ת תשר ממת ועל השניהם במקום תניהם שמרו את דיתם אחותם לו' כי גם תם בעלי דין כאניהם :

או יאמר תם כאלו לשיש לב תל עלבון אניהם . תין אחנה כי רב הוא כאומרם למעלה כי נבלה כו'. אך

וקיימו

ושיט לעם לחד שע"י כן כתפר לון הברלה דנקט נט נהסיר לומה כן גם לחם בחומן שבחמול מכם בכלגם לח יקרם עדיין מכל שכרי חיט כחמול במיחר לומות כ"ם כחמול שמכלל ישראל נהיה לעם ל' ממש ע"כ מילת העם היחיד מעכבה בעכם:

יז **ואם** לח וגו'. הל חחמרו נכלה מה בפי לחביכם.

גם הוח חס דעתו שמחול כלנו כי כלח חס לח חנמטו חלינו בלבד ליחול ולקהנו לח בחנו ולח חמרו חס לחמרוחנו כי גם לחבר דיחס בחו נקח שמטו לומה כי יסכים עמטו כלולי היח בח גם לנו ולח יכך לבבנו מפחדכם. כי נקח והלבנו ומורח לח יעלם על לחבטו כי נבוחים לחמט. והנה יעקב כבין דרכם ועם שלח טוב הדבר בעיניו לח מיהם בל יהיה כמכה בט נדול כי חס לנם בקרבם ולח ישובו מפני כל ו"ח ויישבו דבריהם בעיני החור וגו' לומר לך לח בעיני יעקב:

יח **וחא** לחך וגו'. הם בן יחמטו ביח לבין וכל יוחני שבר עיכו ליחול על בן ולח לחבר עד יבחר לחם לעבוח הבבר, כי חיך עשה ומל עזמו וחוח נכבד מכל בית הבין ויבושו לחזין לחבר שהיחל בעלמו כי חרפה היח רק יחפכו יעשו כמוהו בחחריו כל חדם יחמנך ולחבר המולו מיך ויבח חמור וכסח בט וגו'. כי לממן יבושו מבניך פרישה לח בלח להבריחם רק חס בעלמם בחו חל שבר עיכם וידברו לליהם הקדמת דבריה כדי לחמר להם ענין המילה וחמו וידברו וגו' כדי לומר ומה בדברו היח המניחים המלה וגו' כדי לומר לך וכו' בהמול וגו' והוח כן יחמרו לחבי פרישה מה לנו ולגרה חחם למען חקח חת בחם נמול לחמטו על כן לחמרו לח כן הוח כי המניחים המלה בלמים חס חחנו לחמטו שניו שכם וחמור. כי בבר נימול שכם כחנו שבחבנו לך הכוונה היח עמה להחבכם כי הוח ויבט בחרן וגו' כי הבטה הוח כי היח רחבת ידים לפניהם ותניח תעלחבה כי לח נעשה נקח בבחירתנו בלי רשיונם ולח נעשנו להן לחם בבחירתנו חם ייעב בעיניו כי מיביחם לחתנו נמשך כל זה. לך נזחח להיות לעם קדוש לחוד ולח בחם על בדח מ' הסך דברי בני יעקב רק בהמול לנו כל זכר בלבד וחם חס היח חפשר להחסך להיות הכל עלינו נס כן חיינו גם בזה לעם לחוד לך מ"ח ליבעות חס עלינו כחשר חנו ערלים רק נמול כחשר חס נמולים: או יחמר חל יעלה על דוחכם חולי מרחה הוח להבנעו כחשר הניו כחביט זח לח יהבן מק"ו כי חלח חחביט חלינו שבבעבו לנו שלמים חס לחבו שכם וחמור. ומה נס עשה לחם חמטי הטיר כי לח הבעושם למו לך כל חפ' חינו רק ויכבו בחרן וגו' ומשה חומנו חחרן לנשת יחדיו כי ובחרן רחנת יהיה לפניהם ובל ידי כן לח נעשה נקח לנו לנשים כחשר עשיהו חלו לך בעשנו נתן לכם בעחיכמו ובכל יחמרו פשם קלם בעיניך קשה חת כשם עושם הם בבדה והלח נחוש בן יעלו להבעו לחבי בן פשה לח כן מה לכם בחילח כל כעם כחם לכם נעות לבעונו ע"כ חמר לך בזחת וגו' לנשת לחמו כי על מנהם בלבד לחתו יחללו החמטי הזה לניהם לעם ל' כי מחוכה להם ערלה לנשת בין ערלי בשר ובל לחמרו חה יהנו ומה יוסיפו לכם בשבילם לחכם כי הלח חקניהם כי' הלח

נעו הם והוח הנה בעוחם הטיבה. חרז"ל בשעה חטלין והילן להם בכר ומהנית והלקח השדה שעשה עם חבלו קנה בעחה קניחה בחוכן בעל דרך זה חקניהם כי' סלח נעו הם כי קרוב נשפכך נכניהם לחבי חובכם. וזה גם לחמרו בלשים פס לחתו לחבר שחוך על כל לחבי הטיר שכלנו קבלנו חחנות והשנות כמ"ש ז"ל (ב"ק ס' ע"ן) על ויקח לח פני העיר:

כה **ויהי** ביום כו'. לחמר כי בשעון ועד שהו לכם לל שחי בחיות. (ה) על בנוד לכיהם חשר חילל בכם ולח חיתו חכזו ועשו. (ב) על בנוד עלשם שבשלו לחוחם. ו"ל ויקחו שני בני יעקב שהיה בהניחם הת' ועל הכ' לחמר לחני דיהם ולח בבהיות היוחה לחוחם. רק שהם לחיים לה שלוחה חשבו לעיקר והם כחחייהבים לחכריה לחמרו לחי דיהם ויהילו בחשר לח חיתו חחלה ויבוחו על הטיר בשה כי לחשחם רבה חשבכם שיגרו הלבושו ומלבוש הגוע בדבר. ולח"ב ולח חחניך ולח בכם כי' לך חשר בני יעקב עם היוחם בניו בחו על החלנים ולח ס ישו להבוג יען כי לח שחו לב לל בבוד לכיהם רק חבר שחה לחוחם ועל כן יחמרו די לבלול שלנם. וגם לח לל בחיות היוחם לחי דיהם רק שהיה לחוהם כי היה שפלה לליהם והוח כי ידעו כי לביהם לח סיה הם על בבודו בזה ובלבו חפץ בחלליהם. וגם לחתו בלשרה לחבר שחלו לחיוחם כי מעלים על הבלחי מוהים בחלו כלם ממש:

ויאמר יעקב כו'. הנה לחמיו שלה יש בכן מוחר ויהיה לחוי יעקב ויחמר הנה עתה הבנעני כו' יחפשו חלי ובכוחי כו'. ועוד חם הביטו על מוקחתו בלומר הבזוחה יעשה וגו' ולין בזה סבה מרחים. לך הנה לין ספק כי הכוונה הסה יעיתו לב לל דבני בעש וכוח יעקב לחבון כי לחמר יעקב לח יעלם על בוח יובב הלבן כי לח בעלח לביהם עבו הדבר הלח לח יהקיממו כלוובים כרבה ילזוח עשה כי כ' נעריס בני י"ח י"ב זה חס לבם נקרבם ולח עזרו בח להחלפק עד עשות נקי"ה. ובי לביהם לח חחלו ולח יחפש יעקב. לך לח יחטט כי חם בחבריהם יגל הדבר. ופ"ב יחמרו לין זה לחיה לך בלי שחרי חלוחת חשמה. וזה יערט לל לבם להחקוחם עלי ו"ח עברחם לוחי כלומר עד כה הייתי בע כי כל יוסב כחבן לוך בני בחריס בלבי דובר בלוס ובי ולבי בויס לך עשה עברחם לוחי עשיחוני כחמן ויין עבור בן יחשבו כי עבור הלב לחי. ועיי בן לביהם בחשבו לחו בלחים הם לחהו בכם וחחור. ומה נם בחיני לחבי המקום ויערבו חל לבם להחקוחם עלי ו.חבשו יחד וע"י בן ובכוחי ולח חוכל להם כי בינו וביניכם יש ביחוד בזה לך עחחם לחחדות ולין נומר בניחחה לי בחבן ויעקט בידי כי הלח לחיחחי עבכר בלח הניע זבע לבביהם לל נדר בחלחר לו ובפור הבוכנים חם חוכל לבפור כו' בעל נדר זה בלח יכין לחי חבר בחלחר בם להלח בחבן עד בוף ימי חבה בחלחר ועחה חחוך ה' לחליך בבכבי הבחים נרוב ולח בהלל חרן ע"י יהוחבע. וזה יחחר ולחי לחי חבר ונחבשו עלי כה' והבוחי לחבר יש בהם לחהדות ולח יבלר חחם כל חבר יזחו לעשות בן בהיריים הם. ולחו ונחבשו עלי כי יבבשו בחחדות בעשי ובריחי בחלחר ע"ם (בראשית י"ג) ובבעשי

והכנעני והפרזי לו יושב בארץ אלא נאמר ויושבים לך יושב להודות לתחזה שכבר הודעתי וגם פה אמר ביושב שב׳ האומה לחדי׳. וע״י כן והכווני כי אלא יבאר מהם למה שמלת פירוד ביתי וביניכם כי נפרדת׳ ממני בהרוג לח כל עיר שכם הקך לטוני. וחזו לני וביתי כי לני לבד וביתי לבד וחויכיו לחדים וחזו ונשמדתי לני וביתי לז עמו ואמרו מה בחמרם שכרתם לותי שמוש נאמך שהדך שהוא כי יאמרו כי לחה לויתם לעבות זאת לין אחד כ״ח ההרפה לח היתה כ״ח לך ולא לנו יאמרו כי אתך יהא הדבר. לך היה גם לנו נעשה ההרפה כי שכזאת יעבה לח לחזיהו ות״כ גם בעיני יושב בארץ יגדל מרפסיהו לשבר שבל הזוגע לנו עשיהו מעלחתו ולא אלבך כ״ח אחם לנטו על מרפסיהו. נאלא אלא שבעת הזוקר ולא יהשיחוך כ״ח בחתו חוס סילדות בשרם

נו ולא תלחם לחתך׃

לה א ויאמר אלהים לו׳. רחוי לשים לב למה בלחו יח׳ לעלכה לבית אל ולא יעשה שם המזבח ולמה יחויב יהיה במקום שנראתה אליו כאלהים בברחו מפני אחיו. וגם לומרו שב שם אחות מיותר ואם הוא אלא יעשה שם מזבח עד יקבץ יחיבה שם הלא מיב טוב הוא יותר יהים לעשות המזבח לה׳. וגם למה לא עשה מזבח בחלתו ויתכוך. לך גם מלבח לחן. וגם תומרו הסירו את אלהי הנכר לו׳ ונקומה כי׳ בגדיהם בחם לא לסיחם חפציו לעלות בית אל לא היה מלה מלה הנכר וגם למה היה בחם בחמר יח׳ לאחר כמחתיו יח׳. וגם לומרו ויסעו ויהי חחת כי׳ למה לא ייחם אל חחת אלהים מה אלא קמו אליו שם מהם יסעו. וגם לומר לחה היה בית אל. מה צורך הזכיר ב׳ שמותי. וגם לומרו ויקרא למקום לו׳. מה ענין לומרו אל בית אל בשוה כמעגל הנכר. והיל״ל ויקרא למקום בית אל. וגם למה נקרא מקום זה אלשה שעשים בית אל. (ח) נפרדו ויעל. (ג) בפשוט זה. (נ) לפרש ויקרא למקום אשר דבר אל׳ לו׳ בית אל. וגם למה מודיענו מיתת דבורה ונקברה למקום אלון בכות. וגם לומרו ויהי טו שד כי אלא עוד מיותרת: אמנם הנה למצלה נחנטו על בכות ויכן שם מזבח לה׳ הנראה אליו כי הנראים לפחיזק מוסף אליו יח׳ על שנגלה אליו בשה המזבח כי למצלה נאמר ויאמר אליו ה׳ כי שמע אשר דבר אלי נלעי בכיום לשיחו בהלה לילדן עד מיעבור אשר בשכם בחרן כי אז ויהי אלו ה׳ ולחזק מוסף ויכן שם מזבח לה׳ הנראה אליו. פשוט על שנראה אליו: ונבא אל הענין ומוח כי הנה יעקב היה בלומד נדולה בן יחשפו עליו ויכוסו ויעמד מוח ויעלו אמר לו מוח יאבדך עשה לך נ׳ דבריס וגם מרכה. (ל) קום עלה בית אל ושב שם כי בקנוע דיבור שם זכות המקום הפשוט לך כי שם היה כ׳ נגד עליך ומלח נפרדה שם קדושם יחילה בעולם. כי נכל מקום שנזכר בו שביעה גם בשמלאלה נשאר מעיניהם שם. (כ) עשה לך שתי מזבח שנגלה אליך בהרחך. שלחד המזכר שהחזיק מוסף על שנראתה אליו ה׳ בפרדך. ובכה מזבח לפניו הנראה אליו.

(נ) שהיה קובע מקום לתפלתו לפניו ית׳. כד״א ויעתם לכרהם כו׳ אל המקום אשר עמד שם כו׳. וכמו שלחתו ז״ל (בראשית רף ו׳) כל הקובע מיום לו מלחי מכרהם יהיה בעזרו בחל׳ ויכפה אבר הם כו׳ וכל ידי כן מהיה בעזרך ועל אב אלא אבר על הל׳ ועשה שם מזבח שהוא במקום שבשית מזבח בלאומה על כוונת הזה והבני לבל מהיה כפוי כובה כ״ל להחזיק טובה

לאל הנראים אליך כו׳׃

והענין כי הוא יח׳ נגלה׳ לו פעם ל׳ ויהיה אלא שנגלה והנה ב׳ נלב עליו והיה בגילוי בבחי בחרוחת אלילה בעל כן אמר אלן יח ב׳ בחן ב הוא. ונאל״ל לא נהפה אליו ב׳ כ״ל מלחך המלהיה בחרוחם אלילה. ואחה שנכנם לחרן הוא הקב״ה להבדלה אליו. והיה זה דבהו יח׳ כי הכלחי מחזיק לו טובה על הכבה שבשיב לו. לא יחזור להשיב לו חומה הבבה. ואל כן על בלחי החזיקו טובה על מה שנראה אליו לא היובב ומהראה לו. ע״כ שהו לעשות שם מזבח על שנראה אליו. ואהו ועשה שם מזבח לאל שנראה אליך. וע״י כן נראה אליו שם פעם. כלומר וירח ה׳ אליו שוב כו׳. והנה יעקב בחקום שהוא לא בבה מזבח בלי הקום מלבח אלן בחל. והוא בחשו״ל (ב״ר פ׳ פ״ח) כי נחחחו ל״ב מלהיה ועבדו ת׳. בשיעלה לשהוח לו על אחחות ומקום בניו. וכחשבר לחם כי עחה עם יח׳ לעבות מזבח במקום שהוא ולא חהיה מלבה כמלח. ע״כ נהן על לבו לאמר מולי אין החחות כשלהן בבני. להיות דוגמה שלאלה שלישם בל מזבח מלבים לבוא כי בן לייחי. אז שמר בלבו אין זה כי אם אלהי הנכר. כי משזכו בהם נשבו ע״ז על יבהלל וחזן לב ביעול ולשוב ליהוחה משם ע״כ אמר שסירו כו׳. ולמדנו דעז ה״ב כי מחלב יעב פיה לח ניעו ואח״כ שקדושים לו וחזו לשמר יעקב אל ביעו ואח״כ ואל כל אשר עמו שסירו כו׳ וה פיע׳ הוחם שלהיה בהגלו׳ וע״כ עוש על שהשרה עוה יעקבו בעצמו ומלוחם ויעמן עוחם מחת אלה ולא הביע׳ ליה שלאה למה שהוח שבר עם שכם. וחין יש בכל בניעחים כעודע חחא שבר עם שכם. ועוד למדנו דשהוחוח לבלחי השייבר כי אל כן לא שמר לבניו ועשה שם מזבח לאל הנראה אליו בן יהיה כמשמ׳ שנראה אליו ה׳. רק שהוא עוחי כו׳. או יאמר קום עלה כו׳ לומר היה עד כה לא נתראיתי לך מאז היית בבית אל כי אם בחל״ע מלאך ועשה שקדמחך אל אך בלי מראה. ואחני הבן להשכחות לך. אך לא זה בשיכדות במקום זה בחיחת עוה נעשו עליך. על כן קום עלה בית אל ושב שם. כלו׳ שקום שם יישוב. והטעם דעת מעבדת שלאלך להיות מוכן לכך כי נדר נבילה שהוח בניע לילחה ושם שבב וז נשמר בהיותו. (ז) שלחה מהיחך ממקום שהיה שם שלחה יבל משכיחה וזהו ושב שם. (ב) כי המקום מוכן כי שם קדושה יחילה. כי בשנעתק הה המקום שלאלי בהיחך בשיבחה שם נחקב ונלוים אל שכנת המקום שלאלי בהיחך בשיבחה לאל מנעניו מהך מהיחיו נראה אליך ויחן ויעש ז שם מזבח לאל הנראה אליך בברחך מפני עשו אחיך ויהיה שימה. ופשם כל זה קדושה במקום היחה לך לעזר ולהועיל. וזהו ועשה שם וגו׳ בברחך וגו׳ כלומר כי

ע"כ תרגם לנוף ולא יעקוך הטיבדה. וכן היא והוא מתמר הכתוב וירא ה' אל יעקב שוב וגו'. שמומר שוב כלומר עוד עוסף אל הפעם הזו'. שתלמה לו עם בתחלתו המקום: או יתמר קום וגו' והוא כי הנם לין בסבך שנלטעה יעקב ברלותו הסתר פניס ממנו ית'. בין בשעון עצו כי הגיע עד שעברו עוס והוצרך להכין עלמו זולת הכלות מלאכים. גם לדורון ולמלחמה ולתפלה ולא עכרו ה' על תפלתו. וגם לתרי כן שקדם לו מקרא נלמי שכור בדיוס בתו וגם לתרי כן לחתו רעד. כן יתפסיר עליו ויכוחו ועל כל פלא הין מעיה מלטים להבטיחו. ודבר על לבו בחופן שלא יבזר ממנו דשנה מיבר פולי לא לרעון לפניו יה' הוא. ממנס לפי שתמס ניסתר הוא. וכי תדרכה על בלא בטח לבו על תבר הבטיחו בלוח בתו' סכה תבכי עמך וגו' והשיבותיך וגו'. קלף ה' עליו קלף כתתמרם ז"ל והביאו על זה סבוק ותח למדת תוסס עליך תלוסים לרחם. ועל כן בתם עליו תלרה סרוח גם זאת ועל כן ברתותו יה' לרת נפשו בתוארו ונשפתו עלי והבוני וגו'. תו נלה לו יה' העניו בתומר תליו קום עלה ג ה תל. וגס שלח יעקב הר סאוריס תתקומו ויבא שם כתתו תל התום. כי ושב שם בניס תל הזכר הוא לוז. גס שלח יתיס במקום הר תמוריס. כי תין הכוסס רק ועשה שם תזבח וגו' לתל תרתלה תליך בברתך. לתת ל תודה על התלה הניס. לומר להתויק ל מובס על הכתתתך תה בלא עביס עד כה לומר כי על כן נתו תליך הנרוח התלה. והיה שם נתען תזכור תת יוס התרתה הניס כי הוא שעתדה לך תס שלח בתחת עד שם. וחכו תתתו לבניו בתוארו ותעשה שם תזבח לתל העוסה תוסי ביוס נרתי תהוא בלילה הוא בברתו תבני תחיו. שע"י ההבעתה הניא ויהי עתדי בדרך תסר סלבתי. כלומר תס שלח הברתי עד כה וירחתי ועל כן תעשה תזבח לרתותו: או יתמר שם תפני להרחות תליך. וע"ל כאת רק בלי תרתה כ"ת התתישך תת קלי כתו שבשבנו על ויתמר ה' אל תברס לך לך. שתתע קול תלהים בלי תרתה והוא כי במקום זה תתח תדוד ולילך תוכן לבדר נכוחה הסוא על כן קוס עלה בית אל רחוק ממקום שתבר. וכב שם כלומר מיוסב תסובב טידלה. וגס ועשה שם תזבח הולתה לה' הרתה וגו' והוא מתמר יעקב בפי שם יהיס תלהים עתדי וגו' ושבתי בשלוס וגו' ושבניו תה שהקטיטו לתפלה שלח תמר והשיבני כתתתו יה' בתומר והשיבותיך וגו'. כ"ת ושנתי בשלוס בשב תתיו לך הוא לומר תה שתי ליך תפלה הוא שם יהיס תלהים עתדי בדרך תבר תכני הלך שהוא תסתרן לה"ל בשתת וע"כ תתכתי תתרתי וגו'. לך על החזרס לתי תומר והשיבני כ"ת ושבתי. בשלו תתיו תסוב בשלוס. והשעה כי הלא שתי זכיוס לפני. (ל) בותי תל בית תבי לקיים פיטוד תב. (ב) כי תי בא לתרן יברתל תקום פיהיס ה' לי לתלהים תפ"ל נה"ל בהדר תה הומס כו'. ואשה זה בעשתו תתתרו יה'. ועשה שם תזבח להחזיק לי טובה. לת על החזרס שבשם לתרן ב"ת בתל הברתה תליך בברתך בהיתס בשלוסי. כלו' כי ע"י שתה בתרן תיך תלא תיתו בעשר תבשר בתתם תתשו ותיוסב שתרן תיך תלא תיתו בעשר תבשר.

בתופן בתין לך כעת לירת. וגס תתברו לנניו ותעשה שם תזבח לתל השוסה תוסי ביוס נרתי שהוא בברתו תפני עשו ויסי עתדי בדרך תבר פלבתי שהיס תתרן לח"ל. לך עשה תין לי פחד כי תין לי נתה. כלומר שע"כ לת ענני בהתפללי על דבר עשו כשובי תתתרתי תלילי גס תיד וגו' כי לת היתה עת נתרתי. כי בשבתי לת היה פחד כתדובר:

ה **ויסעו** ויהי וגו'. הגס תרז"ל (ב"ר פ' ע"ד) ויהב יעקב כי סוא תבל לתבר תברתיו כלבים. שתתם יש בתם ולא יתלך לת ירדפתי. בן עשה ברתותו לת כל תלוסי עשו. תי ויהב יעקב והיה כי ברתות' ויהב ומורא לת יתיתו. יתתרו תין זה כ"ת בתלוסים עתו תפ"ה בלבתי כי יתו לב לתתר תלוסים תזו לתתר בדשו ותפשרו כי תין תניל. ועד"ז יתתר תה כי סיה כתיותו יהב ובטתם לת יהלא תה שלח עשיתם ותבי תך כתתר ויהיו. ותתלא נסלה נסה וירתתיתו לכן היה ה' עתו פי'.

ויהי תחת תלוסים וגו' ולא רדפו וגו':

ז **ויבן** שם וגו'. קיים תזותו יה' להחזיק תוסב תל העבר. ותהה כתבע פ' ויהי בתותר ויקרא יעקב וגו' בית תל. כי תותרו התקום תהוא ולא תתר ויקרא לתקום בית תל. וגס בתותרו ותולס לה וגו' והוא לבני נוך ותה גס תותרו לרתתותה תהוא תיותר. וגס ל"ת כי תקום בית תלוסים. תך הוא כי הגס תרז"ל כי בעקר הר התוריס ובא לכתן וכל תה שרתה ותשעה תיס בהר התוריס שבא תל לוז ועל התקום ההוא תתר תין זה כ"ת בית תלוסים. ועליו נתתר ויקרא תת שם תקום תהוא שהוא התיותר. הוא הר התוריס בית תל. ו"ת תהוא ותהו ותולא לוז שם תעיר לרתתותה. כלו' לא שם העיר תל תקום זה תקרא בית תל. כ"ת לרתתותה שקדתתה להר התוריס היא הגר' לפ תך לעיתה שבא' תחרי כן לא סיתה שתה לוז. תך עתה בתו' יה' קום עלה בית תל ושתה שם תזבח. תז יתר בלוז שם תל הר התוריס שבשם לתקותו תקרתתיו בית תל היה תתר. תך תין זה רק כי תת לוז קורא בית תל. והוא כי גס שתר התוריס בא לכתן הלא על קרתת לוז היה. ולא יבתר תיותתר שם שיוסות קדותים. ו"ת ויבא יעקב לוז כי לבתרת יעקב לוז היה. תך לפי התתם היה גס בית תל לא בלבד התקום תבר עתד שם הר התוריס כ"ת גס כל תתותם. שבולל גס תקום תבר בת הוא וכל הנם תבר תתו ויבן שם תזבח. וע"ת הלא לת היה שם התקום הרתתון שקרתו יעקב בית תל כי היא הר התוריס. ול"ת ויקרא לתקום תל בית תל לתתר גס יעקב לת יכתו בית תל הנם כתל י"ת. קרתו בית תל ובשבתו כי שם נגלו תליו וגו' והוא כי גס שהר התוריס בא לכתן ושם שבר. הלא לת יבתר כי שם נגלו תליו תלוסים תקום זה שבשה שכל תת הר התוריס. וכתלו שם נגלה תליו תלוסים. ורתוי יקרא גס היא בית תל: או יתמר ויקרא לתקום תל בית תל וע"ת כי הלא שם נגלו תליו תלוסים ושיס רתוי תקרא בית תלוסים. תל תתמה כי תת שיס נגלו תליו תלוסים ולא בתיתים תל. הלא הוא תל היוס

כנגדו וגו׳. ומהמת מיכלתו לא עצר כח לקבל יותר מהנהוג מלכים. לך לא יצער כי המקום יסו׳ ז שיקרא בית אל. כי כמה קהלותו. ולא בלבד הגוי עתה ה׳ להגלות לגלו. שתהו גם עתה מהול. כי אם שגם כשיסעו מיד כי ותהת דכורה וגם ויקרא שמו תנחם כנזכר. בב כי שם נתבשר על מיתת ממו גם בית. משם במהלה שבשלים שיהיה עכ״ו ויהיו מלכים מעם בניהם. ו״ל שהד כי ע כוסמת על הקדמת והנה לבניתי המשבל בנה לחתם. בשמעו הם׳ שהלם מיתת דבורה. והמ״כ מיתת רבקה בית אלון קו לקו ובכ״ו התפעל ויקרא למקום אלון בכות. ומע״ם כן מיר כח לקבל ממרחה. ותחר מהר בכית ה׳ ובכרו גוי וקהל גוים וגו׳ והם ההרן וגו׳ לו ויצ יעקב מצבה להחזיק לו יח׳ בוכה. והוא כמבו״ל על ויקח מחצבי המקום. כהיו לחבי מזבח בשקד טו ימחק כמ״ם בפר״ם (ארק ל״ח) ותמר בתם יבמתהו ידע כי מעשו חסיו בלמה וכבני תהדות ולו נשמו לכן לחת. וירימה מנסם ויקר עליה שמן בהוא לרחוו לל גדולה ובכרון בניו. והנם נכתו בב ל ובבא מזבח לחבים בכות. היה מסופק הם היה לתהזה בלמה בכם. כי בלא כוונך להסיר לת לגלו הנכר הבר בידם. והם כן בידם דבק מהום. על בשלטו לת ידם בכשבתי מלכיהם. לך בלחבר שמע לת ק״ל ׳ תומר. ומבחים מחלוף יעלו ולת בלחבן כו׳ ובוכיך מ׳כיך לחבי לת המרן בזולת הכשיחו יח לחם לנשנו לת המרן מיהם מוחם מהבריו. המר הנם מין בשבך כי בלחבדים ובדיוקים נהכתו לפניו יח׳. ע״כ ויצ בם מנבה לשמוח לל לחבר רמז במנבה לבן בחבר האוריה. חתו ב״ה ולחבר מנבת לבן לרחמו לל כוונם מנבת מבן לחת בשבדוקים הקידם ושל כן ויעקר שמן על לחבה. לשמוח לל הכווק הנזכר שם במקום:

ט ויקרא ט׳. נבמ לל הכווק כיהם נב לל מוחתו למעלם ויעל מעליו מלכים מה ערך הדהם עליהו יהבדר. ונם בשיה במקום לחבר דבר לחתו. ולא עד לגלה בחזיבים המקום לחבר דבר לחתו זה בלם נבליה. ויעל בו׳ במקום הנחר דבר לחתו. ויצ וכו׳ במקום לחבר דבר לחתו וכו׳. קרא יעקר לת שם המקום לחבר דבר לחתו בו׳. לך הוא כי בלחבר נהלם לליו ה׳ ומה נם נהיותו עלב. היה לחבשר יבלם על נב יעקב כי בכנת המקום בשם לו לת הכבוד הכווא עם בלא היה במקום המזבח הכווא עליו בבהבווא. על בן מה שם הוא יחבדך בובש לו כי נחפון הוא. כי תדבנה בחמלשותו לזכר לחתו בהחת בם שניים. כי לא היה זה המקום הנ׳ הוא הר המוריה. ובכלים כי לחבר דברו לחתו נחחלקה בניהם מן המקום הכווא. וזה ויעל מעליו מלכים במקום בו׳ כי יורה בלא בהחת בניהם שם רק מה שהיה מדבר לחתו. כי הוא המבהר שניהם במקום ולא שהמקום נהרם לו שניהם עד נהר הרלה ליו ה׳. ע״כ בהרותו בך. לחמר ת״כ מיפה לחבר שזכה זה המקום שחבהרם בו בניהם לשמני. לא בוב בדבר שהיה לו בוכם עוכרת. כ״ת הבהרה שם לעולם על בן ויצ יעקב מנבה במקום לחבר דבר לחתו. כדי שיזכרך מעשה המנבה בזכות שם שבב דבר לחתו. לשהבהרם שם בניהם עבד.

ויהי בן כי ויקרא יעקב לח שם המקום לחבר לשתו. לחבר היה מקום בועבד ממנו שם מלהים קדמו בית לל כלומר בית קבוע לשל ית׳. נמלא כי ג׳ מקומות נהיחדו לקבושות שכינה (ה) הנדול שכבולם הוא הר המוריה בקרית לו יעקב בית לל. כשנשקך בהר ונמ לכבותו ליזה. עם בעל שם זה נם כל כביר נקרא בך (ב) מקום המזבח לחבר בשם בכוותו לעזה. הוא המקום לחבר שכל עניו לת הר המוריה בכנשתך ובל שמה. ובקולו בחל בית לל. (נ) המקום לחבר דבר לתו כבחלה לליו שם ובכחלקה שכינה משם ובנה מנבה וקרא: יעקב בית לל להיותו שם שכינה המיד. וגחזור הל כשהמקום שכחמעט כשנין:

י ויאמר לו מלהים שמך יעקב וכו׳. שנה מומרו שמך יעקב הוא מיעקר וכן מומרו יהיה שמך כד סוף פסוק. ושנה חרש״ל (בראשית יג) לל שיעקב יעקר מהקומו וכו׳ וכ״ש לפיש לב לשם נהכרים נהכחבל שם חכרם לעמדי ולא ניעקב. לך לחבוה נשם בחמהו בהחהומה. כי הקרא לחברהם היה. כי סו תחכה מיכרים שברש״ם מיכרי הבריה לחבר נחחר בהם ערלה שבי חזיש ולב ושפחים ובהם הנוחש. ועל ידי היקון ברלה הנוף נהחלם נכל רמ״ח מיכרי ושל כן חם היה נחחר שם חכרם. היה נרחה שבדיק כיו חכרים לוחה הבחבה חיכרים. פ״ב נקרא שמיד לחברהם בשלה רמ״ח שמורה בבכולם נשחלם. מכש״ב ניעקב כי נקרא יעקב על שם בידו לוחזם ניעקב עבו. ביד זרש טובלה ט בשקבות מפבלת שבו כתים נשחדש ב״ר (בראשית פ״נ) וכוד כוסף לחה״ל כי נם שם מלחמים נכשבר. כד״ם כי ברית עם מלכים ו״ב כי נחע בית חה מלכים נקרא יבראל. והנה בנחמים ז בני שבשות בחחד טובים על כן לחתר שמך יעקב. ולא יעקב שם זה ושם כל זה לא יקרא שמך יעקב כיהים עיקר כי הם יבראל. ושיעור שבכוב שמך יעקב כשקודם. שבשם בנקרא בשם כולדו שחיהם שחלטת לחבי הדהם. ושכ״ו לא יקרא שמך יעקב כי יבראל יהיה עיקר: ועוד בשם בני לל בלחבי עקיל שם יעקב והוא ויקרא לת שמו יבראל והוא בבוש לב לל מלא לת. שהיה מיוחדת שה״ל ויקרא שמו יבראל. לך הוא כי קרא לו שמו בהוא לת שם יעקב שהוא שמו. כלומר שרך יעקב קרא לת לוחו שהם יבראל. לומר כי כיהם היה כ: שם שהיה נחפף שהי׳ בעקבו וזכו רבני הלם נחפקן שם לך כשהו שב׳ שבשמים. (ה) על כי שרש לת חיהים (נ) על כי כל לחבר חבנו היום עקבה היה יוחר כי שפ׳ היו לו שכבושות והשלר שם יעקב גם כן מבני שבשים על בידו לוחזק נעקב עמו ועל מה שנם השקבה היה יחר ולא שיכלו לעמד כי היה לו עקבה ושחתה השמה ליוחר: ועוד לחבר בבוונת הכחוב לבל יפלא על לב לם לומר כלא השלך קרלו יבראל כלוחרו לא יעקב יהיה שמך עוד שמך כו׳ לזה לחתר שמך יעקב כלומר שדין שמך יעקב כי השלך לא היה רק כחבר השמיד בשחרים שם. חכו לא יקרא כו׳ כ״ש יבראל היה שמך כלומר חשמה יהיה ולא לחת. וזכו ויקרא שמו יבראל כלומר כי לחו יהבדך קרלו ולא השלך ובכלל השרה הכווא בשם

ישראל. ממר שיכבה ומכיים מחלוצי יעקו:

יב ואת הארץ אתן כו'. ממר מתן לה מתן יכולה מיותר.

ג לך יאמר שם מתן תכר נמתי לאבותיכם ליעקב מתן שנון לנביותיהם שהיה נתלה בתלים לך מתנה ולא לעצמו ולישראל. ועוד מוסיף כי לזרעך אחריהם אתריך אתן את הארץ שהם היה כל השלש נתלה יעקב בלשון מנחים. וזהו רבוי שהם:

יג וידי בהקבותם כו'. מומר אל תרחי כו' יקשה כי בהיותו בן לילך הוסר מורחם מלמו'. ונם מה נא לרבות מומר נם זה וכן לומרו לך הוא מיומר. לך הוא היה יש לומר ליעקב נוי ולקבל נויים יהיה ממך ובפומו על מקבל הוא מיוליד עוד שני בניים. הלי הוא גוי וכ' הוא אחד בניתן לבנים והוא קבל גויים אל פי' כ' כי גוי הוא בניתין ולקבל גויים הוא בניתן יוסף לשני שבטים ושרם שוה לשל היה נדלה בפיכולם הרחמן וזה מלמד הגילדם אל תרחי מלמות כי זה ולחבר הוא מאך שהם גוי ולקבל גויים וזה לומרם כי נם זה כי הנם מרכז שם בזילחי לומר בעדיין תהיה לנדם אחר והוא לך נן כי לא יהכן אלד כשהם בלהיות בניה. לך בניתם סוכרת הפילום השני והוא מלמד יעקב אל יוסף אל בדי נדלה אלי כו' ומחתיך לנקבל עמים ומהם העשים הוא בשהנה לני שבטים. וזהו ומהם שני נניך כו' כדלוקן ומשעון טו' כי הפי' הרחמן ש־יוליד משהם קבל גויים פ"ש כי הל בשהי משהן שהם שלי רחל כשמיהם בשהומו:

יח וידי בצאת כו'. לומרו כי משה הוא מיומר.

ונם לוך דבכה לשר בשהה ונם הוא שומר מלמו כי בצאת נפשה הוא עת מיתה ולומרם כי משה הוא לשר משה. ונם לוך לומר לשר רחל ומשה רחל. וכן לאוי לשים לב אל לומר ותניו נקרא ל'. פיל"ש קרא שמו אל קרא לומו כי אלם לו בלשי עזרתו: אך השם יהוה מ"ש (פ' פ"ב) כי יולד בן בשפחה כיון שוב לכל השפחה שה אחד משפחה שהלו כל השפחה. ושנה נאו יחד שיהם אחד ולידת בן לשרה בשביל כי אחה. ושיהם אחד משפחה לאו סיון יפה ס"ת על כן ושקרא שמו בן לוני כלומר יהיהם הין אל הלויות בלשי יולד אחר לוני בזמן הלויות בלוקן בלידתו אחרון שיון שיכתה ולא שהיהם ליולד קדם לוני בלוקן שיהיה לסיכך. אך אבין קראו בניתין לומר שבלשי שהיהם שיכתה שהם בן יתן ובלי שהיה בשביל שהיה הוא בשהי ש"ת ולא הפסד ואינבר על שמואל אל פי' שיכתה: או יהיה שקרא לה כרבה בר נחמני שיגלה נשמתו בלומרו שהור כך ויהי בצאת נפשה כי שהה ושקרא נפשה שהזכר שמו בן לוני לומר שיגלה נפשה לומרה בן לוני לומר שבל לשיות שבשיהי' לשהלוקן על ישראל שבכה על בניה ושהם לבן זה שבל יהי יהוה שהרן לוני לך שבי קרא לו בניתין שהוא על זכות בית שהקדש שני ושביני שבניים על יהי על שבכתה על שורבן לשלוקן ש"ב קרא לו בניתין שבשיהם זה בה לוהיות בנין שדפוש י' מ' שיהל כ' כשפסר בית שהקדש שני ושביני בשלת קבן נשלת בפסר בית שהקדש שני ושביני בשלת נשיון. או הכתוב שיון על היה בש"ן שבניים לשבניה כי ש"ק שהוא שבניה לשבניה שלש ל' ועל בשיה קרחתו על שר שנוע לה שביו

קרא לו לומר על היעב לו כשהור:

יט ותמת רחל כו'. הוה שהוהו ושקבר ו"ל שמר ויקבר שהה שלשים ש"ל (שם) שבל שי שלטר קבר לוהה שבוה בשבילו. לשון שבקש להשיס על יעקב כשבר בני"ה שיהוהו שלשר לוויב. גם נרמז כי ושקבר בדרך לשרהה כשפסר שבר על פני שלחי יעקב ש"ק:

כא ויסע ישראל כו'. רחוי לשיס לב שה נא לנמדו שוסע ויש לחלק שלוחה לשנדל שדר ושה יש יתן ושה יוסף שבח במקומו לו נשוח שלוח במקום הרחל. וגם שלהו שביים שקום שלוח שביים שלוחה שבקום שלוחו וגם נשיס לב על דרך שדקדק ר"ל (שם ש' לו) נשם שני שם ויהגל בחוך לחלה לחלוח כחוב כו'. כן גם שה היה רלוי לכחוב לחבו ולא לחלוח וכן שה שיון לומר ויהי בשבון ישראל בשרץ ההוא שהוא ניוהר כי לויה בייכות יש בשבון שבשרץ שהיה לא חשבה רלוון. ועוד פלוו שביים שקום שלא בשרץ ההוא בשלוח כל ש"ת ועוד לומרו ויפשע ישראל כי לין הכשיכה שבלה ושולדה כי לם שלוחה שיעון לשם היה קל לו כשיור שהוא ושיה רלוי ישמוך שיל ויהי בני יעקב שיש עשר לשלוחה כי לין דבר כיוחו. כ"ל עדין בשפסר לחין יבא ולא יפסיק בלוחרו וישמע ישראל. ושה לבא לל הענין. נשיש לב לל שלחיה ז"ל. (בבא קק נ"ה) שלחרו לא בכב הלילה כי לם שבלבל ישני לחני שבין לעלהה שקום רחל לעבוה יעקב עיקר שוכבו שם כשבר היה לם בה בשל. ויקשה לשוון בלוחרו לא די בחיי רחל כי לם נם בשוהה יעבה בן לחתו וישיר שה שבלבלה. ולחלו יקבה שלד שיהבן בלא יהיה שה שבלו רחל שם בכחובים: וחשיוב כי נם בלין שקרא יוחף שני שיני בכחוב: נרמז בלוחרו ויעש כו' ט' כי נשע שקום לוחר שיקרי שהיה בשבל רחל וים חבלה בל רחל שחבר כי חבלה כחוב ולא בשקום לשה שהיה שבל עדר נשן ישראל כי היה רבה בניה כי יולד שהם ושוב עדר ישראל שחשה וכשוה לייה שלטה ושורה כי לם וים לחלוח שבלשה לשבל עדר להלשה שחוב לא שה שה עם בלשה. וכן הלש"ה עם ההיכה שלה ש"ב כיוון בלשה. לו יהיה בשבו בשה בלא נאמר להלשה כי שם שבלשה שהוא לבחוב שיעש ישראל שבשה בל רחל שבשיהה ושה שבלה לשבל עדר ש ולא נשבל עדר היה רחל שבי' שבל עוז נעדר כי בקבלשה שהכר בזמן שהובדן על כן שלך כשוב בלשה שבשה שמה וכיוהם שלה וב"י כ ויהי בשבון ישראל בשרץ שהיה שעשה שקום שכא בשרץ שהיה היה בלשה שבלשות כי שהשה לבקבא שאשל כי לין דבריש בלוי נאמרים בחוכש רק נרמז עלין ויל לשוון בקוחו ויפשע וכו'. שהוא שמילל קדושת שהקום שהיה שביה שוכנת שם ושבל שמם בלוי היה שיכב שהכ שמילל בעודה. והוא שמחרו שלין כי עליה שבשבי וגו' שז שלשה ישני עלה וכן ויפשע הוא שבלבל עם שהיה בשפסר קבן ושל ניאר בשיהם שלה שבם לש בשבם הכשוב רק שבלבל כו' כי שלה ויפשע ישראל כי שבא שכיו שיון ויעש הפשע הזה לעוחתן זה כי לם שקום על שחו בהאור ויפשע ישראל ויעש כן בעוב שת שחו בשקום רחל וגם שם

גלגם . ופ"ל בלה היה הדבר נתן מה בפתע לנינו מנינו . ע"כ ויהיו בני יעקב שנים עשר כי נמכסר כי תחנו יבא כי לא נכתב בפנוחו :

בט וינוע יצחק וכו' . רלוי נפשים לב לפתר כיפל וינוע ויתמה ונם מפסיק נשמו בין בניהם וגם מה ענין הכיפה אל עמיו ושוד לומרו שנע ימים כי כמה היו יושר ממנו ולא נלמד כי שנע ימים . וגם לומרו ויקבצו אותו עמו ויעקב למה מזכיר הם עמו וכולו עם יעקב בפושר בן . למנם הומר נויעם הוכירו כי הוא מיתם נדיקים . ולנלה אל הענין נזכיר מלמד סכר הזוהר פרשה ויחי (דף רי"ה) כי כשהלדיק נפטר יולה כרוז בילהו לקהילתו כל בני מהיתו ובכלף לחכם בחיתיהם להבוא מקרא הכיפה אל עמיו ואין כפף כי לא כל לדם זוכה לנלות מיד אל מחילתו עם בני נילו כי יש יפבוהו חון מחחילתו קלם זמן על חיזם הנא בבידו . וע"ז לא יאמר (אגל אחר נדיקי) ויעם ויאסף אל עמיו כי לא מיד נאסף אל עמו בני מחילתו , רק בהולך מיד אל מהילתו ביאחק אחין נדיק למרק ההלה בוש דבר . וזהו וינוע ויאסף אל עמיו . וזה מהבוש נכוחת מזל כשהלדיק נפטר ג' כחות אל מלאה"ש יולחין לקהילתו . להם תיכרת יבא בלוש . וא' מו' הולך ונכוחו . וא' הומרת יומרו וכו' . כי הנה מלבד ביח לב מה ענין מספר הכחות ולא הומרה הכל כח לחת והליקי מהומרה ומי הכריח דהכה זו בהכוח . נם רלוי לביש לב אל הכפא ז"ל סדר הכחות . כי הם נלמד הוך נכוחו מהחבוחה . לך הוקשה לו בהכוח כי בחומרו יבא בלוש הכלוי יאחר יומם על מפכבו . ואחר הומר לבוץ דבים . הומר הולך נכוחו לבוץ יהיד וגם בחומו לח בעמו מלבון כיפה לל' הליפה . על כן אחר הלש ביחות כי' והוא כי הנה ים בלבה דבים . (ה) בכוח ה' הפולך להקביל לח הלדיק . ועל הילוק הבחיות היו הלש בכוח . בד"ה בכוח ה' יחבכך . (ב) המפייהכיח לפהילתו הבלים להקביל פניו . (נ) הלדיק בפפר עלמו הולך ביוכר אל בורבו . ואחר כי כח ה' מבבית לדיק ואומרה בל מלר מבדיק לא הוה בביה להקבילך כי בוא יבא בלוש הוא הקדוש בנוך הוא , והבינת הו' ומבבית היה הלדיק הולך מיהו נוהה ם רבו היה נעקוד' מהילתו והין לרך להקשכ הבוא על בוש מיהוק . מביאה כה הבליהים ילומרת לח בן הבבוחת בקמו מבבכוחם כי מחילתו להקביל בוח ובח יהיהו על מבבוחם ולנוסח לחר מבבליהים לומרת יבא בלוש יהיהו על מבבוחיה הוא בדבר בפלמו מהומרת . כיון בכבר הוא הולך נכוחו מיד יבא בבלוש ובכן יהיהו המקבילים והוא על מבכוחם לך בכחוב היהך מבדר . להיות כי הוב הלדיקים מן הולכים מיד בטח בוכבם . ועל כן הכר הלדיקים יולחים להקביל לח יהיהו לחמהן חין מחחילתם עד יביר מלינה הבח . כי לח בלחר הקבלחה יהיהו הם לנדו בחח . ולח"ב הוא הולך נכוחו בחח יהבחמה הימו יובד בחול מבה בק מלחר בעלייתו ולוכח הולך ובל כן נלחר יהיהו על מבכוחיה קודם הולך נכוחו לבוחת בחיהו בכלל הבחיים בחח על הבבוחתם . לך רש"ל דבחו בפרחי הבולך מיד

נכחו . ומביחים מהבפוק על הלילוה הנ' בחת . ונבח לל חמן הבחוב . והוח כי עמיו של נפטר הם הלדיקים בני מהילתו . וזה יחמר ביחתן כי מיד בהפר ויחם ונלחף לל עמיו הפקבילים לומרו כי הולך נכחו מיד . ומה בלח נלחר בביבה טובה כמו בהבריהם . מבני בויקברו לומרו עמו כו' בבוח רבח . מבח"ב בהבריהם בעבה חמעלל הבוחה . ורמז בלח עבה עמו הבוחה ביהבמעלל בחה בחזקיה לח עמו ויעקב ולח לחמר כי יעקב ושבו כחו ביהמעלל בלומר ויקברו לומרו יצחק ויהמעלל . כי בם כיון בעבה יהמעלל חבוחה בעל כן הים הולך בבוח ליצחק . מבח"ב בעמו בלא הלך בבוח ליעקב בכל כן נלחר עמו ויעקב . והוח מלמרם ז"ל בנחרת (כ"ב דף י"ד) במזה נלמד לומרו בבע ימים מפורש בעיני בוף ג' היו אלה נבייעחת דשמים :

פרשת וישב

לז א וישב יעקב בחרץ מנורי לביו כו' . הנה בפבוק זה יולה בלחי מקבר לל לפחלה ולל לפבה . והנה חמרו רז"ל (כ"ר פרשה פ"ד) נקב יעקב לינב בפלוה קצן עליו רוגזו של יוסף לל דיין לנחיקים מה בפחוקין להם לפה"ב הלל וכו' הנה בקברו הכחוב לל מה בחהיו לך עדיין קבה בפלהרם כי הלל עשם לנדיק על נקבו בלוה בשוה"ז הלל כמו זה בחבב . כי נמה לל יולבל פיהות טובה ומלות בשה"ז ומקרן לעה"ב והנה בפעתין לומרים כי זה פיהן בלומרו לבון נקבר בלומרו נקם ולל לחמר דלה . כי נם לם הבוב יקבל פיה מלח הלניה לך לל פיבקבם ויחזר להחרו . ין לחמת בפבקי בפדרפים יולה פעמים חין פספר לומרו נוקם בפקים רלה . קך להבבה חיהן הפברן בפהיחו לומר לל דיין וכו' כי זולת הייחוב רלוי לביש לב לל לומרו מה בפחוקין להם ולל לחמר מה בפזיקן להם ויהיה בלבוחת הלו . ולל לבון הקרן בפורה בפחוקין להם מה שהיה רבר הקרן והנה כמה נדיקים פיהו בלוה יולילם פיה"ם טובים ומלים . המיוהדים להביל ביהפיהן בשה"ז בר' הן נח בן דוסא ורבי חלבזר בן שמוע ומה ומהיהם ומה מבבה מבלי הורהם ומעשיהם . והנה בל מלחמרם ז"ל לחמרה הורה לפני הקב"ה בהיב בבחולה טובר וכלוך למה בני בעיים . והביב להחזל הביהבי יש כי' ומה ומה זו הבוחה יחילם הקרן בטוה"ב והבינות בשה"ז . לך הם לא בלומר כולו יום לם לחלילם בימים בשה"ז יולו פיה היהם בחה בהוה הבל בבוחו מובים הבה"ז ולל בחה בהולחים על כן ישבה מבבינים קרן קיימה לשה"ב . חה יחמר לה בקם יעקב וכו' . ובחמ הלחר החה יבבר ליעקב יבא חולחים לה ביחבל בימות בשה"ז . לז"ש לל דיין לנדיקים לה בחחוקין לבם חפרי מבבינים בחוה בוחות הבה"ז בהחה הבל חחוקין לבם ונבבה כולו הוחי בלבן חיקון נדול חזה הלה בחבבקים נם טוב בשה"ז : חע דבך הבבח חקובר נם כן הל לה בלחבה יחחר בבוש נב הל חומרי בחרץ חנוני חבין בהוח ביוחר ויהיל"ן ויבב יעקב בחרץ בנען . לך לזה חביבים חחחריב על בפוקי ידוע הדב כי נל יסים ינעך וכו' בבחרי בבולך מיד

בכיתו בלשון יחיד ולאחו בלשון רבים. וכן נבנים בגרות ולא נעבדות ושיטו. לך הודה כי מילתך מתחיל בתרכב מלות שם. והוא כי יש גדות בעלמא ויש בעבוד עלמיי. למד יהוע מדע שתי ידיעות. אחד כי גר שהוא גדות ומלטול בעלמא יהיה זרעך שהוא משא בא לך זרע שהוא מילחק שנקרא לך זרע ערם הניעם לכלל רבוי. לך בניעים לכלל רבוי תו ועבדוה כשיהיו רבים ושנו מוסב שהוא במלרים ובין הגרות והעבדות הם תרגש מלות שם: ובזה יובן מאמרו יהכרך תל יחק באומרו שכון בתרן כו' גור בתרן וגו' וגם שיעוי הלשון. לך הוא כי לאחרי שומו יהכרך ישכון בתרן בנען. הנה יוכל יחק לומר לוך תכון בתרן הזאת. והלא לאחה לאמרם גר יהיה זרעך בתרן לא לשם לך ארץ בנען הלא לא היה. ולוך יוכיח שם הגלות. (ז"ם טור מחבב גר בתרן הזאת כי לא לשם היה לזרעך לתן לעתיד ולא משתה. וזה גם כן היון באומרו בתרן לא לשם כי עדיין לוחם לשם ועדיין ביעקב היה נמצר הגילות. ולאו היה בשלוה היה נפשם הוא הגילות ולא ימנו מלת תתרכב מלות שם והיה בשבד עשה וכב. על כן לאמרם הוכיח הנה ויאמר יעקב בישוב ובשלוה. בתרן בחיו גר שם לאחיו לקיים הגרות וחזו בתרן מגורי אחיו. כי תרן לא לשם התחבר לוך היה כי הוא בתרן בנען ולא ליזרעאל עדיין בתוכן כי בישובו היה נפשם הוא הגילות. ויתחיל התרכב מלות שם מזרע יעקב לכן תלה תולדות יעקב וגו' שע"י היות יוסף עיקר התולדות נמשך אחריו תל השעבוד המלרימי. ומאמע שלומו מעשה ולא יפסיק הכל מספר שרות הגרות: עוד תשבר ויקובר הכתוב נפ שם הקודם והוא להולדות שה בין בחיים עבו לנחיתם יעקב. והוא כי למעלה נאמ' בשבו ויל תל תרן מבני יעקב אחיו. ובירושלמי ז"ל כי לאמר עשו הלא נאו נהלה היה תרן בנען והוב הוא גלות מלרים. מי שהבל לוח אחיו כותב הוא על כן ויל תכל המום בתרן לבל יגלה תגרימה. לך יעקב היוך כי בחר בגילות שהיהל בו יתרן. וזהו וישב יעקב בתרן מגורי אחיו ולאחזה טעם עשה כן כי בחר בשבדעו יהקיים גר יהיה זרעך בשבל תרן בנען. כי ספורש הוא לאחיו יודע נחלתו וז"ל בתרן בנען בשבי"ה בי"ח בשבור. ובזה היה מיושבת לאחר באומרו בתרן שכב לאחרת: עוד יאחן ויהיה הקשר לאחין בשמוך נאו למעלה ולמטה. והוא כי שלה הודה ללמדנו דעת כמה וכמה לרוך יזכר לאדם על שלוח ביאו כי רע עליו בביב לם קללה בשוך ביאו המביאה לידי בגלה תכל בחינת פוגעין תבני מלהמה שתגורי ביאו ותולה. כי הביאה ולא תה גדלו ושנאו תלה בני עשו ותלוכיו ושביו יאחו שוחי נפש יעקב הנזכרים. ושם כל הלה ויאמ יעקב ביאוב ושלוה ואין תהריך תכלם. עם היות בתרן מגורי אחיו שהיו גר ותכוללו שם תביו תרגשת הוסבי תרן. בשוך היו ליעקב בני כוניס בכניס רעים ואחשים שוחי נפשו. שלוח בעו ואחשבי תתרן עוסף על היות בתרן בנען שהיו ע"י יאכורין ועם כל זה בהיות שלוה בתרמגורין בני קללה היה בישוב. לך תלס תולדות יעקב כו' שע"י שהבנללה קללה ושלחה

בניהו ובתומוהיו תלז לא בלו ולא נקם כהמשך הסיפור: או מעין הדבר הזה הודה ג"כ כי כל תויבי חיים לא יבלטו להלר לו. כל כוד שלין בו יבניהו כין. כי לין עבוד ממיים כו' וזהו ויפב כו' לומר רלה כי עם כל התלוחים הנזכר ויפב יעקב בישוב ובלוח. עם סיוח בתרן מגורי אביו כו' עד בואלה כו' שבהגללה בניהם הממש מה מהדבה והקללה ויתעברו מלז לגלי גרוח:

ב אלה תולדות כו'. רלוי לשים לב. (ה) תל תומת תלה תולדות יעקב ולינו מזכיר רק תת יוסף. (ב) למה מודיעתו שהיה בן שבע עשרה שנה ופיה רועה תת אחיו בשלן. (ג) תומרו בשלן ויהיל ושלן. (ד) למה יודיענו בהיה נער תת בני בלהה כו'. וכן. תומרו ותם בני זלפה מיותר בהיה די יאמר תת בני בלהה וזלפה. (ה) תומרו שני תביו מי לא ידע כיכיני המה. (ו) תיך יקובר תומרו ויבא יוסף כי תל הקודם (ז) ויזרחל תהב למה קללו יבהיל ולא יעקב. בלהבר בעסוקים הקודמים. (ח) תומרו ויהלו אחיו כו' כי תם תביו תהבו. תה בשב יוסף על זה ביאלאו תומו: אך הנה להסיר תוזה תל הרוזה תעשה הבבניס שבעטו יה והקדוש לביהם היה תלמים כי הלא מי יכלה בהלה. ולא יפלא קדוש תלמים כיוסף יבא בתע בוזה ויביא תת דבתם רעה תל תביהם. ומי כתביהם קדוש ה' יקבלוה ומי בפנימים קדושי עליונים יבאלו תת תמיהם. ויקבלו בו ויביאהו עד שעטי מות. ותומו דמו להרוג ויפלניהו תומו תל בור ותמים ועקבים ובעלוחם תומו מבהיהו ליתמעלים התה תחתי יתמת ישבו בתעשיהם. על כן היה תקום לנים בוגה ופהי להשוב ותחשבות תבר לא עוזבים על זבע יעקב לאמר תולי תלילה והם לא נכון לבם עם תל ותולי דמו ויבוז לזרע תחי תביהם עבו הוא לחזוק להו היוה דמות בערוך נתו כי ע"כ זה מוליח דבה. ותלה מובני היה וגם תם על יעקב לא יפלחו רסן לפוח על קבלת דבת יוסף. כתומרם כי נרים בהיותה לבנון הרע שמקובל בתן מנחו. הלא גם לבל יוסף לבב יהבביהו בלא בהה הודה ה' המיתם ותחמר מה יהבבון על זרע תלביסו מיון תל בני בלהל הלילה. כי הלא תלה בתם יוסף ובל להיו התמורים בפסוק תלה תולדות יעקב. ולא נוי"ו ותלה תולדות יהמר עליהם להוסיף על בל עבו התמורים בפרשה הקודמת. כי בלו זרע תמת. ובמת תחמר הלא משביהם בלהי טיבים תל תכניד תמבואת כי אמי מודיעך נגד בתמת כל הלא תהם על בתפן בתבון ותבניל יוסף ותומר יוסף בן בתע עברים תה ובי אני גנבים" קול ותומר יוסף תפר לא עוב עשה לבל תלה עיניך. תל לבבד עון התחבאו כי הלא בן בתע עשרה תה נער ורך היה. ומגיזת תת תהיי ומדיהם בהיותם בגלן תבוא הכתה ובתרון תפר בו וזה היה בגלן ולא בנים תביו כי תביו היה בהועה תתם בניהו ובהומוהיו. ותם בן תיך יהבד תם כזה. להעוה תחלה גדולה לבניה תע בוא. ובתת תחמר כי תה שהיה רועה תת תהיו היה תנחום וגואל לבב לא תבוא הכתה ובתרון. לא בן הוא כי

הלא אחות אבי הוא בני בלהה מהגיע עמה כאשר ומפרש. ובפשפה להורות כי לא לגמי בשחות היה מהשיפה רק לגמי מגיי ח"ל כי אבי הוא. ולא גלגד לגמי בלהה שפחת אמו. כ"ל גם לגמי זלפה ולא גלגד בהיותם מרגשפם יחד בלגב גמי בלהה יכגד גם הת גמי זלפה. כי אם הת כל בת וכת בגמי עלמו וזה תורמו הת בגי בלהה והת בגי זלפה ולא אמר בגי בלהה וזלפה. ופמיד מלמד אם כן שמה הגדל מפמהו לאה הגיית הדגה רעה. אל יקשה כל כך הדגר בגיגיך. כי הלא מה שוגעה לת דגכם רעה. לא היה כי אם על אביכם. למען יהפך בדרכיהם וידגיכם בדרך ישרה כאשר ראוי לגשים ולא לזרים. כלל מוהלי דגה בגו גפש לגשים הת מי שהאמר עליו והבגלים ירימו בעיני הפם הגה גיתן ההגלות מה על יוסף: ושמא תאמר ח"ל יהיה יעקב בפשפ שקבל הדגה. פע"ב תהגו יותר על כל בגיו כי תיהו בלגד החזק לכבר מכולם לז"ת ויפרחל תהב וכו'. והוא בפוס לב תל פעם רבי"ע שעל יפרחל לומר הלא הקלו תכמת יוסף והם תלמד גת מה לעשיס על הגיפס ע"ב אמר כמגיפס קול ומומר. ויפרחל שגיים גת הגיפס תל העשה כן כי ע"ב לא יעקב קרחהיו כאן ל"ת יפרחל. כלו' ניותר לב היה מה שלוכ הת יוסף. לא על קבלו הדגה הלילה. רק על כי כן זקוגים הוא לו כן שני זקוגים. תחד כמשמעו בגיס שקבל תכמה ותכבר הגד ף על תמו. הגה לא היה רק כהוגם פכיס והוא כי כשגיס הוא תמלגים התמהון בכבל תמלגים. כבלהי גגלה כעשם כלבר תמרו ז"ל (בראשית רבה פרשה פ"ד) על פסוק על כהוגם הפסיס תבר עליו הוא תמרו כהוגם הפסיס הוא התמהון תבר עליו הוא תמלגוב העליון. והלא התמר הגה הקלה בלשגם יוסף ותכדו ותה הפיב על מחיו. שעשה הכבד יותר תשמחם ותחה לתרם פלה מולדות יעקב שפפל הת הרתבוגים. כי זבע יעקב כולם נדיקים ואיך לבשו קללה ומגלה ותבר לא ס"ג עשו על מלא פשת יד משו כמ"ם ז"ל (שם) ל"ת וירחו מהיו בעשם רבי"ע במלת מהיו. כמרים קול ומומר. מה בהכבד השמח מהיו על מה בברחיית כתיב כפסיס עשו רעה. לא כן הוא כי לא על בהוגם תמלגים עשו בשם כן היה לשם לקלל ולא לשפח. אך הוא כי ראו כי לאחו תהב תגיעם וכו' תשבו כן קבל דגרם רעה. והוא לבדו היה נדיק בעיניו. על כן היה לאחו. בלומרם כי הוא עשה על ידי שגילו קדגה. ופמיד האמר לאה ג' שמו לבם לדון הת לגיעם לבף יהוה שבל כי בן זקוגים הוא בשם הבכר ולא על קבלת הדגה ל"ת מכל תחיו. לומר בשם על כיוחו בן זקוגים ה"ת. הלא יותר כן זקוגים הוא בגיפין. ואוחו היה לחיי יעקב בהוגם הפסיס. אך לזן זה כי הם הרע קבלת הדגה. ח"ת מכל תהיו בהוא הת בלם לגמרי לרמוז גם על בגיפין וע"ב לא אמר מכלם כי לאב מכל תהיו לרמוז גם הת הבר לו כי מיבר פשרוח מכל הבאר. עיד יתבן כי מלשלה היתה בהתגלגלות תריו. כי אמר רחל גלא כי לא על התגשם יוסף עיגיה בשלוחו וגם לא הגיתי הדגה הם לא היה שלה על לבה בהיותם קבל תפרו. כי הלא בן בגה רובה הת תהיו בגלן מהגשם רובה עליהם

כי שפה על מה שבן זקונים הוא לו. אלא שנמשך גרמ' אל הקנאה. וממנה אל השנאה. ולא אמרו אין הקב"ה מביא הקלה אלא להבחיקן מטן. עוד אפשר בהמשך הכתובים על דרך פרש"י. שמלת תולדות הוא מאורעות. כד"א מה יולד יום והוא כי הלא יבא כל רואה מאירעות. הרעות אשר ליעקב. מה פשעו ומה חטאתו שבאה כום הרעלה אצת יוסף ומה פשע יוסף שגרם לו כל הרעה הבא עליו. על כן שאל ואמר אלה תולדות יעקב שארעו לו שכתם הלא היא כי הנה יוסף בן שבע עשרה שנה נער וכך. היה משתדל רועה את אחיו ומנהיגם כשר עליהם בהיותם בצאן. מה שלא היה עושה כן עם בני בלהה כו' רק כנער לפניהם באופן שהיה מקום לקנאה בו כי נרשו כשינו מבני השפחות וכדי בזיון להם. ועוד הוסיף כי ויבא יוסף את דבתם רעה שהם ג' דברים כמ"ש ז"ל שנחשדו באבר מן החי. ושהיו קוראים עבדים לבני השפחות ושהיו תולים עיניהם בבנות הארץ. ויהיו כי מלת את מרבה הא' דבתם היא הב'. רעה היא הג'. והענין כי מה שתראה בשלמו על יוסף הוא על מה שהיה מתגדל ורועה אותם. ומה שהוציא כתנתו. הוא כנגד מה שיבא יוסף כו'. ומה שהיה אל אביהם על כן הוכאה כתונת בנו אליו על שלא גשר בו. ובכלל הדבר על ג' מאורעות שהן כנגד הג' דבות כנודע מרז"ל (ב"ר פרשה פ"ד) ולכל יאמר איש כי גם יעקב נכנס בגדר מקבל לשון הרע הלילה לאיש כמוהו כי ע"כ אהב את יוסף מכל בניו לז"א וישראל אהב את יוסף כו' ביותר לבב. כי על כן קראו פה בשם זה שהוא על כי בן זקונים הוא לו כמדובר בקודם. ועשה לו כתונת פסים אמרו רז"ל שנמכר לארבעה פעמים כאשר תיבות. סוחרים ישמעאלים מדינים. והוא כי ע"י הכתונת נתגלגלו מכירותיו ויהיה מדה כנגד מדה. כי למה שעל אומרו שהיו אחיו קורים עבדים לבני השלחות לעבד נמכר יוסף על כן נמכר ארבעה פעמים כנגד אומרו שלארבע בני השפחות היו קורין עבדים כנגד כל אחד פעם אחד:

ה **ויחלום** כו'. ראוי לשים לב. (א) אל אומרו ויוסיפו עוד שנא אותו כי הלא אין ספק שהוא על חלומותיו. (ב) למה לא נאמר רק שנא אותו סתם מה שאין כן אחרי הספור. (ג) אומרו ויאמר אליהם שמעו נא כו' כי כל פסוק זה מיותר והיה לו לומר ויאמר הנה אנחנו מאלמים אלומים כו'. (ד) בדברי החלום קמה וגם נצבה נראה כפל לבלי צורך ומהו תוספ' הגם. (ה) והנה תסובינה שהוא מיותר והיל"ל ותשתחוין אלומותיכם לאלומתי. (ו) אומרו המלוך תמלוך למה יזכיר שני מיני שררה ואם הם לשון שאלה או לשון תמיהה. (ז) אומרו על חלומותיו ועל דבריו כי דבריו הן הם חלומותיו. (ח) מה שנאו על חלומותיו כי אשר ירצה יגיד. (ט) שהיל"ל על חלומו כי חלום אחד הוא. (י) אומרו עוד חלום אחר שהיל"ל ויחלום עוד ויספר כו' או ויחלום חלום אחר כו' מאי עוד אחר. ובספרו החלום אמר להם עוד ולא אחר. (יא) כי בראשונה אמר ויספר לאחיו ואח"כ אומר אל אביו ואל אחיו (יב) מהו אומרו אח"כ ויקנאו בו אחיו ולא אמר כבראשונה ויוסיפו עוד שנא אותו ומה ענין ואביו שמר וגו':

אמנם הנה ג' במינות הן. (א) מגילות ספר לאמר חלום. ביודעו כי לא יוכלו דברו לשלום ואם גם כי אין דרך לספר חלום כי אם לאוהב ונסתרו לאם היה מורה כי שנאתם הבל לפניו וכמכריח אותם יתברו לו על כרחם לתמן לבבם אז יותר. (ב) היות ענין החלום מורה השתררו עליהם ומרבה שנאה וקנאה. (ג) אופן הספור על שהיתה הא' שהוא כי בראותו שלא יכלו דברו לשלום לא היה לו לרדוף אחרים אתם ולהגיד להם חלום שהוא בבא להקהות שיניהם על בחינה א אמר ויחלום יוסף חלום ויגד וגו' כי בלי שום בחינה נוגעת אליהם רק על מגילות חלום במה שבא ויגד לאחיו שהיא הבחינה הא' גרם שיוסיפו עוד שנא אותו. ועל הבחינה השנית והשלישית אמר ויאמר אליהם שמעו נא וגו' ושמלבד היות הוראת החלום שררה עליהם. גם היה אופן סיפורו כמתפאר על שררתו לפניהם ומקהה שיניהם באומרו שמעו נא החלום הזה וגו'. כלומר השמיעני נא וראו אך גדולתי בחלום הזה אשר חלמתי. ועל שתי בחינות אלו חזר ואמר ויוסיפו עוד שנא אותו על חלומותיו כלומר שלו מתייחסים אליו שרעיונו על משכבו סליקו להשתרר. ועוד על דבריו שהוא אופן סיפורו בדברים תורים כמתעלה ושם על האלומות הנעמו כמקהה שיניהם וזהו ועל דבריו והנה הם השבו היה שמרון כחלום שיהיה בתחלה מושל עליהם כקצין שוטר ומושל. ואח"כ עוד יעלה אל מלכות וזהו קמה אלמתי שהוא קימה מה. ואח"כ וגם נצבה שעלה למלוכה. כד"א אין מלך נצבה נצב מלך. ע"כ אמרו אם מה' היה יוצא הדבר לא היה מקום לשנאה רק לקנאה על גדולתו עליהם אך אין זה רק שרעיונך מחלמים אותך אשר תתאוה. והכל הכל כי הלא המלוך כו' לומר הנה שני דברים מורים חלומך. א' היותך מושל שנית שגם תמלוך אחר כך והנה כאשר השני שקר גם הראשון כי המלוך שהיתה המלוך עלינו שתהיה מולך על עשרה אנשים אין זו מלוכה ואתה עלינו נלכד אלמם ומה גם שלא היה עולה בדעתם יהיה מלך כנוים וא"כ כאשר מלוכה זו נמנעת גם הראשונה שהיא שתהיה מושל גם היא הבל וזהו אם משול תמשול כאומרים כי גם זה שקר כמלכות וע"כ אין לנו לקנאת בגדולתך כי לא מן השמים הוא רק שאתה גורם להלום אותך ברעיונך. ועל כן ראוי לשנאתך על חלומותך מרעיון לבך ליום להשתרר עלינו המה וזה ויוסיפו וגו' על חלומותיו. ואמרו לשון רבים על כל מגילות חלומותיו כי זה וכיוצא בו חולם במה שמתהרהר ביום כי ילמד סתום מן המפורש אלא שהיה לגלות זה וגם על דבריו כמפורש. והנה המה לא נדקו בפתרון החלום לא הא' ולא השני כפשט כי מאשר יתגלה אחר; כן זה שהרומז לפי האמת שהיה עתיד יוסף לזכור בר בשבע שני השבע וג"כ כל בני ארץ מצרים וארץ כנען ובכללם אחיו. וזה מאלמים אלומים בתוך השדה כד"א אוכל שדה העיר אשר סביבותיה נתן בתוכה והנה קמה אלומת יוסף התקוממות דגן ושמן. וגם נצבה מתקיים זמן רב בל ירקב מה שאין כן של אחיו וזולתם באופן שסובינה אלומתם ותשתחוין לאלומתו בבואתו שיבואו אפים ארץ מצרימה בעד אלומות יוסף לשבר אוכל אשר שמר וקרוב לשמוע על פי דרך

זה באומרו תסובינה הוא אומן שוכן שהרקב הכו אתם ושתיים אלה שנה ועי״ן בן שמחוו לאלומתו אשר נגל יעקיים ואחרי שלה אחרי תבואתו כמשך עוך התלוס הבני שיכמשו משתיו ויאמרו לו עבדיך באו לשבור אוכל וגם אמרו עבדך אבינו וגם בלהה שפחה רחל השתחוים בשלא בתוך הבאים את יעקב כמ״ש ז״ל (בראשית רבה פ׳ פ״ד) על מ״ש יעקב הבא נבא אני ואמך והלא כבר מתה והיה הדבר מגיע אל בלהה שפחתה וזהו השמש והירח הוא יעקב ובלהה שבמקום רחל . וגם אחד עשר כוכבים הם השבטים משתחוים לי . ובזה יצדק מאמר התורה באומרו ויחלום עוד חלום אחר . כי בבחינה אחת הוא חלום עוד שהוא נמשך מהקודם וזהו אומרו עוד תוספת על הקודם . ובבחינה אחרת הוא אחר זה על בואם לקנות תבואתו . וזה על הכנעה אחיו . אמנם עדיין לא נודע להם פתרון זה והיה עם לבבם שהוא כי ישתרר וימלוך עליהם כמו שכתבנו באומרו רעיונך אל משכבך עליו ואמנה לך חלום כזב כי לא יצדק הולד מלכה על הי׳ אחים על כן הבין יוסף אחר חלומו הב׳ ואמר הנה חלמתי חלום עוד ולא אמר אחר כלו׳ עוד תוספת ונספח הקודם . ומביע מאמריכם כי אשר חשבתם שהיה שהיה כלפי ביוס אשר לחטול בכם . כמה אלי בלילה והוא חלום כוזב לא כן הוא כי הנה חלמתי חלום עוד כלומר תוספת . ומפרש הקודם והנה השמש והירח כו׳ משתחוים ועיקר היה עולה כלפי היום שאני ואתי ישתחוו לי אך זה יורה גם על הרבן כי הכל מן השמים ונפשטו החלום הבני לאחיו שהאלהים בפומפם שנאת כי לא מאת לבו היתה מתדמית לו כחלומו כי לא על אביו ואמו היה מתרבר ידאי כלוצן כי מן השמים הי׳ ואל״כ אין ראוי לסנוא אך לקנא על שנגדילוהו עליהם מן השמים ועל כן עמדו ולא שנו לו מלאכת לבם . אך כאשר ויספר אל אביו ואל אחיו יחד . להראות מה ידבר בו אביו ואז להסכיל הדבר לבל יקנאו בו אמר הבא נבא וגו׳ לומר שלא בא אמך ינצק נבא גם אני ואמך היתכן ועוד מתה אך זה מורה כי הכל הבל ועם כל זה לא הספיק להסיר הדבר מלבם כי ויקנאו למלוכה מן השמים ועל כן לא הוסיפו שנאה כי לא יהפם כי אין הדבורו הגורם כי לא על אביו הדבר אך לבנו קנא . וזהו ויקנאו בו אחיו ולא שנאו אל עמך אומר ואך כי אין חלום בלא דברים בטלים או הוא על בלהה כמ״ש ז״ל (ברכות דף נ״ה) ומ״ש האם נעלם ממנו כונתו מיעקב שמה מבטל כל החלום לא״א ואביו שמר את הדבר בלבו ולא גלה בעל בלהה הוא להסיר קנאה מלבם:

יב **ויאמר** ישראל וגו׳ . לבא אל ענין השבטים נעיר לקבוצה השפקות אשר יפול לב האדם עליהם . א׳ דרך כלל בכללות הענין והוא כי הלא נפלאות יפלא על ה׳ ועל חסידיו ית׳ על ה׳ כי מי יתן ידעו דרך ה׳ כדבר יוסף כי לו השפן הי׳ ילך אחר אחיו לשם ניה את מלאכי אנשים יבאו לקראתו ויאמרו לו נשנו עוזי כי אמ״ל כי לנפים שבמקרא הוא מלאכים ממש גלו אזו כי נסעו מזה להפר את האחוה על בניו מספר אחים ולא אמרו כי ה׳ לא היה ילך אחריהם אל מלאכיו יעיד לו לבטל זיזו מדם להשיבו אל אביו טרם יקרב אליהם וגם על מלאכיו יפלא כי כלא ההם ידעו דרך ה׳ ואם מה׳ הוא הלוא ילך לא יחמלו אם לבנו ואם אין ויאמרו לו אל תלך בדרך אתם כי לא זו הדרך ישכן אור שוב בית אביך ושוב מדרש כי כן בקדושיו יאמין וגם על יעקב נפלא מה ראה שלא כמה ומה הגיעו אליו לבלות את מורשי לבני ביד מבקשי נפשו כי הלא אמרז״ל (ב״ר פ׳ פ״ד) כי בכה יעקב אבר הודאת יוסף בכלותם היו עמיו מתהפכין . אך לא היה אל מלחמה איתו . ולמה לא יקחה על עצמו כי מי יתנו תוך ממני גם אם היה הדבר אלו בספק הלא ספק נפשות להחמיר : והן אמת כי על יעקב אשר להבינו אמרם לו לאמר כי לא תבא עוזה על עצמו בלבה כולם צדיקים יעשה רעה אך על יוסף יפלא הפלא ופלא . אך אמת הכמתי ובינתו ודע מבוררם כי קנאה וגם קנאה׳ והמשפט בערה כם מאד אשר לא יכלו דברו לשלום ולא יתכלו ביום נקם ולמה יתן התבלה וגם לפרדם אולי ישפטו לשפוך דם וגם כם נפשו בכפו ואל הלא בפני אבר לו לאה יעשה אם מספיד הלוה קוים עלינו כלמעם אליו נפשו הוא וימנע רגלו המסיבם ייך ושוב לך תו . ועל הכל יתגדל לאמת דבר על בלוני אמיר הרואה שבני יה מי יאמין לשמעתם יעשו במכבה הדם שהוא כי מיהלה החילו כרעה ויתנכלו אליו להמיתו ויאמרו לכו ונהרגהו והשליכו אותו בבור אין מים כי הבי נתנים ושקרבים יה בו ותולדה בבסף אחד בכבור נגלים והאנשים השבה בלוים הם הנה יעשו תורה רעה אלי בא ולא עוד כ״ב באה הסף כבשה מים . וישקבה אלא דברים אלה ונגע לה ושלישו וגו׳ שם ישבה ואמרי בלא קשוא זו שפלא יחגה קורה כיום הדבר יעשה הרם

כי גם את הכל קיום וקבל מאד :

ולבא אל ה׳ ענין נכית לב אל דקדוק המקראות עד לבו ונקבה וגבילה אל הנלה כבה בכ׳ ד׳ . (א) באמר ויאמר ישראל אל יוסף וגו׳ . למה נקרא בשם ישראל שם מבשר פקומות . (ב) באמר לכה ואשלך כי מה לשון יתאך לאמר ואשלך ועוד תוסם . (ג) כי יום מוסיע בשלך לרעות בשם ים כרם בשכבות׳ . (ד) אומרי ויאמרו מבשק מהלך מה בלא בלא תר חוס נעיבי (ה) ואמרו הסלאתי אל ישא מושב בכרה כ״ת בשבשבים׳ ועם כדרך בזהר מתמים כביל מארבי תנקר המ״ת בבכ״א לא בעת״ם באת באומרו בהבדה בכ״ה הדיבה אשר לא יצדק רק בדברי על הדה נודע אז כוזב ולעני . (ו) כי היה בלאו יודעו הכתוב אך יפר דבנו באמר הודם היום סותה . (ז) במדרש ז״ל (בתנחומא) כי הנה קיום וקבלו כי בלכה מלאכים בשגעו לו והכריה׳ לנס שהם הוא כשממעו לאמר נלך הוד זה שלא תונים מאלהת אם ויאלהו שלם ויאמר הלוה יעשה אלה היה אים אל׳ הדבר לי ב׳ פעמים מה לבך אל כי השבור והיה די יאמר שמאלם כדוקן מאה״ב בכיום מלאכים ממש כאשר יבא באומרו בב״ד . והוא כי הוא גם לנבודים ז״ל כב׳ מלאכים היו לרך כוב עשה מה לבך עליהם וה׳ יספיק לכל אחד דברו . (ח) קשה מה פלא לבה לא הבזיכוהו אל אביו . (ט) באם הלך היה איך ישאל מם תבקש הלא ממנו יענה . (י) מה׳ למה ידיעתו מקום

המין

לאחיו מנקבי נפשו . (יח) גם לפי הפשט כי הלא הפלגתי מגרה מקום היה לו לך הפני מה יועיל לו ומדרכה יוסף סודיע לו אם מי היה מנקב כי היה לא ידע וכ"ש לנח"ל כי היכהן יהלא מלכהו יחב' לגלות אזן אוים לדיק . וגספור היה כי המלך יכסל דבר והפדיק יודיענו ואף גם הרחמן לא נזכיר היפבחו כמדובר (יב) בתומרו דותיות מה ענין היו"ד ימילה . (יג) בתיאדו ויתגלו לומו להמיתו כי הנה תמרו ז"ל שבשיבו עליו הכלבים מה רחו על ככה לעבות כן . (יד) מה ענין תומרו הנה בעל התלימות וגו' . שילחו דברי מפשמה מפולני טוב טעם ליתמר נפורש • (טו) תומר ועתה כי היה מלה מיוחדת . (טז) תומר ויפתע רחובן כי הלא יחד בלם שמעו ולמה ייחם הפתיע' הלוז ומהרחוי לא יתמר רק ויילכו רחוק מידם . (יז) תמרו ויד ול הפלמו בו המעם מפם שלוח ידם להפליכו הבורה מלא נחשים ועקרים ובכוונתם הימיו שם עד עולם . (יח) מה זו היתה עלה יהודה לכו ונמכרנו ועבנה לפם גם הם חוץ תמח לחיו שבכה התומרים לכי ונכרנהו ועתה נחמר ויפמעו לחיו . (יט) תומרו ובכיו חת דמו חיזה בפני הדם בת לגלול ולמעם . (כ) הם לא ימכר רק ליפמעלים לפה נזכר שעברו חפשים מדיניים סיחרים . (כח) תומרו וידע על חתי בו מי לא ידע שהם ימכרוהו ידם לא תהיה בו . (כב) תומרו ולמי תגה לחי בת . והיה רחוי יחמר ולחי מה

מה לעשה וכיונה כי מה ענין תומרו הגה לחי בת :

אמנם הן חמת הכמיש יגידו כי כל חפן ר' בימים הפם היה להוריד חת יוסף מלימה לפגות התוקות להכמי התלדים על כנוד יעקב כמלמדת ז"ל (ב"ר פ' פ"ו) עתיד היה יעקב לירד מלימה בשלשלות של ברזל חלא שהקדים הקב"ה והוריד חת יוסף תחלה . משל לפרם שהיו משיכין לוהה המטבחים ולא היפה נמשכת . משכו חת בנה ונמשכה אמו אחריו . ולדעת חכמי זרוב (פ' זו דף קפ"ד) למען יהיה מרכבה לשכינה שקדמה לרדת מלימה לרחף על עם בני ישרחל בגלות הזה : עוד ענין אלפי היה רחוי להעבות בימים הפם עם שהטעמים הרחטונים הם עיקר . חלא הוא לקבל יוסף שהם הביחו דבת אחיו רעה על הביהם לימכר לעבד חשת אומרו שהיו אחיו קורים עבדים לבני הלחנה ולבנות דוד שבול בו היו אמת אדוניו ישן אמר כי אחיו היו חוץ עיניהם בבנות התרן וכו' ולהורות כי אחיו בכל שוחטים חפילו אלה לחכול כי לא נחשדו על שפר מן החי כדאתו רעה עליהם :

עור רציונים היה רחוי להעבות בזמן הזה אלא היה לשום יעקב שף רעל הבחה כשהם בני חיץ חמת חשר אמר אומו ומפה שהש שלוח על אחיו ולא נער בו . גם אלה קבלי על כן אחת ד' אלה חלוקי עולם ר' העושה פעולה רבות בחחת ופעל ועשה יחד כלם אלה הוא בהעיר חת רוח יעקב . אלחי אלה חת כן יקוי לו חשר אהב עד מקום שכם המוכן לפורעות ולא אם נבו פן יקרחנו מסון ויוסף גם הוא הקל כנשר לעבות בצין אביו ולא פחדהו אליהם לאמר היך אלך והכבוני על הלומות ועל דברי כי אלגים שאלה שאלוני ע"י כן בהשלשל יד מלימה ועל פי דלטו יקבל אפשו אל הכתיב בספר . אלא לעומת

זה רחם הוא יהבוך ב' ריעות המתרגמות קשות חשר כה בשם לחשר שלום . אלא הוא כי רחם שבשים יהי ברעה גדולה יוסף לקח לאות ואחיו מתים להריג כי בחם קנאתם יהרגו בשפוך דם ואוי מי ימים אחרי כי קדושים חשר בחרץ עמודי שמים יהי עון דם נדיק יסוד עולם תלוי על אוחר' . ונם עלת ה' חשר יען נמהר לגלות חת יוסף לפני אחיו מלרימה לפוכחם היפה מתבטל' ויחפרו ויחבדו בגלות הזה . ע"כ מה עשה רחם ושמעון שלוח שרי קדם ג' מלחמים ידברו חל יוסף לנחותו הדרך למען ישכיל חת חשר יעשה . לעת מצוח עם אחיו לאמן יעבור מלרימה ואל יהרג המת ידם כאשר יבח בם ס"ד . כי לולת היתה אמרי שרפי קדם אליו סרם יקבל אליהם היה מומח בידם כי חפציות בחירתם ושנאתם גם קנאתם עליהו דבר בלתי מחוקן מפחם ידם : והנה הן זה בללות העניו . ובו נבח אל ביחור הכתובים בשדרן כהלבתן והוא כי הגה יעקב היה מספק בשנאת אחיו אח י"ם לא קנתם לו נדולה כי יכשו מהרלוחם לפניו . חפלו"ל יוסף עלעג כי היה יודע ועד ממרחה עיניו ומשמע חזיני רבם חפשמה . ע"כ יעקב היה נכוה בחיי חסות מלפשר מפשר בניו על היותם בשכם מקום מוכן לפורעות . ואף גם מדלג' מדבר גואלי דם בעלי שכם הן יחם לשכם לקום נקמת עיר שכם מאח בני יעקב המחריבים חוחה . כ' כי לא עזד חים אחו מוכן לשלח לרחות חת שלום בניו בלעדי יוסף ויכי לו הן עליו יהיה מצוח יהם לבלע ולהשחית : על כן רלה לגסות חת יוסף לדעת חת חשר בלבבו כי לפניו נלוי כמדובר :

וזה מלמר הכתוב ויחמר יעקב אל ישרחל בניהל ותמימות לבב .

כי על כן לא נחמר יעקב כי חם ישרחל חלא לחיך לוטים בשכם כלומר כי ערמת המקום הסות מרוע הכעתו וכי רבה מפשמתו ומדלג עליהם . לך לא מחליט מאמרי לשלחך חליהם לדרום שלומם ומוטחם עד תלכך מוחת תלין . וזהו לאמרו לפה ותשלחך כלי לחיי חומר תשלחך ולבה כי ירח לחי הן לבלעי עברך על כוויי לא חחוס הם תשחהן רק לכה בשלמך על פי בחירתך ושלח לבך ואחר לבתך מעלתך כלי היות לבך מקשך ואז ותשלחך חליהם למען הלך בדרך מלה לעשות מלא חנוך ועל כן עד חומרו הנני מוכן כי חין פחד שלחני לא חומר לך כי נח רחה וגו' . ויהי כי חמר יעקב כלם חלי לי הם חומר לישף ירח חני חח אחיך הן יהבליון כי חלי חהיה חוצד בכשרים וגם לא לחמר ליוסף הם חוצדים הן יחמיחהו לבן היה ממעין בדמיו חלי יחת ובשב ואל חעשה יחמור בעבו חלוכד : ויובן בזה מחמרס ז"ל (בם פ' פ"ד) על ירח חת הענלות חשר שלח יוסף לשלח חותו שלחוי לו יוסף שיזכור יום הסרדו ממט שהיו עסוקים בהלכות עגלה ערופה כי אחבנה כי לא נמקדה היה החשסקו לו נעם הזה בהלכות הסם . לך עשה כהסות תלמיד בחסכת שוקלין כי להיותו מסוסק רמז לו ליוסף חשר נפשו יודעת מלד חשר בלבבם יחות הן יפקיים בו כי ימלת הלל בחדמה חלי יהן לל לבו ויחמר לו כחמר שמואל סנהיט חיך חלך ושמע שמואל והרגני כי היכה דבהיט חיוקת הנשבין כן יחמר יוסף לא כן חבי כי הפיחוני חלי חר נרחותו כי חדבנה מ נהרן ויחמר הבי . חו נסה

נמי וישלחהו ויאמר לו לך נא ראה וגו'. לומר עשה זאת חיפה ואגלל מהשמי ולא תחטיבנו שם כרגע. רק לך נא וגו' ודיד שוב והשיבני דבר והוא כי הולכי בדרך פשה לית מיקון. וס"ב לא תהיה שבח מבקש לומר שוב מיד כי נמלאת תמיד עוסק במצוה. בלכתך ובקומך בשכבך ובקומך הלי נזכה לא באתם כי לא סיוק כי הולכי בדרך מצוה לית מיקון נזקון לא בליהכן ולא בחזקן. ממש"ב שם יום לו יומים תעמוד לחם שם כי בהמריכו שם לא יהפוך לו למוקש עד שבחו. ושוב הוסיף לפנותו מעמק הכרון מקום חצר עמד שם תברהם חצר הקבלה על כמה דרושי רשות הבחירות לחיות בשכם למען יגן זכותו. וחזו וישלחהו מעמק הכרון הוא מקום סנדרהם למה שהוא תוך לבכם כי על זה מחפלל תנרהם בשבר בא עד מקום שכם כמאמרם ז"ל ממנס יוסף נס כי ידע כי רשה בלבבם רוח לחתם עמו הופר בלנו מי יזרדני ארץ וכ' בעלני גם עלה על לחי כי כה הלמי ה' והנה מנחנו מלמים תלומים בתוך הבדה ושחתנו תלומותיכם לחלומי ואין זה כי אם תלכה לי תלה הבדה תל לחם. ובכ יקדו ויחתחוו לי וס"ב חיפה למה סיים וה' לחי חתם יוכלו הם לכבל מעה בעומדה לי מחתו יח' ע"כ מחלת דבר המלאך הדובר בו היה להכיר הוסם מלבו גל יבמת בחלומו כי גם חם יהיה זה פתרונו לם חמנע בחירתם מכם ואלי יבמת במשנעת קנה בהלין פסוח בחלומו כ"ש חם קלחם תבבר גם מה יהיו חלומותיו כלם יקומו ויעודוהו יהיה עליו שהרם ומה נס כי אין זה פתרון העומו ההוא כמדובר. וחנו וישלחהו סיים והנה סובה בבדה כמו שתחבר בס"ד והוא כי למה שכל הפן ה' היה לעך יך נרדה מלרימה מדבר מדבר פן יסתכן. ר"ה וכתיכן ע"י ג' ערפי קדם:

והענין כי בנה יוסף היה מתאב בשררה עמהם כתבר בתחנו על רובם חם למען בגלל ומהנהה עליהם. חלולי סיו יחלה סובחים והכהנה שררה כתבר בתחלה נפשתו בחלומו הלה לא יחלם נפשו כי ישיחהו בחם קלחם. ס"ב בא חלומים בוד מלחכיו לעתותו הדרך תבר יך ט חתם. והנה חם היה המלך בפתח דבריו מניד דבר תפזרותם עליו הלה יסוג תחור ויעלה הל פניו ולא היתה נפשיה עמהו יח' להודיע חם יוסף מלרימה ס"ב מה עשה לחם לחם הודיעו כתופן יהחו נדיק דרכו הלה יבוא לחמר כי חם הז יכוע ויחק קלו כעיני עבדים גל יד תדוניהם לקבל דעתם בל ימיתהו חתה ידם ויפפם מידם לילכם מלרימה. והוא כי לולה כתו המלחים האה היה מחזק מלחו לעומת מלחם כדרכו. ונם מה נבפתו בחלומו והיה חם קחה ידם. ס"ב בא הרחבון ותסיר מעו חלומו תבל נפשו בו מנגד עיניו והודיעו כי ם עם הוא. ולא יעות בחעות החלום נגד בחוקים ז"ל חופה בבדה כלומר חועה תחה בחלום תבר תלמת והנה תבתו תלמים תלומים בתוך הבדה שעולה על דוקך כי בסיוסך תחה בבדה עתה יגדלוך. חועה תחה בזה כי תין זה סבתונו וגם לא יבן הלומך בבדך. וזה נקודת הכ"ח בפת"ס ולא בפו"ת תהוא כתו' בבדה היהוע הע"ל הוא בדה תחלום ולא הבניך עניו תן יסוג תחול.

רק היית הדבר בדפין. ועדיין היה תהן נקלטו שם לפניו יוך ומם יחדל ע"כ בא בכ' ותמר לו מה הבקש. כלומר ההבקש בשמ' תו מלמחה וע"כ לא תמר תם מי מבקש עמר תחם תבקש תחוה ובגוים חל מילת. וס"ד מבקש ותמר תם תהי הנכי מבקש לומר גם שחם לא יבקשו בחיוה. תנכי מבקש תחוחם וכזה תינו מיומר תומר תנכי מבקש תחר חומר תת תהי תך הגידה נא לי חיפה הם רומים כלומר כי תם הם בבכם יפל שלי כי הוא מהן לפורעתם. ועדיין לא נגלה תליו פירוש האמי מלחות בני רחל כי לא עדנו חל לב שני המלחים עיבר בן יחזור מדרכו תך לחברי חומרו תת תהי תנכי מבקש. שהוא יבקש לחוה עמהם עם שהם לא בן בנם חו נם המלאך הנ' ותלא תת נבו לתמר לו בפיוסו ובשו מהם היא

בתוה כתמרם ז"ל (תנחומא פ' זו) ממנין זה:

ועל כי דרכם תחסוג כי זה כוון בתומרו חזיתים ולא דותנם. לומר כי עבו תחוה מהבשרה לבדם ולא בלנו בתוכם תם שני בני רחל. והנה להרי שתר נחתר זה תלינו לחם ובכוכה ומחת ולא מחחלה נסשו מזה לא גדל התפעלות להסחכר לכרות רק על מכתרת עליהם וגם ומה גם כי רחם המלאך הנ' כי מרחה מקום הוא ט כי הם בדותן. פ' תמר בלנו ע' היה שהר לחם ירחלי תן ושמל יביע. לך לין זה רק בשאל היקל ומסיל עשות בשהוני ממני מן בזדון לחן פלה ' וכל' אחרי יומר מחנקם התיב ושלוש. וכנ' פרישני כולם שרה לשון לא כד תנקם בלוש כי חם גם תשל התחיי בלנ שנכר כי רעה בלכבם וכן היה שהים מחלקם ובטרה בתלי כל ת' וב' שהם כתשל"ל (ב"ר פ' פ"ה) כתומר תבר רחלו גדל נשבו בהתהגו תלינו. וע"י כן מלא תריכם ומומרה בו שהשם ויבד מלרימה תל המוחה ותל שחלה שהשולחה לו מן הבחים ולקבל שום' בניו ובני וילדך בשחשרו זה מחמר פרקי ר"ת (בנק ל"ה) הלה שם וימלאו חת ושנה הוסה בבדה שהיה בנבריאל. ולבני זה שהי היה מיכאל והב' רשאל ולחה היו שלח בשהון ותל מיכאל לך בישבר בחבנו כי הרחמן בח להביר מלנו על יבמת בחלימו הולכך יהיה ע"י גבריאל כי כל המלחות נשבים ממנו כי על כן חמר בספר בזוהר בנקבא בחלם תחד חם' בנבוחם בסיל המדבנה שנים מהדנת הנכיחה בנודע ליודעי קן כי ממקום שמביחים חל בנביחה למעלה עד מדבנת נבריאל יב. ס' המדעת. וע"ב בפי' נקבה נבריאל בעל החלם בשם' ברכות (דף ל"ז) ומיכאל בעל החסד הודיעו היה תוכך תבד ומבקש שלום גם שלנם לא כן והשליחי המכבר תהוא תסד וגבורה ברחמים הודישו כי לא יבמת בו יוכל להבדיל כי נפש בנחיריהם מחטר תחוחם. תו לא"ד נפשו מחדוש הקב"ה והוא חיבור והשברת המדוש לשון השלום. כלל הדברים כי מה' יצא הדבר להכין שלום ולשמחו. הנוך יך וגפיע מלרימה להשהרר גם בשחתר בחלומו בלחה נמצן מרם יפתעבדו שרחל לשניים חסיה הבניה. הבד חת יוכף מומלת על סתרון לבלתי יכנסו זה ישראל מחת שומחה מלרים בשלם ויחנבו חולה ומם גם גם השר התשתחו לעבוד ע"כ כחשר בהב תלנו כל זה נאר מיבב: ויחבן על פי דרכו הבנין כלזה בחוחה

הפסוק שאמרו כי תועה שלם נמקרי' תועה באדם המודו תועה אדם תועה מדרך השכל כו' והוא כאשר ידענו כי אין החומר הוא האדם רק הנפש כד"א על בשר אדם לא ייסך הרי כי אין הבשר הוא האדם. וזה יאמר מה שמראה את יוסף תועה בשדה כאיש נבוך להעדר הנהגה חמורו הוא החומר אשר לו הוא התועה והנבוך. אך שהאמר אדם שהו' נפשו הרמתה היודעת מאד את מעשה ה' שהשכבהו תועה מדרך השכל. וזהו אדם שהו' הנפש תועה מדרך השכל בהמיהה לא כן הוא כי הלא בקהל רפאים הוא בית שר הטבחים כי רפאים הם הוא בית פרעה ועמו כי רפאים יחשבו אף הם כמתים שם יעה לו שם יגדל ויעלה למלוכה כי מה' היתה לו כמדובר:

יח **ויראו** אותו מרחוק וגו'. הנה דרך העולם כי גם שישנאו את שונאו בהיותו רחוק כאשר יקרב אליו והוא נגד פניו ישוב מחרון אפו ולא יכבד כל כך כאשר טרם יקרב אליו אמרה תורה כי כדבר הזה קרה למו כי בטרם יקרב אליהם ויתנכלו אותו להמיתו בהסכמת כלם. אך כאשר קרב אליהם עוד מעט אל המיתו לא הכאו נכם רובם רק שנים מהם. וזהו ויאמרו איש אל אחיו וגו' לכו ונהרגהו. אך כאשר בא יוסף אל אחיו בעלם אז ויפשיטו וגו' אך לא אחד נכם הסן המיתו: והנה אז"ל (ב"ר פ' פ"ה) ויתנכלו אותו להמיתו שהשיסו בו את הכלבים שימיתוהו ולהחשבה ע"ם דרכם כי הלא השלמים ההם את ה' היו יראים ולא ערבו אל לבם לשלוח יד בצדיק יסוד עולם אך התחכמו לו לערות עליו את הכלבים באומר בזאת יבחן אם צדיק ישר הוא ולא חטא על הנפש בהביאו דבה רעם כי עשה למען יוכיחנו אביהו או אם נאן האיש הזה את ה'. כ"א שן בהמות תשולח בו אז יודע כי לא צדיק הוא ובשנו ימות וידנו אל אחד בו ואם לא נדעה. ולהסך יוהר בזוהם להכבה כי לא נעלם מהם מאמרם ז"ל (פ"ר פ' ל"א) על פסוק לא תשא שמע שוא מכאן שהמוציא שם רע ראוי להשליכו לכלבים בנא' לכלב תשליכון אותו וסמיך ליה לא תשא שמע שוא ויעשו לו כן ויתכן כי הם אמרו שלשה דברים. (א) הנה דרך כלל הוציא שמע שוא וראוי להשליכו לכלבים ולא נהפה כי נמול ידיו ימשה לו וידינו אל אחד בו. (ב) כי הלא הא' שנדבות הלא הוא על שהתעדנו על ידו אבר מן החי. והנה מדה כנגד מדה יאכלוהו חי. (ג) נשא פניהו אל יעקב אביו באמור אליו ידינו לא שפכה את הדם הזה כי אם הכלבים עזי נפש לזר השבוהו והיה בא ליטא שם מהעדר והכליכו ויכלוהו והו' יבין להסורו כי אין זה כ"א חרב הביאו את דבתם רעה אך לא נעשתה עלהם כי ויהי ה' את יוסף ומורלו והחיהו נפל עליהם כי צדיק וישר הוא ולא חרץ כלב עליו את לשונו. לכן שמעון ולוי כי לבם כלב האחרי לא נתקררה דעתם. ויאמרו איש אל אחיו הנה בעל החלומות וגו' ועתה וגו'. ואו' כי אמרו לא נצדקתו מלם נפשו כי אם להיותו בעל החלומות שעמידין להתקיים כי קיימ' ליה שעת' ועל כן לא המיתוהו. אך לא יבצר כי בן מות הוא כענין ר' יוחנן (תענית דף כ"ח) דעל דהוה קיימ' לה שעתא

לא עדת מלאכ' ביה נוד'. וזהו הנה בעל החלומות הלזה בא. אלם לא כן לא היה בא לפנינו מתחת ידי כלבי נאנגו לכן ועתה וגו'. ונראה מה יהיו לו חלומותיו כי בהיותם אנחנו ולא יבצר ממנו כל אשר נחשוב לעשות. ובמה שההבנו מרז"ל במס' ברכות (דף נ"ז) כי גבריאל המלאך נקרא בעל החלום אפשר כי שמעון ולוי שלמים היו רואו את גבריאל. וגם יוסף כי לא מאו הג' מלאכים אלהים עמו כבני לויה. והמרו אל נתמה אם נצל מהכלבים כי הנה בעל החלומות הוא גבריאל הלזה בא עמו ומתלוה אליו כמאמרם ז"ל כי הוא האיש אשר מצאו תועה בשדה. שילאה מרז"ל כי לא הניחוהו המלאכים. כי זה לשון רז"ל (ב"ר פ' פ"ד) ג' מלאכים מדוגו לו שהו' כי נתחברו והיו עמו לשומרו והנה לא יוכל להציל רק ממבוללי בחירה. אך לא מידינו. כנודע כי בעלי בחירה אין מוחה בידם כמבואר אצלנו בספר חבצלת השרון ויוצדק בזה אומרו בעל החלומות כי הוא בעליו ממש. כי נמשכים החלומות הצודקים והאמתיים ממנו. לכן ועתה לכו ונהרגהו כי הנו בעלי בחירה ונראה מה יהיו חלומותיו: או יאמר בעל החלומות על יוסף. ויקר' כה ע"ד מאמרם ז"ל על פסוק נוקם ה' ובעל חמה. כי שוקשה למו איך יכנה את ה' בדופי כזה שהו' בעל חמה הלילה. ואמרו בב"ר שהו' להפך לו' שאינו כבע"ב שהחימה מושלת עליו לעשות יותר מטבעו כי הכעס בו. ולא יאמר די עוד המתו באפו אך הוא ית' אינו כן אך הוא בעל החימ' ואוחז עליה לקצר ולהאריך ולמותפס כרצונו. ועד"ז יהיה אומר פה הנה בעל החלומות שהו' בעל ושליט בם ולא חלם הוהו מעצמו אלמל' היו רעיוניו למשול בנו. וע"כ על משכבי' בליקו ואמר הלזה בא לו' האם ע"ז בטח לבו כי לא נוכלו לו. כי שעה עומדת לו למשול בנו ואמרו ועתה לכו ונהרגהו לו' אין ספק. אלם נניהכו ויחי' יעלה לגדול' ומשול ימשול בנו. ולא יבצר שהשב יטיב לנו את אשר גמלנו אותו. ויהרגנו על אשר התנכלו אותו להמיתו. א"כ אחר שהו' בעל החלומות מעותד למשול בנו ולשלם גמולנו בראשנו. לכן טוב טוב הוא כי ועתה שהו' בידנו שנשכים להורגו טרם ימיתנו הוא וז"א ועתה וגו'. ע"ד הבא להורגך השכם והורגו. ולעלת ירגיש אביו נאמר לפניו דבר. יאמין לשמועתנו והו' חיה רעה אכלתהו. כי בזה יאמנו דברינו כי יאמר כי הוא מדה כנגד מדה הוא הוציא דבה כי אחיו היו אוכלים אבר מן החי. על כן נאכל כמות שהו' חי ויאמן אל לבו כי מה' יצא הדבר. ולא אמרו היה רעה הרגתהו רק אכלתהו שהוא אכיל' בעודנו חי כנגד דבת אכילתם מן החי. ואומרם רעה כנגד דבתם רעה ונראה מה יהיו חלומותיו עד בחירתנו:

כא **וישמע** ראובן וגו'. הנה כאשר היו נקוטים בעיני אחיו חלומותיו ודבריו. כן היו לראובן לדבם למתוק כי היה כמבשר בעיניו כי בשומעו ואחד עשר כוכבים משתחוים לו. כי אמר ברוך ה' ומשפיל והגני בכלל השבטים ולא נגרעתי על דבר בלהה כי בלעדי לא היו רק י'. ועל כן היה אפשר כי נתן שם לבו להצילו מיד אחיו. לז"א וישמע ראובן אומרם ונראה מה יהיו חלומותיו והיה הדעת נוטה שעל כן היה עושה. לזה

לזה אמלא תורתי אל יעלה על לב איש כי עשה כן ל־נן בשיחתו אשר נתבשר על ידו . כי לא היה רק למען היות לו תורה מידם . ולא לשום בחינה אולתה כאשר יבא כיוצא המתאמר בפ"ד בשמרו תינו ידע רחוקן וכו' . ומה עשה לשיבמעו דבריו עשה עמו כחלו הוא מכלל מבקשי רעתו . כי אם אמין רחוי להסכיניך עליו יותר מדקי ו"ח לא וכמו נפש . כלומר גם לגבי כללי המכיים מלה אמין רחוי נכניך עליו עד נפש ומומרו לא מלטו כי אם לכל יהמנו שלמהבם יוסף היה שמה . אך אחר ההלים להמכיים זה גלה דעתו ואמר אל תפשבו דם כלומר לא עלה על דומי משולם לשפוך דם רק אחם בלבד . והלימם לגי אומר אל תעשו העולה על רוחכם . ועל כן לא האר אל תשפוך דם . וגם עלמי להשליכו הכניסה לא שתפעל עמכם חלילה לי רק אתעשו אחם לנחשם . ו"ח השליכו אותו אל הבור וגו' ועל כן חזר בשנוק זה לומר ויאמר רחובן . גם כי הוא המדבר עד כה וגם ייתור לומרו אליהם נמה שהדברים הללהבומים לא היו כן לבו . אך דברי רחובן המתחיים בכל לבו לא היה רק אל תשפכו דם אחי היה אליהם לא שיוכלל גם הוא עמהם רק אליהם לבדם . ואומר ויד אל תשלחו בו יובן במאמרם ז"ל (ב"ר פ' נ"ח) על שנוק ויחבור אותו לעיניהם . יוסף כאחר אח שמעון היה מסיך לו שנומות . ושמעון שהשליך את יוסף בבור היה ערוך בו תכנים . ובזה יתכן אשר רחובן אין יעשה כן ויוכל כי הוא בעל בחירה . על כן הקדים ואמר ויד אל תשלחו בו כלומר אחרי כן . כי טוב להניחו בנחירת

נהשים כ"ח מבחירת בני מדם כאשר יבא בפ"ד : והנה טוב רחובן אליהם היפה לאמר . הנה נפש' להשליכו לבלבים על מושלו אשר שם . וביחוד על דבר הבר מן הרי ולא שוה לכם . עשו אחם חיפה ולכו נקראה נחשים אשר בבור הזה לפתי בחיות הלחה כי הנחש הוא הלחשון שפיפר לשון הרע והו' הניחו נקמות על מספרי לשון הרע כמאמר חכמינו ז"ל על שם שור הנחש בלי לחש לומרים לנחש אריס פיקף ואוכל אלא דומם ואוכל אח מה הלאה יש לך . משיב ואומר מה יתרון לבעל הלשון המדבר לשון הרע מס הנאה יש לו . עוד אני' על דבר הבחינה הנשית על הדבה לעשה . והיה אשר טוליס שיניהם בשנות האדון מחייהם אל נפ"ר של נחש אשר שיהם על ידי מלותו עיניו כאות כמ"ש (שם פ' י"ם) בשיו פעוקים במשנל ואחיה נה כו' . ו"ח השליכו אותו אל הבור הזה המיוחד שמים אין בו חבל נחשים יש בו . וכל חפץ היה למען הניל אותו אידם כלומר אידם שהם בעל בחירה ולא יבגר אחם כל אחר יחזו לעשות . אמנ"ב בחיות כ"ח כי אורלו ותחיתו אפול עליהם כי לדיק ויבר הוא ולא אלהים אלא בפני ולא יבעו ולא יחמיתו אותו . לך הם אין לחר השליכם אותו אין מבוזה יבעמיהו בתוכו על כן לחר ויד אל תשלחו בו כי בעלי בחירה הם כמדובר . וישמעו כן . ויהנה שהחם לאכול לחם לחר השליך אותו הבורה . הלא כתו זר נהשב לחשים נדיקים כהם יחבו לאכול לחם ולהמיד לבם לחר עשותם רעה אך מחשבה זאת עשו למען שכך אם אחשם אחי יוכלו

הוציל יהודה יעדון אחרון אחם אחם מיד אביהמיהו . וכן היה כי ע"י כן שב אחם אחם ויקנו ממנו . וישמעו לקול יהודה לבלתי אחיתו אחיתו לעולם על נחשם . והנה ממנו ר"ל (ב"ר פ' נ"ב) על פסוק וישמו ויבכו עמו כי עמו אחו יין אך לא אחו נשרך אחם יוסף :

ואחשבה לפי דרכם . כי אחשה אהיה לבלתי אחות אחם יין אדעתם על אחיו וילמך נאחיהו כי היה עם לבבם לבקש האבי' ורפיון אנחה להקל מעליו ועל כן הזירו עלמם אין היין כי יחמדם ויתבלבלו שותו . והוא הפך כוונתם בחשוב ואח אחיהו ויבבו להכיל נחם . כלומר אך לא לנחוחם יין ובראותם יהודה כי לבך לקראת נחשים ולא עבו לו אחומה והוא בר אחם ואין אכלים לא נהרן יהודה ויאמר אח נעב כו' לומר כי הנה עד כה היינו אחפקים בבכחותו ובאנו לנשוחו היה ר' אחו להניל אין הבלנים ובעור אין האחים ושקרנים ועשה היה רחה לאיחו כי היה ר' עמו זה אעחים אין זה כי אם על כי לדיק ויבר הוא ואם אלינו יתייחס בלחקהו יאם כן אישה אח בנע כי נהרוג אח אחיהו . והוא לומר היה עד כה שהיה בעות היו אועלוחיהם בחשוחה אהשוחרים לפו ונהרגהו . שניה השלה אחסכחתם לנלחי השלוחו אחפיר עד יגוע כי יעזב לנהם ואין . אם יום לו יחיים יעמוד לא יוקח אחם ואם לא יהכנו נאם יומם אחיהו . לך אני אומר לא כדברי זה . כי אח בנע כי נהרוג אח אחיהו, כעצת אחשון ואני אל כדברי אלו להניחו נבור עד יומם . כי הלא קרובים דברי אלו להיות כדברי הלו כי אין בין הריגתכם לומר להשפיר אחיהו נבור כי אם הכפות דמו על ידאם בלבר בהרוג אחיהו כי נאחיהו נבור יגעו ט דמו ויחסף אל עפיו ועל כן על העלה הבינה אחר וכפינו אח דמו כי נם הוא נלחי רחוי לך בעשו כה דברי לנו ואפכרע ליעמעלים וגו' והוא לומר הנה נאשם להשליכו לבלבים הלא הניחו בעת שוה ועל דבר הבר מן החי ונא שוה לכם וכן על הפנית על דבר אליית עיניו בנעות בהרן ואחרו כי אין אח נאחר שהה אהבחות . אם לא דבה הלהו עבדים אל בני הלאחים וגם קבאח אחלומים אין יעלה לנחלה ואחנל יאחנל בו . ועל כן לא אחהן על הרשעתה לנו ואפכרנו לעבד האח דבה הבבלות . ועל הבאים יהיה ליאחעלים לאח בחובים לחול דאנייתה כי אם אין עבד עולה אם לנחלה ולא יבבד ה ס יהבדך הובני הבאים בשביל יחיד . ואחה אחשב הלא נחיב אח נחיב לחשיבו לאלהי אל עולם כי אקרא הלא דבר' הובה וגוב לאם ואבבו וגו' הוא יומם הבה אחה אקאחנו כי יידעו אל אחי בו כי לאחיו וגו' . והוא אלני נחיב נ' בשבת . הא' אאחעני בעם בעל פה בשם הבא"ש ז"ל והיי אלה אחבריו ואהובות ס' אלמדני . ועוד אוסיף בשם נ' וגם אניני אני אותו בבחוב . והוא כי הנה אחר"ל (בבחדי דף פ"ו) וגוב אים ואבבו ואמלא בידו בבם לאלהי אלא בבן ולא וביולא . וכן אחה בבחי כ"ו בבחיב בלומה בלומה כי אחיהו בעלמו הוא . כלומר ואין אפי אלינו יאבר מזה . שוב בעם נ' כי בם נאמר בבריית' הוא, כי אין בהיות רק בחי בבריב ואחוק ואיקף בו לזבות אחלה ואח"ב אוכרו . בעאמר והבעמר בו ואבבו . יבזה יאמר

וידיו על מקי כו כלומר להקף כו מהלה. בלחן כי מזכנו כ' טעמי פיטור. (ל) בלומרו וידיו על הסי כו. (כ) בלומרו כי מהיט כו' וע"י כל זה וישמעו מהיו. ובגלל הדבר הזה גם שבבו מדיטים וסוחרים לא רצ למכרו רק לישמעאלים למה שהם הולכים להודיד מצרי' שם ימכרוהו ויהיו בטוחים כל ימלה עוד לגדולה ויובשתו מהלחנם. בן יסמכר עלימו. ובזה יבא על נכון מקרא בכתוב ויעברו אנשים מדיים סוחרים ונו'. כי מה בלע בהזכיר מדיים וסוחרים בכתוב. אלא בשום לב לקושיה ולא קושיה בשם לך יאמר הניחו ולמו כי כל יפעם וכל חפץ לבלתי יעלה לגדולה כי הלא עברו אנשים מדיים סוחרים ולא מכרוהו לא' מלמה הוי מומר כי אין זה כ"ל בחשבון בן יוניהו אל מקום אחר ולא יורידוהו מצרימה. כיבשמעלים שהולכים להודיד מצרימה ומזה נמסך שניהו שם יוסף מצרימה כי השם המיוחדים להודיד מצרי' מהשלר ובשוב רחובן אל הבור והנה אין יוסף בבור ויקרע שם בגדיו כי אמר אין זה כי שם שלקחוהו לטוב וקרע על מיחתו. לך בחשר ויצא אל אחיו לא ערב אל לבו לאמר לי"ה שהמיהוהו בל יהיה כמיהת דבה. אולי לא כן הוא והם לא הגידו לו מפני הבדוי בגזרו לך אמר הנה הילד אינגו שם אה ואם אי ואהה אלי מק"ו והוא כי בשבר יוסף מלומו שים במכבר בשיני רחובן. בלומר אה לי עוד בשבר כ"ל אומרו ואחד עשר כוכבים. בזיכה שחלם יוסף יש ל"ל שבשים. ואולי על דבר בלהה שיהיו בלחי בת בכלל שבשים. אינם כ"ל שבשה. ושפה אמר אליהם שם הילד שעיקר בשורת ההלומות בעלם שים עליו. ועם כל זה אינגו. וא"ב אינה לו שבבוהו שהיתה בת בכלל אחי. כי' בלומר יד ע"פ דרכו. אלא אי בת שהם אוהב לבת בכלל אחי. או יאמר הילד על עין שנוגע בכבוד אחיו. שבני' לא דבשם רעם נעשם ואינו. וא"ב אינה אי שבלבלוהו יוסף לאי אלא אי בת היכן יהיה אלקי. או קדוב לזה שם לעומני לומר כך כי הילד הלדיק אינגו ואלו שים כי עין שים אי בת היכן יהי' אלקי. ואומר זה על אחיו למען יכוו בנדבה מאמרו. כי ק"ו שם שים יהי' אלקים על דבר הילד. והוא מאמר ר' יוסי בן לדידה לקרוטו. ועל פי דרכנו לבדנו לימוד נאה עד מאד בשם הקפידה אוהבו הקדוש בדבר שרה על אים שבשר יעשה אם הרע. כי הכתוב שם שלח להזכיר אה שופש הרעה בשם בהזכיר רעתו. כי הלא מלאכי אים אל אמיו שיבר בשמים בשבו ובהבגבו. ולא הזכיר אוהם בשם שהם שמעון ולוי עם היות על דבר אחת. ומה גם שהוכיחם על אשר לא הפיל. וכשה שהיכה אדם השפיר בשבח אחיהו. כי הלא אם לחובן שלח הילד אם יוסף. כ"א אלכיהם זוה להשליטו שבורה אלא נאשים ועקבים כי לו היה נשאר שם. היה מלשמק ולא לו. ועם כל זה בכוונת קרי בחיל מקר' שבכוב ויאמע לחובן ויילולו מידם כי לא בלבד הזכיר שמו אלא שב בשבח שלו בילו. על דבר טוב הכוונה אשר לא בא אל השועל. והוא ענין מאמרם ז"ל. במדרש (מאמות) ויאמע לחובן לימדך תורה דרך ארץ שבשהאדם עושה אינה יהא עושה אוהם בלב אחת. שאילו היה יודע לחובן שהקב"ה

כוחא אמריו ויאמע לחובן וילולו מידם. שבשבו היה מועטו ומוליכו אל אביו אילו היה יודע לאיזה שהקב"ה כוחב עליו (אמות ד') וגם הוא היה יוצא לקראתו ואין ואחת אלא אחת. בחופים ואחוטים היה יוצא לקראתו. אילו היה בוער יודע שבוחב עליו (דה ב') ויובב לה קלי. ענלות ופסוחות היה אביו ואחל לה. לשאר היה אדם עושה אלא והבניחים בוחבים אוחם ושבבו אחין בניחים אי אחב אוחם אליהו ואחיה. והקב"ה אוחם על ידם דבחיב אז נדברו ידלי ה' כו'; ולבא אל ביחוב האחור עשיה לב אל הערות הבחיוב להעיר בו (ח) כי אין לחשבו סוגו כי היה לו לאחר בשאדם עושה אוחם אלוה יעשה בשלוחו. אחילו היה יודע לחובן כו' שבחשבו היה פוגעו כו' שהיה אבלימה בשלם לו יאחר יעשה אוחם בלב אחת. שעל שבשאה לחובן בלב אחת. כאב אחריו הקב"ה ויילולו מידם. (ב) אחין לנו שבשאה בלב אחת ואחרבה אאבר לא עשאה בשלוחו אוחה היום לנו בלחי אחת. ואם הכוונה יעשה אוחם בלב אחת לא בחובן שאם היה יודע שהקב"ה בוחב עליו כי' היה אועה כו' אך לבלחי יודעו כן לא אחת לנו ולא עשאה בשלוחו זה לא יחבן. אא"ב בא אחדבם לשבר בנוחת לחיש במקום שהאוחים אבבחו וכן לא יעשה וגם הוא שאך עיון אחבן אחרים אבבחו אליו הבחוב שאחת בלבו ושוב אא"ב לא היה הבחוב אועה עליו שבר בחלו היילו בלאחר ויילולו מידם. (ג) כי אחומרו חילו היה יודע לחובן כו' יורה כי יוסרת הוא אבקש כי לבלחי יודעו לא נאר האיש בראשו. ואין לך דופי גדול אזה והסיבה בקשי זה בחהרן ובוחה ואחילה לגדולי עולם לבלבם בנדולים ובשפלוחם בחלה. (ד) לאמר זה הודיעני יי' דרך אחרן זה ג' רגלים בראובן ובהרן ובבחו. (ה) מי בגיד לו כיוונה הוראה דרך אחרן ולא לשבר בשבח בראובן בלבד. (ו) אחיהו לשאבר היה אדם עושה אוחה והבניחים שאבים אוחם ובבחו שלין כו' אם בוחן על הקדמה אם שהיה לשאבר בשאול על אם שבוא עוחה. (ז) כ"ל על בחיבה עליהם ידבר אי אאר לו בחין בבחבין לשניו יבבוך ואשיב שלאה (חנות ס"ג) שהשה דבר וכל אאשיך בשבר בבחבים. ואם על בחיבה בעה"ו. שאם כל אלוה אאבר בעשו על אחרן בחשבון בניחים. (ח) אומרו ובבחו אחין בניחים אי בוחב אוחם אה זו שאלה היבאר לשניו יבבוך אי יבחבנה. (ט) לאה שיחיחו אליהו ואם ח אאלחם. ולאה הוצרכו שים ואיך בלאה אאשוק אז אדבנו כו': אאנם הוא הקשו לרש"ל בבחוב. אומרו ויאמע לחובן ויילולו מידם אאוחה שהאיל לשאחי ואוחו לא עשה כן רק שאע הרעינו בידים. אך שודעו אאשהד לשוא בידם בחוך הבור ביד האחשים ועקבים. או בשאגם אהעלוחו כי יאחיחוהו שאם עד שיח ברעב ובלאה בחאבר היה על לבבם. ולוי אאבר יהודה בלאומו וכבאו אם דמו בחשרים לאעלה על בחלו גזר ואומר כי אין זאח רק על עשותו האעשה בלב שאם בבחוב עליו הבחוב שהילו כי אעלה עליו שבר בחלו היילו לגאחי ואילו לא נאמר זה שעמים היה אסבר לומר שאין בוומם אורח ה' רק שבר בשבח בוומם לחובן. אך לא לגאד דרך אחרן לשולאו רק יאחר בדבר על השכלה הבא

לגמור מרחוק לעשות כמעשהו לך תזבח מהל הכתוב הזה בעצמו. שבו ידבר ואמר למען ליל לומו מידם להשיבו אל אביו אמר לומרו וישלחו מידם. הוא לגמד לאדם דעת יעשה בלב אמת כי על שעשה כן רחוקן השלה עליו הכתוב כאלו הניחו אל אביו. ואמת מאחר אדרבה מאבר לה השמדל לגמור הדבר. ולשיש נשבו מנגד למעשו ולהשיבו אל אביו כי אם ברשון הימו שם כמתרשם במלאכתו יורה כי לא שמח בלבו בעשם. בעשותו הדבר מלב ומנפש ל"ל שלילו היה יודע לרחוקן כי' לומר מה שלא נמר הדבר לעשותו ולעשהו על כתפו לא היה רק מדלגה מדבר שלא ידע שיכתוב בתורה וישלחו שלילו ידע ודאי היה עושה כן. והשתם כי היה אמר בלבו לא יהשבוני לשעשה לשם שמים ואדרבה אם לחזיק בדבר בכל מיקף הלא יאמרו היהכן כי הוא שכבור ולא יקנא על יוסף המתרחר עליהו יותר ממנו אך לין זה כי אם להכזים לחייהם מלומותו כי לא סוב לו כי אמר שרלים בחלומו אחד עשר כוכבים משתחוים לו וזו בשורה גדולה לרחוקן שכלל בכלל הכוכבים ולא נלמה על דבר בלהה. ועל כן הוא מחחק לשלילו כן מלהבת בשרהו כן למען בהמיותו יחזקו לקיימים מלומותיו להחשיב לא רחוקן מכלל שבטי יה שמנם חילו היה יודע שהחורים משרשם כי כוחו לא היהה רק להשילו ולא לבחיים אחרים לא היה משם להאדמם כי עדות ה' נאמנה להכמיים. ואם כן רחוי הוא אחשב לו לצדקה כיאלו הניחו הלה נשורה כאשר היה עם לבבו ות"ב היה מוב לעבר לגמוד דרך חרן יעשה השלה בלב שמח מק"ו ואם מי שלא נמר השלה על שמח ז לבו השלה עליו הכתוב כאלו עשאה מה עתה נם השעשה לאחה ובשמחת הלב שהין ערך אל זכותו לפניו יתברך: ואשר כיוהו נם כן לאח מוב שעשה אל אומרו למען הגיל לומו שיהה שהין מיחם אלין רק שעשה שכנה למען הגיל ומחחילה אמר וישלחו כאלו הניחו ככר ממש ונם הוא אומרו להשיבו אל אביו אך הוא נהוגת שעשה למה השלה עליו כאלו הניחו מידם. על כיב שכונה שהיה מועט על כחפו ומוליכו אצל אביו וזה רמוז באומרו למען הגיל סי' להשיבו אל אביו וכן בהכרן בנגל משה ליסול שברחו להיות שרשור ונטוי בין המלך ס' ובין העם והיה משה מוסב בן יקפיד. ואמר לשון יחברך שלא נל כיד משלח כמ"ש ז"ל (ב"ר פ"נ) שאמר שילחו כיד אחרן שהיה שלוחו תמידי וביאור הוא יפר' ואמר אל אחיו שעשה כולהם שאחם לבב אמר אם שלא יגע באחיהם ובאחיהם לא היה רק כי ידע שיהיה שקב"ה שחב עליו ובאך ואחם בלבו והוא כי היה יכול ליחבד בשני הכוחים למחיך בהסרכם היחכן לא יקנא על אחיו אך אין זה רק חשפה חלילה ולא מלבו אך חילו ידע שהיה נכחב בחורה שלא אמר אם לא ידעו יראו אחרי כן עדות החורה ויחסרו ויכוונו אך על בלחי יודעו לא כלה לאח שאחיו פה לאובד ושיעבר בחצרת לבו לשלום וכן כעו האם זאת גמילות חסדו לאח לה כדי חשיחה כ' לגבשות קלי לנדק' קבובתו אבר בחה לבית מלונו ובח הכחוב ילחה כאחרונו בזכותו בספרו המיעוט הכוח אך לאמר אין זה כ"ל שהכחוב לא הניח רק אל

שמחת הלבב ושוב שבועה וח"ם חיל היחה שמחה בלבו לאח לא הרבה בשבילה. ס"ל אמר חיל היה יודע בועה שבשבע עליו ויבנע לה קלי שבועתם היה מבית ואת חיל לה והוא כי אם היה אבד אליה תרדה נדולה להחבילה מאנשים ושפחות לא יבוז מהרוחים לאמר שלא עיעו נתן בה. כי הוא אמו והיא פניה. ואחרת אהבים שאל לה על כן לוא שבשים הרחוק ממנו אך חילו ידע שבכתב ויבנע לה קלי שבכתוב היה מבאר בבכתו להחבילה. שהיה מרחה שהכתוב היה מבאר בבכתו אבל ולא לשנים זולת לא היה מובח להחדחם כי הכתוב יסיר מובה מלבם כי יאמרו חילו היחה טובתו שלא לבם שמים מלילה לא היה הכתוב כיחבו לאוחות טוב שכוחה בשמחת

לבב זה הוא שבועו על דברים חים על מקומו:

ולבא אל כלולת קנוכן על מעמד שלמען. ולא אמר די בח' או כ' מפס. מבאר למה שהמלות יחחלקו לשלשה מחבשה דבור ומעשה וכל אחד מהם לריך שיהא בשבע ולא מבאר היה מחבשה לבדה אבל לא שלוש דבור או מעשה. וע"כ הביא מה שהן על מחבשה שכל העיון היה רק לסיומו שמח בנדולה אחיו ועל הדבור שכיח מרחוקן בכחב עליו שהלילו כמה שדבר לא נכנו נשם וגו' ומעשה הכיל מבעז שוובם לא קלי שלא שמחשיל כרחוקן לשלילו כסדר מילוחן כל שקדם בזמן הוכירו מחלה: עוד יחבן בהשילו שמלשהן כי לא' מבלם סיבות ימנע הים מעשות חיו מלה שהים. ולא יעשה לא תביה בשמחה שלמה או בן יחבאו החוחים שהיה ל"ם כ"ל יש בה סניית שהח מה גם שלא יחבאר בה חבדם נדעוד נדיעד לישר שנים נדולה שמה אם ילל בן יאמרו שמלוין לחחוסף שים לישוב בדבר להחיף לח זולחו לענוב דעתו שליהים נדולה היחה בהשדין לומו שבוח לבועות עבירה לחר בי לא יחים מעשחה בלב שמה ולא יחים לחר שיודע בעלמו כי נכון לבו ועל הל' שכיח מרחוקן שלא חם לל מבדם לחיו. שילחתו שבל שהח בשורת יוסף היה עושה. ועל השנים שכיח מלהבן שהשבשם היחה בן יחיבו ויהשבוחו לחחיות ונוב דעת לחיו ולא עשה רק אלו לקראתו בלב שמח והכשוב מעיו ועל מבלים שביח מבעז שעשה בשמחה ולא חם בן יחבדוחו לחחוח מהבים ומה גם לחים כשחתו שהים חישל ה' בדבר בלוקן שמכל שלא ילמוד חים לבשות כל מעה בשמחת לבב אבן מעט לאבר עשה כל ל' מבלה על טוב שבועה בשבב למבוכה למה שמעטו להבדיל מבני הרוחים ועל בן כל חים ירבה ולא יסוב ומבני כל שלא לא יחוח. ושחת שאמר שלא מחרם חילו ידע רחוקן וכו' שלו ידע אחרון כי'. והלל שאמר סגם לשעבר היחה המעה נכחבת על יד נביחים כשולם סזה והיה לאחם שבל אם הבחבו כי לא כל מעה ומעה היחה נכחבת ועל שבשל מבועת היה נחנע מעשותה בשלמות בן יחשד כי שמא לא חבחב ולא יודע סוב לבעה אם בן אינה בזמן סזה שולחי בן כיאב רק לשעלה בשה יבשה חים שחחרבים שוב כוחה לשלה יחים של שחת מהחדות החשבויות. חם לשעבר היה אדם עושה מעה כי' ועבשיו שלין נביחים מי כוחב לוחם לזה שאר חילהו ומשים והקב"ה חושם על ידם והוא שלין שבחבנו על (משלי ל"ל) ויהללוה בשערים מעשיה,

כי המעשים עצמן מתחלפים שפה כן הם המפרשים מעשיו ומחלוקים מזמו . כי מיכות קדמתם מעשיו הטעשים כחוים קדומה וברטי קדמת כן הם המפרשים מעשיו ומשימיה כלב בני מחלם כן סוב העושה מלוה הלוה נדחה כתם חסידים מפרטי ס' ועוסקים במלוה ומלוה בכתב . ומעשה מלך בכל עבר ופנה לך מין זה רק כי מעשיהם עצמם הם ישרמתהו ומם עיפה לעמה מחפרשתם טוב כוונתם נשלמה המלוה על ידם . ולדך המפרשתן טוב בעומרו בעל ידי מליחו ומעיה נכתב . ולבא לל ענין זה ענין מה ענין הכתיבה העליונה שבל מעשהו בספר נכתבין . מחמם הלה הוא כמה בידעהו מהכתי מיכות מי כל מעה ומלוה יש לה שורש עליון בכל אחד מהעולמות העליונים . ובכל ל' מסם לפי מיכות דקוטו שהם מכי"ם כוודע ליודעי חן . כי גם שעיקר מרשיהם הוא מעלה מעלה דבקים בו יתברך . עם כל זה לא יבער מהיות המשכטות כבודו יתברך בכל עולם ועולם . ותבנו כל מרכי מעות כי לא יחשרהו בעודם . ועל כן בעמות הים כל מלוה ומלוה בעולם המשפה היכות קדומתה שלה וברשתה משולם לל סולה . עד למעלה משולם הטמות . והרומם העשה בעולמות . והחורות המחוברים היה הכתיבה הפומדת לעד . ומה שהוא יתברך מלמעלה מהפיע מפפע בכל העולמות . היה הנקרלת מחיתה כשכר המתקי' ומוחזק בחורות והחורות הנרכמים על ידי הרומסים הם מלחים הנעשים במלוה שלמרו ז"ל והם הפרקליטין כי הלור המרשם עם הנפשע מלמעלה הוא מלמך בחיוטו : ובזה יובן הענין . כי עליית מפשע המלוה הנר יעשה המלם חטים ע"י תליחו ומשיח . כי תליחו יש לו סיכות בר' העולמות שבאחר מבוי בחטיע להמלוה בכלו מעלה מוחן עד סוף שלמהן כי מלמך יקרל כמדע . ומשיח כי נשמה הוא בשוש הנמוות והקב"ה מחם מעולם העליון כמדובר . ועל כן למה שהכהיכה והרומם נכפה על ידי מלו . שים לשרשים סייכות בחרבע השלמות על ידן מחפשם ומשפרשם הנרר בכל המקומות שים לשם סייכות . ובזה יין פחד לחים העופה מעוף בלב שמח . במקום שחפשר להמשוך שהוא שלה לשם שמים שלה יפרשהם טוב הטוב בלופן שלוף לו להתרחל מבני כך והוא כחשר קרה לאברהם בעקידה שעם שלה היה נשר הטוב שלהם ומפרשם בשלם כי מה' יצא היעצ מלמעלה כי המעשה עלמו מפרשמו . והביא לחיים המפיק לו נדבתו וגו' והוא כי תליחו נקרא חיים כד"ם חיים בולה לקרלחיהו חיים בעל שער ונאמר כאן חיים וידוע כי ל' מפרשים בהתנדה נדבה בהן היא ג"ם . ועשהו שלו תליחו הוא מעות . הרי שהיסם בלומר חיים שלו רשהו הוא מעות . שלו שלם הטמות ומעו ויקבל ה' וישמע ויכתב בספר ע"י תליחו ומעות . ומח"ב לפניו אחנך נחתום . ומה היה הכתוב ונכתם ועל פי יהיה הלה הוא תליחי ה' ולהוסבי שמו הם עושי המלות כי מעשיהן הן הכתובות והספר שלהן יקרל . וזהו תליחי ה' ולמשבי שמו . שנכתבת טוב המחשבה:

לא ויקחך וגו' . לחזי נפשים נב . (ח) מי הכניסה נזה ומוב טוב היה לספתיל הדבר לומר

לה רחיטו ולה סבית חליטו ולה ידעתי מה היה ט . חו יחמרו שמלחוהו סרוג חי שמחתו עליו שתה חו נכנס ולה לגבוע הכתובת ולפלחה והכניסה לל מיכים ולפר הכר גם להשקותו כום רעל (ב) בדברי יפקב מם רחה שהכניב כי חיה רעה חלכלהו (ג) חומר מרוף סוכף מה הוא הכפל הזה (ד) שהיל"ל מרוף סוכף ותח"כ חיה רעה חלכלהו כשהר העניו וגם מה עניו חחמרו כי מרה וגו' : חך הנה המה חמרו לחמי בלבם מה נחמר . חם לחמרו לה נרחה חליטו ולה ידעתי מה היה ע . חולי יש לך חו יפלה לחקור בדברים ובמקומות ושפל בעל הסיולות חשר עכיו דרך שכם ותנה הלבו ויחבלם חליטו חורחות שמעשים חשר הלבו לסורין מלניות ויפפשם ויחמלו . ותם חמרו מלחוטו מה הלה יחמר לפה לל קבריתם חותו ותם קברתם חותו כרחוני חת קבריו . ועוד חולי חמר זמן יעלה ויבח . חו יודע כי חי היה ויחבלו בדמים . ותם חמרו שמעט ט שמת נדבר שקר . לכן סוד סוד הוא לומר הכר גם והוא חפניתו יחמר שה ומת נחנה הוא לומר ולה חנו כעניו חחון לקחריהו חת לה לחחיבה . ותם חמרו להניח חת הכתונת כלשר כיון ידין כי הפשיטוהו ושודע חי ולה יחייהם לבקשו ומצלם לחשם עד ימלה לך ברחות הכתונת נטושה בדם חו יחייהם ולה יחשב ויפלחו חת הכתונת ולה הרימה עלתה . לשה שלין דרך הנחתו שחנבע בשנתו בדם . לך עשה יחמר כי מדקדוק תרב סוכה ומח . והוטבלה כולה בדם וישה להם סמך מה . כי על דנתם רעה היה סדבר . כי יש בוסה כמדקדוק הרב . וגם לה הבחוה בדם בפקחה בל יחשוב שנדבק בה הדם ממקום לחר ויחמרו זהם מלחו ולה דברו שקר . כי בכלל מוכחם חת יוסף חלמ הוא לחר חמר עמו ובסבירים חמר כחוכת בני היה ולפי : ומחמר לה נמלה ט עון לחר חמת שלפי הביחו דבם חני בוחר ושומר כי חיה רעה חלכלהו כמחמרם ז"ל (ב"ר פ' ל"ח) המוניח שמע שוא רחני להשניהו לכלב ב שהי' לכלב חשליכון חותו ומחיך ליה לה הבח שמע בוא . חך חזר ומחר הוא לה יחכן חלכלהו חי כי הלה נלה חלניה היה לו בלם על פניו לחר הניחו הדבה . ע"ב לה עלתו חביו על הדבר ועל כן לה יחכן יכלו לו שבעני חייס . ולה נפלה ממיתו עליהם . כד"ח (כרחשית ז') ומורחכם כי' שהוא כמפורש למעלה על חשר לה בחמיה חלה חניחים מפניו' . על כן חזור חומר כי ל' קריעות היו לו . חחד בידי חדם בעל בחיכה שידקה חלריק לה חשליכו ממנו' כעודע ותח"כ חשבר סרפו ומכלהו מים וזהו מרוף יוסף ומה גם למעל"ל שחשב פנע בו ל' מבניו . וזה ויקבע על בנו ושפה בק בחשניו לכשרת עון . והוא כי השב בחם נעשה יוסף על הניחו הדבה . חם היות לל חניחים שבחשבנו למעלה שלה לניים חו לדבר סרה כיוון רק כדי שחניחים יעשר ל' רחוסף . ל"ב גם חני בחשמה בחמעתי ולה נעדתי בו עם שלה קכלחים . ע"ב ושפה בק בחשניו . ולה עלתו על נבב הכלב חלה עד שיה שבל על בני ימים רבים שהוא לפחות ימים שניה רבים שלשה זה ויקימו כלם לנחמו ויחמר ויחמר כי ירד בו' . והוא כי הנה היה יחם גדול לנסב יעקב נפשו יוסף נחשון שהחמ חניחים

להרון הולך אצל הרמבן . ואמה בחשוב יעקב כי נעשו הדבה הזאת יוסף . היה מובטח גם על עצמו שלא עצמו בעותנו . ע"כ אמר לך לקבל הנסיונות לאחר שבחקום עלותי בחותי . להדבקה הרב בניה בחיים הידידה אל בני שניהם בניני יהודים ומי יתן ובכדאי שלולה תעלהו עמי כדרך הצדיק' הנדולים בחמותם יעבירום דרך בחול מטה להעלות להם קלח מהנדולים שם כי היולד בדרך זה שמחה היה לו . לך לאחר שעון זה היה על כך אמור עד שהספיק שבריף פוקח יוסף שם כן ירצה לפי שלחך לכל בלולה בחיים לידון ולא שמח שלולה להשלות את אחר עמי והיה לעברו על הים . ולכן הפיעו לאחר דברו רז"ל (ב"ר פ' פ"ד) בחומרם ויכך לחותו חביו הוא יצחק . והוא כי יעקב היה נוכח על יוסף . לך יצחק שידע בחשמה לא היה נוכח כ"א לחותו . הוא לחם יעקב שעליו מדבר על לעברו זה :

ולהמדנים ו כלו כו'. הנה שכוון זה היה מקומו לפניהם קודם לשכוון ויוסף הורד מלריחה

והיה מקלר חני השכוון בכך . לך יאחר הנה יעקב נקלה מאחרו ניצא ולא ידע מה ניצא כי אחר להרד אל בני וכן היה . כי הנה מכרו לחותו אל מלריים בחותן שב"י

כן ירד יעקב אל בני אחיו :

לח א ויהי בעת ההיא וגו' . מהרלוי יאחר ויהי בירד יהודה מאי ויהי בעת ההיא לך הנה מרז"ל (שם פ' פ"ה) כי על יהודה נאחר בגדר יהודה ומועצה עשה כי חילל יהודה וגו' ובעל בת אל נכר היא בת קול אמר לקח והלא כמו זה נחשב יכבול לבלתי קחת אשה הכנוה אלוי : ועל כי דכרנו בפיה לב מה זה מיבר הוא יתכרך לפנות בער ואולן בני ז' שנים בלתי בני טומים לא לבמים ולא לאחרן . וגם למה לא הוזכר שם בת שוע אשת יהודה רק שם הביא מפ"ש בהפר בנהסך העניו : אך כמה מרז"ל (שם) שבתי היו עסוקים למכור את יוסף כו' והקב"ה עסוק להושיע את מלך הספיים והלא יקשה כי כמה שנים עברו עד בא פרץ עד כי גדלו ער ואולן ולקחו את תמר ומתו ובא אליה יהודה ואלד את פרץ . ואיך יאמר כי בהיותם עסוקים למכור כו' היה הקב"ה עסק להושיע את המשיח : אך הנה את היה הפלו יה' יקח אשה הנוה את תמר לו דומה לה ולהושיע ממנה את פרץ מיד ולא ע"י יצוא שלא היה כאן נדול כעודע מחכמי הלמת כי על בת דוד מכא הייטוב אורע כאן ואפי' בהולדו לא היה רלוי יהיה רק הכל לולה ניחא לו מלז ע' בנים מבמות האחד ומי נחש לו אלא בוהבאל בשה אים כנעניות את אל נכר בלתי רלוי מנד עלמה כי ע"כ לא הוזכר שמה . וע"כ יעלו בני בלתי הנוחים להושיע מסס מלכות בית דוד עד הזר הוא יה' והושיעם בשם שנים מבנן תמר דרך יצוא בשיה כלי עבוד ויעלו למלוכה אחר אחר הורקו מבלי אל כלי . ואיך נתנבל ושעה יהודה בכה שוע מחחלה . ע"כ הקדימה תורה ותמר ויהי וגו' והוא דרך ארץ נדול מאד אלא הוא כי כמה וכמה מובות המתחבר לנדיקים מהמרחק ריקים . כ"ש היה יהודה עם אחיו וביה אביו לא היה נהבל בהם שוע בחשבר בקטנה לו אחר אחם עדולתי כי עת בעת היתה . וז"ש ויהי בעת ההיא לומר שגם ווי ולאבוי היה בעת ההיא כי ירד

יהודה מאת אחיו הנדיקים ויש עד היש עדולתי כי ע"י כן למדאה עיניו הבנים ויבא בם יהודה בת היש כשמי ולא בם לבו אל ייחוסה ואל בשרותה ועם היות כי ויקחם דרך ליקומין ולישוחם ותמ"ב ויבא אליה לא בוא ע כי לא מוב לבם עם אל כי ע"כ בה אל נכר קראם ה' . וע"כ ויהי ער בע ותנן ביומא אלא כי ה' הוכנו להמיב ומחשבת ה' עליו למכר בייחוס יהודה כי בבן הוא ער ותנא הוא תנן כעודע בחוקן בחיים מיד היתה ע"ל הרחמים למהר מוכם . וזהו וימיתם ה' למהר הילות המיתה . או יאמר ויהי וגו' . בחחות יהודה את כיעוני אביו בבת בחהנות וממלן לבנתם ולחותר כי אחר אל בני וגו' ובעל ידו ירד יוסף מלריחה לעבד ומכר יוסף ואח קבל נלוח על עלמו ווי נהה . וחזו ויהי בעת ההיא וירד גם הוא מאת אחיו ועד עדולים בת כעוד ובראל וגם ה' הסכים בחשיבתו ויבור יפריהו גם הוא בקבר אבותו ובניו על בלח גחר בחלוה בחי"ב ז"ל . או יאמר בחזיק מלחכם ז"ל בסודידותו לאחיו בגדלותו כי כאחר לאחר לבו ומכבדו אם היה מוחר בביהו אל הביו סיו עומעין לו ועל כן בעבדו בו ולטומת זה מלינו ראיתו כי אביו מכבדו ולוחר אחרך בניעותיו כי על דבר יוסף עלה במעלה . ואיך סודד נחותו על כן יחבן כי גם זה מאחרו ית' פה . ויהי בעת ההיא ו ובאם היתה בעת ההיא כי מכרוהו . אך לא ע"י יחשם יהודה לחיות יהוד לפניו ית' כי אלא לא יבור כי יהודה נבר בחחין והגיל ממות נפש יוסף כי לחבלא יהודה היה אח נטור מרשב לנהם ומאחם לאיש והיה לו לא יהודה ליוסף ופ"ש אחז נגזים על יתו בחבלות . וזהו ויבד יהודה. כלומר אח בירד הוא מאחיו בלבד . אך לא אחבריו אחר קבר אח בניו לא היה רק על נסוחים בלתי הנוחים אחר בשה כי ויבל אם יהודה בת היש בחשני לו ועל כן יאמר בנים בלתי הנוחים וימיתם ה' . אך להיר בך הגלוי אח פרץ בחחתו הוחשת ממלכת ישראל ושם כל זה על אלא נמר המוה להגילו גם מעבדות כחבר הגיל ממות נשבו על כן בעבר בהיות נדהה אחה אחיו . ואח גם בשה בהבנו על סבוך גור אריה יהודה אחרך בני עלית בחחהיל בלא לנוחה ואביהם לעיה בחות כי אלא לנוחה ידבר על מלכות בית דוד כי אחבלה היה נור קטן מלוך על יהודה בחבדן בבא בנים ותמ"ב אריה מלך נאור על ישראל כולו כאריה בהות והשעם הות על כי לחה בני יהודה אחרך בני יוסף עליה בחבלה . וע"ב בחקדך יקריב גם לזוד כי בחבר בחבלה לא אחלה כי אם ק עלחך ולא על אחך בחחמרם לכו ונהרגהו ובהבליהם חוהו הנוכח כי לא אחלה בה לחועיל . רק על עלחך אלעשות בחעשיהם כן דוד אחלה היה חוכל על בהבנו הוא יהודה לבדו ובחבר אחיו כן אחרך בני אחלה בחלוה כי גם דוד היה בחיי חוכל בכל הבנים וכן בחחלת מלכות בית דוד בדע בימי ידענה ובכן בימי החורבן . גם זה על חה אחירא לך בפרץ בני והוא כי בחבר יהודה אחת אחיו בהוריותו חגדולתו זולת בניחין אלא היה נפגם בזה כן בהבנים דחו אחיו הבנים . וזולתי יהודה בהוא בבנו ובבת בחחין והבדולת

מעין מכאן ניתן במותם תחתו וכיו. וזה יתכן בכינוי המכובד והיה ויהי בעת ההיא ג' במכורה. (ה) ויהי בעת ההיא וילמד למיתלך ופיכול כו' לא מכובד כו'. (ג) ויהי בעת ההיא וירד יהודה כו'. (נ) ויהי בעת ההיא וירבעם יצא כו' והענין כי הנה תרי"ג בעל ידי מה שבעת ההיא כתם בניית מכובדים עם למיתלך מלכו כמה מלכים בתומות לפני מלך מלך בישראל: והבא על הענין כי כתיב היה ו בעת ההיא שלמיתלך דכר לא מכובדים שמלכו שניים ומתמעטים ברב' יכולין. כן ו היה בעת ההיא שוירד יהודה מאת אחיו: ומה היתה הרעה הלזו היה ויהי בעת ההיא וירבעם יצא מיכוונים דמלא לומרו אחיה השלוני כו' שביזבזו על מלכות י' השבטים שיוסבו מביית דוד. כי זה היה מלז שוירד יהודה

מלת אחיו כמדובר:

ג **וַיֵּרֶד** כו'. הנה מפשר כי על יודעו כי לא היה הנון. על העדר כשרון אמר קרלו על כמנקט הפלא יהפך מרע לעד וזכות ככתובות כי מיסיות דין בחוסיות דין ולא בוא לו כי מדרכיה נהפך מפר לרע לפו' ויהי עד כאור יהודה רע ואמר בכול יהודה טומר כי לזה הועיל' וכו' יהודה שלא היה רע רק בעיני ה' ולא גם בעיני הכריות. כי כל דשעו היה במה שבין אדם למקום ולא גם על מה שבין אדם לחבירו. וגם ירמוז שזכות אחיו הניחה שלא היו מהמוסלים במה שבינו למקום בפרסומי בעיני הכריות רק בסתר. כמה שהוא בעיני ה' הרואה מה בסתרא ועל כן וימיתקו ה'. מכח מאחו ים, ככל לדיק נמוד הנאתף בחאתו ולא ע"י מלאך רע. ומה גם למשל"ג (כ"ר פ' פ"ב) שכל דשעו היה שהיה כו'. כי הנה אין שן בלשנו מחייבי מיתה אי כרת. וגם לא היה בר עונשין כי אם בן שבע שנים כמ"ש בסדר עולם, ולא על מנת שקבל שנים והגלגל בכרון אחי כל טוב ישראל כדאיתא הכתי החתם. ומם ירמוז כמדובר למעלה וימיתקו ה'. שיהיה מיתתו

ע"פ מדת החמים לקרב מיקומו בפרק כמדובר:

ד **וַתֵּהַר** עוד כו'. ומוסף עוד כו'. יכלה בלמד היה קומה לו הלא שם ולא הבני אחו. וחקרלה לא שמו חוק. ומפשר כי על רלומה היות יהודה מושם לזרע הלא כי על כן קרא לכבוד שר. להפכו מרע לעד ולא יבער מיסופה עניבת רות ותמיו'. על כן קרלתו חוק לשון מניעות. ועל דרך זה היה שם השלישי מוצא לשלא שיקרלה לא שמו. ולזיך יתפר ותקרא לא שמו שלא לז"ש והיה בכאיב כלתה לותו ולא בשיר שהיתה היא שמה ועל כן קרלתה לו היא שם. ומפשר ה' על כן קרלתו שלה לומר כי שלר היה שלו בעשה שלא לו יכי' ל' שלוה כי גם שלא שם לבו שמה. על בלתי היותה לרויה ללין ע"כ קרלתו שלה כי שמה יהיה זה שלא בניס:

ו **וַיִּקַּח** יהודה כו'. הנה כתבנו למעלה כי לא שם יהודה לא הזכיר כי אם בת שוע. על כי מצד עלמה בלתי רלויה. על כן הם שלא להזכיר שמה. וזכה מפשר כי לא היתה בנו יהן שיניו בלשה ולתי מהיה בלתי הנוהה. על כן ויקח הוא בעלמו לשה ע כהלחה להזכיר שמה. וזהו שמה שבר כי נדקה

בשורה היתה בעדע מרי"ל (שם) ועל כן לא הזכיר שם לגיים עם היוחו מלכי לדק לבל יהלה בעל היותה בת לגדיק ההוא לקחה ולא על בחינת עלמה. על כן לא הזכיר רק לה שמה כי אל עלמה הניע. ומה גם לא נרמז נדקות' בשם שמר. כד"א לדיק בחמר יפרח: ח **וַיֹּאמֶר** יהודה כו'. הנה לשה שכיון עד לשם האלה. ונכאל שעיקה לשפשה בן שהשבר ושחשבר. על כן היה לאחון בל יקראנו כראשון. וזהו חומרו בא אל אשת אחיך לא לשמת בל שהיה לשם שת שלא בשקום מעשה. כי יהיה כשעת כשוגע בעבוה. וז"ל אל אשת אחיך כי שם כדי ליבם חומה לשם שלא יבוא ולא יבא בשעת עד רק באופן שהי הקרוי ורע בדבר שהוא כדרכה וזהי והקם זרע לאחיך. וע"פ דרכו בשל ע יזכר בן יקראו בלחיו שמה והולך מי שיקים לו זרע:

ט **וַיֵּדַע** כו'. הנה שבא שכתוב היא כי ידע כי לא לו יהיה הזרע כי אם לאחיו כמאמר מביו ושקם זרע לאחיך. והלא יקשה כי לא ילדע לשון ידיעה בגלוי והנה לא בשתר דבר לו תביו והקם זרע לאחיך והי"ל ויפשע או וידע חוק כי לא לו יהיה הזרע. אך בחומרו וידע יורה על ידיעה בלתי בלוים בדברי תביו. ועוד כי מה שבע לאחיו ותשחתו שלא רלה לתת זרע לאחיו: אך הנה לאמרו רש"ל (שם פ' ב"ח) על מאמר בת טוע ומתים מביניו זרע שתשבר תוכו הזרע שבת מוקום לחר הוא מתים. ובית ע"י לביניו וכן היה כי בת מבות המוליכים ומשם העמונים. ויובן כי לא בשלם מבן יהודה כי הוא העיקר מה שלא בשל מבת טוע. ויודוע כי מעד היה שפיד לשתת המלכות שהוא פרץ. ועל כן יאמר שם לקים זרע לאחיו. יגיד ממנו הרע המעומד. כלשבר היה לאחר כך בויגד פרץ שמעמד היותם מלכות בית דוד. שהוא עד נכוד יהודה ע"כ לאמר לאחיו מלהקים לעד זרע. ובהמשך הקשה זרעו לולי יקשים הזרע העפיד לשתת ממני מלשה זולתה. וז"ל וידע הוא כי ינשלא תניו כי לא יקום זרע לאחיו. לא לו יהיה הזרע היהוע לעמיד כ"ל זרע מיקים לאחיו על כן ושחת ארלה לבלתי תתן זרע לאחיו. ולולי יקשים הזרע העפיד בעלמו ולא היה כמוב מלינם שם כן יענש שלה. ויקים זרע לאחיו ולו יהיה הזרע על כן לא"שם למוסשה משלה. ושבם הוא לא יקיים זרע לולי לא יבא הוחו הזרע לעילם יקשים הזרע לו

בשקום לחר:

א **וַיֹּאמֶר** כו'. הנה מרי"ל בסדר שלום כי בן שבע שנים נשלה שר. וכן הוא בשכתוב לשבע בשם גם הוא. והנה שנים כוונת יהודה כי הם לולי על היותם קשנים. דעה חכמו מלהתנסג על פי התורה ומתו. על כן לאמר שבי תלמוה עד יגדל שלה שהוא יותר מסגר גדל הוא על שר. וזהו כן יתוח גם הוא לאחיו ושהוא להיותו ושפה שלה בן שבע שנים. על כן כלשבר רבו פיתים שהוא שנה שלת בש"ם ז"ל. בשהוברים על כי גדל שלה בהגיע לשתן שפשה הוא שבת בשרים שמילדה הוא לעידה שלה. והוא לא כן ידשה

עד יגדל יותר בשהוא:

יג **ויובך** לשמר כו'. רלוי לעיל לב. (ס) לומרו ויובך לשמר לשמר ולית לומר לעולם.

(כ) לומרו סיס חמיך שלח כו'. סיסא עד יום סיסא לא הלך יהודה לשום מקום. במוכל להחלוות והזדמן לפניו שם לא בעצמו ממחמת. (ג) לומרו שלח ומקים לאחר הוא לומר וירד מחמת. והנה הולכין רז"ל (ב"ר פ' פ"ה) לומר סיסא בחלמא הסר שעולים לה מלמעה ויורדים מלמעלה. (ד) לו' בשתה סיסים שלוח"ל שלא מניעו מקום אחד שם סיסים שלא שלוח זרע מברכים מהכל פוחתין לו סיסים. ועדיין קשה שלא על מברכים יהבר סם. (ה) לומרו ויהי לא ניקשה כו'. כי שלא ושלא מיוחדים. (ו) לומרו ויתחבא לומר שלא מחכה לומר לוך כא עליו. ומה נם למה שידעתו מרז"ל כי אין אשה שלא תשא סיס ואפי גח בשילה בעל ים לבדם. (ז) בחכי כן משום שמא וקרוא לומה קדשה. בלומרו סיס הקדשה כו'. (ח) לומרו כי בשתה סיסה מורא כי כשרים סיס. (ט) לומרו ויש אליה לו הדרך כי שלא בדרך סיס עולך כי על כן הולכו ז"ל לומר כי יצא מפדרך. ומלוך השתו לו הדרך להשקיף לה. (י) לומרו הנה נא כי לדרכיה הוא נותן לה נדנה. ולוך יאמר לה הבה נא. (יא) לומרו תנכי תשלח נדי עזים כו'. כי לומרו מן הגתן הוא מיותר. (יב) לומר סיסמה שלשה סיני עדיפין סהם מזולתם. (יג) לומרו ותקח לו כי שלא לו מיותר. (יד) כי סיסם קולת לומה לסהם וסהם קדשה. ומיד לומר הנה שלחתי הגדי הזה ולסהה לא מלסהה מחזר ולומר מה בשלוה. לומר לפלי לוכך כולך כי מי לא ידע בשלוה ושרעתו לא מלאה. (טו) לומרו ויובך ליהודה לומר שהוא מיותר ולו לו לומר לזולת. (טז) לומרו ונם סהם סרם לזעזים כי לומרו לזעזים הוא מיותר. (יז) לומרו ויהי שלחה שלו כו' נרלה שהוא ע"י שלוח. ולמ"ל לומר סכר נם לובוה ועוד לומרו ויכר יהודה מה לוכך לומרו ויכר סהם סיס שלם על לב שלא יכיסם (יח) לומרו לדקה ממני כי שלא ממני סיס סרם ולפ"ז סיס רלוי יהיה סרם משסיק בשלוה לדקה. ולמ נם לרבוחיו ז"ל (סב) כי הוא לא לומר רק לדקה ומן סשמים לומרו ממני. (יט) לומרו ויהן יד ותקח סמילדת ותקשור כו'. לומר משמ' התורה מה שלין זו מעלה ולא מוריד כלל. (כ) לומרו מה פרצת עליך פרץ שלוח"ל עליו פרץ כי על לוזו פרץ ונקרן ולא על עלמו. (כא) לומרו ואחר יצא לוזו שכר כו' שהכל לפלי לוכך. (כב) וסיו סעולה על כולן שלא כי שלא קיימו וקבלו רז"ל (שם) כי עניו יהודה ואחר דרך ביבום סיה ולא כיון זר נחשב מה נם שמה ביבום זה מכל סיבומים שע"י שלוח ולמה לא סיה מעלה כלל ובמי סשמה ואין לומר כי מה סיה. כ"ל שהרואה אחדם רוצה לילך נם שליכים תוכו כי שלא פדרכה לומרו רז"ל שניים יהודה בורש ושוך. ולומר הקב"ה יהודה אתה שלך מיכון יצחו מלכים ואח עה על מלכך הממונה על סזמנים על הדרך. שנה כי מה' יצא הדבר: אשכם מכוסם העניין הלז שבוב על כ' הקדושה ל' כי לכל לדם יש עיתות מסקנות בשניים עם

לנדם ועם לעלום כאשר ידע משבב השבוע ובעלין מלמר' בנמ' על לבוזה דשמואל שהלך אל לרן לחברם ושם לאחזו מעבדים אחם ושלחה בעדו לשכב אללה ומשכר בו ויומלן. מה לומרם לו אל אחשבני לזונה בשלא שלבעדי לנשים שולאך דנקחי בך. לך דע שיפה כי רשיני בלשטנעיות כי אשר חשבה עתך לילה שתשבר לדם נדול בשילה. ויהי כשומעו ויזכור אח השם וברנע הניע אל מקום לאשתו ויעבב עמה ושאר לו ובשרם נקר חזר לזשוב לאח השם ושב לעקומו ובאשר הרחה אללה נגדוה כי לא ידעו כי בא ושכב עמה בלילה הוא וקרוב לזה לחמרו רז"ל (סנהדרין דף ק"ב) בשלשה לחוני יוסף כי כל יפהה וכל חנן. כי ידעה כי מיוסף יחיד לנשא מלכים ולא ידעה כי היה הדבר מנע אל בזה. והנה כל ידיעה לא חבנר מזאר כלפו. ומה נם ע"י שלוים כי נם שם כן נם היתה שעניד לרבקה שני נוים בבטנך הוי. כמו שלמרו ז"ל ויאמר ה' לה ע"י שם; ובזה נבון אל מלמרם ז"ל (ב"ר פ' פ"ה) שלומר על שסוק הרה לזמים כי לחר ביחת יהודה בשבילחה בחרחן היתה לומרה ליוסבות שלזה אל חדקוי כרחי כי פשון שלכים הוא ומי שניד לה זה אם לא שידבר אל ידי שניים או דומה לו. שקדמה שניח והוא כל שלבות בים דוד שנחיד לא היה עחיד לנזאת רק שער בשר ודם ועל כן שחת עד אל דשוק ה' בחינם הוא כי בשר ודם לא יבנה שלבות בית דוד אם לא שקדמה ע"י יסוד שבל שלון. ומה"ש ז"ל בשלל שחל שם היה דוד שפרן ויעלה לשלוחה אז מחרם ולא ימלוך ויהוא כי פרן היה שר ואח הוא שלון וע"כ אם היה לזון שקיים זרע לזחזו היה שכל שחזון: אך כלשבר שיחה לבנה ואח נם הוא. שם היה מיבם בלה לא היה שקיים זרע שר כ"א לשון כעדם. כי בית לי הוא בנוה ולא שני בחיים בלשון אלא היה שחר שר לשלום על בן יען הוא ים, יפשפש יוסף ויחזור אל שחב שהוא הנוע בשחם יעלו שר ושון כי נהוחו סיבום על ידו יוכל להחזיר שם שיחם לשלם. וכן היה כי שקים זרע לשניים פרן הוא שר ואח שאל לון. ולפי זה רק על הוא סיבום על ידי שלב שר שחחו תלבו שניים: ונבא אל המון. והוא כי הנה לחר נם שם אחד יהודה שלא לחיו שהוריהוו תנלחלו על שם שלא נבא להשיב לחם יוסף אל לחיו כלשבר שלא נבל חנוחו ושני יריהו י"ש שיש שהוא כמ"ש ז"ל בשבור שלם כי כלשבר נדל שלא ושיש נם נחמה לו היה בן ח' שנה והוא כמ"ש ז"ל בשבור נדל שלא ושיש נם שנה לו היה בן ח' שנה והוא היה שיחי לנם שנה ומשומע עד לידחו ג' שניים שני י"ש כשבשר שניים שהוריד שני יוסף שלם. ע"כ שחר עבור הי"ש שנה על יריהם ונם שלה נה אל נכר שלשה השניים לשבר נקח שלה נם שלה בשעלה לנלח שלו מלכים. כעיון שלבח נני על ח ונח זשן שהשזונה לו. ושה נם בשבר השוכנה לכך יצחו לה שלו מלכים ויקרא לשבר כלשבר קנה לשלוח' שם שהוא השמואל הנ"ל וז"ש ויעד לשבר. כי שחח שה שניים נלשבר ויהי יהודה שניה עד כה כשרבנים יהיה, עשה שה בריחי לשבר הוא שנה שלוה כי. סניה

עם עלייתו לגלות מצבי מלכי עולם. וז"ל לומר ומיכן הוא הולך ממקום כו' ולא נאמרך בזה לומר שהיו כ' תחנות מ' למעלה שעלה לה יהודה וא' למטה שירד לה שמעון. או שהיקשה בתחלת ההכר: או ע"ל זה ויונך כדי שלמד לומר. הכא המיך עולה במעלה שהונך לתכיס בכוח שקדם או לזמתה לו כדי לומר לומר הכא המיך שלה. וע עם הזדקק ל להוליד ממנו מלכים. וע"כ סיבבו לומר דכרו רז"ל (כ"ר פ' פ"ה) כי מיד שיקה אומר לנפים של תדמקו כרכו כי מלכים הוא כשון. כו' והכר כנדי כו' ומצב נפתח עיניס והוא כי שלה יקצה כי מכרלתו היה שלה של המיה לומר שנקן לשלה כי שלה גדל שלה: אמנם הוא ידעה כ"ל היה מיכם שלה לא היה מקייה זרע רק לחזון כי היה ת' הוא ביום ולא שמי בחיים. ומיכיון מלכים יוצאים שם לא יפגלגל שיכוב על נכור יהודה. על כן החיקון הוא לחזור של הפתח והבזע שממנו יצאו בחיים. וז"ל והצב נפתח הצחי עיניס הוא יהודה ולא של שלה. שלה היה רק שהח עין פ' כי יהודה יקיים זרע בחיים כמתוכר ויצאו ממנו מלכים. כי כל יושבי וכל חפן שיהא ממנה מלכות בים דוד כנין עדי עד. וכזה יובן מלמרש ז"ל (שם) שלמר הקב"ה בלבתו בדרך יהודה אתה מתה מלך מסיכן יצאו מלכי ואתה מלמך המשוג על המלוה כו' ויש עליה כו'. שהלא יקצה לומרו מסיכן יצאו מלכים כי שלה יצאו מפל ס שכולין יהודה כן תמר. אך מין שפק כי להכיח שם ער שממנו המלכים יוצא היה מוכרח היה מיהודה כמתוכר נמצא כי בתמר ומצב נפתח עיניס תורה כוותם א כי נפצה יודעה מאד ולפם פיים כיוצו: וזה שתאמר בכוונת המפרש כי ויהפצה ב' במקבת ויהפצה ע לזקה ויהפצה לזונה ויהפצה עלי לפפרה. וים פילבו שהכוונה: על שתיות טוסת יין כי הוא שלא לשפה תחפצ לעזקה העני לשכורת המלכי לזונה: אך מפן דכר שניים דכוס וגם הפדר מכוסך מפדר המקר. אך האמת הוא כי הנא מעשה נומר ירמה רע ומר על כן אומר דעי מיפה כי ויהפצה הוא יח'. לפמו לזקה מי שנא' עליס ויהפצה לזונה כמו מי שנא' עליס ויהפצה עלי לפכורת כי כך היה לפניו יח' בקצה המר שם יהודה בבקצה הפם ליצוא מבעלה כי פכל הולך לתר הכוונה והדלי' כי יפצה על פתח עיניס לבעור. שני בניס כאמור ולא לתחזה נוציים כי הלא שם דרך תמוה לה יהר היה רצוי להזדקק עם כלה כי הוא נער מלכה תהר שיח גדול בניס וזהו כי לתחה כי גדל שלה ולפוי לנשפה. שנא שהיה מכד עלמה לא נתנה לו כי לא רציפה תיכון לו לתפה כי לא שלכה מאבי הכוורים: או יל"מר כי לתפה והכירה כי גדל כלה ולא מכד עלמו ומנעה ממנו. כי שם וכיל מכד מיכוחה קפוד לפה שהיקה לרויה לנשק מלכות ממנה לא נהנה לו מן השמים כי שה' היה הדבר שהזדקק ליהודה כאמור:

ויראה יהודה כו'. הנה יהודה להיות גדול והפוב היה הולך כאמון ואמריו רעהו העדולמי הזה שם היקה קדפה מזומנה לכל היקה מדתה עלמה ליהודה ולבעהו אך להיות פכל יפעה וכל הפן לידבק בקדפה נפמו ים' ליזדקק ליהודה על כן לא גלתה פניה

עזים

עזים מן העזים ויביאו לו כשיעור שהיה מבואר שלמען לא ישכחו
שלא בשבתו ביתם טוב טובתו׳. כי בכלותו נפשם
הפליא והוא כי היה שבעוה״פ להביא לה עד שמצאו
המלאכים בדרך ייטב. שלמה דבריה לנו על מלאכים
כשמדבר על בקשת ביתים משל״ה סוף שלח ידע כי כלתו
היתה עם כל זה לה הכל כיון גם הוא. ומזה נמחה
היה נחומיה כמדתן על פדהקני ככתבי כי מלכי׳ הוא
מעון. ולא נלחה לו ערון היתום. בשל כן יהיו כל׳
נחומים אין יכיר כי כלתי היא ויפרום כאותן שכיו בלם
כוונים לנו. במשכן לל בעוה נדי עזים מן העזים היה
נשב מנשבות מלכות ישראל וכן הוא ביון על משפה שלשתן
עם בלה ידע בדרך ייטב וכן היו כוונן כי ויתן לה
ואחר לו בהוא ל כיולא נו שהיו לו כל הנ׳ כחיתם. ומיד
ותקם ותלך ותשתנה. מן פרים נוסה לל כיתה יפיעתם
שלותו נבדי ותקח השבטן מידה. ולא יהיו בידה סיפורים
כביוכר טובכה ויוליכוה ליערף על כן השפיכה דכבה.
מן תמלא וילקח עדשיהם. והנה עם שניהו לעזיה היה
הרמז, לא יובר שנשיאל נתן לה השבטן עד שלחו הנדי
חל: שחיר׳ ושמחו לא הניח רק הדברים כפשטן. לך
היה מדון בקרבנו לומר בלשו המה מלאכי יהוה על הם
הדרך יובה כי קדשה היה לכל טובה. ומלד מהר
הפה כי לא בשפה נכבד רק חל זרע שבריהם הקדוש. כי
על כן לא נלחה פניהם רק ליהודה כמדובר ושלו שלחתו
רש״י (כ״ר שם) על לומרו בפחח עיניה של מי שכל
עיניה כיולא כן על כן הלה לעשות כדבר ויולך כנדי לקחת
השבטן וגם נאמר מיד שקדשה רק מיד שלשה שהם.
ויהוה מלאכי יהודה וחזי ית יהודה כו׳ לקחת מיד
השבה כי לא היה לו פחק כי לא קדשה כיפה לך
ושלחו היה מכופף ולא לעשות על שחת הדבר. לאחר
בלשו לא היה קדשה לא תוכל להשלים. כי משרשפת
מדיה וגלוי, והלא לחון הדבר והשה לא מלאה. כי זה
יודע כי לא היתה קדשה. ועדיין לא נתקרבה דשמו כי
לאחר חולי היה קדשה לך לא לכל. רק ליהודים שלחו
שבולה השניים. על כן ויפעל שם שלחו שלחה השניים
נכל שלחים שבקבק׳. וחיפה בחלשו כדי נאחר בראש
כדי שיחשבו מה עשיתה. ופיהם הפפק לבר ל, ונאחר
היה קדשה לא שהחזקה בשלם לקדשה כי בלא לעזוב
זה לחיתי כי היה בשיחים בלא הפקידה עלחה לכל.
כיל בשיני׳ לל מי שכל העיני׳ שוים טו. כמש״ל בל
ושפכ נפשה פניהם. ולא נשניהם לזולה ושם שלחתו ח״כ
היה לחה קרחתיה קדשה. בלא היה על היתה בל
הדרך שהיה נפקח נרא ולא ביולתי ניתה לו פט
ואחרו לה כדבר שהיה בשיחים ולא הפקידה בלחה
לזוהת לל תקרת לה קדשה. כי לא היתה נדבר זו קדשה.
כי חם לומה מנקחת לידבק בקדושה: או יהיה לומרו
נאחר. כי כדי לאחר הם לו מה היתה. אחר היה הקדשה
לא בעתה היה מהזיק לומה לקדשה כי כנה מבושק
היה על שי הנדבק מהר שהיה בשיחים ולשחתו זה היה
על הדרך כמדובר. לז ויפע לל יהודה ויולחה לא
מנחתיה שבות ביון בחיתה קדשה וחם שהיה׳ על הדרך
כיה הכי המקום לחחה לא היתה היה בזה קדשה
ויאחר יהודה הבז מבוכתך חיך לא מלאחה נשחיו׳ קדשה

פל הדרך בבר היכרה מבוכתך כי לבני החקום לחחיי
לא היתה בזה קדשה. ואם חם בחלשיר בחזרך לא
מלאחיה היה על חם שבפיד חשם ושהיים ושבה הקח
לה. חם בשחים הרבה יומר חן כנדי. בן בשיה לבח
והרפה היה ביהזיקה על ידי הקור לחהיה עוד. על
היותו בשוני זחה. ועדיין פ״ר דבר כשהיה היתה
קדשה והוא כי עשתה בחחיר נדי עזים. על הפחח
על הפבן בה הנחי חלשה לך כוה העין ושפחיך על
הלחם ולא יקרה לך דבר בלא היה כי הרה שלחתו בנדי
הזה בדרכו לה והוא חלשה. ושחה היה בשם חלשתה.
לך הנדי חלשתה. והוא כי הנדי היה נשב קדשה
מיהודה וכבר היה שחר בשניה ואם לחה לא חלשתה.
היה חלשתה כחחובר בדבריו בשיחים. ובשביר כי יהיה
היה חשחיק לחם הניחה הרחה. חי חם היה דברים
בשבשן חלקחה ערבון על הנדי בלי בוה רחו, ושלך
חלה לנטה הדבר. והוהישו רשחו בלא חלחה. ושנש
לחבי הבקשם לחחרו לא היתה בזה קדשה חי חשר ש״ב
לין לי לחבה. לא כל החפלים חלקחה כי הקח לא כי
גחול הוא בבוז הנחקר חבורין ושר כי בב לחבי על
חחרחקך בבוחש בלל רב. כי עשה חשבלה כי לא קדשה
היתה. כי הלא חחשלחה יוכה בבושה לידבק בקדושה.
ובכן ודלי בחיתה בה בבוש לשבב קדושה וכבר דבקה
בה. כי בזה ידעתי בלחם כי הוא חלשתי הנדי אשר שם
הוא בחיבב קדשים. ושחה הוא בלבד בלא חלשתה בחחובר:
בד וידו׳ בחחלש וגו׳. שחחרו נאחר יהיה שם ש״ם ול
(בחם) כי היתה חומרה בחחרה בחלחן על חדחתו
בבחרו כי חלכים הוא עשון ולבי זה חיה הלבישה שיהן
בריון היתה חומרת קך ולחה לידחרו חלכיה חד בחחלש
הדברים בחובר שחברה לעלם. לו״ם חם עבד בחחלש
חדברים חיובד ליהודה ולא חקדש. היא בדי לאחר ואחה
ובא בוה בבה. חחל״ם חחחלש בלא היו יהיחים לבניך
רק זאבה בלבד בדבריה: או יאבר בח״ם ול (ל״ר
ב׳ ל״ם) כי חין לבבה חחחברת בהיתה בחשוב. והחר
בבחה חפני ביהודה חיער בחלבש. ובזה יחחר ויובד
ליהודה לחחר שבניך ט הנדה החח. כדי לחחר לחחת
ג״כ בח׳ היא זאבה חחר ביתה בחשוב. והבנים היו בח
הבה הרה שהוא חחבני. בחופן בבח בחי זשים. כי
בביתה בלשונה בלבד לא היתה חחבבדת. ח״ם לחשים
בחים לא ידעו בחישך: או יחחר לבח בהנדה היתה
ליהודה לחחר. על ן לא חחרו רק זאבה ונו׳ חך לא חח
בחחדה בחלבים בבריתה. כי הבו חן חליו בעב הדבר
כי חלכים חחלעיו יחלו. ולכן לא בראני חל לבח לחבר
ט. כי חם זאבה ונו׳ ושבו ליהודה לחחר. חו ביעיר
בבחיב ויובד ליהודה. ושל חן חם בראני לחחר חוא
זאבה וגו׳ ולא חלבריה:

כה הוא חוצאת וגו׳. לנלהי נישו בחים בשים בחים
בלחה ע״י בליח. וגם בישחרו חלו בבד
גם לחי בחחחחת וגו׳. חו חחך חים בבה בביחות.
כ״ש לחחים לחחר חלא ט לחבי בבה. בלא יובן בעלו
חדבר חם לא ליהודה עלחו בחלבים ובראחיה בלא חוא
לא. וגחשה לחחר ט ביהודה בחיבה שחליו חדבר לח
לא חחשה חילנים שלחו נדבר. כ״ש בית לבחים בלא

יסבירם כפני רבים. על כן נהרחים לו פניס ותמרה הכר נא כו'. והוא כי ידמה חולי יהוה פן קרה לה גם כן עם זולתו כמעשהו ומהר לו: ואחשוב דמזה לו המה נא יבאר שהכרת כליך ביד הסליח ועשית כמחכר. ואין זה כ"ס שהמשה חולי בלתי כברה מני ומחר היותי עמך הייתי עם זולתך והריחי ממנו לכן מה שלא הכרת ע"י הסליח הכר עשה. כי הגיו לכיך הכר נא נעורת פני אם נדקה מני. כי בזמן ההוא היו מכירים נדקת הדיק בפניו כמודע ומכוערים מלגנו במאמר יוסף אל תחיו נפו גם אלי כו'. והמרה הכר נא כי כי למי התוחמת כו' לו לבדי מכי הרה. ועל פי דבקה למזה לו כוונת הכיחה. ע"פ רמז שלמת הדברים כמדובר למעלה הוא ספרה הולה שכחה. כי על היותה יולת ליברך אז נמ"ם ז"ל (סוטה דף יו"ד) שכבר התחילה ליברך ושם כל זה לנלמי בייבו. לא המרה לו דבר בפניו רק שלחה ע"י שליח מחלה. וגם לא לאמר ממך מכי הרה רק שלא לנוכח לאיש לאמר מלה לו כו'. וגם נדבקו אחו לא לאמר הכר נא אם הוסתר ופחילך ומפך אלה רק למי התוחמת. גם ויכר בה וע"כ לא נא ויכיר' ועוד שהם חוזר אל הסומני מכפע' הת' שע"י השלים כלילם אך הוא ויכר בה יהודה מבע"כ שלהו. ובזה נכוז אל מאמר יהודה שהכיר ואמר לדקה ממני. והוא כי מה שע' לו הכר נא היה בנגד מאמרו אל תביו הכר נא הכמותה בנך כו'. ובזה יאמר נדקה בפני כלו' נדקה היתה בזה יותר ממני. כי אני לא שלחתי לאבי ע"י שליח התילה וגם לא ע"י לוגם כזאת. אחיהן כמעט נפרפה. וגם בהיות לא אמרה הכר נא אם הוסתר ופחילך כו'. רק למי התוחמת כו' וגמי ע"י עלמי ולבי הוגם אמרתי הכהוגת בנך היא. ולא אמרתי לפי הכהוגת ולומרו ממני מפמנו יותר ממני כמד"ח היגע נדול בעוב הזה ממני וש"ת ת"כ היפה פניהם מהויגים בדין לו"ח כי ע"כ לא נהחיש לומר בלא נדל שלא. ועל פיהרע דבר זה. ע"כ היה מה שלא נתחיש נשלא כי מאחו יש היה הפיכוב כי הוא בעל כל אלא שהוא דרך ייגוח להכיח גם שם בר שמעו יוסחת המלכוח מה שלא סי' לחשבר לשלח ע"י בלא. והוכיח זה הוא יה' למעון. במה בדרו בעת לדקה והנה חשומים בבטנה שהיו פנים מיכיהו כי מה' יצא הדבר למען הביא הת בר ואוזן להקים זרע לפניהם. ממ"כ נשלה כי כיח ת' הוא בוחה ולא שני בחים. ומאומר חת"ב ויהי בלדתה יולה כי הנ' בעת לדת' הוא קודם הלידה. בהוכר היות נ' בבטנה לבני לדים ונאמר הקדמת לל מה ביאמר קשרה סמילדת על ידו שני לאמר זה יצא רחשונה. ומי הניד לה שהיה אחר זולת זה לכך הקדים כי בעת לדתם

כוכר כי חומים בבטנה:

כח ויהי בלדתה כו'. הנה בתנגו כי פרץ הוא בר וזרח הוא תוגן כי הוקם זרע לבניהם גם כהנגו כי תוגן הי' הפץ הלא ממנו המלוכה. כי על כן ניחם מרגה כמדובר למעלה ויהכן כי גם שהה עודנו מחזיק בדבר. ויתן יד לומר כי יצא רחשון ויהיה תומך ידו בבטן המלכות. והמילדת הסבה כי הוא בר כי על כן יצא רחשון בהסבה כי יעמר לנלחת כל נופו רחשון. כי רנקה לדעת מי הוא הפופס המלכוה בהוא בר בכור

יהודה שלח ממך דוד. שכוח"לחדמוני נוון כב' ותן קפץ עליו ההיו בהיות זרח בחסיב ידו להוליח הרחם. ויהי עד קודם למשפטו מז"להפך הדבר כי היה בידו הפני. להביר כי לא היה הוא בילה רחשונה ותחר מה פרלת. פירושו הוא כפבוחו על בקפן ויצא. וקשה כי אין זו פירלה. ושוב כי מלח עליך לא תמדק. אך הוא כי היה בספר הזוהר תמרו כי ירידה ופירוש היה לבן יעמה. שחשבו נעשים תמר ועל כן יהעהדו לו יהורין. ושביני לדחה על בחוו מיבמה כחודע. ע"ב תמרה לו מה פרלת עליך פרן בהיוך רע בעיני ה' שהולדתה הניה מבחך תחך. כי ירדת וכרלת עליך פילה ויקרלו בחו פרן ולא נאמער כ"ב על זרח כי זה הבכור. והכבדו מרוח לפי נדולתו. חו יחמר הלא היית עד וברלת הניבה ושיכבת המוחיות ועבירת רע וזהו מה פרלת עהה עליך מוצל לבחות פ לה מלא לעד להיות נשור בבניהם ה'.

וזהו עליך פרן על כן ויקרלו שמו פרן:

לט ארויוסף הוכד כו'. הנה למעלה חמר והמדיני מכרו חותו הל מלרים לפ פיסר כו'

והנה חמרו רז"ל בב"ר חהיו ישמעחלים וישמעחלים לסוחרים וסוחרים למדיני ומדיני הל מלרים וקבה כי הלא מקבל חלא הוא חיד ישמעחלים. ועוד כי הנה חמרו רז"ל כי בכבה הקב"ה לחת תורה לישמעחלי' חמרו מה כחיב בה לה הנשב והלא חומחומיו היו זחת שנחנו חת יוסף כו' והלא מקבל חלא הוא ויחכרו חת יוסף לישמעחלים ואיך נעשהו. חך זה נחית לב כי מפסוק זה נראה בחותרו חבר הוכידוהו שמה. כי הם חבר קנו חותו מחחיו להוכידו מלרימה וה"ב היכן הם מדיני סוחרים ונב נדקדק ייחור חותרו חבר הוכידוהו שמה חך הוא כי יש ישמעחלים שקנחוהו והל הוכידוהו שמה ויש שהוכידוהו והל קנחוהו. והוא כי להיו מכרוהו לישמעחלים ההולכים להוכיד מלרימה וכב מכרוהו לסוחרים שעברו בדרך ללכת מלרימה. והם למדיני בעחמם. ומרם הביעם בחה. נעשוהו ישמעחלים חחרי מהמדיני וכוכידוהו מלרימה ויקנהו פוטיפר מיד הישמעחלים חבר הוכידוהו שמה. וה"ב יכלו שמה מדיני. ועלעדו על הנזל נכני פוטיפי מלרים והולך פוטיפר לחזר לקנות מהמדיני הנעלו. וזהו והמדיני מכרו חותו הל מלרים לפוטיפר. ומה שלח נאמר מכרו חותו לפיסיפר. הלא הל מלרים לפוטיפר. הוא מה שכחבנו שעברו מדיני נפני סרי מלרים והולך לקנותו מהמדיני על כן נאמר מכרו הותו הל מלרים לפוטיפר וכו' שכחד פן יקומו כוד מעברים על כן קנחוהו סרי המלכות כבניו פוטיפר. וזהו הל מלרים לפוטיפר:

ב וידני ה' וגו'. לחוי לעיל נב (ח) הל חומרו ויהי נפסוק זה שלם בנלים. ויהיל"ו נוליות בניה כו'. (ב) כי הלא מלה ויהי היה לחה. ואיך יחמר ו על היות ה' עם יוסף. ועל היום הים מלינו. (נ) ה חמרו ויהי בניה מדוניו המלרי מי לח ידע כי סם היה. (ד) חומרו וילד חדוניו כו'. שכיל"ל כי חבר הוא טופס ה' מלינה כידו שהוא נהיום עטה במה רחה כי ה' חתו במה שכל הבר הוא שעשה ה' מלינה. (ה) חומרו ויחמר יוסף כן וגו'. חם הוא נזהה על שכוח הקודם היה מלוי

בתן כ"פ בכאר ר' לחמו . (ו) לומרו ויברכ מותו כי הלא גם מהמלה היה מבורך מותו . ומה גם מה היה נפקותם ממלות הזה כי הלא דבר הוא . (ז) שהוא בני הפכים . ויברכ מותו ויפקידהו על ביתו . כי הפקיד נגיד לא יברכ . (ח) מר' ויהי מלח כו' כי היה די יאמר להר מר' וכל ימ לו נתן בידו ויברך כו' ומלעיו יובן כי מלז הוא . וגם לומרו בעל יוסף הוא מוסר . (פ) לומרו ולא ידע להו מלומה הוא מבואל שכנה ומה גם במלה להו בהוא מוסר . (י) לומרו ויהי יוסף יפה הוראר כו' כאם לא היה יפה כ"פ להר בעזב כל אשר לו בידו וגם הוא נאמר לנלהי טרף ובלי טעם ופם הוא על מה בשמיד לומר ומבלי אשם מדוע כו' בלהיותו יפה הוראר נאמר עיניה מלוי לא היה לו להפסיק בפרשה שהוא נסתם : אשכם יגר על יגרת יעקב וגם על יגרם בניו ובני בניו . בעיטים על נעות בכיתה הבר האילם לנעות מלז יגר יוסף . כאמר ספר האזהר בפל הן הוריד להיות מרכבה מליה וזה יאמר ו כי' בהיה ר' לם יוסף בלבד ולא עם יעקב . כמ"ם ז"ל (הנהומא פ' זו) בפר ממנו לבלהי נעות מכירת יוסף כי סיפרו עמהם בגאוז בלא לנעות הדבר . וגם ו בהיה לים לאמר מנעים ולא מלוין ובים מלין רק בנבה גדולה יהודה מלד להר ולחיו ובי' מלין מלד להר וגם ויהי בהוא ו בהי' בהיות ר' עמו בניה מדוע המלרי : עוד יהכן ויהי ר' לת יוסף כו' לומר נמו עחה כי לא כמהבטיחו מהבטיחו ית' . כי הלא לחי יוסף מבטיחו מלניחם לבלהי ידים לחם כמהבטח מזל מלרים ולא שוה לכו . כי הלא ויוסף הורד מלרימה והומר הוי בלו להיום לים הסוב ומלניח ולא היה לו ו רק היום ביד חיש מלרי . וחהו ויהי בניה מדוניו כמלרי ובמה הלמר חולי מזל מדוניו היה נוהם לזה לאמר להסוף הוא כי הנה וילח מדוניו כי ר' להו כו' ויפקידהו טו' ויהי מלח הפקיד לחמו כו' ויברך ר' כו' . פנה כי לדרכה בבניהו היה בית המלרי מחבר בלבר ר' להו . לו יאמר בפוס לב הלו מה בבחי מהלה . בחומרו כורך מלרימה ולא לאמר על ידי מי ולאמר כך מבורם ומומר מיד היממלים לאבר כורידוהו שמה . ושוד מה בעין הא"ו של ויוסף . לך פנה ידעתו מבבר הזוהר כי יכידה יוסף מלרימה . היהה האמלם נעות מלרים והוא כי בהמלת ר' על עמו רמה מביה בביה עמהם ולא היה בלי להבדות עניו בביה בעות בהוא ביוסף ובכות הבניו ית' פרידים בביה ליבראל : וגבא הל העטן . והוא כי זה דרכו יהברך כי בית מבה . יען יעמים יפוטה וכמלחמים ז"ל בחדבה (פ' כ"ה) הבבטים עבוקים למכור לת יוסף . ויעבה עסוק בבקו ונו' והקב"ה עסיק להביא להם מלך המביח והוא בשה בסיפר מעניו הביהו ית' לת בהן לעולם כי הוא שמח מלכות בית דוד ומביה לדקו והנה בהתימו לספר לידת בהן והיה מקיש לומר לוץ ע"י מי בבגלל מכירת יוסף מלרימה הוציא ית' ממנו גזר יפי לזה לאמר לם יבד יוסף מלרימה לל יפסק יהודה לפר בעלתו נמכר כי הלא ויוסף הורד מלרימה כאמר בן בהמים והדברה ים להמזיק לו עובה כמחמר יעקב מבלף בני עלית וזה רמז הוי"ו כי לא לבדו הורד כי גם הבניה בני"ם ול יבדה בגלות עמו וזה לומר ויוסף

במוכיף על אולתו ביבד ויוסף גם בן וגמה בדי להפחיל הגלות כי מיד ויקנהו פוטיפר ונו' מיד היפחבלים לפר הזרידוהו בגמה שהיה על ידם עם היום בהוריד בן הבמים כמדובר . ובמה לחמר גמה בהחיל הגלות מיוסף ל"ת ויהי ר' לת יוסף בהוא כי הוצרך לגמר שהי' רבקר' לל הבביה וחהו ויהי ר' בהוא בהבלוח של שביה לן יוסף לשיות ר' עמו במהו . והגם בזה היה טוב ליוסף שיהי לים מלנים לך לחזו לבבוד ר' . כי הלא ויהי ר' הנזבר בבים לדוניו הבלרי ולחו בבידו ית' היה בביהו בבית לדון מלרי . ע"כ מה שבה הוא ית' . פקח עיני לדוניו . יביר כי ר' בם יוסף . לפען יפקידהו על ביתו כו' . בהולר פקיד . חהו וילח לחזוני וכו' ומה בהלח בה' לתו לחז"ל (ב"ר פ"ו) שרלה ממם חור בביהם על רחבו ; ויתבן ע"ד בשבם . כי גמה בגמל מלרים מהייב שבעד לח יהיה רחם בם על בן בהלוים גדול הבלחתו שודנו עבד לאדוניו בהלרי לחמר לון זה כי לם בם בח בלהי . וזה יאמר ויהי היה מלנים בלו' בעבה היה מלנים ולא בהולר בבד כי לם בחם חהוב עם היום בית לדוניו הבלרי ויהי היה בהוא ו בהי' בהיות ר' לת בית המלרי בעבור יוסף ויברך ר' לת בית המלרי בעבור יוסף בבל לחר ולא בהיה לו בלום בי אם הלחם חהוא לחמר ולא ידע מה הוא עמו כי אם יוסף : ד **ויהי** יוסף הן כו' . הוסה לם הוא ית' הביהו עם הלדיק כי כל מה בהיה מעלהו לבדולה היה מלנים לדוניו . והוא כי בחחלה היה היה מלנים בלומר בלא היתה הלנחתו יולחת ממנו ולחון כי לם בשלוחו בידו בלבד לך לא בשלח בבני לדוניו והבבה כי הלא ויהי בבית לדוניו הבלרי בלומר משבת הביה בהוא שבלוח לך ויהל לדוניו בלרי כי ר' לחו . לכל הבר הוא עושה ר' מלנים לך דוקא בידו שהוא נמה שבעב בידו לת הבר לוני בגמה בה' לחו ופיו בטוחו ית' יהיה להוכו מבבח הביה על כן היו בית לדוניו מסברים. לכן ויבחל יוסף הן בעיניו ויעלהו מלבית הביה כי לם ויברח לוחו בהוא בהוא לת לדוניו לבדו כמוצא הכוס לפניו וכוונת בהוא בידום הל חביתו בלמו' כי בברח לת לדוניו יהוצך עלמו וממנו כל הבר לו ועדיין לא הגבך ביהו עד שהסיהו מכל בידו' כי אמו חהון לביהו וזהו ויפקידהו על ביתו בהוא פקיד נגיד ועד שהבלהו מדבנה מהבית והוא וכל ים לו לפלוט מה שלוט בביהו וכהומותיו נהן בידו לו שהסתיר על הכל ביבך ר' לת בית המלרי וזהו ויהי מלז שפקיד לותו בביהו ונם על כל הבר לו . מלה ויברך ר' לת בית המלרי . ובכלותו בך ויבחוב כל הבר כי' שהילך עלמו לעסתי מהכל ולא ידע בום דבר סיסיח הלו ולא ביד יוסף מלומה כ"ם הלחם הוא שהבהו כמ"ם ז"ל (בכהות דף מ"ב) שדברה תורה לבון נקיה לפי' שהבהו בהוא שהחם שהכיר היה

עוזב ביד יוסף כי נלחמן הוא ולא היה מקפיד מהיום ולמחר ויסר מעני כי ויהי יוסף הוא מלאכה ויסף מלאכה לא בעת אבו בה מלבם עיניים בו ולא שוה לו ויהי אחר הדברים האלה ומצא ט': או יהיה המעך שכתובים קרוב לזה בדרך לחמרם . והוא כי הורה יי' מס בין שפע המעך מקדושה למעך מכשפה כי הלא בהמעך שפע ברכת ה' לבם דרך מהמלבושה שם יפגע בגויים בחמעני מאב לאינו סיור יפסק השפע ויעדר ממקום המפץ . והוא כי הנה הוא יאב' היה עם יוסף . ויוסף היה מחם לחדוניו המצרי מאב הוא ממח בגילולי מצרים ועל כן בהמעך שפע ברכה מלחנו יי' על הבית מאב שם יוסף . יפסיק בגויים כי הלא היה השפע יולא מה' על יוסף ומיוסף על אדוניו שהוא לחדון הבית ומחדוניו על ניצו . וע"כ הנה יפסיק כי חיזק הדרך יהמלבוש שפע מלחנו יי' דרך פוטיפר והוא שמח ט"כ מהמלה לא נהנהך היה המצרי כ"ל יוסף עלמו היה חים מלינה חך לא הבית מאב הוא שם והטעם כי הלא ויהי בבית אדוניו המצרי וע"כ לא יקבל הבית ברכה כי הוא חחם רשום המצרי ז"ל ויהי בבית אדוניו מאב הוא מצרי לומר הגלוי מיאר והוא וירא אדוניו כי ה' לחו אך וכל אשר הוא עשה ה' מצליח אך דוקא מה שהוא בידו לא היה המצרי ולא השפע שהשפלבלותו מוצע השפע כ"ל על הבית מפרסם הבית ולינו לפי כבודו בחאב ה' לחו על כן לחמר חחן לו בדולה וה' לחאב לחו יבדך ביתי וע"כ ויפקידהו בביתו וכו' : אשבם לא מחשבותיו מחשבתו יי' כ"ל שעשה ביוסף

לחדון הבית לינו חחת רשות מצרי ועל כן דרך יפרסם בלי השפע חבת ברכת טוב על הבית ולא כל מאב לו ביד יוסף וז"ל ויהי מלא יוסף עם היות בית מצרי הטעם הוא בגלל יוסף למה שחחגלגלת הברכה בגלל יוסף ולא בחמעשת פוטיפר ובהכיהו לחדוניו עשם הדבר חז ויעזב בגמרי מחחם רבותו להחזיק הכשפע קדוש ושפאר בקדוש : והנה תרו"ל (ב"ר פ' פ"ו) כי לקחו להשמים וכשפרש ולבי דרכם חפאר לומר שגלמו בכשוב בחאר חומרו סרים שרעה למו חיך נעשה סרים והוא כי החלש היה לים מצרי כלומר לים ולא סרים כשהשמעלים הוריהוהו שמה חך להחרי כן יוסף לבדו היה לים וחהו ויהי לים מצליח חך לא לחדוניו כי לא יקרא שד לים מצרי כי חם ויהי בבית לחדוניו המצרי חך לא לחאר בחים המצרי ועם כל זה וימלא חן בעיניו ויברח חומו לחאר שם ה' מצליח בידו לולי בשכרו חותי . לחיזה מחפרשת שבובך ומרפח חך לא הוא לו כ"ל לניחו לחאר קויפקידהו וכו' : עוד כוון כי הלא ג' דברים ממעשים לח החדש לחאר

השומר ורב טוב . כד"ל ויהן ויבטח . (ב) היוסי וכשובדה דשמעון הלדיק עם הגוי . (ג) המפרשים מפרשים חומו והכה שלם מלה היו ליוסף השומר כי הגם ויעזוב כל חשר לו ביד יוסף שהיה הכל כשלו והב' כי ויהי יוסף יפה תואר ויפה מראה . והג' כי ויהי וגו' והנה חשת כו' ותלחר כו' ועם כל זה ויחהן כו' כי הנה חין זה רק כמה שם ה' חתו כלחמור :

ויהי לחאר כו' : רחוי לניחם לב. (ה) חיזה יחם

יש לדברים הקודמים לא ענין זה שיחאר ויסר לחאר כו' ולחם היא שלא בחשם עיניים חלינו עד לחאר עזבו כל חשר לו ביד יוסף חין עברה בח להחחזק כל כך.

(ב) היחכן שחשילו עיניים לא בחשה עד הזמן הזה .

(ג) כי חלא ויחחן חיוחלת כי חחזרו ויחאר הן לחדוני חחלינו יכון בחחיתן . (ד) ויחאר לל חשם חחדוני בחשילו ויחאר לה כי ידוע הוא שהיה חשם לחדוני . (ה) לחזרו לח ידע חתי חח כביה חשה שהכל חחר בידו הרי לומר בפירוש וכל יש לו נחן בידו ולא חשך ממני חחוסף וכו' . ולחחה יחחזק בחחלה ולחם הוא בעניין חתי והדר חפרש סיע"ל כי כל חשר לו כו' . ולא וכל כו' לומר דבר לחחר נוסף על החומר חלבד סרוחת לחון יחחר חחלנוך . (ו) כי נרחה בעשה עיקר חחגוע לל לחדוני יוחר חחחזק בעלמו לה' שחומר כלחחר יד וחשחסי לחלהים בסוף חחחרו . (ז) חומרו ויהי כדברה לל יוסף כו' . חשם הסוחה לומר שהחמידה יום יום ולא שמע היה לחזי יחמר והדבר חלין יום יום ולא שמע לך בחומרו ויהי כדברה הוא שסולל נזרה כי שבע לחון זה לא ידלק כ"ל בלחה נפלחת בעין ויהי בחמרם חלין יום יום ויגידו להחן כו' . (ח) כפל חומרו לחבוב הלה להיום עמה . (ט) חומרו ויהי בהיום הזה מהלחו כמובים בחלבע והינו ומה גם עמה חומרו בהיום בכ"ף הדמיון והוא בלחר חובן וגם מה היא ס"ת הידיעה שחחר בהיום . (י) חומרו מחנשי הבית שהוא חיותר . (יא) נחומרו והחשחאו בבגדו לחמר כי הוא בלחי מודע כי חינו לחחר לזולה וג' היה לו טחר והחשחאו ולא ותחשחאו . (יב) חומרו והחחר להם לחחר רחו כו' . כי חינו לחחר לחחרים וגם חומרו לחהן גמו כי חינו רק לחהן בה . (יג) בחומרו ומדבר חלין כדברים החלה לחחר כי חינו לחחר לזולה . (יד) בחומרו ויהי כשמוע חדוניו לח דברי יחשחו חשר דברה חלינו לחחר . כי גם לחחר זה בלחי מודע בחחר לו רק בח חלי לנחן בי ואיך חומר שמוע חחגה כדברים החלה עשה לי עבדך ומה גם לחה בחחרו רז"ל שכשעה היחה חחחחת עם בעלה חחחרה לו כדברים החלה עשה לי עבדך והלא לח חחחרה רק בח חלי לנחן בי ויהי כשרימי קולי וגו' שחורא חלא חחרא שעשה לח דבר רק בכח לנחן בה ורוחים קולה וגם החלה : אשבם יחחר ויהי חחר הדברים החלה כו' שהם שחסיות יוסף עבד עליה בחעלה קן לקח עד נדר חחדוניו

לח ידע לחה חה בביה . כי חם הלחם חשר הוא חוכל והן חחת כי ערב יעלה לגדולה גם חחחחות ליוסף לח תעזב לל בבה לחחר לו בבכה עמי לעשי בבות . (ל) בחינו בבודה להחדקק לל עבד כי הרשה היא לה . ועוד (כ) כ"ת יקבלה לח חוכל לחחר בח חלי שעבד כי לח יחחינו כי ערב עבד חקנת כסף לחחעבה . עד שגדל חחד שחינו גדול בביה ממנו חוסף לל שיהי יוסף יפה תואר ויפה מראה . לז חחר שדברים שחלה וחשת חחחרו לח עיניה לל יוסף לומר לה לך חחר נדולתו בשיחות עיניה הוא לה . וז"ל לחחר והשת כו' כי עם היותה חשת חדוניו בשיחות עיניה חחבבה חת עיניה לל

יוסף ועל כן מרבה לו לגמר מכבה עמי מחם לא כן במה מחים תחם מדוניו לא היתה מובטחו בפה משמי המנות מחמדו ומל"ם ז"ל (מהדרין דף ק"ס) מרחתה בזלמנימות ניחוח לה ממנו גדולה ומשמה מלו היה רק מבחה יחמר מחר הדברים המלה מרחתה מעלה עדולה רבה בקרב ימים נתתה לו לבב להביט לו המלמנמעת . לרחות מה מיכו ומרחו כי גדולה עומדת לה ממנו וחכו מחר כי . ותבחו מחם מדוניו חת מיעיה מחמיתה להביט בכוכבי השמים לבח ס"י כן לו יוסף ויחמר רחתה לו ממך טומחמר מכבש עמי . מחל"ב חין מסק כי לה נמנחה מיעיה מיעה לנו עד סוף מה מחם מחנה . ובמום לב לו חומרו חת עיניה כי מלח חם מיומרם יחמר מחמרם ז"ל כי ליבח ומינח במסורי דעבירה עין כיולה ולבב חומד והחכיים נומיים . ומין מפק כי היו עיניה ולבה לו יוסף וחכו רבוי המה על הלב גם הוח חם עיניה . ולחמה יומרו חנביים ומחמר מכבש עמי . לך הוח לח היו בו לח זה ולח זה על כן ויחמן ויולפת כשומעו כפלגלה בעל המיבה : .

והנה יוסף המוכב בחלמה והוח כי דרך מחנים בכח רבים לו חלם כפילות לפחומו לדבר עבירה והוח לח כן ידמה כי יחן בעיניו נגד המפלה להמחיקו . לך לח זה הדרך לנהול לח נפשו מעשו' רע כי יקרה יהיה המפהה לים לבין בכפפה מלקות ישחים דברי הנפשה הרעיונים וילבד ברבחו . לך חסר משה לו נקדקדו לח ישפה כן כי חם מיד יהליט הומר למחן ולומר פלח ישפה בשום פניה גם כי יטלח . ולחרי כן חם יהלה ישדר ג"כ מעמות נגד המפהה וזה היה עיניו יוסף . כי לכשומה המלים ויומחן כמי בקשר עלמו בפלגלה ולח"כ לחד מעמות הן לדוני כו' . והוח בחה מידעני מכ"ל כי

מוחיות ס' ו' לין לחן בח זה כי כל לחת נפקדם :

ונבא לל הענין הנה מרח"ל (ב"ר פ' פ"ו) כי פיעיבר קנה לח יוסף לחבחים ומיד נפחרם כמלמרם על פסוק וזרע כחבים כזרע . וזכה יחמר רחשונה מעמה גדולה ומיה הלה לבל חמחת בניה הקב"ה לח הדוני . ות"ל לל חבח לחדוני הן לדוני כו' לומר כיחוחות הן בחן נפקדום כן לדוני עמך נפקד . מבח זוג ופיהם ולחר לח ידע לחי מה בניה כלומר לח ידע להיותו לחי מה בניה כי לין בית הלה לפה ולינו יודע ומשמע פה כיצד היה לפחנו כי להיותו לחי הידד המשיבו עמך לבל ימחוי . כלומר ויהי חפחת לחי לח עלמי בחיל ידעי עון לבניו ר"ל מלחר בניה לחדוני . ומה מלמרי הלה לפכך עמך כדברך בך לחיה חלך בקירו בבר בני הפחת לחיה כפוי טובה לחדוני . כי הנה וכל ים לו נתן בידי עד נדך כי חינו גדול בניה הזה ממני ולח הבך כו' וחין ז"ל לחפחים כ"ח חשיבו ליודבק בך קירוב בלבד חלח חפחו מבני וזהו ולח חבך ממני כי לם למוך בלחר לח לפחו קירוב בבר בלבד הלה זה לח היה מוצ ממני פניו בניה בכל וזה הוח לבחי היות חלך . כ"ם לחה פלחמת לפכך עמך וזהו וחיך חפפה הרעה בגדולה בהוח חפחים מהם ומפחי לל"ם בהוח יח' מבעי ממנו : חו יחמר ע"ד זה ולח הבך ממני מלומה כי לם למוך ולח בלבד חפחים בחן כו כי לם

שהוא כי לא הבינותו כי עדיין לא ניתנה תורה:
ושיעור הכתוב ואין תשובה כראוי גדולה הזאת ע"י
עכרי הבגדוה כי נמנית בחפלתי לחל"ים שלש
מפלתי לכי שנה למדת חל"ים מלי שנה רבוי בכוגי
כמה בהגדלתי החפלה ע"י מה בכתבתי לקיום זותו
שבשיקי רבוי בחפלה שבזה לכי עוסק לחל"ים בעשיתי
הכנה להגדיל שון עוזו ולכי עוכר עליו . ושזו לכי
עוסק לחל"ים:

ו וירא כדברה כו'. ולזה לכיים לב על לומרו כדברה
בכ"ף הדמיון ולא לומר בדברה . ושוד יפלא
לך ערב על לבו לבוא הבינתה ביום שלין לים מלכי
כביים שב בניח ולא שם לבו . כי לז החרן ותחוק בו
וגם לא היה ע להתמין עלמו כי הלא בחברים במקום
שלין לאנשים יראו על לדם מהנבר עליהו ולזו כי יהיה ויחלץ
נשבו מעט בעזות כחל . ומה גם כי נדקדק בלומרו
בכינה בה"ח הידיעה בסוף תיבה וה"ח בראשה . שהוא
להגיע בפנימיות כי היה בים לשנים עניים . ע"ד מלמדים
ז"ל על פסוק יפותו רשעים לשלולה שהוא בשלכי
התהוגה שבשמול . שהוא על היום ה"ח בסוף תיבה
ולפ"ד בראשה בלומן כי יתלה יראו לזן ט להשבחו . ולזך
לא שה לבו גם לזאת וגם בשים לב על לומרו בהיום הזה
ולא לאמר ויהי היום כי כ"ף הדמיון תורה בחדמה יום
זה על יום יולבו . ושוד לומרו הזה שלא ידקד רק על
דבר שהוא לפני החדש ולימנו שדק היום:

אמנם הנה דרך היל"ב . לבוא שחיה כהלך ולורה ושם
יסיק רבוי שהם לו שחיים יעשה בעל הבים .
ושחברר גם השחרר להחשיבו בע"ב כי קראו בחקה כי
כבר החזיק בו כי שיעלו ושם גם כי יעלה שאל כעבדו
לח העבירה עלמה כי עבירה בוברת עבירה . לך שם
שחשהם הרחשים שיבא סיל"ך לשחוטו לא יחבה לו
ולא יהמם שלא לו יבוא ויוסם כהו מלהחזיק בו . ושם
עוד הנשם ושחיים חבא לשני שילוחו העבירה שחל שיהל
לשחוטו הה ושמוד עבדו לעשול הה ולהחזיק . עוד לא
ירים רחש יעלו כעבדו כי שמו שחת רבלו:

ונבא על הענין והוא כי כדברים הללה קרא ליוסף
כי על כן ערב על לבו להשחר שם הבינתה .
שחוא שלין לחמי הבים שם ולא שם לבו כי השוכב שומד
ע בראשו שם יחל שחוך . לך הנה רחה יוסף כי שחם
ל' החחבר על יעלו ויכישעו כשחשו ושחל שלים הן שחוא
כו' . ושחל שחחבשחם יום שחר יום כי לא שבה על לדברים
הרחשון לומר ט שבבם שמי כי שם כדבור השוא דומה
ט בלבד יום יום והוא לא שמע שלים . ושירם שין היה
בפ"ף הדמיון יום יום שהוא כי לא שחרים שבבה שמי
כרחשוש כי שם לשבר שלשה בלבד חם היה יום שחד
ושיום הלחר מיעטה ושחרים לשוש שחם בניח ייחוד
בלבד ולא שחם חליה גם לזה לא שחר בלבו הבה זחם
הולכות ושחחבה בשחלשה יום יום משבבה עמי לשבר
שלשה ושחשבו שלשה לשוש שחם שחחת יחוד בלבד ולשחם
בעם לזה לא שחחתי שלים הבה כי יהרה כולך ורחש .
ח"כ עוד לא שחוה לדבר הרחשון שחשון שבם שם שחשבה
בשיום הזה שחחרון שחוה להיום שחם בייחוד בעלמו .
שחבבר דשבה ולא השחל יחבר על כן כתב בחה לוי

ויהי בהיום הזה הזוכר שבוע יחוד להיום בזמן שלא
מלכי הבית שם לו ויבא הביתה כו' לשמר כי עד שם
היתה הולכת ופותחת בחלתה עד יחוד בלבד ולא שמע
שחה ולבי כי בזה חחבילה ולא חשחיל יותר והיה כיוסם
לגודו כי לו בחחלתה בייחוד שחה חחיה לה חקוח לחחזי
בו לומר שבבה שחי . וכן היה כי בלחוחה כי לין
חים חלכי הבית שם בניח לז בשרה כהם יולה וחשבחו
בבגדו וחחלר שבבה שחי כו' ולא לחר וחחשוח בבגדו
כי לם וחחשבחו כי כחשם חשבה חוחו להודות לה והוא
חלחרים ז"ל (כ"ר ס' פ"ו) שגם נחחה קשחו ולא נחל
לשחרי: וזה ג"כ לחחבוב חחו בחחי בחחי"ן יחדות על
וחחשבחו ולא לחר וחחשוח ועל שבבה ולא לחר שבב כי
חשבה חוחו בלד שם וזהו וחחשבחו ושה היה בלא שוש
לו נדקו ושה שרבלי חשרידו יעשור לבל חבא חקלב חשבחה
יום לז"ל בבגדו והוא כי גם בלא היתה בבירה כיוח
לומר בשבירה בוברת שבירה הלא שה שיהה שחלבל
בשחרו וחחלחה בשבדו חשר לגדיל בשוחו יסיחם לחשחת
דבר לשימלה בו הבחן לחחיה לברוש לו הבית שה וגם
בשבשי שחקרת חיוו זו חחקוחו שחשבה בשבדו . גם זה
כיון בחה בלא לחר וחחשבה כי חם וחחשבחו שחורה כי
לח עלחו הבם לך לא לשחרי הלילה רק קבה לו כרב
עחרם חבחידל (בחסבת חשנים דף כ"ב) שבד' הבינת
ויחבה בשליוחו ויהה שבינחו לשלוח ליקוח לה ויבם בשלוש
וחחחיל לעשות . ושדנו שלוה בחשלוח לחח לחחרים לחשו
ילחו הטוב ויחשוד חבינה כי שיבר בדש לא נחנו לרדם
והיל"ש חחבבחו חלשלוח וירא כי לא יכול לילחו לשבח בחקה
גדולה טוכה כי חחרם וחחקבו חלין חחון בבר וחחחרו חלא
חיה בחם לחר להם חם ילחי בחרה כי . וכחקום שלין
חלבים לא בייחי יכול ט וחקרת עד בחו חלבים . לחחרו
לו בשיחיהן ל"ל חוסב לחבינים בחב"ו ולא בחב"ל וחוא
חחחר כ' יוחק ב"ו לחלחידיו (בכרכות דף כ"ח) יהי רשון
שיהא חורח חלים עליכם כחורח ב"ו כי כחבבר חלילו
בניחוחר חבר חחלי שהיה בעיון רב שחרם כי נהיוחו
בשחר בחקום שלין חלבים חחחבים חחל"ל היום חלים
בכל חחלחי כחו . ויקחה חחד לפרום חחולחו יח'. .
עד יבואו חלבים ויבא ויבוח חחם בלחבר עשה רב חחרם.
והנה על דרך זה היה ענין יוסף כי רחה עלחו בעשר
חחחולל כי יבוו בחוב חחחוק בידו והוא"ל חשחבו קלן .
וידע בן יפחחה ויעשה רעה על בן נותן בלבו לימלך
עם הבינים . וידע כי לקרא שם יבוו חבינים יהיה לבת
הוח וגבורתו על בן בחר לו ללכת הוח שחולה חקום
חשר חבינים שם כי חחר שם חתבבב חולי יחושבי יהרי
ולא חוכל לחחלם . על בן חיד ויעשוב כו' ויבם ט' ושחה
כדב חחרם חשידה לגלח לחקום שים חבינים:

יד **ותקרא** ט'. חחרם חור לי חם לומר בא חלי
חחבר העברי ט' . כי יחחרו היחבן
חחרב על לבו חבר חים חקבת כסף . והוא שבר בן י"ח
שנה לחשום בבינימו וגם עזיבת הבגד מוכיח בהוא
חחשבה בו , והשיחו כוח על בן חם שחשה חחרה לחחבי
ביחשה בימיעתו גם שם חיוסף שהיה חוץ לנחת גם
חח"ו ושחחר להם לחחר כי חחרם לשם לומר גם שם
חחרשחים על בעלה לשני שהם רחו שבינת לו חים שבחי

עלהק כנו וחכו לאמרו בנו לבון רבים והוא כדי שילמד מזה כי לא עלילה היא כי גם אחבי הבית לומדים עליו כך אלא שלא ערבו לגם להלבינו כי גדול הוא ומחקו עד כה שמעל בחמה נגיר. וכוונה למען ילמדו בעלה בלמוד דמלך דעביד הא עביד הא כי זה דרכו ושל עדתם שבגד שמרוב שחשמה טו ומחמה אמרה אל אחותה אין לה מחמתו אין לה כרח נבגדו. כי סנה בא אלי לשכב כי הייתי שוכבת לחומי ובא אלי לשכב עמי כלומר מוכן ערום אלא היה אחר רק לשכב עמי. וכראותי הדבר מתן והיה נדיך יבואו שהשם מעשיהם לבטל ע"כ ותקרא בקול גדול. וע"כ נדרתיו כי הרמותי קולי וימהרו לבא אלי עשר כח לנוכח לעמרי פיעזוב בגדו כו' לו יאמר כי לבל יחשדוהו שבא בגדו להשך השפה אל שחשפתי טו. עוד כיון בשנשמה שם בעמה שאמרה ותקרא בקול גדול ותא"כ שמשם כי הרמותי קולי ותקרא והוא כי אחרי תומרה ותקרא בקול גדול שבמה בן יאמר לה אלא כשבר קראת לא כבר היה כאן ושם כדבריך בטותו לשכב לשרפה תוכך היה לך לעשות ובקול גדול וגם אחרי כן ובקול גלוי גדול כך קריאה בעלמה לאחרי בנים ע"כ חזקה לחק ותחרה שנה מיד קראתי בשם לאחרי ויהי אלא שמה בקול גדול ודרך מיבנים הקריאה בקול גדול שלין חיבוך לאותיות מובן לקריאים מגדל לעם הקול על כן לא כביומם ולא בחמם והיא לא שמע ותקרא בקול גדול. כי שם בתוך מובן לשומעים אז שמע ונם וזכו ויהי בשמש כי הרימותי קולי אח"כ ונא בקול גדול רק ותקרא שהיא קריאה בנוים כשמשם אז בבחילי ויעזוב וגו' ונא אלא אחרי תזוע כי עד בא כו' והדבר אליו כו' לשמה ליעקב ממנו פן כן רמזה לו שהשם בשועל אלא שבחרם לשון עדומים וזהו כי תומרה אלי הוא מיוחד לך אחרה כדברים האלה היה מה שהוא לאמר שהוא כי בא עלי מתא אלא שמעני הכתוב אני תומרת אבר הכאת נגו לנחק כי אך לא עשה וי"ו לאמר ומזה הבין בעלה שבא עליה ומשכה קלן שבא לעבות ולא עבה. וז"ל ויהי כשמוע תדונו את דברי אשתו אשר דברה אליו לאמר כדברים האלה עשה בשוכל ויחר אפי וז"ל לאמר כי רצחה לאמר שעשה אלא שהשמיעה נרמז וזהו לאמר כדברים האלה עשה לו יאמר במה שבאתנו לאמרה שאחרה לאחרי היתה לאמר על עלמה הניח לנו אלא עברי לנחק כמו שכל ידי כן יאמין לדבריה על עלמה האר שקה כי כן עשתה היה שדברה לו כדברים האלה המוכר על אחרי היתה מתרעמו על שבא לנחק בם ולאבדה בן כדי לאמר אח"כ בא אלי העבד כו' לנחק כי. שע"י כן יאמין לה וזהו ותדבר כו' ויהי כן שע"י הקדמה הניח. השם אין לדברי' והרם אפי וזהו ויהי כשמוע אח דברי אשתו אשר דברה אליו עשיו הקדמה כדי לאמר אח"כ כדברים האלה בשם על אחרי הבית שמאלי כו'. נתן לה אחמנה ויחר אפו. ואחשבה כי יחר יבכך לומר כי אדונים כשמוע את דברי אשתו שעשתה האלה בקריים. כדי לאמר כדברים האלה כו'. שילמדו זכריה באה הניח כי אלה לעשות הגלים לשקרה. ויחר הפו עליה ולהיות בוסה קלן נתנו בית הסוהר. כאשר

יבא ניתנוהו בם"ד:

ב **ויקח** כו'. רלוי לעיל לב (ל) מה היה הקיתה הזאת. וכיל"ל ויתן לחזוני אם יוסף אל בית הסוהר כו'. ונם לאמה בהר בחקוס לחסיני המלך. (ג) לומר ויהי בם כו' שהוא מיותר. (ג) לומר ויש אלין מסר אחר היותו ים' עמו מה עוזך אל הדעים חסר. (ד) לומר ויתן הנו וכיל"ל ויתן לו תן כו'. (ה) לומר ואת כל אשר עושים שם הוא היה עושה. כן הל"ל על ידו היו עושים כי לימהו הוא היה עושה ירמה היה עושה מעשיהם והוא משולל הכנה. (ו) לומר לא ידע היתר כמאומה רוחה וכו'. שאם הוא אלא היה מניע במשמה אחר יעשה יוסף כי אשר שרתהו בידו. היה רלוי יאמר לשון מורה על המלוים בכל. ונא בלבון שלוחת רחיים ונם לומרו מחומה הוא בלתי עזק והרחוי יאמר הכל בידו. ואם מזר אל הרחיים ע"ת היה רוחה מחומה. אין מלת בידו מחקשרת לזה ונם לומר בחשר ה' לחתו הרי נאמר למעלה. לומר וכל אשר הוא עושה ה' מלוים והוא נאמר לבלי עוך:

אמנם הנה אין ספק כי אם היה לחזוני יוסף מחפין לדברי אחתו לא היה ניחנו בבית הסוהר רק רואהו עד החיתו. אך מאחר רלוי כי ה' אחו ומה כמ"ם לאשלח וילא לחזוני כי ה' אחו ומה נם לאח"ל (כ"ר פ' פ"ו) שאמרו שרלוי שכיוה על רלחו על כן לא נכוה בחתי חשות לומר בלבו אני לי אם לומר בו אלמה עם אחתי ומחמתי לה' אחר עם יוסף ואני לי אם לא לומר כי אחיה לי לחכיה אחנה עם רע על אחתי. ועל כן ספיר הדבר ויאמנו בית הסוהר ונם זה בירחה אל"ים אין יעזב לקחו בדברים מוטים אל ייחר בעיני יוסף. ויעזם לחזוני עלין. וזהו ויקח לחזוני יוסף אותי. ונם כטחן מחנה אל האסורים. כי ייחר להם עמו וזהו ויכנהו אל בית הסוהר כי עמו היעיב. כי במקום אחר האסורי המלך היו האסורים שהוא בנבל ס הוא לא היה האחר רק ויהי עם בנות הסוהר. הויה עם בלי מפקד ומה שנאמר (תהלים ק"ה) עזו בנבל הנלא היה אחר כך אלא ע"י לחזוני מקנאת הלעתו וחזו אותו עזו לפון רבים כאחר יבא לפניו: או יאחר כי לפה שהיה עם לבבו כי מוב יוסף ות' עמו וכבית אחר הוא טו מחבוך אחר נם אלכנוך אחתי לא לפקוד משנה ואחתו בית הסוהר. אך אחשבה לבל יבא מנגולי ויביה קרוב אלי. על כן מה עשה ויכנהו וגו' מקום אחר אחרי האסורים שהוא בית אחר הטבחים כי עם ניחו ויעשו הנני דברים כאחד. וזהו ויהי עם בנות הסוהר:

בא **ויהי** ה' וגו'. הנה כתבנו לעיל כי בילת יוסף מדרשה לחמו בשבר הזהב שהיה לפרעה אל הבריות נגלות מדרש אקדמה עם ועשה ומה כתהלה היתה במלרי בהיה גלות בלי יה ועשה הוכבל הדבר בהיות הסוהר בבית הסוהר עם יוסף ואנו כעד בלעי בהיה. וזהו ויהי ה' את יוסף בלשון יהוה היו בהיות עם יוסף בבית הסוהר. ואמר לחו גם הוא ויהי ה' י. יוסף היסב ע"י עשר מיתין מילנ מהבטיחתי להיות עשר בנים בני, הסוהר כעודע מחכמי פתחת נתנה

כי הוא היסב היות עבריה בבית המוכר שלא בכוונה ויהי שם בבית המוכר. ויהי ס' לא יוסף במוכר הסוחר הלי כי עבד כבי"ס[ו] נער לא' ועכ"ו ס' הפה מליו מסד ויתן חנו וגו' אחמו של ס' שהיה ע עמו נתן נעימי שר בית הסהר:

כב ויתן וגו'. הנה שר בית הסהר גדול מפוטיפר. שלזה פוטיפר מלך המלכים והסהרים בידו רק מפרעה עשי רצונו והוא היה שר פקיד נגיד בית המלך. על פיו יצאו מביא הסהר. בהביא עניניהם אל המלך. ועל פיו יבאו וקרובה יהושפם לבוא על ידו אלה המלך. כיד המלך המוכה עליו בחסדים מרובים כמנהג. לחמר כי נתן כחו ע בידו עליהם. חהו ויתן שר בית הסוהר כיד יוסף לא כל החסורים וגו' והוא כי כל שהר עשים שם בין יוסף והחסורים. להוציא לא כל אחד מהם משם ולחקן עיוחם מלח המלך הוא שר בית הסהר היה עושה ומקיים כי לא ימיה לא פי יוסף. ושמע חלמר במה היה מוגה הן להיות עושה ככל חפץ יוסף פלא הוא כי ראה כי לא במחיר היה מפקח על עניינים. כי הלא הין שר בית הסוהר רואה לא כל מלוחה בידו אל יוסף לשמר משוח אלו שבידו היה מפקח ומביט להם. כי לא דאה מלוחה בידו אל יוסף. לא לשלמו ולא לשר בית הסהר ואיך היה עושה כל הפן יוסף. ל"ש בהשר ס' אחו. שבית שלשר הוא עושה ס' מלינה שבכל מעשהו על החסורים. היה המלך מסכיס:

מ א ויהי לחר וגו'. לחר לשון ויהי נומר לחר הזכירו הלחמ שר יוסף. לחר ויהיס ע לחר הדברים האלה כי חטאו וגו' ויחמ פרעה וגו'. כי על ידי המלך שר שחי שרים בבית הסהר כמו שלחמרו ז"ל על פיסי מקן וגו'. שעל ידי חומחו ב' זכירה לשר המשקים היה עוד שרים בבית הסוהר:

ד ויפקד וגו'. ויהי לשון לב מה שרך בהחלמה זו. לא כזה נאמר דרך שר על שלש ויהי הוא כי שחלה שם שר המבחים על יוסף עיניו למשכה. וכמו שבחבו לחעלה כי במקום לשר חסורי המלך היו חסורים. הוא לא היה לשור. רק ויהי שם בבית הסוהר בלחי לשור לך עשה לחר ההלמ' האזכר. קללו בי ועבו בכבל רגלי וזה יאמר ו היה לחר הדברים האלה הזכר שרי' מלינה שבעו בכבל רגלי ס'. על כן כיבב הוא יסב' שפרעה נתן במפר לח השרים שלשו. שע"י כן פקד שר הזבחים לח יוסף שלשו כי הם היו במפר נשלמ'. במקום לשר היה יוסף לשור שם בכבל ובקש מוחלה להיות לוחו כדי ביטרת לוחם וזהו ויפקד ס' ויעבת לוחם. וכשומר מבקה והחוסה. ולא לשר שר המשקים ושר החופים במלחמו לחרי כן. וכן במלא לחזוחים שהיו מיוחדים. עניינו כי כל שר יש לו מחיו מכרחים שהי מלוכחו כן שר המשקים מחחיו עבדיו שומרי היין ומניחים לוחו עד שולחן המלך והשר טרן לח הכוס על כף פרעה וכן שר החופים חיגנו לוחה שפח' כי לח עבדים לו לשים ולחופים והוא מניחם על שלחן המלך. ועל כן בחמ' נמלח זכוב ביין. ופשט המקבה שחחת יד שר שלח שלר שר שר הוא. וכשחלח נמור בנטשק' שפח שחוחו שלשם לוחה בשלור. וחכו חמלו חבקה מלך מלרים וחחוסי

השמחו כי שם בשר זרועו. אך הוא כי הנה פשט הכתוב הוא ישיבך על כנך כמשפט הראשון אשר כה היה לרצון. עד גדר כ"א זכרתני ועשית נא. אפי' עתה סמוך להטיבו עמך והזכרתני כו' ותמצא חן עד שהוצאתני כו' נמצא בלתי בטח כי אלא באומרו כי אך זכרתם. היה נראה כרומז לו זכור יזכרנו כבוטח קצת. ועל כן נראה וכמה שנתנו שלא שכר לו רק ב' שריגים שהם ב' ימים. ויפקן הכוס ליד פרעה. אך ענין הגפן לפניו ושהוא כפורחת עלתה נצה גם פרח. אפשר להם הגאולות ליוסף לומר שהכירהו שהבין שאומר גפן לפני הוא שראה כגפן לפניו. הוא יוסף שהוא מישראל הנקראים גפן והיה לפניו והגפן היא כפורחת. ממקום שהוא שם עלתה במעלה. על כן אמר לו כאשר הדבר. כ"א זכרתני עו' והוצאתני כו'. עוד יתכן נבוש לב אל ייתן אומרו אתך. וגם אומרו עמדי חסד וגם באומר הכרי כן ולא זכר שר כו' וישכחהו. שהוא כאל ענין לבלתי עוך. אך יאמר כי אשר יאהב את רעהו. ויהיה זכרון אהבתו בלבו ע"י כן כנגד לפניו עמן להטיב לו. זכור יזכרנו עוד וייטיב לו. אך אם מתחלה לא יהיה אוהב בלבו לא ייטיב לו כבוא עת יוכל הועילו. עוד שנים לימדנו ית'. כי הטוב אשר יש לו להחזיק לאוהב. הוא הוא מה שאכרו ביתו לביתו ושם אותו בלבו כעת כי מה שלהכי כן ע"י מה שהוא זכר אלו. מזכירו במקום שמטיבין לו. לכ' הוא להחזיק הטובה ולא לחברו וזה יאמר שלמוד הא'. כי אם זכרתני אתך כלומר ממוך יזכך להיות זכור לכך ימשך כי והזכרתני אל פרעה. מה שאין כן אם מעתה לא הביאני בלבך וכן היה כי לא זכרו אותו. וגם לא לפרעה עד סוף שנתים. וגם אז עד שראה נפשו יוצאה כמ"ש (ב"ר פ' כ"ט) וח"א ולא זכר כו' בינו לבינו. ועל ידי כן וישכחהו שלהזכירו אל פרעה. והלימוד השני הוא מה שאמר מה ב.י אומר אליך כ"א זכרתני אתך. אתך וכן עשה נזה הוא מה שתעשה עמי חסד וזהו ובזאת לא עמדי חסד כי לא אהיה כפוי טובה אך מה שעל ידי שהזכרתני כו' יהיה כי והוצאתני כו' עדיין הדבר בספק אם ייטב לי בצאתה. ונאמר לה' כי נגרר לי התגלגלות

כי גונב ט' ראוים אלי:

טו כי גונב כו'. אמר אל השר בלבבך הלא טוב לך בלא הזכירך פן יפסף במעשיך באומר כי לא על חנם הוצאה לימכר מארץ העברים אולי נמכרת בעונותיך. וגם לא בצדקתך נתגרך בבור הזה ע"כ על האחד אמר כי גונב שהוא תגשת אולי גנבתי ונמכרתי וסוף הוא כי אני גונבתי מארץ העברים. ועל השני וגם פה לא עשיתי וכו' מאומה נגנבתי. והראיה כי שמו אותי בבור כחייב ממון כי לו השמתי על כשלת בעל אחת דמו להמית רק להפים דעתה. באופן כי לא יעשה אסון אם תזכירני ובשמתו שלא תכירהו שדומי יצא הוא כי ראה ב' אמות תחת ידו מן הדבה ועון המשקה כישון. כי עון דבת האחר מן ההי בכר נתפרק במה שהוטבל' כתנתו בדם ועל אומרו שקוראים לאחיו עבדים לבני השפחות נמכר לעבד ד"פ כנגד ד' בניהן. ועל אומרו שהיו נותנים עיניהם בבנות הארץ. על כן ותשא אשת אדוניו את עיניה אל יוסף. ועל שספר טיטום זרע כנר היה עשרים בבית הסוהר.

וכן כיון שבלמו השבר אמר שד"י יצא הן אשר גרמו באומרו והוצאתני מן הבית הזה שהשלים ארבע מיתות הע כמספר התם כל אשר אצבעותי. ואם היה יוצא אז לא שנענש בשנתיים אחרות כנגד ב' זכירו' כמדובר ובאומרו גם יכוין אל שאני לטעת כן כי דע איפה שאם היה תזכירני מקודם לא היית מוציאי. והוא כי לא מאתי היפים של השפט שנים אך לסוף גם שאלם הזמן ידעתי כי תוציאני וגו':

פרשת מקץ

מא א **ויהי** מקץ. ראוי לשים לב אל אומרו מקץ ולא אמר ויהי אחר שנתי' ימים וגם אף כשא"ם מקץ ולא אמר כקץ. וכן מה' ימים הוא מיותר וכן אומר חולם לשון הוה ולא אמר ויחלום פרעה: **אמנם** הנה הודיענו רז"ל (ב"ר פ' פ"ט) כי השנתים נתוספו לו בבית הסוהר בעון בוטחו בשר המשקים ויאמר ב' זכירות זכרתני. ורא' לשים לב מי הגיד להם שבזמן ההוא שדבר אל שר המשקים. בלמו ימי מאסרו. שאלו השנתים הם שנוספו עליהם: אך הנה שמה ידעו השבר עיסן שאלו הראשי אצבעותיו. ורא' כי י' שנים היה בבית הסוהר. כי בן י"ז שנה יצא מבית אביו והנה נבית אחרו ובן ל' שנה היה בבואו לפני פרעה. נמצא היה י"ג שנים בשני' ושנתים קודם אחר ועשית נא עמדי והוצאתני כו' ואין זה שאומר שם לבון נקבה כי לא שם מבטחו בו כל כך להכיר דרך נקבה. אך הוא לומר ועשית אתה עמדי כו'. כי להיות עת היה קרבת ימי בלא אמצא חן כאשר הזכרתם בסמיך. וא"כ איפה אין זה כי אם שאלו שנת מספר השבר עיסן ואם כן אמנה דבר אחר היה עצמם מאחר השנתים ימים: ועוד עמם שני והוא כי אומרו שנתים וגם אומרו ימים שהוא מיותר. וגם אומרו חולם לשון הווה אך הוא שיבוא כי נשתנה היה הדבר. והוא כי לשנתים נמנים כך וכן כמה ואין קודם אם יתחברו לו יוסרו קצת ימים לימולאם. וזה יאמר ראו עתה אך בהשגחה היו הב' שנים כי הלא על כן היו שנתים ימים כלומר מיום אל יום לא פחות ולא יותר ח"ו ימים וכשם קץ שהוא. היה חלום חלום גרמם ישפטו ולא מקודם. או אמרי כן כלל. א"כ נראו חוס' כי אין זה רק על דבר ב' הזכירו' כמדובר. ולמעלה כתבנו למה אלו רז"ל הדבר בזכירות: ובזה נבא אל טוטח כל זה הכתוב סמוך אל סוף פרשה הקודמת והוא ללמדם דעת כל ישראל איש כי אחריות לאדם הוא השכל. אם כי לו שהוציאם להיות על ידם מצרה נחלץ. באומר לולא הריות יוסף לבקש לפני שר המשקים יזכרנו אל פרעה וגם היום ההוא אות שהזכירו לפני פרעה והאילו היה נפלו בבית הסוהר כל ימי חייו. ע"כ להכיר שוטה בלב כל איש ישראל בל יעלה על רוחו שהאריות הוא הטוב והטובה הוא המטיב לו רק ה' לבדו לכל הטובות הוא. אמר כי על דבר הטובה. אדרבה ולא זכר שר המשקים את יוסף וישכחהו כמבואר למעלה כי השית עלנו. ואם על האריות אדרבה על טעמו דברי הריאשו לומר שיזכרהו זה פעמים. ע"כ מקץ שנתים ימים ופרעה חולם. ולא מצא שלנו היה שנים לאהדות

על

על נמצם הזמן למר מקץ בנפים סרעה מלם כי תריעומו התליך לו כפי נדר התריעם שהי סים כלמר . וסוף הפסוק עד פסוק ויהי נבקר כו' יפרפם לעיל נס"ד .

ט וידבר אר כו' . מומרו לומר ירמה בלמי עודך שמינו : אך הנה למרו רבוחינו ז"ל (פס) פליעד את המלך בהשהומו מלגיד דבר יוסף עד שהיפה יפפו יולמה ונפה יומר כי בהבנים לם עלמו כלפם על ענר המלך . דרך ההנלות למר לל נח המלימי פנמלחרתי כי הלה לח חפלי לחי מזכיר היום שלי לפפר לגיד עין יוסף לם לל בהזכיר לח חפלי לומר שרעה קלף על עבדיו . שהוח על חפלי כלומר וע"כ בוחפי מלהזכיר עד לפפ תיקון זולת זה עד עמה חם לומר לומר כי מה שלחרתי הוח כי כדי לומר העין לת חפלי לחי נרין להזכיר היום : והנה למרו רבוחינו ז"ל (פס) לח חפלי מה שמשלחי ליוסף הלה הזכרתיו עד הנה ומה שהשלחי לך הלה מהרתי להגיד לך עד עתה . ולחוי נדפה לומה חמתו חפלו הלמור למעלה מפלו מבקה מלך מלרים כי יהלו לנקם על יוסף ועל פרעה . ושד שלפחות היה להם לכלו עם הנפים ויהיו שלפם . לומם המה רלו שני הנריס לחד לומרו חפלי לפון נרים ולוחו עון שעליו נלמר היה לחד ושוד כי לין היה הוח החפלה רק המבקה שפחת ידו לכתר כחפלו למעלה על לומרו הפלו מבקה כו' ולח לחר הבלו של המבקים ואר המופים ע"כ נקבו לו חפלים לחרים . וזה לומר קלף על עבדיו לוי רק על עבדיו ולפי זה לומרו לחמר יהיה כי מה שוידבר אר המבקים לח להחבח יוסף רק כדי שלח שרעה לחמר מבוקבו לו לחידך ניכפ כי חם למה שחפלם יוסף בחומ' כי נוגע נגבני לחמר לל החום ניטוקר פנקבי בהזכירך לומי לומר כי לין חפם שמני בכור כי הנה גוגע נגבני כו' . נפ מה כו' וזה יהמר כה מה שרלוי לחמר הוח לח חפלי לגי מיכיר לך לין הפלו זולתי שלפדבר בו כי לם הפ שהות עבד לאר המבקים . כי לם ניפו ולח על ידי מלך בחפפם כי לין חפלו על הנפם . ועל פי דרכו הכביד נמה שהפלו יוסף בלומרו היום כי לפי זה היה כעת היה לל ענין נוני יוסף כי פנפים ימים היו עלו עד היום הזה כמדובר למעלה והוח מזכרת עון נרגם יוחר :

י **פרעה** קלף כו' . רלוי לפים נד כי בלומרו קלף על עבדיו היה לו לומר ויען לומרו בפמר ולל יזכיר לח עלמו לבדו תהלה ומוזר ולומר חוחו פעם בנית ועוד לומרו ופס לחנו כו' למה יפרש לל כך סימים וכן לומרו לחנו . לך הנה הוח היה נכוח בבתי לחפות לומר נלבו לוי לי חס לומר בהוח בקי פומר חלמות שים שהים רעות . (ה) בחנדל למפתי לח ימלח בקי על בחיתתי עד פה ומה גם נרע"ל (כ"ר פ' פ"ם) שהתרו שלח הניד עד ברכה נפשו יפלה . (ב) חולי לל ימלח בקי לפמור ולמלח בדפי ומוי לי חס לל לומר שהוח בקי כן חס כל זה יוכח לבני המלך וימלח בקי על כן חעשה עלמי כמספפר ומרפה פנים לכתן ולכתן והחתיל ולחמר פרעה קלף וכו' לומר הנה ים פנים לומר שהוח

פוהר חלומות בקי כי הלה לין לומר כי דרך הפעירם למר כי ידע שהמלך יוהר שעם על בר המופים מעל בר המבקים ועל כן לזה פתר פליה וזה הלה כי שהפוך הוח כי הלה פרעה קלף על עבדיו בלחד ויוהר הוכיח בעשו עלי מעל בר המופים כי הלה ויקן חותי לבדי בחמת מהלה ובחמת היה עלי יוהר מעל בר המופים וחהו בחמת חותי ולם בר המופים וכן על הפעירת זמן החלום לין לומר שפעיר לו שפם לפי הזמן כי הנה ובחלמה חלום בלילה לחד לחי והוח בחופן ביוהר היום הו הכמה . ו"ש ח"כ למה לל הזכרתי עד כה ל"ח הנה ים בחיתה לחרת שלפפר כי לל מהכמה לדק בפתרון כי הלה לים בפתרון חלומו חלמון כי בשפע כל לים ממנו מלם פהבומו . כי זה רלה נומן לת הכום על קף פרעה חם רלה הפוף מוכל מעל רחנו : ולפפר בעל פי הדברים פתר בפביומים ושוד פנרת בלה מהכמה כחר כי לם מקרה הוח היה לו כי הלה להיות מפפר הלמין לל יבנר לחחד מד' בחיתה . (ו) להיותו הכם נדול . ובנוב הכמתו היין לל לחיתה כוונה החלום נהבטרת הכמה לו על ידי ניפוף . (נ) על ידי נטוחה חלהים . (ד) על ידי חלפנימים טיבקוף ויהי מולד כל לחד וכל לפר נגזר עליו לחר הנה מכל הלה לל ניחם חליו לחת מהן כי על הכמה נדולה לל יהבן כי הלה ופס לחתו נער ולין הכמה נדולה נמלחת בעבד לפהות עד פרעה' שה . ונם לל חפלה ניפוף כי הלה היו עברי חלין ניפוף ניוסיפ כמלרים ונם לל נניה הוח כי הלה לין פס פקום שהפודה[illegible]ל הנפה ו כי הוח עבד לבר הפנחים פקום פפולל פדרך הלחבודות ונפ לל נחלפנימים כי הלה לם כן היה פוכר ופוכם תחלה . לדעה פולד כל לחד ממנו ולעיין על פפפר כוכב פולדתו ויפהר לפ"ח לך זה לל עפה כי לם ונכבר לו ופיד ויפהר לנו : ועל פי דרכו הפחיל דבר ופבר עפה כי הלה יוסף לפר לליהם לחל"ים פהרונים פפרו נח לי . ופולה הוח בקי חומן לל נחל פיפפרו וזה יכול המלך נחמר לו לין יפפרם לו חלומך לם לל נידעה כי פיהר חלומות הוח . ונחל ממך הפבר לו כי בקי היה וה"ל חפחה לל המלך לזה פיפה ולמר ונפ חחזו כי' כלומר מעלמו ממחת התהבורות מקרה היה כי ויההר לנו כו' . ונבל נחמר המלך הנך בונל ד' מיני הפנח נפחור הכמה וכיפוף כו' . ולם כן לין פחר לין זה רק על הבנה רבה ל"ח היה כהלומו פחר כי מפפר כי מה פרלה נפיניו הרחה בחלפנו כי כחלום כל ח' פחר זה רחחלומות לם הכום על קף פרעה חמר פיפיב על כמו . וזה שהפוף חוכל מעל רחנו חמר פיפלה ויחכל הפוף כחרו מעל רחנו ונכל יחמר המלך ל"ל חיפה נכל כך חחה מפניל מכחתו למה חזכילנו חלמה יוכח לפני ל"ח הנה לעיתים זה יש בחיתה לייהם חליו יהיעה כי הלה ויהי כחנר פחר לנו כן היה חותי השיב כו' , והוח כי חחר פהקנף היה כפוה ונם בל"ח נתן מחלה בחפחר נחמר לין לך נתן חל לנו לדון ב' קנוות . לזה השיב על כמו ונזה הלה ופל"ח למה פרחה הפוף ה כל על רחנו ל"ח חפר לך שהיה חוכל בפל נבו מכל מחכל פרעה ונל"ה ו"ל הוה עד פיף קלף מחכון מפפרון הכהו לך יוכה קלף כי

הכם נבו. ולפי זה שהיה מסתפק בידיעת יוסף לפרש לומרו וידבר בר המשקים לא פרעה לומר שהוא כי לומר כמהנגל על מה שהיתר מלהגיד דבר הפה לוי נוחה ודאי בדברי בלבד הוכרח מבואר:

אך בהיעלם ממלך בידיעת יוסף אף מסתפק. שתולי אין בו תועלת ומה בלע בהזכיר שון על מה שאין ודאי תועלת למלך. וזה יתמר וידבר בר המשקים את פרעה מה שהוא לומר בלי ספק כי את מפתי לוי מזכיר כי המחבר הוא ספק ואם נדקדק לומרו פרעה קלף אלא לומרו ולא מלך קלסה וכן לומר מכיר על כי ותתו הלא בעל כן לומרו ז"ל (ברכות דף ל"ה) שחוזר על יוסף שהלומות הולכים אחר הפה היה לפשר לפרש לומרו לומר כי דבר בר המשקים עם זולתי לדבר עם המלך לבל הזכיר הפתי בפני המלך בשיו לזה לומר וידבר בר המשקים אל מי שהוא פרעה לומר ומלמדו על הכלים הוא הגה אם חבתי לוי מזכיר ועל כן לא ידבר הוא בעצמו ומה שתלמר למלך הוא כי פרעה קלף בו'. עד סוף הענין לו כמה שכתבנו שהרמה פעם לשמוש שהיה לו הכמה לפתיר ופנים לדון בפשר במקרא והיה ת"ל כשלר הדבר אל פרעה ביחתר מה שירלה לו אם יומר שהוא הכם ויבלע אחריו לו מקרא היה וישיחנו וזהו יומר וידבר בר המשקים דבריס שנכתבר אל פרעה לומר הוא הנזירה כי בר המשקים היה כמסתפק ושתחיל לדבר דבריו ולומר אם תטתי בו':

יד וישלח בו'. הורה לנו הוא יתי' לוין נתן לם ליוסף בעיני פרעה מפרש ידלמו כי לא לומר ביקרלו לו את הנער עבד. כדבר בר המשקים כן יוסף דבר בכוד: והנה רלוי נשים לב בזה ידע יוסף כי בוד הוא בעיני המלך. שקיבל עלמו וינלח וישלח שמלחיו ולא הם בן בודע למלך שבבא לחדשנו וישמידהו בשבבא. ושוד בלון רלוי שבבא לומר שלוח שלוך לחריו בגלות ושיוף שמלות. לף הוא רלה שני דברים. (ה) שלא קללו בך לומו לבדו. ולם כל דבר גבירתו יקבל לם לחדשיו גם הוא וזה ויקבל לם יוסף. (ב) כי לא בריאתו לבא אל פרעה בך לילך מן הבור בלבד וזהו וישיחהו מן הבור. בשיהר לילך מפשר לך אחר בך לחמו ילך אל פרעה לו יומר הגה נחיתם המלך הוא להושיע מכבר נפשי: כי גר

טו ויאמר פרעה בו'. לא לומר ופוסר לון לומרו לי בלומר למעלה ולון פיתר לומרם לפרעה בת"ס ז"ל (ברלשית רבה פ' פ"ט) פותרים היו אבל לא לפרעה. על כן זהל וירלו כן יומר יוסף בלא פתרו לך הכמיך וכל החלומות הולכים אחר הפה. ומס יסכון מה שהשיב ואחבור כי מס שהיה בבר הוא:

על כן כיחם לו ואומר ופוסר לון לומרו כלל:

וראוי לשים לב אל לומרו לומר כי לינו לומר לזולת. וכן בהשובה יוסף לומרו אל פרעה לומר הוא בלתי צדק וגם לומרו בלעדי עם היותו עתיד לפותרו. וכן לומרו ת"ל יעשה מס היה עתיד זו. לף חס פרעה בן יומר יוסף אחר שכל חכמיך אין גם אחד פותר לומרו. ומה גם שהם לפי כי כער חכמי

ולפי שמעתי מלך לומר. בלומר לא נודע לפי היה הדרך יהלך רוח הכמה אחך לדבר לוך ובמה אחך. לף שהם שמעתי שעליך רלוי לומר הבמע מלום לפסור לומר. ולא כדרך חכמים אחרים שמושים חלום לעיין בו על פי בחינות הכמותם ואחרי כן יפתרו. והטיב יוסף ואמר לומר בלעדי בלומר מדרבה מה שרלוי לומר הוא שבלעדי הוא האדם הזה. ושמל תחזר ת"ל לך תגיד דבר שלא ידעו חכמיך הלא הוא כי ת"ל יעשה והשה לא ת"ל דבר שם כי לא יעבדוהו ונם לא תבכה עלמי יעשם לשעני. כי שם לשון שלום פרעה

וכה דבר לחלון כבוד לחלות

יז וידבר פרעה בו'. לשון לשום לב אל שמוש החלום כמה פיוויים מספר בתורה אל פיתור פרעה כי למעלה נאמר שוחד על פיתור ופרעה אמר על שפת היאור למעלה נאמר יפות מראה ולמשה יפות מחזה ולמעלה נאמר עולות אחריהן מן פיתור ולמשה לא הוכר פיתור. למעלה לא אמר רק לשון מראה ודקות בשר. ולמשה מפליג ואומר דלות ורעות מאוד מאד לא ראיתי בו' לרוע. ולמעלה מראה ולמשה קיתר וכל שמוש והבאתה אל קרבנה ונו' לא היזכר למעלה כלל. ולמעלה אמר ויהן וילחום שנים ולמשה אחר ואחרן בחלוקי בילון הכל היה בלחש. ולמעלה נאמר בריאות ולמשה מלאות. למעלה אמר נאומות ולמשה לא נאמר למעלה אומר הבריאות ומלאות ולמשה הבאות: אבנם שם פרעה סיפר את כל מרמומי מלרים ואת כל הפיוויים עשה החלום בכל הכתוב למעלה. כלומרו ויספר פרעה להם שהוא את כל החלום הזכיר בכתבו. ולא פירש דעת פרעה שהחלום השבלים היה שנין הקדום. ולא שלא ידע שכתבון. וזה אמר את חלומו ולא אמר את הלומו לו אלא שאמר את לרבות הפני כי אין סיפר וקרלם חלום אחד לרוות שנין אחד בשיעו. לך הפה לא כן לבם. כי שם בשנים הפה בפרים בשניים וזהו ואין פותר לותם. וזהו מה שכתבו זכרונם לברכה (בב) פותרים היו לכל אחד ואחד לפרשה. כי היו לותרים שבע שנות שהה מוליד שבע בנות אחת אחת קופר, שבע הבריות שהה בוכם שבע הפרנסות שהה מאבד ולא ערב לו פתרונם. ושנם מפתרו בן יפתור לו יוסף בחכמיו פיוס בלשון החלום מלאר סיפר לחבפיו שהדחיק פתרונם מלב יוסף: והוא כי אמר פרעה בלם מי הכנים בלב חכמי מלרים. כי היו שבע בנות מלאר לחלתי על שפת היאור. ומן היאור עולות שבע פרות לחמרו לון זה בלא פתחות שפה שבעו שדומה ליאור יאמר שבע בנות וכן מלאר לחמרתי לפה יפות מראה. ולון יפוי מראה עדיף בפרות בלאר בנשי אדם רק יפוי תואר. על כן לחמרו כי מלומרו יפות מראה. שבראה בריאות בה מעין יפוי בני אדם נזרו לומר כי הפתרון הוא בנות וכן מלאר הקדמתי היופי מראה לבריאות שבר אלר לון דרך הפיוס בפרות שמנות להביא תחלה אל הפועל. ות"ל שבע אל הפועל רק בשני אדם כי בהביאה בחשוב מביא אדם אל המראה. ות"ל אל הפועל וכן בחלום השבלים לומר פרעה הלא לחמרתי לפה בריאות ובריות ולון לשון בריאות עודק רק בשני אדם ולא בשבלים,

אמר בלבו על כן מצאו אותה מהמה מלי בחלומי מעין בריאות ולכן פתרו בטוב. על כן מה עשה פרעה עבורו לספר החלום לו יוסף מדלגה מדבר כן יפת ד לו נס הוא בטוב ע"כ כל הדברים שהיה הוסף בחלו כם חכמתו לפרוש כך שיש היטיב ובמקום לחמרו על האומר אמר על שפת היאור כל יפתור על שפת יאור אלא שמחמתו ילמה וכן בפרות הרעות לא הזכיר מן היאור כלל. וכן בכל מקום שהזכיר יוסף למעלה הזכיר ליוסף תחלה. ולא מרחה הבלהי לזדק רק בבני מדם וכן הזכיר תחלה בריאות בשר ואחר כך יפות תואר וכן בחלום השבלים שנה ולא הזכיר בריאות רק מלאות וכחבר עשה על דבר שהבן הטוב בעת עשה גם כן לשלו נס בחבון המיפרכיות. והוא כי אחר מי הכניס לומר שהרכומים לומר ז' לפרכיות סו' ולא שהיה פרות מוכלות פרות ושבלים מוכלים שבלים. לומה לין זה כי אם לאות מלמות ילמן המיפרכיות את האחדות היש יובאו כדרך שהלכיות אלו את אלו, ולומרו מן היאור הוא שיפרכמו ממנו כעדע. כי כמה מדינות מתפרנסות דרך מהלך היאור האות מרמשיהו עד סופו. ועל היום חמניהם רבים ושבלים היש לומר יפות מראה ובריאות ומלאות בשר וכן יפדל לומרו והשמועה שלל הפרות מראה להם שבוע כי הפיפרכיות יהיו שמוכים אלו לאלו. שלם לא כן מה שרך בשה שהראה לו היוסן שלל הבריאות לך הוא כי גם שהפיפרכיות הכוכבו' היו חלוטות. כשבו את המלאות וטובות להיוסן שמוכות כי ידעו מוליהם ומובניהם על כן לבלה יפחוד לו יוסף ככה כי גם יפלב לו. על כן מה עשה השמים מ"ם לשעלה והעמודים שלל הפרות. ועל שיקר מה שהניחם לדון שבשבע הפרכיות יכבאו את השובעה הטובו'. על כן לשרחיק את יוסף מזה הפתרון מה עשה כשבעים להזכיר החלוטות. בין בפרות בין בשבלים הפלוג בחלומן בהבלים לנלחי יעטור בכשלו לידון שיהיה להם כח לכבוש השובות. וזה לומרו דלוח וטובות מוכר מאד לא דמיתי בשום שבל מרץ מלרים לרוע בחוכן שלא יעלה על לב לספר שיהיה בהן כח לכבוש את החלוטות וכן בשבלים כוסף נעומות. כי בפתרון יהיה דבר מבואל כח לכבוש. ומפני שבעדיין היה לפשר לומר כי אולי מן השמים נעזרו החלוטות בכחם לכבוש השובות על כן לשלול גם זה. הוסיף ולחזר על החזור למעלה. והבחים שלל קדמה ולא עדע כו' ומרחיקן דע כשבר בחחלה לשלול גם זה. כי גם שנאמר כי מן השמים נסחייש. לי תפשר שלא יעלמו מהשובות החלוטות. ולא תפשר שם החולפה הקדומות. עד נדר שלא עודע כי בחו שלל קדמה. שלא יעדיפו כלל מכל הבזה והשלג והשביע וברכום והעבדים ומקניהם וקניהם וכל בהמתם. ויהיו הלומים חחדישים כשפר בהחלה בחוכן שלא יהיה מקום לפחוד על המיפרכיות. ושבל יאמר יוסף קבל נח את חכמיך ונעשה יחד ונראה מה בפיהם גם הם. ושפר חעלה ההסכמה הוא שלמחם ויידע פרעה בן יסכים עחסם בשנים או בחיפרכיות. עלילן החליט ואמר ואומר של החכומים ואין מניח לי כלומר אין בפיהם דבר להשובת עמהם ואחה עבדך מגיד :

בה **ויאמר** יוסף ט'. הנה יקשה. (א) בלומרו הלום פרעה מ' הוא ממחיל לפחור ומהרחני בקדים שהיו לפחור לו לחר הפחרון. יאמר מה שהלהים עשה הגיד לפרעה ולא בחוך הפחרון. (ב) למה חוזר בעים ואומר שפר הלהים עשה הראה. (ג) שניהו מהנגדה לומלם. (ד) לומרו שהלם על בלוחם החלום. ואח"כ על הנ' מהפרכים בלומרו הוא הדבר. (ה) לומרו חלום מ' פעם עים בפסו' הב'. (ו) כי בשלש החלוקות לא פירש לה הם שבע או רעב. רק שבע עים הנה ובריכיעת מפרש ואומר יהיו שבע שני רעב. (ז) למה לא כיחר בכל שבע פרוש הכוחות שבע שני השבע הנה וכן בכל השפר. ולא שחר שניחר שבע שני רעב שב אל השהלה ואמר הנה שבע עים בלחום שבע גדול ט'. (ח) כמו שבשבלים הקשה הזכיר כל פיפיהם פרקים בפוחות הקדים. למה בפרות הכוחות לא אמר יפות מראה והבריחות רק הטובות בלבד. (כ) בחזרו ואל השבות בהלום וגו' פעמים למה בכל כי לומרו השבות ופעמים לחד הוא. (י) חיך ירלה שהוא עצון ובמפשר שלהיהם לעשות כי שני דברים הם: אשבם הנה היה מקום לדון כי חלום הפרות והשבלים לחד הוא כי ימדמו זה לזה. לך מלעזרך ד' הלומות וגם מאשר הקין בעים והלם שנים ים מקום לדון כי שני ענינים הם. וזה השברים היה בין פרעה לחכמיו בנרמז בדבריהם. ע"ש היחל בזה פחח דבריו ואמר חלום פרעה לחד הוא על פרות ועל שבלים. וע"ז מ"ש חיפה למה הרלוני הבני ושים די בהלהבון הלא הוא כי אשר שלהים עושה. ומזו בחלמון הגיד בשני כי ירלה שהוא עצון ובמפשר שלהיהם לעשות כי שני דברים הם: אשבם הנה היה מקום לדון כי חלום הפרות והשבלים לחד הוא כי ימדמו זה לזה. לך מלעזרך ד' הלומות וגם מאשר הקין בעים והלם שנים ים מקום לדון כי שני ענינים הם. וזה השברים היה בין פרעה לחכמיו בנרמז בדבריהם. ע"ש היחל בזה פחח דבריו ואמר חלום פרעה לחד הוא על פרות ועל שבלים. וע"ז מ"ש חיפה למה הרלוני הבני ושים די בהלהבון הלא הוא כי אשר שלהים עושה. ומזו בחלמון הגיד בשני כי בהלהבוה רמים חלום שהוא שבע ועשר בשפיהם. כי מלו שבשבלים שבע ושקופן רעב. וע"ש לא יחכן כי הלא בריחות השבלים אין לחם שלל ושכחם השבות יש בשר אלא שהוא מעם. ואם הוא סימן רעב זה יורה מזונות מועטים. וזה יורה מוכר על לעמיי בפופן שלא לחד המה זה אמר שבע פרות וגו'. חלום לחד הוא. לומר שלל יעלה על רוח בשפרות הטובות הם דמו של השבע וכן השבלים בפופן שהרעות יור' על מזון מועט כי לא כן הוא רק שבע הפרות הטובות אין מיחת המזון רק שבע עים הנה וכן השבלים ועל דרך זה הרעש שבע עים הנה ול"ש השבע הוא היפות מוכר והיוחן בריחות. וכן השמח הוא הרעב ומלחות שהפרות השטובות אין השבים שהם ז'. וזה חלום לחד הוא כי אין השפרש. וזה אמר שבע פרות השטובות עלמוכן שהם שבע עים כלומר שיהיו שהם ממנות ויפות הולך הוא השבע. וכן השבלים השטובות שבע עים הנה כלומר ויהיו מליחות והבריחות הוא השבע בחוכן שזה חלום ל' הוא ופירש ואמר זה שאמרתי שהפרות אין השבים יחכן זה כי גם שבע פרות הרקות שבע עים הנה. ולא פיהיו הפרות הרקות עלאן סימן הרעב רק השחת בלבד. ומי יכריח זה שלא יהיו הפרות השטובות סימן על מזון מועט ולא רעב לעמיי. שלא הוא כי ושבע השבלים הרקות בשובות הקדים אין לומר פיהיו מועטי המזון. לקיהיו שבע שני רעב כי הליקות והשובות

פלוני בכם בלא חסו כולכם פרות הרשע. על כן לא כזכיר לעומת שכום מה שנעשה פרעה מלבו אלא מכר למעלה והיה שקר. כי לעומת הוא שים נרגנים אלא שנתקבו קודם זמנם, והוא ידע כי היה רקום לנמרי שהיה כרעב בשנה. ת"ק מדבקה ילמד מהם הבבלים מהכרות והבבלים כרקות יהיו שבע שני מצן מעשם ולא רעב ממש. לזה לומר זה לו לספר. כי הלא כוה סדבר לספר דנמרי על פרעה לכך המלכים עושה פרעה וגו' כי לספר המלכים שעשה מספר הלמת נסדרה פרעה בתוך הבבלים. ומסכן לחר שהבבלים שם שהרעב שכום לך ילמד הטוב שהיו מהלחמן. לחר שהוא יש: כמו הבמי לכרלוח סיכום כרלחמן ולחר כרעה ולא לומר כניד למה שלמעלה דבר על כל חלוקת שהיום שבע וברעב. כי שמי נחיות שכם שבע ורעב שבחוום כרלחמן כניד בשני שהוא שובע בבבלים הפלוחת ורעב בכרקות. והוא כי בחלוקה המלוחת לא יחויב שבע גדול כי לספר שבדר רעב בעבר לו שבע ביעור לך כרקות הוא כרלחם רעב בשבם כשרעה בחלובע על כן לעשלה לומר כניד בלא יבער מבשני כרלחם מיליחות שבע לך בשם שיבער על בחלוקה הבניה מהבבלים כרקות שבם שבע שני רעב. לומר כרלחה כי כרלחה בשבם כל רעב ולחר לומרו שילמד שהוא מן המפורש מהבבלים כרקות. חזר על מה שבקשר מלפרש בשבע שנים שהי עתה למעלה רק שבשבע כרות הפוטים שבע שנים שהי עתה גם לפרש מה הוא יפות פרעה ובריחות. ולחר שהם שבע שנים בחוש שבע גדול ט'. ועל כרון ושלשלה כשרות כו' לח שבע ט' וכן ושלשעה ט' לומר ושבעה ט' ועל ולא עודע כי בלו ט' לומר ולא יודע ט'. ושהם כרנים כי הלא לפי הנשה זו כי הלים פ' הוא קשה פש"ב למה בחוש החלוש שבם בפרות ושבם שבבלים כי גם לחמר למעלה כי שבני פתרון ושגדא מרון כרלחמן שיה משבוק יהיה מחלה מלש שבבלים ולא פרוש שילבכך שבני לבא לפרעה. ושוב היות בב' פעמים שהקון ושוב נייכן והלם פעם ב'. על כה' לחמ' ועל שבעות שחלשם בשיה פעם פרוש ופעם בבלים. ועל שב' לומר פעמים הלא הוא כי מה שבשהוה ולא היה בבלים בלבד, הוא כי נשון הדבר והוא כי לם היו בבלים בלבד חלוי יבקשי לפחוד חוש על דבר דומה לו ולא ניהיה כפשוטו רק כפל הלום בים ט פתרון היה בפתרון בשר הל דבש השוחרים ושהיה מדון בקרקע מיהרו השחרון הלמרי. לך עשה בקשם על פירוש ושמר לך גם שם בבלים הין זה רק שהשני הוא פתרון ושבדש ושהיה על נשמן והוא בשפושו שבע ורעב ולא ניהיה כליו שברון. ושהו כי נשון שדבר בהוא כי זה שהשרוי תבשע ורעב הוא נשון ולפן פתרון לזה כי שהה הוא שלח הבלים שהוא עלמו פשר לך בשלוחך שהוא הנשון ושמם ולא שלח שפרי בני חדש. חש כי נשון שדבר ושה שהיה פעמים בהיה בשני שבם ם. הוא כי שבשר שהבלים לשבושו. בדרך שלך בלשונו נשון שדבר שלשו פעם אחד ושחר בשם בשת חיד לפרושו: לו בשיר השנין שפשיה שלש' בשבלים ולא היה הלים הבדוק בעבד הוא לשנין בדש כי בשת שדבר שפשלשי שבם

הפלגים ולא הסיה נשך נשפרון. כי בבימי שלח שלגים נא שפרון, ושה שהיה פעמים ולא בב' לבדו. הוא כי וששבר שלגים לכבושו כשלך שבחר ולומר נזדמו לנשן לומה: לו יעבר שה בשחשה שדבר שלבא פרוש ושלח בבלים והיה משביק שלשבון הוא להוחש כי נשן ולשה הוא שלח הלגים ולא הוא אחד שכחוש שחהחוגים. והוא כי כל שה בשלח שלגים הוא פשיפש והוא בשבלים, כן נא בשבוחה בשרוש וששבלה שלח"ל בבלים הפך שדוש בשכחוש שחהחוגים שפשבלה ושפשבר שלח"ל עד יבוא ועל היותו פעמים הוא על כי שעשר כו' שבקדש:

לג **ועתה** יתן ט'. הנה קשה שלך. (א) פיוהן למלך נשמיטו רק יעמוד הטוב לפרוע מיטו ושי שבשיטו לימר יתן פרעה ט'. (ב) לומרו נשן ושבשם כי היל"ל הכם ושבון. (ג) כי לעבור לומל לח ערוך רק חים משבדל ולא נשן ושבם. (ד) שה שרוך יעבה על הלן שלגים ושי ט יעבה כל בפיהם חוגר לומל (ה) לומרו יפשה פרעה. שם הוזר של לומרו יהל פרעה ויפיההו בחומר ביפשה כן לעשות חים הרי נשמר פעם ג' ויפיההו כו'. ושם הוא ביפשה להפקיד פקידים וי"ש על ויפקד יפיהם. (ו) לומרו ויקבץ ט' ויצברו ט'. פירוש כי השקדים יקבץ ויצברו נר ושלשר כך הוא לומר ויקבץ לח כל לומל ני' ויצבור יוסף בר ט'. ולמה לא נכרו השקדים כשלשרו. (ז) בלומרו כשלש כשה שים שלר לומר הוא ט'. כי היל"ל חים נשן ושבם ושם לפה לא השכרם שבוחם שבדיו. (ח) לומרו לשרי פרוש שלגים ט'. מי שב ד ט בלא יפיה נשן ושבם כשרוי יודיע ה' ט גם האש דומה לכל זאת: אשבם נבא על המין היה לא לשמר זה טיפלים לנו הומה כל דברי הלימות פרעה וכל שפרושות ושלח יוסף שליו. ושהה יבא פרעה ט'. כי מה יקו ומה יוסף לנו כל זה. ויפה די יספר כי הלם פרעה הלום ושבשם רוחו ושלח ויקבא לח יוסף מן הכור ויפהוך לו שם הטמוחיו. ושעשיהו על חרן מלגים רק הכבוד גדל מרוב ולא יפריך וישמע כל דברי שחלומות וכל דברי שפרושם ושם הוא הכבה על מה שבשיוך לו' כי על רעב לוהם יהיו ים נוכחו פלגיפה. כיוך די יאמר ושבשם בבד שהרן ושהרן שלגים היה לשם ושל זה יספר לוכשבם שם: אשבם לומרו כי שהלום בשפה הלו ושהיום יוסף הוא הבלים כל שהרן. ושבר שת כל שובל שבע ביום ה"ו ם נשלוח שבהלו שלגים בהיה לו שהשל ושבה נבבול ושלח שם שיין לשמור לשבוי. וכלבלחי חוסך שם בשבר נשבר בשלומו נש"ב. והוא כי הלא יפלה זו משש דרך הרן לשבר שהוא יכלבלוהו ושם לומרו שם יפשה לבני שרך. כי מה יקו ושה יוסף שלם יכלבלוהו שם לו בשלשם השר. ושם שבם לב שם פלה על לב יוסף לבהות פלוח המלגיים בשלשרו ש"ל (בשלשים נשם פרעה ג') בלא רצה נשם להם לשם כך בהות בשר שבלשם כי הלא לא עניהם ביום חיה פבלים. ושן לשם זה שם הנשם הבשיר לבניים שלא: נשו שלגים ושל קלהו לשם בלבל דלהושיפה. כי הלא יד זה בלוף

מספיק מצב לומרים שהיה להעביר תרפה שם נוליש מלחיו : אך הנה לזה נקדים ממ"ש ז"ל בספר כוזרי (פרשה ויצב דף קפ"ד) כי בהפר גזרה מכחתו יתי להצלות שם יפרעאל מצריים כו' . ולפי שוד כי שם שקדמה לשם מפי יהיד יוסף שמה כי לא היה מוכן להיות מרכבה אל השכינה כמוהו ועל כן הוריד מצריים . והנה רואי לשים לב מה טרך אל הקדימה הזאת ולפי יהיד כמהם נרדפם שמה . וגם עוד נשים לב אל החלוש יוסף אבר חלש . והנה קחה תלמתו וגם לנבי"מה ענין הקימות והחיילנות הזאת שבר תין שסק כי קימות והלולם החטלה היתה על ידי יוסף וכן החיילנות והעמדה . שלא הרקיבה בנבא כי שבא ושבא שני רעב עתחרי כן כמדובר למעלה . וכן יהתה מרז"ל (ב"ר פ' ג') נאומרים כי כאבר שליט על יוסף לכני פרעה . לאמר שלא היה מפי להם להם עד שיטלו שמרנו וברקיבה ואמר להם שם התחלכם וקיומה חליית ביוסף כאבר ה' לאמר : ונבא אל סברן והוא כי הנה לאחרי פוהנו החלוש כבל כבי ואבאר מדין לפתוח בכל אחד מהחלוסות דבר אחר . גם נבי בפרקים ברחבון והוא שבר חלש היתה שומד על היאור . והפן היאור פולש הפרות וכן החלוש הבבלים שם פרעה שבשבע שבלים עולות בקנה בשבע שמני עצלת ועל כן בא כדרכן לפלוה כל אחולות בקנה בשני עצלת ועל כן בא ויאמר ופתה ירא פרעה כו' . ושפעתן כי כאה הנולים מצריים לאחר בשם הלחם שוכחת פותחת מצרים ושבא ונאזלה על כן הולכנו רחמי בחים מרוסים ועלומים לנחם מאנה כל שקטו ויפכחו בחוך מוחחתה כי ילכדו נרחשה כי על כן חושב הוא יפ' הם בקן לנחלם כרם יפחחו פה ועל כן הרד פ' הם כל הרדפ שהוא לשבר שפחח פרם יחמץ בלקח בלח יכלו להפחחה עד שבלה עליהם הקב"ה וגחוש מיד . והוא ענין מכחי החחם המחרים כי חם היו מחבכים עוד מפם היו נכנסים בשבר החחים בל בערי פומחה שלוחת הקדושה . ויקבצו שם כד שלום ולא היפ' לכם עיד פקחפה והנה כחבנו פרעה חלולות ופ' בחוש כי ה בלך נלחם מצרי' ליפרעאל כלחך הוא בשר הבזיל לנרעם שמה מחלחה אחמת ונם להכין חוחם לקבלם הפרעה . כי אבר יהיו סיעים יפלחה בחומחת מצרים ויבלחו שמה וסם בחחים בימי ההשך ואבר שם הכבוד ערוך כן שם פיולחים לחד מחחבה לו מהחחים לו מהחם חפוח , לוחחחחם חלחים לחחן לחחר . לחחם היו בשבוח כן קבני חלחם אחחת חחחת חחלחם חחחים . על כן חלאיו פרחם חפו השב מהבחות לבחי יהיו יפרחל שמה נבני דנרים ל' בחלוה שביום עחחם לחחן חחחר בחחים יעיל קנו על נוחף חרוף בל חעלר כח חנרים להכפיעה חחחיחם ושם גם נרז"ל (שם) שלפילו קלח חלוה חוחה שבר היו חז ליפרעאל חשבירם היו להם . עוד שיש שמה הוא יפ' שלא נבואי

יסחוספו בנוחם חנרימה חחה בל שנו על חנרים . והחם כי בנוחם היו טוללים חעבור החלון הנפחע על ידי שבר היה קימה בשב חחו שליפה וקו לקו היה חלך וחפחרור עליהם נם בשחבד עד שפם חקום חדרך לנחם עוד חחחחם עליחחו עד שולם ולא יגחלו עוד . על כן חם עשה הוא יפ' נחן בשב שיש שבע גדול בכל לחרן חנרים . לשבר לח היה שפם השבע ההוא על ידי שבר . כי שם על ידי השכיחה נחחנוחם יוסף וחלחו יפקב והבלים חנרימה כימי שבע שני רעב חחחרי כן כמדובר חחחם שבר יהיה שם בחרן נוחן לשבר לין בם שליפת סוחחת שבר לחם כי היה חחשב לשנרה חחה נקהה . כמ"ש ז"ל ב בר"ח (פרק כ"ו) ומחו היה שם שיטחם קדושה והן זה היה חלוש פרעה שהיה שומד על היאור והנה מן היאור עולות וכו' וגם שבר רחה שבע שבלים עולות בקנה אחד והוא כי הלא יוסף היה בחנרים כיאור החוחך היה חחשלו להשקות שם בקן כן יוסף היה חחחיך בשפע השבע לשבר חחו לחולים לחם רב ולקיימו חה שלא היה שם רב כחחו ע"י שבר השבל על החרן שהיו וקן על דרך השחם חדש יוסף בקרא נשבר . וזה ענין שבר חלם פרעה והנה עומד על היאור וכו' . כי פרעה היה טומד על יוסף כי בכחשו יגדל ממנו . ושפשט היאור שהחה יד כרעה שלוש שבע חי שבע שבשנות שחח וכשבע שבולים בחלום הבבלים שבר הוא בשחרון על חלום שברות כחחובר . והוא כשחחי שבע שבלים עולות בקנה אחד מלאות וטובות . לשבר כי עליים ובלולחם שבע שי שבע הפיה על ידי קנה אחד שהוא על יד שם שהחדום הוא שה פ' לשבר שם יוסף חה שלחיה בן על ידי חנרים . לשבר שם עחיחחים חל רבוי ופיוחר . וכן קנה שחחנרים שם החיבה שולם יוסף . ולשבר שכל ידי קנה אחד . חשבה כרעה לשוחם חלאות ועוחו' . וחה חחחר יוסף אל שבר רחה שבע שני רעב חבאות ועוחו' לי' לשבר רחה פרעה שיש שחחד על שבם היאור ושן היאור שולם פו' וגם שולם בקנה אחד פ' הלא הוא כי ושבה ירא פרעה פו' ויעבר כו' . כי לשבר היה על היאור ומיאור שחחחזי יולאות החבולה היה כשבע . הוא כי לשבר לא יפחרר עליו שולחך שחחה בלבד שיחר עליו חחחו יולאות שבע חי השבע לשבר רחים היה קנה אחד ושו שולם שבע שבלים . הוא כי הא ם הוא יהיה שבן והכם . והוא כי זה שחחוש כחו בבחהו ז"ל (בחרשת דף כ"ח) הרולחה קנה אחלים יפחה לשבשה ובינה כד"ח קנה חבשה קנה בינה . לו כשבשו בשים בל על לוחרו שבן והכם . והוא שבר בשבר כי היה נלחי יפחר חכם ושבן לך הוא כי היה היא לשבר יבן היה בשבלו דבר שפך דבר . והכשה היה חם פילחדוחו חה על שם והוא חה שכחבם בשחחר שרשה חשחע חלים לשבר שחו . שהוא לילך שחע חלים לחין ולשבן חחך דבריו בשחרון . רק כשלו חן השחים השחיחך שחחרון ולא חחחרך לשחוע לשבן רק השחע לשבר חיד . הח יפחר היה שבן חכם לי' שבן לשבן דבר חפך דבר

מכם כי סביבת הסוס כתיב ט דרך מבחוץ כי ילמדוהו סביבות מן הסמוך דרך נכנסה בתוכן סוס נמצא להכנין דבר מתוך דבר. ומה סביבת כתיב ט דרך מבחוץ סביבת מדרגה שלמעלה זאת אומרת שלפי דרגה הוא מקבל קדושת כיה. שהוא מעורב מהמדות מה שאין כן לכם אבי מעלה. והנה עניין זה הוא עיקר גדול בענין הספרות והוא הכלל שכלשהו אין ספק שהוא ולא קיומם לפרנסם כה אם הכל גם בכתב אבי הצב. ועיקר כוונתו יתי׳ היסוד לבלתי הכניל את יעקב וכניו מהתם יד שהו על מנרים מהטעם המפורש: ובזה מלאנו כחינו סוד פעם אל בלבי הם יסוף מלהסו לרעיונים עד יומו. למה שהוא לפעמים הנים כח הבר הסוס. לבל יעלה כח למעלה לפקח את ישראל בסומלתו על כן הכניה בבר שלמים. כי הלא סומלתו של מנרים שר מנרים את מומלתם הטבעית אליהם. כי על כן מנרים עמוס האדם מקבל כחלמידים על מלכים ז״ל (ברחשית רבה פרשה ג״ג). כי בחבר האדם יש לו מבנים בן האדם. כד״ת בפעם שפעות הכל דהכח ידים מעבר האדם עדות האדם והוא כי בחבר עם יוסף כל חבני האדם גוף ת׳ שם כל זה אין בחיות הבנים בוסס. כך עם סיוע האדם גוף אחד דבחבת דחבעת הד הוא עם כל זה אין תלקוח בוסס כי יש מפיחסים על הדמם כו׳. לך בכתוב כיוצר בפלא מחמת תלחת סומלתה היא הקבלת עדות האדם היא בחיות שלו כל מנרים. ועל כן להכניע כתו זו. שוה לבכנים ערלת ערוה עמו וגם לזמים כח שבע מזל מנרים העם המובפעים כל אחד לפי בחינת מקומו שיש דומם והעניה לוחם לבנים מקלח גמול כו׳. וכן כל מלה יהו עשרה להחלים כח הבר והמזל מלכביע את ישראל מחתם כמדובר ובגלל כל הדברים הנאמרים בחבת נאולה שכיה להקדים לו מנרים יומים כנים כי ביומים הים טפף על היות מספר שוה הקדושה כ״ב בחשבון מיוחס הסודם בסי עמידים יכרחל נקבל. גם היה למען הכניע בר ומזל מנרים חחת הקדושה שהיה החזקה שבע׳ השלמה בת׳ הרביע ליעקב וכניו. מחלחת שע״ה שפע בכיבה. ולו משבחם ע״י חטחים והוא מ׳מרים שמזל יעקב נמי׳ ומען לי לחכול כו׳. בהוח על ידו יפ׳ ולא ע״י בר של מען: בלל הדברים כי בחמול תלין ועשה ידע פרעה שים נכון ומכס לעשו היה חזק כי גם הוא בלל הספרון כמדובר. וע״כ ידע כי לא יבים כי ולפי יבחר בו. ומה גם כי כחם מבשם וכר חשמו מבר מלם. והנה חמחו מלמים חטחים כו׳. והבין כי מחוחה היה חבר הנים שוכח ומבקיעת. ויחטו כל המען חלין לבחול מוכל. ויען לו לבו כי בעבי זו שמחת לו והוא בכחוב כי הנה מס׳ יעל יך יוסף מלחיתה לה ום מכבבה חל הבניעה בסיוסם בעולה ויחן חל לבו למס זה היה בשבע והרביע מהחי כן לך חין זה כ״ת שבלה הקב״ה לבל יפחעבו ויבישו יעקב וכניו מחם בר מנרים. כן יאמרו בגלוסם על כן נחם יחבבך לבלתי הניעה בנחמל מין ת״ו ה׳ בהשלמה יוסף חבר הוא מבבבה חלין יפ׳ כי הוא יעבור לוכל בכח חלהים לבר עמו ויחבל לוחם ממנו בימי הרעב. והם

לפרעה אמר שכוון למען ישמעו חלין לעמור על פיו לוכל בערים ושמרו לך חבר בלבו היה למען לוכל שני השבע יבח ע״י השלשלם הבניעה חבר עם יוסף המוחל בכל סחרן. למען החכיל חת כל בית מכיו מהלוכל הכח על ידו יפ׳ מהפעם הזכר. ולבל יעלה על לב פרעה כי לעצמו הוח דורש על כן חחרי חומרו ירח פרעה חת כו׳. חמר מלוקה חחכם ויפה ישבח פרעה כי עמר כלח לחמרי לנקם הים נכון וחכם ושכני חו׳ שחם יעלה ישבח פרעה הדבר בעצמו ולח יעלה בבית הים על חרן מנרים. רק הוח בעצמו מרוך ויפקד נם שולחו פקידים כמו ושם יקבלו כו׳ ויעברו כו׳. ולמען יפקיים הלוכל: זחת ישבח יהיה לפקדון לחרן. שהוח ניתן לוכל בקרקע עם לבקדון לחרן לוכל בערים. ולבל יבחר פרעה בדבר הזה הבני חמר כי בחיות של ידם נם יהיה תוקנם. רק שולח חבכת חרן בערב. כלומר כי על ידי הלוים כבון וחכם חין נריך לומר שלח יכרח כי חם נם יהיה שבע הר סוב במה שיפקיים משבע שני שבע. ועל כן פרעה לח בחר רק בעלה הרחשונה לפיה חים נכון וחכם. ועל כן לח מלחר לחרי כן שהפקיד פקידים. נם לח ויקבע ויעברו רק ויקבץ ויעבור יוסף מהם כי בחר בעלה הרחשונה כמחובר. והנה פרעה היה עב לבבו למעות חת יום ף. ולבל ישכחו עבדיו. עבה כמחשבון מחם ולחר חל עבדיו שבשלח כזה כו׳ לחר חת כו׳ חלישם השלשלת כזה היה נכון וחכם. הלח יחמרו כי נם משני מנרים נעוים וחכמים שהם ע״ב לחר שבשלח כזה היה לחר רוח חל״ים כו׳. כי כזה לח יוכלו לומר כי כן בשבעי מנרים. כי הלח חת כן לחר לח שפרו חלוש פרעה. והנה הם עבדו לח עם. כי רחו כי כן הוח חמין כמוהו. ובשם קנלכם לח עלו בת לחשיב מפיהם חלין. חו הפך כניו ליוסף ואמר חלהי כולנו חל״ים כו׳. ושוח כי הוח יחבי כו׳ שבשלח חל״ים כו׳. ולח בח הבעי מנרים יודע כי חין נכון וחכם כחוך. שוד מפחר לומר כי הוח בעת כה לח היה נכון וחכם חלהי כולנו כ׳ כו׳. מזה חין בפקי ס שפת בך בעם וחכמה. עד שיהיו כחוך. חו יחחר לחמרי כולנו כו׳ לחמר הלח לומרה לי חים נכון וחכם. וכבי שפעם הלח למרסי לשבחי רק שלשלת כזה היה לחר רוח חל״ים כו׳. ולח לחרסי כזה חים נכון וחכם. לח ישלה על נוכח שבעתי הוח. כי יהיו נפח וחכם כחוך בעתו. כי לח לחרתי כך הלח נלחים. שלחר רוח חל״ים כך. להודיעך לח כל זחת חין נכון וחכם כחוך. וזה חומרו הלוי חלהי כולנו חל״ים חוכח חת כל זחת. חהוח חלהי חל״ים בך חין נכון וחכם כחוך. לחמר כי לך נחכוונתי בחחרי שלשלת כזה היה לחר רוח חל״ים כו׳. שהוח חל״ים רוח חל״ים חוכח חת כל זחת. ומזה יודע כי חין נכון וחכם כחוך. חו יחחר בחינת שלשלת חל״ים כו׳ חקרתי לך׳ יותן ותילחת בינתו נשמת ולינן ויתבו בגד כיחל ת׳ חחת כ׳ יותן חלוך חומר להביחו בשניך שבועל על חלו שמיחים חיו עניים לעשות נהיו שעה. וכשיב שחחר ומחר ט. דחים חד נייחיסו לקיימם לים שעתם. חמר ליה רבי יוחנן חילפא

שמעם לזיזה דבר. לתר ניה לא. לתר מ"ל מכני דשמעתא היא דקיימא לי שעתא והדר היא. וע"ד זה תשבר שכם לתר פרשה. הלא תאמרו מרגלים לתם ה' על תתרן נכון וחכם. שכתבתי שזה בכלל הסתרון דקיימא שעתה לתם נכון וחכם. וכמה תתרי סודיע תל"ם תוסף תם כל זאת. פירוש תת כל פתרון שני הסלומות ונם זאת שאול על עמין זה. שתת תים נכון וחכם תשית על כל תרן מלרים לתדון על כל מלרים. היינו דקיימא שתת לתים נכון וחכם ותתר שתוסף סודיע ולא לתתר ותלי שתין נכון וחכם כמוך. ותתה הוא דקיימא לך בשתת:

ט אתה תהיה וגו'. הנה נרתה היפוך בסידרי מדבר עמו. ונם תומרו ויתתר פרשה עודנו כזה. וכן תומרו תל יוסף תי פרשה. פרי תתר לתשלה רק הכפת וגו'. ועוד כי תל עמו היה לו לתתר ולא ליוסף. לך יתתר תתה תתרת ירח פרשה היא וגו' ויפיסהו על תרן מלרים פתוח להשתרר על תתרן. ושני שפה יתתר כי תהיה על ביתי. ופיתן כי תוני על פיתה שתעך שעשה עבד כתתר שר המשקים תוני לה יחשבוך על כן תני תתיתי ושתוך על ביתי וכרתיתם זה על זיך יפק כל עתי. פיהיה עד נדר שרק הכפת תנדל ונם זה יהיה לי תתר כלשון פזה תוסיפני על כפלי. ויודק דבר זה נעשה כתתרים ז"ל כשהניעו פרעה לו יגלה תלא ידע לפון שקודם פן יעבירוהו לפי תקם נתניה יוסף ופון לו הכפת וזהו תתר. ותתה כתתר תוני יתתרו פעם כי כעבד נתפן היא נתתיך על ביתי. ולא יודו שדרתך זה תני תתר לתה נתתי תותך על כל תרן מלרים ובתה היה זה. הלא הוא כי ויסר תת שבעתו וגו'. וילבש תותו בגדי תורין תת פתין עבד במלרים יכול לנכים ולא לעטת דרך תעלה. ז"ל וילכך תותו וגו' ויקרלו לפניו תברך. שהכל יכלכו על כרחיהם לפניו כעבדים לו וכלל הכרוז היה ותפון תותו וגו'. תת שתין עבד יפול לשלוח פם לעדותו. ועכ"פ כלם תודים ושתים. הנה רתה בעיניו כי נפן תותו על כל תרן מלרים. ותתר תפעפה הזה תתר פרעה תל יוסף. הנה על ידי פעפיתי תעפה לי פרעה וגו', כי היו תכיי עתי בתוכך שרדים ובתוכך תך. עתר תני פרעה תלך שרדים כי תם תני פרעה נקרא בשתי כתתר פעם תך שרדתה לך תסיס. וכלעדיך וגו'. תו יתתר תני פרעה. תס היינו תומר פתח כעדיך לא יהיה תים כו'. היה נרתה נפם תני נכלל לו"ח תני פרעה לעתר עיתד בתקיימי ושרדתי. ועל זולתי תני תומר וכלעדיך לא יהיה היה כו'. נחוכן נפם הפרים יכינו לך ולא התון הפם בלבד:

טו ויקרא פרעה וגו'. ג' הדברים הנתתרים בכתוב יתלו בלבי תקוראים ונם תס נפע כתותעה תת לו לפטה. ונם קריתם תם זה. היה רתוי בהגידו תפתרון תיד. ועוד שתם תומרו ויצא יוסף כו'. הוס בפתרכיטיו במרכבת תמצרים תפנה לו כו'. תרי נתתר. לך יתתר כי הלא לא בתחתה עשה פרעה תת הדבר הזה להעבירו במרכבת תמלוכה ויקרלו לפניו לתברך ונתון כו'. כי יהיה תפשר יפקותתו תמון קרים ונדוליס לתתר הלא עבד טוב ומזל כתלרים מעכב מלהיות לו

מעלה. ונם לזיזו תת תמלוכה ונם יתתרו לחתמול נחשד על תחזיקו והשם בצור והיה תרבה תלרים יפתרי עליהם. והלא פרעה היה יכל תהשם פן יעבירוהו תתלך. כי פפנע תפרעים תת יוסף כל יגלה על ל' תקרים. ע"כ תתר כי נפתר תתלך תזה ולתתן תדבר עפה ב' דברים. ותרם ה זיזו לזיזו נכרותת קרל נחול. (ה) כי ויקרל פרעה תם יוסף לפתה כו'. לתתר תין זה תחת תתזל כי הלא לפזוזה תלוה ממעל הוה ידע. ונם רתיה נפם תהזיזי לך לעבד תבני. לך לשוטה רעה עם תבניו. כי ל"ה היה לך היה ניתן לו לת נתו. בין על היזיזו עבד. בין על תעבה תבניו. לך זה רתוי לעיני הכל כי לעבד לת נתבע. כי נזוה תלרין העברים ונפם תפקזו לת עבה תזוזה. ונזה תין פתד יתקזמו פעה. וזהו תו' ויקרל פרעה פם יוסף כו'. ונם ויתן לו לת תפתח טו' ועל ידי ב' הכתוב תלא היה תה שויפ יוסף תתור למעלה:

טז ויוסף בן שלשים כו'. למעלה בכזותו. היה לדק יתתר מבשר בניו. ונם פה זוה לבני לזרך. וכן תומרו ויעבור בכל ארץ תלרים. כרי נתתר זה פעמים. ועוד כי תיך היה תפבר בכזור בכל תרן תלרים כלי נתת תלפני פרעה. ולתה יתתר ויצא תלפני פרעה כו': אך יתתר תל יפתר היה כי ההכתה והתרזיזות. תו תתזל יעלנו בתשלה. ויניע ריתים תיוסף. כי התתכם בשפתרן כריני פרעה. ונם תריזהו לעזות על בר תתבקים זיזכור. ונם תזלו כנרתה תתלומו בתתרו לו תתו תשלר תתלך תתלך כו'. כי הלא בן ל' שנה היה בעתדו לפני פרעה. ונל היה לו לזיזה בכזור. רק עבר שנים על עבר עיפין. ובהכתתרזיזהו לדבר תל בר תתבקים יעשה עתו תחד. תתר שתי זכזיזות שעל ידם נכנס תתזרים נפתרה הזה נאתו תיד עד תקץ שנתים ימים עד היזהו בן ל' שנה. ונל בן עבדים ותשה כשנר היה נכזלו. ונם אין לומר כי תכתתו בחלוה פרעה. תו תזלו תקיזו. כי הלא תם כך היה לתזוי יהיה בהדלנה. לך זה טבות תסזרים יצל לתעזר. כי תנית תסזר עתד לפני פרעה. ועוד ויגל תלפני פרעה. הלא תפלר לו רק תבה. כיזהזו תני פרעה ויעבור על כל ארץ תלרים כבל הנזולה תנזכרת לתעלה. כתלו הוא לבדו תלך על כל תארץ. כלי עבור זתן לעשות קו לקו. כי פם הכל היה ביום תפעפה הל' נפם כתזהן כי תין זה כי תם נפתר היתה לו:

מו ותעש תארץ כו'. לתר תה שכתבנו למעלה נרתה יוסף. כי תם היה הענין ע"י זולתו. לא יוכנ תאוכל לעבור לבני פרעה. וזה לתר ותעש תארץ בזעבה. כבבר שני פבבע לקתים בלבד. בתין תקתים תבבישים. לך כלתר ויקהון כו' על ידו עוש ס' תם בבכלה עד כי יתדל לספר כי תין תספר. וכעלתר הכתוב ויתצ בפפה הסיפ תת ; פעבדים ולתר לך ויברכהו ס'. ולזהר יש ס' תת בבכלה בפתיזך בתוכה בזהר:

נ ויוסף יולד כו'. היה לו לזתר ויולד ליוסף בן ויקרל פפו כו' ותסר עוד ולבל כו'. ולא יקדים ויפתר ויוסף ולזיזה יולד כו' ונם כודיעתו בפרים

חבת שנת הרעב. וכ"ה ז"ל (תענית דף י"ח) ממטר שהוא שלא בזמנו בכני רעבון. ואם הוא חסור. מהיכן היה לו למצוא. שבת הכתוב לתת עליו התעלות. וגם תומרו ממר ילדה ט מאבת כ'. כיון שלא פונד ממש למרת מן המחם שממנה היה. ושוד כי פוט פוג היה במיד כתומרו שלקח לת מאבת כ'. היה לו לומר ותחר והלך כ'. ולא יתירך לומר ממנה ממר ילדה לו כי. וכמה תמרו לכתוביו ז"ל (בראשית רבה פ' פ"ד) פ' ויאב. כי כל מה שהירא ליעקב תירא ליוסף. ואהיה שתיד להוליד י"ב כניס כשהו. שלמלת י' סיפן שילמו מלכשהו ולא הולד נק כ'. וזה יתמר פרט הזכיר שהשלח הרעב וליוסף. כלי' ויוסף היידוע שהוסה לאביו. יולד כ' כניס לבד. ואלו יתמר היה מלוי היה על שמיהם כש' רעבון. ול"ת בשרט הבא שנת הרעב. ול"ב תחת מה היה ל"ח מבר ילדה ט כי'. ושוא כי תיו דרך בנוד לפרט פנין בלשי הבון על לדיק כשהשו כי אם להספין ברעה ויהי הרעה לשמר תבר ילדה שהוא בת שהיהרע כלי' זשור גם בת מי היה תשמו. כלי' בע"י תולדתה נתרבק הדבר. ושוא שעשה תזה מהי' פיפן:

נא **ויקרא** יוסף ט'. היה ע לומר כי שמר נשני כ' וכן שמר ספרני כי'. ושוד לוך יתהיה לשוא מה שבשהו כל בית תביו. וגם בשומרו בתרון עיני. כשם שהרון שהיו יכולין מפרים ורעיה: אך יפרן שמה שבשבו כרשם ויגע. כי הלא כתו זר נהשב. כלשי כולישו יוסף לאביו בשבר שו בשל פה כי היה מי במלרים אלא לא בהיותו נבוש תשוני המלרי ולא בשבר שהו שתהו בעור. ויהיה שם בנים הישהר שרש שבר שרש. ולא בשבע שני שבע ושמיש הרעב: אך שום כי נפן לו בשבר כ' תשו כי לא על תנש כוכד שם. שם לא להקדיש שהיה במלרים היהיה שום שרבבה תליש. כל כן בשהום כי ויהי כ' את יוסף. על כן ויהי בנים תחרו שבעבי ולא הודיע ללקיו יהרעו מתחומו ושני ויהי כ' כו'. ושל שדרך היה בכל שתר הומרים היה במהרים. ושנה היה דעת טשה שלשתים שהיו בית השוהר לשהו יהיתשה לשהיו ע"י רק יכון בכיכ יהו. לך תשר עוד כה לשלחי גלות ליח דין בר גם. ע"ב שם בן הנביר קרת בנשה לומר טוב לשהוות לה'. כי שהי שלי"ם שם כל עשוי. כי שלי"ם תשר הוא בשלום מלרים שמי תשבי שעלי ושם כל בית שלי יהו יח' שלרתי בת לשכוה זה. בשהור דיו נעבד לשיות כרטו בשלרים פנים שלי"ם שמל"ך היהי תציד לבית שבי ושהלי"ם בשם לכל יגשלטו שביו שלרים בכל הון ניהו. ויט עליו יעוב לשרש ושיהם שפקולקם כל שקנה הגלות שבר רשה ושהקון הוא יח' בשבים שביהשו שלרימה ושת יוסף לשרבכה שליש. וחבו כי שבי שלי"ם טו' ושה שהם השני קרא לשרים. היט רק על כי השביו כי'. לרשות כי שם היהו בשרון עניו ושוא שקים בת שהוהשה ושמיב ט הושר נשן שדש לה' כי שם שהשרבה היה שלת שלי"ם ולא שלת בת הניש שן. וזה כי השרני שלי"ם כו' ולהיות כי שהשמים של שהות דעות הרוחה לגב יהע. כי זשם היהם שהוא. ע"ב לא גם' כי לשר כשני כו' כי שבר השרני

כי שן הדבר על שולא שפיו. כי לא על הלשם בשה שהוא לשה כי בשני כו' כי השרני. גם שלא היה יולא שפיו:

נג **ותבלנה** שבת כו'. הנה יוסף בשבת נשול. ושר שיסיס בשרון שלרים. ובן שבר ברעב.

לשר שהם ותבלינה שבת בני שבת שבר היה בשרן מלרים כי בכל שלרעה לא היה שבע ושלוגה בשלוח ברעב שבר שבר יוסף היסיס בשלרים בלבד. שלא שלח"ל נשלבם. כי ויהי רעב בכל שלרעה ושניין גם שבשלרים היה רעב שלא היה לשם בשרם. שכ"ה היה כדיון לשה. שבשר שמרו שבשת עד שלא עשה בשבר שרעה כי לא ידעו דבר. ושוד שעב והרעב גם כל שרן מלרים. שכלשה שרוסף'. ויעשר השם של ברעב לשלח כי שדיון היה לבהשות דבא שלרון. ויהשר ברעב לכל מלרים. היהשר ברעה השה שלרים. היו משהרר. בכל שיעורה בר שבאר יוסף. לא על יוסף כל שבר יהשר לכם הנשי שם ידשם לשת שם שו בשהיר בזול שו ביוקר. ושה"כ ובראב היה כל שיי בשרן גם הון למלרים לא לשם כלבד כי שם גם שה שבל שי שרן הוא חליר לנשפה כי כל שיי בשרן יבשו לגשרי שז ויפשל יוסף כו'. ויפשר לשלרים ולא לבני שבר שרעה. ולא ותחזק ברעב בשרן מלרים כי היפה שלרה בשוגם. בשן שלא היה שפביר לשבר שרעה על ק וכל שרן כלו שלרימה לבשר על יוסף. כי נשן רשות לבא לקחת. ושתה כי היה חזק ברעב היה בכל שרן ולא במלרים בראוה שה' בשבוע השניו שת כל שרן. וכ"ל (כ"ב פ' נ') שמרו שלא רצה לשת לשם למלרים עד שיעול. ושבר לשם שתלך לא על יוסף כל שבר יהשר לכם שבשו תשבר דרשו בג"ם בדרך שהדרש והוא כי שלא לכם שיוסרים לך שבר כשן לבא ונשבר להלן שמיל לכם כל זבר שו שלת כל בבר הוא שם:

מב א **וירא** יעקב כו'. יעקב (ה) שם הסבוש שהיה מיער יתרשו בשבטים בשת רשבון. שיל"ל ורלה כי יש רבב בשרן ושבר לבניו כו'. (ב) של"ב נרשה שהיה לשם לשם. כי ש"ז לשהלוש בבניים שם השם רעבים בשי שלבת. (ג) כי שהש שדבר שמה שבר ושבר בשם בניש. (ד) כי שהלש שמר ורלה כי יש שבר ושה"כ שמר שבשבי. (ה) שומרו ולא נשלש כי שי לא יהש שם שם ושו לא ישהו. (ו) שומרו וירלו שלו יוסף שו' כי שבר שיבר בשת בישון לא שלת ישות כי' שם לא שלש נא' עשוה. (ז) שומר נשר כשלוש שם בת לשמר. (ח) שי' כי היה שרעב בשרן כשבון הוא שיוסר: אשבים לבא של השרן וקדיש ני דבניש. (ט) שהלש שפשר שיבר כי בשרן רישהל שן לשלם להשרשות בשני כשות שלרים השלוש שם בלי שסק. (י) כי לשהוו רש"ל (שם פ"ב) כי יש יעקב שעשן לשת שלרים שזה רשו בלשור לשו שם שהוא שבן רש"י. ונבא של הענין שבר וירא כי אם גם כי נשפלקב שיעקב נשלה כל שכ"ב שם. לא יבר שמה קלא רשיה נשלחי כרוסה ושיו רוסה בשם שי נשרך שלם: ובזה וירא יעקב כי יש שבר במלרים ושרך שלת לבניו לשבר שפלרים של קן לשבר שם לשבר לשם שהו שלרימה ושפלר בשבון שלא יקבלו שו בשבר כיוסף של קן שה שפשם. שפשם פרש יפשר דבר הקדים שקדמה כשנשבר של

מרמים. ולמה למה הקרלו כלומר מי לי למה נלקה שהקרלו. כי מלטרכו להקרלות במקום מקפרנים מן יתחז נכם. ולמה לומר לה שהוא כי קשה עליו למרם הקדמה על היה שהוא לומר עשה לה"ב מלמד שמי. ויאמר כמפורש פעמין הנה שמעתי כי יש שבר כו'. לומר הנה שמעתי שהשבר שים הוא בכלים. מקום הבלעם שבמצרים המקום מקוים מהי יהחזו נכם ונר לי עליכם כי מקרלו שמה נשבי כחות המקוים לשעבדכם. ולמר שמעתי ולה למר רלימי כי הנה היה מוסד לה נניו על דבר יוסף כמ"ם ז"ל שלמרו היה רעה לכלימהו על לריס יהודם: ובזה למר לה לומר שרלימי בעצמה, ישמעו מן גם לחכמת מעשיהם ביוסף על כן למר הנה שמעתי ולה למר רלימי ולמר עם כל זה שים שער כ מחכמת מהנחש ולה כי עוד כוח הוא כי הלה הין כח למזרים עליהם על פוח וכוח הוא לשר שם פחות נכחו חכו לו' רדו שמה גם היוח מקום נלות ולפוח שם ולה נמוח פה נרעב ופ"ח ל"ה לוך לך הפו כן יחשעבדו שמה נבלות ולה יעיפם לעוב ולכלו. זה למר כי שמו מנמח סעיפים ג' דברים (ה) היוחם לחי יוסף כי בני מלשר מלשר נפטו מהלהוה כמו שלמרו רז"ל (סם ס' פ"ד) נפטו מזה מחין זה והזרו שהה לקשר הלרוה ולעשור עליו נפשם. כמדש מרז"ל (בם ס' פ"ח) וזה יומר וירדו חלי יוסף שהוא נעקשו והולכים בדרך מעוה לין ניוקין. (ב) היוחם עשרה כי שניהם עשרם. (ג) נשניר נר להמוח כל נית לחניהם שהיו משה רנה. וכזה לה הפו נם שהוא ממנרים. וזהו וירדו כ' נשבור נר ממנרים ועל מה שהם יעקב מקנלת נניחן שלוהו מעללו כשם לומר כי מהר כלומו כי היה מעשר עליהם די נשם הורלת הנעשרי עליהם. כי מה שלוהו מעללת הם נניחן הפו הוא כי לומר הן יקרלהו לשון כי הוא נבדו ונשבר מלמו וניון שהחילה מדת הדין לפעוע נכניה. קל לפעוע בשלר כשדע יהודו וחם נניחן וכו' כי לומר הן יקרלהו וכו'. וזהו מעשה שהין לשם שהוחם. ולכאוה יומרו מי הוא הפר לומרם לחניהם שהוחם. כי היכה יומרו כי היה לנשם שלם בלשי הקפדה על מה שהם חניהם על נניחן יהבר מעליהם. וגם נמה שהחזו שהם שהי יוסף ומכוונים לנקבו כהשבר יהנהר לומר ויעלו בני ישרהל וגו' בני יעקב. לרמז על יוסר לנשם בלומר שהם לה הן הוא מיוהר שידוע בניהו הם. ולומר שכלהו כחוך הכליהם כמו שלמרו רז"ל (בל ס' ל"ח) נשרדים הין העשם מפני העין. ום"ם היהן היו כל כך שם שיפטרהו עשרה נחוהם וגם יוכנם הנרהם. לזה לומר כי היה הרעב נלרן כנהן. ועל הן היו נחיהם נם כל יובני חרן כנהן וכחו נחוהם. ולוך נשלהו יהר לפני יוסף ויפקחהו לו. על הן לומר ויוסף הוא השבר ר וכו' ואלרהו להחרלות נפניו לנשור ממנו וע"ש ויגשו כו' וישהחוו לו כו': (ו) ויוכף הוא הנליש על הלרן כו'. והנה פרם נגש לל ניאור הרחוניים נניה לב דרך נלל לל לשבר שם. יוכף לשהיו. כי הלה מחם ס שבר לה יפשו על יד שיש נדיק כמוהו עשה ולומר לו כי הלה הלה חשעה דבר להם קשוח ושוה מעט ויומרו לו: ס' מרנלים הם זה. והניטם עד שערי מוח כי שם לה יהיו כי קול דנריה היה כי

וגו' ליכנס על ידי הנביא . הנה זה הוא דרך כלל על כל הקדושה לומר עם יוסף . ולבא על ביאור הכתובים והמכתם נפלא לע"ד על קלת הקדוש הלשונות להעיר . (ה) לומרו ויוסף הוא הפליא מי לא ידע כי הוא הפליא הלא נאמר למעלה ומרגלותי יאמר כי היה הוא המסביר בלבד . (ב) לומרו הוא זה בעמים . (נ) לומרו ויבלו מהי יוסף וגו' לם דרך כל הנה לסביר בר להבחנות מה יגיד בחדבו הם , (ד) לומר בלל מלין כלו ואם בדבר המלה יסבר יחדיו לע בלל מלין כלו והם בסיבו לבבר יוסר מאמר ש"ב כי הוא בלל מלין כלו והם בסיבו לבבר מוכל . (ו) לומר חזר ואמר ויבר יוסף וגו' לאחר בנסי למעלה . (ז) לומרו ויגזור יוסף לת סהלומות לוך נמכך מזה לומרו לניהם מרגלים אתם . (ה) מה הוא הכפל הזה מרגלים אתם לרחות לת ערות הארץ וגו' . (ב) לומרם לנו לע לדעני לוך דוחים סביעתו בלומרם ובנדיך כלו לבבור לוכל והלא לפבר בפתחים הם . (י) מי הכריחם לסגיד כי כלם בני אים לחד ואת סיטו על הוכחתו זאת כי אם נאמר כי לין לב מניח על בניו בלומות כזה לא יתכן כי לא יחוייב הברקיעין לביאים הם עושים . (יא) כי הוא לומר בני דברים לחד מרגלים לאחם . בניח לרחות לת ערות הארץ בלחם והם לא הביטו רק על לומרו מרגלים לחם והוא חזר והוכיחם ולת הזכיר רק לרחות לת ערות הארץ וגו' . (יב) מה פועילו להני כן בלומרם בניח עבר עבדיך וגו' . כי זה הוי מלומרם למעלה הלא סהלומרין יאמר מעט ולת כזה ולת בקודם ישובו על סביעתו ומה בלע לומר להזכיר מה בפשה מהלחד לם לחיכו לו הם יכלו . (יג) בלומרו הוא לבר דברתי לליכם וגו' . לוך מהלומרם זה הלוי הלא נפקותא כי הוא לבר דבר וגו' וגם לומרו מרגלים לאחם ולת לאמר בהלשונם כי ערות וגו' . (יד) לומרו בזלת הבכרו וגו' לוך הכלות הקטן מגיד ומשיה לם מרגלים הם לם לין . (טו) בלומרו בלהו מכם לחד וגו' לוך על בלחי היותם מפלחם לחד יודע כי מרגלים הם והסך כבולחם לחברוי וגם בימי הלטון כי מתפלה לפני הכהנו ולה"ל לומר ויבחנו דבריכם לם היה בהיותם הם לוך הל עלמם והל"ל הל דבריכם . (טז) בלומרו זלת בפו ואין לת המלחים לני ירח כי הלא כזה יודע כי מה בעשה עד כה הוא מבלי ירחת הלהים . כי על כן עשה מפלת לה בלא זולת הל' וזה מלעיס לת עלמו . (יז) לוך בהביאם לת להיהם יודע כי כעים הם , (יח) בלומרו ויהמו דבר כם ולת לאמר בלשון נהלה ויבחנו דבריכם לו בזלם הבחנו . (יט) בלומרו חבל מסמים לתהנו על לחיהו כי מלא חבל תורה שלוח הזולת בלומר לבל לתהנו לחבמים ולת זולתו לו בזולז בשלוח בזו . (כ) לומרם לאבר בלחינו לרם נפשו וגו' לאם תולים סדבר הל בלוות הניאתו והעבד שמיעתם ולת במשפה המכילה . (כא) לאם עודם לחבורים בניח הבואר בסבחם חוח על דבר חביבת מרגלים לל בחזרו בהיו לחמים כי לם לחתי פוצר' וכלוך הוא בלי שבק . (כב) בחבובה בלומרו הלא לאמרתי כי' לם בת לחדש הלא גם הם לחזרו בלחתם . (כג) לומרו בלומרו לבאר זה פשוט ולת לחד להם לבאר לזולת . (כד) בלומרם וגם דמו

הנה נדרש בשם סיח נדרש בדי לאחר זלת עשו ומיח ופעבר לת כלם בהבלת הקטן . ומה רלו על בכה עשר בעשה נדרש : אשבנם הנה לתן שפק כי לחביבים חכמים בלחתי יוסף הבלת מן הבינות הוא בלת סביניהו כי קן לאמר שלדקו בניו ז"ל במלחמת ז"ל (יבמות דף פ"ח) כי הם הביחוהו בלי חכינת זקן . לך בדין יפלת לוך בדלוקם בנזקקו לבא להבחנות לל סיח פלים על הלחן על מסקי חבואה לת נהנו לבם לאמר כי בת הפלים לחבר חלם יוסף . והנה לחנו מפלחים לנומים וגו' ובשבחנון לנלוחתי שמוחה בעל דבר הבואה נבא להשתחוות ולולי זה הוה בעל הפלעות ומה גם ברלוחם כי בפול בלל להם לעלות לנדולה כשבשב מזל מלחים בניהם דיקן כי לה לוחים מגרי מפלוח לביהם . ע"כ לחמר כי בת הכתוב לחת פעם לדבר והוא כי הנה לחמו בלבב . הנה לבבד מכרנו חוהו למלחים ביקום לחבר ענד לוח לא יניח רלם לעלות לנדולה כשבשב מזל מלחים כיודע מרבותינו זכרונם לברכה והוא מלפרט על פסוק לחבר חולמיך מלרן מלחים ניחם עבדים והלא כמו זר נחשב יחדל הוא יח' בר ומעדלות הבחים בבניל יחיד ואם מלחר הכתוב ויוסף הוא הבלים לומר כי לחתו שהשתחוו לו ב' דבריה . (ח) כי יוסף בבד לעבד נמכר אות לפ יעלה על לב ביחוס הוא הבלים . ואם תלחר הכתוב לבת פעם חל פלוס הדבר . (ט) כי יוסף לחבר היה עבד הוא הבלים הלא כמו זה בעיניהם ויוסף . (ג) כי הסם לחמרו לת יחבע לו הלים הבבלים שוא בפקבונו מבל הבריה בלומרם המלך המליך וגו' . לו הוא בחשמעו בחיבע תבוחתו מהבוחתו ומעבך לליה ולת יהבן לת זה ולת זה שהם נחמר שחוא מדבר על הסחשבלה הנה הוא פלים על הלחן בלא ובם לת הניחו מהלומו רק על לחתי לבד בלומרם המלך מחליך שליע ושם הוא בחשמעו על החבואה גם בן הוא עליו ובל תהיו בלומרו לחתו מלומים כי' לך הוא שהבניר לבל עם הלחן דרך בלל ול"ל לוך יהם הבולל פחתן הבבדי . ועי"ו בן נחבר שיוכלו לחי יוסף וישתחוו לו ולת הבו לולי יוסף הוא . ועוד יחבן רמז כי גם על החלום הב' שהיה ולחל עבר בוכבים חשתחוים שהחבר להם יעקב חניהם הבא נבא וכו' לבשתחוה לך חלוה לת חבו לולי לדבר הזה הוא ליוסף הוא הבלים הזה . כי הלא ויבואו לחי יוסף בלו' ולת סניהם ולחו לבשתחוה בשום בשתחוה הבחם והיתה ע"כ לת נחנו לו בלב לבבר . ויבשתחוו לו ולת חבו לולי יוסף הוא :

ח **וַיֹּאמֶר** יוסף בו' . הנה הוא הבוחש מיד בלשלתו לחותם לוך חבם בן יבינהו נם הם על בן ויתבבר חליהם לבל יחנו לל לבם בי יוסף הוא לוך עדין לעמוד בהבריה הלא לבאמל חדין בחו בי אם יחחרו חלרן בנעון יחחת לו בעתם בי בן החה . ואחר בלבו לם לחבאל להם מיד חדין בחחם בי' לעמוד החבריה . לולי על ידי בן יהיו לב בחת קדוח הוא חליהם על בן החחיל לדבר לחהם קבוח . ואחוך בך לאחר חדין בחחם לעלת יראה בי לעחן דעת הם רעים והקלוח החה חדין בחחם בלומר לולי חלקוח רעים הבא ולת חחחת

קורבנה . ע"כ בתמצם כי על כן היתה המחלה לבדוק בראשם ממכו מהכן כגון לשבור חוכל . לשון כווסס רעה רק לשבור חוכל אחה גם כן כיו נדכרים לגלח מחלוט בחומרם לשבור חוכל וכרחוקו חשוכחם מחמכו מהכן כגון לח נגמרה הכרעה בעלם . ע"כ ממר ויכר יוסף כו' :

ט ויזכור יוסף כו' . הנה היה לחפכר יעלה על רוח יוסף כי כלחכר נחקיים הלום הכלומים שקמה חלומתו ומהקיימה חכוונתו . ועל ידי כן ויחחלו לחלומתו כן יהקיים החלום הכ' ויהוה הממם ויהיה ט' כלחכר היה כי כמה פעמים ממכו לו עבדך הכיו ויהיה לו לחוה כן על ידי עלילות דכרים יהגלגל פ'כפילו מעלת לכיחם לפניו על כן לחר ויזכור יוסף לח החלומות לחכר חלם להם כו' לומר כי לח זכר רק מה שחלם להם ולח מה שחלם לחניו ועל ידי שלח זכר לח נחן לב לנו כי חם כחיחה המו על כן ויחמר חליהם מרגלים חחם שחרגלגל הכוונה לחניהם גם הוח חלו שחם היה חם על לב עניו לחניו לח היה עושה . ויחכן היה כחמר חכיו כחומו הכח וגבח שחמרו רכיו ז"ל (ברכות דף ל"ד) שחמר לו כחם פחי חפכר כחמך חכבר חקה כן חי חפכר כשחר ועל דרך זה חפכר הפר יוסף כעניו השחם ויהיה

היו דכריס כפלים שכחלום והפר כחחיו קיים :

והנה כלוחות ויכוח יוסף ומחיו כעלילת דכריו והשיכוחיהם לפי פכוחו של מקרח רכו הדכוח זחחכחם כי הוה חוב מהר למחוך היכחם לכקש חנוח לכף רגל מדכרי מגדף על שכחי הכהוכים והוח כי הוה רכיט ז"ל כחדרש (ב"ר פרשה ל"ח) כחשכרים הפר לח כחיב נפפר חחעשה שהיה הם חחרו כי ההכחם נחי יעקב כחגרים נחוך הכחים וכשכו כי' פחחי שערים נעיר כל חחד כפחחו חחד חפני העיר והוכחי שחקרן חכוערי העיר חכל כחי שערי העיר וככל פחקל על כל שער ושער חלח עם חחד חחחיהו כו' . ויש לכחור כל חוחכוח החכוחה לך ל' וכו הוח עלמו חכביר לכל עם החרן נחשן לח יכלר חחם עה חלח לפניו וכעיד ג' ימים לח הם חחם גם ל' לח כלח לכקש וחשלוח כשוק על זעות . שכקש נגניע ולחר לחי רוחה שחרגלים לחם ל חחרו לו כך שוח חכיו לל חכיחו כפער ל' לחר לחם כשוק על זעות חה חיכיכם לחרו לו הכידה לכדה לו . לחר לחם לחי רוחה נגניע כפנים חכה הכיחו כך נדול על כפם וחל"ח חכרחם חחיכם לעכדי חחד נעיד חזדעזע ולחרו שחיב עכר כו' וכפנים היכן חם לחרו לו החחד חיכי והקטן לח חביו היום לחר לחם הכיחו החיכם כו' :

והנה חכל ויכוח זה על כ' המלוח לין דכר כחוב כפפר ומלוח דכריהם הלח היו כי נהנו כ' כחקרח . (ה) כלנו כני חם לחד נחנו . (ו) ונהנו חה כי הליט עליט (כחות י"ג) . (ז) נחנו נעכור חלוים (כחדכר ל"ב) . (ח) נחנו פפפנו ומריט כו' (היכם ג') והוח כי כה נכדרו כל טעוות ויכוחה כי לחרו כני חם לחד נחנו . וע"כ נחנו חה כי הליט עליט לומר כחנו חרגלים לין

קלוחת נוחני נעכרה פחחים עליט כי חם על חניט חלומת כך חכי חעם . והכיה יוסף נם חכודם זה הפוגע חליט כלח היהם חרגלים לחת חחחחם לה' לגלח כפוך על זעות . וחפו ונהנו חה כעכה עיקר חכיוחכם עליט חרגלים כי כלח לח עליט על כחנחו חליט היה חלוחיחכם כיה לנו עליכם כ"ח על ה' כחכיחם לה' לגלח כפוך על זעות לח הכיחו ולחרו נחנו נעכור חלוים לנקש לח לחרו לה לומר כחחם נרגלים כפוך על זעות נרגלים כחחנכחים על כן חומר כי לף נם זה חחרו לומר כי חם חכיחה חחרו על כן ויחמר חליהם חרגלים חחם שחרגלגל הכוונה לחניהם נם הוח חלו שחם היה עושה . ויחכן היה כחמר חכיו כחומו הכח וגבח שחמרו רכיו ז"ל (ברכות דף ל"ד) שחמר לו כחם פחי חפכר כחמך חכבר חקה כן חי חפכר כשחר ועל דרך זה חפכר הפר יוסף כעניו השחם ויהיה

היו דכריס כפלים שכחלום והפר כחחיו קיים :

והנה נכוונת ויכוח יוסף ומחיו כעלילת דכריו והשיכוחיהם לפי פכוחו של מקרח רכו הדכוח זחחכחם כי הוה חוב מהר למחוך היכחם לכקש חנוח לכף רגל מדכרי מגדף על שכחי הכהוכים והוח כי הוה רכיט ז"ל כחדרש (ב"ר פרשה ל"ח) כחשכרים הפר לח כחיב נפפר חחעשה שהיה הם חחרו כי ההכחם נחי יעקב כחגרים נחוך הכחים וכשכו כי' פחחי שערים נעיר כל חחד כפחחו חחד חפני העיר והוכחי שחקרן חכוערי העיר חכל כחי שערי העיר וככל פחקל על כל שער ושער חלח עם חחד חחחיהו כו' . ויש לכחור כל חוחכוח החכוחה לך ל' וכו הוח עלמו חכביר לכל עם החרן נחשן לח יכלר חחם עה חלח לפניו וכעיד ג' ימים לח הם חחם גם ל' לח כלח לכקש וחשלוח כשוק על זעות . שכקש נגניע ולחר לחי רוחה שחרגלים לחם ל חחרו לו כך שוח חכיו לל חכיחו כפער ל' לחר לחם כשוק על זעות חה חיכיכם לחרו לו הכידה לכדה לו . לחר לחם לחי רוחה נגניע כפנים חכה הכיחו כך נדול על כפם וחל"ח חכרחם חחיכם לעכדי חחד נעיד חזדעזע ולחרו שחיב עכר כו' וכפנים היכן חם לחרו לו החחד חיכי והקטן לח חביו היום לחר לחם הכיחו החיכם כו' :

יב ויאבר חליהם כו' . כשומעו וחל' חיטו לחר הוח חחר דכריהי חליכם לחעכר חרגלים חחם וחוח כשוס לב חל חומרו ויזכר חחם קשוח עשוח דכור

דבור על קמי ומ"ש בלשון תמיהה שהוא היפך ונהפ
תמר להם מרגלים אתם בלשונו ויאמר ואם כוון בשמעו
כתחד תינו לומר עמהם שתמיהתם כי מהנחתם ה' ובחתם
לבקשו עמהם תבינו מה שקודם לומר לכם מרגלים אתם
דב. מי קשות נרמה על לא דבר ור"ל בהזכיר תחלה הרע
מרגלים אתם היה בנחת ובקוף קלף. אך הוא כי לא
נעלמו ממני מעשיכם ועל מה שעשיתם קודם טוהם מה
שהוא מה שתמרתם עתה כי תחלתם לתת כי מידכם היתה
זאת לו ומה גם לה"ל (שם) שבפיהוהו לומר להם בנגיע
תני רוצה כי מכרתם אותו לערבי תחל כי זה יותר רע
ויותר לומר מעין היותכם עתה מרגלים כי זה ספק וזה
לומרו הוא לפני דברתי תליכם כו' לו' שתמרתם וה'
תינו תבינו כי הוא תחל דברתי תליכם קשות שהוא לשון
דבור כדי לתמר תח"ל בלשון למיתה ואתם מרגלים אתם
כי ההפך היא הראוי כי בהזכיר היותכם מרגלים היה
ראוי ליתמר ברוגז מתח"ל מקדם לך הוא כי תחלה
רגזתי על מה שהיה בקרבי מחנך עשיתם תחלה לתחד
בתינו ותח"ל בעין היותכם עתה מרגלים לא דברתי
ברוגז כל כך כי קל הוא תחנך הזה מעין למתוכם בתתם
היה הדבר: או יתמר עתה שתמרתם והתחד תינו
שתבוד מעולם הוא תנוי תחך על תביעותי כי הוא תנך
דברתי מרגלים אתם כי הלא לא תם כאשר היה לא תייתם
מבקשים אותו בבוק על זאת בייחוד ותמנו לקח רחים
לעשות עליכם כי כמותו כמוכם. ואנכי דרך תמלכים
להטות כיוצרין רעים תח הכתדים למרגלים וכן רחוי
לעשות לך אתם קשים תלאותם. לך נאלח תבחנו בנפש
תחיכם תקצון כי הוא בשפע קלף ויסורין קלים ועיד לי
תח מעשיכם ותח עשיתם לתחד שתינו בתוכן כי הכתוב
כשרתתכם תח כיום תו תרגלים תתח תליתי בנפש תחיכם
תקצון כי נער ורך היא לסבול ייסורין ועל כי הגדלו
מעשיכם תמלילה תח כנים תתח ותנם תכתלתי היה
תי שרשה תח תלתו תוא לשלו תחד תכם עד נא תחיכם
תקצון הנה ש' שלית תשלחתם בן תישלחו בדרך עתים
שקריות שלח יגלה רשעתם ובוחח תבחנו שלחתם בעתם
כי היא יגיד תעשיכם לך תנני מוחר לכם שלח תעבד
תת כלכם כי תם שלחו תכם תחד ויקח תת תחיכם וגם
שלחו תחתד יוכל ליתן לתחו לא יתיה כל קך בעתם
כתו נהיות טולבם עתו כי תינו דומם עתח כוכם לעתם
תחד כי לא תהיה כל כך חזקה שלח תכחין תתוך תדברים
תם לתתים תו שעתם שקר תתה. וגם שלח תכחנו
עתכם נעתם כתבר תם לא היה הולך תים תכם תה
לשתות ויכחנו דבריכם לתתם לתכם כלומר בשניותכם
ש"י התומר והשערם והקולה שכלים יבחנו הדברים תם
תתיים תו בקריים תם וחתו על תעלה תמר בוחח תבחנו
ביותם הבתתם על הדברים ועל פי דרכו תורה לתם
רחמנות שלח תמר תלחשור לתתים רק שתמרו כלומר
תדעתכם וגם לא נגנס בתשבר שלח לתשבם על תקום
שתור כתומרו ויתשוב תותם על תמתר וגם לא תמר לעלה
תכם ת' רק שלחו תכם על פי בחירתם. ותנם כשתעם
שתר לפס עד תום כי תמרו בלבם תח יכא שקנון כי
יחקור תותו כלנו תתים כי הלא כשלנו תתתו תה תעשיתם

כא **ויאמרו** תים כו'. הנה עכש לשון תבל יורה
שהוחה דבר תחד ותקיים דבר תחר
זולתו תה שתין נוסף כזה. ותם תמרתו שעל נפות' כי
ריתם עליהם תתים תחנני תי"ן שסופיהם תשבוטר ותשר
ויתתו דכריכם ולא תמיתו ם של זה תמרו תכל תשתים
תגיעו על תיינו כלומר ולא תהיה תיה כי הוא שתיעו
תתינו ריתם עליהו ותמ"ש תנהנו שלח ריתמתו על תתינו
היה זה כי רתינו לרות נפשו בתהמונו ותיה תבלי נתחק ל
תיעיה לנו. ע"כ תכל תנהנו תשתים ולא הוא לך כל זה
תינו הוא כלל כי הלא על כל פנים לא יעלו תתם תחנני
תחרון תיות תשם כי העליל עלילות על לא תחם ותשכח
נניות תשוטר שלח נתשבם ותיך יתמרו כי הוא תינו
תכם תכל תתתו תשתים. תתנם יתכן כי תתלה שידם
תחנניו נניש תשוכר על ערעור תנעלים בשתת דתה
להתיים ושו תניש להרע היה נרלה נעיניהם כי לא
תשתים היו כי תם היה על דבר תחיתם לא שתבו תם
ותיך יתחבו עליו ותם על דבר תבר נישרטו תת תניתו
בלתומרו תלינ שכר לא ותיה זה לנו כשפיטת תם הלא
ת"ל תיפה תיך תנשער גם הוא כי הנה לא יניתנו

להלן

להוליך לו לוכל להשיב נפש . ע"כ היו מתמיהים בחומרם לולי שבינו קבל דבה יוסף חלילה והוא נתפס על כך וגם על עצמם יפלא בעיניהם בחפצם כי בלתי תמימים המה כשהוא בפרשה ויצא . אך בגלותם כ' דכרים . (ח) שהוליאם ממלכים והכמיהו' שיחמו דבריהם . (ט) כי תומרו להם ותפס לבו הניחו שבר רעבון בתיכם, אף ממרו תבל תמימים תמצו כו' . עומר הנה עד כמה היה נרחה כי גם תבינו היה כחפצם . כי על כן מנעו ממנו לוכל להשיב נפש אך עתה תבר זעמו ותפס לבו הניחו שבר רעבון בתיכם. מודים מהחו כי תבל תמימים תמצו ואף הוא ומשבר יגלחו מסגרה לרוחה תמו גוזרים ותומרים . כי לא היתה הנרה על דבר תבינו כי אם על שחיטו . ואף משפט מות רק כי רחינו נרח שחיטתו ואף שמענו כי על כן בניתה הדבר נקל בתה בבר ועברת ממנו הנרה חזקת ויוציאהו לרוחה . וזהו סיות טעם של אלם בתה בני"ח מלטיל והוא כי בתה בבר ואף מנדע שהיה המשמעות שבניתה כוזב והוא כי על כן יגלה ממסגר נפשנו . כי אם היה על דבר תבינו וחייבו כמוחייבי מיתה עדיין היינו בנרה . ועל כן לא הניחו הדבר עד שאמתם לרומה תו ויען רחובן לומתם לאמר כלי' כדי לאמר אם קוידוי בדרך המתי ואף כי כמאמרם . כי הן אמת שאמרו כי תבמים היו . אך אמרו כי בבר טוכה העון ואלף עבר אין לאמר כך כי אם בחובן יכינו לעשות ויעשו משנה . וח"ת לאמר והוא בתר להם אלא אמרתי לכם כו' כי גם אלא אמרתי בפי' ואף החמתו הכוזב היתה לאחר אל תחטאו בילד למביניהם והוא כי לא תאמר שאוא אל הטור רק השניהו למען יניחו כי רע עליו מעשה ואמתא תשב לומו . ואחר יאמתם ממתם' אינו שבבר טוכה העון אך הוא כי עד כה לא לקיתם רק על מה שדברתם קשות ועל מה שהתגלחם לומו להניחו ועל שהגלחתם לומו הטורה . ועי"כ היו כו' דבריהם מה שדבר אחם קשות ומ"ם נאם יתגלים אחם ומה שאמרם בניתם שהמר אך מה שעשיתם אח"כ שהיה שפיכות דם אז תומר לו כי רחובן לא ידע אין היה הנה עשה נדהם כי מאחר שואח בעד בניתן לדהם ממט . אין היה עתן אח' שחינו הנה כאלו בבר נדהם . כי אלא עוד בניתן המרגלים ודומם דמים . וזה תוכחה אל מה שעשתם בשמים ושהשהדו לקבל השומם . וזהו וגם דמו כו' וכמאז"ל (ב"ר פ' נ"ח) שמכתה הנם את דם הזקן . יאמר כי על נ' דברים שטו (ח) אלא שמרתם כי על מניכם לא היתם טוקים . ועל שחיכם על לא דבר תמור רק אבל רחיתם שהחתנו כו' . וגם שמרתם כי אלה כבר כאה ועברה . לא כן הוא כ"א וגם דמו כי דם אניכם עליכם וגם הוא דבר תמול שהוא שפיכות דמים וגם לא באה כבר ועברה כ"א עדיין לא התלחם . כי הנה נדהם ליפקד כמובר . ועוד יתכן כי שודש נניה הסובר היו שומרים בלבם כי עון המכילה היה שחייבם מיתה כי עזה כמות שכיכתו לפניו יחב' . ועל שתבר אלעזו ענין " כרובי מלכות . ע"כ היו שותקים ומקבלים עליהם את הדין וגם שפני התרם שלא לגלות המכירה לפני הבלתי יודעים כרחובן שלא ידע מה נעשה והיה כעת עמהם . אך בשחם מתלה לאורים שמרו לא

כשמצאתו כי תבר דמיון כי עון מיתה היה עליו . לא כן היה כי תבל תמתים תמתו תמה מה בלבד . ולא על נוף המעשה כי לולי היה לכך לדעתם כשטוכת כפרי הקודש' . על הכילו שמע שוא שהיו קולחים לבני לאחות עבדים . גם כמה שהקנו לבל יולכו במולדת נוכ היה ומכרו כשוטרים שם בשמוק , כי תחיו בבריו הוא כו' . אך תמתיו תבל תמתים תמתו כ"א שרחיתו לרח נפשו שהשתמנו כו' והייתו קשים מעטר על פשע ומקבל תשוכתו . לכן לקיטו מדה כנגד מדה והוא כי תפתו בדחיה ושמיעה. כי רחיתו לרח כו' ולא תפס עליו עיניו ונם לא שמעתו אלא נכנסו תחנוניו בחזיון ע"כ באה עליו הנרה הזאת בייחוד והוא על אלא שמעתם תחטיו שמעתו קשוח ודבריו עליות . ועל תבר רחיתו כו' כנגד זה בתחטי' הוביכוני בניה הסובר כי שם נפתחים עיניהם מלרחות והיו אחר הנרה הזאת מדה כנגד מדה . ועל עצמות המעשה אין עליו כוכד עון . ע"כ באה בבר . ועבר' ומה שקפה הניחה המרגלים כי יחמיו דבריו . והנה רחובן האב לדעתם מה נעשה מיוסף . כי לא ידע כי לא נמלט לא אחם כי אחבר שב אל הטור היה להניחו אל אביו וכשבב אל הבור והנה אין יוסף בבור ויקרע את בגדיו . אין גילה את אזו מפני אחדוי והוא לא ידע . אך באה שניו אומרים כי לא היתה אמתחם רק על בלתי שמוע אחיהו . ע"כ ויען רחובן אותם לאמר כלומר כדי שיאמרו ונלו הדבר כי אלא אמתו . וזה לו' לאמר וניו דבריו הלא אמרתי לו' אם מס שאניאם חיטו ס"ד . כ"א דבר אחר ושודו מי . מחייהם לאחת קל הלא נם מיה אחריו אחכם . כי הלא אמרתי אליכם לאמר אל אחטאו בילד כלומר אסי מיותו קל כי הלא בילד יאחב בלתי רחוי לנקום כי אין עליו אשמת דבר . כי נם שאמרתי אל השפכו דם לא היתה אכוונת כי ד"א אלא שלא יהיה שפיכת דם אשמו רק עשיתי הקדמה לאת לכם . לאמר אח"כ אל אחטאו בלל בילד וזה אליכם לאמר כו' . כי למה אתי' אליכם . שהייתם לוהמים להורנו . לא אמרתי מיד אל אחטאו כ"א מה שהיתה הקדמה לומר אחרי כן אל אחטאו . והנה כל זה הוא אם היה אחטא קל . ולא שפכתם דמו , אך מה שאני רואה לא כן הוא . כ"א שדם שפכתם כי אלא נם דמו כנם נדהם וכם עמדו לא עמו מפני אחכם כי עודנו שומדת אלא לעזוב . או יאמר אבל אמתים כו' והוא כי כלל ליאמרו ר"ל (שם) כי כל מקום שאי' ויאמרו אים אל אחיו אם שמעון ולוי נם ידעתו כי אם היו נלחמים עליכם . כאמ"ל ויאמרו אים אל אחיו הנה בעל הבלומות הלזה בא ועתה לכו ונהנקנו כו' וכן אמ"ל (ב"ר פ' כ"ח) כי אמעון הוא שהשליכו הבורה . ע"כ אבבר כי עתה אמרו כתמהים אים אל אחיו אם שמעון ולוי אבל אמתים אמתו ולא שתר אחתין על אחיו . כי אמתו היינו שעיקר ואיך נקיט כאי' כלו' . אך אין זה כ"א כי רחובן כלו' נתם נפשו בהחנגו אליו ולא שמעו דבר כלל . ע"כ באה אליו כלו' הנרה הזאת כי אמעשם עשתים הוא אמעשם הבלתי מוחים : ויען רחובן לאמעון ולוי אמדברים ויאמר אומם לאחר כלו' אומם שהוא את יחר אחיו . ילדל אמאבכם זם לאחר' עונו על אלא מיתו נכם כי אני כבר אחיתי כי שנם אחרתי

תאמרי להם לאמר לא תחבלו. כי גם שאמרתי בהם לו תהו כי הכוונה היתה לאמר לא תחבלו. ע"כ לא תאמרי לה כאלו הלא שלח שמעתה שלח בכנף'. כד"ל שמעו תהוי ל' הכנה. כ"כ הייתם להוסיף. תו יאמר ויען ראובן ותוכן שמעון ולוי התוכיחו חבל תשחית הנמנו שפיעילים התחבט על כלם. תני תו' כי תוסף לתו לאמר ענין התחבט כי הם חבר ממרו לכו ונכרנו כי הלא כלעדי שתני טוען לי. כן יאמרו שעל תומרו י"ל בכבי' תני תניא. לך תחם הגדולים מהשחר הלח דכתיב להיכם נפרש. היה לתו לאמר להחדים לא תחבלו בילד. תם היו הם רוצים לכרע ע הגדולים מוכיחים תקצני' וכן הוא כי לא היתם דבר בתומדו ויאמר להיכם לתוכן שתוח לא תים ותחיו תמוכר ולא שמשתח והנכם היום תקבלי' הדבר. ובלבתי לא ידעתי תה עשיתם לך רוחה תני כי דם על כלכם כי גם דמ היה נדרש מכלכם. תנה בזה היו מחייבים לה לתשב. תם יאמר יוסף כי יאמר שוסכי דמי' לתם. וגם יש רחיה כי מרגלים לתת ע"כ לאמר הכ' ותם לא ידעו כי שומע יוסף ט':

כד ויסב מעליהם וגו'. הנה יוסף רחה ג' דברים (ה) תם שהכירו נרם ונפשו בהחמנו (ג) תסר היו שוחים ושבים תכרת תשר נתלוחו (ג) תאמר בלתון בלתונו הנה נדרש ע"כ על הא' ויסב תעליהם ויבך תלמוח תשר הזכירוהו ולהשקיע התשורות וכמה לבו תפליהם ע"י בכייתו. ועל הב' ויסב תליהם על כי שבו ויחשו על כעשה וידבר תליהם. ועל הג' ויקח מהחש תת שמעון למען יאסרו לקול לתונן כי הגא שמעון היה הגו' לכו ונכרנו. כמאמר ז"ל כי ויאמרו תים תל תחי ט' הם שמעון ולוי ז' והנה בכ"ל תמרו. ח"ל (שם) שלח יוסף תגל פרעה ואמר לו שלח לי ע' נטרים מגלך שאלתי לסמים. ואני מבקש ליתן עליהם כבלים כיון שקדמו תגלו לומר נתם כיוון שבאתו קולו נפלו על פניהם ותשתחוו תניהם. בגמ' ס"ה תניה וקול שתל ושיני כיוצים נשבו. וסיס מבסס יוסב לפני תביו תאמר לו קום תאם מיד ועד מבסס ותכיהו עכה ס' וכתיבו בניס שסטרין כו' וסיס נאמי לפים לב מי שכתיהם לרו"ל אם כל הדברים תלה בין מצע' נטרים בין ממשה: אבנם יתעיין הנטרים שכתיב דברי תליהם (לעיל ד') בלו' שתגת תניה וקול שתל טו' כי הלא משתגת תניה וקול שתל תיו דרך כשיתים ליתסק שיניה' וגם כסוף שתחריו לים תובד כו' לין לו ענין תל הקודש. וגם מניה ובניה מה יען ותם יוסף תם נכי לבוש יתעברו. וגם בני תכתובים עם הקודמים לין להם ענין כלל: אבנם יתשבו תחר פסוק זכור גם כו' לאחר ולתה ובניהם שבאתה יס' להסיב לבובים והתפך לרשעים תפך מהשנאך כי הלא זכור גם מי הוא נקי תבד. כיעקב שנקט לתרמי לאבדו. תו יוסף שנגנב ומכר למצרים לא תבד ואיהם יתרים תם יתרתל נכתבד כתבד רתיני נכתדו תורבי תון. בתומרם הבה נתתכמה לו למושיען תל יברתל. שבבנע תלא להביא מטל. וזרעו עתל בשועל להסליהם תל תמים. יקלרוהו מדם כנגד מדם. כי מבמת תליס כתד"ת נשפת בלוקך כו' יעבדו. ומנוח שפו בתד"ת ובנוח תשיך כו' יכלו בים סוף ולא כלבד תלל נדיק ומבבד רשעים. כ"ת גם מחזיק תת הנדיקים ומוסיף בהם לומן על שונאיהם'

לבית כוותו על הפועל. (ה) ימלאו כני ביתו לתת כליהם כד ולא כליהם כמקצ. לכל יכניסו כמכבה ככסף וגם כלי מדה. (ב) ולכשיב כסגיהם כבר המזכר. שמות הנר הכר שכתב לך יצנו להקריבה תיש כי תיש מהם הוא לוי. כמד"ח תיש על התיו כתם שמות ולוי לא יוסף כשבט כבר המזכר וגם לא יצקנו כתוך הקף פרימה. רק על שקו כדבר קדוש על התיו. כעשיקך על הקף שהות כתמהתם כשקף למעלה. לא כתב עלמו. והוא משטש המזכר וזה כיון כלומרו וירח אח כשבו והנה הוא כפי מהשהבו כי מלת הוא מיותרת. לך יאמר כי כשבו עלו הוא תיש כפי המהתבו כלבד. (ג) ולתת להם ביד: לדרך. והוא כי חם לן לשטל כדרך יקחו מפר ולחם שבשוך הקיים. ויעלו למוחות כשבם. על כן נתן להם הון מבקיעים לידם לדרך. לכל יעבדהו להביא שקיעים לו לקחת מהם כדרך. והגם שכל הטוויים הללו לא עשו כני ביתו כי אם אחד. והוא וימלאו אח כליהם כר. לך להשיב כשביעים כו' ולתת להם לידם. היה קשה בעיניהם שהיה ויפוד גדול הגשם ככף וגם לידם להרוג אולם מילוי כליהם. על כן הרכיבו עד יגוה כשביה כי המזון היה יקר בימים ההם. וגם יתכן כי לא ידעו מיזה ככף מיוחד לכל חיה להזו כשקו המיוחד לו. ומה גם שהוצף המזכר לשום על לוי כפי שהמתהם שהות על הבת ולא בשק כשלם. ומי מנעני ביתו ידע לכוין. על כן אחרי ניתנו להם כלכון רבים ושהם עלה היו עושים וקח ויעש כן כשלמו. וזהו ויע וימלאו כו' כי זה עשו מיד. לך אח שהוא להשיב כו' ולתת כו' ויעש להם כן כלומר היה כשלמו. וזה אמר כן כי להעשים כן כמוהו עשה כשלמו. לך כשוכם ביתו ואמרו לאחר על היח יוסף וכגד כסף היה כפי שמהתהו אח שלח היה כי רק לנוי. כי ידלו כן יאמרו שהם המעיטו הוך הבר למען הוגלה אח ישלח. לאמר כי ממלאי הקיים ממוטו שם שהחפזם על כן לאמרו כסף היה כפי שהתהו. לומר כי אם הם השוכים לא היו כימים הוגו כפי שהתהו. שהפשו מיד כנגדים. וסיפר הכתוב כי על כך היו שהפזים לצאת מהוך מלרים כן מהרגש למו נרא כקודמת וגם מדלגת רעבון היה שלרים כי לא המציאו עד קשר המשוחות עד שלחם מהעיר. רק ויעלו הם שכרש על ממוליהם ויעלו משם כי לא השיגו לצאת. לך שהרי

כו ויפרח שהחד וכו'. הלא כמו זה שכבר. כי שהחד

שנמלת הכסף כפי שהתהו לא הרד ושמח יצא לשם ויהרגו כו'. וגם שומרו והגם הוא מיוחל. וכן שומרו וגם הגם וכן שומרו ויצא לשם. מה שעין שיעשת

הלא היתה וכן שומרו לאמר כי היו לאמר נזולת:

אמנם יתכן כי לוי היה כמוצע שלל וכמשכר בשיעו כי רלה כי כוכב כשמו שאר הבית שהו כשומרו שהם להעשל עליו היתה בימה. לא היה שמים שומרו שכסף עלמו כי יוכל לומר לא יעלה על לב ניתן לו כר ולחם בשת רעב בלא שכף. לך ודאי קבלו ממני וזין זה רק כשבח להביא לי. וגם אם כוונו לומר משבח היה שלקחתי לא יצדק בשכף שלי שחוכל לומר משבח היה שלא לקחתי, ועוד כלים כי היה ניתן שהקוש מוכן ואמונן ליתנו כפי שהתהו שהם להוסיפו כשבר כוונו שהיתים לא היו שמים שהיו כשקום שמלאו ויחבישו כי הין שדם נוזל ושם הגזלה שהקום

ימלאו מיד: וזה מלמד שכתוב וירח שכשו ושם הוא כוומר מוכן ליתנו. וזה מלמדנו להם הוסב כפי שמחתי מלי כי ידעתי שמחתיו ודאי והוסב וגם הוא שלי שהם להחעולל כוונו לא שכשף על עלמי היו עושים. והרלים כי היה גם הוא שמחתיו ליתנו ומזמן שמשמוש לשון הגם כלומר ואם כן מין זה רק שבירה כי מהגם ניתנה לי ועל כן לא מנעתי וכשמוע שהיו כל כך התפעלו כי ויעל לכם ודעתם ויהרגו וכו' לומר הלא הגגם כי הוסב היקה לך שהוסך הוא כי היו רק רע ולא לך לשדך כי אם לכלנו. וזהו לומר כלומר שם שרשוי לומר שהוא מה זאת עשה מלאים הוא שדין לנו לשך שמשרך שהיה לחמים ושהם הוסב: או יאמר הלא שהשבו כי הולי עשמי כשפי כי היו רק שהוסב שמר שמחתיו ולין לומר שולי שמחתי ולקרשיו דרך גניבה כי גם הגם שמחתי ולא ה יפי שם שלו שמים שמשם שמשם מיד לנגב לך שין זה רק מליהם על דרך שהמור שקודם ושהיבו לשמר שכקודם: עוד יתכן על דרך זה שהם כידעתו מדין שהורה כי המוליהם מליהם תע"פ כיודע כי שמשך לו רעה נשמם היה לשרך שעם שהשיבו שם הוא לעלמו לגד לו שהוב והמציא שם הוא לו ולשמרים עמו על כן שמר הוסב כשפי כלומר ועלי להודות שהשיבו עם שהשבר שמשך לעם משם. וגם לין שהלהה שהוב והמציא רק שלי לגדי ולא לשמרים עמי כי גם הגם שהמחתי וחיבתי שם ושם גם לשדגם רביעי ז"ל (ברשלים רגם פרשה ל"ח) שלומרים כי יוסף לא שכר שלא לו כי שם שלא שמעון כי שמר הגם לו והכן וכשן גדול שם שלקחנו יקומו כלם עלי והביאו כי על ידי כן ידע יומר מדין שהורה: או שיעור שעין הוסב הוסב כשפי ועלי להודות גם שהיה שמשך רעה שחרי כן כ"ם שלא שמשך רבות גניבה. כי וגם הגם שמחתיו שלא יוכלו לומר בגנבתיו כי לא היה לי לכוש לוהו שמחתיו היוף על היוהו כשכו מז הביאו שהיו ושמרו הגם הבגם לשמר שוהם על כי רעבך היה מוסב כעם ולא כן הוא כי שם שה ברשלי לשמר הוא כרוך דיין שהמת. והוא לשמר שה שאת עשה שלומים לו הוא דיין שהמת לנו כי לה שמר כי עדיין לא עבה וכעם היה ניכה כי שם שכנר עבה כי הלא שהר כי זאת היה שהבוזה להשעול עניו שם כן גם משעה רשה היה זאת שמר עבה שלומים לומר כי כבר עשה ושיהו עהיד ליעשות. והגה לפי שהמה פעמה לו היה פעמה. כי שם להשעול היתה שבוזה לא היו כימים כסף עלמו וגם כני שמחתיו כמדוכר והדרכם היה רהוי לבוזה. לזה שמר ויצא לכם כי מכוב שהכעלות יצא לבם ודעתם ולא כן דכרו: וכן שהכוב דעת ר"ל (משלי דף ק') שהומרים כי זה שמר כלשה שולה שדם שכלף דכרו כו' כי שולהם שילפם דרכם ועל ה' היו שהלוגים ושמרו שם זאת עבה שלומים לנו. ושיך יתכן עבו שימים דבר כזה שם לא שלעתם שומרו ויצא לבם הוא שיצא דעתם שכם ולא כדעת דכרו: ואם שדקדק שומרו שם ולשם. וגם כפעם שכ"ר כשלא זאת שהמר כי לוי כהיותו עם כשעין שחזיק כשלות יוסף ורלה כי שעין גשכר ושבם הוא כשרטוח לקה הם כן עליו לבנו היתה הרשה וזה שומרו הוסב כשפי וגם היה שמחתיו כשרכות כומר שלי וגעשת הרעה לו השיבו ושמרו לאחר שה שלומר הביאו ולא

מה זאת כמודים בהסגר הכתוב מדבר אביי כלימר שהיא נראת בעיניהם ועל ידי כסף שהוא מעין הסגר נגמרו הם לומדין ומכריזו בכסף וה"ג מה ראיתי להסגר הוא מה זאת שהיא מלאי"ם לנו כי כלנו חשמונו בדבר ושיעור הכתוב מה ראיתי להסגר בהכרזה מה זאת בעיניהם ובשלום כאומה מתביא"ל הוא שהיא מלי"ם לנו ולא לך לבדך : ובמדרש (רבה פ' ל"ח) ר' לוי בר דמך ר' שמעון אמר שבעים מיניהם מלאו בשיב ויצא לבסוף ואמרו שהבדאו הם ר' שמעון על לחמם כמה וכמה ע"כ . ורבוי לשיטת לב כי זה הקו"ח יש לו פירוש כי שם היו ידועים שן יהיה כנגדם . ועל כן ויצא לבסוף מה שלקח כן בתחילת הנדיק לך יהיה על דרך שפוכת הבשבעים לא לוי והוא כאומר ר' יהודה בן בבא על סיעת ר' ישמעאל ובשב"ג שם הקב"ה היה הסן להמיד לנו בחיזה זמן היה רחוי אלא בימי פלוני ופלוני אלא שגרה שהידה לבא הוה כי סיעות הנדיקים הוא הוראת בימת גרה אחרי כן דומה למיעת הכסף של השבעים וזהו הק"ו ומה שם השבעים שלם בבשת היה פוגה ורחוי לבריך הסוב והמטיב בחבר הוא שם עכ"ז ויצא לבסוף על הרעה שהשבירים ליהסך לנו שהבדאנו כו' כי הכל נראת בין מה שהוא כאומה שם

כט **ויבא** אל יעקב כו' . תומרו לאומר הוא בלשי עודק כי היו לאומר לנאלת וגם לשם

מיהם התורה הדבר אל מקבלה בתומרו הקורות אותם . ועוד לומרו כשבעים את שלהן בכ"ף הדמיון והוא לא אמר רק מבעים אותם כלי דמיון וגם מלא ויבן בלשי עודקת וכן נראות את ערות השלן שב' לשם לא הזכירוהו וגם לא אמר אשרים כמשמר שלשם ימים ואבר שבר שם שמעון ולא את הכסף המוצב בשמחתו האחד ועל דרך זה ביוויים רב ס ממעשה שהיה . ועוד לומרו שאמר הרים בזאת שלא כי כיום אחם ולא אמרו כי לא מבעים אחם ואח"כ מזכירים שב' אשרים כתומרו והביאו את החיבם הקטן אלי ואלעזה כי לא מבעים אחם כי כיום אחם ויקשה כי אלה בכלל היוחס כיום הוא כי לא מבעים אם : אבנם זאת נפיח לב אל אלה אקרים אותם שהיה אשרים וי"ן ואומר כי היו נכונים בשמי שבוע לומרים בלבם אוי לנו אם נאמר את כל הרעה אשר מצאתנו כי ימלן אביו לנו את את בימין לבל הכניסו בקרב גרה ואוי לנו אם לא נאמר כי בחיוס שעשה שאל מאלו את בימין ע"כ שפרו דרך נקלהונלו שפת והשחיתו טפחים ואלא החזיקם למבעים ממני בק במבעים וגם לא שאשרים כאומר ואת שמעון . וז"ל את כל הקרת ואתה עשו כן להניח בחשבון לזה אמר לאמר לבאחר אם שעשו כן אחי כדי לאמר לו אם שבחידים לאמר שיהן את בימין שאם יהחזיקו הכל או אם היה שיוב כל לאחם לא היה מצלתו : או אחים כוונת אומרו לאמר לומר שהניחו לכוון שלא אחלה לו גרה השנאה בשעם לבל יהך לבבו רק שיחלה בעיניו כי אקריהם הם , חבו ויניחו לו בכוון שאם כל הקורות אותם הוא אם שיחות לאמר ולא שאלאום עונות ודעות בל יפול אחד על יעקב ויאמן לבלה את בימין והוא כי החילו ואמרו דבר האים וכו' . לומר לאם גא כי חינה גרה בעצם

רק כאקבה בעצמה נקול דבריה ובני אחנן בדבר כי שלא גא מאחלה אחנן להבדלים כי אם שאחוך דברו דבלי קובני מאוך הכעם הפליג לדבר ואומר ערן מרגלים ולא שהיה בן דעתו בעצם רק שהיו גלוים כמרגלים ולא עוד אלא שאנשים בקובני גדול ע"כ כי בעצמו שאמר שיהו כמרגלים נהבאנו במקבלי מהנם בשרך הקודם כי לבני המותם היו בעיניו אחלם . וחבו לומרו דבר קבוש כל כך עד שהבאנו לאחנו לאחר כך בתומרו שהיהו כמרגלים כי זה נקל יותר . וחבו ויבן לומרו והוא בנה שהיה בכ"ף הדמיון . וזה כוראה כי קול דברים בכל היה . והראיה כי בלי יסורין כדרך הבעצם לנאחדי למרגלים . בתחין לנו בלשון תלוי כנים לאמרו כו' . עם שלא היתה בעצם מסבקת לבבל האחד מרגלים שם שיהה שהאחד בעצם . והוא כי לשון לא נראת לאחנו לאחם ומ"ב לשון שהבא שהיו מרגלים כי לא יבין דרך לאני מיבי מוא למלכם בלשון לשם בזאת שלנו שם מרגלי לי אח עיר פלוני ושם יבשבם כי בלשדי זה שם מנים לסרב שם יהשוטו לך לאני לאחם לא יאבטו שלאחם בכך . והראיה כי לאני לאחם אחנו כוא כי בנים עבר לאנים בא לאיטו כו' . ועל סי הכשלים שלנו יהדש פלימו בשנן בבבן מהקרובים פלימו ושם יגידו שם כני לו לאני בשם לאחנו . בתרי"ל בתרן בנען ממלכות מלרים . שהיא בשיחה בימים שהם כי לאמרו בב"ל (פ' ע"ב) שהיא חפן עשו

ליקח מבם תרן בנען ממלך מלרים לשלחה עם יעקב

או בזה לאבבר כוומ דרך לאחרם בלומרו בשרן בנען . לומר לוך יהבן בני תרן בנען שאחם מחליש בם יבלו אח תרן מלרים לקחחם . והיה בזה שאמלות על מה שלנו היותם בעים עבר ושעוד להם שה כי כל בשר יושבי

תרן בנען שן להם חיבור לאחם ובבר מי יבלנה :

ונחזור אל העניו כי לאמרו רשה גא כי שן יד בעדם עלינו כי שלא הביא ולאמר אלינו בזאת שלא כי כיום אחם ובזה שלא כי לא מרגלים אחם והוא שם בעם שלאחרים אלי לא שקרהם שלא כי כיום אחם והוא כ לאמרהם שהקטן אח שביהם בשה בשלא שלא שקרהם בזה שהביהכם לכיהם ובשה יודע כי אחם היה שלאח קטן לכם שם שם לא בהביהכם אשר אלי ואחרנו וזהו לומרו בזאת שלא כי כיום אחם שהביהם שלאח וכו' . והוא כי לאמר שן שלא קונה מקנה אים אחם וכשרון שם לא בבני דברים כי בחרבי היה חוקה על כחחם לאמר בזאת שלא כי כיום אחם בשה שהראחנו על אביהם ואשני כאיב' שלא אחנו על עזיאם אחד מכם אחי כדי להחיותם בריעב . וזהו שלאיהם שלאחד שניהו אחי ואח רעבון בחיהם קחו ולכו כי זה הוא פשוטו שבני אחנו לרחם . לך בזאת שלנד לא יהשיב לכיות חוקה שבניהו אחם לשלוח מזה כי לא מרגלים אחם . אחנם הניהו שהיהם הקטן אלי שהוא שלאמר הבל שבו יודע כי אחרי אחנ אחם . ובזה שלשבה כי לא מרגלים אחם כשה שהראחה כי כיום אחם בשני הדברים שהאמרים בשחה . חבו שלשבה כי לא כו' כי כיום וכו' לאמר לא כי שן בשבר שלא שלנד יהיר שלנו על ידי כך היותם מרגלים כי אם יהיב לנו שאחם

בלתי נסמרו . וס"ת שמר ולפי המקרא משמרו . שמיעו מפני השומ :

לה וידבר הש מריקים כו' . לשון להבין . (ה) מה בשמלת כסף לו כפי מחשבתו יתן לנס ויתכדו הדבה גדולה ועשה שמועה גדולות בשביה שלכלם נאמר כ"פ ויילמו . (ב) במאמר יעקב מותי שכלתם יוסף ובמעון וגומו כו' כי הלא מתו בעת רעתם כי יוסף ושמעון חיכם ושתם בימין יקחו ולא אמר דבר . (ג) מומו עלי היו כלנה שתם הוא שיתעבד משתה לגרום לחרות רשו יאמר יפי ולא יהיו לשון עבר . (ד) מה עלה על לב לשון לומר לה שני בני המית . וכי הורג נפשות נקיים היה חביו ולא עוד כי הם נמנם בניו של יעקב הם כמ"ל (ברחשית רבה פרשה ע"ח) שעל כן קרחו בכור שוחה . (ה) במאמר חומר הם לא לחיותו מלך למה מזר ומאר חמה לחומו וכו' שהיל"ל הנם לחומו לי לו כמאמר יהודה לחברי כן שלחה הגער חתי ולא חנה לחומו ע"י ושלח היסוד בחו' ובני חמיטו מלך מחרי חום' הם לא לחיותו . (ו) גם ריחו נשים לב על הבית מכבח' להשבר . (ז) בחו' לאמר כי לא לחיותו' חביו לחולת אמר ט לשון הם כ' בני כו' . (ח) חו' לא ירד וכו' הם הכוונה שירת מהחסון מה ענין חו' מחכם . וגם מה ישפה מהחסון הממשכון בעדו ומה ישפה הוח וכל ביתו בלא לחם הם לא יהן חת בניימין .

(ט) לומרו והוח לבדו בשאר שירות מיוחר :

אבנם הנה ידוע מפל רש"ל המומרים כי מלחת תכלת לח בחתת כי הרע מועט מבעית והמרוכה משקיט כן יהכן כי בהמלת הכסף בחמחתת הש' בלבד ויחרדו מרחה גדולה ויחת לבם ושתם שרחו חיש לשוב כספו בשקו וילחו ושקעו משפלנה . וז"ח וירחלו בלבד :

עוד יתכן עי מחחלה בלחומם הכסף בחמחתה לו חשבר היה עיקר בעבה יוסף חמרו בלבם חין זה כ"ח חרב שון יוסף שחשבר בעובתנו ודחו הנה נדרש כי עתה על דבר הכסף המושב ונהרב בעונים חתת כ' הכסף שלקחנו בתביחנו וילקו בחשמים ולח רחונן לשבר לח חעת . לך בלחומם היש לנדול כספו גם רחונן לשבר לח חעת בו . לח חמרו בלבם חין זה על דבר יוסף ות"כ חיפה לח חביה רק נרש קלה כי חלת שון יוסף חין בם זולתי בעשם על כן יוקל מוחתם . והנה עד כה הלחיון להם לכל חשר סיפרו לו מעניו שמעון ובניימין לך בלחומו חת נדולת כספיהם ותקף לבו בקרבו ויחשבשר כי חשר היעלה על לב כי בביות הרעב נדול מאד יותן לנו משת עשרה חמורים הושל כשבר יוכלון שחת בלח כסף וכלח נחיר כי בושב כספיהם בחמר . לך חין זה בי חם שהחליש חת שמעון בשבר חשר שוברים ותוך שמעון הוח כל בשומחה עמושים ועל כן בחמרמר ויחשר לומר שבלחם ומזה חדון נם על יוסף כי לח שוקף כי חם בחיעו כי נם יוסף חיעו ובשמעון חיעו . ומזה משפוע כי נם חת בניימין חקחו מעשיהם למכרו נם הוח כחחיו ולח נניימין הקחו ושמת הלשרי וכי כל חבד מלחה שהם לח לחיעו כשריעו הוח ולמה שהשבדנו על חכזריות כזה

בלח הוח כי עלי היו כלנה והוח כי חין נדש בשתם דומה לנדש החב . וחכו עלי היו כלומר ולח עליכם . כי על פן לח חרעיבו נדש שהיכם כשבר חרניש לחי נדש בח . וזהו לחומרו נם כן בשתם דבריו חומי שבלתם לומר בשיכול הוח חומי ולח נכם על כן חיניכם שמים לל נב כמוני . ועל כן היעיב חשבר דבר חליו לחוכן בנד מה בחומרו שם בני המית שם לח חביעלו חליך לשמר הלח חמדת כי על כי בשיכול לח נו כי שם נבדך לח חשבעו על כן הנני ממשבן שם שני בני כי עשה על ידי כן נם חני לדש בשיכול וכמוני כמוך יהי' ובכלל הדבר כיון לומר כי כשממך שליון חנו חרניעים נדת חחיו נם עשה לח חרניש נלנם כן בנך ועם כל זה נדק חביו בשבוחו חליו כשחמרם זכרונם לברכה (שם) בשמר חליו בכור שוחה וכי בניך לח הם בני לומר הנה שממך שלח היתה עודקת שם הייתי נלחי קרוב חליך שבניך לח היו בני ממש היתה השוחה להיות שיכול כנגד שיכול לך בשיוקד בן לי ובני בניים הרי הם בנניים לח לחמרת כלום כי נם זה שיכול לנפשי . וגם רחיון לח נשלם ממנו חשבו' זו עם היות שהלך לשיטם חביו כשדובר לך חף על זה פקח עיני כי נם כיוון לרחות מה יעיב לעשות בו ע"ם דרכו כי שם יהמר חליו וכי בניך לח הם בני . ישנה בשריש ויחמר הלח חשחו יוסף חליך לזניש חשבשנו ומה נם עשה שם בניעו כי נשם עליעו חיך שם לב שם לך ושוב בן יקרחנו חכון כי שם על בניימין ושזו חומרו ויחמר רחובן חל הריו לחמר כלומר בחמר דבר חל חביו כדי לומר חביו חליו שעשם שחמר רחובן הוח בלתי נכון לחמר בן לרחות מה יעיב ט חביו לעשות נם הוח על פי דרכו כחמור : והוא על דרך מחמרם זכרונם לברכה (דברים פרשה כ') על פסוק ושתחנן חל ה' בעת ההיח לחמר שפיכבו חומרו לחמר כדי שיחמר ט ה' השובה שחמר חיני ניכלן עד שמביא לי . ויעקב הבין דרכו ולחמר לח ירד בני עמכם . כי לף שחיתי לחכם ללכת לח יולך נם הוח ולח בשתם לינכם בני כמוני רק כי לחיו חת חקרוב לחסון ושתחילה מדם הדין לפנות בבני חמו והוח קרוב לחסון יחבר על דרך מה שכתבנו זכרונם לברכה (בכח קמח דף ק"ח) חת לחמ חן חמשפחה חדלג כל המשפחה שהוח כנוגל חבן מקוד כי סקרובה חליה קרובה ליפול נם היח . ושמע חחמרו כי נם לפי דבריו קרה חסין שם שמעון שחמרתי ושמעון חינו ולמה לח לחוזם נם עליכם חינו דומה כי זה הוח לבדו בשבר ושינו דומה בנין של שני חכניים לבד שנפילה החחד מקרבם ונפילה השניה בלין לה כמה לסמוך . לנדל חכנים רבות כי לף שכוונה התרוצעה בפעל לחת מהם לח יעשמדו לניניס המוחרים כי רבות הנה ונשמעות זו על זו בשפן שחי מפיליה יקרחנו חסון כי נם בדרך חשבר חלכו בה עמו בפוחים חלילה נם כן שם לפחד בל יקרחנו חכון : ובחשובר שם לח חביעלו ושזו ולמה שנם כו' שם לח חשיבנו שהיה כי השיב על כל דברי חביו כי הנה השבש על שמעון שהכעיסו בלוכל לפי דרכנו ונם על בניימין בלות נם ולח בניימין חקחו שבשר בשבר כהבנו בשמוך לכן על החחד

שבוע על במעון לומר לה שני בני המית אם לא לביתנו לגלך. על בניימין לומר מיכה טוטו על ידי ולחי מביתנו להלך ועל כן בבניימין מיוחלו בהוכח פקדון לומר לבנין כסבה. ולא חזר הכל על בניימין יאמר לה הבלה טוטו כמנו כמוני כמוהו בלא בתורה פקדון לה שני בני תמית אם לא לביתנו ולא בהורה פקדון הל המסברו ביד היש להד כן יכאלקו להחריש מהסכיותו וגם לא לה כלום כלחד כן יכיה בקדרה דבי שוכבי. וגם לבל יהיו לך נאצבים רבים יחד על כן הנה אוכו לכל לחי ולחי ערב עליהם שוטה ערב קבלן הן לו ולחי ערב כן לומר הנם לוטו ולחי לחם ולחי לביתנו פיוחל רלה מזה נוסף בלא מזה נוסף ועל היות ההלוקה הבניים דבר בקדון לומר בלשון הבבה: ועל דבר בכוחיו ובכוגם לברכה (שם) שלומר לו לחיי שוסף נגיך לא הם בני בני יתכן לפי דלבבו כי בהביאו לומר לה שני בני תמית אם לא לביתנו לומר לו בן ולא פנה על דבר לומר ושוח הנם לוטו כי' ערבוח כמדובר ושביב יעקב ולומר בכח כל זה לימנו שוס. רק אם יראתי פיהם מכם לו מהלים לחדוי הלחן לך לא כן שוח רק על לחמן הדבר וחנו לא ירד בני ט' כמפורש למעלה:

מג ב וידבר בלומר כלו כו'. רלחו לנפש לב (ה) אם הרעב עבד ושמה רבים שבניים נפש לוך יגוס על מעט לוכל ושם נס לחר שבלו לחבול לח הבבר. (ב) הבוחב יהודה העד הניד כי' לומר לא הזיר מלומו למעלה שלבדם אם לא מרגלים הם היש כוגם לח בניימין ומהרלוו יאמר הניד בו שלים שבם לא נגיע לח לחיו כי מרגלים חנחנו. (ג) חומרו לאמר זה פעמים ולא חהר בכם ביהיה לאמר לחולח. (ד) לאם חוכ ולאמר אם יבך מבלה כי' ואם לוך מבלה כי' כי הלים חמר כי' כי הלא כל זה נלמר בבר. (ה) חומרו לאם הרעותם לי לבניך וכי' הלא היהם לוהקם לניבנו זאת בלומכם הלינו מהבלה שלמרו לחיש לחדוי הלחן בניש עבר לחיים חנחנו כי'. (ו) חו' שחול בחל בלים כ' מה זו ניחיש בפולם וכן בחומרו הידוע הדע מה זו ידיעם בפולם. (ז) חומרו לאמר הניד כי' מה נמין חומרו לאמר. (ח) חומרו שלחם הבעד אבי חבי ובקומם ולבבה כי חומרו ובקומה הוח מיובר. (ט) חומרו והיה ולא נמות בלם ימיו ולחי שלא יחומו ואם היבה בחומרו גם מנוגו גם לחה גם עפיו ולאם הקדים לח עלאם לחביהם. (י) חומרו חבי חעבכו מה בוכוף על חומרו המלה בלחם הבעד לחי כי ולחי לא לאמר יבלהו חומו אם לא לבהמייב בלחביותו וגם לחם בשל ולאמר מידי חנקשו ויהי הבדבים עלמו. (יא) מה היא הבקוחה שלאמר מ"ב ליפה ולוך נמבך לחיו קחו מזמרת הלחן בכליכם ממלחמו זב לב יהודה ולא מקודם לבן ואם עין המובה ולם הוא לפחדו על העלילה ועל הבבף המובב לאם היה מעם לחי ומעם דבם לחדוי הלחן והלוחי יפסיש במרובה. (יב) חומרו קחו בידכם הפיטו בידכם ולא חמר שלכד שלא יהבן יהיש מבנה בעבדיה בקיש הוח פעם לפנש כי אם הוא מבנה נעלם מחדוי הלחן לחה ישוכר חוחו כי יחסר חלוחיכם מחחת נחיבה.

לא (חא) 8

(יג) לאם ניקם רחמיש בחל שדי חבבש זולחו (יד) חומרו כלאבר בבלחי שבלחי כי יבלח לבם ה' לח לחיבים לחמר ולח בניימין ואם בח לחומרו לחמר הוא זוסף חם כן לוך יאמר בלאבר בבלחי שבלחי:

אבנם הנם בבבניים נוטו לבלחי הוסיף לדבר דבר עד חבלה פרוסה מן הבל כי לח לא יאמן לנזיו לחה לאו בחחמר ז"ל (ב"ב דף קנ"ב) שחמרו בניתו לזקן כו'. וגם הוא הבב מחבבוח לאמר לם מה שחומרים מהלים לחדוי הלחן חומבה היא ולוחו שלא שבם חפלים לקחתו ממעם קבלה כי הוא שלו בניתו והחה ונדיים בלחם ובאחו'. וע"כ לא יהיה שבהם בנזה גם הוא בהם הו מבעם זולח בחחמרו ולח בניתו חקחו לבן זולח לעשה לחמין עד יכל' פרוסה כי לח לא יהיתו עמ' וגויים ופפם בדעב מחחת קבלה וגם הוא מבלילה חדוי הלחן וים בכהב בדבר על כן שד ולח לעשה וחוא כי בשולחי לוחם לומר להם שלא יקנו ממנים שישר דב כי לח מעם לולי יהבלו לבלחי חולך לח בניתו בחומרם בניתו בלבחם לפני חדוי הלחן לולי יפוחה ווובלו לו בחומרם חלין מלער חזקן ולפ לין יאמרו חלין כי הן מעט הוא לחבר יקחו לוכל כי לא יהיה רק כדי כיפוק לוכבם עודם בהליבה ובחזרם זולו בלחם לשוב לבבור חוכל יבישוחו שחמם לם ידלו כי כלחה הרעם ולין הקנה לם לא יבישוחו פ"ב הלד הבוה בבהם שלא דבר הוא ולפ דבר עד לחבר כלו לחבול לם בבבר כחחובר ולו היה דברו שוטו בבבו לע מעם חוכל הן בבעם הבובר. ועל כי דלבו רבו לבם שני דברים לחד בחומרו שוטו כלומר כי לם מרגלים בדרך החוא כי מדם הוא לבם חבפ"ב בבניתן כי לא נפ לנגבו.

בני בחשבו בבבו לומר כי לפי כחחת לין מוסד חוחם בחחבישו חת חשעון בבר כי לם בקיים בדחים ושיט בבבו כי גם ברחש לבם בחחליפוטו בחומרו חוחי שבלחם בחחומות הבדם חקבחו בעם היה לחחר בך וגם בחומרו לע רחש היוחו חם גם על בעמם ופפם בחחבר כל בלחו כי כלם בחוסר לחם. ועל כן בביב יהודה ולחמר חל יפלה על כוחך חוכל לנבת בביתו מעם חוכל לנבות בין בך ובין בך לם יפציים הלים מבלי בניתן כי כלא חלו דבריו לע חקחו פני ס'. וע"כ ח"ל לנסות בלבם לקוות מעם וזהו לם יבך מבלח בדלה וגבבה לך לוכל כלומר לחשיו לבחבר מיליות ליכל בין בב לבעם בינך בחבלחתו ופ"ב החלים ולחמר לם חוך מבלח לע בכל כלל בם לם נמים בבעב ולומרו לחחר חבבר יחחר חדם חם מעם ויחחר חליו יהודה ולא כל חחיו כלא הוא לחחר כלומר חם בעבוד הוא לחחר חגבי חבבנו כו'. ועל כן מעחם החחיל הוא לדבר עוד יחבן כי הבה יהודה היש נכוח בפני חבוא חומר כלבו חח לי לם לומר בחם בבבנם מרגלים לם לע לך בחם כן לע יקבל עדוטיו כי יחחר כי לם חני בבבנת מוח לוך חבביוח לח בניתן ובביך עבבת נרוך וחם על הבחחניים הוא מבבבר לוך יבא לבוסף חת בניתן להבביהו גם הוא בבבנם וחו לי לם לע יחמר חלע חבוסה לבלוחם חת חחיהו בבלף קלף עליהו כי לם כה לומר חחן יחחן חביש להחר לבו על כן חם עבם

השחיר דבר הסכנה והיקל הסבה ואמר כי לא היה רק כי אמר לא תראו פני בלתי אחיכם כאלו אין דבר רק עבור אכלו הפליג בהתראות למען יהי' בכוח הסכנה נגמר מסולת ושים אימות מות אם מאן הוא לשלח. כי על כן הפליג להתראתו. וז"א העד העיד כלו' התראות כפולות התרה כי זה יורה עוצם ההשתדלות בעבור רצונו ונסתכן ורוב בטחון אם ילך הנער כי לא אמר מרגלים אתם ואתכם בחרב אהרוג אך לא יצא כי אם לא תראו פני כי לא שם עונשם כי אם הסתר פנים מהם ובכללו העדר מכירת אוכל: וזהו ענין אומרו לאמר זה פעמים באומרו ויאמר אליו יהודה לאמר העד העיד וכו' לאמר והוא לומר מה שיאמר אליו וכו' ולא אמר טעם עלילת המרגלים הוא לאמר למה שעתיד לאמר אנכי אערבנו על כן אמר העיד וכו' ולא הסכנת מרגלים פן לא יבטח בערבות כי גם הוא בסכנה ואיך יהיה ערב על זולתו וכן מה שאמר העד העיד שהזכיר התראה כפולה הוא לאמר לא תראו וכו' כלומר למה שהוא עתיד לאמר טעם קל ומשולל סכנה רק העדר ראות פנים בלבד והיה מקום להביו למאן באומרו כי אין פחד על כן הפליג בהתראות ויכפלם למען הראות כאשר החזיק בדבר כי אם לא ירד אחיכם אתם תעלה חמת המלך ויעשה רעה. ויהי כשמוע יעקב את דברו כי לא חזקה עליהם אימת מות על דבר המרגלים כי אם שאמר שלא יראו פניו בלתי אחיכם אז אמר הנה עד כה שאמרתם כי להשקיט עלילת המרגלים את הארץ הוצרכתם להגיד דבר החרשתי כי אמרתי שבזה נצלתם ממות אך עתה שאמרו כי אין רע כי אם שהאב לראות את אחיכם וגם שמעון אינו בסכנה אם לא תקחו את בנימין אם כן איפה למה הרעותם לי לאמר העוד לכם אח על כן השיבו ואמרו כן הדבר כי לא היינו מטים להרג אם נתעכב מהביא את בנימין כי דבר המרגלים הכל הוא כי כשגגה יצאה מלפני השליט. אך הוא כי שאול שאל האיש לנו ולמולדתינו ונגד לו וכו' לומר ראה לא את אשר ההגבל למען נבא להגיד כי יש לנו אח כי הלא שאול שאל האיש שתי שאלות. (א) לנו כלומר אם אחים אנחנו ומי הגדול מחבירו וסדר גדולתינו. (ב) למולדתינו לאלהינו אשר הולדנו וכל זה כדי לאמר הא"כ העוד אביכם חי יתוה לשאול עוד ולומר היש לכם אח ונגד לו מהאח על פי שלשת השאלות הראשונות כי התחיל בשאלות רחוקות לימשך מן לכו אל שאלה הזה לגנוב דעתינו שנחשוב כי כאשר בשאלות הראשונות אין דבר כי אם רצון מלך לספורי דברים כן גם השאלה הרביעית וזהו ונגד לו זאת הרביעית על פי הדברים האלה כהמשך הדברים. וזה הידוע נדע כי יאמר וכו' לומר הידוע משאלות ראשונות נדע באחרונה כי יאמר הורידו את אחיכם הנה מכלל הדברים יצא כי כל ישעו וכל חפץ אינו על סכנת מות. רק בחפץ לראות נער קטן ממנו כיוצא בנו באופן כי אין פחד. אז אמר יהודה שלחה הנער אתי כלומר מאסון הדרך אל תירא. כי שלחה הנער ובמשתיך ילך כי תשלחנו כי הולכים בדרך מצוה אינם ניזוקים ומה גם מצות כיבוד אב כי רבה היא. ואם תירא שנכשל אנו אותך שלחנו אתי כי לא יעשו דבר בלעדי ולא תתעלב עוד בדברים ומועלות. כי אין צריך בשב כי אם ונקומה ונלכה כי הלא חיי ס'ו נפש תלויים מנגד. ואמר ונחיה ולא נמות. לומר ונחיה מסביעת מרגלים כי גם שעד כה הסתיר אימת מות גלה בעת דוחק הגרה. וגם לא נמות ברעב כי כלתה פרוסה ומה שאמרתי ונחיה הוא גם אנחנו שמרבה הגם את שמעון. ומה שאמרתי ולא נמות הוא גם אתה שמרבה הגם את בנימין. כי גם אם יאמר פה הוא בכלל הסכנה גם טפינו מרבה הגם את ספק בנימין. וטוב ליכנס בספק נפש אחת מלבא בדם שבעים נפש בודאי והוא בכללם: ובאומרם ונקומה ונלכה ולא אמרו נקום ונלך. יתכן רמזו כי בהיות בנימין אתם יהיו עשרה ושכינה עמהם וילויתו בהליכתם ועל כן הטילו שתי ההי"ן יתירות. והנה יעקב ראה כי הלא יפיל קנאה שמורה שאינו משלחו עם יתר אחיו כי אם עם יהודה. ועוד כי הלא גלה היות להם סכנת מות מעלילת מרגלים. כי על כן אמר ונחיה כמדובר ובכן בראות יהודה כי אביו בחק ולא שת לבו. אז אמר אנכי אערבנו וכו'. לומר אם רע בעיניך על אומרי שלחה הנער אתי שמודה כי לא תבטח בלתי לשלחו אתה באחריותם. הנני שב ואומר כי אני רק ערב עליהם והם המופקדים מאתך וגם עליהם אחריות כי אנכי אערבנו. והוא מאמר יעקב אח"כ ואת בנימין קחו. ועל השנית אמרת לאדוני הארץ מידי תבקשנו שאלחם עמי בכוחי הגדול בידי כ"ש שלא אצטרך להלחם. כי אם והביאותיו אליך והתחיה הסכנה באופן יעמוד חי לפניך. והוא אומרו והצגתיו לפניך והוא כי ידע שבהוליך אותו שם ישקוט האיש מכל תביעותיו. כאומרו ויאמנו דבריכם שנזכר לעיל. וכשמוע אביהם את דבריו כי הכין יהודה את עצמו למלחמה כאמור. זכר את אשר קרה לו עם עשו. שהכין עצמו למלחמה ולתפלה ולדורון וע"י כן הצליח. על כן אמר אם כן איפה עשה שהכנת עצמך למלחמה. הכינו עצמכם גם עתה לדורון. קחו מזמרת כו' והורידו כו' אך התפלה אני אעשנה. ואל שדי יתן לכם כו' אשר בשמותיו ית' אלי הבטחני ית' הבטחות יתן לכם רחמים לפני האיש. או יאמר כי שם שדי המורה מידות ודין יתן לכם רחמים כי יתהפך לכם לרחמים לפני האיש. עם היותו בעל גבורה: והנה במדרש (בראשית רבה פרשה כ"ה) אמר רבי לוי בשם רבי תנחום בר חנילאי תאמר אותה החרדה שהחרדתי את אבא ויאמר מי איפה הוא שנזדעזעה עלי כאן. ולפי דעתם אפשר אמר הנה עד כה חשבתי היתה אימת מות עליכם מעלילת מרגלים. או מהכסף המושב. ואמרתם אותי שכלתם. כי מידם היתה מה שיוסף איננו ושמעון איננו. ודמם נדרש. וגם את בנימין תקחו ועל שבעתם תסבבני כולכם ועלי היו כלנה. אך בראותי גודל בטחון יהודה באומרו הביאותיו והצגתיו אמר א"כ אין סכנת מות עליכם רק חרדת אלי לפנים. כנגד מה שהחרדתי את אבא שיאמר מי איפה. ולכן כאשר עשיתי מצות אבא. והבאתי מטעמים ונתברכתי. גם אתם הוליכו מטעמים כמצות אביכם וזהו זאת עשו קחו כמצותי קחו וכו'. וע"י כן ואל שדי יתן וכו'

כאשר

כאשר כשהחזירו בכסי שמות אלו ויאמרו בלומר ז"ל (שם כ"ח) עוד יפקח בלומר מ"ב מיסף והוא כמאמרם ז"ל (שם כ"ח) בפסוק היש רעה מכלמה. כי לא חשב רק אם יהודה שהוא לריש שהבטו ולהיותו בעל בחירה יכול לו ועל כן היה ירא יקרה לבנו. כי קול דמי אחיהם צועקים עליהם מן האדמה על הסובב ועל הכלאי מוחים. לך עתה שראה כי מלבד בשם נפשו על בימין גם כן אמר ואתאלאי לאחי וכו' אמר בלבו אלו היה לם יוסף עליו בכבר אחת לאחיו. ואיך יפלא בעיניו היותו חושש לאחיו. והוא לא היה מחשד את זולתו. על כן אמר אם כן כדבריך היכה הוא לומר אשר אחרי שלא היה מיסה כי אם. עתה ירלאה כי מיסה הוא בעולם חשה. כי אם בעל בחירה לא בגע בו ודאי שבעלי היים לא יכלו לו כי לריך היה ולכן באין עליכם דם נפש. על תירלאו והוריזו לאים מנהם. ונזה יבאיר כי אל שדי יתן לכם רחמים וכו'. לך לא מוריזו הבכה רק מעט מכל דבר מעט לרי. ומעט בבא. כל ירלאה כי אמנים אחם בעיניכם. ונזה אמר ונלה לכם את אחיכם אחר. אחיכם הוא שמעון. אחר הוא יוסף כמאמרם ז"ל (שם ל"ו) ואת בימין כי בעת לבו. כי יוסף הי. ומזה יאמר כי גם על דבר הכסף אין פחד האשם בגנבים. על כן ויכסף מעמה קחו בידכם ואת הכסף החושב עלמו השיבו בידכם ואל תירלאו אישה הכסף עלמו עליכם למאיר עין ליאשם כי אין עליכם דם נפש בישראל לכם עליו משפט מות כי אם חיזק עין שוגג הוא שאחשאם ממקום אחר אחם סאגלה האומרים ההיא כבר בלה עליכם האחדה האלה והלכה לה. וזהו אולי משגה הוא אבר בכם ולא עין מזיד ועל כן נבאשה בה' מן האמים תרומתו: או יאמר ויכסף מעמה קחו בידכם ואת הכסף וכו' האשיבו בידכם וכו'. כי הנה דרך האולכים לקנות אחנה בעמות ויוקר ברחוב הקונים שבל ל' מוליך לחור בסאו בשקו והאשביר הבר טהן בכל אק בכישור האמנה שמונה בחוש. ואחוך כך יקרה לפעמים לפי רוב הקונים. יבכחו מהבית אל חוכו. ושודע שלחור בשק יאלמוהו בר ולחם. על כן אמר יעקב האשיבו ביכסף מעמה חקחו בידכם מחש. מזמן לחזה. ולא לאוך השק. וכן ויכסף האומב האשיבו בידכם גם הוא. ולא בחוך השק. אולי מעמה שעשבה הוא זה. כי שאחם כפשיכם בשקים עודם ריקים ויאחו האוכל אל הוסם. וע"י כן נמלא יכסף חוך שאוכל. ולא היה מובב בידים. ואח אחיכם קחו כלומר כולכם בערבות יהודה כאמרו הבני ולא בבר אחכן בחוכו שלאה הענר אחי כאמרו למעלה. ואל שדי יתן לכם רחמים וכו' לומר הוא אשר לא אדע מה פרידת ימין יקרב מיאחי. כרם יבא ואלחנו. על כן מה שלכח הוא בחל שדי יתן לכם רחמים ושלח לכם את אחיכם גם שלח יכלחו אלי. כי ואחי כאשר שכלחי עד כה מיוסף ושמעון. שכלאחי מבנימין מעמם עד יום מותי. אח אמותם ברם יבילאוהו לפני. והוא מאמר יהודה בחומרו אל יוסף לא יוכל האנער לעזוב את אביו ועזב את אביו ומת. אביו מלבחו כאיכה" ע"ד ר"ל (שם) שאומרו אמר הוא יוסף בחוסן שהוא שיהיו בחיים שאיכם

יאמר. ובבלל אחפוא הוא. כי ואחי יהי לכון שבאחל שבלאי מאמצאים לכם שם בחיים. כן יהיה מה שאחי

חובב לשכול מבנימין בשלאי אוחו כי ישמוד מי:

יד וַיִּקְחוּ וכו'. אמר כי עבו מעם אביהם. כי ויקחו אח אחנאה ומבנה הכסף כדי שבזכות זה אחקיים החפלה בזיון שאל שדי יחן לכם רחמים לפני האיש. על כן פלגו וישמדו לפני יוסף שהיה האיש. ולא לפני אשר על ביתו אחלה כאמצע. כדי שאחמול החפלה שיהן להם רחמים לפני האיש: **וְאֶת בִּנְיָמִן** וכו'. אם כן ימנע מלשלוח לישוחם מלומדים בשחיטה ומליחה. כי שכל היו מקריבים בעודם. ע"כ אוה יוסף בלא יבאמו ויכיו שבשול. עד שאהם הבאיה וילאו כי הכל בכבודה. ואמו שבו אח האנשים. ולא ושבח עבח ביתו' שבח היה שחיטה. ונם ושבן שהוא מליחה ובשול. שירלאו כי שבו בשבורה. וזה ויבא האיש את האנשים ביחם יוסף. מבל"ע בית פרעה ובירלאו כי לא היה עשה בשבורה אך ביחה יוסף: **וַיִּרְאוּ** האנשים וכו'. לאוי לחבון אם זו שירלאה.

(ה) האיש היום יחלון להחגולל עליכם מי יאבב ביתו. נם אלא יבלו בית יוסף. (ו) אם הוא הבבל להחגולל ולהחעבל. (ד) אחמר בביחם על עלמה. טבים על חשוביהם. (ה) חומרו בחחלה בחלו הלבו שבו בשמים. ויערבב על הרחשונה: אשנם היה בחחוחם כי לא דבר בם במקום קבישוחו שבם מבבר לבל עם האחן ולא בית פרעה כ"ח בית יוסף. אחמרו אין זה כי אם לעבוחה מבבם כשוקל. במקום אחין אנשים בחבר במקום הוועד. כי שם גדולים וטובים ביוחם שם. והוא כ"ל היה שם היו חומרים ביקבן שהיו גולים ובשומים בחמחאחם ביחבאו וייבאשו. ועוד שהם בעבים הרחשונה שבלו לבניך מובל חמדו לגזול. שעוד לא יבבאו להם וימוחו בדמב. אך בביחו אין מבלים. על הסענה הרחשונה אחר על דבר הבסף שבב בחמחבוחינו. ועל השניים אחר אחו מובאים במקום בזיון דובר אליו דבר וגם היה בהבחאחו חוחמו פה. והיה להחגולל עליו לגלגל מזו לל הרחשונה. לומר כי כחבר עביו זאח. כן לזה בחביעחה מרגליו. כי השענה זה עבה השחברם. מה שלא היה יכול לעשות בביח הועד. כי שם יעידון יבידון. כי נדר שאם יבילאו אח הקטן יאחנו דביהם ולא יחבור עוד. וחזו להחגולל עליהן. ומ"ח לוך יבית לחיה עד על הרחשונה. כיון שזו הוא שאם. כי שם בבבאו בחחמחוחינו. ל"ח ולהחבבל עליהן. כי עחה אחבר עשה בבסף. יסול עלמו עליהן בביח בבח נדול לומר כי אחי עשיהן. ועוד שיבא אחרת שבלים השחבם להבילאה חוך ביחו הלא הוא ולקחה לחיתו וכו'. והוא כי שם בבית חועדו בחקום גדולי המלוה אחר נשניו. נם שבחחייבו לא יספיק לקחה נם חשריט מפני השחחלוה. אך בביחו יעשה כרלונו לקחה נם חמוריהן. ולא חובל לשלוח ב חובל להביל נשם אבינו וכל ביחו.

ויחיחו בדעב יחד כלם. בזה טוחם יחבר:

יח וַיִּגְּשׁוּ וכו' ויחאמרו וכו'. (ח) ולאוי לבוחם לב לומר דבבו שחם שניה. (ב) חוי ל' בו. כי

לו לי בקצה . ונס לח בקצו דבר רק מתגלים לפניו .
(ג) מסו כפל ירד ירדנו . כי סיה זה לפבר כיוצו
רז"ל (בס פ' ג"ב) בלומרס ירידה סיה לנו מהולרבנו
לפבור לוכל . ומלחו כי הירידה לחבוחה סיה מעלה
והבנים ירדם מלרימה . (ד) לומרו בחחלה שבור מיוחר
וגם יוצע שבות לפבור לוכל ולח סיל"ל חלח ויבי כי
שבנו כדרך במלון וכו' . (ה) כי בוב סיה להם לפחוח
כי לין הובע דבר . (ו) כי מיד בלומרו והנה כסף בים
בפי לחמחחו היל"ל לח ידעתו מי שם בכסבנו בלחמחחוסינו .
(ז) מלן מובח שבן הוח כי לח ידעתו מי שם בכסף
וכו' . (ח) בלומרו שלוס לכם למה הזר ותחר לל
חיבלו . (כ) לומרו נתן לכם מטמון וכו' לין יבים לב
לומר מה שהוח פליחה וירחם כפשומי מילי פיקסומו
חוך הלחמחוח : אכנם הנה המה הובחו בים יוסף
ויגבו בלגד לל שמח הבים לרחוח הם יקבל החגלות כי
הם מבדו כי זה עשה בעבמה . ותם לח יקבל טוב
לדבר בפחח שהוח קבוב לגלח וידוט בים הוטד שהלחבים
שם . ויחמרו בחים ה' בלשון יהיד כי חדוני לח דבר
חניוחוח רק כי ובבני חלה חדוני לל כלנו בחחד . עם
היוסך עבד לפר והחחילו ויחמרו יהוד ירדנו וכ' .
לומר הוח מי שיגוב מהבר לח יהיה בפעם הל' רק
לחר פעחים שלם שהחבא בחסידוח כי לח יובבם . לך
בחחלה : עוד חעבה ב' כי לח יעשה בן מי שהולך
לפבור בר בימי רעבון . כי עוד לח יחחו לו חוכל ויחוח
ברעב . וב' פעחוח חלו ירוד ירדה לומר דבר חימה
הלה יהוד ירדנו ב' פעחים לח בן היה רק בחחלה
בפעם הל' והיבון שבחחלה נגבנו . ועוד כי היה לפבור
חוכל . בשבר לח יוחן לנו חוכל להשיב בסף ולח בהזבנו
חיד . כי לח רלינו עד בדבר במלון . ולין לומר חולי היה
כסף בים בפוי בחמחחו . ובבחחם ובחחם הבר עליו .
כי הלה מלחו בפי הלחמחחה ולין לומר שלבנו ושחלנו .
כי הלה ושבר חוחו בידנו וגם חין לומר שלבנו חם
חבניחו הבנו . הל"ב היה לנו להסמין עד רחוח
דבריכם לך זה וזה חוכן בידינו לחת . לך הוחם בידים
ולין הספק חלח שחחו לח ידעתו מי שם בכסבו חלח חחה :
כב **ויאמר** שלוס וכו' . לומר הנה חחם ירחים על
עלמיכם ולח על המוביכם והפניס לחת
כסף רחשונה . והנה על עלמכם שלוס לכם ושל
חמוביכם לל חירחו והכסף הטובח לח נקבל כי הנה
חלביכם והלרי חביכם וכו' לומר לל חקפבו על פלח כסול
חם הוח יש מטמון וחזוחו ג"כ חוך החמחוח כי סלח
גם לכם זכות כשול כי הוח יח' חלביכם וגם חלרי
חביכם מהיוחו חלביכם נתן לכם מטמון . ומהיוחו חלרי
חביכם נתנו בחחחזוקכם ולח חבחדו בן חדוני ושבעתו
מכם לין שחד כי הנני מודה לכם בכספיכם בח חלי ומידי
יבקבו : או יומר הלח מלחחם לים לרוח כספו בחקו .
ו"ח בגלחם כל לים כסף עלמו בלרור חלו לח
שהנחתי כסף כל לים בלרור חלו שחלו היתי מביל הכסף
וזוחנו בכלי יחר המע ח . לין יהבן ביבר כל שחד מכם
כספו בין משוקי ובלרו בלרור חלו . והנני מעיד כי בכספיכם
בלחי לרוך בח חלי בחוסן בלחי ההבדח . חו יומר
לל יחנע לו נחחם לי בכספיכם לו לח נחחם ושחלר

כיבכם חם נחחם חלביכם וכו' נחן לכם מטמון וחם
לח נחחם בכספיכם בח חלי מטמני חן השמים . ו"ח
בח ולח חמר נחחם לי בחוחן חלח יבלר מהיות גם
חו חלרי חו חלביכם : חו חומר ולח עחה כי ה' נחן
לכם מטמון בכבר בכספיכם בח חלי ובבן מטמון
מחלו נחן לכם ה' ושמח שחמרו חולי לב חדוני לח כן
היח עמכם ומי הוח המדבר על לבבכם מעלמי על כן
ויולח עליהם חח שמעון ויסיפר להם טוב לב חדוניו
כמ"ש (כ"ר פ"ח) ויחסור חוחו לעיניהם לעיניהם בלבד
רק כוליחו מיד וכן חו' כי בהיות יוסף בטור . היה
שמעון זורק עליו שבניס ויוסף היה עשה זוהק ע
פעמוחם . וגם היוח שמעון שלחי לחסור שניח הפוסר היה
בלומרו ויולח חוחו עליהם שלח היוח שהולחה מהפוסר
שחהיה יניחחו חל כל העולם רק חליהם כי מהם כלבד
היה נשחר :

כג **ויבא** שחים וכו' . כנגד מה שירחו בן יקחם
לעבדים . ויהן בחים בעלמו מיס ויכחבו
רחליהם . שחחדבה יעבדום לרחון רחליהם וכנגד חומרם
וחח חמוריכם חמר ויהן מהפה לחמוריהם מחנה מהם .
וחמו לומרו ויהן מהפה לחמוריהם ע"י עלמו . ולחר
ויבינו חח המחה ולח הוליכוהו חלין חיד בחקומו על
בוחו הביחה הוח כי בחמו וכו' . והוח כ"ח היו ניחנים
חוחה בחלה היו עושים עלחם חבחים ומוחנים שוחד .
כי חלח בחר הבחים לבבור חוכל חין מביחים מחנה על
כן הבינו במקום שחמצחו כי חם יפלטו חח לחם כמחזיקים
מובה על מה שחכלים :

כד **וישאל** להם כו' . חחר לומרו הבנוס חביבם .
בכלל הוח שעודנו חי וכן בחבוחבם בינם
לעבדך לחביהו . ומה טורך לומר עודנו חי . לך בחומרו
ומחי רוח יעקב חרז"ל (בס נ"ד) כי חיוחו בלחחי הוח
רוח קדשו שהיה בו חמיד . ופ"י עלכוהו על יוסף
נסחלקה ממנו . ופ"י כן לח ידע מעיון יוסף ועל זה
יהיה חם בחחלל יוסף ולחר חם הבנוס חביבם . ובמה מיע
הבנוס לו בידעי העודנו חי הלח היוח בו הוח רוח
קדשו . ובלבו היה בחלהיו והעדר שלומו נחעשה רוח
קדשו ממנו . והמה בבחירו ויחמרו שלוס וכו' עודנו
חי . חחם לח יחמרו בעוד רוח קדשו בו חולי יחמר
שעל שהולרו חת חחיהם בחחרו עליו ובלחר חינו
נהיה בדבר :

כה **וישא** שינו וכו' . לומר בן לחיו בן לחו חינחר .
ולבן לומרו הוח לחיכם . ולולי כי זה היה
וגם למה נחיחחדה ע בדבה חלביהם יחנך וידוע מחחכם
ז"ל (בר' פ' ל"ג) : חבנם זכר מחמר המלך חלין
נחעשו חזה כי נחשו חחנין ז"ח ולח חחשבו חחה עם בני
בחל . והנה רחם יוסף כי היו חרחמים על בנימין בנדך
לחיים כיחבר סיפר יהודה . חחה בחחעלמו בחביבו
ולחר חלין לח יוכל הנער לעזוב חת חבין . וכן חחבר
קרלוחיו קטן עם היותו בן חלבעים חם חביה הוכיח
רוב חיבה . והיה יוסף כחחרים לך חבטיהו לחח חהב
היוחו חרחל והרלוחם בחיים חיבה עחו . ו"ח וילח
חת בנימין חחיו בלחר שהיה חחיו לי לבדו להיותו בן
לחו רחל ולח חחרים . כי נחשו חחנין ז"ח והוליחו חם

בני רחל. ונאמר הזה לחזיקם הקטון לומר הזה מצנחסר למען ז"ס שנפטרם ממט הצדו למיכם עם שמעון כן מצד לחלת התפצטרו נלמד לכם וגם זה הוא גדול כן מרגלים שנם ומתרחם שהוא קטן. שמולו נזה מינה יסרה לו אמר מלהים יחק. שיהן הנך בעיניהם מעיד כי עד כה כן בחימה הוא: או שם עד כה שם הרחמים נמן הנך בעיניהם יהי רצון שנם מלהים הוא מדת הדין יהנך כדי שלא יהיה הספק בהסכם מדת הדין:

ל ויאמר וכו'. לומר ויבקש לעצמו כיצד זה נהפנ כי הלא הבני מלין בא בני יבוקש. אך בהלוחו את אחיו נכתבו לחמיו על כל הבנים שנלקחר על ברחו. והיה נקרנו כלם טוער עזרה לו ובקש לנטות הלם וינא המדרש ובכה ורחן פניו להעניבו. ולא נכנה שמו משום מיזו והוצרך להתחפק וז"ס וירחץ ט' ויתחפק כו':

לא וישימו ע וכו'. שולחי הבלחן לא השיו לחם מחוציהם עם זולתו ויושיבו לו לבדו ולהם לבדם. אך הוא לא רלה רק ויבנו לפניו והושיבום הנכור כנכורתו וכו' הוא כי היו מרגישה בכורות ולא השוה הבכורות יחד רק כל נכור בכבודו כי לא יהושה דן וגד לנחלתן רק כל נכור לפי נדלו וכן שמעיר כלשיריו כל מרכי לפי ערך נעריהו ועל הבניתו נכל הפרטים הללה ויחמהו וכו':

לג וישא וכו'. יש מומרו שחמש של נימין היו כי כל אחד מבניו ולפצר לומר כי רלה יוסף לח אחיו בפניו והביר כי לא משם אחד חמש כוונה (שבת דף כ"ב) כי הוא מד' שחמו נ"פ נהם והרחה מהם יפרומו בפיהם כי חמם חפלו ועל כן היה יתר עליהם המש יתום כי מלבד ממה לחת שיחיה ט על נופו ככל ה' מהם עוד לו מרש יתום כנגד ה' שמות שים לנפשו על ממש בחיטתיו ימ"ה מ"ה נפ"ם כו"ח בממ"ה שלא ננם בחמש מינה: או יהיה כי יתרבו בניהן על הבנים הוא שמשיהם בורח נחלקו שהוא חלקים לה וידוע בסיל נקראת ה"ח על ק היה יתרונו עליהם ה' יתום:

מד ויצו וכו'. והנה לפי יוסף לעמוד לח אחיו חם שהו מדרכם ונלהרו בימין לכם לר בעניו הבנים שנמלט בלחמחתו. ויש לח אחר על ניסו לחתר מלח וכו' לחתר לפי מפשרחי בניה למלח לח לחמחתם וכו' וז"ס לחתר. לך שימת הבניה לח היה רק על ידי לטעון יהיה נשוד וחכו ויסם כסף וכו' ולח נניעי וכו' הניה וכו' ויעש כדבר יוסף ומזר ולחתר אחר דבר יהיה על מה שבפסוק שלחניו והוא שבקר אור כ'. והוא כשום לב לל לומרו ולמוריסם. שיסכן שיושום סם. ועוד יש חימת עליהם כי עדיין לא השהו מעשר הכסף אחר מלאו נפי לחמחוריסם ולמה לח נדקו להמחחות סרם אלא מסם. לך הנה שחתכם. כי לחתר שנהו ויבהרו שמו בשהנה סם לא שלח על רוחם עליה' יעבירו סוד. ונסף נם השכרות שדעתם נלחי מיושב. להסתכל בשה המילוי. לו ויט לחתר על ניסו וכו' מלח וכו' וגם נניעי וכו'. ולמה ולחוריסם ולחתחוריסם היו לחתם בית יוסף. והיחה העלה שלח מסרו נשולחיסם'

ויאמר

ויאמר גם עתה. בשבח שתגזור לטי שם שמקל בדבר כדבריכם כן הוא. כי תהו הבדם ניו הממנה תהו לנלוים תלוי. או יתמר כי הוא דרך נמוסי מלכים רבים שתין דימם מסבים מום על נזלה כתשובת כ"ת עונם לחהר עד יפנה או יהלם בנוכיה. וע"ד זה יתכן היה בלב בעלי הויכוח הזה. כי על פעם פ' יהיה עבד ועל פב' ומה גם מניח מלך יומת עליה:

ובזה נבא אל הענין. והוא כי תחר תומכם הקו. הפך מאמר החים שרונה לומד ממעשה זה אל הכסף המושב. בגם אז עשו רעה גדנו והתנכלו להמית כדי עשוב מה שגדול הימנו. על כן אמרו מי שיעלה ניהו ומת. כי ב' רשים עשה כבר. ותהנו בלפתות זאת ודאי לא עשינו. והם' בספק נהיה לאחזי לעבדים ודעתם כי על ספק נניהם פ' רחו עבדים. ועל תבר נמלה נו שעם ב' יחוה כי יוכיח כופו על. מהלתו. והיה בענין הכסף כי אם הלבו אחר הרוב ולא זאת היתה הפ'. וכגה החים הזה ידע בלתות כי בתחתתם בימין היתה כי נידו אם לוחם בתחתתם הקטן. ע"כ תאר הלא הממחם כי מהכסף רחיה לו אלא שבשתה מק"ו. ואם יתלה שפשעתם מי שיחלה נידו ומת כי יוכיח סיפו על מעשה הכסף. וכ' דעתו עשה שליהן יחות והשאר מעשה פ' בלבד. נזרחה אלא יחותו כ"א יחיו. והנה גם עתה נמה שתומר כדבריכם כן הוא. כפי מדת דינכם בבלתד יהיה עבד ולא יחות עד הב' וגם דבריכם כי מק"ו אתם בחי אלא תעש בכסף גם לא הפא בזה לומר כי ידע אני מי שעשה זאת פ' היה לו כי בכסף לא נמלה בנימין. והוא כי ידע בנימין היה שיחלה אתו כי הוא אם הגביע בתחתתו על כן יהיה לי עבד ואתם אלא עשיתם לפני פ' כעדותי בתומרי בפשיכם בא אלי תהיו נקיים והוא בדבריכם ממש. והודיע בפי' כי אם בנימין הפשיק היה תוסד בתומרו ואתם תהיו נקיים.

יב ויחפש בגדול כו' התפשל החים הסוף בדבר פ' והוא כי הלא ככל אחד מהתחתום היה בכף שבדו אל בל חים מהם ובלא הקה לך שכרו פיהם ולא תמרו היחסן אלא נזהרתם בכסף שבדנו גם בפעם הזאת. ות"ב מי בהם גם עתה בפשיכו בתחתותינו אם הגביע גם הוא ותפ' נין לנו משפון עתה בתחתתם ג"כ הנה ה' תלדוך הגביע אלו ונהנו לנו ובזה היתה התחבולה מתגלית ומה היה לנו אלא עשו כן. לך זאת היתה הכתת החים אלא פיהם רק להוריד ולפחות חים תחתתו. לא לתפש בן יתלתו הכסף כי אם ויתפש הוא נידו ותחה לא ידעו והוא גלה הגביע בלבד ומיד נבעתו ולא שתו לב להחבו רק ויצאתו חים וכו' ויכלו העירה:

טו ויאמר להם וכו' עד סוף הפרשה. יתבאר ברים סרשה הבאה בשורי התלו:

פרשת ויגש

יח ויגש אליו וכו'. דחוי לשום לב. (ג) מה הבשה זו לפי הפשט. (ב) תימר כי תדוני. שתש

בלשון הלעז הזה בחיבורי אין מידו מעיל לא נחכון נגדו ויגע תלוי יהודה כו'. והוא כי עד כה היו מדברים על ידי מלין בין יוסף ליהודה כי הוא יהיה בחזקי המלין. והמלין ממשיב בלשון מלצי ליוסף. אמר כי עמה נגש אל יוסף קרוב תלוי במקום שהיה המלין עומד ויאמר אל הקפיד כי אמתי פני עמה. ומחמלה הייתי מודה להיות כלנו עבדים. כי הלא כי תחזו מה שאחכמי למעלה בהייתי מגדיל את הדין ואומר המלכים מלך עון כי הוא תחזו תוכו העון והוא כי הוא מכבו. כלומר ואיך תהיה אתי פעור והוא עבד. וזה נגלה בכוף בהומרו יפב נא עבדך כי' עבד וכו': או יאמר אל ממשה אם אתי לבדי תכעס בדבר. כי הלא כי תדבר תלוי והוא מה שנראים בכוף בהומרו כי עבדך ערב וכו'. או יאמר כי תחזו מה שבאמרו בהומר ויגש כי גש במקום המלין. והוא כי בעל דברים ולשון לחודים. להוציא לאור מעשם ומחשלתם ליהוה זיקים נגדו במתק לשונו. לא יספון ימים מלין ביעשם רק פה אל פה ידבר בו להמתיק דבריו מפש"כ ע"י אחר שיקרא יפנה אתם מעמו. ותחת ליהודה בהומרו כי תדוע הדבר ולא במלין. ואמה כ' סכות ים מוגעות דברי כך בלי אחמני. (ה) מבני הכעוד בל ירחם שחי מבוח עמי אליך לדבר בלי אחמני. (כ) שמע אליך ידע לשון סקדם ואמה כ' אלם מים. כי היה בקשתי ידבר בל עבדך דבר בחזקי תדוני. ולא בחזקי המלין ואל תקלף כי לשוה עמי אליך. כי היה אל יחר אפך בעבדך. כי עבדך אני ולא אחכזיב עמי להבחוח אליך. ועל הב' תולי יבאר ממך ידיעתי לשון הקדם זה כי תשבר כי הלא כמוך כפרעה והוא בחה בידעתו מרז"ל כי חק מלכות מגרים היה. ולבלתי תלוך מלך. אם לא בידע שבעים לשון וכן יוסף לא היה נעשה עליט על אחין: אם לא בלמדוהו שמלאך גבריאל ע' לשון בלילה שחכמוהו יגא מהסהר. וכן כי בדבר יוסף עם פרעה. ראה כי היה הסר מפרעה לשון הקדם והשביע את יוסף הלא יגלה הדבר כן יעבירהו ממלכותו. הגם כי בחשר יחזייב ידע פרעה לשון הקדם למלוך. כן יחוייב לדעת יוסף להיות עליט על אחין. וזה מאמר יהודה אין צורך מלין על הדבר ממך ל' הקדם כי הלא כמוך כפרעה. כי כחשר פרעה למוך חייב לידעו. כן אתה לשלומנוך ונודעתי לאחם ידע:

כ אדוני שאל וכו'. תומרו לאמר בלתי נודע יפה. ושאל כי אין למשלה רמז אל שאלה זו ולמה לא הזכיר לו מאשר הטעיל לאמר מרגלים אתם ואשר אם אחם במשמר ושומו כסף אים בשתחכמו לעברים ותא נביע הכסף ולא סיפורים אלו. וכן מה מיטו של סיפור הזה. אמנם כל כוונת יהודה לומר כי כל אשר פעל ועשה עמשם כל ימנו וכל חפץ לא היה כי אם שראה תומם אלהי האמת ומראה כמצ"ל (כ"ר פרשה נ"ג) על כן התחזה אתום נער קטן כאומרם לנערם על שלחנו, ואם למו עליונות דבריה לשכנ אם פי האדון יגידו אם יש להם אח קטן כדמותן יוסידוהו ולא ומקבל לעשנו במקן הנביע. והוא כי השחיל ואמר מרגלים אתם כו'. ובשבף כשמו אמר כשחמים היה לכם

אב או אח קטן אשר מבלי אב לשמרכם לאושיל. או את יקחתם לשרבות היות מרגלים והוא עשה לדעת אם שלום אביו ואחיו כי פשח להם פחח לשבוך דבר והוא יהודה רמה לאמר לו כי כל אשר עשה היו עלילות בדי לבח אל כוונתו. ואמר אולי לי אם אומר כי אשמיר לאלך בליעל על כן דבר דברו' יבין מתוכן כי עלילות היו דבריו. והוא באומר אחזי שאל כו' לומר כל יפקן וכל מפן היה מה שהיית אומר כלאמר יד ולא מה שעשי עיקר. והוא כי אמרך היה לבם אב שהיה מרחה שלא היית כשאול לדעת רק כשחשיבה לא כן היה האמת כי אם כוונך היתה בשלה לאמר היה לכם אב או כדי שנאמר כן או לגלו ולא תמיה בלבד והכלים כי הלא היה ראוי שהיה השלחה בשבך בשם אין לכם אב או את כלומר ליסרכם לך היה בל' חיוב היה לכם וכו'. ברי כי לא היתה ה"ת שהיתה במשעתך רק ה"ת השלחה לאמר שכוח שנאמרה לך. או יכון לומר כי לבל יובנם שאחינו היית מבקש בוסבת והקשבת את שאב לבל יובנם כי כוונתך אל השת בלבד. וזיש לאמר היה לכם אב והרחיה כי פשחה בשיש ואחר כך לא הזכרת רק את הבן ואחר שכוידוהו וכו' אך אין זה כי אם בשלות האח לשניך מכוערת. ולהשחיר דבר פשחה בשב. וכן הדבר ושיש לשניך שם פעמים לבל יבא. (ה) יש לנו אב זקן וזקנוחו אין להוליש מלשיו מלבדו. (כ) וילד זקנים ויהי לאב הרבה הסירו מלפנינו. (ב) כי הוא קטן (ד) כי ואחיו מת וקבוע הדבר יקרה לזה אסון בדרך אחר שהשלוה מדת הדין בשחיו. (ה) ויותר הוא נשאר לאחו שאשמו מבוסף יותר. (ו) שאביו אוהבו ואין נפרידהו ממנו. ואלו שחלוך היה לכם אב כוראה היתה כי היה חם על שיהם לא כן בשאר אחיהו שאין להפרידם לשם עזבת את האב ושאשם לא יבין ולא תשא על בריחם ולא תמלא הוכידו את שיהם ואבוחם עיני עליהם או לשלומם במקומם כ"א הוכידו אם אבן אלי ולשם לא הזכרת עוד את האב לך אין זה כי אם שהשלוה על הבן נחת עיניך. ולהשחיר הדבר הזכרת את האב ועוד כי גם על הבן לא השם כי ממנו שחיו אם ויותר וכו' ואת ירחים בן יחוח בדרך ובלומר הוכידוהו אלי ואשיחם עיני עליו אין מחוקן מיהחו בדרך בשם בחשים עיך עליו אחרי עזבו אך לא על הגער השם כי אם לעשות רצונך אשלח ואם לך אם יחוח בדרך. ואחר שלא שחח לבך אל אשון הגער אבנו ואמר לא יוכל הגער לעזוב את אביו וכו'. ואם היה לבך מיב על שיהם כשאלתך היה לכם אב או את נאה לא תחכרה לא אחפון בעות האב ולא יעזב מבנו כי אם יחי יעזבו שיהם ואשיחם עיני עליהם אך אחכרת אם לא ירד אחיכם הקטן וכו'. הגם כל כוונך היה רק לקחת את הגער ואלו אם לא על מיחתו ולא על מיחת אביו כי כשאמרת שיחות הבן כי אחיו אם אחרת הוכידוהו אלי ולא אחם עליו אן יחוח בדרך ואשאר אחינו האב אם יעזבנו נמו אחרת אם לא ירד וכו' הגם כי חיוך שם על לב מיבחם רק עשות לשוך. ואמר אחמר הלא נזה אדש כי לשיחי ממזיך אחכם למרגלים לא אחוח על מי אזה גידל ולא על נפש אחיכם ואיני בחבן

בכולהו רק לדעת מה כתיב הו מרגלים אתם זה לי מאבר מהם כן היה לך לומר מה לך יבך אתיכם מהכוונ אתכם. אך ממרת לה מובישין לרחוק פני ואין זה טוהם למרגלים. אך אין זה רק כפל יפעך וכל מפן לקבל הם העבר:

בד ויהי כי וכו'. ממת מאמר כי אני מרפא הסבר על נקלה ומשמיט מעין מרגלים ומניחם הכסף והגביע ואחה כסבבי הדברים ואומר כי לא היה הדבר רק שבאלה היה לכם לא וכו'. ואחרים שלא יוכל לבא. והנה עזהם העיקר שלחם בשבתם אות ומופתין הענין לדבר אחר. על כן ממע בא כי כל הסומע יצחק לעליה כיון כי הבל ואותאה הוא כי הלא ביה מי יתום על נרתנו יותר מלבושו וסנרה קטנה מגדל בשינו. ועם כל זה היה כמלחק כי הנה ויהי כי עליע וכו' ונגד לו אם דברי אחוני כי אין הנדם הלא באוכך. וגם אחם מרבים. שהוא כי כל דבריך במחהו כמרגלים בכל ספרנו לבניו. והלא אם אפילו להסיב על הדבר ואומר אוך היה שום הפש אומר שבי שבלו לא אמרנו לו דבר והלא היה שום הפש אומר שבי שבלו לנו מעם אוכל כי עליונים דבריו הבל המה. ואו גם אנו מודיע לו ואמרנו הן אמת כי אין בכנה רק שאמר למו לא אפילו בעינין לרחוק פני לא אשם לא יבא בשאבן בעינין מעשת אחרלים הלילה כי אם כי לא נוכל לרחוק וכו':

בז ויאמר עבדך וכו'. רלה אוך לא היה עלה בדעתו היות ממע בשבר אומרת כי בזאת אדע כי כנים אחנו אם יבא אחינו הקטן אחכם שיבינו לו כי אם לא עליך היה מוכל אפשות דבר כ"ש עליעו שהודיעו לאוזיבו בלי הכרח כי שהוק וימיהל היו מאחריך אך עליע בחום' אחם ידעחם וכו' ולקחחם גם אח זה וכו' והורדחם וכו'. וכוונת שבשת ק"ו ואמר אחם ידעחם כי אנים ילדה לי אשתי שמיהדה ושיקרים לי כי יגדל כחב נרע זרעה צעיני וכאו כמה משוחדים נגיש לשיקרהם אחנו כי הש' לא לוקח מאחי במוקש רק יולא בבאיאתו. ושוד מסיה הש' שעדיין לא פגעה מדת הדין בבני אחו וזהו הלשחון כלומר כי עדיין היה לו בני. ועוד כי לא ברחוק נדוד. רק יצא מאחי מהיותו שמוך לי לרעות אם שלש אחיו. ושכ"ו אמר אך ברוך קורף ומה תעשו שהא שלנחם בספך כי הנה אין זה יולא מעשינו כרשעתן רק ולקחחם בידים. וגם הוא על אחנו הש' וזהו גם אח זה כי בבר פגעה מק"ד כש'. וגם אינו לאחרים קרוב כאחי שהיה אחר רק מעם פני שהוא רחוק בהיותו מלפני רק מעם פני שהוא נפרד מכל שביבות השמוכים אל פני שאלת עם הוא כלומר שאוך כ"ש עם הסיבה שהוא קודם לספק הסיבה כך אכל אם שהוא שמוך כ"ש ביהוק ולא הוצידו ביבחי אכל שאולה כשאר בריאתן כי אחרון יבניד ויסיה בישה שאולה. והנה לדקדק כל דבורי הכתוב כאו' גם אח זה נזכירה מכוונה אחד היות ולקחחם ו' במקלה. (ה) ולקחחם גם אח זה. (ב) ולקחחם אנודת אחוב. (ג) ולקחחם לכם ביום הרלשון. (ד) והחזקחם ולקחחם מפני אחיך. (ה) ולקחחם אח אחרון בניים ה'. (ו) ולקחחם מן

החרים. ויהיה הענין לאח אעשה אל רבוי הנס ורבוי האח יאמר כי אומר זה ואומר אח. ואומר גם על ג' יובר וזהו ולקחחם אחוב. כי אין אנודה פחוח מג' בדים כעודע ומפרש ואוזל באחד שהוא מה שריבה הנס הוא ולקחחם לכם ביום הרלשון פרי עץ הדר. הוא יוסף שבקרא בן פורח יוסף והוא פרי לדיק עץ היים והוא מהודר בכור אורו הדר לו והאח הוא אח שמשון והוא והחזקחם ולקחחם מפרי הארץ והוא מה שבהבאו לאפלה שאמר ישקב ברעות ברוחות כספיכם בתוי שבלחם וכו' כי אמר היתכן שבימי רעבון כזה נתן לכם עבר חמורים פשוטים כר ולהם ומזון בלא כסף וכלא מהיר ושבאו מקחם שמשת אך אין זה כי אם שהלפחם אח שמשון בחוכו. כי על כן בספיכם אחכם ושמשון לימו ואחהחזיקם מלפים כר וזהו והחזקחם וכו' שהחזקחם עליו לחוכבו בע"כ הוא שמשון לקחת בדמיו מפרי האדץ. ועל לומרו זה שהוא על בניימן אמר ולקחחם אח אדץ בריה ה' הוא בניימן שבאחוחו אחרון בריה ה'. ושעור הענין הגם ולקחחם אח יוסף והלא שמשון והבקשו מז אחרון בריה ה' זה בניימן הוא שבר אמרחי לא הקטונו. כי אם בקבלה אנם שקבל יהודה. וזהו ולקחחם אח אחרון בריה ה' ולקחחם מן החדם:

ל וערתה כבואי וכו'. הנה יהוע כי אפם לדיק עם נפש חוטף בלחי מחקבדים זה עם זו כיודע אחר שם היה כדברך שבניימן נגד הוא נפשו בלחי קשורה עם נפש אביו הקדוש לא חייחי מלעשר בן ימות אביו בראותו כי אין הנער אחו כי שבנם היחם בניו נפש האח לנפשם הבן יעמוד בלחי לאח נפש אביו להדבקה עם נפש בנו. אמנם דלנחי היא כי לא יחברהו נפש הלוא מנפש הבן על חנת הבן כי אח נפשו קשורה בנפשו. כלומר כי ענין הנביע שקר היה כי בידים הוסם בחמחחו ועל כן לרוב התקשרותם ברלוחו כי אין הנער ומה והוא כי הלא היה אפשר ליוסף לאמר הלא ירחם אביכם לא היחה רק פן יקראנו חמון בדבר. והוא עשה עלו ואמרו אלו כי בא שלם בעופו והוא אחוב להודוי הסרון ואז יוחר לו על כן אמר אם לא יחוה ערש נדבר עמו עוד הדבר אך הלא נפשו קשורה בנפשו ולא יעלה כח לעבבם עד נדבר לו כי מי בא אך והיה בדלוחו אוחנו בחים מרחוק לפניו וילחה כי אין הנער אחנו מיד ומת אביו ואין נדבר לו אחר מוחו שלא יחום על הנער ומחת אחמר גם שיחום מיד לא יהיה ברעה שאולה כמאמרו כיון שאי בנו שלא גם שלא עוריך שיבאו ברעה שאולה לא יבאר מהיות ביון בחשבו:

כי אם בנו וחבו ושוריהו כו' ביון שאולה:

לב כי עבדך וכו'. הנה אלא כי היה נחיחה שעם ועל כן מרע"ל (ב"ר פ' נ"ג) באמר יוסף רוקח אמי אוסף שפיים למה אדבר אהה ולא אחיך והשיב לו כי עבדך ערב וכו' ואחשבר יקובר על אומרו והוריהו עבדיך וכו'. ואמר עשה מ"ח לי אם חייחם הרעה אל בלנו כי אמרו והוריהו עבדיך כו' אין אני נגנם בעוני הקיים לבדי הלא הוא כי עבדך ערב וכו'. או יהיה כי למעלה אמר הקדמה לדבריו. באומרו כי אדוני שאוה אל אחשיחמי שאני נגש לבדי לדבר ולא אחי הדוברים

יחד עד כה כי כלה כי מחוני הדבר חלוי ולא בחמי. ולאחר דבר כל דבריו אחוה סיפור כוונה לכלם אב לפרש הקדמתו ולומר אם בחמרתי אחה דברי אבי חלוי הדבר מבחמי הוא כי עבדך ברב וכו' ולא הס. ולעניין הכתובים רלוי לפיש לב תומתו לומר כי חיתו לחתר לחמרים. ושוד שנכנס בכתב היותו ערב ויולא בחומר פן תרחה ברע בימלא חם חבי. וכן לומרו עם חחיו ירחה פיותר. לך יחמר רחו עחה נרחיו על נרח חבי. כי הוח בכלחי טוב בנימין יש בני רעות. (ח) שפעבור על החרם. (ב) חרחה לפער המלא לח חבי. ואחה רחה כמה קבם עלי נער חבי. כי הוח דרך ערבותי לא היה חם לח יבוא בנימין חך לומר חם לח חביחתו בעלמי כי גם חם יחבא ולא ע"י חי חמרם ועם כל זה חני חומר בחכבול עלי הטוחם שקבלתי ותחב חם חחת הגער. והיח יעל עם חחיו ולא עמי כי חכבול עומם החרם בקבלתי חם לח חביחתו בעלמי כי על זה בהרתי ממלח ברע לל חבי. וחבו כי עבדך ערב וכו' וחשחתי כי' שחוח החרם בחיח חם לח חביחתו בעלמי ועם כל זה חני חומר כי ועתה יחב נח עבדך חה ולא חביחתו בעלמי ונער יעל כי זה לכבול יותר מרחות בנרח חבי כי גם בעלמי בלעדו יותר חרגים נער חבי מרחתי כי חיך חעלם לל חבי וכו' חן חרחה ברע וכו' ולא חמר יבי נח עבדך ענד וכו'. יבין לו יוחח בלח חרחה בחיח ענד עולם בחקומו לפחות לחנד לענד עד יעל עם חחיו:

בח א ולא יכול וכו'. הוח כי מבקש לבכות ולח יכול לעלר עלמו וכחב כיו ב'

סונים לנלו. (ח) הנכיים עליו מנדולי החרן הנמלחים חתו ומח נח נכנר זה. כי רבים ונכבדים היו בחמה לרחות חה יהיה חפנם הנער ומח נח לבניו ול (בב) שהיו חפילו מלכבי החרם בחיח לרחיח חיך חריח ובור מדיינים זה עם זה. (ב) היו נרי ביתו נניו ומברחיו: והנה חה בחיח כוח מלבכות ולהחודע נפני חבחים לח היה רק בפי הלכוב עליו. לך לח חנרי ביתו וחבו ולח יכול יוסף להחחבק מלבכות בבניל הלכים עליו כי מפס היה כוח ולחר בלבו לס לומר לנלנים עלי לנדס בילחו הוח כדלי בזיון לפס על כן ויקרח קולו כל חים מעלי בכלל נח כל הקרובים חליו למען חנר בני ביתו יחלו הנלנים. ומזה נמבך בלח עמד חים חחר בחסודע וכו' בחפס לח כן רלוחו היה בימחתו עם בני הנים כי לח טוב ל כן יקבלו עליו לחיו ויוקיבו כחו בכחבו ז"ל (בס) כי בקשו להרנו ולחפס המלך וחחרם ה"ס ולחר נבו נח חלי וכחלחרם ז"ל הלו. וכפ"ם המלכי הצדק היו בס לשחוע חיך חדיינים חריב ושיר, חפשר כי זה כיון בחחור הוילחו כל חים כלומר לך לח המלכים חפהד לחיו. והוח בבלומר לעבדיו הוילחו כל חים. לחר לכן יבינו המלכים שבקן יהיו בס ובזה לח עמד חים כ"ל המלכים והס דחפו לח חיחו למען היל חומו חידם ומוכך לרחוח להם זה כי הוח לח בחו לרחות רק חיך היו חדיינים לכן עתה בעת בעם היה חפשר סילכו להם. (ג) ויחן הח קולו וכו'. חין קול הכני הוחע למחוחן חך הוח נחלחן בהרים הול

בקריחה ברם נח הנכיו ולח עלר כה לעבב ולשלוף הרחת קולו עם הכלי ויחן חת קולו בנכיו וע"כ ויוחבחו מלרים שהיו נלנים עליו וגם בחוח על כיח פרעה: ד"ויאמר יוסף וכו'. לנח לל כיחור הכחובים כניח

נב לל קנת הנכרות הרחוות להעיד ונח

בחן לל כוונת מקרלי קדם חלה. (ח) מה זה היה ליוסף ומה הניע חליו לשלר לל חת לנו על דנר כנוד חנרלל חלין וסניחת סר וחנף מר ממוח מהחבל על נמו חתים ומנרים חנה ולח לחמר כיום חן כימים הכם. לחללחם ולחניחה לחלי כי שודעו חי ויבוו כקף ויבח זבח נב יכבה נפליה רן לקרלת רן ומניד לקרלת מניד נכחב ועל פה עד לחנה בלב יסיבנה ממנו מחו שניהו מלרימה. ויהי חים מלילה בניח חדוחי המלרי לנכרו מפוב מנו. ונכיוחו נניח הכוסר חולי יפדנו מהיו. לל בהיוחו נניח על כחרן שנב שני שבב ונכחים פרעב כי חלה יפלח פחלה ופולח מה זו עחיקה. וכן לחמ שיוכל חים לזנר ולומר כי כמקרה יצחק לחניו קרה ליוקב כי לחמר ט חקן כ' יודע כדנר ליעקב יודיענו ט הוח יח' בעלמו ועל כן נחקב נם הוח: אך לחכבב כי עיד בחם נכן היה כמוח עם יוסף נלה ומחקבל על פי החקרלות החניחים דנרי יוסף לל לחניו. בהעיר יפר הנרות לפר יועדו לביעור. והרלחונה הנם בלה. (ב) לחמרו חלי יוסף הטוד לחני חי כי הנה ירלה ככב להנחם בעשו כחמחים לין לח עבדך ענד וכו'. ולחח כמו זר נחבב כי חחת לנחמינהו ולנקל לחבחם בעיניהם ולשוחרי קל מלער להו. (נ) חומרו ולח יכלו חחיו וכו' כ"ל הוח כי כוחו מכבו של לפר כרעו לו לח יבדל בראובן וגם לח בעלם כנניח הלחמו'. ושוד כי הדרכה לחמרו ר"ל (בס) שנקשו להורנו על מה שעשה למו ודחפס כהלוך בד שלוך לחמר לפס נשו נח חלי. ולוך טכו על פיוחם חבחים נם נדקדק חומרו חפיו ולח נפער חמש. (ד) חומרו נבו נל חלי כי לפי הפשט יקשה מה ח הנשח וחמה לפיו. (ה) חומרו ויחמר חלי יוסף לחיכם וכו' כי חני חמר זה בפסוק הקודם. (ו) חומרו לפר מכחם חוחו מלרימה כי הלא נודע הוח ובחזיכו יוסף כי נח להכניד חפפחם. וחוח הפך הכוונה בפלר הכחובים. (ז) חומרו ועשה לל חעלכו כו'. כי חלה ועשה מיותרת ונם הוח יוכח כי יש זמן זלח הכיח בינלכו ט. (ח) חומרו ולל יחר בעיניכם כי מכרחם חוחי וכו'. הלה זה הדנר שעליו חמר לל חשלכו ובכלל הוח בלה יחר לכם ולח עוד חלה בפכם הלבן כחוסף עיין לפר והבל חחד. (ם) חומרו כי נפחיב כו'. כי הלם יהפר חת לפניח החחים בדרך חחרת. (י) חומרו בלחי חל"ים לפניכם ונפשך הוח כי בלחם כ' לחחיה לפניו. (יח) חומרו בנים ויפלחנו חל"ים לפניכם וכוח הקודם. (יב) חומרו נפוח נכם בחיות נחלן בחלה יכלה כיחפפע נוכוח חבניו ולחיו ומנדיל חת עלמו כחוח החוקן נפס בחיות ובלעדו היו בלס חחים. (ג) חומרו ולכחוח נכם נפלפס נדולה בחיח יקר ונחינה חפניח כי רלחונה לחר בחיות חורם כי בלעדו לל היה לחם בחיות ולחניו כי חומר ולכחוח כו' כחלו ל: חשוכל רק נחחיה הפלפס נדולה ולח קטנה. (יד) חומרו ועשה לל חזה

שלחם וכו' כי מלא ומקח מ ומזרח וגם לא עמה היה הבינתה: (פו) כי הרי נאמר זה פעמים כי ה' שלחו. (פז) שם ממה שלא ג' בהיותו מרגיה. אל תדון מושל והשלו מבריאה. ועוד כי בכלל היותו אל למלך הוא היה מפחיד על הבאר. (יז) מה ענין המלחמה הלז מהנו ועמו על אחי. (יח) למה אינה כי מפלגה חלקי מרגיה מפחיד לא תאמר ביחמרו לחניו רק לפדון לכל מגרים. (יט) לומרו רדה אלי כי בתיכלו אלי ירחמה כמהציב עלמו מיד לחניו אלי. (כ) לומרו ויבאם בחרן נתן מה זה היה שנאמר לכם מרן נותן מכל נטול מגרים ולא יצוה מקום יהיה גם בו קרוב אליו בחאמר בחרן נתן. (כא) לומרו וכלבלתי לחוקר שם כי הלא כמו זה נחצב כי ירחם כמחנהה שמכלבו לא אחיו. (כב) לומר והנה עיניכם רואות ועיני אחי. למה מילקם אחר בחוש הרחמים אחד הוא בניתן ובכם וגם לומרו פי המדבר ולא אמר אני המדבר. (כג) לומרו וכגדתם לאבי אם כל כבודי במגרים לתה היה מלומרו למעלה כה אמר נא יוסף אמני כו' ואמר עתה וכגדתם לאבי אם כל כבודי כו'. (כד) לומרו ואם כל אחר רחיתם כי הלא מה שרתו היה כבודי במגרים. (כה) לומרו וישלו על עלאי בניתן כו' מה יען ומה יוכיח בכוודים היות הנפילה על הנעלמים עד בהוכרו ד"ל לפרש על שני נחי מקדם שנגנו בחלק בניתן שעל כן לאמר בני מגרים. ויעכרך לדחוק נפי זה בלומרו יוסף על מכבן שילה כי אחר היה. (כו) לומרו ויגד לו לבניתן ובאם לא חזכו עתה"ר כ"ת ויבן עליהם בחקנו ממנו ולמה הם לא נכו עליו בחאחר בכם בניתן עליו כי אם הוא עליהם. זה הוא הנראה להעיר בעת בכתובים אלו ועל יחר הבתיבים נעיר הלאוי להעיר גם על פי ביאורנו קן לקו: אמנם לפי אל הביאור נשיתם לב מה זה היה ליוסף ומה הניע אליו להאחר אחר לפרסם לה מלומו לאחר לו. ומקח ירחם פרעה לים נכון וחכם כו'. כי היועץ למלך נפלאתו ומה לו כי אם יסתע חלום לכאורה לחותו. ועוד מה רחם על ככה לכבוד עלוה המגריים אלא במקום מעה כי לא נתעייהו. והנה לאמרו ד"ל (כ"ר פ' נ"ח) בחיפון לחה גר ולחם לעבדים עד יחלו ולבלו לפרעה להמר לחאר הקבה לבחול. ויחמר להם פרעה למה לא תחרחם הנפלה כמוהו לאמרו מלבדו ומרכבה המר מי שנאר על בחנפלה ומרקבה לא יצוך עליהם בחמוהו ע"כ מוסב שמוהו לו לחקח זה לבו אל יוסף האחר יאמר לבה חשבו. וכן קבה מה נלע בהעביר לחוקם לעריס מקבה נפול מגרים ועד קלסו ופין די בהאר קיפי זה בחחרם ז"ל (חולין דף ס') שפשה כן על כנוד לאמרו אלא יחרפוש ערוה: אך הנה ד"ל לאמרו בספר בזוהר (דף קל"ד ע"ב) כי אלה יוסף למגרים להיות מרכבה אל הבכינה כיודע היא עם יעקב ורחל נפלות מגרים ויהכן זה האיר בם יוסף עד נחה ישראל מגרים. מבחי"ב יעקב בהאליהו חבראוה כי נאחר יוסף עם מרכבה אל הבכינה: והנה עדיין לא בפרנו זה מפלות בקדימה מדוע לא בא יוסף עם יעקב ויפאר יוסף בחחה לאביו במרכבה אל הבכינה: אמנם הוא בספר

כזוהר לאמרו כי הפלגה לעשות רוח ה' לאחר לפלחם מגרים כי הם עד מעט היו מהמבכים עם בנלעם היו מפחקעים בחחם מפלחם הלחות סומחם ברו אל מגרים עד לחפם מקום ודרך לנחם עד מאוך סומלומים ויהיה בפעם לאמר כי בהיותו מומחה בר מגרים היה היותה בעורה ומזומנת מכל יחר עומחות חאר על רחמי כל יחר עמים. כי על כן נקראת מגרים עדות הארץ כי היא בחינת היובר מזוהמת בבוף כחבר מהבוב כי הוא מלאמרם ז"ל בעשים מלינתם בלומרם. בהאדם ים ע' רמם כן בחרן ים לה רמם כדכתיב ורחם עפרות בכל. בהאדם ים ע' ידים וכי' כאה דמת לאמר על עפור בחרן בחאדם ים ע' עדוה ובחרן ט' כד"ה נרלוה לח ערוה בחרן בחאדם ומין סבה היוחר לאמר כי כחבר עם היות בחרן בהתכוננה מבוד רמ"ח מיבריה חדם חחד יקבל עם כל זה לא יבאר היות בפעם מיבות בין חבר לחבר כי לא ידמה מיבות בחלם אל הבנל והבינה בחבר. כן גם בחוג בחרן ע' דבחנה דחבעה הד הוא לח בדמה בחינת חלק בחמבל לרחם אל בחינת הלק בחמבל לחבר אולהו ובכל ס"ם בחינה כח בהוהני חבר לעשותו בבחים ממעל מבבעים ברים חבר לה בינה בחרן בעדם. ועל כן לאה בחרן מגרים היא מבחינה עבירות בת בחומלח בחמבל אל בחבות. לכן היא היתה כור הבחל לצרף בה לח יבחל בהבני בניתן בחבך בחיחוך לוחו חוך בבור. כך עבה בחלבים בהבלות לח יבחל מגריחם לחען יפ"ו ובלונו בה בשני מגרים בעל ידי כן סיני זוהבה להם יבדבקו אל זוהמת טומלח מגרים ויוחם בה חבר כן בם בחברים בעבחת ימי בחשך והבשף מזוקק להד מבבעים חו ע' מבחם מלות בחומבים ליחמר לבנעם בעוד מבבעים יום לקבל בחורם בחה היולדים על כפי וגרים כבחלמרם ז"ל (ב"ר פ' כ"ח) כי יבחל בעמדו על בר סיני בבקה זוהמתן בחבר יבחבב הביחור בפ"ד פרבה בחות: והנה על פי הדברים הללה יין בבת כי לפי הוקף טומלח בלרים יגדל הבלב בלד בן בחוק יד בל עם בני יבחל להבחיבם חבריה בחבר היה לח לעבות לולי ס' נבלות הוזיר לו בריך בחמבע בחבר בם הקן על בן בלהיו מבחם לבלוי בחבד בחב בחבעות בחלמן בחת ובחוסף בחת על מגרים ולא בבז בלבבחיו חליו מבחם יד לבחות בבחיו בחחר כי בם בחיבות יד בבימו ים'. ועל כן כ"ב בבים בחם עם בלוח מגרים עלבה בביחה בחחם. כי בחה בכח קדושה כ"ב בחחיות בהודה בעבידים לקבל בחבי כן לבל בחיים בפלרת בר מגרים לאמר כי בלו בבל קורהו כי הלא בבביחה בעלמה היא בחבם בחבהבלת בחה זה כ"ב בחם בחלמעות יוסף. וגם שלחם חבר יחלבו יעקב ובניו בבוחם בחה היא שלחם חבר בתן ס' בחלמעות יוסף הלא בחלמעות בר מגרים. כי על כן בוא כ' לח בכבכה בבבע בני הבבע לפרעה בבע חני לעב חם בחין בח בוא לבר בחבי מעלה. וזהו חבר בילדים עושה הלחה לח בראשה ועל כן נלו בימי רעב בלח הבחים בחדמה בלל. למען לח יבלהו הבדיקים בעחת בחדשים בבחת מבח הבר ידיהם כי הם בחה בהלחים ס' בבבע

בפעם הבר מפשו ים' ו

ובזה יובן מאמר הכתוב באמרו ותרעינה באחו שאין לפרש עוד בזה וגם מה היה שבשבע הפרות הרעות לא נאמר ותרעינה באחו ומה ענין שעלותם מהיאור אשר ועלו. וגם בשבע השבלים למה הטובות עלו בקנה אחד ולא הרעות: אמנם הורה כי שבע שני השבע מה' היה האוכל ולא בטבע כי לא היו שני השבע היאור משקה הארץ והשבע שני רעב היאור השר מים להשקות כי אם בבאחו ועלו השקה היאור את האדמה וזהו עולות מן היאור האמור בכולן. אלא שהפרות הטובות תרעינה באחו שמקבלות השפע מאחו נרמז היא השכינה ולא מהיאור השר הוא משר מצרים וכן בשבלים הטובות נאמר עולות בקנה אחד מלאות וטובות שהוא מאחדות היא השכינה ולא מהשר שהוא מעולם הפירוד ועל כן התבואה באשר יוסף נתקיימה ועל זולתו נרקבה כי אשר היתה תחת ידו שהשכינה עמו היא שעמדה אך על אשר מצרים אשר תחת יד שר מצרים התם נרקבו: וזה אשר ג"כ היתה הכונה באומרו בקנה אחד כי עליו' והגלגה השבע היתה ע"י קנה אחד הוא יוסף מרכבה אל השכינה שבהצלחתו הברכה משתלחת. ועל כן אמר ועתה ירא פרעה איש נבון וחכם כי למה בזה כח אלהים קדושים צריך איש מוכן להיות אמצעי שאם לא כן ימנע השפע. ועל כן צריך נבון וחכם כד"א (דניאל ב') יהב חכמתא לחכימין וגו'. כמאמר דניאל על שפע רוח הנבואה אשר שרתה עליו בלילה ההוא. ויוסף על עצמו כיוון מן הטעם האמור שלא יבאו אביו ואחיו להשתרש ולהסתופף תחת שר מצרים והוא מה שאמרו באומרו וכלכלתי אותך שם כאשר יבא בס"ד לפנים ופרשת מקץ בס"ד:

עוד שאת היתה הכוונה בקדימת גלות יוסף עם השכינה מצרימה למען הכניע כח מזלה של מצרים ולהחליש כחה כן תחזק ותגבר ידם על ישראל ישעבדו אותם. כי הלא גם בהיות השכינה עמהם היו קרוב לאבד ביניהם ואלו שאו עוד מעט היו נאחזים משומאת מצרים שמשוקעים בחמשים שערי טומאה והוא מה שאמרו על הכתוב (שמות י"ב) ולא יכלו להתמהמה והוא מאמר התגא שנגלה עליהם הקב"ה וגאלם מיד. ומה גם אם לא היתה שכינה מקדמת להיות אתם בהכנות הנזכרות לכך טוב יוסף לכרות בשר ערלת' למען החיש כח טומאת מצרים שנקראת ערות הארץ כמדובר ושייך לזה אשר יאמר נבזיון ערלה שפ"י וגו' עמדו בבזיון עלם בהו לשפות הדבר הס א. וגם למען התיש כח המצרים מלשעבד את ישראל. ולהכניע' התת טומא' של נלם הגביר הותם לערים להריקם מכלי אל כלי ולהחליש כח נצירות המיוחדים לזובבי עיר ועיר: ועל כן על כל דברי ההקדמה הזאת אשר היתה עם יוסף כי אחם לנו מאז נולד מצרימה הם שלא להזכיר ולהודיע לאחיו כי עודנו חי כן יוכרח לבא מארץ כנען לכבוד אביו כי אשר ברצון שכינתו ית' היתה לבא מצרימה ושיהיה הוא מרכבה אליה איך ילך משם אפילו שעה אחת ויבטל הגרלת השכינה מבלי היות גם מי שמשכן שכינתו עליו:

והנה שלשה מאמר הכתוב ויהי ה' את יוסף ויהי איש מצליח וגו' לומר כי ראה כי ה' עמו במשכביה אם מצליח על כן ויהי בבית אדוניו המצרי ולא הבדל לשוב לבית אביו כי ירבה לשלוח הון עתק לפדותו מאשר יודיעהו לו כי אמר אין זה כי אם בשכינה במצרים ועמי מרכבה אליה ולא שמים עד כוב אחרית דבר. וגם לשלוח אחריו שכן לא היה עת טוב עד השבר מנוק רד"ו מהארבע מאות שנה. ומטעם זה כתבו פרשת וישב פני' מלאכים שמדוונו ליוסף בלכתו בשמה לא החזירוהו מהדרך כי אדרבה נתנו לו מקום לילך למען ילך מצרימה: ועל פי הקדמתינו זאת ועוד שנית והיא כי בשלשתי אמוני ישראל קדושים אשר בארץ אשר היו לפניו ביומיו לאבונים אשר מנוסר נשבה והלוא הולכת ויסמהן יכירו וידעו בהבינם אל פני תדה גם פני איש הצדיק ההוא פרעה. ויעידון יגידון פרשי מעלי איש בהכרת פניו ולא יחמיצהו עד אשר יאמר מי שיאמר עליו כי הוא זה ככל פרצם עיני הצדיק אשר הכיר בניו כנודע בספר הזהר במקומות רבים ואף גם על שאר מילדי העברים שיסרו פרשת בלק וז"ל (דף קצ"ו ע"א) ר' יצחק ור' יהודה הוו אזלי בארחא עד דמטו לההוא אתר דכפר סכנין אשתכחו בההיא אתתא דהוה לה ברא זעירא וכל יומא היה בני ספרא ההוא יומא בליק מבי ספרא ואזל לביתא חזא לון לאלין תימין אמרה ליה אמיה קריב גבי אלין גוברא עילאי' ותרווח מינייהו ברכאן קריב לגבייהו עד לא קריב אהדר לאחורא א"ל לאמיה לא בעינא לקרבא לגבייהו דהא יומא דין לא קרו ק"ש והכי אולפו לי כל מאן דלא קרי ק"ש בזמניה בנידויי הוא כל ההוא יומא כשמעו איגון אתרעמו ידייהו ובריכו ליה אמרו ודאי כוא' ויומא דא אשתדלנא בכדי תנן וכלה דלא הוה לן צריכייתא וכו' איתערו לגבוה ולא הוה בני כן לאשתדלא עלייהו וחכן אשתדלנו בהו ולא קרינן ק"ש ומאן דאשתבק במצוה פטור מן המצוה: והוא מאמר יתרו אל משה כאמור אליו ואתה תחזה מכל העם אנשי חיל וגו' לומר גם כי לא רבים יחכמו להכיר בפני'. הנה אתה התנה בהכרת פניהם. מי ומי אנשי חיל וגו'. וגם הוא מתרעם על מאמר יעקב באמור ראיתי אנכי את פני אחיך כלו' גם כי זולתי לא יבין את זאת ראיתי אני את בניו כי הכרת פניו ענתה בי רוחה אני כלומר אני הוא הרואה ומכיר ולא זולתי: והנה על פי שתי ההקדמות אלו. נקרב ונבואה אל ביאור מקראי קדש אלה. הוא כי ויהי בהתודע יוסף אל אחיו נכמרו רחמיו ולא יכול להתאפק לעצור הבכי ויתן את קולו בבכי ויאמר אליהם אני יוסף ולבל יאמרו כי נמס כל רעהם זכר אשר עשינו לו. והאמר גדול הכתב מאוד נמס בבכיה עד נשמע בית פרעה ויתבלבלו מאוד באמרם כי כלתה אליהם הרעה מאתו על כן תיד היחל בבכי לאמר אני יוסף ואמר העוד אבי חי כאומר מה שנעיתי בבכייה ואני מדבר ובוכה לא על צרתי כי אם על צרת אבי כי אם תמיה העוד אבי חי. והיה אשר אמר כי מה שלא יכלו לענות אותו היה על אשמתו כי לא קבלו כתבלגותו על כן אמרה תורה כי לא כן הוא כי מה שלא יכלו וגו'. לא היה רק על מה שנבהלו מפניו כי נפשו ממנו: או יאמר ע"פ שהקדמותינו שכשהם את יוסף כאומר אני אני הוא ולא שמים מהשמחה באוזן כי גבורת החשב לאני אמור לו כי אני חי ואשמה אם

שעוד

העוד אבי חי כהיותו אז שהי' חי רוח יעקב אביו אחר
השכינה שפרחה ממנו ולא הגידה לו. והוא כי לא
ידע כי המה כלנו אותה עמהם למנין עשרה לגזור על
בלתי הגיד. כי ע"כ נסתלקה ממנו כ"ב שנה עד
שנתבשר מיוסף כי אז נאמר ותחי רוח יעקב אביהם.
אך היה חושש שמרוב העצבון נסתלקה רוח הקדש
ממנו. ואז כששמעו כי הוא לא נשתנה שמו לבם להביט
אל פניו אם הצלם אלהים שדעו בו מאיר ומזהיר כאשר
בתחלה נתכסה ראויה עם שלא השכלו בעצם נבהלו
מפניו כי ראו הארה מה מצלם אלהים אשר בפניו ועל
כן לא יכלו לענות אותו ולא יכלו וכו' כי נבהלו מפניו כי
לפי גודל קדושתו תגדל בושת' אשר פשעו בו מפניו.
שמכר יוסף ברצותו כי עמדו ולא ענו והוא לא ידע כי
מזהר פניו היה אשר בלבו אין זה רק שלשמצרים קהת
ד' סיבות. (א) על הנוגע אל נפשו. אולי כשמחה
במצרים אשר שם מקום זמה כי מדאגה מדבר זה אחז"ל
(ב"ר פ' נ"א) שבקשו אותו בשוק של זונות ומכשלו זו
היתה מתחת ידם. (ב) על הנוגע אל צרת הגוף
והיא אל מציאות המכירה אשר מכרוהו והיה נצר
מהתולל. (ג) גם הוא אל גופו והוא על היות
המכירה להוריד מצרימה שהית' בכונה' היות עבד שלם
כנודע כי חק ארץ של מצרים ומזלו הוא שעבד אשר יהיה
שם לא יעלה במעלה לעולם. וגם שלא כן היה הנה
לא יגלה כמדובר למעלה מהיות זכוונתם בעובדא דההוא
דגברא דאמר אנא מיהא לאיכוונא איכוני. (ד) על
הנוגע על יעקב אביהם כי עד כה הסתירו ממנו.
ועתה תגלה רעתם אליו ואיך יעלו אל אביהם ואיך
ישאו פניו בהודיע אליו כי היה רעה לא אצלתהו כי אם
המה מרו ועצבו את רוח יעקב אביהם. על כן לשמעת
ארוכת ארבעה אלה ענה ואמר על הראשונה גשו נא
אלי. כלומר גם העולה על רוחכם הוא כי קלקלתי בשבי
במקום הרע הזה והתאמתי לאלהים גשו נא אלי בעצם
והביטו בפני בצלם אלהים אשר לי והכירו ודעו כי
עומד בצדקי אני כמדובר למעלה מהכרת אשר היה
לשלמים בימים ההם ואז ויגשו להסתכל בו. ויכירו
בדקתו אז ענה ואמר אני יוסף אחיכם כלומר מאשר
ראיתם אני מגיד כי הגזרה דאגה ההוא אשר חשב
חשבתם עלי והוא כי הנה אני יוסף אחיכם: והענין
כי אלו היה אליה מאל בריתו ומשמתו כי מה. נפלאים
לא יתחשב על דרך מאמר רז"ל (שבת דף נ"ה) על
ראובן שנאמר בו וישכב את בלהה פלגש אביו וכו' ויהיו
בני יעקב שנים עשר שהוא ללמדם שאין הדברים
כפשוטן שאם כן לא היה נמנה עם אחיו אלא שבלבל
יצועי אביו בלבד וכן אמרו רז"ל (ב"ר פ' פ"ד) כי בחלום
יוסף שאחד עשר כוכבים משתחוים לו. היה כמבשר
בעיני ראובן בהשבתו בכללם. הנה למדנו כי המעשה
בריתו מהם בשבטים לא ימנה. ובזה יאמר אני יוסף
אחיכם כלומר נמנה עמכם ונקרא אחיכם עם שמכרתם
אותי מצרימה אשר כאן מקום זמה מוכן להלל הברית:
ועל פי דרכו רמז למו גם שלחה דהיינו מאותה
בשת המכיר' כשאמר המלאך אל יוסף באומרו ששו
היה אני לא כן כי אם אני אחיכם עם שמכרתם אותי

מצרימה בהפרדכם מאתי ולהשימו לבבל הענין הראשון
אשר נאמר גשו נא אלי וכו' והוא כי הנה זה כלל גדול
בכל מיני משגיח ובכל פורעניות אשר ילך לאיש איננו
כי הצרה אשר היא אל הגוף אינה צרה בעצם כי היא
צרה עוברת כגוף השבר ונותנה למחילה ומתהפך לו
לזכות אך הצרה אשר תקרא צרה גמורה היא המגעת
אל הנפש. ועל כן רבה רעת המחטיא חבירו כי אין
מספיקין בידו לעשות תשובה. ומה מתקו דברי רז"ל
(במדבר רבה פ' כ"א) באומרם גדול המחטיא את
חבירו מההורגו כי אדום ומצרים בקשו להרוג את ישראל
בחרב. אדום כד"א (במדבר כ') פן בחרב אצא לקראתך
ומצרים אמר אויב ארדוף אשיג וכו' אריק חרבי וכו'
ועל שניהם הוא אומר (דברים כ"ג) לא תתעב אדומי
ומצרי וכו' אבל מדינים שהחטיאום נאמר צרור את המדינים
והכיתם אותם. וזה מאמר יוסף אל אחיו באומרו גשו
אל נא אלי וכו' לו' הנה מד' הבחינות אשר חשבתי עליכם
שהא' נוגעת אל הנפש והשלש' אל הגוף הנה ראיתם כי צרת
הנפש איננה כי לא החטאתם לא חטאתי. ולכן עתה אל תעצבו
לו הוא שהייתם מצירים לנפשי ואם גם עתה כי גם השנים
והשלישית הנוגעים אל עצמי ובשרי גם הם אינם בעצם
וזהו ואל יחר בעיניכם כי מכרתם אותי שהיא השנית.
וגם על היות המכירה הנה בעיר הזאת מקום שאין עבד
יוצא לחירות שהיא השלישית. וזהו מכרתם אותי הנה.
שכלל בזה שניה ושלישית. והטעם על השניה. הוא
כי למחיה וכו' ועל רביעית עתה כי לא אתם שלחתם
בעצם כי אם שמה' יצא הדבר על כוונת טובה כי
הלא בדרך סיבה היה ראוי לי לימנע מלכת לפניכם
מחברון שמה כי כלא הייתי מחייב בנפשי כי ידעתי כי
נבאשתי בעיניכם וכלתה אלי הרעה מאתכם: והוא מאמרם
ז"ל (ב"ר פ' פ"ד) היה זוכר יעקב ומעיו מתחתכין
ידעתי בני שאחיך שונאין כשאמרתי לכה ואשלחך אליהם
איך אמרת הנני. אך אין ספק כי אם שמאתו יתברך
היה הדבר: והנה לב' סבות היה ראוי לא יעשה כן
כי אם יתברך. (א) על הנוגע אלי. כי הנה רגלי חסידיו
ישמור מסלקם במאורע רעה להציל ממות נפשם.
(ב) על הנוגע אליכם כל אשר תקלה מתחת ידי צדיקים
כי אחז' בהמתן של צדיקים אין הקדוש ברוך הוא מביא
תקלה על ידם וכו'. ואם גם לבא בדם נפש. אך אין
זה כי אם שה' חשבה לטובה שהוא למחיה כי לולא
שבואתי ה' מצרימה היה העולם אבד ברעב כמ"ש בגמרא
גדולה עבירות צדיקים מצדקת רשעים כי השבטים מכרו
את אחיהם. ועל ידי כן נתקיים כל העולם מלמות ברעב:
וזה יאמר הכתוב למחיה וגו' לומר למה שהיה למחיה
על כן שלחני אלהים לפניכם מחברון לשכם שאם לא כן
לא הי' משלחני על הנוגע אלי וגם להיות לפניכם שהוא
על הנוגע אליכם וזהו שלחני אלהים לפניכם כי גם על דרך
טבע הי' הדבר מאתי ומה היא המחי' הלא היה כי זה
שנתים הרעב בקרב הארץ ואם כן איפה לא תאשמו
על המכירה בעצם וגם על השלישי והוא להיותכם באה
במקום הזה כי גם ע מש' היה כי דשו אותה כי
משתדים הייתם כולכם לבא מצרימה אלא שאני קדמתי
לבא לפניכם פה. וזהו וישלחני אלהים לפניכם ומעם
אל

על קדימם א פלא סוס לבוש לבם וכו' ואולי ענין
הקדמתו למלה כי למה שיעור הוא יתברך לנפשם
בארוך לם הכפף נהוך טוב מגרים כמחובר למעלה על
מלמעה מדבר בן יפדנקו בהלמה מומחם מגרים לגחרי
בשקר שמביטי לאחד מהמפרים לו מחמם מלוח מינקו ממגרים
לם כי יועלים כי היה מלכך שריד מהם על כן גם
בפלוטים יום מגרימם מקודם. להחים כה שר גלם על
מגרים כחמור מרם יבאו יפרחל שמה כי כו יום יחסו
מרי ממו ולא בגל מגרים וזה היה בלחי מחבר לם לא
בגם יוסף שמה לפען יהיה מרכבה ותובב על מביאנו
יפגרך. וזה מלמדנו על מחיו ויפלחני מלגים לפניכם
מחוס קודם לכם לפני ניחתכם כד"ם יעבר גם מחזוני לפני
עבדו כדי לבוש לכם כפלגים המכר בבורם עלי שלגרים
בלרן שלם לא כיהי מקדים וגם שם כפניהם הוא
כפלגים המכר לא היה לכם שלגרים בלרן והוא כי היו
מחזקים על כה מומחם מגרים ולא יפלר לכם בחרים
כמחובר ולו יאת שבלעדי קדימתי היה לכם שלגרים כי
לין מפלג לה' לכוחים מבלעדי לפחות היה מוסבת רוזה
נביאתי כדי להחזיק לכם לפליטה גדולה שלם מבלעדי
היה מניחה מלגרים שהוא מלחד מהמפה לו מהמפים
פשם על ידי זלם בהיה פפליטה גדולה. לו יאמר
ולהחזיק וכו' למחמרם ז"ל בב"ר (פ' פ"ד) על פסוק
ושמה לו כמוהם פסים וכו' ז"ל ויבואלו לוהו כדי ביקרא
לכם לם היה על הקרי פסים בלא כם יום וכלא יקרא
היכן בכתיב כך שלחוהו וכוה פלך מפגרת והמקרא.
לך הוא ביאורו בפקהו שלייחב מלא פסים בלים שם
מבי לא דומה ל פקהו קלוזיל לחרחם ויהיו לשם ויבואו
לחהו ולא הנין הוא יפגרך לפחר היה מנין בר"ם ודומה
ע בחמרו בגמרת שחמר להם הכפן שלמלת דמכרית עלך
בגרקים כזהכרו בגרבי שלחי ותוכרו סייחי מהפילך ולם
בן היפה לשם ויבואלו לוהו ולא היפה יד פ' לחם
לפחות לבנם שלין לבלעי יהפלו בפלוחים כפם הלא כדי
ביקרא לביחם לח היה כי פילך מזרהו יפגרך מכהיחם
כדי פילך מגרימה ויהרא ל ענין לחזוחו ויום ויום
החוא כדי בגזרת (פם פ"ו) היה רחה ויעם רחה פרהו על יוסף
ביאום ויום ויעל החוא היה רחה ויום מפניו וחוא כי נפ
פרוח יפ' היה מעל חוחם. לך לא היפה הפלחה
שלחה כי הגם לחמרו ר"ל (ב"ר פרפה ח"פ) על פסוק
ויפפ מעל המלגים וכו' שביהרנו על יפרחל ויום'
מלם הדין מפוחה על יפרחל וקרא"ם כפניה על ההגרייה.
פם כן לם לא היה נקרא היה והפניהם ויהיו המגריים
לחחים עם יפרחל על שחם היה לא יבגר מלחוח מחם
יפ קלא מיפרחל כי יולכח בשוחם וגם כי יפפרו שלרים
בלרן לחפר על לא היה פפליטה גדולה כחפר בהקרא היה
ויפפרו. חם היה לכם על ידי לרוש על יוסף וזה
מחמרו על מהיו ויפלחני מלגים לפניכם לשום לכם שלרים
בלרן וכ' לגלא יפרחל מחגרים על חפפו בהוך מגרים
ושוד חרים וסיס ולהחזיק לכם לפליטה גדולה שהוא על
היה. שהל ידי פהיה פפליטה גדולה על ידי קדימה יש
קוף מה שלחן כן פם לא קדמתי לבא מגרימה ואיך כמו
אי מחבר שחדש זה ליוסף. כחפר ידע שחפיד בפ"ק

שהחלק בחיחן ליחרב פפחים שפ"ב בהה על שפרי בחיחן
כחחמרם ז"ל בב"ר. ומפל מחמרו כי לין שכיחין רחיפהן
בהחיד על ההחה כי חולי לא יהיה כי ע"ב חמר ושחם לא
לחפם ואל לעמר היה גם חמה שהוא שהם מכילו ומדשו כי לא
לחם שלחפם לחחי וכו' כי מפהם פלהים הוא מהי
הוא מגרימה ולא חמיפם על דבר בשפם בפנא. פפרי
עבד שיו שולח לגדולה בחגרים ואני גדולי מפיד תם
מיחות בגדולה כפך הפבא כי היה שמי ס' בחלא
לחל לפרשה ואחר כך להדון לכל ביחו ולפרי כ ן וכפל
בכל לרן מגרים מפש"ב בדרך מבא רק לומפל פהלא
על שם פלרן ואחר כך על בני ביח פפלך. ומח"ב לפנש
יותר שפמלך יפמע חלין: ועוור שניש כי דרך הפרים
לגיות עיקר גדולתם על בשם לך לא על שקבוהים על
המלך וכל שכן על המלך שלמו שלא יהיה המלך שר על
מבחמתו לך כה היה בהגך כי למלך היה לא שהוא
הנחגב על יוסף כבן לחב ולחדון לכל ביתו בשוא לפשה
ממדרגה א ולכל לרן מגרים היה מומל בסיס ברחום לך
פחחה מהחזקת כי זה יולה כי מס' היה הדבר ולא
בחבא ושל כי דבכו כיון בחומתו לחב לפרשה כי לף
שחפלם כהב גדולה על שבן יותר מבלר ברחום לך
היה קרוגה על דבך מרן ולא בחזקה בגדולה שלחן
שהחזל על עבדו בן היפה גדולה יוסף על ברשה מפי
בכבוד ולא מפי היפלה. ושל בהביחים ודיש על דבר
שביהם כי פשה פלגה לעשה חלין כי שהרו לח בן
יקיר ל ויקלוף עליהם לחמר מכרו ושלו על שני יס'
כי בשה ביולחה לחבשה רדופים וממכרים בבבואה כמולי
שלל רב על יוסף יהפיים. ונם בהחזו לבא בחחרבם
חלין על המעוד להיות עם הפזון לל יהיה לבו ושל יהא
בשיהים על בוחבם מגרימה על דבר מרן רד"ו בן היה
בשוקן קשה לשה שמזל מגרים מפייב שלין מבר שלה
לגדולה. ואולי יחסר זהות לעדד בחפרבם כי פלא
שמה ס' להדון לכל מגרים שהם פיוהי מבר. ושם בן חלי
מביה שהחביהים יאחי לחלוך פיען לבני. ושל בן רדה חלי
חלי מבשוד: והנה בדרך פלגה במלחמו זה היה הקדמה
בבחבו למעלה כי מוהב היפה ביד יעקב כי מרן
רד"ו היו בהידם לפיום בבלה מגרים בבשוב חלילו על
פיחמו רחו שמה וכו' ומגרים ליוסף בחשר בחבר ע ענין
בקידה כפגלה. וגם כל הבחמו בעודם מרביו ז"ל גם
מרש"ל (ב"ר פרשה ס"ו) כי עתיד היה יעקב לירד למגרים
בשלמוחם על בריו וכו'. וגבא לל שפיין לחמר בה
לחמר גבך יוסף לשמר בדברים שלה הגודעים ביו לניוך
מפניין רד"ו חביך כי לחי בבך יוסף והיה שחי מלוים
וכי לשמר הנה יודע כי בה שה פבלה על פיין רד"ו.
יודע כי בכל בדרך כי לא בביה"ל וכבל בלה יפרחל בביה
בגלה וכיה שחי מלוים בבוא בבניה לחדון לכל מגרים
ולך יפבן כי חחת היוחי בבך ולחי ולחה פבחיים בלבה וכל
זרעך והפבניה עמהן. ומדבה ולשבך הוא כי שמר מלוים
להדון לכל מגרים ולין זה רק כי חם בהחבה שלך ובחה ביוהך
מחיד לירד על פרשה בשלשלות על בריל בחה ע"י היחי
חדון לכל מגרים היה בדבך חלי בבחיר/ובניך וחו חופחה
רחה חלי ולא על פרשה בשבי מגרימה ח"ם רחה חלי כי
לחר שהם הבלה בביא נפלשניה בביבול לין שחר מלוים

הוא סבכים לאחזן שם לא לכבודך שמהיה ירידתך אלי במדבר ולכן אל תעמוד כי שם תראה מהם כי לית דין ודיין בשם כי אחר שהיה את בגולת הין מצאתי זאת נמוסה ההתמדה כי מעולם שעה היה לכבודך ומתו ע מנין רד"ו ומ מימו ע"ם דרכו כי לא יהיה כל מנין רד"ו בגולת כי שם רד"ם כי שמה המכוה מהמל רדם . ליהודים היתה שמחה חדת שעבוד . ועל כן לא אמר לי ה' מרדת אלריתה רק מרדה מלריתה לרמז על מנין רד"ה . עוד כיון שלשה דברים נדולים להביא לבי . למצוין יתמין כי הוא יוסף כי וולתו לא ידע אבל אלא והוא כי הלא אין כבוד ישקב אלילה לבא אל פרעה ואל אל אר אלו . וגם לא להשתוקף בתדמה שמשה מחה על פומתה אר מלריס . וגם לא שיהיה לאמתו ניסן על ידי אר מלריס כי קדם הוא לאלמא כי על זה פקח עיניו ישקב כאומרו ותמן לי לחם לאכול כו' כמבואר אללו במקומו שהם כן יצא מצם מפחם יד אר תצה לאחרן על כן אמר וכתן לי לחם וכו' כלומר שיהן הוא ויכבדך ט לחם ואל ע"י אר ע"ב על שנם אלה אמר על הח' הלא הם אומר לאחי ירד אלי ואל אל פרעה ואמרו אלא יאמר מי שהר מחזן הם לא פרעה . ובאומרו אלינך אל פרעה אלי בא לזה שקדים ואמר לא שמעי פרעה כי הם אלהים שמעי לאחזן ואמר וכו' כי מחם האלהים אלי מרכבה אלו באומן שהיך גם לא אל פרעה ואל אלי אכי כי אלי לא לאבד שמע ואל כן רמה אלי כי רדיתך אלי היא כרדה על הפיומה ואל הב' פאר ויבנם באחרן עומר חיך מפחיתם המם פומתה סבר . כי המה ויבנם באחרן נבון כי אין פומתה מרהפת שמה כיהר נבול מלריס:

והוא כי הלא קבלו ר"ל כמפורש בפרקי רבי אליעזר (פרק כ"ו) כי אחרן נותן ריהנה במהנה נפורש לפרש שמעו מלה ירדם מלריסה . ומלדם שרהם קדמהם במקום ההוא ויבכה באחרן נותן ואבל ירמה כי היה מרחיקו מעליו אמר והיים קרוב אלי בלומר שם אחיכך בקולה הבול שלאבר מקומי במלריס בתוכן תהיה קרוב אלי לשושלי בזכותך . ועל הב' אמר וכלכלתי אתכך שם לומר אל תחוש מבל השפע לך להשבעים מהחם ידי הבר כי הלא וכלכלתי אותך בומר בחבת בלכלך פ"י שהוא מלה השביעה שעמי כמדובר למעלה ויסיים ליטת המקום . ו"ל שם ואל מהום לומר שלא ההפץ ליהנות בלא כסף ובלא מחיר כדרך כל הנדיקים כי הלא אין כל הזמנים שוים כי עוד חמם שנים וכו' כן קורם וכו' אל יעלה על דוחכם כי מחנאתם אלי עליכם ושפל כן אי אפשלה אחר כל בית אלי יבואו לרעלי כי הלא הנה מיתים רוחות וכו' כי כי המדבר שלא פ"י מתרנמן הוא אליכם נלבד מה שאין כן לשולה כי אלי מתנהג אחכם נשבשבי מלכים כי אם בשפעות ובשואה והנדלה זה שאלי אם כל בטדי שהוא קוקה במלריס אך לא עמו וחרש ושם כל לאבר ליהיסם מחבר ברבוני הסדי שאכם בשבועה לאחזן יחד ולדבר בלי מתרנמן ובינלה שם שאין כן לברים רבים ובבדים ולאכם . ופ"י כן והודלחם וכו' כי לא יחזן . שה יאכן מפסוק ובבה עיניכם רואות כי' ואלאם כי כמם עד כה דבר על לבם שאל יעלבו כי לאחים וכו' . ואל הנוגע אל אלרו אינישאו שלא

ואיתמרו לכם אמר בנך יוסף כו' וכלכלתי כי' ובאחיהו לדבר ללשם כי לא היו עושים אותו דבר אלבו מה זה שאמרו דברי בם לא יעשו אלשם הוא כי נפשו מצי הרי דברתי אל לבב . על כן חשב מחשבות אלי הושבים כי לא כן לבו עמהם ולא עליהם אימת בלבו ובקש אחתון שם לזה יתמין לי לא כולל אותם עד אלרו בחומר וכלכלתי אותך וכו' עם בנם אלו הוא אלו על סיבה שנים והוא אולי הם אחשים על אומרו אחרו ועלו אל אלי וכו' ואמרו אלין אמני אלהים לאחזן וכו' לדם וכו' כאומרם כי לא יתמין להם כי נדל מאוד כל הערלאים אשר אלא אלין לאחר ע"ם על האחד אחר והנה עיניכם וכו' לאחר אל אחשבו אלבני כל עמכם כי הנה עיניכם רואות ועיני אחי בנימין כי עם היותו אחי בשנם בנימין ולא אחם עם כל זה הוא ואחם רואים כי אין מיחד לבורי אלין כי אם פי המדבר הוא אליכם ולא לו כי זה יוסף כי לבי אלם לאחכם ואם הוא על הסנה שבנים הנני מוסף ואומר כי לא בלבד אחמרו לאחזן לכל אלרים בלחר אחרי לאחר לו כי אם והנדחם לאחי וכו' והוא נאם אדנינו מרע"ל (ב"ר פ' כ"ט) בפסוק והנה אלרים עומד אחריהם ופסוק וידל ישראל אם אלרים אם כו' כי שכו אל אלרים אלרים שמו : ובזה נבא על הענין לאחר יוסף לא בלבד שנידו לאחי כי בחי אלהים לאחזן לכל אלרים כי אם והנדמי כי כל בבודי אינו בשנם על נני אדם כי אם באלרים הוא על הבר שמעו אלרים . והוא כמדובר למעלה על כי היה פ' אח יוסף כי שרשה שכיחה עליו ואל אחשבו אן לא יתמין הקודש אק"ו כי הלא נם הניחו אח כל אשר לאיתם והוא אשר לאחי בהשתלשלם נפשו כי לדיק ויבר הוא והוא אשר כתבו באומרו נשו נם אלי וישאו אחיה להשתבל בשמו שכי אלסי בשיחת ובוונצ לו' אם יפלח בעיניו להמין שכבודי הוא על הבר יאמינהו ע"י שבגידו אשר לאיתם נפני באחת באומר כי אשר אלא אלהים בעיני יולך ט השתבר גם השתבר על שרי מעלה בחשר פ' לאמו וכל כך יאמינ"י כך כי מיד וכולדתם אח אחי הוא כי כל יבא ולא יאמר : ויהי כדאומרו כי כל זה היעמו שוא לעיניהם אחו . בקש לעשות הולאה שיכיהו נא כי לבו אלא אחם שבל בניתין בבא על טומריו הוא על נרא זרעו כאשר נבאר ולא על מה שהבר לעצמו . גם לא בקש לו ואל כל יפר אחיו בקש ובבא על נרא עצמם וכאשר נבאר בם"ד ושל ידי כן דברו . והנה הקצו רש"ל (ב"ר פ' ל"ג) וכי שני שרירים הי' לבנימין . אלא כלה נרוש הקודש בבה"מ שיהנה בהלק בנימין יחיד בשנים והוא כי שרר בתוכך בשבל הלבנון :

ועל דרך הפשט יתכן שבבר על שרירי אלרי שבם בנימין כי כמה שרירי חלל בשלו בשלש בנשבח עד שבשבח הם בשבח ובנימין בבה על שרירי העשידים ליטול אלשם קודם ליציאת מלרים שהקדימו הקן ונשלו ניד פלשתים מחשים חלף מפפרים ומ"ש חלף שרשים בימי יפחת . וזהו שרירי לי רבים ופיד ויפק לכל אחיו מה אלא בשה כן לבנימין לחורות כי נשאו קשורם בנשבם עם שהיגדו תופו כי הבשיקה שה אל שם הוא שרשם חנוך נשם נחשם כמדובר אלים בשפר מחנות השמקים . ונא

להכסכל בעצם בפרסם כי לא היו כל העשרה עד פנוי בקניה על כן נקק לכל אחיו אחד אחד למען יהקבצו לו אחד אחד ולא יכיר כי רעה מפוזדה לבא עליהם בעצמם בהפגלגם בהרוני מלכות . וזהו ויקר אליהם כלומר עליהם עצמם ממ"ש בבמדבר כלעומתו ואמר מרעי ואח"כ גם ברמז להם ממחלה בלומרו ופתח אל תפזלו כלומר לך לאחר זמן העשנו אלא בלה הרגיזו ברמז עד כה בגלה להם שהיה כוזה עליהם . וע"כ נרעותם כי נכמרו רחמיו עליהם מלשו שהדמעות יעלותה מהלב אז דברו אחיו אתו . וזהו ואחרי כן דברו אחיו אתו : (סז) והקול נשמע כו' . הנה לומרו להמר הוא משולל בבנה כי אלא הקול עלמו הוא כי בלו אחי יוסף לך אין בפה שאלתו בים שרעה מה קול הבכיה הזאת ויהי מעבר יאמרו לבית פרעה בלו אחי יוסף לבד אל תיאמרו בלו אחיו ויזכור להם כי מכרוהו ויבכו . והמה כדבר הזה הבני שם שהוא אמת לא לאחיי אמת יהיו לעני פרעה לך מן ס' היה כי הקול שנשמע בית פרעה לא היה רק לאמר בלו אחי יוסף . וזהו לאמר בלו כו' ועל כן ויטב בעיני פרעה ובעיני עבדיו מפמ"ש לו שמעו מהמבדים כי לא ייטב בעיניהם : (ח) ויאמר פרעה כו' . לאמר לאחיות כי בעת יפה הוא טוען זפם עמו בלומר מבלי לתן לבם רק לטוקחים מהלבים עשנו אם בעיניכם כלומר לאבר לכם לכביכה ולא לעשוה עשנו אם כולם הלטו אתה וכו' ולא יהסר לכם בזה לבטוח כי כי הלא אחה טיפה זפם עמו קחו לכם עגלות כו' וזה הוכלו לבטוח בהליכה : ועל פי דרכו לאמר שנם הבעולה ע"י פרעה לא יהיו רק בדם יקרו להם מארץ מדים לטוקחים מהלבם . לך יוסף בחפ כי חיט דרך לדון רק ויהן לכם עגלות ע"פ פרעה ולא שיקחו מהליהם . וגם על תומרו בעני אם בעיניכם גם זה לא בלה . כי ויהן להם צידה לדרך בלאמלם בפי המלבך בלבד לדרך : עוד כיון בפום לב אל לומרו ואתה טיפה ס' ולא עוד אלי הדברים יחד כמנה ע אחר ע . לך הוא היה בבוה בבחי לבוש אם מארבי עשנו אם בעיניכם יאחר יוסף אין בוזות במלך רק טיפתרו בלחלם חפם הוא טיבולו לאחר יפה לעטון בעיניהם ודי לפם צידה לדרך ומפ שמעות טיבחו חיה לבנים להשים דעת יוסף . לך לא ידעו אז יחלבו כל בוזב מגרים בהיותם נפרדים ואם תומר בעבו להם די צידה לדרך לבד יאחרו כי לא בעין יפה אלי טוען על בן בהחכם לעמר אחלה יקחו עבוה להניחם להורות כי בוזב בעיניהם . ומזה פשה עיקר סזה דבריו ואחרי בן אחר לאחיך וזפם עבו כשנו את בעיניכם כו' ואל יעלה על דוקך כי לא בחפי בעין יפה אלי אחיו ופעבו אח בעיניהם כי אם להשות להם טיפתרו בלחלם בפי בוזות אחלה כי בלא כוזבי היה וקחו אתם אחיכם ואיה כחוזר בו מאבר אחרי עשנו אם בעיניכם אחיה מוזה טיפתרו אחם . לך איה אחי הכעול אלי אחר ואומר וקחו את אביכם כי היט בן כי בלא על בן קדחתי כי אחה טיפה אחלה זפת עבו קחו לכם עגלות לטפכם כו' . ועל הבקדפה היות הוא מה שהכפתי ואחרתי עשנו אם בעיניכם . ופם בן לא בן זה רק נאחי בעין יפה . והבה עדין היה אפשר לומר אלי לבחר דבכם להכיאם אם לבוזות אם בזוקחים לפרנסם . אם

בהיה בלאי אפשר להזות בהשאלה לעיר אחרת על בן אם עשה אחר אמור אל אחיך כו' וכלו אלי כו' לומר אלי ולא ג אפשר בחוזן בלא חוזל לדעת בפך אליהם אם אחן לכם . ושוד כי בלא אפשה אלי אחר לאמר לכם . ואחנם לכם אח אחוד אחיכם ואכלו את חלב בחרן וא"כ גם כי יאמרו בן הרשות בידם אפשה . ולאיחות כי על כ' דברים היה להפבר יאחרו לבנית דיהם או על הוזלח הדרך לעידה וכיוצא . או על כליהם בישברו בזול אם לא יוליכום לחם . ואם יולוכם יהיה עליהם לאבח על כ' בלא לאמר עכ' היהיה עשנו את בעיניכם אוכל . ועל הרכיבה היה השעלים ואם על הכלים אל תביטו כלי בפיכם . כי אם ואשאתם את אביכם ובאתם ובאיה הלא את פשם ואפיהם לך לא את בכליה . ואם יאמרו בזול ואיניכם אל אחתם על בליכם כי בלא פוב כל בחן מגרים לכם הוא :

כב לבדם נתן כו' . כהב הר' בחי ז"ל כי על אמכרתו את יוסף וזהו בלאמם אלפים שבים דמי עבד שם בלא אפות . וזה אמה אלאמרו אחכור עבהו בפ"ג קלשים אוזה עד שבר בדהיו כלומר בדמי הבנד שבם אלפים בכ"ל . וקשה כי הלא לפי זה היחים היה לפם לאת ליוסף בלם אפות כסף . ולא יוסף לבאמין : אמנם יתבן . כי לפי בליעד יוסף אם בחזק בעבר עבדות . בלומרו האיש האפר יעלה בבניע בידו הוא היה לי עבד לפי אחכב לו בחזק אחיו אלא מגרי על בן נתן לו שד שברה בדהיו . ועל התיוסה שפשר כי לפחד אחיו שבי מלטטים כמ"ש ז"ל אם כחשתו הרי אחה אח בהנגע שפשים בו הרי שנים . בולם אוכה והלטים לכל אחד שני מלטטים . דהנה לאיש בלישות אחלה ואם בן בחזק אלא אם היה בכלל האפשרים היה עיכל שנים . אפס אמנ"ל שלא היה בן האפשרים הלא אדנבה אם שם היה היה פוגע אם יוכל . בדין הוא בילבוחו כ' הבנים היה לו בם אם היה אפשר ועל שלא האפשיר הלני יפרוץ אחד כרי אבשה לו ליחיו לשים הישות אחלה . אבל בן בלם שבחים בעד בגדים בלקחו אחלה אחלה . ולבאמין לבחות כי אחל : ובכיב ס' בה אחם בשה . ולבאמין אחשה לו כ' דברים אחד אחפר בישים אכד ואפשר בחת בהחזקו לנבב על בראשונה ובן לו בלא אחלה בכף בד בשרה בדהיו כאחיכב ועל אחשחיך אחו לבנב אחת הישות אחל' לחי על עלמי בלאי האפיך אגנבת אח עלמי בגוניבם בבעי . כי בן בח אכבב על שוח אדובב בגונב בעליב כי האחון חי עלמו ואפי אקלח שר . על בן אחם הליקות אחרש לך בחה כאר . ולאביו בלא בזאם בכף ואחיכות אחו אחיך לאחיו ואשרה האדיב אחיב אחלי אלדים ואאר בו' . הנה אר"ל אחיב ידע יעקב הבראה אם בן יאפרו בו אלדים הבקלאים האדיב בא יאבן בוזב לאביו כי אחלאם אלדים בשפר בהחזיב האבולים בזאבים אהרבה אבובבדים אחחיהו וגם ר' לפשות אם ר' בחות אחם ויבב האקבלים אחם לבריך לנשבר . גם בן אשובבדים בבדיהו והיו אשרים האדיבים כו' ואשר לפשות ס' : בר **וישלח** לפ לאחיו ס' . ר"ל אילו בתשובת בשלה פרעה עזין עיש . כאר"ל ואבראים

כלך אתכם לבלתם. וכן מרגנוס מוקלוס לשטיוסרון. ושוד יסכן יאמר פס ויפלה תם תחון שניוס מוסם וילבו ויאמר מניסם חל כרגנו בדרך. והוא כת"ם רש"ם בלעתי מלוס תם סיוסרת כחלו בוסך דמים יוכה בפ"י לויס מפלק רוגז מ:דרך: ובזה יאמר ע"י לויס זו חל תרגנו בלא יסיה לכם רוגז בדרך. מו לפסבר היה לבון תפלה כאומר יסי לטן בלא תרגנו בדרך. וסיפרס מוסם בעם סיוה דרך תבנים הכתים ממרחק חל תרן מנוסיסם כי סם ניתם. בעם סיסים להם לויה עסק לעבות כל יעשו וכל תבן תהלה סעשיסם לבקר סם ניתם סיסם ופסם ותחרי כן יעשקו בשליוסתם ושם גם תם נשיתם תן נתם להשיב נפש ותשתקן יניחו לתפס כי לא יעשו דבר עד יסיתו תם נפשם וכן כל תלה היו בני יעקב בשליוסת יוסף חל תרן מנוסיסם כי היה הדעם מוסם יעשו סיקר לפקוד כל תים תת ניתם וילדיו תניסם יבערו לעבות להם להחוסת כרעב ותחרי כן יפסלו בשליוסת יוסף חל יעקב. לתר כי כל כך היו להוסיס על בשורה סנסם יבאו לבפר תת תניסם כי תתן עלו ממגרים. ובלתר בלא חל תרן כנען כי בם ניתם כל ישעם וכל תבן לא היה רק חל יעקב ותניו הלכו דרך ישרה לבכרו קדם כל דבר. וזה לתר ויכל כו' ויבאו

חל יעקב תניסם:

כה ויגידו לו כו'. הנה השותע בשורה סובה פתאום סתהביב לו תכחבן כתעשה דתמנע בן תכיאתי בבא בעלה ספתום ופי לבב ופרח רוחה. שעל כן רבי תתן בר ניסה דתזל יסיב הריסר שי בניס תדכרות כד לתתן שתר לא תאניד כדשניד בן הכיאתי. עייל יסיב כתדרגת בלא לניניסם כו'. וכן אתם היה עם לבב הבניסים. להתר לא פתאום נאתר לתניע יוסף תי יסבוחם ויסחבן ע"ב תה שעו ההתילו בהגדת דברים תחייהניס. כדי לבא תענין לעניין בהותו ענין ויהי כוח בדבר הודיע אותו שוד יוסף תי ותהו ויגידו לו לאתר. לעותר הגידו לו הגדות בהבנה והקדמה כדי לאתר לתתרין שוד יוסף תי. וגם לא הפלינו בסברתו לותר שהוא תתון.כתתרו תניסם. שתני תלניס לתתון דק תוהל בעותת לבל יבניתם בגודל הבשורה. ובל ידי ן ויסב לבו. כאתר וגם לף לבו לתר. ושתנה תן הקודם. ותה בשתנה תעם בלבד ולא שוי לניס ופרח רוחיה בגודל הבשורה. עם הקדימם ההקדמות החמורות הלא הוא כי לא התתין להם כי הלו היה תחתין בעלם היה תבתחן. לף לתם לו הוסיפו וידברו תליו תת כל דברי יוסף בהם דבריס תכוויניתם כי היה יוסף. כענין תתן ר"ח בהתיב בענין יעקב לבדתם. ושותכר כרם יוריתוהו בעבר חל פרטה. וענין לבן ניתן. וביבא תוזטת על ידי הכביבה ולא על ידי הבר הבל בכתוב לתעלה. שהם טוכת ח היוהו יוסף כי בלעזו לא ידע בדברים התלה. וגם נסוסף על זה. כי וירח תם השבלות כו' תו ותתי רוח יקב ובהבה עליו רוח הקדש. תז ידע בודאי כי יוסף נם כי עד כה נשהלקה ותתן זה כי תם בלתתר סדבר. תז עבה ואתר רב שוד יוסף בני תי. לותר הלא כתוסיסים על בשורת חייו תתהם כי וכי היה תובל כו'. תתר

רב ודבר גדול הוא בעיני תה שיוסף תי. גם כי לא יתבול על נזי ועל הבדם. כי לא תהום פל זה וכיום רלותו הבעלות סיתן לייבב דעתו. תתרו רבותינו ז"ל ב"ר (פרשה נ"ד) כי זכר תה בהיה ששק עתו בעלה ערופה כספיתם ממנו. והנה עדיין יהלה בלעיני שום להתתין. כי תדרגת תם היה בלתי תפתין להם כי יוסף תי תה יזכור עת פרידתו יקבר תת לבו תז יוסר. לף תחבנה לפי דרכם בתה שבחתו לתעלה כי ישקב היה תתפחק תם כבים שנפחק עד התיתו.כי בפתו לא היה תבחים הבנתה וחקנתה לחשר בבני יוסף עלתו ולבותי השד תותם לא תתר לו בזיוות כרחות בלתך שבניו שנפחה וקנפחה עד שברי תיתתך. לף תה שבה בפת עלה על רוח יעקב לבלתי. הקדים ופסק על כתן עגלה ערופה הנאתרת כי יפצא חלל בתדתה. לרתות ט בתתור תלין יך שבתה תם יתות תולי יקרתו לף תיפצא חלל בתדתה. פתם ידע תם לבבו כי לבבה לתירע יהם. ולא הם כי לף היה הבן בתלה שבין בלתתר לתי הולבי בדרך תלה תיו תוקים. ובל כן בדלות יעקב תת שבעלות זבר תת תבר רוח לבבות תלה תביו. לא הם תל רתז עגלה ערופה. וט"ש טדתי כי על לבתו בדרך תלה שנא נסתכן והוא תי. ובבן כ"י ק תהקדיתם בתתרו. ותוכר בלבות תתבו התונים הבבולתם נוח הקדם. ובזה ותהי רוח ישקב תניסה: ובשום לב תל תלה לתניסם סהיה תיוהר. ותתר יעקב

בפוף פסוק זה. ותתר יבתל נרתם בסוף בתתביו יכוה כי עד כה היה לב יעקב בלתי יפר תתם. ותה גם עם יבדה בהיה תתד בתרטו לף בהיום שנל יבד שבה רוח הקדם תלין ותה גם בתים ז"ל (שם) כי לולה תת הבעלות הבר שלא יוסף ולא תפר שלח בלעיו. כי לותם ברא יהודה שהי ה ע"ב תקוקה בהן פיוהד כי לדיק הוא יהודה בלי הפר תז ותהי רוח לד בהיתם הרבר עקבה תי בהות לתניסם ונקות בו תניסם בתיתם יובר לבב תעשה וזה שנותו לת שתו בותתרו ויתתר יפרתל רב כו'. או יתתר על דרך הק דם ויגידו לו לתתר ט'. כי היה בתי בשורות היו יהד בידיהם: (ה) היום יוסף תי (כ) היותו תובל כו'. והנה היה יכולים עותר הנה יוסף תובל תל תך תתרים. ובבלל הדבר הוא שותנו תי לך תתרו לת נתתר בשורה גדולה כזו בלי יבבל ויתתיתם על בן התובלו לתתר הדבר בן לבן לותר התלה שוד יוסף תי ותת"ם וכי הוא תובל כו'. ז"ל ויגידו לו לותר כי הגידו הנדת תתד כדי לתתר לתהבת תתניס. והוא בלתתרו שיד יוסף תי כדי לתתר תתרי בן וכי הוא תובל כו'. ויפב לבו בפתנה תתבר היה תר לבב וט"ת לף בפתנה על בניסם. והלא בנות התותרים תלין תהלה הבר לא כו'. שתותרו כי תם פוסב לבו הוא על כי לא הלתין להם כלותר תי תם ע"ב תיקל תתה לתבע' לבו. ע"י תותר' [תלי] (הלתה) היותו תת בקרב לבו תז יתתר ויגידו לו לתתר כו' והוא תם שבחתו לתעלה כי כל בשורת חייו תתהם כי וכי הוא תובל כו'. תתר

כי יומר סנום שון מחד מאמר ועשה האחד בחדש מכל מכות רשות ולכוח מאמר יכהו בנגעו . על כן אם הלילה והם היה נמצא ביוסף שון מאמר מעשה גם כי יהיה שלם בנגעו כאשר רעה החכם לאמרו . ממנם ביאשנו שלם בנבנו כי לדיק ויאמר הוא . גם כי מלאתו לשות בכות ונהות על כאשר פוכם יבא הבר יגיד לו . והנה כשכנו כאם הפעדל יוסף להר מאם' כי טומד עדין בלדקי בהוכיחם בניו וכיסופי מחמרו . למען יבצרו הל מכיהם וכן עבו ונחו מומרו לאמר כי' והוא בכוסם לב אל מלת עוד מאומרה ומהרהוי יאמר כי יוסף חי . אך הנה כחכנו פרכת חיי נרפה . מה בין לבין דבור ותפוללה לאבדה כי הגדה הוא המשך כיאור רב . ובזה יאמר כי האם עבו עיקר מבכורה כבכורו . ואם היו מומדים כי הוא לדיק לא יאמין על כן מה עבו הביאו בא כך מאמר רהו והביאו בו מלדקו . כדי לאמר אליו כי עוד יוסף חי כלורך כי עודנו לדיק נקרא הי . כי הלדיק בלבד נקרא הי כד"ם ובניהו וכו' בן שים הי . כי על יד הקדמות הנדחם יבא על נכון מומרם אמ"כ כי יוסף חי וזהו ויגידו לו לאמר עוד יוסף חי ומיסבת על זה כלאחר יד הוא וכי הוא חומל כו' . ועדיין ויבא בי' כי היתה האמנתו רפוי בלבו ע"ב כוסיפו וידברו אליו את כל דברי יוסף אשר דבר אליהם המורים לדקתו ובאלהים עמו וישמחו לראות לבל מלרים והבר הוא אליהם בו . ומידע מיון רד"ו ובהוא ידע שמחיד ליהד בשלשתם ולכן בחר ביהד עשה בכבודו אליו וכי יבא בארץ גושן משעשע האמור למשלח . ומורחם פניו לאם כי כל זה יורה כי לדיק ויאר הוא . ולהוחות האר הוא מוסל הראשה לו השנוחת האר בלא יוסף שהם עשלח מלכות . אל כלאחר ראה העגלות המוכות לאמר בשורת כי הוא מוסל . מזה נהון אל לבו כי גם הבשורה הראשונה כי עודנו לדיק לאת הוא שהם לא היה לדיק לא היה מרים רחם . כי היה מזל מלרים מחייב שעבד לא יעלה בחעלות . ואז ותחי רוח יעקב כי שמת וברחם בו רוח הקודש כחשר בחלום עד האר לא קבן עליו רוגזו של יוסף . ומזה כי הסכירה האר נדכו להשלים עבדה לגזור על חפנלה מבירח יוסף שע"ב נסללו' מיעקב מזה לבל חזדקק לגלות הדבר . עשה שבבר נחשר מבשרותו עודנו לדיק ולכן לא יחשנב גם כי יודע אליו כי נמבר וגם הם משעם זה לא יקפידו על כן ואהי רוח קדשו כי חזרם שבירח אליו כי לכן בר מר המכר : עוד יאמן בלומרו בהשביר שם ישראל בשבוק בלאחר זה שבות להבות כי לא בלבד הזכם אליו בחיות רוח הקודש אשר היתה בו ברם יקרא ישראל כי אם גם מה בחיים בו אלהר שבשם ישראל יבוא על כן משעה ק רא לומו ישראל זה שלם בגלוח ויאמר ישראל כו' . ולהיות כי כלאחר אין פנים בשנים הנשם כך אין מעלה למעלה הנפש . ח"ם רב עוד כו' לומר אלא על בבורת לדקתו הוסיפתה לומר וכי הוא מוסל כו' כי בחיתה כמבבירים בעיניכם אז יומר על הקודם ואל כן הוא כי אם רב על כל מעלה הוא חיות עוד יוסף בני מי שהוא חייהו ואם לדיק נפרא רב מלמען די כד"ם (דברים ח') רב לכם שבת נאר הזה יאמר די זה לי גם שלא יהיה

מוסל על האדן : או יאמר הזה דבר רב וגדול שוב , עוד יוסף כני חי ואדיק ואני כמעשי אקח להאמין להיותו במקום זאת לכן לא מחקיר דעתי בד מלבב ומרפא . ומכיר : בכלאלה פניו אם לדיק הוא אם לא לן שם אז מכירים בזמנים הסם כמדובר למשלח והוא מאמר יעקב הוא אלהי אבי אם פני מכירם כי' וחזו אליה ואלחק ; ובזה יהכן לומרו לפניו ויעל לקראתו ישראל אביו ויחל אליו . כי הלא כבו זר נחבב יגיד הם שנשראלה יוסף אל אביו . עם שנם אביו גדלה אליו וגם הבל מיובר אאר שיעול על צוחיו ודאי שנפרא פנים . וכן בשאמר יעקב אחרי ראותו אם פניך ולא אחר חוסף שחפנים הפנים וגם מיובר אלא אם כן הומרו כי שהך מ הוא מיובר : אבנים הנה לאם אבל יבשו וכל הנן יעקב היה לראות פני יוסף להכיר בפניו אם לדיק הוא ואל כן נא יוסף וירא אליו . למען יכיר בפניו כי שהנו לדיק ויכירנו שאם לא כן גם יעקב נראה ליוסף וזו נראות כניו בלא אליהים קדושים מיד ויאמר אחוחה הפנים כי' . לומר אם מ"ו היות מרכיש דרכיך היות אם כי' פנחיים . (ח) ביניאתו מן השולם . (כ) בחוחו קשולם על היות לו בן בלחר הגן . כח"ם ז"ל שבשם (דף י') וגל כי אחד אל בני בראשה בחלה שאמר ט הקב"ה אם לא יחות בן בחייך שבות מלדקה בניו ידע שאן ט גיהום. ובזה יאמר לך עתה לא אמת רק בשם אחי ואחוחי אם פניך . הוא אלא אליהים כך בשות רבוי בשם שאחך הי לדיק נקרא הי . אז יאמר כש"ם ז"ל כי אם לא היה יעקב אומר אחוחה הפנים היה קשה לפני הקב"ה לומר בשמים . ואם לא שבאל לא היה אם וכוח יגדל בשאמר הפנים כראיתי בפניך כי לדיק אחה חבן אלי לאחוח לפניו עתה :

מן א ויסע ישראל וכו' . ולאי לביש לב . (ה) למה זה הלך בחרה שבש . (ב) למה לא אמר לאלהי אבראהם גם הוא . (ג) אומר זבחים ולא אמר זבח שיוחה כי על ב' דבנים הקריב . (ד) אומר ויאמר אליהים לישראל כי לא אמר ט דבר עד אחר ט אליהם בניים ואם הוא שקרמו . יאמר ויקרא ולא אמרים . (ה) כי אי־ו ויאחר פעם בניים הוא מיובר . כי הרי נאמר ויאמר ולא אמר לו עדין דבר . (ו) כי הלא אחיר יעקב יעקב . הוא קריא ולא אמרה . (ז) למה כפל יעקב יעקב בזה מבמקים זולחו . (ח) אומרו אלהי הלא אלהי אחיך ולא אבר אלהי אלהי אחיך . (ט) למה הוצרך לומר מה שהוא אלהי אבי מבאחר מקומות שנראה אליו . (י) אומרו אל תירא מרדה ולא אחר מרדת מלרימה . (יא) אומרו כי לגוי גדול כו' כי אחר שהיתה היא מלרח שבעבד בחלי חוץ ניתן בעים על כי לגוי גדול ישימנו שם . (יב) אומרו אנכי אלך עמך כו' . כי אומר ואנכי הוא מיובר והיה די כשיאמר ואעלך וכו' . (יג) אומר גם עלה שסוא מיובר והם הוא גם עלה על כניו . אך מחקבר לזה לומחו ויוסף ישית יהו כו' . (יד) מה ענין שית יוסף ידיו על עיניו : אמנם הנה ידוע כי אומרו יע' לאבראהם כי נר יהיה זרעו . כאשר מלידת יצחק ודקדקו שם כי עודם מועטים יהיה נחות בלבד . ואחו כי גר יהיה זרעך לעון יהיד . אך בסיוקם מרוצים אז ובעבודם ועבד כני

וכן הכל הוא ד' מלות שהם ומקיים הגדות ביעקב ויעקב והשבועות במקומם בזרע יעקב. ובזה נסבנו כי שם ענין מקום שכפול כ נקח גוי בתוך הגוים. תחר תומרו שכון בתוך תחר תומר אלוק. כי הנה תחר תומרו ים' יתכן בתוך ישראל היה יכול יתכן לומר הלא זהם בתוך לנו היה. ולוך יתבב לי נדוה בסיומי על מדמתי ע"כ תמר לו הוא ים' גוי בתוך הזהם ע' כי הגדות על נר יהיה ורשך יהיה לך בתוך הזהם ונמצך גם ליעקב כמלמרנו על פכוח ויצב יעקב בתוך מצותי תנוי:

ונבא אל הענין. והוא כי הנה על שני דברים היה ירא יעקב מאד ויגר לו. (ה) על רבוי זרעו.

(ג) על היותו נולא מלחמה. תומר בלבו בתוך עצמו נלחמתי מלחי יתתן להעדר מנחתי אלה כי הלא בבחר שנא נלחמ ליתתן אל תירא כי אתך תנכי ובלבתיך והרבתיך את זרעך נעבור לברהם עבדי. שהיה נרכת ונעבך לגוי נדול ונם תומר ביתים בתרן. והנה רבוי זרע תלמוד בבחר שנא ליתתן הוא על יעקב. ועתה היה רואה כי נמתי ממנו היה יודע מלחמה. ולוך יתקויים הרבוי בלי זהם תרן ישראל. ונם ע"י מעבוד הממעב תת הזרע.

(ב) על מלילות היותו נולה ח"ל מ תר בלבו לתת יבוא ליתתן שתומר לו הוא יתי' נור בתרן הזהם ויהיה נרוחו נם הוא בתרן עד יתתך אל עמיו ויתקיים נר יהיה ערוך ניעקב בתבר ליתתן. כי יעקב נם הוא זרע לברהם נקרא. כד"ת כי ביתתן יקרא לך זרע ותרז"ל (תדיים דף י"ח) ליתתן ולא כל יתתן בהוא ביעקב. וכלומר תנני תלחי לברהם תנוך ותתר תביהני ותשליר תתרי נרכת רבוי זרוע כמ"י. אז יתקיים בבניו ובעבדום ובני תוסם כמ"ש ע"כ שהמיל לבון יתיד ובלבון נרוח בעבדום ובני תוסם כתמוכר. ועל כן נרמז על הת' לוך בתרם בבחר כי שם נאמר ליתתן. ועל הכ' ויזבח שהיה לתלחי תניו יתתן בלומר למי שהיה ממיד תלחי תניו שלא תניחו ללכת למלרים מקום שיהיה מתייחם למי בתרן לו תלוה והת יעקב מניח שילך למלרים מקום שהכר בו תומה למי בתרן ר' תלחיו תלילה ליתר שזכות תניו יעזרו להיות כתומו. וזמו ג"כ כי הוא יתי' נקרא תלחי יתתן כהיות ותתר אבתים לבון רבים ב' זבחים על ב' הדברים. וע"כ לא הזכיר תת תברהם כ"ת תם יתתן בבחר שנא ליתקיים בתרן נר יהיה זרוע כו'. אז הביא לו הוא יתי', ויתתר תלהים ישראל כו'. לומר תשם תני תיני תלהיך נקרא בתי עליך בתייך. כי הלך לבקש זכות תבך בתם בתני תלחי תלא נם תלחים ישראל תני והוא מתמרנו למעלה כי ליעקב היה יתרון זה שנקרא בתי יתכ' עליו בתייו. ותחבר שתל תתהו בתפוכם תלמו פרשה ונח בס"ד. והיתה לו למעלה זו כשנקרא ישראל כדבר שנתתר ויקרא לו תל תלחי יבתל:

ושיעור שכתוב ויזבח זבחים לתלחי תניו יצחק ויתתר תלחי תומה עליך תת נקרא ישראל ותתי נתתר לו כך בתילת הלילה. ובזה יתדק לבון ויתתר כי תתילה ענין הוא ולא קריתה בלבד ובזה נם תין לתתרים הסכר תכתוב ותתת תתתר ח"ל שיפה תכפל תסלוטה לתה תצל תתרן

שהקדוסה הזאת ל"ל יעקב יעקב. לומר כי מי שהשיגה ידו להיות מכנה הוא יתי' שמו עליו בתייו שודע בריה ולא יומתו תשוב כתם כתניו. ההיות תיש לו שם נתרן יהיה לו נם בח"ל כי לא העדתו ח"ל תכהנתו. וזכו ויתתר יעקב יעקב לומר כי יעקב בהוא כלן יהיה שם ולא יפתח. והוא תומר יתי' הנה תני עתך בלתתך ח"ל וי"ש ויתתר ולא ויקרא יעקב כי תת רא עיניהו. ולא קריתה לבדה:

ג ויאתר תכני וכו'. תתר הנה לענין הזרע תיך נרין לנקוט תפלות תניך. כי תכני הלל תתר תתרתי לך תני תל תדי ברה ורבה וכו' נכוותך נתרן ועל היות הנדות תתלים ולא בתרן תתר לתני תניך תתר תתרתי לו נור בתרן הזאת ולן תי תומר שתרך תלחיך תתר תלחי. ויכתעבדו כניך תלחים תתר רבויים בתרן. כי נם שם תני תלקך. לך על ברתבוחם תל תירא תתיך רד"ת. ברתת לך יוסף בלומר רדה תלי כתפוחם לתעלה תיים תורתך כי שם לא תזהה לרבוי הזרע בתתר בתרן. ותם נם כתה שכתבנו תהיה תפתר לו להרבה ושתר כי לתתן יזכה תברהם לחיים נתתר לו לך לך תל התרן וכו' ותיתך לגוי נדול. לתר לו תל תירא תזה כי כלה לגוי נדול תניתך שם לומר כי תה שתתרתי לתברהם ותתעך לגוי נדול תיתו תהניו נדול יולדו בתרן כי תם בשם יפתנו תיתן לנאת תתנו גוי נדול כי שם יתן ע' תת יתתק תשוכן להתקיים ונזרעו ברכת תברהם. לך תיתום הגוי נדול תתיתך שם: וטעם תדבר תתשובה ת"ל (כ"ת ס' ל"ד) בלומתם ותעבך לגוי נדול. תוהו גוי נתל' עליו כי תי גוי נדול תתר לו תלחים קרובים תלו אולת תתך ושום תתתרנו נטעם נלת תנדים כי תוהם יזרתל לדתת תנר תה תתר היה טוב תברזל לתכן בתתוך כסף כיתך טוב יוסבו כעיתי תהוה ויצ'תו ויתלבנו כי יהיה כת סוכתם תנדים קולם תת העתמת תם סיגיך תכיך תתר נם שיהו שתתם נתם והזדכם בתיכוך עד נדר בתתו עד תתן סוהם תסניק לפסוק שתתתן יפדבקי בתלכם היה סביתה תתר עתסם וע"כ נת יתלו כי תם ת' תס' תו תי' תו תת"ק תתר נוי נדול תתר לו תלחים קרובים תלו ולא כן סולתך יהיו שם כי שם תהיה שכתת היותם נוי נדול כתדובר: ועל הכ' לתה לת תפלים יעקב הגדות בתרן ויצחק ויזבח תקנו על תתניו ובבולה לת יעך כי תם זרעו תתרי תות תביהם תתר תלחי תלקי תרד עתך כו' לו' תם תיוך סולך עם זרעך הלת תתכד תקנה נתלת נגיך תלילה כי יפקנו כסומתת תלחים וזיון תקומם ע"כ נריך סביתה עתסם תהופפה עליהם כתבר יעיר קנו על נוזליו יפתוך כל תפלוט נם תומתת תלחים והוא תתתר תז"ל כי תרבעה דברים שתתלו נהם תתר תין כל תפלוט כדתי להם תלת תיט תת שתם לבוש תת לבוש. תלת תתבדו על לבון סרע ולא נתבדו על הערווה כי תתת היתה וסרסתה תכ'. וכתתרה ז"ל (ויקרא רבה פ' ל"ב) כי זה תתר סכ' בן נשל תו' הזכרים על נשול תל הנקבות שכלם נדהו עתסם תן הזאב ותרז"ל שתתרים סביתה כל עוד שלתי עתסם תין קוים תם לא ע כי תיתת הסביתה תרחפת עליהם עתרו כת לבלתי הפתת בד'

דברים הללו . ולפי שהיה הדבר לפחדי בטומאת מצרים . ואמר שהיה כונת הכתוב בטומאתו בקבר יעיר קנו כו' . והוא כי הנה מרע"ל כי דרך הקבר בטהרו על פיו כי לפי שיבואם לקברם ולהוציא נפשו גופם . ויהיה שם יהודה במקום הקבר הכין לאביו וילמד מליו ויכוון על טומאתו והנה יוסף נפל ההלה על עיניו על אביו שוד מהקבר ככה על עיניו נשימין כי לא לו על מה שבכל טהר מליו שלא נגע פרידתו.

מאמר סבל בנימין הזה :

ל ויאמר יבדקל כו' . וילמ לפיו כו' כמשמעו למעלה על פסוק לפיכך ואמרתם כו' :

לא ויאמר יוסף כו' . הנה בהבנו למעלה כי כל מבן יוסף היה על ימים הביו ואמיו החת על פרו על מלריס רק שלהיו נוהן טהר היה לעשה כמשמעו למעלה בקנה המקום בשם קדושה מגדה . ע"כ לאמר לגידה לכבשה וכוון כי לאמר שם לפרעה יפנו לא תהי בארצך נפן ולפי יכוונו שהוא לפל יורגש בניו פרעה מה בשתן להם . ע"כ לאמר הנה לגיד לו שהי וניח לפי בלו לפי שהם כלומר שלפי במלריס ושהלריס רוצי לפן כלומר ולפיך יהיו שם כי הוכבח מלריס טוב ולפן לומר כי יפנו טומאתם בפי שלפי לפי מקנה היו ולפ יוכלו נוזוב טומאתם ושרשים כי הנה לפלם ובקרם כו' הביאו מפם וכל זה למען יאמר פרעה בירחיקו מפם ולפ יקל הדבר בירהיו לפרן נוהן וכוון כי לפעבה יקבר לפיכם וכוון כי היה כלפו להניע מקנה לפי פרעה פיפסך לפחול מה מבניהם . ולפ ע"י הכוונתם שהאמרו לפפי מקנה כו' יפקר הפעון וכהם לא שהאמרו רוצי לפן במאמרי כל יהיה בשלה היה ניעיו רק בשנון שהר לוכר לפני מקנה שהם היהיו לפלן כפלן ולא משורם : והנה בנגד יוסף לפני פרעה . שאר הן לומר בפו פלי ניעיה כי הפי הדן הכל ובוה הוא לומר בפו שהשם רוצי לפן פולי יבין כי בוהלים הפי מנקצ להרהיקם מעלי מהטעם שהזכר בל יוכלם ניח פרעה מה בשעליהם ממפו . ג' פן יהום כשלפן נקני שניקה פלי ניעט ע"כ בהשכם יוהר ועל הזי לפ שלר בפו פלי רק בפו שהם . ועל הכ' לאמר כשכבר המלורש ולומר בלשהם כו' בפו . ועל הנ' לאמר וכשם בהיין נפן בפו' לפ לדור רק הם מוכיהם שם לרכוף . והם בלפ להשיניר היום מושי לפן עד יעבם מלפיו כי יקפל לשם פרעה מה מעשיהם והם יאמרו כי נידיהם הלשם לפומם וע"כ וילוהם כו' ויאמר פרעה מה מעשיכם ויאמרו רוצי לפן ופן לבשות מלשהבו כי היה כ מכשה בזו גם להיהו גם מעשיהם ולפ הזכירו מיד שיבקשו בהיין נוהן פן פרעה עשה ביעיהם לך כהו כאלו נאמרו להם מהפרעה וה"ש ויאמרו אל פרעה לאמר בשני בלשה . ושהו ויאמרו פשם בניה עניר בהיין בפהו שעל נפות מיעם לפן לשהם המלאכה . ושהה כלו' כיון שהיו להשקפה רק יוהר שהם יבפו גם עבדיך כלו' כי עד כה לפ נכונות יביהה היהו שם . ושהה פרעוך יבפו בהיין נוהן מק c פרעה . ונפהות פרעה אל אחר נשבר יוסף מלות. פלו אלי ב"ש בפו שהם . וגם כשהליט רשיון לשבת בהיין נשן לאמר על ר' כונה לפ קן היה ב"ש לשמר אחיך ושהיך בני אניך כלו' מה פרהיו לאמר הוא כי אחיך ואחיך נפו אחיך

כי אסף לחזן כל אחרן וביזד הכל כי אחרן מלרים לפניך הוא. ובזה יתיישבו ג' קושיות. (ח) מה בא להודיע במיכ ולחיך בשו לחיך אלא לחדבר יוסף הוא שהניד לפרעה. ועוד תי' לאמר כי היעו לאמר לזקן. ועל כג' אמר אחר שכשהוא חייבי כשוחל רשיון על אחרן בשן מדעתו היה כי מלעדי אסף במיכא אחרן הוסב וכו'. ואחר כי לשום באחרן בשן יושבו באחרן גושן וכו':

בשם אדמ"ו הגאון הגדול והמפורסם אב"ד ור"מ דק"ק אשפירדם כבוד מהר"ר שאול נר"ו; ח"ל

מה נשתנו לאמרו יוסף אל כבוד הבא ז"ל דפ"ח ופסחים יסק. ולוסיף עוסף מכלי בשזה בשיב המקרשות דברים ככתבם דבר דבור על אופניו והוא בשום לב אל אומרו בשלה בלווי בשיבה באחרן הושב אם אביך ואם אחיך יושבו באחרן בשן וגו' בשעת מזה דאחרן בשן השוביר שבאחרן מלרים ואח"כ בשעשה אחר ויושב יוסף וגו' ויזן להם אחזה באחרן מלרים בשיבה באחרן בשן דשעשה הרי אחרן דשעשה השובשר ואשלה המקרשות שובריש זה"ו בשבש רשי ז"ל לזה לשקן אם זאת עיון ברש"י שם אם אקשה על סידושו ז"ל. אמנם יובן ע"פ אשמר ז"ל שם היה שרעה טוב לבשוש דשובדה דשיא ואשן קיבוץ ע"ש. אמנשין אשא דשקום שהוא שרעה לבשוש אינו שובוח בשאר שקום. ס"ב ליסוח יפלא שדבר שהר על פרעה בשוושו בשיבה אחרן הוסב וגו' יבבו באחרן בשן הרי אחרן בשן היה שקום שרעה להשוח ואין אשר אלי בשיבה אחרן אבן בשוושו זמן שבר אין שריש ואקיר שמה. אחרן בשן אף היה שהשב לשיבה אחרן לפי שאשלה בה שרעה שמן ואשן לבשוח טב"ש ועל כל אחרן היה שרב הוא כי כן ילאשר דברי פרעה באשר ליוסף בשיבה אחרן הוסב אם אביך ואח אחיך יבבו באחרן בשן כי היה הקרקע לכל שלי שיבה לפי חזון ואולם לאחר שבאו יעקב ובניו פסקה הרעב בשם והתחילו הבשים ליעפות כשדבן בשרים ובקיר לו היפה אחרן בשן שן הפשלה בשלרים בשבחלה. ובזה יוסף אשוה אשם שרעה להשיב בשיבה אחרן לבן בשן להם אחזה בשיבה אחרן דשעשה כי הוא היפה השיבה בשעת היות לזרעים ות"ת שיקר יביבתם היפה באחרן בשן לשרעה הלזה. ויחבן בזה לשון הפשיק בלוחרו בשיבה אחרן ה בא וגו' יבבו באחרן בשן הוא בשל ל' הבי היל"ל בשיבה אחרן ה בא אח אחיך ואם אחיך באחרן בשן אחבה בשיבה אחרן ה בא אח היפה השיב אחרן לזרעים ואחרן בשן הבזוב. ולבן אשר ואלי רשי להשיב בשיבה אחרן בשת יבבו באחרן בשן הכל לפי שזמן. וזה ג"כ לשר ויושב יוסף וגו' ויזן להם אחזה וגו' לא אשר ויושב יוסף וגו' בשיבה אחרן באחרן דשעשה ויזן להם אחזה שם אלא ואלי שיקר שובשב היה באחרן דשעשה השובה לשרעה הלזה. אבל אחזוקם היתה באחרן דשעשה שוב אחרן לזרע הבדה ולשלבה כל"ל בש"ד בלון הכל יפה ויפה. עכ"ל:

מז ויבא יוסף. הנה ידענו אחז"ל (ב"ר ס' ס"ו) כי עתיד היה יעקב ליכד למלרים בשלשלאות של ברזל אלא שבשה הקב"ה שיקדים יוסף

ויסגלגל אחריו יעקב בדרך בבוד. וזה יאשר פה אל יעלה על לב שים שוגה כי יוסף בדם שלשלאו אביו וגלות זרעו בעל יד יוסף בלו אשה כי בשפוך הוא כי ויבא יוסף את אביו ולא הוצא ע"י אחיים רק ע"י יוסף ויהיה בכח בויעמידו בהעמדה לפני פרעה ולא בכבשה בשלשלאות. וגם פרעה הרויח בדבר כי בדרך זה אשכך כי ויבבך יעקב אם פרעה שבות כמו שאחז"ל לשיעלה עליה לרגל: (ג) ויאשר פרעה אל. ויאשר יעקב אל. יבבלהם בפרעה ויתי בש"ד:

פרשת ויחי

כח ויחי יעקב בארץ מלרים וגו'. לבא אל בילור בבחוב לשני לשיים לב (ח) אל אחיבה הפרשים לפי הבשם (ב) כי בפסוק הקודם אשאר ויבב יבראל בארץ מלרים בארץ בשן ובפ' זה אזכיר כ"א ארץ מלרים. (ג) אם אורך בפ' הקודם לאודיעבו כי אחזה בה. (ד) אמה פרש מיו בארץ מלרים. ואמה לא כרש מה שהיה בכל ארץ מלרים אלא בארץ בשן דשעשה. (ה) כי אחר שעידד לבלול כל אר ימיו יאשר אחרלה ויחי יעקב בשם שים אל ולא יפרש כלל. (ו) כי אומרו ימי יעקב הוא מיותר היה לאשר ויחי שני חייו כו'. (ז) אל' ויחי כי אחרלוח בשאר ויאשר ויבב. והנה לבא אל הבילור בשאר ביבוחה אאשר יעקב אל פרעה להשיב אל בשלח בשה שני חייו. אשר ימי שני אגודי אלשים ואשלח בשה אשם ורעים היו כו' כי אלא כאו זה אחבב אל' אשם ורעים אל ק"ל אשה. וגם אל ולא השיבו כי כי אלא אי בניד לו אלא שיהיה בך יבוב ימי אבותיו. וגם אה אלא שימי אל' פשם שני היים וששם שני אגודים וגם אל' ימי אגודיהב הוא אויחר לך הגם אשרו ב"ן על פשוח כי אילך ימים וגאות היים וכי ים בשם בשיון אל היים. אלא אי בהיו אי אלוח הם אל אלים היים אבל היו נשר שים אל היים: ונבא אל הענין ואוח כי הנה כה אשר פרעה כשה ימי שני חיך. בשאות יעקב שני חיך אשרו על שנות חיים ואלוה עוה ואשר לא שוה חיים היו לי ר"ת אל אגודים גרוח וקלוקל. וזהו אלשים ואלוח שבה היו ימי שני אבותי בימי הגרות. ואשר אלשר היבון בשני אגודים לא היו קלה שנות חיים. לז"ת דע שיבה כי אעם ורעים היו אבר יקראו שנים. וזהו אבט ורעים היו ימי שני חי וקראן רעים כי גם בם היה לו שבר בוח אם ום"ת שאה אחלא על זה כי גם אנוחי היו לשם ימי אגודים רבים ואעם שנות חיים לע"ת ולא השיבו כי' כי כל כך היו אועטים כי לא השיבו כי לומר כי גם אלאבותי היו שני אגודים ג"כ. לך אשמש אוקעים קוץ השני אגודים היה לשם קלת שנות חייהם לך זאת רעתי כי אר כי אשעם אשר היו לי שנות חיים בשוך ימי אגודי לא השיבו לימי חייהם של אבותי. אשר היו להם בשוך ימי אגודיהם: ועוד זה בלשה האורה שם והעידה. כי הנה ויחי יעקב כל' שיקראו שנות חיים לא היו רק בארץ אגיהם שבע שנרה שנה. וזהו ויחו כו' וזה ויחי ימי יעקב כו'. והוא כי זה דרכן של בני אדם. ב"ח אלף שנים יהיה בבוהה ונחת. ואחריהו אירה בקלת שנים עד יבד ביבון שלוש. הלא כל הימים הרשעונים יש. ויהיה בשיעו

בשלו כל ימיו מכלכלים וגרם והסכה. והסתר כתסר כל ימי חייו מי נצר ימים ויעקב לו בתחרונה. וימות בסיכה מוכה. כי במסכר שני מוכחו יעקב לא כל שמלו ויהי כל ימיו בעיניו כימים מהמים. לכן נוים לעוכה. וזה מאמר הכתוב כ"ש היום כי כל ק"ל שבטיו. קרוץ שני מנורים וגם שבט חיים. וגם מעם ימיו על עוכה היו בשנים נכוד. הנה עתה נהפך. כי אתר שכשוף ויהי יעקב י"ו שנה על שנים חיים ומוכה. ועשה כלנו ויהי כל ימי יעקב שני חייו. ולא ימי מנורים. כי עתה קני היום חדשה. ועשו כלם שנות חיים. ואנו ויהי ימי יעקב שני חייו וע"כ אמר ויהי לי יחיד. לי' כי כתמדים נהשבו כלם שנות חיים וכו': והנה לא כוח וכל זרעו בשיתה במנורים היו ולחיים ונדבקים בכומתם מנורים. והסיס בעשם בגל שרו על מנורים ומה גם כי שם עיקר תלמה תדמה ממלה כי ע"כ שרות התרן קרלה ס' היה היה נהשך לשבל מעט. ועשה היתה לו זאת מכל רשות רבות ונרות אחר תרשו לו בכל ימי מנוריו. ע"כ בשמה הקורה פרשה זו להבר שבוק זה על שבוק שבשוך פ' הקודמת. והוא כי שם נאמר ויהי ישראל בתרן מנורים כו'. והעניו בשוס נב על מאמר יוסף על תכיו ויבכה בתרן נוסן כי מה יתן ומה יוסף שבחו שנתן מכוונתו: אכנם בפר"ש (פרק כ"ו) תמרו רז"ל כי פרשה כתב תרן נסן לבדה בכתובה. וגם שלח נעשתה עלמו ולא לקחה שם כל זה נתנה מתן לה והיתה שלה. וע"כ כח הסומלה שבר היה מוסף עליה בעל כל תרן מנורים שהשלך ממנה ובדקה קדושה בה. על דרך מלחוכם ז"ל (ב"ר פ' כ"ח) על כשוק ויקח השדה כו'. כי פ"י שקולה שבדים קימה היתה לה ויהיתן להמקום שהוא וע"כ שלח כוחה של תכיו לומר. שלו תחום שם תחת ובדבך שניו שם שוכפים שתה סומלה מנורים. כי הלא ויעבדה בתרן נסן. כי אין שם סומלה ולא יעלרכם המקום שהלחו בקדושתם שרבני נשמותיכם. וכן היה. וזה שלמר שבחוב ויבא ישראל בתרן מנורים שבשר שם שם מקום סומלה. עם כל זה לשה שניו שהלך תרן נוסן לא עלרתם שלימה נשבם בשרבם הבלוין. כי שם ויאחזו בה בעלמה שהיו שבורים הקדוש עם קיחם בה. או יותר כשפושו כי כל ישראל יש להם תחיזה בע"י לקדושתה ולמר כי בתרן נסן תלמו תחיזה. כי גם קדושה קיתה בה כמדובר: והבדילים כי ישבו וירבו מלד והלו היו שתח ממשלת שר מנורים לא היה לו כח להיות כשוכפעים מתחת ידו כריש ורבים הוא מן שכנב הכנה מלד. ומה גם לבז"ע (ב"ר פ' ח') בשמרו שהיו שבם נכרם שהר. ובדיסים גם כן הרבוי הרוח ליעקב ולא למנורים הדבים עשתם שם. שהיות עיקרו של שר למנורים וע"י כן ויהי יעקב שנות חיים ושובה. ולפ שוד כ"ח שגם כל הבנים הלחשונים שהיו ימי מנורים ונשר שנות חיים יעקב. ומזן זה כ"ח לומה שכל זרעו היו נלחזים בקדושה. כי היותם בתרן נוסן עומדה לשם וע"כ שתח הכתב'. כי על שוימתו בה כו' ע"כ ויהי יעקב שנות חיים. ולהיות כי הוא מלד עלמו לא היה נריך תרן נוסן. כי גם בכל שער נטל מנורים יעקב חי שלומה כי קדוש הוא לתלהיו ותהי רוחו. גם שם בא מנורים בנות חיים לו גלי שפק על כן לא זוכרה תרן נוסן כ"ח תרן מנורים. והוא כי יעקב אין סומלה תרן בעניים יכולה למנול בו. מה בתין כן מסוברים

שלמתו. וע"כ כוונך בשביל זרעו להיות בתרן נוסן לשיתם בקיום בקדושה שרשם:

כט ויכרבו ימי כו'. לתוי לעיל נב. (ה) שם ענין שנותו שם שעמו. כי בשפוק מקודש קרלו יעקב. ושם קרלו ישראל. (ב) נשים נב על שומרו ויקרא נבו ליוסף למה לא נוה אח טוב. (נ) לפ"ד על ליוסף מיומרת וגם לבש מיוחרת. (ד) למה הכריחו שיסתלהו הוא בעלמו והיה די יבלר יוסף במנורים ויבלא אח אמיו ויולכו לקבור אח אביו. (ה) לומר על מה שקברוהו כי חומרו מה לא ילדע לכון בקשה שלש כן הל"ש מה על הקבריו ואם הוא לשון שחה הוא מיוחר. וגם לומר ועשיח עמדי כו'. כי"ל לעשות עבדי לך לומרו ועשיח יבואה שנות ענין טוסף על הקודם ולימנו. (ו) לומר שנשלח עם חבוחי למה קרא על המיחה שביבה עם החטוח. (ז) למה לא נוה אח כמו יעקב שם עלמותיו עמהם כלבר עשה יוסף. וגם יסיחם אח יוסף יכוון מלבוחו להעלמו מיד. (ח) כי הלא נכלל לומר אנכי אעשה כדבריך. הוא שיעים ידו שהם יכלו ושבעם ל' וה"ש למה לומר שנים הבשנה לי. וגם מלח לי ומלה ל בחיבם מיוחרות. וגם מה ענין הבשהויבו על רשם הבשה אחר שנוחת יוסף: אכנם לנגד הל הגיאל. נשים נב על מאמר ר' יוחנן בשבת שעות (ד' כ') שלמר יעקב אבינו לא מח והקשו וכי בכדי תגנו הבשיא ושסדו שבדים ושבני מקרא אני דורש. ואתה אל הירח עבדי יעקב כו' ולא זכרך מלרן שבים מקיש הוא לזרעו מה זרעי שניים לף הוא בחיים. ע"כ. כי כלל יקשה מה שביב לו על נקבייהו בלומנו מקרא אני דורש. ואי על שהוא דורש מקרא שהשכל הקבוע והחדבה שחשכל הדבשה שניה. ועוד נחוי להעיר לשם לא הקשה ל שהשקוק שלו' ויאמר ישראל אלכי מעט ופ' ויקרבו ימי ישראל למוח ופ' ויגוע ויאסף אל עמיו. ועוד שלא היה ל להקשות בכדי שנחן והוליאו בני משנו כי כן דרך החשנים גם היה ל להקשות שלמר הנבו לומו בלעדי שונאת משנו ושאלר מי לך מלומרו וכי בכדי הנבו שבניא נרלה שמוכח כי שרצו מי. אלא שלו' כי לא היה אחד שיבריח כי מי היה ובחם שבומנו וגם הם הבשיחוו וקבלוהו לעני נוך. והלא שוב שוב להבחים לו שהנחה לשקוח בדרך בשבנב: ולשמור על הענין נחשוך על י' הפקדה. כי הלא יפלא כי כל המקים שבר יזכיר שניהם ליעקב בשם ישראל יכנהו ובמקים שבר יזכיר נוסף ושניהם בלי הזכרת שום בשם יעקב יכנה לומו כי כנה נאמר ויאמר ישראל למוחה הפעם. ויאמר ישראל אל יוסף הנה אנכי מח ויקבבו ימי ישראל למוח. אך ניעקב לא נאמר כן נוניעה שמ' ויכל יעקב לנוח שם כנין ס' ויגוע ויאסף אל עמיו. והנה מחמת קוטית זו לשיבי נבר הכם נשח והפעמות מחלתן להעמיד כי גדול נדר שם יעקב משם ישראל. ושע"כ נמלחת פיהה ביעראל ולא ביעקב ושלח כמו זה נחשב והשלח ושלח בלי שפק לחנים שבר שבחי להשפיע כי להפוך הוא כי בשבר נקרא שמו ישראל. מן שהוסף ברוחו ושמחו יהנון מור יקר רש וגם בשאר מלך

סילוק הנפש מהגוף ולומרה כי הנה הנדר הגדול אשר נתוסף על נפשו רוחו ונשמתו שנקרא ישראל הוא אשר נסתלק ממנו בפנים. ועי"כ יצדק בו ל' מיתה כי הבחינה ההיא מתה ונסתלקה מיעקב לגמרי וע"כ כל המקום אשר יזכיר מיתה בשם ישראל יכנה אך בבחינת יעקב הוא הנדר אשר היה בו מתחלה לא נסתלק רק גוע כמי שנתעלף שעדיין כל בחית נפשו ורוחו ונשמתו דבקים בו בעלם ע"כ ביעקב לא נאמר רק ויגוע ויאסף ולא כאמור ביצחק ויגוע וימת ויאסף וכו' ועל כן השיבו אשר דברו יעקב אבינו לא מת שהוא על בחינת יעקב בעת שהיה אביו בהולידו את בניו שהוא טרם נקרא שמו ישראל. וכל אותו הכח נשאר בקוע בבנא כי גם שיאמר צדיקים נקראים ישני עפר ולא מתים בעלם ועד מתהר רבינו הקדוש שהיה מקדש ביתו בכל ליל שבת ור' אליעזר בר' שמעון שהיה שופט את ישראל כ"ב שנים בתוך הדלו אחר סילוקו. ור' אחא בר יאשיה שדבר עם ר' נחמן מתוך קברתו הנה כל אלה לא היה בם רק כח מה מהנפש אך לא הרוח והנשמה כי נסתלקו מהם יתר עליהם יעקב כי הכל היה בו כמדובר. ועי"כ שיבצרו ימ' העלה השכינה גם את גופו גם הוא כי נעצרים בו כל ההוא נפשו אשר היו בו בחייו. וע"כ נשאוהו בקדושה על סדר הדגלים כנודע ועי"כ לא הוקשו לו מפסוקים בנזכר בה מיתה בישראל או גויעה ביעקב וגם לא מאשר פסח בשמו והחיתוהו כי הלא נכתוב לפנים בס"ד כי לא פשהו נפט ולא הוליאו קרביו מהכרח הכהונים כ"א שלם כיום שהוא הנשו אותו. ולא הקשו רק וכי בכדי חנטו כו'. לומר כי אחר שלא נסתלק ממנו כל כח נפשו ורוחו ונשמתו אשר היה בו מתחלה א"כ בודאי שלא יצריך שאיני כיתר בני אדם שהכל מסתלק ומה בלע בהניפה וגם מה צורך הספד וקבורה ע"כ השיב מקרא אני דורש כו' אלו היה לך קושיא מן המקרא שמת היית דוחה דרשתי זו מפניה. אך נסמך הוא כי הנה מקרא אני דורש ולא אדה כי אין אתה מקשה רק מה צורך היה בחניטה כי הלא לא תדחה הדרשה מפני מה שעשהו לבלי צורך כדבר שלא ניכר להמון כי לא מת ומה גם כי ידע כן יוסף והסתיר הדבר ואדרבא תם פן ישבותו אלוה אם יראו בבלי חניטה היה מתקיים ימים רבים ע"כ צוה לחנוט את אביו וראייה הב' מוכרחת כי לא יתכן יקים הוא וזרעו שיושיעם ויהיו בם מארץ שביים ולא יעקב אחר תחיית המתים כי אם שיהיו כמצילום א' מה זרעו בחיים כו' ולא אמר מה זרעו חי אף הוא חי כי אינו דומה היסן לניעור אך ההיקש הוא מה זרעו בחיים כו' ולא אמר מה זרעו חי כי כל חלקי נפשם בם כו' גם הוא כל חלקי נפשו בו כאשר גם היותו בלתי נרגש לרואי' וענין הכתוב מה שאמרו ז"ל כי יעקב בעצמו היה במצרים בצאת זרעו משם וגם לעתיד כאמר אשר מארץ שביים כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות כי חוזר אל יעקב כמשז"ל בשמות רבה כי ע"כ אמר אראנו שלא לנוכח כלל הדברים כי בחינת היתרון אשר קנה בכל חלקי נפשו כאשר נקרא שמו ישראל הוא לבדו אשר נסתלק למעלה לגמרי באותו הבל כל אשר היה לו מתחלה בשם יעקב הוא אשר לא מת כי לא נסתלק רק עודנו בו בכח על הדרך של יתר צדיקים נשאר חלק השפל מנפשו בו בלתי נרגש אל רואיו כן כל אשר היה לגמרי בעוד שמו יעקב נשאר בו על האופן ההוא ועל כן כתיב נלדס שכל חלקי נפשו בו יחשב וע"כ לא נאמר ויגוע וימת כאשר בישמעאל רק ויגוע ויאסף. כי הלק המחייהם ליעקב גוע והלק המחייהם לישראל נאסף אל עמיו שהם אבותיו למעלה וזהו ויאסף אל עמיו עוד הקדמה אחרת והוא כי על ל' יום קודם הסילוק שנה הנשמה עולה בכל לילה ופוקדת מקומה נאמר קריבה למות. וזה ניכר לצדיק עצמו ה.פ.ר ביתים ההם כמובא דר' יצחק בס' הזוהר (ויחי דף רי"ז ע"ב): עוד הקדמה ג' והוא כי הנה ידוע כי נשמות ישראל מוצאם השמימה אל ארץ העליונה אשר לשימת א"י כי עליה הרקיע כי ע"כ אויר א"י קדוש יאמר לו אך ארץ מצרים לא כן היא כי עליה ירחפו שרים חיצונים ע"כ טוב לאיש הישראלי לדור ולמות בא"י כי בחייו גדל בתוך הקדושה ובצאת נפשו דרך יפרח בתוך הקדושה שעלה עד שרבה אל האלקים אשר נתנה ונמשך לישראל הדר במצרים כי יהיה תוך הטומאה וכמו הגלה נפשו בקרב טומאת חצוניות הארץ ההיא שלא במוכה עד למעלה מגבול החצונים ומשם הפרד עד האלקים ולא יעדלו ממנה המחטים בדבק אך לא לגדולי הצלמות יקרם כה כי יש אשר גנס כי ישכון בח"ל לא תדבק בו חלאת טומאת מצרים כיעקב שנא' לו בצאתו ה"ל הנה אנכי עמך וגם בצאת נפשו לא תעלה בקרב החצונים באמר ה' אהי כאשר יצא והוא מאמרם על שאמרם ז"ל (דברים רבה פ' י"א) שהיה משה מפיח עם נפשו ואומר היכן את עקידה לילך אמרה לו אתהלך לפני ה' בארצות החיים. שהוא כי היה ירא פן יוליכוה בקרב חצוניות המדבר שמת שם עד למעלה. ואמרה לו כי לא כן רק אתהלך לפני ה' בדרך ארצות החיים כי מעתה אני דבקה בו יתברך וזה יתכן ע"ד הפשט כיון שהוא יתב' לאמר ליעקב אנכי ארד עמך מצרימה כל הדבק בך טומאת אויר ארץ מצרים וגם בתוך אנכי אעלך אל הנפש בל תעלה בתוך החצוניות גם עלה אל הגוף שעל ארצו שיהא שכינה כמו שאמרו רז"ל (סוטה דף י"ג) שעל כן לא נגעו באלונו זולת בניו על סדר הדגלים כנודע גם נישרו נבורה שיש כמדובר למעלה וזאת כי יוסף ישאר במצרים להיות מרכבה ומושב אל השכינה השוכנת את בתוך טומאותם:

ונבא אל הביאור אמר ויקרבו ימי הלק הנקרא ישראל למות ולהסתלק למעלה והוא בסוף השלשים יום שמכיר כי נפשו עולה ופוקדת מקומה אז ויקרא לבנו ליוסף המחייהם אליו ממלא מקומו מרכבה אל השכינה במקומו. וזה הומר ליוסף כלומר לא על שהוא מלך רק למה שהוא יוסף מפתח עצמו כי עליו נאמר ויוסף ישית ידו על עיניך כמדובר ויאמר לו אם נא וגו' גומר מה שאמנא מ הוא היה נא ידך כו' שתשבע לי כי מבנין השבר ידעתי כי ועשית עמדי בעצמך חסד ואמת והענין כי אם כן ימנעהו פרעה כאשר היה שעל כן הוצרך שבועה כדי לאמר לו אבי השביעני לאמר וכו' כי על כן הניהו אחר שהיה מוגעו כמאמרם ז"ל (שם דף ל"ז) שהיה מונע עד שא"ל אם מאעם אותי לעבור שבועת אבי העבור

מעטר גם בטעמך שהכעסתני שלא תגלה כי תיכף ידע לה"ק ויסיוך ממלך וזה להשוב ביון בתומרו הכניעני לאמר כלומר מה שהולך להכניעני לא למעני כי ידע מסך עמדי רק כדי לגמור לך פן תאמינו וחנו שם גת מלחתי וכו' ובעים כו': או שעור הכתוב על דרך זה שם שהה בעת הזאת מלחתי הן ליסבע לי ימשך שחחרי כן ובעים וכו'. אך שם תיכף נכבע כעת לא תעמוד כי לא הוכל והוה מלימה מלך וגת גלה לו בפירוש שעל כרחה הם שיתלוו עד לחברי כן בלשונו לו השנועה כלשון נכ"ד והכסד הזה אל גת תקבלני במלרים ואמנין בשוס נב אל מז"ל (כ"ר פ' ל"ו) על נחינת שכם אל מיעתו מהקבר שם. י"ח על כי עתידה לחיות עפרה כיום ו"ח שלא יעשו חופו ע"ג. ו"ח שלא יפרו זו המלריים וכו' כי הלא יפלא לחם עוכו כנוד קבורת מרן ישרחל וכלכו לדרוש על דבריס קלים בערכה אך מחכנה כי הוקשה לפו לחבר הקבינו מפלת גת הרחוי יחמר אל הקבלני אך האחירו בל יחמר יוכף יעבה כמעשהו שיקבר בחרן מלרים ויכניע לח בניו יעליחו עמהם בהעלותם ממלרים על כן לחמר אל גת כלי' תכילו פחה על מנת שלא להפסיד לחבר הענה עמדי שלא הקבלני ושל כן ר"ל לא הוכרהו להת פעמים כי חם על זחן שכין הסילוק ליציחת מלרים שלא רלה לעשות כי קף והפסק הוח כי הנה וכבכני וכו' ונשלחני לחת בעלמך וקברתני וכו' ונקבר חחלב לחת הקרח סחיחה שכינה אל החבות אך הוח על כי בלחה נפש הנדיק מנוסו מיד שיכנס וגדנקף לפעלה כס ונפשות המחייסות לגיה וגפש יעקב מדוכקת אל החטח. ונגא אל הענין כי הם כן יחמר לו יוסף הפחר כה בחרן נתן לו שמוך לחחוס מלרים חוגה להומדי נלחה בניך יקחוך עחסם על כן הקדים ואמר וחכבכי וכו' והוא שחר הלא בלחתי לומי מפני מיד שוכנה וגדנקת אל חטומי בע"ע עם חבומי בחבי חחיים לחבר מעל לחרן ישרחל הוא בחבר חרע"ל (כ"ר פ' י"ח) בחרע"ס וכחדובר בסבוק חעלך גם עלה וחס כן חחר בהחלק היוגה ממי נדבק בדוגיות המנוה העליון חבר חהת כנגי הכניעה חבר מעל לחי' למה יפרד החלק פכחבר כי בהחלק השלה פירוד עלמיי כי הלא השלה היח הסולה לשוחת ח"י וכל הכחבר עלי החבל בסבחבר סח על חדמה סמחה ולח חתקבר קבר לחיון הכחבר כס השלה בחבר יהיה לגדיק הקבור בחרן ישרחל בחדובר בחעלה ועל כן ונחלחני ממלרים וקברחני בקבורתם. ביהיו ב' החלקים זה לשוחת זה בלחי נפרדים. ומפני פעדיין היה יכול לומר ח"ב חעשה כן גם חני ולח חבחר סה מן הטעם הזה ושם היה שבחה כן מי יהיה מרכבה חל הכניעה במלרים על כן חמר לו וגבחלחני ממלרים וקברחני וכו' לו' רחה גם רחה כי חין הדברים בדים שהקשוד לעבחבר כמוחר לבד הפריד בין חלק השלה מגשבר לחלק הבחבר כך כי רחה גת מה גדולה מעלת הנפש רוח ונפשה הנחלרים כי בכח כי הלא לא יבטיק שלא השלה חותי עם חחיך ושחה חכחוד שם ח"ח וכחלחני חחה בעלמך וקברחני חתה בהכניעה שרחה עליך ולא

יהיה שלא כהיגן הולך הכניעה עמך לחבר חמת למען ימים כי הלא גדול ערך הנחבר לחי עד גדר שהכניעה דנקה כי ומעלה חותי בחפה כמו בכ"כבו על חומרו גם עלה בנגב עם נופו הכניעה טולה ואין זה כי חם על יעיקב חכניעו לא חת כלחמור רק בהיות יחרחל לנדה היח חת בנחבלק כמו בכחבו ושם כן חיפה פעמו סיוד בין שתי הכניעות החלה הגדולות הדנקות בשנם היח רחפה גדולה עד מחד וכן לא יפפה חה בחין כן לכל זולתו גם גדיק גדול יהיה כחוך ושל כי דרכו נתן פנים

לכל חה שלא יוליכוהו חהיו ויפחר היח במלרים:

או יהכן גדרך להבת נחה בעודע כי פעמד שלשת החטות בן הס הממכנה ואין להפריד בין הס כלל כעודע ע"כ חמר לא חני כמוך כי הנוה לח נריך שלוך בחפס חדי עלוחם כי הלא חני ובכבתי עם חכנתי יחד כי נפשו טולה מיד עמהם כי חני וכס הממכנה ואין ספק כי גם בחערה חבר סס החטות יחד יס קדחפ וכניעה מהסחלטות היוגר כמוחיה למעל' כי גם מחלקי נפשותם חחרר סס נקברס ואין הממכנה שלמה סה לא בחפחד שלבחן יחד למעלה חלקה שעל הסחים בעודם. והלקה שבקבורתם בהסחלבלו'. וע"כ חמר היה בפלוקי מיד ובכבתי עם חטותי חלקי השלה עם חלקיהם שבר למעלה. לך מהחקשות הלקה והלקי החחלרים נקבורס יגרע הלקי. ולא חכי' בחיות הממכנה שבקבורה שלמה בחיותי קבור במלרים ע"כ מיד ובפחתי ממלרים כל יהיה סיוד בין חלקי הבחבר להלקה שלמה ואיה לבחדים בכל מכל כל מעלה ומעה. ואיה הם יובף טוב היה יחל כן לא יוליכוהו הוא בעלמו ע"כ היה מבניש ע"ב הביא ויחמר חלכי חבשה כדבריך בל' מכלי חבניתני חלכי חבשה פה בהות כדבריך בכ"ף הדפיון בהות כל הדומה לדבר ואם בם עמה זה בהות דבר ממם ואין צריך שבועה ע"כ הזר ואמר הכניעה לי כלומר כמו שהכניעת לזולתי הות פרעה הכניע בם לי. והות מעשה הסבר לשיל בן יחמין פרעה ויוסף ע"י בפועה זו בן יעטור בם שבועתו כמדובר למעלה. ומה הבין יובף בדבריס ויבעב לו בם הות. ואין בחלות יעקב כי בעשה שבשחתי חבר הכניעתי ס' בחומרו חבלך בם עלה לח בהחתה חל הבניעה חבר על לחם הממה על בממר הכניעתי חבניעתי חעלך בם עלה. ומס מדקדק לומרו יחרחל ולא חמר יעקב יהכן כי בהיות יחרחל הות מדבנה העלה בבחתות חל הבניעה חבר נמלה חבר ממה לבלותי חפרד בעלם מחלק הנבחר המחייסת ליעקב סם היה נקבר יעקב במלרים כי בם היה מר לה להפרד מחלק הדבק עמה והיו לחחדים בחיות דקות עלמיי וגם חלק העליון קנה יקהון ע"י הסבלבל על ידו עפר סיוד לעולם דרך חלק שלמעה היותו כי בם הות גדול מאד. ולבי גדולו יחרבה לוד חבר למעלה היסבו בהסבלבל בספר על ידו כי לפי כוב הכנת המקבל תרבה קבלת שפע סחוספע מעבוה מעל גבוה חומר יחרחל ע"כ בחלק העליון יחזיק טובה לה' על קיום הסיטור בין בניהם:

מח א ויחי חרר וכו'. רחוי לבניה לב (ה) חיזה בייכות הם לזה בחלק הקודם שיחמר ויהי למר מדברים בהלה. (ב) חומרו ויחמר ליוסף

וכו' ויגד ליעקב וכו' ולא מכר מי מאחר ומי סגיד. (ג) מה ריכם הלא נאמרו לא מנסה ולא מפריס. (ד) מומרו אל שדי וכו' למה יודיע בניהם שם נקלה תלוי ה'. (ה) מומרו ונחתי לא הארץ הזאת וכו' למה הזכירו שם. (ו) מומרו ועשה שני נניך וכו' מה ענין לומרו ועשה. (ז) רומרו כד כומי תוך מניך מצרימה היא מיותר. (ח) כי מומרו לי כה נרלה שלו שם כבר ובמומרו בירמוגן ובמטן יהיו לי נרלה שיהיו לעמיד. (ט) מה השה מלה מולדת אשר הוליד אחריהם. (י) תוך מתקשר לזה מומרו ואתי בנלה מפדן וכו' ומה ענין מומרו עלי ולא בשרש"י שהוא כן יאמר יוסף תוך רצונו יעשה ממצרים ולא כן עשה הוא לאתי. וע"כ הולרך לומר שהבניה שם ע"ש הדיבור קשה שא"כ היה לו לאומרו קודם לאומרו ויהי אחר הדברים וכו'. אחשם השה מלא כיוך כ' אם יעקב בעל ואמר לו גוי וקהל גוים יהיה ממך שהוא להויא שני שבטים לנחלה והיה לריך יעקב להודיע הדבר למען יהיו להם שני גורלות בנחלת הארץ משם על זה כי רלה יעקב לברך אח בני יוסף על שמלדו במלרים מקום מומשם להבניהם אל הקדושה. והשה לא יעבר מלבם אחיו קנלה על נרכו אח בני יוסף בשני עניהם שם אלה עשה כן לבני אחיהו ע"פ ונקלו בברכות אבותיהם כמ"ש ז"ל (ב"ר פ' ל"ו) שהיו מקנאים עד שאמר להם יוסף יהיו אלה אח ה' קדושיו וכו'. ע"כ מה עשה הוא ית' בגלל ביוהדיע יעקב לוין יחשבו בניהם ליעקב לשבטים ומשה ואחר היותם בגלל השבטים שרש קנלח לשבטים ומשה מלא אחי יוסף על ברכתם וכדי לשורר אח יוסף על ככה היה כי ויאמר ליוסף הנה אביך חולה וכו'. ויגד ליעקב וכו' והוא בהשיב בני מאמרי רש"י. (ח) מומרם (מכתדרין דף ס"ו) כי עד יעקב לא הוה חולפא שהיו בהלוה מהים בלי תולי. והיחל ליעקב למען אשר יגיד אח בניו. (ב) מה בקיימו וקבלו רש"י (שבת דף י') שאומרו ויבחתו יבחתו על נחש הפשה היה בשיהה שנקראת נחש הפשה. ונבחו אל הענין בשום לב אל מומרו אחרי הדברים האלה ולא אמר אחר ויהוא ההפרש כי אחרי מופלג אחר כמוך והם אחר מומרו שבשבע יוסף לעשאלו הברואה היה אפשר לו בזה שעשה עם בניו שלשים עם השבטים אפרים ומנשה כראובן ושמעון ולוי שבהם בני עלמן ע"כ אמר כי ויהי אחרי וכו'. והוא לומר כי לא מיבר שהחייב יוסף ליפול אח אביו כמנהג לו בגולו זה. כי הלא ויהי אחרי הדברים האלה הנזכר בלאחרי הוא מופלג ויאמר ליוסף הנה. ולא היה במוך אל מה שלאלה הנה שלא היה זה ממת זה כ"ה שאמר היה הדבר לקיים הפר כיוך אח יעקב ויאמר גוי וקהל גויים הנה שהוא זה בניומין קהל גויים שם מנשה ואפרים והוא כי לאשיר לב יעקב ויוסף על הדבר. ע"כ ויהי אחרי הנה ויאמר ליוסף מי מניכר בסוף פסוק הקודם הוא אלה אלה שאמרם כי ויאמר הרשם הנזכר הוא שבניהם אל יוסף בנוסח"ק הנה אביך חולה וכו' כנו' הנה מה שאיש עד כה שהוא התולי בעד יעקב לא היה הולכם הנה זה שהודיעם הוא בשביך הלו' כי אין זה רק לשיעו אח בניו ע"כ ויקח הנה' חולי יהיה בנכרכם אלה

יומות. ומי שאמר הסבר ליוסף בא ויגד ליעקב ויאמר הנה בנך יוסף בו'. ולא השחיל לנחות מה שאמרוהו אח בניו. והוא שיקחו ארצ יוסף בנהלם פשבן כ' אלקים בירחובן ובמעון. ואמר אל שדי וכו'. הנה מי שים די בידו לנרך ולקיים הוא אל שדי נרך אחרי. והיחה ברכתי הנני מבדך כו'. והן לומר שנרכני להוליד שר גוי ולקהל גויס כמשמעות אומרו מבדך והכניסיך. וגם לא שמר גוי על בניומין. ולקהל עמיס על שאר השבטים בירבו עד היום הל ה' כעם ה' שבטם ה' בהוא לקהל ה' יעשה כ' עמיס. ומה שאין לו' כי כלל השבטים יהיו עמיס. הוא כי הנה אחרי אומרו גוי ולקהל עמיס גוי הוא בניומין ואיך אח בניומין לנדו לקרא גוי ה', ולא כל השבטים יחד יקרא לקהל ה'. אך אין זה בק שבטם ה' יהיה לב' עמיס. והנה אר"ל (ויקריס דף ו') כי אין בכורת יוסף בק לנחלה אחרן. אך לא ליחס כ"ש בירחובן כאמרו בדברי הימים וזה יהיה מה שבתך ואחר ואחרי אח אחרן לזרעך וכו'. וגם אין לו' שאיזה שיד לקהל עמיס שאחר היה בניומין שנקרא גוי שנאזר אח"כ שאי אפשר. כי הלא ועוד כלי הנה עשה עד לשיי ולא הולדתי עוד. והוא יש' אל שדי אים די בברכותיו. ת"א בלא יקיים לך הוא על ב' בריך בימוקו לב' כאמרו בב'. ואמר ב' בני וכו' לי שם כלול עלהו לו. כי עליהם ועל בניומין גם' לי מבדך והבניתיך ואל אשאר ת"ל אח לך לך הם ואמי גם אני לך הרי ג' ויקראו על שמי יחר מולדתי. ל"ת אפרים ומנשה כראובן ושמעון וכו'. אך לא אמיים אחה עליהם. כי ומולדתך וכו' על שם אחיהם יקראו לא על שמך. להיות לך שבט בפני עלמו. והוא כי לא נפל לו רק נקבל גויס. קבל יעשה ב' גויס ולא ת"ל קבל וגויס. וכן אמת כי נאחזי נדולים דומקים עלמן על ומולדתך כו'. בשומרם לא הוליד שוד. אך אני אחנחלה לנבל מוכיום מורת ה' אמת והשומם כעיניה שהוליד אחרים. ומי יבא אמריה ויאמר כי לאר אלא הזכירתם השולה אלא הולידם. ובבבל מה אלא הזכירה. נראים הם שהזכירה. ולא יאמר כי על שם שהם נקראים על שם אחרים. לא מצינו. ולבייחס ת"ל רחוי יוסף לנאמר אמנו ת"כ שבשים כדבך אילו מיעקב. אלא שהוא שהוא מפקניו. ליה ידקדק הכ' בשומרו כדבך אילו שהיו בשני בשמם. או בשם יוסף רק נפללים לאחיהם. וע"פ דברו הקדים אפרים למנשה לאחיבוהו. ועו' כי יהיה אפרים כראובן ומנשה כשמעון לנטות אלא האמר הלא הכ' אלקים אחי ואל הרחוי הוא עשות הכ' אלקים ב'. ויסול מנשה הכ' כי בא כך הוא. ל"ת לא כן. כי אילי מדמה לא מנשה ב"ה שמעון אחר לילו יסול כי שנים. ואחה אפרים אני מדמה לראובן שהיו ראוי יסול כי שנים. ובשבחיהם ממנו כך אפרים ראוי ממנשה. אלא שיהיה בראשון. שעב יהיה ראוי הבניהם ממנו. עוד אפשר כמאי"ל (ב"ר פ' פ"ו) כי היה כמנשם יוסף נפשה מחדשותא ויבא לעשות מלאכתו. אלא נדמה לו נורא יעקב ואמר לו שהשיה אחנו בחשוך בזה. כח"ד דקדקנו בא' ואין לים מחנ"ש וכו' כנו' אך חים שלילו מיהנו הבית שם היה. וע"ש נמנא לשם זרעו מקצתו וילאו מלסרניו. ואחר שעשה כאחר נשאר בם"ד על

תומרו ומכם בחיקן קמתו וכו׳ מדי לביר יעקב . ואלי לא היה לפניו יעקב והיה יוסף מקשהו . גם הפעם אלה לא היו לו : ובזה יתבר ושמח שני בניך המולדים לך . הנה בשתם לי הם שמלמלה מני לא היו לך על כן כרחובן ושמעון יהיו לי ולא תמר כשני בני יהיו לי . רק כרחובן ושמעון . אלא הוא לדמות בהזכיר לחובן . עוב מעשם אל הכעס יוסף בשקים לחובן לחביש אותו לירם פי בעים . ואת גילד תבר עשרים בעים לי״ש כלחובן כו׳ . ל׳ הלא בהם יוסף היה לחובן . כי מסבבתי היתה לחל והיה היה לא לאה ואלו היתה בחל כמהבבתי היה בת יוסף מלו . והיו נוטלים בניו כהלק לחובן ושמעון . ע״כ עתה ניב בעבור המהבבה על המעשה . ויהיו לפרים ומכם כרחובן ושמעון . וע״ש דרבו תעשה עם אח מפרים נפני מנשה כאלו חברים במקום לחובן . ומכם במקום שמעון ומילחך וכו׳ כחלעיל . וא״ת מי אמר לי שכך היה . אולי בחתוב לך קוח יח׳ לעני מפרך וכו׳ . היה שתליד מיומי כ׳ בנים . גוי היה בניתין וקהל גוים היה לי חא״כ תוליד ממנה קהל שיהי׳ לעמים הזה בכלהקה את בניתין ממה . בן לקר לא אמר תמלא את אלהיך לא יחיה . ובמותה ותכמיל הקהל גוים . ושוה כי לו יוכח יהי כדבריך מי יוכיח בני בהר ה׳ לפיות בסוד לחלוה עם שהיו רחבים מוכך או לשהות לא יובר פחחון פה מפני בהמך לי יהרגון . בחולי ל׳ מכם יחלקו בניו לכ׳ חלקים ולא יהיהו לל מה שהיתה מחשבתך עלי לרעה חונך . ע״כ אמר ואני בשלום מעתן וכו׳ . והוא בסוס לא לפה הזהיר כולו מעתן . כיון שבשתחה היה מהרי בנ״ח הרעים נפשות . ואח״כ הלך לשכם ומשם לבית אל ומשם לאשתם ובדרך היתה מתה . לך קוח לי לל יעלם על הוכך כי היתה בדרכה הגיי מפרך וכו׳ . שתליד מהרי בניתין שד מהחל . אלא שמתה ואחשבל העניין כי הלא זה היה . אלו שבב מיתתה היתה מתנבא הגד הבדרה היתה . לך לא כן הוא כי הלא לל עדי נראתה אלי בלה בארץ כנען . כשובר ויברך לוכי מפרך כו׳ . לך ואני בנוכי מעתן שהוא מרם הביכי לנה היה מה שתתה עלי רחל . כלו׳ בשבילי על קלוחם עם הפרי תמנה את לחביך לא יחיה כו׳ כי אלו נגזרה מיתתה נמנה כי בעת הבדרה בבר היתה משוערת לחות בומן שתתה . וא״כ ולאי אלא על שתלד למהי בניתין היתה הבדרה אלא בחובר . ועל דבר מה היה היתה עיקר הבית ליהבב מהבהבי עליך בחקוח מעשה כי בעשה לחשוח היתה דעתי שתיתה רחל . והיית עולך לתה לון לתהיך שתתן מה לבכל מעשה זה . כלומר שלון הדבר תלוי בכלל בהחשבה . כי גם זה לוכו כי הלא ותקברה שם בדרך תפרת . שהוא ע״פ הדבור . לחשון שהיה מבשה על בעיה בעת התכון . מדי עברה לשם . שהלא יקשה למה יקרוא לו יעקב בעיה והלא תדבקה עוב טוב תקבר שם לחה . בכעשם כל יעקוב תמנה . אלא ודאי שהיה עיקר הבית . שלאי עברתי עם לבן . ובזה היתה מהבהבי גם בהוליד לת בחובן . וכבל מה בחוליד יהי תמנה בחופן שהיה עיקר וח״כ גם זה עיקר בני ליכבם

תהם רחובן בחמור :

ח **וירא** יעקב׳ כו׳ . בלוי לעיל לב . (ה) מה הוא

החנכרות הלו שתמר מי הלה לחבר שהזכירם בפעני . וגם תרוייל שהפרים היה בשם יכיבתו . וכן תמרו בנדל תמו כבן בית ותלמיד לפתו ותם הגיב יוסף בני הם מה מיהם לו . (כ) מה עיון מו׳ נתן לי לעיים בזה יהוחרנו רש״י לו׳ שהרחה לו שבר כרכוב . (ג) מו׳ קחם נח חלי . ולמה לא קרחם יעשו חלין לעכרם . (ד) למה לא לקחם יוסף בחחבר חביו . (ה) כשהגיעם חלין למה לא ביקר חומם . כ״ח היקר לשם ויעקר לשם מה טרך עשה חל ניעוח ומיעוך שהם שכח מיומו ולחכרכם בחחת הכרכה נעקב ומיעקב . (ו) תומרו רחה שניך לא פלחי . כי לא ידעתי הבניו הלה . רק בשם רבם יעקב מלניעם וילא חלין חז יחמר רחה פניך לא פללתי כו׳ , חו בנחו עם בניו לבקרו סרם ידבר חלין חל מה פלמלה . (ז) למה הסיר תומם מעם ברכיו . ולא הניחם עם סיבריכם חו יהקנם כלחוי ולא יוחסם . (ח) מה עיון הבחחויים סהיו לבני טרך כשם הניח . (ט) תומרו חת עיניו הכחויים סהיו נעיניו כו׳ ומם מנשה ט׳, מי לא ידע כי ימין יוסף הניח נגד שמחל חביו . ושמלו נגד ימין חביו כהיותם פנים בפנים . (י) בשומרו ויגלח יבריחל הם ימינו למה ברכיב ידיו זו על ז ולא המליף חת מקומם ויעם חת הפרים ניעיניו ושם מנשה בשמחל . (יא) חו׳ שכל חת ידיו וכו׳ . שתדרכה נרחה שגם שכל כי שם הכב בשיעו הכבוד . (יב) תיעתו ויגרך חת יוסף שהגיל חת הבניים כי כן תחר יברך חת בניהם ושכל יזכר עליהם ולוץ יחמר בבניך חת יוסף ושם חוח שבנרך חת בניו הוח כמברך חת לניהם יחמר ויברך חת הגוהרים ומפליו מודע כי מבנכתם יבורך לניהם . (יג) שמהניל בפלגים ומניים בשלוח והגיל פלגים הרחוקה לחוקי כי יברך חת הבניים חו מחלה יוניר השלוח וגם הזכירו פלגים זה בעניים . ושוד פלוח בכוס ל׳ מהם ניזרה כי הענין מחמיל מהשלוח כו׳ . וגם למה לא חמר הפלגים יברך חת הבניים . ולא יבלבם ע״י מלוח . (יד) תומרו בלשוניו השלכו . ומו חמר הרוטה ובכוזיר הבוריים היה לו׳ לא זה ולא זה רק חה בגמל חותו מכל רע . (טו) מה ענין הקבח בשם חבי ושם חבותו כי הלא גם בכל יברחל נקרח בשם . (טו) מי לא ידע כי הלניהו הם לכרכם ויחק . (יז) חו׳ נקבע החרן שהוא מיוחר . (יח) תומרו ירחל יוסף וכו׳ למה שמק עד כה ולא מיהה מלח הרכיב ידי פרם יבוך כל ברכהו . (יט) תומרו לא כן חבי שרחה בלו׳ לא כן חבי כי לא בוב עשיח ואיש דרך חבן עד גדולת יעקב והרחני יחמר לא חבי . כי זה הכבור שיש ימיך כו׳ . ולח חבני יגלה הם בשוחה שהם חו בשגנה . גם נבוח לב חל חו׳ יהיו ל׳ עשוד . (כ) תומרו ואתם יוסף חל תהיו חטוח מיוחר , והיה די יחמר ויהפך יד חבני כו׳ על רחש מנשה . ויחמר גם כן חבי כו׳ . (כא) כבל תומרו ידעתי בני ידעתי ולו׳ בני בין שתיהן . (כב) לוך מוחן עשה חל הקשיטו הנכור שתומרו גם הוא יהיה לעם כו׳ . כי הלא ועם הוא פלוח יוסף . למה יהיה חברים גדול ממנו . ע״י שים יפיטו על רחשו . (כג) חו׳ ויברכם ביום ההוח . כי הלא גם ברכה פלמעלה כיים הסוח היסה . (כד) תומרו ויהם הם חבהים

לפני מותי אחת משלך הנתי ולבני יוסף. (כא) על שיקר הדבר. מה רחם יעקב שכיון להגדיל בברכת הקטן על הגדול: אמנם הוא יהיה (בראשית) שנפה יעקב שעתידים לעמוד ממנו ירבעם ואחאב והיה בלבו לחלוק לברכה. ע"כ לפי דרכם יאמר וירא ישראל את בני יוסף וכו'. לומר שברוח כי הנה הם בני יוסף כי לדיק הוא ואין ספק כי לא מפחת יוסף תביאם יהיעדו לנשות מהשים בלתי לדיקים ע"כ הם תולי הם מגר עצמם בלתי כשרים. ע"כ אחל מי אלה כלומר העיניים הם חם רשים והשיב יוסף ואמר בני הם כלי בני דומים אלי. כי לדיקים הם ומה שהרחם אלה מעכבם יהיה על כי נתן לי אלהים בזה. במקום אדמם מתחם הזאת יותר מיחר מקומות כי ערות אחרן היא. כמ"ש ז"ל כי החרן יש לה מכרים ומשרים היא ערותה ודבקה גם אלמת מומחת המקום. ע"כ אמר יעקב ליוסף קחם נא אלי וכו'. והוא כי רחם להשיעם כב' דברים. (א) שיקחם אלין יוסף בידו בשבר ס' אחו ובקותהו יוסשו להיות משרים לקבל ברכה מיעקב. (ב) שבאחר יברכם יכון להריק ברכה אליהם בשהגלגול יוסף מכיהם והיה כי למה שמדבנת יעקב גדולה מאד מדבנתם. ואיתה הדרך יוכו לקבל ממנו ע"כ התזכם להריק להם ברכה בשהגלגול יוסף מכיהם בפריק דרך עמהו ז"ל ויבדך אחם יוסף כו' כאחר יבא בש"ס: ונחזור אל הענין כי הנה הדבר הא' שאמר להשיעם לקבל ברכה היה שיקחם יוסף אלין בידו. ועל זה אמר קחם נא אלי ואברכם שעל יד קחתך אותם בידים משיעם כי השפיע בם שפע יכולו על ידך שאברכם וזהו קחם נא אלי ואברכם. והנה יוסף ברואתו בשהריכו לקחתם מאחלאי לא השמין לי בלומדי שהם לדיקים. וז אמר יוסף בלבו הנה בשהשפיע אלי אח היימי לדיק אמר שלכה ואחלפו ברכם לאות בשהיעם למעלה ברוח להשחיל בפני לשניל אח לדיק והוא כי דרך הסידים הראשונים שהיו מכירים בפרטיש על פיה שיו ואם רע בע"כ והיא אלין יוסף שישחיל בפניו. ואח אמר אחותה השפעם אחרי רלותי אח פניך והכרתי בזעיך כי שדך לדיק נקרא חי. ע"כ אמר יוסף הא זה שאחי היו משחיל בפני אלו לדעת אח הם לדיקים. אך לא יהיה רק על כי עיניו כבדו מזקן לא יוכל לראות אח הם לא בקרוב הדבה. ע"כ הא שעשה הגישם אליו שישחיל בם. וז"ל ועיני ישראל כבדו מזקן שע"כ לא יוכל לראות בשפיסם ולפיכך ויגש אחם אליו שיוכל להניע בשיהם ואח הא שעשה יעקב לבניו יטבו בפו' שלא היה מאמין ליוסף. וגם לבניו הרחות בפני הם שיהם מאחדם עם היותם מגודלים עם יוסף ע"כ ויקן להם. למען ע"י קרב היו בפיו אל כל ל' יהיו עיניו קרובות אל כל ל' לחניעם בפניו בשלם. מרחח אל ישק ומבק כיוון להיותם חביבים לפניו ולא שהיה משפחק בשברותם עד יוסף להניעם. ומוסף על זה שע"ם דרכו היה לנשק לחניעם נאר הם. בדבק יעקב נפשו עם נפשותם בשהוא פה אל פה וגופו עם גופו בחוזק כ' אלגלו בחוזק בניתוק שיר השירים. כי כל כוונת ניתוק וחיתוק הוא לו' נפשי בנפשך וגופי כגופך לאחדים. וכן בם' השחר אז' כי

הניעוק הוא לאחדקף ר"ח כרוחת ג' ויהי כי קרבו עיני יעקב אל פניהם וירא כי לדיקים הם אז עשה ואמר רחם פניך כו'. לומר כשהייתי בחרן בחזן וסיהי לן בשבלי הם מי אז מח היים. לא היתי לן בשבלי שהם אלהים שהיו יהיו לך פנים הרשעונים אל לא אלהים שהיו לך לאלהיך מאחי. בשומרי כי נחקלקלו במעיים כי הם מקום זמה לא פללתי והנה הם ברחיתי עמה הרחיתי גם אחי מעשה לה' ואח' כי הרחם אותי אלהים בפניהם גם אח זרעך. כלו' לדיקים כמוך ו"ל רחם פניך שהיו לך בזאחך מאחי. וזה שלא אמר רחם אותך ואמר עדין לא היה מברכם כי עם היותם לדיקים. היו לדיקים הרשע ע"י קיחת אביהם אותם מיד היות לידתם במעיים כמאחר אביהם. או לפנה זולחה והוא עד כה לא נקחם כי הם הניעם בלבד בניעוק בפניהם. ע"כ אחר יוסף בלבו הנה ב' דברים בניך אלי לעשות. ה' להחזיק בוכח לאחי על בשורת לדקחם שברחני וגם ניך לקחת ע"י להכין מוחם ולשעד לברכה. ע"כ ויאמר יוסף אותם מעם ברכיו למען קחת אותם מע"ב להאחר לפניו ביוחנו ע"י כך להנחך ומרם יקחם בהמחוה לאחיו אלין בחזק בחזוק אונם על בשורת לדקת בניו. ואח"ב ויקח יוסף וכו'. להכיעם כלומר. והנה לפ"ז שע"י הלקחם מיוסף מקבלים הבנה ושפע להחנחך היה מקום לו' כי נקחת יוסף אח מאחיו ואח מעשה בשהלו בניו להיות לאחים שפע יוחר בלאחיהם כי ע"כ לקחו ביחן מה בחין כן בשעשה שלקחו בשהלו. ל"ל כי לא כן הוא כי אם שלקח אח אחיו להיות ביחנו לא היה להשפיע בו יוחר. רק למה שכוח בשהלו שבחאל יעשים אותו בשהלו מביו שלעחם יחיו בקרבו אותו. ואחר לקח אח מעשה בשהלו לא למעט הכחו רק לשיבא ליחן יכחל וז"ל את בניהם שברחם מיוחר. עוד כי לא כיון רק להעותם כח' ולא להעדיף זה על זה: או קרוב זה למען יהיה בניהם ביום לקח אח אחיו בניחנו שיבא לשחאל יברחל ואח מעשה וכו'. למען יהיו יחן ושחאל כלל ח' ויחדו יהיו ביחם אך לא היה לו כי למה שכפי הכוח אלקח בחזל בם הברכה ע"כ כוהן אחיו יוחר. שלקח ביחן יוסף ובמקום שהרגיש יוחר הכוח שלח בו יד ימינו. וחזו ויעלח ישראל אח ימינו וכו'. וז"ח אח רלה להשליב בברכה אחיו. למה יהיה ידיו דרך עקלחון ושיב מוב היה יעשיב אח אחיו בניחנו ואח מעשה לשחאל וז"ל את שכל אח ידיו ט' לומר כי בשעותו כך שכל ואחבי' אח ידיו כי מעשה הבכור ולא נעלם ממנו ומשכלה עשה מה שעשה כי להיותו בכור לו לשבל רחבו יד שחאל. ולא יגרע ב"כ שיהיה לגד שחאל יברחל כאחד שהיה לכל ח' כ' בחינות. אחר לגד שחאל ימינו על רחבו ואחר השחאל על רחבו הוא לגד ימינו. ועל הדבר הב' שאחרנו בלשון יהיה להם כח לקבל ברכה מבדולת קדושת יעקב כיון לכבוד אח יוסף למען יוכלו לקבל שפע הברכה בעצם למען על יד יוסף שחאלבל בח ברכה גדולה זאו ויבדך אח יוסף והוא לאחרו יבדך אח הנערים כי רלוי היחה הוא על יוסף והנערים הם נניו שעל יד השחלגלות אביהם חגדל ברכתם: ולבא אל עניו הברכה שיהיו לב אל כל השקדמה הזאת שאחר.

האלהים כו' ובלי ניחה וכן אומרו אח"כ האלהים הרועה וכו'. הוא הקדמה אחרת ובלי נזרים כי לא אמר האלהים כו' יברך את הנערים. כי אם התחיל אח"כ ואמר המלאך כו' יברך כו'. אך יקשה כי למה שהיה הסך לברכ' ע"י המלאך באומרו המלאך הגואל וכו'. ואם פן יקפידו שלא נברכו בשם כאשר נתברך הוא מאביו ויתן לך האלהים ע"כ הקדים ואמר האלהים אשר וכו'. לו' כן אמת כי הנה אני נתברכתי בשם אלהים כד"א ויתן לך האלהים מטל וכו'. וכן ויצל אלהים את מקנה כו' וכן וירא אלהים אל יעקב ויברך אותו כו'. אך הנה כל הדברים הם בהדרגה והוא כי הנה האלהים אשר התהלכו וכו'. והוא מה שידענו מרז"ל (ב"ר פ' ל') שהפרש שבין אברהם שנא' בו התהלך לפני. לנח שנאמר בו את האלהים התהלך נח היא כי אברהם לא היה צריך סעד לתומכו. אך נח היה צריך הוא ית' יסעדנו ויתמיכנו לעבוד את קונו והנה יעקב ברוב ענותנותו לא ייחס אל עצמו מדת אבותיו רק מדת נח:

ונבא אל הענין אמר הנה אלהים הוא אשר התהלכו אבותי לפניו שלא היו צריכים סעד להומכם אך אני לא כן רק האלהים הוא הרועה אותי ומנהיגני ומסעדני לצדקי ע"כ גם שאני נתברכתי בשם אלהים. הנה כאשר נגרעתי מדרגה א' מאבותי כן גם אלה יגרעו מדרגה א' ממני ולכן לא יזכו להתברך בשם אלהים כמברך אותי. כ"א המלאך הגואל כו' יברך את הנערים. ועוד אני מברכם שיקרא בהם שמי ושם אבותי והוא כי הנה בהזכירו ית' רחמים לישראל נאמר וזכרתי את בריתי יעקב ואף את בריתי יצחק כו'. והנה ארז"ל (ויקרא רבה פ' ל"ו) למה באברהם וביצחק כתיב אף ולא ביעקב מפני שאין אף ביעקב כי מטתו שלמה:

ולכאורה יקשה כי מה זו שאלה למה אין ביעקב אף כי הלא נזכר ראשון ואיך יצדק בו אף. אך אין ספק כי זאת היא השאלה למה נהפך הסדר באופן שלא היה ביעקב אף והשיב כי היתה מטתו שלמה. ויהיה הענין שאו' הוא ית' ראו אהבתי אתכם כי הנה אם בזכרי עליכם זכות אבותיכם הייתי מתחיל מאברהם או מיצחק. לא תמצא רחמים עליכם על כי בכל אחד יש עיכוב מה. להרקת שפע רחמים בעבור כי זה יצא ממנו ישמעאל ומזה עשו ויהיה מקום לו לקטרג. אך וזכרתי את בריתי יעקב תחלה שמטתו שלמה ואין פתחון פה בו לעכב רחמים. ואז ע"י התחלי בו גם כשאזכיר אח"כ את יצחק שיש בו אף אזכור ולא יעכב שום קטרוג כי שלא קדם זכירת יעקב תחלה ומים רבים לא יוכלו לכבות. ואז גם מיצחק תרוחמו וגם את בריתי אברהם אח"כ אזכור וכו'. וגם שלא נסרת אף כרז"ל יאמר כי אחר הזכרת יעקב גם ברית יצחק הועיל וכן ברית אברהם וכן יהיה דעת רז"ל אלא מדאפקיה בלשון אף ולא אמר גם כמו שעיכוב: **ונבא** אל הענין אמר יעקב הנני מברכם שבהקרא שמו על הנערים האלו יתחילו משמי. וזהו ויקרא בהם שמי מתחלה באין בי אף. ואח"כ ושם אבותי ועוד אברכם שיעדיפו שני אלה. בהזכרם לפני המקום מאשר ייעד הוא ית' כשיהיו שוטח לכל כללות ישראל וינצלו. כי שם אחר יעקב מזכיר יצחק בהקרא שם אבותי על אפרים ומנשה לבדם. אחר הקרא שמי לא יתחילו אחרי מיצחק כ"א אברהם ויצחק שיהיה תחלה אברהם ואח"כ יצחק על ב' דברים כי אין אלא ישמעאל לעכב התשובה כ"כ גדולה כמו עשו. כי בסוף עשה ישמעאל תשובה וגם כי חסד לאברהם ואח"כ מי שמתייחס אל הגבורה והדין תהיה זכירת זכותו אחר זכירת חסד. וזה אברהם ויצחק וגם וידגו לרוב כי תהיה להם בחינת רבוי הדגים. ולא הבנתם כי סבת רבוי הדגים הוא על היותם מכוסים מעיני הבריות. אף אלו ירבו בהיותם בקרב הארץ אשר שם עיני הכל בהם ותה גם למ"ש המתגנס בנו בני אשה. וכן בגמ' (דברכות דף כ') ר' יוחנן היה שם עצמו במקום שהיה הכל מסתכלים בו באומרו שמזרעא דיוסף קאה. ונשט הכתוב וידגו לרוב שהוא על בחינת הרבוי. אך אלו יהיה בקרב הארץ הפך הדגים שהוא על כי אין רואם:

וירא יוסף וכו'. הנה מתחלה חשב שטות יעקב לגלגי הבווה ברכתם רק לברך את אפרים ברכה יתירה על מנשה. כי ראה שהיה יותר מוכן וראוי מאחיו הע"כ היה נתן ימינו על אפרים. ע"כ שתק ולא מיחה אך כראותו שהשוה מדתם ואמר יברך את הנערים שניהם בהשואה א' אז וירע בעיניו כי חשב שעלה על לב יעקב שרצה יוסף להכין יותר את מנשה הבכור ולקחו בימינו ובא לו לשמאל יעקב. ושפ"כ נתן ימינו עליו ע"כ אמר לא כן אבי כי זה הבכור שלקחתי בשמאלי להביאו לימינך. וימאן אביו ויאמר ידעתי בני ידעתי וכו' כי זה הבכור גם ידעתי את השמיד. ואל תחוש כי הלא גם הוא יהיה לעם וכו' על כי הוא נגד ימיני ואולם אחיו הקטן יגדל ממנו על היות ימיני עליו וגם הוא צריך מאד גדול. כי הנה וזרעו יהיה מלא הגוים והוא יהושע ודרך ברכה שיוכל כנגד גוים רבים ועצומים בכיבוש הארץ. עוד יתכן בסוס לב אל אומרו כי יבית לבת עשיו. והוא כי כב' בשנתו בא לתת טעם אל מה שלא מיחה יוסף שלא ואמר כי הנה ג' הדרגות הי'. א' כי הנה וירא יוסף כי ישית אביו שהוא מערס בומו ימינו על ראש אפרים מאז וירע בעיניו. וכן אח"כ כאשר שם אותה על ראשו ויתמוך כו' להסיר אותה ולא יכול וכראותו כי לא טוב לו. אז אמר לו לא כן אבי נהזהירו כמתמיה ואו' לא כן אבי. כלו' האם לא כן היה אבי במה שאתה אבי שמתמ קנאה בינו הצעיר ובין אחי בקנאת כתונת הפסים ולמה תשים קנאה בין בני כי זה הבכור לשתות שום ימינך עתה על ראשו באופן יהיו שניהם כי עד כה שמת אותה על אפרים עוד מעט תשימנה על מנשה ובזה אומרו אבי אני מיותר: ושיעור הענין כי רצה יוסף להזכיר לאביו ענין אשר שם קנאה בינו לבין אחיו. בל ישוב שנית לעשות גם עתה. והנה זכירה זו תהיה כמשך לעיני אחיו ואביו שמזכיר אשמתם על כן הקדים ואמר אל יאשם יוסף בזה כי הנה כבר סבל. כי מאז ראה כי ישית וכו' היה רעה בעיניו ושתק וגם אחרי כן ויסמוך וכו' ולא טוב לו. אז לא יכול לסבול עוד אז ויאמר לאביו לא כן אבי קרה לך כמדובר. והשיב לו ידעתי בני מה שאירע לך במה שאהבה בני וגם ידעתי

כי זה הכבוד . לך לחיי הקטן ינדל ממנו כלי' מעלתו מצלחתו כעודו מרע"ל בחיים רחם יטיבה אל יעקב . וע"כ להיות כבודו ויכר חין קנאה . וגם זרעו יהיה מלא הגויים בינה ממנו יהושע שמעמיד שמש בגבעון . כמ"ם ז"ל (ע"ע דף כ"ם) שהוא לו' מלא הגויים בינה שמעו בכל החרן . ומעתה זכותו עומדת לו להנדילו . ולהחיים דעת יוסף שהורה מעידה כי כן הוא . שעל כברותו נתן לו הגדולה ולא שקרה מקרה שחשב יעקב שהיה מנשה לשמאל שבא לו מימין יוסף . והכחיב כי על כברותו נעשה לו היחרון הזה ולא שקרה מקרה כי כלה ויברכם ביום ההוא לאמר כי זולת הברכה הקודמת שהוא על השחיד . גם ברכם ברכה אחרת שהיא על השחיד' רק ביום ההוא לאמר שהיום ההוא חאמר בכווי ת' . וגם בשם אלהים ולא בשם שלך והיא כך יברך ישראל לאמר כי כשיבך חים חם בנו לו חם ידידו . שיאמר לו ישימך אלהים כחפרים וכמנשה . ובחיחה הברכה לא היה לא ימין ולא שמאל . והדברה יחדם לו' כך כלו' שיהיה ת' ולא לאמר בשם כי להשוותם כיונן . ועל כל זה וישם את אפרים לפני מנשה אלא לאמר ישימך אלהים כמנשה וכאפרים . ועם היות כי המברך מי יודע שם יאמר מנשה אחלה לו אפרים עם היות כוונתו עתה להשוותם . לכן כתוב לו' כי אין זה בכחיבת יעקב כ"ח שעל כברותו ותורתו על אפרים שי' יעלה הדבר לשים בפיו על יעקב . ובקדימו תמיד למנשה ומזה יוקח רחיה אל הקדים שע"ש נתן עליו יד ימינו ושנה לו : כא **ויאמר** ישראל לו' . אלה יקבה כי הנה פטור זה היה רחוי לו' לכל בניו ולא ליוסף לבדו

וגם בפסוק אחריו היה רחוי להזמרו בפני כל אחיו שידעו כי מאתו נהיתה לו יהושפט . וגם כ' פסוקים אלו ידמו בלחי מקוברים כלל : ואפשר כי מכם סילוקו רלה לשים שלום בין בניו . והיה כהזכיר מלחמתו יח' אל יעקב תכי לחד עמך ותכי תעלך גם עלה ויוסף יבים וכו' . ומוח כי לחמר לו חוח יח' אל הגר בדרכך מלרימה . כי אלה גלו למלרימה שביום עמהם . ומי יהיה הכבד' אליה אלה אחה . כי תכי לחד עמך מלרימה ותכי תעלך וגם עלה אח בניך כי ע"ב היה אחם גם מעשה בהיותם בגלות . ולבל לומר לו בהעלוך לוחי מי יהיה מרכבה אחרי אל הכשיבה שמה . עד יחקיים גם עלה אח בניך . אלא הוא כי יוסף יבים כו' כי ימלא מקומך . והוא יהיה מרכבה אליה . וזה יאמר עם לבל יהיה לב יוסף על אחיו כי מכבודו מלרימה כי אלא מה' יצא הדבר . למען יהיה מרכבה אל השכינה . וזה לומרו ויאמר ישראל אל יוסף . כלו' כי אל יוסף וגנע הדבר . גם שמדבר בל' כולל . והוא כי לחמר הנה אחכי מת . ושלה מכאן אל המערה . והיה אלהים עם השכינה עמכם ושמרם . כלו' והלא ידעה מלחבר היה עמך . כד"ח ויהי ה' את יוסף . שלומרו והיה אלהים עמכם . שהוא שמורה עליך . וע"י היות אלהים עמכם בחלרים . יחשך כי והשיב אחכם כו' כי ע"ב היה עמכם מעתה . וע"כ שמפערת שם בשכם . ע"ש ואחי הנה אחתי לך שכם . ות"ם כי אלה נזה פסי מיד קנחם

מחזרת . שחתי מחבר אח עכם מחלקם . כי אלה לא נהיה היתה . כי אלה נקחתי' מחרבי ובקשתי : או יאמר על דבר פי שנים . שנחן ט בנחלת החרן . כאמור קדם לברכת בניו בפרשך . לאמר אל חאמר אלי כי אלה מחנה זו חיטה שלה בדון . ג' כי היה מחנה מחריחה . ולא נלוי' ומפורסמת . רק ביני וביך . ושוב כי אלה עדין החרן חיטה אלי . ואין הכבור עשל פי שנים ברחוי כלמוחזק . ע"כ על אלי לאחר הנה אחכי מת . ומחלחי מעט מחחת מיחה . שחין מחנחי לריכה להיות גלויה ומפורסמת . ועל כי' לאמר והיה אלהים עמכם והשיב אחכם אל ארץ אבוחיכם . כלו' כבר היה ארץ אבוחיכם שלכם מעחה . ואין אלהים שם עמכם רק שמשיב אחכם שמה ולא ניחן מחחם . ואל מחחוב כי מה שיחן לך פי שנים הוא על מה שעשו לך מחיך כי לא כן הוא . כי כל מה שהיה ארץ נ' האבות מה' הוא לכם כמבוכר למעלה . וחזו והשיב אחכם אל ארץ אבוחיכם אל אלחחי לך ואחי מבלי נחחי לך שכם ד' וזו על אחיך אהוח עשו שעשו לך אחיך גם לך לא מה שאחחון פי שנים בנחלוח רק מחנה מבלי . כי לי היה אפר נקחחי כו' אהוח אלי לבדי :

כב **ויקרא** יעקב כו' . ראוי לשים לב אל כפל הכחיבה וקטן ואל שני השמות

וכשלמור האחשבו חיטו מחביר לא בני יעקב ולא בני ישראל וכשלמור שקבלו לומר בני יעקב ובני ישראל . ולומר זה פעמים שאחו ג' בני יעקב וג' בני ישראל וכן לומרו לכיכם הוא מיומר . ועוד מה הוא הלחפיה וקיבון ולמ"ל חיטו מדבר כ"ם עם כל ג' וג' בפני עלמו . ועוד כי בלחפיה זו' מה יזכר עליהם . שהוא אח אשר יקרא אוחם ובקבון חיטו לו' מה יחשבו ממנו : אך הנה קבלנו מרע"ל (כ"ר פ' ל"ח) כ' דברים . (ה) כי בקש יעקב לגלות לח קץ ונסחם ממנו . (ב) שבשעת סילוקו לומר לבניו שמח ים בכם ח"ו שיסור כו' ועמו שמח ישראל ה' מלחיטו וכו' . ושבח הזקן ולומר ברוך שם כבוד וכו' . וע"פ דרכינו נחיח לב מה רחה לו' שמח ים שיסור בכם . מה שלא רחה בהם עון כל ימיו ויחקן שכל זה גרמו בבחורים . והוא כי הנם ים הפרש בין לחביפה לקבון כי קבון הוא על נפרדים הרבה . כד"ח מלחה ישראל יקבנו מקבן מדחי ישראל . ולחפיה חלמר גם על גלוחי לחוקים הרבה מחפסקי יחד כד"ח לחפסה לי ע' איש כו' . והמה בקש יעקב לגנות חח הקן ויקרא חח בניו ויחמר החפסו . ומחיק סוד בקרוב הרבה כי הוא דבר הנחזר בלחיפה . ז"ל ונגידה כו' חח חשר יקבל כו' ובזה לא חארך לו' בני יעקב לו בני ישראל ס' כי חין ערוך להבחין כי לא חשם היות בשם דבר בלשר הבון . לך בלחומו כי בשם ממש מבו מז לאמר חולי ים סיסול בקשת בניו ופ"ב בשחם ממנו . ע"ב חזר ולאמר בקבנו כו' . לומר חולי רחוקים אחם בלחיפה ממנו וגם זה מזה בעדע כי יהיה מעשים לחים קשים לזיקוק וקשם רבשים . כיעקב ושבו וכיוצא ואין בבולם נפרדים זה מזה יותר מהם כי מי יתן מהור מעמא . ופ"ב נעלות על רוח יעקב שפע לם היה סיסול בניו בעין הלמונה על דרך שהיה בבני לבנלפס ויונתן שע"ב לשהדים יחשבו בשלם . ע"ב

על מכשם זה תמר הקבלה לו' התקרבו אלי ואהו הקבצו ובמשנ הסתיחסים לבני יעקב. והוא כי כשיסרחל לדיקים נקרחים בני ישרחל. ובלשון יתהפך נקרחים בני יעקב כד"ח ולא תוסי קרחת יעקב. כלומר כלשון לח תוסי קרחת סחיי הם בשם המורה עקבה לך כי יעשתי כי בשבילי חז הקרחי ישרחל. וחנו חו' בני יעקב כי חיובם כולכם צלמים. ולהיות כי בשמעם חמרו במע ישרחל חז השיב ואמר חחם למרחים שחשמע חני שמעי ישרחל כי ה' חלהינו גם חחם השמעו חל ישרחל חביכם כל לחמר חומר לכם בברכות חלו כי עתה ישרחל יתיחם

ליקרחי חביכם ולח יעקב ואהו חל ישרחל חביכם:

ג **ראובן** בכורי וכו'. כלח כמו זה נחמצ שלח ישרחל.

חבמקר. לבל תמנה מבלל לחיך כלשון חבמקר חו לפחות לסעניר ממך בכפורש כ"ח סחסיה מבלל לחיך. ולח זה בלגד כ"ח גם בסור עליהם על סדבר היחם וזהו בכורי לחתה. לך זה הפסדם כי חלד היוסך כחי שבולדת מעיקר כחי וגם היוסך רלשים לחוי. רלשים הפרי בכו' לי כד"ח כי הוח רלשים לחוי כי חלד היוסך הבן הרחבון רלשים לחוי. לך הפסק הכפורש לפחת פי בניס. וזהו יחר בלחת. ובנגד היוסך כחי יחות לך יחר עז הוח גבורת המלוכה. לך ע"י שחז כחים חל חוסך ימחוחת חלו. חו יחמר קבוך ליקרח בכורי חתה. לך הנה היו לך כ' מדות בלחי סוכות חסר מסולדתך היה רלוי יהיה לך לפקן. והוח כי כל פשוחך היה היוסך בלחי סרבל רק נחפקחם לעבות לסוך בקרחתך. שד ניחס כי לחבי החלילך לפעול פעולת קרחתך עם היות כי חן הפחם לחה מחפרים. לח עלרת כח לבוב מעבות כדבר עד כלוסך להסך המסבבוחו. וחמי חלה היו בלחי רלוחות ליחסך חלד הפשה לסבר בחת ממנה כי היה עיקר כחי. כי היה פסיפה הרחפבוחה בילחת חחי. כי שבלחי עד פ"ד בנה ילבלחי הוחית בפה חעוסי. וע"ב כענד הפשה היחה פסיפה עיברה לי סבר ממנה בלחת. היה רלוי יהיה לך יחר שלח שהוח שבלחת. ומסבר היה רלשית חוסי שלחתה כסוח וסבניר הוח קדוס היה רלוי יסי לך יחר עז. להוחס עז בגמר נגד יהיך לשוב לחתן חבר המיוחס לעשות. לך היו לך בהשך כי היה לך שחז שהוח הסך יחר שלח וגם היה כמיס. חבר בהפסכם לח יסוחו לויסף כן בחת לח חזרה בחיי ולהו לבחים בכורים ולח בחבר בסוחס רק בחבר בשוחס שיסחיקו שד לבחים דבר הוח דבר רע בחל חבח וסבני טו. בלח ישיחו נגד עיניהם חז כי הוח על דבר בלחי טוב. בלין לבבני חבח בסוח. בשלח"ב יבחי לפשוך בילחת לבחים דבר לח חחד בבחי. כי לח ייחדו בבחי לחת. לו' לין בבוד חניחו שלח בלחדים עחו לבחים בן כ"ח שיעשוחו. והרלשים כי הוח בחפס הרחו לחיב זה יוסף שלחרו לבו ובהרחיו כי גם בלח עבו בשוחל. בלח בבהוחת הלה היה הרוב. כי נחרו בכל דבחה להוחנו ע"ד בכ' חלילוח. על חבר הבפס בלחי ולחו לוך קבים לרוחת הס · כי הלח ובלחוח בחפייסו כ"י לחיחן להומר חל חבפבו דס לח בבו לחתי להחוחו. כ"ח עקבו בור זה יוסף שבליכוחו הכוחס והיה דעתם יחתר שם עד יחות. כי גם שהחיים ועקדיים שבבור יח יחיסוסו. יחות בראש נסיוחו עתר שם חחיד ויהיה

עקדו

עקבו כמו אח פוסיפס העקר הוא חיזוק הרגלים.
בו יתעצמו ממקומם עוד. ע"כ מדם זו נלמוד לחזק
בברכתי. והיה כי תורה אחם בכפות עז מפלת עזות.
תפל"ל כשהוא מפלת הסידות וקנאת ה'. כשבא לוי
בעגל. ופנחס בשניים. כי היה לף על רחמים ולא על
עזות. כד"ם רחמי רשעים אכזרי. כי עשות רחמים
עם הרשעים הוא מי שעליהם הוא מפחיד שהיה פוגעת.
וכן הקולל עברהם כתיב קשפה שהוא על מה שקשה
לפניו יתב'. ולפיו נדקה בני שבטים אלו כי אחר
שסיר והכניע מדת הפחד ושבחתם כ"כ יהיו פוגים ומפיגים
כי לזכות אח יפרעל אחלקם ביעקב כתפת"ל (כ"ל ס'
ל"ח). זה שכתו על לוי והוא לזכות אח יפרעל שכבל
נחלת שבט ושבט היו בתוכם ולוים בשריפם. וכן
ואפילם ביפרעל זה שבט שמעון לזכות אח יפרעל כי
שם סופרים ומשנים. ועניים המלוים אח יפרעל בשפרותם
ומשנתם ללמד בניהם. ובקבלה נדקה משם. כי יהיה
תמה שבעה"כ שהשה עם שבני השני עומד עם בעה"כ.
שמ' (רות ב') אבר עפיתי עטו סיום בועז וכמת"ל
שאחלקם ביעקב הוא בשבט לוי. ואפילם ביפרעל הוא
על שמעון. גם שלפי דבכתו אין ענוך לזה רק שסיומם
משוערים שלו ואלו ביפרעל שם מזכיים לותם. ע"ז
יפיאבם בסוף זה על שבט לוי וזה על שבט שמעון חומרי
בזה יעקב ובזה יפרעל והוא כמודע כי קולר יעקב הוא
על סיומם בנאי שלמים וקולר יפרעל על השלמים. והוא
כי הנה שבט לוי שם בתים ועיר שלמים שסובהחלקם
בשם יפיומסו שעם לעפשם בשומרי בערכם ליעקב
אך שמעון הוא סיומו שעם בשם בתוכם מהולים בשם
יפרעל בגרלה משעון שבעים שבה"כ אלף סיו כלם
משמעון ובשלוק מהכן שבשו אחור לשלים ברצו בני
לוי משמעון ס' משפחות שהיו מחזיקים לשוב מצריימה.
כי עוד שאר בשם לשם חלק מהלף ועברה. וה' עשה לשפיעם
להכרית אשם. ושהשובני' ומשנים יפרע בשם אלו
מלידיהם לזרוק עליהם מרם כי טוהם שלולדם בלף
סיו שעומדם וכן העניים נכנע אשם ועברתם:

ח יהודה אחה וכו'. הנה פרע"ל (שם) שבפרלה
יהודה שדבר נגד הרשעוני' סיו נרתע
לאחוריו. אז קולו אביו ואחר יהודה וכו'. ומעון
זה יאמר כי הנה יהודה אין שפק שהיתה נפשו מרה לו
על מכרו בכשף לדיק כי על כן גם אחיו הורידוהו מנדולתו
על כן אחר לו הלא אחיהם מעניו יוסף שע"כ הורידוך
מנדולך. על כי בשבר אחה לבו ומכולנו היית יוצל
לו' שיבואו אל אביו נפשך הוא. כי אלמלא אתה היה
נשבר בטבח עד יומו ברעב לכן אל תירא כי הלא
שדרנה יוקר אחיך. והוא כי ליהודה היתה מדת
דהש"ם שאחנהו רש"ל שהיה שדמוני לשמות ואחנון ליפרעל.
כי נטורם אריה שהיתה לו. גם היתה משפטה לו כ"ש
לשמות כנה זאת ליהודה גם הוא כי עם שהיה אריה
גם היה שבשר כ"ש לשמות שבשר בקש לעשות בשלים
ושבשר כרע את עצמו ושם כל הקשים על בים אביו על
דבר שבח בשמ"ל. אך לשמיו היה לחתן שבשר שחומרו
מה נעלו וכו' כי אחיהם בשבר הוא. ונגח אל העניו
שאר הנה בשה שיהודה אחה שאחנה אחך ושבור שלחי.

שע"כ היה לך לקנות ביוסף השלוך ימלוך עליכם או
משול ימשול בכם שמוסל בדרכך. והדרכה שסה ליחשת
עליו ואחרתם מה בעה כי נהרוג אח אחינו. לך בלבד
יוסף ה"ם גם אחיך יודוך כי אשר אחלך עליהם בדהשם
והחניה יד חקיפה על האומות אויביהם וחזו יהודה אחה
בשם שיהודה אחה שאחה אלך ושבור בחיי. שע"כ
היה לך לקנות ביוסף יותר מאחיך ברצה ליסול אלכותך
ואדרבה ביהשם עליו ע"כ שהם אשר שבירוך אחיך
אדרבה יודוך בלהותם כי יד שחזקה לוסף רק בעוף
לויכך ואחה שם שנעלוך עשה יפאתו לך בני אביך:
ט גור אריה וכו'. ולוי לעשו לא חומרו נור אריה
יהודה אלא לעובה. ולא אמר נור אריה אחה.
מטרף בני עלית לטבח. כרע רבץ וכו' אלא לובה.
לך יאמר אלא אחריו שיפאתו לך בני אביך. וש"ם
אחר כי זכות אחשב לו. ואיך היה אפשר עליו רעות.
שזוריזוני מנדולתי. ואח"כ אם בני הרפאתן. ואחריו
שבני. עד הוזרכתי לבנות אחמר. ואם יש לי זכות
בדבר. איך סיור לי. ז"ל דע לוסף כי הכל בהשגחה
נמורה בכל הדברים. כי יש בחיתם זכות. ויש בחיתם
פשעים. וכל מעשיך שעולם למלכות הבא אחך. הוא
דוד המלך ע"ם. כי אחה סימן לבניך. וכאשר שפיות בן
יעשה לשם: **והוא** לשון בחעיון יוסף בא לך למלכות
על דוד. ע"כ סי' כיולא בחעשה אשר שפיה וזאו נור
וכו' והוא כי כשמדבר אלא לנוכח יבבר על דוד וכשמדבר
לנוכח הוא על יהודה עלמו וזה יאחר והוא נור אריה
יהודה כי יהודה הוא דוד אחלה יהיה נור קטן אלא יש שהל רק
בחבחון על יהודה ואח"כ אריה מיבל ביפרעל כלו כאריה
בכל החיות. ולשה לא היתה לו מחללתו נבחה ה'. הלא
הוא כי הנה אחה אחי מטרף בני עלית. ושבח למעלת
מלכות ולבן כאשר השבילו אלהו להמיתו. ואחרו לכי
והרגיהו ושלילהו שבורה. לא מחים ולא רצית למשול
בם. רק מבלת בשלוך בלבד. שהיית סוחק וסוכב אל
עלמך בלבד. בן דוד אחלה בכם אם שבעה הוא שבם
יהודה לבדו. וכאשר אח"כ בשבם אח כל אחיך והחרת
אח בלע וכו' ומבלת בם לבלתי השיבו בבור עד יחות
בם. כן אחרי כן יחשל דוד בכל השבטים ויקרא אריה
על שלח היה שדרכך נמורה ע' כשיבוא אל אביו.
שלח שבשם האחה כמ"ם ז"ל. הודה אחה אחיך כן גם
במלכות דוד אבל מלכותו אחת אחיו ביחי לאשבם. ולא
יאחר לו רק יהודה ובניאין. כי גם פה לא יהודה
אחת בניאין ואח"כ כרע כי היתה כריעה ולא רביצה
ונפילה בשבם אלהי כריעת חילוק המלכות רבן באריה
בחרבן בית ה' שביעל מלכות בית דוד שנחרב הבית עם
הריגת נדקיהו. ואיך המלוכה שהות אחיו אחתו
הוא ביחו ועדין לא היתה נפילה בשבם כי היתה חקיפה
ע"י אומן יקח לו אחיו. ואהו רבן באריה היה עדין בח בו
גם בשהיו כך בחרבן בית בחשבון בית אריה ב'חי חזק כאריה
כי בריניהו יכבע בשבם. עד יחלה אי יקימנו. כן בחרבן בית
שני שלא היה מלכות בית דוד בחשבל בחריה. כ"ל בשיחות
מחלים לעבית החשם אחריה. ברבן כלבית שבשיחה

מחמדת עד בא מי יקימנו. כת"ס בס' הזוהר על נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל. בלא תוסיף קום מחליה עד בא מי יקימנו. והנו לומרו פה ולבניה היא הרביעית שבהם שכתוב בלא יקום עד בא מי יקימנו. והוא כ"ן יהודה כי נפילה עד לא היתה בעצם רק ברביעית לריה שם בו כח לקום. כי היה לונן יכול לתקן להקים לא שמו. אך הקמת לונן מי יקימנו לא עד כי בלה ימים ל' היה נונה ולא שני בחים ולא מצינו לשלם רק לא לונן עד בא מי יקימנו הוא יהודה עצמו שהקים גם את עד הוא כרן וזרח הוא לונן, כמפר' בפקומנו בס"ד. וכהסבר ממימם עד ולונן שהוא למה לא ב' החכמות עד לידם ברן שהוא מלך המשים. לא נגדע זרע יהודה לנמרי כי עדין היה מיוחד בלה כן לעתיד בין החכמן שני לאלך המשים. לא יסור שבט מיהודה וכו' עד כי יבא שילה אלך המשים. הוא דוד. והוא נמר סרמז שפנין יהודה הוא דוגמת דוד העתיד והוא מלך המשים:

יא **אברי** עפן כו'. הנה יהוע מלמדנו ז"ל כי זכו למשים לא זכו בעתה וכן אמרו זכו יבא על עב קל בכבד גדול לא זכו עני ורוכב על חמור ועל עיר בן אתון. ופירשו ברעים מהימנה שרוכב על חמור. הוא כ"ח יהיה עני מזכיות ישראל, שהיה רכיבתו ליפצן לאחכה ביבא על זכות שלי מורה. סדומים ליעשכר חמור וכו': ונבא אל העניין. והוא כי אחרי אומרו עד כי יבא שילה שהוא אם זכו ביבא ושהיה המשים מחוסר אל תוסר שילה. שהוא בשלש גדולה וכבוד ביבא ביקבת עמים שהוא נהיות אחיהם. אם שלין כן אם לא זכו ביהיה בעתה ביהיה אז עני ורוכב על חמור. ועתה ממונת דבר אל עלין מובח ביאחר קומים ל'. והוא כי להמתין עד זמן קן אל בעתה לממוך אז על זכות תיבבי התוכה. בלא ישמדו בכל דור, למה ימתין ויהיה זכ ת זה כמעני בכל דור. שמור עד הזמן ההוא. ויבילהו נת בזמן ממיוחם לאחיהם. גם אם עדיין לא זכו. כי בהסבר תסניק זכות מובחי הבורה בשלא זכו בזמן ההוא תסניק גם עתה קודם ליזמן בל בעתה ז"ל אל תחמם על החפן כי אחרי וכו'. והוא כי ישראל נקרלו נפן ומורקה ושרק. כשלין בהם אחדות נקרלים נפן בכל בך נפרד מהבירו. וכשים בהם אחדות בעצם נקרלים בורק כמפר' מלניעו של ס' נפעתיך בורק ובהסבר היחוד קל ולפוי נקרלים בורקה ל' נקבה: ונבא אל העניין. אמר הסבר תרתם אחרי בהסבר בהסבר ומעבה בשביל הנפן בהם ישראל. לפיו שביר הוא זכות מובחי החורה שלינו מבוחם מלורו זכות. ומיהו עלור ואחור. בשלין נגו זכות ואחדות בזמן אחיהם. כ"ח אמלים לעפן שים בה פחדות הרבה נפרדים זה מזה שלין מיהורה כ"ח בשיקרם וגם בשמאלי נשיקרה ל'. שים אחדות בלד מה. אלא בהאת נרפין בשורקה נקבה ולא שורק. אל"י אחור בני אחורם מלאחר לבא בזמן אחיהם ספעם הוא שלין זה מושל בלבד. עד יהיה בעתה שאחוה פחת אחוש. ויחקיים בהם בית לטעו אם יהיו בנפן. או יהיה עליהם יותר רונו מזה. ביהיה בדם עניים סוטו. שריצו הנשמל לדם יהיה נמשך להם. מישראל הנקרלים עניים כי"ח בעניים בשדבר. מלחמי ישראל ע"י שסובם שיעטו לו בהיהיה זמן בעתה: והוא מאמר בכי מדוש שלבשך זכי' שוחה דרכיהו לבדי וכו' וב"ח הלא נם אם אכבד יאמר שרוצו ליישראל. כי נם הוא זמן אלא זכו. ונשתחזק מדה"ך לנבל. נם אחיה החזק ליישראל אל תחוש כי הלא אבליני וכו'. לי אהבליני הניע לי שהוא מיישראל כשומרו אבליני ולא אמר אבליני שהוא מרחם אלהים שרם טוען. אלו רצו כניתי בניתי בן חיזון. וכע"ן (אחליני ל) כי רגע בחפו חייט בבוזני בן אבליני ואחוש אחיהם דין יהיה לפיים לעיניהם יותר מיין אלהים ואבלי אחיהם מרחיים הגרום לו מלרו' אלא ע"י הכחות הויבי'. עד ישרבו עליב' לויבי' מלחמי שהשכשמלי לפיני שהוא מבל אל שבול' דרישת הבוזן בי בן הפיים דורשים ומוכיח לפינו אלבם שחשבו ומיד יתחבבו לרחמיים כי מבלם יגילנו ה' בשחחק בו יח' ופיים נשבינו מגיד: וע"ד זה אפבר עד כי מחבל אבל אלומות. אבל יש יאמרנו י"ם בזמן ההוא אל חיום הבדם הדורשים ואוהלים כי נבואו יבואו בפיים זרשים בחיפה שפוכה. ואפ"ל ידרכן בפיים. ואמר כי ההבפה בלחבר בין להחפיים יהיה מבלילות עיים מיין לך אפ"ל נבואן לנפך בפיים שהוא אבל אל שבולה הנקבה. יפיה נפן אחלב בי אחר אחבר בוזן להחפיים. בחחבר ואיה חחה המיוק בחבואר אלמו בפ' הפוה. וכחחיק החבל בחבליות יאחר מיין שהוא הדם ויין בחלב. לרמוז כי הדין בעצמו יהפפך לרחמים בחלב בשוחק החיוק אבדי אחו. כי פיים דם בחחת ובחפך לחלב: עוד אפבר כי הנה בלילות החוחות אקבל נפן. והנדיקים שבא הם ענבים כד"ח חקו לבהוא ענבים: ובא אל העניין בהוא בא אל יו"ד יהיה שבאפרו וכן וא"ו וה"ח שבוליבקה. ולא בתב אפר וי"ו וה"ח בחו אחבר בפסוק נפעתיך שורק: אך"אמר תעין הקודש אל יעלם. לרוחכם בעולמי בכם בחחבי ועבחי עיר על מלך המשיח. עד בעתה שהוא זמים הוא כמהוזר כ"ח אני אחר ומעבה ליעבראל בפנקדים נפן. בהם מבולי אחדות בנפן שבא פאחה לנים אל שאפשים. כי אם"ה לא יבוא מעליהם כי שבעו יש יקבלו חפו ז"ל שבאפרו וה"ח שבעירה לך עדיין לא מרפו וי"ח ש"ח של הבזון אחדות ליעבל. לך בהחיפה שורקה בהם בעלי אחדות • יחוכף גם בהם וי"ו וס"ח ויקרא בהם שלם עליהם. כמפ"ל שלשה נקראו בשמו של אקב"ה לנדיקים כי' דבחיב כל הנקרא בשמי וכו'. ועכ"ח יעבב כי אחוה שהוא אחדות חופפי החורה שבלם יהיו בנן אחד. בנחת בהחבח בני ולא בן שהל חופפי החורה בהוא יח' קורא חורם בני. יעבב אחוה הוא זכות חורה עד יזשלם בבא בין לבואו והוא כי יחרק לו בחבלי משיח בין. הוא מדת הדין לבואו של הנפן הם יפראל. והוא כי יפראל הם הבפחים. והנוסים הם לבוא לפן והוא יאבדך מעמים הלחות בנוף לבפר הפפח. וזהו בבא בין לבואו. וב"ח ס"ב לפה יהיה לזות על הלדיקים בפיבראל אחיו בבל דור. וגם בלחמרו לז"ח ובדם ענבים הוא דם הלדיקים פיבראל הנקרלים עניים. ס"ח יח' יבבא בהאו של ישראל. והוא כי בחבר ים לנפפ לבוא נפחי הלו הנוף ג"ב יב לבוא להחפ דק אחה הפומלה ש' החפלים אחר אחפ. וקרחוח אחמי החפח בנדים הלומים בבפח נדוחת היפח בניפחם. ואמר כי דם של הלדיקים שהקרלים עניים מבבא הוא יחבבך פחאו של ישראל בלחאו שלם. הוא בפוח אחר

לנפשם מצטמקים. כמאמר רז"ל פרשה סתומה מניין שהמן על הדיוקים כפרה לכל ישראל וכו' שנאמר וכו': (נ) זבולון לחוף כו'. הכה הדרך ממעמד פריש וכניש. למר כי זבולון לחוף ימים יסכון. והוא לפי ענות כי שם תמיד הולך לחוף לניחם. שהולך למקומות המיוחדים לניחם הרבה למרחקים ושב"ח שהוא תמיד בדרכים ולמרחק ימים והדרך ממעמד פריש וכניש עם כל זה יפרה ויכנה עד יהי יכבהו על נידון מכוד עם. והטעם על כי יעשכר כו' רובן בין המפקדים שזבולון מניה לזבולון המפרנסו לתורה: או יאמר זבולון לחוף ימים יסכון. והיה לרוך תמיד להיות שומר הלז מוכיח שלא יבלו דרך היה בלחיות. ולא יעבו כן רק יהיו הלנים והוא לחוף לניחם ואין לומר שרחוקים הם לויכים מעמוד. כי הלא ויכלתו הוא קלת תמוגו על מידון מקום מלכות מויכים. כי לא קוריסון ישראל בכיכום ומ"ל כמה יבעת הלא הוא כי יעשכר כו' כנקודם: (יד) ויששבר וכו'. פסוקים הלו לומרים דרשוגו. לך יהיה כי הנה ידעגו חז"ל (ברכות ד' ס') כי נ' ממות מוכות ניתגו ע"י יסורין. תורה ומ"י ועוה"ב בחופן כי כאבר יחפון בא' מהן לא יחלש מיסורין ואבר יחפון באברי חגו אלחא. ימוייב יוסלפו יסורין. והחפן בכל מעמד שלשתן לעסוק בתורה ולדור בארץ ישראל ובטולה הבא יבולגו יסורין ולא יקון הם ירבו לו מאד. כי אשיל אחד מהבה לא נעדרה מיסורין ומה גם בלשתן כא'. למר כי יעשכר חמור גרם כי בחמור בעל עלמות אבר יפת שול סובל תמיד וכובן על הארץ כן הי' יעשכר עוסק בתורה המיד ועל הארץ יהן כמאמר הכתוב (תהלים ק"ו) ולא היה קן ולמה עשה כן ובלא זבולון יהן לחוחו כמעדני מלך כדי שיעסוק בתורה. ז"ל רובן וכו' לומר הגה לאה כי ג' דבריה הם ע"י יסורין כל אחד מהן והוא כאר כשלשתן. ע"כ נמל עליו שול מסולם. וחבו רובן בין המפקדים בין המדרגות. כי כמל עליו שול תורה בעגם כי מה שהיה כאמור בעל עלמות על הארץ יהן. היה בשביל התורה וחבו בין המפקדים. ובוזד שיתם כי גם וירגל מאחה כי שוב היה מאחה השולם הכא כי שוב בד"ל וירגל לאלהים אם לאור כי שוב ויבדל אגגו לשלם הבא הרי כאן שיתם תורה ושולם הבא וגם רמז המלוחים. והיל ואת הארץ כי נעחה היל הרן ישראל שהיה שפלוחים. ע"כ ויט שכחו לשבול יסורין באותבו כי אחת משלשתן מיגה רק ע"י יסורין כ"ם כשלשתן יחד. כי יפשלבו עליו ומה הרויח בזה הלא הוא כי ויטי לאם שובד - והוא עיון אדם לעמל יולד ואחרי מי שעמל באורה שהוא כי אין אדם שהיו לו שמל בזה השולם. אלא שיש עמלים ואיגם מקבלים שכר. ויש עמלים ומקבלים שכר שם עמלי תורה וע"כ אחר בעין כך ובין כך לעמל יולד. שוב לגבר יפת שול תורה עליו ויהיה בו עובד לא ע' ומקבל שכר. ז"ל ויטי לאם עובד. כי היה לאם ולעמל שעובד בו גם ה'. מה שהיו בו בעמל אלהו ויטי האם הוכלוחיו שהיו יוצלים לכל ישראל. וכל זה הוא כעובד בישעבר זבח לאורה דכתיב ואחני ישעבר יודעי כי' ואם כתבגו במקומו עגם עובד כי מרז"ל (ב"ר פ' ע"ג) מ"ל לעיגזר ויעבר עמה בגילה הוא מלמד שהקב"ה מיטו כאותו גילה ואחאו בהותו גילה יוכה כי היה שיכות לאותו גילה בדבר הוא בזיכה לאותה אך

הוא עם שבאבגו שם כי הגילה הסוא היה לעל שבושה. כי ע"כ נאמר שם שהיה ניחי קגיר אחיה הוא זמן שבושה. ויוכה זה מאמר מדרש רות אמר רשב"ן כל מקום שגא' קגיר שעורים בקגירת העומר הכאיב מדבר. קגיר חטים בשתי הלחם הכאוב מדבר ולאיה זו שבאבגו מלכוחבה במקומה:

טז **דן** ידין כו' הגה דרך העולם שדיין לפחות ירחם פני לבני מינן וקהילו אמר על שמבגן בדיין כו' כי לא היה מהגיף שבאבו רק ידין עמו כאיזהד ט כאחד שבאבי ישראל מכל יאר השבטים:

יז **יהי** דן כו' ' אמר כי שמבון יהי כגחש עלי דרך כי חפוזעגו בחילה ע"י היוחו עובר לאיבה כגחש שעל שגתגו בחילה לאמר ט יהיה לאחרים אלך במשעמות ושרף בלפידים מגדים ועד קמה ועד כרם זית ומ"ל כלאי החמור הכה לחף חים. ובאחרון היה לו כמשל בסיפון עלי חורה לר בעבר עקבי סוס מאחריו ומכאיב עקביו. ומבגיה הסוס ידיו ומשל רובבו אחור ומשל הסוס ורובבו על הסיפון ויוחה גם הוא כן קרה לו לאחבון שגדמה לסיפון שאחז בכח העומדים לאחר הבית גפל עליהם שהם עקבי הבית שידחו לעקבי סוס ויהי כעבר ואוחו בהם ויפלו כל הרובבים ויובבים על הבית עם הבים ויוחו גם הוא בלופן היהה הסוחה ישראל ע"י מה שלא הושיע לח עלמו כי אם ה' ואין זו הסוחה לחביה כי אם ליעבער קויחי ה' שביל שפך זה והוא ענין מאמרם ז"ל בכמה מקוחות מיגו שהושעתו על הקב"ה חסושעגו על ישראל. זה ס' קויחי לו בגילה ושמחה ביסוחו ובבוסיס לח עלמו יחניע לאוחו והוא שפך שהשגו בשם עלמו לא הושיע ואמגו טענו לך ליעבער שהושיע לח עלמך שם"י הסושעך נוסע ה' יסושעך הוא ודלוח ואין לגו זכות להיות יסושעגו ודלוח כ"ל ביסושעך כי יסושעך חסושעגו ולך קויגו כי היה ודלוח בחכלית ושכיר השם ואמר קויגו ה' לשבר הישועה שלו יעב' והיל ענין כי יד על כס יה שלחן השם שלם גלחם לה לדור עמלק מעמלק. ז"ל קויחי השם כי יסושעך שבא קויחי יסושעתי היל היוקר השם בלחם לוחיוסיף יחד היל הישועה שדלוי לא השקוע עד השלימו:

יח **גד** גדוד יגודגו כו'. הגה ידעגו חז"ל כי גם שגאמר בחורה שיעברו חלוים לחוכן וגד וחני שבם משפה עיקר החוכן היה שבם גד שהיו עוברים חחד כמ"ם ז"ל (ב"ר פ' ג"ם) על ופרף זרוע לף קדקד והולך ברחב והיו שבם לחוכן כעפלים לחביו ומ"ל כל שאר ישראל וזה יאמר הגה גד בחחלה היו עוברים לעזוד בפני עלמו רק גפל על גדוד לחר שיגודגו כי היה הדגל על מחגה לחוכן והחומים עליו מטה שמעון וגפל עליהם שבם גד גמלו בגדוד לחר יגודגו שיעברו גדוד גפל על גדוד לחוכן לף כאחרונה יחחסך כי הוא יגוד לח לחביו ולהוא יגוד עקב לומר יגוד בחחרונה שהוא כמשל העקב כי לגבורתו בכיבוש ארץ גיחן לו שיהיגן להיות גרלם וחביו לחוכן ומשם:

כ **מאשר** כו'. הגה מ"ם של מאשר יחיה. לף אמר כי גם אמ"י אבם חלב ודבש הלקו אמן מהאמר אינו כי אמש חלקו דמן מהאמר כי לא אן

הוא כ"ל שמאחר ממך שממנה נחמו מחכותו היא וזכיתו כי והוא יתן לצדקה מעדני מלך כי לעצמו לא היה לוקל למעדנים רק סיפוק הכרחי ולעשיים בעין יפה היה נותן מעדני מלך וכלומרו יתן לבזון עתיד כיוון כי הקדיש הוא יתי להשמיין לחמו מקודש על זכות מה שהוא יתן לחזר כן

מעדני מלך כי מחמצה עוגה ניכפה למעשה :

ובספרה ג' שכוקים בכפל ל' בצע תיבות . והתיבה שמאמיעות שבכפל פשוט היא ואמ"ש מאחר שמיום לחמו וכו' . וכ"כ יחידיב נדיבות יתן והוא על נדיבות יקום . והג' מלישים הבין דרכה והוא ידע לה מקומה ואהפוך יהיה הטעיו כי הנה יש בלא הדרגות בצדקה ל' פיתן מכוכח על מה שהוא לוכל כי הוא בשביל לחמו לעצמו ולא מצדקים לך לעני יתן מעדני מלך למעלה מזה הוא פיהיה שבבה ומעשה פיתן ויהיו מהרים וזהו נדיב נדיבות יתן והוא על נדיבות יקום עדיין הין זו שלמעה בצדקה בעשה כי לם שהרים ג"כ מתן בשתר מבני נדדין כי היא העולה על כל הדרגות בצדקה שבשתן לא ידע מי המקבלה והמקבל לא ידע מי המתנה וזהו מלישים הבין דרכה שבאה למקבל ולא המקבל ונם והוא

יח' ידע לה מקומה הוא לה המקבלה ולא המתן :

או דרך אחרת כי יש מבנה ליתן יותר מהביהו לך לא מעשו כי לם בדוחק לה מביהו שבעין יפה היא נותן ומתנבך והוא מוסיף עליו הרבה וזהו מאחר שמנה לחמו שהוא מאחר רוצה זה לה מי שמנה לחמו בדוחק מחמת היותו נותן לצדקה כעניו עשר בשביל ברהעשיר . נמשך כי להשעשר הוא יוסיף ויתן לה מעדני מלך לך מוב ממנו מאחר היא מתחיל ונדיבת יתן בילמדו ממני ונם נותן יותר שהוא על נדיבות יקום ושוב מביהם העותן מתן בשתר שלישים הבין דרכה כלעיל :

או יאמר מאחר מביב לעני שמנה לחמו בעה"ז . והוא

יח' יתן ל בשלים הבא מעדני מלך לך לא מוב לה פעמים מוטעות ואת היא לבדו כי לם בדיבית דבוק יתן ועל נדיבות דבים יקום והטעם כי מין הלהוב יודע היה מקום הרעוי ומניך להת פעמים רצות לרבים כדי שיצעו פעם ח' ברעוי כי הלא מלישים לבדו הבין דרכה

והוא ידע לה מקומה :

כא **נפתלי** וכו' . הנה יקשה שנהנם בלשון נקבה ויענ בלבון זכר והיה יותר לוהן יאמר

אל בלוח האותן וכו' והנה בב"ר (פ' ע"ח) על פסוק נפתולי אלהים וכו' אמרו שהוא על שם המירה שבקבה שנפתלו עושים שהיתה תורה הרבה בחלנו ופסוק זה ביהב"י ז"ל והמפרשים פילשו שלוחה וכו' על חלנו שהיתה ממהרת הרבה לעשל פיהודים כאילה ויהכן לא הוא יתכנך הכין לחנו שהיה אילה שלוחה מהשלה מהר פיהודים על היותו נפתלי המזכר האותן ממני שפר בעשבר התורה כ"ב מלאכים נעשים כמלישים שמתחרה להכין חלנו מזומנים :

כב **בן** פורת וכו' . רחוי לפוש לב אל כפל אומרו בן פורת שמ פעמים ומזכר שמו בנחים ושוב אומר בנות בעדה והגיל בעדות :

אמנם יאמר הנה היה בן פורת . מלך היוחו יוסף מלך עלמו להוליד י"ב שבטים כי כל מה שהיבע ליעקב חיבע ליוסף ועדיין לא הולידם הוא בן פורת ביפרח

בשנים חגי"ל במקום בתין רוחים לשלום עין כ"ל נם עלי עין בשל נוטחם עין עליו על הבין שיהיהו בו תשלום ברכת בן פורת ואיזה עין היתה בבבת בו הלא כי בעות על מלרים שיעלו להבים בו כשהר בשבו במרכבת המשנה ושבבוהו בעיר לעבדה עין בלשם החשבר עלי בור על הבשר שלהם : או יאמר נם שהשרו ממנו מחלוש כי"ג שבבים עדין יבוך לבוים בן פורת על זכות העין שלו שלא הבים בחדותו וחזו עלי עין ועין ג"ל נה שהיתה בשלום בשל כי שם בנים שבן הנלוטה להבים בו נלמוד על לרן מלרים שהיו בעות בחולת לעבדה כי עין שלו המזכר היתה מועדת למשלה מהשור והשבשה שלא יביא

בשן כי אם למחלה ממקום שממן :

כג **וימררוהו** ורבו ויבשמוהו וכו' כבה בפוק זה קשה להעלמו למאם יאמר מה עין מבשמת לוריבים בני לדם לאדם לחבשמה בחות המשמח הבלים להחסילו כי מבני לדם בם היותם בעלי בחיים לאשר להמלט יותר מבהמת פיתאה הבלים להחסילו . כי עם הלמרף עמו זכות לו זכיה לו לאשר לנלח בן תודין לנמרי וחזו ויחרבוהו וכו' לומר בנה בני סני רודפים היו ליוסף . (ה) לחזו (ב) בחות בחוחה המבקשים להחסילו בחדותו לו לשהות ליהמת מודש לבללה בויחילהו ממני כ"י הרחור ויחר לבקל מבמת יוסף בבחשע טוקך לעבות מלאכתו היה ויחרבוהו לחזו ורבו לומר לדרבה והוא בלשם בחלים והכבה המריבה והלשר לך לא עליו כי הלא לדרבה עלה לנדולם לחבים בלאר ויבשמוהו בעלי היולים הם בחים בחולה הנשבים מהלי זרעו לומבן בחולתו הוא זה נם שהיל כי והבשר בחיקן קשהו הלא יפל מלחתי בכ"ז לא היל לעחרי כי הלא ויבולו זרועי ידיו כי נשברו מעשר לנבשהיו ומה שהיל היה מידי לחבר יעקב כי הוא יתנבך נשען לחבורות ליעקב פ"ד שנה בלא יפל זרעו מידו היה זה נם ליוסף על ידי זכות זה שהיה לחבין ולחשבר זה רמז ז"ל (בם פ' ל"ח) שבתרלה ע' יעקב שרמז ע הוא יתי יהחזק להיות בחיבין שבבב פ"ד שהם סלולה ממנו שבם הלבונה ולוך בחבר לא הועיל לבלתי נלח מלשבועהו הועיל לבלתי נלחתו מקשתו הלא הוא כי נלשרף לזה כי מבם שהוא מקשתו המזכר שבא מי שהוא רועה חבן ישראל זהו מבחי בן יוסף שהוא היועה שם שלרים שנהלל בחבן די לא בידין ולחזו זכות טיב לבלתי יעשו המזבר ממנו יפל לבלתי מהיו חקלה נדולה כי הוא השיקר חז להפיל חם עמלק ולחבר שהחילו ליהמלל בקבורות עליים שהיו כורחים מילם כל השהבלים בחר הענן וזורחים מעבלותיהם ומבלוכים הבמיתה ולחבים בזיל לך מה שבחדם וכיוצא בהשבשים חלי . וע"ב השבועים שניך לא יהבך כיהו ומהקיהו מלוחה מעולחת בריח קדש : או שעור הענין מה שהיל יעקב כיון שיוסף זרעו הזה מה הועיל לחת מהשבועה הלא הוא כי מבם שהוא מקשתו המזכר מבם יוצא רועה חבן ישראל וע"ב לבל יהיה עכוב לסולדתו היל י"ח הבר הסולדה

מיוחבים כי מקשת יוסף הוא זרעו ;

כה **מאת** שבין ט' . הנה ה"ל חל לחיך ולא חלל בחי"ס ונה כ' וו"ן יהיהוח ויעזרך ויברכך

בכתבי הקדשים וגם מלת ומת מדי מהכ"ל ואל ונבא אל סיכוון כענין מתמרים ז"ל (סוכה דף כ"ב) על פסוק לפרש לעדיך כו' מין לך יום שתין יהיו אל תדם מתגבר עליו ומבקש למורדו ומלמלא הקב"ה עושהו היה מפל ב דו אמת' ויפה רצה לעדיך וכו' אלא שהמלהים לא יעשהו כידו ואם יאמר בוא ספפוו עמו הגה הם לא עזהיך היים מיכף כי אני הוא אלא עזהיך כידו וא"כ תסיבך בדין אמר כי זה תכדו יי' אלא יבישעו בהספפו וישלה על בעדיך כאלו מעשהו אלא לא יהיו ובזה יאמר הם הגה שמרתי כני כי מה שאלא מלהעות היים מידי תניר יעקב שהנחתה לך ואל עזבך ביד יעדך. והנה זאת ברכתי כי עם היום כי הלהך היוסה לך מאל תניר ואל ממך עם כל זה תין לניך לומר אלא יבישיך בהכשבך כ"ל גם ויעזוך וא"ם כ"ל יכעיף עם בדי עם עם אל בכל ברכת התכות שהיו בתאל שדי יהיה שיכוב אל ברכתך מאני שבתותיות עם זה הרבומות כי היה לך עם גד עם כי נמתה קשתך ותילה תניך גם מעם היית סועל ואל כל זה לא גלוי לנמרי מן ההטה כי עשר כיסין יללו מתך והוא כי הגה כל תים יש בו ניול עם שדי הע"ן פפיהם והד"ם בזכוע ויו"ד בזכות הנויה והגה שמיה ביו"ד על הפנם נגד פה לך אל זרועי ידיך לך הע"ן ואלי עדין בקהתהה כלים תלהים פעל פניך לך תשר ייכפו תוכך לשוגם כעם זה תלילה מגד הד"ם מפעשם פלאות לך זאת ברכתי ג"כ שגם אם יעברך שדי עם אל ליהיה אל שדי בלהות ע"י ויבדך והכו אלת שדי בלוב אל שבתקבל שתת הוא כמו עם כלומרו ועם שדי אלא תהיהם לך לשגם ענין זרועך לשהיהי עם שדי מעולל מתך ואל עוד אלא שוינברכך ונבא אל תוך הפסוק פשים לב אל אלם מעל מיוחדת וכן לומרו רוכבא תחת ואומר שדים ורחם פמ"ל הכנה לך הוא כי הגה חיי ומזוני ובני הפה כולנו כל תוצר העולם הזה והכנה אל תוצר העו"ב לאמר כמעמד שלפתן תנורך על חיי לאמר ויברכך עמוה אם עלמך ואלא ברכת עלמך שדים חיי תאמר גם הנורך במזוני וחכו ברכות שמים מעל ברכות תהום פע"י כני אלא מהנרכים המזומה כי תהום אל ההום קורא ואל' זה עולם וזה יורד וגם זה מעל אלא יהמיל הספע לנבא מן השמים כי אם מעל אלא יפיהו השמים רק לאתבר לפפע הבא מעולם העליון בעליהם וכן ברכות תהום לא בלבד מהעולה בפבר תהום אל תהום קורא כי גם מהחלק הרובלא אחת היותר קרוב אל אלק השמים אחת לאין כי אפס ברכה יהיהה . וגם תנורך נגני והיו ברכות שדים ורחם והוא כי דבר העולם הוא כי האמיקה תוכה מהעברת ואם תתעבר יזיק העובר לא העלה שתעבר התלב בתיון שהין שדים להניק כ"ל זאת ברכתי לך כי שדים ורחם יברכו אחת בהללהם כי יהיו נפי שבכך מיקום ומעברות יחד . וכן תזכות תלילה בחוסן לא העכב סיוקה לעבור . ולא תזיק העיבור לחלב ויהיו בניה הגיד גדולים וקטנים מהם וקטני קטנים ע"ד זה בחוסן אלה התרן לחוסה והיא כחתרתי על פסוק (תהלים קכ"ח) תאשר כנפן פוריה שהוא ככרמי אין נדי שעופים פיהות שבע שעמים שים עגיים

גמורים וכלתי שמוריס וטוסר גם וטוסר דק ושמדר כלם בזמן אחד :

כו **ברכות** לתניך וכו'. הגה לפרש"י שמה שנתמו ליעקב נהלם בלא מניים שהיא הסוה גבוהו שלם כמו (כמדבר ל"ד) והתוויתם לי גבול וקרא גבול על קצוה העולם. וקצה לקרא גבול על מה שתין כו גבול ולהוציא לפון תשה מפפינו . לך יאמר כי הגה אחכי תפליגו לדבר בנכרת יוסף מלבד הברכות הקודמים . ויברך אח יוסף ויאמר האלהים אשר התלכו אבותי לפניו . וכו' . מה אלא עשה כן לזולם יוסף חם שיזכרו על הקללה הקודמת ע"כ אמר הגה ברכית אניך שנברכני אלי יעבדוך עמים כו' . שהוא לשבול על גוג ומגוג שהוא בימות המשיה כמודע כי אז הוא קיום הברכות שהם נגרו על ברכות הורי . ולתן ברכות אלי וברכות הורי נבולן הוא עד תהום התחתום שהן נפעות שלם שהם וברכה . כי שהם התהיים שיורים יאתק ולא יבשתפל נחלת ברכות הורי שהם תרן ג"ת אלהים נאומרים כי לא יהם בן תחמה וכו' וברכה תחזה אלא יהם עבו בחלת כל העולם לעתיד . שהוא עניו יעבוך עמים וכו' תהיין הגעתן הם' היא ברכות הורי לרחם יוסף . הוא יהוסבא לתם הבא מיוסף . וסב' לקדקד ולתם מי שבא ממי שהיה נזיר אחיו שבזכות זה יזא ממנו מנהיג בן יוסף שמשמעו ושבעל ייסוריהם ויעלה לגדולה בדרך יוסף שהיהם מתמיו ושבל נזה נפגילם וייחשב לקדקד על המשיחה שהיה שם :

כז **בנימין** זאב יטרף בבקר כו'. נאמנו דברי ר"ל (ב"ר פ' ל"ג) האומרים בבקר יאכל עד ואתפתם בברכיים ולערב יחלק שלל היה בית המן נאתי לאתבר ואתם תאתר את מרדכי על בית המן. ובעת לומר עד שך שלנו ולא תאר כז יהיה לרחוץ שלא כלם חטפו כי אם קלתם שילוק בם לאמר עד לנומר עד שך שלנו ולא הבל כי קלתם לקחו מבזות יבם גלגל : או יאמר בנימין בזאב יטרף מלכות עריפה כי המלכות היה ליהודה ונתן לאחול בדי לעשות נקמה בעמלק אלא שקלקל בבבקר יאכל עד שלא הרגינו שהניח המלך במאתר במעל . ומה קול המלך אתר אבי שופע ועל ידי כן לא נמסרה מלכותו במאתר במעל אלינו מיד (במעל ט' ט"ו) נאמרו כי המלכתי אח בשאול וכו' וע"כ נאמר בלעזן עד לרמז השני דברים יחד שבל הבזה הנקללה עד היה נבול למלעשו שעד פה שבא ולא תוסיף וחשם בנכרתי אלינו לאורות כי נללה עוזו לערב יאתם בימי מרדכי אין נרוך לומר שלא יאתם על קהת שלל עמלק כ"א יחלק שלל שניהן לו שלל שהן כי מילקח תאתר שלנו והקן למרדכי :

כח **כל** אלה שבטי ישראל וכו'. הגה הרוחש אתר לסזכיר תשתם רעובן ושמעון ולוי היה תפתר לתבוב כי לנלוני לדיקים נתבבו לו . ע"כ אמר כל אלה שבטי ישראל מפיהם לתוסר ישראל. וגם לא לתוסר יעקב. וגם לא ט' סיתבוב כל ט' לנדיק בשר מעבר אך לא סיובוני יהד ליכלל בכרך אחד על ההפרם רב שבין קנתם לשאר דק רשויים לכלול ליהד כלם כאחד. וזהו לומרו שיים עשר. ומ"ש לך יאבן כי הלא התביים

כענדס. ג"ם חלת מצר דבר לפם לפניהם. עמר פם מרחקה זאת חצר דבר לפון קמי להם לפניהם. דע כי וידבר מזמם כי כולם פם קול בפתשון ולו לפ קול רק פפם. לר וידבר מזמם פת עלמה כמפורש לפעלה. וכן בכתובן בדבו שיהיה ככלל פתיו וגם פיהיהם לבבול. ומה שפרשה שכתם לפרך לפחריה ומה גם בקפם ביהודה ויוסף לל פיהם פדבר לכלתי פהוג פת בפתר פהוא דרך נמילה כ"ם פים חצר ככרכפו נרוח הקודש ביוך הוצם:

כח ויצן מזמם וכו'. לבל ירהה בלם שבה פיקר על ניפם קבורתו כ"ם פיוקף שפתר לו ובפתחמי מפנריש כי'. ע"כ דרך כלל ויל מזמם ויפתר פליהם פני נלפף וכו' והוא כל יפתרו לו השתר פה עד יפקוד כי' מזמם ויפלו עלמיפיו עם עלמיפיו ע"כ פתר זה לין רלוי כי כלם פני נלפף על עמי פהוא כמפו' פלניט בהוא כי כולם מפתכר לל בהפתם המתייהפים פלין לפעלה שבאות עם פסביגם לפקביל פיו כמפו' בספר פזוהר כמקומות רבים. וחבו פני פיני לריך להפעכב יפים שפר בילקו. (שכבוד ה' יפאכני לל פהניתי עם פבותי כי פיד בפילדו בילקה לכן קברו פוהי לפם עם לפוהי כלי פיתן עד יפקוד ה' לם בפיפם כי כולם הפפם היש על הגוף בקבר ולפחר שעל הפתים נפבו עם לפוהי. למה תפשך הפפלפלות עד קברי לפיות לתי כפלריש פקום פתם. לכן קברו פוהי לל לפוהי ולהיה יהד נפפוסיו לפעלה ולפפה לל פתפרש וכו'. ולל תלפתו רולי יתלו עמר כי די לפ הקבולים פם. ולפן הפיליש יק רו עד שפר פיפם פוהבני פזרן בהם והוא כבפוב לפעלה כי הק לפיות פהם לבל היפם פקום פיוהר לליפם לפהוות קבריפם רבים פמפפתו פם לת לפובפ ולל עב' לך כהה לת יעבבו כי כולם הוא כמערה שפר בשדה הפכלה בהוא ליפפל פם זוגות בע"ב נקראת פבפלה? ושך כי כולם לת בלבד קנה המערה כי לם גם בשדה ודי לפם שפניהם הבדה בלי קבר כי לם גם פמערה הפם יפלתו נקבריהם בה. ושוד קנה פיהם לפחות קבר פהוא להיות כחובניים לעתרי. ופ"ת כי הם שמכרו לפיוסף מבפלה שהיא בעד הזוגיליהים על הכפל ב' זוגות שבריהם. והבה יפחק ודבקה לת יפקו כי כולם שפם קברו וכו'. שבן ב' זוגות וכפה קבריפי לפתרי בן לת לפה. ולפה לת כיה בדפתם רק על ב' זוגות לפה לת עבבו בפקבריפי לם לפה בהוא? בפתפלת הזאב כב'. ופפתם הפתרו כי גם שפארץ חברו לת יעבבו פלי בני הת תבבני פחלן וגדולים יעבבו הבה מזה חין שפר כי בקנה בשדה וכו' פלת בני חת בם עיקר תובני פחלן בקנה מהם כמפו' בחקיפו לל יעבבו כם. וע"ם דלכו כיום לם כי לפה בל ילפה לפה בשפש עיקר מיוסף בשותם בקבר כי סנה הזר לשות שפם וכוזה לשה כי הפונה כיום לפה כי כיל היפה בת שפו בקבר ולה רמלו: או יפתר מקנה השדה שפר שפם שפר לל עלה בפבו לפם יבקש עד יום ד' ס' שהם בן יעבור זמן רב וה ס כי מקנה בשדה והמערה שפר מלו הוערך יוהו בדבר כל בני הת עם שלוים בעל המקום להיותם פוהבי "ארן ויהבם נרוב פוהן ע"ם בוב לשפר הדבר בקבוב

שרש יפבח כי הם שהו בדבר:

לג ויבך יעקב וכו'. הנה דרך כתוב הוסיף לשלוש פעמים כי הוא פעם פוספפתו וכפי שלין יבולים לשלוש בחייפתו יולו סביב לשפסו כי על זה היו לשפסה פלמה שפים נפטרים סביב לה כל יפבכו לשלוש בפעמי שפר הוא כה שפר כי יעקב בשבעו לת שלמו ויפצף בגליו לל כפעם כל יהקו בו כי גם לת שלמו כהה כי קנוף היה פיהור ולת דבק בהוא פפעמה פכה פיוסף וגם נשבו לת עיבב גם דבר מבדבק פיד בפהילתה מה בשלין קן לזולתו כי פחבלה יפבקו פיהה שן שבר הפת. לך קנוס כפוהו ויפצוף רגליו וכו'. ועיד ויפצף לל שמיו כפפרש עניו לפיפה לל עמיו בילפק עבפ על היוה שילקו

נרשה שפיבה פיהוד עלמי כפת:

נ ב ויצן וכו'. והנה פרש"י (פפנים דף ס') כי יעקב הביאו לת פת והקוהם. לך לזה נהיה לב לל לפפר לת עבדיו לת כרופלים פת עה לת' ויפצפו הרופלים כי יהוה פברופלים פוהו לתו. והיל"ל ויפצפו לת יבלפל וגם לפפרו יעבלפל פוהר ויה די יפתר ויהבזו לתו. לך פה יוסף הבה כי פת כדרך כל כלרץ ויל לפתם לתו. וכוה דרך הפולם פעבדי הפלך פיפות יולתו קרביו וירהוהם בפיפ ופפ"ת הרופלים יהבזו לתו. לפפר כי טיפ לת עבדיו. וגם לת הרופלים לתשם פהוא עבדיו לפפות בפעו ולקבת קרביו וקברו פיולים פפת. ופפתי כן לת הרופלים להיפ. לך לת היה כן בה כל נק ויהבזו הרופלים. לך עבדיו לת שפו לפר וכוה כי הבור לו יוסף כי לת לת פת פהוא כי יעקב פהיו לת פת וב"ל בה לבתתו לבולים לת קרביו וחלו לת יבלפל כפוה פהוא ולרפם לת' פעם קרביו וקברו בהוא וב"ת ב"ל לפה כבדי הפת: הכפיים והפליפו לו ס' יום. ול"ת ויפלפו לו ס' יום לת היה לריך כ"ל כי כתו היה רק על כי כן יפלפ וכו'. וב"ת ב"ל לפה לוה לתשם תופו ושלו כיפם. ול"ת ויבבו לתו מלריש וכו'. פפל"ל לת יבבו לתו כי פי יפתלפו פת עלמיפיו ויפבפטהו לפעפה ויעבדוהו כיהלתו כפפר"ל כן יפבפטהו לפוות ע"ה שה יפיפתהו פפם כפת ובפוף פהודפה עבדיהם כבו לתו על פיפהו ולל עבדיהו:

ד ויבבר וכו'. הנה ידבר פרש"ל (פיפה דף ל"ו) כי הפניע פרעה לם יעקב שלם יגלה פלת יהיה כן כוזה פרעה פיקיים בכוחים לפיו כן יבפל גם כוח בפוחות פרעה. וכזה נבח לל לימרו לפפר זה פלם נגליט והוא כי פפר יוסף לם פדבר ביני לביני פפני פפניהר וכו' לם יפלן פרעה ובביהתו לבפל פבוחם לפני. ופפלה פפיו יוהע לפפן הקדם יפרפני פוחם כי יהפבו לבחר פוהם לפי פבדלני. כי לת ידעו פענין פבוחים לפני. ס"ב פדבר לפי פ יבבר לביה פרעה פידברו לפלך לפי פפניהר וכו' כפוהן פיוהע פענין פבוחה לפיו לפפרים וגם לביה פרעה ופם פרעה יפלן ויגלה יוסף לם פלת יהע לבן הקדם לת יפפבוחו פני כי יהיהים פפכניהוחו לבפל פבוחם לפני. ויפפרו כי בדין עם: חוה פפפר הכפוב ויבבר יוסף לם פי פלת בים פרעה לפפר פדבר לפי פפל בית פרעה ולפפר לבם בפרו גם בפוני פרעה לפפר פפפני פרעה יפלה לפפר ולל נפני הילפ פהוא לפפר

לפיך עתה מפקח עיניו שהוא שטותם כרעתה כי אין לומר
זה בהיות אתם עם המלך ומה שיאמרו לו שהוא לפני השביעי
לאמר כלומר שלפני לא היה צריך להשביעני על קיום
שהרי לך השביעני כבר לאחר לך בשבועי [illegible]
כן לפי שעכשיו על שטותה זו גם תשביר לא עליה ולא תאמר זמן
כי כן היה מנהג לו לומר כולה וקבר אותו כי כלומר בשביעי
פשט לפי על השבועה לפי הרמז יך:

יא וירא יוסף כי. קשה הרי הלכו שהוא לנחלתו ואיך
מי חבו למצרים. לפי היה הולכו שהוא על
המוכרים אתם השלם ולפי על עצמו והיה המוכרים לומר
היש זה עבד. וגם המלריים כי היה מרגים מהכרתם בזכותו.
והיה יוסף שהיה המה רחו כן תאמר ברחומים שהלכו בנחלתו
שהמה בשבר הירדן ולפי בחקום המת שם. וגם בחקום
המדים וקוראים שמורא רמז על הכהוא שהלכו. על כן
לומרו הלכו כבד זה שעל פן הוא בחקום נוהן שהמה ושל
היותו רחוק מהמצרים הוא כי המשכידים והמכרים לומרו
הם מצרים ולפי יוסף וחשבו כי עלמים הם. לפי מצרים
הם המוכרים. וע"כ כל מה שהמרחק הלדיק מה: לפני
שם מה: שהלכו מהגדל לכן שמו שהלכו גם שם. והנה הרמ"ל
(ב"ר פ' מ') וכי יש נוהן לשבד תלת כעשרי כעורן ובשה
מלרים כו': ובזה הפשר לומרו יוכבי הירדן הין לנו
להשהלכו על סיעוד לדיק הזה כי אלו הם הלכו כבד הוא.
זה הוא למצרים שנשקר מהם. ולפי כבד מי לשם הרים
שהשמעו כי לפי השמועה יהיה יתרונו שבר נשבר בזכותו
כי לא נגנולו ומשה שלרמ"ל (פס כרשה כ') שלאחר כ"ו
שנים ממשה שכם. שהקבלו עם רב על יעקב ובניו ושכע
יעקב שכם הלוא רב. כזה יתכן לומר כי לומרו הם מצרים
מהשלמים עליו. אין לנו להשהלכו שמהם. כי הלכו כבד
הוא למצרים שהביא לשם, לפי לא לנו. כי הבא נעו
מכח הלכו והרע והלכון:

טו וירא כי כי מת. הנה יקשה. (א) כי למיום
זו נלפי מעשיהם. כי לפי השם רלו ולפי אלהים ואיך כלו
לחברי שוכם מלקיבלו. ולפי עד כה. (ב) מו"ל כי שבשתו.
ומהלשון יאמר כן יפשטו. (ג) לומרו השב יוסף בהוא
בשל. ונשמה הוא רבוי לומרו לחת ובל. (ד) לומרו ויעש
חת יוסף כו' מה ענין זה לאחר זה בפעמים. ויל"ל לפני
טה לנחי הוסף כה השמרו ליוסף. (ה) מה שכשל הוא
בא גם שבע לפני כו' ולפי שם גם לשבע כי ולפני החלש
שמר לפני. ולפי"ל עבדי אלהי לפני. (ו) על מה זה בשם
יוסף כשהכרם לפרו. (ז) מה ענין לומרו הנגו לך לעבדים
השם כעבדומם היה הען יוסף. (ח) מו"ל כי השמע הלקים
לפי. שלפי הוא השם לפי לוכל לירע לכם, ומה זו שיהפשל
כי הלא בשל בחיים הוא. ויש לפל ידו לעשות וכן לומרו
ולשם השבשם עלי כ'. שם כשרשי"י שלומר הלא לשם
השבשם עלי רעה ולפלהים השבשה לשובה. כן גם שלחשוב
עניכם רעה. שלהים יחשבנה לשובה. כי הלא יש כילכל
כי הלא שם השמו לו. ולפי שוב הלהים לשמר מכלוכו וכן
לפי ויחמ על הילדו שה ענין לומרו ויחמ:

אשנם הנה השם רלו ויכילן הפרש שבין לפני לפני שוב
לפיכם. לשמר שחלה כי לפן שו יוסף שלפיכם
כיחול שלשום, ויוחל כשום לב לפי שפיק שקודם שלשמר

ה' מסגה לפיכך וכוא מחברם ז"ל (כ"ר פ' פ"ד) ושלחהו מעמק הברון מעלה עמוקה על יצחי מכרון. יהוא חדש כי גר וכו'. והוא כמ"ש בספר הזוהר (ויסב דף קס"ד) שהקדים יוסף למצרים להיות מרכבה אל השכינה שקדמה שכינה למען עשה כיוצא בזה שהוא שיהיה בניהם וזה חיזוקם ז"ל למה נלחה שכינה עמהם. אחר שקב"ה כל זמן שלחי עמהם אין קונים אם רע עד"כ גדרו עלמם מן הערוה וה"ו כתם ד' דבריה וכו' שלא פיו לח במם וכו'. וע"י כן להיות עם רב משל"ה שם לא היתה שכינה עמהם שלא הוכנו להיות עם רב שיהיו מחיים יומר ניחי הקרי. ומה שלחרקם ה' על מה שחלקו עמהם וז"ל על עצרם הרוני מוכיח על מה שהוא עתה על הירלו כלומר לך מה שלמהר זמן. עוד הדבר במקומו. ועל כחשוב קנלחכם כן לחחדר עליכם על חירלו כי כל החלומות שהיהם מחחברים לחלומי היה כי חכי לכלכל לחכם כו': או יחמר בשום לב. על חומרו עבדי חלמי לחיך למה נזכר לכיו פה. לך הוא כי חומרו לח יחיב לו חמו עשיו. חו מה' יצח הדבר שקדמת לעיחיך הכיך לחריך ולח יכל בשלשלחום על כרחל לם חלו העושים חמת בח מה שעשו לחיך כי רעה נמלוך. וחם מה' יצח הדבר על כעוד יעקב לחביו. לחח שם לח נשמע עבדי חלמי לחיך. לו' מה בעשיהו במכירה היחה עב דם חלמי לחיך כי חלמי לחיך מחשבתי חותו על יוכל בשלשלחום על כרחל חשב מהשכוח להוליכך היהר להמציך לח לחיך לחריך. ומשיהו כזה עבדי חלמי לחיך עוטים חותו גנבו. ויכך יוסף כי זכר לחבי כרחיו לו וגשבר וכרחותם כי היה זוכר ענין חיד ויפלי לפניו וכו'. ויחמר חליכם על מה שהרעותם על חירלו. כי היהה וכו' כמדובר בקידם. ועל קנלח החלומות על שהייחם מחחבוים לו. הוח ועתה חל הירלו. כי יונהקייהם כי נשלחם לפני בהשתחוי ובזה יוסף. ועל שהלום שהלומות חיכי חכלכל לחכם וכו' כנקודם וכו':

בג **ויאמר** יוסף וכו'. הנה כתבנו כי יוסף היה מרכבה אל השכינה במצרים. ועל כן בהשלים יוסף הלא יהללנו כי חיכה ישבו על ק חמר לגבי חם. כלומר לגבי הוא הנעדר מחשבת לך ומ'טים הוא וניו דיו פקוד יפקיד וכו'. כי לא יום ולא יומן סומר יבחמל: **ולבא** אל סיגון. נפיה לב אל מלחמה ז"ל (פ"ר פ' ג') כי מטוחת טיחה בידם מיעקב כי חלומר בקידה כפולה. הוא הנוחל החמי. וחנו פקוד יפקוד והוא מחמר מצה ליעקב"ל כה המר כ' פקד פקדתי חסכם ולריך טוב עשם אל היום כפל הפקידה טיען אל חמחת הנוחל לך הוא כי מעכון נדול היה לכם ליעקב"ל ויגאל והוא כי בכיהה וכל שלוחת אל מעלה כ"י היו במלרים. והוא בשמון ומעכון כי לא יעזוב הוא יהבדך שניהם ומלחכיו בם וכמלמר רז"ל. וזה יחמר יוסף אל יהי לבבכם כי חם מכני מת. הנה ואלהים הוא ביניכם לא יחפרדו והוא לכם מעכון כי הלא יפקוד חת שניהם ועלחיה כי לא יפנים במלרים. ואז יפקוד חתכם: ובזה כתבו אל עניו אל' ויבבא וגו' לאחר. כי חומרו לחמר בלבי נודע בעלם. לך הוא כי מס"ית הפקידה כפולה מברה יעקב ליוסף. ויוסף לאחיו. ולהיות במלרים זה מוכרח עבוחו. כי על בלבי שם לב חלינו כני חפניהם יעמו עם חים לחברתי ונפלו ביד פלכפים שלביים שהם מקודם. והמימו למשם שהיה נוחל לאיחיו על טופלו הפקידה בזמנו פקד פקדתי וכו' כמפרש במקומו. ס"ב חשחה עשה יוסף עיקר להבניה בכלל שהשם הולכה עלמוחיו נם על זה. וז"ל ויבבא יוסף חת חחיו נבני דבריה לחמר פקד יפקד כי הבניה להמר לזרעם חיניות חלו כפולות. וגם הבניהם והעליחם חת עלמוחי וגו'. וזה לחמר נם' בבלח כי הבבא הבניא חת בני ישרחל וכו' לו' כי שחי חבוחות היו בלחחם. חחת לחמר פקד וכו'. בניה והעליחם חם עלמוחי וכו':

חסלת ספר בראשית

אתן שבח לאל שאין לו תחלה וראשית. גם תבלה ואחרית:
שיזבני להשלים ספר בראשית. יעזוד ליטין צדקי יתן טוב ואחרית:
חסר לאברהם עבדו ישית. להשלים ולגמור השארית: